Стратегически план по ОСП

CCI	2023BG06AFSP001
Заглавие на английски език	Strategic plan
Заглавие на националния(ите) език(ци)	BG - СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2023-2027 г.
Версия	7.0
Статус	Приети от ЕК
Първа година	2023
Последна година	2027
Допустимост от	1.01.2023 г.
Допустимо до	
Номер на решението на Комисията	C(2026)5777
Дата на решението на Комисията	10.08.2026 г.
Съответни фондове	ЕФГЗ, ЕЗФРСР
Дата на генериране на доклада	03/09/2026 10:37

Съдържание

Вид изменение 42
General information on the request for strategic amendment 42
Impact of of the strategic amendment to the plan on achieving the specific objectives 42
Type of strategic amendment 42
Detailed information on the individual changes contained in the request for strategic amendment 42
Изменение на Стратегическия план 2023-2027 г. за отчисление на средства 42
An indication of the part of the CAP Strategic Plan that is amended 42
Reasons that justify the strategic amendment 43
The impact of the strategic amendment on milestones, targets and indicators 43
The impact of the strategic amendment on the financing plan 43
Консултация с мониторинговия комитет (член 124, параграф 4, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115) 43
Дата 43
Становище на мониторинговия комитет 43
Where applicable, notified other amendments than strategic amendments in accordance with Article 119(9), first subparagraph of Regulation (EU) 2021/2115 43
Изменение в текста на интервенция I.Б.1 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави 43
Version - Status 43
Amendment description with indication 44
Justification and expected effects 44
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 44
GAEC standards 1 and 4 justification 45
Application dates of amendments 45
Budget codes impact 45
Fruit and vegetables allocations impact 45
Objected by EC 45
Изменение в текста на интервенция I.Б.10 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми 45
Version - Status 45
Amendment description with indication 45
Justification and expected effects 46
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 46
GAEC standards 1 and 4 justification 46
Application dates of amendments 46
Budget codes impact 46
Fruit and vegetables allocations impact 46
Objected by EC 46
Изменение в текста на интервенция I.Б.2 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми 46
Version - Status 46
Amendment description with indication 46
Justification and expected effects 47
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 47
GAEC standards 1 and 4 justification 47
Application dates of amendments 48
Budget codes impact 48
Fruit and vegetables allocations impact 48
Objected by EC 48
Изменение в текста на интервенция I.Б.3 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави 48
Version - Status 48
Amendment description with indication 48

Justification and expected effects 48
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 48
GAEC standards 1 and 4 justification 49
Application dates of amendments 49
Budget codes impact 49
Fruit and vegetables allocations impact 49
Objected by EC 49
Изменение в текста на интервенция I.Б.4 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми 49
Version - Status 49
Amendment description with indication 49
Justification and expected effects 49
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 49
GAEC standards 1 and 4 justification 50
Application dates of amendments 50
Budget codes impact 50
Fruit and vegetables allocations impact 50
Objected by EC 50
Изменение в текста на интервенция I.Б.5 - Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи 50
Version - Status 50
Amendment description with indication 50
Justification and expected effects 51
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 51
GAEC standards 1 and 4 justification 51
Application dates of amendments 51
Budget codes impact 51
Fruit and vegetables allocations impact 51
Objected by EC 51
Изменение в текста на интервенция I.Б.7 - Обвързано с производството подпомагане за биволи 51
Version - Status 51
Amendment description with indication 51
Justification and expected effects 52
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 52
GAEC standards 1 and 4 justification 52
Application dates of amendments 52
Budget codes impact 52
Fruit and vegetables allocations impact 53
Objected by EC 53
Изменение в текста на интервенция I.Б.8 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми 53
Version - Status 53
Amendment description with indication 53
Justification and expected effects 54
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 54
GAEC standards 1 and 4 justification 54
Application dates of amendments 54
Budget codes impact 54
Fruit and vegetables allocations impact 54
Objected by EC 54
Изменение в текста на интервенция II.А.1 - Биологично растениевъдство 54
Version - Status 54
Amendment description with indication 55
Justification and expected effects 55

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 55
GAEC standards 1 and 4 justification 55
Application dates of amendments 55
Budget codes impact 55
Fruit and vegetables allocations impact 55
Objected by EC 55
Изменение в текста на интервенция II.A.1 - Биологично растениевъдство 55
Version - Status 55
Amendment description with indication 55
Justification and expected effects 56
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 56
GAEC standards 1 and 4 justification 56
Application dates of amendments 56
Budget codes impact 56
Fruit and vegetables allocations impact 56
Objected by EC 56
Изменение в текста на интервенция II.A.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) 56
Version - Status 56
Amendment description with indication 56
Justification and expected effects 56
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 57
GAEC standards 1 and 4 justification 57
Application dates of amendments 57
Budget codes impact 57
Fruit and vegetables allocations impact 57
Objected by EC 57
Изменение в текста на т. 4.2.4 Участие в инструменти за управление на риска 57
Version - Status 57
Amendment description with indication 57
Justification and expected effects 57
Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115 58
GAEC standards 1 and 4 justification 58
Application dates of amendments 58
Budget codes impact 58
Fruit and vegetables allocations impact 58
Objected by EC 58
1 Декларация за стратегията 59
2 Оценки на потребностите и стратегия за интервенциите, включително целеви план и показатели за контекста 60
2.1 Оценки на нуждите и стратегия за интервенция 60
2.1.SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза 133
2.1.SO1.1 Обобщение на SWOT анализа 133
2.1.SO1.1.1 Силни страни 133
2.1.SO1.1.2 Слаби страни 133
2.1.SO1.1.3 Възможности 133
2.1.SO1.1.4 Заплахи 133
2.1.SO1.1.5 Други коментари 134
2.1.SO1.2 Идентифициране на нуждите 134
2.1.SO1.4 Логика на интервенцията 134
2.1.SO1.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел 139

2.1.SO1.8 Избор на показател(и) за резултатите 139
2.1.SO1.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства 140
2.1.SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията 142
2.1.SO2.1 Обобщение на SWOT анализа 142
2.1.SO2.1.1 Силни страни 142
2.1.SO2.1.2 Слаби страни 142
2.1.SO2.1.3 Възможности 142
2.1.SO2.1.4 Заплахи 142
2.1.SO2.1.5 Други коментари 143
2.1.SO2.2 Идентифициране на нуждите 143
2.1.SO2.4 Логика на интервенцията 143
2.1.SO2.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел 153
2.1.SO2.8 Избор на показател(и) за резултатите 154
2.1.SO2.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства 155
2.1.SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността 156
2.1.SO3.1 Обобщение на SWOT анализа 156
2.1.SO3.1.1 Силни страни 156
2.1.SO3.1.2 Слаби страни 156
2.1.SO3.1.3 Възможности 156
2.1.SO3.1.4 Заплахи 157
2.1.SO3.1.5 Други коментари 157
2.1.SO3.2 Идентифициране на нуждите 157
2.1.SO3.4 Логика на интервенцията 158
2.1.SO3.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел 164
2.1.SO3.8 Избор на показател(и) за резултатите 164
2.1.SO3.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства 167
2.1.SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия 168
2.1.SO4.1 Обобщение на SWOT анализа 168
2.1.SO4.1.1 Силни страни 168
2.1.SO4.1.2 Слаби страни 168
2.1.SO4.1.3 Възможности 169
2.1.SO4.1.4 Заплахи 170
2.1.SO4.1.5 Други коментари 171
2.1.SO4.2 Идентифициране на нуждите 171
2.1.SO4.3 Определяне на уместните (елементи от) националните планове, произтичащи от нормативните актове, посочени в приложение IX от регламента за плана по ОСП, които са взети предвид при оценката на потребностите в плана по ОСП за тази специфична цел 172
2.1.SO4.4 Логика на интервенцията 195
2.1.SO4.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел 205
2.1.SO4.7 Планирате ли принос на ОСП към програмата LIFE (само за СЦ4, СЦ5, СЦ6) 205
2.1.SO4.8 Избор на показател(и) за резултатите 205
2.1.SO4.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства 207
2.1.SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества 209
2.1.SO5.1 Обобщение на SWOT анализа 209
2.1.SO5.1.1 Силни страни 209
2.1.SO5.1.2 Слаби страни 209

2.1.SO5.1.3 Възможности....209
2.1.SO5.1.4 Заплахи....210
2.1.SO5.1.5 Други коментари....210
2.1.SO5.2 Идентифициране на нуждите....210
2.1.SO5.3 Определяне на уместните (елементи от) националните планове, произтичащи от нормативните актове, посочени в приложение IX от регламента за плана по ОСП, които са взети предвид при оценката на потребностите в плана по ОСП за тази специфична цел....210
2.1.SO5.4 Логика на интервенцията....222
2.1.SO5.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел231
2.1.SO5.7 Планирате ли принос на ОСП към програмата LIFE (само за СЦ4, СЦ5, СЦ6)...231
2.1.SO5.8 Избор на показател(и) за резултатите....231
2.1.SO5.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства....232
2.1.SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите....233
2.1.SO6.1 Обобщение на SWOT анализа....233
2.1.SO6.1.1 Силни страни....233
2.1.SO6.1.2 Слаби страни....233
2.1.SO6.1.3 Възможности....234
2.1.SO6.1.4 Заплахи....234
2.1.SO6.1.5 Други коментари....234
2.1.SO6.2 Идентифициране на нуждите....234
2.1.SO6.3 Определяне на уместните (елементи от) националните планове, произтичащи от нормативните актове, посочени в приложение IX от регламента за плана по ОСП, които са взети предвид при оценката на потребностите в плана по ОСП за тази специфична цел....235
2.1.SO6.4 Логика на интервенцията....256
2.1.SO6.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел262
2.1.SO6.7 Планирате ли принос на ОСП към програмата LIFE (само за СЦ4, СЦ5, СЦ6)...262
2.1.SO6.8 Избор на показател(и) за резултатите....262
2.1.SO6.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства....265
2.1.SO7 Привличане и запазване на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчиво развитие на стопанска дейност в селските райони....266
2.1.SO7.1 Обобщение на SWOT анализа....266
2.1.SO7.1.1 Силни страни....266
2.1.SO7.1.2 Слаби страни....266
2.1.SO7.1.3 Възможности....267
2.1.SO7.1.4 Заплахи....267
2.1.SO7.1.5 Други коментари....267
2.1.SO7.2 Идентифициране на нуждите....267
2.1.SO7.4 Логика на интервенцията....268
2.1.SO7.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел270
2.1.SO7.6 Планирате ли принос на ОСП към програмата „Еразъм“....270
2.1.SO7.8 Избор на показател(и) за резултатите....270
2.1.SO7.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства....270
2.1.SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите 271
2.1.SO8.1 Обобщение на SWOT анализа....271
2.1.SO8.1.1 Силни страни....271
2.1.SO8.1.2 Слаби страни....271
2.1.SO8.1.3 Възможности....272

2.1.SO8.1.4 Заплахи 273
2.1.SO8.1.5 Други коментари 274
2.1.SO8.2 Идентифициране на нуждите 274
2.1.SO8.4 Логика на интервенцията 275
2.1.SO8.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел 279
2.1.SO8.8 Избор на показател(и) за резултатите 279
2.1.SO8.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства 280
2.1.SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства 281
2.1.SO9.1 Обобщение на SWOT анализа 281
2.1.SO9.1.1 Силни страни 281
2.1.SO9.1.2 Слаби страни 282
2.1.SO9.1.3 Възможности 283
2.1.SO9.1.4 Заплахи 284
2.1.SO9.1.5 Други коментари 285
2.1.SO9.2 Идентифициране на нуждите 285
2.1.SO9.4 Логика на интервенцията 286
2.1.SO9.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел 291
2.1.SO9.8 Избор на показател(и) за резултатите 291
2.1.SO9.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства 292
2.1.XCO Междуведомствена цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им 293
2.1.XCO.1 Обобщение на SWOT анализа 293
2.1.XCO.1.1 Силни страни 293
2.1.XCO.1.2 Слаби страни 293
2.1.XCO.1.3 Възможности 294
2.1.XCO.1.4 Заплахи 294
2.1.XCO.1.5 Други коментари 294
2.1.XCO.2 Идентифициране на нуждите 295
2.1.XCO.4 Логика на интервенцията 299
2.1.XCO.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел 305
2.1.XCO.8 Избор на показател(и) за резултатите 305
2.1.XCO.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства 307
2.2 Показатели за контекста и други стойности, използвани за изчисляване на целевите стойности 308
2.3 План за целевите стойности 308
2.3.1 Обобщаваща таблица 308
2.3.2 Планирани интервенции и крайни продукти с пряка и значима връзка към показателите за резултатите 323
2.3.3 Съответствие и принос за целите на Съюза за 2030 г., зададени в стратегията „От фермата до трапезата“ и в стратегията за биологичното разнообразие на ЕС за 2030 г. 323
3. Последователност на стратегията и взаимно допълване 332
3.1 Преглед на екологосъобразната архитектура 332
3.1.1 Описание на цялостния принос на условията към специфичните цели в областта на околната среда и климата, определени в член 6, параграф 1, букви г), д) и е) 332
3.1.2 Преглед на взаимното допълване между съответните изходни състояния, както са посочени в член 31, параграф 5 и член 70, параграф 3, условията и различните интервенции за постигане на свързаните с околната среда и климата цели 337

3.1.3 Обяснение как да се постигне по-големият цялостен принос, посочен в член 105 356
3.1.4 Обяснение за това как аспектите на стратегическия план по ОСП, свързани с околната среда и климата, имат за цел да допринесат за вече установени дългосрочни национални целеви стойности, установени във или произтичащи от законодателните актове, посочени в приложение XI 362
3.1.5 Когато е целесъобразно, приносът на ОСП към проектите по програмата LIFE 374
3.2 Преглед на стратегията за приемственост между поколенията 374
3.2.1 Когато е целесъобразно, приносът на ОСП към проектите по програмата „Еразъм“ 374
3.3 Обяснение как интервенциите по обвързаното с производството подпомагане на доходите, посочено в подраздел 1 от раздел 3 от глава II от дял III, са съгласувани с рамковата директива за водите — Директива 2000/60/ЕО 375
3.4 Преглед по отношение на целта за по-справедливо разпределение и по-ефективно и ефикасно насочване на подпомагането на доходите 375
3.5 Общ преглед на свързаните със сектора интервенции 378
3.5.1 Плодове и зеленчуци 378
3.5.2 Пчелни продукти 381
3.5.3 Вино 387
3.5.4 Хмел 389
3.5.5 Маслиново масло и трапезни маслини 389
3.5.6 Говеждо и телешко 389
3.5.7 Мляко и млечни продукти 391
3.5.8 Овце и кози 393
3.5.9 Протеинови култури 395
3.5.10 Захарно цвекло 396
3.5.11 Други сектори 396
3.6 Общ преглед на интервенциите, които допринасят за гарантиране на съгласуван и интегриран подход за управление на риска, когато е приложимо 396
3.7 Взаимодействие между националните и регионалните интервенции 397
3.7.1 Когато е целесъобразно, описание на взаимодействието между националните и регионалните интервенции, включително разпределението на финансовите средства по интервенция и по фонд 397
3.7.2 Когато е целесъобразно, ако елементите на стратегическия план по ОСП са определени на регионално равнище, как стратегия за интервенциите гарантира съгласуваността и последователността на тези елементи с елементите на стратегическия план по ОСП на национално равнище 397
3.8 Преглед на това как стратегическият план по ОСП допринася към целта за подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства, определена в член 6, параграф 1, буква и), включително изходни състояния и взаимно допълване 397
3.9 Опростяване и намаляване на административната тежест 398
3.10 Обвързаност с условия 400
3.10.1 Основен въпрос: Изменение на климата (смекчаване и адаптиране) 400
3.10.1.1 ДЗЕС 1: Поддържане на постоянно затревени площи на основата на съотношението на постоянно затревените площи спрямо земеделската площ 400
3.10.1.1.1 Обобщение на задълженията на стопанствата (напр. предходна система за разрешаване и задължение за преобразуване) 400
3.10.1.1.2 Териториално приложение (на национално равнище, регионално равнище, равнище стопанство и група стопанства) 401
3.10.1.1.3 Стойност на референтното съотношение (включително метод на изчисляване) 401
3.10.1.1.4. Вид на засегнатите земеделски стопани (всички земеделски стопани, които притежават постоянно затревени площи) 401
3.10.1.1.5 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС .401
3.10.1.2 ДЗЕС 2: Защита на влажните зони и торфищата 401
3.10.1.2.1 Обобщение на селскостопанските практики 401

3.10.1.2.2 Година на прилагане на стандартите за ДЗЕС 402
3.10.1.2.3 Териториално приложение и определен район 402
3.10.1.2.4 Вид на заинтересованите земеделски стопани 402
3.10.1.2.5 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС 402
3.10.1.2.6 Indication of the requirements for which payments will be provided, if any 402
3.10.1.3 ДЗЕС 3: Забрана за изгаряне на стърнища от полски култури, освен по фитосанитарни причини 402
3.10.1.3.1 Обобщение на селскостопанските практики 402
3.10.1.3.2 Териториално приложение 402
3.10.1.3.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани 402
3.10.1.3.4 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС 402
3.10.2 Основен въпрос: Вода 403
3.10.2.1 ДЗЕС 4: Изграждане на буферни ивици по продължението на водните басейни 403
3.10.2.1.1 Обобщение на селскостопанските практики 403
3.10.2.1.2 Минимална широчина на буферните ивици (в m) 403
3.10.2.1.3 Териториално приложение, включително определение на водни басейни 403
3.10.2.1.4 Вид на заинтересованите земеделски стопани 403
3.10.2.1.5 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС 403
3.10.3 Основен въпрос: почва (опазване и качество) 404
3.10.3.1 ДЗЕС 5: Управление на обработката на почвата за намаляване на опасността от деградация и ерозия на почвата, включително предвид ъгъла на наклона 404
3.10.3.1.1 Обобщение на селскостопанските практики 404
3.10.3.1.2 Териториално приложение (включително площи с риск от ерозия и градиент на наклона) 404
3.10.3.1.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани 404
3.10.3.1.4 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС 405
3.10.3.2 ДЗЕС 6: Минимално покриване на почвата за избягване на голи почви в най-чувствителните периоди 405
3.10.3.2.1 Обобщение на селскостопанските практики (включително през разглеждания период) 405
3.10.3.2.2 Териториално приложение 405
3.10.3.2.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани 405
3.10.3.2.4 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС 405
3.10.3.3 ДЗЕС 7: Редуване на културите в обработваемата земя, с изключение на отглежданите под вода култури 406
3.10.3.3.1 Обобщение на селскостопанските практики за редуване на културите 406
3.10.3.3.2 Обобщение на практиките в стопанството за диверсификация на културите 406
3.10.3.3.3 Териториално приложение 407
3.10.3.3.4 Вид на заинтересованите земеделски стопани 407
3.10.3.3.5 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС (по-специално ако държавата членка е избрала диверсификация на културите) 407
3.10.4 Основен въпрос: Биологично разнообразие и ландшафт (опазване и качество) 407
3.10.4.1 ДЗЕС 8: Запазване на особеностите на ландшафта. Забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците. Прилагане, по възможност, на мерки за недопускане на инвазивни растителни видове 407
3.10.4.1.1 Обобщение на практиките в стопанството 407
3.10.4.1.2 Териториално приложение (приложимо за стандарта за „минималния дял“) 409
3.10.4.1.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани 409
3.10.4.1.4 Обяснение на приноса към основната цел на практиката/стандарта 409
3.10.4.2 ДЗЕС 9: Забрана за преобразуване или оран на постоянно затревена площ, определена като затревена площ от особена важност за околната среда в защитени зони по „Натура 2000“ 409
3.10.4.2.1 Обобщение на селскостопанските практики 409
3.10.4.2.2 Териториално приложение 409

3.10.4.2.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани 409
3.10.4.2.4 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС ..409
3.10.4.2.5 Indication of the requirements for which payments will be provided, if any....409
3.10.5 Допълнителни стандарти за ДЗЕС (ако е приложимо) 409
4. Характеристики, общи за няколко интервенции 411
4.1 Определения и минимални изисквания 411
4.1.1 Селскостопанска дейност 411
4.1.1.1 Определение на производство 411
4.1.1.2 Определение на поддръжка на земеделските площи 411
4.1.1.2.1 Критерии за поддържане в обработваема земя 411
4.1.1.2.2 Критерии за поддържане в трайни насаждения 411
4.1.1.2.3 Критерии за поддържане в постоянно затревени площи 411
4.1.2 Земеделска площ 411
4.1.2.1 Елементи на агро-лесовъдните системи, когато са създадени и/или поддържани в земеделската площ 411
4.1.2.1.1 Елементи на агролесовъдни системи в обработваема земя 411
4.1.2.1.2 Елементи на агролесовъдни системи в трайни насаждения 412
4.1.2.1.3 Елементи на агролесовъдни системи в постоянно затревени площи 414
4.1.2.2 Обработваема земя 415
4.1.2.2.1 Други коментари относно определението за обработваема земя 415
4.1.2.3 Трайни насаждения 415
4.1.2.3.1 Определение за разсадници 415
4.1.2.3.2 Определение за дървесни култури с кратък цикъл на ротация 415
4.1.2.3.3 Други коментари относно определението за трайни насаждения 415
4.1.2.4 Постоянно затревени площи 416
4.1.2.4.1 Определение за треви и други тревни фуражи 416
4.1.2.4.2 Решение за използване на критерия за „разораване“ по отношение на класификацията на постоянно затревените площи 416
4.1.2.4.3 Решение за използване на критерия за „обработка на почвата“ по отношение на класификацията на постоянно затревените площи 416
4.1.2.4.4 Решение за използване на критерий „повторно засяване с различни видове треви“ във връзка с класификацията на постоянно затревени площи 416
4.1.2.4.5 Решение относно включването на други видове, като дървета и/или храсти, от които може да се произвеждат фуражи, при условие тревите и другите тревни фуражи да останат преобладаващи 416
4.1.2.4.6 Решение относно включването на други видове, като храсти и/или дървета, които биха могли да са подходящи за паша или от които може да се произвеждат фуражи, където тревите и другите тревни фуражи традиционно не са преобладаващи или не са установени в площите за паша 416
4.1.2.4.7 The minimum period during which the land used to grow grasses or other herbaceous forage has not been included in the crop rotation of the holding 416
4.1.2.4.8 Decision not to classify into permanent grassland arable land used to grow grasses or other herbaceous forage, which was classified as arable lands on 1 January 2026 and has not been ploughed, or tilled, or reseeded with different grasses for a period referred to in section 4.1.2.4.7 or longer 416
4.1.2.4.9 Other comments relating to the definition of permanent grassland 416
4.1.2.5 Други коментари относно определението за земеделска площ по принцип 416
4.1.3 Хектар, отговарящ на условията за подпомагане 417
4.1.3.1 Критерии за установяване на превес на селскостопанска дейност, в случай че земята се използва и за неземеделски дейности 417
4.1.3.2 Критерии за гарантиране, че земята е на разположение на земеделския стопанин 417
4.1.3.3 Период, през който дадена площ трябва да отговаря на определението за „хектар, отговарящ на условията за подпомагане“ 417
4.1.3.4 Решение за включване на площи, използвани за земеделска дейност само през всяка втора година 417

4.1.3.5 Решение относно включването на други ландшафтни особености (такива, които не са защитени съгласно ДЗЕС), при условие че не са преобладаващи и не намаляват значително ефективността на земеделска дейност поради площта, която заемат 417
4.1.3.6 Решение по отношение на постоянно затревените площи с разпръснати недопустими особености за прилагане на фиксирани коефициенти за намаление за определяне на площта, която се счита за допустима 418
4.1.3.7 Решение за поддържане на допустимостта на площите, които по-рано са отговаряли на условията за подпомагане, когато вече не отговарят на определението за „хектар, отговарящ на условията за подпомагане“, съгласно букви а) и б) от член 4, параграф 4 от регламента за РСП, поради използването на национални схеми, чиито условия отговарят на интервенциите в интегрираната система, посочена в член 63, параграф 2 от хоризонталния регламент за ОСП, при които се допуска производството на продукти извън приложение 1 чрез палудикултура и които допринасят за свързаните с околната среда и климата цели на регламента за РСП 418
4.1.4 Активен земеделски стопанин 418
4.1.4.1 Критерии за идентифициране на онези, които имат минимално ниво на селскостопанска дейност 418
4.1.4.2 Решение за използване на отрицателен списък на неземеделски дейности като допълнителен инструмент 419
4.1.4.3 Решение за задаване на сума на преките плащания, не по-висока от 5 000 EUR, при която земеделските стопани във всички случаи се считат за „активни земеделски стопани“ 419
4.1.5 Млад земеделски стопанин 419
4.1.5.1 Максимална възрастова граница 419
4.1.5.2 Условия за „ръководител на стопанство“ 419
4.1.5.3 Подходящото обучение и/или необходими умения 420
4.1.5.4 Други коментари относно определението за млад земеделски стопанин 420
4.1.6 Нов земеделски стопанин 420
4.1.6.1 Условия за „ръководител на стопанството“ за първи път 420
4.1.6.2 Подходящо обучение и необходими умения 420
4.1.7 Минимални изисквания за получаване на преки плащания 420
4.1.7.1 Праг 420
4.1.7.2 Обяснение 421
4.1.8 Други определения, използвани в плана по ОСП 422
4.2 Елемент, свързани с преки плащания 423
4.2.2 Намаляване на преките плащания 423
4.2.2.1 Описание на намаляването и/или ограничаването на преките плащания 423
4.2.2.2 Изваждане на разходите за труд 423
4.2.2.3 Прогнозен резултат от намаляването на преките плащания и прилагането на горна граница за всяка година 423
4.2.3 Приложение на равнище членове на юридически лица или групи/на равнище групи свързани правни субекти (член 110) 424
4.2.4 Участие в инструменти за управление на риска 425
4.3 Техническа помощ 425
4.3.1 Цели 425
4.3.2 Обхват и ориентировъчно планиране на дейностите 425
4.3.3 Бенефициери 427
4.3.4 Процент 427
4.4 Мрежа по ОСП 427
4.4.1 Обобщение и цели на национална мрежа по ОСП, включително дейности за подпомагане на европейското партньорство за иновации и потоците на знанията в системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS) 427
4.4.2 Структура, управление и функциониране на националната мрежа по ОСП 430
4.5 Преглед на сътрудничеството, разграничаването и взаимно допълващите се елементи между ЕЗФРСР и други фондове на Съюза, с които се работи за селските райони 433

4.6 Финансови инструменти 442
4.6.1 Описание на финансовия инструмент 442
4.7 Общи елементи за видовете интервенции за развитие на селските райони 446
4.7.1 Списък на недопустимите инвестиции 446
4.7.2 Определение на селските райони и приложимост 447
4.7.3 Допълнителни елементи, общи за секторните интервенции, за интервенциите за развитие на селските райони или общи за секторните интервенции и интервенциите за развитие на селските райони 450
4.7.4 Процентно участие, приложимо за интервенции за развитие на селските райони 450
5. Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията 453
5.1 Интервенции под формата на преки плащания 465
BISS(21) - Основно подпомагане на доходите за устойчивост 465
I.A.3. - Плащания за малки земеделски стопани 465
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 465
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 465
3 Потребности, обхванати от интервенцията 465
4 Показател(и) за резултатите 465
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 465
6 Определяне на уместни базови характеристики 467
7 Обхват и суми на подпомагането 467
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 467
9 Съответствие с правилата на СТО 467
11 Планирани единични суми — определение 468
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 468
I.A.1 - Основно подпомагане на доходите за устойчивост 470
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 470
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 470
3 Потребности, обхванати от интервенцията 470
4 Показател(и) за резултатите 470
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 470
6 Определяне на уместни базови характеристики 471
7 Обхват и суми на подпомагането 471
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 471
9 Съответствие с правилата на СТО 471
11 Планирани единични суми — определение 473
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 473
CRISS(29) - Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост 475
I.A.2. - Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост 475
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 475
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 475
3 Потребности, обхванати от интервенцията 475
4 Показател(и) за резултатите 475
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 475
6 Определяне на уместни базови характеристики 476
7 Обхват и суми на подпомагането 476
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 476
9 Съответствие с правилата на СТО 477
11 Планирани единични суми — определение 478
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 478
CIS-YF(30) - Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани 480
I.A.4 - Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани 480
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 480
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 480
3 Потребности, обхванати от интервенцията 480

4 Показател(и) за резултатите 480
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 480
6 Определяне на уместни базови характеристики 482
7 Обхват и суми на подпомагането....482
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 482
9 Съответствие с правилата на СТО....483
11 Планирани единични суми — определение....484
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 484
Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните486
I.B.1 - Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)....486
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 486
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....486
3 Потребности, обхванати от интервенцията 486
4 Показател(и) за резултатите 487
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 487
6 Определяне на уместни базови характеристики 488
7 Обхват и суми на подпомагането....489
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 489
9 Съответствие с правилата на СТО....490
11 Планирани единични суми — определение....491
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 491
I.B.2 - Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура....492
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 492
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....492
3 Потребности, обхванати от интервенцията 492
4 Показател(и) за резултатите 493
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 493
6 Определяне на уместни базови характеристики 496
7 Обхват и суми на подпомагането....497
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 497
9 Съответствие с правилата на СТО....497
11 Планирани единични суми — определение....499
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 500
I.B.3 - Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)503
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 503
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....503
3 Потребности, обхванати от интервенцията 503
4 Показател(и) за резултатите 504
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 504
6 Определяне на уместни базови характеристики 506
7 Обхват и суми на подпомагането....506
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 507
9 Съответствие с правилата на СТО....507
11 Планирани единични суми — определение....508
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 508
I.B.4 - Еко схема за намаляване използването на пестициди....509
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 509
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....509
3 Потребности, обхванати от интервенцията 509
4 Показател(и) за резултатите 509
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 510
6 Определяне на уместни базови характеристики 512
7 Обхват и суми на подпомагането....513

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 513
9 Съответствие с правилата на СТО 513
11 Планирани единични суми — определение 514
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 514
I.B.5 - Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения 516
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 516
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 516
3 Потребности, обхванати от интервенцията 516
4 Показател(и) за резултатите 517
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 517
6 Определяне на уместни базови характеристики 517
7 Обхват и суми на подпомагането 518
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 518
9 Съответствие с правилата на СТО 518
11 Планирани единични суми — определение 519
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 519
I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи 521
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 521
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 521
3 Потребности, обхванати от интервенцията 521
4 Показател(и) за резултатите 521
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 522
6 Определяне на уместни базови характеристики 523
7 Обхват и суми на подпомагането 523
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 523
9 Съответствие с правилата на СТО 523
11 Планирани единични суми — определение 525
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 525
I.B.7 - Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми 526
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 526
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 526
3 Потребности, обхванати от интервенцията 526
4 Показател(и) за резултатите 526
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 527
6 Определяне на уместни базови характеристики 528
7 Обхват и суми на подпомагането 529
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 529
9 Съответствие с правилата на СТО 529
11 Планирани единични суми — определение 530
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 530
I.B.8 - Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури 531
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 531
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 531
3 Потребности, обхванати от интервенцията 531
4 Показател(и) за резултатите 532
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 532
6 Определяне на уместни базови характеристики 533
7 Обхват и суми на подпомагането 533
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 534
9 Съответствие с правилата на СТО 534
11 Планирани единични суми — определение 535
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 535
CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите 537
I.Б.1 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави 537

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 537
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 537
3 Потребности, обхванати от интервенцията 537
4 Показател(и) за резултатите 537
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 537
6 Определяне на уместни базови характеристики 538
7 Обхват и суми на подпомагането 538
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 539
9 Съответствие с правилата на СТО 542
11 Планирани единични суми — определение 544
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 544
I.Б.10 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми 546
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 546
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 546
3 Потребности, обхванати от интервенцията 546
4 Показател(и) за резултатите 546
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 546
6 Определяне на уместни базови характеристики 548
7 Обхват и суми на подпомагането 548
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 548
9 Съответствие с правилата на СТО 552
11 Планирани единични суми — определение 553
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 553
I.Б.11 - Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове 555
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 555
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 555
3 Потребности, обхванати от интервенцията 555
4 Показател(и) за резултатите 555
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 555
6 Определяне на уместни базови характеристики 556
7 Обхват и суми на подпомагането 557
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 557
9 Съответствие с правилата на СТО 567
11 Планирани единични суми — определение 568
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 568
I.Б.12 - Обвързано с производството подпомагане на доходите –плодови насаждения до встъпването им в плододаване 570
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 570
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 570
3 Потребности, обхванати от интервенцията 570
4 Показател(и) за резултатите 570
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 570
6 Определяне на уместни базови характеристики 571
7 Обхват и суми на подпомагането 571
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 572
9 Съответствие с правилата на СТО 581
11 Планирани единични суми — определение 582
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 582
I.Б.13 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжани) 583
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 583
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 583
3 Потребности, обхванати от интервенцията 583
4 Показател(и) за резултатите 583

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 583
6 Определяне на уместни базови характеристики 584
7 Обхват и суми на подпомагането.....584
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 585
9 Съответствие с правилата на СТО.....592
11 Планирани единични суми — определение.....593
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 593
I.Б.14 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (пипер).....595
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение.....595
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....595
3 Потребности, обхванати от интервенцията 595
4 Показател(и) за резултатите 595
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 595
6 Определяне на уместни базови характеристики 596
7 Обхват и суми на подпомагането.....596
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 597
9 Съответствие с правилата на СТО.....604
11 Планирани единични суми — определение.....605
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 605
I.Б.15 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши).....607
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение.....607
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....607
3 Потребности, обхванати от интервенцията 607
4 Показател(и) за резултатите 607
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 607
6 Определяне на уместни базови характеристики 608
7 Обхват и суми на подпомагането.....608
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 609
9 Съответствие с правилата на СТО.....616
11 Планирани единични суми — определение.....617
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 617
I.Б.16 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (лук и чесън) 619
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение.....619
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....619
3 Потребности, обхванати от интервенцията 619
4 Показател(и) за резултатите 619
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 619
6 Определяне на уместни базови характеристики 620
7 Обхват и суми на подпомагането.....620
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 621
9 Съответствие с правилата на СТО.....628
11 Планирани единични суми — определение.....629
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 629
I.Б.17 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство.....631
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение.....631
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....631
3 Потребности, обхванати от интервенцията 631
4 Показател(и) за резултатите 631
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 631
6 Определяне на уместни базови характеристики 632
7 Обхват и суми на подпомагането.....632
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 633

9 Съответствие с правилата на СТО 638
11 Планирани единични суми — определение 639
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 639
I.Б.18 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони 641
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 641
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 641
3 Потребности, обхванати от интервенцията 641
4 Показател(и) за резултатите 641
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 641
6 Определяне на уместни базови характеристики 642
7 Обхват и суми на подпомагането 642
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 643
9 Съответствие с правилата на СТО 646
11 Планирани единични суми — определение 647
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 647
I.Б.19 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за протеинови култури 648
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 648
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 648
3 Потребности, обхванати от интервенцията 648
4 Показател(и) за резултатите 648
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 648
6 Определяне на уместни базови характеристики 649
7 Обхват и суми на подпомагането 649
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 649
9 Съответствие с правилата на СТО 652
11 Планирани единични суми — определение 653
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 653
I.Б.2 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми 654
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 654
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 654
3 Потребности, обхванати от интервенцията 654
4 Показател(и) за резултатите 654
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 654
6 Определяне на уместни базови характеристики 655
7 Обхват и суми на подпомагането 655
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 656
9 Съответствие с правилата на СТО 659
11 Планирани единични суми — определение 661
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 661
I.Б.21 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за производство на семена от картофи 663
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 663
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 663
3 Потребности, обхванати от интервенцията 663
4 Показател(и) за резултатите 664
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 664
6 Определяне на уместни базови характеристики 664
7 Обхват и суми на подпомагането 665
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 665
9 Съответствие с правилата на СТО 671
11 Планирани единични суми — определение 672
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 672
I.Б.3 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави 673

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 673
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 673
3 Потребности, обхванати от интервенцията 673
4 Показател(и) за резултатите 673
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 673
6 Определяне на уместни базови характеристики 674
7 Обхват и суми на подпомагането 674
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 674
9 Съответствие с правилата на СТО 677
11 Планирани единични суми — определение 678
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 678
I.Б.4 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми 680
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 680
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 680
3 Потребности, обхванати от интервенцията 680
4 Показател(и) за резултатите 680
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 680
6 Определяне на уместни базови характеристики 681
7 Обхват и суми на подпомагането 681
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 682
9 Съответствие с правилата на СТО 684
11 Планирани единични суми — определение 686
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 686
I.Б.5 - Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи 688
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 688
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 688
3 Потребности, обхванати от интервенцията 688
4 Показател(и) за резултатите 688
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 688
6 Определяне на уместни базови характеристики 689
7 Обхват и суми на подпомагането 690
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 690
9 Съответствие с правилата на СТО 694
11 Планирани единични суми — определение 695
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 695
I.Б.6 - Обвързано с производството подпомагане за говеда в планински райони 697
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 697
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 697
3 Потребности, обхванати от интервенцията 697
4 Показател(и) за резултатите 697
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 697
6 Определяне на уместни базови характеристики 698
7 Обхват и суми на подпомагането 698
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 699
9 Съответствие с правилата на СТО 701
11 Планирани единични суми — определение 702
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 702
I.Б.7 - Обвързано с производството подпомагане за биволи 703
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 703
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 703
3 Потребности, обхванати от интервенцията 703
4 Показател(и) за резултатите 703
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 703

6 Определяне на уместни базови характеристики 704
7 Обхват и суми на подпомагането....704
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 705
9 Съответствие с правилата на СТО....707
11 Планирани единични суми — определение....708
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 708
I.Б.8 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми....710
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение....710
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....710
3 Потребности, обхванати от интервенцията 710
4 Показател(и) за резултатите 710
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 710
6 Определяне на уместни базови характеристики 712
7 Обхват и суми на подпомагането....712
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 712
9 Съответствие с правилата на СТО....716
11 Планирани единични суми — определение....717
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 717
I.Б.9 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози в планински райони....719
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение....719
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....719
3 Потребности, обхванати от интервенцията 719
4 Показател(и) за резултатите 719
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 719
6 Определяне на уместни базови характеристики 720
7 Обхват и суми на подпомагането....720
8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 720
9 Съответствие с правилата на СТО....724
11 Планирани единични суми — определение....726
12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 726
5.2 Секторни интервенции....728
Плодове и зеленчуци....728
Планирани единични суми — определение....729
Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 729
INVRE(47(1)(a)) - - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия....730
I.Г.1.1 - Инвестиции в материални и нематериални активи....730
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение....730
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....730
3 Потребности, обхванати от интервенцията 730
4 Показател(и) за резултатите 730
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 731
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 733
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията....734
8 Съответствие с правилата на СТО....737
I.Г.1.2 - Интервенции, свързани с целите в областта на агроекологията и климата....738
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение....738
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....738
3 Потребности, обхванати от интервенцията 738
4 Показател(и) за резултатите 738
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 738
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 740
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията....741
8 Съответствие с правилата на СТО....745

I.Г.1.3 - Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техники 746
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 746
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 746
3 Потребности, обхванати от интервенцията 746
4 Показател(и) за резултатите 746
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 747
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 748
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 749
8 Съответствие с правилата на СТО 750
ADVI1(47(1)(b)) - - консултантски услуги и техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд 752
I.Г.1.4 - Интервенции, свързани с консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на 752
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 752
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 752
3 Потребности, обхванати от интервенцията 753
4 Показател(и) за резултатите 753
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 753
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 755
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 756
8 Съответствие с правилата на СТО 757
TRAINCO(47(1)(c)) - - обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на използването на организирани платформи за търговия и стокови борси на спот и фючърсни пазари 758
I.Г.1.5 - Обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение 758
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 758
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 758
3 Потребности, обхванати от интервенцията 758
4 Показател(и) за резултатите 759
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 759
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 761
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 762
8 Съответствие с правилата на СТО 763
PROMO(47(1)(f)) - - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене, както и към диверсифициране и консолидиране на пазарите 764
I.Г.1.6 - Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене в сектор „Плодове и зеленчуци“ 764

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 764
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 764
3 Потребности, обхванати от интервенцията 764
4 Показател(и) за резултатите 764
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 765
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 766
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 767
8 Съответствие с правилата на СТО 768
CLIMA(47(1)(i)) - - действия за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към това изменение 770
I.Г.1.7 - Интервенции за допринасяне за смекчаването на изменението на климата и за адаптирането към него сектор „Плодове и зеленчуци“ 770
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 770
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 770
3 Потребности, обхванати от интервенцията 770
4 Показател(и) за резултатите 770
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 771
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 772
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 773
8 Съответствие с правилата на СТО 774
WITHD(47(2)(f)) - - изтегляне от пазара за свободно разпространение или други дестинации, включително където е необходимо обработване за улесняване на изтеглянето 776
I.Г.1.8 - Изтегляне от пазара за безвъзмездно разпределяне или други дестинации, включително, когато е необходимо, обработване за улесняването на това изтегляне в сектор „Плодове и зеленчуци“. 776
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 776
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 776
3 Потребности, обхванати от интервенцията 776
4 Показател(и) за резултатите 776
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 776
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 778
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 779
8 Съответствие с правилата на СТО 781
HARIN(47(2)(i)) - - застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, че бенефициерите предприемат необходимите превантивни мерки спрямо рисковете 783
I.Г.1.9 - Застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, ч 783
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 783
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 783
3 Потребности, обхванати от интервенцията 783
4 Показател(и) за резултатите 783
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 784
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 786
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 787
8 Съответствие с правилата на СТО 787
COACH(47(2)(j)) - - индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или съгласно член 67, параграф 7 от Регламент (ЕС) 2021/2115, или за отделни производители 788

I.Г.1.10 - Индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или за отделни производители;.....788
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение.....788
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....788
3 Потребности, обхванати от интервенцията.....788
4 Показател(и) за резултатите.....788
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията.....788
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване.....791
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията.....791
8 Съответствие с правилата на СТО.....792
Пчелни продукти.....793
ADVIBEES(55(1)(a)) - - консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации.....793
I.E.1 - - Консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации 793
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение.....793
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....793
3 Потребности, обхванати от интервенцията.....793
4 Показател(и) за резултатите.....793
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията.....793
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване.....798
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията.....798
8 Съответствие с правилата на СТО.....798
9 Планирани единични суми — определение.....800
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт.....800
INVAPI(55(1)(b)) - - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия.....802
I.E.2 - Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата.....802
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение.....802
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....802
3 Потребности, обхванати от интервенцията.....802
4 Показател(и) за резултатите.....802
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията.....802
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване.....804
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията.....804
8 Съответствие с правилата на СТО.....805
9 Планирани единични суми — определение.....806
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт.....806
I.E.3 - Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели.....808
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение.....808
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....808
3 Потребности, обхванати от интервенцията.....808
4 Показател(и) за резултатите.....808
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията.....808
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване.....810
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията.....811
8 Съответствие с правилата на СТО.....811
9 Планирани единични суми — определение.....812
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт.....812
I.E.5 - Инвестиции в материални и нематериални активи.....814
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение.....814
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....814

3 Потребности, обхванати от интервенцията 814
4 Показател(и) за резултатите 814
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 814
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 816
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 817
8 Съответствие с правилата на СТО 817
9 Планирани единични суми — определение 818
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 818
I.E.4 - Рационализиране на подвижното пчеларство 820
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 820
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 820
3 Потребности, обхванати от интервенцията 820
4 Показател(и) за резултатите 820
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 820
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 822
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 823
8 Съответствие с правилата на СТО 823
9 Планирани единични суми — определение 824
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 824
ACTLAB(55(1)(c)) - - действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества 827
I.E.6 - Действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества 827
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 827
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 827
3 Потребности, обхванати от интервенцията 827
4 Показател(и) за резултатите 827
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 827
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 828
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 829
8 Съответствие с правилата на СТО 829
9 Планирани единични суми — определение 830
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 830
PRESBEEHIVES(55(1)(d)) - - действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели 833
I.E.7 - Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели 833
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 833
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 833
3 Потребности, обхванати от интервенцията 833
4 Показател(и) за резултатите 833
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 833
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 835
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 835
8 Съответствие с правилата на СТО 836
9 Планирани единични суми — определение 837
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 837
COOPAPI(55(1)(e)) - - сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти 840
I.E.8 - Сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти 840
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 840
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 840

3 Потребности, обхванати от интервенцията 840
4 Показател(и) за резултатите 840
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 840
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 843
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 843
8 Съответствие с правилата на СТО 843
9 Планирани единични суми — определение 844
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 844
PROMOBEES(55(1)(f)) - - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти 846
I.E.9 - Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти 846
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 846
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 846
3 Потребности, обхванати от интервенцията 846
4 Показател(и) за резултатите 846
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 846
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 848
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 848
8 Съответствие с правилата на СТО 848
9 Планирани единични суми — определение 849
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 849
Вино 851
RESTRVINEY(58(1)(a)) - - преструктуриране и преобразуване на лозовите масиви 851
I.Д.1 - Преструктуриране и конверсия на лозята 851
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 851
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 851
3 Потребности, обхванати от интервенцията 851
4 Показател(и) за резултатите 851
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 851
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 852
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 852
8 Съответствие с правилата на СТО 853
9 Планирани единични суми — определение 855
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 855
INVWINE(58(1)(b)) - - инвестиции в материални и нематериални активи в селскостопански системи за отглеждане на лозя, с изключение на операциите, отнасящи се до вида интервенция, посочена в буква а), в съоръжения за преработка и в инфраструктура на предприятията за производство на вино, както и в структури и механизми за предлагане на пазара 857
I.Д.2 - Инвестиции в лозаро-винарския сектор 857
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 857
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 857
3 Потребности, обхванати от интервенцията 857
4 Показател(и) за резултатите 857
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 858
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 859
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 860
8 Съответствие с правилата на СТО 860
9 Планирани единични суми — определение 861
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 861
GREENWINE(58(1)(c)) - - събиране на реколтата на зелено, което означава пълното унищожаване или отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този

начин добивът от съответната площ се свежда до нулев, без небране на реколтата, което представлява оставяне на грозде с търговско качество върху насажденията в края на нормалния производствен цикъл 863
I.Д.7 - Събиране на реколтата на зелено 863
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 863
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 863
3 Потребности, обхванати от интервенцията 863
4 Показател(и) за резултатите 863
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 863
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 864
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 865
8 Съответствие с правилата на СТО 865
9 Планирани единични суми — определение 866
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 866
HARINWINE(58(1)(d)) - - застраховане на реколтата срещу загуба на доход вследствие на неблагоприятни климатични явления, приравнени към природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, щети, причинени от животни, болести по растенията или нашествия от вредители 868
I.Д. 6 - Застраховане на реколтата 868
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 868
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 868
3 Потребности, обхванати от интервенцията 868
4 Показател(и) за резултатите 868
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 868
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 869
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 869
8 Съответствие с правилата на СТО 869
9 Планирани единични суми — определение 870
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 870
INFOR(58(1)(h)) - - информационни действия във връзка с вината, провеждани в държавите членки, с които се насърчава отговорната консумация на вино или се популяризират схемите на Съюза за качество, обхващащи наименованията за произход и географските указания 872
I.Д.4 - Информиране в държавите членки 872
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 872
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 872
3 Потребности, обхванати от интервенцията 872
4 Показател(и) за резултатите 872
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 872
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 874
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 874
8 Съответствие с правилата на СТО 874
9 Планирани единични суми — определение 875
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 875
PROMOWINE(58(1)(k)) - - популяризиране в трети държави 877
I.Д.3 - Популяризиране в трети държави 877
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 877
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 877
3 Потребности, обхванати от интервенцията 877
4 Показател(и) за резултатите 877
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 877
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 879
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 879
8 Съответствие с правилата на СТО 880
9 Планирани единични суми — определение 881

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 881
INVWINESUST(58(1)(m)) - - инвестиции в материални и нематериални активи, насочени към повишаване на устойчивостта на винопроизводството 883
I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения 883
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 883
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 883
3 Потребности, обхванати от интервенцията 883
4 Показател(и) за резултатите 883
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 883
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 884
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 884
8 Съответствие с правилата на СТО 884
9 Планирани единични суми — определение 886
10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 886
Мляко и млечни продукти 888
Планирани единични суми — определение 889
Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт 889
INVRE(47(1)(a)) - - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия 890
I.Г.2.1 - Инвестиции в материални и нематериални активи в сектор "Мляко и млечни продукти" 890
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 890
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 890
3 Потребности, обхванати от интервенцията 890
4 Показател(и) за резултатите 890
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 891
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 894
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 894
8 Съответствие с правилата на СТО 897
I.Г.2.2 - Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на болести по животните и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техн 898
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 898
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 898
3 Потребности, обхванати от интервенцията 898
4 Показател(и) за резултатите 898
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 899
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 901
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 901
8 Съответствие с правилата на СТО 902
ADVI1(47(1)(b)) - - консултантски услуги и техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд 904
I.Г.2.3 - Консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и 904
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 904
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 904
3 Потребности, обхванати от интервенцията 905
4 Показател(и) за резултатите 905
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 905

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 906
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 907
8 Съответствие с правилата на СТО 908
TRAINCO(47(1)(c)) - - обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на използването на организирани платформи за търговия и стокови борси на спот и фючърсни пазари 909
I.Г.2.4 - Обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смек 909
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 909
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 909
3 Потребности, обхванати от интервенцията 909
4 Показател(и) за резултатите 910
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 910
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 911
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 912
8 Съответствие с правилата на СТО 913
PROMO(47(1)(f)) - - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене, както и към диверсифициране и консолидиране на пазарите 914
I.Г.2.5 - Популяризиране, комуникация и маркетинг 914
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 914
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 914
3 Потребности, обхванати от интервенцията 914
4 Показател(и) за резултатите 914
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 914
6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 916
7 Допълнителна информация за вида на интервенцията 917
8 Съответствие с правилата на СТО 918
5.3 Интервенции за развитие на селските райони 918
ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението 918
II.A.1 - Биологично растениевъдство 918
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 918
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 919
3 Потребности, обхванати от интервенцията 919
4 Показател(и) за резултатите 919
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 919
6 Определяне на уместни базови характеристики 922
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 923
8 Информация относно оценката за държавна помощ 928
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 928
10 Съответствие с правилата на СТО 928
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 929
12 Планирани единични суми — определение 930
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 930
II.A.16 - Биологично животновъдство 933
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 933
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 933
3 Потребности, обхванати от интервенцията 933

4 Показател(и) за резултатите 933
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 934
6 Определяне на уместни базови характеристики 936
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 937
8 Информация относно оценката за държавна помощ 938
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 938
10 Съответствие с правилата на СТО 939
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 939
12 Планирани единични суми — определение 940
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 940
II.A.9 - Биологично пчеларство 942
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 942
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 942
3 Потребности, обхванати от интервенцията 942
4 Показател(и) за резултатите 942
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 942
6 Определяне на уместни базови характеристики 944
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 945
8 Информация относно оценката за държавна помощ 946
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 946
10 Съответствие с правилата на СТО 947
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 947
12 Планирани единични суми — определение 948
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 953
II.A.10. - Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство 960
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 960
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 960
3 Потребности, обхванати от интервенцията 960
4 Показател(и) за резултатите 960
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 960
6 Определяне на уместни базови характеристики 963
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 964
8 Информация относно оценката за държавна помощ 964
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 964
10 Съответствие с правилата на СТО 965
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 965
12 Планирани единични суми — определение 966
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 966
II.A.11 - Насърчаване на практики за консервационни обработки за устойчиво управление на почвите 968
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 968
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 968
3 Потребности, обхванати от интервенцията 968
4 Показател(и) за резултатите 968
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 969
6 Определяне на уместни базови характеристики 975
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 975
8 Информация относно оценката за държавна помощ 976
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 976
10 Съответствие с правилата на СТО 977
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 977
12 Планирани единични суми — определение 978
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 978
II.A.12. - Насърчаване на естественото опрашване 980

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 980
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 980
3 Потребности, обхванати от интервенцията 980
4 Показател(и) за резултатите 980
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 980
6 Определяне на уместни базови характеристики 983
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 983
8 Информация относно оценката за държавна помощ 984
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 984
10 Съответствие с правилата на СТО 984
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 985
12 Планирани единични суми — определение 986
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 986
II.A.2. - Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност 989
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 989
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 989
3 Потребности, обхванати от интервенцията 989
4 Показател(и) за резултатите 989
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 989
6 Определяне на уместни базови характеристики 992
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 992
8 Информация относно оценката за държавна помощ 994
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 994
10 Съответствие с правилата на СТО 994
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 994
12 Планирани единични суми — определение 995
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 996
II.A.4. - Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия 1000
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1000
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1000
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1000
4 Показател(и) за резултатите 1000
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1001
6 Определяне на уместни базови характеристики 1003
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1004
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1005
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1005
10 Съответствие с правилата на СТО 1006
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1006
12 Планирани единични суми — определение 1007
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1008
II.A.5. - Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство 1011
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1011
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1011
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1011
4 Показател(и) за резултатите 1011
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1011
6 Определяне на уместни базови характеристики 1013
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1013
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1015
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1015
10 Съответствие с правилата на СТО 1016
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1016

12 Планирани единични суми — определение....1017
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1017
II.A.6. - Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство....1020
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1020
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1020
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1020
4 Показател(и) за резултатите 1020
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1020
6 Определяне на уместни базови характеристики 1022
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1022
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1023
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1023
10 Съответствие с правилата на СТО....1024
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1024
12 Планирани единични суми — определение....1025
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1025
II.A.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)....1028
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1028
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1028
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1028
4 Показател(и) за резултатите 1029
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1029
6 Определяне на уместни базови характеристики 1031
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1032
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1033
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1033
10 Съответствие с правилата на СТО....1033
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1034
12 Планирани единични суми — определение....1035
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1035
II.A.8. - Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи ..1037
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1037
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1037
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1037
4 Показател(и) за резултатите 1037
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1038
6 Определяне на уместни базови характеристики 1039
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1040
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1041
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1041
10 Съответствие с правилата на СТО....1041
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1041
12 Планирани единични суми — определение....1042
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1042
II.AE.3. - Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии....1044
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1044
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1044
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1044
4 Показател(и) за резултатите 1044
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1045
6 Определяне на уместни базови характеристики 1046
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1046
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1047
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1047

10 Съответствие с правилата на СТО 1048
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1048
12 Планирани единични суми — определение 1049
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1049
II.A.13 - Горско екологични дейности в горите 1051
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1051
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1051
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1051
4 Показател(и) за резултатите 1051
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1051
6 Определяне на уместни базови характеристики 1054
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1054
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1064
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1065
10 Съответствие с правилата на СТО 1066
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1066
12 Планирани единични суми — определение 1067
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1067
II.A.15 - Поддръжка на новосъздадени и възстановени гори 1069
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1069
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1069
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1069
4 Показател(и) за резултатите 1069
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1069
6 Определяне на уместни базови характеристики 1070
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1071
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1078
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1079
10 Съответствие с правилата на СТО 1079
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1079
12 Планирани единични суми — определение 1080
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1080
ANC(71) - Природни или други специфични за района ограничения 1082
II.Б.1. - Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения 1082
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1082
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1083
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1083
4 Показател(и) за резултатите 1083
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1083
6 Определяне на уместни базови характеристики 1084
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1085
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1086
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1086
10 Съответствие с правилата на СТО 1086
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1086
12 Планирани единични суми — определение 1087
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1088
ASD(72) - Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания 1090
II.В.1. - Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000 1090
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1090
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1090
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1090
4 Показател(и) за резултатите 1090

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1091
6 Определяне на уместни базови характеристики 1092
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1093
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1095
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1095
10 Съответствие с правилата на СТО 1095
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1095
12 Планирани единични суми — определение 1096
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1097
II.A.14 - Подпомагане по Натура 2000 за гори 1099
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1099
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1099
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1099
4 Показател(и) за резултатите 1099
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1099
6 Определяне на уместни базови характеристики 1101
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1101
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1113
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1114
10 Съответствие с правилата на СТО 1114
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1114
12 Планирани единични суми — определение 1115
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1115
INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване 1117
II.Г.1 - Инвестиции в земеделските стопанства 1117
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1117
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1117
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1117
4 Показател(и) за резултатите 1118
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1118
6 Определяне на уместни базови характеристики 1124
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1124
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1125
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1126
10 Съответствие с правилата на СТО 1126
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1126
12 Планирани единични суми — определение 1127
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1127
II.Г.1.1. - Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда 1130
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1130
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1130
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1130
4 Показател(и) за резултатите 1130
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1131
6 Определяне на уместни базови характеристики 1135
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1135
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1137
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1137
10 Съответствие с правилата на СТО 1137
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1137
12 Планирани единични суми — определение 1138
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1138
II.Г.2 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти 1141
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1141

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1141
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1141
4 Показател(и) за резултатите 1141
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1141
6 Определяне на уместни базови характеристики 1146
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1146
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1148
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1148
10 Съответствие с правилата на СТО 1149
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1149
12 Планирани единични суми — определение 1150
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1150
II.Г.2.1 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда 1153
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1153
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1153
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1153
4 Показател(и) за резултатите 1153
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1153
6 Определяне на уместни базови характеристики 1157
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1157
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1159
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1159
10 Съответствие с правилата на СТО 1160
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1160
12 Планирани единични суми — определение 1161
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1161
II.Г.3 - Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони 1164
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1164
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1164
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1164
4 Показател(и) за резултатите 1164
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1165
6 Определяне на уместни базови характеристики 1168
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1168
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1169
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1170
10 Съответствие с правилата на СТО 1170
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1171
12 Планирани единични суми — определение 1172
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1172
II.Г.4 - Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия 1175
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1175
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1175
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1175
4 Показател(и) за резултатите 1175
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1176
6 Определяне на уместни базови характеристики 1180
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1180
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1181
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1181
10 Съответствие с правилата на СТО 1181
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1182
12 Планирани единични суми — определение 1183

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1183
II.Г.5 - Инвестиции в инфраструктура за напояване.....1186
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1186
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....1186
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1186
4 Показател(и) за резултатите 1186
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1186
6 Определяне на уместни базови характеристики 1189
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1190
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1190
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1190
10 Съответствие с правилата на СТО.....1191
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1191
12 Планирани единични суми — определение.....1192
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1192
II.Г.6 - Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони 1194
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1194
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....1194
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1194
4 Показател(и) за резултатите 1194
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1194
6 Определяне на уместни базови характеристики 1201
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1201
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1202
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1202
10 Съответствие с правилата на СТО.....1203
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1203
12 Планирани единични суми — определение.....1204
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1206
II.Г.7 - Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони...1209
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1209
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....1209
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1209
4 Показател(и) за резултатите 1209
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1209
6 Определяне на уместни базови характеристики 1211
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1211
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1212
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1212
10 Съответствие с правилата на СТО.....1213
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1213
12 Планирани единични суми — определение.....1214
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1216
II.Г.10 - Залесяване и възстановяване.....1218
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1218
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели.....1218
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1218
4 Показател(и) за резултатите 1218
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1218
6 Определяне на уместни базови характеристики 1221
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1221
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1228
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1228
10 Съответствие с правилата на СТО.....1229

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1229
12 Планирани единични суми — определение....1230
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1230
II.Г.11 - Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития....1232
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1232
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1232
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1232
4 Показател(и) за резултатите 1232
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1232
6 Определяне на уместни базови характеристики 1235
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1236
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1236
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1237
10 Съответствие с правилата на СТО....1237
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1237
12 Планирани единични суми — определение....1238
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1239
II.Г.12 - Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии....1241
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1241
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1241
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1241
4 Показател(и) за резултатите 1241
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1241
6 Определяне на уместни базови характеристики 1243
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1244
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1244
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1245
10 Съответствие с правилата на СТО....1245
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1245
12 Планирани единични суми — определение....1246
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1246
II.Г.13 - Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии 1248
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1248
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1248
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1248
4 Показател(и) за резултатите 1248
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1248
6 Определяне на уместни базови характеристики 1250
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1250
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1251
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1251
10 Съответствие с правилата на СТО....1252
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1252
12 Планирани единични суми — определение....1253
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1253
II.Г.14 - Първична преработка на дървесина 1255
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1255
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1255
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1255
4 Показател(и) за резултатите 1255
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1255
6 Определяне на уместни базови характеристики 1257

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1257
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1257
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1258
10 Съответствие с правилата на СТО 1258
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1258
12 Планирани единични суми — определение 1259
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1259
INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони 1262
II.Д.1. - Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство 1262
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1262
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1262
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1262
4 Показател(и) за резултатите 1262
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1263
6 Определяне на уместни базови характеристики 1265
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1266
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1266
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1266
10 Съответствие с правилата на СТО 1266
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1266
12 Планирани единични суми — определение 1267
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1267
II.Д.2. - Подпомагане на много малки земеделски стопанства 1269
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1269
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1269
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1269
4 Показател(и) за резултатите 1269
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1270
6 Определяне на уместни базови характеристики 1272
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1272
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1272
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1272
10 Съответствие с правилата на СТО 1272
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1273
12 Планирани единични суми — определение 1274
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1274
II.Д.3. - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство 1276
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1276
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1276
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1276
4 Показател(и) за резултатите 1276
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1277
6 Определяне на уместни базови характеристики 1279
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1279
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1279
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1280
10 Съответствие с правилата на СТО 1280
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1280
12 Планирани единични суми — определение 1281
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1281
RISK(76) - Инструменти за управление на риска 1283
II.E.2 - Инструменти за управление на риска в земеделието 1283

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1283
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1283
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1283
4 Показател(и) за резултатите 1283
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1283
6 Определяне на уместни базови характеристики 1286
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1286
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1287
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1288
10 Съответствие с правилата на СТО 1288
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1288
12 Планирани единични суми — определение 1289
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1289
COOP(77) - Сътрудничество 1292
II.Ж.1. - Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации 1292
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1292
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1292
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1292
4 Показател(и) за резултатите 1292
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1292
6 Определяне на уместни базови характеристики 1298
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1299
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1300
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1300
10 Съответствие с правилата на СТО 1300
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1300
12 Планирани единични суми — определение 1301
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1301
II.Ж.2 - Сътрудничество за къси вериги на доставка 1304
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1304
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1304
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1304
4 Показател(и) за резултатите 1304
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1304
6 Определяне на уместни базови характеристики 1307
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1307
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1308
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1308
10 Съответствие с правилата на СТО 1308
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1308
12 Планирани единични суми — определение 1310
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1310
II.Ж.3 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители 1312
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1312
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели 1312
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1312
4 Показател(и) за резултатите 1312
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1312
6 Определяне на уместни базови характеристики 1315
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1315
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1316
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1316
10 Съответствие с правилата на СТО 1316
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1317

12 Планирани единични суми — определение....1318
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1318
II.Ж.4 - Популяризиране и подкрепа на схеми за качество, признати от Съюза или от държавите членки, както и тяхното използване от земеделските производители....1320
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1320
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1320
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1320
4 Показател(и) за резултатите 1320
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1320
6 Определяне на уместни базови характеристики 1323
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1323
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1324
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1324
10 Съответствие с правилата на СТО....1324
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1325
12 Планирани единични суми — определение....1326
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1326
II.Ж.5 - Изпълнението на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие. 1328
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1328
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1328
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1328
4 Показател(и) за резултатите 1328
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1328
6 Определяне на уместни базови характеристики 1332
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1332
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1335
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1335
10 Съответствие с правилата на СТО....1336
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1337
12 Планирани единични суми — определение....1338
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1338
KNOW(78) - Обмен на знания и разпространение на информация....1341
II.И.1. - Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет 1341
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1341
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1341
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1341
4 Показател(и) за резултатите 1341
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1342
6 Определяне на уместни базови характеристики 1349
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1349
8 Информация относно оценката за държавна помощ 1351
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1352
10 Съответствие с правилата на СТО....1352
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1352
12 Планирани единични суми — определение....1353
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1353
II.И.2. - Професионално обучение и придобиване на знания 1355
1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение 1355
2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели....1355
3 Потребности, обхванати от интервенцията 1355
4 Показател(и) за резултатите 1355
5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията 1355
6 Определяне на уместни базови характеристики 1366
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване 1366

8 Информация относно оценката за държавна помощ 1367
9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията 1367
10 Съответствие с правилата на СТО 1367
11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция 1368
12 Планирани единични суми — определение 1369
13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти 1369
6 Финансов план 1373
6.1 Обзорна таблица 1373
6.2 Подробна финансова информация и разбивка по интервенция и планиране на резултата 1375
6.2.1 Преки плащания 1375
6.2.2 Секторна подкрепа 1389
6.2.3 Развитие на селските райони 1395
7. Система за управление и координация 1443
7.1 Установяване на структури за управление и координация + структури за контрол 1443
7.2 Описание на структурата на мониторинг и докладване 1445
7.3 Информация за системата за контрол и наказанията 1447
7.3.1 ИСАК — интегрирана система за администриране и контрол 1447
7.3.1.1 Всички елементи на ИСАК, както са зададени в Регламента [хоризонталния регламент за ОСП], са установени и функциониращи от 1 януари 2023 г. 1447
7.3.1.1.1 Система за идентификация на земеделските парцели (СИЗП) 1447
7.3.1.1.2 Система за геопространствени заявления (ГПЗ) и система за заявления въз основа на броя на животните 1447
7.3.1.1.3 Прилагате ли автоматизирана система за подаване на искания (по смисъла на член 65, параграф 4, буква е) от хоризонталния регламент за ОСП? 1449
7.3.1.1.4 Система за мониторинг на площта (СМП) 1450
7.3.1.1.5 Система за контрол и санкции 1451
7.3.1.1.5.1 Описание на системата или системите за контрол и санкции за интервенциите по линия на ИСАК 1451
7.3.1.1.6 Система за идентификация и регистрация на права на плащане, когато е приложимо 1451
7.3.1.1.7 Система за идентификация и регистрация на животни по смисъла на член 65, параграф 4, буква в) [член 66, параграф 1, буква ж) от хоризонталния регламент за ОСП] 1451
7.3.2 Извън обхвата на ИСАК 1451
7.3.2.1 Кратко описание на системата за санкции за интервенции извън ИСАК в съответствие с принципите на ефективност, пропорционалност и възпиращ ефект 1451
7.3.2.2 Кратко описание на системата за контрол за елементи извън ИСАК (методи за контрол, кръстосани проверки, дълготрайност на инвестициите и свързаните с тях последващи проверки и т.н.) 1454
7.3.2.3 Правила за обществени поръчки? 1460
7.4 Обвързаност с условия 1460
7.4.1 Системи за контрол във връзка с предварителните условия 1460
7.4.1.1 Описание на системата за контрол за предварителни условия 1460
7.4.1.2 Видове проверки 1462
7.4.2 Системи за санкции във връзка с предварителните условия 1464
7.4.2.1 Описание на системата за санкции за предварителни условия 1464
7.4.2.2 Определение и приложение на „повторение“ (изчисление и обхванат времеви период): 1464
7.4.2.3 Определение и приложение на „преднамереност“ 1464
7.4.3 Данни за прилагането на опростена система за контрол за дребните земеделски стопани; 1464
7.4.4 Компетентни контролни органи, отговарящи за проверките на практиките за предварителни условия и на законоустановените изисквания за управление 1465
7.5 Предварителни условия в социалната сфера 1466
7.5.1 Описание на системата за контрол на предварителните условия в социалната сфера 1466

7.5.2 Описание на системата от санкции за предварителните условия в социалната сфера ..1466
8 Модернизация: AKIS и цифровизация ..1467
8.1 AKIS ..1467
8.1 Цялостна предвиждана организационна структура на подобрените системи за знания и иновации в селското стопанство (AKIS) ..1467
8.2 Описание как консултантските услуги, научните изследвания и мрежите по ОСП ще функционират заедно в рамката на системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS) (член 114, буква а), точка ii) ..1477
8.3 Описание на организацията на всички консултанти в сферата на стопанствата в съответствие с изискванията, посочени в член 15, параграф 2, член 15, параграф 3 и член 15, параграф 4 ..1479
8.4 Описание как се предоставя подпомагане за иновации, както е упоменато в член 114, буква а), точка ii) ..1481
8.5 Стратегия за цифровизация (член 114, буква б) ..1483
Приложения ..1492
Приложение I относно предварителната оценка и стратегическата екологична оценка (СЕО), посочена в Директива 2001/42/ЕО ..1492
1. Обобщение на предварителната оценка и резултатите ..1492
2. Препоръки в доклада от предварителната оценка и стратегическата екологична оценка и как са били разгледани ..1503
3. Доклад от предварителната оценка ..1556
4. Доклад от стратегическата екологична оценка ..1556
Приложение II относно SWOT анализа ..1556
Приложение III относно провеждането на консултации с партньорите ..1556
Приложение IV относно специалното плащане за култура — памук (когато е приложимо) ..1556
I.A.5. - Специално плащане за култура памук ..1556
1 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията ..1556
2 Допълнително специално плащане за култура ..1557
Приложение V относно допълнителното национално финансиране в обхвата на стратегическия план по ОСП ..1559
Национално финансово подпомагане в сектора на плодовете и зеленчуците по Регламент (ЕС) 2021/2115) ..1559
Приложение VI относно преходната национална помощ (когато е приложимо) ..1560
а) годишен специфичен за сектора финансов пакет за всеки сектор, за който се отпуска преходна национална помощ ..1560
б) когато е приложимо — максимална единична ставка на подпомагането за всеки сектор за всяка година от периода ..1561
в) когато е приложимо — информация по отношение на референтния период, променен в съответствие с член 147, параграф 2, втора алинея ..1561
г) кратко описание на допълняемостта на преходната национална помощ с интервенциите по стратегическия план по ОСП ..1561
Друго приложение: Съгласуваност с целите на Съюза за 2030 г. и принос към тях ..1562
Национален принос към целта на ЕС за намаляване на загубите на хранителни вещества с 50 % до 2030 г., без това да води до влошаване на плодородието на почвата ..1562
Национален принос към целта на ЕС до 2030 г. за 10 % земеделски площи, характеризиращи се с високо разнообразие на ландшафта ..1562
Национален принос към целта на ЕС до 2030 г. 25 % от земеделската земя в Съюза да се използва за биологично земеделие ..1562
Национален принос към целите на ЕС до 2030 г. за намаляване с 50 % на цялостната употреба на химическите пестициди и на свързаните с тях рискове, и на употребата на по-опасни пестициди ..1562
Национален принос към целта на ЕС за намаляване на продажбите на антимикробиални средства с 50 % за селскостопанските животни и при аквакултурите до 2030 г. ..1562
Национален принос към целта на ЕС за внедряване на високоскоростен широколентов интернет в селските райони за постигане на целта на достъп от 100 % до 2025 г. ..1562

ДОКУМЕНТИ.....1563

Вид изменение

Strategic Amendment

General information on the request for strategic amendment

Impact of of the strategic amendment to the plan on achieving the specific objectives

Средства се предвижда да бъдат изведени пропорционално от всички програмирани интервенции от Стратегическия план 2023-2027 г., вследствие на автоматична отмяна на задължения съгласно чл. 34 от Регламент (ЕС) 2021/2116 на Европейския парламент. Промяната ще засегне единствено директно резултиращите от отчислението показатели, също пропорционално.

Type of strategic amendment

☐Strategic amendments introducing new interventions or deleting interventions from the CAP Strategic Plans

☐Strategic amendments that lead to changes of milestones or targets under the result indicators which are marked with 'PR' in Annex I of Regulation (EU) 2021/2115

☐Strategic amendments related to Article 17(5), Article 88(7), Articles 92 to 98 or Article 103(1),(5) and (6) of Regulation (EU) 2021/2115

☐Strategic amendments of the target and financial plans in the CAP Strategic Plan referred to in Article 112, including amendments to the contribution from EAFRD to InvestEU referred to in Article 81, amendments to the EAFRD total contribution to each type of intervention for the entire period covered by the CAP Strategic Plan or amendments related to the EAFRD contribution rates referred to in Article 91 of Regulation (EU) 2021/2115

Further cases of requests for a strategic amendment not to be counted towards the maximum number of requests referred to in Article 119(7) of Regulation (EU) 2021/2115

☐Changes due to emergency measures necessary to address natural disasters, catastrophic events or adverse climatic events formally recognized as such by the competent national public authority, or modifications due to a significant and sudden change in the socioeconomic conditions of the Member State

☐Changes necessary following changes to Union legislation, or changes necessary following decisions of the Courts of the European Union

☐Changes following exceptional measures adopted pursuant to Articles 219, 220 or 221 of Regulation (EU) No 1308/2013

☐Changes necessary due to introduction or modification of financial instruments referred to in Article 58 of Regulation (EU) 2021/1060

☑Changes due to an automatic decommitment for the CAP Strategic Plans referred to Article 34 of Regulation (EU) 2021/2116

☐Notified amendments to which the Commission objected in accordance with Article 119(9), third subparagraph of Regulation (EU) 2021/2115

Detailed information on the individual changes contained in the request for strategic amendment

Изменение на Стратегическия план 2023-2027 г. за отчисление на средства

An indication of the part of the CAP Strategic Plan that is amended

Средства се предвижда да бъдат изведени пропорционално от всички програмирани интервенции от Стратегическия план 2023-2027 г., вследствие на автоматична отмяна на задължения съгласно чл. 34 от Регламент (ЕС) 2021/2116 на Европейския парламента.УО на СПРЗСР прави предложение за отчисление от бюджета на всяка една от програмираните интервенции в размер на 3.364%, с изкл. на интервенция II.Д.1. „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство", за която отчислението е в размер на 2.930% и Техническата помощ, от чийто

бюджет се отчисляват 4.388%.

Reasons that justify the strategic amendment

Автоматична отмяна на задължения съгласно чл. 34 от Регламент (ЕС) 2021/2116 на Европейския парламент и на Съвета за 2025 г. (бюджет 2023 по финансов план).

The impact of the strategic amendment on milestones, targets and indicators

Всички промени, свързани с извеждане на средства, ще окажат влияние единствено на показателите за продукт (output) и целевите показатели, които директно резултират от преразпределени средства, в т.ч. някои от ключовите индикатори. Съответните се променят пропорционално.

The impact of the strategic amendment on the financing plan

С настоящото предложение за изменение се предвижда извеждане от различни интервенции на общо 47 493 194,68 евро от ЕЗФРСР, както и 71 239 791 евро национално финансиране, или общо 118 732 985 евро публични средства.

Консултация с мониторинговия комитет (член 124, параграф 4, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115)

Дата

16.06.2026 г.

Становище на мониторинговия комитет

В рамките на проведената писмена процедура в периода 09.06 - 16.06.2026 г. беше представено предложението на УО на СПРЗСР 2023-2027 г. за автоматично отчисление на средства от интервенции, финансирани чрез ЕЗФРСР.

Всички стратегически планове подлежат на процедура по автоматична отмяна по правилото „N+2“ въз основа на принципа, че сумите, свързани със задължения, които не бъдат обхванати от предварително финансиране или чрез искане за плащане в рамките на определен срок, се отменят – т.е. отчислените средства не може да се ползват повече от държавата членка по съответния стратегически план.

Съгласно процедурата за отчисление на средства (т.нар. „decommitment”), разписана в чл. 34 от Регламент (ЕС) № 2021/2116, Комисията автоматично отменя всеки дял от бюджетното задължение за интервенции в областта на развитието на селските райони в рамките на стратегическия план по ОСП, който не е използван за предварително финансиране или за междинни плащания. В случай на автоматична отмяна на бюджетно задължение, приносът на ЕЗФРСР по стратегическия план по ОСП за съответната година се намалява с автоматично отменената сума.

В тази връзка, КН на СПРЗСР взе решение за отчисление от бюджета на всяка една от програмираните интервенции в размер на 3.364%, с изкл. на интервенция II.Д.1. „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“, за която отчислението е в размер на 2.930% и Техническата помощ, от чийто бюджет се отчисляват 4.388%.

Where applicable, notified other amendments than strategic amendments in accordance with Article 119(9), first subparagraph of Regulation (EU) 2021/2115

Изменение в текста на интервенция I.Б.1 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията I.Б.1 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави, текста:

• **Условия за реализация на мляко или млечни продукти**:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово краве мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

• **Изисквания за доказване на реализация** - земеделските стопани трябва да докажат с документи, реализираните количества мляко и/или млечни продукти на ниво стопанство. Прецизирането и конкретизирането на количествата мляко за реализация ще бъде направено в националното законодателство.

В случай че земеделския стопанин, кандидат за финансово подпомагане, не отговаря на условията и изискванията за доказване на реализация на ниво стопанство, се налага намаление на подпомагането или отказ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Се изменя така:

• **Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:**

- Земеделските стопаните, които реализират сурово краве мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

В случай че земеделските стопани, кандидати за финансово подпомагане, не отговарят на поне едно от изискванията за реализация на мляко и млечни продукти, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

Justification and expected effects

Прието решение от писмена процедура на Комитет по наблюдение на СПРЗСР. Предложението цели опростяване условията за подпомагане на земеделските стопани и намаляване на административната тежест.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

2.06.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на интервенция I.Б.10 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията I.Б.10 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми, текста:

• **Условия за реализация на мляко или млечни продукти**:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово овче и козе мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

• **Условия за реализация на животни**:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животните или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

• **Изисквания за доказване на реализация** - земеделските стопани трябва да докажат с документи, реализираните животни и/или количества мляко и/или млечни продукти на ниво стопанство.

Прецизирането и конкретизирането на количествата мляко и броят на животните за реализация ще бъде направено в националното законодателство.

В случай че земеделския стопанин, кандидат за финансово подпомагане, не отговаря на условията и изискванията за доказване на реализация на ниво стопанство, се налага намаление на подпомагането или отказ.

• Не се допуска едновременно подпомагане за едно животно по тази схема и по схемата за преходна национална помощ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Се изменя така:

• Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово овче и козе мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

• Изисквания за реализация на животни:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животните или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискванията за реализация, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• Не се допуска едновременно подпомагане за едно животно по тази схема и по схемата за преходна национална помощ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Justification and expected effects

Прието решение от писмена процедура на Комитет по наблюдение на СПРЗСР. Предложението цели опростяване условията за подпомагане на земеделските стопани и намаляване на административната тежест.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

2.06.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на интервенция I.Б.2 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията I.Б.2 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми, текста:

• **Условия за реализация на мляко или млечни продукти**:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово краве мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

• **Изисквания за доказване на реализация** - земеделските стопани трябва да докажат с документи, реализираните количества мляко и/или млечни продукти на ниво стопанство. Прецизирането и конкретизирането на количествата мляко за реализация ще бъде направено в националното законодателство.

В случай, че земеделския стопанин, кандидат за финансово подпомагане, не отговаря на условията и изискванията за доказване на реализация на ниво стопанство, се налага намаление на подпомагането или отказ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Се изменя така:

• **Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:**

- Земеделските стопаните, които реализират сурово краве мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

В случай че земеделските стопани, кандидати за финансово подпомагане, не отговарят на поне едно от изискванията за реализация на мляко и млечни продукти, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

Justification and expected effects

Прието решение от писмена процедура на Комитет по наблюдение на СПРЗСР. Предложението цели опростяване условията за подпомагане на земеделските стопани и намаляване на административната тежест.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

2.06.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на интервенция I.Б.3 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията I.Б.3 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави, текста:

• **Условия за реализация на животни**:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животни на БАБХ или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

• **Изисквания за доказване на реализация** - земеделските стопани трябва да докажат с документи, реализираните животни на ниво стопанство. Прецизирането и конкретизирането на броя на животните за реализация ще бъде направено в националното законодателство.

В случай, че земеделския стопанин, кандидат за финансово подпомагане, не отговаря на условията и изискванията за доказване на реализация на ниво стопанство, се налага намаление на подпомагането или отказ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Се изменя така:

• **Изисквания за реализация на животни:**

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животни на БАБХ или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискването за реализирани животни, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

Justification and expected effects

Прието решение от писмена процедура на Комитет по наблюдение на СПРЗСР. Предложението цели опростяване условията за подпомагане на земеделските стопани и намаляване на административната тежест.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

2.06.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на интервенция I.Б.4 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията I.Б.4 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми, текста:

• **Условия за реализация на животни**:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животни на БАБХ или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

• Изисквания за доказване на реализация - земеделските стопани трябва да докажат с документи, реализираните животни на ниво стопанство. Прецизирането и конкретизирането на броя на животните за реализация ще бъде направено в националното законодателство.

В случай, че земеделския стопанин, кандидат за финансово подпомагане, не отговаря на условията и изискванията за доказване на реализация на ниво стопанство, се налага намаление на подпомагането или отказ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Се изменя така:

• **Изисквания за реализация на животни:**

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животни на БАБХ или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискването за реализирани животни, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

Justification and expected effects

Прието решение от писмена процедура на Комитет по наблюдение на СПРЗСР. Предложението цели опростяване условията за подпомагане на земеделските стопани и намаляване на административната тежест.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на

показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

2.06.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на интервенция I.Б.5 - Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията I.Б.5 - Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи, текста:

• **Условия за реализация на мляко или млечни продукти**:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово краве мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

- **Условия за реализация на животни**:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животни на БАБХ или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

• **Изисквания за доказване на реализация** - земеделските стопани трябва да докажат с документи, реализираните животни и/или количества мляко и/или млечни продукти на ниво стопанство.

Прецизирането и конкретизирането на количествата мляко и броят на животните за реализация ще бъде направено в националното законодателство.

В случай, че земеделския стопанин, кандидат за финансово подпомагане, не отговаря на условията и изискванията за доказване на реализация на ниво стопанство, се налага намаление на подпомагането или отказ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Се изменя така:

• **Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:**

- Земеделските стопаните, които реализират сурово краве мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

- Изисквания за реализация на животни:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животни на БАБХ или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискванията за реализация, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

Justification and expected effects

Прието решение от писмена процедура на Комитет по наблюдение на СПРЗСР. Предложението цели опростяване условията за подпомагане на земеделските стопани и намаляване на административната тежест.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

2.06.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на интервенция I.Б.7 - Обвързано с производството подпомагане за биволи

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията I.Б.7 - Обвързано с производството подпомагане за биволи, текста:

• **Условия за реализация на мляко или млечни продукти**:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово биволско мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на

земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

• **Изисквания за доказване на реализация** - земеделските стопани трябва да докажат с документи, реализираните количества мляко и/или млечни продукти на ниво стопанство. Прецизирането и конкретизирането на количествата мляко за реализация ще бъде направено в националното законодателство.

В случай, че земеделския стопанин, кандидат за финансово подпомагане, не отговаря на условията и изискванията за доказване на реализация на ниво стопанство, се налага намаление на подпомагането или отказ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Се изменя така:

• **Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:**

- Земеделските стопаните, които реализират сурово биволско мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

В случай че земеделските стопани, кандидати за финансово подпомагане, не отговарят на поне едно от изискванията за реализация на мляко и млечни продукти, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените за подпомагане животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

Justification and expected effects

Прието решение от писмена процедура на Комитет по наблюдение на СПРЗСР. Предложението цели опростяване условията за подпомагане на земеделските стопани и намаляване на административната тежест.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

2.06.2026 г.

Budget codes impact

Не
Fruit and vegetables allocations impact
Не
Objected by EC
Не

Изменение в текста на интервенция I.Б.8 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми

Version - Status
1.1 - Closed by EC
Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията I.Б.8 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми, текста:

• **Условия за реализация на мляко или млечни продукти**:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово овче и козе мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

• **Изисквания за доказване на реализация** - земеделските стопани трябва да докажат с документи, реализираните количества мляко и/или млечни продукти на ниво стопанство. Прецизирането и конкретизирането на количествата мляко за реализация ще бъде направено в националното законодателство.

В случай, че земеделския стопанин, кандидат за финансово подпомагане, не отговаря на условията и изискванията за доказване на реализация на ниво стопанство, се налага намаление на подпомагането или отказ.

• **Условия за реализация на животни**:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животните или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни

• **Изисквания за доказване на реализация** - земеделските стопани трябва да отговарят на условието за реализация и да докажат с документи, реализираните животни на ниво стопанство. Прецизирането и конкретизирането на броя на животните за реализация ще бъде направено в националното законодателство.

В случай че земеделския стопанин, кандидат за финансово подпомагане, не отговаря на условията и изискванията за доказване на реализация на ниво стопанство, се налага намаление на подпомагането или отказ.

• Не се допуска едновременно подпомагане за едно животно по тази схема и по схемата за преходна национална помощ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Се изменя така:

• Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово овче и козе мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

В случай че земеделските стопани, кандидати за финансово подпомагане, не отговарят на поне едно от изискванията за реализация на мляко и млечни продукти, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените животни по интервенцията от породи за мляко.

• Изисквания за реализация на животни:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животните или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискването за реализирани животни, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни от породи за месо.

• Не се допуска едновременно подпомагане за едно животно по тази схема и по схемата за преходна национална помощ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

Justification and expected effects

Прието решение от писмена процедура на Комитет по наблюдение на СПРЗСР. Предложението цели опростяване условията за подпомагане на земеделските стопани и намаляване на административната тежест.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

2.06.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на интервенция II.A.1 - Биологично растениевъдство

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията текстът "Ангажиментът може да се разширява с площи, които отговарят на изискванията на тази операция, до края на **третата** година, съгласно подробни правила, разписани в националното законодателство." се заменя със следния текст "Ангажиментът може да се разширява с площи, които отговарят на изискванията на тази операция, до края на **четвъртата** година, съгласно подробни правила, разписани в националното законодателство. **Когато ангажиментът се разширява с площи с трайни насаждения в младенчески период, който включва годините на създаване и отглеждане до встъпване в плододаване, бенифициентите трябва да имат за тези площи сертификат по чл. 35 от Регламент (ЕС) 2018/848 най-малкото веднъж до края на ангажимента.**"

Justification and expected effects

Предложеното изменение има за цел да прецизира правилата за разширяване на поетите ангажименти по операцията „Плащания за преминаване към биологично растениевъдство“ чрез добавяне на нови площи с трайни насаждения в младенчески период. Промяната е обусловена от необходимостта условията по интервенцията да отразяват обективните особености на тези площи, при които поради естеството на производствения цикъл не винаги е възможно добиването на продукция в рамките на съответния период от ангажимента. С предложението едновременно се прецизира и срокът, в който е допустимо разширяване на ангажимента с нови площи, с оглед осигуряване на по-ясна и последователна уредба в хода на прилагането на интервенцията.

Очакван ефект: изменението е в съответствие и с вече възприетия подход по операцията „Плащания за поддържане на биологично растениевъдство“ като допринася за по-голяма вътрешна съгласуваност, правна яснота и се очаква да доведе до равнопоставено третиране на бенефициентите в система на контрол.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

4.05.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на интервенция II.A.1 - Биологично растениевъдство

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията след текста "Площи, заети с фуражни култури, които не са заявени по еко схемата за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115, могат да получат подпомагане по интервенцията." се добавя следният текст "Площите за производство на биологичен растителен репродуктивен материал и растителен репродуктивен материал,

произведен при преход към биологично производство, трябва да са вписани в националната база данни по чл. 26, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2018/848. Подробни правила ще бъдат разписани в националното законодателство."

Justification and expected effects

С предложеното допълнение се прецизират условията за допустимост на площите за производство на биологичен растителен репродуктивен материал и на растителен репродуктивен материал, произведен при преход към биологично производство, чрез въвеждане на изискване за вписване в съответната национална база данни съобразно приложимото национално законодателство. По такъв начин се отчита спецификата на тази категория площи и се осигурява по-ясна идентифицираност, проверимост и контролируемост при предоставяне на подпомагането им.

Този контрол е задължителен съгласно българското законодателство, приложим е, необходимо е да бъде включен като условие и в текста на интервенцията с цел уеднаквяване на условията и изискванията в Стратегическия план и националната наредба, уреждаща реда за предоставяне на подпомагане по интервенцията.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има допълващ и прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

4.05.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на интервенция II.A.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

В секция 9 „Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията“ след текста „По преценка и предписание на Дирекциите на националните и природните паркове, пашата върху дадено пасище може да бъде преустановена за определен период в зависимост от екологичното състояние на пасищата и целесъобразността на пашата. Когато въз основа на преценката на парковете е преустановена пашата и не бъде издадено разрешително за паша за следваща година, ангажиментът се прекратява, без да се възстановяват получените финансови средства до момента." се добавя следния текст "Когато в периода на изпълняван многогодишен ангажимент, дирекция на Национален парк предостави разрешително за паша на земеделски стопанин за пасище, което частично или изцяло попада в територии над 1500 м. н. в. в НП „Централен Балкан“, над 1800 м. н. в. в НП „Рила“ и НП „Пирин“, и земеделският стопанин не е подал заявление за плащане, ангажиментът се прекратява, без да се възстановяват получените финансови средства до момента."

Justification and expected effects

В съответствие със Становището по екологична оценка № 5–4/2023 г., издадено от министъра на

околната среда и водите и условията на интервенцията (частта „Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение“), считано от 2025 г. следва да бъде преустановено подпомагането по интеренцията за всички площи, попадащи над посочената надморска височина в трите Национални парка, а от 2026 г. подпомагането по интервенцията за високопланинските пасища в трите Национални парка да бъде преустановено изцяло без значение от надморската височина. В същото време дирекциите на Националните паркове нямат и не прилагат забрани за издаване на разрешителни за паша за тези територии, но предвид посочените условия, земеделските стопани с поети многогодишни ангажименти в периода са в обективна невъзможност да заявят за подпомагане площи от тези разрешителни за паша.

В тази връзка и с оглед на наложените ограничения за подпомагане въз основа на основни задължения, произтичащи от екологичното законодателство, следва да се предвиди възможност за прекратяване на ангажимента, като в тези случаи земеделските стопани не трябва да възстановяват получените финансови средства, за добросъвестно изпълняваните задължения през предходните години.

Очакван ефект: намаляване на административната тежест и справедливо третиране на бенефициентите с оглед на създадената от приложимото екологично законодателство невъзможност за добросъвестно продължаване изпълнението на поетите от тях ангажименти.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има допълващ и прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

4.05.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

Изменение в текста на т. 4.2.4 Участие в инструменти за управление на риска

Version - Status

1.1 - Closed by EC

Amendment description with indication

Изменение в текста на секция Основни елементи от т. 4.2.4 Участие в инструменти за управление на риска. Текстът се изменя така:

Принос на земеделските стопани за управление на риска в размер на 1,5% от заявленията по сумите по директни плащания в рамките на ЕФГЗ;

Директни плащания се удържат само от земеделските стопани по интервенциите по директни плащания на площ, при които за съответната година има наличен инструмент за управление на риска;

Минимизиране на щетите, причинени от независещи от земеделския производител събития, което ще доведе до по-висока добавена стойност и по-голям дял от брутния вътрешен продукт на сектор земеделие;

Justification and expected effects

Прието решение от писмена процедура на Комитет по наблюдение на СПРЗСР. Предложението цели опростяване условията за подпомагане на земеделските стопани и намаляване на административната тежест.

Justification why outside Article 119(2) Regulation (EU) 2021/2115

Предложеното изменение има прецизиращ характер. С него не се въвежда нова интервенция, нито се заличава такава. Изменението не води до промени в междинните цели, целевите стойности на показателите за резултат и не оказва влияние върху финансовия план на Стратегическия план.

GAEC standards 1 and 4 justification

Неприложимо

Application dates of amendments

30.04.2026 г.

Budget codes impact

Не

Fruit and vegetables allocations impact

Не

Objected by EC

Не

1 Декларация за стратегията

Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони в България ще подкрепи устойчивото развитие на земеделието, ще допринесе за подобряването на селскостопанските доходи, ще подпомогне подобряването на конкурентоспособността и устойчивост на климата и пазарните рискове на фермите и ефективността на управлението. Позицията на земеделските производители на пазара ще бъде засилена, което ще им позволи да използват напълно своя потенциал. Въвеждат се стимули за младите земеделски стопани, с цел подобряване на техния професионален потенциал и увеличаване броя на младите фермери в земеделския сектор. Общата селскостопанска политика ще насърчава устойчиви земеделски практики, които са насочени към справяне с климатичните изменения и опазване на околната среда. Предвиден е значителен принос към опазването на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез насърчаване на инвестиции насочени към компонентите на околната среда.

При избора на интервенции в пълна степен са адресирани нуждите на сектора, като Стратегическия план е структуриран около изведените девет специфични цели, включително междусекторната цел на Съюза. При структурирането на плана са разработени интервенции за директно подпомагане на земеделските стопани, включително обвързано с производството подпомагане и еко-схеми, насочени към опазване на компонентите на околната среда. Насочена е подкрепа чрез специални правила за секторите „Пчеларство“, „Мляко и млечни продукти“ и Лозаро–винарски сектор, за осъществяване на инвестиционни и неинвестиционни дейности.

Специално внимание е обърнато на дейностите, които ще допринесат за цялостната устойчивост на селскостопанския сектор, включително чрез повишаване степента на организираност, привличане на нови и млади земеделски стопани и на дейности, които ще допринесат за справяне на климатичните изменения, т.к. последните имат непосредствено влияние върху сектора. За задоволяване на продоволствената криза и за повишаване качеството на храната са предвидени схеми за качество и за подобряване на връзката между производителя и крайния потребител, чрез повишаване на доставката на храни чрез къси вериги. Приоритет ще бъде високото качество на храната и нейната стойност подобряване на храненето и хуманното отношение към животните.

Ще бъде подкрепено развитието на иновациите в селското стопанство и селските райони и разпространението на научни решения и иновативни, включително цифрови. Връзките между науката и практиката в системата на знанието и ще бъдат засилени от подкрепата за иновации в земеделието. Дейностите, свързани с подготовката на сектора за зелена и цифрова икономика, ще бъдат от особено значение. За постигане на горните приоритети ще спомогнат консултантската дейност в сектора на земеделието и обучението на земеделските стопани.

Предвидена е и подкрепа за модернизация за земеделските стопанства, чрез инвестиционни дейности, като отново е обърнато внимание на екологични и зелени инвестиции.

Стратегическия план е насочен и към подкрепа за развитието на инфраструктурата на селските райони, за да ги направи привлекателно място за живот и работа с цел подобряване на социалното сближаване, повишаване на работните места, подобряване на качеството на живот.

Насърчаването на тези дейности ще създаде в дългосрочен план възможността за запазване на основите за развитие на селското стопанство и поддържане на качеството на живот в селските райони.

2 Оценки на потребностите и стратегия за интервенциите, включително целеви план и показатели за контекста

2.1 Оценки на нуждите и стратегия за интервенция

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
П.1.1.	Необходимост от подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със среднот	висок приоритет	Да	X									
П.1.2.	Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и с	среден приоритет	Да	X									
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да	X									
П.1.4.	Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничени	висок приоритет	Да	X									
П.1.5.	Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите	среден приоритет	Да	X									
П.1.6.	Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявление	среден приоритет	Да	X									
П.10.1	Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представите	Висок приоритет	Да										X
П.10.2	Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и нас	Висок приоритет	Да										X
П.10.3	Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския	Висок приоритет	Да										X
П.10.4	Насърчаване на различни форми на кооперирane между различните участници в системата на ССЗИСС	висок приоритет	Да										X
П.10.5	Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на	Висок приоритет	Да										X
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на	висок приоритет	Да		X								

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
	стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо												
П.2.2.	Подобряване на производителността и добивите на малки и средни стопанства в секторите на селското	среден приоритет	Да		X								
П.2.3.	Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства	среден приоритет	Да		X								
П.2.4.	Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока доб	висок приоритет	Да		X								
П.2.5.	Повишаване на износа на селскостопански продукти с висока добавена стойност	среден приоритет	Да		X								
П.2.6.	Модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства, насърчаване на	висок приоритет	Да		X								
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да		X								
П.2.8	Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сект	висок приоритет	Да		X								
П.2.9	Подобряване на достъпа до финансиране	среден приоритет	Да		X								
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да			X							
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да			X							
П.3.3.	Допълване и подобряване на регулацията за директните продажби	нисък приоритет	Не			X							
П.3.4.	Разширяване и развитие на мерките и механизмите за борба с нелоялните търговски практики	нисък приоритет	Не			X							
П.3.5.	Засилване на контрола над вноса на суровини	нисък приоритет	Не			X							
П.3.6.	Осигуряване на необходимото количество и качество местни суровини за по-пълно използване на капа	среден приоритет	Да			X							
П.4.1.	П.4.1.Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство.	Висок	Да				X						

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
П.4.2.	П.4.2.Увеличаване на органичния въглерод в почвата	Много висок	Да				X						
П.4.3	П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство	Среден	Да				X						
П.4.4	П.4.4. Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата	Много висок	Да				X						
П.4.5.	Прилагане на нискоинтензивни земеделски практики - консервационно, интегрирано и биологично земеделие	Много висок	Да				X						
П.4.6.	Увеличаване на производството на биомаса с животински произход	Среден	Да				X						
П.4.7	Противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания	Висок	Да				X						
П.4.8.	Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина, и въглерода в горската биомаса	Много висок	Да				X						
П.5.1.	Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване	Висок	Да					X					
П.5.2.	Подобряване качеството на почвите чрез ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия	Висок	Да					X					
П.5.3.	Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество	Висок	Да					X					
П.5.4.	Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите	Среден	Да					X					
П.5.5.	Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове	Много висок	Да					X					
П.5.6.	Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство	Висок	Да					X					
П.5.7.	Намаляване на натиска от селското стопанство върху водните ресурси чрез подбряване на водния баланс	Висок	Да					X					
П.6.1.	Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора	Среден	Да						X				
П.6.2.	Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми	Среден	Да						X				

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
	земи												
П.6.3.	Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта	Висок	Да						X				
П.6.4.	Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и др. специфични ограничения	Висок	Да						X				
П.6.5	Насърчаване на практиките за разширяване биологично земеделие	Много Висок	Да						X				
П.6.6.	Насърчаване на практики за справяне с генетична ерозия и внасяне на Инвазивни чужди видове (ИЧВ)	Висок	Да						X				
П.6.7.	Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството	Много висок	Да						X				
П.6.8.	Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения	Много висок	Да						X				
П.6.9.	Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите	Висок	Да						X				
П.7.1.	Ускоряване на модернизацията на земеделските стопанства на младите стопани	Много висок	Да							X			
П.7.2.	Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход,улесняване стартиране на стопанства	Много висок	Да							X			
П.7.3.	Повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла	Много висок	Да							X			
П.7.4.	Намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони исектори	Среден	Да							X			
П.7.5.	Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартиране	Висок	Да							X			
П.7.6.	Стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в сектори	Среден	Да							X			
П.8.1.	Диверсификация на икономическата	Среден	Да								X		

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
	дейност.Стимулиране на нови производства в областта на биоикономика												
П.8.2.	Подобряване на здравните и социалните услуги.	Висок	Да								X		
П.8.3.	Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони	Висок	Да								X		
П.8.4.	Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти	Висок	Да								X		
П.8.5.	Подобряване на състоянието на образователната инфраструктура	Висок	Да								X		
П.8.6.	Запазване на многофондовото финансиране, разширяване на териториалното прилагане	Висок приоритет	Да								X		
П.9.1	Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока	Висок	Да									X	
П.9.2.	Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг	Среден	Да									X	
П.9.3.	Насърчаване потреблението на биологични продукти	Много висок	Да									X	
П.9.4.	Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна	Среден	Да									X	
П.9.5.	Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество	Среден	Да									X	
П.9.6.	Подобряване отглеждането на животните	Много висок	Да									X	
П.9.7.	Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство	Много висок	Да									X	
П.9.8.	Насърчаване приложението на подходи и методи за подобряване използването на торове и продукти	Много висок	Да									X	

П.1.1. - Необходимост от подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със среднот

П.1.1.Необходимост от подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със средното равнище на доходи в другите сектори в икономиката

Селското стопанство се характеризира с по-ниска доходност, в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и други икономически дейности. В България доходът от земеделие на зает в сектора е средно около 83% от средното заплащане в икономиката като цяло в периода 2005-2018 г

В България, за периода 2007-2016 г. полученият факторен доход на час вложен труд в селското стопанство показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. През 2016 г.в селското стопанство той е 4.5 лв./час, докато общо за икономиката е 5.3 лв./час. От 2007 г. до 2016 г. резултатите показват, че относителният дял на междинното потребление в брутната продукция през 2009 г. е най-висок, близо 67%. След 2013 г. този дял се движи в границите от 59-62%. Този относителен дял на междинното потребление се отразява на резултативните икономически показатели.

Макар и с известни колебания, средният нетен доход на стопанство се повишава, но за периода 2007-2016 той остава по-нисък в сравнение с някои други държави-членки на ЕС. Стопанствата в България са реализирали най-висок среден доход през 2014 г. – 18 660 лв., главно в резултат на получения висок размер на субсидиите в предходната година, но през следващите години намалява. Въпреки подкрепата, след 2014 г. има понижение в равнището на нетния доход, като за 2016 г. този спад е по-чувствителен – 13 386 лв. Причините за недостатъчната доходност трябва да се търсят в преобладаващия дял на продукция с ниска добавена стойност, по-ниска производителност, екстензивно производство, по-ниска ефективност.

Ролята на субсидиите по ОСП продължава да е важна за подпомагане на доходите на фермите. Съществува тенденция на намаляване на средната норма на рентабилност на земеделските стопанства със и без субсидии, като във втория случай е в по-голяма степен. По-ниската доходност в селското стопанство, в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и с други икономически дейности, налага необходимостта от подкрепа на доходите на заетите в сектора, с цел осигуряване на устойчиво развитие на отрасъла и осигуряване на продоволствената сигурност на страната, запазване на земеделското производство и предотвратяване на изтичането на работещи от земеделския сектор.

П.1.2. - Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и с

П.1.2.Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и средни стопанства

Анализът на разпределението на подкрепата между бенефициентите в България за периода 2007-2017 г. показва акумулирането на значителни средства от едрите стопански структури и по-малък размер на подкрепа за малките стопанства.

Джини коефициентът,[1] който често се използва за измерване до каква степен разпределението на доходите се отклонява от перфектното показва за периода 2007-2017 неравномерно разпределение на субсидиите в България, отчитайки средствата и броя на бенефициентите.

Коефициентът на концентрация на неравномерно разпределената сума, който отчита само субсидиите, които не са равномерно разпределени между бенефициентите показва, че за периода 2008-2013 г. 75-76% от субсидиите са неравномерно разпределени. За периода 2014-2020 отбелязва положителна промяна на понижение на равнището на коефициента (до 0,64 за 2017 г.), което се дължи на мерките в рамките на прилагане на ОСП за по-балансирана подкрепа по типове стопанства.

Въведените промени в директните плащания в настоящия програмен период на ОСП, със схеми за подпомагане, насочени към конкретни цели и типове стопанства, водят до положителен резултат и увеличаване на дела на равномерно разпределение до 27% за 2017 г.

---

[1] Джини коефициентът, въведен от италианския статистик Корадо Джини, е мярка за неравномерността на дадено статистическо разпределение. Стойност 0 показва пълна еквивалентност или равнопоставеност (перфектно равенство), а стойност 1 - абсолютна липса (максимално неравенство). Следователно колкото по-ниска е стойността на коефициента, толкова по-равномерно са разпределени средствата.

Въпреки нарастването на средния икономически потенциал на стопанствата в страната, той остава по-нисък в сравнения със средното равнище в ЕС. Причините са преобладаващият дял на дребните и малки стопанства, които не повишават своята конкурентоспособност и пазарна ориентация и отливът на производителите от производства с по-висока добавена стойност като екстензивни култури и животновъдство, липсата на организираност. Икономическият потенциал на българските земеделски стопанства е близо 4 пъти по-нисък от средния за ЕС-27. Средният икономически потенциал на земеделските стопанства в България е 6 640 евро стандартна продукция (СП) за 2010 г. . В периода 2013-2016 г. средният икономически потенциал на земеделските стопанства нараства и достига 18 787 евро. Увеличение е регистрирано при всички групи стопанства за периода, като при стопанствата с полски култури е 48 760 евро. От специализираните стопанства с най-нисък икономически потенциал остават стопанствата с трайни насаждения. Остава изключително нисък икономическият потенциал на смесените животновъдни стопанства.

Идентифицирани са редица слабости при малките стопанства, които водят до по-ниска производителност, по-ниска конкурентоспособност и доходи като физическо и морално остаряло оборудване и ниска степен на механизация на производството, недостатъчен оборотен капитал, ниска кредитоспособност, неефективен мащаб на производството, слаби пазарни позиции и затруднен достъп до пазара. Преструктурирането и развитието на малките стопанства е забавено поради техните ограничени ресурси. Малките жизнеспособни стопанства имат потенциал за развитие, ако се подпомогнат, за да се решат проблемите, които ограничават тяхното развитие. По-ниският икономически потенциал на малките стопанства 2 000 - 8 000 евро, предопределя и ниския размер на реализирания нетен доход.

Високият дял на вложения труд в малки по размер стопанства води до висока трудоемкост на продукцията, неефективно производство и ниски доходи. По-малко е увеличението на дела на вложения труд в стопанствата с размер на ИЗП 10-50 ха, а промяната в стопанствата от 2-10 ха е незначителна.

За постигане на по-справедливо подпомагане е необходимо да продължи използването на възможностите на инструментите на Общата селскостопанска политика, като по този начин се повиши ефективността на подкрепата, запазят се работните места и селскостопанската дейност и се улесни структурното приспособяване, укрепването на жизнеспособността и устойчивото развитиена малките и средните стопанстваи се подобри техния достъп до ресурси за развитие.

П.1.3 - Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и

П.1.3. Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и преживни животни за увеличаване на икономическия им потенциал

България за периода 2010-2016 г. се запазва се чувствителната разлика в икономическия потенциал по типове стопанства, в зависимост от тяхната специализация. В разглеждания период нараства средният икономически потенциал на земеделските стопанства и достига до 18 787 евро. Въпреки нарастването на средния икономически потенциал на стопанствата в страната, той остава по-нисък от средното равнище в ЕС.

Стопанствата, отглеждащи полски култури имат значително по-висок икономически потенциал от средния- 18 265 евро стандартна продукция, което се дължи на факта, че най-едрите стопанства, отглеждащи зърнени култури и слънчоглед са в тази група. С по-нисък икономически потенциал са стопанствата с трайни насаждения, тревопасни животни и смесено производство.

От специализираните стопанства с най-нисък икономически потенциал са стопанствата с трайни насаждения, средно 1885 евро стандартна продукция, което се дължи на преобладаващия брой дребни стопанства и на изключително малкия брой едри стопанства. От неспециализираните стопанства с най-нисък икономически потенциал са смесените животновъдни стопанства – 1 523 евро стандартна продукция, който е най-ниският размер от всички типове стопанства в страната. Причината е същата – висок дял на стопанствата от най-нисък икономически клас (до 2000 евро) и символичен брой на най-едрите стопанства. Остава изключително нисък икономическият потенциал на смесените животновъдни стопанства.

Едновременното намаление в броя на специализирани земеделски стопанства, отглеждащи зеленчуци, свиването на площите и икономическия им размер и ниската плътността на животновъдството на единица площ обуславят продължаването на подкрепата за тези сектори.

За преодоляването на тези разлики се налага потребността от увеличаване на икономическия потенциал на земеделските стопанства, приоритетно в секторите зеленчуци, трайни насаждения и преживни животни.

П.1.4. - Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничени

П.1.4. Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничения

Стопанствата в районите с природни и други ограничения се характеризират със значително ограничение на възможностите за използване на земята и осезаемо нарастване на производствените разходи поради редица фактори, като например:

1) наличието на много неблагоприятни климатични условия, които значително скъсяват вегетационния период за растениевъдството (поради надморската височина);

2) наличието, на по-ниска надморска височина, но твърде стръмни склонове в голямата си част от въпросния район, поради което не може да се използва механизирана техника или пък се налага използването на твърде скъпо специално оборудване.

Комбинацията или натрупването на ограничаващи фактора води до еквивалентно ограничение (неравнопоставеност) между земеделските стопани. В стопанствата с планинско земеделие през 2010 г. е произведена 2,2 пъти по-малко БП, в сравнение с всички стопанства в направените извади (през 2013 г. тази разлика е 4,6 пъти, а за 2016 г., съответно – 3,5 пъти).

Субсидиите имат съществена роля при формиране на доходите, особено при земеделските стопанства с природни и други ограничения. През 2013 и 2016 година нетният доход без субсидии е с тенденция към намаление и е отрицателна величина, което прави подпомагането на тези стопанства жизнено важно.

П.1.5. - Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите

П.1.5.Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите в земеделието

Действащата до момента система за управление на риска, включва в себе си инструменти, основно базирани на държавни помощи. Прилага се схема за обезщетение на земеделските стопани при 100% загуба на продукция или на селскостопански животни при природни бедствия. Фермерите, които имат щети под 100% не подлежат на обезщетение, което налага разработване в посока компенсиране на загуби при щети под 100 %, при разпределяне на риска между земеделския стопанин и държавата, при отчитане не само на количествени, но и качествени щети, поради които няма пазар за продукцията или цената ѝ е в равнища под себестойност. Прилага се и съфинансиране на застрахователни премии в размер до 65% от стойността им (в секторите плодове, зеленчуци, етерично-маслени култури и тютюн). Има необходимост от разширяване на подпомагането при сключването на застрахователни премии с включването на зърнените, техническите култури, което би могло да стимулира включването на по-голям брой земеделски стопани в процеса по застраховане на земеделска продукция. Запазването на политиката свързана със здравеопазването на животните и растенията чрез финансиране на мероприятията свързани с имунопрофилактиката при животните и подкрепа при изпълнение на мерки по програми свързани с контрол на вредителите (трайни насаждения, картофи, домати и др.) ще допринесе за целостта и устойчивото развитие на секторите.

Въпреки широкия спектър от прилагани финансови инструменти през годините, следва системата да продължи развитието и доусъвършенстването си в посока на обединяване на целия инструментариум в единна система, което от своя страна ще доведе до по-високата ѝ ефективност. Допълнително земеделските стопани ще получат защита при възникването на кризи от различно естество, но преди всичко следва де се стимулира превенцията.

През последните години нарастват предизвикателствата пред селскостопанското производство, свързани с екстремни прояви на неблагоприятни климатични събития. Налице са съществени изменения в градовите процеси, които стават все по-интензивни и опустошителни и все по-често засягат райони, които до скоро не са считани за градобитни. Много научни изследвания и прогнози за климата в България сочат, че в средносрочен и дългосрочен план проявите на неблагоприятни климатични събития и природни бедствия ще зачестят. Разширява се и териториалният обхват на проява на тези опасни метеорологични явления, което предполага разширяване на градозащитата върху територията на цялата страна. Към момента тя обхваща 1/3 от територията на страната (области и части от области в Северозападна и Централна България, Южна централна и Югоизточна България).

Един от основните проблеми за постигане на максимална ефективност на настоящата градозащита е системното недофинансиране на извършваните дейности, поради ограниченията на държавния бюджет. Предвижданото разширяване на обхвата на градозащитата изисква от една страна оптимизиране на методите за защита посредством прилагане на ракетен и въвеждане на самолетен способ на въздействие на градовите процеси, а от друга - диверсифициране на източниците на финансиране на системата.

В този контекст се налага прилаганите понастоящем инструменти за управление на риска да бъдат надградени и обхванати в един цялостен нов модел, включващ превенция на градушки и компенсиране на щетите за земеделските стопани от други неблагоприятни климатични събития.Функционирането на подобен модел би допринесъл за предотвратяването на значими загуби за земеделските стопани, аграрния отрасъл и икономиката на страната.

Възможност за обезпечаване функционирането на модела за управление на риска е създаването на взаимоспомагателен фонд, в който, на принципа на споделеното финансиране да се привлекат средства от земеделските стопани, държавата и европейските фондове за земеделие. Това, от една страна ще способства за предотвратяването на големи щети върху земеделската продукция, а от друга – ще осигури достатъчно финансов ресурс за компенсиране на загубите на земеделските стопани при настъпване на неблагоприятни климатични събития.

Водейки се от специализирания доклад на Европейската сметна палата „ Стабилизиране на доходите на земеделските стопани – необходимо е да се преодолеят слабото използване на инструментите и свръхкомпенсирането, въпреки наличието на широк набор от инструменти“ се откроява потребността от диверсифициране на системата за управление на риска чрез финансов принос за премиите по застрахователните схеми. Стимулирането на застраховане ще допринесе за насърчаване на инструментите за управление на риска, които помагат на истинските земеделските стопани при управлението на рисковете, свързани с производството и с доходите, свързани с

П.1.6. - Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявление

П.1.6. Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване на добивите, включително чрез изграждане, възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата

От 2007 г., в страната са идентифицирани около 72,6 хил. ха напоявани площи, като през 2016 г. са регистрирани около 136 хил. ха, като възможности за напояване има в 120 хил. стопанства или в почти 59% от цялата съвкупност.

Разпределението на поливни площи не е балансирано, защото най-високо концентрираните поливни площи се управляват от малки ферми. Най-високият дял на поливни площи се пада на дребни стопанства, стопанисващи по-малко от 2 ха, които се специализират в отглеждане на зеленчуци и са разположени предимно в Източнобеломорския и Западнобеломорския район. В рамките на тези ферми, средният размер на поливните площи е до 1 ха на стопанство.

След присъединяването към ЕС, средната производителност бележи слаб растеж. Макар средните добиви от зърнени култури, плодове и грозде (лозята) да имат слабо увеличение след 2007 г., производствените добиви от зеленчуци остават ниски на фона на другите страни от ЕС и в нашето географско положение. Видимото нарастване на производителността при производството на плодове и грозде се свързва предимно с появата на нови насаждения, които осигуряват по-високи добиви, докато при зеленчуците, липсата на ресурси на входа (вкл. напояване) и на земеделски практики довеждат до изоставане. По статистически данни обаче, добивите от поливни култури надвишават добивите от неполивни култури с 10-50% в зависимост от културата. В страната се практикува, така нареченото допълващо напояване или дефицитно напояване, което има за цел по-скоро да съхрани и запази насажденията и да осигури критичните нужди от вода, а не да максимизира потенциалния добив от растенията. В същото време, напояването е един от факторите за увеличение на производителността, но за да се постигнат добри резултати са важни и другите агротехнологични дейности.

Климатичните рискове през последните години се увеличават, а застрахователният пазар не предлага застраховане срещу неблагоприятното климатично събитие суша и единственият начин за преодоляване на загубите вследствие на засушаване, е добре работещата хидромелиоративна инфраструктура и ефективни поливни съоръжения в стопанствата.

П.10.1 - Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представите

П.10.1 Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представителна информация за състоянието и развитието на Системата за споделяне на знания и иновации и цифровизация в селското стопанство /ССЗИСС/, включително чрез укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство

Системата за обучение, съвети и разпространение на знанията в селското стопанство в страната включва представители на научната общност /висши училища, научни институти и професионални гимназии/, консултантски и обучителни организации в лицето на Национална служба за съвети в земеделието /НССЗ/ и частни консултантски и обучителни организации, неправителствени организации в областта на селското стопанство, земеделски стопани и техните организации.

В рамките на системата на образованието са налице специализирани звена за трансфер на знания, но предоставяните услуги нямат системен характер. Наблюдава се липса на обратна връзка по отношение на идентифицирани потребности от страна на практиката за планиране и предлагане на дейности, свързани с трансфер на знания, както и липса на систематизиране на информация по отношение постигнати резултати и преодоляване на проблеми в практиката вследствие използването на различни научни изследвания с иновативен характер. От друга страна, се наблюдава ниска ефективност по отношение адаптацията на предлаганите форми на трансфер на знания към потребностите на селскостопанския бизнес, което до определена степен се дължи на липсата на информация за завършилите аграрните специалности в професионалните и висши училища, които впоследствие работят в аграрната сфера. В страната има само една специализирана публична консултантска организация, която извършва по-широк спектър консултантски дейности, докато при частните консултантски организации се наблюдава ограничен обхват на предлаганите дейности. Въпреки това не е налице адекватна система за събиране на данни и мониторинг за този тип дейност в областта на селското стопанство. Също така се наблюдава липсата на системно обучение на консултантските организации, както и механизми за разширяване на консултантския капацитет.

П.10.2 - Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и нас

П.10.2 Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство

От друга страна, до земеделските стопани и техните организации не достига достатъчно информация по отношение потребностите и напредъка в работата на научната общност в областта на иновациите в селското стопанство. Това от своя страна води до ниска заинтересованост от страна на земеделските стопани да внедряват иновации в своите стопанства. ССЗИСС в страната се състои от разнообразни и много на брой участници, за чиято дейност и комплексни взаимоотношения няма достатъчно представителна и надеждна информация, което силно затруднява анализа и управлението й. Наличната информация за отделните участници има системен характер само за тези, които получават финансиране по линия на Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони, свързано с подпомагане трансфера на знания, консултантски услуги и стимулиране на сътрудничеството. Потребността е насочена към осигуряването на възможности за изграждане на цялостна система за събиране, обмен и анализ на информацията, насочена към различните участници в ССЗИСС, чрез която да се осигури създаването на устойчива база от данни, гарантираща правилното й адресиране, включително чрез прилагането на различни съвременни методи и цифрови технологии. За тази цел е налице и необходимост от засилване на връзките между различните участници в системата, включително и повишаване ролята на специализираните институции в процесите по координация на обмена, споделянето и разпространението на знания и иновации. Също така, по данни на експертна оценка в рамките на анализа, в страната се наблюдава недобра ефективност на ключови за развитието и модернизирането на ССЗИСС връзки. Това се отчита при взаимодействието на отделните университети, на университетите със земеделските производители и частните фирми и консултанти, на научните институти със земеделските производители и частните фирми и консултанти, на НССЗ с частните фирми и консултанти, на асоциациите на производителите помежду им и с частните фирми и консултанти, между частните фирми и консултанти и между самите земеделски производители. От друга страна, укрепването на взаимовръзките е обвързано с кадровата осигуреност и материално.техническата база в рамките на различните участници, като по отношение на тези показатели в страната се наблюдават влошени и под световните стандарти показатели. Финансовата обезпеченост на различните участници също е показател, който оказва влияние върху укрепването на взаимовръзките и подобряването на функционирането на системата.

Потребността е насочена и към осигуряването на възможности за укрепване на вътрешните системи на отделните участници в ССЗИСС чрез подобряване и повишаване на техния капацитет и регулярно обновяване на знанията. От друга страна, необходимо е насърчаване укрепването на взаимовръзките чрез подходящи форми на интервенции, включително такива, свързани с периодично повишаване на квалификацията и стимулиране на взаимодействието между образованието и бизнеса. Засилването на взаимовръзките може да бъде постигнато чрез интервенции, свързани с кооперирane и съвместно сътрудничество между участниците за разработване и внедряване на нови технологии, производства и продукти, включително тяхното разпространение. Укрепването на взаимовръзките трябва да бъде базирано и на целенасочена подкрепа за обезпечаване на съвместното внедряване и разпространение на резултатите, което ще осигури преодоляване на несигурността при въвеждане на иновативни решения в селскостопанския сектор. Повишаване ролята на специализираните институции в процесите по координация на обмена, споделянето и разпространението на знания и иновации ще допринесат за поточното дефиниране на специфичните форми на интервенции, приложими при изграждането на специфичните взаимовръзки между тях.

П.10.3 - Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския

П.10.3 Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл чрез адаптиране на формите за трансфер на знания към специфичните секторни особености.

По данни от анализа, в страната се наблюдава продължаване на тенденцията преобладаваща част от собствениците и управителите на земеделските стопанства да нямат подходящо специализирано образование или обучение и да разчитат предимно на своя практически опит. Тази тенденция се запазва въпреки целенасочената подкрепа и постигнатите резултати по повишаване квалификацията земеделските стопани чрез финансиране на различни обучителни форми по линия на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. От своя страна, липсата на подходящо образование при земеделските стопани, в комбинация с недостатъчен финансов ресурс, ограничава възможностите за внедряване на иновации и нови технологии в земеделските стопанства. Данните от анализа показват, че близо половината от земеделските стопани не са запознати със същността на цифровото земеделие, а само 14% използват съвременни цифрови технологии.

От друга страна, се наблюдава недостатъчна осведоменост и познания на земеделските стопани относно целите за опазване на околна среда и климата, въвеждане на екологосъобразни селскостопански практики, биоразнообразие и др. Данните от анализа сочат, че нивото на адаптивност на организациите, предлагащи обучение, не винаги е в синхрон с очакванията и потребностите на селскостопанския бизнес. Като цяло, въпреки предлаганите разнообразни форми на образование и обучение и значителният размер на изразходваните обществени средства, степента на участие в селските райони през годините след присъединяване към ЕС остава слабо и постоянно намалява (Евростат). Потребността е насочена към подкрепа на интервенции, които да стимулират организациите, предоставящи различни методи за трансфер на знания, да предлагат форми и методи на обучение и повишаване на квалификация, доближаващи се в максимална степен до потребностите на заетите в селскостопанския сектор. Налице е необходимост от насочване на интервенциите към обучителни дейности на селскостопански теми, включително такива, свързани с опазване компонентите на околната среда и към такива, които осигуряват получаване на познания в областта на иновациите, цифровите технологии и оптимизиране на дейностите чрез съвременни методи на производство. От друга страна, е необходимо насърчаване участие на земеделските стопани, техните организации и НССЗ в ССЗИСС, което да разшири възможностите за споделяне, обмен и разпространение на знания и опит, включително в контекста на националната мрежа по Общата селскостопанска политика. По този начин ще се осигури и съдействие на администрацията при изпълнението на политиките, насочени към повишаване на конкурентните предимства на селскостопанския отрасъл в зависимост от специфичните очаквания на различните видове производства и структура /обем на стопанствата, възрастова структура, специфични регионални характеристики и др./ на стопанствата. В контекста на обученията, свързани с качеството на изпълнение на практиките, насочени към опазване на околната среда и климата и биоразнообразието, включително обучението за прилагане на добрите земеделски практики, съвети, обменът на информация и знания са от съществено значение за осигуряването на ефективно изпълнение на земеделските практики от полза за климата и околната среда. Системата за знания и иновации в селското стопанство, в която се включват научни работници, съветници, експерти, фермери и други заинтересовани лица в областта на земеделието, ще помогне за справяне с някои от проблемите между засилената амбиция за опазване на околната среда и жизнеспособните земеделски доходи, например по-ниска възвръщаемост в кратък до средносрочен план в резултат на екологични изисквания. Съществува недостатъчна осведоменост за нарастващите заплахи за околната среда, произтичащи от загубата на биологично разнообразие и последващото от това намаляване на климатичната устойчивост на екосистемите и обществените системи, разчитащи на екосистемни услуги. Информацията относно измененията на климата и екосистемите като единна комплексна система не се разпространява лесно. Недостатъчни са знанията на земеделските стопани за ползите от прилагане на практики, които допринасят за опазване на околната среда и климата. Необходимо е продължаване прилагането на дейностите за обучения за ограничаване на навлизането на инвазивни видове, особено насекоми и гъби, в горските екосистеми, както и обучение сред обществеността по всички действия за опазване на биологичното разнообразие. Необходимо е и продължаването на мерките за консултации и обучение в екологосъобразните практики – консервационно, интегрирано и биологично земеделие, за да се адресират целите на Зелената сделка, както и целите по Националния план за действие по изменение на климата (НПДИК). Наложително е продължаването на прилагането на дейности за

П.10.4 - Насърчаване на различни форми на кооперирane между различните участници в системата на ССЗИСС

П.10.4 Насърчаване на различни форми на кооперирane между различните участници в системата на ССЗИСС за подобряване ефективността от внедряването, разпространението и приложението на иновативни решения базирани на дигитални технологии и споделяне на знания, специфични за различните секторни производства

В страната липсва обобщена информация за степента на внедряване на различните типове иновации в селското стопанство. Във всички отрасли на производство има добри примери за внедрени върхови постижения на науката и технологиите. Тези иновации са внедряват от предприемачи-новатори, които успяват да изучат, пренесат и адаптират най-високите постижения в съответната област, като осигурят необходимата организация, финансиране, консултации и ноу-хау по частен път. Общото равнище на внедряване на иновациите в страната обаче е далеч под европейските нива, като се наблюдават съществени различия в технологичното ниво на „водещите“ стопанства и средното ниво в болшинството от фермите. Според проучване в страната найразпространени са икономическите иновации, следвани от техническите иновации и доста слабо представяне на социалните и организационни иновации. В тази връзка земеделските производители и партньорите им в ССЗИСС са основни участници, които могат да развият системата за внедряване на аграрни иновации. Умерени различия по отношение на равнището на активност към иновациите в земеделието се наблюдават и според икономическия тип на стопанствата, като в най-голяма степен необходимост от въвеждането на иновации в производствената дейност е осъзната при малките, едрите ферми и по-младите земеделски стопани. Факторите, които най-силно мотивират фермерите да въведат иновационно решение в своята практика, са получаването на по-високи добиви и реализирането на по-голяма печалба, следвани от по-висока продуктивност и очакваната икономия на време. Като цяло в страната се наблюдава липса на систематизирана информация за степента на внедряване на различни типове иновации в селското стопанство, както и липса на обмяна на информация към бизнеса за постиженията на научната общност. Процесът по възстановяване на тази връзка беше стартиран чрез механизмите на Европейското партньорство за иновации /ЕПИ/ чрез ЕЗФРСР, към което се отчита засилен интерес от страна на различните участници в ССЗИСС посредством интервенции за кооперирane и сътрудничество с цел въвеждането на иновативни решения в практиката. Това от своя страна е потвърждение на факта, че ССЗИСС предоставя големи възможности за бърз и ефективен трансфер на знания и иновации и реални възможности за реализиране на големия потенциал за повишаване на ефективността в селскостопанския отрасъл. Потребността адресира необходимостта от подкрепа за осигуряване на качествена информация до участниците в ССЗИСС, която от своя страна да генерира повишаване интереса към разработването и въвеждането на иновации. Също така е необходимо наличието на интервенции, които ще засилят и разширят връзките между образователните, научните звена и бизнеса за разработването на съвместни механизми за практическото реализиране на „триъгълника на знанието" (наука – образование – бизнес), като например насърчаване на сътрудничеството и създаването на оперативни групи в контекста на ЕПИ, или създаване на платформи, форуми и събития, които да улеснят обмена на опит между заинтересованите страни. Също така потребността адресира необходимостта от финансиране на съвместни начинания между отделните участници в ССЗИСС. Целта е с общи усилия да се постигнат преодоляване на несигурността при въвеждането на иновативни решения в практиката, които насърчават използването на нови технологии, цифрови технологии, технологии оптимизиращи производствения цикъл и управление на стопанството, разработване на нови продукти, практики, дейности свързани с промяна на климата и др. Целенасочена подкрепа трябва да бъде ориентирана и към по-слабо застъпени иновативни решения, насочени към опазване компонентите на околната среда, нетехнологични иновации и социални иновации, иновации, базирани на спецификите на секторните производства и разпространение на резултатите до по-голям брой участници.

П.10.5 - Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на

П.10.5 Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на стопанствата и оптимизация на производствените и административните процеси

По данни от анализа България значително изостава от останалите членки на ЕС по отношение на навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото, като последните години страната се нарежда на 26-то място в ЕС по интегрален Индекс на навлизане на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI). В днешни дни се увеличава значително броят на лицата, използващи интернет с цел взаимодействие с обществени институции или за поръчка/покупка на стоки и услуги, като в последните години малко над една пета от населението ползва интернет за взаимодействия с обществени и частни организации. Въпреки това, в сравнение с другите страни на ЕС развитието и използването на електронно правителство и търговия е много по-малко, като България е на последното място в това отношение. По отношение на „Внедряване на цифровите технологии“ страната е на едно от последните места в ЕС, като използването на цифрови технологии в българските предприятия е доста под европейските нива. Може да се предполага, че в предприятията в аграрната сфера и селските райони внедряването на тези технологии изостава дори повече от това в градовете и високотехнологичните отрасли. Подобно е състоянието и по отношение на „Цифровите обществени услуги“, при които страната заема 23-то място в ЕС. По много от наблюдаваните показатели България е доста под средното равнище за Съюза, като може да се предполага, че в аграрната сфера и селските райони състоянието е подобно или дори по-лошо. Потребността е насочена към осигуряването на подкрепа и стимулиране на цифровизацията на аграрното управление и продоволствената обезпеченост, в т.ч. подпомагане на процесите по създаване, развитие и интеграция на дигитални инструменти за предоставяне на електронни услуги за различните участници в земеделието и хранително вкусовата промишленост. Наред с това трябва да се стимулира и подпомогне внедряването на цифрови технологии за управление на стопанствата и оптимизация на производствените и административните процеси, включително в публичната администрация и услуги, не на последно място и чрез засилване ролята на всички участници в ССЗИСС, които допринасят за превръщането на селското стопанство във високо технологична, устойчива, високо продуктивна и атрактивна сфера. Очертава се и потребността от насърчаване използването на трансфера на знания и иновации, включително дигитални технологии в селското стопанство за повишаване на доходността в земеделските стопанства /СЦ1/, както и конкретни дейности адресирани в СЦ2. По отношение насърчаването на младите земеделски стопани се идентифицира потребността от цифровизация - прилагане на цифровите технологии от младите фермери за планиране на производствения процес и управлението на стопанството чрез таблет или мобилен телефон, което може да бъде постигнато чрез насърчаване на инвестиции в дигитализация на процеса на управление на стопанските операции и на производството от планиране на агрономически операции до предлагане на продукцията /СЦ7/.

П.2.1. - Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо

П.2.1.Земеделското производство в България се характеризира с ниска конкурентоспособност, намаляване на производството и ниска добавена стойност, което е най-ясно изразено в секторите производство на зеленчуци, плодове, мляко и месо от преживни животни.

Зеленчукопроизводството се отличава с рязко свиване на брутната продукция и намаляване на добавената стойност през периода 2007-2016 г, което се дължи на ниската възвръщаемост и занижена нормата на печалба. Застоят в зеленчукопроизводството се обуславя и от факта, че средните добиви от хектар не са се променили съществено. Те остават около два пъти по-ниски спрямо добивите в развитите европейски държави. Основната причина за това е разпокъсаното и сравнително дребно производство, неспособно да постигне по-висока производителност, проблеми с напояването, липсата на съвременна техника, недостигът на работна ръка, липсата на организираност и затруднен достъп до пазара.

В същото време, все по-важна роля в конкурентните условия започват да играят способността на производителя да разполага с нови технологии и иновативни решения, позволяващи му производство на продукция с нови качества и при по-добри ценови характеристики.

В **овощарството** също се наблюдава непрекъснато намаление на брутната продукция и добавената стойност през годините на прилагане на ОСП.Стопанската структура в този секторе влошена, като в средния клас по икономически размер са само около 10% от специализираните стопанства.Разрушената хидромелиоративна система води да силна зависимост на производството на български плодове от климатичните фактори и до неустойчиво производство през годините. Работната сила в специализираните стопанства расте с по-голяма степен отколкото стандартната продукция, което показва недостатъчен напредък в повишаване ефективността на вложения труд.

Обнадеждаващото е, че наред с нарастване на реколтираните площи с овощни насаждения се отчита и повишение в добивите, което отразява постепенното стабилизиране на сектора. Средните добиви нарастват между 2007-2017 г. с около 45%, но остават под средните за ЕС. Причините за по-ниските добиви в сравнение с ЕС са степента на агротехника, която се прилага у нас (преобладаващата част от насажденията са от екстензивен тип), както и недоброто състояние на част от насажденията и сортовете, които се използват. Ръстът на производството в последните години се подхранва от възможностите за обвързано подпомагане и инвестиционни средства по ПРСР. Продължаване на започнатата политика на подкрепа би спомогнало за постигане на устойчив разтеж в производството на български плодове.

Млечното животновъдство в страна се характеризира с намаляване на поголовието и обема на произодството, нисък среден млеконадой и слабости по отношение на породния състав. В България малките стопанства съставляват 78% от всички млечни стопанства, като средния размер на стопанството през 2016 г. е 12 хил. евро, докато във Франция е 197 хил евро. Липсата на ефективен размер на стопанствата, който да гарантира икономии от мащаба, добра производителност, стабилна възвращаемост е една от причините за влошеното състояние на сектора.

Подобно е състоянието и в **месодайното говедовъдство**, където икономическият потенциал на специализираните стопанства намалява през периода. Делът на подпомогнатите животни под селекционен контрол през 2017 г. и 2018 г. представлява едва 12% от всички декларирани месодайни крави по общата схема. Преобладаващата част от говеждото месо (телешко и говеждо) не преминава през кланиците, а повечето от предназначените за клане животни са отделени за ремонт. Причината е, че същинското угояване на животни е застъпено в много малък процент и то преобладаващо в специализираните стопанства с типични месодайни породи.

Брутната продукция от **месо от дребен рогат добитък** намалява между 2007-2016 г., с 19%, а добавената стойност се съкращава с 44%. Това показва, подобно и на другите направления на преживното животновъдство, намалената ефективност и възвращаемост на производството на месо от ДРД, което предопределя свиването на производството. Една от причините е в запазване сравнително висок дела на полупазарните и малки стопанства.

Основното предизвикателство пред развитието на **преживното животновъдство** е осигуряването на необходимата работна ръка в целия процес на отглеждане на животните. Допълнително препятствие е липсата на земя за фуражо-производството, за разлика от напредналите в този сектор страни. Ключов фактор за повишаване на продуктивността е селекционната и развъдна дейност. За да се подобрят резултатите по отношение на добива на мляко и месо от едър и дребен рогат добитък насочеността на подпомагане трябва да бъде към високопродуктивни животни и

П.2.2. - Подобряване на производителността и добивите на малки и средни стопанства в секторите на селското

П.2.2. Подобряване на производителността и добивите на малки и средни стопанства в секторите на селското стопанство, осигуряващи продукти с по-висока добавена стойност.

Развитието на БДС от земеделие е функция на различни фактори, но най-важните са структурата на производство, производителността, стопанската структура, цените на продукцията, маркетинга, производствените разходи, капитализацията, икономическото състояние на производствените единици и др. Съществува много висока зависимост между правените вложения на площ и възвращаемостта от производството. Секторите с по-висока добавена стойност са тези, които са по-високо разходно интензивни създават продукт с по-голяма степен на завършеност и участват в по-дълга верига на стойността. Добавената стойност в отрасъла е важна защото пряко рефлектира не само върху доходността и конкурентоспособността на производителите и за ефективността, откъдето участва при дистрибутивната функция на инвестициите, но и е в основата за развитие на други индустрии и услуги, които разчитат на земеделието като източник на суровина.

Нуждата от повишаване на добавената стойност следва една от слабоститена българското земеделие свързана с по-неефективното използване на ресурсите на производство (земя и глава животно), което води до по-ниска производителност, възвращаемост и рентабилност. Това се обяснява със влошената стопанска структура, където малките и средни стопанства не могат да получат достатъчно производителност и да реализират икономии от мащаба.

В разглеждания период между 2007-2017 г. се наблюдава увеличаване дела на сектори, които изискват по-ниски вложения на единица площ, откъдето се получава и по-ниска възвращаемост. Нискоразходните на площ производства увеличават своя дял, там се постига подобряване на ефективността - с по-малко вложени ресурси се постига по-висок резултат. От друга страна, интензивните, с високи разходи на площ сектори в българското земеделие отбелязват регрес.

Ниската разходна интензивност в земеделието води до намаляване на добивите на земеделските стопани в резултат от използването на некачествени семена и посадъчен материал. Сеитбата на некачествени семена при зърнените култури, които са основните структуроопределящи култури на растениевъдството за страната, е предпоставка за получаване с около 10% по-нисък добив. Ако тези семена са на повече от 5 години след категория “базови”, негативният ефект може да достигне до 25%. В резултат, земеделският стопанин има проблеми с реализацията на продукцията и получава много по-ниска цена от очакваната.

Използване на сертифицирани (качествени) семена и посадъчен материал, в съчетание с другите, определящи ефективното производство, фактори (техника, работна сила и т.н.), е предпоставка за произвеждане на конкурентоспособна продукция, с възможности за добра реализация на пазара.

Сектори, които по естествен начин стоят по-високо във веригата на стойността и водят до увеличаване на добавената стойност заради ресурсоемкостта си и по-големите стойности на брутни приходи на единица вложение, като животновъдството продължават да се свиват през целия период на прилагане на ОСП. Животновъдството се свива заради ниската си продуктивност, трудностите при реализацията на продукцията на добри цени, увеличаване разходите за отглеждане на животните и недостига на работна сила. Брутната продукция в животновъдство се свива между 2007-2016 г. от 44% до 27% в целия отрасъл, а добавената стойност пада от 42% на 21%. Това показва, че добавената стойност е не само по-ниска, като процент от брутната продукция, но и намалява по-бързо отколкото брутната продукция. Това свидетелства за по-бързо растящи производствени разходи, което влошава възвращаемостта, а оттам обяснява и спадащия интерес към това производство. Именно проблемите с възвращаемостта и по-ниската ефективност на това производство, което като цяло се отразява на конкурентоспособността му са в основата за свиването на животновъдството и оттам обясняват ниските нива на добавена стойност и по-лоши показатели при икономическото използване на ресурсите. Проблемите в продуктивността в преживното животновъдство са сред основните причини за трудностите в това производство.

Разширяване и укрепването на секторите, където има по-големи вложения на площ и оттам по-висока добавена стойност и възвращаемост на площ, както и на животновъдството ще доведат до постигане на ръст в добавената стойност, а оттам ще допринесат за по-доброто обезпечаване на суровини и материали за хранителната индустрия и ще намалят търговския дисбаланс при основни хранителни продукти.

П.2.3. - Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства

П.2.3.Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства

Разходите за амортизации в българското земеделие растат през последните години, но са доста по-ниски от тези в ЕС, което се дължи на по-ниската капитализация и обезпеченост с дълготрайни материални активи, основно в малките и средни стопанства Тези класове стопанства са в затруднено положение, с недостиг на капиталов ресурс, за да разширят производството и да осъвременят производствените си мощности, за да увеличат продуктивността и да намалят зависимостта си от работна сила

През последните 3 години (2015-2017 г.) факторната доходност към разходите за амортизации на основен капитал в България е около 13 евро на единица капиталов разход, докато в ЕС-28 този показател е 2,8 евро за единица. Това означава, че нивата на капиталовите разходи у нас са много по-ниски отколкото в ЕС. Високото съотношение между факторна доходност и разходите за използване на капитала показва много по-ниската обезпеченост с техника и технологии в българското земеделие, което е проблем за подобряване на продуктивността, производителността и оттам на конкурентоспособността на отрасъла.

През базовата 2016 г. на всеки 2,5 стопанства се пада по 1 трактор и на около 1,7 от стопанствата, специализирани в зърнопроизводството се пада по 1 регистриран комбайн. Това свидетелства за значителния процент на стопанствата, които продължават да съществуват, но нямат както материално-технически, така и поземлени и икономически перспективи да продължат да се развиват успешно. Въпреки това се наблюдава прогрес през наблюдавания период по отношение на машинния парк и продължаването на подпомагането е важно, за да се поддържат тези тенденции.

П.2.4. - Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока доб

П.2.4. Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока добавена стойност в малките стопанства

В страната продължават да съществуват много на брой относително малки и полупазарни стопанства, които имат потенциал за развитие от гледна точка на мотивация и наличен фамилен труд. Разрастване на тяхното производство чрез подходяща публична подкрепа ще доведе до подсилване на групата от средните по размер стопанства, които са по-жизнеспособни.Това ще се отрази положително на цялостното състояние в отрасъла.

Фамилните и по-малките стопанства трябва да бъдат насърчавани към развитие на производства, които имат по-висока възвращаемост и рентабилност на единица площ. Този подход може да генерира достатъчна доходност, която да ги направи икономически устойчиви.

Чрез облекчаване достъпа до пазара и възможностите за реализация на продукция по късите вериги за доставка фамилните и по-малките стопанства могат да повишат своята доходност и да получат по-добра цена за продукцията си. Това ще допринесе за повишаване доходите, които тези стопанства имат от пазара и ще позволи да се повишат техните инвестиционни възможности, за да се намали зависимостта им от субсидии и очакванията им за инвестиционна публична подкрепа.

П.2.5. - Повишаване на износа на селскостопански продукти с висока добавена стойност

П.2.5. Повишаване на износа на селскостопански продукти с висока добавена стойност

Земеделието има положителен търговски баланс, но преобладаващ е износа на непреработени продукти с ниска добавена стойност.България е сред страните в ЕС, където стойността на износа разделена на обема на същия е сред най-ниските в ЕС и се превишава от същото съотношение при вноса. Има нужда да се увеличи стойността на аграрния износ и дела на селскостопанските продукти за пряка консумация в износа. Това ще спомогне за повишаване на добавената стойност, защото много от продуктите на селското стопанство с по-висока добавена стойност са търсени на външни пазари. Необходимо е подкрепата и продължаване на промоционалните програми за насърчаване износа на аграрни стоки да продължи. Необходимо е да има по-голяма институционална помощ и укрепване на организациите за насърчаване на аграрния износ.

На много от пазарите действат и има изисквания за покриване на стандарти за качество и други нетарифни ограничения, което затруднява местните производители. Те имат нужда от помощ при внедрява на стандарти за качество, които са търсени на международните пазари. Изграждане и подкрепа за укрепване капацитета на различните частни и публични организации, които да предлагат селскостопански стоки и продукти на външни пазари е средство за разширяване експортните способности на земеделието.

П.2.6. - Модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства, насърчаване на

П.2.6. Модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства, насърчаване на връзките между производителите и науката и създаване на условия за обмен на знания, иновации

Не толкова сравнителните конвенционални фактори в земеделието, като труд, земя, природни условия и др., а по-скоро новите технологии и иновацииопределят разликата в конкурентоспособността между отделните стопани. За да бъде успешно и конкурентоспособно дадено земеделие е важно не само да има достъп и да се въвеждат иновативни и модерни практики, но това да става на достъпни и създаващи предимства, а не превръщащи се в бреме, разходи. Иновациите и новите технологии, включително в дигиталната област, се отличават с високи цени и високи разходи за внедряване. Големите и добре капитализирани стопанства са естествената целева група, където този тип земеделие най-лесно и бързо може да се развие. Тези стопанства могат да отговорят на условията за целесъобразност, ефективност и капацитет на посрещнати разходи по съфинансиране на иновативни технологии и модернизация на производството. Най-доброто решение е процесът на технологична модернизация и внедряване и разпространение на иновативни технологии да включва не само прекия доставчик и селскостопанския производител, а да се развие и разшири стойностната верига на иновативния процес чрез реално включване и на научната среда, като по този начин резултатите ще бъдат много по-широки и полезни. Налице е необходимостта от внедряване на нови технологии и в средните стопанства, които са пазарно ориентирани и насочени към инвестиции и диверсификация на производствата.

Българското земеделие може да ускори своята конвергенция към ЕС и ръста на добавената стойност като заложи на иновационните решения за осигуряване на качествена и здравословна храна и обръщайки внимание на социалните и екологични аспекти от фермерската дейност. Научната и развойна дейност трябва да бъде поощрявана да създава и да внедрява в практиката нови решения и технологии. За успешното внедряване на иновации, било то производствени или оптимизиращи работните процеси, трябва да се създадат предпоставки за по-активното и ефективно взаимодействие между държавата, агробизнеса, академичните центрове и иноваторите. Подобряване на средата за навлизане на повече иновационни решения и проекти може да се постигне с насърчаване на публично-частното партньорство и общи колективни действия и инвестиции. По-доброто и пълноценно използване потенциала на българската селскостопанска наука може да допринесе за понижаване цената на иновационните решения и технологични инвестиции, както и да се повиши адаптивността и тяхната приложност в местните условия. Това налага насочване на повече усилия за колективна и браншова организация на иновационната дейност в земеделието, за да се повиши ефективността и целесъобразността от такива вложения.

България изостава от останалите членки на ЕС по отношение на навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото. През последните години страната се нарежда на 26-то място в ЕС по интегрален Индекс на навлизане на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI). По отношение на “Човешкия капитал” в областта на цифровите технологии България отбелязва бавен прогрес като общото равнище на уменията е сред най-ниското в ЕС.

Селскостопанския сектор не прави изключение от тази тенденция.

Процесът по засилване на връзките в AKIS е необходимо да се постигне чрез стимулиране на принципа “от долу на горе” на регионално ниво и участието на обединения на изследователите, университети, институти в ССА, БАН, съветнически организации, организациите на земеделски стопани и други заинтересовани лица и форми на организираност, които са участници и съставляват Системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS) и имат възможност по най-ефективен начин да отчетат нуждите от трансфер на знания и ползите от внедряване на цифрови технологии. При прилагане на принципа “от долу на горе” местните специфики могат да бъдат отчетени в най-голяма степен при трансфера на знания относно: всички изисквания, условия и задължения в областта на управлението, които се прилагат по отношение на земеделските стопани и останалите бенефициери, определени в стратегическия план по ОСП, включително изискванията и стандартите съгласно изискванията за условност в рамките на първи стълб, предварителните условия и условията за схеми за подпомагане, както и информацията относно финансовите инструменти и бизнес плановете, установени в стратегическия план по ОСП; добрите земеделски практики щадящи околната среда и ползите на новите технологии, земеделските практики, които възпрепятстват развитието на антимикробна резистентност, както е посочено в съобщението „Европейски план за действие „Едно здраве“ срещу антимикробната резистентност“; устойчиво въздействие върху природните ресурси - вода, почва, въздух; оползотворяване на

П.2.7. - Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи

П.2.7.Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходите на стопанствата, повишаване на тяхната устойчивост и конкурентоспособност чрез модернизация на стопанствата, използване на цифровизацията, както и по-широкото прилагане на подвижното пчеларство.

Богатата и разнообразна флора на Балканския полуостров, както и подходящите природни, климатични и екологични условия в България създават отлични условия за пчеларството в страната. Развитието на сектора се благоприятства и от дългогодишните традиции при производството на мед и пчелни продукти и доброто търсене от страна на потребителите.

В същото време България не се отличава от наблюдаваната в последните години тенденция в световен мащаб за загуба на част от пчелните семейства поради различни причини.

Като една от основните причини за отпадане на пчелните семейства в отделните години може да се посочат промяната в климата (студена зима, къса и нетипична пролет, сухо и горещо лято), намаляващите площи смедоносна растителност и монокултурно земеделие, в т.ч липсата на разнообразен прашец, и о употребата на пестициди при провеждане на растителнозащитните мероприятия. Всички тези неблагоприятни фактори водят до отслабване на имунната система на пчелите и отключват различни болести, а оттам до ниски добиви, недобри икономически резултати и намалена конкурентоспособност.

Въпреки увеличението в броя на пчелните семейства средния добив от едно семейство в различните години се движи в рамките на 17 – 19 кг средно за страната, което е недостатъчно за да осигури сигурни и стабилни доходи на пчеларите.

Част от тези проблеми могат да се решат като се повиши организираността на производителите и подобри на пазарният им достъп – чрез обединяването им в групи и организации на производители, чрез стимулиране на създаването на “къси вериги” на доставки, модернизация, както и да се използва добре познатото подвижно пчеларство в комбинация със средствата, които ни предоставят новите технологии, за наблюдение на пчелното семейство. В последните години се наблюдава едно отстъпление от прилагане на тази технология за производство, като броят на практикуващите подвижно пчеларство намалява. През 2018 г. стопанствата, практикували такова намаляват с 24,5% на годишна база, до 364, а пчелните семейства в тях - с 23,3%, до 26 571 броя. Сред факторите, ограничаващи този вид пчеларска дейност остават липса на пазар на пчелоопрашването, проблеми с отравяния на пчелните семейства при провеждане на растително-защитните мероприятия, както и високите транспортни разходи.

В същото време многобройните възможности, които цифровизациятапредоставят могат значително да облекчат дейностите по отглеждане на пчелните семейства: да предоставят достоверна, същевременно дистанционна информация за температура, влага, тегло на кошера, състоянието и местоположението на пчелните семейства, за появата на вредители и заболявания, както и предприемане на адекватни мерки при възникване на заплахи от различно естество и бързото им отстраняване. Чрез новите технологии може да се реши един от основните проблеми, свързан с отравянията на пчелните семейства, да се подобрят икономическите показатели на пчелното стопанство чрез намаляване на разходите за производство, да се постигне увеличаване на качеството и добивите, успоредно с това - да осигури ефективна реализация на произведените мед и пчелни продукти. Не на последно място, внедряването на различни приложения ще допринесе за подобряване на комуникацията между администрация и пчеларски асоциации, за постигане на по-ефективна работа и информирано производство на пчеларите.

Друг ключов фактор за устойчиво развитие на пчеларството продължава да бъдедостъпът до модернизиране и обновяване на останалите средства за производство и първичен добив на пчелен мед и пчелни продукти, като част от подобряване на общите условия за производство в сектора.

П.2.8 - Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сект

П.2.8.Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сектор, модернизация на стопанствата и предприятията за производство на вино. Стимулиране на експортната ориентация и подобряване на структурата в сектора.

Лозаро-винарският сектор притежава специфична структура, която включва първично производство на суровина (винено грозде), преработка и производство на акцизна стока с висока добавена стойност. Икономическите единици в сектора (гроздо и винопроизводители) са тясно свързани по между си и притежават потенциал за създаване на затворен цикъл на производството от полето до крайният продукт. От съществено значение за развитието на сектора е поддържането на висок лозарски потенциал – масиви с висококонкурентни сортове грозде, високо технологично оборудване за отглеждане на винено грозде, както и поддържането на винения потенциал на страната – предприятия с високотехнологично оборудване и достатъчен капацитет за производство на качествени вина, подходящи да задоволят нуждите на вътрешното потребление и на международния пазар на качествени вина.

За да постигне световните нива на развитие лозаро-винарският сектор в България се нуждае от брутна продукция на винено грозде, която да отговори на нуждите на сектора в национален и световен мащаб. От съществено значение е подновяването на лозарската структура, чрез презасаждането на старите лозови масиви и конверсия на сортовия състав, така че да се гарантират висока добавена стойност, устойчиво развитие на сектора и жизнеспособност на отделните гроздопроизводители.

Брутната продукция е показател за стойностното изражение на количеството произведено винено грозде през определена година. То от своя страна зависи от площите с винени лозя и средния добив през годината. През 2017 година общите площи с лозя в страната са 63 952 ха., от които 51 272 ха. са площи с лозови насаждения в стопанствата, а 12 680 ха. са площите с неподдържани лозя извън стопанствата. От тях през 2017 година са реколтирани 34 111 ха., от които 31 985 ха. са с винени сортове лозя. Общото количество на продукцията е 201 529 тона, от които 182 131 тона грозде от винени сортове лозя. Средният добив от винените лозя от реколта 2017 година е 5819 кг./ха. Този добив не успява да задоволява нуждите на вътрешния пазар, както и на експортно ориентиране винопроизводители и създава условия за внос на винено грозде.

По отношение на възрастовата структура, ситуацията в България също не е особено благоприятна. Към 2017 г. общо 4,1% от всички винени лозя са на възраст до 3 години, докато масивите на възраст над 30 години са около 70% от общата структура на насажденията в страната. Тази възрастова структура създава неблагоприятни условия за развитието на сектора в България, както и за повишаването на брутните показатели в него.

Производството на качествено вино от своя страна е процес, който изисква непрекъснати капиталовложения в предприятията, които да осигурят производствена, екологична, енергийна и икономическа ефективност, отговаряйки на стремежа в световен мащаб към високо технологично производство на качествени продукти, с нисък екологичен отпечатък.

В България се забелязва негативна тенденция за намаляване в количествата произвеждано вино със защитено наименование на произход. Вино със ЗНП е вино, спадащо към категорията на качествените вина и тенденцията за спад в производството му е негативен сигнал за конкурентоспособността на качествени български вина от по-висок ценови клас, както на вътрешния, така и на международния пазар. През 2017 се наблюдава значителен спад в производството на вина със ЗНП - по-малко от 8 000 хектолитра (през 2015 г. – 16 861 хектолитра). По-силен интерес сред винопроизводителите, представлява производството на регионални вина със защитено географско указание. След присъединяването към ЕС се засилва производството на вино от тази група, като ежегодно се произвеждат над 400 000 хектолитра, а в определени години е декларирано и производство над 500 000 хектолитра. Въпреки, че ЗГУ е някаква форма на гарантиране на качество, все пак тази група вина се отнасят към средния и по-ниския ценови диапазон. Традиционно високо е производството на сортови вина без ЗНП и ЗГУ и други вина без ЗГУ и ЗНП, които представляват и най-голямата група от произвеждани у нас вина. Те също се отнасят към трапезните вина и са от по-нисък ценови клас.

Подпомагането в сектора за укрепване на показателите в тези два аспекта – лозарски потенциал и производство на винено грозде и винопроизводство – ще да де възможност на икономическите единици, ангажирани с дейността в сектора да бъдат конкурентоспособни и устойчиви на динамичните процеси в националното и световно стопанство. От съществено значение за поддържането на висок жизнен стандарт на икономическите контрагенти в сектора е осигуряването на стабилни взаимовръзки между тях, които да допринесат за трайното повишаване

П.2.9 - Подобряване на достъпа до финансиране

П.2.9 Подобряване на достъпа до финансиране

Проблеми при осигуряване на финансиране от търговски банки срещат предимно малките и част от средните стопанства, както и развиващите дейност в селските райони, които не разполагат с активи на голяма стойност и не могат да покрият изисквания на банките за обезпечение. Предварителната оценка за финансови инструменти по ПРСР 2014-2020 показа, че затруднения с осигуряване на кредит имат животновъдните стопанаства, които са смятани за по-рискови от търговските банки и средните лихвени нива за тях обикновено са по-високи. В допълнение, трудности при осигуряване на външно финансиране могат да изпитват и някой по-специфични таргет групи, като групите и организациите на производители, оперативните групи по ЕПИ за изпълняваните от тях иновативни проекти и младите фермери, които стартират земеделска дейност. Също така, кризата, причинена от KOVID 19, създаде проблеми с ликвидността и показа необходимостта от достъп до оборотни средства на приемливи лихвени нива за продължаване на дейността на стопанствата.Това изисква развитието на специални финансови инструменти за облекчаване на достъпа на земеделските производители до външни финансови ресурси. Конкретните случаи и форми на финансиране чрез финансови инструменти ще бъдат определени на база резултатите от предварителната оценка за тяхното използване, както и рамката на подготвената за това инвестиционна стратегия.

П.3.1. - Повишаване нивото на организираност на земеделските производители

П.3.1.Повишаване нивото на организираност на земеделските производители

Малкият брой на активните членове в ОП и ГП и ниското равнище на организираност на земеделските производители, измерено с дял на търгуваната от ОП и ГП продукция в общия дял на продажбите на земеделска продукция са характеристиките, които определят слабия ефект от функционирането на ГП/ОП върху концентрацията на производството, конкурентоспособността, пазарната мощ и договорната сила на земеделските производители. Това е и причината за маргиналното влияние на ГП/ОП върху доставката на качествени суровини за преработвателната промишленост и спазването на екологичните стандарти в Българското земеделие. Недоверието на земеделските производители към сдружаване в ОП/ГП затрудняват тяхното развитие. Ниската стойност на подкрепата и високите административни разходи демотивират ОП да се възползват от възможностите за подкрепа на инвестиции чрез прилагането на оперативни програми.

Създадените възможности не се използват пълноценно и не оказват значим ефект върху развитието на интеграционните процеси и подобряването на конкурентната среда. Слаба е вертикалната интеграция на производители ипреработватели. Значителните транзакционни и логистични разходи демотивират и двете страни за формиране на сътрудничество.

Необходимо е да бъде повишена мотивацията на земеделските производители за членство в ГП/ОП, посредством определяне на приоритети за ГП/ОП при кандидатстване по мерките на ПРСР и държавни помощи. Това е особено важно за малките и средните производители за повишаване на тяхната конкурентоспособност и устойчивост. Целта е да бъдат направени инвестиции в оборудване и въвеждане на иновации, които са невъзможни за осигуряване от отделните ЗП. Наред с хоризонталния подход е наложително насърчаване на вертикалния модел на сдружаване между производители и преработватели, което да стимулира осигуряването на местни суровини и повишаването на ефективността на производството и преработката. Насърчаване сдружаването на биопроизводителите за постигане икономии от мащаби.

Крайната цел е съчетаването на икономическите интереси на участниците по веригата на стойността и справедливо разпределение на дохода от реализация на крайните продукти между тях. Потребността е насочена и към насърчаване на сътрудничеството, по-специално между биологични фермери.

П.3.2. - Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства

П.3.2.Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства

Резултатите от анализа дават основание, участието на земеделските производители в създаването и разпределението на добавената стойност във веригите на доставка в секторите „Мляко и млечни продукти“, „Месо“, „Плодове и зеленчуци“ и „Биологично производство“, да бъде оценено като неравностойно и неустойчиво. Намалява делът на първичното производство в добавената стойност на тези сектори. Голяма част от земеделските производители са изключени и не са интегрирани във веригата на стойността. Особено остър е проблема за млечното животновъдство. Като се има предвид, че 49% от суровото мляко остава за собствена консумация или се реализира чрез директни продажби и същевременно само 15% от произведеното мляко е от регистрирани по Наредба № 26 от 2010 г. за директни доставки на малки количества суровини обекти**,** то става ясно, че около 30% от произведеното мляко не се реализира на пазара. Достъпът до пазара става по-скъп и труден заради необходимостта от въвеждане на нови стандарти и изисквания.

Налага се потребността от осигуряване на възможности за по-голяма и адекватна на нуждите и на икономическите показатели инвестиционна подкрепа за късите вериги на доставки, което е предпоставка за увеличаване доходите на производителите и засилване на конкуренцията. Необходимо е да се осигури подкрепа за създаване и изграждане на публична пазарна инфраструктура за обслужване пазарната реализация в сектор „Плодове и зеленчуци” и „Биологично производство“, за да се разшири достъпа на малките стопанства до пазара и да се увеличи дела на първичното производство от този сектор в добавената стойност. Чрез популяризиране на късите вериги ще се създаде възможност за реализиране на цялата произведена продукция от фермерите и операторите от една страна, а от друга потребителите ще имат възможност да се запознаят с качествата и характеристиките на стоките, което ще подобри позицията на първичния производител. Възможно е да се повиши организираността на производителите на биологична продукция или отделно място в рамките на борсите в големите градове. Така раздробеността и малките размери на стопанствата ще могат да бъдат преодолени и ще се създадат условия за развиване на дребен семеен селскостопански бизнес с нишови продукти.

П.3.3. - Допълване и подобряване на регулацията за директните продажби

П.3.3.Допълване и подобряване на регулацията за директните продажби

За разглеждания период се отчита незначителен относителен дял на фермите регистрирани по НАРЕДБА № 26 от 2010 г. за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход (производители в първичния сектор на млякото - 1,7% от всички; произвеждащи яйца - 1% от стопанствата; месото и рибата – под 1% от производителите). Отчетено е слабо развитие на директните продажби на мляко чрез млекомати, както и слабо развитие на директните продажби от фермите в секторите „Мляко и млечни продукти“ и „Месо“.

Налага се потребността от облекчаване на изискванията, регламентиращи късите вериги на доставка, което е предпоставка за изсветляването им и свободното им функциониране. Необходимо е обвързване на подпомагането с резултати, като производство и реализирани обороти. Налага се преглед на контрол на и по отношение на стандартите за безопасност при продажбите от късите вериги, съобразени с възможностите на земеделските производители. Регулирането на директните продажби е необходимо за засилване на контрола върху хигиенните и екологични стандарти при продажбите на хранителни суровини и продукти.

П.3.4. - Разширяване и развитие на мерките и механизмите за борба с нелоялните търговски практики

П.3.4.Разширяване и развитие на мерките и механизмите за борба с нелоялните търговски практики

При съществуващата вертикална структура селскостопанските производители са отделени от преработватели и търговци и имат неравностойна пазарна сила. За изследвания период се отбелязва, че разходите за реализация на българските производители са се увеличили от 30% до над 50% от стойността на продажбите за някои продукти в резултат на неподлежащите на договаряне условия на международните търговски вериги. В анализа се подчертава, че българските производители продават на загуба или без печалба, като частично компенсират чрез другите канали.

В тези условия търговските вериги прилагат нелоялни търговски практики и влошават позицията на земеделските производители във веригата на стойността. Намалява делът на изкупните цени в цените на дребно (с изключение на цените в сектор свинско месо) за периода 2007-2018 г., което показва, че веригата на стойността е неефективна, прехвърляща доходи от нараснали цени в полза на преработватели и търговци. Измерени са високи стойности на ценова асиметрия в предаването на изкупните цени по пазарната верига за секторите зърно, мляко, свинско месо, плодове и зеленчуци, което показва, че движението на изкупните цени и цените по търговската верига се разминават съществено, което обикновено ощетява производителите. В този случай на асиметрична пазарна мощ по търговските вериги е необходимо да се защитят интересите на земеделските производители и на преработватели.

Високата концентрация на производството в хранително-преработвателния сектор и търговията, в сравнение с тази в някои от секторите на земеделското производство, както и неблагоприятните за земеделските производители търговски практики, поставят въпроса за ефективното и пълно приложение на Закона за защита на конкуренцията, така че да се предотвратят появата на доминиращи стопански структури и налагането на съмнителни договорни отношения. Необходимо е да се въведат механизми за определяне цената на селскостопанските и хранителните продукти в рамковите договори на производителите с търговците и посредниците. Повече прозрачност в ценообразуването ще бъде от полза както на производителите, така и на потребителите. Налага се необходимостта от осигуряване на ефективен контрол върху етикетирането и маркетинга на храните за борба с нелоялните търговски практики, които влошават позицията на земеделските производители във веригата на стойността. Следва да засили контрола попремахване на практиката на заблуждаващо етикетиране. Липсата на информираност у потребителите прави биопродуктите лесни за подмяна с други, обозначавани като ‚еко“, „натурални“, „фермерски“, „домашни“ и т.н., което компрометира разрастването пазара на биологични стоки.

П.3.5. - Засилване на контрола над вноса на суровини

П.3.5.Засилване на контрола над вноса на суровини

За целия изследван период секторите „Мляко и млечни продукти“ и „Месо“ са с отрицателен търговски баланс. Влошават се ценовата конкурентоспособност, ефективността, рентабилността на производството и финансовите резултати от дейността. За повишаване на конкурентостта на отрасъла е необходимо да се създаде равнопоставеност между субектите, ангажирани по веригата производство, преработка, търговия, потребление на храни. Налага се потребността от засилване на контрола на вътреобщностните доставки и вноса от трети страни и ефективен контрол по отношение на качеството на внасяните селскостопански и хранителни продукти. Осигуряването на ефективен контрол над качеството на внасяните селскостопански и хранителни продукти цели премахване неравностойната конкуренция с вътреобщностни доставки на нискокачествени стоки и нерегламентираният внос на нискокачествена продукция от трети страни.

П.3.6. - Осигуряване на необходимото количество и качество местни суровини за по-пълно използване на капа

П.3.6. Осигуряване на необходимото количество и качество местни суровини за по-пълно използване на капацитета на предприятията и повишаване добавената стойност и ефективността на предприятията от ХВП

Огромно е значението, което имат суровините за резултатите от дейността на предприятията от ХВП и особено на тези от секторите производство и преработка на месо, производство на мляко и млечни продукти, преработка и консервиране на плодове и зеленчуци. Това са сектори, които години наред имат проблем с недостига на местни суровини. Капацитетът на преработвателните предприятия за преработка на червено месо е натоварен частично, което оскъпява продукцията и намалява тяхната конкурентоспособност. Една от причините за това е и високата степен на самозадоволяване, която се отчита в отрасъла, като по-голямата част от производството на телешко и говеждо месо се консумира директно в стопанствата и въобще не достига до преработвателите, което води до пропуснати ползи.

По отношение на позицията на секторите на ХВП в създаването и разпределението на добавената стойност в секторните вериги на храните за анализирания период са установени следните неблагоприятни тенденции, пропуснати ползи, неизползвани резерви за повишаване на добавената стойност. Процесът на създаване на добавена стойност в отрасъла се възпрепятства от ниското равнище на иновации и недостатъчен потенциал за иновационни внедрявания. Решаването на проблема изисква използване на публична подкрепа за трансфер на знания към предприятията (предоставяне на знания, свързани с иновации на продукти, процеси и услуги).

Необходимо е проследяване на капацитета на преработвателните мощности и отдаване на приоритет на инвестициите на земеделски производители в собствена преработвателна база, както и обвързване на инвестиционната подкрепа в преработката със стандарти за качество и използване на местни суровини. Отдаване на приоритет за суровини и храни произведени по биологичен начин. Поощряване на производството на земеделски продукти и храни със защитени географски означения и с традиционно специфичен характер съгласно Регламент (ЕС) № 1151/2012. Приоритетно следва да бъде финансирането на иновационни проекти, утвърждаване на качествени хранителни продукти със специфични национални и регионални характеристики - със защитено географско указание, с традиционно специфичен характер; използване на европейските фондове за реклама на биологично производство, традиционни продукти и експортно субсидиране; стимулиране на биологичното производство и защитени марки чрез финансова подкрепа за сертифицирането им.

Налага се необходимостта от осигуряване на подкрепа за иновации и инвестиции в модернизиране на предприятията от ХВП. От ключово значение за повишаване на добавената стойност в ХВП е ефективната инвестиционната подкрепа, измерена с коефициент на инвестиране (брутни инвестиции в дълготрайни материални активи на единица добавена стойност по факторни разходи). Необходима предпоставка за постигането на ефективност на подкрепата е икономическа обосновка на избора на приоритетни сектори и бенефициенти от гледна точка на потенциала им за устойчиво функциониране.

П.4.1. - П.4.1.Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство.

П.4.1.Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство.

Сектор „Селското стопанство“ допринася за 10,69% от общата сума на емисиите на парникови газове в България. Получават се в резултат на дейности и процеси свързани с производство и преработка на селскостопанска продукция, торене на почвите и третиране на животинските отпадъци. Основните източници на емисии на ПГ са: емисиите на CO2 (въглероден диоксид), емисиите на CH4 (метан), емисии на N2O (диазотен оксид) . В сравнение с другите сектори, които емитират ПГ, сектор „Селско стопанство“ е основен източник на емисии на N2O (около 87% от емисиите за страната). Основни причини са неустойчива употреба на минерални торове и управление и третиране на оборски тор. Връзка със Стратегически документи:

Регламент (ЕС) 2018/842 на Европейския Парламент и на СЪВЕТА от 30 май 2018 година за задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове за държавите членки през периода 2021—2030 г., допринасящи за действията в областта на климата в изпълнение на задълженията, поети по Парижкото споразумение, и за изменение на Регламент (ЕС) № 525/2013

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата

Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г. – за сектор селското стопанство се определени основни цели.

П.4.2. - П.4.2.Увеличаване на органичния въглерод в почвата

П.4.2.Увеличаване на органичния въглерод в почвата

Органичният въглерод (ОВ) в почвата е основният компонент на органичната материя в почвата и е изключително важен при всички почвени процеси. Нивата му може да варират силно в зависимост от естествените процеси (климат, земна покривка, почвен материал и т.н.) и фактори, предизвикани от човека, като земеползването и управлението. България се намира сред страните с отрицателен до нулев баланс на ОВ в сравнение с Европейските обработваеми почви. ТТози факт сочи по-високи нива на отделяне спрямо поглъщане на почвен С което в бъдеще може да доведе до изтощаване на почвата и ниска активност на почвените организми. Поддържането на структурата и качеството на почвата и увеличаване на запасите от ОВ трябва да се поддържа с практики, като възстановяване на тревни площи, минимални и нулеви обработки на почвата, подходящи сеитбообращения с азотофиксиращи култури, покривни култури, зелено торене и други. Улавянето на въглерод в селското стопанство може да бъде постигнато чрез управлението на земята, като това оказва значително влияние върху запасите от почвения ОВ. Преобразуването на площи с естествена растителност (например горски, тревни площи, влажни зони, торф) в обработваема земеделска земя води до постепенно намаляване на съдържанието на ОВ с течение на времето. Основно този процес се дължи на окисляването на въглерода по време оран и извличането на органичните вещества чрез прибиране на реколтата.

Екстензивното пашуване допринася за намаляване на уплътняването на почвата вследствие на по-малкия брой животни на единица площ, намаляване на водоплощната ерозия и запазване на биоразнообразието от пасищни видове растения. Добрите практики за управление на пасищата (вкл. неприлагането на пестициди и торове, животинските единици и интензивността на пашата) способстват за предпазване от ерозия на почвата, увеличаване пашата на животните и поддържане на тенденцията за намаляване на нетните емисии на CO2 от тях.

По отношение на адаптацията към измененията на климата освен идентифицираните потребности се открояват и потребности за изграждане на подходящи системи за напояване и подобряване на системите за вентилация и охлаждане в помещенията за животни.

П.4.3 - П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство

П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство)

Използването на енергията от ВИ, според изискването на Директивата за насърчаване използването на енергия от ВИ се поощрява (ЕС прие нова политическа рамка за постигане на дял от 32% ВЕ до 2030 г.) в три направления първото от които е: „Потребление на електроенергия – от водна, вятърна, слънчева и геотермална енергия и биомаса“. Климатичните условия в България са благоприятни за развитие на сектора на възобновяемата енергия, като основният ВИ, който се използва в страната *е биомасата*, чийто дял представлява 87% от крайното потребление на енергия от ВИ. Биомасата от селското стопанство включва: растителни и животински остатъци и отпадъци, както и остатъци и отпадъци от дърводобива като съгласно данните в стратегията за биоикономика се откроява потенциала на оползотворяване на животинските остатъци, както за производство на вторични продукти при следване на кръгов модел на производство, така и за енергия.

За 2018 г. крайното потребление на енергия в сектор „Селско, горско стопанство и рибовъдство“ е 173,2 ktoe, от които 7,8 ktoe е осигурено от ВЕ, или делът на ВЕ е 4,5%. За хранителната промишленост съответните стойности са: крайно потребление 227,7 ktoe, принос на ВЕ - 9,4 ktoe, дял на ВЕ – 4%.

П.4.4 - П.4.4. Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата

П.4.4.Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата

Климатичните модели прогнозират, че за територията на България климатичните промени ще са свързани с общо покачване на температурите, затопляне на зимните периоди и засушаване през лятото. В същото време броят и интензитета на екстремни климатични прояви като горещи или студени вълни, силни бури, натрупване на мокър сняг и лед се очаква да се увеличи. Екстремните метеорологични явления и постепенните климатични промени могат да окажат силно въздействие върху добивите и качеството на продукцията. Специфичните рискове от изменението на климата и уязвимостите в растениевъдството в България са, както следва:

Промени в продължителността на вегетационния сезон: По-дългият вегетационен период би позволил по-добро разпространение на отделните видове и ще подобри възможностите за отглеждане на нови, по-термофилни видове или вторични култури.

Агро-фенология: В България се очаква по-ранно цъфтене на дърветата, по-дълъг сезон за лозята и промени в другите естествени цикли на културите, което оказва влияние върху крайните добиви. В случая на зърнените култури се очакват по-нататъшно свиване на междуфазовите периоди от цъфтежа до узряването. По-краткият репродуктивен период също би означавал по-малко време за пълнене на зърното, което би имало отрицателно въздействие върху добивите.

Необходимо е насърчава отглеждане на култури, изискващи по-малко напояване в райони с недостиг на вода и с риск от засушаване.

П.4.5. - Прилагане на нискоинтензивни земеделски практики -консервационно, интегрирано и биологично земеделие

П.4.5. Потребност от прилагане на нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие

Въпреки отчетеното през 2017 г. и в предходните години високо съдържание на органичен С и средна запасеност с N и P в ОЗ и ПЗП, моделът на запасите от органичен почвен С в повърхностния слой 0–30 cm в Европейските почви, показва относително ниски до средни запаси в почвите на страната. Загриженост будят емисиите на N2O в общите емисии на ПГ, емитирани от земеделието, поради това, че N2O е около 340 пъти по-висок CO2-екв. в сравнение с метана. Около 87% от N2O се отделят от земеделски източници с основни причини неустойчива употреба на минерални торове (вкл. площите с основни култури пшеница, царевица и слънчоглед) въпреки, че количеството приложен минерален тор на ха се запазва ниско до средно) и изгарянето на растителни остатъци от стърнища (те са ниски за България в сравнение с високите емисии някои СЧ на ЕС като цяло, което показва добър ефект от ограниченията в ДЗЕС досега). Следователно е необходима подкрепата на практики, ограничаващи отделянето на N2O от почвите, както и за запазване на органичното вещество като цяло, например сеитбооборот и азотфиксиращи култури, диверсификация на култури, промеждутъчни култури и зелено торене, площи под биологично земеделие (отделянето на NO3 е с 35-60%, по-малко е отделянето на N2O, повече е прихванатия CO2 в почвата– от 40 до 2000 кг С /1 ха/1 год., а ерозията е до 4 пъти по-малко, както и схранението на енергия с намаление до около 50%), консервационни земеделски практики - технология за зърнено-житни и други култури с намалени почвообработки – минимални и нулеви и директна сеитба /намаляване на използваните горива и хербициди/, заравяне на растителни остатъци, с прихващане на С-емисии, запазване на органичния С и влагата в повърхностния почвен слой и др.

Нуждата от повишен контрол върху пръскането и наторяването с пестициди ще окаже позитивен ефект върху околната среда, включително и за намаляване измирането на пчелите съобразно актуализираният „Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България“.

Подобни практики ще отговорят и на целите на Зелената сделка (Стратегията за биоразнообразие и Стратегията „От фермата до трапезата“) за значително намаляване употребата на минерални торове и хмичини пестицидни средства.

П.4.6. - Увеличаване на производството на биомаса с животински произход

П.4.6. Увеличаване на производството на биомаса с животински произход

С увеличаването на мащабите на животновъдството в стопанствата през годините се увеличават и обемите отпадъчни животински субстрати, които трябва да бъдат обработвани. В тази връзка е необходимо по-ефективни методи и технологии за третиране на животинската тор с възможности за нейното оползотворяване. Освен като обогатител за почвата, за този изобилен и неизбежно свързан със селскостопанската дейност отпадъчен субстрат започва да се използва и като за потенциален източник на енергия. Животновъдството е основен замърсител с метан и азотни оксиди. Остатъците и отпадъците от животновъдството, които могат да се използват за производство на биоенергия, включват животински екскременти и постеля. Те могат да бъдат подложени на анаеробна ферментация за получаване на биогаз. Биогазът, получен от анаеробната ферментация, може да се използва за когенерация на електроенергия и топлина, а сухият остатък от процеса, който съдържа въглерод, фосфор и азот, може да се компостира и да се използва за торене (биотор).

П.4.7 - Противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания

П.4.7. Противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания

Животновъдството ще бъде неблагоприятно засегнато от по-големия топлинен стрес вследствие повишаването на температурата и влажността на въздуха, което засяга здравето и доброто физическо състояние на животните. Промените в температурата и валежите могат да засегнат животновъдството по отношение на възпроизводството, метаболизма и здравето. Промените в температурата и валежите също може да доведат до разпространение на патогени, а паразитите могат да повлияят на разпространението на болести, като едновременно с това се намалява производителността на животните и се увеличава смъртността. Промените в климата може също да засегнат наличието и качеството на фуражните и пасищни ресурси.

Климатичните промени играят ролята на катализатор за промяната на спектъра на патогенност. Промените в климата, а оттам и в екологията на гостоприемниковите популации (в т.ч. на резервоарните и на векторните видове животни), на инфекциозния агент или на едните и другите едновременно, се считат като водещ механизъм за промяна в диапазона на системата „гостоприемник - патоген". Едновременно с това те са и фактори, които затрудняват контрола върху тези болести.Болестите на животните водят до повишена смъртност или непреки загуби (допълнителни разходи за лекарства, разходи за извънреден труд и икономически загуби).

П.4.8. - Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина, и въглерода в горската биомаса

П.4.8. Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина, въглерода в горската биомаса и увеличаване на залесените площи

Устойчивото управление на горите означава стопанисването и използването на горските земи по начин и в степен, които позволяват съхраняването на тяхното биологично разнообразие, производителността, капацитетът им да се възстановяват, жизнеността и потенциалът им да изпълняват, понастоящем и в бъдеще подходящи екологични, икономически и социални функции на местно, национално и глобално равнище, без да се причинява вреда на други екосистеми. Многофункционалният характер на горското стопанство, като динамична система, едновременно обвързана и зависима във времеви и пространствен аспект от състоянието и промените в околната среда, климата, политиката, икономиката, технологията и обществото като цяло, както на микро, така и на макро равнище са в основата на устойчивостта на горското стопанство. Нараства делът на възобновителните сечи със семенно възобновяване, което води до увеличаване дела на възобновените по естествен път гори на 79,6% от общата площ на проведените през 2011 г. възобновителни сечи, при 76,4% през 2005 г., в резултат на което се увеличава площта на естествените и полуестествените гори.

Следва да се насърчи прилагането на добри лесовъдски практики, особено в недържавните гори, като: извеждане на планираните отгледни сечи, превръщането на издънковите гори в семенни, провеждане на сечи с дълъг възобновителен период, особено на изборните.

Горите са естествен съюзник при адаптирането към измененията на климата и борбата с тях. От всички сектори, именно секторът „Горско стопанство" има най-висок дял в поглъщането на въглеродни емисии. Според оценките на Националния доклад за инвентаризация на емисиите на парникови газове, горите са компенсирали около 12% от всички емисии в периода от 1988 до 2011г. За това усилията трябва да се насочат и към увеличаване площта на горите.

П.5.1. - Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване

П.5.1.Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите

Относителният **дял на земята за селскостопанско предназначение** в България възлиза на около 47% от националната територия, докато средният показател за ЕС е 46%. Горските площи варират през последните години, но през 2017 г. достигат 35% от територията.

Отбелязва се увеличение на горските и залесените земи в страната през периода 2007-2017 г. за сметка на селскостопанските земи, които са основният източник, както за увеличаване на залесените територии, така и за увеличение на земите, заети с дейности извън земеделието и горското стопанство. Земите с друго предназначение нарастват от 1,7 млн. ха до 1,9 млн. ха. **Намалението на селскостопанските земи с около 7% в периода 2007 – 2017** г. крие немалък риск от трансформирането на земеделски земи в урбанизирани територии и самозалесяването им, което основно засяга неизползвани земи в необлагодетелстваните части на страната. **Използваемата земеделска площ (ИЗП)** в страната показва движение в устойчиви диапазони, заключаващи се между 5,0–5,2 млн. ха.

Анализът на земната покривка показва, че делът на земеделската земя намалява от 51,7% до 47%, а делът на горската земя се увеличава от 31,4% до около 35%.

Запазва се съотношението между земеделските земи и ПЗП при декларираните площи, на базата на референтното съотношение, формирано през 2015 г.

Наблюдаваното увеличение при площите с други култури е добра тенденция - добавя азот в почвата и заменя нуждата от минерално торене и предоставя възможност за сеитбообръщения. Доброто състояние на площите, заети с овощни насаждения, в периода 2007-2017 г. поражда и необходимостза добро управление на почвите в тях.

П.5.2. - Подобряване качеството на почвите чрез ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия

П.5.2.Подобряване качеството на почвите чрез продължаване на усилията за ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия

В периода 2014-2017 г. засегнатите площи от плоскостна водна ерозия и почвените загуби остават относително постоянни. В сравнение с предходната година през 2017 г. се наблюдава слабо намаляване на интензитета на плоскостната водна ерозия. В периода 2015-2017 г. засегнатите площи от ветрова ерозия остават относително постоянни. В сравнение с 2016 г. през 2017 г. се наблюдава увеличаване на интензитета на ветровата ерозия (*Източник: "Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България за 2017 г."*).

Данните от Joint Research Centre (JRC) на ЕК и Европейската Федерация Консервационно Земеделие (2016) показват, че страната ни попада в категорията на страните в ЕС със слаб до умерен интензитет на загуби на почва, вследствие на ерозия.

В периода 2005-2016 г. засегнатите площи от ветрова ерозия и почвените загуби остават относително постоянни.

Приложима практика за намаляване на ветровата и водната ерозия е консервационното земеделие.

Възможни са и практики, включващи зелени вегетативни ивици /биофилтри/. Основно се използват за ограничаване на ерозията и на замърсители като седименти, фосфор, тежки метали, азот, въглеводороди (IDEQ, 2005). Вегетативните ивици (биофилтри) са площи или ивици земя, върху които се поддържа растителност, която подпомага контрола на замърсяванията.

П.5.3. - Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество

П.5.3. Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество

Запазването и повишаването на хранителни елементи в почвите чрез съвременните земеделски практики е съвкупност от технологични дейности по обработка на почвата, хидромелиоративни мероприятия, балансирано торене с минерални и органични торове, пестеливо използване на пестициди и връщане в почвата на органични отпадъци - преработени механично или компостирани. Намаляването на хранителните елементи в почвите от обработваемите земи е свързано с изнасяне на повърхностния почвен слой в следствие от ерозионни процеси, окисление на органичния въглерод от териториите с интензивни обработки, неправилна агротехника, деградация на почвената структура, уплътняване на почвата и др.

Запасеността на почвите с биогенни елементи се определя чрез съдържанието на общ азот, органичен въглерод и общ фосфор, както и съотношението между органичен въглерод и общ азот. Съдържанието и съотношението на биогенните елементи в почвата имат пряка връзка с почвеното плодородие и с храненето на растенията.

В периода 2005-2017 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество. В периода 2005-2017 г. обработваемите земи и постоянно затревените площи се характеризират с високо съдържание на органичен въглерод и средна запасеност с азот и фосфор и в двете дълбочини: съответно 0-20 см/20-40 см за обработваеми земи и 0-10 см/10-40 см за постоянно затревени площи (*Източник: "Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда през 2017 г.*"). Тези резултати показват сравнително добри възможности за възпрепятстване на мобилността на замърсителите, попаднали в почвите. Налице, обаче, е тенденция към намаляване на запасите на почвено органично вещество в повърхностния слой (Европейска Федерация за Консервационно Земеделие, 2016), като те са в категорията ниски до средни, и отрицателен баланс на въглерод в обработваемите земи (MITERRA/Roth C model (Smart soil project), WUR, Agricultural markets Task Force, 15-9-2016). Чрез задържането на органичното вещество се адресират прихващанията на въглеродни емисии).

Налице е трайна тенденция към намаляване на запасите на почвено органично вещество в обработваемите земи.

П.5.4. - Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите

П.5.4.Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите

България все още е сред страните с най-нисък излишък на азот, който е значително под средното за ЕС-28 (51 кг/ха годишно към 2015 г.). Към момента, средната норма на торене с азотни торове не се превишава (158 кг N/ха ИЗП за 2016 г., при норма на торене от 170 кг/ха/г).

Въпреки, че азотният отпечатък е нараснал с 1,7 пъти - от 90 кг/ха през 2007 г. на 154 кг/ха през 2016 г., като цяло той е нисък (кг/ха наторена площ), което индикира нисък риск за замърсяване на околната среда и здравето на хората. Фосфорният баланс показва недостиг в България - брутният баланс е намалял два пъти - от -3 на -6 кг/ха годишно, което сигнализира за увеличаване дефицита на фосфор в почвата. Вследствие на това, фосфорния отпечатък се е понижил с 50% за периода 2007-2016 г., което се дължи на голямото увеличение на наторени площи (близо 5,6 пъти) и на по-малкия темп на увеличение на употребените тонове (2,8 пъти).

П.5.5. - Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове

П.5.5. Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове с цел опазване на водите

В България средната стойност на нитратите, които са основен замърсител за подземните води, показват слаба тенденция на повишение за 20-годишния период. През 2017 г. се наблюдава запазване на тенденцията за подобряване качеството на повърхностните води в България по отношение на основните физико-химични показатели, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план. За периода 1996-2017 г. в България концентрациите на O2 (разтворен кислород), NH4-N (Амониев азот), N-NO3 (Нитратен азот), БПК5 (Биохимична потребност от кислород) и PO4-P (Ортофосфати) показват намаляване на нивата от предходни години. Леко повишаване има при ХПК (химична потребност от кислород) през 2017 година.

През периода 2012-2015 г. качеството на сладките и на подземните води леко се е подобрило в сравнение с предходния отчетен период (2008-2011 г.).

Употреба на пестицидите на Европейско ниво нараства след 2009 г., а в България то е под европейските равнища, но също продължава да нараства значително след 2014 г. - от около 1 000 тона (2014 г.) до около 3 800 тона (2017 г.).

Общата тенденция относно съдържанието на нитрати в повърхностни води е към намаляване в последните 20 години, но се наблюдава слаба тенденция на повишение на средните стойности за последните 3 години. Част от подземните водни тела са с нитратно замърсяване.

П.5.6. - Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство

П.5.6.Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство

Селското стопанство в България емитира 84% от общото количество амоняк за страната, което е по-малко в сравнение със средното за ЕС-28 (92 %).

Управлението на оборския тор е с най-голям принос от земеделските подсектори в ЕС за емисиите на вредни вещества във въздуха.

Емисиите на NH3 от селското стопанство на България се дължат 57,5% на управлението на различните видове оборски тор и 42,3% на внасянето на неорганични N торове.

Емисиите на NH3 от селското стопанство за периода 1990-2017 г са намалели с 63,6% и през 2017 г. представляват едва 1,14% от емисиите на ЕС.

Селското стопанство в България генерира около 60% по-малко NH3 на единица обработваема площ в сравнение с ЕС-28, Франция или Полша и 14,5% и 23,1% по-малко в сравнение с Гърция и Румъния.

Рециклираното количество животински изпражнения, урина и оборски тор в България се е увеличило 8,45 пъти за периода от 2014 г. до 2016 г.

Ангажиментите на България по Директива 2001/81/ЕО и по Гьотеборгския протокол към Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния (КТЗВДР) за нивата на емисиите на SO2, NOx, NMVOC и NH3 за 2017 г. са изпълнени.

П.5.7. - Намаляване на натиска от селското стопанство върху водните ресурси чрез подбряване на водния баланс

П.5.7.Намаляване на натиска от селското стопанство върху водните ресурси чрез подбряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура.

Най-големият потребител на вода е селското стопанство: на този сектор се падат около 40% от общото годишно количество вода, използвано в Европа. Въпреки повишаването на ефективността в сектора от деветдесетте години насам, селското стопанство ще продължи да бъде най-големият потребител и през следващите години, допринасяйки за недостига на вода в Европа.

Като цяло и независимо че е отбелязан известен положителен напредък, пренасищането с хранителни вещества от селското стопанство продължава да бъде едно от най-големите натоварвания върху водната среда.

На европейско ниво около 40% от повърхностните водни тела са в добро или отлично екологично състояние или потенциал, като езерата и крайбрежните води имат по-добро състояние от реките и преходните води. За България по отношение на биологичните индикатори за повърхностни води от категория „реки" при 56% от наблюдаваните пунктове не се постигат целите за добро състояние и за категория „езеро" при 30 % от наблюдаваните пунктове не се постигат целите за добро състояние. Наблюдава запазване на тенденцията за подобряване качеството на повърхностните води в България по отношение на основните физико-химични показатели, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план.

Търсенето на вода за напояване на земеделски култури в България през 2017 г. спада до 287 млн. куб. м, или с 6,8% спрямо 2016 година. В сектор Селско, горско и рибно стопанство водата за напояване през 2017 г. се оценява на 255 млн. куб. метра.

Прогнозираното увеличение на сушите в големи части на Южна Европа би увеличило конкуренцията между различни потребители на вода, като селското стопанство, промишлеността, туризма и домакинствата.

Общият индекс на експлоатация на пресните водни ресурси показва, че в периода 2000-2017 г. няма стрес върху водната екосистема на България. През 2017 г. индексът е оценен на 5,6%, което е близо до средния за периода 2000-2016 г. (6%). Въпреки, че България е относително богата на сладки води, тъй като водните ресурси се формират предимно от външен приток и са неравномерно разпределени на територията на страната, някои региони изпитват недостиг през пролетта и лятото с WEI+ от 22-23 % (БД ИБР, източник ЕАОС, 2017). В тази връзка, трябва да се положат допълнителни усилия за приспособяване към климатичните промени и в частност към недостига на вода. Един подход, който може да се развие в следващите години е насърчаване на повторната употреба на вода за напояване в селското стопанство в съответствие с Регламент (ЕС) 2020/741 на ЕС и Съвета от 25.05.2020 г. относно минималните изисквания за повторно използване на водата.

В същото време, слабата продуктивност на културите, изискващи напояване и високата им уязвимост към засушаване изисква възстановяване на главната хидромелиоративна инфраструктура като предпоставка за конкурентно и устойчиво развитие на земеделието и особено на сектори плодове и зеленчуци, но също и на полски култури, нуждаещи се от напояване.Съществуващата хидромелиоративна инфраструктура е остаряла, голяма част от нея е в лошо състояние. Използването й е неефективно, поради висока енергоемкост и значителни загуби на вода, което от своя страна повишава разходите за напояване. Тя е проектирана да задоволява нуждите на големите социалистически кооперативи и не отговаря на настоящата структура с преобладаващо малки и средни стопанства. Запазени са напоителни системи върху площи от 777 000 ха, но реално се напояват около 100 000 ха (13%), намаляват фермите, които напояват.

Повече от две десетилетия на недостатъчни инвестиции в напоителните системи са довели до значително влошаване на състоянието им, в следствие, на което в страната е отчетено намаляване на поливните площи и ограничаване на възможностите за насърчаване на конкурентоспособността на селското стопанство, особено в годините с неблагоприятни климатични условия.

Значителната годишна вариация на валежите създава заплахи за полските култури, което показва, колко важно е да бъде решен трайно въпросът с напояването. Достъпът до напояване в най-застрашените райони е ключов, за да се намали рискът от провал на реколтата и за стимулиране развитието на интензивни производства (зеленчуци) с по-висока добавена стойност.

П.6.1. - Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора

П.6.1.Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора и фауна от Европейски интерес.

Има потребност от мерки за подобряване на природозащитното състояние на видовете (нептичи) и местообитанията с Европейска значимост, включени в Директивата за местообитанията (92/43/ЕЕС) в земеделски земи в защитени зони и територии.

В анализа са изведени данни за състоянието на видовете и местообитанията от Европейски интерес, като съгласно изискванията на двете директиви държавите-членки имат отговорност да поддържат или да възстановят до благоприятен природозащитния им статус:

Природозащитното състояние на видовете с Европейска значимост, включени в Директивата за местообитанията (92/43/ЕЕС) показват тенденции в България, близки до Европейските т.е. повишаване процента на видовете в неблагоприятно-незадоволително (U1) природозащитно състояние.

Данните за България, показват общо подобряване на консервационния статус на местообитанията. Отчита се намаляване на дела на местообитанията внеблагоприятно-незадоволително (U1) състояние от около 88% през 2012 г. на 79% през 2018 г., а тези в благоприятно състояние се увеличават от около 11% през 2012 г. до около 12% през 2018 г. . Като цяло промяната на оценките се дължи на промяна на методиката, по които са правени, а не на самото състояние – в обобщените данни на ЕЕА/ЕТС е отразено, че при 70,74% от оценките се наблюдава „non-genuine change“, едва при 0,53% се наблюдава “genuine change”, т.е. реални промени и при 23,94% няма промени.

Като застрашаващи биологичното разнообразие могат да бъдат посочени неправилните обработки на почвата при наклонените терени, изсичането или изрязването на храстовидна или дървесна растителност, пресушаването и разрушаването на влажните зони, разораването на пасища и ливади, разораването на почвата или изсичането на дървесна растителност в буферни зони до водни тела, предизвикващо загуба или деградация на местообитанията или до нарушаване на условията за видовете в тях. Като резултат природни масиви и местообитания се разпокъсват (фрагментират), формират се прегради и препятствия, затруднява се връзката между отделните видове.

Съществува необходимост от продължаване на дейностите за опазване на влажните зони в страната, които са силно зависими и повлияни от земеделските практики. Въздействието от земеделието върху влажните зони е свързано най-вече с дифузното замърсяване с биогенни елементи и пестициди, пресушаване и промяна на предназначението на пасищата и ливадите в орни земи.

П.6.2. - Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи

П.6.2. Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи и тревни площи в земеделски земи.

Птиците са използвани като важен показател за състоянието на околната среда. Птиците са чувствителни към промените в околната среда, включително замърсяването и изменението на местообитанията. Птиците се считат за добри индикатори за измерване на разнообразието и целостта на екосистемите, тъй като те обикновено са близо до върха на хранителната верига, имат голям обхват и способността да се придвижат на друго място, когато средата им стане неподходяща, като така реагират на промените в местообитанието си.

От всички 76 вида птици, чието състояние е оценено чрез индекса на обикновените видове птици през 2017 г., намаляващите са 16%, увеличаващите са 25%, стабилните са 25%, а тези с неопределена категория на тенденцията са 34%. От оценените 76 вида, 27 вида обитават земеделските земи, 16 вида са горски видове и 33 вида обитават други типове местообитания. (*Източник: "Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България, 2017 г."*)

Индикаторът за птици в земеделските земи служи като барометър за промяната на биологичното разнообразие на земеделските ландшафти в Европа. Индикаторът е съставен индекс, който измерва степента на промяна в относителното изобилие от обикновени видове птици в избрани места. "Списъкът на видовете в ЕС" понастоящем обхваща 39 вида, които са зависими от земеделските земи за хранене и гнездене и не могат да се развиват в други местообитания. Данни за България са оскъдни (ЕЕА, 2019), но те показват доближаване до Европейската тенденция за намаляване на птиците в земеделските площи. Въпреки това, в България се запазва силно неблагоприятната тенденция на видовете, обитаващи земеделските земи (-27%), или обитаващи местообитания, които под някаква форма са повлияни от селскостопанските практики.

Намаляването на индекса за състоянието на популациите на птиците е признак за влошеното състояние на тези видове и средата, която обитават. Причините за преобладаващо неблагоприятни промени в числеността на птиците, обитаващи местообитания, които под някаква форма са повлияни от селскостопанските политики и практики, са свързани премахването на полските граници (синори), премахването на храстите, разораването на пасищата, химизацията и най-общо, процесите на интензификацията в селското стопанство. Специално значение за защита на птиците имат местообитания за гнездене и такива за хранене, които са свързани със земеделските площи. (*Източник: "Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България, 2017 г.")*

П.6.3. - Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта

П.6.3. Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта и постигане на благоприятен природозащитен статус на постоянно затревените площи.

Земеделският ландшафт подкрепя биологичното разнообразие и екосистемните услуги, като предоставя ползи за агро-екоситемите и за околната среда, в т.ч опазване на хабитати, намаляване на ерозията на почвата, подобряване на почвеното плодородие, регулиране на водния отток, адаптиране към измененията на климата. Структурните елементи на ландшафта са живи плетове, синори, каменни или дървени огради, отделни дървета или буферни зони между земеделските площи и водни обекти, които са важни гнезда за различните видове.

Проучвания в България доказват, че разнообразието на видове е по-високо в екстензивно ползвани пасища с наличие на по-голям процент храстова растителност. Цялостното премахване на храстите води до загуба на биоразнообразие, включително и на популации на приоритетни за опазване биологични видове и типове местообитания. То води и до влошаване качеството на естествения ландшафт.. Унищожаването на храстовата растителност води до влошаване състоянието на популациите и местообитанията на значителен брой консервационно значими видове, включени в приложенията на Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година за опазване на дивите птици и Директива 92/43 на ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна, както и в Закона за биологичното разнообразие

Според предоставените данни от Евростат (ниво NUTS-3), България попада сред държавите-членки с най-голяма загуба на земи с ВПС, поради интензификация на селското стопанство, като площите със загуби са в категориите повече от 0,2% и от 0,005 до 0,2% от ИЗП. Загубите са най-високи (>0,2% от ИЗП) в централната част на страната, в района Дунавската равнина и Добруджа. Врайоните с преобладаващо екстензивно земеделие да се запазват съществуващите елементи на ландшафта, докато в интензивните райони са необходими целенасочени действия за създаването и възстановяването им.

Площите под екстензивна паша, от своя страна, заемат в България около 28% от ИЗП, като по този показател България се нарежда в средата на класацията на ДЧ на ЕС, като по-добри показатели в сравнение с нас отчитат Румъния и Полша. Екстензивната паша показва гъстотата на пашуващите животни, ненадвишаваща 1 животинска единица (ЖЕ) на 1 ха фуражна площ (фуражни култури, постоянни пасища и ливади), като дял от ИЗП. Изменението на площите под екстензивна паша показва намаляване нанатиска на животновъдството. Екстензивното пашуване допринася за намаляване на уплътняването на почвата вследствие на по-малкия брой животни на единица площ, намаляване на водоплощната ерозия и запазване на биологичното разнообразие от пасищни видове растения. По-високата гъстота на животните на единица пасищна площ означава и по-голямо количество отделени екскременти на хектар фуражна площ, което увеличава риска от натоварване с хранителни вещества (азот и фосфор) и придвижване на излишъците от тях чрез повърхностните и подпочвени води. По-високата гъстота на животните на единица площ допринася и за завишаване на емисиите на парникови газове (азотни съединения).

П.6.4. - Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и др. специфични ограничения

П.6.4.Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения.

В много случаи, изоставените маргинални площи в полупланинските и планински райони довеждат до загуба на биологично разнообразие, особено при дребните земеделски стопанства. Извършването на дейност следва да минимизира рисковете от изоставяне на земята и последващо опустяване, загуба на биологично разнообразие и ценен ландшафт. Определянето на района се основава на обективни биофизични критерии.

Все още е налице негативна тенденция малките семейни стопанства в полупланински и планински райони и необлагодетелстваните райони да изоставят земеделски земи, поради неспособност за конкуренция с големите земевладелци. В същото време, тези райони са най-ценни за биологичното разнообразие, особено полуестествените местообитания, развивали се при непрекъсната, но екстензивна паша, като същото важи за заливни равнинни ливади.

П.6.5 - Насърчаване на практиките за разширяване биологично земеделие

П.6.5.Насърчаване на практиките за разширяване биологично земеделие

Според данни на Евростат през 2017 г. България е отчела площ от 136 618 ха, заети с биологично земеделие (БЗ), в сравнение с 2007 г. - 13 646 ха, т.е десетократно увеличение. За сравнение през 2017 г. ЕС-28 има 12 560 189 ха обща площ с БЗ, спрямо 7 268 143 ха през 2007 г.,- т.е. темповете на нарастване на площите с БЗ у нас са многократно по-високи в сравнение със средните темпове на нарастване за ЕС-28. Данните на ниво ЕС сочат, че в България се поддържа относително балансирано разпределение на площите под различен тип биологично производство, в сравнение с Гърция с преобладаващ дял на постоянно затревени площи, Полша и Румъния с голям дял на обработваеми земи, и Франция с голям дял на трайните насаждения.

Високият темп на нарастване на площите с биологичното земеделие в успешно съчетаване с агроекологичните мерки води и до високи и мултиаспектни ползи, както за постигане на целите за опазване на биоразнообразието, така и за смекчаване на въздействието на климатичните промени (чрез запазване и увеличаване на органичното вещество в почвата, повече растителна покривка и прихващане на ПГ в (Първи Официален Отчет за Изпълнение на Трети НПДИК, МОСВ, 2017), и за подобрено качество на води и почви и почвеното биоразнообразие, поради неупотребата на минерални торове и химични пестициди. Прилагането на практиките на биологичното производството влияе индиректно за подобряване или поддържане на доброто природозащитно състояние на природни местообитания и видове от Натура 2000.

Този сектор стимулира заетостта и привлича млади земеделски стопани, като осигурява 10—20 % повече работни места на хектар, отколкото конвенционалните стопанства, и създава добавена стойност за селскостопанските продукти. При изпълнение на агроекологичните количествени цели за целия ЕС, определени в Стратегията за биологичното разнообразие и в стратегията „От фермата до трапезата“, ще бъдат взети предвид различните отправни точки и нееднаквият напредък, постигнат от държавите членки

П.6.6. - Насърчаване на практики за справяне с генетична ерозия и внасяне на Инвазивни чужди видове (ИЧВ)

П.6.6.Насърчаване на практики за справяне с генетична ерозия и внасяне на Инвазивни чужди видове (ИЧВ) и неместни, съгласно националното законодателство видове.

Инвазивните чужди видове (ИЧВ) представляват една от най-важните заплахи за биологичното разнообразие, причинявайки сериозни екологични и социално-икономически въздействия.

В България по естествен път или в резултат на човешката дейност са разпространени и се разпространяват чужди видове, някои от които представляват заплаха за генетичната чистота на местните популации или увреждат качествата на природните местообитания. Макар и идентифициран, този проблем все още не е напълно проучен, както за животинските, така и за растителните видове. Под формата на горски култури са разпространени няколко чуждоземни дървесни вида – лиственица, дугласка ела, секвоя, веймутов бор, някои видове тополи и др. Те формират малка част от горите в страната, но независимо от това, налице са предпоставки за генетично замърсяване на местните видове.

Внасяне на неместни видове на регионално ниво може да бъде и замяната на естествените широколистни горски екосистеми с изкуствени насаждения, предимно от иглолистни и други видове, неприсъщи за съответните местообитания. Залесяването с неподходящи растителни видове изменя състава на съобществата и микроклимата, което може да доведе до изчезване на определени, обикновено стенотопни таксони растения и животни с висока консервационна значимост (напр. повечето видове охлюви, всички земноводни, смокът-мишкар). Разрушават се естествените места за размножаване и се унищожават ловните местообитания на прилепите и т.н.

П.6.7. - Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството

П.6.7. Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството в селското стопанство.

Стратегия за опазване на генетичните ресурси включва прилагането in situ / на фермерски мерки и ex situ методи. Това са допълнителни възможности за запазване на разнообразието от генетични ресурси за храна и селско стопанство. От 70-те години на миналия век са положени усилия за смекчаване на загубата на променливост на растителни генетични ресурси (PGR) чрез създаване на колекции ex situ Genebanks в Европа поддържат приблизително една трета от световните колекции от зародишни култури ex situ. Конвенцията за Биоразнообразие (CBD) насърчи опазването на in situ на видове. Член 2 специално признава домашните и култивирани видове като важен компонент от глобалното биологично разнообразие

Опазването на генетичните ресурси на земеделските стопанства и насърчава стопаните да съхраняват местни породи и култури, като ги подпомагат за тяхното ангажиране с опазването на генетичните ресурси на селското стопанство или предприемат разпространение и консултативни действия.

Около 10 000 растителни вида са били използвани за храна от човека от началото на земеделието. Днес само около 150 растителни вида съставляват диетите на по-голямата част от световното население. От тях само 12 вида осигуряват над 70 процента храна, докато четири - ориз, царевица, пшеница и картофи - съставляват над 50 процента от предлагането на храна, а само 30 култури осигуряват 90 процента от световния калориен прием.

Дивите родственици на културите (CWR-crop wild relatives) са видове, тясно свързани с културите (включително културите потомство) и това определя тяхната потенциална способност да допринасят за полезните качества на културните видове, като устойчивост на вредители или болести, подобряване на толерантността на културите към стресови абиотични условия като суша, подобряване на добива или стабилност. Те също могат да повишат хранителното съдържание на културите, включително протеин в твърда пшеница, калций в картофи и провитамин А в домат и др.

В няколко страни от ЕС популациите от местни породи, въпреки че като цяло са добре приспособени към местните обстоятелства и ресурси, остават в критично нисък брой, заменени от няколко и широко разпространени високопродуктивни породи, въведени за тази цел. Фактът, че местните породи съставляват само малка част от цялата популация и че висок процент местни породи са застрашени, показва риск от загуба на биологично разнообразие.

Необходимо е засилване на свързаността и синергията между научните звена/институти и приложната наука със земеделските практики, с цел използване на генофонда в земеделието и животновъдството (приспособени към климатичните и екологични условия на страната породи), както и насърчаване закупуването и разпространението на култури и сортове, приспособени към климатичните изменения.

П.6.8. - Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения

П.6.8. Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения.

Опрашителите са основен компонент на биологичното разнообразие и са необходими за възпроизводството на повечето растителни видове (ентомофилните растения, които са 84% от всички растения на земята), т.е. предоставят екосистемната услуга опрашване.. Популацията на опрашителите оказва влияние върху устойчиво осигуряване на хранителната независимост (по данни от Европейския парламент 76% от производството на храни в Европа зависи от опрашителите), качеството и количеството на селскостопанските добиви и икономическата възвръщаемост на земеделските стопанства, но влияе и индиректно върху контрола на вредителите, качество на почвата и водата и ландшафтна естетика. Опрашителите включват не само пчели, но и пеперуди, молци, бръмбари, оси и бозайници, като прилепи и птици. Те представляват един от най-важните показатели за здравето на околната среда, като се има предвид, че статистиките и тенденциите от цяла Европа, макар и понякога частични, показват притеснителен спад в популацията на опрашители - 56 вида опрашители са защитени от Директива 92/43 / ЕИО за местообитанията, от които 67% от оценките са неблагоприятни.

На европейско ниво има разработен модел за оценка на опрашителния потенциал на екосистемите с отчитане на броя опрашители и наличието на растения, които им служат за храна. Тенденцията в ЕС-28 и България за намаляване популациите на опрашителите и по-специално на пчелите, изисква спешни мерки за възстановяване и запазване на популациите на пчелите и другите организми-опрашители..

Дейностите за повишаването на биологичното разнообразие на ниво ферма трябва да се стимулират в прилагането на бъдещата ОСП в България.

Трябва да се подкрепят, както екологичната инфраструктура, която пресъздава и възстановява мозайки от местообитания и функционална свързаност на опрашителите в селските и градските пейзажи, така и да се насърчават поддържането на добре управлявани живи плетове. Важни са мерките за стимулиране на буферни ивици, тревисти/цъфтящи ивици по протежение на водни течения и многогодишни цъфтящи райони, за насърчаване на биологичното разнообразие с цел защита на възможностите за набиране и местообитания за опрашители и за биоконтролни агенти. В допълнение това осигурява по-добър контрол на ерозията на почвата.Поставянето на кошери в или в близост до горски територии ще допренесе за възпроизводството и за опазване на видовото разнообразие на горите.

П.6.9. - Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите

П.6.9.Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите.

Мотиви: Горските площи в България заемат около една трета от територията на страната и са с площ 4,230 млн. ха, от които 3,864 млн. ха са гори. Те са изключително важни за осигуряване на множество екосистемни услуги, включително редица икономически дейности, които са ключови за качеството на живота на хората, като например осигуряване на чисти питейни води, защита на почвите от ерозия, регулиране на климата, добив на дървесни и недървесни продукти, защита на биологичното разнообразие, осигуряване на среда за туризъм и рекреация. По данни на МОСВ и природозащитните организации, броят на уязвимите, застрашените и критично застрашените горски видове птици, бозайници, други гръбначни и безгръбначни животни се увеличава през последните 10 години.

В съответствие с целта за осигуряване на строга защита на всички останали девствени и вековни гори в Европа от решаващо значение е същите да бъдат идентифицирани, картографирани, наблюдавани и ефективно опазвани, които представляват най-богатите горски екосистеми.

Възможностите за подпомагане на дейности за обезпечаването и съхранението на горски екосистемни услуги може да адресира потребностите за насърчаване на устойчиво управление и подобряване състоянието на горите и горските площи, включително поддържане и подобряване на биологичното разнообразие, водните и почвени ресурси, и борбата с изменението на климата.

П.7.1. - Ускоряване на модернизацията на земеделските стопанства на младите стопани

П.7.1.Ускоряване на модернизацията на земеделските стопанства на младите стопани

Потребността от ускоряване на модернизацията на земеделските стопанства на младите стопани се обуславя от силното изоставане процеса на въвеждане на иновационните и технологични средства за ефективно функциониране на техните стопанства. С най-голяма сила необходимостта от обезпеченост с техника, прикачен инвентар и специализирано оборудване е в т.н. уязвими сектори, където състоянието с използваните материални производствени ресурси е най-незавидно. Техническите и технологични нововъведения са важен детерминиращ фактор за по-високи производствени резултати. С навлизането на специализирани машини и оборудване в тези сектори ще се намали използването на ръчен труд, тези стопанства ще могат да следват добрите земеделски практики, което ще осигури по-високи добиви при отглеждането на плодове и зеленчуци и продуктивност в говедовъдните и овцевъдни стопанства с по-малко разходи на труд. Допълнително това ще допринесе за покриване на санитарно-хигиенните и хуманните изисквания към отглежданите животни.

Иновационните нововъведения и свързаните с това инвестиции ще допринесат за издигне на качествено ново равнище материално-техническата база на стопанствата, което ще има за проекция повишаване на привлекателността на земеделския труд; ще доведе до увеличаване на производителността на труда и съответно повишаване на доходността от земеделска дейност; обективно ще нараства необходимостта от специфични знания за управление на сложните селскостопански машини, агрегари и т.н. Това на свой ред ще мотивира младите стопани и другите заети в отрасъла да придобият нови допълнителни знания в областта на земеделието и животновъдството и издигане на тяхното квалификационно равнище.

П.7.2. - Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход,улесняване стартиране на стопанства

П.7.2.Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход и улесняване стартирането на стопанство

Селскостопанският отрасъл с ниската степен на генерирани доходи и неприемливи условия на труд продължава да бъде ниско привлекателен особено за по- младите хора. Резултатите и изводите от направеният анализ на развитието на младата работна сила в аграрния отрасъл показват, че проблемите свързани с преодоляването на отлива на жизнеспособна работна сила от отрасъла през следващото десетилетие, а и в по-дългосрочен план, ще стоят на дневен ред както у нас, така и в Европа. Въпреки, че делът на младите аграрни мениджъри в България е по-висок от средният за Европейските страни, тяхното абсолютно намаление свидетелства за сериозни проблеми свързани с привличането и трайното задържане на млади хора в отрасъла.

Основната група от причини, които демотивират младите хора да се занимават със земеделие и действат в посока на прекратяване заетостта в отрасъла са свързани с ниското равнище на земеделските доходи, ниската степен на механизация предимно в т.н. уязвими сектори, ограниченият достъп до кредити и закупуване на земя, несигурни пазарни цени и пречки пред стоковата реализация на продукцията, неприемливи технически, технологични, ергономични и др. условия на труд в сравнение с останалите отрасли.

Потребността от увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход се обуславят от: в основата на мотивацията за стартиране на агробизнес е необходимият първоначален капитал, с който по-голяма част от младите лица не разполагат; ниският размер на фермерския доход. Първоначалният капитал е необходим не само за новите фермери, но и за тези които наследяват земеделски стопанства, защото е необходимо постигането на технологично обновяване и модернизиране на съществуващите стопанства. Резултатите от действащите специални насърчителни мерки за младите стопани през първите два програмни периода показват силна заинтересованост за усвояване на финансовата подкрепа в секторите на растениевъдното производство и слаба ориентация към говедовъдните и овцевъдните стопанства.

Заедно с потребността от увеличаване на подкрепата за младите стопани е необходимо да се повиши ефекта от тези финансовите стимули. Това с особена сила важи за младите лица които не са потомствени фермери, а правят опити да навлязат в този бранш без да имат някаква земеделска практика, специфични знания и тяхната устойчива заетост е по-трудно постижима цел. Най-много това касае лицата от големите градове, които не са имали връзка със селото и земеделската земя. Затова възниква потребността от прилагането на диференциран подход при предоставяне на финансовите средства за младите стопани. Приоритет следва да имат лицата живеещи в селските райони; такива които са наследили стопанството от близки родственици; семейни с едно или две деца; лица които желаят да създадат животновъден обект с определен вид животни (основно крави и овце) или да разширят съществуващ вече такъв обект.

Потребността от насърчаване предаването на земеделската дейност между поколенията се обуславя от факта, че потомствените фермери са най-сигурният ресурсен източник за съхранение на фермерството, за устойчива земеделска заетост и развитие на собствен аграрен бизнес. Върху възникването на тази потребност допълнително влияние оказва липсата понастоящем на национален регламент за ранно пенсиониране на земеделските производители и съответно прехвърляне стопанството на млади фермери.

По данни на НСИ всяка година селата губят от своя човешки потенциал приблизително с 1,6%. Този процес е съпроводен с постоянно застаряване и влошаване на възрастовата структура на селското население. Заплащането на труда в земеделието е по-ниско отколкото в останалата част на икономиката, което се дължи на ниската добавена стойност на единица площ и на заплащане в сектора, съобразено със средните за района, страната и вида на труда. През 2016г. средно на 1 ГРЕ в стопанство на млад фермер се падат по 20.3 ха използвана земеделска площ (при средно- 17.6 ха)и 5,5 ж.е.

Въпреки, че производителността на труда в стопанствата на младите фермери е по-висока от тази в останалите стопанства, тя продължава да бъде доста по-ниска от постигнатото средно равнище на производителността на труда в ЕС-27.

Потребността от насърчаване към различен тип обединения за пазарна реализация е пряко свързана с необходимостта от увеличаване на фермерския доход на младите стопани. Колективната организация при изкупуване на готовата земеделска продукция и последващ избор на най-изгодните пазарни условия и канали за нейната реализация гарантират получаването на по-сигурни и високи приходи. Освен това следва да се отбележи благоприятното обстоятелство, че младите фермери в по-голяма степен в сравнение с останалите фермери са склонни към

П.7.3. - Повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла

П.7.3.Повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла

Особено неблагоприятна качествена характеристика на работната сила в земеделието е нейното ниско образователно и квалификационно равнище. В това отношение силно изоставаме от Европейското равнище. Въпреки напредъка през последните години, положителните промени са недостатъчни за коренно усъвършенстване на образователно-квалификационна структура на фермерите. На практика продължава да се чувства остро недостигът от висококвалифицирани специалисти, способни да управляват сложните производствени процеси, специализираната селскостопанска техника, машини и оборудване от последно поколение.

Самите млади земеделски стопани осъзнават необходимостта от постоянното повишаване на знанията и квалификацията, както и преквалификация. Въпреки нарастващата роля на НССЗ като център за трансфер на знания в областта на земеделието с широкомащабната си дейност, тя може само частично да помогне за посрещане на потребностите от висококвалифицирани мениджърски кадри. Това определя потребността от разширяване достъпа до знания чрез използването на повече образователни източници за придобиване на необходимите знания и практически опит.

Потребността от повишаване на професионално-квалификационното равнище на заетите в отрасъла се обуславя от няколко причини. Налице е силно изоставане отсредното Европейско равнище по отношение на образователно-квалификационната подготовка на аграрните мениджъри и на останалите трудови ресурси в земеделието, което е неблагоприятен факт за имиджа на страната ни. Необходимостта от коренна и ускорена модернизация на земеделските стопанства и очакваното навлизане на нови производствени и информационни технологии в отрасъла изискват прилагането на нови знания не само свързани с аграрното производство, но и такива по управление и маркетинг, агро-екология, финанси, компютърна грамотност, софтуерни приложения и др. Управлението на съвременно модерно земеделско стопанство и експлоатацията на селскостопански машини и техника от ново поколение е немислимо да се реализира от лица без необходимото образование, специфични знания и квалификационни умения.

Потребностите свързани с разширяване капацитета на организациите ангажирани с обучението и предоставянето на консултантски услуги на земеделските стопани, както и подобряването на контрола върху тяхната дейност, със засилването на контрола върху издаването на съответните сертификати за преминалите обучителни курсове, с обогатяването на съдържанието на обучителните курсове и диверсификация на формите за предоставяне на консултантски услугисе обуславят от: недостатъчният експертен капацитет, с който разполагат съответните обучителни организации; от слабиятконтрол върху дейността им в т.ч. и при издаването на сертификационните материали; от необходимостта за постоянно привеждане на учебното съдържание на предлаганите курсове в съответствие с навлизащите нови технологии и предоставяне на специфични практически знания. Задоволяването на горепосочените потребности ще бъде в посока на увеличаване професионално–квалификационният потенциал на аграрните мениджъри и на другите заети в отрасъла до ново по-високо равнище.

Заедно с неблагоприятната възрастова структура на работната сила в земеделието, проблем е нейното ниско квалификационно равнище. По данни на Евростат, от всички управители на земеделски стопанства през 2007 г. 85% са с най-ниска степен на квалификационно ниво (0-2). За 10-годишния изследван период обхватът на лицата с това квалификационно равнище намалява на 72.3% през 2016 г. Този факт сам по себе си е положителен сигнал за редуциране на неквалифицираната земеделска заетост. Въпреки това обстоятелството, че близо една трета от всички мениджъри остават без никаква квалификационна подготовка, а останалата част са с ниска степен, показва, че този проблем продължава да стои с особена острота пред работната сила в отрасъла.

П.7.4. - Намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони исектори

П.7.4. Намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони и аграрни сектори

В регионален аспект различията са белязани с по-високото от средното за страната намаление на работната сила в отрасъла от Северозападна България и най-слабо в областите на Югозападна и Южна Централна България. Що се касае до загубата на семейната работна сила най-застрашени са отново граничните и погранични територииите на Северозапада плюс тези от Югоизточна България. Нарушеният баланс при формирането на трудовият потенциал между отделните райони е пряко следствие от съществуващите диспропорции в цялостното икономическо, социално-демографско, техническо, технологическо и друг тип развитие на общините и областите принадлежащи в различните райони на страната.

В секторно отношение, съществените различия в земеделската заетост са свързани с факта, че най-слабо присъствие на млади фермери има в смесените животновъдни стопанства, в сектор „свине, птици и зайци" и в сектор „зеленчуци". Други различия освен тези предопределени от обективно съществуващите предпоставки свързани със същността и характера на производството и труда в отделните земеделски сектори, се свеждат до: равнището и качеството на механизация и автоматизация на земеделските стопанства; равнището на постигната производителност на труда и съответно на генерираните в тях земеделски доходи; в състоянието на производствените (технически, технологични, ергономични, социално -битови) условия на труда; възможностите за пазарна реализация на селскостопанската продукция; ефектите от усвоените Европейски и национални субсидии; степента на атрактивност на земеделския труд; равнището на инвестиционна активност в земеделските стопанства и др.

Изброените по–горе различия в регионално и секторно отношение, които в по-голямата част са с мащабите на диспропорции обуславят следните потребности: Подобряване на цялостната социална и техническа инфраструктура в т.ч. по-широк интернет достъп; адекватни мерки за подобряване качеството на живот в селските райони; Намаляване на отрицателните демографски процеси в селските райони и специално в планинските и другитенеоблагодетелствани райони; Стимулиране развитието на фамилното земеделие и другите нишови сектори, особено в планинските и другите необлагодетелствани райони; Стимулиране сдружаването на младите стопани на регионален и отраслов принцип. С намаляването на регионалните и секторни диспропорции в трудовата заетост, ще се постигне по-балансирано развитие на отделните региони и сектори в отрасъла.

П.7.5. - Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартиране

П.7.5.Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности

Стратегическият план ще надгради резултатите през програмния период 2014-2020 г. Укрепването на социално-икономическата структура на селските райони и решаване на социалните проблеми ще бъде постигнато чрез насочване на интервенции към установените потребности по тази специфична цел като по този начин ще се постигне ефект чрез допринасяне за създаването на нови работни места в селските райони, изменение на брутния вътрешен продукт на глава от населението и насърчаване на приобщаването в селските райони.

Стратегическият план е насочен и към подкрепа за развитието на инфраструктурата на селските райони, за да ги направи привлекателно място за живот и работа с цел подобряване на социалното сближаване, повишаване на работните места, подобряване на качеството на живот.

През програмния период 2014 – 2020 г. създаването и обновяването на публичната и техническата инфраструктура (пътища, водоснабдяване, канализация, улици, тротоари, паркове, градини, спортна, общинска и социална инфраструктура и др.) в селските райони беше финансирано от ЕЗФРСР, като тази тенденция ще бъде продължена и през следващия програмен период, защото анализът на селските райони показва все още големите потребности от такъв вид подкрепа.

Група фактори, които определят икономиката се отнасят към структурата на пазара труда, търсенето на работна сила, мобилността на трудовите ресурси. Другата група фактори са инвестициите, приходите от произведената продукция, добавена стойност от икономическа дейност. В селските общини за определящи диверсификацията на икономиката са предприятията от „Преработващата промишленост“, „ХВП“, „Търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Транспорт, складиране, площи“ „Хотелиерство и ресторантьорство т.е. предимно в отрасъл услуги.

Един от проблемите в селските райони е влошената възрастова структура, отлива на млади хора, намаляване на населението и липсата на човешки потенциал. В по-малките населени места преобладават предимно възрастни хора над 65 години, а в градските райони се концентрират предимно младите в активна трудоспособна възраст, където човешкият потенциал е в пъти над този в селските райони. Финансова подкрепа в развитието на стопанска дейност в селските райони ще допринесе за създаване на работни места и привличане на млади хора в селските райони.

Селските райони изостават в производителността на труда, а по-високите нива на безработица, обясняват по-ниската покупателна способност на населението в селските райони от средния индекс на покупателната способност и по-ниските нива на доходи. Микро предприятията са определящи за националната икономика те способстват за осигуряване на по-висока заетост, икономически растеж и производителност.

Инвестициите в дълготрайни материали активи нарастват за микро предприятията предимно в областта на услугите, но техния производствен капацитет е по-нисък от този на малките и средните.

П.7.6. - Стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в сектори

П.7.6.Стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в секторите на индустрията и на информационните услуги, които да допринасят за повишаване на добавената стойност

За подобряване на конкурентоспособността на предприятията е необходимо въвеждане на нови технологии и цифровизации на бизнес процеси, както и подобряване на производителността на труда. За ускоряване на развитието на икономиката в селските райони е необходимо да се инвестират в иновативни продукти, което би довело до по-добри позиции на микро предприятиятани МСП на местния и международния пазар. В тази връзка въвеждане на цифровите технологии, на иновативни бизнес процеси са решения за подобряване на рентабилността на МСП.

В селските райони инвестициите в иновации и технологични производства ще имат принос за диверсификация на техните икономики извън типичните земеделски дейности. Диверсификацията на икономическата структура в селските райони създава допълнителна заетост и ползата е в ограничаване на отлива на младите хора и намаляване на риска от обезлюдяване и от бедност.

П.8.1. - Диверсификация на икономическата дейност.Стимулиране на нови производства в областта на биоикономика

П.8.1.Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика.

Икономическото развитие в селските райони, следва да улесни стопанската дейност и да стимулира дейности за насърчаване на местната конкурентоспособност, постигане на жизненост на населените места в селските райони и качеството и стандарта на живот, подобри степента на развитие на човешкия капитал и инфраструктура. Смекчаването на въздействията на климатичните промени и адаптацията е цел на Стратегическия план и следва да се отчете при икономическите дейности, и производствата в селските райони. Необходимостта от защита на околната среда и намаляване на ефектите от климатичните промени за селските райони, се поражда и от социално–икономическото развитие, като част от тази уязвимост се проявява като натиск върху природните ресурси, които са основни за развитие на икономическите дейности в селските райони. Затова при интервенциите за насърчаване на диверсификацията на икономиката в селските райони следва да се интегрират инвестиционните решения в икономическите сектори с ефект, целящ подобряването на околната среда и укрепването на регионалната конкурентоспособност (промишлени дейности в области за ново бизнес развитие като биоикономика, кръгова икономика, въвеждане на чисти и възобновяеми енергийни източници за заместване на старите способи за използвана енергия в промишлените производства) и по-този начин да се насърчава приносът на икономиката в селските райони към по-ефективно използване на природните ресурси. Необходимо е насърчаването на различни производства, базирани на алтернативни производствени процеси, които могат да намалят екологичния отпечатък от дейността.

Диверсификация на икономиката в селските райони следва да се постигне чрез интервенциите в Стратегически план по стълб II и подобряване на достъпа до технологии и дигитализация (стратегия за умните села).

Икономическото развитие в селските райони, следва да улесни стопанската дейност и да стимулира дейности за насърчаване на местната конкурентоспособност, постигане на жизненост на населените места в селските райони и качеството и стандарта на живот, както и да се подобри степента на развитие на човешкия капитал и инфраструктура.

Диверсификацията на икономиката в селските райони може да се постигне чрез развитие на икономически дейности свързани с търговия, услуги, преработващата промишленост, и по-малкото присъстват предприятия в сектори на индустрията, които допринасят с добавена стойност (изоставане в развитието на предприятия, внедряващи иновации в селските райони.).

Отглеждането, добиването и преработката на биомаса от земеделието и горското стопанство дава възможност за диверсификация на приходите, работни места и бизнес възможности, както и за предоставяне на нови услуги в селските райони. Повечето технологии за преработка на растителните и животински остатъци и отпадъци, обаче, са свързани с необходимостта от осигуряване на ново специализирано оборудване, което изисква инвестиции, за които трябва да бъде осигурено финансово стимулиране.

Съгласно информация от Националния план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027, горите на държавите членки на ЕС се разпростират върху 161 милиона хектара иобхващат около 38% от площ на Съюза. От социално-икономическа гледна точка експлоатацията на горите генерира ресурси, по-конкретно дървен материал.

Основната употреба на дървения материал е за енергийни цели (42% от обемите), при 24% за дъскорезниците, 17% за хартиената промишленост и 12% за производството на дървесни плоскости и др. Около половината от потреблението на възобновяема енергия в ЕС е от дървесни източници. Освен това, горите осигуряват „недървесни“ продукти (различни от дървения материал). Те подпомагат също така някои услуги (лов, туризъм и т.н.). По този начин горите са източник на работни места, особено в селските райони.

Със Стратегията „Иновации за устойчив растеж: биоикономика за Европа“ (и „Инициатива за актуализиране на стратегията и плана за действие на ЕС за биоикономиката - 2018 г“) се апелира за ефективното използване на ресурсите (гъвкави, кръгови и приобщаващи), като се подчертава, че това трябва да бъде ускорено.

Това включва превръщането на органичните отпадъци, остатъците и безопасни продукти на биологична основа, например чрез въвеждане в експлоатация на малки биорафинерии, подпомагане на земеделските стопани и горските стопани да диверсифицират източниците си на приходи и да се справят по-добре с пазарните рискове, като същевременно постигат целите на кръговата икономика.

Целта е по-доброто свързване на националните стратегии за биоикономиката и националните

П.8.2. - Подобряване на здравните и социалните услуги.

П.8.2.Подобряване на здравните и социалните услуги.

Политиките в областта на здравеопазването и социалните услуги са ключови за преодоляване на множество здравни проблеми и предизвикателства в селските райони като достъпни, качествени, здравни и социални услуги, преодоляване на здравните и социални неравенства, оптимизиране на болничната и извънболничната помощ, подобряване на качеството на медицинската помощ и безопасността на пациентите.

Териториалните аспекти на политиките в здравеопазването в селските райони са свързани с процесите на обезлюдяване, застаряване на населението, влошената транспортна инфраструктура и достъпът на населението до здравни услуги. Това обвързва здравната политика с демографската, политиките в сектор транспорт и др. Държавната политика в областта на здравеопазването е насочена към подобряване на достъпа до здравно обслужване, повишаване качеството на здравните услуги чрез непрекъснат контрол и мониторинг, намаляване на основни рискови за здравето фактори и подобряване профилактиката на болестите.

П.8.3. - Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони

3. Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони чрез:

3.1. Подобряване качеството на общинските пътищата чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, съоръжения и принадлежностите към тях на територията на общини от селските райони.

3.2. Подобряване на водоснабдяването и пречистването на водите използвани за питейно-битови нужди чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в селата и население места до 2000 жители .

3.3.Подобряване качеството на улиците на територията на общини от селските райони (изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях).

3.4. Подобряване и облагородяване на публичните пространства чрез: изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения.

3.5. Подобряване енергийната ефективност на сгради, стопанисвани от местната власт.

3.6. Доизграждане на съществуващи канализационни системи и осигуряване на подходящо пречистване за населените места под 2000 е.ж.

3.7. Осигуряване на високоскоростен широколентов достъп и изграждане на сигурна публична инфраструктура.

Устойчивото социално-икономическо развитие на селските райони е неразривно свързано със съществуващата инфраструктура и качеството на предлаганите услуги за населението в селските райони. Недостига на инвестиции за обновяване на съществуващата инфраструктура и неадекватното качество на предлаганите услуги (спрямо градовете) е основният елемент, който продължава да разширява границите на развитие между селските и градските райони в България и който, освен това е пречка за създаването на равни възможности в социално-икономическото развитие на селските райони. Тези фактори водят до влошаване на качеството на живот в селските райони и застрашава способността им да задържат населението и да привличат инвестиции, което ги поставя в социално-икономически спад.

Населените места в селските райони в България ще станат привлекателни за бизнеса и за живеене, чрез поддържането и стимулирането на тяхното икономическо, социално и културно развитие, изграждане на липсващата или рехабилитация на съществуващата техническа инфраструктура, транспортни и комуникационни връзки.

Създаването и обновяването на публичната и техническата инфраструктура е основната за създаването на оптимална жизнена среда на селските райони, опазването на околната среда, създаването на достъпност и развитие на икономиката. Текущата ситуация в България показва необходимостта от развитието на техническа и социална инфраструктура в селските райони. Въпреки, че през програмния период 2007 - 2013 г. и 2014 – 2020 г. създаването и обновяването на публичната и техническата инфраструктура (пътища, водоснабдяване, канализация, улици, тротоари, паркове, градини, спортна, общинска и социална инфраструктура и др.) в селските райони беше финансирано от ЕЗФРСР, тя е все още слабо развита и забавя социално-икономическото развитие на селските райони.

Основна част от водоснабдителната мрежа в селските райони е изградена с етернитови тръби, които са силно амортизирани и са причина за чести аварии и големи загуби на вода. Бъдещите инвестиции следва да се насочат към ремонт и подмяна на остарели тръби със съвременни и надеждни полиетиленови такива, което съответно ще се намали загубите на вода, разходите за експлоатация и поддръжка на водопроводната система и ще се подобри надеждността на водоснабдителната мрежа.

Канализационна мрежа в голяма част от населените места с до 2 000 е.ж. не е изградена, а в други е в лошо състояние. Подобряване на канализационната мрежа в селските райони попада в агломерациите, които са в обхвата на регионалните инвестиционни планове. В плановете на основата на подробни данни, измервания са посочени водоснабдителните мрежи, тяхното състояние, което ще е определящо за интервенции в конкретни агломерации, в които попадат и територии на селските райони. Дейностите, свързани с инвестиции за доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони ще бъдат съобразени предвид необходимостта от идентифициране на нуждите от доизграждане на канализационни мрежи и съоръжения за

П.8.4. - Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти

П.8.4.Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти

Културата и духовното развитие в селските райони са фактор за подобряване качеството на живота, намаляване на миграцията на младите хора, за опазване на културното наследство и традиции. България е страна с богато културно, историческо и духовно наследство. В населените места средища на култура и духовност са библиотеките, читалищата и музеите. В по-големите градове – областните центрове предлагат повече възможности за културни развлечени като театри, кина и др. Характерно за културата в България е нейното многообразие, проявяващо се в недвижимите и движимите културни ценности и продукти на творчески индустрии.

Чрез ремонта и реставрацията на развитието на културно-историческите обекти ще се реализира в максимална степен местния икономически потенциал на селските райони, в които поради липса на производствени дейности или други стабилни източници на доход и заетост, са с по-ниски темпове на развитие, като в същото време ще доведе и до опазване и популяризира културното и историческото наследство и ще има благоприятно устойчиво въздействие по отношение на опазване на околната среда.

П.8.5. - Подобряване на състоянието на образователната инфраструктура

П.8.5. Подобряване на състоянието на образователната инфраструктура с цел увеличаване на дела на населението, което има достъп до подобрени услуги

Човешкият капитал се отъждествява с качествата на хората и зависи както от нивото на образование, така и от неговото качество. В съвременните динамични условия, човешкият капитал е съществен за въвеждането на технологични иновации и за развитието на икономиката. В страната образователното равнище на населението значително се подобрява през годините, следвайки ясно изразена тенденция на увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование и същевременно намаляване на броя на лицата с основно и по-ниско образование.

Степента на завършено образование е необходимо условие за осигуряване за заетост на жителите, за получаване на по-високи доходи, за постигане на по-добро качество и стандарт на живота на населението, а в териториален аспект и за намаляване на риска от бедност и социална изолация.

Между селските и градските райони отново се очертава диспропорция по отношение на образователното равнище. Необходимо е да се обърне внимание на населението в училищна възраст в селските райони, като условие за постигането на баланс в образованието.

Затова отново като идентифицирана нужда в селските райони излиза нуждата от инвестиции в образователна инфраструктура. Отново инвестициите ще бъдат насочени към общинска образователна инфраструктура и общински професионални гимназии по земеделие, горско стопанство и дървообработване. Новите технологии и оборудване изискват подготвени специалисти за работа с тях и затова е необходими организирането на обучение и квалификация в областта на селското и горско стопанство.Възможност е и стимулирането на сътрудничество между фермери и образователни структури за насърчаване на включването на ученици и студенти и натрупване на практически опит.

П.8.6. - Запазване на многофондовото финансиране, разширяване на териториалното прилагане

П.8.6. Запазване на многофондовото финансиране, разширяване на териториалното прилагане и опростяване на прилагането на подхода ЛИДЕР/ВОМР“.

Подходът Лидер се прилага като метод за подпомагане на местните общности в селските райони от 1991 г. Той е инструмент, който работи добре в различни условия и видове райони чрез приспособяване на политиката за развитие на селските райони към големите различия в нуждите на селските райони. В резултат на доказаните му ползи, подходът е задължителна част от програмите за развитие на селските райони след 2000 г., а от 2014 г. е дадена възможност да се прилага и в градските райони, като подход „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР).

Подходът Лидер/ВОМР доближава европейската политика до хората и бизнеса от селските райони чрез подобряване на достъпа до финансиране от европейските фондове на малки по размер бизнес дейности с помощта на екипите на местните инициативни групи, подпомага изграждането на местен капацитет за усвояване на европейски средства сред членове на местната общност, много от които нямат друг достъп до европейски средства, подпомага задържането на инициативни хора в местната общност.

Прилагането на подхода насърчава създаването на публично-частни партньорства (чрез местните инициативни групи) с участието на местния бизнес, граждански и неправителствени организации и местната власт, които съвместно определят потребностите и потенциала на територията за развитие.

България прилага подхода Лидер/ВОМР през последните два програмни периода, като към настоящия момент работещи са 64 местни инициативни групи, които обхващат територията на 117 общини и 1 646 496 жители.

При прилагането на подхода ЛИДЕР/ВОМР се наблюдават и редица административни трудности като основните са в неспазването на срокове за договаряне на проекти към стратегиите за ВОМР и бавната комуникация между МИГ и УО на финансиращите програми, когато се касае за многофондови стратегии. В тази връзка основна индентифицирана потребност е опростяването на структурата на подход ВОМР и облекчаване на административната тежест за бенефициентите. Това следва да бъде извършено и в съответствие с предложението за Регламент за общите разпоредби за програмен период 2021 – 2027 г.

Прилаганите стратегии за ВОМР са в полза на малкия местен бизнес, създават по-добри икономически, социални и екологични условия за живот в малките население места. ВОМР е териториален подход, който доказа предимствата си за развитие на местната икономика и е необходимо да продължи за програмен период 2021-2027 г. Основни потребности са разширяване прилагането на подхода ЛИДЕР/ВОМР и запазването и увеличаването на възможностите за многофондово финансиране освен по ПРСР и по ОПРЧР, ОПНОИР, ОПОС и ОПИК за осигуряване на многосекторно развитие на териториите на местните общности.

Разширяването на подхода ще даде възможност на по-голяма част от местните общности на територията на страната сами да определят потребностите и потенциала за развитие на територията, на която живеят, да вземат решение за областите, които за тях е важно да се развиват и в резултат да определят мерките, чрез които това може да бъде постигнато, а в последствие – да одобрят и конкретни проекти, които да получат публично финансиране. Това би изградило както местен управленски капацитет и такъв за управление на проекти, така би спомогнало в голяма степен и за решаването на дефинирани от местната общност проблеми на съответната територия.

П.9.1 - Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока

П.9.1.Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока

Резултатите от анализа на слабите страни, възможности и заплахи пред производството и преработка на първична селскостопанска продукция и развитието на пазара и формиране на потребителско търсене на биологични продукти показват необходимост от действия в посока насърчаване и подпомагане на българските биологични продукти. Статистиката показва, че биологичното производство (БП) пряко реагира на помощите под формата на субсидии за неговото развитие. Биологичното земеделие спомага за облекчаване на някои от отрицателните въздействия на интензивното земеделие и за осигуряването на продоволствена сигурност, за използването на природните блага и услуги, като ги поддържа за бъдещите поколения. Биологичното производство носи ползи за околната среда и предлага голям потенциал за разработване на местни, с ниска цена и ниски разходи/вложения еко-технологии за производство на храни, без да се причиняват щети на здравето на хората и околната среда.

Откроява се нуждата от интервенции за насърчаване не само поемането на агроекологични ангажименти и сертифицирането на земеделски площи, но и подобряване на ефективността на биологичното производство, увеличение на обемите произведени биологични стоки, усилия за насърчаване на преработването на продукцията. В този смисъл бъдещите политики за развитие на биологичното производство в България биха били по-ефективни ако: осигурят финансово подпомагане на земеделските стопани, които развиват ефективно биологично производство; насърчават навлизането на квалифицирана работна сила в сферата на биологичното производство и преработка; подпомагат дейността на производителите на биологични семена и посадъчен материал.

Наблюдава се дефицит по отношение на връзката между науката, бизнеса и администрацията, изразяваща се в липса на синхрон и обща визия за развитие на научните изследвания, биологичното производство и държавните политики и приоритети за развитие на селското стопанство, науката и икономиката. Липсва интегрирана система за консултации по биологично земеделие на национално ниво, а приложните научни изследвания и технологии за биологично производство в България не са достатъчно популяризирани сред практикуващите биоземеделие. Като резултат е налице недостатъчно познаване на същността, методите на производство и философията на биологичното земеделие сред земеделски производители.

Ето защо, увеличаване нивото на съвременни знания, насърчаване прилагането на научните достижения и технологични иновации в биологичните ферми в България, както и продължаващото професионално обучение (както на учени, студенти и ученици, така и на самите биологични оператори) са съществени фактори за устойчивото развитие на сектора, които изискват конкретни мерки и действия.

П.9.2. - Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг

П.9.2.Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в конвенционалното и биологичното производство

Липсата на доверие в сектора задържа реализацията на българските биопродукти, тъй като успешните продукти на пазара в момента са от други държави, в които има доверие. Доверието е в конкретни марки, а не към целия сектор. Ето защо е необходимо подобряване и създаване на нови лаборатории в страната за тестване на първична биологична земеделска продукция и на преработени биологични суровини и продукти.

Съществува необходимост от създаване на независими специализирани места (къси вериги на доставка) за биологична продукция в големите градове. Необходимо е да се предприемат мерки малките стопанствата да се обединят, като се създадат условия за развиване на селскостопански бизнес с биологични продукти.

Безспорно важно е биологичното производство да расте – като площи, брой оператори и произведена продукция. Но не по-малко важно е обаче тази продукция да намери съответната реализация – било то на вътрешния или външния пазар, в суров или преработен вид. В тази връзка възниква необходимост от промотиране на европейски и национални програми за биоземеделие; осигуряване на информация за възможности за пазарна реализация на био продукцията, както и за мерките по ПРСР или по други програми, подходящи за кандидатстване за биооператорите; промоционални кампании за конкурентни биопродукти; финансова помощ за български био-щандове на международни изложения.

По отношение на конвенционалното производство се наблюдава потребност от засилване на пазарната ориентация на производителите, тяхната организираност и възможност да реализират продукцията си чрез къси вериги и достъп до веригите с цел потребители да могат лесно и с ниски разходи да имат достъп до свежа и качествена храна. Това изисква значителни разходи, за да може производителите да отговарят на завишени изисквания за планиране, производство, обработване на насажденията, събиране и реализация на продукцията.

П.9.3. - Насърчаване потреблението на биологични продукти

П.9.3.Насърчаване потреблението на биологични продукти чрез повишаване доверието на потребителите и включването им като задължителен елемент от веригата на предлагане на храни в частни и обществени заведения, в детски градини, училища, социални и здравни заведения.

Биологичното производство може да допринесе не само за устойчиво производство, но и за устойчиво потребление – като се формират и променят нагласите на потребителите и поведението им в по-широк аспект. Целта е да се акумулира ефекта не само от промотиране и подпомагане на производството, но и от потреблението на биологични продукти което е в полза на самите био производители.

През последните години се утвърждават нови канали за продажба в цялата търговска мрежа. Все повече супермаркети, малки магазини и бензиностанции започват да продават биологични продукти. Консолидира се мрежата от специализирани магазини за биологични продукти и храни и специализирани форми на маркетинг. В същото време липсва държавна политика за включване на биопродуктите, като задължителна съставка на менютата на детски градини, училища, социални и здравни заведения. Липсва достатъчно защита на термина “био” от институциите. Липсва информация за нуждите на потребителите на биологични продукти: какви продукти по-конкретно търсят. В тази връзка е необходимо да се продължи да се актуализира нормативната уредба и политика в подкрепа на биологичното земеделие, производство и потребление.

П.9.4. - Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна

П.9.4.Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна, повишаване информираността на потребителите, относно етикетиране на храните и засилване контрола при внос на суровини и храни.

Потребителите стават все по чувствителни към състава и качеството на храната, която консумират и това трябва да се насърчава, чрез механизми за подобряване качеството на храните. Нараства и интересът на потребителите към консумацията на храна с доказани здравословни качества. Повишаване информираността на потребителите относно етикетирането на храните ще доведе до консумиране на по-качествени и по здравословни храни и ще повиши тяхното доверие в производителите на храни. Остатъчни вещества от пестициди над максимално допустимите граници се забелязва основно във вноса на храни и суровини от трети страни, което предполага, че е важно усилията на контролните органи да се засилят в тази посока.

П.9.5. - Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество

П.9.5.Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество съгласно Регламент (ЕС)№ 1151/2012 относно схемите за качество на селскостопански продукти и храни.

Повишаването на интереса към качествени и традиционни храни, създава търсене на селскостопански продукти и храни с разпознаваеми специфични характеристики, по-специално свързани с географския им произход.Производството на традиционни местни продукти и тяхното промотиране на пазара е обусловено от нарастване на потребителския интерес към храни с гарантиран произход и качество. Чрез използване на схемите на качество се гарантира опазването на разнообразието от автентични продукти, които биха изчезнали при обичайната пазарна среда. Стимулирането на местните производители от страна на държавата да регистрират продукти по схемите за качество ще позволи достъп до по-големи пазари и увеличаване на обема на продукцията, повишаване цената на продуктите и улесняване на сътрудничеството с други производители, включително и чрез изграждане на ефективна група на производителите на съответния продукт. В тази връзка съществува възможността за разработване на мярка „Схеми за качество на селскостопански продукти и храни“ в ПРСР 2021-2027 г. с цел предоставяне на техническа помощ на групите производителите на продукти със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ при изготвянето на продуктовата спецификация, подкрепа на българските земеделски производители за популяризиране, комуникация и маркетинг на тези храни, както и финансиране на разходите за контрол на съответствието им със спецификацията. В обхвата на тази мярка следва да се включат и производителите на незадължителния термин за качество „планински продукт“. Планинските райони имат специфични климатични и географски особености и се характеризират със застаряване на населението и негативна тенденция за обезлюдяването му. Финансирането на дейности, свързани с производството на продукти в планинските райони, биха стимулирали местното население активно да участват в схемата за термина за качество „планински продукт“. Това ще доведе до активизиране на местната икономика, а потребителите ще имат възможност да се възползват от продукти с гарантиран произход от планински райони. Помощта, която следва да се предоставя на производителите на термина „планински продукт“, в рамките на горепосочената мярка по ПРСР, е свързана с първоначалното включване на производителите в схемата, както и при популяризиране, комуникация и маркетинг на тези продукти.

П.9.6. - Подобряване отглеждането на животните

П.9.6.Подобряване отглеждането на животните

За постигане на подобряването на хуманното отношение при отглеждането на животните се прилагат мерки за стимулиране на стопаните при поемане доброволни ангажименти при отглеждане на животните надхвърлящи заложените стандарти, като се упражнява контрол от компетентната структура. Действията за подобряване на хуманното отношението към животните са успешни в някои области, но съществуват и слабости, които могат да бъдат на ниво стопанствата (рутинното купиране на опашките на свинете, по време транспорта и клането.

Силното увеличаване в последните години на индустриалното животновъдство и конкурентния натиск върху Европейските пазари от вноса на животинска продукция с ниски или без никакви стандарти за благосъстояние на животните са предизвикателство за необходимостта от подобряване на хуманното отношение към животните. Хуманното отношение засяга непряко безопасността на храните (поради тесните връзки между доброто състояние на животните, тяхното здраве и пренасяните чрез храната заболявания).

Биологичната сигурност е неизменен компонент от мерките прилагани за осигуряване на благосъстоянието на животните в животновъдните обекти. Във връзка със зачестилите прояви на силно заразни заболявания при животните в страната след 2016 г., като Заразен нодуларен дерматит, Високопатогенна инфлуенца (грип) по домашните птици, Чума по дребните преживни и Африканска чума по свинете се идентифицира невъзможност на някои малки ферми, както и на повечето обекти тип „лично стопанство“ да изпълнят изискванията за биосигурност, с което компрометират здравния статус и биологичната сигурност на другите обекти с оглед на постоянната опасност от разпространение на заразни заболявания на територията на България и съседните държави. Това определя необходимост от засилване на мерките за постигане на по-високи нива на биосигурност в малките ферми и обектите тип „лично стопанство“.

П.9.7. - Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство

П.9.7.Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство.

Проблемите със здравния статус на животните са сериозен риск за качеството и безопасността на произвежданите продукти и поради завишена употреба на антимикробни средства за борба с болестите по животните. Основен риск, свързан с употребата на ветеринарни антимикробни средства в животновъдството освен опасността от остатъчни количества в храните е създаване на антимикробна резистентност. Антимикробната резистентност или резистентността, която микробите развиват към антимикробните лекарствени средства, които преди са действали ефективно върху тях, представлява все по-нарастваща заплаха за здравето в световен мащаб. Европейската комисия е поставила като приоритет борбата с антимикробната резистентност и ще осигури целеви средства за изпълнение на инициативи и мерки в тази насока, с възможност за изграждане на единна електронна система за вписване и проследяване на вноса, производството, търговията и съхранението на ветеринарномедицински продукти и медикаментозни фуражи, както и тяхното приложение върху животните, което ще позволи по-ефективен контрол върху употребата на ВМП.

За намаляване употребата на антимикробни средства допринасят и инициативите за осигуряване на биосигурност и високи стандарти за хуманно отношение, спазване на добрите животновъдни практики, и изготвяне и прилагане на планове и стандартни оперативни процедури за всеки обект, свързани с профилактика и контрол на болестите и стимулиране преференциална употреба на други типове ветеринарномедицински продукти, в случаите в които е приложимо, като например ваксини, пробиотици и пребиотици, включително инактивирани имунологични ветеринарни лекарствени продукти съгласно чл. 2, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/6. Всички тези мерки трябва да бъдат подкрепяни с всички възможни политики и стимулирани с осигурени допълнителни финансови средства, тъй като са в основата на превенцията на редица здравни заплахи и по-този начин ще осигурят по-безопасни и по-висококачествени храни.

П.9.8. - Насърчаване приложението на подходи и методи за подобряване използването на торове и продукти

П.9.8.Насърчаване приложението на подходи и методи за подобряване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието и повишаване ефективността на контрола на пазара и контрола върху употребата на ПРЗ и торове

По-малката употреба на продукти за растителна защита ще бъде една от ключовите цели в бъдещата Обща селскостопанска политика предвид засилването на осведомеността относно негативните въздействия от нецеленасоченото и прекомерно използване на ПРЗ в земеделието. Макар и под средните европейски равнища, нивото на използвани продукти за растителна защита показва тенденция за нарастване в последните години. Следва да се постави фокус върху целенасоченото прилагане на пестициди - да бъдат селективни по отношение на целта и да имат минимални странични ефекти върху здравето на хората, полезните организми и околната среда. Насърчаването на внедряването на интегрирани системи за управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи за защита на растенията ще намали необходимостта от използването на по-големи количества продукти за растителна защита. Нарастващото по света население увеличава търсенето на храни и изисква от производителите да увеличават добивите като същевременно се опазва максимално околната среда. Използването на интегрирани системи за управление на вредителите би могло да доведе до устойчиво земеделие в дългосрочен план, при което едновременно се опазва околната среда и се доставят достатъчни количества безопасни и качествени храни. Прецизното земеделие се очертава да бъде един интелигентен подход за управлението на производството, което да води до оптимална продукция и опазване на ресурсите. По отношение на използването на минерални торове, този подход ще позволи да се определят конкретните срокове и количество на торене, ще позволи внасянето на торове на точков принцип, както и предвиждането и прогнозирането на болестите. Насърчавайки прецизното земеделие като подход на управление на стопанството ще се повиши ефективността на производството, ще се подобри качеството на продукцията, ще се опазват почвата и водните ресурси.

Оценка на потребностите на специфични географски райони, като например най-отдалечените региони, планинските и островните райони.

Неприложимо

Използвани методология и критерии за определяне на приоритетите

ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ

За да се гарантира, че установяването на целевите стойности от държавите членки и разработването на интервенции е целесъобразно и допринася максимално за постигането на целите на ОСП, е необходимо Стратегическите планове по ОСП да бъдат основани от предварителен анализ на националните специфики и на оценка на потребностите във връзка с целите на ОСП.

Процедура за оценка

Оценката на потребностите, включва следното:

Обобщение на SWOT анализа:

ð SWOT анализът се основава на настоящата ситуация на секторите, попадащи в обхвата на Стратегическия план по ОСП за всяка специфична цел, въз основа на общи показатели за контекста и друга количествена и качествена актуална информация, като например проучвания, доклади от оценки правени преди, секторен анализ и поуките, извлечени от досегашния опит.

ð Във връзка с изготвянето на Стратегическия план на ОСП МЗм възложи изготвянето на следните анализи:

§Анализ на състоянието на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост, изготвен от Института по аграрна икономика;

§Анализ на влиянието на селското стопанство върху състоянието на околната среда и климатичните промени, изготвен от Аграрен университет – Пловдив;

§Социално-икономически анализ на развитието на селските райони, изготвен от Университета за национално и световно стопанство.

SWOT анализите са публикувани на електронната страница на МЗМ на адрес: https://www.mzh.government.bg/bg/obsha-selskostopanska-politika-2021-2027-g/tematichna-rabotna-grupa/

Определяне на потребностите за всяка специфична цел, въз основа на данни от SWOT анализа

Потребностите са част от Стратегическия план на ОСП. В процеса на изготвяне на Стратегическия план по ОСП са анализирани специфичното състояние и националните потребности, като са определени целеви стойности, свързани с изпълнението на целите на ОСП и са разработени интервенции, които ще позволят тяхното постигане, като в същото време саадаптирани към националните и регионалните условия.

Във връзка с изготвянето на Стратегически план на ОСП са извършени предварителни оценки, включващи анализ на силните и слабите страни, възможностите и рисковете за Стратегическия план по ОСП, с цел да се идентифицират потребностите, на които трябва да отговори Стратегическият план по ОСП. Оценката на потребностите е част от Стратегическия план по ОСП. Въз основа на SWOT анализа и на оценката на потребностите в Стратегическия план по ОСП се определят: интервенции, целеви стойности, Финансов план и Интервенционна стратегия.

Таблица на потребностите

Специфична цел
Идентифицирани потребности
Специфична цел 1
Подпомагане за надеждни земеделски доходи и устойчивост на селскостопанския сектор в целия Съюз с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза;
П.1.1. Необходимост от подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със средното равнище на доходи в другите сектори в икономиката;
П.1.2. Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и средни стопанства;
П.1.3. Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и преживни животни за увеличаване на икономическия им потенциал;
П.1.4. Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други

ограничения;
П.1.5. Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите в земеделието;
П.1.6. Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване на добивите, включително чрез изграждане, възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата;
Специфична цел 2
Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията;
П.2.1. Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, приоритетно в секторите производство на зеленчуци, плодове, мляко и месо от преживни животни;
П.2.2. Подобряване на производителността и добивите в секторите на селското стопанство, осигуряващи продукти с по-висока добавена стойност;
П.2.3. Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства;
П.2.4. Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока добавена стойност в малките стопанства;
П.2.5. Повишаване на износа на селскостопански продукти с висока добавена стойност;
П.2.6. Модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства, насърчаване на връзките между производителите и науката и създаване на условия за обмен на знания, иновации;
П.2.7.Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходите на стопанствата, повишаване на тяхната устойчивост и конкурентоспособност чрез модернизация на стопанствата, използване на цифровизацията, както и по-широкото прилагане на подвижното пчеларство
П.2.8. Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сектор, модернизация на стопанствата и предприятията за производство на вино. Стимулиране на експортната ориентация и подобряване на структурата в сектора.
П.2.9. Подобряване на достъпа до финансиране
Специфична цел 3
Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността
П.3.1. Повишаване нивото на организираност на земеделските производители;

П.3.2. Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства;
П.3.3. Допълване и подобряване на регулацията за директните продажби
П.3.4. Разширяване и развитие на мерките и механизмите за борба с нелоялните търговски практики;
П.3.5. Засилване на контрола над вноса на суровини;
П.3.6. Осигуряване на необходимото количество и качествоместни суровини за по-пълно използване на капацитета на предприятията и повишаване добавената стойност и ефективността на предприятията от ХВП;
Специфична цел 4
Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия;
П.4.1. Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство.
П.4.2. Увеличаване на органичния въглерод в почвата
П.4.3. Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство)
П.4.4. Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата
П.4.5. Потребност от прилагане на нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие
П.4.6. Увеличаване на производството на биомаса с животински произход
П.4.7. Противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания
П.4.8. Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса, за адаптиране към промените на климата.
П.4.9. Устойчиво управление на горите, включително увеличаване на залесените площи в страната, опазване на горските местообитания, биоразнообразието и екосистемните услуги от горите
Специфична цел 5
Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химикали;

П.5.1. Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите
П.5.2. Подобряване качеството на почвите чрез продължаване на усилията за ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия
П.5.3. Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество
П.5.4. Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите
П.5.5. Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове с цел опазване на водите
П.5.6. Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство
П.5.7. Ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура
Специфична цел 6
Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта;
П.6.1. Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора и фауна от Европейски интерес
П.6.2. Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи и тревни площи в земеделски земи.
П.6.3. Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта и постигане на благоприятен природозащитен статус на постоянно затревените площи
П.6.4. Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения
П.6.5. Насърчаване на практиките за разширяване биологично земеделие
П.6.6. Насърчаване на практики за справяне с генетична ерозия и внасяне на Инвазивни чужди видове (ИЧВ) и неместни, съгласно националното законодателство видове.
П.6.7. Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството в селското стопанство.
П.6.8. Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения.
П.6.9. Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите.

Специфична цел 7
Привличане и подкрепа на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчивото развитие на стопанска дейност в селските райони;
П.7.1. Ускоряване на модернизацията на земеделските стопанства на младите стопани
П.7.2. Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход и улесняване стартирането на стопанство
П.7.3. Повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла
П.7.4. Намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони и аграрни сектори
П.7.5. Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности
П.7.6. Стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в секторите на индустрията и на информационните услуги, които да допринасят за повишаване на добавената стойност
Специфична цел 8
Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство;
П.8.1.Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика
П.8.2. Подобряване на здравните и социалните услуги
П.8.3. Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони чрез:
П.8.3.1. Подобряване качеството на общинските пътищата чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, съоръжения и принадлежностите към тях на територията на общини от селските райони.
П.8.3.2. Подобряване на водоснабдяването и пречистването на водите чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в селата и население места до 2000 жители .
П.8.3.3.Подобряване качеството на улиците на територията на общини от селските райони (изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях).
П.8.3.4. Подобряване и облагородяване на публичните пространства чрез: изграждане или

обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения.
П.8.3.5. Подобряване енергийната ефективност на сгради, стопанисвани от местната власт.
П.8.3.6.Доизграждане на съществуващи канализационни системи и осигуряване на подходящо пречистване за населените места под 2000 е. ж.
П.8.3.7. Осигуряване на високоскоростен широколентов достъп и изграждане на сигурна публична изграждане на сигурна публична инфраструктура.
П.8.4. Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти
П.8.5. Подобряване на състоянието на образователната инфраструктура с цел увеличаване на дела на населението, което има достъп до подобрени услуги
П.8.6. Запазване на многофондовото финансиране, разширяване на териториалното прилагане и опростяване на прилагането на подхода ЛИДЕР/ВОМР“
Специфична цел 9
Подобряване на реакцията на селското стопанство в Съюза в отговор на обществените изисквания по отношение на храните и здравето, включително висококачествена, безопасна и питателна храна, произведена по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с антимикробната резистентност.
П.9.1.Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока;
П.9.2.Подобряване на контрола (лабораторна дейност),пазарна организация, реализация и маркетинг в биологичното производство;
П.9.3. Насърчаване потреблението на биологични продукти, чрез повишаване доверието на потребителите и включването им като задължителен елемент от веригата на предлагане на храни в частни и обществени заведения, в детски градини, училища, социални и здравни заведения;
П.9.4. Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна, повишаване информираността на потребителите относно етикирането на храните и засилване на контрола при внос на суровини и храни;
П.9.5. Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество съгласно Европейската регулация относно схемите за качество на селскостопански продукти и храни;
П.9.6. Подобряване отглеждането на животните;
П.9.7. Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство;
П.9.8. Интервенции за подобряване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието и повишаване ефективността на контрола на пазара и контрола върху употребата на ПРЗ и торове.

Междусекторна цел 10
Модернизиране на селското стопанство и селските райони чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на използването им в по-голяма степен от земеделските стопани чрез по-добър достъп до научни изследвания, иновации, обмен на знания и обучение
П.10.1. Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представителна информация за състоянието и развитието на Системата за споделяне на знания и иновации и цифровизация в селското стопанство /ССЗИСС/, включително чрез укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство;
П.10.2.Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство;
П.10.3. Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл чрез адаптиране на формите за трансфер на знания към специфичните секторни особености;
П.10.4. Насърчаване на различни форми на кооперира не между различните участници в системата на ССЗИСС за подобряване ефективността от внедряването, разпространението и приложението на иновативни решения базирани на дигитални технологии и споделяне на знания, специфични за различните секторни производства;
П.10.5.Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на стопанствата и оптимизация на производствените и административните процеси

Процедура

за приоритизиране на потребностите изведени от SWOT анализа по деветте специфични цели и междусекторната цел, определени в Регламента за Стратегическите планове за ОСП

1.Общи изисквания за анализ на потребностите (съгласно чл. 108 от Регламента за стратегическите планове за ОСП):

-Дефиниране на потребностите за всяка специфична цел въз основа на данни от SWOT анализа. Описват се всички потребности**,** произтичащи от SWOT анализа, независимо дали те ще бъдат удовлетворявани посредством стратегическия план по ОСП, или не;

-Всички идентифицирани потребности се основават на прозрачни (логически обосновани) критерии, определени от съответна държава–членка като приоритет. Потребности, които не са или само частично са съотнесени и засегнати от Стратегическия план на ОСП трябва да бъдат обосновани;

-Приоритизиране на потребностите:

оописание на приоритизирането на потребностите и критериите по който е направено, както и обосновка за това как са определени приоритетите. Тези обосновки трябва да бъдат логически и фактологически обосновани, основани на експертни познания и /или разработени съгласно консолидираниметодологии;

Приоритизирането на потребностите съдържа достоверна обосновка на направения избор, която включва (ако е приложимо) основанията, на които за някои установени потребности не са

набелязани частични или цялостни решения в стратегическия план по ОСП.

2.Концепция за приоритизиране:

Приоритизирането на потребностите е разделено в четири групи:

Много висок приоритет:

Задоволяването на потребността е **много важна** за постигане на националните цели в рамките на Стратегическия план за ОСП и спешно трябва да бъде задоволена.

Висок приоритет:

Потребността е **важна** за постигане на национални цели в рамките на Стратегическия план за ОСП и трябва да бъде разгледана с приоритет пред всички останали след потребностите определени като такива с много висок приоритет.

Среден приоритет:

Потребността **може да допринесе** за постигане на национални /и или/ регионални цели на Стратегическия план за ОСП, не е наложително да ѝ се дава приоритет. (не е необходимо да се финансира **непременно** чрез ОСП).

Нисък приоритет:

Потребността вече се насърчава чрез други типове инструменти на национално ниво и **не следва да се разглежда** като приоритет и потребност за адресиране основно чрез ОСП.

3. Критерии за приоритизиране:

Критериите за приоритизиране на потребностите трябва **да включват важността на** идентифицираната **потребност** по отношение на **преследваната (конкретна) цел**:

Критерии:

а) **Адресира ли препоръките на ЕК за изготвяне на Стратегическия план:**

Обосновка за избора на критерия:

В документ „Препоръки към държавите членки по отношение на техните стратегически планове по Общата селскостопанска политика“ /COM(2020) 846 final/ Комисията анализира положението в различните държави членки по отношение на деветте конкретни цели на бъдещата ОСП и междусекторната цел относно знанията, иновациите и цифровизацията въз основа на най-новите налични доказателства и, където е уместно, вземайки предвид допълнителна информация, предоставена от държавите членки. Въз основа на този анализ Комисията изготви препоръки за България. Препоръките имат за цел да покажат посоката, която стратегическият план по ОСП трябва да поеме при изпълнението на конкретните цели на ОСП, за да допринесат съвместно за постигането на целите на Зеления пакт.

Установената от Европейската комисия методика за подбор на съответните препоръки е насочена към ограничен брой препоръки за всяка държава членка, така че във всеки случай основните приоритети да могат лесно да бъдат определени. В препоръките се прави разграничение между усилията, които държавите членки трябва да положат, и се признават икономическите, екологичните и социалните аспекти на устойчивостта с цел насърчаване на иновативни подходи, които да гарантират, че бъдещите стратегически планове по ОСП осигуряват ефективни решения на предизвикателствата по интегриран и териториално балансиран начин.

Тези препоръки са отправени към България в рамките на структуриран диалог. Заедно с други съображения, които имат отношение към темата, те ще бъдат използвани от Комисията в нейната оценка относно стратегическия план по ОСП, въз основа на критериите, посочени в член 106 от регламента за стратегическите планове по ОСП.

В тази връзка отразяването на препоръките като критерии за приоритизиране е от ключово значение за спазване на принципа на гъвкавост на държавите членки при прилагането на новата политическа рамка за решаване на идентифицираните на национално ниво ключови стратегически въпроси и същевременно идентифициране на приноса на национално ниво за постигане на специфичните цели на ЕС по ОСП и Зеления пакт.

б) **Адресира ли целите на Зелената сделка:**

Обосновка за избора на критерия:

Този критерии е ограничен до шестте индикатора за Зелената сделка, съгласно представените насоки в препоръките: целите, свързани с използването на пестициди, както и рисковете, свързани с тях, продажбите на антимикробни средства, загубите на хранителни вещества (намаляване на прекомерното използване на торове), площите за биологично земеделие, особеностите на ландшафта, характеризиращи се с високо разнообразие, върху земеделските земи и достъпа до високоскоростен широколентов интернет в селските райони. Изборът на критерия се обосновава с представените през 2020 г. стратегия „От фермата до трапезата“ и стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. Тези ключови стратегически документи дават комплексен отговор на предизвикателствата пред устойчивите продоволствени системи, признават неразривните връзки между здравето на хората, здравето на обществата и здравето на планетата, улесняват преминаването към по-здравословни и устойчиви начини на хранене и спомагат за напредък при осигуряване на полагащо се място на природата в нашия живот.

в) **Неотложност от адресиране**

Обосновка за избора на критерия:

Критерият неотложност от адресиране е свързан с прехвърлянето на отговорността към държавите членки за оценяване на потребностите и постигане на целевите стойности, което върви ръка за ръка с по-голяма гъвкавост за създаване на комбинация от видове интервенции под формата на директни плащания, видове интервенции в определени сектори и видове интервенции в областта на развитието на селските райони. В тази връзка критерият следва следва да бъде насочен към онези потребности, чието адресиране е неотложно чрез комплекс от действия и интервенции в рамките на Стратегическия план.

г)Адресира ли Национални стратегии, приоритети

Обосновка за избора на критерия:

Критерият Национални стратегии и приотитети обхваща поети ангажименти на национално ниво, които са заложени в стратегически документи. По отношение на потребностите, идентифицирани в отделните специфични цели са взети предвид „Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.“ и „Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни 2021 - 2026 г“, Национална стратегия по околна среда и секторните стратегии, Стратегията за биоразнообразие, Национален план за действие по изменение на климата, Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000, Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България за периода 2013 – 2022 г. , Планове за управление на защитените територии и зони, ПУРБ и ПУРН за периода 2021 – 2027 г. , Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030, Национална Стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г., Национален план за действие за енергия от горска биомаса (2018-2027 г.)", „Стратегия за укрепване на ролята на аграрния сектор в биоикономиката", Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони на Р България (период на прилагане - 2027 г.)", Актуализиран национален план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение, Национална програма „Цифрова България 2025” и Пътна карта до 2025 г., "Национална стратетия за управление и развитие на водния сектор (2037 г.) (Дългосрочен план за действие за периода 2022-2037 г.)", Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г., "Национален план за борба с автимикробната резистентност на Р България 2020-2024 г. "Национален план за действие за развитие на биологичното производство до 2027 г., Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г., Актуализиран Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България (период на прилагане 2022 г.)", „Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почвите 2020-2030“, Национална стратегия за борба с използването на отрови и отровни примамки 2020 – 2029 г., Национален план за действие по управление на устойчивите органични замърсители (УОЗ) в Република България - до 2020 г., Национална Програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването - до 2020 г., Програма от мерки за адаптиране на горите в Република България и смекчаване на негативното влияние на климатичните промени върху тяхи др.

д) Има ли връзка със системата за знания и иновации

Обосновка за избора на критерия:

В съобщението „Бъдещето на прехраната и селското стопанство“ обменът на знания и акцентът върху иновациите се определят като междусекторна цел за новата ОСП. Устойчив и модерен стратегически план следва да бъде отворен за научните изследвания и иновациите, за да послужи за постигането на многофункционалност на селскостопанската, горската и хранително-вкусовита системи в страната, посредством инвестиране в технологично развитие и цифровизация и подобряване на възприемането и ефективното внедряване на технологии, по-специално на цифрови технологии, и на достъпа до и по-активния обмен на безпристрастни, надеждни, относими и нови знания. Критерият е насочен към онези идентифицирани потребности, чието адресиране ще допринесе за модернизиране на селското стопанство и селските райони чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони.

е) Потребността има ли социален ефект

Обосновка за избора на критерия:

Критерият социален ефект се свързва с предвидените цели в Стратегията от фермата до трапезата“ за устойчиви продоволствени системи и препоръките за България[1] по отношение на Укрепване на социално-икономическата структура на селските райони и решаване на социалните проблеми. Рискът от бедност и социалното изключване, както и неблагоприятните условия на заетост, заедно с обезлюдяване и тенденция на застаряване на населението, изисква ефективни решения. В тази връзка критерият служи за приоритизиране на онези потребности по всички специфични цели, чието адресиране има принос по оношение на заетостта, доходите, качеството на живот и инфраструктурата, технологичното развитие и услугите, достъпа до финансиране и трансфера на знания.

ж) За адресиране на потребността не е наличен друг източник за финансиране

Обосновка за избора на критерия:

Както се припомня в стратегията „От фермата до трапезата“, ускореното преобразуване на селскостопанското производство, необходимо за изграждане на устойчиви продоволствени системи, изисква икономически жизнеспособен и устойчив селскостопански сектор. Анализите показват, че въпреки различията между държавите членки, някои основни икономически предизвикателства трябва да бъдат решени в повечето държави членки с цел ускоряване на зеления преход на европейското селско стопанство и създаване на нови възможности за развиване на стопанска дейност. Способността на земеделските стопани да възприемат подобни възможности ще зависи в решаваща степен от икономическата устойчивост на тяхното земеделско стопанство. В тази връзка критерият за неналичие на друг източник на финансиране е важен в хода на приоритизиране на потребностите поради наличието на по-голяма значимост на идентифицирани на национално ниво нужди, за които липсва друг инструмент за подкрепа или ОСП е единствен инструмент и които адресират идентифицираните в SWOT анализа предизвикателства.

На база изведените приоритети и критерии е приложена схема за определяне на степента на приоритетите като всеки от седемте идентифицирани критерии е с равна тежест:

Степен на приоритизация
Стойности
(покриване на критерии)
Нисък
от 0 до 2 критерия
Среден
от 3 до 4 критерия
Висок
5 критерия
Много висок
6 и повече

Съгласно насоките на Европейската комисия, приоритизирането следва да се извърши на ниво специфични цели като на база SWOT анализа и приоритизираните потребности се извършва

селекция от интервенции и необходимия финансов ресурс за съответните интервенции и за изпълнение на целите. Съгласно насоките е допустимо някои специфични цели да бъдат адресирани частично, но следва основните изисквания на регламента за стратегическите планове да бъдат спазени (в т.ч. минимум 35% от финансирането по втори стълб да бъде заделено за интервенции, свързани с опазване на околната среда).

Важно е да се отбележи, че съгласно насоките на ЕК по-високо приоритизираните потребности не следва задължително да се обвързват с по-висок размер на финансовия ресурс. Интервенциите, допринасящи за посрещане на нуждите с по-висока стратегическа стойност, могат да бъдат претеглени по-високо по отношение на приоритета за финансово разпределение. Това обаче не означава, че има пряка и непосредствена връзка между приоритизирането на нуждите и стойностите на финансовите средства. Например, интервенциите, които допринасят за нуждите с висок приоритет, но подкрепят действия с ниски единични разходи (напр. дейности за обучение), може да не се нуждаят от големи финансови средства, докато интервенциите, свързани със средни или ниско приоритетни нужди, но подкрепящи много скъпи проекти (напр. инвестиции) може да изисква значителни финансови средства.

Съгласуваността и синергията между различните интервенции на Плана и интервенциите, подкрепяни извън плана, могат да окажат влияние върху разпределението на финансовите ресурси. Например съществуването на други източници на финансиране, било от ЕС, било на национално ниво, би могло да означава по-ниско финансово разпределение за интервенциите, включени в плана. Като алтернатива, липсата на други източници на финансиране извън плана за ОСП може да оправдае по-високо финансово разпределение.

Потенциалните припокривания (двойно финансиране) или пропуските във финансирането на ЕЗФРСР и други инструменти за финансиране на ЕС, действащи в селските райони (напр. ЕФРР, ЕСФ+, EMFAF, LIFE, други), са разгледани чрез механизмите за демркация и допълняемост, предложени в стратегическия план, както се изисква от член 98 (d), (iii) от Регламента за стратегическите планове.

Специфична цел 1:

Подпомагане за надеждни земеделски доходи и устойчивост на селскостопанския сектор в целия Съюз с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза

Висок приоритет:

П.1.1.Необходимост от подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със средното равнище на доходи в другите сектори в икономиката;

П.1.3. Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и преживни животни за увеличаване на икономическия им потенциал;

П.1.4. Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничения;

Среден приоритет:

П.1.2.Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и средни стопанства;

П.1.5.Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите в земеделието;

П.1.6.Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване на добивите, включително чрез изграждане, възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата;

Специфична цел 2:

Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на

стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията

Висок приоритет:

П.2.1. Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, приоритетно в секторите производство на зеленчуци, плодове, мляко и месо от преживни животни;

П.2.4. Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока добавена стойност в малките стопанства;

П.2.6. Модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства, насърчаване на връзките между производителите и науката и създаване на условия за обмен на знания, иновации;

П.2.7. Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходите на стопанствата, повишаване на тяхната устойчивост и конкурентоспособност чрез модернизация на стопанствата, използване на цифровизацията, както и по-широкото прилагане на подвижното пчеларство

П.2.8. Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сектор, модернизация на стопанствата и предприятията за производство на вино. Стимулиране на експортната ориентация и подобряване на структурата в сектора.

Среден приоритет:

П.2.2.Подобряване на производителността и добивите в секторите на селското стопанство, осигуряващи продукти с по-висока добавена стойност;

П.2.3.Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства;

П.2.5. Повишаване на износа на селскостопански продукти с висока добавена стойност;

П.2.9. Подобряване на достъпа до финансиране

Специфична цел 3:

Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

Висок приоритет:

П.3.2.Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства;

Среден приоритет:

П.3.1.Повишаване нивото на организираност на земеделските производители;

П.3.6.Осигуряване на необходимото количество и качествоместни суровини за по-пълно използване на капацитета на предприятията и повишаване добавената стойност и ефективността на предприятията от ХВП;

Нисък приоритет:

П.3.3. Допълване и подобряване на регулацията за директните продажби

П.3.4.Разширяване и развитие на мерките и механизмите за борба с нелоялните търговски практики;

П.3.5.Засилване на контрола над вноса на суровини.

Идентифицираните потребности с нисък приоритет в съответствие с логиката на методиката за приоритизиране обхващат законодателни и незаконодателни мерки в областта на механизмите за борба с неолоялната търговска практика, контрола над вноса на суровини и регулацията на директните продажби. Програмираните интервенции в Стратегическия план ще допринесат косвено към удовлетворяване на потребностите чрез изискванията и условията за допустимост по отделните интервенции в рамките на първи и втори стълб на Общата селскостопанска политика, както и секторните интервенции.

Специфична цел 4:

Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия

Много висок приоритет:

П.4.2. Увеличаване на органичния въглерод в почвата

П.4.4.Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата

П.4.5. Потребност от прилагане на нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие

П.4.8. Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса, за адаптиране към промените на климата.

П.4.9. Устойчиво управление на горите, включително увеличаване на залесените площи в страната, опазване на горските местообитания, биоразнообразието и екосистемните услуги от горите

Висок приоритет:

П.4.1.Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство.

П.4.7.Противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания

Среден приоритет:

П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство)

П.4.6.Увеличаване на производството на биомаса с животински произход

Специфична цел 5:

Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химикали

Много висок приоритет:

П.5.5. Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове с цел опазване на водите

Висок приоритет:

П.5.1. Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите

П.5.2. Подобряване качеството на почвите чрез продължаване на усилията за ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия

П.5.3. Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество

П.5.6. Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство

П.5.7. Ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура

Среден приоритет:

П.5.4. Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите

Специфична цел 6:

Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта

Много висок приоритет:

П.6.5. Насърчаване на практиките за разширяване биологично земеделие

П.6.7. Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството в селското стопанство. П.6.8. Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения.

Висок приоритет:

П.6.3. Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта и постигане на благоприятен

природозащитен статус на постоянно затревените площи

П.6.4. Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения

П.6.6. Насърчаване на практики за справяне с генетична ерозия и внасяне на Инвазивни чужди видове (ИЧВ) и неместни, съгласно националното законодателство видове.

П.6.9. Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите.

Среден периоритет:

П.6.1. Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора и фауна от Европейски интерес

6.2. Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи и тревни площи в земеделски земи.

Специфична цел 7:

Привличане и подкрепа на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчивото развитие на стопанска дейност в селските райони

Много висок приоритет:

П.7.1. Ускоряване на модернизацията на земеделските стопанства на младите стопани

П.7.2. Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход и улесняване стартирането на стопанство

Висок приоритет:

П.7.5. Улесняване развитието на стопанска дейност вселските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности

Среден приоритет:

П.7.3. Повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла

П.7.4. Намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони и аграрни сектори

П.7.6. Стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в секторите на индустрията и на информационните услуги, които да допринасят за повишаване на добавената стойност

Специфична цел 8:

Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство

Висок приоритет:

П.8.2. Подобряване на здравните и социалните услуги

П.8.3. Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони чрез:

П.8.4. Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти

П.8.5. Подобряване на състоянието на образователната инфраструктура с цел увеличаване на дела на населението, което има достъп до подобрени услуги

П.8.6. Запазване на многофондовото финансиране, разширяване на териториалното прилагане и опростяване на прилагането на подхода ЛИДЕР/ВОМР“

Среден приоритет:

П.8.1.Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика

Специфична цел 9:

Подобряване на реакцията на селското стопанство в Съюза в отговор на обществените изисквания по отношение на храните и здравето, включително висококачествена, безопасна и питателна храна, произведена по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с антимикробната резистентност.

Много висок приоритет:

П.9.3. Насърчаване потреблението на биологични продукти, чрез повишаване доверието на потребителите и включването им като задължителен елемент от веригата на предлагане на храни в частни и обществени заведения, в детски градини, училища, социални и здравни заведения;

П.9.6. Подобряване отглеждането на животните;

П.9.7. Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство;

П.9.8. Интервенции за подобряване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието и повишаване ефективността на контрола на пазара и контрола върху употребата на ПРЗ и торове.

Висок приоритет:

П.9.1.Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока;

Среден приоритет:

П.9.2.Подобряване на контрола (лабораторна дейност),пазарна организация, реализация и маркетинг в биологичното производство;

П.9.4. Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна, повишаване информираността на потребителите относно етикирането на храните и засилване на контрола при внос на суровини и храни;

П.9.5. Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество съгласно Европейската регулация относно схемите за качество на селскостопански продукти и храни.

Специфична цел 10:

Модернизиране на селското стопанство и селските райони чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на използването им в по-голяма степен от земеделските стопани чрез по-добър достъп до научни изследвания, иновации, обмен на знания и обучение

Висок приоритет:

П.10.1. Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представителна информация за състоянието и развитието на Системата за споделяне на знания и иновации и цифровизация в селското стопанство /ССЗИСС/, включително чрез укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство;

П.10.2.Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство;

П.10.3.Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл чрез адаптиране на формите за трансфер на знания към специфичните секторни особености;

П.10.4. Насърчаване на различни форми на кооперииране между различните участници в системата на ССЗИСС за подобряване ефективността от внедряването, разпространението и приложението на иновативни решения базирани на дигитални технологии и споделяне на знания, специфични за различните секторни производства;

П.10.5.Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на стопанствата и оптимизация на производствените и административните процеси.

[1] https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/bg-swd2020_369-other-swp_bg.pdf

Обосновка на решението да не се разгледат установените потребности в стратегическия план по ОСП или да се разгледат частично

Идентифицираните потребности П.3.3. Допълване и подобряване на регулацията за директните продажби, П.3.4.Разширяване и развитие на мерките и механизмите за борба с нелоялните търговски практики; П.3.5.Засилване на контрола над вноса на суровини в съответствие с логиката на методиката за приоритизиране обхващат законодателни и незаконодателни мерки в областта на механизмите за борба с неолоялната търговска практика, контрола над вноса на суровини и регулацията на директните продажби. Програмираните интервенции в Стратегическия план ще допринесат косвено към удовлетворяване на потребностите чрез изискванията и условията за допустимост по отделните интервенции в рамките на първи и втори стълб на Общата селскостопанска политика, както и секторните интервенции.

2.1.SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза

2.1.SO1.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.SO1.1.1 Силни страни

1.Повишено равнище на специализация и концентрация на производството в земеделските стопанства.

2.Подобрена пазарна ориентация на земеделските стопанства.

3.Повишена среднапродуктивност и производителност на земеделските стопанства.

4.Специализираните стопанства, отглеждащи полски култури, свине и птици са с висок икономически размер и по-високи икономически резултати.

5.Големите стопанства имат сравнителни предимства и могат да отговорят на съвременните пазарни тенденции по отношение на конкурентни цени и обеми.

6.Подобренаструктура на земеделските стопанства и уедряване на стопанствата с по-ускорени темпове в сравнение със средното равнище в ЕС.

2.1.SO1.1.2 Слаби страни

1. Съществуватмалък брой едри и средни стопанства и голям брой малки стопанства
2. Ниска гъстота на животновъдството на единица площ,–, в сравнение със средната за ЕС.
3. Животновъдните стопанства в страната са значително по-малки от средния размер в ЕС
4. Средният икономически потенциал на стопанствата в страната, е по-нисък от средното равнище в ЕС.
5. Значителна разлика в икономическия потенциал по типове стопанства в зависимост от тяхната специализация.
6. По-ниски доходи от средното равнище в специализираните стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и тревопасни животни.
7. Застраховането на продукцията като един от начините за управление на риска е изключително слабо застъпено сред земеделските стопани.
8. По-малки размери и по-ниски доходи на земеделските стопанства в планинските райони.

2.1.SO1.1.3 Възможности

1. Стабилизиране на доходите на земеделските стопанства чрез инструментите на ОСП
2. Увеличаване напотенциала и подобряване на икономическите показатели на малките и средни земеделски стопанства
3. Повишаванеадаптивността на стопанствата към промените на пазарната, институционалната и природната среда чрез прилагане на система за управление на риска.

4.Модернизацията на земеделските стопанства и въвеждане на нови технологии за селскостопански дейности

2.1.SO1.1.4 Заплахи

1. По-ниска доходност в селското стопанство в сравнение със средното равнище на икономиката на страната.
2. Повишаване на разходите в резултат на покачване на цените на входящите ресурси.
3. Невъзможност за някои стопанства да подобрят бизнес средата си и да бъдат пазарно-ориентирани.

4. Колебание на доходите на земеделските стопанства под влияние на промените в пазарната, санитарната, институционалната и природната среда. 5. Спад на производството и намаляване броя на земеделските стопанства в планинските райони. 6.Изоставяне на земеделски земи и в планинските райони.

2.1.SO1.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.SO1.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.1.	Необходимост от подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със среднот	висок приоритет	Да
П.1.2.	Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и с	среден приоритет	Да
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.1.4.	Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничени	висок приоритет	Да
П.1.5.	Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите	среден приоритет	Да
П.1.6.	Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявление	среден приоритет	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

Неприложимо

2.1.SO1.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
DPdecoupled	BISS(21) - Основно подпомагане на доходите за устойчивост	I.A.3. - Плащания за малки земеделски стопани	O.5. Брой на бенефициерите или хектарите, ползващи се от плащания за малки земеделски стопани
DPdecoupled	BISS(21) - Основно подпомагане на доходите за устойчивост	I.A.1 - Основно подпомагане на доходите за устойчивост	O.4. Брой на хектарите, ползващи се от основно подпомагане на доходите
DPdecoupled	CRISS(29) - Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост	I.A.2. - Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост	O.7. Брой на хектарите, ползващи се от допълнително преразпределително подпомагане на доходите
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.1 - Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.2 - Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми

		инфраструктура	
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.В.3 - Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.В.4 - Еко схема за намаляване използването на пестициди	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.В.5 - Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.В.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.В.7 - Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.В.8 - Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.1 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.10 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.11 - Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.12 - Обвързано с производството подпомагане на доходите –плодови насаждения до встъпването им в плододаване	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.13 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжани)	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.14 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (пипер)	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.15 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши)	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.16 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане

		(лук и чесън)	на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.17 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.18 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.19 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за протеинови култури	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.2 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.21 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за производство на семена от картофи	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.3 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.4 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.5 - Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.6 - Обвързано с производството подпомагане за говеда в планински райони	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.7 - Обвързано с производството подпомагане за биволи	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.8 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.9 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози в планински райони	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
Sectoral - Вино	GREENWINE(58(1)(c)) - събиране на реколтата на зелено, което означава пълното унищожаване или отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този начин добивът от съответната площ се свежда до нулев, без небране на реколтата, което представлява оставяне на грозде с търговско качество върху насажденията в края на нормалния	I.Д.7 - Събиране на реколтата на зелено	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор

	производствен цикъл		
Sectoral - Вино	HARINWINE(58(1)(d)) - застраховане на реколтата срещу загуба на доход вследствие на неблагоприятни климатични явления, приравнени към природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, щети, причинени от животни, болести по растенията или нашествия от вредители	I.Д. 6 - Застраховане на реколтата	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор
RD	ANC(71) - Природни или други специфични за района ограничения	II.Б.1. - Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения	O.12. Брой на хектарите, ползващи се от подпомагане за райони с природни или други специфични ограничения, включително разбивка по видове райони
RD	ASD(72) - Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания	II.В.1. - Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000	O.13. Брой хектари, за които се ползва подпомагане по Натура 2000 или Директива 2000/60/ЕО
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.1 - Инвестиции в земеделските стопанства	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.4 - Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	RISK(76) - Инструменти за управление на риска	II.Е.2 - Инструменти за управление на риска в земеделието	O.9. Брой на единиците, обхванати от поддържаните инструменти за управление на риска на ОСП

Преглед

В рамките на тази цел Стратегическият план ще адресира потребности чрез интервенции, целящи подпомагане на достатъчно надеждни земеделски доходи и устойчивост с цел подобряване на продоволствената сигурност в рамките на ЕФГЗ и ЕЗФРСР. Резултатите от ефекта на насочените интервенции ще установят въздействие върху намаляване разликите в доходите от селскостопанска дейност в сравнение с икономиката като цяло, включително намаляване на променливостта в доходите в различните видове стопанства и постигане на териториален баланс от гледна точна на стопанствата, попадащи в райони с природни ограничения.

1. За подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със средното равнище на доходи в другите сектори в икономиката в Стратегическият план ще се прилага интервенция *„Основно подпомагане на доходите за устойчивост“ (ЕФГЗ)* съгл. чл. 20 „Необвързано с производството директно плащане“.

2. За повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и средни стопанства Стратегическият план ще включва интервенция *„Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост“*, тип интервенция Допълнително необвързано с производството директно плащане. Тази потребност ще бъде адресирана и с интервенцията „*Плащания за малки земеделски стопани“, съгласно чл. 28.*

3. Потребността от **подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и преживни животни за увеличаване на икономическия им потенциал** е адресирана чрез интервенциите за „*Обвързано с производството подпомагане на*

доходите, съгласно чл. 32-34. Чрез подкрепата на сектори и производства, изпитващи трудности, ще се подобрява тяхната конкурентоспособност, устойчивост, качество и икономически потенциал.

4. Потребността от **укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничения** ще бъде адресирана чрез интервенция за „Подпомагане за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“ – член 71. Финансовата подкрепа, предоставяна под формата на годишно плащане на хектар земеделска площ, попадаща изцяло в райони с природни или други специфични ограничения, е насочена към компенсиране на земеделските стопани изцяло или частично за направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи, свързани с ограниченията в съответния район.

Същата потребност ще бъде адресирана и чрез интервенция „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“. Обхватът на тази интервенция включва всички земеделски земи (обработваеми земи, трайни насаждения и постоянно затревени площи), попадащи в обхвата на защитените зони по Натура 2000, за които са издадени заповеди за обявяването им, с разписани конкретни режими/ограничения/забрани за земеделски дейности. Подпомагането по интервенцията ще се предоставя под формата на годишни плащания на хектар земеделска площ за компенсиране на наложени режими/ограничения/ за земеделски дейности, включени в заповедта за обявяване на съответна зона от Натура 2000.

5. Интервенция, която ще адресира идентифицираната потребност от **Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите в земеделието** е *„Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия“, съгласно чл. 73 от Регламента.* Интервенцията ще осигури подкрепа, която ще повиши нивото на превенция в земеделските стопанства, а също така и подкрепа за възстановяването на земеделски производствен потенциал в случаите, в които той е бил нарушен в резултат от природни бедствия или катастрофични събития, свързани с неблагоприятни климатични събития, природни бедствия, заболявания по растенията и животните, нестабилност на цените, трудности при намиране на пазари и други. Наред с това, ще се подкрепи постигане на по-високи нива на биосигурност във фермите. Ще се предвиди финансиране на публични органи, които са ангажирани с осъществява контрола по отношение спазването на законовите изисквания, свързани с ветеринарномедицинската дейност, здравеопазването на животните и хуманното отношение, включително разработване на програми за профилактика, с цел ограничаване и ликвидиране на болестите по животните. Това ще даде възможност за подобряване на конкурентоспособността и устойчивостта на стопанствата в случай на такива бедствия или явления, включително ще осигури възможност за повишаване на оперативния капацитет на компетентните власти в съответната област и ще оптимизира времето за реакция. Компетентните органи в областта на превенцията на селскостопанското производство от различни природни бедствия, катастрофични събития, здравеопазване и хуманно отношение към животните имат ключова роля за селскостопанския производствен процес, осигурявайки подходящи форми на превенция с цел запазване на производствения потенциал на стопанствата.

Като принос към инструмента за управление на риска по линия на ЕФГЗ ще се приложи възможността, която е предоставена в чл. 19 - всички земеделски стопани, които получават директни плащания участват с принос за управление на риска в размер на 1,5 % от получаваните от тях директни плащания.

За диверсификацията при управлението на риска се предвижда създаване на Взаимоспомагателен фонд. Наред с това се предвижда интервенция за подкрепа за съфинансиране на застрахователни премии при застраховането на селскостопанска продукция и рискове, *съгласно чл. 76 „Инструменти за управление на риска“.* Взаимоспомагателният фонд ще адресира нуждата от обединяване на съществуващите инструменти за управление на риска и надграждането им в един цялостен модел. Новият модел ще включва превенция от неблагоприятни събития, влияещи върху доходите на земеделските стопани. Взаимоспомагателният фонд ще се допълва от прилагането на схема за съфинансирането на застрахователните премии. Чрез комбинираното прилагане на двата

инструмента се цели максимално покритие на идентифицираните рискове и увеличаване на земеделските стопани, обхванати от инструменти за управление на риска.

Удовлетворяването на същата потребност ще бъде адресирано чрез интервенции в лозаро-винарския сектор, а именно интервенция „Събиране на реколтата на зелено“ и интервенция „Застраховане на реколтата“, които имат принос към ефективното управление на рисковете в земеделието. Интервенция „Събиране на реколтата на зелено“ (член 58) цели предоставяне на подпомагане на сектора в период на криза, така че конкурентоспособността на гроздопроизводителите да не бъде повлияна в голяма степен от настъпилия дисбаланс между търсенето и предлагането. По интервенцията се подпомага пълното отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този начин добивът от съответната заявена площ се намалява до нула. Прилагането на мярката се осъществява в случай че до 25 април на всяка година се очаква ситуация на пазара, обосноваваща събиране на реколтата на зелено за възстановяване на баланса на пазара и за предотвратяване на криза с дълготраен и дестабилизиращ ефект.

Интервенция „Застраховането на реколтата“ (чл. 58) Секторна програма в лозаро-винарския сектор ще позволи да се насърчи прилагането на основния инструмент за управление на риска в земеделието - застраховането. Основната цел на мярката в лозаро-винарския сектор е запазването на доходите на производителите на грозде при загуби в продукцията, свързани с природни бедствия, неблагоприятни климатични събития, болести или нашествия от вредители. Допустими за подпомагане са разходите, извършени от кандидата за застрахователни премии, ненадвишаващи максималния размер на подпомагане, определен въз основа на обичайните пазарни цени и стандартните предположения за загуба на доход за насажденията с винено грозде.

6. За адресиране на идентифицираната потребност от **оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване на добивите, включително чрез модернизиране на напоителните съоръжения в стопанствата** ще се прилага интервенция „*Инвестиции в земеделски стопанства“ – чл. 73 и чл. 74 (ЕЗФРСР).* Чрез интервенцията ще се подкрепят инвестициите за напояване в рамките на земеделските стопанства, чрез което се цели насърчаване и развитие на поливното земеделие. Също така ще спомогне за преодоляване на климатичните изменения, свързани с дълги периоди на засушаване.

2.1.SO1.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо - Стратегическият план не се предвижда да допринася към InvestEU.

2.1.SO1.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	Целева стойност
R.4 - Създаване на връзка между подпомагането на доходите и стандартите и добрите практики Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия	80,03 %
R.5 - Управление на риска Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП	29,60 %
R.6 PR - Преразпределяне към по-малките стопанства Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)	161,77 %
R.7 PR - Увеличаване на подпомагането за земеделски стопанства в райони със специфични потребности Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)	104,33 %

R.8 - Насочване към стопанства в конкретни сектори Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството	16,28 %

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.4 Индикаторът отчита дела от използваната земеделска площ (ИЗП), обхванат от подпомагане на доходите. Стойността на числителя е изчислена като към предвидената площ за подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост (ОПДУ), е добавена площта, която се подпомага, но не попада в СЕПП (част от площите в Натура 2000).

R.5 Към стойността на индикатор се отнася броят на земеделските стопани – бенефициенти по директни плащания на ОСП, които ще имат възможност да се възползват от инструменти за управление на риска, а именно приблизително 60 000 земеделски стопани.

R.6 Преразпределяне към по-малките земеделски стопанства: процент на допълнителните директни плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане земеделски стопанства, с размер под средния за земеделските стопанства (в сравнение със средната стойност). Интервенцията, свързана с плащанията за малки земеделски стопани допринася за формиране на индикатора за резултат R6, към който допринася и интервенцията за допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост. R.6 Числител: Среден ДП/ха, изплатен на бенефициенти под средния размер на стопанството; R.6 Знаменател: Среден ДП/ХА, изплатен на всички бенефициенти- 326.72/201.96, изразено в проценти-*100.

R.7 Индикаторът за резултат R.7 разширяване на подкрепата за стопанства в райони със специални нужди дава процента на допълнителна подкрепа за доходите на хектар в области със специални нужди (в сравнение със средните).

За изчисляването на R.7 в допълнение към компенсаторната помощ по чл. 71 „Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“ и чл. 72 „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“ се използват всички интервенции за директно плащане, включително екосхемите.

При изчисляване на индикатора се вземат предвид следните интервенции:

· Основно подпомагане на доходите за устойчивост;

· Някои схеми за обвързано с производството подпомагане на доходите;

· Подкрепа за климата и околната среда;

· Подпомагане на доходите за млади земеделски стопани;

· Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения;

· Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000.

Показателят за резултат е 104.55 %, което означава, че стопанствата в райони със специални нужди получават над средното плащане, като е възможно леко увеличение в края на периода. Чрез засилване на подкрепата в райони със специални нужди ще се запази земеделието в райони с природни или други ограничения, както и опазването на околната среда.

Стойност на знаменателя е изчислена по-конкретно като стойност на средното директно плащане на хектар, на база бюджета за директни плащания (без сумата за специално плащане за памук) разделен на предвидената площ за подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост [ОПДУ (BISS)] и не включва бюджетите (плащанията) за N2000 & NR.

R.8 Дял на фермерите, получаващи подпомагане по интервенциите за обвързано с производството подпомагане. Резултатът е изчислен на база натрупани исторически данни за подпомагането до момента. Индикаторът обхваща всички интервенции за обвързано подпомагане, т.е. един бенефициент се брои веднъж, независимо по колко интервенции ще получи подпомагане.

2.1.SO1.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

В рамките на тази цел Стратегическият план ще адресира потребности чрез интервенции, целящи подпомагане на достатъчно надеждни земеделски доходи и устойчивост с цел подобряване на продоволствената сигурност в рамките на ЕФГЗ и ЕЗФРСР.

Финансовото разпределение за интервенциите, програмирани по Цел 1, е съответстващо на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява постигането на целите в съответствие с прогнозните целеви стойности за индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен най-голям финансов ресурс, в размер на 3,6 млрд. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят).Освен това, към интервенцията "Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост" се предвижда да бъдат усвоени допълнително средствата, генерирани от налагането на тавани на плащането по интервенция "Основно подпомагане на доходите за устойчивост", в размер на над 50 млн. евро.

Интервенциите, чрез които е заделен най-голям финансов ресурс, допринасящи за постигането на целта са „Основно подпомагане на доходите за устойчивост", „Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост" (ЕФГЗ) и „Райони, изправени пред природни или други специфични ограничения" (ЕЗФРСР).

2.1.SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

2.1.SO2.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.SO2.1.1 Силни страни

1. Висока осигуреност със земеделска земя на човек от населението.
2. Висока ефективност иконкурентоспособност на зърнопроизводството.
3. Значително място на сектор земеделие в търговския баланс на страната.
4. Добра пазарна перспектива закачествено производство на розово масло, ориенталски тютюн, пчелен мед. .
5. Окрупняване в секторите за производство на свинското и пилешко месо и намаляване дела на полупазарните стопанства.

2.1.SO2.1.2 Слаби страни

1. Ниска добавената стойност на единица площ в секторите трайни насаждения, зеленчуци,едри и дребни преживни животни;
2. Недостатъчната доходност в интензивните в разходно отношение производства;
3. Ниска конкурентоспособност, намаляване на производството и ниска добавена стойност в секторите месо и мляко особено за малките и средните фамилни стопанства, сектора на зеленчуците и трайните насаждения, както и в лозаро-винарския сектор
4. Преобладаващ износ на непреработени продуктис ниска добавена стойност.
5. Изоставане втехнологично развитие и иновации на всички сектори.
6. Слаба пазарна ориентация при реализацията на млякото и месото от едър и дребен рогат добитък, плодове и зеленчуци.
7. Ниска възвращаемост и ефективност инедостатъчна работна сила в секторите животновъдство , плодове и зеленчуци.
8. Недостатъчната капитализация, основно в малките и средни стопанства в земеделието.

Много по-ниската обезпеченост с техника и технологии в българското земеделие.

2.1.SO2.1.3 Възможности

1. Възможностите за подпомагане в отрасъла имат принос за повишение на конкурентоспособността на стопанствата и до засилване интереса към развиване на земеделието.
2. Увеличаване на търговския стокооборот в отрасъла, и подобряване на достъпа до европейския пазар.
3. Насочване на подкрепа, обвързана с конкретни резултати към специализираните сектори – животновъдство, плодове и зеленчуци.
4. Въвеждане на нови технологии, иновации и цифровизацияв селскостопанската дейност.
5. Повишаване на обезпечеността с техника и технологии във всички сектори с цел подобряване на продуктивността, производителността и добавената стойност в производството.
6. Повишаване на конкурентоспособността на малките и средни стопанства в сектор „Животновъдство“ чрез подобряване на породния състав на животните и начина на отглеждане.

2.1.SO2.1.4 Заплахи

1. Застрашена устойчивостта на производство, поради високия дял на субсидиите във факторния доход.

2. Високо конкурентен европейски пазар , основно предизвикателство пред интензивните в разходно отношение сектори , както и при пчеларството 3.Дълъг процес за постигане на подобряване на продуктивността, производителността и оттам на конкурентоспособността на отрасъла.

2.1.SO2.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.SO2.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да
П.2.2.	Подобряване на производителността и добивите на малки и средни стопанства в секторите на селското	среден приоритет	Да
П.2.3.	Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства	среден приоритет	Да
П.2.4.	Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока доб	висок приоритет	Да
П.2.5.	Повишаване на износа на селскостопански продукти с висока добавена стойност	среден приоритет	Да
П.2.6.	Модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства, насърчаване на	висок приоритет	Да
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да
П.2.8	Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сект	висок приоритет	Да
П.2.9	Подобряване на достъпа до финансиране	среден приоритет	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

Неприложимо

2.1.SO2.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.1 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.10 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.11 - Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.12 - Обвързано с производството подпомагане на доходите –плодови насаждения до встъпването им в плододаване	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.13 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжани)	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.14 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (пипер)	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.15 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши)	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.16 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (лук и чесън)	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.17 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.18 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.19 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за протеинови култури	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.2 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството	I.Б.21 - Обвързано с производството подпомагане на	O.10. Брой на хектарите, за които се

	подпомагане на доходите	доходите за производство на семена от картофи	ползва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.3 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.4 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.5 - Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.6 - Обвързано с производството подпомагане за говеда в планински райони	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.7 - Обвързано с производството подпомагане за биволи	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.8 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
DPcoupled	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите	I.Б.9 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози в планински райони	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите
Sectoral - Пчелни продукти	ADVIBEES(55(1)(a)) - консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации	I.E.1 - - Консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия	I.E.2 - Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия	I.E.3 - Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

Sectoral - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия	I.E.5 - Инвестиции в материални и нематериални активи	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия	I.E.4 - Рационализиране на подвижното пчеларство	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	ACTLAB(55(1)(c)) - действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества	I.E.6 - Действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	PRESBEEHIVES(55(1)(d)) - действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели	I.E.7 - Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	COOPAPI(55(1)(e)) - сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти	I.E.8 - Сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	PROMOBEES(55(1)(f)) - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти	I.E.9 - Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Вино	RESTRVINEY(58(1)(a)) - преструктуриране и преобразуване на лозовите масиви	I.Д.1 - Преструктуриране и конверсия на лозята	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор
Sectoral - Вино	INVWINE(58(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи в селскостопански системи за отглеждане на лозя, с изключение на операциите, отнасящи се до вида интервенция, посочена в буква а), в съоръжения за преработка и в инфраструктура на предприятията за производство на вино, както и в структури и механизми за предлагане на пазара	I.Д.2 - Инвестиции в лозаро-винарския сектор	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор
Sectoral - Вино	GREENWINE(58(1)(c)) - събиране на реколтата на зелено, което означава пълното унищожаване или отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този начин добивът от съответната площ се свежда до нулев, без небране на реколтата, което представлява оставяне на грозде с търговско качество върху насажденията в края на нормалния производствен цикъл	I.Д.7 - Събиране на реколтата на зелено	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор
Sectoral - Вино	INFOR(58(1)(h)) - информационни действия във връзка с вината, провеждани в държавите членки, с които се насърчава отговорната	I.Д.4 - Информиране в държавите членки	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици

	консумация на вино или се популяризират схемите на Съюза за качество, обхващащи наименованията за произход и географските указания		във винарския сектор
Sectoral - Вино	PROMOWINE(58(1)(k)) - популяризиране в трети държави	I.Д.3 - Популяризиране в трети държави	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор
Sectoral - Вино	INVWINESUST(58(1)(m)) - инвестиции в материални и нематериални активи, насочени към повишаване на устойчивостта на винопроизводството	I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.1 - Инвестиции в земеделските стопанства	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони	II.Д.1. - Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство	O.25. Брой на младите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване
RD	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони	II.Д.2. - Подпомагане на много малки земеделски стопанства	O.26. Брой на новите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване (различни от младите земеделски стопани по O.25)
RD	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони	II.Д.3. - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство	O.26. Брой на новите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване (различни от младите земеделски стопани по O.25)
RD	RISK(76) - Инструменти за управление на риска	II.Е.2 - Инструменти за управление на риска в земеделието	O.9. Брой на единиците, обхванати от поддържаните инструменти за управление на риска на ОСП

Преглед

В рамките на тази цел Стратегическият план ще адресира потребности чрез интервенции, целящи повишаване на производителността на земеделските стопанства, чрез насочване на подпомагане към конкретни сектори, с цел подобряване на конкурентоспособността и подобряване на ресурсната ефективност.

1. Потребността от **повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодове, мляко и месо от преживни животни, които са със стопанско значение за страната**, ще бъде адресирана чрез интервенции за „Обвързано с производството подпомагане на доходите“, съгласно чл. 32-34. Чрез подкрепата на сектори и производства, изправени пред затруднение, ще се подобрява тяхната конкурентоспособност, устойчивост, качество и икономически потенциал.

Подпомагане на животновъдния отрасъл ще бъде насочено към млекодайното говедовъдство, чрез интервенциите за Обвързано с производството подпомагане на доходите, както и за биволи; Обвързано с производството подпомагане на доходите за млечни крави и Обвързано с производството подпомагане на доходите за млечни крави включени в развъдни програми. Месодайното направление в говедовъдството ще бъде подпомогнато с интервенции за Обвързано с производството подпомагане на доходите за месодайни крави и Обвързано с производството подпомагане на доходите за месодайни крави включени в развъдни програми. С цел повишаване на конкурентоспособността и устойчивостта застрашени от изчезване породи е разработена отделна интервенция за Обвързано с производството подпомагане на доходите за крави от застрашени от изчезване породи. Предвидено е подпомагане и за малките стопанства чрез Обвързано с производството подпомагане на доходите за говеда в планински райони. Секторът на дребните преживни животни ще бъде обхванат със следните интервенции: Обвързано с производството подпомагане на доходите за овце и кози в планински райони и Обвързано с производството подпомагане на доходите за овце и кози включени в развъдни програми и Обвързано с производството подпомагане на доходите за овце и кози от застрашени от изчезване породи.

Към сектор „Животновъдство“ ще бъде насочено допълнително финансиране, чрез прилагане на инструмента за преходна национална помощ, съгласно чл. 147 – преходна национална помощ за говеда с промяна на референтната дата през 2018 година – необвързана с производство и преходна национална помощ за овце-майки и/или кози – майки – обвързана с производство.

Обвързаното с производството подпомагане на доходите в сектор „Растениевъдство“ ще бъде насочено по-конкретно към производството на плодове и зеленчуци полско и оранжерийно производство и производство на протеинови култури. При плодовете ще се прилагат две отделни интервенции – Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове и Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодови насаждения до встъпване в плододаване, с еднакъв обхват на включените по интервенциите култури, покриващи целия жизнен цикъл на насажденията.

При зеленчуците полско производство ще се прилагат 4 отделни интервенции – обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци: 1. домати, краставици, корнишони и патладжани; 2. пипер; 3. картофи, лук и чесън; 4. моркови, зеле, дини и пъпеши. Предвижда се и подпомагане за най-дребните производители на плодове и зеленчуци, които се намират в планински райони, чрез интервенцията Обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планински райони. На отделна интервенция за оранжерийно производство на някои плодове и зеленчуци ще могат да разчитат земеделските стопани чрез интервенцията за обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство. Ще се прилага и отделна интервенция, подпомагаща производство на протеинови култури.

2. За адресиране на потребността от **подобряване на производителността и добивите в секторите на селското стопанство, осигуряващи продукти с по-висока добавена стойност**, ще се прилага интервенция „Инвестиции в земеделски стопанства“ – чл. 73 (ЕЗФРСР). Чрез интервенцията „Инвестиции в земеделски стопанства" ще се осигури инвестиционна подкрепа за различни видове стопанства с цел разширяване и модернизиране на производството, включително осъвременяване на производствените мощности, за увеличаване на продуктивността на тези стопанства. Интервенцията осигурява възможност за широк обхват на инвестиционна подкрепа в зависимост от нуждите на стопанствата в различните секторни производства.

3. За **ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на стопанствата, включително чрез технологии, постигащи по-високи екологични стандарти и водещи до сравнителни пазарни предимства**, Стратегическият план ще включва интервенция „Инвестиции в земеделски стопанства“ - член 73 (ЕЗФРСР). Чрез интервенцията "Инвестиции в земеделски стопанства" ще се осигури инвестиционна подкрепа за стопанствата с цел разширяване и

модернизиране на производството, включително осъвременяване на производствените мощности, за увеличаване продуктивността на стопанствата. Интервенцията осигурява възможност за широк обхват на инвестиционна подкрепа в зависимост от нуждите на стопанствата в различните секторни производства.

За тази потребност ще допринася и интервенцията „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“, съгласно „Установяване на млади земеделски стопани, помощ за стартиране на стопанска дейност в селските райони и развитие на малки стопанства“ - член 75 (ЕЗФРСР). Подкрепата за развитието на малки земеделски стопанства ще спомогне разрастване на тяхното производство. Интервенцията ще осигури по-добра пазарна ориентация на малките стопанства и повишаване на тяхната жизнеспособност, както и устойчиво развитие с цел достъп до ресурси за развитие чрез осигуряване на капиталов ресурс за разширяване на производството и за осъвременяване на производствените им мощности, за увеличаване продуктивността на стопанствата и намаляване зависимостта им от работна сила. По-висока конкурентоспособност ще се постигне чрез внедряване на нови технологии, които допринасят за повишаване на конкурентоспособността и постигане на екологични цели на земеделието.Също така принос за адресиране на потребността ще има интервенция II.Д.3. - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство. Повишаването на броя на новите стопанства в сектора ще доведе до увеличаване на инвестициите под формата на дълготрайни материални активи. Вследствие на допълнителните инвестиционни вложения и трудови ресурси се създават предпоставки за увеличение на приходите от селскостопанска дейност.

За удовлетворяване на тази потребност ще бъде насочена интервенция „Подпомагане на много малки земеделски стопанства“ - член 75. Интервенцията има за цел да обхване големия брой малки и полупазарни стопанства, които имат потенциал за развитие от гледна точка на мотивация и наличен фамилен труд. Разрастване на тяхното производство чрез подходяща публична подкрепа ще доведе до подсилване на групата от средните по размер стопанства, които са по-жизнеспособни. Това ще се отрази положително на цялостното състояние в отрасъла. Интервенцията ще осигури възможности за развитие на така наречените фамилни и по-малките стопанства в страната. Подкрепата ще осигури възможност за развитие на производства, които имат по-висока възвращаемост и рентабилност на единица площ. Този подход може да генерира достатъчна доходност, която да ги направи икономически устойчиви. Чрез облекчаване достъпа до пазара и възможностите за реализация на продукция по късите вериги за доставка фамилните и по-малките стопанства могат да повишат своята доходност и да получат по-добра цена за продукцията си. Това ще допринесе за повишаване доходите, които тези стопанства имат от пазара и ще позволи да се повишат техните инвестиционни възможности, за да се намали зависимостта им от субсидии и очакванията им за инвестиционна публична подкрепа.

4. За **повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока добавена стойност в малките стопанства** ще се прилага интервенция „Подпомагане на много малки земеделски стопанства“ -член 75. Интервенцията има за цел да обхване големия брой малки и полупазарни стопанства, които имат потенциал за развитие от гледна точка на мотивация и наличен фамилен труд. Разрастване на тяхното производство чрез подходяща публична подкрепа ще доведе до подсилване на групата от средните по размер стопанства, които са по-жизнеспособни. Това ще се отрази положително на цялостното състояние в отрасъла. Интервенцията ще осигури възможности за развитие на така наречените фамилни и по-малките стопанства в страната. Подкрепата ще осигури възможност за развитие на производства, които имат по-висока възвращаемост и рентабилност на единица площ. Този подход може да генерира достатъчна доходност, която да ги направи икономически устойчиви. Чрез облекчаване достъпа до пазара и възможностите за реализация на продукция по късите вериги за доставка фамилните и по-малките стопанства могат да повишат своята доходност и да получат по-добра цена за продукцията си. Това ще допринесе за повишаване доходите, които тези стопанства имат от пазара и ще позволи да се повишат техните инвестиционни възможности, за да се намали зависимостта им от субсидии и очакванията им за инвестиционна публична подкрепа.

5. **Повишаване на износа на селскостопански продукти с висока добавена стойност**

Интервенциите, удовлетворяващи тази потребност, имат за цел да повишат конкурентоспособността на селскостопанските продукти от Съюза и тяхното потребление, да подобрят репутацията им както в рамките на Съюза, така и извън него, и да увеличат пазарния дял на тези продукти, като се обърне специално внимание на пазарите в трети държави, които имат най-голям потенциал за растеж. В случай на сериозни смущения на пазара, загуба на потребителското доверие или други специфични проблеми промоционалните дейности следва да спомогнат за възстановяване на нормалните пазарни условия.

Тази потребност в допълнение може да бъде адресирана в допълнение чрез прилагане на Схема за държавна помощ „Помощ за участие в изложения“ (ако бъдещото законодателство в областта на държавните помощи позволява това), като по този начин ще окаже допълнителна подкрепа на земеделските стопанин за участие в международни изложения. Целта е популяризирането на висококачествена земеделска продукция на международния пазар от една страна и стимулиране на износа от друга.

Допълнителна възможност за адресиране на потребността би могла да бъде и схемата за държавна помощ „Помощ за сертифициране на стопанства в сектор „Плодове и зеленчуци“ по стандарта GLOBALG.A.P“ (ако бъдещото законодателство в областта на държавните помощи позволява това). Целта на помощта е чрез подкрепа на земеделските стопани за въвеждане на стандарта GLOBALG.A.P. да се оптимизира процесът по производство на качествени селскостопански продукти в сектор „Плодове и зеленчуци“, да се намали използването на химически суровини и да се сведе до минимум вредното въздействие върху околната среда. Това от своя страна ще доведе до повишаване на конкурентоспособността и разширяване възможностите за износ.

6. Потребността от **модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства**, насърчаване на връзките между производителите и науката и създаване на условия за обмен на знания, иновации ще се адресира чрез интервенцията „Инвестиции в земеделски стопанства“ – чл. 73 (ЕЗФРСР). Подпомагането ще бъде насочено към адресиране на необходимостта от внедряване на нови технологии в стопанства, които са пазарно ориентирани и насочени към инвестиции и диверсификация на производствата. По този начин ще се насочи подпомагането към иновациите и новите технологии, включително в дигиталната област, които се отличават с високи цени и високи разходи за внедряване. Поради затрудненията в осигуряването на работна ръка за селскостопанското производство ще се осигури възможност за автоматизация на работните процеси с цел увеличава производителността на животновъдните и растениевъдите стопанства. Възможността за достъп до цифровизация на селското стопанство и въвеждането на автоматизация и роботизация на производството с използване на високопроизводителни машини и цифрови технологии ще осигури за земеделските стопани възможност за производство на по-качествена продукция и по-ефективна организация на работата в стопанството.

7. За **гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходите, чрез модернизация на стопанствата, използване на цифровизацията, както и по-широкото прилагане на подвижното пчеларство** се предвижда комплекс от интервенции:

Интервенция „Консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики за пчелари и пчеларски организации, включително относно агресорите и болестите в кошера, особено вароатозата“ ще адресира необходимостта от повишаване на знанията, уменията и информираността на пчеларите и пчеларските организации при справянето им с икономически значимите заболявания по пчелните семейства, повишаване на добива на мед и други пчелни продукти, подобряване на здравословното състояние на пчелните семейства и ползата от достъпа до разнообразни източници на нектар.

Интервенция „Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата“ - член 55, ще подобри ефективността на пчелното стопанство и ще допринесе за задоволяване на потребностите по избраните специфични цели. Прилагането на подходящи, предписани от ветеринарен специалист ветеринарномедицински продукти за пчели ще подобри здравословното състояние на пчелните семейства и ще се постигне устойчивост в числеността на пчелната популация.

Интервенция „Сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти“ – член 55, ще допринесе в най-голяма степен за засилване и укрепване на връзките между пчеларите, национално и регионално представителни браншови организации и специализираните органи за изследователска дейност чрез прилагането на проекти с потенциал за развитие на сектора. Интервенцията има за цел да стимулира сътрудничеството между пчеларите, национално и регионално представителни браншови организации и специализирани органи за прилагане на изследователски програми в пчеларството, внедряване на иновации и нови технологии в отглеждането, селекцията и организацията на пазара на меда и пчелните продукти, стимулиране на дигитализацията и повишаване на конкурентоспособността на производителите.

Интервенция „Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти“ - член 55, ще има пряк ефект върху запознаване на обществеността с полезните качества на пчелния мед и пчелните продукти и скъсяване на веригата на доставки. Така ще се повиши добавената стойност на производителите от една страна, а от друга ще се повиши доверието и информираността на потребителите.

Интервенция „Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели“ - член 55, ще допринесе за запазване на пчелната популация и устойчивост на сектора, както и запазване на биоразнообразието и екосистемите.

Интервенция „Инвестиции в материални и нематериални активи“ – член 55, ще създаде възможност за пчеларите за закупуване на пчеларски инвентар, необходим при първичния добив на пчелен мед и други пчелни продукти, като част от подобряване на общите условия за производство в сектора.

Интервенция „Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели“ – член 55, ще допринесе за увеличаване на пчелните семейства и подновяване на наличните амортизирани кошери. С прилагане на интервенцията ще се постигне подобряване на условията за отглеждане на пчелните семейства и оптимален добив на производство на пчелен мед, като по този начин ще се постигне задоволяване на идентифицираните потребности по избраните специфични цели.

Интервенция „Рационализиране на подвижното пчеларство“ – член 55, ще осигури постигането на специфични цели б) и е) като улесни и стимулира прилагането на подвижното пчеларство, което от своя страна ще подобри ефективността на пчелното стопанство, чрез осигуряване на разнообразна паша на пчелите, повишаване на добивите и екологичния потенциал. С прилагането на подвижно пчеларство ще да се избегне проблема с отравянията, като пчелните семейства се транспортират/преместват до места, където не се извършват активни растителнозащитни мероприятия.

Интервенция „Действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите

вещества„ – член 55, ще се подобри проследяемостта на пчелния мед и пчелните продукти, да улесни тяхната реализация, както и самоконтрола на пчеларите относно безопасността и качеството на предлаганата от тях продукция. Дейностите ще бъдат насочени към контрол на определени стойности на физикохимични показатели, които са гаранция за неговата натуралност, за наличие на допълнителна обработка на същия, както и за добавяне на глюкоза и инвертна захар. Изследването на хранителните запаси на пчелните семейства за липса на остатъци от пестициди ще допринесе за осигуряване на условия успешното им презимуване. Това ще подобри икономическите резултати на пчелните стопанства и адаптирането им към изискванията на пазара.

Прилагането на целия набор от интервенции ще гарантира по-добри условия за развитие на сектора, повишаване ефективността на пчелните семейства, повишаване на доходите на земеделските стопани и тяхната устойчивост и конкурентоспособност на пазара.

8. За **повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сектор, модернизация на стопанствата и предприятията за производство на вино, както и за стимулиране на експортната ориентация и подобряване на структурата на сектора** ще бъдат включени следните интервенции (ЕФГЗ):

Интервенция „Преструктуриране и конверсия на лозя“ (чл. 58), която ще доведе до повишаване на жизнеспособността на гроздопроизводителите в България; устойчивост на конкурентоспособността и пазарната ориентация на стопанствата, обновяване на производствения потенциал в лозарството, поддържане и изграждане на неговата модерна и конкурентна структура.

Интервенция „Инвестиции в лозаро-винарския сектор“ (чл. 58), която чрез материални и нематериални инвестиции в преработвателни съоръжения, винарска и маркетингова инфраструктура ще доведе до подобряването на общите резултати на винарските предприятията и адаптирането им към изискванията на пазара, както и повишаване на тяхната конкурентоспособност.

Интервенция „Насърчаване на винения туризъм“ – член 58. Изпълнението на интервенцията ще допринесе за подобряване на репутацията на винения сектор, запознаване на обществото с туристическия потенциал на лозаро-винарските региони в страната и популяризиране на техните специфики. По този начин ще се осигури осведоменост сред потребителите за качествените характеристики на вината със ЗНП, ЗГУ, биологичните вина и сортовите вина без ЗНП/ЗГУ. Съгласно чл. 111, параграф 2, интервенциите, основани на чл. 58 (1), точка (и), нямат подходящ индикатор за резултат в Приложение I.

Интервенция „Популяризиране в трети държави“ за лозаро-винарския сектор – член 58, е насочена към повишаване на конкурентоспособността и износа на пазарите в трети страни на вина със ЗНП, ЗГУ и сортови вина без ЗНП и ЗГУ, включително и биологични такива. Интервенцията ще допринесе, чрез реклама и популяризация, за повишаване на търсенето на целевите пазари вина със ЗНП, ЗГУ и сортови вина. Заложеният широк набор от допустими дейности, които могат да бъдат изпълнявани в рамките на интервенцията, ще позволи да се осигури провеждането на промоционални и информационни кампании, съобразени със спецификите на международните пазари, като ще допринесе и за позиционирането на нови пазари. При изпълнението на интервенцията ще е допустимо осъществяването на пазарни проучвания на целевите съществуващи или нови пазари, които ще допринесат за разширяване и консолидиране на пазарните възможности. Част от изпълнението на дейностите по интервенцията ще позволи подготовката на технически досиета, включително лабораторни изпитвания и оценки относно енологичните практики, фитосанитарните и хигиенните правила, както и други изисквания на трети държави за внос на продукти от лозаро-винарския сектор. Това ще допринесе за преодоляването на ограниченията при достъпа до пазарите на трети държави. Съгласно чл. 111,

параграф 2, интервенциите, основани на чл. 58 (1), точка (к), нямат подходящ индикатор за резултат в Приложение I.

Интервенция „Информиране в държавите членки“ в лозаро-винарския сектор - член 58, ще допринесе за повишаване на информираността на потребителите за отговорната консумация на вино и за обхвата на схемите на Съюза за качество, включващи наименованията за произход и географските указания. Повишаването на информираността на българските и европейските потребители ще допринесе за засилване на разпознаваемостта на вината, като част от полаганите от Съюза усилия за повишаване на проследимостта и контрола при осигуряване на безопасността на продуктите и тяхното качество. Сред възможностите, предоставяни от интервенцията е създаването и поддържането на информационна платформа, която да съдържа информация за отговорната консумация на вино, за значението и ролята на районите за производство на вина със ЗНП и ЗГУ включително и биологични такива, процеса на производство, присъщите характеристики на вината със ЗНП и ЗГУ, тероар, типичността, историята, специфичните практики. Тази платформа ще е инструмент с широк спектър на приложение, който ще дава възможност за пълно проследяване на процесите в сектора и на произведените вина със ЗНП и ЗГУ, включително и биологични такива, вкл. за отглежданите винени сортове лозя и разпределението им по лозаро-винарски райони. Организирането на тематични дегустации и провеждането на семинари насочени към представители на ресторантьорството и хотелиерството, както и към целеви групи потребители ще допринесе за запознаването им с районите за производство на вина със ЗНП и ЗГУ, с качеството и отличимостта на продуктите и ще допринесат за постигане на специфичната цел на мярката. Съгласно чл. 111, параграф 2, интервенциите, основани на чл. 58 (1), точка (з), нямат подходящ индикатор за резултат в Приложение I.

За постигането на тази потребност ще допринесе и заложената в лозаро-винарския сектор интервенция „Инвестиции в екологични съоръжения“. Предвидената интервенция цели да допринесе за повишаване на устойчивостта на винарските предприятия и в икономическото и екологичното й измерение.

Интервенция „Събиране на реколтата на зелено“ (член 58) цели предоставяне на подпомагане на сектора в период на криза, така че конкурентоспособността на гроздопроизводителите да не бъде повлияна в голяма степен от настъпилия дисбаланс между търсенето и предлагането.

9. Потребността от **подобряването на достъпа до финансиране** ще бъде адресирана чрез прилагане на финансови инструменти. На основание извършен анализ за нуждите от прилагане на финансов инструмент в България, е изведена необходимостта от разработване на гаранционна схема, насочена новите, малките и средните земеделски стопанства, поради липсата на достатъчен ресурс за обезпечаване на средствата, като нужда от по-благоприятен достъп за финансиране е изведена и по отношение на съществуващите големи стопанства и преработватели, включително за инвестиции в неселскостопански дейности, поради неликвидност на обезпеченията. Предвиден е финансов инструмент за малки и млади земеделски производители и стартиращи предприятия за неземеделски дейности в селските райони, под формата на гаранционна схема за предоставяне на безлихвени необезпечени кредити с мултипликатор на средствата 1,25 пъти, както гаранционна схема за микро, малки и средни предприятия в сектор селскостопански дейности и преработка на земеделски продукти, включително за извършване на неселскостопански дейности в селските райони, под формата на гаранционна схема, с мултипликатор в размер на 5 пъти.

2.1.SO2.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо - Стратегическият план не се предвижда да допринася към InvestEU.

2.1.SO2.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	Целева стойност
R.3 CU - Цифровизация на селското стопанство Брой на стопанствата, ползващи се от подпомагане с цел използване на технологии за цифрово земеделие по линия на ОСП	7,10 %
R.5 - Управление на риска Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП	29,60 %
R.9 CU PR - Модернизация на стопанствата Дял на земеделските стопани, получаващи подпомагане за инвестиции с цел преструктуриране и модернизиране, включително подобряване на ресурсната ефективност	1,98 %
R.10 CU PR - Подобряване на организацията на веригата на доставките Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП	0,53 %
R.35 CU - Опазване на пчелните кошери Дял на пчелните кошери, подпомагани по ОСП	39,23 %
R.39 CU - Развитие на икономиката в селските райони Брой на селскостопанските предприятия, включително предприятия от сферата на биоикономиката, развити с подпомагане по ОСП	781,00

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.3 За периода на прилагане на интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ се предвижда на най-малко 7 600 земеделски стопани да бъде предоставен предвидения индивидуален съветнически пакет, свързан с използването на цифрови/дигитални технологии в стопанството. Чрез интервенция „Професионално образование и придобиване на умения“ се предвижда подпомагане на информационни семинари и демонстрационни дейности, свързани с използването на цифрови технологии, от които прогнозно да се възползват близо 9 700 земеделски стопани, обогатявайки дигиталните си знания и умения. Чрез интервенция "Инвестиции в земеделски стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда" за периода на прилагане на стратегическия план се предвижда да се подкрепят най-малко 160 земеделски стопани за инвестиции, свързани с прилагане на прецизно земеделие.

R.5 Към стойността на индикатора се отнася броят на земеделските стопани – бенефициенти по директни плащания на ОСП, които ще имат възможност да се възползват от инструменти за управление на риска, а именно приблизително 60 000 земеделски стопани.

R.9 Предвижда се за периода на прилагане на стратегическия план да се подкрепят най-малко 1 100 земеделски стопани за инвестиции в техните стопанства чрез интервенция „Инвестиции в земеделски стопанства“. Предвижда се не по-малко от 20 земеделски стопани да получат подпомагане за превантивни дейности чрез интервенция „Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия“. За периода на прилагане на стратегическия план е предвидено да се подкрепят не по-малко от 3 000 земеделски производители с много малки стопанства. За интервенция „Преструктуриране и конверсия на лозя“, индикаторът отчита планирания брой стопанства, които се очаква да бъдат подпомогнати. Стойностите за тази интервенция са отразени с натрупване за всяка година по 60 стопанства.

R.10 Предвижда се за периода на прилагане на стратегическия план да се подкрепят най-малко 64 проекта за групи и организации на производители, в които участват средно по 5 земеделски стопани или общо за периода на изпълнение на плана около 320 земеделски стопани да участват в групи на производители или организации на производители.

Също така, се предвижда чрез стратегическия план да се подкрепят най-малко 53 проекта за къси вериги на доставки, в които участват средно по 7 земеделски стопани или общо за периода на

изпълнение на плана около 370 земеделски стопани да участват в къси вериги на доставки.

За интервенцията оперативни програми в сектор „Мляко и млечни продукти“ заложената цифра е на база планиран брой членове на 4 организации на производители. За интервенцията оперативни програми в сектор „Плодове и зеленчуци“ заложената стойност е на база минималния брой членове за планирани 3 организация за 2024 г. и 4 организации за следващите години, които да изпълняват оперативни програми. За периода на прилагане на стратегическия план е предвидено да се подкрепят не по-малко от 1 000 земеделски производители, които да се включат за участие в схемите за качество или участващи в групи от производители, подпомогнати за промоционални дейности.

R.39 Чрез интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ се предвижда за периода на прилагане на стратегическия план да се подкрепят най-малко 144 предприятия за инвестиции в преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда. Принос към стойността на индикатора е предвиден и чрез интервенция „Инвестиции в лозаро-винарския сектор“, където се отчита планирания брой сключени договори/одобрени проекти. Стойностите са отразени с натрупване - всяка година по 20/25 договора/одобрени проекта. За периода на прилагане на стратегическия план е предвидено най-малко 650 земеделски стопани и предприятия да получат подпомагане за бизнеса в селските райони.

2.1.SO2.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Финансовото разпределение за интервенциите, програмирани по Цел 2, съответства на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява да се постигнат целите в съответствие с прогнозните целеви стойности за индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен финансов ресурс, в размер на 1 млрд. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят).

Интервенциите, чрез които е заделен най-голям финансов ресурс, допринасящи за постигането на целта са „Инвестиции в земеделски стопанства“, „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“, „Подпомагане на много малки земеделски стопанства“ (ЕЗФРСР) и „Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми“, „Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави“ (ЕФГЗ).

2.1.SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

2.1.SO3.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.SO3.1.1 Силни страни

1. Добра и устойчива позиция на земеделските производители от секторите зърно, технически култури във веригата на стойността.
2. Нарастване на добавената стойност на производствата на: мелничарски продукти, нишесте и нишестени продукти; на хляб и тестени изделия; на биологични продукти.
3. Подобряването на регулаторната уредба и повишаването на изискванията за получаване на субсидии допринасят за изсветляване на отрасъла.
4. Нараства интересът на земеделските производители към късите вериги за доставка, които са предпоставка не само за увеличаване доходите на производителите, но засилват конкуренцията.
5. Утвърждаване на нови канали за продажба на биологични продукти в търговската мрежа;.
6. Създаване на възможност за директни доставки, след приемането през 2010 г. на Наредба 26 всички биологични производители имат възможност да преработват и продават директно на потребителя малки количества храни от животински произход (месо, мляко, яйца, пчелен мед, риба).

2.1.SO3.1.2 Слаби страни

1. Намалява делът на първичното производство от секторите мляко, месо, плодове и зеленчуци в добавената стойност.
2. Земеделието предоставя сравнително ценово конкурентна, но недостатъчна по обем суровина.
3. Капацитетът на преработвателните предприятията е натоварен частично.
4. Недостатъчен потенциал за иновационни внедрявания поради относително малките размери на предприятията, слабости по отношение реализацията и икономиите от мащаба.
5. Значителен дял от земеделските производители са практически изключени от веригата на стойността.
6. При много от основните продукти има висока асиметрия на изкупните цени с цените на дребно по веригата.
7. Малък брой Организации и Групи на производителите, с малък брой активни членове и с нисък дял на търгуваната от ОП и ГП продукция.
8. Слаба вертикална интеграция по веригата на стойността.
9. Липса на пазарна информация за оборотите от продажба на биологични продукти в страната – български и вносни. Малък брой преработвателни предприятия на биопродукти за някои от секторите, като месопреработка и зърнопреработка.
10. По-високи цени за биологичните продукти в България, в сравнение с еквивалентните биологични продукти в други страни, както и слаба конкурентната позиция на биологичните продукти в сравнение с еквивалентните конвенционални продукти в страната.
11.Липса на нагласи за сдружаване сред биологичните производители

2.1.SO3.1.3 Възможности

1.Подкрепа на инвестициите на преработвателните предприятия в собствено производство на суровини или в собствена преработвателна база.
2. Обвързване на инвестиционната подкрепа в преработката със стандарти за качество и използване на местни суровини.
3. Обвързване инвестиционното подпомагане в ХВП с ангажименти за интегриране и осигуряване на услуги на местни земеделски производители.

4. Подкрепа на дейности на преработвателните предприятия за обслужване на интеграционните процеси - окачествяване, изкупуване, съхраняване, транспорт на суровините.

5. Предприемане на действия за регламентиране продажбите чрез къси вериги на доставка.

6. Осигуряване на възможности за по-голяма и адекватна на нуждите и на икономическите показатели инвестиционна подкрепа за късите вериги на доставки.

7. Търсене на допълнителни механизми за борба с нелоялните търговски практики.

8. Европейска воля за борба с нелоялната търговия и злоупотребата с търговско положение, чрез правила и с либерализация и облекчаване на пазарния достъп.

9. Подобряванена нормативната уредба, регламентираща дейността на групи и организации на биологични производители и преработватели съгласно Регламент 848/2018.

10.Вертикално стимулиране на местни икономически инициативи и на нагласите за сдружаване.

11.Стимулиране на износа чрез осигуряване на подкрепа за участие в изложения и организиране на посещения, B2B и B2C срещи с потенциални клиенти от други държави.

2.1.SO3.1.4 Заплахи

1. Наличие на висок конкурентен натиск от внос в секторите месо, мляко, плодове и зеленчуци.

2. Достъпът до пазара става по-скъп и труден заради необходимостта от въвеждане на нови стандарти и изисквания.

3. Зависимостта на ХВП в много от случаите от вносна суровина за преработка прави отрасъла негъвкав и уврежда конкурентоспособността му.

4. Непропорционалната пазарна мощ между отделните звена по веригата на стойността ощетява най-вече земеделските сектори;

5. Нови неблагоприятни тенденции в търговските политики

6. Липса на нагласи за сдружаване сред био производителите и преработватели, което е бариера пред успешната пазарна реализация на нишови продукти с растящ пазар, но търсещи по-големи партидни количества.

7.Бавни темпове за развитието на биопроизводството, предвид изключително конкурентната среда на пазара

2.1.SO3.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.SO3.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да
П.3.3.	Допълване и подобряване на регулацията за директните продажби	нисък приоритет	Не
П.3.4.	Разширяване и развитие на мерките и механизмите за борба с нелоялните търговски практики	нисък приоритет	Не
П.3.5.	Засилване на контрола над вноса на суровини	нисък приоритет	Не
П.3.6.	Осигуряване на необходимото количество и качество местни суровини за по-пълно използване на капа	среден приоритет	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

Неприложимо

2.1.SO3.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
Sectoral - Плодове и зеленчуци	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия	I.Г.1.1 - Инвестиции в материални и нематериални активи	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Плодове и зеленчуци	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия	I.Г.1.2 - Интервенции, свързани с целите в областта на агроекологията и климата	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Плодове и зеленчуци	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия	I.Г.1.3 - Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техники	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Плодове и зеленчуци	ADVI1(47(1)(b)) - консултантски услуги и техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд	I.Г.1.4 - Интервенции, свързани с консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Плодове и зеленчуци	TRAINCO(47(1)(c)) - обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на използването на организирани платформи за търговия и стокови борси на спот и фючърсни пазари	I.Г.1.5 - Обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Плодове и зеленчуци	PROMO(47(1)(f)) - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене, както и към диверсифициране и консолидиране на пазарите	I.Г.1.6 - Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене в сектор „Плодове и зеленчуци“	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Плодове и зеленчуци	CLIMA(47(1)(i)) - действия за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към това изменение	I.Г.1.7 - Интервенции за допринасяне за смекчаването на изменението на климата и за адаптирането към него сектор	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

		„Плодове и зеленчуци“	
Sectoral - Плодове и зеленчуци	WITHD(47(2)(f)) - изтегляне от пазара за свободно разпространение или други дестинации, включително където е необходимо обработване за улесняване на изтеглянето	I.Г.1.8 - Изтегляне от пазара за безвъзмездно разпределяне или други дестинации, включително, когато е необходимо, обработване за улесняването на това изтегляне в сектор „Плодове и зеленчуци“.	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Плодове и зеленчуци	HARIN(47(2)(i)) - застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, че бенефициерите предприемат необходимите превантивни мерки спрямо рисковете	I.Г.1.9 - Застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, ч	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Плодове и зеленчуци	COACH(47(2)(j)) - индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или съгласно член 67, параграф 7 от Регламент (ЕС) 2021/2115, или за отделни производители	I.Г.1.10 - Индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или за отделни производители;	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Мляко и млечни продукти	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия	I.Г.2.1 - Инвестиции в материални и нематериални активи в сектор "Мляко и млечни продукти"	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Мляко и млечни продукти	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия	I.Г.2.2 - Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на болести по животните и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техн	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Мляко и млечни продукти	ADVI1(47(1)(b)) - консултантски услуги и техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд	I.Г.2.3 - Консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral - Мляко и млечни продукти	TRAINCO(47(1)(c)) - обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на използването на организирани платформи за търговия и стокови борси на спот и фючърсни пазари	I.Г.2.4 - Обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смек	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми
Sectoral -	PROMO(47(1)(f)) - популяризиране,	I.Г.2.5 - Популяризиране,	O.35. Брой на

Мляко и млечни продукти	комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене, както и към диверсифициране и консолидиране на пазарите	комуникация и маркетинг	подпомогнатите оперативни програми
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.2 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони	II.Д.2. - Подпомагане на много малки земеделски стопанства	O.26. Брой на новите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване (различни от младите земеделски стопани по O.25)
RD	RISK(76) - Инструменти за управление на риска	II.Е.2 - Инструменти за управление на риска в земеделието	O.9. Брой на единиците, обхванати от поддържаните инструменти за управление на риска на ОСП
RD	COOP(77) - Сътрудничество	II.Ж.2 - Сътрудничество за къси вериги на доставка	O.1. Брой на проектите на оперативните групи за европейско партньорство за иновации (ЕПИ)
RD	COOP(77) - Сътрудничество	II.Ж.3 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители	O.28. Брой на подпомаганите групи и организации на производители

Преглед

1. За **повишаване нивото на организираност на земеделските производители** се предвижда включването на интервенции чрез оперативни програми в секторите „Плодове и зеленчуци“ и „Мляко и млечни продукти“. За адресиране на тази потребност се предвижда подкрепа за използване на съществуващия потенциал за развитие на организации и/или групи на производителите, развитие на структурите за предлагане на продукцията на пазара с цел директно повишаване на конкурентоспособността на производителите и техните организации. Целта на прилагането на тези интервенции е концентриране на произведената земеделска продукция, планиране и адаптиране на производството към търсенето по отношение на качество и количество, намаляване на производствените разходи, увеличаване на договорната сила на производителите на селскостопанска продукция във взаимоотношенията им с търговци на едро и дребно и постигане на по-добра пазарна реализация. Реализирането на целите на оперативните програми ще повиши доверието между земеделските производители, което ще допринесе за увеличаване на членовете на сдруженията и на самите сдружения. По-големият размер на организациите на производители предопределя по-високи стойности на обемите на търгуваната продукция. Чрез реализиране на целите на оперативните програми ще се повиши делът на първичното производство на малките земеделски стопанства в добавената стойност в съответния сектор, като се постигне интегрирането им във веригата на стойността.

За адресиране на идентифицираната потребност се предвижда интервенцията „Подкрепа на организации на производители или групи от производители“, Сътрудничество, съгласно чл. 77 (ЕЗФРСР). Обединяването на земеделските стопани в организации и групи на производители е механизъм, чрез които ще се постигне концентрирането на произведената земеделска продукция, планиране и адаптиране на производството в съответствие с търсенето на пазара по отношение на качество и количество, намаляване на производствените разходи, увеличаване на договорната сила на производителите на селскостопанска продукция във взаимоотношенията им с търговци на едро и дребно и постигане на по-добра пазарна реализация.

В допълнение, потребността ще бъде адресирана чрез интервенция „Сътрудничество за къси вериги на доставки“, Сътрудничество, съгласно чл. 77 (ЕЗФРСР). Избраната интервенция цели създаването, организацията и укрепването на къси вериги за доставки чрез хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците в тях. Интервенцията предвижда различни форми на коопериране, в това число по реда на Закона за задълженията и договорите, Търговския закон или Закона за кооперациите, което да улесни участниците в обединенията, предмет на подпомагане да реализират съвместно продукция на пазара.

За адресиране на потребността са предвидени интервенции в сектор „Плодове и зеленчуци“ – съгласно член 43, които в рамките на оперативните програми предвиждат подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители и асоциации на организации на производители ще стимулира сдружаване на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и ще повиши нивото на организираност в сектора, в резултат на което ще се създадат редица положителни тенденции в множество елементи на производството и пазара.

Потребността ще бъде удовлетворена чрез интервенции в сектор „Мляко и млечни продукти“ – съгласно член 67, които в рамките на оперативните програми предвиждат подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители, асоциации на организации на производители и групи на производители ще стимулира сдружаването на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и ще повиши нивото на организираност в сектора. Обединяването на земеделските производители в рамките на различни форми на сътрудничество прави възможни дейности, които са им от полза да генерират по-висока добавена стойност, която те не биха могли да постигнат самостоятелно. Сдружаването на земеделските производители в организации на производители, групи производители и асоциации на организации на производители ще се създаде редица положителни тенденции в множество елементи на производството и пазара.

2. За **подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства** се предвиждат интервенции чрез оперативни програми в секторите „Плодове и зеленчуци“ и „Мляко и млечни продукти“. За адресиране на тази потребност се предвижда повишаване на мотивацията за сдружаване на малките земеделски стопани в организации и групи на производители, чрез което ще се постигне увеличаване на договорната сила на малките производители на селскостопанска продукция във взаимоотношенията им с търговци на едро и дребно и постигане на по-добра пазарна реализация. Сдружаването на малките земеделски стопанства освен по-добра пазарна ориентация ще им осигури и достъп до ресурси за развитие и повишаване на тяхната жизнеспособност. Реализирането на целите на оперативните програми ще спомогне за разрастване на производството, като се повиши делът на първичното производство на малките земеделски стопанства в добавената стойност в съответните сектори. Така ще се постигне интегрирането на малките земеделски стопанства във веригата на стойността и повишаване на

конкурентоспособността на производителите.

За подобряване на пазарната ориентация и реализацията ще се прилага интервенция „Подпомагане на много малки земеделски стопанства“ -член 75. Интервенцията има за цел да обхване големия брой малки и полупазарни стопанства, които имат потенциал за развитие от гледна точка на мотивация и наличен фамилен труд. Разрастване на тяхното производство чрез подходяща публична подкрепа ще доведе до подсилване на групата от средните по размер стопанства, които са по-жизнеспособни. Това ще се отрази положително на цялостното състояние в отрасъла. Интервенцията ще осигури възможности за развитие на така наречените фамилни и по-малките стопанства в страната. Подкрепата ще осигури възможност за развитие на производства, които имат по-висока възвращаемост и рентабилност на единица площ. Този подход може да генерира достатъчна доходност, която да ги направи икономически устойчиви. Чрез облекчаване достъпа до пазара и възможностите за реализация на продукция по късите вериги за доставка фамилните и по-малките стопанства могат да повишат своята доходност и да получат по-добра цена за продукцията си. Това ще допринесе за повишаване доходите, които тези стопанства имат от пазара и ще позволи да се повишат техните инвестиционни възможности, за да се намали зависимостта им от субсидии и очакванията им за инвестиционна публична подкрепа.

За адресиране на идентифицираната потребност се предвижда интервенцията „Подкрепа на организации на производители или групи от производители“, Сътрудничество - съгласно член 77 (ЕЗФРСР). Обединяването на земеделските стопани в организации и групи на производители е механизъм, чрез които ще се постигне концентрирането на произведената земеделска продукция, планиране и адаптиране на производството в съответствие с търсенето на пазара по отношение на качество и количество, намаляване на производствените разходи, увеличаване на договорната сила на производителите на селскостопанска продукция във взаимоотношенията им с търговци на едро и дребно и постигане на по-добра пазарна реализация.

С цел подобряване на пазарния достъп на малките земеделски стопанства са насочени интервенциите в сектор „Плодове и зеленчуци“ – съгласно член 43, които в рамките на оперативните програми предвиждат подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители и асоциации на организации на производители ще стимулира сдружаване на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и ще повиши нивото на организираност в сектора, в резултат на което ще се създадат редица положителни тенденции в множество елементи на производството и пазара.

Потребността ще бъде удовлетворена чрез интервенции в сектор „Мляко и млечни продукти“ – съгласно член 67, които в рамките на оперативните програми предвиждат подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители, асоциации на организации на производители и групи на производители ще стимулира сдружаването на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и ще повиши нивото на организираност в сектора. Обединяването на земеделските производители в рамките на различни форми на сътрудничество прави възможни дейности, които са им от полза да генерират по-висока добавена стойност, която те не биха могли да постигнат самостоятелно. Сдружаването на земеделските производители в организации на производители, групи производители и асоциации на организации на производители ще се създаде редица положителни тенденции в множество елементи на производството и пазара.

3. **Допълване и подобряване на регулацията за директните продажби**

Към момента изискванията за директната доставка, извършена от производителя до крайния

потребител или до местни обекти за търговия на дребно, изискванията за производители, които извършват директни доставки на краен потребител на малки количества първични продукти от животински произход, прясно месо от птици и зайци, заклани във фермата, отстрелян едър и дребен дивеч или месо от едър и дребен дивеч и относно доставката на храни от животински произход, обработени и/или преработени в обект за търговия на дребно, до други обекти за търговия на дребно като странична, локална и ограничена дейност, са регламентирани в Наредба № 26 от 2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход (обн. ДВ. бр.84 от 2010 г.).

В „Държавен вестник“ бр. 52 от 2020 г. беше обнародван нов Закон за храните. Съгласно § 8, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за храните, подзаконовите нормативни актове по прилагането му се приемат, съответно издават, в 6-месечен срок от влизането на закона в сила. В тази връзка е необходимо да бъде издадена нова наредба, която регламентира този вид дейности.Проектът на Наредба за изискванията за директни доставки от производителя на малки количества първични продукти и храни от животински произход урежда условията и реда за: 1. директната доставка, извършена от производителя до крайния потребител или до местни обекти за търговия на дребно, които извършват директни доставки на краен потребител, на малки количества: а) първични продукти - сурово мляко, пчелен мед и пчелни продукти, яйца от кокошки, пъдпъдъци и щрауси, прясна и охладена морска и сладководна риба; б) прясно месо от птици и зайци, заклани във фермата; в) отстрелян едър и дребен дивеч или месо от едър и дребен дивеч; 2. доставката на храни от животински произход, обработени и/или преработени в обект за търговия на дребно, до други обекти за търговия на дребно като странична, локална и ограничена дейност.

С проекта се определят национални мерки в съответствие с чл. 1, параграфи 4 и 5 от Регламент (ЕО) № 853/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно определяне на специфични хигиенни правила за храните от животински произход.

Наредбата се издава на основание чл. 7, ал. 1 от Закона за храните и отменя Наредба № 26т 2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход (обн. ДВ. бр.84 от 2010г., изм. ДВ. бр.46 от 2012 г., изм. и доп. ДВ. бр. 46 от 2014 г., изм. и доп. ДВ. бр.87 от 2015 г.). Регламентирани са количествата първични продукти, броят на птици и зайци, заклани във фермата и отстрелян едър и дребен дивеч, определени като „малки количества” за директна доставка.

Проектът определя изискванията, на които трябва да отговарят обектите за добиване на първичните продукти, изискванията към самите продукти, както и при извършването на директната им доставка до краен потребител.

Разписани са условията за доставка на храни от животински произход, обработени и/или преработени в обект за търговия на дребно, до други обекти за търговия на дребно като странична, локална и ограничена дейност.

Целта на изготвения проект е въвеждане на облекчени изисквания към лицата, които желаят да доставят директно до крайния потребител малки количества първични продукти от животински произход, като се гарантира, че добитите първични продукти отговарят на изискванията за безопасност на храните. Предвидени са и облекчени изисквания към воденето и поддържането на документация от първичните производители.

4. **Разширяване и развитие на мерките и механизмите за борба с нелоялните търговски практики**. Потребността ще бъде адресирана чрез транспониране и прилагане на Директива (ЕС)

2019/633 относно нелоялните търговски практики (НТП) в отношенията между предприятията във веригата за доставки на селскостопански продукти и храни. За правоприлагащ орган е определена Комисията за защита на конкуренцията. Директивата ще бъде транспонирана в националното законодателство със Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на конкуренцията (ЗИД на ЗЗК) – вносител Министерство на икономиката. Крайният срок за транспониране е 1 май 2021 г., а прилагането на директивата следва да стартира не по-късно от 1 ноември 2021 г. Проектът на ЗИД на ЗЗК предвижда и някои по-строги правила в сравнение с установените с директивата. Ще бъде определен списък със забранени нелоялни търговски практики (НТП), определение за „нетрайни селскостопански и хранителни продукти“ от сектора на плодовете и зеленчуците и срок за предизвестие в случай на отказ на поръчка с такива продукти. Ще бъдат определени санкции при установяване на НТП. С предвидените законодателни промени се цели да се подобри положението на фермерите и на малките и средни предприятия, които участват като доставчици във веригата за доставки на хранителни продукти.

5. **Засилване на контрола при въвеждане и вътреобщностна търговия на суровини чрез подобряване на инфраструктурната организация на граничните пунктове, осигуряване на необходимото оборудване и на квалифициран персонал, покриващ специфични познания**.

Прилагане на засилен контрол при вътреобщностна търговия на месо и яйца, насочен към държави, определени на база оценка на риска (получени нотификации и наличие на огнища на заразни заболявания по животните).

6. **За осигуряване на необходимото количество и качество местни суровини за по-пълно използване на капацитета на предприятията и повишаване добавената стойност и ефективността на предприятията от хранително-вкусовата промишленост (ХВП)** се предвижда включването на интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“, съгласно чл. 73 (ЕЗФРСР). Налага се необходимостта от осигуряване на подкрепа за различни видове инвестиции в модернизиране на предприятията от ХВП, включително внедряването на различни иновативни решения. От ключово значение за повишаване на добавената стойност в ХВП е ефективната инвестиционната подкрепа, която с интервенцията е насочена към предприятия от ХВП и земеделските стопани, свързани с преработка на селскостопански продукти. Чрез интервенцията ще се осигури възможност на предприятията от ХВП да внедряват в своите производства нови машини, съоръжения и оборудване, които имат високо ниво на ефективност. Също така ще се осигури достъп до внедряването на различни видове иновации, което пък ще благоприятства ускоряване на процесите по добавянето на стойност в различните производства.

2.1.SO3.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо - Стратегическият план не се предвижда да допринася към InvestEU.

2.1.SO3.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	Целева стойност
R.1 CU PR - Подобряване на резултатите чрез знания и иновации Брой лица, които се възползват от консултации, обучение, обмен на знания или участват в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, с цел подобряване на устойчивите показатели в областта на икономиката, социалните дейности, околната среда, климата и ефективното използване на ресурсите	187 600,00

R.5 - Управление на риска Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП	29,60 %
R.10 CU PR - Подобряване на организацията на веригата на доставките Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП	0,53 %
R.11/Мляко и млечни продукти - Концентриране на предлагането Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори	0,00 %
R.11/Плодове и зеленчуци - Концентриране на предлагането Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори	0,00 %
R.16 CU - Инвестиции, свързани с климата Дял на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП с цел да се допринесе за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, както и за производство на възобновяема енергия или биоматериали	0,23 %
R.28 CU - Качество на изпълнението, свързано с околната среда или с климата, постигано чрез знания и иновации Брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи по европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, свързани с показателите в областта на околната среда и климата	16 500,00

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.1 Стойността на индикатора се формира от броя на земеделските и горски стопани, за които е предвидено да получат съвети под формата на съветнически пакети, в рамките на интервенция „Консултантски услуги и пошиване на консултантския капацитет“. В периода на прилагане се предвижда чрез интервенцията да се предоставят над 50 000 съветнически пакета. Също така чрез подпомагането на дейността на мобилните общински офиси се предвижда след 2025 г. да бъдат предоставени средно по 14 000 съвета на година на земеделски стопани на терен, която стойност също е предвидена в индикатора. В рамките на 28-те мобилни офиси, дейността си ще изпълняват общо 56 експерт консултанта – членове на консултантския екип (по двама консултанта в един мобилен офис). Предвижда се един консултант на мобилен офис да предоставя най-малко една консултация на земеделски стопанин на терен за един работен ден в годината или общо над 56 000 съвети и консултации в периода 2026 – 2029 г.

Чрез интервенцията „Професионално обучение и придобиване на умения“ се предвиждат над 100 000 обучаеми да участват в семинари, курсове за обучение или демонстрационни дейности.

Предвидените стойности се отнасят до обучаеми/консултирани, които могат да бъдат обучени или съветвани по различни теми, направления и специалности поради което е възможно и най-вероятно да се получи дублиране, т.е. едно лице да получи консултации по различни пакети и/или да участва в информационни семинари на различни теми.

В допълнение в индикатора се отнасят и лицата, които се предвижда да си сътрудничат в рамките на оперативни групи, които са бенефициенти по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“, в т.ч. в рамките на първа стъпка и втора стъпка на изпълнение. Принос към индикатора ще окаже и изпълнението на проектите по интервенция "Сътрудничество за къси вериги на доставка". Също така към индикатора се отнасят и земеделски стопани - членове на организации на производители, които организации изпълняват оперативни програми, включващи интервенции, свързани с консултантски услуги и техническа помощ.

R.5 Към стойността на индикатора се отнася броят на земеделските стопани – бенефициенти по директни плащания на ОСП, които ще имат възможност да се възползват от инструменти за управление на риска, а именно приблизително 60 000 земеделски стопани, в т.ч. членове на организации на производители, които изпълняват оперативни програми, включващи интервенции

за предотвратяване на кризи и управление на риска.

R.10 За интервенцията Оперативни програми в сектор „Плодове и зеленчуци“ заложената стойност е на база минималния брой членове за планирани 3 организация за 2024 г. и 4 организации за следващите години, които да изпълняват оперативни програми.

За интервенцията Оперативни програми в сектор "Мляко и млечни продукти" заложената цифра е на база планиран брой членове на 4 организации на производители.

Предвижда се за периода на прилагане на стратегическия план да се подкрепят най-малко 64 проекта за групи и организации на производители (ЕЗФРСР), в които участват средно по 5 земеделски стопани или общо за периода на изпълнение на плана около 320 земеделски стопани да участват в групи на производители или организации на производители.

Предвижда се за периода на прилагане на стратегическия план да се подкрепят най-малко 53 проекта за къси вериги на доставки, в които участват средно по 7 земеделски стопани или общо за периода на изпълнение на плана около 370 земеделски стопани да участват в къси вериги на доставки. За периода на прилагане на стратегическия план е предвидено да се подкрепят не по-малко от 1 000 земеделски производители, които да се включат за участие в схемите за качество или участващи в групи от производители, подпомогнати за промоционални дейности.

R.11 (Плодове и зеленчуци) Стойността от 2.95 % е определена въз основа на числител - Данните за стойността на предлаганата на пазара продукция са на база планирания брой организации на производители, които да изпълняват оперативни програми и знаменател - Данните за стойността на произведената продукция за сектор „Плодове и зеленчуци“ са на база публикувана информация от Eurostat за 2021 г.

R.11 (Мляко и млечни продукти) Стойността от 0.79 % е определена въз основа на числител - Данните за стойността на предлаганата на пазара продукция са на база планирания брой организации на производители, които да изпълняват оперативни програми и знаменател - Данните за стойността на произведената продукция за сектор „Мляко и млечни продукти“ са на база публикувана информация от Eurostat за 2021 г.

R.16 За периода на прилагане на стратегическия план се предвижда да се подкрепят най-малко 480 земеделски стопани за инвестиции в техните стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда и по-специално за инвестиции в създаване на биологично стопанство и/или инвестиции за прецизно земеделие чрез интервенция „Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда“, както и земеделски стопани - членове на организации на производители, които организации изпълняват оперативни програми, включващи интервенции, свързани с целите в областта на агроекологията и климата.

R.28 За периода на прилагане на интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ се предвижда на най-малко 10 000 земеделски стопани да бъде предоставени съветнически пакети, свързани с опазване на околната реда (Предоставяне на съветнически услуги по отношение на смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия; повишаване на знанията за устойчиво управление на природните ресурси (води, почви, въздух) и добри практики в земеделието по отношение на природните ресурси; защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта). Чрез интервенция „Професионално образование и придобиване на умения“ се предвижда най-малко 9 600 обучаеми лица да участват в семинари или демонстрационни дейности, свързани с опазване на компонентите на околната среда в т.ч. биологичното разнообразие.

Също така в рамките на интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ се предвижда да се подпомагат в приоритет проекти, насочени към опазване на околната среда и технологии, свързани с оползотворяване на вторични продукти от селското стопанство, където се очаква над 230 земеделски стопани и други заинтересовани лица, участници в оперативните групи,

да се възползват от иновативните предложения чрез директна подкрепа.

В допълнение към този индикатор се отнасят земеделски стопани - членове на организации на производители, които организации изпълняват оперативни програми, включващи интервенции, свързани с консултантски услуги, техническа помощ и обучение и обмен на най-добри практики по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и адаптиране към изменението на климата.

2.1.SO3.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Финансовото разпределение за интервенциите, програмирани по Цел 3, съответства на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява да се постигнат целите в съответствие с прогнозните целеви стойности за индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен финансов ресурс, в размер на 383 млн. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят). Интервенциите, чрез които е заделен най-голям финансов ресурс, допринасящи за постигането на целта са „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“, „Подпомагане на много малки земеделски стопанства“ и „Популяризиране и подкрепа на схеми за качество, признати от Съюза или от държавите членки, както и тяхното използване от земеделските производители“ (ЕЗФРСР).

2.1.SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия

2.1.SO4.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.SO4.1.1 Силни страни

1.Основните ПГ, емитирани от селското стопанство намаляват с 52% в периода 1988-2017, като дългосрочна тенденция.

2.Емисиите на метан намаляват след 2000-та год. главно поради биологичната (ентерична) ферментация при преживните животнии във връзка със спада на броя животни в страната.

3.Действащ непрекъснат мониторинг на емисиите и поглъщането на CO2-емисии от земеделски и горски почви.

4.Високият дял на Екологично Насочена Площ (ЕНП) в зелените плащания, азотфиксиращи, междинни и прихващащи култури, схемата за протеинови култури, мерките за агроекология и климат и биоземеделие, показват стремеж за подобряване на азотния баланс и за намаляване емисиите на CO2

5.Биогенните елементи в почвите на обработваеми земи и тревни площи показват високо съдържание на органичен C и средна запасеност с N и P.

6.Потребената енергия в сектора „Селско, горско стопанство и рибовъдство“ намалява.

7.Съществуват добри условия в селското и горското стопанство за инвестиции в устойчива енергия, както и производство наразлични суровини

8.Площите за екстензивно пашуване, като % от ИЗП използвана за екстензивна паша, се увеличаватв периода 2007-2017

..

9.Делът на горските масиви от използваната земя нараства;

10.Увеличение на производството и на износа на продукти от горския сектор;

11.ОСП благоприятно влияе върху конкурентоспособността на горския сектор. Темпът на нарастване на БДС на българското горско стопанство следва положителния темп на нарастване на БДС на ниво ЕС-28;

12.Съотношението между общия прираст и действителното ползване на дървесина в България е сравнително благоприятно (около 60%), което е показател за устойчивото управление на горите у нас, тъй като има непрекъснато трайно акумулиране на запас;

13.Запасите на въглерод в живата биомаса на горските дървесни видове и мъртвата дървесина отбелязват тенденция на нарастване, което потвърждава ролята на горите в България в компенсиране на отделените емисии на парникови газове и смекчаване на влиянието на климатичните промени;

14.Промяната в нивата на въглеродни запаси в трите основни склада на въглерод – биомаса, мъртва органична материя и почви, представлява основата при изчисляване на поглъщането или отделянето на CO2 от горите. Запасите на въглерод в живата биомаса на горските дървесни видове и мъртвата дървесина отбелязват тенденция на нарастване, което потвърждава ролята на горите в България в компенсиране на отделените емисии на парникови газове и смекчаване на влиянието на климатичните промени.

2.1.SO4.1.2 Слаби страни

1.Увеличение на интензивността на земеползването. Земеделските земи за отчетния период са с високо ниво на междугодишна променливост.

2.При обработваемите площи се запазва нетното емитиране на ПГ.

3. Поглъщанията на ПГ (анализа на LULUCF и нетното прихващане в CO2-екв.) намаляват след 2005 г като цяло с 31% в сравнение с базовата година. Основната причина е спада на отпадъците от категория горски земи (поради увеличен добив на дървесина и оползотворяване на дървесните остатъци) и лекото увеличение на емисиите от категории обработваеми земи, влажни зони и други земи.

4.Завишено ниво на емисиите на N_2O в общите емисии на ПГ, емитирани от земеделието.

5.Изменението на запасите от въглерод в почвения резерв при преобразуване на тревни площи в културни посеви (дехумификация).

Отстраняването на растителните остатъци от почвената повърхност препятства връщането на органичен въглерод в почвата, което се случва при гниенето им на място.

6.Връзката между науката и горския бизнес, въвеждането на иновации и трансферът на технологии в горския сектор са слабо развити;

7.ОСП не създава трайни тенденции на запазване и увеличение на броя на заетите в горското стопанство;

8.До този момент на национално ниво не са оценявани състоянието и тенденциите в развитието на ландшафтни модели, влиянието на динамиката на промените в ландшафта върху значими за горските екосистеми екологични процеси и не са докладвани данни;

9. Липсва Закон за ландшафта, национална класификация и класификационна схема за определяне на типовете горски ландшафти в България, както и проведено обсъждане с участието на всички заинтересовани страни за необходимостта от възприемане на ландшафтен подход при управлението на горските територии.

10.Осезаем недостатък е липсата на ангажираност на собствениците на гори, на общините и другите заинтересовани страни към охраната на горите, на превантивните действия и гасенето на горски пожари;

11.Ненавременно и недостатъчно финансиране на противопожарните мероприятия в горските територии и в близост до тях;

12.Недостатъчно развита информационна система за горите, липсата на горски кадастър и на Национална инвентаризация на горските територии;

13. Липсва Национална горска инвентаризация, като инструмент, който показва развитието на горския ресурс в количествено и качествено отношение и осигурява информацията за въглеродния баланс в българските гори.

14. Необходимост от отразяване на реките в горски фонд, наличието на водоизточници за питейни води и санитарно-охранителни зони с цел определяне на връзката между горски екосистеми и води и устойчиво управление, тъй като в голяма част от лесоустройствените планове те не са отразени.

15. Недостатъчно интегриране на дейностите по запазване на биологичното разнообразие с горското планиране и със стопанисването на горите, в т.ч. липсата на инвентаризация на горското биоразнообразие и картиране на мъртвата дървесина като важен компонент на горските екосистеми;

Промяна в реда и режимите за предоставяне на разрешителни за добив на инертни материали и минерални суровини с оглед засилване на контрола и постигане на по-висока ефективност при неговото прилагане;

2.1.SO4.1.3 Възможности

1.Поддържане на площите със сеитбообороти и азотфиксиращи култури. Диверсификация на култури, междинни/покривни култури и зелено торене.

2.Насърчаване на практиките за биологично и интегрирано земеделие.

3.Стимулиране на консервационни земеделски практики - технология за зърнено-житни и др. култури: намалени почвообработки – минимални или нулеви и директна сеитба , заравяне на растителни остатъци, прихващане на С-емисии.

4.Опазването на тревните площи като ПЗП и добро управление на пасищата (включително темпът на нарастване на екстензивното пашуване) може да окаже благоприятно въздействие за регулиране на климата като ускори атмосферното прихващане (отсраняване) на въглерод (C) в почвата.

5.Добро управление на съществуващите горски площи, живи плетове, дървесни буферни ивици и залесени площи на земеделска земя за оптимизиране на ползите от осигуряване подслон както за добитъка, така и за посевите.

6.Селекция на култури и разработване на култури, приспособени към климатичните промени. По-дългият вегетационен период би позволил по-добро разпространение на отделните видове и ще подобри възможностите за отглеждане на нови, по-термофилни видове или вторични култури.

7.Подобряване и поддържане на структурата и качеството на почвата и увеличаване на запасите от ПОВ чрез практики (пример: възстановяване/ поддържане/създаване на тревни площи).

8.Преобразуване на заявявани като обработваеми земи площи в постоянно затревени площи в райони извън необлагодетелстваните райони, които се характеризират с интензивно земеползване.

1.Разписване на ясни условия за допустимост за подпомагане на пасища и ливади, които да бъдат съобразени с особеностите на природните дадености в страната, както и с ограниченията по НАТУРА 2000.

2.Отрасълът може да бъде оценен като перспективен предвид наличието на достатъчен суровинен ресурс, устойчиви вътрешни и външни пазарни позиции на произведените продукти;

3.Запасът от дървесина показва трайна тенденция към нарастване, поради естествения прираст на горите и ниския обем на ползваната дървесина;

4.През следващите десетилетия се очаква увеличение на дървесните запаси и натрупване на въглерод поради растеж на млади гори;

5.Необходимо е опазване на наличните „горещи точки“ на биологично разнообразие, участъци с гори във фаза на старост, групи от биотопни дървета и поддържане на подходящи коридори между тях, за да се осигури свързаност и потенциал за миграция на индивиди и генетичен обмен;

6.Опазване на естествения видов състав на горите и свързаността между горските парцели с естествен характер в тези зони;

7.Идентифициране на ключови местообитания и поддържането им с оглед осигуряване на реална защита на видовете с ограничено разпространение;

8.Необходимо е прилагане на мерки за ограничаване на навлизането на инвазивни видове, особено насекоми и гъби, в горските екосистеми, както и обучение сред обществеността

9. Необходимо е да се доразвие единната (географска) информационна система за горите, включително за сигнализиране, отчет и анализ на горските пожари в страната като се отразят реки и питейни водоизточници;

10. Подобряване стопанисването на горите във водосбора на повърхностните водни тела предназначени за питейно-битово водоснабдяване, увеличаване горските площи чрез залесителните дейности във водосбора над питейните водоизточници.

11.Увеличаване горските площи чрез залесителните дейности в райони с риск от засушаване и негостиг на вода като важен фактор за подобряване на състоянието на водните ресурси

12. Необходимо е да се доразвие единната (географска) информационна система за горите, включително за сигнализиране, отчет и анализ на горските пожари в страната;

13. Необходимо е актуализиране на съществуващите стратегии и планове за защита на горските територии срещу ерозия, вкл. определяне площите и степента на ерозираност на горските територии чрез прилагане на съвременни методи при лесоустройствените инвентаризации на горския фонд и идентифициране на необходимите залесителни дейности в горския фонд (като размер и начин на постигане на траен ефект).

14.Насърчаване на технологичните иновации в горския сектор с оглед производството на продукти с висока добавена стойност и широко приложение от строителство до лекарства и храни.

2.1.SO4.1.4 Заплахи

1.Неустойчива употреба на минерални торове и изгарянето на растителни остатъци от стърнищата.
2.Площите под минерално торене се увеличават (вкл. площите с основни култури пшеница, царевица и слънчоглед).
3.Площите под органично торене (необработена оборски тор) се увеличават.
4.Има риск за почвите в страната за загуба на почвен С поради отрицателен до нулев баланс органичния въглерод като в бъдеще това може да доведе до изтощаване на почвата и ниска активност на почвените организми.
5.Очаква се климатичните промени, чрез увеличаване на температурите, да доведат до нарастване риска от засушавания, което може да има отрицателно въздействие и по-продължителният вегетационен период на посевите и пасищата. Може да се засили разпространението на патогенни заболявания при животните.

1. Критичен фактор, ограничаващ конкурентоспособността на горския сектор е липсата на работна ръка;
2.Спрямо останалите икономически подсектори (като земеделие и селски туризъм), използващи природни ресурси, горският сектор предлага най-ниска доходност;
3.Голяма част от изкуствените насаждения са основно от бял бор (48%) и черен бор (41%), разположени на неподходяща надморска височина за разпространие на тези видове, което е причина за намален прираст и влошено здравословно състояние на дърветата;
4.Възрастовата структура на иглолистните и широколистните гори показва тенденция към нарастване дела на средновъзрастовите и зрелите гори;
5.Едва 50,7% от полезащитните горски пояси (ПГП) са в добро състояние, и в които своевременно са провеждани отгледни мероприятия; проблеми при стопанисването поради различното санитарно състояние на видовете в един и същи пояс, което налага конкретни решения при различен състав на поясите;
6.Голямата част от ПГП са на относително еднаква възраст - около 50 години, необходимо е провеждането на мероприятия по техното подмладяване;
7.Най-рискови са зоните на ниска надморска височина с висок дял земеделски земи в близост до горски площи, което отразява факта, че около 80% от всички пожари са причинени от човешка дейност, предимно опожаряване на земеделски земи за почистване на пасища;
8.Традиционно прилаганите практики за изграждане на горски пътища изостават в сравнение с използваните в други европейски страни;
9.Според данни на ФАО, върху около 64% от цялата площ на страната и 24% от горския фонд протичат ерозионни процеси в различна степен;
10.Поройните прииждания и наводнения в отделни райони на страната продължават и в последните години, като причиняват значителни материални щети и ерозионни процеси. Установено е, че се развиват ерозионни процеси върху 15% от горските земи на България.

2.1.SO4.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.SO4.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.1.	П.4.1.Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство.	Висок	Да
П.4.2.	П.4.2.Увеличаване на органичния въглерод в почвата	Много висок	Да
П.4.3	П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското	Среден	Да

	стопанство		
П.4.4	П.4.4. Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата	Много висок	Да
П.4.5.	Прилагане на нискоинтензивни земеделски практики -консервационно, интегрирано и биологично земеделие	Много висок	Да
П.4.6.	Увеличаване на производството на биомаса с животински произход	Среден	Да
П.4.7	Противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания	Висок	Да
П.4.8.	Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина, и въглерода в горската биомаса	Много висок	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

Неприложимо

2.1.SO4.3 Определяне на уместните (елементи от) националните планове, произтичащи от нормативните актове, посочени в приложение IX от регламента за плана по ОСП, които са взети предвид при оценката на потребностите в плана по ОСП за тази специфична цел

Анализът на влиянието на селското стопанство върху околната среда и климатичните промени е изготвен в съответствие с проект на Регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове и съгласно Споразумение между Министерство на Земеделието, храните и горите и Аграрен Университет - Пловдив (АУ-Пловдив). Анализът обхваща всички налични данни и подпомага Министерството на земеделието и храните при дефинирането на потребностите, както и тяхното приоритизиране като се отчитат всички произтичащи актове от Анекс 11 на Регламента за Стратегическите планове.

Националното законодателство под формата на *законодателни документи и инструменти в областта на околната среда и климата,* произтичащи от законодателството

Стратегически документ и цели по опазване на околната среда на национално равнище, имащи отношение към Специфична цел 4 от СПРЗСР	**Начин, по който целите и съответните екологични аспекти са взети предвид при изготвянето на СПРЗСР 2023-2027 г.**
Проект на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г. **<u>Приоритети</u>**: оГарантиране на енергийната сигурност и устойчивото енергийно развитие; оПовишаване на енергийната ефективност в процесите от производство до крайното	Пряко отношение и принос към проекта на Стратегията имат: *Специфична цел 4: Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия, чрез Потребност П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство).* Когато кандидатите за инвестиране са млади земеделски или горски стопани, могат да получат подкрепа и чрез интервенцията за „стартиране на стопанска дейност и разнообразяване на дейностите“, ако размерът на инвестицията е в границите на подкрепата по мярката за млади земеделски

потребление на енергия; оИзползване и развитие на енергията от възобновяеми източници, съобразно наличния потенциал, капацитета на мрежите и националните специфики, като част от прехода към нисковъглеродна икономика; Внедряване на иновативни технологии за устойчиво енергийно развитие.	стопани. Интервенция „*Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда*“ – член 73. Чрез интервенцията ще се подпомагат единствено инвестиции свързани с околна среда и климат, като например: пречиствателни съоръжения и съоръжения за третиране на отпадъци, съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка, инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга, инсталации за ВЕИ за производство на енергия за собствено потребление, включително такива използващи биомаса, включително инвестиции и дейности свързани с подобряване на енергийната ефективност на съществуващи предприятия. За ефективно постигане на тази потребност, ще бъдат прилагани дейности по придобиване на знания чрез консултации, обмен на знания по интервенции „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ и „Професионално обучение и придобиване на знания“. Тази интервенция има пряка връзка с Директива (ЕС) 2018/2001 за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, както и с Интегриран национален план за енергетиката и климата на Република България за 2020-2030 (ПИНПЕКРБ). Пряко отношение и принос към направленията на Новия план за действие, имат: *Специфична цел № 8 – потребност П.8.1. Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика* и интервенциите към нея*.;* Косвен принос имат: *Специфична цел №1 – потребност П.1.5.Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите в земеделието* и интервенциите към нея. *Специфична цел №: 7 - потребност П.7.5. Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности,* интервенция „*Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони*, чрез която се предвижда предоставяне на подкрепа за инвестиции за развитие на икономически дейности, което ще спомогне стопанствата в България да се диверсифицират към други неземеделски дейности и да минимизират риска от нестабилност на доходите*.;* Предвижда приоритети за насърчаването на различни производства, базирани на алтернативни производствени процеси, които могат да намалят екологичния отпечатък от дейността:

	- Проекти, свързани с технология за преработка на отпадъци в предприятията, образувани от собствената им дейност, включително текстил, полимерни и каучукови отпадъци, електроуреди и др. - Дейности, свързани с ограничаване и намаляване на пластмасовите опаковки и пластмасовите изделия за еднократна употреба, внедряване на технологии за осигуряване на съответствие на пластмасовите изделия с европейските изисквания за пластмасите за еднократна употреба, внедряване на многократни и алтернативни продукти и материали, вкл. биоразградими/рециклируеми/зелени опаковки. - Дейности, свързани с намаляване на използваните суровини и материали, използване на алтернативни такива, както и на естествени и възобновяеми биоресурси вместо синтетични суровини в производството с цел намаляване на отпадъчния отпечатък върху природните ресурси и преход към биоикономика. СПРЗСР интегрира целта на Стратегията за по-зелена, нисковъглеродна Европа, като са предвидени конкретни потребности и интервенции, с принос към адаптация към изменението на климата – за опазване на биологичното разнообразие, кръгова икономика, ресурсна и енергийна ефективност.
Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021–2030 г., приет с Протокол № 8 на Министерския съвет от 27.02.2020г. Основните цели: o стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката; o развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика; o повишаване на енергийната ефективност чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика	Пряко отношение и принос Интегрирания план имат: *Специфична цел 4**:** Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия и Потребност П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство),Интервенция „Инвестиции в екологични съоръжения“, сред чиито допустими дейности е възможността за изграждане на инсталации за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници.* *Специфична цел №2 – потребност П.2.6. Модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства, насърчаване на връзките между производителите и науката и създаване на условия за обмен на знания, иновации* и интервенциите към нея*.;* *Специфична цел № 8 – потребност П.8.1. Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика* и интервенциите към нея*.;* Косвен принос имат: *Специфична цел №1 – Потребност П.1.5. Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и*

	управление на кризите в земеделието и интервенциите към нея. *Специфична цел №: 7 - потребност П.7.5. Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности,* интервенция „*Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони*, чрез която се предвижда подкрепа за инвестиции за развитие на икономически дейности, което ще спомогне стопанствата в България да се диверсифицират към други неземеделски дейности и да минимизират риска от нестабилност на доходите. Предвижда приоритети за насърчаването на различни производства, базирани на алтернативни производствени процеси, които могат да намалят екологичния отпечатък от дейността: - Проекти, свързани с технология за преработка на отпадъци в предприятията, образувани от собствената им дейност, включително текстил, полимерни и каучукови отпадъци, електроуреди и др. - Дейности, свързани с ограничаване и намаляване на пластмасовите опаковки и пластмасовите изделия за еднократна употреба, внедряване на технологии за осигуряване на съответствие на пластмасовите изделия с европейските изисквания за пластмасите за еднократна употреба, внедряване на многократни и алтернативни продукти и материали, вкл. биоразградими/рециклируеми/зелени опаковки. - Дейности, свързани с намаляване на използваните суровини и материали, използване на алтернативни такива, както и на естествени и възобновяеми биоресурси вместо синтетични суровини в производството с цел намаляване на отпадъчния отпечатък върху природните ресурси и преход към биоикономика. СПРЗСР интегрира целта на плана за по-зелена, нисковъглеродна Европа, като са предвидени конкретни дейности и мерки, с принос към адаптация към изменението на климата – за опазване на биологичното разнообразие, кръгова икономика, ресурсна и енергийна ефективност. Една от целите в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България за периода 2021-2030 г. по измерение Декарбонизация е за увеличаване на дела на енергията от възобновяемите източници в брутното крайно енергийно потребление. В самия план е отбелязано, че съгласно национални доклади за напредъка на България в насърчаването и използването на енергията от ВИ е отчетен продължаващ ръст на използваната енергия от ВИ, като през 2018 г. е постигнат 20.5% дял на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия на страната. Брутното крайно потребление на енергия от ВИ надхвърля прогнозираното количество в Националния план за 2020 г. и през 2018 г. достигна 2 226.1 ktoe. През 2018 г. е постигнат ръст от 35.6% спрямо 2012 г. Също така е отчетено, че твърдата биомаса продължава да е ВИ от най-голямо значение за

	сектор „топлинна енергия и енергия за охлаждане“ и с най-голямо приложение в сектор „домакинство“. През последните години, макар и не с очакваните темпове използването на дървесни отпадъци, др. растителни отпадъци, биомаса от селското стопанство и канализационни утайки се увеличава. През 2018 г. производството на електрическа енергия от ВИ бележи ръст от 42% в сравнение с 2012 г. Причина за това е въвеждането в експлоатация на нови ВтЕЦ и ФЕЦ, ЕЦ на биомаса, и преминаване на съществуващите централи от конвенционални горива на биомаса. Установено е и нарастване на крайното потребление на енергия от ВИ в сектор „транспорт“ в периода 2013-2018 г. На база на тези данни са направени ориентировъчни прогнози за развитието при съществуващите политики за 2030 г. (с прогноза до 2040 г.). Тези прогнози предвиждат в периода 2020-2030 г. делът на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия да нарасне от 20.18% до 24.73%. Съгласно прогнозите между 2020 г. и 2025 г. увеличението се дължи главно на изграждането на нови мощности на ВИ, докато растежът от 2025 г. до 2030 г. се дължи на мерки за повишаване на енергийната ефективност в крайното потребление на енергия. По-нататъшно развитие се очаква и след 2030 г., като през 2040 г. делът на енергията от ВИ ще бъде почти 28%. В анализа за околна среда и климат, свързан със специфична цел 4 „Изменение на климата“ е посочено, че съществуват добри условия в селското и горското стопанство за инвестиции в устойчива и възстановяема енергия. Използването на отпадъците от селското стопанство за тези цели допринася за смекчаване на климатичните промени. С оглед на използването на остатъчната биомаса и запазващите се тенденции за развитието на площите, заети с пшеница, царевица, слънчоглед, значително превишаващи дела на останалите култури, техните остатъци могат да се използват по-пълноценно като източник на биомаса за енергийни нужди за замяна на традиционните фосилни (изкопаеми) горива. Твърдата биомаса доминира като потенциален източник на възобновяема енергия (ВЕ). Има условия за използването на животински екскременти и растителните остатъци за получаване на биогаз, поради увеличаването на броя животни в страната и подобряване управлението на оборския тор. Производството на биогаз води индиректно до намаляване отделянето на метан и други парникови газове, които се образуват при ферментацията и минерализацията на екскрементите от селскостопнаските животни. Сухият остатък от анаеробната ферментация при производството на биогаз е богат на азот, фосфор, калий и въглерод и може след компостиране да се използва като биотор. Биомасата (включително биоразградимата част от отпадъците) определено е най-важният източник на възобновяема енергия в ЕС: нейният дял в общото производство на възобновяема енергия е 63,3%. Това прави отраслите на земеделието и горското стопанство особено важни за производството на енергия от възобновяеми източници. Въпреки предимствата по оношение намаляване емисиите на ПГ,

	технологиите за производство на ВЕ от селскостопански източници имат и някои недостатъци и ограничения, като например: Отглеждането, добиването и преработката на биомаса от земеделието и горското стопанство дава възможност за диверсификация на приходите, работни места и бизнес възможности, както и за предоставяне на нови услуги в селските райони, но новите технологии и оборудване изискват подготвени специалисти за работа с тях са необходими и организиране на обучение. Повечето технологии за преработка на растителните и животински остатъци и отпадъци, обаче, са свързани с необходимостта от осигуряване на ново специализирано оборудване, което изисква инвестиции, за които трябва да бъде осигурено финансово стимулиране. В тази връзка в интервенциите от СП е предвидено подпомагане за изграждане на инсталации за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) и е заложено приоритизиране на такъв тип инвестиции. В голяма част от интервенциите за изграждането на тези инсталации е заложено изискване да са съобразени с размера и дейността на предприятието или стопанството и да задоволяват само собствените нужди от енергия. Това гарантира потреблението на произведената енергия и ще допринесе за постигане на целта за увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия
Национална програма за развитие България 2030 г. (приета с Протокол № 67 на Министерски съвет от 02.12.2020 г.) <u>13 национални приоритета:</u> П1. Образование и умения; П2. Наука и научна инфраструктура; П3. Интелигентна индустрия; П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика; П5. Чист въздух и биоразнообразие; П6. Устойчиво селско стопанство; П7. Транспортна свързаност; П8. Цифрова свързаност; П9. Местно развитие;	Комплексен принос имат всички предвиждания на СПРЗСР, относими към: преход към кръгова и ресурсно ефективна икономика; реформи за икономически растеж и подобряване на бизнес средата, действията за намаляване на замърсяването – свързани с подобряване състоянието на околната среда, благосъстоянието на населението и качеството на живот, и по-конкретно: По **П1** и **П2** принос имат *Специфична цел №2: Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията* и *Специфична цел № 8: Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство и* интервенциите към тях. **По П3, П8 и П10** принос има: *Специфична цел №: 7 Привличане и подкрепа на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчивото развитие на стопанска дейност в селските райони* и предвидените инвестиции за неселскостопански дейностив селските райони. С инвестиции за въвеждане на нови технологии и цифровизация на бизнес

П10. Институционална рамка; П11. Социално включване; П12. Здраве и спорт; П13. Култура, наследство и туризъм.	процесите ще се подобрят позициите на микропредприятията на местния и международния пазар, както и тяхната рентабилност. *Специфична цел №2 Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията* чрез Инвестиции в земеделските стопанства. **По П4** принос има *Специфична цел № 8 – потребност П.8.1. Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика* и интервенциите към нея*.;* **По П5** принос има *Интервенцията „Горско-екологични дейности в горите“* към *Потребност П.6.9. Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания.“ -Специфична цел №4*. Управлението на българските гори е ключов фактор за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие у нас. Горските територии и горите на България съхраняват над 80 % от защитените видове растения, над 60 % от застрашените от изчезване видове животни, над 60% от приоритетните за опазване видове местообитания и осем от дванадесетте ландшафтни комплекса, определени в Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие като уникални и представителни за българското биологично разнообразие. Тази интервенция има за цел да се намали традиционното горскостопанско въздействие върху горите, чрез промяна в традиционните дървопроизводствени, лесовъдски цели; да се стимулира опазването естествения им характер, чрез подпомагане на съхраняването на естествени, природосъобразни видов състав и структура на насажденията и да се подобрят условията за поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие, чрез създаване на необходимите за това екологични условия. За опазване на биоразнообразието се предвижда и включването на комплекс от *интервенции по член 73,* като*: „Залесяване и възстановяване“; Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии; Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития.* Отделно от това принос имат следните интервенции: *Потребност П.6.8. Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения към Специфична цел №6.* За адресиране на нуждата от подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения се предвижда *интервенция съгл. чл. 70 - Интервенция „Насърчаване на естественото опрашване“.* *Потребност П.6.9. Опазване и подобряване на биологичното*

	разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите, чрез прилагане на Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115), както и интервенциите II.A.13 - Горско екологични дейности в горите и II.A.14 - Подпомагане по Натура 2000 за гори (съответно по чл. 70 и 72 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Всички са насочени към поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми като въвежда практика в граничните земеделски земи да се отглеждат култури достигнали степен на зрялост, които са благоприятни за изхранване на диви животни. Косвен принос има *Специфична цел №5, Потребност П.5.2. Подобряване качеството на почвите чрез продължаване на усилията за ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия.*. В интервенцията по чл. 65 от РСП могат да се включат дейности, които надграждат въведените изисквания в ДЗЕС 4, ДЗЕС 6 и ДЗЕС 7, задължителни са и могат да бъдат обособени на база териториалния им обхват на прилагане. Според спецификата на райони и площта и въз основа на изготвяне на план за противоерозионни мероприятия към задължителните дейности, предвидени в ДЗЕС 4, ДЗЕС 6 и ДЗЕС 7 могат да се включат практики за: поясно земеделие, затревяване на междуредията в трайни насаждения и лозя (в т.ч. цялостно затревяване), преобразуване на обработваеми земи в постоянно затревени площи; контурно земеделие, вертикално мулчиране; изграждане на отокоотвеждащи и отокозадържащи бразди; минимални или нулеви обработки; противоерозионна организация на площите като се намаляват площта на парцелите чрез включване на други земеделски култури; изграждане на тревни буферни ивици, мултифункционални растителни буферни ивици, допринасящи също за биоразнообразието и подобряване на опрашването, както и изграждане и поддържане на полезащитни пояси. **По П6** СПРЗСР ще има пряк принос чрез *Интервенция „Биологично земеделие“ - Специфична цел №6*: Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и подкрепата на малки и средни ферми, повечето от които са семейни. Предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки, се очаква също да допринесе за социалната съгласуваност на селските райони. Дейностите по интервенцията ще допринесат и за постигането на целите на Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. и да удовлетвори заложените цели в стратегията от „Фермата до трапезата“. По интервенция „*Биологично земеделие*“ ще се подпомагат на територията на цялата страна, земеделски стопани, чиито стопанства са в период на преход или са преминали периода на

	преход, развиващи земеделска дейност в следните направления: ·Биологично растениевъдство ·Биологично пчеларство ·Биологично животновъдство По П7 принос има *Специфична цел №8 - потребност П.8.3. Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони,* интервенция *Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони* чрез: *„- Подобряване на общинската пътна инфраструктура в селските райони“,* което от своя страна би довело до подобрение на транспортната свързаност и достъпност на по-отдалечените населени места. **По П9** комплексен принос имат всички предвиждания на СПРЗСР, и по-специално *Специфична цел № 8: Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство* и интервенциите към нея **По П11, П12 и П13** - изпълнение на потребностите/интервенциите от СПРЗСР ще имат като цяло положителен принос, предвид подобряване на състоянието на околната среда като цяло в резултат на прилагане на предвижданията им.
Национален план за управление на отпадъците 2021-2028г., приет с Решение № 459 на Министерския съвет от 17.06.2021 г. ***Цел 1:*** *Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване* ***Цел 2:*** *Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци* ***Цел 3:*** *Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.*	СПРЗСР интегрира целта на политиката за изпълнение на мерките, заложени в НПУО 2021-2028г., и по-специално към тези, свързани с намаляване на количеството на отпадъците, тяхното рециклиране и оползотворяване и др., напр. *Специфична цел №8, Потребност П.8.1. Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика, Интервенция „Първична преработка и маркетинг на дървесина“, съгл. чл. 73 (ЕЗФРСР).* Добиването и преработката на биомаса от горското стопанство дават възможност за диверсификация на приходите, работни места и бизнес възможности, както и за предоставяне на нови услуги в селските райони. Подкрепената интервенция ще допринесе до очакваните от кръговата икономика ефекти: -подобрена ресурсна обезпеченост и намалена зависимост от вноса, вследствие потребление на относително нови ресурси от горите; -икономически придобивки: нови ниши за растеж и иновации, реализирани вследствие на по-ефективното и ефикасно ползване на ресурсите от горите; -социални ползи – създаване на нови работни места чрез диверсификация на икономическите дейности в селските. По отношение на биоикономиката, интервенцията цели

	реализиране на визията на страните от Централна и Източна Европа за 2030 год., като използват своя потенциал и възможности за: -кръгова („нулеви отпадъци“) обработка на наличната биомаса, за развитието на нови вериги от стойности на биологична основа, чрез използване за суровина на дървесни отпадъци и/или остатъци; Интеренция П.Г.3 — „Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“ предвижда приоритети за насърчаването на различни производства, базирани на алтернативни производствени процеси, които могат да намалят екологичния отпечатък от дейността: - Проекти, свързани с технология за преработка на отпадъци в предприятията, образувани от собствената им дейност, включително текстил, полимерни и каучукови отпадъци, електроуреди и др. - Дейности, свързани с ограничаване и намаляване на пластмасовите опаковки и пластмасовите изделия за еднократна употреба, внедряване на технологии за осигуряване на съответствие на пластмасовите изделия с европейските изисквания за пластмасите за еднократна употреба, внедряване на многократни и алтернативни продукти и материали, вкл. биоразградими/рециклируеми/зелени опаковки. - Дейности, свързани с намаляване на използваните суровини и материали, използване на алтернативни такива, както и на естествени и възобновяеми биоресурси вместо синтетични суровини в производството с цел намаляване на отпадъчния отпечатък върху природните ресурси и преход към биоикономика.
Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г. ***Стратегически цели:*** ·Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата ·Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата ·Повишаване на осведомеността относно адаптирането към изменението на климата ·Изграждане на устойчивост	Пряко отношение и принос Стратегията има: *Специфична цел №1:* *Потребност П.1.5. Надграждане и диверсификация на системата за управление на риска в земеделието,* интервенция *„Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия“, съгласно чл. 73 от ЕЗФРСР.* Чрез интервенцията ще се осигури подкрепа, която ще повиши нивото на превенция в земеделските стопанства, а също така и подкрепа за възстановяването на земеделски производствен потенциал в случаите, в които той е бил нарушен в резултат от природни бедствия или катастрофични събития, свързани с неблагоприятни климатични събития, природни бедствия, заболявания по растенията и животните, нестабилност на цените, трудности при намиране на пазари и други. *Потребност П.1.6. Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване*

към изменението на климата	*на добивите, включително чрез изграждане, възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата,* интервенция „*Инвестиции в земеделски стопанства“ – чл. 73 и чл. 74 от ЕЗФРСР.* Чрез интервенцията ще се подкрепят инвестициите за напояване в рамките на земеделските стопанства, чрез което се цели насърчаване и развитие на поливното земеделие. Също така ще спомогне за преодоляване на климатичните изменения, свързани с дълги периоди на засушаване. *Специфична цел №4:* *Потребност П.4.1. Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство* и интервенциите към нея. *Потребност П.4.4.Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата* и интервенциите към нея *Потребност П.4.8. Устойчиво управление на горските територии, включително запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса и увеличаване на горските територии за адаптиране към промените на климата.* *Еко схемата за диверсификация на културите е засилена като с цел повишаване на екологичния принос на интервенцията и увеличаване на ефективността на диверсификацията, зимните и пролетните сортове от един и същи род няма да се разглеждат като различни култури. В същото време посредством диверсифициране на отглежданите култури в рамките на земеделското стопанство се очаква и ефект върху адаптиране на производството към климатичните промени като се намалят рисковете от пропадане на всички култури в стопанството вследствие от неблагоприятни климатични явления. В еко схемата за екстензивно поддържане на постоянно затревените и предвидената забрана за разораване през съответната годин ще се осигури допълващ ефект. Това изискване ще увеличи екологичния принос като отчете високата екологична стойност на пасищата за задържане на въглерод с цел противодействие на изменението на климата, както и еко схемата за запазване и възстановяване на почвения потенциал и предвидената алтернативна практика за използване на нискоемисионни техники за прилагане на оборски тор (впръскване на течен оборски тор; включване в рамките на 4 часа от прилагането). Алтернативната практика и връзката й с потребност 5.6. – Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство ще осигури увеличаване на равнището на амбиция на еко схемата за смекчаване на последиците от изменението на климата. Предвидените практики за органично наторяване ще намалят влагането на изкуствени торове в почвите и последващите остатъчни вещества от тях. Предвидените параметри на еко схемите и агроекология като елемент на зелената архитектура дават своя екологичен принос към смекчаване и приспособяване към климатичните промени.*
Национална програма за	СПРЗСР допринася за постигане на основната цел на

предотвратяване и намаляване на загубата на храни 2021 - 2026 **Стратегическа цел:** Поетапно намаляване на загубите и разхищението на храни за постигане на цел 12.3 на ООН чрез формиране и провеждане на национална политика: · до 2026 г. - намаляване на загубите с 25%; · до 2030 г. – редуциране на загубите до постигане на заложените цели. ***Оперативни цели:*** 1. Получаване на адекватна, измерима и съпоставима информация за резултатите от всички измервания, свързани с нивата на загубите на храни. 2. Подкрепа на участниците в отделните етапи на хранителната верига за предприемане на ефективни мерки за предотвратяване и намаляване на загубите на храни. 3. Промяна в поведението и отношението на потребителите към храната. 4. Прилагане на мерки за предотвратяване на загубите и разхищението на храни на всички етапи от хранителната верига. 5. Подобряване на преразпределянето на излишъка от годни храни за консумация от нуждаещи се лица.	Националната програма чрез *Специфична цел № 9: Подобряване на реакцията на селското стопанство в Съюза в отговор на обществените изисквания по отношение на храните и здравето, включително висококачествена, безопасна и питателна храна, произведена по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с антимикробната резистентност* и интервенциите към нея, както и специфичните интервенции, насочени към опазване на околната среда чрез инвестиции в земеделски стопанства и в преработка на земеделска продукция.
Национален план за действие за развитие на биологичното производство до 2027 г. ***Стратегическа цел 1:*** Подобряване на ефективността	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към Стратегическа цел 1 има *Специфична цел №4, П.4.5. Потребност от прилагане на нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие* и интервенциите към потребността

на биологичното производство и разширяване на националния и външен пазар на биологични продукти ***Стратегическа цел 2:*** Поддържане на ефективна институционално-нормативна рамка за развитие на биологичното земеделие и на ефективна система на контрол и надзор ***Стратегическа цел 3:*** Стимулиране на ориентирани към практиката научни изследвания, образование, обучение и консултантска дейност в областта на биологичното производство	Принос към Стратегическа цел 2 на Националния план има *Специфична цел №9 на СПРЗСР, П.9.2.Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в биологичното производство;* Към Стратегическа цел 3 има Междусекторна цел 10 на СПРЗСР: *Модернизиране на селското стопанство и селските райони чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на използването им в по-голяма степен от земеделските стопани чрез по-добър достъп до научни изследвания, иновации, обмен на знания и обучение.*
Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България за периода 2014 - 2023 г. (одобрена с Решение № 269 от 07.05.2014 г. на Министерския съвет ***Визията за отрасъл ВиК:*** *Желанието на правителството е България да постигне финансово, технически и екологично устойчив ВиК отрасъл, който предоставя ВиК услуги с високо качество на социално поносими за потребителите цени.* ***Стратегически цели:*** *Съответствие:* ВиК отрасълът отговаря на националните/европейските изисквания *Устойчивост:* ВиК отрасълът е екологосъобразен, финансово и технически жизнеспособен *Социална поносимост:*Цените	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към постигането на визията и стратегическите цели на Стратегията е *Стратегическа цел №8, Потребност П.8.3. Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони чрез:* *Потребност 8.3.2. Подобряване на водоснабдяването и пречистването на водите използвани за питейно-битови нужди чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в селата и население места до 2000 жители .* *Потребност 8.3.6. Доизграждане на съществуващи канализационни системи и осигуряване на подходящо пречистване за населените места под 2000 е.ж.* Дейностите за доизграждане без ново строителство на КМ (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими след като бъдат определени конкретните нужди в регионалните ПИП и ако е налице висока степен на изграденост на КМ (между 90% и 100%) и/или отпадъчните води се заустват във водно тяло, определено за питейно-битово водоснабдяване или санитарно-охранителна зона или е осигурено пречистване на отпадъчните води; имат необходимите разрешителни по ЗВ и/или за ползване на водния обект за заустване на отпадъчните води и се постигат целите, поставени в разрешението за заустване. Дейностите за доизграждане на КМ са допустими ако е предвидено след доизграждането и тя да бъде свързана към съществуващата КМ.

на ВиК услугите са социално поносими за потребителите *Качество/цена:* Качеството на услугите и ефикасността на ВиК операторите съответстват на добрите европейски практики.	
Национален инвестиционен план за водоснабдяване и канализация, приет с Протоколно решение на Министерския съвет от 31 мартhttps://www.eufunds.bg/sites/default/files/uploads/eip/docs/2021-09/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%20%D0%B8%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%BD%20%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%B4%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5%20%D0%B8%20%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F.pdf***2021г.*** Национален инвестиционен план, който включва: o Оценка на текущото състояние на прилагането на Директивата за пречистването на градските отпадъчни води (ДПГОВ) 91/271/ЕИО и на преработения текст на Директивата за питейната вода (ДПВ) 98/83/ЕО; o Определянето и планирането на публичните инвестиции, включително индикативна финансова оценка, за постигане на съответствие с европейските/националните изисквания, включително и тези, осигуряващи устойчиво	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към постигането на визията и стратегическите цели на Стратегията е *Стратегическа цел №8, Потребност П.8.3. Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони чрез:* *Потребност 8.3.2. Подобряване на водоснабдяването и пречистването на водите използвани за питейно-битови нужди чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в селата и население места до 2000 жители .* *Потребност 8.3.6. Доизграждане на съществуващи канализационни системи и осигуряване на подходящо пречистване за населените места под 2000 е.ж.* Дейностите за доизграждане без ново строителство на КМ (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими след като бъдат определени конкретните нужди в регионалните ПИП и ако е налице висока степен на изграденост на КМ (между 90% и 100%) и/или отпадъчните води се заустват във водно тяло, определено за питейно-битово водоснабдяване или санитарно-охранителна зона или е осигурено пречистване на отпадъчните води; имат необходимите разрешителни по ЗВ и/или за ползване на водния обект за заустване на отпадъчните води и се постигат целите, поставени в разрешението за заустване. Дейностите за доизграждане на КМ са допустими ако е предвидено след доизграждането и тя да бъде свързана към съществуващата КМ.

функциониране на изградената ВиК инфраструктура и предоставяне на услугите в бъдеще; o Оценка на инвестициите, необходими за обновяване на съществуващата инфраструктура за одоснабдяване и за отвеждане на отпадъчни води, включително мрежи, в зависимост от тяхната възраст и амортизационни планове; o Посочване на потенциалните източници на публично финансиране, когато са необходими в допълнение към приходите, генерирани от цените на услугите.	
Обща стратегия за управление и развитие на хидромелиорациите и защита от вредното въздействие от водите, приет с Решение № 688 на Министерския съвет от 18.08.2016 г. ***Визия:*** *Възстановяване на ефективен и ефикасен хидромелиоративен сектор за икономически жизнеспособно, конкурентно земеделие, устойчиво на въздействията от изменението на климата и осигуряващо защита от вредното въздействие на водите.* ***Стратегическа цел 1:*** Изграждане на правен и институционален капацитет, който да проправи път към автономни и самофинансиращи се организации за управление на финансово устойчиви хидромелиоративни системи. *Политика 1. 1:* Основна правна и институционална реформа *Политика 1. 2:* Учредяване на Управителен комитет по	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към постигането на визията и стратегическите цели на Стратегията е: *Стратегическа цел №1, Потребност П.1.6. Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване на добивите, включително чрез изграждане, възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата.* Към тази потребност е насочена *интервенция „Инвестиции в земеделски стопанства“ – чл. 73 и чл. 74 от ЕЗФРСР.* Чрез интервенцията ще се подкрепят инвестициите за напояване в рамките на земеделските стопанства, чрез което се цели насърчаване и развитие на поливното земеделие. *Стратегическа цел №5, Потребност П.5.7. Ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура.* Към тази потребност е насочена *интервенция „Инвестиции в инфраструктура за напояване“* – член 74 *от ЕЗФРСР*, насочена към инфраструктура за напояване, чрез която, от една страна, се постига икономическа устойчивост чрез увеличаване на съотношението между ползите за сектора на селското стопанство и от друга страна постигане на екологична устойчивост чрез ефективно използване на водните ресурси. В рамките на интервенцията подпомагането ще бъде насочено към оператори, които управляват хидромелиоративна инфраструктура и предоставят услугата „Доставяне на вода за напояване“ в съответствие с приложимото национално законодателство Отделно от горното, косвен принос за постигане на визията има *Интервенция „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“— член 72. към Потребност 6.3, Стратегическа цел №6 -*

хидромелиорациите *Политика 1. 3:* Звено по изпълнение и координация на хидромелиоративната стратегия *Политика 1. 4:* Оптимизиране ролята на дирекция „Хидромелиорации, инвестиционна политика и концесии“ *Политика 1. 5 (Първи етап).* Регионални предприятия по хидромелиорации (РПХ) *Политика 1. 6 (Първи етап):* Отношения с частния сектор *Политика 1. 7 (Втори етап):* Регионални органи за управление по на хидромелиорациите (РОУХ) *Политика 1. 8:* Укрепване на капацитета на РПХ *Политика 1. 9:* Създаване и укрепване на Сдруженията за напояване *Политика 1. 10:* Национален център за изследвания и обучение по хидромелиорации (НЦИОХ) *Политика 1. 11:* Ценообразуване на СН *Политика 1. 12:* Безопасност на язовирите ***Стратегическа цел 2:*** Засилване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор чрез осигуряване на дългосрочна перспектива, определяйки инвестиционните приоритети в напояване и отводняване на земеделските стопанства, както и в свързаните услуги.	Приносът на интервенцията за опазването на биологичното разнообразие в България, чрез опазването на видовете и местообитанията в естествената им среда е от съществено значение. Устойчивите екосистеми в добро състояние притежават голям потенциал за смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяването към тях. Придобиване на знания и умения за прилагане на природосъобразни практики върху земите, попадащи в обхвата на мрежата Натура 2000, допринася за стабилна тенденция на природозащитният статус на земеделските местообитания, свързани със селското стопанство. Осигуряване на висок дял на земеделските площи в Натура 2000. *Интервенция „Биологично производство"*– член 70 *към Потребност 6.1, Стратегическа цел №6*, чрез която се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които искат да прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата, като се покрият разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на земеделската продукция, сравнени с конвенционалните методи на производство. Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата. Предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки, се очаква също да допринесе за социалната съгласуваност на селските райони. Програма „Околна среда“ (ПОС) ще подкрепя създаването на Национална система за управление на водите в реално време, чиято основна задача е да предоставя необходимата информация за управление на водите и да осигурява навременно предупреждение при наводнения и засушаване. Ще се финансират и мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения, насочени към укрепване на бреговете в населените места, вкл. екосистемно базирани решения. Предвидени са и инвестиции за превенция и управление на риска от свлачища. СПРЗСР ще подкрепя мерки, свързани с управление на риска в селското стопанство.

Политика 2. 1: Пазарно жизнеспособна и устойчива на климата структура на поливно земеделие *Политика 2.2:* Прилагането на технологии за напояване в стопанствата *Политика 2.3:* Насърчаване на използването на отводнителна система в и извън стопанството *Политика 2.4:* Връзки напред и назад по веригата на поливните земеделски стопанства и земеделско производство *Политика 2.5:* Насърчаване на предоставянето на съветнически услуги в поливното земеделие *Политика 2.6:* Създаване на рамка за програмиране и определяне на приоритетите ***Стратегическа цел 3:*** Възстановяване на достъпа до хидромелиоративната инфраструктура на земеделските земи и нейното устойчивото използване чрез инвестиции във възстановяване и модернизация *Политика 3. 1:* Рехабилитация и модернизация на главната хидромелиоративна инфраструктура *Политика 3.2:* Интегрирани планове за модернизация на напояването и отводняването (ИПМНО) *Политика 3.3:* Обучение и контрол на качеството ***Стратегическа цел 4:*** Възстановяване на функциониращата инфраструктура за защита на обработваемите земеделски земи от вредното въздействие на водите (напр. корекции на	

речни корита, оказващи влияние върху хидроморфологичните характеристики), високи нива на подпочвени води и други вредни въздействия на водите. *Политика 4.1:* Насърчаване на инвестициите във възстановяване на инфраструктурата за защита от наводнения и корекции на реки *Политика 4. 3:* Мониторинг на кумулативното въздействие на дейностите по отводняване *Политика 4.4:*Информираност относно плановете за управление на риска от наводнения	
Национален план за действие за енергия от горска биомаса (2018-2027 г.). ***Приоритет 1:*** Устойчиво производство на биомаса като възобновяем енергиен източник. ***Мярка 1.1:*** Намаляване на енергийната зависимост на страната от фосилни горива. ***Мярка 1.2*** Увеличаване добива на дървесина и правилно мобилизиране на потреблението ѝ, в рамките на устойчивото стопанисване на горите. **Приоритет 2** Ефективно производство на енергия от горска биомаса за диверсифициране на приходите в горския сектор ***Мярка 2.1*** Изпълнение на дейности за въглеродно неутрално производство на енергия. ***Мярка 2.2*** Повишаване ползването на преработена горска биомаса за производство на енергия.	Пряко принос за постигането на приоритетите на Националния план имат хоризонталната цел на СПРЗСР и потребностите към нея, и: *Стратегическа цел №4, Потребност П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство, включваща* Интервенция, която ще бъде насочена и към дейности свързани с подобряване на енергийната ефективност на земеделските стопанства. *Потребност П.4.6. Увеличаване на производството на биомаса с животински произход* *Потребност П.4.8. Устойчиво управление на горските територии, включително запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса и увеличаване на горските територии за адаптиране към промените на климата.* В рамките на интервенции „Инвестиции в земеделските стопанства“ – чл. 73 и „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“ – член 73, ще се насърчат дейностите, свързани с оползотворяване в рамките на стопанствата и предприятията на остатъчната биомаса, получена в резултат на производствените процеси. Предвижда се включването на интервенция „Първична преработка и маркетинг на дървесина“, съгл. чл. 73 (ЕЗФРСР). Добиването и преработката на биомаса от горското стопанство дават възможност за диверсификация на приходите, работни места и бизнес възможности, както и за предоставяне на нови услуги в селските райони. Тази интервенция ще подпомогне реализация на някои дървесни сортименти, които имат трудна или нямат никаква реализация на пазара. Предвижда също и използване за суровина на дървесни отпадъци и/или остатъци при производството на дървесен талаш, дървесно брашно, технологични трески, дървесни пелети,

Приоритет 3 Намаляване замърсяването на въздуха и декарбонизация на сградния фонд, чрез осигуряване на възможности за въвеждане на нови методи и начини за потребление на енергия от горска биомаса. ***Мярка 3.1*** Подпомагане прехода от локално (индивидуално) към централно (колективно) и от нискоефективно към високоефективно отопление на горска биомаса ***Мярка 3.2*** Подпомагане на прехода от използване на конвенционални/фосилни горива към използване на горска биомаса. **Приоритет 4** Укрепване на правната и политическа рамка за осигуряване устойчиво развитие на енергията от горска биомаса. ***Мярка 4.1*** Хармонизиране с/актуализиране на европейските политики и законодателство в областта на производството на енергия от горска биомаса ***Мярка 4.2*** Развитие на националната нормативна база. ***Мярка 4.3*** Развитие и прилагане на националните политики и стратегически документи в областта на горското стопанство, дървопреработващата и мебелна промишленост и производството на възобновяема енергия. **Приоритет 5** Развитие на научно-изследователските дейности и обвързването им с нуждите на производството на енергия от горска биомаса.	бриклети и брикети. Това подпомагане ще се отрази индиректно върху устойчивото управление на горите, като повиши стойностите на произвежданата от тях продукция. Подкрепената интервенция ще допринесе до очакваните от кръговата икономика ефекти: -подобрена ресурсна обезпеченост и намалена зависимост от вноса, вследствие потребление на относително нови ресурси от горите; -икономически придобивки: нови ниши за растеж и иновации, реализирани вследствие на по-ефективното и ефикасно ползване на ресурсите от горите; -социални ползи – създаване на нови работни места чрез диверсификация на икономическите дейности в селските. По отношение на биоикономиката, е предвидена интервенция целяща реализиране на визията на страните от Централна и Източна Европа за 2030 г., като използват своя потенциал и възможности за: -кръгова („нулеви отпадъци—) обработка на наличната биомаса, за развитието на нови вериги от стойности на биологична основа, чрез използване за суровина на дървесни отпадъци и/или остатъци; -жизнеспособни селски райони: за разработване на иновативен, приобщаващ, климатичен модел на растеж, чрез създаване на нови ниши за растеж и иновации, реализирани вследствие на по-ефективното и ефикасно ползване на ресурсите от горите. *Специфична цел №9, Потребност П.9.1.Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока* и интервенциите към нея Косвен принос има *Потребност П.4.8. Устойчиво управление на горските територии, включително запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса и увеличаване на горските територии за адаптиране към промените на климата..* Освен намаляването на преките загуби от опожаряването на горските територии, превенцията от горски пожари ще предотврати излъчването на вредни емисии (въглероден двуокис, фини прахови частици и др.) в атмосферата. Ще се предотврати загубата на растителна биомаса, свързана със загуба на екологични ниши, биоразнообразие и унищожаване на хумусния слой на почвите.

Мярка 5.1 Изпълнение на научно-приложни дейности, свързани с производството на енергия от горска биомаса. ***Мярка 5.2*** Повишаване на капацитета за изпълнение надейности, свързани с производството на енергия от горска биомаса. **Приоритет 6** Осигуряване на информация, публичност и прозрачност чрез прилагане на принципа на партньорство при устойчивото производство на енергия от горска биомаса. ***Мярка 6.1*** Изготвяне, приемане и изпълнение на Комуникационна стратегия на ИАГ. ***Мярка 6.2*** Подобряване и хармонизиране на наличната информация за горите, горското стопанство и горската индустрия.	
Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България, приета с Решение № 247 на Министерския съвет от 02.05.2019 г. ***Основната цел*** на цифровизирането на българското селско стопанство и свързаният с него земеделски бизнес е да го превърне във високо технологична, устойчива, високо продуктивна и атрактивна сфера от световната икономика, която не само подобрява условията на живот на земеделските стопани, но и на селските райони като цяло. ***Стратегически цели на цифровизацията*** 1. Повишаване на продуктивността и устойчивостта на земеделското	СПРЗСР взема предвид така дефинираните цели на Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони чрез идентифицираните потребности в рамките на хоризонталната специфична цел. За периода на прилагане на интервенция II.И.1. „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ се предвижда на земеделските стопани да бъде предоставен предвидения консултантски пакет, свързан с използването на цифрови/дигитални технологии в стопанството, а именно консултантски пакет № 10. Очакванията са земеделските стопани, в т.ч. най-вече младите и малки земеделски стопани да проявят интерес към консултиране за използване на цифрови технологии в условията на своите стопанства, в резултат на което над 10 000 земеделски стопани да Чрез интервенция II.И.2. „Професионално образование и придобиване на умения“ се предвижда подпомагане на информационни семинари и демонстрационни дейности, свързани с използването на цифрови технологии, от които прогнозно да се възползват над 30 хил. земеделски стопани и заетите лица в техните стопанства, подобрявайки дигиталните си знания и умения. Също така в рамките на интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ се предвижда да се подпомагат с

производство; 2. Подобряване на здравето на хората чрез производството на качествена храна; 3. Опазване на околната среда и справяне с предизвикателствата с изменението на климата; 4. Увеличаване/разширяване на присъствието на българските продукти на Единния европейски пазар и на световните пазари; 5. Стимулиране на интереса и привличане на младите да развиват земеделие.	приоритет проекти, предвиждащи използване на цифрови/дигитални технологии, където се очаква над 100 земеделски стопани, участници в оперативните групи, директно да се възползват от иновативните решения чрез подкрепа по интервенцията, като в последствие резултатите от проектите да се разпространят сред възможно най-широк кръг от заинтересовани лица. Една от стратегическите цели, идентифицирани в рамките на Стратегията за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България, е стимулиране на интереса и привличане на младите да развиват земеделие. В тази връзка, за да се адресира целта, в рамките на интервенция II.Д.1. „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“ е предвидено предимство за проекти на млади земеделски стопани, които допринасят за устойчиво икономическо възстановяване и развитие на процесите по цифровизиране. Очакванията са поне една трета от бенефициентите по интервенцията да внедрят цифрови технологии в стопанствата си. Също така Стратегията предвижда една от областите на въздействие да е насочена към реализиране на инвестиции за модернизация и технологии за прецизно земеделие. Критериите за подбор в рамките на интервенция II.Г.1 „Инвестиции в земеделските стопанства“ ще гарантират насочване на финансовата помощ към проекти включително инвестиции и дейности, които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо възстановяване. По този начин ще се гарантира, че е осигурена възможност за въвеждането на автоматизация и роботизация на производството с използване на високопроизводителни машини и цифрови технологии е задължително условие, за да може един земеделски стопанин да произвежда по-качествена продукция и да организира работата в своето стопанство по-ефективно. По отношение на интервенция II.Г.3 „Инвестиции за неселскостопански дейностив селските райони“ е предвиден принос чрез въвеждането на цифровите технологии на територията на селските райони на страната, като по този начин ще се осигури възможност за преодоляване на различията в развитието в териториално отношение.
Актуализиран национален план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение, 2020г. ***Национални цели и приоритети до 2030:*** До 2030 г. България трябва да бъде снабдена със симетрични гигабитови мрежи за достъп в цялата страна. Устойчивата оптична мрежа, комбинирана с	СПРЗСР взема предвид така дефинираните цели на националния план за широколентова инфраструктура чрез идентифицираните потребности в рамките на хоризонталната специфична цел. В SWOT анализа е установена потребността по отношение на широколентов достъп, но в Националният план за възстановяване и устойчивост на Република България по приоритет „Зелена България“ подприоритет 2.В.1 „Цифрова свързаност“, Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“ е предвидено финансирането на проект с два компонента: Надграждане на Единната електронна съобщителна мрежа

универсално достъпна мобилна мрежа, ще позволи на всеки гражданин, всеки бизнес и всяка публична институция да използва възможностите за цифровизация при равни условия в цялата страна. ***Приоритетни области:*** Þ Широколентова инфраструктура – ускорено изграждане на широколентова инфраструктура, вкл. за нуждите на държавната администрация Þ Свръхвисокоскоростна инфраструктура – създаване на условия за разгръщане на мрежи с много голям капацитет Þ Ефективно използване на радиочестотния спектър – създаване на условия за изграждане на мрежи от ново поколение Þ Подобряване на покритието в населени места, разположени в периферни, слабо населени и селски райони Þ Преодоляване на цифровото разделение ÞСигурност на мрежите.	(EECM) на държавната администрация и разширяване на мрежата до всички 265 общински центрове, за осигуряване на защитени киберустойчиви комуникации и “clean pipe” Интернет (защитен от волуметрични DDoS атаки) за нуждите на държавното управление и националната сигурност, както и за осигуряване на оптичен преносен капацитет до общински центрове и населени места в „бели зони“, в които поради „пазарен провал“ не се предлагат широколентови услуги за гражданите и бизнеса. Специфична цел 2: Намаляване на “цифровото разделение” чрез подпомагане на изграждането на мрежи с много голям капацитет (ММГК) / Very High Capacity Networks (VHCN) в слабонаселени и селски райони. Подборът и фокусът на интервенциите ще бъде върху райони и населени места с пропуски в инфраструктурата поради “пазарен провал”, както и райони, в които липсва надеждна регионална или местна оптична свързаност за пренос на данни до входни точки в областни и/или общински градове, в които се терминират услуги по IP транзит от международни доставчици и неутрални пийринг Internet eXchange Points (IXPs). Съгласно Стратегията за Цифровизация на Европейската Индустрия и Стратегията за цифровизация на земеделието в България в рамките на пакета за Цифров единен пазар, в един от стълбовете на която, е предвидено изграждането на Пан-Европейска мрежа от Цифрови Иновационни Хъбове (ЦИХ), се подпомага конкурентоспособността на предприятията по отношение на техния бизнес/производствен процес, продукти или услуги чрез внедряването и използването на цифровите технологии. ЦИХ се базират на технологична инфраструктура (центрове за компетентност) и осигуряват достъп до актуални знания, експертиза и технологии за подкрепа на потребителите с пилотни проекти, тестване и експериментиране на цифрови иновации. Така ЦИХ се считат за средство за подкрепа на бизнеса и по-специално за МСП и не-технологичната индустрия, в тяхната цифрова трансформация в рамките на инициативата за Цифровизация на Европейската Индустрия . ЦИХ също помагат за оценка на нуждите от цифрови умения и осигуряват достъп до тези умения, когато е необходимо. В този контекст, промотирането на ЦИХ в земеделието ще увеличи използването на ИКТ решения за по-продуктивни и устойчиви земеделски системи и така да допринесе за постигането на тези цели.
Национална програма „Цифрова България 2025“ и Пътна карта до 2025 г. ***Приоритетна област 1*** „Създаване на подходящи условия за развитието на цифровите мрежи и услуги и по-добър достъп до тях“	Адресиране на идентифицираните цели в Националната програма е описано в рамките на описанието на адресиране на целите на Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България, приета с Решение № 247 на Министерския съвет от 02.05.2019 г. За приоритет 1 и 2 в SWOT анализа е установена потребността по отношение на широколентов достъп, но в Националният план за

Приоритетна област 2 „Развитие на динамична и иновативна цифрова икономика и увеличаване на потенциала ѝ за растеж“ ***Приоритетна област 3*** „Повишаване на цифровите компетентности и умения“ ***Приоритетна област 4*** „Осигуряване на ефективни и висококачествени публични електронни услуги за бизнеса, гражданите и държавното управление“ ***Приоритетна област 5***„Насърчаване на сигурна кибер екосистема: справяне с предизвикателствата пред кибер сигурността“ ***Приоритетна област 6*** „Интернет управление“	възстановяване и устойчивост на Република България по приоритет „Зелена България“ подприорите 2.В.1 „Цифрова свързаност“, Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“ е предвидено финансирането на проект с два компонента: Надграждане на Единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация и разширяване на мрежата до всички 265 общински центрове, за осигуряване на защитени киберустойчиви комуникации и “clean pipe” Интернет (защитен от волуметрични DDoS атаки) за нуждите на държавното управление и националната сигурност, както и за осигуряване на оптичен преносен капацитет до общински центрове и населени места в „бели зони“, в които поради „пазарен провал“ не се предлагат широколентови услуги за гражданите и бизнеса. За приоритет 3 и 4 в Плана за възстаоновяване се предвижда изграждане на Електронна система, която цели Осигуряване на ефективни и висококачествени публични електронни услуги за бизнеса, гражданите и държавното управление. След изпълнение на проект П18 от НПВУРБ, със заложените дейности и индикатори за постигане на целта за осигуряване на оптичен преносен капацитет до общински центрове и населени места в „бели зони“, в които поради „пазарен провал“ не се предлагат широколентови услуги за гражданите и бизнеса (100% покритие). За приоритет 5 и 6 в рамките на Плана за възстановяване Фонд 1 Растеж и Иновации: Грантова схема за ИКТ решения и киберсигурност в МСП е предвидено да се подкрепят фирми в началните етапи на дигитализация (ниво 1 и ниво 2), която е насочена към максимално широк кръг предприятия. Дигитализиране на производствените процеси в предприятията е фокус и на схемата за технологична модернизация, която е насочена към предприятия от приоритетните сектори на НСМСП 2021-2027.
Стратегия за укрепване ролята на аграрния сектор в биоикономиката ***Стратегическа цел 1***: Устойчиво управление и развитие на земеделието, горското стопанство и рибарството за устойчиво производство и предоставяне на възобновяеми ресурси; ***Стратегическа цел 2:*** Пълноценно използване и развитие на научно-изследователската дейност, на партньорства за обмен и	Пряко принос за постигането на приоритетите на Националния план имат хоризонталната цел на СПРЗСР, и *Стратегическа цел №1: Подпомагане за надеждни земеделски доходи и устойчивост на селскостопанския сектор в целия Съюз с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза* *Стратегическа цел Специфична цел №2: Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията* *Специфична цел № 8: Насърчаване на заетостта, растежа,*

трансфер на иновации, на инфраструктура за експериментиране ***Стратегическа цел 3:*** Подобряване на знанията и уменията.	*равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство,* и потребностите и интервенциите към нея По отношение на биоикономиката, е предвидена интервенция целяща реализиране на визията на страните от Централна и Източна Европа за 2030 г., като използват своя потенциал и възможности за: -кръгова („нулеви отпадъци—) обработка на наличната биомаса, за развитието на нови вериги от стойности на биологична основа, чрез използване за суровина на дървесни отпадъци и/или остатъци; -жизнеспособни селски райони: за разработване на иновативен, приобщаващ, климатичен модел на растеж, чрез създаване на нови ниши за растеж и иновации, реализирани вследствие на по-ефективното и ефикасно ползване на ресурсите от горите.

2.1.SO4.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.1 - Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.2 - Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.3 - Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.4 - Еко схема за намаляване използването на пестициди	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.5 - Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.7 - Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.8 - Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
Sectoral - Вино	INVWINESUST(58(1)(m)) - инвестиции в материални и нематериални активи, насочени към повишаване на устойчивостта на винопроизводството	I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и	II.A.1 - Биологично растениевъдство	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се

	климата и други задължения в областта на управлението		от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.16 - Биологично животновъдство	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.10. - Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.11 - Насърчаване на практики за консервационни обработки за устойчиво управление на почвите	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.4. - Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.AE.3. - Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.1.1. - Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.2.1 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.10 - Залесяване и възстановяване	O.23. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в непроизводствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.11 - Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития	O.23. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в непроизводствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.12 - Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции,	II.Г.13 - Намаляване загубата на	O.23. Брой на подпомаганите

	включително инвестиции за напояване	биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии	операции или единици за инвестиции в непроизводствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.14 - Първична преработка на дървесина	О.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства

Преглед

Специфичната цел се адресира чрез потребности, които ще бъдат удовлетворени от прилагането на интервенции, въздействащи чрез подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата за храни, с действия за смекчаване на изменението на климата и устойчивостта на селското стопанство спрямо изменението на климата, включително с дейности водещи до улавянето на органичния въглерод в почвата и устойчиво производство на енергия от възобновяеми енергийни източници.

1. **Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство**. Потребността ще се адресира чрез прилагането на практики, ограничаващи отделянето на емисии на парникови газове (ПГ) от почвите, както и за запазване на органичното вещество като например – сеитбооборот и азотфиксиращи култури, диверсификация на култури, промеждутъчни култури и зелено торене, биологично земеделие, интегрирано земеделие, използване на сортове и култури, адаптирани към климатичните промени, минимални или нулеви почвообработки, управление на оборски тор, намаляване на метановите емисии от биологична ферментация в животновъдството, компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия, оптимизиращо използването на растителни остатъци в селското стопанство, схема за управление на пасищата (вкл. намалена на употребени пестициди и торове и интензивността на пашата), агролесовъдство. За адресиране на намаляване на емисиите от амоняк във въздуха и емисиите, генерирани от оборския тор, могат да се подкрепят интервенции, насочени към замяна на неорганични с органични торове, прецизни технологии за торене, инвестиции в управлението на оборския тор и въвеждане на нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор в стопанства и/или мерки посочени в Правилата за добра земеделска практика за контролиране на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници (кореспондиращи с част 2, т. А на Директива 2016/2284/ЕС). Тези практики имат пряка връзка и с потребност 6 от Цел 5.

Основа за надграждане са въведени задължения в системата за предварителни условия в частта: ДЗЕС 1: Съотношението на площите за постоянно затревените площи (ПЗП) спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани през съответната година не трябва да намалява с повече от 5% спрямо референтното съотношение, определено през 2018 г. Съотношението се поддържа на национално ниво. При спад на съотношението с повече от 5% земеделските стопани, които са допринесли за намалението през съответната година, се задължават да преобразуват обратно в ПЗП разораните през съответната година ПЗП; ДЗЕС 2, приложим от 2025 г.: В рамките на влажните зони и торфищата, при всички видове земеделски площи се забраняват: всички дълбоки почвени обработки, свързани с обръщане на почвения хоризонт и дълбоко разрохкване; пресушаването и дренирането; преобразуването и разораването на постоянно затревените площи; изгарянето на растителността; забранява се използването на минерални и органични азотсъдържащи торове. ДЗЕС 3: Забранява се изгарянето на стърнищата, освен по фитосанитарни причини; ЗИУ 2 – Ограничаване на замърсяването на водите в нитратно-уязвимите зони; ЗИУ 7 -Продукти за растителна защита; ЗИУ 8 – Устойчива употреба на пестициди

За постигане на по-високи цели могат да се предложат следните условия: Насърчаване на внедряването на технологии и техники, водещи до намаляване на вредните емисии.

Дейности за устойчиво управление на обработваемите земи, целящи намаляването на емисии от почвите, които са основен източник в комбинация със засаждане на култури, които са въглерод

поглъщащи с цел "улавяне" на вредни емисии, намалено, нулево използване на ПРЗ и други.

Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 г. за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители въвежда в Приложение II "Задължения за намаляване на емисиите на амоняк (NH3) и фини прахови частици" за всяка държава-членка. По силата на Директивата, България следва да намалява емисиите от амоняк с 3 % за всяка година от 2020 г. до 2029 г., и с 12 % след 2030 г. Член 6 от Директива (ЕС) 2016/2284 изисква от всяка държава-членка на ЕС да изготви, приеме и приложи Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (НПКЗВ 2020-2030), която се предоставя на Европейската комисия. Програмата в България е приета с Решение № 334 на Министерския съвет от 07.06.2019 г. В Програмата има мерки за сектор Селското стопанство, чрез които следва да се допринася за целта на намаление на емисиите от амоняк. Част от мерките за земеделието са свързани с утвърждаване на Правила за добра земеделска практика за контролиране на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници (кореспондиращи с част 2, т. А на Директива 2016/2284/ЕС).

На национално ниво напредъкът се отчита чрез Наредба за реда и начина за организиране на националните инвентаризации на емисиите на вредни вещества и парникови газове в атмосферата и други нормативни актове, които уреждат отчитането и приноса.

Потребността от намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство ще се адресира чрез комплекс от интервенции по ЕФГЗ и ЕЗФРСР.

В обхвата на директните плащания потребността ще бъде таргетирана посредством прилагане на Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115). Чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които прилагат методите на биологичното земеделие в техните стопанства. Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на земеделието като допринесе за подобряване състоянието на околната среда посредством отглеждането на селскостопански животни по принципите на биологичното земеделие.

Предвидени са интервенции „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет" и „Професионално обучение и придобиване на знания са имат принос към постигане на специфичната цел", чрез насочване на знания, иновации и обучения по теми, свързани с намаляване на емисиите от парникови газове.

2. **Увеличаване на органичния въглерод в почвата**. Загубата на ПОВ може да доведе до изтощаване на почвата и ниска активност на почвените организми, поради тази причини потребността може да се адресира със задължението - преобразуване на площи в постоянно затревени площи, минимални или нулеви обработки на почвата, заораване на растителни остатъци, зелено торене, постоянна растителност в чувствителните есенно-зимни периоди, подходящи сеитбообращения с азотфиксиращи култури и други, поддържане на земеделски площи, попадащи в зони от Натура 2000 и защитени територии и биологично земеделие, като интервенция с по-широк обхват.

Основа за въздействие са въведените национални стандарти в системата от предварителни условия, в частност: ДЗЕС 1 Съотношението на площите за постоянно затревените площи (ПЗП) спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани през съответната година не трябва да намалява с повече от 5% спрямо референтното съотношение, определено през 2018 г. Съотношението се поддържа на национално ниво. При спад на съотношението с повече от 5% земеделските стопани, които са допринесли за намалението през съответната година, се задължават да преобразуват обратно в ПЗП разораните през съответната година ПЗП; ДЗЕС 2 В рамките на влажните зони и торфищата, при всички видове земеделски площи се забраняват: всички дълбоки почвени обработки, свързани с обръщане на почвения хоризонт и дълбоко разрохкване; пресушаването и дренирането; преобразуването и разораването на постоянно затревените площи; изгарянето на растителността; забранява се използването на минерални и органични азотсъдържащи торове.

ДЗЕС 6 за минимална почвена покривка през периоди и на площи, които са най-чувствителни.

В земеделското стопанство с уникален идентификационен номер е задължително върху минимум 80% от цялата обработваема площ на стопанството да се поддържа минимална почвена покривка през чувствителния период /01 юни до 30 септември/.

Изискването за минимална почвена покривка в периода 01 юни до 30 септември не се прилага за бенефициери, които осигуряват последваща култура в рамките на 6 седмици след премахването на предходната растителна покривка.

Поддържането на минимална почвена покривка се постига чрез:

-засяване/засята основна култура;

-засяване на вторични или междинни/покривни култури или мулчиране;

-оставяне на растителни остатъци, включително стърнища и/или самозасети площи от предходната култура;

-оставяне на растителните остатъци от предходната култура при вертикални обработки без обръщане на слоя, при минимални обработки на почвата, при ивични обработки на почвата.

2. При трайните насаждения, за осигуряване на минимална почвена покривка върху минимум 50% от площта на стопанството, се извършва укрепване на междуредията чрез затревяване или засяване с покривни култури.

ДЗЕС 7 – Редуване на културите в обработваемата земя. На обработваема земя с площ над 10 ха, земеделския стопанин осигурява ежегодно смяна на отглежданата култура /ротация/ на ниво парцел върху минимум 35% от обработваемата земя в стопанството си. Отглеждането на вторична/допълнителна култура на съответния парцел се счита за извършена ротация.

След третата година, земеделския стопанин е длъжен да гарантира, че всички парцели от обработваемата земя от стопанството са били обект на ротация по отношение на основната култура на отглеждане. Горните правила не се отнасят за площи заети с оризови клетки, многогодишни култури, треви и други тревни фуражи и угари.

Вторична/допълнителна култура означава земеделска култура с различен от основната култура вид и засадена/засята на един и същи парцел през съответната година. Вторична култура се счита за ротация, ако е засята/засадена непосредствено след прибирането на основната култура и е налична на парцела до подготовката на почвата за сеитба на следващата основна култура.

Потребността от увеличаване на органичния въглерод в почвата ще се адресира чрез въведените задължения в системата за предварителни условия и комплекс от интервенции по ЕФГЗ и ЕЗФРСР. В рамките на директните плащания потребността ще бъде таргетирана посредством прилагане на Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115). С отглеждането на азотфиксиращи култури в рамките на парцелите с трайни насаждения се цели създаването на растителна покривка, която за задържи органичния въглерод в почвата.

Еко схемата за разнообразяване на отглежданите култури (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115) в директните плащания се фокусира върху създаване на стимули за отглеждане на повече и по-разнообразни култури в стопанството, което допринася за поддържане на органичния въглерод в почвата.

Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115) също е планирано да окаже въздействие върху удовлетворяване на потребността. Интервенцията надгражда в качествен аспект състоянието на постоянно затревените площи и въвежда екстензивен режим на управление на пасищната екосистема. Планира се интервенцията да предотврати загубата на пасищната екосистема, чрез намаляване на процесите на утъпкване и ерозия, рудерализация и развитие на нетипични видове, което значително подобрява способността на пасищните системи да поглъщат въглерод и да смекчават климатичните промени.

Потребността е адресирана чрез интервенция „Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии“ – член 70, насочена към дейности и практики, които увеличат почвения

органичен въглерод, имат благоприятен ефект както върху почвата и пасищните територии, които с течение на годините намаляват производствения си капацитет. Прилагането на практики по повърхностно подобряване без механична обработка има за цел да допринесе за възстановяването и поддържането на пасищни територии, които са деградирали и не са били подхранвани и подобрявани в течение на години. Дългогодишната експлоатация и влиянието, което са оказали вятъра и дъждовете е довело до ерозия и деградация, което на практика прави тези терени неизползваеми и непродуктивни, което от своя страна оказва влияние върху околната среда и еко-системите на територията.

Чрез интервенцията за „Професионално обучение и придобиване на знания“ се предвижда придобиване на знания и умения от страна на земеделските стопани по за прилагане на природосъобразни практики върху земите, попадащи в обхвата на мрежата Натура 2000, допринася за стабилна тенденция на природозащитният статус на земеделските местообитания, свързани със селското стопанство.

3. **Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство** (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство)

В съответствие със Стратегията за укрепване ролята на аграрния сектор в биоикономиката включването на дейности и финансиране за изграждането на биорафинерии в стопанствата на първичните производители в селските райони е инструмент за постигане на синергия между ОСП и стратегическите документи за биоикономика и същевременно отразява спецификата на биоикономиката. Чрез тези инвестиции може да се постигне развитието на биоикономиката, диверсификацията на селскостопанската дейност, нарастване на заетостта в селските райони и повишаване на добавената стойност от производството на биобазирани продукти. Биомасата, която селското стопанство осигурява за храна, фуражи, производство на биобазирани продукти и енергия, има два източника: основния добив от земеделските култури (икономическа биомаса) и остатъците (твърдите отпадъци) след прибирането на реколтата. При определени условия биогазът може да се използва и като транспортно гориво. Има пряка връзка с Директива (ЕС) 2018/2001 за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, както и с Интегриран национален план за енергетиката и климата на Република България за 2020-2030 (ПИНПЕКРБ).

Към постигане на тази цел е насочена интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ – член 73. Чрез интервенцията ще се подпомагат единствено инвестиции свързани с околна среда и климат, като например: пречиствателни съоръжения и съоръжения за третиране на отпадъци, съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка, инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга, инсталации за ВЕИ за производство на енергия за собствено потребление, включително такива използващи биомаса, включително инвестиции и дейности свързани с подобряване на енергийната ефективност на съществуващи предприятия.

За ефективно постигане на тази потребност, ще бъдат прилагани дейности по придобиване на знания чрез консултации, обмен на знания по интервенции „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ и „Професионално обучение и придобиване на знания“.

За постигането на тази потребност ще допринесе и заложената в лозаро-винарския сектор интервенция „Инвестиции в екологични съоръжения“, сред чиито допустими дейности е възможността за изграждане на инсталации за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници.

4. Потребност от **използването на култури и сортове, приспособени към климата**. Потребността може да се адресира като се насърчат земеделските стопани да отглеждат култури и сортове, приспособени към климата, което допринася както към смекчаване на последиците от изменението на климата, така и за адаптация към него. Използването на култури и сортове, подходящи за отглеждане при специфични климатични и/или почвени условия, адресира реакция на измененията в климата, свързани с продължителността на вегетационния сезон и в естествени

цикли на културите, което оказва влияние върху крайните добиви.

Дейността е заложена в Национална стратегия и План за действие за адаптиране към изменението на климата на Република България - посочено е в Плана за сектор Селско стопанство като "потенциални рискове и възможности за селскостопанския сектор" във връзка с промените в температурата и намаляването на валежите.

За осигуряване на принос на Стратегическия план за смекчаване на последиците от изменението на климата се предвижда включването на интервенциите:

Интервенция „Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия“ и интервенция за „Отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство“– член 70: Въвеждането на устойчиви култури и сортове може да подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, да се осигурява устойчива продукция и да допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата. Мярката е оперативна дейност от Националната стратегия за адаптация към изменението на климата приета с Решение № 621 на Министерския съвет от 25.10.2019 г. и План за действие до 2030 година, като целта е да се подпомага отглеждането на култури и сортове от приоритетните сектори - плодове, зеленчуци, десертни лозя и билки, които притежават потенциал за адаптиране към измененията на климата и са устойчиви на промените свързани със засушаването причинено от промените в температурите. Въвеждането на устойчиви практики и сортове може да подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, да се осигурява устойчива продукция и да допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. Използването на природосъобразни и щадящи технологии допринасят за съхранение на почвеното плодородие. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата. Практиките за отглеждане включват използване на биологични агенти и биологично активни вещества за растителна защита с нисък риск за околната среда.

5. Потребност от **прилагане на нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие**. Прилагането на принципите на интегрираното производство, или на друг вид щадяща околната среда земеделска практика ще надгради задълженията произтичащи от ДЗЕС 6, ДЗЕС 7, ДЗЕС8, ЗИУ 1,2,7 и 8.

Потребността предвижда завишени изисквания към система от дейности в едно стопанство, включваща промяна в практиките и обхваща комплекс от дейности като интегрирано и биологично земеделие. Подобни практики ще отговорят и на целите на Зелената сделка (Стратегията за биоразнообразие и Стратегията „От фермата до трапезата“) за значително намаляване употребата на минерални торове и химични пестицидни средства. Повишеният контрол върху пръскането и наторяването ще окаже позитивен ефект върху околната среда, включително и за намаляване измирането на пчелите съобразно актуализирания „Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България

Основните задължения, включени в системата от предварителни условия, които се надграждат са: ДЗЕС 1 Съотношението на площите за постоянно затревените площи (ПЗП) спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани през съответната година не трябва да намалява с повече от 5% спрямо референтното съотношение, определено през 2018 г. Съотношението се поддържа на национално ниво. При спад на съотношението с повече от 5% земеделските стопани, които са допринесли за намалението през съответната година се задължават да преобразуват обратно в ПЗП разораните през съответната година ПЗП; ДЗЕС 3 Забранява се

изгарянето на стърнищата, освен по фитосанитарни причини. ДЗЕС 6 за минимална почвена покривка през периоди и на площи, които са най-чувствителни. В земеделското стопанство с уникален идентификационен номер е задължително върху минимум 80% от цялата обработваема площ на стопанството да се поддържа минимална почвена покривка през чувствителния период /01 юни до 30 септември/.

Изискването за минимална почвена покривка в периода 01 юни до 30 септември не се прилага за бенефициери, които осигуряват последваща култура в рамките на 6 седмици след премахването на предходната растителна покривка.

Поддържането на минимална почвена покривка се постига чрез:

-засяване/засята основна култура;

-засяване на вторични или междинни/покривни култури или мулчиране;

-оставяне на растителни остатъци, включително стърнища и/или самозасети площи от предходната култура;

-оставяне на растителните остатъци от предходната култура при вертикални обработки без обръщане на слоя, при минимални обработки на почвата, при ивични обработки на почвата.

2. При трайните насаждения, за осигуряване на минимална почвена покривка върху минимум 50% от площта на стопанството, се извършва укрепване на междуредията чрез затревяване или засяване с покривни култури.

ДЗЕС 7 за поддържане на почвения потенциал чрез сеитбооборот. На обработваема земя с площ над 10 ха, земеделския стопанин осигурява ежегодно смяна на отглежданата култура /ротация/ на ниво парцел върху минимум 35% от обработваемата земя в стопанството си. Отглеждането на вторична/допълнителна култура на съответния парцел се счита за извършена ротация.

След третата година, земеделския стопанин е длъжен да гарантира, че всички парцели от обработваемата земя от стопанството са били обект на ротация по отношение на основната култура на отглеждане. Горните правила не се отнасят за площи заети с оризови клетки, многогодишни култури, треви и други тревни фуражи и угари.

Вторична/допълнителна култура означава земеделска култура с различен от основната култура вид и засадена/засята на един и същи парцел през съответната година. Вторична култура се счита за ротация, ако е засята/засадена непосредствено след прибирането на основната култура и е налична на парцела до подготовката на почвата за сеитба на следващата основна култура.

ДЗЕС 8: Поддържане на непроизводствените характеристики и площи за подобряване на биоразнообразието в стопанството: ЗИУ 1: Опазване на вътрешнотериториалните повърхностни води, преходните води, крайбрежните води и подземните води от замърсяване с фосфати; ЗИУ 2 – Ограничаване на замърсяването на водите в нитратно-уязвимите зони; ЗИУ 7 -продукти за растителна защита; ЗИУ 8 – устойчива употреба на пестициди: Земеделските стопани трябва да употребяват ПРЗ в съответствие с: принципите на добрата растителнозащитна практика и да спазват изискванията за правилна употреба в съответствие с разпоредбите на Директива 2009/128/ЕО, и по-специално с общите принципи на интегрираното управление на вредителите, посочени в приложение III към нея, която се прилага най-късно от 1 януари 2014г.

Потребността ще бъде повлияна и от прилагането на Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115). Интервенцията е насочена към животновъди, отглеждащи едър рогат добитък, овце и кози при спазване на принципите на биологичното земеделие. Целта е да се стимулира развитието на биологично животновъдство.

Интервенциите, насочени към тази потребност са:

Интервенция „Отглеждане на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство“, „Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия член 70:

Интервенция „Биологично производство" – член 70: Чрез прилагане на интервенцията се цели да

се подпомогнат земеделските стопани, които искат да прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата, като се покрият разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на земеделската продукция, сравнени с конвенционалните методи на производство.

Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата. Предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки, се очаква също да допринесе за социалната съгласуваност на селските райони.

Интервенция „II.Г.1.1 - Инвестиции в земеделските стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ – член 73-74: Интервенцията е разработена така, че да насърчи развитието на биологичното земеделие, като е предвидено подпомагане за създаване на трайни насаждения, включително разсадници, по биологичен начин и изграждане/ремонт/реконструкция и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане на животни по биологичен начин, както и дейностите по прилагане на прилагане на технологиите на прецизно/интелигентно/цифрово земеделие за опазване на природните ресурси (оптимизиране на почвените обработки, употребата на торове и препарати за растителна защита, прецизно напояване, превенция на болести по животните, регенеративно/консервационно земеделие, събиране и анализ на данни за отпадъците, генерирани от земеделското производство, проследяване на емисиите парникови газове в стопанството) като например (неизчерпателен списък): сензори, дронове, изкуствен интелект, сателитни изображения, автоматизация и роботика, вкл. земеделска техника с такива компоненти.

За ефективно адресиране на тази потребност, ще бъдат прилагани дейности по придобиване на знания чрез консултации, обмен на знания и иновации по интервенции „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ и „Професионално обучение и придобиване на знания“.

6. **Увеличаване на производството на биомаса с животински произход**. За увеличаване на производството на биомаса с животински произход се предвижда бенефициентите в Стратегическия план да спазват стандартите за добро земеделско и екологично състояние на земеделските земи и Законоустановените изисквания (ЗИУ 1, ЗИУ 2).

Потребността произтича от необходимостта от оползотворяване на биомаса с животински произход и възможността увеличените отпадъчни животински субстрати да бъдат обработвани. В тази връзка е необходимо подпомагането на по-ефективни методи и технологии за третиране на биомасата. Потребността има отношение към Правила за добра земеделска практика за намаляване на емисиите от амоняк във въздуха, отделен от селскостопански източници (разработени на база Директива 2016/2284). Разработена е Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г., като в нея са залегнали отделни секторни мерки, в това число и за земеделието. Част от мерките за земеделието са свързани с утвърждаване на Правила за добра земеделска практика за контролиране на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници (кореспондиращи с част 2, т. А на Директива 2016/2284/ЕС).

В съответствие със Стратегията за укрепване ролята на аграрния сектор в биоикономиката включването на дейности и финансиране за изграждането на биорафинерии в стопанствата на първичните производители в селските райони е инструмент за постигане на синергия между ОСП и стратегическите документи за биоикономика и същевременно отразява спецификата на биоикономиката. Чрез тези инвестиции може да се постигне развитието на биоикономиката, диверсификацията на селскостопанската дейност, нарастване на заетостта в селските райони и повишаване на добавената стойност от производството на биобазирани продукти. Когато кандидатите за инвестиране са млади земеделски или горски стопани, могат да получат подкрепа и чрез интервенцията за стартиране на стопанска дейност и разнообразяване на дейностите, ако размерът на инвестицията е в границите на подкрепата по мярката за млади земеделски стопани. Биомасата, която селското стопанство осигурява за храна, фуражи, производство на биобазирани

продукти и енергия, има два източника: основния добив от земеделските култури (икономическа биомаса) и остатъците (твърдите отпадъци) след прибирането на реколтата.

Основните задължения, включени в системата от предварителни условия са: ЗИУ 1: Опазване на вътрешнотериториалните повърхностни води, преходните води, крайбрежните води и подземните води от замърсяване с фосфати; ЗИУ 2 – Ограничаване на замърсяването на водите в нитратно-уязвимите зони.

За ефективно адресиране на тази потребност, ще бъдат прилагани дейности по придобиване на знания чрез консултации, обмен на знания и иновации по интервенции „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ и „Професионално обучение и придобиване на знания“.

7. **Противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания**. За противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания се предвижда бенефициентите в Стратегическия план да спазват стандартите за добро земеделско и екологично състояние на земеделските земи и Законоустановените изисквания (ЗИУ 5, ЗИУ 6, ЗИУ9, ЗИУ10, ЗИУ 11).

Потребността е адресирана чрез въведените задължения в системата от предварителни условия, в която са включени задължения по ЗИУ 5 – Законодателство за храните и фуражите; ЗИУ 6 - Ограничения при употребата на определени субстанции с хормонално или тиреостатично действие и на бета-агонисти в животновъдството; ЗИУ 9 -Минимални изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждане на телета; ЗИУ 10 - Минимални изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждане на свине; ЗИУ 11 - Минимални изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждане на селскостопански животни. Промените в температурата и валежите могат да засегнат животновъдството по отношение на възпроизводството, метаболизма и здравето.

Потребността от противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания ще бъде адресирана чрез интервенция „Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност“ – член 70: По интервенцията ще се предоставя финансова помощ за допълнителни разходи и пропуснати доходи, в следствие на доброволно поети едногодишни ангажименти за хуманно отношение, както и намаляване антимикробната резистентност при отглеждане на ЕПЖ /говеда и биволи/ и ДПЖ /животни от рода на овцете и козите/.Чрез предвидените дейности по интервенцията ще се осигури по-дълъг период на пасищно отглеждане и повече свободно пространство в помещенията за отглежданите животни, което ще окаже благоприятно влияние върху тяхното здраве и благосъстояние, ще подобри жизнеността им и ще спомогне за повишаване на качеството на произведената продукция. Интервенцията цели и намаляване употребата на антимикробните средства при ЕПЖ и ДПЖ, като същевременно се подобри здравето на животните. Интервенцията адресира проблема с нарастващата заплаха от антимикробната резистентност (АМР), тъй като намаляването на употребата на антимикробни средства при животни, отглеждани за производство на храни, в дългосрочен план води до намаляване наличието на микроорганизми, резистентни на антимикробни средства при тези животни.

8. **Устойчиво управление на горските територии, включително запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса и увеличаване на горските територии за адаптиране към промените на климата**.

Устойчивото управление на горите означава стопанисването и използването на горските земи по начин и в степен, които позволяват съхраняването на тяхното биологично разнообразие, производителността, капацитетът им да се възстановяват, жизнеността и потенциалът им да изпълняват, понастоящем и в бъдеще подходящи екологични, икономически и социални функции на местно, национално и глобално равнище, без да се причинява вреда на други екосистеми.Многофункционалният характер на горското стопанство, като динамична система, едновременно обвързана и зависима във времеви и пространствен аспект от състоянието и промените в околната среда, климата, политиката, икономиката, технологията и обществото като цяло, както на микро, така и на макро равнище са в основата на устойчивостта на горското стопанство. Нараства делът на възобновителните сечи със семенно възобновяване, което води до увеличаване дела на възобновените по естествен път гори на 79,6% от общата площ на

проведените през 2011 г. възобновителни сечи, при 76,4% през 2005 г., в резултат на което се увеличава площта на естествените и полуестествените гори.

Следва да се насърчи прилагането на добри лесовъдски практики, особено в недържавните гори, като: извеждане на планираните отгледни сечи, превръщането на издънковите гори в семенни, провеждане на сечи с дълъг възобновителен период, особено на изборните.

Горите са естествен съюзник при адаптирането към измененията на климата и борбата с тях. От всички сектори, именно секторът „Горско стопанство“ има най-висок дял в поглъщането на въглеродни емисии. Според оценките на Националния доклад за инвентаризация на емисиите на парникови газове, горите са компенсирали около 12% от всички емисии в периода от 1988 до 2011г. За това усилията трябва да се насочат и към увеличаване площта на горите.

Интервенциите, насочени към удовлетворяване на потребността са:

Интервенция „Залесяване и възстановяване“ – член 73: Интервенцията ще подпомага залесяване на земеделски и неземеделски земи, възстановяване на пострадали гори и горски полезащитни пояси, както и поддръжка на новосъздадените култури. Поддръжката на новосъздадените култури включва отглеждане до петата година след създаването и попълване през първата година след създаването.

Интервенция „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“ – член 73: Предвижда се по тази интервенция да се подпомогне създаване, подобряване и поддръжка на противопожарна инфраструктура – бариерни прегради, лесокултурни прегради, противопожарни просеки, минерализовани ивици и санитарни ивици; изграждане/подобряване на водоизточници за нуждите на опазването и защитата на горите от пожари; изграждане и подобряване на пътища за движение на противопожарни автомобили.

Интервенция „Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии“ – член 73: Настоящата интервенция цели да се подсигурят средства за подпомагане извеждането на планираните сечи в горските територии, като по този начин горите ще могат да запазят както своята многофункционалност, така и конкурентоспособността на собствениците си, за да продължат с устойчивото им управление. За целта, предвиждаме и подпомагане закупуването на горска техника за провеждане на планираните сечи във горите.

Интервенция „Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии“ – член 73: Чрез нея се цели да се подобрят техническите възможности на структурите, занимаващи се с контрол на дейностите в горите и опазване на горите и горските местообитания.

Интервенция „Първична преработка на дървесина“ – член 73: Интервенцията ще подпомогне по-пълноценното използване на добитата от горите дървесина, както и усвояване на отпадъците от сечта и преработката на дървесина, чрез производство на възобновяеми енергийни източници, чрез производство на дървесни пелети, бриклети и брикети.

2.1.SO4.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо - Стратегическият план не се предвижда да допринася към InvestEU.

2.1.SO4.7 Планирате ли принос на ОСП към програмата LIFE (само за СЦ4, СЦ5, СЦ6)

: **Не**

2.1.SO4.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	**Целева стойност**

R.3 [CU] - Цифровизация на селското стопанство Брой на стопанствата, ползващи се от подпомагане с цел използване на технологии за цифрово земеделие по линия на ОСП	7,10 %
R.12 - Адаптиране към изменението на климата Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), за която са поети подпомагани задължения за подобряване на адаптирането към изменението на климата	1,85 %
R.14 [PR] - Съхранение на въглероден диоксид в почвата и в биомаса Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)	20,26 %
R.15 [CU] - Възобновяема енергия от земеделието и горското стопанство и от други възобновяеми източници Подпомагани инвестиции в капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници, включително на биологична основа (в MW)	17,00 MW
R.16 [CU] - Инвестиции, свързани с климата Дял на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП с цел да се допринесе за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, както и за производство на възобновяема енергия или биоматериали	0,23 %
R.17 [CU PR] - Залесена площ Подпомогната площ за залесяване, възстановяване на агро-лесовъдната система, включително разпределения	2 795,49 ha
R.18 [CU] - Инвестиционно подпомагане за горския сектор Обща стойност на инвестициите за подобряване на ефективността в сектора на горското стопанство	48 095 000,00 EUR
R.27 [CU] - Качество на изпълнението, свързано с околната среда или с климата, постигано чрез инвестиции в селските райони Брой на операциите, които допринасят за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него в селските райони	87,00
R.39 [CU] - Развитие на икономиката в селските райони Брой на селскостопанските предприятия, включително предприятия от сферата на биоикономиката, развити с подпомагане по ОСП	781,00

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.12 Стойността на индикатора се формира от хектарите, попадащи в обхвата на интервенции „Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство“ и „Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия”, където се предвидени 93 000 ХА обработваеми площи да бъдат обхванати от ангажименти, свързани с адаптация към климатичните промени.

R.14 Индикаторът обхваща постоянно-затревени площи, извън обхвата на защитени зони от мрежата Натура 2000. Стойността за R.14 се формира като планирани площи по съответните еко схеми, които имат принос към конкретния индикатор като са извадени съответните физически площи, за да няма припокриване, ако земеделските стопани приложат практики от повече от една еко схема на единица площ, като за интервенцията за Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии не се отчитат два пъти защото е предвидена възможност да се комбинира с еко схемата за екстензивна паша.

R.15 Предвижда се най-малко 10 % от одобрените проекти по интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ за периода на изпълнение на Стратегическия план да са насочени към инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), като е заложена средна мощност на инсталациите от 0,5 MW.

R.16 За периода на прилагане на стратегическия план се предвижда да се подкрепят най-малко 480 земеделски стопани за инвестиции в техните стопанства, насочени към опазване на компонентите

на околната среда и по-специално за инвестиции в създаване на биологично стопанство и/или инвестиции за прецизно земеделие чрез интервенция „Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда“.

R.17 По интервенцията „Залесяване и възстановяване“ се планира да се залесят и възстановят над 1700 ХА гори за периода на изпълнение на Стратегическия план, които се отнасят към стойността на индикатора.

R.18 Чрез интервенция „Залесяване и възстановяване“ се планира да се инвестират приблизително 12 млн. евро публични разходи за дейности, свързани със създаване/възстановяване и поддръжка на гори.

Стойността на индикатора се формира и от приноса на интервенция „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“, по която се предвижда се инвестират около 5 млн. евро в дейности, свързани с предотвратяване на щети по горите.

Предвижда се въз основа на подпомагането по интервенция „Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии“ да се реализират инвестиции (в т.ч. публични и частни) в размер на 20 млн. евро, насочени към закупуване на техника за провеждане на сечи.

Предвижда се въз основа на подпомагането по интервенция „Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии“ да се реализират инвестиции в размер на 6 млн. евро, насочени към закупуване на техника и оборудване за опазване на горите и биоразнообразието. Също така се предвижда въз основа на подпомагането по интервенция „Първична преработка на дървесина“ да се реализират инвестиции в размер на над 15 млн. евро, насочени към първична преработка на дървесина.

R.27 За интервенция „Инвестиции в екологични съоръжения“, индикаторът отчита планирания брой сключени договори/одобрени проекти. Стойностите са отразени с натрупване - всяка година по 5 договора/одобрени проекта. Също така се предвижда за периода на прилагане на стратегическия план да се подпомогнат 30 проектни предложения за ремонт/рехабилитация на инфраструктура за напояване извън земеделските стопанства. Чрез интервенция „Залесяване и възстановяване“ ще се подпомогнат приблизително 8 проекта. Принос към индикатора е предвиден и чрез интервенция "Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии", където се планира да се подпомогнат 28 проекта.

R.39 Чрез интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ се предвижда за периода на прилагане на стратегическия план да се подкрепят най-малко 144 предприятия за инвестиции в преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда.

Принос към стойността на индикатора е предвиден и чрез интервенция „Инвестиции в лозаро-винарския сектор“, където се отчита планирания брой сключени договори/одобрени проекти. Стойностите са отразени с натрупване - всяка година по 20 договора/одобрени проекта. За периода на прилагане на стратегическия план е предвидено най-малко 650 земеделски стопани и предприятия да получат подпомагане за бизнеса в селските райони.

2.1.SO4.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Финансовото разпределение за интервенциите, програмирани по Цел 4, е съответстващо на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява да се постигнат целите в съответствие с прогнозните целеви стойности за индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен финансов ресурс, в размер на 1,9 млрд. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят).

Интервенциите, чрез които е заделен най-голям финансов ресурс, допринасящи за постигането на целта са „Биологично производство“, „Инвестиции в земеделските стопанства насочени към

опазване на компонентите на околната среда“ и „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ (ЕЗФРСР) и „Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури“, „Еко схема за намаляване използването на пестициди“ и „Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура“ (ЕФГЗ).

2.1.SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества

2.1.SO5.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.SO5.1.1 Силни страни

1.Запазва се добър екологичен баланс между обработваемите земи и ПЗП, показващ стремежа на земеделските производители да запазват ПЗП.

2.Слаб до умерен интензитет на загуби на почва, вследствие на ерозия. Последователна политика за ограничаване на ерозията и намаляване загубите на органичното вещество в почвата чрез ДЗЕС за стопанствата и интерес на фермерите към подмярка Контрол на почвената ерозия.

3.Нивото на употреба на пестициди е под европейските равнища.

4.Все още нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите. България все още е сред страните с най-нисък излишък на азот и отрицателен излишък на фосфор.

5.Запазване на тенденцията за подобряване на качеството на повърхностните води и подобряване на състоянието на подземните води.

6.Съгласно приетите прагове общият индекс на експлоатация на ресурсите след 1991 г. не показва стрес върху наличните пресни водни ресурси в България. Нисък стрес се отбелязва при подземните водни ресурси.

7.Предоставени са значителен брой консултантски услуги за фермерите по мерките от ПРСР, свързани с агроекология, биоземеделие и *Националният план за действие по изменение на климата.*

2.1.SO5.1.2 Слаби страни

1.Делът на земеделската земя намалява от 51,7% до 47%.

2.Има засилена минерализация на почвеното органично вещество във всички обработваеми земи.

3.Въпреки ниския азотен и фосфорен отпечатък в почвите, общото количество минерални торове, употребено в България за периода 2007-2016 г. нараства. Част от подземните водни тела са с нитратно замърсяване.

4.Средната азотна норма на единица площ се увеличава и вече доближава средната разрешена за ЕС-27.

5.При нитратите се наблюдава слаба тенденция на повишение.

6. В някои райони продължава концентрацията на животни на малки площи, което води до натоварване на почвите, повишени емисии ПГ и проблеми с оползотворяването/рециклирането на оборския тор.

7.Подценени са от страна на фермерите елементите на ландшафта, буферните ивици и земите за агролесовъдство (същата е тенденцията в ЕС-28).

8.Проблеми при използването на води за напояване поради немодернизирани системи за напояване.

2.1.SO5.1.3 Възможности

1.Продължение на стимулирането на затревяване/зачимяване на площите с овощни насаждения.

2.Използване на азотфиксиращите, междинните и покривните култури, зеленото торене, консервационните обработки на почвата за подобряване на азотния баланс, контрол на ерозията и добавяне на органично вещество, биоразнообразието и за намаляване емисиите на ПГ, стимулиране на интегрираното земеделие.

3.Стимулиране използването на торове, съдържащи биологично активни вещества.

4.Екологосъобразно оползотворяване на оборска тор.

5.Създаване на буферни ивици около повърхностни водни тела и екологосъобразно управление.

6.Подобряване на ефективността на вегетативните биофилтри. Това ще допринесе до намаляване замърсяването на водите с хербициди, за ограничаване на натоварването на повърхностно течащите води с азотни и фосфорни съединения

7.Модернизиране на системите за напояване, което да подпомогне ефективно използване на водите, осигуряване на непрекъснотост на реките, намаляване на разходите и спирането на загубите на вода.

8.Прилагане на действия за смекчаване и/или възстановяване на водните тела, за да постигнат целта на Рамковата директива за водите.

2.1.SO5.1.4 Заплахи

1.Намаляването на земеделските земи в периода 2007-2017 г. и риска от самозалесяването им, което основно засяга неизползвани земи в районите с природни и други ограничения.

2.Увеличаващо се ниво на употреба на ПРЗ, поради глобалното затопляне и увеличено ниво на болести и вредители.

3.Увеличена нужда от напояване, поради глобалното затопляне и климатичните промени, но и съществуващата немодернизирана хидромелиоративна инфраструктура.

4.Въпреки, че емисиите на амоняк са по-ниски в сравнение със средните в ЕС-28 и България ще постигне целите до 2020 г. е необходимо полагане на допълнителни усилия за изпълнение на целите до 2030 г.

2.1.SO5.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.SO5.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.5.1.	Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване	Висок	Да
П.5.2.	Подобряване качеството на почвите чрез ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия	Висок	Да
П.5.3.	Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество	Висок	Да
П.5.4.	Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите	Среден	Да
П.5.5.	Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове	Много висок	Да
П.5.6.	Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство	Висок	Да
П.5.7.	Намаляване на натиска от селското стопанство върху водните ресурси чрез подбряване на водния баланс	Висок	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

Неприложимо

2.1.SO5.3 Определяне на уместните (елементи от) националните планове, произтичащи от нормативните актове, посочени в приложение IX от

регламента за плана по ОСП, които са взети предвид при оценката на потребностите в плана по ОСП за тази специфична цел

Стратегически документ и цели по опазване на околната среда на национално равнище, взети предвид при идентифициране на потребностите на	**Начин, по който целите и съответните екологични аспекти са взети предвид при изготвянето на СПРЗСР 2023-2027 г.**
Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г. (НПКЗВ 2020-2030, приета с Решение №541 на Министерски съвет от 13.09.2019 г.) Основна цел на НПКЗВ 2020-2030г. е изпълнение на задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO2), азотни оксиди (NOX), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH3) и фини прахови частици (ФПЧ2.5); Предвидените мерки в НПКЗВ 2020-2030г. са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление.	СПРЗСР допринася за постигане на основната цел на Националната програма чрез *Специфична цел №5: Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химикали* и интервенциите към нея като инвестиции, еко-схеми и агроекологични ангажименти.
Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г. (НППКАВ 2018-2024, приета с Решение №334 на Министерски съвет от 07.06.2019 г.) Основната цел на НППКАВ 2018-2024г. е приложение на комплекс от мерки, което да доведе до постигане на съответствие с нормите за фини прахови частици съгласно изискванията на Директива 2008/50/ЕО относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа и действащото национално законодателство в областта на качеството на атмосферния въздух в най-кратък възможен срок, но не по-късно от 2024г.	СПРЗСР допринася за постигане на основната цел на Националната програма чрез *Специфична цел №5: Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химикали* и интервенциите към нея
Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. (проект, септември, 2021 г.) <u>*Стратегически цели:*</u> **Стратегическа цел 1:** Регулиране и координиране на морските ползвания **Стратегическа цел 2:** Изграждане на диверсифицирана и устойчива морска	СПРЗСР не предвижда мерки и дейности, които влизат в конфликт с целите на Стратегията.

икономика и жизнени териториални общности **Стратегическа цел 3:** Повишаване на морската култура, образование и знание. **Стратегическа цел 4:** Международно и регионално сътрудничество за опазване и ползване на черноморските ресурси.	
Национален план за управление на отпадъците 2021-2028г., приет с Решение № 459 на Министерския съвет от 17.06.2021 г. ***Цел 1:*** *Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване* ***Цел 2:*** *Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци* ***Цел 3:*** *Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.*	СПРЗСР интегрира целта на политиката за изпълнение на мерките, заложени в НПУО 2021-2028г., и по-специално към тези, свързани с намаляване на количеството на отпадъците, тяхното рециклиране и оползотворяване и др., напр. *Специфична цел №8, Потребност П.8.1. Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика, Интервенция „Първична преработка и маркетинг на дървесина“, съгл. чл. 73 (ЕЗФРСР).* Добиването и преработката на биомаса от горското стопанство дават възможност за диверсификация на приходите, работни места и бизнес възможности, както и за предоставяне на нови услуги в селските райони. Подкрепената интервенция ще допринесе до очакваните от кръговата икономика ефекти: -подобрена ресурсна обезпеченост и намалена зависимост от вноса, вследствие потребление на относително нови ресурси от горите; -икономически придобивки: нови ниши за растеж и иновации, реализирани вследствие на по-ефективното и ефикасно ползване на ресурсите от горите; -социални ползи – създаване на нови работни места чрез диверсификация на икономическите дейности в селските. По отношение на биоикономиката, интервенцията цели реализиране на визията на страните от Централна и Източна Европа за 2030 г., като използват своя потенциал и възможности за: -кръгова („нулеви отпадъци“) обработка на наличната биомаса, за развитието на нови вериги от стойности на биологична основа, чрез използване за суровина на дървесни отпадъци и/или остатъци; Интеренция П.Г.3 — „Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“ е допълнена, като се предвиждат приоритети за

	насърчаването на различни производства, базирани на алтернативни производствени процеси, които могат да намалят екологичния отпечатък от дейността: - Проекти, свързани с технология за преработка на отпадъци в предприятията, образувани от собствената им дейност, включително текстил, полимерни и каучукови отпадъци, електроуреди и др. - Дейности, свързани с ограничаване и намаляване на пластмасовите опаковки и пластмасовите изделия за еднократна употреба, внедряване на технологии за осигуряване на съответствие на пластмасовите изделия с европейските изисквания за пластмасите за еднократна употреба, внедряване на многократни и алтернативни продукти и материали, вкл. биоразградими/рециклируеми/зелени опаковки. - Дейности, свързани с намаляване на използваните суровини и материали, използване на алтернативни такива, както и на естествени и възобновяеми биоресурси вместо синтетични суровини в производството с цел намаляване на отпадъчния отпечатък върху природните ресурси и преход към биоикономика.
Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор **Цел 1:** Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване **Цел 2:** Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води **Цел 3:** Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс **Цел 4.** Намаляване на риска от щети при наводнения	СПРЗСР взема предвид така дефинираните цели на Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор чрез подкрепа за дребна по мащаб инфраструктура, инструментите за управление на риска, инвестициите за създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура, подхода LEADER, както и инвестициите за напояване, които ще допринесат за изпълнение на Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води, подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс, гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване и намаляване на риска от щети при наводнения.
Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) - Недопускане на влошаване на състоянието на повърхностните и подземни води и защита, подобряване и възстановяване на всички водни тела - Постепенно намаляване на замърсяването от	Принос към ПУРБ и ПУРН имат: *Специфична цел №1, Потребност П.1.6. Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване на добивите, включително чрез изграждане, възстановяване и модернизиране на*

определени вещества и поетапно спиране на изпускането на приоритетни опасни вещества в повърхностните води, както и превенция и ограничаване на въвеждането на замърсители в подземните води - Постигане на добро състояние на водните тела ***Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН)*** Приоритет 3: Повишаване на защитата на околната среда	*хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата чрез „Инвестиции в земеделски стопанства“ – чл. 73 и чл. 74 от ЕЗФРСР*. Чрез интервенцията ще се подкрепят инвестициите за напояване в рамките на земеделските стопанства, чрез което се цели насърчаване и развитие на поливното земеделие. *Специфична цел №2 Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията* чрез интервенция *Инвестиции в земеделските стопанства*. *Специфична цел №5, Потребност* П.*5.7. Ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура. Предвидена е Интервенция „Инвестиции в инфраструктура за напояване“ – член 74* - насочена към инфраструктура за напояване, чрез която, от една страна, се постига икономическа устойчивост чрез увеличаване на съотношението между ползите за сектора на селското стопанство и от друга страна постигане на екологична устойчивост чрез ефективно използване на водните ресурси. Инвестициите за напояване трябва да са в съответствие с Плана за управление на речните басейни /ПУРБ/ и трябва да са съвместими с постигането на добро състояние на водните обекти, съгласно Директива 2000/60/ЕО.
Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020-2030 г.) **Приоритет 1:** Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите. **Приоритет 2:** Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите. **Приоритет 3:** Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно	СПРЗСР допринася за постигане на основната цел на Националната програма чрез *Специфична цел №5: Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химикали* и интервенциите към нея *Специфична цел №6, Потребност П.6.5. Интервенция „Използване на устойчиви практики и сортове, отглеждани при специфични условия— – член 70*: Допринася за целта за намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като същевременно се гарантира, че няма влошаване на плодородието на почвата и за целта да се намали използването на торове поне с 20 % до 2030 година.Въвеждането на устойчиви практики и

земеползване **Приоритет 4:** Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.	сортове може да подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, да се осигурява устойчива продукция и да допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. Използването на природосъобразни и щадящи технологии допринасят за съхранение на почвеното плодородие. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата. Практиките за отглеждане включват използване на биологични агенти и биологично активни вещества за растителна защита с нисък риск за околната среда.
Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни 2021 - 2026 **Стратегическа цел:** Поетапно намаляване на загубите и разхищението на храни за постигане на цел 12.3 на ООН чрез формиране и провеждане на национална политика: · до 2026 г. - намаляване на загубите с 25%; · до 2030 г. – редуциране на загубите до постигане на заложените цели. ***Оперативни цели:*** 1. Получаване на адекватна, измерима и съпоставима информация за резултатите от всички измервания, свързани с нивата на загубите на храни. 2. Подкрепа на участниците в отделните етапи на хранителната верига за предприемане на ефективни мерки за предотвратяване и намаляване на загубите на храни. 3. Промяна в поведението и отношението на потребителите към храната. 4. Прилагане на мерки за предотвратяване на загубите и разхищението на храни на всички етапи от хранителната верига. 5. Подобряване на преразпределянето на излишъка от годни храни за консумация от нуждаещи се лица.	СПРЗСР допринася за постигане на основната цел на Националната програма чрез *Специфична цел № 9: Подобряване на реакцията на селското стопанство в Съюза в отговор на обществените изисквания по отношение на храните и здравето, включително висококачествена, безопасна и питателна храна, произведена по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с антимикробната резистентност* и интервенциите към нея

Национален план за действие за развитие на биологичното производство до 2027 г. ***Стратегическа цел 1:*** Подобряване на ефективността на биологичното производство и разширяване на националния и външен пазар на биологични продукти ***Стратегическа цел 2:*** Поддържане на ефективна институционално-нормативна рамка за развитие на биологичното земеделие и на ефективна система на контрол и надзор ***Стратегическа цел 3:*** Стимулиране на ориентирани към практиката научни изследвания, образование, обучение и консултантска дейност в областта на биологичното производство	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към Стратегическа цел 1 има *Специфична цел №4, П.4.5. Потребност от прилагане на нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие* и интервенциите към потребността Принос към Стратегическа цел 2 на Националния план има *Специфична цел №9 на СПРЗСР, П.9.2.Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в биологичното производство;* Към Стратегическа цел 3 има Междусекторна цел 10 на СПРЗСР: *Модернизиране на селското стопанство и селските райони чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на използването им в по-голяма степен от земеделските стопани чрез по-добър достъп до научни изследвания, иновации, обмен на знания и обучение.*
Актуализиран Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България (период на прилагане 2022 г.) **Основна цел 1:** Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда **Основна цел 2:** Насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към постигането на Основните цели на Националния план имат: Специфична цел №5, *П.5.5. Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове с цел опазване на водите и* *Специфична цел №9, П.9.8. Интервенции за подобряване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието и повишаване ефективността на контрола на пазара и контрола върху употребата на ПРЗ и торове* и интервенциите към тях.
Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България за периода 2014 - 2023 г. (одобрена с Решение № 269 от 07.05.2014 г. на Министерския съвет ***Визията за отрасъл ВиК:*** *Желанието на правителството е България да постигне финансово, технически и екологично устойчив ВиК отрасъл, който предоставя ВиК услуги с високо качество на социално поносими за потребителите цени.*	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към постигането на визията и стратегическите цели на Стратегията е *Стратегическа цел №8, Потребност П.8.3. Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони чрез:* *Потребност 8.3.2. Подобряване на водоснабдяването и пречистването на водите използвани за питейно-битови нужди чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и*

Стратегически цели: *Съответствие:* ВиК отрасълът отговаря на националните/европейските изисквания *Устойчивост:* ВиК отрасълът е екологосъобразен, финансово и технически жизнеспособен *Социална поносимост:*Цените на ВиК услугите са социално поносими за потребителите *Качество/цена:* Качеството на услугите и ефикасността на ВиК операторите съответстват на добрите европейски практики.	*съоръжения в селата и население места до 2000 жители .* *Потребност 8.3.6. Доизграждане на съществуващи канализационни системи и осигуряване на подходящо пречистване за населените места под 2000 е.ж.* Дейностите за доизграждане без ново строителство на КМ (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими след като бъдат определени конкретните нужди в регионалните ПИП и ако е налице висока степен на изграденост на КМ (между 90% и 100%) и/или отпадъчните води се заустват във водно тяло, определено за питейно-битово водоснабдяване или санитарно-охранителна зона или е осигурено пречистване на отпадъчните води; имат необходимите разрешителни по ЗВ и/или за ползване на водния обект за заустване на отпадъчните води и се постигат целите, поставени в разрешението за заустване. Дейностите за доизграждане на КМ са допустими ако е предвидено след доизграждането и тя да бъде свързана към съществуващата КМ.
Национален инвестиционен план за водоснабдяване и канализация, приет с Протоколно решение на Министерския съвет от 31 мартhttps://www.eufunds.bg/sites/default/files/uploads/eip/docs/2021-09/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%20%D0%B8%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%BD%20%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%B4%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5%20%D0%B8%20%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F.pdf***2021г.*** Национален инвестиционен план, който включва:	

- Оценка на текущото състояние на прилагането на Директивата за пречистването на градските отпадъчни води (ДПГОВ) 91/271/ЕИО и на преработения текст на Директивата за питейната вода (ДПВ) 98/83/ЕО;
- Определянето и планирането на публичните инвестиции, включително индикативна финансова оценка, за постигане на съответствие с европейските/националните изисквания, включително и тези, осигуряващи устойчиво функциониране на изградената ВиК

инфраструктура и предоставяне на услугите в бъдеще;

- Оценка на инвестициите, необходими за обновяване на съществуващата инфраструктура за одоснабдяване и за отвеждане на отпадъчни води, включително мрежи, в зависимост от тяхната възраст и амортизационни планове;
- Посочване на потенциалните източници на публично финансиране, когато са необходими в допълнение към приходите, генерирани от цените на услугите.

Пряко отношение и принос на СПРЗСР към постигането на визията и стратегическите цели на Стратегията е *Стратегическа цел №8, Потребност П.8.3. Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони чрез:* *Потребност 8.3.2. Подобряване на водоснабдяването и пречистването на водите използвани за питейно-битови нужди чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в селата и население места до 2000 жители .* *Потребност 8.3.6. Доизграждане на съществуващи канализационни системи и осигуряване на подходящо пречистване за населените места под 2000 е.ж.* Дейностите за доизграждане без ново строителство на КМ (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими след като бъдат определени конкретните нужди в регионалните ПИП и ако е налице висока степен на изграденост на КМ (между 90% и 100%) и/или отпадъчните води се заустват във водно тяло, определено за питейно-битово водоснабдяване или санитарно-охранителна зона или е осигурено пречистване на отпадъчните води; имат необходимите разрешителни по ЗВ и/или за ползване на водния обект за заустване на отпадъчните води и се постигат целите, поставени в разрешението за заустване. Дейностите за доизграждане на КМ са допустими ако е предвидено след доизграждането и тя да бъде свързана към съществуващата КМ.	
Обща стратегия за управление и развитие на хидромелиорациите и защита от вредното въздействие от водите, приет с Решение № 688 на Министерския съвет от 18.08.2016 г. ***Визия:*** *Възстановяване на ефективен и ефикасен хидромелиоративен сектор за икономически жизнеспособно, конкурентно*	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към постигането на визията и стратегическите цели на Стратегията е: *Стратегическа цел №1, Потребност П.1.6. Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните*

земеделие, устойчиво на въздействията от изменението на климата и осигуряващо защита от вредното въздействие на водите. ***Стратегическа цел 1:*** Изграждане на правен и институционален капацитет, който да проправи път към автономни и самофинансиращи се организации за управление на финансово устойчиви хидромелиоративни системи. *Политика 1. 1:* Основна правна и институционална реформа *Политика 1. 2:* Учредяване на Управителен комитет по хидромелиорациите *Политика 1. 3:* Звено по изпълнение и координация на хидромелиоративната стратегия *Политика 1. 4:* Оптимизиране ролята на дирекция „Хидромелиорации, инвестиционна политика и концесии“ *Политика 1. 5 (Първи етап).* Регионални предприятия по хидромелиорации (РПХ) *Политика 1. 6 (Първи етап):* Отношения с частния сектор *Политика 1. 7 (Втори етап):* Регионални органи за управление по на хидромелиорациите (РОУХ) *Политика 1. 8:* Укрепване на капацитета на РПХ *Политика 1. 9:* Създаване и укрепване на Сдруженията за напояване *Политика 1. 10:* Национален център за изследвания и обучение по хидромелиорации (НЦИОХ) *Политика 1. 11:* Ценообразуване на СН *Политика 1. 12:* Безопасност на язовирите ***Стратегическа цел 2:*** Засилване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор чрез осигуряване на дългосрочна перспектива, определяйки инвестиционните приоритети в напояване и отводняване на земеделските стопанства, както и в свързаните услуги. *Политика 2. 1:* Пазарно жизнеспособна и	*рискове и увеличаване на добивите, включително чрез изграждане, възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата.* Към тази потребност е насочена *интервенция „Инвестиции в земеделски стопанства“ – чл. 73 и чл. 74 от ЕЗФРСР*. Чрез интервенцията ще се подкрепят инвестициите за напояване в рамките на земеделските стопанства, чрез което се цели насърчаване и развитие на поливното земеделие. *Стратегическа цел №5, Потребност П.5.7. Ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура.* Към тази потребност е насочена *интервенция „Инвестиции в инфраструктура за напояване“* – член 74 *от ЕЗФРСР*, насочена към инфраструктура за напояване, чрез която, от една страна, се постига икономическа устойчивост чрез увеличаване на съотношението между ползите за сектора на селското стопанство и от друга страна постигане на екологична устойчивост чрез ефективно използване на водните ресурси. В рамките на интервенцията подпомагането ще бъде насочено към оператори, които управляват хидромелиоративна инфраструктура и предоставят услугата „Доставяне на вода за напояване“ в съответствие с приложимото национално законодателство Отделно от горното, косвен принос за постигане на визията има *Интервенция „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“— член 72. към Потребност 6.3, Стратегическа цел №6* - Приносът на интервенцията за опазването на биологичното разнообразие в България, чрез опазването на видовете и местообитанията в естествената им среда е от съществено значение. Устойчивите екосистеми в добро състояние притежават голям потенциал за смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяването към тях. Придобиване на знания и умения за прилагане на природосъобразни практики върху земите, попадащи в обхвата на мрежата Натура 2000, допринася за стабилна тенденция на природозащитният статус на земеделските местообитания, свързани със селското стопанство. Осигуряване на висок дял на земеделските площи в Натура 2000. *Интервенция „Биологично производство"*– член

устойчива на климата структура на поливно земеделие *Политика 2.2:* Прилагането на технологии за напояване в стопанствата *Политика 2.3:* Насърчаване на използването на отводнителна система в и извън стопанството *Политика 2.4:* Връзки напред и назад по веригата на поливните земеделски стопанства и земеделско производство *Политика 2.5:* Насърчаване на предоставянето на съветнически услуги в поливното земеделие *Политика 2.6:* Създаване на рамка за програмиране и определяне на приоритетите ***Стратегическа цел 3:*** Възстановяване на достъпа до хидромелиоративната инфраструктура на земеделските земи и нейното устойчивото използване чрез инвестиции във възстановяване и модернизация *Политика 3. 1:* Рехабилитация и модернизация на главната хидромелиоративна инфраструктура *Политика 3.2:* Интегрирани планове за модернизация на напояването и отводняването (ИПМНО) *Политика 3.3:* Обучение и контрол на качеството ***Стратегическа цел 4:*** Възстановяване на функциониращата инфраструктура за защита на обработваемите земеделски земи от вредното въздействие на водите (напр. корекции на речни корита, оказващи влияние върху хидроморфологичните характеристики), високи нива на подпочвени води и други вредни въздействия на водите. *Политика 4.1:* Насърчаване на инвестициите във възстановяване на инфраструктурата за защита от наводнения и корекции на реки *Политика 4. 3:* Мониторинг на кумулативното въздействие на дейностите по отводняване *Политика 4.4:*Информираност относно плановете за управление на риска от наводнения	70 *към Потребност 6.1, Стратегическа цел №6*, чрез която се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които искат да прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата, като се покрият разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на земеделската продукция, сравнени с конвенционалните методи на производство. Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата. Предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки, се очаква също да допринесе за социалната съгласуваност на селските райони. Програма „Околна среда“ (ПОС) ще подкрепя създаването на Национална система за управление на водите в реално време, чиято основна задача е да предоставя необходимата информация за управление на водите и да осигурява навременно предупреждение при наводнения и засушаване. Ще се финансират и мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения, насочени към укрепване на бреговете в населените места, вкл. екосистемно базирани решения. Предвидени са и инвестиции за превенция и управление на риска от свлачища. СПРЗСР ще подкрепя мерки, свързани с управление на риска в селското стопанство.
Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България, приета с Решение № 247 на Министерския	СПРЗСР взема предвид така дефинираните цели на Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони. Целите на Стратегията са

съвет от 02.05.2019 г. ***Основната цел*** на цифровизирането на българското селско стопанство и свързаният с него земеделски бизнес е да го превърне във високо технологична, устойчива, високо продуктивна и атрактивна сфера от световната икономика, която не само подобрява условията на живот на земеделските стопани, но и на селските райони като цяло. ***Стратегически цели на цифровизацията*** 1. Повишаване на продуктивността и устойчивостта на земеделското производство; 2. Подобряване на здравето на хората чрез производството на качествена храна; 3. Опазване на околната среда и справяне с предизвикателствата с изменението на климата; 4. Увеличаване/разширяване на присъствието на българските продукти на Единния европейски пазар и на световните пазари; 5. Стимулиране на интереса и привличане на младите да развиват земеделие.	адресирани чрез идентифицираните потребности в рамките на хоризонталната специфична цел, както и селектираните интервенции за консултантски услуги, обучения, демонстрационни дейности, оперативни групи за иновации и структурата на функциониране на АКИС.
Актуализиран национален план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение, 2020г. ***Национални цели и приоритети до 2030:*** До 2030 г. България трябва да бъде снабдена със симетрични гигабитови мрежи за достъп в цялата страна. Устойчивата оптична мрежа, комбинирана с универсално достъпна мобилна мрежа, ще позволи на всеки гражданин, всеки бизнес и всяка публична институция да използва възможностите за цифровизация при равни условия в цялата страна. ***Приоритетни области:*** Þ Широколентова инфраструктура – ускорено изграждане на широколентова инфраструктура, вкл. за нуждите на държавната администрация Þ Свръхвисокоскоростна инфраструктура – създаване на условия за разгръщане на мрежи с много голям капацитет Þ Ефективно използване на радиочестотния спектър – създаване на условия за изграждане на	В SWOT анализа е установена потребността по отношение на широколентов достъп, но в Националният план за възстановяване и устойчивост на Република България по приоритет „Зелена България“ подприоритет 2.В.1 „Цифрова свързаност“, Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“ е предвидено финансирането на проект с два компонента: Надграждане на Единната електронна съобщителна мрежа (EECM) на държавната администрация и разширяване на мрежата до всички 265 общински центрове, за осигуряване на защитени киберустойчиви комуникации и “clean pipe” Интернет (защитен от волуметрични DDoS атаки) за нуждите на държавното управление и националната сигурност, както и за осигуряване на оптичен преносен капацитет до общински центрове и населени места в „бели зони“, в които поради „пазарен провал“ не се предлагат широколентови услуги за гражданите и бизнеса. Специфична цел 2: Намаляване на “цифровото разделение” чрез подпомагане на изграждането на мрежи с много голям капацитет (ММГК) /

мрежи от ново поколение Þ Подобряване на покритието в населени места, разположени в периферни, слабо населени и селски райони Þ Преодоляване на цифровото разделение ÞСигурност на мрежите.	Very High Capacity Networks (VHCN) в слабонаселени и селски райони. Подборът и фокусът на интервенциите ще бъде върху райони и населени места с пропуски в инфраструктурата поради “пазарен провал”, както и райони, в които липсва надеждна регионална или местна оптична свързаност за пренос на данни до входни точки в областни и/или общински градове, в които се терминират услуги по IP транзит от международни доставчици и неутрални пийринг Internet eXchange Points (IXPs).

2.1.SO5.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.1 - Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.2 - Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.3 - Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.4 - Еко схема за намаляване използването на пестициди	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.5 - Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.7 - Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.8 - Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.1 - Биологично растениевъдство	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) -	II.A.16 - Биологично животновъдство	O.17. Брой на хектарите или брой на

	Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението		други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.10. - Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.11 - Насърчаване на практики за консервационни обработки за устойчиво управление на почвите	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.4. - Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.AE.3. - Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.1.1. - Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.2.1 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.5 - Инвестиции в инфраструктура за напояване	O.22. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в инфраструктури
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.10 - Залесяване и възстановяване	O.23. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в непроизводствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.11 - Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития	O.23. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в непроизводствени дейности извън земеделските стопанства

Преглед

1. **Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите**. За адресиране на потребността от поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите се предвижда бенефициентите в Стратегическия план да спазват изискванията на условността. По отношение на ДЗЕС 1 се предвижда поддържане на съотношението на постоянно затревените площи (ПЗП) към земеделската площ. Според изискването на ДЗЕС, ще се поддържа относителният дял на ПЗП към общата земеделска площ на национално ниво като няма да се допуска намалението на размера на ПЗП. При потенциален спад в ПЗП ще се въведе обратно преобразуване на разораните ПЗП. Прилагането на ДЗЕС 1 ще гарантира запазване на баланса на типовете земеделски площи.

Спазването на ДЗЕС 7 ще гарантира поддържането на почвения потенциал посредством

задължението за сеитбооборот (ротация) на културите на ниво земеделско стопанство, като отглеждането на втора или междинна култура се счита за сеитбооборот. Изискванията на ДЗЕС 1 и ДЗЕС 7 са част от изискванията на зелените директни плащания в периода 2015-2020 г. Включването им като част от условността ще увеличи нивото на екологична амбиция на условността.

Посредством интервенции в рамките на директните плащания потребността ще бъде таргетирана с прилагането на Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115). Изискванията в интервенцията осигуряват по-голям брой на отглежданите в земеделското стопанство земеделски култури в сравнение с базовите изисквания, което допринася за диверсифициране на стопанството и по-добър сеитбооборот на културите. Интервенцията предотвратява развитието на монокултурно земеделие като таргетира поддържането на по-голям брой различни култури на обработваемата земя. По този начин се подпомага поддържането на органичното вещество в почвата и се очаква постигането на благоприятен ефект за запазването на плодородието на почвите. Увеличаването на броя на културите ще допринесе за запазване и подобряване на потенциала на почвите. В същото време се очаква и положителен принос в процесите срещу ерозията като се осигури наличието на култура, което може да спре ерозионните процеси. Потребността изисква поддържане на разнообразие на културите и интервенцията пряко таргетира тази необходимост като изисква поддържане в рамките на обработваемите земи по-голям брой култури в сравнение с базовото изискване за сеитбообращение на културите.

Благоприятният екологичен статус на постоянно затревените площи ще бъде поддържан посредством прилагане на Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115). От екстензивно управление чрез паша се нуждаят всички природни местообитания и местообитания на видове за подобряване на природозащитното състояние във и извън Натура 2000. Прилагането на екстензивна паша ще спомогне за запазване на запазване на разнообразни растителни видове на пасищата и ще изпълни благоприятен режим на управление на територията.

Чрез интервенции по чл. 70 от РСП може да се стимулират дейности, допринасящи за подходящ баланс на земеделските площи според земеползването, които са насочени и към разнообразяване на културите. Една от възможностите е насърчаване на използването на култури и сортове, подходящи за отглеждане при специфични климатични и/или почвени условия. Друга интервенция, с която могат да се надградят основните изисквания и да бъде адресирана потребността е биологичното земеделие.

Интервенция „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“ - член 73. Приносът на интервенцията за опазването на биологичното разнообразие в България, чрез опазването на видовете и местообитанията в естествената им среда е от съществено значение. Устойчивите екосистеми в добро състояние притежават голям потенциал за смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяването към тях. Придобиване на знания и умения за прилагане на природосъобразни практики върху земите, попадащи в обхвата на мрежата Натура 2000, допринася за стабилна тенденция на природозащитният статус на земеделските местообитания, свързани със селското стопанство. Осигуряване на висок дял на земеделските площи в Натура 2000.

2. **Подобряване качеството на почвите чрез продължаване на усилията за ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия**. За адресиране на потребността от подобряване качеството на почвите чрез продължаване на усилията за ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия се предвижда бенефициентите в Стратегическия план да спазват изискванията на условността.

В тази връзка ще се предвиди прилагането на ДЗЕС 5, създаващ правила за подходящи техники за обработка на почвата.

За ограничаване на ерозията, на парцели с наклон > от 10% при обработваеми земи, почвообработващите операции се извършват напречно на склона или по хоризонталите на терена /контурна обработка/ или се извършва една от следните почвени обработки – вертикални обработки без обръщане на слоя, минимални, ивични или нулеви обработки на почвата.

2. За трайни насаждения отглеждани на наклон върху застрашени от ерозия почви, обработката на почвата се извършва напречно на склона или по хоризонталите, или се извършва едно от следните противоерозионни действия: терасиране,оформяне на буферни противоерозионни ивици;

3. На територията на земеделското стопанство, механизирани дейности по обработка на почвата върху наводнени или преовлажнени почви не се извършват.

Предвижда се използване на ефекта на ДЗЕС 6 за поддържане на минимум 80% минимална почвена покривка през чувствителния период(от 01.06. до 31.09.), т.е. недопускане на гола почва за ограничаване на ветровата ерозия. Поддържането на минимална почвена покривка се постига чрез:засяване/засята основна култура;засяване на вторични или междинни/покривни култури или мулчиране;оставяне на растителни остатъци, включително стърнища и/или самозасети площи от предходната култура;оставяне на растителните остатъци от предходната култура при вертикални обработки без обръщане на слоя, при минимални обработки на почвата, при ивични обработки на почвата.

С инструментариума на директните плащания потребността ще бъде таргетирана посредством прилагането на 3 еко схеми по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115 – Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура; Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения и Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал. Поддържането на екологична инфраструктура допринася за борба с ерозията на почвата и предотвратява деградацията на почвите. Поддържането на подходящи буферни ивици и подходящи ландшафтни елементи в стопанството спомага за запазване на благоприятен статус на почвите и намалява интензитета на ветровата ерозия. Еко схемата за екологично поддържане на трайните насаждения предвижда отглеждане на азотфиксиращи култури с подходяща и неконкурираща биология самостоятелно или в смес с житни или тревни видове в междуредията и по вътрешната граница на парцела с трайни насаждения. Поддържането на растителна покривка в рамките на междуредията е предпоставка за намаляване на действието на ветровата ерозия. В рамките на еко схемата за запазване и възстановяване на почвения потенциал се предвижда възможност за отглеждане на междинни култури в рамките на зимния период. Поддържането на растителна покривка през чувствителния период ще допринесе за намаляване на риска от засушаване и ветрова ерозия и впоследствие лимитиране на действието на водната ерозия.

В интервенцията по чл. 70 от РСП могат да се включат дейности, които надграждат въведените изисквания в ДЗЕС 4, ДЗЕС 6 и ДЗЕС 7, задължителни са и могат да бъдат обособени на база териториалния им обхват на прилагане. Според спецификата на райони и площта и въз основа на изготвяне на план за противоерозионни мероприятия към задължителните дейности, предвидени в ДЗЕС 4, ДЗЕС 6 и ДЗЕС 7 могат да се включат практики за: поясно земеделие, затревяване на междуредията в трайни насаждения и лозя (в т.ч. цялостно затревяване), преобразуване на обработваеми земи в постоянно затревени площи; контурно земеделие, вертикално мулчиране; изграждане на отокоотвеждащи и отокозадържащи бразди; минимални или нулеви обработки; противоерозионна организация на площите като се намаляват площта на парцелите чрез включване на други земеделски култури; изграждане на тревни буферни ивици, мултифункционални растителни буферни ивици, допринасящи също за биоразнообразието и подобряване на опрашването, както и изграждане и поддържане на полезащитни пояси.

Насочена е и интервенция „Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии“ – член 70, насочена към дейности и практики, които увеличат почвения органичен въглерод, имат благоприятен ефект както върху почвата и пасищните територии, които с течение на годините намаляват производствения си капацитет. Дългогодишната експлоатация и влиянието, което са оказали вятъра и дъждовете е довело до ерозия и деградация, което на практика прави тези терени неизползваеми и непродуктивни, което от своя страна оказва влияние върху околната среда и еко-системите на територията.

3. **Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество. Елементи от условността, които имат отношение към тази потребност е ДЗЕС 7 за поддържане на почвения потенциал**. ДЗЕС 7 ще гарантира поддържането на почвения потенциал посредством

задължението за прилагане на сеитбооборот (ротация) върху най-малко 35% от обработваемата земя в стопанството си. Отглеждането на вторична/допълнителна култура на съответния парцел се счита за извършена ротация. След третата година, земеделския стопанин е длъжен да гарантира, че всички парцели от обработваемата земя от стопанството са били обект на ротация по отношение на основната култура на отглеждане. Изискванията на ДЗЕС 8 са част от зелените директни плащания в периода 2015-2020 г. Включването им в условността повишава нивото на екологична амбиция на условността.

С инструментариума на директните плащания потребността ще бъде таргетирана посредством прилагането на 2 еко схеми по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115 – Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури и Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал.

Изискванията в интервенцията за разнообразяване на отглежданите култури допринасят за наличието на по-голям брой на отглежданите в стопанството земеделски култури в сравнение със стандарта за добро земеделско и екологично състояние. Интервенцията цели да предотврати наличието на монокултурно земеделие като таргетира поддържането на по-голям брой различни култури на обработваемата земя. По този начин се подпомага поддържането на органичното вещество в почвата и запазването на плодородието на почвите. Увеличаването на броя на културите ще допринесе за запазване и подобряване на потенциала на почвите. Различните култури имат различни потребности към минерални и органични вещества, което ще допринесе за постигането на баланс в рамките на площта, обект на еко схемата.

Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал предвижда два основни похвата на внасяне на външна органична материя в почвата: Отглеждане на подходящи видове междинни непроизводствени култури с последващо зелено торене; Внасяне на външна органична материя обект на продукти от кръговата икономика (третирана органична материя от отпадъчна биомаса).

С интервенцията се цели намаляване на употребата на неорганични изкуствени торове – заместването им с естествени хранителни вещества образувани в следствие на внасянето на външна естествена органична материя. Прилагането на практиките в интервенцията е насочено към запазване и повишаване на количеството на хранителни вещества в почвата чрез внасянето на органична материя в максимално подходящ вид и качество за почвата, вследствие на внасяне на органични подобрители.

Важен инструмент за управление на запасеността на почвата е насърчаване на използването на инструмента за балансирано управление на хранителните вещества, който ще бъде част от системата за съвети в земеделието. В допълнение на задълженията, произтичащи от системата за предварителни условия, интервенции могат да насърчат практики за екстензивно животновъдство и възстановяване на тревни площи. Подходящи дейности за обработваеми земи са насърчаване на практиките за минимални или нулеви обработки на почвите.

Подходът за увеличаване на органична материя в почвите може да бъде допълнен с ангажименти по интервенциите по чл. 70: Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия и отглеждане на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство. Въвеждането на устойчиви култури и сортове може да подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, да се осигурява устойчива продукция и да допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата. Интегрираното производство се очаква да допринесе за балансирано управление на хранителните вещества в почвите.

4. **Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите**. Елементи от условността, които имат отношение към тази потребност са ДЗЕС 4, ЗИУ 1 и ЗИУ 2. Посредством ДЗЕС 4 в буферните ивици около водните басейни се забранява използването на минерални и органични азотсъдържащи торове, което осигурява адекватна защита от

замърсяването на повърхностните, подземните и крайбрежните води от земеделски източници.С ДЗЕС 4 се забранява използването на минерални и органични азотсъдържащи торове в буферните ивици:

- с ширина минимум 3 метра на равнинни терени, по протежение на повърхностни водни обекти (реки, потоци, канали, езера, язовири, море), с изключение на оризовите клетки;
- с ширина минимум 10 метра на равнинни площи при торене с течна фракция на оборския тор;
- с ширина минимум 10 метра при торене на наклонени терени;
- с ширина минимум 50 метра при площи с остър наклон.
- не се тори в буферните ивици с различните видове тор при терени с наклон по-голям от 12°.

Посредством ЗИУ 1 ще се приложи рамка по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати като по този начин ще се осигури адекватна защита на водите от замърсяване от земеделски източници.

ЗИУ 2 прилага правилата на Програмата за ограничаване на замърсяването с нитрати от земеделски източници като цели постигането на екологичен ефект чрез подобряване на състоянието на водите.

Планира се тази потребност да бъде посрещната посредством прилагането на 3 еко схеми по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115 – Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал; Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури и Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения.

С прилагане на Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал се оптимизира наторяването на земеделските площи. Идеята е азотът от изкуствените торове да се замести от влагане на зелено торене и органично наторяване. С интервенцията се цели намаляване на употребата на изкуствени торове – заместването им с естествени хранителни вещества образувани в следствие на внасянето на външна естествена органична материя.

Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури предвижда създаване на условия за отглеждане повече разнообразни земеделски култури в стопанството. Различните култури имат разнообразни потребности от наторяване и използването на повече култури е предпоставка за постигане на баланс при наторяването на площите.

Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения предвижда отглеждане на азотфиксиращи култури с подходяща и неконкуриращa биология самостоятелно или в смес с житни или тревни видове в междуредията и по вътрешната граница на парцела с трайни насаждения с цел на намаляване на влаганите изкуствени торове.

Интервенцията за отглеждане на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство се очаква да допринесе за балансирано управление на хранителните вещества в почвите. Друга интервенция, с която се адресирана потребността е биологичното земеделие.

Насочени са следните интервенции:

Интервенция „Отглеждане на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство“ – член 70.

Интервенция „Биологично производство"– член 70: Чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които искат да прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата, като се покрият разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на земеделската продукция, сравнени с конвенционалните методи на производство. Интервенцията ще допринесе за увеличаване почвеното плодородие, чрез прилагане на по-щадящи земеделски практики.

5. **Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове с цел опазване на водите**. Елементи от условността, които имат отношение към тази потребност са ДЗЕС 4, ЗИУ 1, ЗИУ 2, ЗИУ 7, ЗИУ 8. Посредством ДЗЕС 4 в буферните ивици около водните басейни се забранява използването на минерални и органични азотсъдържащи торове, което осигурява адекватна защита от замърсяването на водите от земеделски източници.

Забранява се използването на минерални и органични азотсъдържащи торове в буферните ивици:

- с ширина минимум 3 метра на равнинни площи, по протежение на повърхностни водни обекти (реки, потоци, канали, езера, язовири, море), с изключение на оризовите клетки;

- с ширина минимум 10 метра на равнинни площи при торене с течна фракция на оборския тор;

- с ширина минимум 10 метра при торене на наклонени терени;

- с ширина минимум 50 метра при площи с остър наклон.

- не се тори в буферните ивици с различните видове тор при терени с наклон по-голям от 12°.

ДЗЕС 4 съответства на Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници като въвежда буферните ивици в съответствие с Директивата да са приложими за територията на цялата страна.

ЗИУ 1 ще приложи рамка по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати като по този начин ще се осигури адекватна защита на водите от замърсяване от земеделски източници. ЗИУ 1 отразява Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите и по-конкретно разпоредбите на член 11, параграф 3, буква д) и член 11, параграф 3, буква з) по отношение назадължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати.

ЗИУ 2 прилага правилата на Програмата за ограничаване на замърсяването с нитрати от земеделски източници. По този начин се прилагат разпоредбите на чл. 4 и чл. 5 от Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници.

ЗИУ 7 въвежда изискванията за правилна употреба на продукти за растителна защита, което гарантира намаляване на екологичните рискове в земеделието.

ЗИУ 8 ще гарантира постигането на устойчива употреба на пестициди, което е предпоставка за опазване на водите. Въвеждането на ЗИУ 8 в рамката на условността ще спомогне за постигане на устойчива употреба на пестициди, което повишава екологичната амбиция чрез прилагането на нов елемент. ЗИУ 8 подпомага изпълнението на целите на Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди. ЗИУ 8 създава условия за допълнително проследяване на прилагането на разпоредбите на чл. 5, параграф 2 и чл. 8, параграфи 1-5; чл. 12 във връзка с ограниченията за употреба на пестициди в защитени зони, определени на основание на Рамковата директива за водите и законодателството по „Натура 2000“ и чл. 13, параграф 1 и 3 относно боравенето със и съхранението на пестициди и обезвреждането на остатъчни количества от тях от Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди.

Планира се тази потребност да бъде таргетирана посредством прилагането на 3 еко схеми по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115 – Еко схема за намаляване използването на пестициди; Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура и Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал.

Еко схемата за намаляване използването на пестициди въвежда стимули за постигане и поддържане на устойчива и намалена употреба на пестициди. Изискванията в интервенцията осигуряват намаляване на количествата на използвани продукти за растителна защита (ПРЗ) при отглеждане на растениевъдната продукция. Стимулира се използването на наукосъобразни и щадящи технологии за намаляване на количеството на използване на ПРЗ. Интервенцията е пряко насочена към запазване на екологичното състояние на почвите, на биоразнообразието в тях и към

намаляване на количеството остатъчни химически вещества в произведената храна.

В рамките на Еко схемата за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура се планира поддържаната екологична инфраструктура да се развива без прилагане на пестициди. По този начин ландшафтните елементи ще подобрят състоянието по отношение на намаляване на използването на пестициди.

Еко схемата за запазване и възстановяване на почвения потенциал е насочена към намаляване на употребата на минерални торове посредством заместването им с естествени хранителни вещества, образувани в следствие на внасянето на външна естествена органична материя.

6. **Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство**. Елемент от условността, който има отношение към тази потребност е ЗИУ 2 относно прилагане правилата на Програмата за ограничаване на замърсяването с нитрати от земеделски източници. Той включва норми по отношение на употребата на азотсъдържащи торове и мерки за съхранение на оборски тор.

Директива (ЕС) 2016/2284 на европейския парламент и на съвета от 14 декември 2016 г. за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители - България е задължена да намали емисиите от амоняк с 3% всяка година (за периода от 2020-2029 г.) и с 12% след 2030 г. Разработена е Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г., като в нея са залегнали отделни секторни мерки, в това число и за земеделието. Част от мерките за земеделието са свързани с утвърждаване на Правила за добра земеделска практика за контролиране на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници (кореспондиращи с част 2, т. А на Директива 2016/2284/ЕС).

Национален доклад за инвентаризация на емисиите за ПГ за 2019 г.;

Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г. (Решение № 541 на МС от 13.09.2019 г.);

Наредбата за намаляване на националните емисии на определени атмосферни замърсители, приета с ПМС № 146 от 12.06.2019 г.

Към настоящия момент България има ангажимент да намалява емисиите на NH3 съгласно Приложение II от действащата Директива 2016/2284. В тази връзка, задълженията на България за намаляване на емисиите от амоняк са с 3% всяка година, за периода от 2020-2029 г. и с 13 % след 2030 г.

Предвид гореизложеното е разработена Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г., като в нея са залегнали отделни секторни мерки, в това число и за земеделието. Част от мерките за земеделието са свързани с прилагане на Правила за добра земеделска практика за контролиране на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници (кореспондиращи с част 2, т. А на Директива 2016/2284/ЕС), свързани с:

• управление на азота, като се вземе предвид целия азотен цикъл;

• стратегии за хранене;

• нискоемисионни техники за разпръскване на оборски тор;

• нискоемисионни системи за съхранение на оборски тор;

• нискоемисионни системи за животновъдните обекти;

• възможности за ограничаване на емисиите на амоняк от използването на минерални торове;

• замяна на карбамидните торове с амониево-нитратни;

• насърчаване замяната на неорганични с органични торове и т.н.

Към постигане на тази цел е насочена интервенция „Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда“ – член 73 и член 74 – интервенцията е насочена към прилагането на горепосочените практики, с които може да бъде постигнато ограничаване отделянето на емисии на ПГ от почвите, както и за запазване на органичното вещество.

В обхвата на директните плащания целта ще бъде таргетирана посредством прилагане на Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115).В рамките на директните плащания потребността ще бъде таргетирана и

посредством Еко схемата за запазване и възстановяване на почвения потенциал - насърчаване на зелено торене и органично наторяване. В еко схемата се предвижда възможност за изпълнение на практиката за използване на нискоемисионни техники за прилагане на оборски тор (впръскване на течен оборски тор; включване в рамките на 4 часа от прилагането). Очакваме интервенцията с дейността за прилагане на оборски тор да допринесе за намаляване на емисиите от амоняк от селското стопанство.

7. **Ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура**.

Елементи от условността, които имат отношение към тази потребност, са ДЗЕС 4, ЗИУ 1, ЗИУ 2, ЗИУ 7 и ЗИУ 8.

Посредством ДЗЕС 4 в буферните ивици около водните басейни се забранява използването на минерални и органични азотсъдържащи торове, което осигурява адекватна защита от замърсяването на водите от земеделски източници.

Забранява се използването на минерални и органични азотсъдържащи торове в буферните ивици:

- с ширина минимум 3 метра на равнинни площи, по протежение на повърхностни водни обекти (реки, потоци, канали, езера, язовири, море), с изключение на оризовите клетки;

- с ширина минимум 10 метра на равнинни площи при торене с течна фракция на оборския тор;

- с ширина минимум 10 метра при торене на наклонени терени;

- с ширина минимум 50 метра при площи с остър наклон.

- не се тори в буферните ивици с различните видове тор при терени с наклон по-голям от 12°.

ЗИУ 1 ще приложи рамка по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати като по този начин ще се осигури адекватна защита на водите от замърсяване от земеделски източници.

ЗИУ 2 прилага правилата на Програмата за ограничаване на замърсяването с нитрати от земеделски източници.

ЗИУ 7 въвежда изискванията за правилна употреба на продукти за растителна защита, което гарантира намаляване на екологичните рискове в земеделието.

ЗИУ 8 ще гарантира постигането на устойчива употреба на пестициди, което е предпоставка за опазване на водите. Въвеждането на ЗИУ 8 в рамката на условността ще спомогне за постигане на устойчива употреба на пестициди, което повишава екологичната амбиция чрез прилагането на нов елемент.

Намаляване на текущите поливни норми и подобряване на горните показатели за обработваемите земи в България би могло да бъде измеримо чрез въвеждане на модел, който цели да намали от една страна разходите за вода чрез прецизно определяне на необходимостта й, като едновременно изпълнява заложените в регламента цели и надгражда базовите изисквания от условността. Второ направление тук следва да бъде ограничаване на подпочвеното замърсяване с азот (*микро-торене*) и описаните по-горе техники. На ниво стопанство може да се насърчи използването на техника за прилагане, изграждането на съоръжения за събиране на вода с потенциално доказуема екологична насоченост по отношение на устойчивата употреба на вода.

Към тази потребност е насочена интервенция „Инвестиции в инфраструктура за напояване“ – член 74 - насочена към инфраструктура за напояване, чрез която, от една страна, се постига икономическа устойчивост чрез увеличаване на съотношението между ползите за сектора на селското стопанство и от друга страна постигане на екологична устойчивост чрез ефективно използване на водните ресурси. В рамките на интервенцията подпомагането ще бъде насочено към оператори, които управляват хидромелиоративна инфраструктура и предоставят услугата „Доставяне на вода за напояване“ в съответствие с приложимото национално законодателство.

В допълнение, идентифицираните нужди в рамките на Специфична цел 5 ще бъде адресирана и чрез интервенции „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ и „Професионално обучение и придобиване на умения“, в рамките на които за земеделските и горски

стопани ще бъдат предвидени консултантски пакети и обучения по специфични въпроси, имащи отношение към потребностите.

2.1.SO5.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо - Стратегическият план не се предвижда да допринася към InvestEU.

2.1.SO5.7 Планирате ли принос на ОСП към програмата LIFE (само за СЦ4, СЦ5, СЦ6)

: **Не**

2.1.SO5.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	**Целева стойност**
R.12 - Адаптиране към изменението на климата Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), за която са поети подпомагани задължения за подобряване на адаптирането към изменението на климата	1,85 %
R.19 PR - Подобряване и опазване на почвите Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)	61,65 %
R.20 PR - Подобряване на качеството на въздуха Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите на амоняк	15,89 %
R.21 PR - Опазване на качеството на водата Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за качеството на водните обекти	18,94 %
R.22 PR - Устойчиво управление на хранителните вещества Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за подобряване на управлението на хранителните вещества	16,53 %
R.24 PR - Устойчива и намалена употреба на пестициди Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани конкретни ангажименти, водещи до устойчиво използване на пестициди с цел да се намалят рисковете от пестицидите и тяхното въздействие, като изтичането на пестициди	38,68 %
R.27 CU - Качество на изпълнението, свързано с околната среда или с климата, постигано чрез инвестиции в селските райони Брой на операциите, които допринасят за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него в селските райони	87,00

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.19 Стойността се формира като планирани площи по съответните еко схеми, които имат принос към конкретния индикатор като са извадени съответните физически площи, за да няма припокриване, ако земеделските стопани приложат практики от повече от една еко схема на единица площ, както и интервенцията за биологично растениевъдство защото е предвидено да се комбинира с някои от посочените еко схеми.

R.20 Стойността за R.20 се формира като планирани площи, които изпълняват практиките за Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал.

R.21 Стойността обхваща приноса на Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни), Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал и интервенция "Биологично растениевъдство", където е предвидено ангажиментите в рамките на обхванатите площи да допринесат за подобряване качеството на водните тела.

R.22 За този индикатор допринасят интервенция „Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии“ и интервенция „Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване“ , по които се предвижда ограничение при използването на минерални торове.

R.24 Стойността на индикатора се формира от приноса на интервенция „Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство, интервенция „Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии“, обхващаща постоянно-затревени площи, извън обхвата на защитени зони от мрежата Натура 2000, площите обхванати в интервенция „Биологично производство“ и Еко схема за намаляване използването на пестициди.

R.27 За интервенция „Инвестиции в екологични съоръжения“, индикаторът отчита планирания брой сключени договори/одобрени проекти. Стойностите са отразени с натрупване - всяка година по 5 договора/одобрени проекта. Също така се предвижда за периода на прилагане на стратегическия план да се подпомогнат 30 проектни предложения за ремонт/рехабилитация на инфраструктура за напояване извън земеделските стопанства. Чрез интервенция „Залесяване и възстановяване“ ще се подпомогнат 33 проекта най-късно през 2028 г. Принос към индикатора е предвиден и чрез интервенция "Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии", където се планира да се подпомогнат 28 проекта.

2.1.SO5.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Финансовото разпределение за интервенциите, програмирани по Цел 5, съответства на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява да се постигнат целите в съответствие с прогнозните целеви стойности на индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен финансов ресурс, в размер на 1,9 млрд. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят).

Интервенциите, чрез които е заделен най-голям финансов ресурс, допринасящи за постигането на целта са „Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури“, „Еко схема за намаляване използването на пестициди“, „Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура“, "Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване" (ЕФГЗ) и „Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда“ и „Инвестиции в инфраструктура за напояване“ (ЕЗФРСР).

2.1.SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

2.1.SO6.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.SO6.1.1 Силни страни

1.Процентът земеделската земя под ангажименти за управление, подкрепящи биоразнообразието и/или ландшафтите (на база одобрени в ПРСР) в България (15%) е по-висок от средноевропейския.
2.Висок дял на земеделските площи в Натура 2000 (23% от общо 34,9% площи в Натура 2000 от територията на страната), спрямо средния в ЕС-28 (~11%).
3.Висок темп на нарастване на площите с биологичното земеделие, успешно съчетаване с агроекологичните мерки и високи ползи за биологичното разнообразие и климата.
4.Индексът на обикновените видове птици за България показва увеличение на числеността с 11% на фона на дългосрочна тенденция на намаление за ЕС.
5.Индикаторът "Промяна в числеността на зимуващите водолюбиви птици" в България показва нарастване в периода 2015-2017 г.
6.Общо подобряване на природозащитното състояние на местообитанията - намалява делът на местообитанията в неблагоприятно-незадоволително (U1) от 88% до 79%, а се увеличава дела на тези в благоприятно състояние от 11% до 12%.
7.Делът (в %) на видове/популации на птици, размножаващи се в България, с намаляващ или стабилен статус остава относително постоянен при краткосрочната и при дългосрочната тенденция. Отчита се положителната тенденция на запазване при популациите със увеличаващ се статус.
8. Земеделските стопани са придобили знания и умения за прилагане на природосъобразни практики върху земите попадащи в обхвата на мрежата Натура 2000, има засилен интерес и много добро усвояване на компенсаторните плащания заземеделските стопани, които стопанисват земеделски земи в териториите от мрежата НАТУРА 2000.
9. Природозащитният статус на земеделските местообитания (пасища), свързани със селското стопанство е със стабилнатенденция към подобрение.
10.Защитените територии в България се увеличават, както по отношение на общата площ (SEBI 007), така и като брой защитените територии.
11."Индексът на достатъчност", показващ достатъчно предложени зони по Натура 2000 за опазване на местообитанията и видовете от интерес на общността (SEBI 008) се доближава до 100% за България.

2.1.SO6.1.2 Слаби страни

1. България е сред държавите-членки с най-голяма загуба на земи с ВПС (>0,2% от ИЗП), поради интензификацията на земеделието, като те са най-високи в централната част на страната, района Дунавската равнина и Добруджа.
2.Площите под биоземеделие са все още малък % от ИЗП.
3.Запазва се неблагоприятната тенденция на намаляване на видовете птици, обитаващи земеделските земи (-27%) в сравнение с ЕС (-32%).
4.Увеличава се делът на видовете от Европейски интерес за опазване в неблагоприятно -лошо, а намалява делът на видовете в благоприятно състояние.
5.Някои пасища с ВПС в България са били сериозно увредени, особено в редица зони по „Натура 2000“.
6. Генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството показва, че местните породи и сортове съставляват само малка част от общото количество, и че висок процент местни

породи и сортове са застрашени.8. Обществената подкрепа за опазване на биологичнното разнообразие и устойчивото използване на биологичните ресурси е недостатъчна. Екологичното образование не е ефективно, като бавно се развива интегрирането на въпросите по опазване на биологичното разнообразие във всички образователни степени и форми на обучение.

2.1.SO6.1.3 Възможности

1.България е сред страните с най-значимия дял на ИЗП, стопанисван от стопанства с ниска интензивност (60,8%). Това предоставя възможност за подкрепа на нискоинтензивни земеделски практики (био-, интегрирано и консервационно земеделие), опазващи местообитанията и видовете, и адресиране на климатичните промени. 2.Подобряване управлението на местообитанията (включително пасищата) и по-пълното интегриране на изискванията на Директивата за местообитанията в горскостопанските дейности. 3.Увеличаване възможностите за нови елементи на ландшафта и подобряване функционирането на съществуващи такива.. 4.Добри перспективи за развитие на сектор биоземеделие; засилен е и интересът на младите фермери към него. 5.Дейности за „екологизиране“ на стълб 1 (напр. ЕНП), изискванията за условност (ДЗЕС + кръстосано съответствие и мерките по Агроекология и Натура 2000 и) са ключови за подобряване на състоянието на ПЗП и трябва да бъдат продължени. 6.Понастоящем в Стълб 1 само 3-4% от площите са в схемата за наличие на 2 култури, а около 87-88% са в схемата за наличие на поне 3 култури – водещи сме в ЕС-28, но ефекта на мащаба оказва благоприятно влияние върху биологичното разнообразие. 7.Противодействие на тенденцията за намаляване популациите на опрашителите и по-специално на пчелите, включителн чрез изполване на Европейски модели за оценка на опрашителния потенциал на екосистемите с отчитане на броя опрашители и наличието на растения, които им служат за храна; плащания за екосистемна услуга опрашване. 8.Нарастване на знанията и развитие на иновациите за опазване на видовете, местообитанията и ландшафта и земеделските земи. 9.Въвеждане на плащания за горски екосистемни услуги.

2.1.SO6.1.4 Заплахи

1.В България площите с висока и средна интензивност (закупени вложения на торове, пестициди и фуражи в Евро/ха) бележат ръст. 2.Интензификацията на земеползването оказва негативно влияние върху състоянието на птиците в земеделските земи като цяло и в периодите на мътене. 3.Разораването и превръщане в обработваеми площи допринася за разрушаването и изчезването на ценни местообитания (включително ПЗП или изоставени гори) 4.България се намира сред страните с относително средно равнище по брой на опасните Инвазивни и Чужди Видове (ИЧВ), но заплахата от тях изисква мерки срещу распространението им.

2.1.SO6.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.SO6.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.1.	Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата	Среден	Да

	флора		
П.6.2.	Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи	Среден	Да
П.6.3.	Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта	Висок	Да
П.6.4.	Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и др. специфични ограничения	Висок	Да
П.6.5	Насърчаване на практиките за разширяване биологично земеделие	Много Висок	Да
П.6.6.	Насърчаване на практики за справяне с генетична ерозия и внасяне на Инвазивни чужди видове (ИЧВ)	Висок	Да
П.6.7.	Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството	Много висок	Да
П.6.8.	Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения	Много висок	Да
П.6.9.	Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите	Висок	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

Неприложимо

2.1.SO6.3 Определяне на уместните (елементи от) националните планове, произтичащи от нормативните актове, посочени в приложение IX от регламента за плана по ОСП, които са взети предвид при оценката на потребностите в плана по ОСП за тази специфична цел

Стратегически документ и цели по опазване на околната среда на национално равнище, имащи отношение към СПРЗСР	**Начин, по който целите и съответните екологични аспекти са взети предвид при изготвянето на СПРЗСР 2023-2027 г.**
Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021 – 2027 г. (Приета от ЕК – февруари 2022 г.) Очаквани резултати: • Разработени мерки за поддържане и подобряване на природозащитния статус на видовете и природните местообитания, подлежащи на опазване в Натура 2000; • Оценка на размера на финансовите средства, необходими за изпълнение на разработените мерки, както и	Пряк принос към НРПД имат *Специфична цел №2: Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията* чрез *Инвестиции в земеделските стопанства*. *Специфична цел №6: Специфична цел № 6: Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта и* интервенциите към нея. Интервенции, свързани с опазване на Натура 2000 и биоразнообразието: Управлението на българските гори е ключов фактор за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие у нас. Горските

източника за тяхното финансиране; • Разработена система за наблюдение, отчитане и актуализиране на рамката за периода 2021 – 2027 г.; • Завършен формат на рамката за периода 2021 - 2027; • Осъществен процес за обсъждане и привеждане в съответствие на рамката за периода 2021 – 2027 г.; • Осигурена съгласуваност с приоритетите на фондовете на ЕС и други финансови инструменти.	територии и горите от на България съхраняват: - над 80 % от защитените видове растения; - над 60 % от застрашените от изчезване видове животни; - над 60% от приоритетните за опазване видове местообитания; - осем от дванадесетте ландшафтни комплекса определени в националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие като уникални и представителни за българското биологично разнообразие; - популациите на 43 световно застрашени вида; СП ще подкрепя мерки само за поддържане и предотвратяване на деградационните процеси, извън земите изключителна държавна собственост, както и мерки за подобряване на местообитанията и птици в земеделските земи, попадащи в защитените зони и мерки за подобряване на природозащитния статус на горските природни местообитания чрез въвеждане на лесовъдни практики за устойчиво управление на горските местообитания. По отношение на мерки в горски територии, СП предвижда подпомагане за подобряване на структурата и функциите на горите за територии, вкл. и в мрежата Натура 2000, с изключение на земите изключителна държавна собственост. ПОС предвижда финансиране на дейности за подобряване на структурата и функциите на горските природни местообитания и местообитания на видове единствено на територии в Натура 2000, изключителна държавна собственост. Мерки, свързани с предотвратяване и възстановяване на щети по горите от горски пожари и катастрофични събития са в обхвата на СП. В СП е предвидено предоставяне на компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000 при издадени заповеди за защитени зони с разписани конкретни забрани/режими/ ограничения за земеделски дейности. Косвен принос има *Специфична цел 4: Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия* *Мярка 15: Подобряване/поддържане на природозащитното състояние на тревни типове природни местообитания чрез екологосъобразно управление на пасищни системи В посочения контекст, мярката предвижда за постоянно затревените площи, които се поддържат чрез паша и включват територии с разпространение на всички посочени типове природни местообитания, интензитетът на пашата трябва да е с минимална гъстота 0,3 ЖЕ/ха и максимална гъстота 1 ЖЕ/ха.* *Извършването на екстензивна паша в посочената гъстота в НРПД 2021-2027 г. е предвидено в: • I.B.6 - Еко*

	схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи *Мярка 25: Подобряване на природозащитното състояние на храстови типове природни местообитания чрез управление на пасищни системи, като в посочения контекст мярката предвижда адаптиране и контролиране на интензивността на пашата в храстови местообитания при пасищно ползване - интензивността на пашата следва да е в границите 0,3-1 ЖЕ/ха. Извършването на екстензивна паша с посочената гъстота в НРПД 2021-2027 г. е предвидено в:* *• I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи* *Мярка 32: Подобряване/поддържане на природозащитното състояние на тревни типове природни местообитания и местообитания на видове птици чрез екологосъобразно управление на пасищни и ливадни системи. Извършването на екстензивна паша с посочената гъстота в НРПД 2021-2027 г. е предвидено в най-малко две интервенции:* *• I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи* *Мярка 34: Превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи, в гнездови райони на застрашени видове птици Една от операциите в интервенцията II.A.8. - Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи включва превръщане на обработваемите земи в постоянно затревени площи. Мярка 37: Подобряване на състоянието на местообитанията на видовете чрез прилагане и преминаване на/към биологично земеделие - поддържане/преминаване на/към биологично земеделие в земи с орнитологично значение (пасища). В проекта на стратегическия план по ОСП са включени няколко интервенции, насочени към биологичното производство, а в т.ч.:• II.A.1 - Биологично производство* *Мярка 38: Натура 2000 в пасища и ливади (видове, чиито местообитания съвпадат с пасищата и ливадите, тревни типове природни местообитания): компенсиране на наложени режими/ограничения за зеделски дейности, включени в заповедта за обявяване на съответна зона от Натура 2000 В проекта на стратегическия план по ОСП е включена интервенция II.B.1. - Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000;* *Мярка 39: Поддържане и подобряване на местообитанията на червеногушата гъска в обработваеми земи в Натура 2000 (A396 Branta ruficollis): засяване и отглеждане на минимум 50% есенни зърнено-житни култури и минимум 30% царевица от заявената площ в местообитанията на вида. Интервенцията II.A.8. - Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в*

	орнитологични важни места в обработваеми земи, включва дейността – „Засяване и отглеждане на есеннизърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска на 50 % от заявената по дейността площ и с минимум 30 % царевица“ Мярка 40: Поддържане и подобряване на елементите на зелената инфраструктура в местообитанията на защитени видове птици в обработваеми земи: осигуряване на подходящи места за гнездене и хранене на видове птици в обработваеми земи чрез поддържане и подобряване на екологичната инфраструктура. В Стратегическия план, наред с други инструменти, в т.ч предварителните условия, са предвидени следните интервенции: *• I.B.2 - Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура;* *• II.A.9 - Създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура. Мярка 41: Поддържане и подобряване на местообитанията на защитени видове птици в обработваеми земи чрез разнообразяване на отглежданите култури: увеличаване на броя на културите, отглеждани в стопанството, което увеличава разнообразието в хранителната база на птиците и води до създаване на разнообразни местообитания, подходящи за различни видове птици. Това включва и оставена под угар земя, треви и тревни фуражи; неизвършване на почвообработка в периода от прибирането на реколтата до 30 септември. В Стратегическия план, наред с други инструменти, в т.ч предварителните условия, е предвидена интервенция за:* *• I.B.8 - Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури.* *Мярка 42: Поддържане и подобряване на местообитанията на защитени видове птици в оризищата, като в този контекст една от дейностите е свързана с неизползване на Първа група препарати за растителна защита в площите, декларирани* *като оризища. В Стратегическия план, наред с други инструменти, в т.ч предварителните условия, е предвидена интервенция за:* *• I.B.4 - Еко схема за намаляване използването на пестициди* *Мярка 43: Поддържане на мозаечния ландшафт в земеделските земи със смесено земеползване: запазване на смесеното земеползване на ниво физически блок (за физическите блокове със смесено земеползване) чрез допълнително плащане към основното подпомагане на доходите за устойчивост на земеделските стопани. В Стратегическия план, наред с други инструменти, в т.ч предварителните условия, са предвидени следните интервенции:* *• I.B.2 - Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура;*

	• *II.A.9 - Създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура;* *Интервенции за поддържане на основни елементи на ландшафта, като полски синори, полезащитни пояси, ливади и пасища.* *Мярка 44: Подобряване на състоянието на местообитанията на видовете чрез прилагане и преминаване на/към биологично земеделие - преминаване към биологично земеделие в земи с орнитологично значение (обработваеми земи). В проекта на стратегическия план по ОСП са включени няколко интервенции, насочени към биологичното производство, а в т.ч.:* • *II.A.1 - Биологично производство* *Мярка 45: Натура 2000 в обработваеми земи и трайни насаждения (Видове, чиито местообитания съвпадат с обработваеми земи и трайни насаждения): компенсиране на наложени режими/ограничения за зеделски дейности, включени в заповедта за обявяване на съответна зона от Натура 2000. В проекта на стратегическия план по ОСП е включена интервенция II.B.1. - Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000;* *Мярка 50: Екосистемни услуги от горите В проекта на стратегическия план по ОСП е включена интервенцията II.A.13 - Горско екологични дейности в горите, която включва всички предвидени Мярка 50 от НПРД дейности.* *Мярка 51: Възстановяване на горски природни местообитания чрез залесяване с типични видове В проекта на стратегическия план по ОСП е включена интервенцията II.Г.10 - Залесяване и възстановяване, която включва всички предвидени Мярка 51 от НПРД дейности - залесяване на земеделски и неземеделски земи,възстановяване на пострадали гори и горски защитни пояси, както и поддръжка на новосъздадените култури с типични за природните местообитания видове. Мярка 52: Натура 2000 в горите В проекта на стратегическия план по ОСП е включена интервенцията II.A.14 - Подпомагане по Натура 2000 за гори, която предвижда компенсиране на основните забрани за зоните по Натура 2000, предвидени в заповедите за тяхното обявяване.*
Стратегически план за развитие на горския сектор (2014-2023) **Мисия:** Защита на горите и горските ресурси, природосъобразно развитие, управление по устойчив начин в рамките на екосистемната цялост и предоставяне на	СПРЗСР ще има пряк принос към Стратегическия план чрез: *Прилагане на Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115)* към *Потребност П.6.9. Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите.“- Специфична цел №6.* Управлението на българските гори е ключов фактор за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие у нас. Горските

многостранни ползи на обществото.	територии и горите на България съхраняват над 80 % от защитените видове растения, над 60 % от застрашените от изчезване видове животни, над 60% от приоритетните за опазване видове местообитания и осем от дванадесетте ландшафтни комплекса, определени в Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие като уникални и представителни за българското биологично разнообразие. Отделно от това принос имат следните интервенции: *Потребност П.6.8. Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения..* *Специфична цел №4*. Управлението на българските гори е ключов фактор за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие у нас. Горските територии и горите на България съхраняват над 80 % от защитените видове растения, над 60 % от застрашените от изчезване видове животни, над 60% от приоритетните за опазване видове местообитания и осем от дванадесетте ландшафтни комплекса, определени в Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие като уникални и представителни за българското биологично разнообразие. Тази интервенция има за цел да се намали традиционното горскостопанско въздействие върху горите, чрез промяна в традиционните дървопроизводствени, лесовъдски цели; да се стимулира опазването естествения им характер, чрез подпомагане на съхраняването на естествени, природосъобразни видов състав и структура на насажденията и да се подобрят условията за поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие, чрез създаване на необходимите за това екологични условия. За опазване на биоразнообразието се предвижда и включването на комплекс от *интервенции по член 73,* като*: „Залесяване и възстановяване“; Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии; Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития.* *Предвижда се изпълнението на проект „Възстановяване на ключови за климата екосистеми в изпълнение на Стратегията на биологично разнообразие на ЕС и целите на Европейския зелен пакт“ като част от Националния план за възстановяване и устойчивост. Чрез този проект ще се направи опит за описване на начините за удовлетвореност на потребностите в горското стопанство, а именно чрез разработването и изпълнението на т.нар. „Национален план за възстановяване на традиционни горски ландшафти“.* *Този стратегически документ ще определи на национално ниво всички основни предизвикателства пред българските гори за периода до 2030 г. (напр. възстановяване на горски ландшафти, създаване на нови такива, превенция и борба срещу вредители и болести в горите чрез лесовъдски методи, трансформация на иглолистни култури в естествени широколистни гори от*

	местни видове, извеждане на отгледни сечи в необходимите мащаби и т.н.). Определянето на основните за горите проблеми на национално ниво ще бъде сведено до регионално и местно ниво по отношение предвидените дейности за справяне с тези проблеми. *За всяка дейност ще бъде определян само един източник на финансиране, напр. държавен бюджет, бюджет на собственика/ стопанина на горска територия, СПРЗСР, ПОС, програма LIFE на ЕС и т.н.).* *Тази политика ще бъде изцяло съобразена с действащото европейско и национално законодателство и политики, в т.ч. Стратегията на ЕС за горите 2030 както и Стратегията на ЕС за биоразнообразие 2030, Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България 2030, Закона за горите и др.* *По отношение въвеждането на плащания за горски екосистемни услуги в Република България, следва да се посочи предвиждането на глава 17 „Обществени екосистемни ползи от горските територии“ от Закона за горите, с която се определя редът и начина за възмездно ползване на съответните услуги.* *В допълнение към това, следва да се подчертае, че двете интервенции в стратегическия план, II.A.13 и II.A.14 - на практика ще подпомогнат стопаните/ собствениците на горски територии по отношение на обществените екосистемни ползи от горските територии по отношение на „поддържане на биологичното разнообразие“.* Косвен принос има *Специфична цел №5: Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химикали.* *Специфична цел №6, Потребност П.6.5. Интервенция „Използване на устойчиви практики и сортове, отглеждани при специфични условия— – член 70*: Допринася за целта за намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като същевременно се гарантира, че няма влошаване на плодородието на почвата и за целта да се намали използването на торове поне с 20 % до 2030 година.Въвеждането на устойчиви практики и сортове може да подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, да се осигурява устойчива продукция и да допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. Използването на природосъобразни и щадящи технологии допринасят за съхранение на почвеното плодородие. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата. Практиките за

	отглеждане включват използване на биологични агенти и биологично активни вещества за растителна защита с нисък риск за околната среда.
Национална програма за развитие България 2030 г. (приета с Протокол № 67 на Министерски съвет от 02.12.2020 г.) <u>13 национални приоритета:</u> П1. Образование и умения; П2. Наука и научна инфраструктура; П3. Интелигентна индустрия; П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика; П5. Чист въздух и биоразнообразие; П6. Устойчиво селско стопанство; П7. Транспортна свързаност; П8. Цифрова свързаност; П9. Местно развитие; П10. Институционална рамка; П11. Социално включване; П12. Здраве и спорт; П13. Култура, наследство и туризъм.	Комплексен принос имат всички предвиждания на СПРЗСР, относими към: преход към кръгова и ресурсно ефективна икономика; реформи за икономически растеж и подобряване на бизнес средата, действията за намаляване на замърсяването – свързани с подобряване състоянието на околната среда, благосъстоянието на населението и качеството на живот, и по-конкретно: По **П1** и **П2** принос имат *Специфична цел №2: Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията* и *Специфична цел № 8: Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство и* интервенциите към тях. **По П3, П8 и П10** принос има: *Специфична цел №: 7 Привличане и подкрепа на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчивото развитие на стопанска дейност в селските райони* и предвидените инвестиции за неселскостопански дейностив селските райони. С инвестиции за въвеждане на нови технологии и цифровизация на бизнес процесите ще се подобрят позициите на микропредприятията на местния и международния пазар, както и тяхната рентабилност. *Специфична цел №2 Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията* чрез Инвестиции в земеделските стопанства. **По П4** принос има *Специфична цел № 8 – потребност П.8.1. Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика* и интервенциите към нея*.;* За опазване на биоразнообразието се предвижда и включването на комплекс от *интервенции по член 73,* като*: „Залесяване и възстановяване“; Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии; Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития.*

	Отделно от това принос имат следните интервенции: *Потребност П.6.8. Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения към Специфична цел №6.*За адресиране на нуждата от подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения се предвижда *интервенция съгл. чл. 70 - Интервенция „Насърчаване на естественото опрашване“.* *Потребност П.6.9. Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите, чрез прилагане на Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115), както и интервенциите II.A.13 - Горско екологични дейности в горите и II.A.14 - Подпомагане по Натура 2000 за гори (съответно по чл. 70 и 72 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Всички са насочени* към поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми като въвежда практика в граничните земеделски земи да се отглеждат култури достигнали степен на зрялост, които са благоприятни за изхранване на диви животни. Косвен принос има *Специфична цел №5, Потребност П.5.2. Подобряване качеството на почвите чрез продължаване на усилията за ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия..* В интервенцията по чл. 65 от РСП могат да се включат дейности, които надграждат въведените изисквания в ДЗЕС 4, ДЗЕС 6 и ДЗЕС 7, задължителни са и могат да бъдат обособени на база териториалния им обхват на прилагане. Според спецификата на райони и площта и въз основа на изготвяне на план за противоерозионни мероприятия към задължителните дейности, предвидени в ДЗЕС 4, ДЗЕС 6 и ДЗЕС 7 могат да се включат практики за: поясно земеделие, затревяване на междуредията в трайни насаждения и лозя (в т.ч. цялостно затревяване), преобразуване на обработваеми земи в постоянно затревени площи; контурно земеделие, вертикално мулчиране; изграждане на отокоотвеждащи и отокозадържащи бразди; минимални или нулеви обработки; противоерозионна организация на площите като се намаляват площта на парцелите чрез включване на други земеделски култури; изграждане на тревни буферни ивици, мултифункционални растителни буферни ивици, допринасящи също за биоразнообразието и подобряване на опрашването, както и изграждане и поддържане на полезащитни пояси. **По П6** СПРЗСР ще има пряк принос чрез *Интервенция „Биологично земеделие“ - Специфична цел №6*: Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и подкрепата на малки и средни ферми, повечето от които са семейни. Предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки,

	се очаква също да допринесе за социалната съгласуваност на селските райони. Дейностите по интервенцията ще допринесат и за постигането на целите на Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. и да удовлетвори заложените цели в стратегията от „Фермата до трапезата“. По интервенция „*Биологично земеделие*“ ще се подпомагат на територията на цялата страна, земеделски стопани, чиито стопанства са в период на преход или са преминали периода на преход, развиващи земеделска дейност в следните направления: ·Биологично растениевъдство ·Биологично пчеларство ·Биологично животновъдство По П7 принос има *Специфична цел №8 - потребност П.8.3. Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони,* интервенция *Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони* чрез: *„- Подобряване на общинската пътна инфраструктура в селските райони“,* което от своя страна би довело до подобрение на транспортната свързаност и достъпност на по-отдалечените населени места. **По П9** комплексен принос имат всички предвиждания на СПРЗСР, и по-специално *Специфична цел № 8: Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство* и интервенциите към нея **По П11, П12 и П13** - изпълнение на потребностите/интервенциите от СПРЗСР ще имат като цяло положителен принос, предвид подобряване на състоянието на околната среда като цяло в резултат на прилагане на предвижданията им.
Стратегия за опазване на околната среда в морските води на Черно море на Република България 2016-2021 г. (Морска стратегия, приета с Решение на Министерския съвет № 1111/29.12.2016 г.) Целите на стратегията са: - Постигане и поддържане на „добро състояние“ на морската околна среда; - Защита и съхраняване на морската околна среда,	СПРЗСР допринася за постигане на целите на Стратегията чрез *Специфична цел № 6: Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта* и интервенциите към нея

предотвратяване на нейното влошаване или, когато е практически невъзможно, възстановяване на морските екосистеми в територии, които са били неблагоприятно засегнати; Предотвратяване и намаляване на въвеждането и освобождаването на вещества от антропогененпроизход в околната среда с цел поетапно премахване на замърсяването и гарантиране липсата на съществено въздействие или опасност за човешкото здраве, биологичното разнообразие на морските екосистеми и законосъобразното използване на морето.	
Стратегически план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море ***Обща цел от стратегическия план:*** ***- - Намаляване на атмосферните емисии от азот, идващи от общински, селскостопански и промишлени източници, чрез въвеждането на принципите на НДНТ, НДНП и др.***	СПРЗСР допринася за постигане на общата цел на Стратегическия план чрез *Специфична цел № 6: Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта* и интервенциите към нея Отделно от това насочеността на СПРЗСР към предмета на Стратегическия план, е чрез подкрепяните дейности за кръгова икономика ще има принос за ограничаване на емисиите от азот като цяло.
Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. (проект, септември, 2021 г.) <u>*Стратегически цели:*</u> **Стратегическа цел 1:** Регулиране и координиране на морските ползвания **Стратегическа цел 2:** Изграждане на диверсифицирана и устойчива морска икономика и жизнени териториални общности	СПРЗСР не предвижда мерки и дейности, които влизат в конфликт с целите на Стратегията.

Стратегическа цел 3: Повишаване на морската култура, образование и знание. **Стратегическа цел 4:** Международно и регионално сътрудничество за опазване и ползване на черноморските ресурси.	
Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020-2030 г.) **Приоритет 1:** Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите. **Приоритет 2:** Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите. **Приоритет 3:** Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване **Приоритет 4:** Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.	СПРЗСР допринася за постигане на основната цел на Националната програма чрез *Специфична цел №5: Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химикали* и интервенциите към нея *Специфична цел №6, Потребност П.6.5. Интервенция „Използване на устойчиви практики и сортове, отглеждани при специфични условия— – член 70*: Допринася за целта за намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като същевременно се гарантира, че няма влошаване на плодородието на почвата и за целта да се намали използването на торове поне с 20 % до 2030 година.Въвеждането на устойчиви практики и сортове може да подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, да се осигурява устойчива продукция и да допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. Използването на природосъобразни и щадящи технологии допринасят за съхранение на почвеното плодородие. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата. Практиките за отглеждане включват използване на биологични агенти и биологично активни вещества за растителна защита с нисък риск за околната среда.
Национален план за действие за развитие на биологичното производство до 2027 г. ***Стратегическа цел 1:*** Подобряване на ефективността на биологичното производство и разширяване на националния и външен пазар на биологични продукти ***Стратегическа цел 2:*** Поддържане на ефективна институционално-нормативна рамка за развитие на	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към Стратегическа цел 1 има *Специфична цел №4, П.4.5. Потребност от прилагане на нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие* и интервенциите към потребността СПРЗСР ще има пряк принос чрез *Интервенция „Биологично земеделие“ - Специфична цел №6*: Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и подкрепата на малки и средни ферми, повечето от които са семейни. Предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки, се очаква също да допринесе за социалната съгласуваност на селските райони.

биологичното земеделие и на ефективна система на контрол и надзор ***Стратегическа цел 3:*** Стимулиране на ориентирани към практиката научни изследвания, образование, обучение и консултантска дейност в областта на биологичното производство	Дейностите по интервенцията ще допринесат и за постигането на целите на Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. и да удовлетвори заложените цели в стратегията от „Фермата до трапезата“. По интервенция „*Биологично земеделие*“ ще се подпомагат на територията на цялата страна, земеделски стопани, чиито стопанства са в период на преход или са преминали периода на преход, развиващи земеделска дейност в следните направления: ·Биологично растениевъдство ·Биологично пчеларство ·Биологично животновъдство Принос към Стратегическа цел 2 на Националния план има *Специфична цел №9 на СПРЗСР, П.9.2.Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в биологичното производство;* Към Стратегическа цел 3 има Междусекторна цел 10 на СПРЗСР: *Модернизиране на селското стопанство и селските райони чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на използването им в по-голяма степен от земеделските стопани чрез по-добър достъп до научни изследвания, иновации, обмен на знания и обучение.*
Актуализиран Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България (период на прилагане 2022 г.) **Основна цел 1:** Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда **Основна цел 2:** Насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към постигането на Основните цели на Националния план имат: Специфична цел №5, *П.5.5. Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове с цел опазване на водите и* *Специфична цел №9, П.9.8. Интервенции за подобряване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието и повишаване ефективността на контрола на пазара и контрола върху употребата на ПРЗ и торове* и интервенциите към тях.
Обща стратегия за управление и развитие на хидромелиорациите и защита от вредното въздействие от водите, приет с Решение № 688 на Министерския съвет от 18.08.2016 г. ***Визия:*** *Възстановяване на ефективен и ефикасен хидромелиоративен сектор за*	Пряко отношение и принос на СПРЗСР към постигането на визията и стратегическите цели на Стратегията е: *Стратегическа цел №1, Потребност П.1.6. Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване на добивите, включително чрез изграждане, възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата.* Към тази потребност е насочена *интервенция „Инвестиции в земеделски стопанства“ – чл. 73 и чл. 74 от ЕЗФРСР.* Чрез интервенцията ще се подкрепят

икономически жизнеспособно, конкурентно земеделие, устойчиво на въздействията от изменението на климата и осигуряващо защита от вредното въздействие на водите. ***Стратегическа цел 1:*** Изграждане на правен и институционален капацитет, който да проправи път към автономни и самофинансиращи се организации за управление на финансово устойчиви хидромелиоративни системи. *Политика 1. 1:* Основна правна и институционална реформа *Политика 1. 2:* Учредяване на Управителен комитет по хидромелиорациите *Политика 1. 3:* Звено по изпълнение и координация на хидромелиоративната стратегия *Политика 1. 4:* Оптимизиране ролята на дирекция „Хидромелиорации, инвестиционна политика и концесии“ *Политика 1. 5 (Първи етап).* Регионални предприятия по хидромелиорации (РПХ) *Политика 1. 6 (Първи етап):* Отношения с частния сектор *Политика 1. 7 (Втори етап):* Регионални органи за управление по на хидромелиорациите (РОУХ) *Политика 1. 8:* Укрепване на капацитета на РПХ *Политика 1. 9:* Създаване и укрепване на Сдруженията за напояване *Политика 1. 10:* Национален	инвестициите за напояване в рамките на земеделските стопанства, чрез което се цели насърчаване и развитие на поливното земеделие. *Стратегическа цел №5, Потребност П.5.7. Ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура.* Към тази потребност е насочена *интервенция „Инвестиции в инфраструктура за напояване“* – член 74 *от ЕЗФРСР*, насочена към инфраструктура за напояване, чрез която, от една страна, се постига икономическа устойчивост чрез увеличаване на съотношението между ползите за сектора на селското стопанство и от друга страна постигане на екологична устойчивост чрез ефективно използване на водните ресурси. В рамките на интервенцията подпомагането ще бъде насочено към оператори, които управляват хидромелиоративна инфраструктура и предоставят услугата „Доставяне на вода за напояване“ в съответствие с приложимото национално законодателство Отделно от горното, косвен принос за постигане на визията има *Интервенция „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“— член 72. към Потребност 6.3, Стратегическа цел №6* - Приносът на интервенцията за опазването на биологичното разнообразие в България, чрез опазването на видовете и местообитанията в естествената им среда е от съществено значение. Устойчивите екосистеми в добро състояние притежават голям потенциал за смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяването към тях. Придобиване на знания и умения за прилагане на природосъобразни практики върху земите, попадащи в обхвата на мрежата Натура 2000, допринася за стабилна тенденция на природозащитният статус на земеделските местообитания, свързани със селското стопанство. Осигуряване на висок дял на земеделските площи в Натура 2000. *Интервенция „Биологично производство"*– член 70 *към Потребност 6.1, Стратегическа цел №6*, чрез която се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които искат да прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата, като се покрият разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на земеделската продукция, сравнени с конвенционалните методи на производство. Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата. Предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки, се очаква също да допринесе за социалната съгласуваност на селските райони. Програма „Околна среда“ (ПОС) ще подкрепя създаването на Национална система за управление на водите в реално време, чиято основна задача е да предоставя необходимата информация

център за изследвания и обучение по хидромелиорации (НЦИОХ) *Политика 1. 11:* Ценообразуване на СН *Политика 1. 12:* Безопасност на язовирите ***Стратегическа цел 2:*** Засилване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор чрез осигуряване на дългосрочна перспектива, определяйки инвестиционните приоритети в напояване и отводняване на земеделските стопанства, както и в свързаните услуги. *Политика 2. 1:* Пазарно жизнеспособна и устойчива на климата структура на поливно земеделие *Политика 2.2:* Прилагането на технологии за напояване в стопанствата *Политика 2.3:* Насърчаване на използването на отводнителна система в и извън стопанството *Политика 2.4:* Връзки напред и назад по веригата на поливните земеделски стопанства и земеделско производство *Политика 2.5:* Насърчаване на предоставянето на съветнически услуги в поливното земеделие *Политика 2.6:* Създаване на рамка за програмиране и определяне на приоритетите ***Стратегическа цел 3:*** Възстановяване на достъпа до хидромелиоративната инфраструктура на земеделските земи и нейното устойчивото използване чрез инвестиции във възстановяване	за управление на водите и да осигурява навременно предупреждение при наводнения и засушаване. Ще се финансират и мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения, насочени към укрепване на бреговете в населените места, вкл. екосистемно базирани решения. Предвидени са и инвестиции за превенция и управление на риска от свлачища. СПРЗСР ще подкрепя мерки, свързани с управление на риска в селското стопанство.

и модернизация *Политика 3. 1:* Рехабилитация и модернизация на главната хидромелиоративна инфраструктура *Политика 3.2:* Интегрирани планове за модернизация на напояването и отводняването (ИПМНО) *Политика 3.3:* Обучение и контрол на качеството ***Стратегическа цел 4:*** Възстановяване на функциониращата инфраструктура за защита на обработваемите земеделски земи от вредното въздействие на водите (напр. корекции на речни корита, оказващи влияние върху хидроморфологичните характеристики), високи нива на подпочвени води и други вредни въздействия на водите. *Политика 4.1:* Насърчаване на инвестициите във възстановяване на инфраструктурата за защита от наводнения и корекции на реки *Политика 4. 3:* Мониторинг на кумулативното въздействие на дейностите по отводняване *Политика 4.4:*Информираност относно плановете за управление на риска от наводнения	
Национален план за действие за енергия от горска биомаса (2018-2027 г.). ***Приоритет 1:*** Устойчиво производство на биомаса като възобновяем енергиен източник. ***Мярка 1.1:*** Намаляване на енергийната зависимост на страната от фосилни горива.	Пряко принос за постигането на приоритетите на Националния план имат хоризонталната цел на СПРЗСР и потребностите към нея, и: *Стратегическа цел №4, Потребност П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство, включваща* Интервенция, която ще бъде насочена и към дейности свързани с подобряване на енергийната ефективност на земеделските стопанства. *Потребност П.4.6. Увеличаване на производството на биомаса с животински произход*

Мярка 1.2 Увеличаване добива на дървесина и правилно мобилизиране на потреблението ѝ, в рамките на устойчивото стопанисване на горите. **Приоритет 2** Ефективно производство на енергия от горска биомаса за диверсифициране на приходите в горския сектор ***Мярка 2.1*** Изпълнение на дейности за въглеродно неутрално производство на енергия. ***Мярка 2.2*** Повишаване ползването на преработена горска биомаса за производство на енергия. **Приоритет 3** Намаляване замърсяването на въздуха и декарбонизация на сградния фонд, чрез осигуряване на възможности за въвеждане на нови методи и начини за потребление на енергия от горска биомаса. ***Мярка 3.1*** Подпомагане прехода от локално (индивидуално) към централно (колективно) и от нискоефективно към високоефективно отопление на горска биомаса ***Мярка 3.2*** Подпомагане на прехода от използване на конвенционални/фосилни горива към използване на горска биомаса. **Приоритет 4** Укрепване на правната и политическа рамка за осигуряване устойчиво развитие на енергията от горска биомаса. ***Мярка 4.1*** Хармонизиране с/актуализиране на европейските политики и законодателство в областта на	*Потребност П.4.8. Устойчиво управление на горските територии, включително запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса и увеличаване на горските територии за адаптиране към промените на климата.* В рамките на интервенции „Инвестиции в земеделските стопанства“ – чл. 73 и „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“ – член 73, могат да се насърчат дейностите, свързани с оползотворяване в рамките на стопанствата и предприятията на остатъчната биомаса, получена в резултат на производствените процеси. Предвижда се включването на интервенция „Първична преработка и маркетинг на дървесина“, съгл. чл. 73 (ЕЗФРСР). Добиването и преработката на биомаса от горското стопанство дават възможност за диверсификация на приходите, работни места и бизнес възможности, както и за предоставяне на нови услуги в селските райони. Тази интервенция ще подпомогне реализация на някои дървесни сортименти, които имат трудна или нямат никаква реализация на пазара. Предвижда също и използване за суровина на дървесни отпадъци и/или остатъци при производството на дървесен талаш, дървесно брашно, технологични трески, дървесни пелети, бриклети и брикети. Това подпомагане ще се отрази индиректно върху устойчивото управление на горите, като повиши стойностите на произвежданата от тях продукция. Подкрепената интервенция ще допринесе до очакваните от кръговата икономика ефекти: -подобрена ресурсна обезпеченост и намалена зависимост от вноса, вследствие потребление на относително нови ресурси от горите; -икономически придобивки: нови ниши за растеж и иновации, реализирани вследствие на по-ефективното и ефикасно ползване на ресурсите от горите; -социални ползи – създаване на нови работни места чрез диверсификация на икономическите дейности в селските. По отношение на биоикономиката, е предвидена инициатива целяща реализиране на визията на страните от Централна и Източна Европа за 2030 г., като използват своя потенциал и възможности за: -кръгова („нулеви отпадъци—) обработка на наличната биомаса, за развитието на нови вериги от стойности на биологична основа, чрез използване за суровина на дървесни отпадъци и/или остатъци; -жизнеспособни селски райони: за разработване на иновативен, приобщаващ, климатичен модел на растеж, чрез създаване на нови ниши за растеж и иновации, реализирани вследствие на по-ефективното и ефикасно ползване на ресурсите от горите. *Специфична цел №9, Потребност П.9.1.Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока* и интервенциите към нея Косвен принос има *Потребност П.4.9. Устойчиво управление на горските територии, включително запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса и увеличаване на горските територии за адаптиране към промените на климата..* Освен намаляването на преките загуби от опожаряването на горските територии, превенцията от горски пожари ще предотврати излъчването на вредни емисии (въглероден двуокис, фини

производството на енергия от горска биомаса ***Мярка 4.2*** Развитие на националната нормативна база. ***Мярка 4.3*** Развитие и прилагане на националните политики и стратегически документи в областта на горското стопанство, дървопреработващата и мебелна промишленост и производството на възобновяема енергия. **Приоритет 5** Развитие на научно-изследователските дейности и обвързването им с нуждите на производството на енергия от горска биомаса. ***Мярка 5.1*** Изпълнение на научно-приложни дейности, свързани с производството на енергия от горска биомаса. ***Мярка 5.2*** Повишаване на капацитета за изпълнение надейности, свързани с производството на енергия от горска биомаса. **Приоритет 6** Осигуряване на информация, публичност и прозрачност чрез прилагане на принципа на партньорство при устойчивото производство на енергия от горска биомаса. ***Мярка 6.1*** Изготвяне, приемане и изпълнение на Комуникационна стратегия на ИАГ. ***Мярка 6.2*** Подобряване и хармонизиране на наличната информация за горите, горското стопанство и горската индустрия.	прахови частици и др.) в атмосферата. Ще се предотврати загубата на растителна биомаса, свързана със загуба на екологични ниши, биоразнообразие и унищожаване на хумусния слой на почвите.
Стратегия за укрепване ролята на аграрния сектор в биоикономиката ***Стратегическа цел 1***:	Пряко принос за постигането на приоритетите на Националния план имат хоризонталната цел на СПРЗСР, и *Стратегическа цел №1: Подпомагане за надеждни земеделски доходи и устойчивост на селскостопанския сектор в целия Съюз*

Устойчиво управление и развитие на земеделието, горското стопанство и рибарството за устойчиво производство и предоставяне на възобновяеми ресурси; ***Стратегическа цел 2:*** Пълноценно използване и развитие на научно-изследователската дейност, на партньорства за обмен и трансфер на иновации, на инфраструктура за експериментиране ***Стратегическа цел 3:*** Подобряване на знанията и уменията.	*с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза* *Стратегическа цел Специфична цел №2: Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията* *Специфична цел № 8: Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство,* и потребностите и интервенциите към нея По отношение на биоикономиката, е предвидена Инициатива целяща реализиране на визията на страните от Централна и Източна Европа за 2030 г., като използват своя потенциал и възможности за: -кръгова („нулеви отпадъци—) обработка на наличната биомаса, за развитието на нови вериги от стойности на биологична основа, чрез използване за суровина на дървесни отпадъци и/или остатъци; -жизнеспособни селски райони: за разработване на иновативен, приобщаващ, климатичен модел на растеж, чрез създаване на нови ниши за растеж и иновации, реализирани вследствие на по-ефективното и ефикасно ползване на ресурсите от горите. В продължение на започнатите действия през предходните програмни периоди, чрез изпълнението на Стратегическия план за периода 2023-2027, България си поставя амбициозната цел да продължи активно дейности по насърчаване на биопроизводството, използване на остатъците от първичното селскостопанско производство, преработвателната промишленост, използването на енергията от възобновяеми енергийни източници, засилване на сътрудничеството на земеделските стопани и преработватели с науката и неправителствения сектор, както и насърчаване на обученията. Биоикономиката обхваща всички сектори и системи, които разчитат на биологични ресурси и включва и свързва всички първични производствени сектори, които използват и произвеждат биологични ресурси и всички икономически и индустриални сектори, които използват биологични ресурси и процеси за производство на храни, фуражи, продукти на биологична основа, енергия и услуги. Както и в предишните програмни периоди, в Стратегическия план при интервенциите подпомагащи първичното селскостопанско производство и последващите дейности по преработката на суровините, е поставен акцент за производството на биологични суровини, както и тяхната преработка. В интервенциите са включени стимули чрез критериите за подбор,

	даващи предимство на биологичните производители и преработватели, както и предимства за инвестиции в дейности по оползотворяване на остатъците от селскостопанското стопанство (биомаса), производството на енергия от възобновяеми енергийни източници. За първи път в Стратегическия план и в съответствие с Националния план за развитие на биологичното производство 2030, е обособена интервенция, която да подпомага създаването на биологични трайни насаждения или изграждането на биологични животновъдни стопанства, с което ще се даде тласък на производството на селскостопански продукти и здравословни храни, с по-висока добавена стойност и щадящи климата производства и технологии. Насърчаване потреблението на биологични продукти чрез повишаване доверието на потребителите и включването им като задължителен елемент от веригата на предлагане на храни в частни и обществени заведения, в детски градини, училища, социални и здравни заведения. Потребността може да бъде адресирана чрез схеми "Училищен плод" и "Училищно мляко". Разработена е и интервенция за подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации, която ще засили и разшири връзките между образователните, научните звена, областно, регионално и национално представителните браншови организации за производство и преработка на селско стопански продукти и бизнеса за разработването на съвместни механизми за практическото реализиране на „триъгълника на знанието" (наука – образование – бизнес), подпомагащи сътрудничеството и създаването на оперативни групи в контекста на ЕПИ, или създаване на платформи, форуми и събития, които да улеснят обмена на опит между заинтересованите страни в рамките на AKIS, ще осигурят благоприятна среда и предпоставки за внедряване на различни форми на иновации в селското стопанство. Чрез финансирането на съвместни начинания между отделните участници в AKIS ще се осигури възможност за преодоляване на несигурността при въвеждането на иновативни решения в практиката, които насърчават използването на нови технологии, цифрови технологии, технологии оптимизиращи производствения цикъл и управление на стопанството, разработване на нови продукти, практики, дейности свързани с промяна на климата и др. Целенасочена подкрепа трябва да бъде ориентирана и към по-слабо застъпени иновативни решения, насочени към опазване компонентите на околната среда, нетехнологични иновации и социални иновации, иновации, базирани на спецификите на секторните производства и разпространение на резултатите до по-голям брой участници. Българското земеделие може да ускори своята конвергенция към ЕС и ръста на добавената стойност като заложи на иновационните решения за осигуряване на качествена и здравословна храна и обръщайки внимание на социалните и екологични аспекти от фермерската дейност. Чрез интервенцията „Консултанстки услуги и повишаване на

	консултантския капацитет“ се предвижда да се насърчи участието на земеделските стопани, областно, регионално и национално представителните организации за производство и преработка на селскостопански продукти, неправителствените организации и НССЗ в Системата за знания и иновации в селското стопанство (AKIS), което да разшири възможностите за споделяне, обмен и разпространение на знания и опит, включително в контекста на националната мрежа по Общата селскостопанска политика. За да се постигне това е необходимо да се мобилизират всички консултантски организации да участват в системата, вкл. експерт консултантите, предоставящи мобилни услуги за земеделските стопани в по-отдалечените райони на страната, както и национално и регионално представителните браншови организации, като ключови участници в AKIS. По този начин ще се осигури и съдействие на администрацията при изпълнение на политиките, насочени към повишаване на конкурентните предимства на селскостопанския отрасъл, включително чрез стимулиране на биоикономиката, в зависимост от специфичните очаквания на различните видове производства и структура на стопанствата, както и ще се стимулира внедряването на иновации в сектора. Предвид наблюдаващата се тенденция преобладаваща част от собствениците и управителите на земеделските стопанства да нямат подходящо специализирано образование или обучение и да разчитат предимно на своя практически опит, в Стратегическия план е включена интервенция за „Професионално обучение и придобиване на знания“, чрез която земеделските стопани ще придобият знания относно целите за опазване на околна среда и климата, въвеждане на екологосъобразни селскостопански практики, биоразнообразие и др., които са в основата на биоикономиката. С интервенцията ще се стимулират организациите, предоставящи различни методи за трансфер на знания да предлагат форми и методи на обучение и повишаване на квалификация, които се доближават в максимална степен до потребностите на заетите в селскостопанския сектор, към обучителни дейности на селскостопански теми, включително такива, свързани с опазване компонентите на околната среда и към такива, които осигуряват получаване на познания в областта на иновациите, цифровите технологии и оптимизиране на дейностите чрез съвременни методи на производство. Не на последно място към развитието на биоикономиката допринася и интервенцията за неземеделски дейности, чрез която ще се насърчава диверсификацията на икономиката в селските райони като се интегрират инвестиционните решения в икономическите сектори с ефект, целящ подобряването на околната среда и укрепването на регионалната конкурентоспособност (промишлени дейности в области за ново бизнес-развитие като биоикономика, кръгова икономика, въвеждане на чисти и възобновяеми енергийни източници за заместване на старите способи за използвана енергия в промишлените производства) и по този начин да се насърчава приносът на икономиката в селските райони към по-ефективно

	използване на природните ресурси. Чрез заложените цели в Стратегическия план, България изпълнява препоръките, които се съдържат в Доклад от 2021 по Механизма за подкрепа на политиките в областта на биоикономиката, включително и отправя политическо послание за насърчаване разпространението на знания за биоикономиката, иновации и технологичен напредък в подкрепа на селското и регионалното развитие.

2.1.SO6.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.1 - Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.2 - Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.3 - Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.4 - Еко схема за намаляване използването на пестициди	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.5 - Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.7 - Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.8 - Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
Sectoral - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия	I.E.2 - Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия	I.E.3 - Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия	I.E.4 - Рационализиране на подвижното пчеларство	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството
Sectoral - Пчелни продукти	PRESBEEHIVES(55(1)(d)) - действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза,	I.E.7 - Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

	включително развъждане на пчели	пчели	
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.1 - Биологично растениевъдство	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.16 - Биологично животновъдство	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.9 - Биологично пчеларство	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.12. - Насърчаване на естественото опрашване	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.5. - Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство	O.19. Брой на дейностите или единиците за подпомагане на генетични ресурси
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.6. - Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство	O.19. Брой на дейностите или единиците за подпомагане на генетични ресурси
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.8. - Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.13 - Горско екологични дейности в горите	O.15. Брой на хектарите (гори) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.15 - Поддръжка на новосъздадени и възстановени гори	O.16. Брой на хектарите или брой на други единици, обхванати от задължения за поддръжка с цел залесяване и агролесовъдство
RD	ANC(71) - Природни или други специфични за района ограничения	II.Б.1. - Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения	O.12. Брой на хектарите, ползващи се от подпомагане за райони с природни или други специфични ограничения, включително разбивка по видове райони
RD	ASD(72) - Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания	II.B.1. - Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000	O.13. Брой хектари, за които се ползва подпомагане по Натура 2000 или Директива 2000/60/ЕО

RD	ASD(72) - Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания	II.A.14 - Подпомагане по Натура 2000 за гори	O.13. Брой хектари, за които се ползва подпомагане по Натура 2000 или Директива 2000/60/ЕО
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.1.1. - Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства

Преглед

1. **Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените и полуестествените местообитания, и на дивата флора и фауна от Европейски интерес**.

Основна част от задълженията, произтичат от:

ЗИУ 4: Когато земеделското стопанство попада в границите на защитена зона за опазване на природните местообитания и за дивата флора и фауна, съгласно Закона за биологичното разнообразие земеделският стопанин следва да спазва забраните и ограниченията, включени в заповедта за обявяване и плана за управлението й, в случаите, когато има приет такъв. Когато защитената зона за опазване на природните местообитания съвпада изяло или частично със защитена територия съгласно Закона за защитените територии и в заповедта за обявяването й няма разписани конкретни забрани и ограничения, земеделският стопанин спазва режима за опазване и ползване на защитената територия.

ДЗЕС 8: Минимален дял непроизводствени площи (особености на ландшафта) в обработваемата земя. Стопанство с обработваема земя над 10 ха трябва да поддържа или:

-поне 4% от обработваемата земя непроизводствени площи и характеристики на ландшафта, като: земя оставена под угар, синури, живи плетове, дървета в група или в редица и други;

-или ако в стопанството се отглеждат поне 7% от обработваемата земя междинни, покривни или азотфиксиращи култури без употреба на ПРЗ, непроизводствените площи – угарите и особеностите на ландшафта, могат да бъдат 3%.

ДЗЕС 9: Опазване на хабитатите и видовете: Забрана за преобразуване или разораване на постоянно затревените площи, определени като екологично чувствителни зони по чл. 3, ал. 1, т.1 от Закона за биологичното разнообразие и по НАТУРА 2000.

В ПРСР 2014-2020 г. подпомагането в зони по Натура 2000 е базирано на компенсаторни плащания по чл. 30 от Регламент 1305 от 2013 г. В новия програмен период и във връзка с задълженията, произтичащи от Националната рамка за приоритетни действия, могат да се финансират дейности по интервенции от стратегическия документ, които надхвърлят съответните стандарти за ДЗЕС, определени в, както и условията, установени за поддържането на земеделските площи, които целят запазване на благоприятния статус и подобряването на състоянието на местообитанията и видовете.

Предвидените интервенции за следните:

Интервенция „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“ член 72. Приносът на интервенцията за опазването на биологичното разнообразие в България, чрез опазването на видовете и местообитанията в естествената им среда е от съществено значение. Устойчивите екосистеми в добро състояние притежават голям потенциал за смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяването към тях. По този начин се осигурява висок дял на земеделските площи в Натура 2000.

Традиционни практики за сезонна паша, като за площите на които е разрешено извършването на сезонна паша земеделските стопани спазват на режимите, определени в плановете за управление и нормите на натоварване на пасищата, одобрени от дирекциите на Националните и природни паркове, и в плановете за управление.

2. **Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи и тревни площи в земеделски земи**.

ДЗЕС 9 ще осигури минимален дял от обработваемата земя, предназначен за непроизводствени площи и азот-фиксиращи и междинни култури. ДЗЕС 10 въвежда сигурност за опазването на постоянно затревените площи в зоните по Натура 2000 чрез забрана за разораването.

ЗИУ 3 ще приложи изисквания относно опазването на дивите птици. ЗИУ 4 ще въведе защита за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна.

Потребността може да бъде адресирана чрез интервенция по чл. 70/72 от РСП, като включва избор на подходящи мерки и дейности, предвидени в Националната рамка за приоритетни действия 2021-2027 г., като териториалният обхват на интервенцията и дейностите съответстват и отразяват ограничения в конкретни зони от мрежата Натура 2000 и Планове за действия на МОСВ за опазване на видове.

В рамките на Стратегическия план тази потребност ще бъде таргетирана посредством прилагането на 2 еко схеми по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115 – Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура и Еко схема за буферни екологични ивици. Поддържането на екологична инфраструктура ще спомогне за подобряване статуса на местообитания за птици в рамките на земеделските земи. Дейностите за поддържане на ландшафтните елементи ще бъдат съобразени с периодите на гнездене на птиците.

Към потребността са насочени следните интервенции, финансирани чрез ЕЗФРСР:

Интервенция „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“ член 72. Приносът на интервенцията за опазването на биологичното разнообразие в България, чрез опазването на видовете и местообитанията в естествената им среда е от съществено значение. Устойчивите екосистеми в добро състояние притежават голям потенциал за смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяването към тях. По този начин се осигурява висок дял на земеделските площи в Натура 2000.

Интервенция „Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи“ – член 70: Мярката е насочена към поддържане и подобряване на местообитанията на червеногушата гъска (*Branta ruficollis)* в орнитологично важни места в обработваеми земи, чрез прилагане на подходящи мерки и дейности за изхранване в зимния период на вида, съобразен с екологичните му потребности с цел поддържане и подобряване на местообитания и местата за хранене. Липсата на подходящи хранителни местообитания в близост до местата за нощуване води до повишени енергийни разходи за търсене на места за хранене, които съчетани с по-краткото време през зимата за хранене може да повлияе на гнездовия успех на вида. Чрез дейността ще се подобри натрупването на енергийни запаси за прелета към местата за гнездене и размножаване на вида.

3. **Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта и постигане на благоприятен природозащитен статус на постоянно затревените площи**

Елементи от условността, които имат отношение към тази потребност са:

ЗИУ 3 и ЗИУ 4 за Натура 2000 зони, съобразно забраните, включени в заповедите; ДЗЕС 4 – буферни ивици по протежението на водни обекти, ДЗЕС 8 – Минимален дял непроизводствени площи/обекти в земеделската земя; ДЗЕС 9 - Забрана за преобразуване или разораване на постоянно затревените площи, определени като екологично чувствителни в зоните по Натура 2000; ДЗЕС 2 - Минимална защита на влажните зони и торфищата.

В рамките на Стратегическия план тази потребност ще бъде таргетирана посредством прилагането на 1 еко схема по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115 – Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие. Интервенцията ще стимулира поддържането на елементи на екологичната инфраструктура в рамките на всички типове земеделски площи, включително и за

постоянно затревените площи. Посредством еко схемата се въвеждат доброволни стимули за поддържане на елементи на ландшафта и постигане на благоприятен природозащитен статус на постоянно затревените площи.

Интервенция „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“ чрез която се предвижда надграждане на изискванията на ДЗЕС 8 по отношение на задължително запазване и поддържане съществуващите характеристики на ландшафта, като по този начин интервенцията ще допринесе за адресиране на потребността.

4. **Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения**. Предвижда се включването на интервенция за компенсиране на земеделските стопани изцяло или частично за направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи, свързани с ограниченията в съответните райони. Предвид обхвата на прилагане на интервенцията и на тази база предвидено компенсаторно плащане, интервенцията следва да надгражда изискванията и задълженията, включени в системата от предварителни условия.

5. **Насърчаване на практиките за биологично земеделие**. Тази нужда кореспондира с Директива 2009/128/ЕО на ЕП и на Съвета от 21 октомври 2009 година за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди.

В рамките на директните плащания тази потребност ще бъде таргетирана посредством прилагането на Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни). Интервенцията създава преки финансови стимули под формата на директни плащания с цел пряко отговаряне на потребността за насърчаване на биологично животновъдство.

Интервенция „Биологично производство"– член 70: Чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които искат да прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата, като с прилагането на практиките на биологичното земеделие ще допринесе за опазване на биоразнообразието в земеделските земи.

Интервенция „Използване на устойчиви практики и сортове, отглеждани при специфични условия“ – член 70: Допринася за целта за намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като същевременно се гарантира, че няма влошаване на плодородието на почвата и за целта да се намали използването на торове поне с 20 % до 2030 година. Въвеждането на устойчиви практики и сортове може да подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, да се осигурява устойчива продукция и да допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. Използването на природосъобразни и щадящи технологии допринасят за съхранение на почвеното плодородие. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата. Практиките за отглеждане включват използване на биологични агенти и биологично активни вещества за растителна защита с нисък риск за околната среда.

6. **Насърчаване на практики за справяне с генетична ерозия и внасяне на Инвазивни чужди видове (ИЧВ) и неместни, съгласно националното законодателство видове**.

Потребността се адресира чрез задълженията по ДЗЕС 9. Задължително е да се запазват и поддържат съществуващите характеристики на ландшафта:

- забрана за изрязване на жив плет и дървета по време на размножаването и отглеждането на птици (от 1 март до 31 юли).

- запазват се полски граници (синори) в блока на земеделското стопанство и/или земеделския парцел;

- запазват се съществуващите трайни тераси в блока на земеделското стопанство и/или земеделския парцел;

- опазват се постоянните пасища, мери и ливади от навлизането на нежелана растителност - орлова папрат (Pteridium aquilinum), чемерика (Veratrum spp.), айлант (Ailanthus altissima) и аморфа (Amorpha fruticosa) и др. ЗИУ 3 и ЗИУ 4.

Предвидени са интервенции:

Интервенция „Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия“ – член 70: Въвеждането на устойчиви култури и сортове може да подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, да се осигурява устойчива продукция и да допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата. Мярката е оперативна дейност от Националната стратегия за адаптация към изменението на климата приета с Решение № 621 на Министерския съвет от 25.10.2019 г. и План за действие до 2030 година, като целта е да се подпомага отглеждането на култури и сортове от приоритетните сектори - плодове, зеленчуци, десертни лозя и билки, които притежават потенциал за адаптиране към измененията на климата и са устойчиви на промените свързани със засушаването причинено от промените в температурите.

7. **Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството в селското стопанство**. Потребността се адресира чрез подпомагане за отглеждане на редки местни породи животни и насърчаване на използването и отглеждането на местни култури и сортове.

Целта е да се увеличи броят на животните от породите и да се предотврати загуба на местни сортове. Идентични дейности се изпълняват през текущия програмен период.

Предвидени са следните интервенции:

Интервенция „Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство“ – член 70: Основната цел на мярката е опазване на местни (автохтонни) породи, важни за селското стопанство, като се насърчи отглеждането на традиционни за територията на Република България застрашени местни породи от видове животни: говеда, биволи, овце, кози, коне и свине, като това следва да доведе до подобряване на екологичната устойчивост в животновъдния сектор чрез запазване на генетичните ресурси.

Интервенция „Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство“ член 70: Основната цел на мярката е да се увеличи отглеждането застрашените от изчезване местни сортове растения. В допълнение специфичната интервенция за II.Г.1.1. - Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда, насочена към опазване на компонентите на околната среда като чрез една от дейностите "Размножаване и поддържане на генофонда - изграждане/ремонт/реконструкция и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане и развъждане на животни от местни (автохтонни) породи" ще се адресира идентифицираната потребност.

8. **Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения**.

Интервенция „Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата“ – член 55, финансирането на подходящи за прилагане ветеринарни лекарствени продукти за борба с едно от най-значимите за сектора заболявания като вароатозата ще допринесе за подобряване на здравословното състояние на пчелните семейства и устойчивост в числеността на пчелната популация. Прилагането на интервенцията ще подобри и ефективността на пчелното стопанство.

Интервенция „Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели“ – член 55, ще допринесе за запазване и увеличаване на пчелните семейства чрез подновяване на

наличните амортизирани кошери. С прилагане на интервенцията ще се постигне подобряване на условията за отглеждане на пчелните семейства и оптимален добив на производство на пчелен мед, като по този начин ще се осигури устойчивост на земеделските стопани ангажирани с пчеларска дейност, което индиректно ще доведе до подобряване на опрашителния потенциал и задоволяване на идентифицираните потребности по избраните специфични цели.

Интервенция „Рационализиране на подвижното пчеларство“ – член 55, ще осигури постигането на специфични цели б) и е) като улесни и стимулира прилагането на подвижното пчеларство, което от своя страна ще подобри ефективността на пчелното стопанство, чрез осигуряване на разнообразна паша на пчелите, повишаване на добивите и екологичния потенциал. С прилагането на подвижно пчеларство ще да се избегне проблема с отравянията, като пчелните семейства се транспортират/преместват до места, където не се извършват активни растителнозащитни мероприятия.

Интервенция „Насърчаване на естественото опрашване“ – член 70: По мярката ще се поемат ангажимент за осигуряване на естествено опрашване от пчелни семейства в планински райони и защитени зони от мрежата Натура 2000, като по този начин се стимулира развитието на прилежащата на земеделските площи естествена растителност, както и насърчаване на опрашването на земеделски култури чрез преместване на пчелни семейства в периода на техния цъфтеж.

9. **Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите**. В рамките на директните плащания тази потребност ще бъде таргетирана посредством прилагането на Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115), както и интервенциите II.A.13 - Горско екологични дейности в горите , II.A.14 - Подпомагане по Натура 2000 за гори и и II.A.15 – Поддръжка на новосъздадени и възстановени гори (съответно по чл. 70 и 72 от Регламент (ЕС) 2021/2115). Интервенциите са насочени към поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми като въвежда практика в граничните земеделски земи да се отглеждат култури достигнали степен на зрялост, които са благоприятни за изхранване на диви животни. Отглежданите култури не се третират с продукти за растителна защита, което повишава екологичната стойност на практиката като намалява химическия натиск върху земеделската площ. Отглежданите земеделски култури в рамките на интервенцията не се използват за добиване на продукция, а се оставят за изхранване на дивите животни и птици, което цели подобряване на биологичното разнообразие.В условията на климатичните характеристики в страната създаването и възстановяването на гори е невъзможно без дейности по поддръжка. Интервенцията предвижда подпомагане на поддръжката до пет години след залесяването/възстановяването.

2.1.SO6.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо - Стратегическият план не се предвижда да допринася към InvestEU.

2.1.SO6.7 Планирате ли принос на ОСП към програмата LIFE (само за СЦ4, СЦ5, СЦ6)

: **Не**

2.1.SO6.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	Целева стойност
R.12 - Адаптиране към изменението на климата Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), за която са поети подпомагани задължения за подобряване на адаптирането към	1,85 %

изменението на климата	
R.17 [CU PR] - Залесена площ Подпомогната площ за залесяване, възстановяване на агро-лесовъдната система, включително разпределения	2 795,49 ha
R.25 - Екологични характеристики в сектора на селскостопанските животни Дял на животинските единици съгласно подпомогнатите ангажименти за подобряване на устойчивостта на околната среда	5,53 %
R.26 [CU] - Инвестиции, вързани с природните ресурси Дял на стопанствата, ползващи се от продуктивни и непродуктивни инвестиции по ОСП за опазване на природните ресурси	0,23 %
R.29 [PR] - Развитие на биологично земеделие Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), подпомагана по ОСП за органично земеделие, с разпределение за поддържане и преобразуване	2,71 %
R.30 [PR] - Подпомагане на устойчивото управление на горите Дял на горската земя съгласно ангажиментите за подпомагане на опазването на горите и управлението на екосистемните услуги	0,76 %
R.31 [PR] - Опазване на местообитанията и видовете Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност	7,31 %
R.32 [CU] - Инвестиции, свързани с биологичното разнообразие Дял на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП за биологичното разнообразие	0,00 %
R.33 - Подобряване на управлението на мрежа „Натура 2000“ Дял на общата защитена зона по „Натура 2000“ съгласно подпомогнатите ангажименти	12,97 %
R.34 [PR] - Опазване на особеностите на ландшафта Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за управление на особености на ландшафта, включително живи плетове и дървета	1,14 %
R.35 [CU] - Опазване на пчелните кошери Дял на пчелните кошери, подпомагани по ОСП	39,23 %

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.12 Стойността на индикатора се формира от хектарите, попадащи в обхвата на интервенции „Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство“ и „Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия”. Ангажиментите в рамките на съответните площи ще допринесат към изпълнението на специфичната цел.

R.25 Индикаторът обхваща част от животните в страната от редки местни породи, обект на подпомагане чрез интервенция „Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство“.

R.26 За периода на прилагане на стратегическия план се предвижда да се подкрепят най-малко 480 земеделски стопани за инвестиции в техните стопанства, свързани с грижа за природните ресурси и по-специално за инвестиции в създаване на биологично стопанство и/или инвестиции за прецизно земеделие.

R.29 Стойността на индикатора се формира от площите под биологичен контрол, които са обект на подпомагане по интервенция „Биологично растениевъдство“. Принос към индикатора е предвиден и чрез интервенция „Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни)“.

R.30 Чрез интервенция „Горско екологични дейности в горите“ се очаква да се подпомогнат приблизително 36 хил. ха горски територии, в рамките на които да бъдат поети ангажименти за срок от 5 години за опазване на съответните територии.

R.31 Принос към индикатора имат интервенция „Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи“, чиито площи са насочени към дейности за поддържане и подобряване на местообитанията на застрашени видове птици, интервенция „Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство“, чиито площи са заети със земеделски култури със застрашените от изчезване местни сортове растения, интервенция „Традиционни практики за сезонна паша – пасторализъм“, обхващаща постоянно затревени площи за защитени зони от Натура 2000 и защитени територии и са различни от екосхемата за I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи“. Към индикатора са включени и площи по интервенция „Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи“, интервенция „Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми“, интервенция „Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни)“ и интервенция „Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура“.

R.32 Чрез интервенция „Непроизводствени инвестиции“ се предвижда за периода на прилагане на плана да се подпомогнат 56 земеделски стопани за непроизводствени инвестиции. Предвидено е за инвестиции, свързани с биологичното разнообразие - изграждане/ремонт/реконструкция и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане и развъждане на животни от местни (автохтонни) породи, да бъдат подпомогнати най-малко 3 земеделски стопанства.

R.33 Чрез интервенция „Натура 2000 за гори“ се предвижда да се подпомогнат приблизително 60 хил. ха горски територии, в рамките на които да бъдат поети ангажименти за срок от 5 години за обезвъзмездяване на собствениците/управителите на горските територии за наложените ограничения. Принос към индикаторът ще окаже и "Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи", интервенция "Традиционни практики за сезонна паша - пасторализъм " и интервенция "Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи", площите, обхванати от която ще бъдат насочени към дейности за поддържане и подобряване на местообитанията на застрашени видове птици.

R.34 Стойността за R.34 се формира като планирани площи, които изпълняват практиките за Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура.

R.35 Стойността на настоящия индикатор е разработен, на базата на исторически данни за дейности, които към момента се подпомагат по Националната програма по пчеларство (НПП) и същите са предвидени за подпомагане и по интервенциите по чл. 55, т. 1,буква б) от Регламента за СП, а именно:

- Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата;
- Рационализиране на подвижното пчеларство;
- Подновяване на пчелните кошери в Съюза , включително развъждане на пчели;
- Инвестиции в материални и нематериални активи, както и други дейности.

Индикаторът R. 35 е кумулативен, като включва всички подпомогнатите пчелни кошери/семейства по посочените по-горе интервенции - на годишна база.

На тази база е изчислен показателя R.35 за 2023 г. в размер на 274 000, което представлява 32,7 % спрямо средния брой пчелни семейства за последните три години, нотифицирани пред ЕК - 838 064. За следващите години е предвидено увеличение с 13 700 броя пчелни семейства годишно, които представляват 5% от броя пчелни семейства през 2023 г.

Следва да се посочи, че в стойността на показателя са включени пчелните семейства и на бенефициери, които могат да бъдат подкрепени по интервенция Насърчаване на естественото опрашване по чл.70 (Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението), които са допустими и за подкрепа по интервенциите по чл.55. Към стойността на индикатора ще бъде отчитан и напредъка в прилагането на интервенция „Насърчаване на естественото опрашване“.

Принос към стойността на индикатора ще окажат и интервенции "Биологично пчеларство" и "Насърчаване на естественото опрашване".

2.1.SO6.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Финансовото разпределение за интервенции, програмирани по Цел 6, е съответстващо на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява да се постигнат целите в съответствие с прогнозните целеви стойности на индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен финансов ресурс, в размер на 2,2 млрд. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят). В зависимост от резултатите, получени въз основа на извършваните годишни анализи за екологичните аспекти и приносът на СП към изпълнение на целите на Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021 – 2027 г. (НРПД), както и при наличие на свободен финансов ресурс, България може да предприеме действия за доразвиване или добавяне на интервенции с цел по-добро отчитане на НРПД.

Интервенциите, чрез които е заделен най-голям финансов ресурс, допринасящи за постигането на целта са „Биологично земеделие“ (ЕЗФРСР) и „Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури“, „Еко схема за намаляване използването на пестициди“, „Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура“ и „Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване“ (ЕФГЗ).

2.1.SO7 Привличане и запазване на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчиво развитие на стопанска дейност в селските райони

2.1.SO7.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.SO7.1.1 Силни страни

1. По-висок относителен дял на стопанствата на младите стопани в общата възрастова структура на земеделските стопанства, в сравнение с ЕС-27.
2. Най-голям брой млади стопани има в секторите: полски култури, тревопасни животни и трайни насаждения.
3. По-висока производителност на труда младите фермери в сравнение с тази в останалите стопанства.
4. Силна връзка на потомствените млади фермери с родното място, със земеделската земя и фамилните традиции.
5. По-висока насоченост на младите стопани, в сравнение с останалите фермери, към внедряването на иновации и използването на цифровизацията в земеделието.
6. Висока степен на осъзната необходимост от повишаване на квалификацията и получаване на консултантски услуги.
7. Увеличава се броят и разширява тематиката на предоставените консултации на младите фермери.
8.За почти всички видове иновации се наблюдава засилен интерес към внедряване от производителите.
9.Нараства броя на предприятията в ХВП„Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Селско, горско и рибно стопанство“, „Хотелиерство и ресторантьорство“, „Преработваща промишленост“, в сектор „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти“.
10.Ръст на микро предприятията.

2.1.SO7.1.2 Слаби страни

1.Недостатъчна работна ръка в отрасъла.
2.Рязкото намаляване на заетите в отрасъла и на стопанствата на младите фермери потиска добавената стойност и ръста на производството.
3.Най-слабо присъствие на млади фермери има в секторите свине, птици и зайци; смесено животновъдните и зеленчуците.
4.Най-голям е спадът на земеделска работна сила в районите на Северна България.
5.Ниската производителност в секторите животновъдство, плодове и зеленчуци, силно изоставаща от тази в ЕС-27, води до по-ниско заплащане на труда в земеделието.
6.Ниско професионално- квалификационно равнище на мениджърите на земеделските стопанства, в т.ч и на младите.
7.Недостатъчен собствен капитал, ниска кредитоспособност на младите фермери и липса на средства за модернизация и иновации в стопанството.
8.Недостатъчен обхват на младите фермери, включени в обучителните курсове и консултантските услуги предоставяни от НССЗ и липса на добри алтернативни възможности за получаване на съвременни и компетентни знания с практична приложимост.
9.Ниска степен на развитие на предприятията в технологичен аспект, както и при прилагане на цифровите технологии
10. . Висок коефициентът на безработица в селските общини със слаба икономическа активност (от 20-50%).
11. Недостатъчен брой на интензивно технологични МСП

2.1.SO7.1.3 Възможности

1.Ръстът на доходите на земеделските производители дава възможност за увеличаване на заплащането на труда, което ще реши част от проблема с техния недостиг. 2.Модернизацията и внедряването на нови технологии и техника за подобряване условията на труд са пътят за преодоляване на преобладаващата част от проблемите. 3.Изключително важна е модернизацията в животновъдството, където ситуацията с намирането на работници е най-критична. 4.Ускоряване на модернизацията ще увеличи производителността, производството и възможностите за заплащане ще се подобрят. 5.Положително влияние на инвестициониte и насърчителни мерки върху насочеността към отглеждането на трайни насаждения, зеленчуци на открито, етерично-маслени култури, полски култури и пчеларството. 6.Перспективата да получат добра доходност от земеделие и да се развиват е надежден мотив за задържане на младите хора в земеделието. 7.Тенденциите към увеличаване на плащанията по Схемата за млади земеделски стопани в бъдеще. 8.Възможност за участие на младите стопани в мероприятия от различен вид, свързани с трансфер и разпространение на знания и иновации. Социален резерв и възможности за съхранение на фермерството в минимум 1/5 от сегашните земеделски стопанства. 9.Инвестиране в иновации и в ИТ сектори, в иновативни и технологично интензивни производства. 10.Навлизане на нови технологии в установени производства. 11.Запазване на тенденцията на увеличаване на разходите за придобиване на ДМА в секторите селско, горско и рибно стопанство. Стабилизиране на разходите за придобиване на ДМА в неземеделски дейности;

2.1.SO7.1.4 Заплахи

1.Демографска криза (трайно обезлюдяване, постоянно намаляване и влошаване възрастовата структура на селското население и др.). 2.Ниска привлекателност на качеството на живот в селата за младите хора. Голям процент от селските домакинства са без интернет достъп. 3.Липсата на възможности за наемане или закупуване на повече земя, особено в най-плодородните райони, отблъсква болшинството млади хора. 4.Селското стопанство продължава да е с неприемливи технически (ниска степен на механизация), технологични, ергономични и др. условия на труд за младите хора. 5.Инвестициониte и насърчителни мерки нямат желаният положителен ефект върху привличането и задържането на работна сила в сектор „Тревопасни животни”. 6.Липсата на преференциални условия за ползване на кредити и средства за инвестиране могат да откажат част от младите фермери да продължат дейността. 7.Безвъзмездната помощ за младите стопанства по инвестиционните мерки не е диференцирана. 8.Заплащането на труда в отрасъла продължава да изостава от заплащането в останалите икономически дейности.

2.1.SO7.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.SO7.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.7.1.	Ускоряване на модернизацията на	Много висок	Да

	земеделските стопанства на младите стопани		
П.7.2.	Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход,улесняване стартиране на стопанства	Много висок	Да
П.7.3.	Повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла	Много висок	Да
П.7.4.	Намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони исектори	Среден	Да
П.7.5.	Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартиране	Висок	Да
П.7.6.	Стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в сектори	Среден	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

Неприложимо

2.1.SO7.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
DPdecoupled	CIS-YF(30) - Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани	I.А.4 - Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани	О.6. Брой на хектарите, ползващи се от допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.3 - Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони	О.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони	II.Д.1. - Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство	О.25. Брой на младите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване
RD	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони	II.Д.3. - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство	О.26. Брой на новите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване (различни от младите земеделски стопани по О.25)
RD	COOP(77) - Сътрудничество	II.Ж.3 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители	О.28. Брой на подпомаганите групи и организации на производители

Преглед

1. **Ускоряване на модернизацията на земеделските стопанства на младите стопани**. За адресиране на потребността ще бъде включена интервенция Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство, Установяване на млади земеделски стопани съгласно член 75 (ЕЗФРСР). Финансовата подкрепа чрез първоначален капитал ще подпомогне младите фермери да обновят технологично и да модернизират своите стопанства. Чрез интервенцията ще се търси насърчаване предаването на земеделската дейност между поколенията с цел съхранение на фермерството за устойчива земеделска заетост и развитие на собствен аграрен бизнес.

Ще се адресира с интервенция „*Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски*

стопани, съгл. чл. 30 (ЕФГЗ), с цел удовлетворяване на потребност

2. **Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход и улесняване стартирането на стопанство**. Изплащане на годишно допълнително подпомагане на доходите за всички допустими хектари от стопанствата на земеделски стопани (ФЛ, ЕТ и ЕООД), които не са навършили повече от 40 год. и са създали стопанство не по-рано от 5 год. преди първото кандидатстване по интервенцията.

В допълнение, за адресиране на нуждата от увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход и улесняване стартирането на стопанство ще се приложи интервенция за *Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет съгл. чл. 72 "Обмен на знания и информация" (ЕЗФРСР)*. Подкрепата ще се предоставя за предоставяне на консултации на млади земеделски стопанства по различни въпроси, свързани с селскостопанското производство, както и по въпроси, свързани с икономическите показатели на земеделското стопанство, конкурентоспособността и маркетинга и реализация на произвежданите земеделски продукти. Ще бъде осигурена възможност и за безплатно изготвяне на проектни предложения на млади земеделски стопанства за кандидатстване с проектни предложения по интервенция „*Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“*.

3. **Повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла**

За повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла се предвижда интервенция *Професионално обучение и придобиване на умения съгл. чл. 78 „Обмен на знания и информация"(ЕЗФРСР)*. Подкрепата, която ще се предоставя на обучаващи организации, ще осигури възможност посредством различни форми и методи за предоставяне на обучения и демонстрации за повишаване на професионалната квалификация и познания по различни теми на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл. Формите за трансфер на знания, предлагащи гъвкави форми на обучения, ще осигурят възможност за фермерите да придобият свидетелства за професионална квалификация или удостоверения за професионално обучение.

4. **Намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони и аграрни сектори.** За адресиране на идентифицираната потребност се предвижда интервенцията „Подкрепа на организации на производители или групи от производители“, Сътрудничество съгл. член 77 (ЕЗФРСР). Подкрепата за обединяването на млади земеделските стопани в организации и групи на производители на регионален и отраслов принцип е механизъм, чрез който ще се постигне намаляване на диспропорциите.

Интервенцията ще бъде комбинирана с интервенцията *Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани, съгл. чл. 30 (ЕФГЗ)*. Изплащане на годишно допълнително подпомагане на доходите за всички допустими хектари от стопанствата на земеделски стопани (ФЛ, ЕТ и ЕООД), които не са навършили повече от 40 год. и са създали стопанство не по-рано от 5 год. преди първото кандидатстване по интервенцията.

5. **Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности**. За адресиране на тази потребност ще бъде включена и интервенция Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони. Предвижда се предоставяне на подкрепа за инвестиции за развитие на икономически дейности, което ще спомогне стопанствата в България да се диверсифицират към други неземеделски дейности и да минимизират риска от нестабилност на доходите. Също така принос за адресиране на потребността ще има интервенция II.Д.3. - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство. Повишаването на броя на новите стопанства в сектора ще доведе до увеличаване на инвестициите под формата на дълготрайни материални активи, което от своя страна води до наемане на допълнителна работна сила, която да ги обслужва. Вследствие на допълнителните инвестиционни вложения и трудови ресурси се създават предпоставки за

увеличение на приходите от селскостопанска дейност.

6. **Стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в секторите на индустрията и на информационните услуги, които да допринасят за повишаване на добавената стойност**. За стимулиране на иновативни производства и развиване на дейности в секторите на индустрията и на информационните услуги се предвижда интервенция Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони. С инвестиции за въвеждане на нови технологии и цифровизация на бизнес процесите ще се подобрят позициите на микропредприятията на местния и международния пазар, както и тяхната рентабилност.

2.1.SO7.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо - Стратегическият план не се предвижда да допринася към InvestEU.

2.1.SO7.6 Планирате ли принос на ОСП към програмата „Еразъм“

: **Не**

2.1.SO7.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	**Целева стойност**
R.36 CU PR - Приемственост между поколенията Брой на младите земеделски стопани, ползващи се от подпомагане за установяване по ОСП, включително разпределение по пол	7 774,00

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.36 Предвидено е с бюджета на интервенция „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“ (ЕЗФРСР) да бъдат подпомогнати не по-малко от 3950 млади земеделски стопани за стартиране и установяване на собствено стопанство. Също така към индикатора ще допринесе и интервенция "Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани" (ЕФГЗ), където са предвидени за подпомагане над 3 900 млади земеделски стопани.

2.1.SO7.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Финансовото разпределение за интервенциите, програмирани по Цел 7, е съответстващо на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява да се постигнат целите в съответствие с прогнозните целеви стойности на индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен финансов ресурс, в размер на 339 млн. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят).

Интервенциите, чрез които е заделен най-голям финансов ресурс, допринасящи за постигането на целта са „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“, „Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“ (ЕЗФРСР) и „Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани“ (ЕФГЗ).

2.1.SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите

2.1.SO8.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.SO8.1.1 Силни страни

1.Растеж на БВП, на БДС ипаритета на покупателната способност на населението на национално ниво.
2.Спад на процента на регистрирани безработни на възраст до 29 г. и на дълготрайно безработните лица в селските райони .
3.Нарастване на заплатите в сектор търговия и услуги; селско, горско стопанство и рибарство, преработваща промишленост.
4.Запазване на броя на предприятията в селските райони в всички икономически дейности. Нарастване на производителността на труда в МСП.
5.Нарастване на разходите за придобиване на ДМА в сектор селско, горско и рибно стопанство, услуги, търговия.
6.Стабилно развитие на селски туризъм; увеличаване на броя на леглата, на броя на туристите, и нощувките в селските райони.
7.Запазване на броя на многопрофилните болници. Увеличаване на лечебните заведения за извънболнична помощ.
8.Наличие на творчески занаяти, музеи, читалища, клубове за развитие на културни дейности. Нарастване на броя на читалищата. Обновени молитвените храмове на вероизповеданията (църкви, манастири, джамии и др).
9.Широкообхватност на подпомогнатите инфраструктурни мерки от двете програми за развитие на селските райони и стратегиите за местно развитие. Не се откроява една или група общини, която да доминира по отношение на броя финансирани инфраструктурни проекти. Формиране на малки групи от съседни общини със сходен брой финансирани инфраструктурни проекти.
10.Общините без финансирани проекти по инфраструктурните мерки се различават от общините без финансирани проекти по бизнес мерките, т.е. не се наблюдават общини –селски райони без финансирани проекти по социално-икономическите направления.
11.Ремонтирана и реновирана общинска пътна мрежа в част от селските райони.
12.Преобладаващата част от селските райони са обхванати от бизнес мерките по ПРСР 2007-2013 г. (311,312,313). Липса на териториална диференциация на средния размер на финансираните проекти по мерки 311,312,313,4-311,4-312,4-313
13.Обхват на значителна част от територията и населението в селските райони от ЛИДЕР и ВОМР. Подобрен достъп до финансиране от европейските фондове за бизнеса и местната общност.
14.Изграден местен капацитет за управление и наблюдение на европейските средства (екипи на МИГ).
15.Подпомогнатите основни за местната икономика дейности, създадени условия за задържане и завръщане на инициативни хора в местната общност.

2.1.SO8.1.2 Слаби страни

1. Междурегионални и вътрешнорегионални диспропорции в икономическото развитие и качеството на живот.
2. Намаленагъстотата на населението в Северен централен, Североизточен и Южен централен район. Концентрация на населението в големите градове и общинските центрове.
3. Изразена тенденция на обезлюдяване на селските райони.
4. Отрицателен естествен прираст. Нарастване на застаряващо население и намаляване

нанаселението до 40 г.

5. Коефициентът на заетост в селските общините е под нивото на ЕС-28. Дисбаланс на броя на наетите между селските и градските общини.

6. Делът на безработните лица с ниско образователно и квалификационно равнище е по-висок от градските общини.

7. Неравенство в разпределение на доходите (вътрешно и междурегионално).

8. Коефициентът за бедност е 32.8% и надвишава нивото на ЕС-28 за 2018г. Коефициентът за бедност в селските райони през 2018 г. е 47.4%, значително над стойността на коефициента за ЕС-28 (23.7%). Дисбаланс в локализирането на засегнатите лица в риск от бедност.

9. Неравномерна концентрация на предприятията. Засилване на икономическото неравенство между общините в селските райони.

10. Недостиг на инвестиции в технологични производства.

11. Намаляване на броя на образователни структури вследствие на негативните демографски и миграционни процеси. Намаляване на броя на професионалните гимназии в селските райони. Намаляване на броя на детските градини, броя на училищата и учениците.

12. Влошена осигуреност на населението с общопрактикуващи лекари в селските райони. Нисък брой на хората, обслужвани от едно болнично заведение в селските райони. Неравномерно покритие на селските райони от мрежата от лечебни заведения

13. Увеличаване броят на възрастните хора и на лицата от рисковите групи в нужда от здравни и социални грижи.. Различия в осигуреността с лекари по дентална медицина.

14. 97% от общините селски-райони са получили подпомагане за инфраструктурни проекти, но броя на проектите в различните общини варира значително (от само 1 проект до над 20 проекта).

15. Пътни отсечки в лошо и незадоволително състояние.

16. Остаряла и амортизирана водоснабдителна мрежа в някои населени места.

17. Липса на канализационни системи и ПСОВ в много населени места

18. Непълно покритие на територията на селските райони с фиксирана широколентова инфраструктура и съответно ниско използване информационните и комуникационни технологии.

19. Слаба предпрпиемаческа активност.

20. Слабо обслужване на гражданите по-електронен път(малък дял онлайн публични услуги).

21. Значителни разлики в броя на подпомогнатите проекти по бизнес мерките (311.312.313) между отделните общини. Изключително слабо подпомагане на бизнес мерки по цялото протежение на Дунавската равнина и до известна степен в Тракийската низина. Проектите по мярка 312 са водещи в преобладаващата част от общините. Различен размер на европейско финансиране по бизнес мерките в преобладаващата част от селските райони.

22.Недостатъчен финансов ресурс за финансиране на всички качествено изработени стратегии за местно развитие. Забавяне на одобрението и финансирането на проектите на бенефициентите на стратегиите за местно развитие по Лидер и ВОМР, което възпрепятства реалното постигане на поставените цели.

2.1.SO8.1.3 Възможности

1.Повече и по-ефективни местни инвестиции в технологични производства .

2.Създаване на заетост, нарастване на наетите по трудово и служебно правоотношение ,растеж на доходите.

3.Стабилизиране на броя на заселените и изселените жители и постигане на нулев механичен прираст.

4.Диверсификация на заетостта Ангажиране на лицата над 65г. в икономически дейности...

5.Стартиране на нови предприятия.

6.Диверсифициране на икономиката на селските райони.

7.Запазване инарастване на броя на микро и малки предприятията.

8.Създаване на производства в областта на биоикономиката.

9.Създаване на индустриални зони в общини с подходящи терени.

10. Развитие на алтернативен туризъм в селските райони, където има съчетание на запазен горски фонд, исторически и културни забележителности, разнообразна флора и фауна. Дигитализация на туристическият сектор и въвеждане на иновативни технологии;

11. Благоустрояване на градската среда и на публични пространства - изграждане на уличната мрежа, осветление и др.

12. Създаването на дуални паралелки в професионалните гимназии. Подобряване на материално-техническата база в училищата в селските общини.

13.Развитие на дигитални библиотеки в селските райони.

14.Промяна на модела на социални услуги за възрастното население., осигуряване на мобилни социални услуги за отдалечени и обезлюдяващи се райони с възрастно и слабо подвижно население. .

15.Изграждане на нови пътища, рехабилитирани пътни отсечки. По-ясна координация между АПИ и местна власт с цел избиране на най-подходящите отсечки за ремонтиране.

16.Насърчаване прилагането на мерки за енергийната ефективност на публични сгради .

17.Насърчаване на енергийно устойчиви производства.

18. Повишаване на инвестиционната активността и интернационализацията на МСП.

19.Прилагане на информационни и комуникационни технологии за разпространение на културно-историческото наследство на културни традиции. Използване на ИКТ за културни събития и привличане на млади творци

20. Подобряване на връзките между науката и бизнеса за повишаване на добавената стойност на услугите и на продуктите.

21.Подобряване на водоснабдяването и изграждане на допълнителни водоизточници в населените места с недостиг и режим на вода.

22.Реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения и намаляване на загубите на вода;

23.Изграждане на модерна широколентовата инфраструктура, която да ускори и подобри достъпът до високоскоростен интернет

24.Ускорено въвеждане на електронно управление и на публични електронни услуги чрез подобряване на достъпа до мрежите от ново поколение,.

25.Повишаване на европейското финансиране чрез бизнес проекти, подпомогнати през МИГ в общините, които са слабо подпомогнати по основната ПРСР. Увеличаване на бюджета за подготовка и прилагане на стратегии за водено от общностите местно развитие с оглед покриването на повече селски райони в България и осигуряване на достъп до финансиране на малки по размер проекти.

2.1.SO8.1.4 Заплахи

1. Макроикономическа нестабилност.

2. Засилване на икономическия дисбаланс между селските и градските общини.

3. Запазване на тенденцията за намаляване на населението в селските общини и на броя на ражданията в селските райони.

4. Демографски диспропорции и нарастване на населението над 65 г. Остаряване на населението с висока интензивност. Застаряването на работната сила.

5. Намаляване на населението, живеещо в селата. Неравномерното разпределение на населението в селските общини. Рискът от демографска криза в селските райони (предимно в малките населени места).

6. Намаляване на броя на населението в трудоспособна възраст и в под трудоспособна възраст в селските райони. Увеличаване на населението в над трудоспособна възраст

7. Миграция на младите към урбанизираните градове, обезлюдяване на селата.

8. Изместване на икономическите дейностите от селските райони към градските и спад на . работните места;

9. Липса на кадри с необходимата квалификация и ръст на безработни лица. 10. Запазване или нарастване на риск от бедност 11. Засилване на диспропорциите в доходите на населението между селските и градските общини. 12. Намаляване на броя на предприятията. Застой на дейността на предприятията в основни стопански сектори. 13. Влошаване на показателите за МСП (спад на разходите за придобиване на ДМА,на продукцията и на нетните приходи от продажби); 14. Слаба предприемаческа активност 15. Отслабване на конкурентоспособността на местната икономиката. 16. Липса на дигитализация на туристическите услуги и съответно слаб туристически поток в селските райони. 17. Намаляване на броя лица с висше и средно образование. Увеличаване на принудително отпаднали деца от образователната система. Диспропорции в степента на образованост и риск от социално изключване. 18. Затруднен достъп до лечебни заведения. Закриване на болнични заведения в малките общини. Недостиг на квалифицирана здравна помощ. Отдалеченост на селищата от мястото на предлагане на медицинска помощ. 19. Неизползван потенциал на читалищата за развитие на културни дейности.. 20. Неравномерно териториалното разпределение и концентрация на европейско финансиране по инфраструктурни проекти.. 21. Забавяне на изграждане, рехабилитация на пътни отсечки и пътни съоръжения. 22. Влошена транспортна достъпност на отдалечени/периферни населени места. 23. Загуба на вода, амортизирана ВИК инфраструктура и налагане на режим на водата. 24. Забавянето в договарирането и съответно прилагането на стратегиите за местно развитие. 25.Високи прагове за минимален брой на населението за формиране на МИГ в силно обезлюдени и отдалечени територии.

2.1.SO8.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.SO8.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.8.1.	Диверсификация на икономическата дейност.Стимулиране на нови производства в областта на биоикономика	Среден	Да
П.8.2.	Подобряване на здравните и социалните услуги.	Висок	Да
П.8.3.	Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони	Висок	Да
П.8.4.	Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти	Висок	Да
П.8.5.	Подобряване на състоянието на образователната инфраструктура	Висок	Да
П.8.6.	Запазване на многофондовото финансиране, разширяване на териториалното прилагане	Висок приоритет	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

Неприложимо

2.1.SO8.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.1 - Инвестиции в земеделските стопанства	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.2 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.3 - Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.6 - Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони	O.22. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в инфраструктури
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.7 - Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони	O.22. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в инфраструктури
RD	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони	II.Д.1. - Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство	O.25. Брой на младите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване
RD	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони	II.Д.2. - Подпомагане на много малки земеделски стопанства	O.26. Брой на новите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване (различни от младите земеделски стопани по O.25)
RD	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони	II.Д.3. - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство	O.26. Брой на новите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване (различни от младите земеделски стопани по O.25)
RD	COOP(77) - Сътрудничество	II.Ж.5 - Изпълнението на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие.	O.31. Брой на подпомогнатите местни стратегии за развитие (LEADER) или подготвителни действия

Преглед

Чрез насочване на интервенции към установените потребности по тази специфична цел ще се постигне ефект чрез допринасяне за създаването на работни места в селските райони, изменение на брутния вътрешен продукт на глава от населението и насърчаване на приобщаването в селските райони.

1. **Диверсификация на икономическата дейност**. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика, които да бъдат насочени към сектори извън хотелиерството.

В съответствие със Стратегията за укрепване ролята на аграрния сектор в биоикономиката, включването на дейности и финансиране за изграждането на биорафинерии в стопанствата на първичните производители в селските райони е инструмент за постигане на синергия между ОСП и стратегическите документи за биоикономика и същевременно отразява спецификата на биоикономиката. Чрез тези инвестиции може да се постигне развитие на биоикономиката, диверсификация на селскостопанската дейност, нарастване на заетостта в селските райони и повишаване на добавената стойност от производството на биобазирани продукти. Биомасата, която селското стопанство осигурява за храна, фуражи, производство на биобазирани продукти и енергия, има два източника: основния добив от земеделските култури (икономическа биомаса) и остатъците (твърдите отпадъци) след прибирането на реколтата.

За адресиране на потребността от диверсификация на икономическата дейност ще бъде включена интервенция *Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони.* Предвижда се предоставяне на подкрепа за инвестиции за развитие на икономически дейности, свързани с търговия, услуги, преработваща промишленост. Подкрепата за земеделски производители и микропредприятия в инвестиции в информационния и технологичен сектор и създаването на творчески продукти могат да бъдат двигатели за създаване на работни места в областта на технологично управление, на технологии за дистрибуция, с цифровите технологии, информационни продукти за автоматизация и роботизация на производствени процеси и др.

Ще се насърчи развитието на различни производства, базирани на алтернативни производствени процеси, които могат да намалят екологичния отпечатък от дейността.

Интервенцията ще подкрепя бизнес, насочен към по-добро оползотворяване на остатъците от селскостопанското производство, с цел насърчаване на биоикономиката и кръговата икономика.

От друга страна, в рамките на интервенции „*Инвестиции в земеделските стопанства“ – чл. 73 и „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“ – член 73,* могат да се насърчат дейностите, свързани с оползотворяване в рамките на стопанствата и предприятията на остатъчната биомаса, получена в резултат на производствените процеси.

Към потребността са насочени и интервенциите за подпомагане на много малки земеделски стопанства и Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство.Също така принос за адресиране на потребността ще има интервенция II.Д.3. - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство. Повишаването на броя на новите стопанства в сектора ще доведе до увеличаване на инвестициите под формата на дълготрайни материални активи. Вследствие на допълнителните инвестиционни вложения и трудови ресурси се създават предпоставки за увеличение на приходите от селскостопанска дейност.

2. **Подобряване на здравните и социалните услуги и разширяване на здравните и социални мобилни услуги**. За подобряване на здравните и социалните услуги се предвижда интервенция „*Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“.* Осигуряването на инвестиции за бизнеса в областта на здравеопазването и социалните услуги за преодоляване на множество здравни проблеми и предизвикателства в селските райони като достъпни, качествени, здравни и социални услуги. Предвижда се финансиране на инвестиции в мобилни здравни услуги максимално близки до здравните нужди на населението у подкрепа за изграждане на дневните центрове и обновяване на материалната база за дневни центрове възрастните хора, деца с увреждания и деца с хронични заболявания.

3. **Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони** чрез:

3.1. Подобряване качеството на общинските пътищата чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища;

3.2. Подобряване на водоснабдяването и пречистването на водите чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в селата и население места до 2000 жители;

3.3. Подобряване качеството на улиците на територията на общини от селските райони

(изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях);

3.4. Подобряване и облагородяване на публичните пространства чрез: изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения;

3.5. Подобряване енергийната ефективност на сгради, стопанисвани от местната власт, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;

3.6. Подобряване на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони;

3.7. Подобряване на обекти, свързани с културния живот.

За адресиране на потребността от Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи се предвижда интервенцията „*Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони“ – член 73*

Следните дейности, попадащи в обхвата на интервенцията ще адресират директно потребността:

Подобряване качеството на общинските пътищата чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища.

Подобряване на общинската пътна инфраструктура в селските райони, което от своя страна би довело до подобрение на транспортната свързаност и достъпност на по-отдалечените населени места. Подобрената свързаност би предоставила възможност за развитие на икономиката в селските райони, създаване на по-добра среда за живот и работа и смекчаване на тенденцията за обезлюдяване на тези райони.

Подобряване на водоснабдяването и пречистването на водите чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в селата и население места до 2000 жители.

Подобряване на водопреносната и канализационната мрежа в населените места в селските райони с цел намаляване на загубите и подобряване на качеството на водата, които възникват в следствие на компрометирани и остарели водопроводи и честите аварии, до които водят същите. Бъдещите инвестиции ще се насочат към рехабилитация, ремонт и подмяна на водопроводни и канализационни мрежи, с което значително ще бъдат намалени авариите, загубите на вода, разходите за експлоатация и поддръжка на водопроводната система и ще се подобри надеждността на водоснабдителната мрежа.

Подобряване качеството на улиците на територията на общини от селските райони (изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях).

Въпреки че уличната мрежа се разпростира на ниво населено място, тя е неделима част от общата транспортна свързаност и играе важна роля както за създаването на оптимална жизнена среда в селските райони, така и при свързаността на жилищни и промишлени зони с пътната артерия. Чрез интервенцията се цели подобряване на качеството на улиците на територията на общини от селските райони, чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици, тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях.

Мерките с цел подобряване на енергийната ефективност на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди, ще продължат да се прилагат за всички общини, които не отговарят на минималните изисквания за енергийна ефективност на сгради за обществено обслужване съгласно националното законодателство. Това ще допринесе и до изпълнението на Политиката за устойчиво развитие на страната, която има за цел да повиши енергийната ефективност, чрез използване на система от дейности и мерки за повишаването ѝ при производството, преноса и разпределението, както и при крайното потребление на енергия.

Подобряване и облагородяване на публичните пространства чрез: изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения.

Подобряването и облагородяване на публичните пространства чрез: изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения, са от съществено

значение и осигуряват добра социална среда в селските общини в страната. Включването на комплекс от мерки, респективно и мерки по облагородяване на публични пространства за малките населени места, ще е предпоставка за развитие на селските райони и способността им да задържат населението и да привличат инвестиции в тези райони.

4. **Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони**.

За адресиране на тази потребност е включена интервенция „Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони“, съгл. чл. 73 (ЕЗФРСР). Основните цели на интервенцията отново ще са насочени към запазването на духовния и културния живот на населението чрез възстановяване, реставрация, ремонт и/или реконструкция на сгради с религиозно значение, което до голяма степен ще допринесе за запазването на културната идентичност и традиции в селските райони и повишаване на качеството на живот на хората, живеещи в тях. Чрез подкрепата за развитието на обекти, свързани с културния живот ще се реализира в максимална степен местния икономически потенциал на селските райони, в които поради липса на производствени дейности или други стабилни източници на доход и заетост, са с по-ниски темпове на развитие, като в същото време ще доведе и до опазване и популяризира културното и историческото наследство и ще има благоприятно устойчиво въздействие по отношение на опазване на околната среда.

5. **Подобряване на състоянието на образователната инфраструктура с цел увеличаване на дела на населението, което има достъп до подобрени услуги**.

Чрез интервенцията „*Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони"* е адресирана потребността от инвестиции в общинска образователна инфраструктура (детски градини и училища). Отново инвестициите ще бъдат насочени към общинска образователна инфраструктура и общински професионални гимназии по земеделие, горско стопанство и дървообработване. Новите технологии и оборудване изискват подготвени специалисти за работа с тях и затова е необходими организирането на обучение и квалификация в областта на селското и горско стопанство. Чрез интервенцията се цели да се повиши степента на завършено образование, което е необходимо условие за осигуряване за трудова заетост на населението, получаване на по-високи доходи, постигане на по-добро качество и стандарт на живота, а в териториален аспект и за намаляване на риска от бедност и социална изолация.

6. **Разширяване прилагането на подхода ЛИДЕР/ВОМР**, поради изградения административен и управленски капацитет и възможността за финансиране на проекти, които отговарят на местните потребности и създават или запазват заетост за местното население.

Подкрепата за ВОМР/ЛИДЕР се извършва чрез подкрепа на интегрирани и многосекторни стратегии за местно развитие, основани на характеристиките на конкретната територия и разработени въз основа на местните потребности и потенциал. Интервенцията е съгласно чл. 77 от Регламент 2021/2115 на Европейския парламент и Съвета за установяване на правила за подкрепа на стратегическите планове, които да бъдат изготвени от държавите-членки в рамките на Общата селскостопанска политика (Стратегически планове за ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и на Съвета.

Подходът ВОМР/ЛИДЕР води до постигането на специфична цел съгласно чл. 6, параграф 1, буква з): „Насърчаване на заетостта, растежа, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително биоикономиката и устойчивото горско стопанство“ на предложение за Регламент на Европейския парламент и Съвета за установяване на правила за подкрепа на Стратегически планове за ОСП.

Прилагането на стратегии за ВОМР дава възможност за финансиране на проекти, които отговарят на местните потребности, създават и запазват заетост за местното население и са в полза на малкия местен бизнес. Чрез тях се създават по-добри икономически, социални и екологични условия за

живот в малките население места, подкрепя се многосекторното развитие на местните икономики и се забавя процесът на обезлюдяване.

С прилагането на подхода ВОМР/ЛИДЕР се цели и постигане на следните специфични цели за местно развитие:

- Подобряване на условията на живот на териториите на местните общности;

- Създаване на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес, както и на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие;

- Подкрепа за териториалната идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер;

- Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация и подкрепа за алтернативни дейности;

- Подкрепа за въвеждането на иновации;

- Засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии чрез подкрепа за иновации в предприятията и насърчаване на прехода към кръгова икономика чрез подкрепа за инвестиции в предприятията с цел подобряване на ресурсната ефективност;

- Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и социално включване на уязвими и маргинализирани групи;

- Съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, вкл. дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство;

- Приобщаващо образование и образователна интеграция.

2.1.SO8.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо - Стратегическият план не се предвижда да допринася към InvestEU.

2.1.SO8.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	Целева стойност
R.37 CU - Растеж и заетост в селските райони Нови работни места, подпомагани в рамките на проекти по ОСП	8 609,00
R.38 CU - Покритие на LEADER Дял от населението в селските райони, обхванато в стратегии за местно развитие	80,00 %
R.39 CU - Развитие на икономиката в селските райони Брой на селскостопанските предприятия, включително предприятия от сферата на биоикономиката, развити с подпомагане по ОСП	781,00
R.41 CU PR - Свързване на селските райони в Европа Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрен достъп до услуги и инфраструктура чрез подпомагане по ОСП	25,00 %

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.37 Чрез интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“ се предвижда за периода на прилагане на стратегическия план да се запазят работните места в подпомогнатите предприятия и инвестициите в тях да доведат до създаване на допълнителна заетост с поне по 1 ново работно място на всеки 2 проекта. Също така чрез интервенции „Стартова помощ за

установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“ и „Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани“ ще се допринесе допълнително за индикатора, където са предвидени над 4 500 работни места. Интервенция "Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани" чрез осигуреното подпомагане също ще допринесе към съответния индикатор.

R.38 Планира се чрез подхода ЛИДЕР/ВОМР да се обхване население от над 2 250 150 жители, в т.ч. на територията на селските райони на страната, въз основа на изпълнение на 80 стратегии за местно развитие.

R.39 Чрез интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ се предвижда за периода на прилагане на стратегическия план да се подкрепят най-малко 144 предприятия за инвестиции в преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда, вкл. на територията на селските райони на страната. За периода на прилагане на стратегическия план е предвидено най-малко 650 земеделски стопани и предприятия да получат подпомагане за създаване/развитие на бизнес в селските райони.

R.41 В рамките на интервенция „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони“ е предвидено да се подпомогнат приблизително 900 проекта, представени от общини на територията на селските райони в резултат на което се очаква над 527 000 жители на територията на 215 общини, попадащи в обхвата на селските райони на страната да се възползват от подобрени услуги и инфраструктура. Принос към стойността на индикатора ще укаже и интервенция „Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони“.

2.1.SO8.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Финансовото разпределение за интервенциите, програмирани по Цел 8, е съответстващо на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява да се постигнат целите в съответствие с прогнозните целеви стойности на индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен финансов ресурс, в размер на 1,8 млрд. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят).

Интервенциите, чрез които е заделен най-голям финансов ресурс, допринасящи за постигането на целта са „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони“, „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“, „Подготовка и изпълнение на подхода Лидер/Водено от общностите местно развитие“ и „Инвестиции в земеделските стопанства“ (ЕЗФРСР).

2.1.SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

2.1.SO9.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.SO9.1.1 Силни страни

1. Пестицидният отпечатък в България е сред най-ниските в Европейския съюз.
2. Положителна тенденция за спазване изискванията за хуманно отношение и за съответствие на животновъдните обекти.
3. Висок процент на обхванатите свине от Държавната помощ за хуманно отношение.
4. Мерки, които осигуряват по-добро хуманно отношение индиректно подобряват здравословния статус на животните.
5. Делът на пробите с идентифицирани остатъчни количества от антибиотици в храни от животински произход все още е малък.
6. Нарастват сертифицираните площи за отглеждане на биологични продукти у нас, както и броят на операторите в БЗ.
7. Биологичният сектор се развива с бързи темпове, по-високи в сравнение със средните темпове за ЕС-28. Големият дял на площите в преход към БЗ от общите площи с БЗ и от ИЗП е показател за интереса към сектора и за потенциала му за растеж.
8. Нараства броят на животните, отглеждани биологично (лидер при пчелните семейства).
9. Увеличаване на продукцията от БЗ и търсенето на биосуровини.
10. Организираност на биологичните производители в браншови организации.
11. България разполага с подходящи почвени и климатични ресурси за развитие на био земеделие. Голяма част от земята в България е подходяща за биологично земеделие;
12. Една трета от пчелните семейства в България се отглеждат в съответствие с методите на биологичното земеделие
13. България е най-големият производител на биологично розово и лавандулово масла в света. Това определя страната като ключов производител с традиции в производството на суровини за био козметиката.
14. Все повече млади хора се насочват към биологично производство и/или преработка.
15. Има изградени консултантски и обучителни екипи по биологично земеделие към НПО, които предлагат услуги на пазарен принцип.
16. В научните институти се поддържат семена от местни сортове зърнени култури, зеленчуци, плодове, които са издръжливи на болести, неприятели и са подходящи за нашите климатични условия, както и за биологично производство.
17. Във висшите учебни заведения се предлагат специалности за ОКС „Магистър“ (Аграрен Университет - Пловдив и Тракийски университет – Стара Загора обучават студенти в специалност „Биологично земеделие”), както и отделни избираеми дисциплини или модули по Биологично земеделие (Аграрен Университет – Пловдив, Лесотехнически Университет - София и Тракийски Университет - Стара Загора). Аграрен Университет – Пловдив чрез Центъра за продължаващо обучение предлага и специфични курсове в областта на биологичното производство, с различен хорариум според потребностите на обучаемите.
18. Има достатъчно на брой биологични ферми с модерни системи на биологично производство, които могат да бъдат използвани като центрове за обучение и провеждане на научни опити.
19. През последните години се утвърждават нови канали за продажба в цялата търговска мрежа;

все повече супермаркети, малки магазини и бензиностанции започват да продават биологични продукти.

20. Осигуряването на благоприятни условия за развитие на биологичното земеделие е заложено в стратегически документи на национално и местно ниво.

21. Изградени са административна структура към Министерство на земеделието и храните, храните и горите: дирекция „Биологично производство“ и Консултативенен съвет по биологично земеделие.

22. Регистрацията на продукти като ЗНП/ЗГУ/ХТСХ е възможност на производителите да повишат имиджа на своите продукти и им осигурява достъп до нови пазари

23. По-високи цени за регистрираните като ЗНП/ЗГУ/ХТСХ продукти, тъй като се предоставя гаранция за спазване на метода на производство.

24. Повишен интерес на производителите от участие към схемите за качество.

25. Правна защита от имитации на продукти със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ.

26. Незадължителният термин за качество „планински продукт“, като част от схемите за качество,е възможност на производителите да предоставят гаранция за произхода на продуктите от планински райони.

27Търсенето на продукти с термина „планински продукт“ е способ за активизиране на местната икономика.

2.1.SO9.1.2 Слаби страни

1. Макар и под средните европейски равнища, нивото на използвани продукти за растителна защита показва тенденция за нарастване в последните години.

2.Остатъчни вещества от пестициди над максимално допустимите граници се забелязва основно във вноса на храни и суровини от трети страни, което предполага, че е важно усилията на контролните органи да се запазят в тази посока.

3.Фосфорният баланс следва отрицателни стойности през последните години.

4.Увеличението на използваните азотни торове на единица площ, създава риск от замърсяване на водите с нитрати.

5.Растат количествата на продадените и вероятно използвани ветеринарни антимикробни средства на животинска единица и превишението е два пъти над средното за ЕС.

6.По-ниски средни добиви от БЗ в сравнение с подобни в ЕС и с конвенционалните такива.

7.Малък брой преработвателни предприятия за някои от секторите (животновъдство) и недостатъчно развит преработвателен сектор (животновъдство).

8.Износ на биологични продукти предимно като суровина (изнася се добавена стойност).

9.За част от биологичния сектор съществен мотив за производсвтото е получаването на субсидии.

10. Ограничено производство на биологичен фураж;

11. Малък брой преработвателни предприятия за някои от секторите- животновъдство и растениевъдство;

12. Недостатъчно квалифицирана работна сила в сферата на биологичното производство;

13. Няма гаранции за тези, които започват биологично производство, че в близост няма да се развива застрашаваща биологичното земеделие дейност;

14. Производителите на биологични семена и посадъчен материал не получават специално подпомагане за тази дейност, което води до твърде слабо развит пазар на биологични семена и посадъчен материал

15. Ограничен брой и капацитет на лаборатории за тестване на първична биологична земеделска продукция и на преработена продукция

16. Недостатъчно ниво на прилагане на научните достижения в биологичните ферми в България; недостатъчно ниво на съвременни знания и недостатъчно прилагане на научните достижения в голяма част от биологичните ферми в България

17. Приложните научни изследвания и технологии за биологично производство в България не са достатъчно, а тези, които се разработват не са достатъчно популяризирани сред практикуващите

био земеделие. Има специална нужда от изследвания и съвременни решения при преработката на храни и напитки, при производството на био козметика. Нито един от университетите и научните институти в тази област не работи в сферата на биологичното производство и преработка

18. Слаба връзка между науката, бизнеса и държавата, изразяваща се в липса на синхрон и обща визия за развитие на научните изследвания, биологичното производство и държавните политики и приоритети за развитие на селското стопанство, науката и икономиката

19. Липса на информационни кампании, насочени към потребителите, за ползите и предимствата на биопродуктите;

20. Липса на държавна политика за включване на биопродуктите като задължителна съставка на менютата на детски градини, училища, социални и здравни заведения

21. Липсва информация за оборотите от продажба на биологични продукти в страната – български и вносни. Нито една институция не събира такива данни.

22. Липсва специализирана борса за биологични продукти.

23. Слаби позиции на българските биологични продукти на външния пазар.

24. Липса на нагласи за сдружаване сред производителите, което е бариера пред успешната пазарна реализация на нишови продукти с растящ пазар, но търсещи по-големи партидни количества

25. Малък пазар на разрешените продукти за растителна защита и третиране на животни за биологично производство, което ги оскъпява

26. Непостоянно финансиране за представяне на био продуктите на национални изложения (липсва сигурност и предвидимост)

27. Некратък процес на регистрация на продукти със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ, който включва процедура на национално ниво и процедура на ниво ЕС.

28. Ограничени финансови възможности на потенциалните заявители на продукти със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ, което затруднява поемането на икономически разходи и разходите по контрола за спазване спецификацията на продукта.

29. Ниската степен на организираност на производителите, желаещи да се обединят като група производители на продукти със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ.

30. Специфични географски и климатични условия в планинските райони, които обуславят по-слаби добиви и, които не позволяват машинизиране на производството.

31. Нелоялни търговски практики в търговската мрежа свързани с продукти със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ.

32. През последните години животновъдството в България е изправено пред сериозното предизвикателство на масово разпространяващи се заразни заболявания по животните, поради недостатъчно превантивни мерки на ниво животновъден обект, което представлява сериозен риск за качеството и безопасността на произвежданите продукти.

33.Не се използват достатъчно алтернативи на пестицидите и торовете в растениевъдството, като например опрашването на културите от пчели, което може да увеличи добивите до 30 % и е регулирана възможност съгласно Закона за пчеларството. В същото време тази практика ще подобри здравния статус на пчелите, тъй като намаляването на употребата на вредно действащите им пестициди, ще даде възможност да запазят имунната си защита и да се намали употребата на ветеринарномедицински продукти в пчеларството.

2.1.SO9.1.3 Възможности

1. Повишава се информираността и интереса на потребителите към консумацията на храна с доказани здравословни качества.

2. Търсенето на продукти от късите вериги е съществено и трябва да бъде разширен, а не ограничаван достъпът на потребителите до тях.

3. Нарастващо търсене на чисти и вкусни биопродукти и ориентация към прилагане на щадящи околната среда селскостопански практики.

4. Продължаването на прилагане на отделна мярка към ПРСР 2020 за подпомагане на БЗ.

5. Утвърждаване на нови канали за продажба на биопродукти в търговската мрежа.

6. Растящ интерес към биопродуктите в европейски мащаб създава условия за насочване на

вътрешното производство за износ .

7. Възможност за включване на биопродуктите като задължителен елемент от менюто на обществени заведения за хранене.

8. Плащанията за БЗ по линия на ПРСР са силен стимул за развитие на БЗ.

9. Има подходящи условия за развитие на научна дейност за БЗ; изходен материал семепроизводство на биологични семена; местни породи и сортове за БЗ.

10. Потенциал за засилване ролята на научните изследвания, иновациите и технологичните решения в разработването, производството и пазарната реализация на хранителни продукти с високо качество и здравословни ползи.

11. Обвързване на екологичните политики на държавата с биологичното земеделие и представяне на ползите от това.

12. Стимулиране на местни икономически инициативи отдолу-нагоре и на нагласите за сдружаване.

13. Стимулиране на износа чрез подкрепа за участие в изложения и организиране на посещения и двустранни срещи с купувачи от други държави.

14. Въвеждане на местни биологични продукти в храните, предлагани в държавни и общински обекти, болници, училища, военни поделения и др.

15. Съществуват местни породи и сортове, които могат да направят производството по-рентабилно.

16. Създаване на независими специализирани борси за биологична продукция или отделяне на специални места за тази цел.

17. Обвързване на екологичните политики на държавата с биологичното земеделие.

18. Въвеждане на критерии за подбор на проектни предложения и въвеждане на ограничения, които осигуряват справедливо и целесъобразно разпределяне на средствата.

19. Прилагане на държавните помощи за финансиране на програми за справяне с болести и неприятели, за сертификация на качеството и за малки преработвателни линии.

20. Европейската комисия е поставила като приоритет борбата с антимикробната резистентност и ще осигури целеви средства за изпълнение на инициативи и мерки в тази насока, с възможност за изграждане на единна електронна система за вписване и проследяване на вноса, производството, търговията и съхранението на ветеринарномедицински продукти и медикаментозни фуражи, както и тяхното приложение върху животните, което ще позволи по-ефективен контрол върху употребата на ВМП.

21. Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество, включително производителите на незадължителния термин за качество „планински продукт“, чрез включване на мярка „Схеми за качество на селскостопански продукти и храни“ в новия програмен период на ПРСР.

22.Стимулиране на земеделските стопани, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти

2.1.SO9.1.4 Заплахи

1.Растящи изисквания към земеделските производители по отношение опазване на околната среда, качеството на производство, хуманно отношение към животните, което оскъпява и създават пречки пред земеделските производители.

2.Расте делът на вносните храни, поради загубата на конкурентоспособност и променливото качество на българските продукти.

3.Съществуващо недоверие в потребителите заради неправилно етикетиране, използването на нездравословни съставки, основно при млечните и месни продукти.

4.Еднакъв размер на компенсаторните плащания в БЗ за попадащи в една и съща група култури, но с различни по тежест производствени разходи.

5.Недостатъчна по обем и недостоверна информация в официалната статистика за БЗ и за търговията с биопродукти.

6.Липса на анализ за потенциала на вътрешния пазар на биологични продукти в България, както и анализ за конкурентните предимства на сектора на БЗ в международен аспект.

7.Недостатъчна по обем и показатели е официалната статистика за БЗ и за търговията с биопродукти.

8.Електронните бази данни за сертифицирани оператори, контролиращи лица, посевен и посадъчен материал може да бъдат подобрени, следва да продължат усилията за усъвършенстване на създаденият биорегистър .

9.Съществува голяма зависимост на производителите на биологични продукти от плащанията по линия на ПРСР.

10.Растящи разходи за сертификация и контрол.

11.Неразвит преработвателен сектор на биологична продукция (животновъдство).

12.Липса на стимули, обвързани с пазарна реализация на биопродуктите. Реализация на биопродукция като конвенционална.

13.Слабости в осъществяване на връзки и логистика между производители -преработватели - търговци. Необходими са мерки за мотивация и засилване на сътрудничеството.

14.Ниската покупателна способност на населението не допринася за разширяване на пазарния дял на биологичните продукти у нас – сега и в дългосрочен план. Липса на доверие в контрола. Липса на информираност у потребителите за „био“.

15.Високата цена на много от иновационните решения в биологичното производство затруднява достъпа и внедряването им в тези стопанства.

16.Липса на интерес от страна на био производителите към научни разработки и научни технологии за биологично производство.

17.Трудна охрана на опитните площи и недобросъвестно замърсяване с химични вещества.

18.Липса на финансиране на научните изследвания за био производство.

19.Слабата ангажираност с проблемите на опазването на околната среда в обществото.

20.Финансовото подпомагане за БИО сектора през следващия програмен период да продължи и през следващия програмен период.

21.Финансирането на консултантски услуги и професионално обучение за биологични производители в следващия програмен период да се запази.

22.Забавяне в одобрението и изпълнението на Националния план за действие срещу антимикробната резистентност, основан на подхода „Едно здраве“, който дава основание за целево финансиране от ЕС на мерките, заложени в него.

23.Невъзможност на някои малки ферми, както и на повечето обекти тип „лично стопанство“ да изпълнят изискванията за биосигурност, с което компрометират здравния статус на другите обекти с оглед на постоянната опасност от разпространение на редица заразни заболявания на територията на България и съседните държави.

24.Растящи разходи за сертификация и контрол при производителите, участващи в схемите за качество.

25.Планинските райони се характеризират със застаряване на населението и негативна тенденция за обезлюдяването му.

2.1.SO9.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.SO9.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.9.1	Насърчаване и подпомагане на	Висок	Да

	биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока		
П.9.2.	Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг	Среден	Да
П.9.3.	Насърчаване потреблението на биологични продукти	Много висок	Да
П.9.4.	Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна	Среден	Да
П.9.5.	Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество	Среден	Да
П.9.6.	Подобряване отглеждането на животните	Много висок	Да
П.9.7.	Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство	Много висок	Да
П.9.8.	Насърчаване приложението на подходи и методи за подобряване използването на торове и продукти	Много висок	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

Неприложимо

2.1.SO9.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.1 - Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.3 - Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните	I.B.4 - Еко схема за намаляване използването на пестициди	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.1 - Биологично растениевъдство	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.16 - Биологично животновъдство	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.9 - Биологично пчеларство	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
RD	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението	II.A.2. - Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност	O.18. Брой на животинските единици, ползващи се от подпомагане за мерки, насочени към хуманното отношение към животните, здравеопазването или повишаването

			на биологичната сигурност
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.1 - Инвестиции в земеделските стопанства	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.4 - Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	COOP(77) - Сътрудничество	II.Ж.3 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители	O.28. Брой на подпомаганите групи и организации на производители
RD	COOP(77) - Сътрудничество	II.Ж.4 - Популяризиране и подкрепа на схеми за качество, признати от Съюза или от държавите членки, както и тяхното използване от земеделските производители	O.29. Брой на бенефициерите, които получават подпомагане, за да участват в официалните схеми за качество

Преглед

1.**Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока**. В рамките на директните плащания тази потребност ще бъде таргетирана посредством прилагането на Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни). Интервенцията създава преки финансови стимули под формата на директни плащания, които са насочени към насърчаване и подпомагане на биологичното животновъдство.

За насърчаване на биологичното производство се предвижда комплекс от интервенции, както следва:

Интервениция „Биологично производство“ - чл. 70 (ЕЗФРСР), която цели да се подпомогнат земеделските стопани, които искат да прилагат методите на биологичното земеделие в техните стопанства, като по този начин да се покрият разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на земеделската продукция, сравнени с конвенционалните методи на производство.

2. **Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в конвенционалното и биологичното производство**.

Потребността може да бъде адресирана чрез схема „Промоционални програми“ чрез подкрепа на браншови/междубраншови организации, групи, определени в чл. 3, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1151/2012 на Европейския парламент и на Съвета (13) и посочена в чл. 7, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) № 1144/2014, организации на производители или асоциации на организации на производители, посочени в чл. 152 и 156 от Регламент (ЕС) № 1308/2013. Промоционалните програми имат за цел повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор в Съюза, като по този начин се постигат по-справедливи условия на конкуренция както на вътрешния пазар, така и в трети държави. Програмите следва да могат да се прилагат за биологичния производствен метод.

3. **Насърчаване потреблението на биологични продукти чрез повишаване доверието на потребителите и включването им като задължителен елемент от веригата на предлагане на храни в частни и обществени заведения, в детски градини, училища, социални и здравни заведения**. Потребността може да бъде адресирана чрез схеми "Училищен плод" и "Училищно мляко", чиято цел е насърчаване на здравословни хранителни навици на децата от I до подготвителна група включително и учениците от I до IV клас включително, като всяка година се предоставят определен брой биологично произведени плодове, зеленчуци, прясно пастьоризирано

мляко или млечни продукти в учебните заведения.

По двете схеми са предвидени и съпътстващи мерки, чрез които може да се предоставя информация за биологичния начин на производство.

Към потребността ще допринесе интервенцията „Биологично производство“.

4. **Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна, повишаване информираността на потребителите, относно етикетиране на храните и засилване контрола при внос на суровини и храни**. Потребността може да бъде адресирана чрез схеми "Училищен плод" и "Училищно мляко", чиято цел е насърчаване на здравословни хранителни навици на децата от I до подготвителна група включително и учениците от I до IV клас включително, като всяка година се предоставят определено количество биологично произведени плодове, зеленчуци, прясно пастьоризирано мляко или млечни продукти в учебните заведения.

По двете схеми са предвидени и съпътстващи мерки, чрез които може да се предоставя информация за биологичния начин на производство.

Предвидено е принос да имат интервенцията „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“, както и интервенцията за „Подкрепа на организации на производители или групи от производители“ – член 78 (ЕЗФРСР).

Обединяването на земеделските стопани в организации и групи на производители е механизъм посредством, които се цели концентрирането на произведената земеделска продукция, планиране и адаптиране на производството в съответствие с търсенето на пазара по отношение на качество и количество, намаляване на производствените разходи, увеличаване на договорната сила на производителите на селскостопанска продукция във взаимоотношенията им с търговци на едро и дребно и постигане на по-добра пазарна реализация.

5. **Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество съгласно Регламент (ЕС)№ 1151/2012 относно схемите за качество на селскостопански продукти и храни**.

Потребността ще бъде адресирана чрез подкрепа на производителите, участващи в схеми за качество, вкл. и незадължителния термин за качество "планински продукт", чрез разработване на мярка „Схеми за качество на селскостопански продукти и храни“.

Потребността може да се адресира и чрез Интервенция Насърчаване на схемите за качество, чл. 77 Сътрудничество. Предоставя се подкрепа за всички аспекти на кооперирането/взаимодействието, вкл. на дейности свързани с производството на земеделски продукти и храни със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ, чрез покриване на постоянни разходи възникнали от присъединяването към подпомаганата схема за качество и годишната вноска за участие в такава схема, включително на разходите за проверки, които се изискват за удостоверяване спазването на сертификацията при участие в схеми за качество.

Възможност е адресиране чрез подпомагане и за информационните и промоционални дейности, свързани със схемите за качество. По този начин ще се увеличи броят на бенефициентите, получаващи подкрепа за участие по ЕЗФРСР в официалните схеми за качество и като резултат ще се отговори на потребителското търсене за качествена храна и подобри организацията на веригата на доставки и дял на земеделските стопанства, участващи в подпомаганите сдружения на производители, групи на производители, организации на производители и схеми за качество по линия на ОСП.

6. **Подобряване отглеждането на животните**

В рамките на директните плащания тази потребност ще бъде таргетирана посредством прилагането на Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115). Чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които прилагат методите на биологичното земеделие към селскостопанските животни, които отглеждат в техните стопанства.

Потребността ще се адресира чрез подкрепа на земеделските стопани, доброволно поели

ангажименти за хуманно отношение, надхвърлящи заложените стандарти чрез *Интервенция насочена към хуманно отношение съгл. чл. 70. (ЕЗФРСР)*. Чрез подкрепата за производителите ще се повиши благосъстоянието на животните при спазване на принципите залегнали, като основни в законодателството за хуманно отношение към животните и тяхното надграждане. Годишните плащания се предоставят при поемане на ангажимент за изпълнение на дейности за Осигуряване на свободна подова площ на животните и Осигуряване на свободно отглеждане на открито за ЕПЖ и ДПЖ и намаляване употребата на антимикробни средства. Изпълнението от бенефициерите на ангажименти, надхвърлящи заложените стандарти ще се отрази положително върху здравния статус, като се осигурят по-добри условия за животните, най-близки до естествените им нужди и комфорт.

Това ще доведе до ограничаване на страха и стресовите ситуации, болката, нараняванията и заболяванията при животните, ще се намали влиянието на факторите, повишаващи риска от смъртност и прояви на необичайно поведение. Също така чрез увеличаване на площта в помещенията за отглеждане на единица животно и осигуряването на период на свободно отглеждане на открито ще се увеличат свободното пространство и свободата на движение. Всичко това ще подобри жизнените им показатели и ще спомогне за повишаване на качеството на произведената продукция. Насърчаването на свободно отглеждане на открито на животните ще окаже благоприятно въздействие и посредством естественото подхранване на почвите и подпомагане на възобновяването на растителната покривка, която ги предпазва от ветрова и почвена ерозия. Чрез дейността намаляване употребата на антимикробни средства се очаква в дългосрочен план да се окаже траен ефект за намаляване наличието на микроорганизми, резистентни на антимикробни средства при тези животни.

Потребността от подобряване на отглеждането на животните ще се адресира чрез *интервенцията Инвестиции за превантивни действия и възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития - член 73.* Биосигурността е важен компонент от мерките прилагани за осигуряване на благосъстоянието на животните в животновъдните обекти. Финансовата подкрепа за инвестиции насочени към повишаване на биосигурността в стопанствата ще се подпомогне здравния статус и биологичната сигурност в животновъдните с оглед като се предотврати постоянната опасност от разпространение на заразни заболявания на територията на страната и съседните държави.

7. **Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство**. Потребността ще се адресира чрез подкрепа на земеделски стопани, доброволно поели ангажименти за хуманно отношение надхвърлящи заложените стандарти чрез *Интервенция насочена към хуманно отношение съгл. чл. 70. (ЕЗФРСР)*. Чрез подкрепата за производителите ще се повиши благосъстоянието на животните при спазване на принципите на петте свободи залегнали, като основни в законодателството за хуманно отношение към животните. Изпълнението от бенефициерите на ангажименти надхвърлящи заложените стандарти ще се отрази положително върху здравния статус, като се осигури намаляване на употребата на антимикробни средства.

Интервенция, която ще адресира идентифицираната потребност от намаляване на антимикробните средства е *„Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия“ съгл. чл. 73.* Интервенцията ще осигури подкрепа, която ще повиши нивото на превенция в земеделските стопанства, а също така и за възстановяването на земеделски производствен потенциал в случаите, в които той е бил нарушен в резултат от заболявания по животните. Наред с това, ще се подкрепи постигане на по-високи нива на биосигурност във фермите. Ще се предвиди финансиране на публични органи, които са ангажирани с осъществява контрола по отношение спазването на законовите изисквания, свързани с ветеринарномедицинската дейност, здравеопазването на животните и хуманното отношение, включително разработване на програми за профилактика, с цел ограничаване и ликвидиране на болестите по животните. Това ще даде възможност за подобряване на конкурентоспособността и устойчивостта на стопанствата в случай на такива бедствия или явления, включително ще осигури възможност за повишаване на оперативния

капацитет на компетентните власти в съответната област и ще оптимизира времето за реакция.

За адресиране на идентифицираната потребност от намаляване на употребата на антимикробни средства ще се прилага интервенция *Инвестиции в земеделски стопанства- член 73 (ЕЗФРСР).*

8. **Насърчаване приложението на подходи и методи за подобряване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието и повишаване ефективността на контрола на пазара и контрола върху употребата на ПРЗ и торове.** Потребността от намаляване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието ще бъде адресирана чрез комплекс от интервенции.

Елементи от условността, които имат отношение към тази потребност са ДЗЕС 4, ЗИУ 1, ЗИУ 2, ЗИУ 7, ЗИУ 8.

Посредством ДЗЕС 4 в буферните ивици около водните басейни се забранява използването на минерални и органични азотсъдържащи торове, което осигурява адекватна защита от замърсяването на водите от земеделски източници.

Забранява се използването на минерални и органични азотсъдържащи торове в буферните ивици:

- с ширина минимум 3 метра на равнинни площи, по протежение на повърхностни водни обекти (реки, потоци, канали, езера, язовири, море), с изключение на оризовите клетки;
- с ширина минимум 10 метра на равнинни площи при торене с течна фракция на оборския тор;
- с ширина минимум 10 метра при торене на площи с наклон от 3-6°;
- с ширина минимум 50 метра при площи с наклон от 6° до 12° наклон.
- не се тори в буферните ивици с различните видове тор при терени с наклон по-голям от 12°.

ДЗЕС 4 съответства на Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници като въвежда буферните ивици в съответствие с Директивата да са приложими за територията на цялата страна.

ЗИУ 1 ще приложи рамка по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати като по този начин ще се осигури адекватна защита на водите от замърсяване от земеделски източници. ЗИУ 1 отразява Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите и по-конкретно разпоредбите на чл. 11, параграф 3, буква д) и чл. 11, параграф 3, буква з) по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати.

ЗИУ 2 прилага правилата на Програмата за ограничаване на замърсяването с нитрати от земеделски източници. По този начин се прилагат разпоредбите на чл. 4 и чл. 5 от Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници. ЗИУ 12 въвежда изискванията за правилна употреба на продукти за растителна защита, което гарантира намаляване на екологичните рискове в земеделието.

ЗИУ 8 ще гарантира постигането на устойчива употреба на пестициди, което е предпоставка за опазване на водите. Въвеждането на ЗИУ 8 в рамката на условността ще спомогне за постигане на устойчива употреба на пестициди, което повишава екологичната амбиция чрез прилагането на нов елемент. ЗИУ 8 подпомага изпълнението на целите на Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди. ЗИУ 8 създава условия за допълнително проследяване на прилагането на разпоредбите на чл. 5, параграф 2 и чл. 8, параграфи 1-5; чл. 12 във връзка с ограниченията за употреба на пестициди в защитени зони, определени на основание на Рамковата директива за водите и законодателството по „Натура 2000“ и чл. 13, параграф 1 и 3 относно боравенето със и съхранението на пестициди и обезвреждането на остатъчни количества от тях от Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди.

Планира се тази потребност да бъде таргетирана посредством прилагането на 2 еко схеми по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115 – Еко схема за намаляване използването на пестициди и Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал. Еко схемата за намаляване използването на

пестициди предвижда финансови стимули за поддържане на устойчива и намалена употреба на пестициди в стопанствата. Практиките в интервенцията целят намаляване на количествата на използвани продукти за растителна защита (ПРЗ) при отглеждане на растениевъдната продукция. Еко схемата за запазване и възстановяване на почвения потенциал цели поемане на доброволни ангажименти за намаляване на употребата на изкуствени торове посредством заместването им с естествени хранителни вещества, образувани в следствие на внасянето на външна естествена органична материя.

2.1.SO9.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо - Стратегическият план не се предвижда да допринася към InvestEU.

2.1.SO9.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	Целева стойност
R.9 CU PR - Модернизация на стопанствата Дял на земеделските стопани, получаващи подпомагане за инвестиции с цел преструктуриране и модернизиране, включително подобряване на ресурсната ефективност	1,98 %
R.10 CU PR - Подобряване на организацията на веригата на доставките Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП	0,53 %
R.43 PR - Ограничаване на използването на антимикробни средства Дял на животинските единици, засегнати от подпомогнати действия за ограничаване използването на антимикробни средства (предотвратяване/намаляване)	16,28 %
R.44 PR - Подобряване на хуманното отношение към животните Дял на животинските единици, попадащи в обхвата на подпомогнати действия за подобряване на хуманното отношение към животните	16,28 %

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.9 Чрез интервенция „Инвестиции в земеделски стопанства“ се предвижда за периода на прилагане на стратегическия план да се подкрепят най-малко 1 100 земеделски стопани за инвестиции в техните стопанства. За интервенция „Преструктуриране и конверсия на лозя“ индикаторът отчита планирания брой стопанства, които се очаква да бъдат подпомогнати, а именно 240 броя. Стойностите са отразени с натрупване - всяка година по 60 стопанства.

За периода на прилагане на стратегическия план е предвидено не по-малко от 20 земеделски стопани да получат подпомагане на превантивни дейности по интервенция „Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия“.

Също така в стойността на индикатора се включва и интервенция „Подпомагане на много малки земеделски стопанства“, където е предвидено да се подкрепят не по-малко от 3 000 земеделски производители с много малки стопанства.

R.10 Предвижда се за периода на прилагане на стратегическия план да се подкрепят най-малко 64 проекта за групи и организации на производители, в които участват средно по 5 земеделски стопани или общо за периода на изпълнение на плана около 320 земеделски стопани да участват в групи на производители или организации на производители.

Също така, се предвижда чрез стратегическия план да се подкрепят най-малко 53 проекта за къси вериги на доставки, в които участват средно по 7 земеделски стопани или общо за периода на изпълнение на плана около 370 земеделски стопани да участват в къси вериги на доставки.

За интервенцията оперативни програми в сектор „Мляко и млечни продукти“ заложената цифра е на база планиран брой членове на 4 организации на производители. За интервенцията оперативни програми в сектор „Плодове и зеленчуци“ заложената стойност е на база минималния брой членове за планирани 3 организация за 2024 г. и 4 организации за следващите години, които да изпълняват оперативни програми. За периода на прилагане на стратегическия план е предвидено да се подкрепят не по-малко от 1 000 земеделски производители, които да се включат за участие в схемите за качество или участващи в групи от производители, подпомогнати за промоционални дейности.

R.43 Чрез интервенция "Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност" се предвижда да се подпомогнат над 150 хил. животински единици в подпомаганите сектори в резултат на което да се ограничи използването на антимикробни средства. Принос към индикатора оказва и интервенцията "Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни)".

R. 44 Чрез интервенция "Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност" се предвижда да се подпомогнат над 150 хил. животински единици в подпомаганите сектори в резултат на което да се подобрят условията за отглеждане на животните. Принос към индикатора оказва и интервенцията "Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни)".

2.1.SO9.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Финансовото разпределение за интервенциите, програмирани по Цел 9, е съответстващо на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява да се постигнат целите в съответствие с прогнозните целеви стойности на индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен финансов ресурс, в размер на 1,3 млрд. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят).

Интервенциите, чрез които е заделен най-голям финансов ресурс, допринасящи за постигането на целта са „Биологично производство“, „Инвестиции в земеделските стопанства“, "Възстановяване на земеделския потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия" (ЕЗФРСР) и „Еко схема за намаляване използването на пестициди“, „Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване“ (ЕФГЗ).

2.1.ХСО Междуведомствена цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им

2.1.ХСО.1 Обобщение на SWOT анализа

2.1.ХСО.1.1 Силни страни

1.Системата за споделяне на знания и иновации в селското стопанство на страната (ССЗИСС) включва разнообразни и добре развити научни, университетски, частни и професионални организации.

2.Селското стопанство е единственият отрасъл, за който са изградени и обществено финансирани специални структури за научно обслужване - ССА и НССЗ.

3.Относителният дял на учените, докторите и докторите на науката в аграрните НИРД нараства;

4.Броят на признатите нови сортове и хибриди растения и породи животни, утвърдени технологии е значителен;

5.Професионалното образование в областта на селското и горско стопанство се осъществява в голям на брой средни и висши училища;

6.Увеличава се броят и се разширява тематиката на предоставените консултации на земеделските производители.

7.Наличие на безплатна и достъпна помощ за земеделските производители чрез НССЗ.

8.Възможност за участие на земеделските стопани в мероприятия от различен вид, свързани с трансфер и разпространение на знания и иновации;

9.Частни консултантски организации са активни в подготовка на бизнес планове и проекти по инвестиционните мерки.

10. За почти всички видове иновации се наблюдава засилен интерес към внедряване от производителите.

11.Провеждат се многочислени мероприятия свързани с цифровизирането на земеделието

12.Предприемат се значителни мерки за цифровизация на аграрната администрация в страната, което води до повишаване на ефективността и подобряване на обслужването.

2.1.ХСО.1.2 Слаби страни

1.За системата за знания и иновации в селското стопанство на страната няма достатъчно официална или друга надеждна информация. Системата AKIS не функционира в пълна степен.

2.Делът на университетския и частен (бизнес) сектор на аграрните НИРД е незначителен.

3.Влошена кадрова осигуреност и възрастова структура на НИРД в аграрната сфера.

4.Материално-техническото оборудване в ССЗИСС изостава от световните стандарти.

5.Ниско качество на образованието и недостатъчна адаптивност на училищата към потребностите на бизнеса.

6.Болшинството от мениджърите на земеделски стопанства са единствено с практически опит и без никакво земеделско обучение.

7.Липса на финансови средства, нежелание за поемане на риск и недостатъчна квалификация у фермерите затруднява навлизането на иновациите.

8.В много области консултантската дейност се извършва от ограничен брой частни организации.

9.Едва 5% от производителите в планинските райони на страната реално ползват компютърни програми в управлението на стопанствата.

10.Съществуват големи различия в достъпа до интернет на домакинствата в гъсто населените и селските райони.

11.Голяма част от връзките в ССЗИСС не са ефективни.

12.Степента на внедряване на нови методи на производство, форми на организация и маркетинг, технологии на прецизно земеделие и автоматизация на процесите е незадоволителен.

13.Съществува значителна диференциация в използването на съвети и консултации и внедряването на иновации в отделните подотрасли на селското стопанство, в земеделските стопанства от различен юридически тип и размери, и в различните райони на страната.

14.Няма достатъчна информация сред фермерите и организациите на земеделските производители за постиженията и „готовите“ иновации на родните институции.

15.Малка част от подпомогнатите стопанства въвеждат нови технологии или продукти.

16.Близо половината от земеделските стопани не са запознати със същността на цифровото земеделие, а само 14% използват съвременни цифрови технологии.

2.1.ХСО.1.3 Възможности

1.Ролята на бюджетното финансиране на аграрни НИРД относително се повишава.

2.При достатъчни стимули и изгоди частният сектор активно се включва в аграрните НИРД.

3.Наличие на значителна обществена подкрепа и финансиране за „Трансфер на знания и действия за осведомяване“, „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване на стопанството“ и „Сътрудничество“.

4.Модернизацията на земеделските стопанства е важно направление от обществената подкрепа за българските стопанства.

5.Приета е Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България, която цели да превърне българското селско стопанство във високо технологична, устойчива, високо продуктивна и атрактивна сфера.

6.Съществува голям потенциал за повишаване на ефективността при адекватна подкрепа и модернизиране на СЗИСС.

7.Европейската и световна СЗИСС предоставя големи възможности за бърз и ефективен трансфер на знания и иновации.

8.Стимулиране на обмена на знания с практическа насоченост по отношение на мениджмънта, знания за опазване на околната среда, специфики за отглеждането на култури/животни.

9.Оценка на резултатите от научените уроци и приложената мярка за иновации с цел правилно таргетиране и разширяване на подпомагането в следващия програмен период.

2.1.ХСО.1.4 Заплахи

1.Разходите за НИРД в селскостопански науки значително намаляват както абсолютно, така и като относителен дял.

2.Разходите за иновационна дейност са високи, което води до високи цени на иновативните технологии и продукти.

3.В страната не е изградена ефективна структура за организация на системата за знания и иновации (AKIS), а съществуващите национални и регионални АКИС не са достатъчно свързани помежду , за да подкрепят ефективно интерактивните иновации. Болшинството от внедряваните иновации в страната са „внос“ от чужбина, поради липса на ефективни решения в родните институти и университети.

4.Нормативни ограничения за реализиране на публично-частно партньорство между научните центрове и агробизнеса.

5.България значително изостава от останалите членки на ЕС по отношение на навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото.

6.Изпълнението на мярка 16.1 от ПРСР 2014-2020 г. изостава, в сравнение другите европейски страни.

7.Нараства конкуренцията със световни доставчици на нови знания и иновации в аграрната сфера.

2.1.ХСО.1.5 Други коментари

Неприложимо

2.1.ХСО.2 Идентифициране на нуждите

Код	Заглавие	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Нуждата е разгледана в стратегически план по ОСП
П.10.1	Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представите	Висок приоритет	Да
П.10.2	Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и нас	Висок приоритет	Да
П.10.3	Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския	Висок приоритет	Да
П.10.4	Насърчаване на различни форми на кооперииране между различните участници в системата на ССЗИСС	висок приоритет	Да
П.10.5	Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на	Висок приоритет	Да

Други коментари във връзка с оценката на потребностите.

1. Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представителна информация и данни за състоянието и развитието на Системата за знания, информация и иновации (AKIS)

Системата за обучение, съвети и разпространение на знанията в селското стопанство в страната включва представители на научната общност /висши училища, научни институти и професионални гимназии/, консултантски и обучителни организации в лицето на Национална служба за съвети в земеделието /НССЗ/ и частни консултантски и обучителни организации, неправителствени организации в областта на селското стопанство, земеделски стопани и техните организации.

В рамките на системата на образованието са налице специализирани звена за трансфер на знания, но предоставяните услуги нямат системен характер. Наблюдава се липса на обратна връзка по отношение на идентифицирани потребности от страна на практиката за планиране и предлагане на дейности, свързани с трансфер на знания, както и липса на систематизиране на информация по отношение постигнати резултати и преодоляване на проблеми в практиката вследствие използването на различни научни изследвания с иновативен характер. От друга страна, се наблюдава ниска ефективност по отношение адаптацията на предлаганите форми на трансфер на знания към потребностите на селскостопанския бизнес, което до определена степен се дължи на липсата на информация за завършилите аграрните специалности в професионалните и висши училища, които впоследствие работят в аграрната сфера. В страната има само една специализирана публична консултантска организация, която извършва по-широк спектър консултантски дейности, докато при частните консултантски организации се наблюдава ограничен обхват на предлаганите дейности.

Въпреки това не е налице адекватна система за събиране на данни и мониторинг за този тип дейност в областта на селското стопанство. Също така се наблюдава липсата на системно обучение на консултантските организации, както и механизми за разширяване на консултантския капацитет. От друга страна, до земеделските стопани и техните организации не достига достатъчно информация по отношение потребностите и напредъка в работата на научната общност в областта на иновациите в селското стопанство. Това от своя страна води до ниска заинтересованост от страна на земеделските стопани да внедряват иновации в своите стопанства. AKIS в страната се състои от разнообразни и много на брой участници, за чиято дейност и комплексни взаимоотношения няма достатъчно представителна и надеждна информация, което силно затруднява анализа и управлението й. Наличната информация за отделните участници има

системен характер само за тези, които получават финансиране по линия на Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони, свързано с подпомагане трансфера на знания, консултантски услуги и стимулиране на сътрудничеството. Потребността е насочена към осигуряването на възможности за изграждане на цялостна система за събиране, обмен и анализ на информацията, насочена към различните участници в AKIS, чрез която да се осигури създаването на устойчива база от данни, гарантираща правилното й адресиране, включително чрез прилагането на различни съвременни методи и цифрови технологии. За тази цел е налице и необходимост от засилване на връзките между различните участници в системата, включително и повишаване ролята на специализираните институции в процесите по координация на обмена, споделянето и разпространението на знания и иновации.

2. Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на AKIS и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство

Също така, по данни на експертна оценка в рамките на анализа, в страната се наблюдава недобра ефективност на ключови за развитието и модернизирането на AKIS връзки. Това се отчита при взаимодействието на отделните университети, на университетите със земеделските производители и частните фирми и консултанти, на научните институти със земеделските производители и частните фирми и консултанти, на НССЗ с частните фирми и консултанти, на асоциациите на производителите помежду им и с частните фирми и консултанти, между частните фирми и консултанти и между самите земеделски производители.

Укрепването на взаимовръзките между участниците в AKIS е обвързано с кадровата осигуреност и материално-техническата база в рамките на различните участници, като по отношение на тези показатели в страната се наблюдават влошени и под световните стандарти показатели. Финансовата обезпеченост на различните участници също е показател, който оказва влияние върху укрепването на взаимовръзките и подобряването на функционирането на системата.

Потребността е насочена и към осигуряването на възможности за укрепване на вътрешните системи на отделните участници в AKIS чрез подобряване и повишаване на техния капацитет и регулярно обновяване на знанията. От друга страна, необходимо е насърчаване укрепването на взаимовръзките чрез подходящи форми на интервенции, включително такива, свързани с периодично повишаване на квалификацията и стимулиране на взаимодействието между образованието и бизнеса. Засилването на взаимовръзките може да бъде постигнато чрез интервенции, свързани с кооперирание и съвместно сътрудничество между участниците за разработване и внедряване на нови технологии, производства и продукти, включително тяхното разпространение.

Укрепването на взаимовръзките трябва да бъде базирано и на целенасочена подкрепа за обезпечаване на съвместното внедряване и разпространение на резултатите, което ще осигури преодоляване на несигурността при въвеждане на иновативни решения в селскостопанския сектор. Повишаване ролята на специализираните институции в процесите по координация на обмена, споделянето и разпространението на знания и иновации ще допринесат за по-точното дефиниране на специфичните форми на интервенции, приложими при изграждането на специфичните взаимовръзки между тях.

3. Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл чрез адаптиране на формите за трансфер на знания към специфичните секторни особености.

По данни от анализа, в страната се наблюдава продължаване на тенденцията преобладаваща част от собствениците и управителите на земеделските стопанства да нямат подходящо специализирано образование или обучение и да разчитат предимно на своя практически опит. Тази тенденция се запазва въпреки целенасочената подкрепа и постигнатите резултати по повишаване квалификацията земеделските стопани чрез финансиране на различни обучителни форми по линия на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. От своя страна, липсата на подходящо образование при земеделските стопани, в комбинация с недостатъчен финансов ресурс, ограничава възможностите за внедряване на иновации и нови технологии в земеделските

стопанства. Данните от анализа показват, че близо половината от земеделските стопани не са запознати със същността на цифровото земеделие, а само 14 % използват съвременни цифрови технологии.

От друга страна, се наблюдава недостатъчна осведоменост и познания на земеделските стопани относно целите за опазване на околна среда и климата, въвеждане на екологосъобразни селскостопански практики, биоразнообразие и др. Данните от анализа сочат, че нивото на адаптивност на организациите, предлагащи обучение, не винаги е в синхрон с очакванията и потребностите на селскостопанския бизнес. Като цяло, въпреки предлаганите разнообразни форми на образование и обучение и значителният размер на изразходваните обществени средства, степента на участие в селските райони през годините след присъединяване към ЕС остава слабо и постоянно намалява (Евростат).

Потребността е насочена към подкрепа на интервенции, които да стимулират организациите, предоставящи различни методи за трансфер на знания, да предлагат форми и методи на обучение и повишаване на квалификация, доближаващи се в максимална степен до потребностите на заетите в селскостопанския сектор. Налице е необходимост от насочване на интервенциите към обучителни дейности на селскостопански теми, включително такива, свързани с опазване компонентите на околната среда и към такива, които осигуряват получаване на познания в областта на иновациите, цифровите технологии и оптимизиране на дейностите чрез съвременни методи на производство.

От друга страна, е необходимо насърчаване участие на земеделските стопани, техните организации и НССЗ в AKIS, което да разшири възможностите за споделяне, обмен и разпространение на знания и опит, включително в контекста на националната мрежа по Общата селскостопанска политика. По този начин ще се осигури и съдействие на администрацията при изпълнението на политиките, насочени към повишаване на конкурентните предимства на селскостопанския отрасъл в зависимост от специфичните очаквания на различните видове производства и структура /обем на стопанствата, възрастова структура, специфични регионални характеристики и др./ на стопанствата.

В контекста на обученията, свързани с качеството на изпълнение на практиките, насочени към опазване на околната среда и климата и биоразнообразието, включително обучението за прилагане на добрите земеделски практики, съвети, обменът на информация и знания са от съществено значение за осигуряването на ефективно изпълнение на земеделските практики от полза за климата и околната среда. Системата за знания и иновации в селското стопанство, в която се включват научни работници, съветници, експерти, фермери и други заинтересовани лица в областта на земеделието, ще помогне за справяне с някои от проблемите между засилената амбиция за опазване на околната среда и жизнеспособните земеделски доходи, например по-ниска възвръщаемост в кратък до средносрочен план в резултат на екологични изисквания. Съществува недостатъчна осведоменост за нарастващите заплахи за околната среда, произтичащи от загубата на биологично разнообразие и последващото от това намаляване на климатичната устойчивост на екосистемите и обществените системи, разчитащи на екосистемни услуги. Информацията относно измененията на климата и екосистемите като единна комплексна система не се разпространява лесно. Недостатъчни са знанията на земеделските стопани за ползите от прилагане на практики, които допринасят за опазване на околната среда и климата.

Необходимо е продължаване прилагането на дейностите за обучения за ограничаване на навлизането на инвазивни видове, особено насекоми и гъби, в горските екосистеми, както и обучение сред обществеността по всички действия за опазване на биологичното разнообразие. Необходимо е и продължаването на мерките за консултации и обучение в екологосъобразните практики – консервационно, интегрирано и биологично земеделие, за да се адресират целите на Зелената сделка, както и целите по Националния план за действие по изменение на климата (НПДИК). Наложително е продължаването на прилагането на дейности за обучения за агроекология, устойчиви земеделски и лесовъдски практики и за включване на обучения по отношение на определяне на методите за предотвратяване и намаляване на негативните последици от изменение на климата, адаптация към климатичните промени и свързаните с ресурсната ефективност аспекти, както и практики, щадящи околната среда. Налице е необходимост от повишаване на знанията по отношение на възможностите за използване на растителни остатъци и заплахите (както и резултатите) от паленето на стърнищата върху околната среда и почвите, от

повишаване на информираността за съхранението и прилагането на оборски тор, нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор (компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия и т.н.), с което се отговаря на целите на кръговата икономика. Различните потребности, свързани с повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл чрез адаптиране на формите за трансфер на знания към специфичните секторни особености, очертани в отделните специфични цели, са:

·Обучения и повишаване на знанията във връзка с приноса за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия /СЦ 4/.

·Обучения и повишаване на знанията за устойчиво управление на природните ресурси (води, почви, въздух) и добри практики в земеделието по отношение на природните ресурси /СЦ 5/;

·Обучения, свързани с качеството на изпълнение с оглед опазване на околната среда и климата и биологичното разнообразие /СЦ 6/.

4. Насърчаване на различни форми на кооперииране между различните участници в системата на AKIS за подобряване ефективността от внедряването, разпространението и приложението на иновативни решения базирани на дигитални технологии и споделяне на знания, специфични за различните секторни производства.

В страната липсва обобщена информация за степента на внедряване на различните типове иновации в селското стопанство. Във всички отрасли на производство има добри примери за внедрени върхови постижения на науката и технологиите. Тези иновации са внедряват от предприемачи-новатори, които успяват да изучат, пренесат и адаптират най-високите постижения в съответната област, като осигурят необходимата организация, финансиране, консултации и ноу-хау по частен път.

Общото равнище на внедряване на иновациите в страната обаче е далеч под европейските нива, като се наблюдават съществени различия в технологичното ниво на „водещите“ стопанства и средното ниво в болшинството от фермите. Според проучване в страната най-разпространени са икономическите иновации, следвани от техническите иновации и доста слабо представяне на социалните и организационни иновации. В тази връзка земеделските производители и партньорите им в AKIS са основни участници, които могат да развият системата за внедряване на аграрни иновации.

Умерени различия по отношение на равнището на активност към иновациите в земеделието се наблюдават и според икономическия тип на стопанствата, като в най-голяма степен необходимост от въвеждането на иновации в производствената дейност е осъзната при малките, едрите ферми и по-младите земеделски стопани. Факторите, които най-силно мотивират фермерите да въведат иновационно решение в своята практика, са получаването на по-високи добиви и реализирането на по-голяма печалба, следвани от по-висока продуктивност и очакваната икономия на време.

Като цяло в страната се наблюдава липса на систематизирана информация за степента на внедряване на различни типове иновации в селското стопанство, както и липса на обмяна на информация към бизнеса за постиженията на научната общност. Процесът по възстановяване на тази връзка беше стартиран чрез механизмите на Европейското партньорство за иновации /ЕПИ/ чрез ЕЗФРСР, към което се отчита засилен интерес от страна на различните участници в AKIS посредством интервенции за кооперииране и сътрудничество с цел въвеждането на иновативни решения в практиката. Това от своя страна е потвърждение на факта, че AKIS предоставя големи възможности за бърз и ефективен трансфер на знания и иновации и реални възможности за реализиране на големия потенциал за повишаване на ефективността в селскостопанския отрасъл.

Потребността адресира необходимостта от подкрепа за осигуряване на качествена информация до участниците в AKIS, която от своя страна да генерира повишаване интереса към разработването и въвеждането на иновации. Също така е необходимо наличието на интервенции, които ще засилят и разширят връзките между образователните, научните звена и бизнеса за разработването на съвместни механизми за практическото реализиране на „триъгълника на знанието" (наука – образование – бизнес), като например насърчаване на сътрудничеството и създаването на оперативни групи в контекста на ЕПИ, или създаване на платформи, форуми и събития, които да улеснят обмена на опит между заинтересованите страни. Също така потребността адресира

необходимостта от финансиране на съвместни начинания между отделните участници в AKIS. Целта е с общи усилия да се постигнат преодоляване на несигурността при въвеждането на иновативни решения в практиката, които насърчават използването на нови технологии, цифрови технологии, технологии оптимизиращи производствения цикъл и управление на стопанството, разработване на нови продукти, практики, дейности свързани с промяна на климата и др.

Целенасочена подкрепа трябва да бъде ориентирана и към по-слабо застъпени иновативни решения, насочени към опазване компонентите на околната среда, нетехнологични иновации и социални иновации, иновации, базирани на спецификите на секторните производства и разпространение на резултатите до по-голям брой участници.

5. Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на стопанствата и оптимизация на производствените и административните процеси.

По данни от анализа България значително изостава от останалите членки на ЕС по отношение на навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото, като последните години страната се нарежда на 26-то място в ЕС по интегрален Индекс на навлизане на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI). В днешни дни се увеличава значително броят на лицата, използващи интернет с цел взаимодействие с обществени институции или за поръчка/покупка на стоки и услуги, като в последните години малко над една пета от населението ползва интернет за взаимодействия с обществени и частни организации. Въпреки това, в сравнение с другите страни на ЕС развитието и използването на електронно правителство и търговия е много по-малко, като България е на последното място в това отношение. По отношение на „Внедряване на цифровите технологии“ страната е на едно от последните места в ЕС, като използването на цифрови технологии в българските предприятия е доста под европейските нива. Може да се предполага, че в предприятията в аграрната сфера и селските райони внедряването на тези технологии изостава дори повече от това в градовете и високотехнологичните отрасли.

Подобно е състоянието и по отношение на „Цифровите обществени услуги“, при които страната заема 23-то място в ЕС. По много от наблюдаваните показатели България е доста под средното равнище за Съюза, като може да се предполага, че в аграрната сфера и селските райони състоянието е подобно или дори по-лошо.

Потребността е насочена към осигуряването на подкрепа и стимулиране на цифровизацията на аграрното управление и продоволствената обезпеченост, в т.ч. подпомагане на процесите по създаване, развитие и интеграция на дигитални инструменти за предоставяне на електронни услуги за различните участници в земеделието и хранително вкусовата промишленост. Наред с това трябва да се стимулира и подпомогне внедряването на цифрови технологии за управление на стопанствата и оптимизация на производствените и административните процеси, включително в публичната администрация и услуги, не на последно място и чрез засилване ролята на всички участници в AKIS, които допринасят за превръщането на селското стопанство във високо технологична, устойчива, високо продуктивна и атрактивна сфера.

Очертава се и потребността от насърчаване използването на трансфера на знания и иновации, включително дигитални технологии в селското стопанство за повишаване на доходността в земеделските стопанства /СЦ1/, както и конкретни дейности адресирани в СЦ2. По отношение насърчаването на младите земеделски стопани се идентифицира потребността от цифровизация - прилагане на цифровите технологии от младите фермери за планиране на производствения процес и управлението на стопанството чрез таблет или мобилен телефон, което може да бъде постигнато чрез насърчаване на инвестиции в дигитализация на процеса на управление на стопанските операции и на производството от планиране на агрономически операции до предлагане на продукцията /СЦ7/.

2.1.XCO.4 Логика на интервенцията

Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Общ показател за крайния продукт
Sectoral -	ADVI1(47(1)(b)) - консултантски услуги и	I.Г.1.4 - Интервенции, свързани с	O.35. Брой на

Плодове и зеленчуци	техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд	консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на	подпомогнатите оперативни програми
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.1 - Инвестиции в земеделските стопанства	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване	II.Г.1.1. - Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
RD	COOP(77) - Сътрудничество	II.Ж.1. - Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации	O.1. Брой на проектите на оперативните групи за европейско партньорство за иновации (ЕПИ)
RD	COOP(77) - Сътрудничество	II.Ж.2 - Сътрудничество за къси вериги на доставка	O.1. Брой на проектите на оперативните групи за европейско партньорство за иновации (ЕПИ)
RD	KNOW(78) - Обмен на знания и разпространение на информация	II.И.1. - Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет	O.33. Брой на подпомаганите дейности или единици за обучение, консултации и повишаване на осведомеността
RD	KNOW(78) - Обмен на знания и разпространение на информация	II.И.2. - Професионално обучение и придобиване на знания	O.33. Брой на подпомаганите дейности или единици за обучение, консултации и повишаване на осведомеността

Преглед

В рамките на „Междусекторна цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им“, Стратегическият план ще адресира петте, идентифицирани потребности чрез интервенции, целящи: повишаване на квалификацията, знанията и уменията на земеделските и горски стопани и заетите лица в техните стопанства; създаване на по-ефективна системата за споделяне на знания и иновации и цифровизация в селското стопанство чрез въвличане на национално, регионално и областно представителни браншови организации, по-голям брой консултанти и повишаване на техния капацитет и стимулиране на различни форми на

сътрудничество, допринасящи за постигане на целите на ЕПИ.

Предвидените интервенции, като инструменти за хоризонтална намеса, освен петте идентифицирани потребности, в рамките на хоризонталната цел, адресират чрез специфични дейности, приоритети и задължителни теми и потребности, идентифицирани в рамките на специфични цели № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 9.

Потребност № 10.1. Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представителна информация и данни за състоянието и развитието на Системата за знания, информация и иновации (AKIS)

В рамките на дирекция „Развитие на селските райони“ на Министерство на земеделието и храните (МЗХ) ще бъде структурирано координационно звено, което да събира, систематизира и анализира информацията, която се създава в рамките на AKIS. Ще се определи изискване за изготвяне на резюме и видео-материали, където е приложимо, от проведените обучения, демонстрации, семинари, демонстрационни дейности и иновативни проекти и др. Тези материали ще бъдат подавани към звеното в МЗХ, което ще има възможност да обединява постъпваща информация в единна информационна платформа, достъпна за заинтересованите страни.

Звеното ще изпълнява координиращи функции, като спомага за провеждане на целенасочена информационна кампания, свързана с популяризиране на интервенциите, включени в Стратегическия план и ще подпомага НССЗ, браншовите организации и другите участници в AKIS при провеждане на информационни семинари, конференции и уъркшопи. Ще бъдат организирани и тематични работни групи, на които заинтересованите страни ще се включват в процеса на разработване на схеми и мерки от свързани с разпространение на знания, иновации и цифровизация. Звеното ще е отговорно и за ежегодното обучение на всички консултанти, участващи в AKIS.

За осигуряване на ефективни методи за събиране и систематизиране на информация ще допринася и Националната мрежа за ОСП. Целта ще бъде да се обхване по-голяма част от земеделските стопани чрез изградените връзки на локално ниво и познаване на специфичните канали за разпространение на информация сред местните общности.

За адресиране на потребността от осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представителна информация и данни за състоянието и развитието на AKIS се предвижда включване на интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ съгл. чл. 78 (ЕЗФРСР).

Посредством интервенцията ще бъде осигурена подкрепа за функциониране на общински мобилни центрове към НССЗ, които ще имат ангажимент съвместно с областните си структури да събират и да разпространяват информация сред различни заинтересовани страни в рамките на AKIS посредством различни информационни събития, дейности и канали, въвличайки активно представители на научната общност (ВУЗ/ССА/БАН), както и чрез предоставяне на информация и съдействие на земеделските стопани на терен.

НССЗ и браншовите организации, като основни участници в AKIS, ще спомагат за свързването на различни заинтересовани страни, изправени пред идентични проблеми, ще обобщава информацията по отношение на участници, инициативи, потенциални кандидати по различни интервенции, включени в Стратегическия план към координационното звено в т.ч. по отношение на потенциала за сформиране и функциониране на оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) във връзка с първи етап на интервенцията.

Разширяването на териториалния обхват на НССЗ на общинско ниво и включването на браншови организации, притежаващи капацитет за предоставяне на адекватни консултантски услуги ще гарантира възможността за предоставянето на систематизирана информация от съответните организации към Министерство на земеделието и храните, обхващаща по-широк кръг от участници в обхвата на AKIS, като по този начин ще се гарантира предприемане на навременни адекватни действия, които да позволят ускоряване на трансфера на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство.

Потребност № 10.2. Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на AKIS и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство

Укрепване на взаимовръзките между участниците в AKIS ще се постига най-вече чрез интервенцията „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ съгл. чл. 77 (ЕЗФРСР), включително навременното стартиране на първи етап, насочен към сформиране на оперативните групи. Чрез интервенцията за сформиране на оперативни групи директно се насърчава създаване и укрепване на връзките между земеделските производители, научните среди, браншови организации, консултантски организации и други партньори, съобразно спецификата на конкретния иновативен проект.

За адресиране на потребността от укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на AKIS и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство се предвижда ефект да укаже и интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ чл. 78 (ЕЗФРСР). Предвижда се интервенцията да осигури подпомагане за консултантски организации, с цел предоставяне на различни консултантски пакети на земеделски стопани, в т.ч. консултации по отношение на възможността за сформиране и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ (Консултантски пакет № 10). В резултат на осигурената подкрепа, по-голям брой земеделски стопани ще имат достъп до информация и качествени консултантски услуги в областта на земеделието, цифровизацията и дигитализацията в селското стопанство, като ще се насърчи процеса за разработване на иновации.

Укрепването на взаимовръзките между отделните участници в AKIS ще се постигне и чрез прилагане на интервенция „Професионално обучение и придобиване на умения“ чл. 78 (ЕЗФРСР), по която Националната служба за съвети в земеделието, представителите на научните среди, неправителствени организации в сферата на селското стопанство и др. участници в AKIS ще имат възможност да си партнират при провеждане на различни обучителни, информационни и демонстрационни събития, имащи за цел да повишат знанията и уменията на земеделските стопани по отношение на новите предизвикателства и възможности.

В последните години, браншовите организации се наложиха като естествен проводник на разпространение на знания и информация сред земеделските производители. Интегрирането им в AKIS ще насърчи развитието на още един ефективен канал на разпространение на знания и ще спомогне за по-лесен достъп на земеделските производители до обучения и консултации за развитие на техните стопанства.

За укрепване на взаимовръзките между участниците ще допринася и Национална мрежа за ОСП. Функциите по насърчаване на взаимодействието между всички заинтересовани страни в процеса на изграждане на знания, както и подпомагане внедряването на иновациите, ще се осъществяват от 28-те регионални звена на Мрежата. Целта ще бъде да се обхване по-голяма част от земеделските стопани чрез изградените връзки на локално ниво и познаване на специфичните канали за разпространение на информация сред местните общности. Обменът на информация и знания ще се базира и на подхода „отдолу-нагоре“ чрез организиране на информационни събития, семинари и посещения на стопанства за споделяне на добри практики по заявка от участниците в мрежата.

Потребност № 10.3. Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл чрез адаптиране на формите за трансфер на знания към специфичните секторни особености.

Интервенция „Професионално обучение и придобиване на умения“, съгл. чл. 78 (ЕЗФРСР), предвижда подкрепата да се предоставя за обучение и придобиване на умения в областта на селското и горското стопанство, в т.ч. за заетите лица в производствения процес. Финансовата помощ, която ще се предоставя на обучаващи организации, ще осигури възможност посредством различни форми и методи за предоставяне на обучения и демонстрации за повишаване на професионалната квалификация и познания по различни теми на предприемачите и заетите лица в

селскостопанския отрасъл, които ще са крайните получатели на подкрепата.

Предвидените дейности за трансфер на знания допускат гъвкави форми на обучения, които ще осигурят възможност за фермерите да придобият удостоверения за професионална квалификация или професионално обучение без да отсъстват прекалено дълго от стопанствата си. По този начин ще се осигури възможност за по-добри резултати в производствената дейност въз основа на достъп до необходимите познания и информация. Ще се гарантира и възможността за подобряване на статистическата картина по отношение на нивото на образованост на предприемачите в сектора. Ще бъде осигурена възможност и за провеждане на информационни семинари и демонстрационни дейности, насочени към специфични секторни особености и изведени свързани с тях потребности към специфичните цели на Стратегическия план, в т.ч. за теми като опазване на околната среда, биологичното разнообразие, използването на цифрови технологии и др.

Потребност № 10.4. Насърчаване на различни форми на кооперирane между различните участници в системата на AKIS за подобряване ефективността от внедряването, разпространението и приложението на иновативни решения, базирани на дигитални технологии и споделяне на знания, специфични за различните секторни производства.

Потребността ще бъде адресирана чрез интервенцията„Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ чл. 77 (ЕЗФРСР). Подкрепата се предоставя за сформиране и функциониране на оперативни групи за постигането на целите на Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост.

Оперативните групи могат да обединяват различни участници, с цел разработване на подобряване ефективността от внедряването, разпространението и приложението на иновативни решения, в т.ч. базирани на дигитални технологии и споделяне на знания, специфични за различните секторни производства. Очакваният ефект от прилагане на интервенцията е да се допринесе в най-голяма степен за засилване и укрепване на връзките между земеделското производство и изследователската дейност чрез прилагането на проекти с потенциал за иновации. Подкрепените форми на сътрудничество ще бъдат базирани на интерактивен иновационен модел, който е свързан с разработване на иновативни решения, фокусиращи се върху нуждите на фермерите, който обединява широк и разнообразен кръг от потенциални участници, вземащи решения съвместно на всеки един етап от изпълнение на проекта. Акцент ще бъде поставен върху проектите, насочени към прилагане на цифрови технологии и проектите, свързани с опазване на компонентите на околната среда. Предвижда се чрез интервенцията да бъдат подкрепени 100 оперативни групи на първи етап за процеса на сформиране на оперативни групи и най-малко 130 оперативни групи да бъдат подкрепени за втори етап, свързан със функциониране на оперативните групи.

С цел насърчаване на сътрудничеството в рамките на AKIS се предвижда интервенция „Професионално обучение и придобиване на умения“, съгл. чл. 78 (ЕЗФРСР). Наблюдава се дефицит по отношение на връзката между науката, бизнеса и администрацията. Подпомагането обхваща дейности за придобиване на умения, които включват провеждане на информационни семинари за повишаване на знанията по конкретни теми, насочени към постигане на специфичните цели и идентифицираните потребности в Стратегическия план, както и демонстрационни дейности за краткосрочен обмен на опит между наука, производители, съветници и другите участници в AKIS.

Също така чрез интервенция "Сътрудничество за къси вериги на доставки" ще подпомагат проекти на оперативни групи за развитие на къси вериги на доставки на селскостопански продукти, като от своя страна ще гарантира, че земеделските стопани ще получат по-висока цена за произведена от тях продукция. Оперативните групи за къси вериги на доставки ще имат възможност да обменят опит чрез мрежата на ЕПИ с други оперативни групи, изпълняващи подобни проекти.

Потребност № 10.5. Цифровизация и дигитализация на аграрното управление и продоволствената обезпеченост. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на стопанствата и оптимизация на производствените и административните процеси.

За ускоряване на цифровизацията и дигитализацията ще се прилага интервенцията „Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда“ член 73 (ЕЗФРСР). Ще се подкрепя внедряване на нови технологии, които са пазарно ориентирани и насочени към инвестиции и диверсификация на производствата. Предвижда се подкрепа за закупуване на машини, съоръжения и оборудване, приложения и уеб-инструменти за цифровизация на земеделието, както и нови технологии и иновативни решения, позволяващи му производство на продукция с високо качество и при по-добри ценови характеристики в т.ч. цифрово земеделие. По този начин ще се насочи подпомагането към иновациите и новите технологии, включително в дигиталната област. Поради затрудненията в осигуряването на работна ръка за селскостопанското производство ще се осигурят възможности за автоматизация на работните процеси с цел увеличава производителността на животновъдните и растениевъдите стопанства.

Интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ член 78 (ЕЗФРСР) чрез специален консултантски пакет предвижда възможност земеделските стопани да бъдат съветвани как да използват в своите стопанства дигитални инструменти и технологии. Чрез интервенция „Професионално образование и придобиване на умения“ член 78 (ЕЗФРСР) ще се подпомагат дейности по образование и обучение, включващи задължителни часове за използване на цифрови технологии. Ще се дава предимство чрез критериите за подбор на проекти за провеждането на семинари и демонстрационни дейности, насочени към използване на цифрови технологии.

Интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ член 77 (ЕЗФРСР) предвижда възможността в състава на оперативните групи да бъдат включвани юридически лица с нестопанска цел в сферата на цифровите технологии, като в допълнение се предвижда предимство за проекти, свързани с прилагане на цифрови технологии, за да се насърчи разработването и прилагането на такъв тип проекти с потенциал за иновации.

Допълнителен принос

В рамките на специфична № 1 „Подпомагане на достатъчно надеждни земеделски доходи и устойчивост с цел подобряване на продоволствената сигурност“ и специфична цел № 2 „Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията“, идентифицираните потребности ще бъдат адресирани посредством предоставяне на съвети, консултации и обучения за земеделски стопанства, свързани с начини за повишаване на конкурентоспособността и устойчивото развитие на стопанства, в т.ч. свързани с използването на дигитални/цифрови технологии.

Потребността от „Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока добавена стойност в малките стопанства“ ще бъде адресирана чрез консултации на малки и много малки земеделски стопанства по въпроси, свързани с икономическите показатели на земеделското стопанство, конкурентоспособността и маркетинга и реализация на произвежданите земеделски продукти чрез интервенции, попадащи в обхвата на ЕЗФРСР, както и чрез подпомагане при изготвяне на проектни предложения по интервенции, насочени към тях.

Допълнителен ефект по отношение на постигането на специфични цели № 4, 5 и 6 ще се постигне чрез представяне на обучения и консултации, насочени към повишаване на знанията по теми, свързани със: смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия; повишаване на знанията за устойчиво управление на природните ресурси (води, почви, въздух) и добри практики в земеделието по отношение на природните ресурси и дейности и практики, допринасящи за опазване на околната среда и биологичното разнообразие.

По специфична цел № 7 „Привличане на млади фермери и улесняване на развитието на бизнеса в селските райони“, потребността от увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход и улесняване стартирането на стопанство ще бъде адресирана чрез консултации на млади

земеделски стопанства по различни въпроси, свързани със селскостопанското производство, както и по въпроси, свързани с икономическите показатели на земеделското стопанство, конкурентоспособността и маркетинга и реализация на произвежданите земеделски продукти чрез интервенции, попадащи в обхвата на ЕЗФРСР. Ще бъде предоставена възможност за безплатно изготвяне на бизнес планове и съдействие за подготовка на проектни предложения на младите фермери да кандидатстват за подкрепа чрез интервенция „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани“.

Чрез подпомагане на организации, предоставящи трансфер на знания посредством различни форми на обучения ще се осигури възможност за фермерите да придобият удостоверения за професионална квалификация или за професионално обучение или удостоверения за правоспособност за работа със земеделска техника, като по този начин ще се отговори на потребността за повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла, в рамките на тази специфична цел.

Потребността от „Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока“ и постигането на специфична цел № 9 „Подобряване на реакцията на селското стопанство в ЕС в отговор на обществените изисквания по отношение на храните и здравето, включително за безвредна, питателна и устойчива храна, както и за хуманно отношение към животните“ ще включва интервенция „Професионално обучение и придобиване на умения“, която предвижда възможност земеделските стопани да придобият повече знания и по-добри умения, включително въз основа на практически съвети по отношение на практиките за биологично производство на селскостопански продукти.

2.1.XCO.5 Когато е целесъобразно, обосновка за употребата на програма InvestEU, включително сумата и очакваният ѝ принос към специфичната цел/междусекторната цел

Неприложимо

2.1.XCO.8 Избор на показател(и) за резултатите

Избор на показатели за резултатите за тази специфична цел

Показатели за резултатите [препоръчителните показатели за резултатите за тази специфична цел са обозначени изцяло с получер шрифт]	Целева стойност
R.1 CU PR - Подобряване на резултатите чрез знания и иновации Брой лица, които се възползват от консултации, обучение, обмен на знания или участват в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, с цел подобряване на устойчивите показатели в областта на икономиката, социалните дейности, околната среда, климата и ефективното използване на ресурсите	187 600,00
R.2 CU - Създаване на връзка между консултациите и системите за знания Брой на съветниците, които получават подпомагане за интегриране в системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)	300,00
R.3 CU - Цифровизация на селското стопанство Брой на стопанствата, ползващи се от подпомагане с цел използване на технологии за цифрово земеделие по линия на ОСП	7,10 %
R.28 CU - Качество на изпълнението, свързано с околната среда или с климата, постигано чрез знания и иновации Брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи по европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, свързани с показателите в областта на околната среда и климата	16 500,00

Обосновка на целевите стойности и свързаните с тях основни етапи

R.1 Стойността на индикатора се формира от броя на земеделските и горски стопани, за които е предвидено да получат съвети под формата на съветнически пакети, в рамките на интервенция „Консултантски услуги и пошиване на консултантския капацитет“. В периода на прилагане се

предвижда чрез интервенцията да се предоставят над 50 000 съветнически пакета. Също така чрез подпомагането на дейността на мобилните общински офиси се предвижда след 2025 г. да бъдат предоставени средно по 14 000 съвета на година на земеделски стопани на терен, която стойност също е предвидена в индикатора. В рамките на 28-те мобилни офиси, дейността си ще изпълняват общо 56 експерт консултанта – членове на консултантския екип (по двама консултанта в един мобилен офис). Предвижда се един консултант на мобилен офис да предоставя най-малко една консултация на земеделски стопанин на терен за един работен ден в годината или общо над 56 000 съвети и консултации в периода 2026 – 2029 г. Чрез интервенцията „Професионално обучение и придобиване на умения“ се предвиждат над 100 000 обучаеми да участват в семинари, курсове за обучение или демонстрационни дейности.

Предвидените стойности се отнасят до обучаеми/консултирани, които могат да бъдат обучени или съветвани по различни теми, направления и специалности поради което е възможно и най-вероятно да се получи "двойно броене", т.е. едно лице да получи консултации по различни пакети и/или да участва в информационни семинари на различни теми.

В допълнение в индикатора се отнасят и лицата, които се предвижда да си сътрудничат в рамките на оперативни групи, които са бенефициенти по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“, в т.ч. в рамките на първа стъпка и втора стъпка на изпълнение. Принос към индикатора ще окаже и изпълнението на проектите по интервенция "Сътрудничество за къси вериги на доставка".

R.2 Стойността на индикатора се формира от прогнозния брой на съветниците/съветническите организации, участващи като партньори в рамките на одобрени проекти на оперативни групи по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“, където е предвидена прогнозна стойност от общо 120 съветници, които да бъдат интегрирани в Системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS) чрез участие в одобрени проекти на оперативни групи в първа стъпка и/или втора стъпка.

Към тази стойност се добавя и броят на членовете на консултантския екип на мобилните офиси на НССЗ, които в периода 2026-2029 г. чрез интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ се предвижда да получават подкрепа за дейности, свързани с подпомагане укрепването на AKIS на общинско ниво, както и за запознаване на земеделските стопани с целите на Европейското партньорство за иновации и възможностите за участие в оперативни групи.

Също така в индикатора се отчитат прогнозния брой на съветниците, бенефициенти за предоставяне на съветнически пакети по интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“, които ще предоставят съветнически пакет № 12 на земеделски стопани, който е свързан с целите на ЕПИ и възможността за участие в оперативни групи. Към индикатора ще бъдат отнесени и съветниците, които ще предоставят демонстрационни дейности или ще провеждат информационни семинари чрез интервенция „Професионално обучение и придобиване на умения“.

R.3 За периода на прилагане на интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ се предвижда на най-малко 7 600 земеделски стопани да бъде предоставен предвидения съветнически пакет, свързан с използването на цифрови/дигитални технологии в стопанството.

Чрез интервенция „Професионално образование и придобиване на умения“ се предвижда подпомагане на информационни семинари и демонстрационни дейности, свързани с използването на цифрови технологии, от които прогнозно да се възползват близо 9 700 земеделски стопани, обогатявайки дигиталните си знания и умения.

Също така в рамките на интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ се предвижда да се подпомагат с приоритет проекти, предвиждащи използване на цифрови/дигитални технологии, където се очаква над 70 земеделски стопани, участници в оперативните групи, да се възползват от иновативните решения чрез директна подкрепа по интервенцията. Към индикаторът ще допринесат и подкрепените проекти по интервенция "Инвестиции в земеделски стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда", където се предвижда да се подкрепят най-малко 160 земеделски стопани за инвестиции за прецизно земеделие.

R.28 За периода на прилагане на интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ се предвижда на най-малко 10 000 земеделски стопани да бъде предоставени съветнически пакети, свързани с опазване на околната реда (Предоставяне на съветнически услуги по отношение на смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия; повишаване на знанията за устойчиво управление на природните ресурси (води, почви, въздух) и добри практики в земеделието по отношение на природните ресурси; защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта). Чрез интервенция „Професионално образование и придобиване на умения“ се предвижда най-малко 9 600 обучаеми лица да участват в семинари или демонстрационни дейности, свързани с опазване на околната среда в т.ч. биологичното разнообразие.

Също така в рамките на интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ се предвижда да се подпомагат в приоритет проекти, насочени към опазване на околната среда и технологии, свързани с оползотворяване на вторични продукти от селското стопанство, където се очаква над 230 земеделски стопани и други заинтересовани лица, участници в оперативните групи, да се възползват от иновативните предложения чрез директна подкрепа.

2.1.XCO.9 Обосновка на разпределението на финансовите средства

Финансовото разпределение за интервенциите, програмирани по хоризонталната цел, е съответстващо на възможността за задоволяване на потребностите, произтичащи от анализа на потребностите, позволява да се постигнат целите в съответствие с прогнозните целеви стойности на индикаторите за резултат и се отразява в предложения Финансов план.

Към тази специфична цел условно е насочен финансов ресурс, в размер на 439 млн. евро публични средства (тези интервенции, които допринасят до повече от една специфична цел, са отнесени в пълен размер с определения си бюджет във всички СЦ, в които допринасят).

Интервенциите, допринасящи за постигането на целта са „Инвестиции в земеделските стопанства“, „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“, „Професионално обучение и придобиване на умения“ и „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ (ЕЗФРСР).

2.2 Показатели за контекста и други стойности, използвани за изчисляване на целевите стойности

Показатели за контекста (код съгласно рамката за качество на изпълнението, мониторинг и оценка)	Базова стойност	Базова година	Актуализирана стойност	Актуализирана година	Обосновка/коментари	Източник на данните
C.01 Общо селско население — за LEADER (R.38) (Лице)	900 963,00	2020	2 812 687,00	2020	В селските райони по подхода ВОМР влизат общини (LAU 1), в които няма населено място с население над 30 000 души	https://bit.ly/3M5BV7A
C.01b Общо селско население — за услуги и инфраструктура (R.41) (Лице)	900 963,00	2020	2 110 895,00	2021	Новата национална дефиниция определя като „селски райони" общините, в които няма населено място с население над 15 000 души (215 общини)	https://bit.ly/3M5BV7A
C.05 Общо горски площи (Хектари)	4 723 739,00	2018				
C.12 Общо стопанства (Стопанство)	202 720,00	2016				
C.17 Общо използвана земеделска площ (ИЗП) (Хектари)	5 037 470,00	2019				
C.19 Общо земеделски площи и горски площи в защитени зони по „Натура 2000" (Хектари)	1 123 476,00	2018				
C.23 Общ брой на животинските единици (Животински единици)	1 094 240,00	2016				
D.35 Общ брой на пчелните кошери, които са отчетени пред Европейската комисия: средна стойност за последните три налични години по време на съставянето на плана. (Кошери)	838 064,00	2020				

2.3 План за целевите стойности

2.3.1 Обобщаваща таблица

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
R.1 CU PR Подобряване на резултатите чрез знания и иновации Брой лица, които се възползват от консултации, обучение, обмен на знания или участват в оперативни	SO3, XCO		3 800,00	26 300,00	71 100,00	119 300,00	167 700,00	187 600,00	187 600,00

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, с цел подобряване на устойчивите показатели в областта на икономиката, социалните дейности, околната среда, климата и ефективното използване на ресурсите									
R.2 CU Създаване на връзка между консултациите и системите за знания Брой на съветниците, които получават подпомагане за интегриране в системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)	XCO		90,00	140,00	200,00	250,00	300,00	300,00	300,00
R.3 CU Цифровизация на селското стопанство Брой на стопанствата, ползващи се от подпомагане с цел използване на технологии за цифрово земеделие по линия на ОСП	SO2, SO4, XCO		0,20 %	1,48 %	3,21 %	5,13 %	7,10 %	7,10 %	7,10 %
R.3 Числител: Брой на бенефициерите на изплатено целево подпомагане			400,00 farm	3 000,00 farm	6 500,00 farm	10 400,00 farm	14 400,00 farm	14 400,00 farm	14 400,00 farm
R.3 Знаменател: Общо стопанства		202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm
R.4 Създаване на връзка между подпомагането на доходите и стандартите и добрите практики Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от схеми за подпомагане на доходите при	SO1		76,91 %	77,68 %	78,46 %	79,24 %	80,03 %		80,03 %

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
обвързаност с предварителни условия									
R.4 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			3 874 241,49 ha	3 913 237,45 ha	3 952 184,60 ha	3 991 470,79 ha	4 031 502,68 ha		4 031 502,68 ha
R.4 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha
R.5 Управление на риска Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП	SO1, SO2, SO3		29,60 %	29,60 %	29,60 %	29,60 %	29,60 %	29,60 %	29,60 %
R.5 Числител: Брой на стопанствата, ползващи се от съответно подпомагане			60 000,00 farm	60 000,00 farm	60 000,00 farm	60 000,00 farm	60 000,00 farm	60 000,00 farm	60 000,00 farm
R.5 Знаменател: Общо стопанства		202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm
R.6 [PR] Преразпределяне към по-малките стопанства Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)	SO1		161,77 %	161,77 %	161,77 %	161,77 %	161,77 %		161,77 %
R.6 Числител: Средна стойност на преките плащания/хектар за бенефициери с размер под средния за стопанствата			326,72 EUR/ha	326,72 EUR/ha	326,72 EUR/ha	326,72 EUR/ha	326,72 EUR/ha		326,72 EUR/ha
R.6 Знаменател: Средна стойност на преките плащания/хектар за всички бенефициери			201,96 EUR/ha	201,96 EUR/ha	201,96 EUR/ha	201,96 EUR/ha	201,96 EUR/ha		201,96 EUR/ha
R.7 [PR] Увеличаване на подпомагането за земеделски стопанства в райони със специфични потребности Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с	SO1		104,33 %	104,33 %	104,33 %	104,33 %	104,33 %		104,33 %

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)									
R.7 Числител: Средна стойност на подпомагането на доходите/хектар за бенефициери в райони със специфични потребности			217,00 EUR/ha	217,00 EUR/ha	217,00 EUR/ha	217,00 EUR/ha	217,00 EUR/ha		217,00 EUR/ha
R.7 Знаменател: Средна стойност на подпомагането на доходите/хектар за всички бенефициери			208,00 EUR/ha	208,00 EUR/ha	208,00 EUR/ha	208,00 EUR/ha	208,00 EUR/ha		208,00 EUR/ha
R.8 Насочване към стопанства в конкретни сектори Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството	SO1		16,28 %	16,28 %	16,28 %	16,28 %	16,28 %		16,28 %
R.8 Числител: Брой на бенефициерите на обвързано с производството подпомагане на доходите			33 000,00 farm	33 000,00 farm	33 000,00 farm	33 000,00 farm	33 000,00 farm		33 000,00 farm
R.8 Знаменател: Общо стопанства		202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm
R.9 [CU PR] Модернизация на стопанствата Дял на земеделските стопани, получаващи подпомагане за инвестиции с цел преструктуриране и модернизиране, включително подобряване на ресурсната ефективност	SO2, SO9		0,07 %	0,41 %	0,96 %	1,50 %	1,89 %	1,98 %	1,98 %
R.9 Числител: Брой на бенефициерите, получаващи съответно подпомагане			136,00 farm	833,00 farm	1 950,00 farm	3 047,00 farm	3 822,00 farm	4 011,00 farm	4 011,00 farm
R.9 Знаменател: Общо стопанства		202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
R.10 CU PR Подобряване на организацията на веригата на доставките Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП	SO2, SO3, SO9		0,07 %	0,23 %	0,31 %	0,46 %	0,53 %	0,53 %	0,53 %
R.10 Числител: Брой на бенефициерите на съответно подпомагане			148,00 farm	459,00 farm	629,00 farm	939,00 farm	1 080,00 farm	1 080,00 farm	1 080,00 farm
R.10 Знаменател: Общо стопанства		202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm
R.11 /Мляко и млечни продукти Концентриране на предлагането Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори	SO3		0,79 %	0,79 %	0,79 %	0,79 %	0,79 %		
R.11 Числител: Обща стойност на предлаганата на пазара продукция по организации на производители с оперативни програми			3 067 798,00 EUR	3 067 798,00 EUR	3 067 798,00 EUR	3 067 798,00 EUR	3 067 798,00 EUR		
R.11 Знаменател: Обща стойност на производството в засегнатите сектори			386 350 000,00 EUR	386 350 000,00 EUR	386 350 000,00 EUR	386 350 000,00 EUR	386 350 000,00 EUR		386 350 000,00 EUR
R.11 /Плодове и зеленчуци Концентриране на предлагането Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори	SO3		2,21 %	2,95 %	2,95 %	2,95 %	2,95 %		

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
R.11 Числител: Обща стойност на предлаганата на пазара продукция по организации на производители с оперативни програми			6 902 546,00 EUR	9 203 395,00 EUR	9 203 395,00 EUR	9 203 395,00 EUR	9 203 395,00 EUR		
R.11 Знаменател: Обща стойност на производството в засегнатите сектори			311 810 000,00 EUR	311 810 000,00 EUR	311 810 000,00 EUR	311 810 000,00 EUR	311 810 000,00 EUR		311 810 000,00 EUR
R.12 Адаптиране към изменението на климата Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), за която са поети подпомагани задължения за подобряване на адаптирането към изменението на климата	SO4, SO5, SO6		0,01 %	1,85 %	1,85 %	1,85 %	1,85 %	1,84 %	1,85 %
R.12 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			562,00 ha	93 060,50 ha	92 985,62 ha	92 986,62 ha	92 987,62 ha	92 660,50 ha	93 060,50 ha
R.12 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha
R.14 [PR] Съхранение на въглероден диоксид в почвата и в биомаса Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)	SO4		13,73 %	19,25 %	19,77 %	20,26 %	19,91 %		20,26 %
R.14 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			691 469,00 ha	969 903,00 ha	995 834,00 ha	1 020 369,00 ha	1 002 877,00 ha		1 020 369,00 ha
R.14 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
R.15 CU Възобновяема енергия от земеделието и горското стопанство и от други възобновяеми източници Подпомагани инвестиции в капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници, включително на биологична основа (в MW)	SO4			3,00 MW	7,00 MW	9,00 MW	14,00 MW	17,00 MW	17,00 MW
R.16 CU Инвестиции, свързани с климата Дял на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП с цел да се допринесе за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, както и за производство на възобновяема енергия или биоматериали	SO3, SO4			0,04 %	0,09 %	0,12 %	0,19 %	0,23 %	0,23 %
R.16 Числител: Брой на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП с цел допринасяне към смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, за възобновяема енергия или производство на биоматериали				80,00 farm	176,00 farm	240,00 farm	384,00 farm	464,00 farm	464,00 farm
R.16 Знаменател: Общо стопанства		202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm
R.17 CU PR Залесена площ Подпомогната площ за залесяване, възстановяване на агро-лесовъдната система, включително разпределения	SO4, SO6			5,95 ha	1 704,30 ha	1 704,30 ha	2 795,49 ha	2 795,49 ha	2 795,49 ha
R.18 CU Инвестиционно	SO4			6 000 000,00 EUR	16 736 000,00 EUR	37 358 072,00 EUR	45 214 928,00 EUR	48 095 000,00 EUR	48 095 000,00 EUR

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
подпомагане за горския сектор Обща стойност на инвестициите за подобряване на ефективността в сектора на горското стопанство									
R.19 [PR] Подобряване и опазване на почвите Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)	SO5		61,65 %	59,40 %	59,43 %	59,46 %	59,50 %		61,65 %
R.19 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			3 105 673,00 ha	2 992 408,00 ha	2 993 892,00 ha	2 995 530,00 ha	2 997 340,30 ha		3 105 673,00 ha
R.19 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha
R.20 [PR] Подобряване на качеството на въздуха Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите на амоняк	SO5		8,28 %	14,89 %	15,40 %	15,89 %	15,54 %		15,89 %
R.20 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			417 100,00 ha	749 903,00 ha	775 834,00 ha	800 369,00 ha	782 877,00 ha		800 369,00 ha
R.20 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha
R.21 [PR] Опазване на качеството на водата	SO5		9,38 %	16,46 %	17,49 %	18,62 %	18,94 %		18,94 %

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за качеството на водните обекти									
R.21 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			472 436,22 ha	829 145,00 ha	881 216,00 ha	937 743,00 ha	954 051,00 ha		954 051,00 ha
R.21 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha
R.22 [PR] Устойчиво управление на хранителните вещества Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за подобряване на управлението на хранителните вещества	SO5		8,66 %	15,46 %	16,01 %	16,53 %	16,22 %	0,28 %	16,53 %
R.22 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			436 327,54 ha	778 962,01 ha	806 377,01 ha	832 550,01 ha	816 868,01 ha	14 202,47 ha	832 550,01 ha
R.22 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha
R.24 [PR] Устойчива и намалена употреба на пестициди Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани конкретни ангажименти, водещи до устойчиво използване на пестициди с цел да се намалят рисковете от пестицидите и тяхното въздействие, като изтичането на пестициди	SO5		11,88 %	36,85 %	37,37 %	38,00 %	38,68 %	1,93 %	38,68 %
R.24 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			598 328,76 ha	1 856 321,29 ha	1 882 461,29 ha	1 914 453,29 ha	1 948 253,29 ha	97 064,75 ha	1 948 253,29 ha
R.24 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
R.25 Екологични характеристики в сектора на селскостопанските животни Дял на животинските единици съгласно подпомогнатите ангажименти за подобряване на устойчивостта на околната среда	SO6		1,50 %	1,28 %	5,53 %	5,30 %	5,52 %		5,53 %
R.25 Числител: Брой на животинските единици, за които е извършено съответно плащане			16 451,00 LU	14 011,00 LU	60 475,53 LU	58 006,00 LU	60 407,43 LU		60 475,53 LU
R.25 Знаменател: Общ брой на животинските единици		1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU
R.26 [CU] Инвестиции, свързани с природните ресурси Дял на стопанствата, ползващи се от продуктивни и непродуктивни инвестиции по ОСП за опазване на природните ресурси	SO6			0,04 %	0,09 %	0,12 %	0,19 %	0,23 %	0,23 %
R.26 Числител: Брой на стопанствата, които получават целево подпомагане				80,00 farm	176,00 farm	240,00 farm	384,00 farm	464,00 farm	464,00 farm
R.26 Знаменател: Общо стопанства		202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm
R.27 [CU] Качество на изпълнението, свързано с околната среда или с климата, постигано чрез инвестиции в селските райони Брой на операциите, които допринасят за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него в селските райони	SO4, SO5		5,00	38,00	46,00	66,00	78,00	87,00	87,00

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
R.28 [CU] Качество на изпълнението, свързано с околната среда или с климата, постигано чрез знания и иновации Брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи по европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, свързани с показателите в областта на околната среда и климата	SO3, XCO		600,00	3 500,00	7 500,00	12 000,00	16 500,00	16 500,00	16 500,00
R.29 [PR] Развитие на биологично земеделие Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), подпомагана по ОСП за органично земеделие, с разпределение за поддържане и преобразуване	SO6		1,10 %	1,70 %	2,52 %	2,33 %	2,43 %	2,71 %	2,71 %
R.29 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			55 336,22 ha	85 550,00 ha	126 890,00 ha	117 500,00 ha	122 619,00 ha	136 610,00 ha	136 610,00 ha
R.29 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha
R.30 [PR] Подпомагане на устойчивото управление на горите Дял на горската земя съгласно ангажиментите за подпомагане на опазването на горите и управлението на екосистемните услуги	SO6		0,76 %	0,76 %	0,76 %	0,76 %	0,76 %		0,76 %
R.30 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			36 000,00 ha	36 000,00 ha	36 000,00 ha	36 000,00 ha	36 000,00 ha		36 000,00 ha
R.30 Знаменател: Общо горски площи		4 723 739,00	4 723 739,00	4 723 739,00	4 723 739,00	4 723 739,00	4 723 739,00	4 723 739,00	4 723 739,00

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
R.31 [PR] Опазване на местообитанията и видовете Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност	SO6		7,31 %	4,95 %	5,16 %	4,96 %	5,04 %	0,51 %	7,31 %
R.31 Числител: Брой на хектарите, за които се извършва плащане			368 322,00 ha	249 258,00 ha	260 105,53 ha	249 710,33 ha	253 882,86 ha	25 673,44 ha	368 322,00 ha
R.31 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha
R.32 [CU] Инвестиции, свързани с биологичното разнообразие Дял на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП за биологичното разнообразие	SO6		0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
R.32 Числител: Брой на стопанствата, които получават целево подпомагане			0,00 farm	0,00 farm	0,00 farm	2,00 farm	2,00 farm	3,00 farm	3,00 farm
R.32 Знаменател: Общо стопанства		202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm	202 720,00 farm
R.33 Подобряване на управлението на мрежа „Натура 2000“ Дял на общата защитена зона по „Натура 2000“ съгласно подпомогнатите ангажименти	SO6		8,71 %	12,81 %	12,97 %	11,84 %	11,84 %	0,37 %	12,97 %
R.33 Числител: Хектари със съответни поети ангажименти за защитени зони по „Натура 2000“			97 877,70 ha	143 917,00 ha	145 697,00 ha	133 016,00 ha	133 026,00 ha	4 118,00 ha	145 697,00 ha

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
R.33 Знаменател: Общо земеделски площи и горски площи в защитени зони по „Натура 2000“		1 123 476,00 ha	1 123 476,00 ha	1 123 476,00 ha	1 123 476,00 ha	1 123 476,00 ha	1 123 476,00 ha	1 123 476,00 ha	1 123 476,00 ha
R.34 PR Опазване на особеностите на ландшафта Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за управление на особености на ландшафта, включително живи плетове и дървета	SO6		1,14 %	0,15 %	0,15 %	0,15 %	0,15 %		1,14 %
R.34 Числител: Използвана земеделска площ съгласно подпомогнатите ангажименти за управление на особеностите на ландшафта, включително живи плетове и дървета			57 650,00 ha	7 644,00 ha	7 644,00 ha	7 644,00 ha	7 644,00 ha		57 650,00 ha
R.34 Знаменател: Общо използвана земеделска площ (ИЗП)		5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha	5 037 470,00 ha
R.35 CU Опазване на пчелните кошери Дял на пчелните кошери, подпомагани по ОСП	SO2, SO6	32,69 %	34,33 %	35,96 %	37,60 %	39,23 %			39,23 %
R.35 Числител: Брой на пчелните кошери, за които е извършено съответно плащане		274 000,00 beehives	287 700,00 beehives	301 400,00 beehives	315 100,00 beehives	328 800,00 beehives			328 800,00 beehives
R.35 Знаменател: Общ брой на пчелните кошери, които са отчетени пред Европейската комисия: средна стойност за последните три налични години по време на съставянето на плана.		838 064,00 beehives	838 064,00 beehives	838 064,00 beehives	838 064,00 beehives	838 064,00 beehives	838 064,00 beehives	838 064,00 beehives	838 064,00 beehives
R.36 CU PR Приемственост между поколенията Брой на младите земеделски стопани, ползващи се от подпомагане за установяване по	SO7		3 899,00	4 536,00	5 667,00	6 881,00	7 774,00		7 774,00

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
ОСП, включително разпределение по пол									
R.37 [CU] Растеж и заетост в селските райони Нови работни места, подпомагани в рамките на проекти по ОСП	SO8		3 924,00	4 693,00	6 056,00	7 494,00	8 609,00	8 609,00	8 609,00
R.38 [CU] Покритие на LEADER Дял от населението в селските райони, обхванато в стратегии за местно развитие	SO8		80,00 %	80,00 %	80,00 %	80,00 %	80,00 %	80,00 %	80,00 %
R.38 Числител: Селско население, обхванато от местни групи за действие, финансирани чрез LEADER в рамките на програмния период			2 250 150,00 person	2 250 150,00 person	2 250 150,00 person	2 250 150,00 person	2 250 150,00 person	2 250 150,00 person	2 250 150,00 person
R.38 Знаменател: Общо селско население — за LEADER (R.38)		2 812 687,00 person	2 812 687,00 person	2 812 687,00 person	2 812 687,00 person	2 812 687,00 person	2 812 687,00 person	2 812 687,00 person	2 812 687,00 person
R.39 [CU] Развитие на икономиката в селските райони Брой на селскостопанските предприятия, включително предприятия от сферата на биоикономиката, развити с подпомагане по ОСП	SO2, SO4, SO8		20,00	95,00	255,00	441,00	521,00	781,00	781,00
R.41 [CU PR] Свързване на селските райони в Европа Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрен достъп до услуги и инфраструктура чрез подпомагане по ОСП	SO8						2,80 %	25,00 %	25,00 %
R.41 Числител: Селско население, ползващо се от съответните подобрения							59 100,00 person	527 720,00 person	527 720,00 person
R.41 Знаменател: Общо селско население —		2 110 895,00	2 110 895,00	2 110 895,00	2 110 895,00	2 110 895,00	2 110 895,00	2 110 895,00	2 110 895,00

Показател за резултатите	Специфична цел	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Цялостна целева стойност
за услуги и инфраструктура (R.41)		person	person	person	person	person	person	person	person
R.43 PR Ограничаване на използването на антимикробни средства Дял на животинските единици, засегнати от подпомогнати действия за ограничаване използването на антимикробни средства (предотвратяване/намаляване)	SO9		11,22 %	12,45 %	13,73 %	14,98 %	16,28 %		16,28 %
R.43 Числител: Брой на животинските единици, за които е извършено сродно плащане			122 758,00 LU	136 267,00 LU	150 241,00 LU	163 914,00 LU	178 098,00 LU		178 098,00 LU
R.43 Знаменател: Общ брой на животинските единици		1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU
R.44 PR Подобряване на хуманното отношение към животните Дял на животинските единици, попадащи в обхвата на подпомогнати действия за подобряване на хуманното отношение към животните	SO9		11,22 %	12,45 %	13,73 %	14,98 %	16,28 %		16,28 %
R.44 Числител: Брой на животинските единици, за които е извършено сродно плащане			122 758,00 LU	136 267,00 LU	150 241,00 LU	163 914,00 LU	178 098,00 LU		178 098,00 LU
R.44 Знаменател: Общ брой на животинските единици		1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU	1 094 240,00 LU

2.3.2 Планирани интервенции и крайни продукти с пряка и значима връзка към показателите за резултатите

Вж. таблицата в заявлението в SFC2021

2.3.3 Съответствие и принос за целите на Съюза за 2030 г., зададени в стратегията „От фермата до трапезата“ и в стратегията за биологичното разнообразие на ЕС за 2030 г.

Новата зелена архитектура ще включва базовите изисквания (т.нар. условност) и интервенциите, свързани с околна среда и климат в първи и втори стълб.

По този начин се цели постигане на една от основните реформи в следващия програмен период - подобряване на влиянието на селското стопанство към климата и околната среда.

Осъществяването на целите по отношение на климата, околната среда и биологичното разнообразие ще се осигури по няколко начина, като единият от тях ще бъде въвеждането на задължителни изисквания, т.нар. условност, както и интервенции в първи и втори стълб. Интервенциите в първи и втори стълб допълват останалите налични инструменти в подкрепа на целите на ОСП и позволяват да се надхвърлят изискванията предвидени в условността.

Еко схемите (по чл. 31) съответстват на целите на Зелената сделка и целят принос като създават стимули за земеделските стопани за прилагане на земеделски практики, които са благоприятни за климата и околната среда. Еко схемата за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура и Еко схемата за буферни екологични ивици ще имат принос върху поддържането на екологична инфраструктура в рамките на земеделските земи. Земеделските стопани ще бъдат стимулирани да поддържат елементи на ландшафта в рамките на своите стопанства. Еко схемата за намаляване използването на пестициди ще насърчи земеделските стопани да не прилагат тотални хербициди и продукти за растителна защита, попадащи в първа професионална категория на употреба. Еко схемата за запазване и възстановяване на почвения потенциал насърчава прилагането на зелено торене и органично наторяване. Интервенцията ще стимулира поддържането на зимна покривка и намаляване използването на изкуствени торове, без да има риск от спад на почвеното плодородие.

Новата ОСП е амбициозна по отношение на околната среда и определя редица мерки, насочени към насърчаване на земеделските стопани да възприемат по-екологосъобразни земеделски практики. Сред тях са освен стандарти за по-голяма обвързаност с условия, които земеделските стопани трябва да спазват, за да получават подпомагане по линия на ОСП, но и агроекологични интервенции за подпомагане и/или стимулиране на земеделските стопани да прилагат селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда.

Reducing the use and the risk of chemical pesticides by 2030, Reducing the use of high-risk pesticides

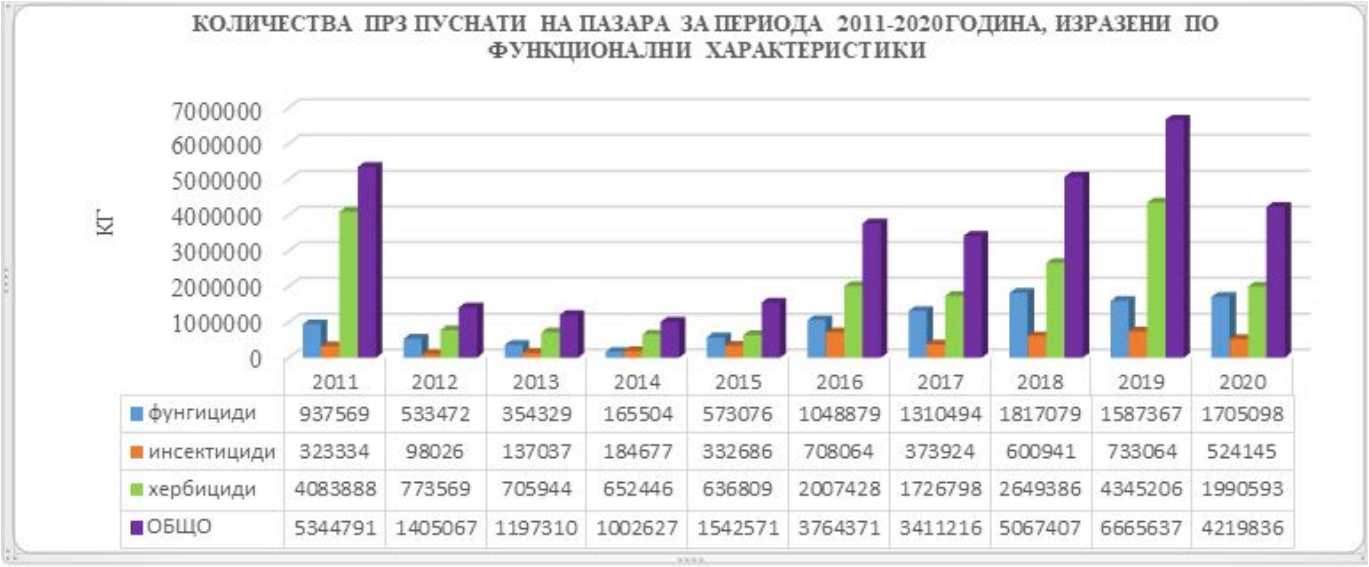
Стратегията „От фермата до трапезата“ и Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие определят набор от цели, взаимосвързани помежду си и за които Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027г. /СПРЗСР/ на България се очаква да допринесе и постигне.

В контекста за намаляване на употребата и риска от употребата на пестицидите и в съответствие с целите на ЕС 2030:

(1) 50% намаление на употребата и риск от химически пестициди до 2030 г. и (2) 50% намаляване на употребата на най-опасните пестициди до 2030 г. е важно предварително да бъде ясно основата и базата от която България следва да постигне принос, реализиран от интервенциите в стратегическия план на страната, както и от националното законодателство.

Продажбата на всички групи пестициди и структурирани по активно вещество и групи на ниво ЕС 27 нараства след 2009 г., и като абсолютна стойност достига 346 000 тона през 2020г. Eurostat (online data code: aei_fm_salpest09)

В България, годишната продажба на всички групи пестициди по активни вещества е 4 219 тона за 2020 г. и е значително – над три пъти под средното на ниво за държава членка - 12 972 тона. Eurostat (online data code: aei_fm_salpest09)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
фунгициди	937569	533472	354329	165504	573076	1048879	1310494	1817079	1587367	1705098
инсектициди	323334	98026	137037	184677	332686	708064	373924	600941	733064	524145
хербициди	4083888	773569	705944	652446	636809	2007428	1726798	2649386	4345206	1990593
ОБЩО	5344791	1405067	1197310	1002627	1542571	3764371	3411216	5067407	6665637	4219836

Source:https://ec.europa.eu/eurostat/statistics explained/images/4/4a/Tab1_Sales_of_pesticides%2C_by_country%2C_2011_and_2020_%28tonnes%29_new.pnghttps://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aei_fm_salpest09/default/table?lang=en, Eurostat (online data code: aei_fm_salpest09)

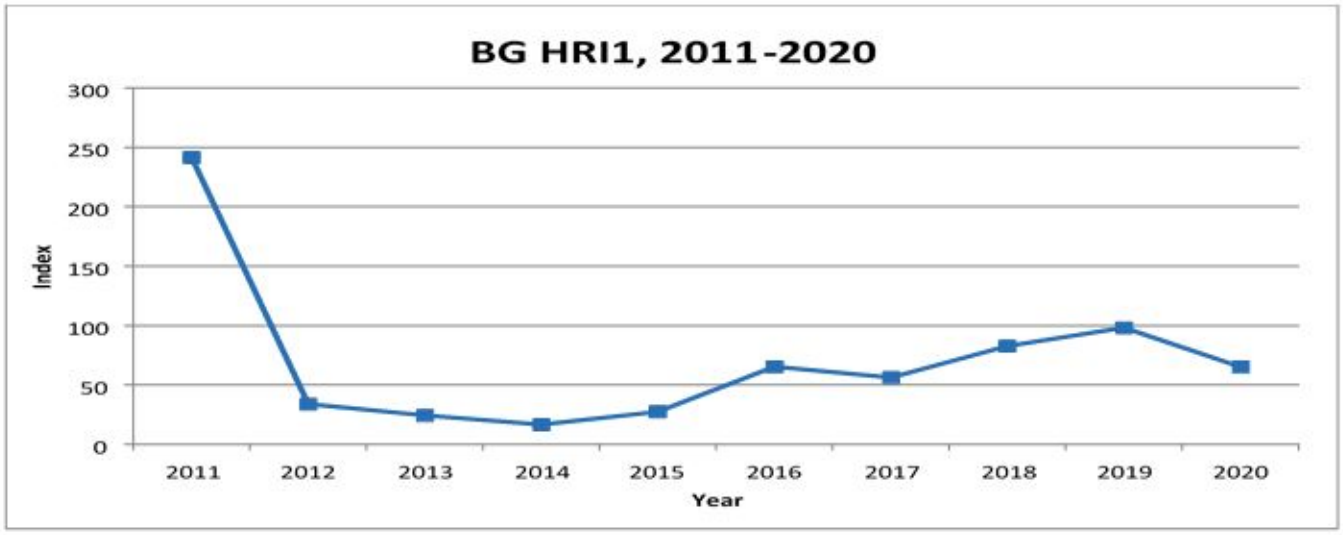
Към момента се провеждат дискусии в Съвета на ЕС относно Предложение за Регламент на Европейският парламент и на Съвета относно устойчивата употреба на продукти за растителна защита и за изменение на Регламент (ЕС) 2021/2115.

На този етап и неокончателно, ЕК е определила за Република България необходимостта от **35%** - едно от най-малкото намаление на употребата на химични пестициди (национална цел за намаляване № 1), и **51%** намаление на употребата на по-опасни пестициди – кандидати за замяна (национална цел за намаляване № 2) до 2030 г., като принос на България за постигане на намаление с 50% на ниво ЕС на двата показателя и в съответствие със Стратегията „От фермата до трапезата“.

По отношение на динамиката на показателя Хармонизиран индикатор на риска 1“ (HRI1) - за България,прави впечатление, че той намалява от 2011 до 2020г. от 242 на 65, като през 2016, 2017, 2018, 2018 и 2019 г. се увеличава. Спад е отчетен през 2020г., а като цяло трендовата линия е към снижение, макар и не равномерно. За сравнение на ниво ЕС 27, този индекс възлиза на 78 за 2020г., но характера на кривата показва плавна редукция на индекса.

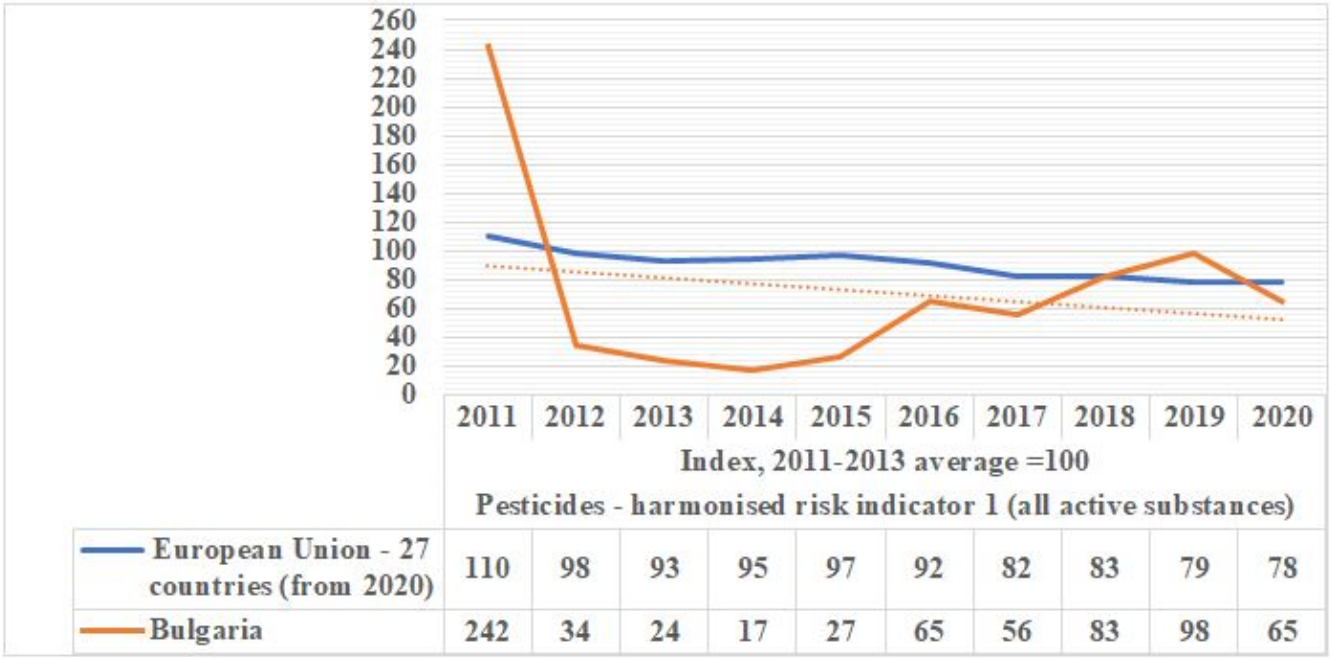
Хармонизиран показател за риска 1 – Оценка на общия тегловен индекс, с базова линия 100, осреднена за периода 2011 – 2013 г.

	2011-2013	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BG HRI1, 2011-2020	100	242	34	24	17	27	65	56	83	98	65

HR 1 индекс на ЕС 27 и България от 2011-2020г.

HR 1 индекс на ЕС 27 и България от 2011-2020г.

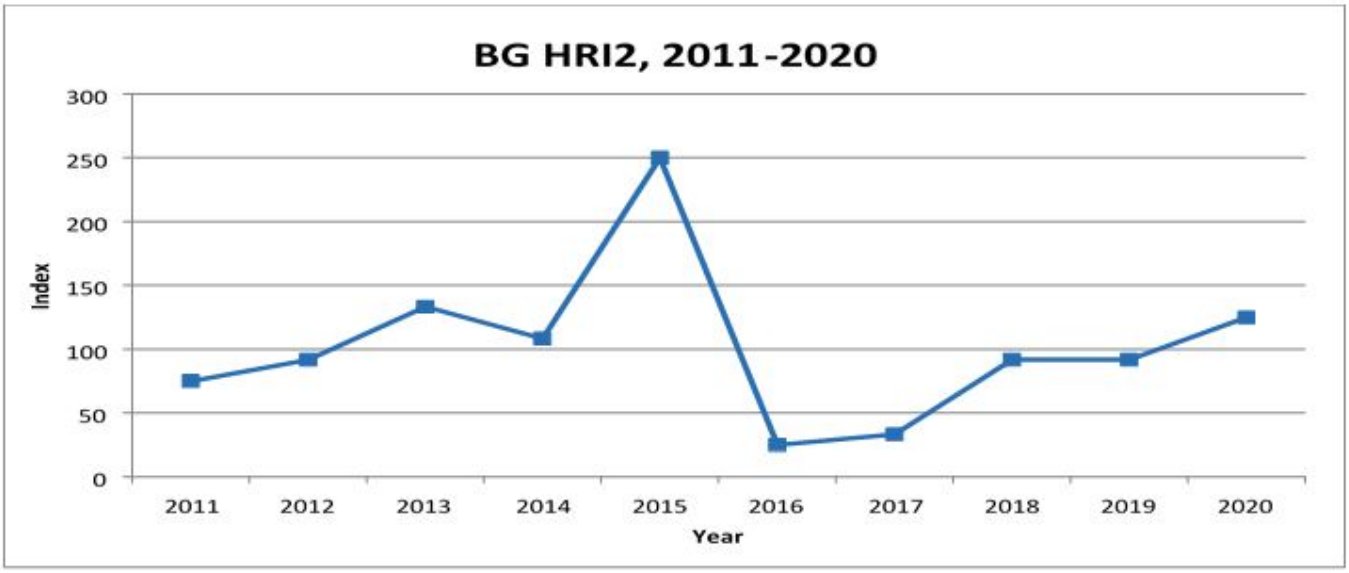
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
European Union - 27 countries (from 2020)	110	98	93	95	97	92	82	83	79	78
Bulgaria	242	34	24	17	27	65	56	83	98	65

Eurostathttps://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agri-environmental_indicator_-_consumption_of_pesticides&stable=1#Data_sources и собств.изчисления

<u>Хармонизиран показател за риска 2</u> (HRI2)

– Оценка на общия тегловен индекс, с базова линия 100, осреднена за периода 2011 – 2013 г.

	2011-2013	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BG HRI2, 2011-2020	100	75	92	133	108	250	25	33	92	92	125

Националния принос по отношение целите на стратегията на От Фермата до трапезата на ЕС до 2030 г. за 50% намаляване на общата употреба и риска от химически пестициди и използването на по-опасни пестициди е отразен и резултира в СПРЗСР на България с индикатор R.24 Sustainable and reduced use of pesticides.

Устойчиво и намалено използване на пестициди, се очаква да се реализира като дял на използваната земеделска площ (ИЗП) и подлежаща на специфични ангажименти, които водят до устойчиво използване на пестициди с цел намаляване на рисковете и въздействието им.

Националния принос към целите на стратегията на От Фермата до трапезата на ЕС до 2030 г. по отношение на намаляване на употребата на най-опасните пестициди - HRI 2 като очакваното намаление до края на 2027 г. се определя на 20.0%.

Националния принос за България е определен на първо място от предвидените интервенции в стратегически план и тяхното очаквано въздействие, на база на тенденциите от промяната на двата тегловни индекса от 2011г. до последните налични данни през 2020г. Очакванията са, че предвидения национален принос ще бъде изпълнен от прилагането на интервенции до 2027г. в националния СПРЗСР като:

Ø„Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за **интегрирано производство**“,

Ø „Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии“, обхващаща постоянно-затревени площи, извън обхвата на защитени зони от мрежата Натура 2000.

ØЕко схема за **намаляване използването на пестициди**

Ø Биологично растениевъдство

Ø Отглеждане на сортове, устойчиви на факторите на околната среда

Ø Други секторни интервенции имащи отношение към целите за намаляване на употребата и риска от пектициди

Значителен принос за постигането на целите за : (1) 50% намаление на употребата и риск от химически пестициди до 2030 г. и (2) 50% намаляване на употребата на най-опасните пестициди до 2030 г. **ще има изпълнението на Актуализирания Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България, с период на прилагане от 2020 г. *https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=876***

Актуализираният Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България е приет с Решение № 571 на Министерския съвет (МС) от 13 август 2020 г. и заменя Националния план за действие, приет от МС през 2012 г.

Националният план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България е изготвен и приет в изпълнение на чл. 4 от Директива 2009/128/ЕО за устойчива употреба на пестициди и Закона за защита на растенията.

В плана за действие са посочени основните законодателни изисквания в областта на продуктите за

растителна защита – пускането на пазара, търговията, правилната им употреба и други, с цел защита на човешкото здраве и опазване на околната среда.

Националният план за действие поставя **две основни цели**, а именно

Основна цел 1: Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда;

Основна цел 2: Насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи;

За да бъдат постигнати тези цели, в плана за действие са изброени конкретни мерки и дейности, придружени с график за изпълнението им и показатели за измерване на напредъка.

Изпълнението в срок на поставените в националния план мерки и дейности и постигането на заложените цели ще гарантира високо равнище на защита здравето на хората и опазване на околната среда от въздействието на пестицидите.

Успешното и ефективно прилагане на настоящия План за действие ще гарантира Република България да продължава да изпълнява непрекъснато нарастващите изисквания на Европейския съюз за устойчива употреба на пестициди в съвременното земеделие.

Подобни цели и подцели от плана ще отговорят и на целите на Зелената сделка (Стратегията за биоразнообразие и Стратегията „От фермата до трапезата“) за значително намаляване употребата на минерални торове и хмичини пестицидни средства.

България, като държава членка на ЕС, продължава политиката за ефективно прилагане на устойчивата употреба на пестициди в посока постепенно и постоянно намаляване на използваните химични методи за третиране и замяната им с алтернативни такива, щадящи общественото здраве и околната среда. Прилагането на такива подходи води като резултат до минимизиране на риска от употребата на пестициди върху здравето на хората, стабилност на агроекосистемите и опазване на околната среда чрез дългосрочно устойчиво развитие в аграрния сектор и повишаване жизнеспособността на селското стопанство. Един от основните методи е интегрираното управление на вредителите, който се основава на оптимизация използването на природните ресурси и естествените механизми за регулиране на вредителите по земеделските култури и получаваната от тях продукция. Икономическите, екологични и социални предимства на нехимични методи са несъмнени и гарантират устойчивост на селското стопанство в дългосрочен план.

Reducing the sales of antimicrobials for farmed animals and in aquaculture by 2030

Определени са три основни взаимосвързани области за намаляване на употребата на антибиотици:

• Подобряване здравеопазването на животните и хуманното отношение към животните, което намалява необходимостта от употреба на антибиотици, чрез подобряване на биосигурността, управлението, животновъдните практики и оборудването във фермите.

• Специфични алтернативи на антибиотиците, включително ваксинация, практики за хранене.

• Въвеждане на иновативни технологии и научни разработки, обучение и подобряване на разпространението на информация.

В тази връзка интервенциите, които имат пряк или косвен ефект за намаляване на използваното количество антимикробни средства включват:

- Компенсаторни мерки за поети ангажименти по отношение на околна среда, климат и други задължения за управление (над нормативните изисквания), по-конкретно:

а) намаляване употребата на антимикробни средства при селскостопанските животни (подобряване здравния статус на животните чрез разработване на програма за контрол на значимите заболявания на ниво животновъден обект, включващ диагностика и мерки за лечение и превенция/изкореняване на инфекциите чрез употреба на алтернативи на антимикробните средства и стимулиране разумна употреба на антимикробни средства).

б) стимулиране изпълнение на изисквания за хуманно отношение, над минималните, установени в законодателството (увеличени параметри на подовата площ и удължени периоди за паша за едри и

дребни преживни животни, подобрени условия на жизнената среда)

в) подкрепа на биологичното производство (биологично животновъдство и пчеларство);

г) агроекология - подпомагане развъждане и съхранение на местни породи животни, по-устойчиви на заболявания, при условия по-близки до естествените (стимулиране на пашата).

- Инвестиции в земеделските стопанства за осигуряване на биосигурност в животновъдните обекти, включително възстановяване на земеделски потенциал (закупуване на животни след огнища на заразни болести по животните, както и подкрепа на публични органи (осигуряване на лабораторен капацитет);

- Сътрудничество с научни организации за изпълнението на изследователски програми в областта на животновъдството, включително за разработване на алтернативи на антибиотиците - пробиотици, пребиотици и др.

- Обмяна на опит и информация - повишаване на осведомеността, обучения на фермерите за внедряване на добри практики на отглеждане и практики за предотвратяване развитието на антимикробна резистентност.

- Насърчаване и подкрепа на схеми за качество и тяхното използване от земеделските производители с цел популяризиране, комуникация и маркетинг за повишаване осведомеността на потребителите относно качеството на животинските продукти, добити от животни с намалена употреба на антимикробни средства.

В подкрепа постигането на целта е и спазването на новото законодателство на ниво ЕС относно ветеринарните лекарствени продукти и медикаментозните фуражи (Регламент (ЕС) 2019/6 и Регламента (ЕС) 2019/4 и новото законодателство по здравеопазване на животните (Регламент (ЕС) 2016/429), които подпомагат контрола на различните фактори, които имат отношение към употребата на антимикробни средства, както по отношение на самите антимикробни средства, така и по отношение отглеждането и здравеопазването на животните и безопасността на цялата агрохранителна верига.

В допълнение на национално ниво са предвидени мерки за профилактика и ликвидиране на определени болести по животните в национална програма обхващаща тригодишен период и предстои приемането на Национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите, за периода 2022 – 2024 г. Програмата включва съответните мерки включително ваксинация като превантивна мярка, когато е приложимо.

Ежегодно се одобрява и изпълнява Националната мониторингова програма за контрол на остатъци от ветеринарномедицински продукти.

Предстои одобрението на проекта на Национален план за действие срещу антимикробната резистентност по подхода „Едно здраве“, в който са включени мерки по отношение здравето на хората, животните и опазването на околната среда.

В предложенията на Комисията за нови Насоки на Комисията по отношение на държавните помощи в областта на земеделието, горското стопанство и селските райони, който понастоящем са в период на обществено обсъждане са включени възможности за мерки за стимулиране изпълнение на изисквания за хуманно отношение над минималните, установени в законодателството (напр. увеличени параметри на подовата площ, подобрени параметри на жизнената среда, подпомагане изхранване с фуражи и добавки, които да подобряват здравния статус на животните, хуманното отношение и допринасят за намаляване на вредните въздействия от животновъдството върху околната среда. За България към момента най-големите потребители на антимикробни средства са секторите на свиневъдството и птицевъдството и с оглед таргетиране на мерките, прилаганите схеми на държавна помощ за реализирането на доброволно поети ангажименти за хуманно отношение към свинете и птиците е необходимо да се запазят и доразвият.

В съответствие с изготвения анализ на факторите, които оказват влияние за постигане на целта за намаляване употребата на антимикробни средства и тяхното отражение върху индикатора за въздействие, показващ употребата на антимикробни средства в селското стопанство чрез отчитане на продажби/употреба при животни, от които се произвеждат храни, при включване на всички интервенции от гореизброените, които допринасят за намаляване употребата на антимикробни средства при животните, отглеждани за храни, както и при строго управление на факторите, които оказват влияние за постигане на целта, като постижими стойности за България за намаляване

употребата на антимикробни средства до 2030 г. се определят стойности в интервала 35-39 % (като се вземат предвид референтните стойности за 2018 г. на показателя общи продажби на антимикробни средства, които за България възлизат на 119,6 mg/PCU).

Reducing nutrient losses by 2030

Редуцирането на загубите на хранителни вещества, е възможно да се постигне чрез въвеждането на устойчиви практики и сортове целящи подобряване съхранението на въглерода в почвата, ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, осигуряване на устойчива продукция. Това ще допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им.

Използването на природосъобразни и щадящи технологии допринасят за съхранение на почвеното плодородие. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата. Практиките за отглеждане включват използване на биологични агенти и биологично активни вещества за растителна защита с нисък риск за околната среда.

През новият програмен период се предвижда използването на специализиран софтуер - Farm Sustainability Tool for Nutrients (FaST), който ще калкулира необходимите торови норми и потребности от хранителни вещества. Управлението на хранителните вещества ще доведе до екологични ползи, като: намаляване на емисиите на парникови газове и ограничаване замърсяването на подземните води и реките, резултат от неправилно внесени и неусвоени торове и хранителни вещества в почвите, подобряване на качеството на водата и почвата. От агрономическа и икономическа и екологична гледна точка, FaST се очаква да спомогне за увеличаване на добива на отглежданите култури и регулиране на внасяните торове и хранителни вещества.

За директно изпълнение на целта за устойчиво управление на хранителните вещества от изпълнение на целта на национално ниво спомага спазването на ДЗЕС 1, 2 и 3.

Следва да се има предвид, че всички останали стандарти имат симбиозен и кумулативен ефект върху устойчиво управление на хранителните вещества. Референтна стойност, дял или какъвто и да друг резултативен индикатор ще може да бъде определен и изчислен адекватно на база на площи, върху които се прилагат практики за устойчиво управление на хранителните вещества след прилагането на интервенциите предвидени в зелената архитектура от Стратегическия план на страната.

Achieve agricultural area under organic farming by 2030

Към края на 2020 г. по данни от Евростат в система на контрол са площи в размер на 116 253 ха. Пчелните семейства в система на контрол са 22 15 бр., а животните са 29 433 бр. До момента с европейско финансиране по мярка 11 „Биологично земеделие“ част от ПРСР 2014-2020 са подпомогнати площи в размер на 65 261 ха и 184 564 бр. пчелни семейства. Заявените животински единици по направление „Биологично животновъдство“ са в размер на 6 943,61 ЖЕ. Земеделски стопани са подали заявления за подпомагане са 3 711 бр.

С цел постигане на поставените цели на Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. и удовлетворяване на заложените цели в стратегията от „Фермата до трапезата“ е необходимо да бъдат предприети действия, насочени към включване в подпомагането на нови стопани с нови площи. В тази връзка са разработени прогнозни разчети за нарастване на площите и животните отглеждани по методите на биологичното земеделие. Предвижда се до 2025 г. площите в система на контрол да нараснат с 5 %, като се очаква те да достигнат до 252 877 ха, а към 2027 г. се предвижда площите в система на контрол да достигнат до 6,98 % или 354 279 ха. Предвижда се ръст от 5 % за животните, които ще се отглеждат по биологичен метод, като към 2027 г. се очаква техният брой да достигне до 56 916 бр. животни.

С оглед повишеният интерес на обществото към биологичната продукция и заложените цели на

европейската комисия за увеличение на площите, които се управляват по методите на биологичното земеделие е необходимо страната ни да осигури финансиране в сектора.

Осигурявайки адекватен размер на финансовото подпомагане, бихме могли да постигнем заложените цели от страна на ЕК и да отговорим на нуждите на земеделските производители, занимаващи се с биологично земеделие. Осигуряването на по-висок финансов ресурс, насочен към биологичния сектор ще спомогне за производството на повече биологична продукция, която ще се предостави на населението на по-достъпна цена.

За да се постигне тази цел, в Стратегическият план са предвидени два основни компенсаторни инструмента, насочени към прилагане на биологично земеделие, а именно интервенции „Биологично растениевъдство“ (ЕЗФРСР), „Биологично пчеларство“ (ЕЗФРСР) и Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) (ЕФГЗ).

Наред с предвидените компенсаторни интервенции, са предвидени и редица други действия, които ще бъдат финансирани чрез стратегическия план, вкл. целенасочено подпомагане за биопроизводство за малки земеделски стопанства, подпомагане за преработка на селскостопански продукти и инвестиции, свързани с подобряване на конкурентоспособността в биологични земеделски стопанства, вкл. чрез създаване на трайни насаждения по биологичен, за които дейности са предвидени над 75 млн. евро публични средства, които да бъдат на разположение на производителите и преработвателите, имащи желание на прилагат този метод на производство и които да стимулират навлизането на нови биологични площи.

Предвидени са също така и средства от Плана, насочени към дейности за популяризиране на биологичното производство сред земеделските стопани, в т.ч. провеждане на информационни семинари, демонстрационни дейности и предоставяне на индивидуални съвети за земеделски стопани, както и съвети директно на терен, които да провокират интерес сред земеделските стопани, които прилагат конвенционални методи на производство, да преминат към биологично селско стопанство.

България предвижда и редица други дейности извън обхвата на стратегическия план, за да постигне заложената цел, в т.ч. въвеждане на биологични продукти в детските градини, детски ясли и детски кухни чрез иницииране на инициатива за осигуряване на допълнителни средства на общините, провеждане на рекламни кампании, предвиждане на дейности за разпознаване на биологичните продукти на пазара, вкл. проследяване на произхода им и др.

По този начин, чрез осигуряване на адекватен размер на финансовото подпомагане и подходящи действия за провокиране на интерес сред производителите и крайния потребител, България се стреми да постигне заложените цели от страна на ЕК. Чрез предприетите действия се очаква да се отговори на нуждите на земеделските производители, занимаващи се с биологично земеделие и на очакванията на потребителите за по-добро качество на селскостопанските продукти, присъстващи на трапезата. Осигуряването на по-висок финансов ресурс, насочен към биологичния сектор ще спомогне за производството на повече биологична продукция, която ще се предостави на населението на по-достъпна цена.

Completing fast broadband internet access in rural areas reach

В рамките на Плана за широколентов достъп на България („Свързана България“), която бе приета през август 2020 г., е съгласувана с целите на ЕС за общество с гигабитов интернет до 2025 г., но все още не е съгласувана с целите на цифровото десетилетие (гигабитов интернет за всички и 5G за всички населени райони до 2030 г.). Свързаността се определя като ключов фактор за конкурентоспособността на предприятията, за социално приобщаване, както и за разработване и предлагане на цифрови обществени услуги. Основните стълбове на плана, чиято цел е България да се доближи до средния резултат в DESI по отношение на свързаността, са: широколентова инфраструктура, разгръщане на ММГК, по-ефективно използване на радиочестотния спектър, подобряване на покритието в селските райони, преодоляване на цифровото разделение и повишаване на сигурността на мрежите. Освен това 5G се определя в плана като ключовата технология за осигуряване на високоскоростна свързаност в цялата страна, особено в градовете.

В SWOT анализа е установена потребността по отношение на широколентов достъп. България планира да използва финансиране по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост за голям проект в областта на свързаността. Настоящият недостиг на инвестиции се оценява на 600 милиона евро (увеличение спрямо прогнозираните 500 милиона евро миналата година), част от които ще бъдат осигурени от плана по линия на МВУ, като ще бъде поставен акцент върху развитието на държавната мрежа за свързаност и разгръщането на ММГК в селските и слабо населените райони. По-конкретно в рамките на Националният план за възстановяване и устойчивост на Република България по приоритет „Зелена България“ подприорите 2.В.1 „Цифрова свързаност“, Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“ е предвидено финансирането на проект с два компонента:

Надграждане на Единната електронна съобщителна мрежа (EECM) на държавната администрация и разширяване на мрежата до всички 265 общински центрове, за осигуряване на защитени киберустойчиви комуникации и “clean pipe” Интернет (защитен от волуметрични DDoS атаки) за нуждите на държавното управление и националната сигурност, както и за осигуряване на оптичен преносен капацитет до общински центрове и населени места в „бели зони“, в които поради „пазарен провал“ не се предлагат широколентови услуги за гражданите и бизнеса.

Чрез проект П18 от НПВУРБ, със заложените дейности и индикатори за постигане на целта за осигуряване на оптичен преносен капацитет до общински центрове и населени места в „бели зони“, в които поради „пазарен провал“ не се предлагат широколентови услуги за гражданите и бизнеса ще се постигне 100% покритие.

3. Последователност на стратегията и взаимно допълване

3.1 Преглед на екологосъобразната архитектура

3.1.1 Описание на цялостния принос на условията към специфичните цели в областта на околната среда и климата, определени в член 6, параграф 1, букви г), д) и е)

Разработените 9 стандарта за добро земеделско и екологично състояние ще допринесат за изпълнение на специфичните цели в областта на климата, околната среда и биоразнообразието и задават по-високи изисквания, които да са базови условия за прилагане на Общата селскостопанска политика. Заложените изисквания при разработените 9 стандарта са свързани целево и логически с прилаганите и до момента стандарти през 2014—2020 г., Чрез новите дейности предвидени в стандартите и насочени към защита на влажните зони, увеличените буферни зони около водните течения, въвъждането на ротация като подход и запазване на елементите на ландшафта в обработваемата земя в стопаствата за поддържане на биоразнообразието се очаква стандартите за добро земеделско и екологично състояние да надградят и постигнат завишени изисквания и амбиции.

За изпълнение на специфична цел 4 – принос за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчива енергия, са разработени следните стандарти:

ДЗЕС 1 (*Поддържане на постоянно затревените площи на базата на съотношението на ПЗП към земеделската площ на национално ниво и на ниво стопанство*) – очаква се чрез прилагане на стандарта на територията на цялата страна да се осигури принос за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него и да се предотврати изчерпването на въглерода в почвите и надземната биомаса. Съхранението на въглерод, постоянните ливади и пасища имат положителен ефект върху биоразнообразието на национално ниво.

Съотношението на площите с постоянно затревени площи (ПЗП) спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани през съответната година не трябва да намалява с повече от 5% спрямо референтното съотношение, определено през 2018 г.

Съотношението се поддържа ежегодно на национално ниво.

При спад на съотношението с повече от 5% през съответната година, земеделските стопани, на ниво стопанство, които са преобразували постоянно затревени площи и са допринесли за намалението на съотношението през съответната година се задължават обратно да преобразуват в ПЗП разораните през съответната година ПЗП.

ДЗЕС 2 (*Опазване на влажни зони и торфища*) – прилагането на стандарта ще допринесе за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него чрез защита на богатите на въглерод почви, на влажните зони и торфищата. Деградацията на тези чувствителни и уязвими зони ще се предотврати чрез прилагане на мерки, които забраняват определени селскостопански практики, които унищожават тези екосистеми с особена важност за околната среда.

Най-късно от 2025 г., в границите на влажните зони и торфищата, при всички видове земеделски площи се забраняват:

- всички дълбоки почвени обработки, свързани с обръщане на почвения хоризонт (дълбока оран - 20-35 см или плитка оран 10-20 см), дълбоко разрохкване (60–80 см);
- пресушаването и дренирането;
- преобразуването и разораването на постоянно затревените площи;
- изгарянето на растителността;
- използването на минерални и органични азотсъдържащи торове и продукти за растителна защита.

При достатъчно геобазирани данни за налично картографиране и като се вземе предвид работата, която трябва да бъде извършена за установяване на такива площи, ДЗЕС 2 ще бъде приложена през

2025 г.

ДЗЕС 3 (*Забрана за изгаряне на стърнища*) – ще осигури принос за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него като изгарянето на стърнищата е забранено, освен по фитосанитарни причини, установени по съответния ред и придружени с документ, указващ размера на площта за който се прилага.

Този стандарт спомага за поддържане нивото на органичната материя в почвата. Забраната за изгаряне на стърнища от земеделски култури възпира фермерите да изгарят тези остатъци, но в същото време ги насърчава да ги заравят в почвата след прибиране на реколтата. Заравянето на остатъци след прибиране на реколтата спомага за поддържане на органичното съдържание на почвите, което предотвратява тяхното обедняване и деградация. Следователно мярката допринася за поддържане на по-добро състояние на почвата. От друга страна изгарянето на стърнища е един от източниците на въглеродни емисии от селското стопанство.

Забраната за изгаряне на стърнища ограничава загубата на въглерод от обработваемата земя. Стандартът допринася за смекчаване на изменението на климата. Забраната за изгаряне ограничава емисиите на фини частици в атмосферата и следователно помага за ограничаване на замърсяването на атмосферата, като помага за опазването на качеството на въздуха.

<u>Постигането на специфична цел 5</u> – насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, ще се осъществи чрез прилагането на следните стандарти:

ДЗЕС 4 (*Изграждане на буферни ивици по протежението на водните течения*) - основният ефект на буферните ивици, разположени по протежение на водните течения, е свързан с тяхната роля за подобряване на качеството на водата, като намаляват рисковете от дифузно замърсяване. Буферните ивици, с увеличаваща се широчина при по-голям наклон на терена, позволяват да се намалят и рисковете от ерозия по краищата на водните потоци и следователно да се избегне влошаване на качеството на водата, свързано със суспендирани твърди вещества.

Буферните ивици по протежение на водните течения трябва да имат растителна покривка или остатъци от нея през цялата година, съставена от тревисти, храстови или дървесни видове. Прилагането на минерални и органични торове и продукти за растителна защита е забранено върху тези буферни ивици. Минималната ширина от 5 метра буферна ивица, поддържана в България ще ограничи риска от замърсяване по време на прилагането на продукти за растителна защита.

ДЗЕС 5 (*Управление на обработката на земята или подходящи техники за култивиране за намаляване на риска от деградация на почвите като се отчита наклона на склона)*: За ограничаване на ерозията на парцели с наклон над 10%, освен изискването почвообработващите операции да се извършват напречно на склона или по хоризонталите на терена, се добавят вертикални обработки без обръщане на слоя, минимални, ивични или нулеви обработки на почвата, с мотив да се даде възможност за избор между повече видове противоерозионни обработки и да се предотврати рискът от обръщане на техниката.

Минималните почвени обработки допринасят съществено за структуриране на почвата. При тези обработки, които се извършват вертикално на повърхността, се създава възможност водата да се инфилтрира в дълбочина от една страна, и от друга спомагат тя да се съхранява в почвата, без да се оттича по склона при наклонени терени. При дълбоките почвени обработки с обръщане на слоя, на 20-30 см от повърхността се образува слой от наситнена, силно уплътнена и неструктурирана почва, което е резултат от влошената механична структура след оран и липсата на почвени микроорганизми, които благоприятстват процеса на нейното структуриране. При обилни валежи, почвата не може да инфилтрира водата, като при наклонени терени повърхностният слой е подложен на водна ерозия. При терени с голям наклон, именно при такава оран, напречно на хоризонталите, е напълно възможно да има сериозен риск от обръщане на земеделската техника. Именно в тези случаи е необходимо да се даде възможност на земеделските стопани да приложат вертикални, минимални или намалени обработки, при които е доказано, че е налице подобряване на инфилтрационната способност на почвата, има оставени растителни остатъци и като краен

резултат се създават условия за запазване на почвите от деградация. Минималните или намалени обработки на почвата, представляват система за обработка на почвата, при която чрез обединяване на няколко операции се намалява броят преминавания на земеделските машини по полето, степента на уплътняване на почвата, сроковете за извършване на обработките и разходите за отглеждане на културите. Минималните обработки запазват въглерода в почвата, предпазват я от водна и ветрова ерозия, предотвратяват уплътняване, подобряват почвеното плодородие. Тези консервационни обработки включват: обработка на ивици (Strip-Till), обработка на лехи (Ridge-till), мулчираща обработка (Mulch-till) и др.

С допълненията в текста на ДЗЕС 5, се цели ограничаване на дълбоките почвени обработки с обръщане на горния почвен слой, с оглед предпазване на почвите от ерозионни процеси. В условията на непрекъснати климатични промени се налага прилагане на нови технологии за почвообработка.

ДЗЕС 6 (*Поддържане на минимална почвена покривка през периоди, които са най-чувствителни*) – стандартът се очаква да окаже положителен ефект върху предотвратяване на почвената и водна ерозия. Наличието на растително покритие през чувствителния период, позволява да се смекчи и намали ерозията на почвата. Мулчирането и оставянето на растителни остатъци също допринася за подобряване на механичния състав и подобряване на водопоглъщателната способност на почвено поглъщателния комплекс. Оставянето на стърнища, също играе роля за запазване на почвения потенциал. В допълнение, обработката напречно на склона на съответния парцел способства за намаляване на оттока и отмиването на горния почвен хоризонт при терени склонни към ерозия.

Изборът на чувствителен период за България - от 1 юни до 30 септември е свързан с наличието на разнообразните почви, тяхното плодородие, различните им характеристики иуязвимост.

При повечето почвени типове липсва висока естествена устойчивост към влошаващите се климатични условия - от една страна екстремно високи и наднормени температури през юни и юли, а от друга - неравномерно разпределени и често проливни валежи.

Повишаването на температурата води до увеличен дефицит на влажност, което води до увеличаване на интензивността на въздействие на почвената суша, но също така и до увеличаване на температурата на почвената повърхност.

Най-сериозни въздействия се наблюдават в почвите с лек механичен състав. Уязвими са почвите с нисък капацитет на запазване на влагата, в районите с ниски нива на годишни валежи. Тези тенденции се задълбочават през типичните летни месеци –юли и август, и все по-често до септември.

По-честите и интензивни суши през последното десетилетие увеличават риска и от ветрова ерозия, и от деградация на почвата, и то на места, където са съсредоточени основната част от полските култури. Без минимална растителна покривка в посочения период, трудно би могло да се води ефективна борба срещу деградацията на почвата. Обратното - наличието на гола почва би предизвикало необратима промяна в системата почва – растение.

В земеделското стопанство с уникален идентификационен номер е задължително върху минимум 80% от цялата обработваема площ на стопанството да се поддържа минимална почвена покривка през чувствителния период /01юни до 30 септември/.

За поддържането на минимална почвена покривка може да се прилагат следните практики:

-оставяне на презимуващи илифуражни култури;

-оставяне на растителните остатъци от предходната култура, включително стърнища, самозасети площи от предходната култура;

- засяване на покривни култури или мулчиране;

На земеделските стопани се дава възможност при изпълнението на стандарта да осигурят последваща култура в рамките на: 2 седмици след премахването на предходната растителна покривка и 3 седмици след премахването на предходната растителна покривка само за площите с последваща култура рапица.

При трайните насаждения, за осигуряване на минимална почвена покривка върху минимум 50% от

площта с трайни насаждения в стопанството, се извършва укрепване на междуредията чрез затревяване, засяване с покривни култури или мулчиране през чувствителния период (от 01 юни до 30 септември).

Чувствителен период: период от годината (от 01 юни до 30 септември), през който почвата не е покрита с растителна покривка и съществува опасност от настъпване на деструктивни процеси (различни видове ерозия, екстремно засушаване)

ДЗЕС 7 (*Сеитбооборот (ротация) на културите върху обработваема земя, с изключение на култури, отглеждани под вода или диверсификация на културите*) – В много стопанства на територията на страната броят и разнообразието на отглежданите земеделски култури намалява. Ротацията или диверсификацията на културите на ниво парцел в стопанствата и на цялата територия на страната гарантира редуване на културите и избягване на монокултурно земеделие. С това се постига предотвратяване на едностранно използване на едни и същи хранителни вещества, влошаване на физичния режим на почвата, негативна промяна на химичните показатели и влошаване на фитосанитарното състояние. Смяната на основната култура на ниво парцел и съответно на ниво стопанство при обработваемите земи е един от съществените начини за предотвратяване на едностранното торене, третирането със сходни препарати за растителна защита и индиректно способства за задържане на въглерода в почвата.

За изпълнението на ДЗЕС 7 на земеделските стопани се дава възможност да изберат да приложат или ротация, или диверсификация на културите, както следва:

7.1. На обработваема земя с площ над 10 ха, земеделският стопанин осигурява ежегодно смяна на отглежданата култура /ротация/ на земеделски парцел върху минимум 35% от обработваемата земя в стопанството си.

Втората култура се счита за ротация, ако е засята/засадена след прибирането на основната култура и е налична на парцела до подготовката на почвата за сеитба на следващата основна култура.

При избор на изпълнението на настоящия стандарт чрез ротация, земеделският стопанин след третата година е длъжен да гарантира, че всички земеделски парцели от обработваемата земя от стопанството са били обект на ротация по отношение на културата, отглеждана през референтната 2023 година на ниво парцел.

Горните правила не се отнасят за площи, заети с оризови клетки, многогодишни култури, треви и други тревни фуражи и земя оставена под угар.

7.2. На обработваема земя с площ над 10 ха, земеделският стопанин осигурява ежегодно разнообразяване на културите чрез диверсификация.

- При стопанства, в които размерът на обработваемата земя е над 10 и до 30 хектара включително, диверсификацията на културите се състои в засяване на обработваемата земя в стопанството с поне две различни култури. Основната култура не може да превишава 75 % от обработваемата земя.

- При стопанства, в които размерът на обработваемата земя е повече от 30 хектара, диверсификацията на културите се състои в засяването на обработваема земя в стопанството с поне три различни култури. Основната култура не може да заема повече от 75 % от обработваемата земя, а двете основни култури не могат да обхващат заедно повече от 95 % от обработваемата земя.

За целите на диверсификацията, култура означава едно от следните:

а) култура, от който и да е от различните родове, определени в ботаническата класификация на културите;

б) култура, от който и да е от видовете при Brassicaceae, Solanaceae и Cucurbitaceae;

в) оставена под угар земя;

г) треви или други тревни фуражи.

От изискванията, посочени в т. 7.1. и т.7.2. се изключват следните случаи:

а) стопанства, в които повече от 75 % от обработваемата земя се използва за производство на треви или други тревни фуражи, представлява земя, оставена под угар, засята е с бобови култури или съчетава тези употреби;

б) стопанства, в които повече от 75 % от отговарящата на условията за подпомагане земеделска площ е постоянно затревена площ, използва се за производството на треви или други тревни

фуражи или за производството на култури под вода (оризища) през значителна част от годината или от цикъла за отглеждане на културите, или съчетава тези употреби; или

в) с площ на обработваемата земя до 10 хектара включително.

За земеделските площи, сертифицирани за биологично растениевъдство в съответствие с Регламент (ЕС) 2018/848 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и за отмяна на Регламент (ЕО) № 834/2007 на Съвета (ОВ L 150, 14.6.2018 г.), се счита, че отговарят на настоящия стандарт за ДЗЕС.

Специфична цел 6 – принос за защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта ще се изпълни при прилагането на следните стандарти:

ДЗЕС 8 *(Запазване на непроизводствени обекти и площи за подобряване на биологичното разнообразие в земеделското стопанство*) – стандартът ще окаже положителен екологичен ефект върху запазването и подобряването на биоразнообразието във фермите и ще позволи екосистемите да функционират нормално.

Отпадането на изискването за заделянето на определен дял от обработваемата земя като непроизводствени площи води до облекчаване на земеделските стопани.

Запазването на съществуващите особености на ландшафта (отделни дървета, дървета в редица, синори, живи плетове или дървета в група) и тераси, прави възможно запазването и подобряването на биоразнообразието във фермите и позволява екосистемите да функционират нормално, осигурявайки екосистемни услуги, които приемаме за даденост. Животинските видове опрашители, а и не само, имат ключова роля за възпроизводството на много култури.

Оставяйки дървесните и храстовидни видове в естествения им вид и ареал, осигурявайки живи коридори с растителност се увеличава биоразнообразието, което ни осигурява чист въздух, прясна вода, качествени почви и богатство от хранителни видове. Индиректно това спомага за борба с промените в климата и приспособяването към тях, както за намаляване рисковете от природни бедствия.

Чрез оставянето на непроизводствени площи, в чиято зона не се извършва третиране с продукти за растителна защита се постига и намаляване на натиска и опасността от замърсяване с пестициди на земеделските площи с производствено предназначение

Стопанствата задължително следва да:

- запазват съществуващите особености на ландшафта (отделни дървета, синори, живи плетове и редици дървета, дървета в група) и тераси;

- запазват съществуващите живи плетове и дървета, които не се отрязват по време на размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците (от 1 март до 31 юли);

- запазват и поддържат съществуващите постоянно затревени площи от нежелана растителност – орлова папрат (Pteridium aquilinum), чемерика (Veratrum spp.), айлант (Ailanthus altissima) и аморфа (Amorpha fruticosa).

Особености на ландшафта, определени за запазване са:

- Отделни дървета с корона с диаметър, не по-малък от 4 м;

- Синори (полски граници) с широчина между 1 и 15 м, върху които не се произвежда земеделска продукция;

- Живи плетове и редици дървета с широчина между 1 и 15 м;

- Дървета в група с максимална площ до 0,3 ха;

- Тераси.

ДЗЕС 9 (*Забрана за преобразуване или разораване на постоянно затревените площи, определени като екологично чувствителни в зоните на НАТУРА 2000*) - опазването на чувствителните ливади и пасища ще допринесе за поддържане на разнообразието на флората и фауната и за увеличаване на местообитанията в съответните ландшафти.

Екологично чувствителни постоянно затревени площи са всички постоянно затревени площи, намиращи се в защитени зони по чл. 3, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).

Постоянно затревените площи в зони по НАТУРА 2000 са включени в рамките на слой „Екологично чувствителни ПЗП”. Те не трябва да бъдат разоравани или преобразувани

3.1.2 Преглед на взаимното допълване между съответните изходни състояния, както са посочени в член 31, параграф 5 и член 70, параграф 3, условията и различните интервенции за постигане на свързаните с околната среда и климата цели

Предварителните условия са неразделна част от бъдещата рамка на ОСП и включват в себе си досега прилаганите „зелени изисквания“ и системата за кръстосано съответствие, която се състои от ДЗЕС: стандарти за добро земеделско и екологично състояние на земята и ЗИУ: законоустановено изискване за управление. Изискванията са в направленията: климат и околна среда, води, почва, биоразнообразие и ландшафт.

GAEC 1: Maintenance of permanent grassland based on a ratio of permanent grassland in relation to agricultural area

За целите на структуриране на зелената архитектура в Стратегическия план и стандарт 1, който предвижда, че съотношението на площите за постоянно затревените площи (ПЗП) спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани през съответната година не трябва да намалява с повече от 5% спрямо референтното съотношение, определено през 2018 г. е разписан стандарт, който е надграден с изисквания в рамките на интервенциите в първи и втори стълб. Надграждане на стандарта се постигнато чрез изискванията „*Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи*“ в рамките на първи стълб на Стратегическия план. Интервенцията надгражда в качествен аспект състоянието на постоянно затревените площи и въвежда екстензивен режим на управление на пасищната екосистема. От екстензивно управление чрез паша се нуждаят всички природни местообитания и местообитания на видове за подобряване на природозащитното състояние във и извън Натура 2000. Интервенцията ще подобри състоянието на защитени видове, включително птици, като подобри местообитанията им, включително средата за размножаване и хранителната им база, по-специално ще предотврати намаляването на популациите на птици в земеделските земи и рязкото намаляване на разнообразието от насекоми и др. видове, включително ще има значителен принос към опазване на опрашителите. Не на последно място интервенцията ще предотврати загубата на пасищната екосистема, чрез намаляване на процесите на утъпкване и ерозия, рудерализация и развитие на нетипични видове, което значително подобрява способността на пасищните системи да поглъщат въглерод и да смекчават климатичните промени. Стандартът се надгражда и чрез интервенцията за стимулиране на ***Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)*****,** устойчива система за управление, която се основава на общи и специфични принципи за биологично производство предвидени в Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти. Въведените изисквания за интервенцията надграждат стандарта чрез екстензивния подход на пасищно отглеждане и подпомагането за животни, приравнени към земеделски култури – постоянно-затревени площи, фуражни култури и люцерна до 1 ЖЕ/ 1 ха.Интервенцията е насочена за подпомагане на земеделски стопани със селскостопански животни (биологични и в преход) от следните видове – говеда, биволи, овце и/или кози, свине за пасищно отглеждане – Източно балканска свиня (съгласно приложимото национално законодателство) и стопанисват постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход) и се финансира единствено със средства от ЕФГЗ. Подпомагане за постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход) е изключено от обхвата на интервенцията II.A.1 - Биологично растениевъдство, което елиминира изцяло риска от двойно финансиране.

За една и съща площ земеделските стопани могат да получат подпомагане по интервенцията за преход само веднъж в рамките на периода 2023-2027г. С цел избягване на създаване на изкуствени условия за подпомагане с по-висок размер на подкрепата интервенцията предвижда една и съща ставка за площите в преход и биологичните площи . Стандарта се надгражда чрез интервенцията ***„Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии“,*** която се прилага извън

обхвата на зони от Натура ичрез която ще се осигури поддържането на структурата и качеството на почвата и увеличаване на запасите от органичен въглерод в ливади и пасищните територии чрез поддържа с практики като възстановяване на тревни площи, минимални и нулеви обработки на почвата, зелено торене и периодично облагородяване. Поддържането на нивото на постоянни пасища помага за предотвратяване на изчерпването на въглерода в почвите и надземната биомаса. Освен съхранението на въглерод, постоянните ливади и пасища също имат положително влияние върху биоразнообразието на национално ниво. От една страна опазването на биологичното разнообразие ще окаже положително въздействие върху климатичните промени – прилагането на интервенциите има индиректно и положително въздействие върху изменението на климата.

От друга страна възстановяването и поддържането на деградирали пасищни територии също ще има положително въздействие върху климатичните промени, като резултат от намаляване отделянето на въглероден диоксид в атмосферата от увредените почви, губещи въглеродното си съдържание.

Стандартът се надгражда и с интервенцията ***„Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“*** Обхватът на тази интервенция включва всички земеделски земи (обработваеми земи, трайни насаждения и постоянно затревени площи), попадащи в обхвата на защитените зони по Натура 2000, за които са издадени заповеди за обявяването им, чрез надграждане с разписани конкретни режими/ ограничения/забрани за земеделски дейности. Съотношението на стандарта се поддържа ежегодно на национално ниво и предвидените изисивкания в интервенциите ще осигурят постигане и надграждане на стандарта.

Чрез адресирането на потребностите в специфична цел 6, в т ч потребности 1, 2, 3 и 5, свързани с опазване на биологичното разнообразие, възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии, както и насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие ще окаже положително въздействие върху ландшафтите, промените в климата, като ще допринесе до намаляване на парниковите газове пряко или индиректно.

GAEC 2: Protection of wetland and peatland

За целите на прилагане на стандарта за защита на богатите на въглерод почви на влажните зони и торфищата ще се изисква в рамките на влажните зони и торфищата, при всички видове земеделски площи да се забраняват: всички дълбоки почвени обработки, свързани с обръщане на почвения хоризонт (дълбока 20-35 см или плитка оран 10-20 см), дълбоко разрохкване (60–80 см); пресушаването и дренирането; преобразуването и разораването на постоянно затревените площи; изгарянето на растителността; използването на минерални и органични азотсъдържащи торове ипродукти за растителна защита от първа професионална група. В териториалния обхват на СПРЗСР попадат следните влажни зони, включени в списъка на Рамсарската конвенция като влажни зони с международно значение – Рамсарски места: Комплекс Ропотамо, Атанасовско езеро, Пода, Поморие, Езеро Вая (Бургаско езеро), както и следните потенциални Рамсарски места и други влажни зони с национално значение: Язовир Мандра/Мандренско езеро, Марица – Златo поле, Ченгене скеле, Язовир Малко Шарково, Стралджанско блато, Велека-Силистар.За надграждане изискванията на стандарта се предвижда подпомагане за *„Биологично производство“*, устойчива система за управление, която се основава на общи и специфични принципи за биологично производство предвидени в Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти чрез по-високите изисиквания за изпълнение на ангажимента спрямо предвидените в стандарта. Въведеният стандарт и изискванията към него ще осигурят по-висока екологична амбиция за запазване на богатите на въглерод почви и влажни зони.

GAEC 3: Ban on burning arable stubble, except for plant health reasons

Стандартът предвижда забрана за изгарянето на стърнищата, освен по фитосанитарни причини, установени по съответния ред и придружени с документ, указващ размера на площта за който се прилага.

За надграждане изискванията на стандарта се предвижда подпомагане за *„Биологично производство“*, устойчива система за управление, която се основава на общи и специфични

принципи за биологично производство предвидени в Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти чрез по-високите изисквания за изпълнение на ангажимента спрямо предвидените в стандарта.

Стандартът се надгражда чрез интервенцията ***„Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия“*** като се използват култури и сортове, които са подходящи за отглеждане при специфични климатични условия за Република България, съгласно Списък изготвен от Селскостопанска академия. Стандартът се надгражда чрез интервенцията ***„Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство***“ - Основната цел на мярката е да се увеличи отглеждането застрашените от изчезване местни сортове растения. Ангажимента по управляването главно е свързан с инициативи в областта на околната среда и климата и биоразнообразието. Отглеждането и съхранението на застрашените от изчезване местни сортове изисква по-високи разходи, но генерира по-ниска възвръщаемост в сравнение с т.нар. конвенционални сортове.

Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия

GAEC 4: Establishment of buffer strips along water courses

<u>За надграждане изискванията на стандарта се предвижда подпомагане за „*Биологично производство*“</u>, устойчива система за управление, която се основава на общи и специфични принципи за биологично производство предвидени в Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти чрез по-високите изисквания за изпълнение на ангажимента спрямо предвидените в стандарта. Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура също в определен аспект ще надгради ДЗЕС 4. Надхвърлянето на стандарта се състои в поддържането на естествената растителна покривка/тревостой без почвени обработки и косене или мулчиране веднъж годишно извън периода на гнездене на птиците в буферните ивици около водните басейни. По този начин се подобрява инфилтрационния капацитет на буферната ивица.

GAEC 5: Tillage management, reducing the risk of soil degradation and erosion

<u>Стандарт 5 се надгражда чрез изискванията, включени в интервенция „*Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения*“</u> С поддържането на азотфиксиращи култури се постига подобряване на хранителния баланс и директно се намалява количеството на влаганите хранителни елементи с торенето.

Поддържането на ивици с естествена растителност по краищата на трайните насаждения без прилагане на продукти за растителна защита (ПРЗ) създава естествена преграда от изтичане на остатъци от ПРЗ извън парцела на трайните насаждения. Еко схемата надгражда условността (ДЗЕС 5) като изисква поддържането на междуредията на трайните насаждения да бъде с практиката за поддържане на азотфиксиращи култури или техни смески, което се очаква да има положителен принос върху плодородието на почвата и да намали рисковете от ерозия. Стандартът се надгражда и чрез интервенцията за ***„Биологично производство“***, като плащанията за изпълнение на задължения в областта на околната среда и климата част от Стратегическия план, основните изисквания са посочени в Регламент(ЕС)2021/2115. Методологията за изчисляване е в съответствие с Регламент(ЕС) 2021/2115 и се базира на предоставените фишове за разписаните мерки от Стратегическия план от страна на МЗХ. Съгласно чл.70 от регламента за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове,плащанията се отпускат за покриване задължения, които надхвърлят съответните законоустановени изисквания зауправление и стандартите за ДЗЕС.

GAEC 6: Minimum soil cover to avoid bare soils in period(s) that are most sensitive

Наличието на растително покритие през чувствителния период, позволява да се смекчи и намали ерозията на почвата. Мулчирането и оставянето на растителни остатъци също допринася за подобряване на механичния състав и подобряване на водопоглъщателната способност на почвено поглъщателния комплекс. Оставяне на стърнища, също играе роля за запазване на почвения

потенциал. Повърхностните обработки, с оставяне на мулч отгоре осигуряват влага и създават биологично активна структура на почвата.

За надграждане изискванията на стандарта се предвижда подпомагане за *„Биологично производство“,* устойчива система за управление, която се основава на общи и специфични принципи за биологично производство предвидени в Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти чрез по-високите изисиквания за изпълнение на ангажимента спрямо предвидените в стандарта. За надграждане на стандарта са включени изисквания в рамките на интервенции „***Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство“..*** Земеделските стопани поддържат земята чрез щадящи обработки, като задължително има поне една обработка съгласно ДЗЕС 6. При прилагане на дейностите се забранява използването на тотални хербициди**.** Спазват изискванията на ЗИУ 1 и ЗИУ 2.

GAEC 7: Crop rotation and diversification in arable land except for crops grown under water

Ротацията или диверсификацията на културите на ниво парцел в стопанствата и на цялата територия на страната гарантира редуване на културите и избягване на монокултурно земеделие. С това се постига предотвратяване на едностранно използване на едни и същи хранителни вещества, влошаване на физичния режим на почвата, негативна промяна на химичните показатели и влошаване на фитосанитарното състояние. Стандартът се надгражда чрез включените изисквания в рамките на интервенция *„Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури“.* Еко схемата надгражда изискванията на ДЗЕС 7 като осигурява по-голямо разнообразие на видовете земеделски култури в стопанството. Разнообразяването на културите има принос към запазване плодородието на почвите без прекалена употреба на изкуствени торове тъй като различните видове култури имат специфични потребности от допълнителни хранителни вещества, което осигурява балансираност в рамките на земеделската площ. Диверсифицирането на производството е и начин за осигуряване на допълнителна устойчивост на стопанството към последиците от климатичните промени и е предпоставка за адаптиране към измененията. Стандартът се надгражда и чрез интервенцията за ***„Биологично производство“***, като плащанията за изпълнение на задължения в областта на околната среда и климата част от Стратегическия план, основните изисквания са посочени в Регламент(ЕС)2021/2115. Методологията за изчисляване е в съответствие с Регламент(ЕС) 2021/2115 и се базира на предоставените фишове за разписаните мерки от Стратегическия план от страна на МЗХ. Съгласно чл.70 от регламента за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове,плащанията се отпускат за покриване задължения, които надхвърлят съответните законоустановени изисквания зауправление и стандартите за ДЗЕС.Стандартът се допълва чрез – интервенции „***Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство***“.

GAEC 8: Maintenance of non-productive features to improve on-farm biodiversity

Стандартът се надгражда чрез включените изисквания в рамките на интервенция *„Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура“.* С интервенцията се цели засилване на приноса на директните плащания за биологичното разнообразие в земеделските земи. Посредством прилагането на изискванията се таргетира доказване на въздействието на мерките на ОСП върху биологичното разнообразие в земеделските земи. Действието на интервенцията е насочено и за създаване на условия за постигане на целите на зелената сделка и най-вече към: Връщане на най-малко 10% от земеделските площи с ландшафтни характеристики с голямо разнообразие до 2030 г. Интервенцията допринася за борба с ерозията на почвата и предотвратява деградацията на почвите. Предвидените задължения водят до предпазване на естествената среда, чрез борба с инвазивни и неспецифични за региона видове. Интервенцията е насочена към повишаване на качеството и количеството на зелената инфраструктура в земеделските земи, което ще окаже положително въздействие върху биологичното разнообразие, качеството на водите, поддържането

на почвите. Надгражда изискванията на ДЗЕС 8 по отношение на особеностите на ландшафта и други непроизводствени площи, като прилага подходящи режими на управление на ландшафтните елементи, които водят до повишен екологичен принос. Екологичната инфраструктура по еко схемата за прилага за всички типове земеползване – обработваеми земи, трайни насаждения, постоянно затревени площи. Екосхемата е приложима към съществуваща екологична инфраструктура. Интервенция II.Г.8 Непроизводствени инвестиции в земеделските стопанства в частта създаване на живи плетове или редици от дървета включва създаването и възстановяването на екологична инфраструктура. Новосъздадената екологична инфраструктура ще може да влезе в екосхемата, след като бъде създадена или възстановена. Няма едновременно включване и в двете интервенции, което съответства на член 31, параграф 5, буква г) от Регламента за стратегическите планове.

Стандартът се надгражда и чрез интервенцията за ***„Биологично производство“***, като плащанията за изпълнение на задължения в областта на околната среда и климата част от Стратегическия план, основните изисквания са посочени в Регламент(ЕС)2021/2115. Методологията за изчисляване е в съответствие с Регламент(ЕС) 2021/2115 и се базира на предоставените фишове за разписаните мерки от Стратегическия план от страна на МЗХ. Съгласно чл.70 от регламента за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове,плащанията се отпускат за покриване задължения, които надхвърлят съответните законоустановени изисквания за управление и стандартите за ДЗЕС.

Чрез инвестиционната интервенция в допълнение ***„Създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура“*** ще се постигне надграждане изискванията на ДЗЕС 8 по отношение на особеностите на ландшафта, като прилага подходящи режими на управление на ландшафтните елементи, които водят до повишен екологичен принос. Екологичната инфраструктура по еко схемата за прилага за всички типове земеползване – обработваеми земи, трайни насаждения, постоянно затревени площи.

Чрез предвидените изисквания на ***„Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми“*** се надгражда ДЗЕС 8 като изисква отглежданата култура да не се реколтира. По този начин се създават благоприятни условия за развитие на горската фауна. Площите в интервенцията са с намалени обработки, които са съобразени с периодите на гнездене на птиците и без прилагане на продукти за растителна защита. По този начин се създават благоприятни условия на местообитанията и дивите птици. Площите по интервенцията се засяват с определени култури, но те не се използват за производство, а се оставят за изхранване на дивите животни. По този начин се надгражда целта на стандарта без да има риск от припокриване на площите.

Също така условността се надгражда посредством предвидените изисквания в интервенцията за „***Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“*** спазването на забраните и ограниченията, разписани в заповедта за обявяване на защитените зони от Натура 2000. Земеделските стопани поемат доброволно ангажименти по интервенцията, които надхвърлят стандартите за добро земеделско и екологично състояние – ДЗЕС 1, ДЗЕС 8 и ДЗЕС 9. Надгражда изискванията на ДЗЕС 8 по отношение на задължително запазване и поддържане съществуващите характеристики на ландшафта.

GAEC 9: Ban on converting or ploughing permanent grassland designated as environmentally-sensitive permanent grasslands in Natura 2000 sites

Стандартът се надгражда и чрез изискванията, включени за прилагане на интервенция „*Традиционни практики за сезонна паша“* като Извежданите на паша животни от видовете включени в плановете за управление и годишните планове за паша са идентифицирани в информационната системата по чл. 30, ал. 2, т. 3 от ЗПЗП.

Подпомагането се изплаща само, при спазване на нормите на натоварване на пасищата, одобрени от дирекциите на Националните и природни паркове, и в плановете за управление.

Чрез предвидените изисквания в рамките на интервенция „***Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“*** се надгражда стандарт 9 посредством спазването на забраните и ограниченията, разписани в заповедта за обявяване на защитените зони от Натура 2000. Земеделските стопани

поемат доброволно ангажименти по интервенцията, които надхвърлят стандарти за добро земеделско и екологично състояние – вкл. ДЗЕС 9 чрез опазване на хабитатите и видовете.

Стандартът се надгражда и чрез интервенцията за ***„Биологично производство“***, като плащанията за изпълнение на задължения в областта на околната среда и климата част от Стратегическия план, основните изисквания са посочени в Регламент(ЕС)2021/2115. Методологията за изчисляване е в съответствие с Регламент(ЕС) 2021/2115 и се базира на предоставените фишове за разписаните мерки от Стратегическия план от страна на МЗХ. Съгласно чл.70 от регламента за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове,плащанията се отпускат за покриване задължения, които надхвърлят съответните законоустановени изисквания за управление и стандартите за ДЗЕС.

Всички еко схеми (съгласно чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115) са съвместими помежду си, защото обхващат различни екологични практики, които имат специфичен положителен принос върху климата и околната среда. Няма отражение върху единичните суми при участие по повече от една еко схема, защото дейностите по всяка от еко схемите (съгласно чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115) имат съответния различен екологичен принос. Целта е да се насърчат земеделските стопани да проявят по-голяма активност по отношение на приноса си към околната среда и колкото повече екологични практики поемат, които са различни по своята същност, толкова по-голямо следва да бъде общото финансово подпомагане. По тази причина еко схемите (съгласно чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115) са съвместими (дотолкова доколкото са приложими за съответния тип земеползване) и няма отражение върху единичните стойности, ако земеделският стопанин за една площ се ангажира в няколко еко схеми (съгласно чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115) със съответните различни екологични практики.

Специфични цели	**Обобщение на интервенциите в зелената архитектура по специфични цели**	**Обяснение за допълняемостта и връзката между екосхемите, ангажиментите в областта на агроекологията и управлението на климата**
Специфична цел 4 ***Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез***	Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал –	За *намаляване на емисиите на парникови газове* от селското стопанство се предвижда подпомагане чрез интервенции за ***„Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда“*** и инвестиции в управлението на оборския тор и въвеждане на нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор в стопанства, ***„Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“***, „***Професионално обучение и придобиване на знания“***. Чрез предвидените интервенции ще се осигури допълняемост по отношение на намаляване емисиите на парникови газове в атмосферата, образувани от селското стопанство като инвестициите ще имат пряк ефект. Реализирането им в допълнение с консултантските услуги и професионалното обучение ще доведе до пряко, положително и дълготрайно въздействие върху климата.

намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия	насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation) Еко схема за намаляване използването на пестициди Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури Инвестиции в екологични съоръжения Биологично производство Използване на устойчиви практики и сортове, отглеждане при специфични условия Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни	За <u>*увеличаване на органичния въглерод в почвата*</u> са предвидени интервенциите „***Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115)“, „Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии“, „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“, „Професионално обучение и придобиване на знания“.*** ***Еко схемата за екологично поддържане на трайните насаждения***, включва прилагане на земеделски практики като засяване и отглеждане на азотфиксиращи култури с подходяща и неконкурираща биология самостоятелно или в смес с житни или тревни видове в междуредията и по границата на парцела с цел на намаляване на влаганите синтетични торове и/или поддържане на буферни ивици, заети с естествена растителност по краищата на земеделските площи, върху които не се прилагат продукти за растителна защита. Допълняемост ще се осигури чрез останалите мерки с цел намаление на генерираните количества въглероден диоксид и пряко, положително въздействия върху климата. Продължителното прилагане на мерките на по-големи територии е възможно да има положителен ефект върху климатичните промени върху по-голяма площ. За <u>*производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство)*</u> са включени интервенции „***Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда“, „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“, „Професионално обучение и придобиване на знания“, „Инвестиции в екологични съоръжения“.*** Въздействието върху климата от прилагането на интервенциите ще е пряко, положително и дълготрайно, като резултата от производството на енергия от възобновяеми източници и намаляване емисиите на парниковите газове. Оползотворяването на остатъците от селското стопанство/преработващата промишленост в енергия, както и използването на други ВЕИ ще стимулира кандидатите за извършване на инвестиции, за получаване на енергия от тези остатъци за задоволяване на потреблението си от енергия, като по този начин ще се спомогне за постигане на целите за увеличаване на дела на енергията от възобновяеми източници. Една от целите в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България за периода 2021-2030 г. по измерение Декарбонизация е за увеличаване на дела на енергията от възобновяемите източници в брутното крайно енергийно потребление. В самия план е отбелязано, че съгласно национални доклади за напредъка на България в насърчаването и използването на енергията от ВИ е отчетен продължаващ ръст на използваната енергия от ВИ, като през 2018 г. е постигнат 20.5% дял на енергията от ВИ в брутното

	територии Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда Залесяване и възстановяване Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии Първична преработка на дървесина	крайно потребление на енергия на страната. Брутното крайно потребление на енергия от ВИ надхвърля прогнозираното количество в Националния план за 2020 г. и през 2018 г. достигна 2 226.1 ktoe. През 2018 г. е постигнат ръст от 35.6% спрямо 2012 г. Също така е отчетено, че твърдата биомаса продължава да е ВИ от най-голямо значение за сектор „топлинна енергия и енергия за охлаждане“ и с най-голямо приложение в сектор „домакинство“. През последните години, макар и не с очакваните темпове използването на дървесни отпадъци, др. растителни отпадъци, биомаса от селското стопанство и канализационни утайки се увеличава. През 2018 г. производството на електрическа енергия от ВИ бележи ръст от 42% в сравнение с 2012 г. Причина за това е въвеждането в експлоатация на нови ВтЕЦ и ФЕЦ, ЕЦ на биомаса, и преминаване на съществуващите централи от конвенционални горива на биомаса. Установено е и нарастване на крайното потребление на енергия от ВИ в сектор „транспорт“ в периода 2013-2018 г. На база на тези данни са направени ориентировъчни прогнози за развитието при съществуващите политики за 2030 г. (с прогноза до 2040 г.). Тези прогнози предвиждат в периода 2020-2030 г. делът на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия да нарасне от 20.18% до 24.73%. Съгласно прогнозите между 2020 г. и 2025 г. увеличението се дължи главно на изграждането на нови мощности на ВИ, докато растежът от 2025 г. до 2030 г. се дължи на мерки за повишаване на енергийната ефективност в крайното потребление на енергия. По-нататъшно развитие се очаква и след 2030 г., като през 2040 г. делът на енергията от ВИ ще бъде почти 28%. В анализа за околна среда и климат, свързан със специфична цел 4 „Изменение на климата“ е посочено, че съществуват добри условия в селското и горското стопанство за инвестиции в устойчива и възстановяема енергия. Използването на отпадъците от селското стопанство за тези цели допринася за смекчаване на климатичните промени. С оглед на използването на остатъчната биомаса и запазващите се тенденции за развитието на площите, заети с пшеница, царевица, слънчоглед, значително превишаващи дела на останалите култури, техните остатъци могат да се използват по-пълноценно като източник на биомаса за енергийни нужди за замяна на традиционните фосилни (изкопаеми) горива. Твърдата биомаса доминира като потенциален източник на възобновяема енергия (ВЕ). Има условия за използването на животински екскременти и растителните остатъци за получаване на биогаз, поради увеличаването на броя животни в страната и подобряване управлението на оборския тор. Производството на биогаз води индиректно до намаляване отделянето на метан и други парникови газове, които се образуват при ферментацията и минерализацията на екскрементите от селскостопнаските животни. Сухият остатък от анаеробната ферментация при производството на биогаз е богат на азот, фосфор, калий и въглерод и може след компостиране да се използва като биотор. Биомасата (включително биоразградимата част от отпадъците) определено е най-важният източник на възобновяема енергия в ЕС: нейният дял в общото производство на възобновяема енергия

		е 63,3%. Това прави отраслите на земеделието и горското стопанство особено важни за производството на енергия от възобновяеми източници. Въпреки предимствата по оношение намаляване емисиите на ПГ, технологиите за производство на ВЕ от селскостопански източници имат и някои недостатъци и ограничения, като например: Отглеждането, добиването и преработката на биомаса от земеделието и горското стопанство дава възможност за диверсификация на приходите, работни места и бизнес възможности, както и за предоставяне на нови услуги в селските райони, но новите технологии и оборудване изискват подготвени специалисти за работа с тях са необходими и организиране на обучение. Повечето технологии за преработка на растителните и животински остатъци и отпадъци, обаче, са свързани с необходимостта от осигуряване на ново специализирано оборудване, което изисква инвестиции, за които трябва да бъде осигурено финансово стимулиране. В тази връзка в интервенциите от СП е предвидено подпомагане за изграждане на инсталации за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) и е заложено приоритизиране на такъв тип инвестиции. В голяма част от интервенциите за изграждането на тези инсталации е заложено изискване да са съобразени с размера и дейността на предприятието или стопанството и да задоволяват само собствените нужди от енергия. Това гарантира потреблението на произведената енергия и ще допринесе за постигане на целта за увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия. Чрез *използването на култури и сортове, приспособени към климата* ще се постигне принос за адаптация на земеделието към изменящите се климатични условия. Намаляване използването на торове ще доведе до директно влияние върху нивата на емитираните емисии на въглероден диоксид, като допринесе за техния спад. Допълняемост по отношение на приноса за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него ще се постигне чрез включените изисивкания в интервенциите за „***Насърчаване използването на култури и сортове, подходящи за отглеждане при специфични климатични условия***“, при която се насърчава използването на култури и сортове, които са подходящи за отглеждане при специфични климатични условия за Република България, съгласно Списък изготвен от Селскостопанска академия, „***Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство“,*** при която се насърчават сортове, развити с цел отглеждане при специфични условия от видовете: зърнено-житни култури и слънчоглед съгласно изискванията на интегрираното производство, регламентирани в Наредба № 9 от 26 февруари 2021 г. за интегрирано производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното

		производство. Принос за постигане на целта за смекчаване измененията на климата ще се постигне и чрез нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие и предвидените интервенции за ***„Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия“, „Биологично производство“, „Непроизводствени инвестиции - създаване и възстановяване на екологична инфраструктура“, „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“, „Професионално обучение и придобиване на знания“.*** Насърчаването и подпомагането на биологичното земеделие ще допринесе до намаляване използването на торове и от тук директно ще повлияе върху нивата на емитираните емисии на въглероден диоксид, като допринесе за техния спад. Въздействието ще е положително и постоянно, в районите на развитие на биологичното земеделие за сметка на традиционното такова. Допълняемост ще се постигне чрез използване на култури и сортове, които са подходящи за отглеждане при специфични климатични условия за Република България. Чрез подобряване на биологичното разнообразие в земеделските земи и доброто управление чрез въвеждане на планирано създаване на ландшафтните елементи на екологичната инфраструктура ще се постигне по–устойчиво функциониране на земеделските стопанства, като това би допринесло за преодоляване на дългосрочни рискове като изменението на климата. Предвидените специфични действия за консултиране и професионално обучение ще осигурят допълняемост и принос за постигане на специфичната цел. В рамките на интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ е предвиден специален консултантски пакет № 7 "Предоставяне на консултантски услуги относно общите принципи на интегрираното управление на вредителите и на добрата растителнозащитна практика", където е предвидено земеделските стопани да получават съвети и консултации по съответната тема. Чрез интервенцията ***„Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност“ ще се адресира*** необходимостта *от противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания*. Предвидените дейности за осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ на животните, осигуряване на свободно отглеждане на открито и намаляване употребата на антимикробни средства. Предвижда се подкрепа на земеделски стопани, доброволно поели ангажименти за хуманно отношение надхвърлящи заложените стандарти. Изпълнението от бенефициерите на ангажименти надхвърлящи заложените стандарти ще се отрази положително върху здравния статус, като се осигури намаляване на употребата на антимикробни средства. Интервенцията ще осигури подкрепа, която ще повиши нивото на превенция в земеделските стопанства,

		а също така и за възстановяването на земеделски производствен потенциал в случаите, в които той е бил нарушен в резултат от заболявания по животните. Наред с това, ще се подкрепи постигане на по-високи нива на биосигурност във фермите. За *устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса, за адаптиране към промените на климата* са включени интервенции за „***Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии***“, ***„Залесяване и възстановяване“, „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“, „Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии“ и „Първична преработка на дървесина“.*** Чрез интервенциите се очаква пряк и положителен принос върху климатичните промени, като резултат от опазването на горите и увеличаване на залесените площи в страната, водещо до намаляване на въглеродните емисии. Положително и пряко въздействие върху адаптацията към климатичните промени, резултат от опазване на горите и намаляване на рисковете от ерозионни почвени процеси. Предвижда се залесяване на земеделски и неземеделски земи, както и поддръжка на новосъздадените култури., Ще се подпомага и възстановяването на пострадали от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития гори. Предвижда се подобряване и поддръжка на противопожарна инфраструктура като това ще спомогне за ограничаване на водната ерозия и ще се подобри водния баланс в околните територии като това ще окаже благоприятно въздействие върху водите. Възстановените гори ще допринесат също и за защита на околната среда, предпазване от природни бедствия (особено наводнения). Чрез Горско екологичните дейности в горите ще се подпомагат горски стопани, които поемат доброволни задължения в областта на управлението на горите, надхвърлящи задължителните изисквания. Плащанията ще са за пропуснати ползи, напр. за запазване, обособяване и увеличаване на горите във фаза на старост, опазване гнездовите местообитания на грабливи птици и черен щъркел, запазване на минимум 10 броя/ха живи биотопни дървета, в поддържане на стояща и лежаща мъртва дървесина в обем минимум 15% от запаса на насаждението, оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35° и др. Ефектът от тази интервенция ще бъде положителен както за горските екосистеми, така и за биоразнообразието в тях.
Специфична цел 5	Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански	За *поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване* и поддържане на разнообразие на културите се предвиждат интервенции като ***„Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115)“, „Непроизводствени инвестиции - създаване и възстановяване на екологична инфраструктура“,***

Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химикали	животни) Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation) Еко схема за намаляване използването на пестициди Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури Използване на устойчиви практики и сортове, отглеждане при специфични условия Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към	***„Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“.*** Чрез интервенциите се очакват положителни въздействия в резултат от дейности, допринасящи за подходящ баланс на земеделските площи според земеползването, които са насочени и към разнообразяване на културите и намаляване на изтощаването на почвата, както и опазване на количественото и химичното състояние на води от реализацията на забранителните и ограничителните мерки за земеделска дейност в плановете за управление на речните басейни. За <u>подобряване качеството на почвите чрез продължаване на усилията за ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия</u> се предвиждат интервенции за ***„Непроизводствени инвестиции - създаване и възстановяване на екологична инфраструктура“,*** „***Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура“, „Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури“ „Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии“, „Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство“, „Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия“.*** По отношение на пасищата се предвижда опазване от деградация чрез подсяване, което се извършва по дефинирана технология за подсяване, изготвена и утвърдена от специалист съобразно изискванията по мярката с типични, пасищни видове треви и тревни смески. Интервенцията ще бъде допълнена чрез инвестиционната мярка за създаване и възстановяване на екологична инфраструктура и интервенцията поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура, насочена към повишаване на качеството и количеството на зелената инфраструктура в земеделските земи. За поддържане на <u>добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество</u> са планирани интервенциите ***„Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури“, „Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал“, „Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия“.*** Очакват се преки положителни въздействия от дейностите свързани с поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество. Еко схемата за разнообразяване на отглежданите култури предотвратява развитието на монокултурно земеделие като таргетира поддържането на по-голям брой различни култури в стопанството. При прилагането на практиките се увеличава съдържанието на хумус и хранителни вещества в почвата, площта се предпазва от ерозия и се избягва отмиването и уплътняването на почвата. Създават се естествени коридори (местообитания) и хранителна база за защитени видове, включително птици. Еко схемата за запазване и възстановяване на почвения потенциал цели намаляване на употребата на изкуствени торове посредством

	климатичните условия Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда Инвестиции в инфраструктура за напояване Залесяване и възстановяване Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии	заместването им с естествени хранителни вещества образувани в следствие на внасянето на външна естествена органична материя. За насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия се предвижда използване на култури и сортове, които са подходящи за отглеждане при специфични климатични условия за Република България, съгласно Списък изготвен от Селскостопанска академия. Чрез интервенциите ще се постигне допълняемост по отношение на очакваните преки положителни въздействия от дейностите свързани с поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество. За продължаване на *поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите* се предвиждат интервенциите ***Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал, Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури, Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения, Използване на устойчиви практики и сортове, отглеждани при специфични условия, Насърчаване намалението на употребата на продукти за растителна защита и торове през контрол в краен продукт, Биологично производство.*** Насърчаването и подпомагането на биологичното земеделие ще допринесе до намаляване използването на торове и от тук директно ще повлияе върху поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък.Еко схемата за запазване и възстановяване на почвения потенциал цели намаляване на употребата на изкуствени торове посредством заместването им с естествени хранителни вещества образувани в следствие на внасянето на външна естествена органична материя като нейният ефект ще бъде допълнен чрез прилагане на разнообразяване на културите и намалена употреба на торове. Чрез предвидените дейности в мярката за разработване на 5-годишен план за управление на използваните площи от плодове, зеленчуци и десертни лозя, план за сеитбооборот, схема за балансирано наторяване, изготвена въз основа на резултати от агрохимически анализ на почвата, извършен в акредитирана лаборатория ще се постигне принос към специфичната цел за опазване на почвите и поддържане на нисък азотен и фосфорен отпечатък. По отношение на трайните насаждения се предвижда подходящо поддържане на междуредията на трайните насаждения и ивиците по краищата на парцелите. С поддържането на междуредията се постига по-добър хранителен баланс, което може да намали потребността от влагани количества торове. За *опазване на водите и продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ* са предвидени интервенциите ***Еко схема за намаляване използването на пестициди, Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура, Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал ,Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за***

		интегрирано производство, ***Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия.*** Предвидените дейности в рамките на интервенциите ще постигнат допълняемост по отношение целта за оптимизирана и устойчива употреба на пестициди. Чрез еко-схемата се цели е насочена към намаляване на употребата и риска от пестициди и намаляване на употребата на по-опасни пестициди. За *намаляване на емисиите на амоняк* България има ангажимент да намалява емисиите на NH3 съгласно Приложение II от действащата Директива 2016/2284. В тази връзка, задълженията на България за намаляване на емисиите от амоняк са с 3% всяка година, за периода от 2020-2029 г. и с 13 % след 2030 г. Предвид гореизложеното е разработена Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г., като в нея са залегнали отделни секторни мерки, в това число и за земеделието. Част от мерките за земеделието са свързани с прилагане на Правила за добра земеделска практика за контролиране на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници (кореспондиращи с част 2, т. А на Директива 2016/2284/ЕС), свързани с: • управление на азота, като се вземе предвид целия азотен цикъл; • стратегии за хранене; • нискоемисионни техники за разпръскване на оборски тор; • нискоемисионни системи за съхранение на оборски тор; • нискоемисионни системи за животновъдните обекти; • възможности за ограничаване на емисиите на амоняк от използването на минерални торове; • замяна на карбамидните торове с амониево-нитратни; • насърчаване замяната на неорганични с органични торове и т.н. Към постигане на тази цел е насочена интервенция „***Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда***“ – член 73 и член 74 – интервенцията е насочена към прилагането на горепосочените практики, с които ще бъде постигнато ограничаване отделянето на емисии на ПГ, както и за запазване на органичното вещество. В обхвата на директните плащания целта ще бъде таргетирана посредством прилагане на еко схеми за органично торене и като Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) (по чл. 31 от Регламент

		(ЕС) 2021/2115). За *ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване* са включени практики за задържането на вода в орния слой на насажденията чрез мерките, които увеличават нивата на органична материя в почвите описани по-горе, както и ***Инвестиции в инфраструктура за напояване, Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет и Професионално обучение и придобиване на умения.*** Очакват се преки положителни въздействия върху почвите от подобряване задържането на вода в орния слой и предпазване на почвата от засушаване.
Специфична цел 6 ***Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта***	Еко схема за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation) Еко схема за намаляване използването на пестициди Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно Еко схема за	За *опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора и фауна от Европейски интерес* и за *опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи и тревни площи в земеделски земи* се предвиждат включени дейности в рамките на интервенциите „***Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“, Еко схемата за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи, Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура, Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи.*** Еко схемата за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи ще предотврати загубата на пасищната екосистема, чрез намаляване на процесите на утъпкване и ерозия, рудерализация и развитие на нетипични видове, което значително подобрява способността на пасищните системи да поглъщат въглерод и да смекчават климатичните промени. Еко схемата за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура е насочена към повишаване на качеството и количеството на зелената инфраструктура в земеделските земи. По отношение на опазване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора и фауна от Европейски интерес - Мярка 15, Мярка 25, Мярка 32, Мярка 34, Мярка 37, Мярка 38, Мярка 39, Мярка 40, Мярка 41, Мярка 42, Мярка 43, Мярка 44, Мярка 45, Мярка 50, Мярка 51, Мярка 52 от НРПД 2021-2027 г. са предвидени специфични интервенции като извършването на екстензивна паша в ***Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи.*** Една от операциите в интервенцията ***Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи*** включва превръщане на обработваемите земи в постоянно затревени площи, както и включва дейността – „Засяване и отглеждане на есеннизърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска на 50 % от заявената по дейността площ и с минимум 30 % царевица“. В проекта на

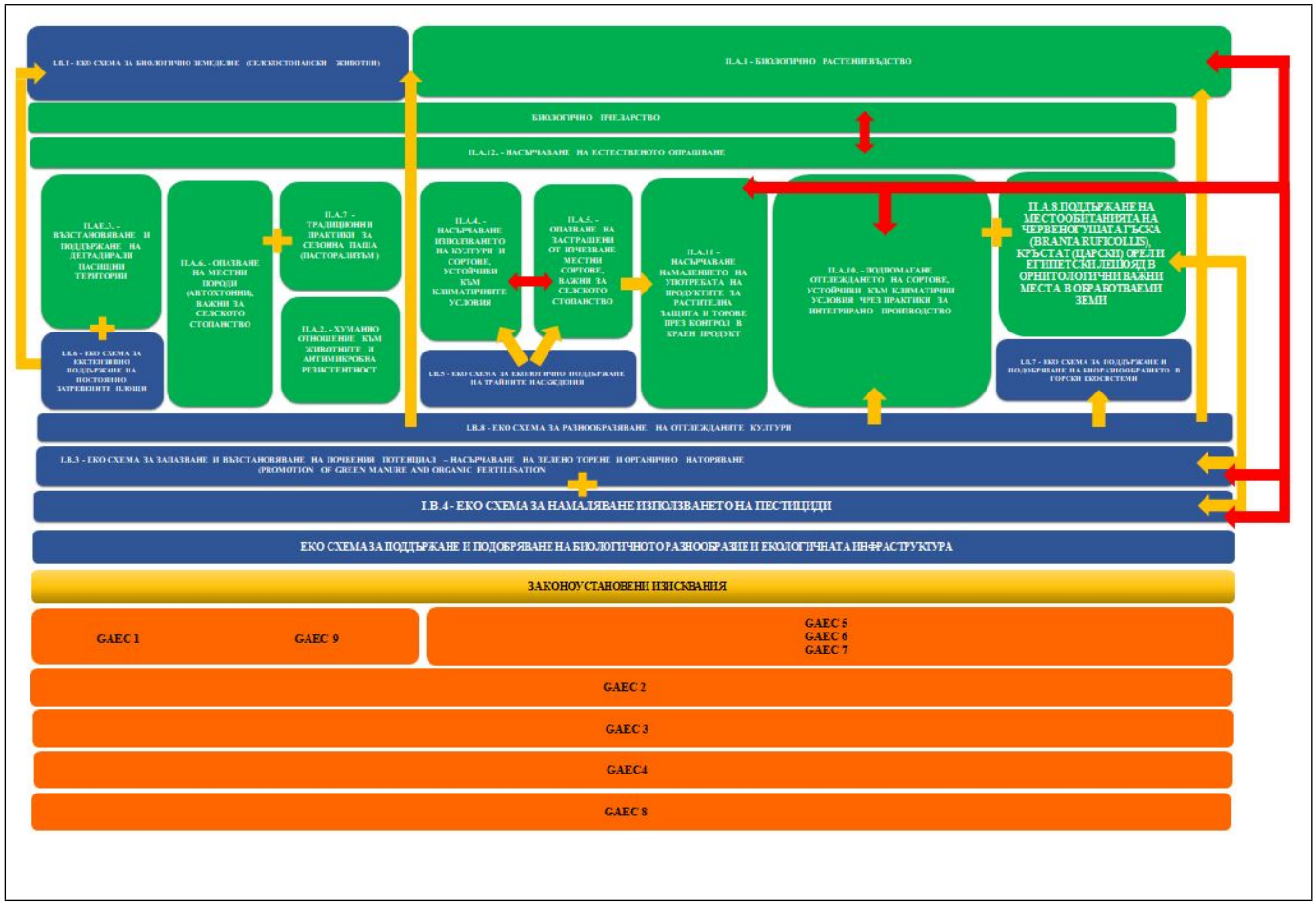
	поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели Рационализиране на подвижното пчеларство Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели Биологично производство Насърчаване на естественото опрашване Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство Традиционни практики за сезонна паша Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска	стратегическия план по ОСП са включени няколко интервенции, насочени към мерките, а в т.ч.: ***Еко схема за поддържане на биологично земеделие (животни); Биологично производство, Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000, Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура; Непроизводствени инвестиции - създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура, Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури, Еко схема за намаляване използването на пестициди, Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура; Горско екологични дейности в горите,*** която включва всички предвидени Мярка 50 от НПРД дейности, ***Залесяване и възстановяване,*** която включва всички предвидени Мярка 51 от НПРД дейности - залесяване на земеделски и неземеделски земи, както и поддръжка на новосъздадените култури с типични за природните местообитания видове, ***Подпомагане по Натура 2000 за гори,*** която предвижда компенсиране на основните забрани за зоните по Натура 2000, предвидени в заповедите за тяхното обявяване. Подпомагането на дейността ще допринесе за съхраняване на тревните екосистеми и свързаните с тях ценни местообитания и видове, чрез подпомагат екстензивни практики за поддържане и възстановяване на затревени площи. Подпомагането е базирано на площта за спазване на забраните и ограниченията, свързани с извършваната земеделска дейност. Земеделските стопани поемат доброволно ангажименти, които надхвърлят ДЗЕС 1, ДЗЕС 8 и ДЗЕС 9. Надграждат се изискванията на ДЗЕС 8 по отношение на задължително запазване и поддържане съществуващите характеристики на ландшафта. При правилно управление на процеса, предвидените интервенции ще допринесат за опазване набиоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията. При правилно управление на процеса, предвидените интервенции ще допринесат за опазване на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията. За *опазване, съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта и постигане на благоприятен природозащитен статус на постоянно затревените площи* са предвидени интервенциите ***Непроизводствени инвестиции, Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура, Традиционни практики за сезонна паша, Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии, Дейността по създаване на допълнителни ивици от медоносни растения, Поддържане и изграждане на мултифункционални (растителни) буферни ивици около обработваемите площи и зони по Натура 2000, Поддържане на съществуващи елементи на ландшафта, в т.ч.***

	(Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи Непроизводствени инвестиции - създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии Горско екологични дейности в горите Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000 Подпомагане по Натура 2000 за гори Залесяване и възстановяване Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии	***полски синори, полезащитни пояси, ливади и пасища, Дейностите адресирани в съответствие с тези планирани в НРПД 2021-2027.*** Чрез подобряване на биологичното разнообразие в земеделските земи и доброто управление чрез въвеждане на планирано създаване на ландшафтните елементи на екологичната инфраструктура чрез интервенция Непроизводствени инвестиции ще се постигне по–устойчиво функциониране на земеделските стопанства, като това би допринесло за преодоляване на дългосрочни рискове като изменението на климата, загубата на биологично разнообразие, деградацията на почвата и би увеличило ползите за околната среда. Поддържането на ландшафтната инфраструктура ще се постигне чрез условността и еко-схемата за поддържането на елементи на ландшафта, които оказват благоприятен ефект върху биологичното разнообразие. Надграждането ще бъде възможно както в качествен аспект (извършване на определени природосъобразни дейности над ДЗЕС 8), така и в количествен план (надхвърляне на площите за ДЗЕС 8). Предвиждат се по-амбициозни цели в еко схемите: В еко схемата за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи и забраната за разораване през съответната година ще увеличи екологичния принос като отчете високата екологична стойност на пасищата за задържане на въглерод с цел противодействие на изменението на климата. Допълващ ефект ще има интервенцията за Традиционни практики за сезонна паша с предвидения териториален обхват. Еко схемата за запазване и възстановяване на почвения потенциал и алтернативната практика за използване на нискоемисионни техники за прилагане на оборски тор (впръскване на течен оборски тор; включване в рамките на 4 часа от прилагането), както и еко схемата за диверсификация на културите ще осигури възможност за повишаване на екологичния принос на интервенцията и увеличаване на ефективността на диверсификацията. Максималната ширина на ивиците, заети с естествена растителност по краищата на парцелите за целите на еко схемата за екологично поддържане на трайните насаждения да бъде до 20 м. По този начин ще се формира естествен ограничител за изтичане извън рамките на насажденията на остатъчни вещества от наторяването или прилагането на продукти за растителна защита. Тази зона ще служи и за естествено насърчаване развитието на биоразнообразието като върху нея няма да има прилагане на продукти за растителна защита. С представения дизайн и финансиране на еко схемите, ще се осогури този елемент на зелената архитектура да има съответния принос към изпълнение на завишените цели в областта на екологията и устойчивото развитие. За целите за *подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения* са включени *и*нтервенции и дейности за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително ***развъждане на пчели, , Подновяване на пчелните кошери в Съюза,***

		включително развъждане на пчели, Рационализиране на подвижното пчеларство, Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата и Насърчаване на естественото опрашване. Заедно с това допълняемост ще се осигури чрез дейностите, включени в еко-схемите и агроекологичните интервенции за намаляване на ПРЗ, непроизводствените площи и осигуряване на буферни ивици. Подкрепата, както за екологичната инфраструктура, която пресъздава и възстановява мозайки от местообитания и функционална свързаност на опрашителите в селските и градските пейзажи, така и насърчаването на създаване и поддържането на добре управлявани живи плетове, стимулиране на буферни ивици, тревисти/цъфтящи ивици по протежение на водни течения и многогодишни цъфтящи райони, за насърчаване на биологичното разнообразие с цел защита на възможностите за набиране и местообитания за опрашители и за биоконтролни агенти. Поставянето на кошери в или в близост до горски територии ще допренесе за възпроизводството и за опазване на видовото разнообразие на горите. За *опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите*. се предвиждат интервенции ***Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми (по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115).*** Предвижда се изпълнението на проект „Възстановяване на ключови за климата екосистеми в изпълнение на Стратегията на биологично разнообразие на ЕС и целите на Европейския зелен пакт“ като част от Националния план за възстановяване и устойчивост. Чрез този проект ще се направи опит за описване на начините за удовлетвореност на потребностите в горското стопанство, а именно чрез разработването и изпълнението на т.нар. „Национален план за възстановяване на традиционни горски ландшафти“. Този стратегически документ ще определи на национално ниво всички основни предизвикателства пред българските гори за периода до 2030 г. (напр. възстановяване на горски ландшафти, създаване на нови такива, превенция и борба срещу вредители и болести в горите чрез лесовъдски методи, трансформация на иглолистни култури в естествени широколистни гори от местни видове, извеждане на отгледни сечи в необходимите мащаби и т.н.). Определянето на основните за горите проблеми на национално ниво ще бъде сведено до регионално и местно ниво по отношение предвидените дейности за справяне с тези проблеми. За всяка дейност ще бъде определян само един източник на финансиране, напр. държавен бюджет, бюджет на собственика/ стопанина на горска територия, СПРЗСР, ПОС, програма LIFE на ЕС и т.н.).

		Тази политика ще бъде изцяло съобразена с действащото европейско и национално законодателство и политики, в т.ч. Стратегията на ЕС за горите 2030 както и Стратегията на ЕС за биоразнообразие 2030, Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България 2030, Закона за горите и др. По отношение въвеждането на плащания за горски екосистемни услуги в Република България, следва да се посочи предвиждането на глава 17 „Обществени екосистемни ползи от горските територии“ от Закона за горите, с която се определя редът и начина за възмездно ползване на съответните услуги. В допълнение към това, следва да се подчертае, че двете интервенции в ***Горско екологични дейности в горите,*** и ***Подпомагане по Натура 2000 за гори*** - на практика ще спомогнат стопаните и собствениците на гори да бъдат обезвъзмездени за спазването на наложените или доброволно приетите ограничения на стопанската дейност в тях. Плащанията ще са за пропуснати ползи, напр. за запазване, обособяване и увеличаване на горите във фаза на старост, опазване гнездовите местообитания на грабливи птици и черен щъркел, запазване на минимум 10 броя/ха живи биотопни дървета, в поддържане на стояща и лежаща мъртва дървесина в обем минимум 15% от запаса на насаждението, оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35° и др. Всички гори трябва да се управляват по начин, който да осигурява и предпазва биологично разнообразие. По този начин се създават възможности за едновременно подобряване производителността на горите, биологичното разнообразие, функцията на поглътител на въглерод, свойствата на здравата почва и устойчивостта срещу болести и вредители и спрямо изменението на климата. Това включва практики като достатъчно количество мъртва дървесина, регулиране на гъстотата на насажденията и създаване на защитени части от едно местообитание. Ефектът от тези интервенции ще бъде положителен както за горските екосистеми, така и за биоразнообразието в тях.

Графика: Преглед на допълняемостта между базовите условия и интервенциите в рамките на първи и втори стълб - част от Зелената архиткетура.

3.1.3 Обяснение как да се постигне по-големият цялостен принос, посочен в член 105

Посредством стратегическия план и най-вече посредством характеристиките на интервенционната стратегия Българската страна демонстрира по-голям цялостен принос за постигането на специфичните цели 4,5 и 6, в сравнение с цялостния принос за постигането на целите изпълнявани в предходния програмен период посредством подпомагане по линия на ЕФГЗ и ЕЗФРСР в периода 2014—2020 г.

Въз основа на изготвените анализи към стратегическия план бяха поставени цели, чрез които следва да се постигне по-голям цялостен принос. Поставените целеви стойности се базират на информацията изготвена при подготовка на Стратегическите планове, като например характеристиките, посочени в оценката на потребностите и съответно използването на критерии за приоритизиране, включващи целите на Зелената сделка, както и критерии за национални стратегически документи, интервенционната стратегия, характеристиките, общи за няколко интервенции, директните плащания, интервенциите в определени сектори и интервенциите за развитие на селските райони, определени в стратегията, планът за целевите стойности и финансовия план, SWOT анализите, по-високата амбиция демонстрирана в системата за управление и координация, както и очакваните подобрения спрямо съответните показатели за въздействието, съгласно раздел 2.3.2.

Един от начините за постигане на целите от Стратегическия план свързани с климата, околната среда и биологичното разнообразие е прилагането на предварителните условия (т. нар. условност) – стандартите за добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС) и законоустановените изисквания (ЗИУ). Очаква се завишените изисквания да окажат положителен ефект върху всички действия, насочени към смекчаване на последиците от изменението на климата.

Разработените 9 стандарта за добро земеделско и екологично състояние ще допринесат за

изпълнение на специфичните цели в областта на климата, околната среда и биоразнообразието и задават по-високи изисквания, които да са базови условия за прилагане на Общата селскостопанска политика.

По отношение на прилагане на условността в рамките на Стратегическия план като част от зелената архитектура са завишени изискванията, както по отношение на стандартите, така и по отношение на цялостния принос в съответствие с чл. 105 от Регламента за Стратегическите планове.

По отношение на ДЗЕС 1: Действащият стандарт в стария програмен период 2014-2020 г. е с по-ниски изисквания. В новия период 2023-2027 изискванията се завишават, променя се референтното съотношение на постоянно затревените площи и референтнота година. Очаква се чрез прилагането на стандарта на територията на цялата страна да се предотврати изчерпването на въглерода в почвите и надземната биомаса.

По отношение на ДЗЕС 2: Като нововъведен стандарт, прилагането му ще осигури защита на богатите на въглерод почви на влажните зони и торфищата. Деградацията на тези чувствителни и уязвими зони ще се предотврати чрез прилагане на мерки, които забраняват определени селскостопански практики, които унищожават тези екосистеми с особена важност за околната среда.

По отношение ДЗЕС 3: Този стандарт спомага за поддържане нивото на органичната материя в почвата. Заравянето на остатъци след прибиране на реколтата спомага за поддържане на органичното съдържание на почвите, което предотвратява тяхното обедняване и деградация. Забраната за изгаряне на стърнища ограничава загубата на въглерод от обработваемата земя. Стандартът допринася за смекчаване на изменението на климата. Забраната за изгаряне ограничава емисиите на фини частици в атмосферата и следователно помага за ограничаване на замърсяването на атмосферата, като помага за опазването на качеството на въздуха.

По отношение на ДЗЕС 4: Въвеждат се параметри за наклон и подробни изисквания за буферните ивици. Основният ефект на буферните ивици, разположени по протежение на водните течения е свързан с ролята им за подобряване качеството на водата, като намаляват рисковете от дифузно замърсяване. Буферните ивици позволяват да се намалят и рисковете от ерозия по краищата на водните потоци и следователно да се избегне влошаване на качеството на водата, свързано със суспендирани твърди вещества. Стандарта значително се надгражда, включително и чрез въвеждане на забрана за използване на продукти за растителна защита в биферните ивици покрай водните обекти.

По отношение на ДЗЕС 5: 1. Стандартът е със завишени изисквания относно почвените обработки, както и се въвеждат противоерозионни дейности и при трайните насаждения разположени на наклон върху почви застрашени от ерозия. Прилагането на стандарта ще сведе до минимум загубата на почва и нейното деградиране поради ерозия чрез прилагане на по-щадящи техники за обработка на почвата, по-специално на парцелите, които са най-чувствителни към ерозия.

По отношение на ДЗЕС 6: В новия стандарт се въвежда завишено изискване за поддържане на минимум 80% от цялата обработваема площ на стопанството с минимална почвена покривка през чувствителния период /01 юни до 30 септември/.

В земеделското стопанство с уникален идентификационен номер е задължително върху минимум 80% от цялата обработваема площ на стопанството да се поддържа минимална почвена покривка през чувствителния период /01 юни до 30 септември/.

Изискването за минимална почвена покривка в периода 01 юни до 30 септември не се прилага за бенефициери, които осигуряват последваща култура в рамките на 6 седмици след премахването на

предходната растителна покривка.

Поддържането на минимална почвена покривка се постига чрез:

-засяване/засята основна култура;

-засяване на вторични или междинни/покривни култури или мулчиране;

-оставяне на растителни остатъци, включително стърнища и/или самозасети площи от предходната култура;

-оставяне на растителните остатъци от предходната култура при вертикални обработки без обръщане на слоя, при минимални обработки на почвата, при ивични обработки на почвата.

При трайните насаждения, за осигуряване на минимална почвена покривка върху минимум 50% от площта на стопанството, се извършва укрепване на междуредията чрез затревяване или засяване с покривни култури.

Въвежда се прилагането на конкретни практики за постигане на завишеното изискване. Стандартът се очаква да окаже положителен ефект върху предотвратяване на почвената ерозия. Наличието на растително покритие през чувствителния период, позволява да се смекчи и намали ерозията на почвата. Мулчирането и оставянето на растителни остатъци също допринася за подобряване на механичния състав и подобряване на водопоглъщателната способност на почвено поглъщателния комплекс. Оставянето на стърнища също играе роля за запазване на почвения потенциал. Повърхностните обработки, с оставяне на мулч отгоре осигуряват влага и създават биологично активна структура на почвата.

По отношение на ДЗЕС 7: В миналия програмен период се прилагаше диверсификация на културите. С новия стандарт, с цел завишаване на изискванията се въвежда прилагане на ротация на ниво парцел. Отглеждането на втора или междинна култура на съответния парцел се счита за извършена ротация. Ротацията на културите на ниво парцел в стопанствата и на цялата територия на страната гарантира редуване на културите и избягване на монокултурно земеделие. С това се постига предотвратяване на едностранно използване на едни и същи хранителни вещества, влошаване на физичния режим на почвата, негативна промяна на химичните показатели и влошаване на фитосанитарното състояние.

По отношение на ДЗЕС 8: В стария стандарт изискването е за поддържане на поне 5% от обработваемата земя като екологично насочени площи. С новия стандарт се въвеждат завишени изисквания относно дела непроизводствените площи в стопанството. Очаква се стандартът да окаже положителен екологичен ефект върху запазването и подобряването на биоразнообразието във фермите и ще позволи екосистемите да функционират нормално. Запазването на дял от обработваемата земя като дял в земеделското стопанство представлява екологичен фактор, което прави възможно запазването и подобряването на биоразнообразието във фермите и позволява екосистемите да функционират нормално, осигурявайки екосистемни услуги, които приемаме за даденост. Животинските видове опрашители, а и не само, имат ключова роля за възпроизводството на много култури. Оставяйки дървесните и храстовидни видове в естествения им вид и ареал, осигурявайки живи коридори с растителност се увеличава биоразнообразието, което ни осигурява чист въздух, прясна вода, качествени почви и богатство от хранителни видове. Индиректно това спомага за борба с промените в климата и приспособяването към тях, както за намаляване рисковете от природни бедствия. Чрез оставянето на непроизводствени площи, в чиято зона не се извършва третиране с продукти за растителна защита се постига и намаляване на натиска и опасността от замърсяване с пестициди на земеделските площи с производствено предназначение.

По отношение на ДЗЕС 9: Опазването на чувствителните ливади и пасища ще допринесе за поддържане на разнообразието на флората и фауната и за увеличаване на местообитанията в съответните ландшафти.

В рамките на директните плащания за програмен период 2014-2020 г. се прилага Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания) - Диверсификация на културите, Запазване на постоянно затревените площи (ПЗП) и Екологично насочени площи (ЕНП). По-високата амбиция е осигурена чрез прилагането на еко-

схемите в рамките на първи стълб, както и агроекологичните интервенции като част от новата зелена архитектура.

В рамките на Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г. са включени следните приоритети:

4А) Възстановяване, опазване и укрепване на биологичното разнообразие, включително в зони по „Натура 2000“ и в зони с природни или други специфични ограничения и земеделие с висока природна стойност, както и на състоянието на европейските ландшафти

4Б) Подобряване управлението на водите, включително управлението на торовете и пестицидите

4В) Предотвратяване на ерозията на почвите и подобряване на управлението им

5А) Повишаване на ефективността при потреблението на вода в селското стопанство

5Б) Повишаване на ефективността при потреблението на енергия в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост

5В) Улесняване на доставките и използването на възобновяеми източници на енергия, на странични продукти, отпадъци и остатъци, и други нехранителни суровини за целите на биоикономиката

5Г) Намаляване на емисиите на парникови газове и амоняк от селското стопанство

5Д) Стимулиране на съхраняването и поглъщането на въглерода в сектора на селското и горското стопанство

За Приоритет 4 е отделен бюджет от 845 млн. евро публични разходи или 29 % от общия бюджет на Програмата. В рамките на приоритета са избрани: 1) мерки – М01, М02 и М16, които имат бюджет 10 млн. евро; 2)мерки– М10, М11, М12,М13, с бюджет 799 млн. евро; 3) мерки, свързани с инвестиции в земеделски стопанства за прилагане на екологосъобразни практики или предотвратяване на замърсяването и за непроизводствени инвестиции в стопанствата, с бюджет 15 млн. евро; 4) мерки за екосистемни услуги в горите, с бюджет 20 млн. евро.

За адресиране на потребностите на приоритетна област 4А са избрани 9 мерки.Увеличаването на познанията на земеделските и горските стопани относно ценните местообитания и видове ще се постигне в рамките на М01 и М02, а чрез разработване на иновационни проекти (М16) се цели въвеждането на природосъобразни практики.

За опазването на биологичното разнообразие са необходими и специфични инвестиции, свързани с традиционните екстензивни земеделски практики (М04). Мерките за плащане на ха (М10, М12 и М13) са насочени към съхранението на традиционните екстензивни земеделски практики и екстензивното пасищно отглеждане на животните.Мерките са насочени към предотвратяване на изоставянето на затревените площи в планинските райони, разораването на затревени площи, и превръщането им в обработваеми земи в равнинните райони. Допълнителен екологичен ефект е постигнат чрез насърчаването на свободното отглеждане на открито на преживни животни по М14, където е предвидено плащане на ЖЕ.По този начин допълнително ще се стимулира извеждането на животните извън оборите към пасищата, вкл. към пасища в планински райони и към земи с висока природна стойност.

Опазването на биоразнообразието в горите се осигури чрез прилагане на специфични мерки и екстензивен подход при тяхното използване и въвеждането на плащания за екосистемни услуги и превенция на горските пожари (М08).

Комбинирането на тези мерки ще допринесе за постигането на стратегическите цели на страната, заложени в Националната приоритетна рамка за действие и свързани с предотвратяване на по-нататъшната загуба на биоразнообразие и възстановяване на екосистемите.

ÞВ рамките на приоритет 4А на ПРСР 2014-2020 стойността на Т9: процент на земеделската земя, обхваната от договори за управление в подкрепа на биологичното разнообразие и/или ландшафти (област с поставен акцент 4А) е 12,13%, с планирани разходи 1 129 324 674,20 (общо за 4А, 4Б, и 4В).

В рамките на **Стратегическия план** подкрепата на биоразнообразието в рамките на Специфична цел 6 се адресира чрез 26 интервенции. Стойността на показателите за целите на обяснение в съответствие с изискванията на чл. 105 от регламента за Стратегическите планове като процент на

земеделската земя, обхваната от договори за управление в подкрепа на биологичното разнообразие и/или ландшафти е осигурен чрез принос по R.29, R.31 PR, R.33, R.34 PR.

ÞВ рамките на приоритет 4Б (agri) на ПРСР 2014-2020 стойността на Т10: процент на земеделската земя, обхваната от договори за управление с цел подобряване на управлението на водите (област с поставен акцент 4Б) е 2,66%.

В рамките на **Стратегическия план** подкрепата с цел подобряване управлението на водите предвижда чрез интервенции *Инвестиции в инфраструктура за напояване, и Залесяване и възстановяване* (показател R.27) да се подпомогнат проектни предложения за управление.

ÞВ рамките на приоритет 4В (agri) на ПРСР 2014-2020 стойността на Т12: процент на земеделската земя, обхваната от договори за управление с цел подобряване на управлението на почвите и/или предотвратяване на почвената ерозия (област с поставен акцент 4В) е 1,32%.

В рамките на **Стратегическия план** за подобряване и опазване на почвите: се предвижда дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани задължения, благоприятни за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на флората и фауната (като например намаляване на обработката, почвената покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури) – показател R.19. чрез интервенциите *Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения, Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури, Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване.*

ÞВ рамките на приоритет 4А (forestry) на ПРСР 2014-2020 стойността на Т8: процент на гори или други залесени райони, обхванати от договори за управление в подкрепа на биологичното разнообразие (област с поставен акцент 4А) е 0,25%. Средствата за приоритети 4А и В (forestry) са в размер на 22 345 329,10.

В рамките на **Стратегическия план** за подпомагане на устойчивото управление на горите: делът на горската земя, обхваната от задължения в подкрепа на опазването на горите и управлението на екосистемните услуги и делът на общата защитена зона по „Натура 2000“ съгласно подпомогнатите ангажименти (R. 30, R.33) е в размер на 0.76% чрез интервенции *Горско екологични дейности в горите и Подпомагане по Натура 2000 за гори.*

ÞВ рамките на приоритет 4В (forestry) на ПРСР 2014-2020 с стойността на Т13: процент на горската земя, обхваната от договори за управление с цел подобряване на управлението на почвите и/или предотвратяване на почвената ерозия (област с поставен акцент 4В) е 0.

В рамките на **Стратегическия план** размерът на Залесена площ: Подпомогната площ за залесяване е в размер на 2857 ха, и 165 проекта, свързани със създадени агро-лесовъдни системи и възстановяване, включително от повреди; инвестиция за подобряване работата на горския сектор;Екологични и свързани с климата действия чрез инвестиции в селските райони: проекти допринасящи за екологична устойчивост и постигане смекчаване на климата и адаптационни цели в селските райони.и обща стойност на инвестициите за подобряване на ефективността в сектора на горското стопанство. Чрез интервенциите Залесяване и възстановяване, Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития, Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии, Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии, Първична преработка на дървесина и предвидените целеви стойности (R.17, R.18, R.27) ще се постигне по-висока екологична амбиция.

ÞВ рамките на приоритет 5А на ПРСР 2014-2020 стойността на Т14: процент на поливните площи, преминаващи към по-ефективна напоителна система (област с поставен акцент 5А) е 38,72% (35 000,00 ха към стойност към базова година 90 400,00) с планирани разходи в размер на 79 925

384,00 и включени мерки M01, M02, M04, M16.

В рамките на **Стратегическия план** се предвижда включване на показател за измерване на качество на изпълнението, свързано с околната среда или климата, постигано чрез инвестиции в селските райони (R.27) с брой операции, допринасящи за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към това изменение в селските райони чрез интервенции: Инвестиции в инфраструктура за напояване, Залесяване и възстановяване, Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда.

ÞВ рамките на приоритет 5Б на ПРСР 2014-2020 стойността на Т15: общи инвестиции за енергийна ефективност (в евро) (област с поставен акцент 5Б) е 419 024 651,40 с предвидени разходи в размер на 238 252 422,00 и интервенции M01, M02, M04, M16.

В рамките на **Стратегическия план** се предвиждат интервенции, които ще включват показатели за Енергия от възобновяеми източници от селското, горското стопанство и от други възобновяеми източници: подпомагани инвестиции в капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници, включително на биологична основа (в MW); Инвестиции, свързани с климата: дял на стопанствата, които се ползват от инвестиционно подпомагане по линия на ОСП, допринасящо за смекчаване на последиците от и адаптиране към изменението на климата, както и за производството на енергия от възобновяеми източници или биоматериали; Качество на изпълнението с оглед на околната среда или климата чрез знания и иновации: брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, във връзка с качеството на изпълнението свързано с околната среда климата (R.15, R16, R28).

ÞВ рамките на 5В на ПРСР 2014-2020 стойността на Т16: общ размер на инвестициите в производство на енергия от възобновяеми източници (в евро) (област с поставен акцент 5В) е 154 266 117,00 с планирани разходи в размер на 115 476 696,00 и включени мерки M01, M02, M04, M07, M16.

В рамките на **Стратегическия план** са включени индикатори за Енергия от възобновяеми източници от селското, горското стопанство и от други възобновяеми източници: подпомагани инвестиции в капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници, включително на биологична основа (в MW) и Качество на изпълнението с оглед на околната среда или климата чрез знания и иновации: брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, във връзка с качеството на изпълнението свързано с околната среда климата (R. 15 и R.28). Планираните интервенции са Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда, Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда, Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации, Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет.

Професионално обучение и придобиване на умения.

Þ В рамките на Приоритет 5Г на ПРСР 2014-2020 стойността на показател Т17: процент на ЖЕ, засегнати от инвестиции в управление на добитък с оглед намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (област с поставен акцент 5Г) се предвижда целева стойност 0,17%, планирани разходи 47 098 272,00 и мерки с принос M01, M02, M04, M10, M16. Включен е и показател Т18: процент на земеделската земя, обхванатата от договори за управление за намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (област с поставен акцент 5Г) със стойност 0,16%.

В рамките на **Стратегическия план** е осигурена по-висока амбиция чрез включени показатели за Съхранение на въглероден диоксид в почвата и в биомаса: дял на използваната земеделска площ

(ИЗП), обхванатa от подпомагани задължения за намаляване на емисиите или за запазване или засилване на съхранението на въглероден диоксид (постоянно затревени площи, трайни насаждения с трайна зелена покривка, земеделска земя във влажни зони и торфища); Подобряване и опазване на почвите: дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани задължения, благоприятни за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на флората и фауната (като например намаляване на обработката, почвената покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури); Екологично качество на изпълнението в сектора на животновъдството: дял на животинските единици (ЖЕ), попадащи в обхвата на подпомагани задължения за подобряване на екологичната устойчивост; Качество на изпълнението с оглед на околната среда или климата чрез знания и иновации: брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или (R.14, R.19, R.25, R.28). Интервенциите за адресиране на управление на добитък с оглед намаляване на емисиите и за управление на земеделските земи, обхванати с договори за управление за намаляване на емисиите са Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи, Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територи, Биологично производство, Еко схема за биологично производство (животни). Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации, Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет, Професионално обучение и придобиване на умения.

ÞВ рамките на приоритет 5Д на ПРСР 2014-2020 стойността на Т19: процент от земеделските и горските земи, обхванати от договори за управление, допринасящи за улавяне и съхранение на въглерод (област с поставен акцент 5Д) е 0,00% с планирани разходи в размер на 7425 187,80 и мерки с принос. М01, М02, М08, М16.

В рамките на **Стратегическия план** са включени целеви стойности по показатели за Подпомагане на устойчивото управление на горите: дял на горската земя, обхванатa от задължения в подкрепа на опазването на горите и управлението на екосистемните услуги и Качество на изпълнението с оглед на околната среда или климата чрез знания и иновации: брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, във връзка с качеството на изпълнението свързано с околната среда климата с целева стойност в рамките на идникатори R.28, R.30) и интервенции Горско екологични дейности в горите, Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет, Професионално обучение и придобиване на умения.

3.1.4 Обяснение за това как аспектите на стратегическия план по ОСП, свързани с околната среда и климата, имат за цел да допринесат за вече установени дългосрочни национални целеви стойности, установени във или произтичащи от законодателните актове, посочени в приложение XI

Анализът на влиянието на селското стопанство върху околната среда и климатичните промени е изготвен в съответствие с проект на Регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове и съгласно Споразумение между Министерство на земеделието и храните и Аграрен Университет - Пловдив (АУ-Пловдив). Анализът обхваща всички налични данни и подпомага Министерството на земеделието при дефинирането на потребностите, както и тяхното приоритизиране като се отчитат всички произтичащи актове от Анекс 11 на Регламента за Стратегическите планове.

Националното законодателство под формата на *законодателни документи и инструменти в областта на околната среда и климата,* произтичащи от законодателството на съгласно Приложение XI от Регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на ОСП е представено както следва:

Списък на законодателните документи в областта на околната среда и климата

·Национална приоритетна рамка за действие по Натура 2000

·Планове за управление на речните басейни (ПУРБ)

·Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН)

·Национален отчетен план за горите и определяне на референтното ниво на горите на България за периода 2021-2025 г.

·Наредба за критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса и Методика за изчисляване намалението на емисиите на парникови газове от целия жизнен цикъл на биогоривата с отчитане на непреки промени в земеползването

·Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018 - 2024 г.

·Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.

·Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България

·Проект на интегриран план в областта на енргетиката и климата на Република България

·Национални доклади по инвентаризация на емисиите на партикови газове в България

·Трети национален план за действие по изменение на климата за периода

·Проект на Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие.

Анализът на законодателните документи и инструменти помага да се разбере по какъв начин предлаганите мерки в бъдещата ОСП 2021-2027 биха могли да повлияят или самата ОСП да бъде повлияна от тези документи. Освен по-доброто разбиране на екологичните проблеми в сектора селско стопанство, анализът може да спомогне за изясняване на начините, по които съществуващите законодателните документи и инструменти (стратегии, планове, програми и доклади) се опитват в синергия със Стратегическия план да допринесат за раешаване на тези проблеми. В текста по–долу са обобщени законодателните документи и инструменти, които имат отношение към Регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на ОСП, и които могат да имат влияние върху стратегическите планове. Стратегическите документи, поставящи цели по опазване на околната среда на национално и европейско ниво, които имат отношение към Стратегическия план 2023-2027 г., са разгледани и в доклада за ЕО, където е анализирана степента на съответствието на предвижданията на Стратегическия план с екологичните цели на национално и европейско ниво и начина, по който тези цели са взети предвид при изработване на програмата.

Следните законодателни актове и стратегически документи са взети предвид при изготвянето на отделните части на Стратегическия план:

	ВОДИ
	ДИРЕКТИВА 2006/118/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12 декември 2006 година за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им
	Директивата относно опазването на подземните води срещу тяхното замърсяване и влошаването на качеството им определя конкретни критерии за оценка на доброто химично състояние, за установяване тона значими и устойчиви тенденции за повишаване и за определяне на начални точки на промяна на тенденциите. Всички пределно допустими стойности на замърсителите, с изключение на нитратите и пестицидите, за които пределно допустимите стойности са определени в специално законодателство на ЕС, се определят от държавите членки.
	Directive 2008/105/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on environmental quality standards in the field of water policy, amending and subsequently repealing Council Directives 82/176/EEC, 83/513/EEC, 84/156/EEC, 84/491/EEC, 86/280/EEC and amending Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council
	С Директивата относно стандартите за качество на околната среда биват установени ограничения за концентрациите на приоритетни вещества в повърхностните води за

	33 приоритетни вещества, които представляват значителен риск за и посредством водната среда на равнището на ЕС, както и за осем други замърсителя. По време на преразглеждане към съществуващия списък са добавени 12 нови вещества и е въведено задължение на Комисията да изготви допълнителен списък на веществата, които подлежат на мониторинг във всички държави членки (списък за наблюдение; watch list), за да се подпомогне бъдещото преразглеждане на списъка на приоритетните вещества. В процес на обсъждане са нови правила за борба с недостига на вода чрез улесняване на повторното използване на пречистени отпадъчни води за напояване в селското стопанство.
	Директива на 91/676/ЕИО за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници (Нитратна директива)
	Директивата има за цел да намали замърсяването на водите, предизвикано или породено от нитрати от селскостопански източници и да предотврати всяко ново замърсяване от този вид. С един допълнителен регламент държавите членки се задължават на всеки четири години да представят на Комисията доклад с подробна информация относно кодекси за добра селскостопанска практика, определените като уязвими на нитрати зони (УНЗ), резултатите от мониторинга на водите и обобщена справка относно програмите за действие. Както директивата, така и регламентът имат за цел опазване на питейната вода и предотвратяване на вреди от еутрофикация.
	Чрез подпомагане на редица инвестиционни мерки за модернизиране на земеделските стопанства, прилагане на природосъобразни практики и устойчиво управление на стопанствата ПРСР ще допринесе за изпълнение на целите на Нитратната директива.
	План за опазване на водните ресурси на Европа до 2020 г. (Blueprint)
	Планът определя целта и пътят за развитие на политиката на ЕС в областта на водите. Формулирани са конкретни цели и график за изпълнението им. ПРСР не влиза в противоречие с плана.
	ЗАКОН за опазване на околната среда (Обн., ДВ, бр. 91 от 25.09.2002 г., изм. и доп., бр. 12 от 3.02.2017 г.)
	Този закон урежда обществените отношения, свързани със: опазването на околната среда за сегашните и бъдещите поколения и защитата на здравето на хората; опазването и ползването на компонентите на околната среда; контрола и управлението на факторите, които увреждат околната среда; осъществяването на контрол върху състоянието на околната среда и източниците на замърсяване; предотвратяването и ограничаването на замърсяването; създаването и функционирането на Националната система за мониторинг на околната среда; стратегиите, програмите и плановете за опазване на околната среда; събирането и достъпа до информацията за околната среда; икономическата организация на дейностите по опазване на околната среда; правата и задълженията на държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването на околната среда.
	Закон за Водите (изм. и доп. 12.2018)
	Целта на закона е да осигури интегрирано управление на водите в интерес на обществото и за опазване на здравето на населението, както и да създаде условия за:1. осигуряване на достатъчно количество и добро качество на повърхностните и подземните води за устойчиво, балансирано и справедливо водоползване;2. намаляване на замърсяването на водите;3. опазване на повърхностните и подземните води и водите на Черно море;4. прекратяване на замърсяването на морската среда с естествени или синтетични вещества;5. намаляване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетни вещества;6. прекратяване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетно опасни вещества; 7. предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите.
	Целите се постигат чрез: 1. предотвратяване влошаването, както и опазване и подобряване състоянието на водните екосистеми, на пряко зависимите от тях сухоземни екосистеми и влажни зони; 2. насърчаване на устойчивото използване на водите чрез дългосрочно опазване на наличните водни ресурси; 3.комплексно, многократно и ефективно използване на водните ресурси; 4. прилагане на мерки за опазване и подобряване на водната среда; 5. осигуряване на

	непрекъснато намаляване на замърсяването на подземните води и предотвратяване на замърсяването им; 6. намаляване на последиците от наводнения и засушавания; 7. оценка и управление на риска от наводнения; 8.извършване на контрол за техническото състояние и безопасната експлоатация на язовирните стени и съоръженията към тях.
	Наредба за нормите на водопотребление
	С тази наредба се определят норми за водопотребление за напояване на земеделски култури.
	Нормите за водопотребление по ал. 1 се прилагат при:
	1. определяне на оптималните водни количества в процеса на издаването на разрешителни за водовземане;
	2. изчисляване на годишните такси за водовземане по реда и начина, определени в Тарифата по чл. 194, ал. 6 от Закона за водите.
	(3) Нормите за водопотребление не се прилагат при изчисляване размера на таксите за водовземане от минерални води.
	Наредба № 2 от 13.09.2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници
	С тази наредба се уреждат редът и начинът за установяване, ограничаване и предотвратяване на замърсяването на водите с нитрати от земеделски източници и правата и задълженията на компетентните органи в тази връзка.
	ПОЧВИ
	ЗАКОН за опазване на земеделските земи (изм. и доп. 01.2019)
	Законът урежда опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи и определя условията и редът за промяна на тяхното предназначение. Земеделските земи са основно национално богатство и се използват само за земеделски цели. Предназначението на земеделските земи е за производство на растителна продукция и паша на добитък по начин, неувреждащ почвеното плодородие и здравето. Промяната на предназначението на земеделските земи се допуска само по изключение при доказана нужда и при условия и по ред, определени с този закон. Строителство в земеделските земи без промяна на предназначението им може да се извършва за оранжерии и за линейни обекти, а за обекти, чиито функции са свързани със земеделското предназначение на земята - при условия и по ред, определени с наредба на министъра на земеделието, храните и горите и министъра на регионалното развитие и благоустройството.
	Опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи се прилагат и за земеделски земи, включени в строителните граници на населените места, както и за горски територии, които се използват за производство на растителна продукция и за паша на добитъка. Собствениците и ползвателите на земеделски земи са длъжни да ги опазват от ерозиране, замърсяване, засоляване, вкисляване, заблатяване и други увреждания и
	да поддържат и повишават продуктивните им качества
	Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България
	(Актуализация за програмен период 2014-2020 г.)
	Стратегическа цел: Ограничаване деградацията на земите и борба с опустиняването за запазване и развитие на капацитета на екосистемите, за постигане на чиста, безопасна и привлекателна околна среда, икономическа стабилност и подобрено качество на живот.
	Стратегически направления:
	I.Усъвършенстване на националното законодателство и политики за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването
	II.Съхраняване и подобряване на потенциала на земните ресурси и тяхното устойчиво използване
	III.Наука и образование в подкрепа на политиките за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването

	IV.Интегриране и прилагане на политики за устойчиво управление на земите на местно ниво
	V.Усъвършенстване на информационния обмен и участие на обществеността в процесите на вземане на решения за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването
	Директива 2009/128/ЕО
	С Директивата се въвежда изискването държавите членки да приемат национални планове за действие за определяне на количествени и други цели, мерки и графици, с цел намаляване на риска и въздействието от използването на пестициди върху човешкото здраве и околната среда. Въздушното пръскане на земеделските култури е забранено по принцип, както и пръскането изобщо в непосредствена близост до жилищни зони. Регламентът, в който се разглежда производството и лицензирането на пестициди, съдържа позитивен списък с одобрени „активни вещества“ (химичните съставки на пестицидите), изготвен на равнището на ЕС. На базата на този списък пестицидите се лицензират на национално равнище.
	Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България
	Националният план поставя 2 основни цели: 1) Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда; и 2) Насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи. Прилагането на ПРСР 2014-2020 ще допринесе за изпълнението на тези цели.
	ВЪЗДУХ
	Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018 - 2024 г.
	Програмата има за цел да подпомогне общините в прилагането на мерки за постигане на устойчиво съответствие по показателя фини прахови частици. Документът не води до изземване от страна на държавата на компетенции и задължения на местните власти за осигуряване на чистотата на атмосферния въздух, а предлага прилагането на политики и мерки на национално ниво, които общинските власти не са в състояние да приложат самостоятелно.
	Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.
	Основната цел на програмата е да изпълни задълженията за намаляване на емисиите за 2020г. и 2030г., които се отнасят до общите годишни антропогенни емисии на: серен диоксид (SO2), азотни оксиди (NOx), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH3) и фини прахови частици (ФПЧ2.5), спрямо емисиите за определената за базова 2005г., съгласно изискванията на Директива (ЕС) 2016/2284.
	В програмата са предвидени мерки и отговорни институции в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление.
	КЛИМАТ И ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ
	Стратегия на ЕС за адаптация към изменението на климата
	Общата цел на стратегията за адаптация на ЕС е да допринесе за повишаване на устойчивостта на Европа спрямо изменението на климата. Това означава повишаване на степента на готовност и способност да се реагира на последиците от изменението на климата на местно, регионално, национално и европейско равнище, разработване на съгласуван подход и подобряване на координацията. Адаптацията към изменението на климата е насочена към всички сектори, като политиките на ЕС ще бъдат продължени в приоритетни области, като например в енергетиката и транспорта. Предвижда се това да се постигне, като се насърчават и подкрепят действия от страна на държавите - членки на ЕС за адаптация, като се създаде основа за по-добра информираност при вземането на решения за адаптация през следващите години, както и като се повиши устойчивостта на ключови сектори на икономиката и политиката срещу последиците от изменението на климата. Стратегията е съобразена при изготвяне на ПРСР и екологичната оценка към нея.
	Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г.
	Основните цели, заложени в настоящия План са:
	·стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;

	·конкурентоспособна и сигурна енергетика;
	·намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
	·гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.
	Стратегическите цели и приоритети на енергетиката и климата на Република България заложени в Интегрираният национален план са:
	·По измерение **Декарбонизация** – усилия за намаляване на емисиите на парникови газове и усилия за увеличаване на дела на енергията от възобновяемите източници в брутното крайно енергийно потребление;
	·По измерение **Енергийна ефективност** – постигане на енергийни спестявания в крайното потребление и в дейностите по производство, пренос и разпределение на енергия, както и подобряване енергийните характеристики на сградите;
	·По измерение **Енергийна сигурност** – повишаване на енергийната сигурност чрез диверсификация на доставките на енергия, ефективно използване на местни енергийни ресурси и развитие на енергийна инфраструктура;
	·По измерение **Вътрешен енергиен пазар** – развитие на конкурентен пазар чрез пълна либерализация на пазара и интегриране към регионални и общи европейски пазари;
	·По измерение **Проучвания**, иновации и конкурентост – насърчаване на научните постижения за внедряване на иновативни технологии в областта на енергетиката, в т.ч. за производство на чиста енергия и ефективно използване на енергията в крайното потребление.
	Ключовите цели, политики и мерки на плана:
	·Национална цел за намаляване на емисиите на ПГ, съгласно Регламент (ЕС) № 2018/842 за задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове за държавите членки през периода 2021—2030 г. (целта е за секторите сграден фонд, селско стопанство, управление на отпадъците и транспорт);
	·Принос на Р България към изпълнение на 43% цел на ЕС за намаление на емисиите на ПГ по схемата за търговия с емисии на ПГ (въз основа на Рамката на политиките на ЕС по климат и енергетика до 2030 г.) - няма индивидуална цел за всяка държава членка, а се изпълнява на ниво ЕС;
	·Национална цел за дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия – количествена цел за периода до 2030 г. - 25%;
	·Национална цел за дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия - количествена цел за периода до 2030 г. - 27%;
	·Национална цел за между системна свързаност - количествена цел за периода до 2030 г. - 15%.
	Национални доклади по инвентаризация на емисиите на партикови газове в България
	Ежегодните национални доклади за инвентаризация на емисиите на парникови газове се издават във връзка с ангажиментите на България с подписването на Рамковата Конвенция на ООН по изменение на климата (РКОНИК) и включват ивентаризация на емисиите на парникови газове за страната по източници и поглътители съгласно утвърдената от РКОНИК методология. Инвентаризациите обхващат емисиите на преки парникови газове: въглероден диоксид (CO_2), метан (CH_4), двуазотен оксид (N_2O); прекурсори на парниковите газове (NOx, CO и NMVOCs) и серен диоксид (SO_2). Емисиите на хидрофлуоркарбоните (HFCs), перфлуоркарбоните (PFCs) и серния хексафлуорид (SF_6) са обект на проучванията в България от 1995 г. Всички инвентаризации са извършени при спазване на разработените от Междуправителствения комитет по изменението на климата "Ръководни насоки по националните емисии на парникови газове по източници и поглътители", като се започне от изготвения през 1994 г. проект на документа и се стигне до окончателния "Ревизиран вариант на насоките на Междуправителствения комитет по изменението на климата" от 1996 г. и издаденото Ръководство "по-добри" практики.
	Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020г.
	Политиката на България в областта на изменението на климата се основава на два основни

	аспекта, свързани от една страна с международните ангажименти, поети от страната с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (РКОНИК) и Протокола от Киото, и от друга – с новоприетото европейско законодателство в тази област. Основната стратегическа цел на настоящия Трети национален план за действие по изменение на климата е да очертае рамката на действие в борбата с изменението на климата за периода 2013-2020 г. и да насочи усилията на страната към действия, водещи до намаляване отрицателното въздействие на климатичните промени и изпълнение на поетите ангажименти.
	Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.
	Селското стопанство и горите влизат в приетата от Министерски съвет (Окт‘2019 г.) **Национална стратегия за адаптация към изменението на климата (АИК)** и Планът за действие към нея.
	Стратегията съдържа наборът от мерки, които България приемавследствие на задълженията си към Парижкото споразумение.
	В документа се посочва, че се очаква биологичното разнообразие, сухоземните и водните екосистеми, както и секторите на водните ресурси, селското стопанство и горското стопанство да бъдат засегнати от очакваните климатични промени. Тези промени биха засегнали допълнително обществото граждани, както и икономиката като цяло.
	Един от акцентите включва управлението на водите. В плана за действие се предвижда увелиаване на напояваната площ с 50% (45 000 ха, инвестиции **59 017 000 евро**, увеличаване на напояваните площи с интензивни култури с 20%, увеличаване на добива на плодове с 2%, увеличаване на добива на зеленчуци с 10%.
	Методика за изчисляване намалението на емисиите на парникови газове от целия жизнен цикъл на биогоривата с отчитане на непреки промени в земеползването
	Пътна карта за Европа с ефективно използване на ресурсите (COM(2011) 0571)
	Пътната Карта на Европа е сред ключовите инициативи на Седмата програма за действие за околната среда. Една от нейните основни цели е да разгърне икономическия потенциал на ЕС, така че той да е в състояние да бъде по-продуктивен, като същевременно използва по-малко ресурси и премине към кръгова икономика. Освен това приетият неотдавна Пакет за кръговата икономика включва мерки, които ще спомогнат да се стимулира преходът на ЕС към кръгова икономика чрез повишаване на рециклирането и повторното използване, в допълнение към това да се насърчи конкурентоспособността в световен план, да се засили устойчивият икономически растеж и да се създадат нови работни места.
БИОРАЗНООБРАЗИЕ	
Конвенция за биологичното разнообразие	
Стратегически план	
Конвенцията определя **три основни цели**:	
- опазването на биоразнообразието;	
- устойчивото ползване на неговите ресурси и	
- честното и равнопоставено разпределение на ползите от генетичните ресурси.	
Планът цели ефективно да се прекрати загубата на биоразнообразие, така че да се осигури продължаването на употребата му за обща полза, чрез опазването и устойчивото ползване на неговите компонента и честното и равнопоставено разпределяне на благата, произтичащи от ползването на генетичните ресурси. Стратегическият план ще се прилага чрез програмите за работа на Конвенцията за биологичното разнообразие, приложение на национални стратегии и планове за действие за биоразнообразието и други национални, регионални и международни дейности. ПРСР допринася всички цели на Плана.	
Европейска стратегия за биологично разнообразие до 2020 г.	
Стратегията на ЕС за биологично разнообразие до 2020 г. включваща следните шест цели: пълно прилагане на законодателството на ЕС за опазване на биоразнообразието; по-добра защита на екосистемите и по-широко използване на екологосъобразни инфраструктури; по-устойчиво земеделие и горско стопанство; по-добро управление на рибните запаси; по-строг контрол върху	

инвазивни чуждоземни видове; и по-голям принос на ЕС за предотвратяване на загуба на биологично разнообразие в световен мащаб. Наред с целта за 2020 г., новата стратегия на ЕС определя визията за 2050 г.: „До 2050 г. биологичното разнообразие в ЕС и услугите от екосистеми, които то предлага — неговият природен капитал — са защитени, ценени и подходящо възстановени заради непреходната стойност и съществения принос на биологичното разнообразие за човешкото благоденствие и икономически разцвет така, че се избягват катастрофални промени, предизвикани от загубата на биологично разнообразие.“
Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие има следните приоритети: укрепване на научната основа на екологичните дейности; поддръжка на законодателни инициативи; разширяване и укрепване на мрежата от защитени територии; екологично образование и сътрудничество на консултантските услуги; разработване и провеждане на политика за развитие на екотуризма, подпомагане опазването на Черно море; насърчаване на опазването на биоразнообразието на Балканите.
Закон за биологичното разнобразие в България (изм.доп. 11.2018)
Основни цели:
1. Опазването на представителни за Република България и за Европа типове природни местообитания и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни, животински и гъбни видове в рамките на Национална екологична мрежа;
2. Опазването на защитените растителни, животински и гъбни видове от флората, фауната и микотата на Република България, както и на тези, които са обект на ползване и търговия;
3. Опазването на генетичните ресурси и разнообразието на растителни и животински видове извън естествената им среда;
4. Регулиране на въвеждането на неместни и повторното въвеждане на местни растителни и животински видове в природата;
5. Регулиране на търговията с екземпляри от застрашени видове от дивата флора и фауна;
6. Опазването на вековни и забележителни дървета.
Директива 2009/147/ЕО на европейския парламент и на съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици, и
Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна
Директивата за местообитанията на екологичната мрежа „Натура 2000“ включва „територии от значение за Общността/специални защитени зони“, определени от държавите членки, както и „специални защитени зони“, класифицирани съгласно Директивата за опазване на дивите птици. Директивата за местообитанията има за цели опазването на биологичното разнообразие, като се вземат предвид икономическите, социалните, културните и регионалните изисквания. Директивата за птиците предвижда специфични действия за биологичното разнообразие, включително защитата на птиците и техните местообитания.
Стратегията за Биоикономика на ЕС (2012, ревизирана 2018 г.)
Посочва необходимостта от „по-иновативно, по-ефективно използващо ресурсите и по-конкурентоспособно общество, което съчетава продоволствената сигурност с устойчивото използване на биотични възобновяеми ресурси за промишлени цели, като същевременно гарантира опазване на околната среда“.
Закон за защитените територии
Цели опазването и съхраняването на защитените територии като национално и общочовешко богатство и достояние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото. Опазването на природата в защитените територии има предимство пред другите дейности в тях. Държавата изгражда и осигурява функционирането и съхраняването на система от защитени територии като част от регионалната и световната мрежа от такива територии в съответствие с
международните договори по опазване на околната среда, по които Република България е страна. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в

екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Собствениците и ползвателите на гори, земи и водни площи в защитените територии са
длъжни да спазват режимите, установени по реда на този закон, със заповедта за обявяване на защитената
територия и плана за управлението й.
Закон за защита на растенията (изм. и доп. 02.2018)
Урежда обществените отношения, свързани със:
1. фитосанитарните мерки по Международната конвенция по растителна защита, одобрена от Конференцията на Международната организация по земеделие и прехранване (FAO);
2. опазването на растенията и растителните продукти от икономически важни вредители;
3. наблюдението, диагностиката, прогнозата и сигнализацията в растителната защита;
4. интегрираното производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство;
5. фитосанитарния контрол върху растенията и растителните продукти и защитните мерки срещу въвеждането в страната на карантинни вредители по растенията и растителните продукти, и защитните мерки срещу тяхното разпространение в страната съгласно изискванията на Директива 2000/29/ЕО на Съвета от 8 май 2000 г. относно защитните мерки срещу въвеждането в Общността на вредители по растенията или растителните продукти и срещу тяхното разпространение в Общността;
6. мерките по прилагане на Регламент (ЕО) 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита (наричан "Регламент (ЕО) 1107/2009");
7. изискванията към продуктите за растителна защита с цел защита на здравето на хората и животните и опазване на околната среда, биологичното им изпитване, тяхната употреба съгласно изискванията на Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди (ОВ, L 309/71 от 24 ноември 2009 г.), наричана "Директива 2009/128/ЕО", и контрола върху производството, пускането на пазара, търговията, преопаковането и употребата им.
ПРСР е сързана с прилагането на закона, чрез мерките 1, 10, 11, 12 и други, които са свързани с опазване на компонентите на околната среда.
ГОРИ
Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България 2030г. Стратегията определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на дългосрочно и устойчиво управление на жизнени и продуктивни многофункционални гори и нарастваща конкурентоспособност на горския сектор като основа за по-добър жизнен стандарт, особено в планинските и селските райони. Поставена е следната визия: „ *Визия на НСРГСРБ до 2030 г.: Към 2030 г. българските гори, увеличавайки и подобрявайки състоянието си, ще допринасят за постигането на просперираща, модерна, конкурентоспособна и неутрална по отношение на климата икономика, запазвайки богатото си биологично разнообразие, допринасяйки за смекчаване на негативното влияние на климатичните промени, осигуряването на чисти въздух, води и почви, и възможности за социално-икономическо развитие на всички хора и региони в страната*

Стратегия за опазване на горите от пожари
ПРСР има непосредствен принос за постигане на целите на стратегията чрез изрично предвидените подмерки 8.3 „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития” и 8.4 „Възстановяване на щети по горите от горски пожари,

природни бедствия и катастрофични събития”.
Национален отчетен план за горите и определяне на референтното ниво на горите на България за периода 2021-2025 г.
Описва ситуацията в сектора горско стопанство в България и идентифицира проблемите. Показва подходи, методи и модели за изчисляване на референтното ниво на горите в България, вкл. прогнозиране на бъдещото развитие на антропогенни емисии и поглътители от горите за периода на ангажиране (2021-2025 г.), както и изчисляване на референтното ниво като средно ниво на емисии и отстраняване на парникови газове през 2021-2025 г.
НАРЕДБА за критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса
С наредбата се определят критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса, както и условията и редът:
1. за набиране и предоставяне на информация от икономическите оператори, включително за мерките, взети за защита на почвите, земите, водите, въздуха и др.;
2. за извършване на одит за съответствие на биогоривата и течните горива от биомаса с критериите за устойчивост;
3. за издаване и отнемане на сертификатите за съответствие на суровините, биогоривата и течните горива от биомаса с критериите за устойчивост, както и съдържанието на сертификатите.
Намалението на емисиите на парникови газове от биогоривата и от течните горива от биомаса се отчита само в случаите, когато са спазени чл. 37 - 43 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) и изискванията на наредбата.
Спазването на Критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса има пряка връзка с мерките по ПРСР за опазване на биоразнообразието, горските био-ресурси, защитените територии и защитени местообитания, територии важни за прихващане на въглерода и пасища с ВПС.
Други области
Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.
Концепцията поставя три кратки послания, които обертават визията за пространствено развитие до 2025 г. – Национално пространство в България, Съхранение на национални ресурси и Балансирано и устойчиво интегрирано развитие. Предвижданията на ПРСР са в съответсвие с формулираната визия, като мерките по програмата ще имат съществен принос за постигане на формулираните в Концепцията шест стратегически цели за интегриране в европейското пространство, полицентрично териториално развитие, пространствена свързаност и достъп до услуги, съхранено природно и културно наследство, стомулирано развитие на специфични територии, конкурентоспособност чрез зони за растеж и иновации.
Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 - 2022 г.
Националната стратегия определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Визията, която преследва стратегията е: Българските райони – привлекателни за живеене, ефективно използващи своя потенциал за постигане на устойчив растеж, създаване на работни места, бизнес и туризъм, със съхранено природно и културно наследство. ПРСР подкрепя и допринася за постигането на идентифицираните три стратегически цели на стратегията в аспекта на селските райони:
Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда;
Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал;
Териториално сближаване и развитие на трансграничното, междурегионално и транснационално сътрудничество.

Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни (2021 - 2026 г.) е приета с Решение № 700 на Министерски съвет от 7 октомври 2021 г. Тя определя рамката за предприемане на съвместни действия за намаляване на загубата и разхищението на храни и за преосмисляне от страна на обществото на отношението към потреблението на храни и на тяхната стойност. Тя е разработена с цел намаляване загубите и разхищението на храни в съответствие с Цел 12.3 на ООН, както и в изпълнение на рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, изменена с директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г., съгласно която всяка държава-членка трябва да разработи и приеме програма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци.

Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни включва следните **области на действие**:

· предотвратяване (превенция) загуби (нереализиран излишък) на храни;

· преразпределение на нереализирани годни храни за консумация от нуждаещи се лица;

· осведоменост и информиране на обществото за проблема със загубата и разхищението на храни.

Цели на Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубите на храни

1. Стратегическа цел

Поетапно намаляване на загубите и разхищението на храни за постигане на цел 12.3 на ООН чрез формиране и провеждане на национална политика:

· до 2026 г. - намаляване на загубите с 25%;

· до 2030 г. – редуциране на загубите до постигане на заложените цели.

2. Оперативни цели

Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни е съставена от пет оперативни цели:

1. Получаване на адекватна, измерима и съпоставима информация за резултатите от всички измервания, свързани с нивата на загубите на храни.

2. Подкрепа на участниците в отделните етапи на хранителната верига за предприемане на ефективни мерки за предотвратяване и намаляване на загубите на храни.

3. Промяна в поведението и отношението на потребителите към храната.

4. Прилагане на мерки за предотвратяване на загубите и разхищението на храни на всички етапи от хранителната верига.

5. Подобряване на преразпределянето на излишъка от годни храни за консумация от нуждаещи се лица.

Форми на превенция на загубата на храни:

1. Превенция (предотвратяване)

Основната цел на предотвратяването на загубата и разхищението на храни е да се предприемат мерки, насочени към премахване на причините за образуването им. Превантивните мерки се прилагат на всеки етап от хранителната верига. Това е най-доброто възможно решение от финансова, екологична и социална гледна точка. За определянето на превантивните мерки е необходимо да се установи какво, колко и защо се губи.

Следва да се подчертае, че ефективността на превантивните мерки зависи в голяма степен от взаимодействието и сътрудничеството между участниците по хранителната верига.

2. Даряване на храни

Образуването на излишък от годна за консумация храна понякога е неизбежно. При този случай, най-доброто решение, което гарантира, че вложените в храната ресурси ще бъдат оползотворени най-пълноценно, е преразпределението на излишъка за консумация от хора, когато това е безопасно.

Даряването на храни е социално преразпределяне на излишъка от храни. Даряването се осъществява чрез съвкупност от дейности, които имат за цел да осигурят безвъзмездно предоставяне на храни на нуждаещи се лица и на лица, предоставящи социални услуги, наречени

хранително банкиране.

Хранителното банкиране се извършва от лица, регистрирани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел, определени за извършване на дейност в обществена полза, които са получили разрешение за оператор на хранителна банка.

Дейностите по хранително банкиране са:

1. безвъзмездно предоставяне на храни от:

а) производители и търговци на храни на оператор на хранителна банка;

б) оператор на хранителна банка на нуждаещи се лица и на лица, предоставящи социални услуги;

2. складиране, съхранение и/или опаковане, и/или преопаковане на храни, безвъзмездно предоставени на оператор на хранителна банка.

По този начин се осигурява достъп на нуждаещи се лица до годна храна, която те иначе не биха могли да си позволят.

Даряването на излишъка от храни не е превенция в точния смисъл на думата, но е работеща стратегия за недопускане на загуба на храни и образуване на хранителни отпадъци, тъй като храната остава в хранителната верига и се използва по своето предназначение - за консумация от хора.

Въпреки че преразпределянето на хранителни излишъци е явление, което отбелязва ръст, при което производителите, преработвателите и дистрибуторите на храни проявяват желание да даряват годни храни на хранителните банки и благотворителни организации, в ЕС, включително България, обемът на преразпределената храна все още представлява малка част от общото количество изгубени годни за консумация хранителни излишъци. Като част от плана за действие за кръгова икономика ЕК прие Насоки на ЕС за даряване на храни[1], за да улесни преразпределянето на безопасни и годни за консумация храни към хора в нужда.

Превенцията на загубата и разхищението на храни създава възможности за:

- устойчиво потребление на храни (Цел 12.3 на ООН);
- по-ефективно използване на обработваемата земя;
- по-добро управление на природните ресурси;
- повишаване на ефикасността на хранителната верига;
- положителни последици за селскостопанския сектор;
- въвеждане на иновации в производството на храни;
- намаляване на натиска върху околната среда;
- борбата срещу изменението на климата.

Националната програма е достъпна на следния линк:https://www.mzh.government.bg/bg/politiki-i-programi/politiki-i-strategii/nacionalna-programa-za-predotvratyavane-i-namalyavane-na-zagubat/

Държавни научноизследователски институти към министъра на земеделието, научноизследователска общност към университети или друга организация/експерти с опит в областта на оценките ще определят какво е прогнозно влиянието на определени практики, обхванати от интервенциите, върху емисиите на парникови газове и при необходимост ще посочват по-нататъшната посока на изследване. Горепосочената задача е заложена за изпълненение през 2023 г. Резултатите от работата ще бъдат публично достъпни.

Подробно описание на връзките с националните планове в областта на околната среда и климата, които произтичат от законодателните актове, посочени в приложение XIII към Регламента за стратегическите планове, се съдържа в части 2.1 SO4, SO5, SO6.

3.1.5 Когато е целесъобразно, приносът на ОСП към проектите по програмата LIFE

3.2 Преглед на стратегията за приемственост между поколенията

По данни на НСИ всяка година селата губят от своя човешки потенциал приблизително с 1,6%. Този процес е съпроводен с постоянно застаряване и влошаване на възрастовата структура на селското население, а делът на младите хора заети в селскостопанския сектор остава малък. Въпреки, че производителността на труда в стопанствата на младите фермери е по-висока от тази в останалите стопанства, тя продължава да бъде доста по-ниска от постигнатото средно равнище на производителността на труда в ЕС-27. Едни от основните финансови стимули за младите фермери и навлизането им в отрасъл селско стопанство са интервенцията насочена към стартова помощ за млади земеделски стопани и подкрепата за тези стопани в рамките на първи стълб.

В този контекст привличането на млади хора в селскостопанския бизнес е необходимо, както за осигуряване на устойчиво развитие, така и за улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони. Осигуряването на целенасочена подкрепа за млади земеделски стопани в рамките на ЕЗФРСР от една страна ще се постигне улесняване стартирането на дейностите в тези стопанства, а от друга ще се търси повишаване на ефекта от тези финансови стимули. Чрез интервенцията насочена към осигуряването на стартова помощ за млади земеделски стопани ще бъде насърчено и предаването на земеделската дейност между поколенията, тъй като потомствените фермери са най-сигурният ресурсен източник за съхранение на фермерството, за устойчива земеделска заетост и развитие на собствен аграрен бизнес. Чрез подпомагането младите земеделски стопани ще получат достъп до първоначален капитал, които е от особено значение за постигане на добро технологично ниво и модернизиране на стопанствата.

Целенасочената подкрепа за млади земеделски стопани в рамките на ЕЗФРСР ще бъде допълнена чрез предоставянето на безплатни съветнически и консултантски услуги за тези стопани, включително повишаване на технтие знания и квалификация чрез интервенциите насочени към трансфер на знания и иновации. Достъп до ресурси за развитие от своя страна ще осигури допълнителни стимули и съдействие в процеса по навлизането на млади фермери с цел подмладяване на поколенията и тяхното жизнеспособно и устойчиво развитие.

Младите фермери се нуждаят от достатъчно атрактивен финансов стимул и подкрепа, в началната фаза на тяхното предприемачество, не само за да бъдат привлечени в сектора, но и за да се постигне устойчивото им запазване. Това би спомогнало за обезпечаване на големите финансови рискове, които са една от основните пречки пред това, младите хора в България да остават в сектора, и респективно в селските райони. Ето защо предвиденият финансов ресурс, с проекта на стратегически план ще бъде разпределен балансирано както за стабилизиране на техните доходи под формата на добавка към основното плащане, така и за осигуряване на достатъчно конкурентоспособна сила, под формата на инвестиционна подкрепа.

В рамките на директните плащания се предвижда „Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани“ с предназначен финансов ресурс в размер на 50% от пакета за млади фермери от Регламента за стратегическите планове на ОСП за постигане на специфичната цел по привличане и подкрепа на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и улесняване на устойчивото развитие на стопанска дейност в селските райони.

Към момента не е наличен национален инструмент за подкрепа, ориентиран към младите хора в селското стопанство, аналогичен на целевото подпомагане от ЕС. Подкрепата на ОСП е от ключова необходимост, имайки предвид високото значение на обновяването на поколенията за жизнеспособността на селските райони в България.

3.2.1 Когато е целесъобразно, приносът на ОСП към проектите по програмата „Еразъм“

Неприложимо

3.3 Обяснение как интервенциите по обвързаното с производството подпомагане на доходите, посочено в подраздел 1 от раздел 3 от глава II от дял III, са съгласувани с рамковата директива за водите — Директива 2000/60/ЕО

Схеми за обвързано с производството подпомагане в секторите на плодовете и зеленчуците и в животновъдството се прилагат в периода 2015-2020 г. и през кампании 2021 и 2022 като преходен период България продължава подкрепата в тези сектори. Въпреки прилаганата подкрепа, нивата на производство са далеч под нивата, традиционни за България в минали периоди. Министерство на земеделието и храните работи в близко сътрудничество с Министерство на околната среда и водите, откъдето нямаме индикации или информация, че прилагането на схемите за обвързана подкрепа са оказали неблагоприятно въздействие що се отнася до опазването на водите в качествено и количествено отношение и осигуряването на устойчивото използване на водите. Анализ на характеристиките на речните басейни, на влиянието на човешките дейности, анализ на водоползването и развитието в състоянието на водите са предмет на мониторинг от държавите-членки. Интервенциите за обвързано с производството подпомагане не са в разрез с опазването и устойчивото използване на водите в рамките на водните системи, с опазването на водите на Общността в качествено и количествено отношение, с внимателното и рационалното им използване и не създават предпоставки за това потенциално опасни вещества, свързани с дейността в тези сектори, да замърсяват водните системи. Директива 2000/60 ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите е транспонирана в националното законодателство в Закона за водите, чието прилагане е в компетенциите на Министерство на околната среда и водите. Частично се гарантира спазването на разпоредбите на директивата и чрез системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС.

3.4 Преглед по отношение на целта за по-справедливо разпределение и по-ефективно и ефикасно насочване на подпомагането на доходите

Осигуряването на справедлив доход на земеделските стопани е една от основните цели на подпомагането от ЕФГЗ. Анализът на промените в организационната структура на селскостопанския сектор в България през последните години показва положителни тенденции като увеличаване на размера на земеделските стопанства, повишаване на степента на специализация и концентрация на производството и подобряване на пазарната ориентация. Въпреки това структурата на сектора продължава да се характеризира с преобладаващи микро- и малки земеделски стопанства с ниски доходи (най-вече в секторите на млякото и млечните продукти, месото, плодовете и зеленчуците) и ограничен брой големи земеделски стопанства с по-високи равнища на доходи (най-вече в сектора на зърнените култури).

1. Допълнително преразпределително подпомагане на доходите. С оглед на необходимостта от насърчаване на по-балансирано разпределение на подпомагането за малки и/или средни земеделски стопани ще се прилага допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост. Този инструмент за подкрепа има за цел да подобри жизнеспособността на малките и средните стопанства. Подпомагането се предоставя под формата на годишно, необвързано с производството плащане за хектар, отговарящ на условията за подпомагане, на земеделски стопани, които имат право на плащане съгласно основното подпомагане на доходите, посочено в член 21 на Регламент 2021/2115. Допълнителното преразпределително подпомагане на доходите се предоставя като допълнително финансово подпомагане за първите 30 хектара на земеделските стопанства с максимален размер на стопанствата до 600 хектара. По този начин подпомагането ще допринесе за постигане на по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в страната, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства. Определянето на максимален размер на допустимите стопанства ще допринесе за постигне по-висок преразпределителен ефект на подпомагането.

В периода 2015-2022 г. Схемата за преразпределително плащане се прилагаше за първите 30 ха на

всички стопанства, без ограничения на размера на стопанствата. За преразпределително плащане се използват около 7% от бюджета за директни плащания. В Стратегическия план по ОСП за 2023-2027 г. се предлага насочване на подкрепата за първите 30 ха на стопанства с площ до 600 ха. При диапазон на подкрепата до 30 ха в обхвата на подпомагането се включват всички малки и средни земеделски стопанства в сектора на плодовете и зеленчуците и малките земеделски стопанства в сектора на житните, маслодайните и протеиновите култури съгласно Анализа на структурата на стопанствата.

2. Допълнителна подкрепа за доходите за млади фермери. Въпреки че целта на тази интервенция не е насочване на подкрепата за малки и средни стопанства се предполага, че тя ще бъде изплатена на множество малки стопанства поради наблюдаваната по-ниска средна площ на стопанствата млади фермери, които досега са се възползвали от тази мярка.

3. Обвързана подкрепа. Чрез модулиране на размера на подпомагането по някои от схемите за обвързана подкрепа в сектор „Животновъдство“ ще се подобри насочването на подпомагането към по-малките и средни ферми. По интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци полско производство, с цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха. Освен това ще се прилага изцяло нова интервенция за обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони. Помощта по интервенцията е предназначена за стопанства с размер до 1,5 ха земеделски площи. Декларираните по интервенцията площи следва да се намират в планински райони (съгласно Приложение 1 на Наредба за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват). По този начин по-ефективно и ефикасно ще се насочи на подпомагането на доходите на малките и средни земеделски стопани.

4. Схема за малки земеделски стопани. Малките земеделски стопанства в България играят жизненоважна роля за подпомагане на заетостта в селските райони и допринасят за териториалното развитие. За да се насърчи по-балансирано разпределение на подпомагането, за бенефициерите на малки суми се планира специфична интервенция за малки земеделски стопани. Тази интервенция дава възможност на малките земеделски стопани да изберат системата, която най-добре отговаря на техните нужди.

Количествен анализ, относно комбинираното въздействие на всички интервенции по директни плащания.

За изследване на комбинираното въздействие на заложените в стратегическия план (СП) на България е избрана следния подход:

-За основа се използват данните за оторизираните площи и брой животни по всяка една от схемите за подпомагане през Кампания 2019;

-Отчитайки тенденциите в данните от подпомагането за периода 2017 – 2019 са прогнозирани измененията на размера на площите и броя животни за всяка схема;

-След което данните за 2019 са екстраполирани до прогнозни стойности за Кампания 2023 за всяка интервенция по директни плащания, съобразно определените в проекта на СП условия за подпомагане, включително границите за модулация на ставките[1] при обвързаното подпомагане, тавани[2] на плащанията за BISS и горна и долна граница[3] за подпомагането за CRIS;

-Определен е прогнозният размера на плащането за всяка интервенция за всяко стопанство, като са умножени прогнозните стойности на площите и броя животни по прогнозирания единичен размер на плащането за всяка интервенция;

-Калкулиран е прогнозният размер на плащането за директни плащания за всяко стопанство от популацията на изследването, като са сумирани очакваните плащания за всички интервенции;

-Изчислен е средният размер на прогнозираното плащане на хектар, за всяко стопанство;

-Изчислен е средният размер на прогнозното плащане на хектар в извадки, съобразно следните диапазони на размера на стопанствата (в хектари): 1 > 2; 2 > 33 > 4; 4 > 5; 5 > 10; 10 > 20; 20 > 30;

30 > 40; 40 > 50; 50 > 60; 60 > 70; 70 > 80; 80 > 90; 90 > 100; 100 > 200; 200 > 300; 300 > 600; 600 > 1000; 1000 > 2000; 2000 > 3000; 3000 > 5000; 5000 > 10000; 10000 > 15000; 15000 > 20000; 20 000 > ∞

-Допускания:

§Считаме че Еко-схемите няма да играят съществена роля върху ефекта на преразпределение;

§За целите на калкулацията залагаме, че всички площи които ще бъдат подпомогнати за BISS, ще бъдат подпомогнати и по някоя от еко-схемите, поради това разпределяме бюджета определен за еко-схемите (25% от ДП) на площта за BISS за да определим условен среден размер на плащането за всяко стопанство за екологични плащания;

§Не се отчетени, евентуалните промени в структурата на стопанствата за периода 2019 - 2023.

§В извадките по размер на стопанствата са изключени екстремните стойности на средния размер на плащането за хектар за стопанство (такива случи се наблюдават например, когато дадени стопанства има много животни и малко площ за подпомагане;

Резултати

Изводи

Считаме че е осигурено справедливо преразпределение на средствата от големите стопанства към малките и средни по размер стопанства поради следните наблюдения:

-Най-малките и уязвими стопанства до 5 ха., ще получат средни от 4 до 6 пъти по-високо подпомагане на единица площ;

-Стопанствата с размер до 100 ха., ще получат средно плащане на хектар по-високо от средния размер на директните плащания[4];

[1]*границите за модулация на ставките по интервенциите за обвързано подпомагане са описани детайлно в СП, но най-общо се разделят както следва: за плодове и зеленчуци, се предоставя завишено подпомагане за първите – до 30 хектара, за едрите преживни животни – до 150-то животно, а за дребните преживни животни – до 300-то животно;*

[2]*100% прихващане на сумите над 100 хил. евро по BISS, след приспадане на разходите за труд;*

[3]*Предоставя се подпомогане за първите до 30 хектара от стопанството за стопанствата с размер до 600 ха.*

[4] *средния размер на директните плащания ≈ 208 €/ха., определен като бюджета за директни плащания се разделя на площта по BISS;*

Обосновки за дерогацията във връзка с втората алинея от член 29, параграф 1 и член 98

неприложимо

3.5 Общ преглед на свързаните със сектора интервенции

3.5.1 Плодове и зеленчуци

3.5.1 Плодове и зеленчуци

Българското овощарство и зеленчукопроизводство имат важно значение за земеделието в страната, като осигуряват снабдяването с плодове и зеленчуци за населението, както и за развитие на регионите, където условията са подходящи за тези дейности и е постигната определена степен на специализация. Продукцията от плодове и зеленчуци се използва освен за прясна консумация и за суровина в хранително вкусовата промишленост, а част от отпадъчните продукти при преработката на плодовете се използва и в животновъдството за храна на животните. Спецификата на метода на производство на плодовете и зеленчуците в България се характеризира с по-ниска механизация в сравнение с други сектори, което е причина за голямата зависимост от работна ръка. Това осигурява трудова заетост в селските райони с изключително ниска такава и по този начин допринася за съживяването им. В същото време, обаче, този сектор изпитва трудности за осигуряване на достатъчна и надеждна работна сила в стопанствата.

Въз основа на направения анализ на състоянието на селското стопанство в България и изготвените SWOT анализи във връзка с целите на Общата селскостопанска политика, са идентифицирани потребности, които са в основата на разработените интервенции за подпомагане на земеделските стопани от сектор „Плодове и зеленчуци“.

Сред основните цели на прилаганите в сектора политики са гарантиране надоходите на земеделските стопани от сектора, повишаване на тяхната устойчивост, конкурентоспособност и икономическа жизнеспособност и пазарна ориентация. Достъпът до пазара и подобряването на пазарния дял на малките земеделски стопани е от съществено значение именно за земеделските производители от сектор „Плодове и зеленчуци“, които традиционно се характеризират с малки размери и съответно слаба пазарна сила. Обединяването им в организации на производители е подход, който ще позволи повишаване на участието и значението на земеделските производители в създаването и разпределянето на добавената стойност във веригата на доставки. Наред с това разработените и включените в Стратегическия план интервенции, които ще бъдат финансирани от ЕЗФРСР, дават възможност стопанствата от сектора да бъдат модернизирани, да внедряват иновации и да се възползват от възможностите за цифровизация. Предвижда се даването на възможност на земеделските стопани да се възползват от ефектите на интервенция, насочена за подкрепа на къси вериги на доставки и местни пазари. Подкрепата от ЕЗФРЗСР за групи и организации на производители не е единствената възможност, която цели насърчаването на сдружаването на земеделските стопани. Чрез прилагането на оперативни програми на групи и организации на производители в сектора (от бюджет от ЕФГЗ) наред с повишаване на степента на сдружаване, ще се създаде възможност за повишаването на устойчивостта, модернизацията и конкурентоспособността в сектора като цяло.

Важна част от средствата по интервенциите в областта на развитието на селските райони са насочени към стимулиране на земеделските стопани да прилагат селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (над 35% от бюджета по втори стълб). В рамките на тези средства са разработени интервенции, свързани с опазване на природните ресурси, биоразнообразието и смекчаване изменението на климата. Сред тях има интервенции, насочени към насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия, използване на устойчиви практики и сортове, отглеждане при специфични условия, насърчаване намалението на употребата на продуктите за растителна защита и торове чрез контрол на краен

продукт, опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство. Целта е развитието на малките и средни стопанства в сектор „Плодове и зеленчуци“.

Секторът „Плодове и зеленчуци“ е обект на специфично подпомагане както от ЕФГЗ, така и от ЕЗФРСР. С помощта на прилагането на широката палитра от интервенции ще бъдат адресирани идентифицираните потребности, което ще позволи развитието на конкурентоспособността, устойчивостта и жизнеспособността на стопанствата.

Интервенции, насочени към развитието на сектор „Плодове и зеленчуци“, програмирани за финансиране от ЕФГЗ:

Освен пряко насочената задължителна подкрепа, част от пазарните мерки, финансирани чрез ЕФГЗ, изпълнявани чрез оперативни програми на организации на производители, секторът е идентифициран и като уязвим и приоритетен и съответно за неговото развитие и повишаване на конкурентоспособността му ще бъдат прилагани и интервенции за обвързана с производството директна подкрепа.

За периода 2023-2027 г. се предвижда прилагане на 13% обвързано с производството подпомагане за уязвими сектори, които изпитват трудности. Сред тези сектори са и зеленчукопроизводството и трайните насаждения. В Стратегическия план, съгласно оценката на потребностите, са поставени максимално амбициозни цели за осигуряване на обвързана подкрепа за възможно най-широк набор от стопанства при запазване на изискването за реализация на продукция.

1.Обвързано с производството подпомагане на доходите

Интервенции:

-Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжани);

-Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (лук и чесън);

- Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (пипер);

-Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши);

-Обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони;

-Обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство;

-Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове;

-Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодови насаждения до встъпването им в плододаване.

Чрез подпомагането на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на плодове и зеленчуци (полско и оранжерийно производство), се цели да се повиши тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, нивото на специализацията им и тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа се създават благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки икономическия им потенциал и подобрявайки ликвидността и устойчивостта им. Подкрепата по интервенциите за обвързано с производството подпомагане за плодове и зеленчуци осигурява на земеделските стопани и възможности да инвестират в технологии и иновативни решения, позволяващи им производство на продукция при по-съвременни условия и при по-добри ценови характеристики - много важно условие за подобряване на конкурентоспособността им. Чрез изискването по интервенциите за зеленчуци полско и оранжерийно производство бенефициерите да предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ, се цели продукцията да е с по-високо качество, по-добра устойчивост и по-високи добиви, което би довело и до по-силни конкурентни предимства в сравнение със зеленчуците от трети страни, с които основно се конкурират родните ни продукти. Респективно, изискването по интервенцията за обвързано с производството подпомагане на доходите – плодови насаждения до встъпването им в плододаване, бенефициентите да са използвали сертифициран посадъчен материал и да са

представили доказателства за това, несъмнено би довело както до по-високо качество, така и до по-голямо количество на произведената продукция, а от там по-високи доходи и по-добра устойчивост на сектора.

По отношение на интервенциите, насочени към плодове, проследяването на възрастта на насажденията и ограничението подкрепата да е предназначена само за насаждения в период на плододаване от една страна ще лимитира опитите по интервенцията да бъдат заявявани стари, не добре поддържани овощни градини, а от друга – ще стимулира земеделските стопани периодично да обновяват градините си, съответно да прилагат нови сортове, нови техники на отглеждане, което би подобрило както техните добиви, така и качеството на продукцията. Това неминуемо ще доведе и до подобряване на конкурентоспособността на стопанствата. По-ниският изискуем добив за площите, заети с допустимите култури, които се отглеждат по биологичен начин по всички интервенции, не само отчита по-ниските добиви на биологичното производство в сравнение с конвенционалното, но и би стимулирало някаква част от земеделските стопани да преминат към такъв метод на производство, което от своя страна би позиционирало тяхната продукция в съвсем друг ценови клас. Чрез изискването за минимален добив се цели помощта да се насочи към пазарно ориентирани и по-конкурентоспособни стопанства.

Считано от кампания 2026 се предвижда да се направи известно разграничение в подпомагането по интервенцията за обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство между отопляеми и неотопляеми оранжерии. Отопляемите оранжерии срещат по-големи трудности в дейността си и са с по-ниска рентабилност от неотопляемите поради високите разходи за отопление, несигурността и постоянно покачващите се разходи за енергоизточници, целогодишната трудова заетост, която осигуряват. Отчитайки не само разходите, но и разликите в добивите при отопляеми и неотопляеми оранжерии, които не са така съществени, както и цените, на които се реализира продукцията, които не успяват да догонят темпа на разходи, отопляемите оранжерии изпитват по-големи трудности и необходимост от по-висока подкрепа. Отопляемите оранжерии осигуряват продукция местно производство на ранен етап, бореща се с много сериозна конкуренция, предимно от трети страни, както и целогодишна трудова заетост в райони, в които земеделието е единствен поминък, а през зимните месеци – без други алтернативи. Значителна част от производителите на оранжерийна продукция постепенно преустановяват дейност в най-студените месеци и развиват такава, когато е по-благоприятно икономически за тях. Това означава все по-голямо намаление на предлагането на местна продукция през ранните месеци на годината и все по-голям дял на вноса на такава в страната преобладаващо от трети страни. За да се стопира този процес и да се отговори на резонните очаквания на земеделските стопани, от кампания 2026 по-високо ниво на подкрепа ще бъде предоставяно на оранжерийните производители, стопанисващи отопляеми оранжерии.

2.Секторни интервенции:

-Интервенции в сектор „Плодове и зеленчуци“

Основната цел е посредством изпълнение на оперативни програми да бъде осигурена подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на групи и организации на производители и асоциации на организации на производители ще стимулира сдружаване на земеделските стопани в сектора и ще повиши нивото на организираност, в резултат на което ще се създадат положителни тенденции в производството и реализацията, като нарастване на дела на предлагане на местна продукция, посрещане на изискванията на клиентите за договаряне на търсените количества и качество, повишаване доходите и възвращаемостта на производителите, намаляване на разходите за производство чрез предоставяне на общи/централизирани (за организацията) услуги и съоръжения и постигане на по-висока рентабилност, въвеждане на иновации и нови технологии и не на последно място минимизиране на разходите на членовете на групите/организациите.

Чрез определения бюджет за интервенциите в сектор „Плодове и зеленчуци“ се очаква да бъдат финансирани 3 оперативни програми за 2024 г. и 4 за следващите години, с което освен че ще се повиши броят на членовете в обединенията, се очаква да се увеличи и стойността на търгуваната

от тях продукция, на базата на която се формира размерът на изплащаната финансова помощ (прогнозира се до края на периода на прилагане на стратегическия план стойността да нарасне с около 15%).

Интервенции, включващи възможност за подкрепа на земеделски стопани от сектор „Плодове и зеленчуци“, програмирани за финансиране от ЕЗФРСР:

Представителите на сектор „Плодове и зеленчуци“ имат възможност да получават подпомагане и по редица интервенции в областта на развитието на селските райони, насочени към подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта на производството и повишаване на добавената стойност:

-Инвестиции в земеделските стопанства;

-Инвестиции за преработка на селскостопански продукти;

-Подпомагане на много малки земеделски стопанства;

-Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство;

-Подкрепа на организации на производители или групи от производители;

-Сътрудничество за къси вериги на доставки и местни пазари;

-Биологично производство;

-Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство;

-Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия;

-Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения;

-Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000.

Представителите на сектор „Плодове и зеленчуци“ могат да се възползват и от подкрепа чрез прилагане на интервенция „Биологичното производство“. Целта е да се подпомогнат земеделските стопани, които ще прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата, като се покрият разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на земеделската продукция, сравнени с конвенционалните методи на производство.

При прилагането на различните интервенции, финансирани чрез ЕФГЗ и ЕЗФРСР, ще бъдат взети необходимите мерки за избягване на двойно финансиране.

3.5.2 Пчелни продукти

Богатата и разнообразна флора на Балканския полуостров, както и подходящите природни, климатични и екологични условия в България създават много добри условия за пчеларството в страната. Развитието на сектора се благоприятства и от дългогодишните традиции при производството на мед и пчелни продукти и доброто търсене от страна на потребителите във връзка с незаменимите лечебни свойства на тези продукти. През последните години пчеларството доби друг характер, като от дейност осигуряваща алтернативна заетост за населението от селските райони, се превърна в динамично развиващ се подсектор на българското земеделие, с експортна ориентация и имидж. Земеделските стопани отглеждат пчелни семейства на територията на цялата страната, като в отделните области броят на стопанствата и пчелните семейства е разпределен неравномерно, поради специфики в наличието на медоносна растителност.

Статистиката показва, че броят на пчеларите в страната варира от 12 260 през 2018 г., 13 771 през 2019 г., 11 626 през 2020 г. до 10 801 през 2021 г. По предварителни данни от пълното преброяване на земеделските стопанства в България, осъществено през 2020 г. 29 % от пчеларите са на възраст 65 и повече години, които отглеждат 18 % от пчелните семейства. Във възрастовата граница между 55 и 64години попадат 22% от земеделските стопани, които притежават 20% от пчелните кошери. Делът на пчеларите във възрастовата граница 35-54 години е 38,6%, като те отглеждат 47% от пчелните семейства в страната. В същото време 51% от пчеларите отглеждащи

пчелни семейства са във възрастовата граница над 55 години, като те стопанисват близо 38% от тях. Най-малък е делът на пчеларите на 24 години и по-млади -1 %, както и тези във възрастовата граница 25-34 години – 9%. Последните две групи пчелари стопанисват и най-малък дял от пчелните семейства - 15%. Тези данни показват, че пчеларството се практикува от земеделски стопани от различни възрастови групи, като половината от тях са над 55 години.

Земеделските стопани са организирани в неправителствени сдружения/организации (НПО) с различна форма на управление. Общо над 5000 пчелари членуват в такива сдружения, като някои от тях са членове на повече от едно сдружение. Над 18 са НПО в сектора на пчеларството, с които Министерството на земеделието води активна комуникация, но към настоящия момент нито една от тях няма статут на представителна браншова организация на национално, регионално или областно ниво. Въпреки относително големия брой сдружения, тяхната работа все още не е на ниво, което да им позволява да кандидатстват като бенефициенти по публичните интервенции, поради което в годините назад по националната програма по пчеларство кандидатстват не повече от 2-3 сдружения годишно. Една от причините е, че не разполагат със собствен финансов ресурс. Поради тази причина в интервенцията по чл.55, т1, буква а) е предвиден бюджет от 0,25 %. След одобряването на представителните организации в сектора, считаме че активността им ще се повиши и през 2025 г. имаме готовност да направим промени в интервенцията. Предвидената подкрепа е обоснована на база исторически данни от прилагането на сходни дейности по тригодишните национални програми по пчеларство. Следва да отбележим, че по тази интервенция се предвижда изпълнение на проекти с по-нисък бюджет. Проекти с по-голям финансов ресурс могат да се изпълняват по интервенция „Професионално обучение и придобиване на знания“, в рамките на която епредвиден бюджет в размер на над 30 млн. евро публични разходи, от които индикативно са предвидени 6.7 млн. евро за участие в информационни семинари и 2.7 млн. евро за демонстрационни дейности. С цел недопускане на двойно финансиране за едни и същи дейности ще се извършва проверка на ниво проект/бенефициер.

Към 2022 г. в сектора на пчеларството са признати от компетентния орган и работят 4 организации на производители на пчелен мед и пчелни продукти.

Секторът се характеризира с наличието на голям брой дребни пчелари, които отглеждат под 50 броя пчелни семейства - 58% през 2018 г. (7 094 стопанства), в които се отглеждат 15% от пчелните семейства (118 441 броя пч. сем.).Делът на стопанствата, в които се отглеждат 150 и повече пчелни семейства за същия период представлява 13% от общия брой (1640 стопанства), като в тях се отглеждат 46,2 % от пчелните семейства (362 037 броя). Аналогичните данни за 2021 г. показват, че броят на малките производители е намалял, достигайки 48% (5 133 бр.) , като в тях се отглеждат 12 % от пчелните семейства (98 693 бр.), докато броят на стопанствата със 150 и повече кошери е достигнал 17% (1849 бр.) с близо 46,7%(391 677 бр.) пчелни семейства отглеждани в тях.

Средният брой пчелни семейства в стопанство нараства, като от 63,9 през 2018 г. достига 77,6 броя през 2021 г. Една от причините за повишаване на средния брой пчелни семейства в стопанство е минималният приход от дейността, с които земеделските стопани не могат да покрият нуждите си, както и повишените разходи за социални осигуровки, които са задължени да внасят. Приходите на стопанствата с такъв среден брой пчелни семейства са крайно недостатъчни за издръжка и не е достатъчно като основна дейност, а по скоро това е допълващо доходите производство. Другата причина е свързана с финансовата подкрепа осигурена на пчеларите чрез мерките и дейностите на Националната програма по пчеларство, към която се наблюдава стабилен интерес от страна на земеделските стопани, особено след промяна на дизайна на мярка „Техническа помощ за пчелари и пчеларски организации“ чрез включване на по-голямо разнообразие от пчеларски инвентар, необходим при първичния добив и обработка на пчелните продукти. Обновяването на пчеларския инвентар е предпоставка за подобряване на общите условия за производство в сектора.

Производството на пчелен мед е силно колебливо през отделните години и зависи изключително много от климатичните условия през периода на медосбор. Като пример за това може да се посочи 2020 г. - независимо, че броят на пчелните семейства (863 283) е намалял незначително спрямо предходната 2019 г. - с 0,5%(до 867 561 бр. пч. сем.) и е по-голям с 10,2 % от броя на пчелните семейства през 2018 г. (783 348 бр пч. сем.), поради неблагоприятните климатични условия, произведеното количество пчелен мед възлиза на 9 066 тона, което е с 21,3% по-малко в сравнение

с 2019 г. (11 518 тона) и с 12,3 % по-малко от произведеното количество през 2018 г. (10 338 тона). Количеството на добития през 2021 г. пчелен мед е 11 638 тона, независимо от намаления брой на пчелните семейства - с около 2,9% спрямо 2020 г. (до 837 955). Средният добив на пчелен мед от едно пчелно семейство също варира от 16,8 кг (през 2018 г.), спада до 13,3 кг (през 2020 г.), а през 2021 г. се увеличава до 17.5 кг. Тези данни показват, че приходите на земеделските стопани са нестабилни и крайно недостатъчни за покриване на разходите им за поддържане и модернизиране на производството на пчелни продукти -обновяване на инвентара, необходим при първичния добив на пчелен мед и последващата му обработка, запазване на пчелните семейства в добро здравословно състояние, което се постига с прилагане на подходящи ветеринарномедицински продукти за борба с икономически значимите заболявания по пчелите като вароатозата. Здравословното състояние на пчелните семейства е от основно значение за устойчивостта на сектора. Както за страните от Западна Европа, така и за България, вароатозата е повсеместно разпространено заболяване и нейното нашествие влияе съществено върху добива на пчелни продукти, а мерките за третиране - върху качеството на пчелния мед. В тази връзка интервенцията, чрез която земеделските стопани се подпомагат за закупуване на регистрираните, съгласно европейското и национално законодателство ветеринарни лекарствени продукти е един от елементите заподдържането на здрави и силни семейства.

Друг важен фактор за устойчивото развитие на сектора е начинът на реализация на добитите пчелни продукти, от който зависят приходите на земеделските стопани. Съществена част от реализирания пчелен мед се осъществява чрез продажба като суровина на преработвателни предприятия – 63% през 2018 г. (4210 тона) и 2020 г. (4894 тона) и 70% през 2021 г. (5 667 тона). Продажбата на пчелен мед на краен потребител съставлява 23% (през 2018 г. и 2020 г), 28 % през 2019 г., докато през 2021 г. около 24% от добития пчелен мед е реализиран като директни продажби на краен потребител. Цената на реализираната продукция в тези два случая е различна – средната цената на реализирания към преработвателни предприятия пчелен мед като суровина е в границите между 4,94 (2018 г.) и 5,67 лева (2021 г.), докато при реализация в сегмента на директните продажби до краен потребител (продукт с добавена стойност) средната цена варира от 7,41 (2018 г.) до 8,19 лева за кг (2021 г.). Посочените цени на реализирания пчелен мед са без включен данък добавена стойност. За да могат производителите по-ефективно да се възползват от късите вериги на доставки и предлагат произведения пчелен мед като краен продукт с добавена стойност е необходимо подкрепата за техническото обновяване на инвентара, необходим при първичния добив и обработката на пчелните продукти да продължи, като се добавят и нови активи, както и да се продължи подкрепата за извършване на анализи на пчелния мед и други пчелни продукти във връзка със самоконтрола.

Наред с производството на пчелни продукти, сектора на пчеларството има съществена роля в опрашителната дейност.В природата съществуват около 250 000 вида цветни растения, които се нуждаят от опрашване, поради което пчелите, освен за производството на пчелни продукти, играят съществена роля в опрашването на ентомофилните (насекомоопрашващи се) диворастящи и културни растения. Ентомофилията на растенията е твърде специфично биологично изискване, а опрашването е критичен момент в развитието им. В този смисъл ролята на медоносната пчела и в частност пчеларството е неоценима, още повече че това е единственото животновъдно производство, което не замърсява околната среда. В последните години, наред с големите предимства, концентрацията, специализацията и химизацията в растениевъдството породиха редица проблеми от биологичен характер, като проблемът с опрашването е сериозен. Използването на продукти за растителна защита при интензивното отглеждане на селскостопански култури, освен на вредителите срещу които се използват, оказват влияние и върху пчелната популация, като в много случаи води до загуба на пчелни семейства. Това от своя страна налага предоставянето на подкрепа за възстановяване и запазване на пчелната популация, както и за практикуване на подвижно пчеларство, с цел осигуряване на разнообразна паша и възможност за извеждане на част от пчелната популация извън районите на интензивно земеделие.

Въпреки постигнатите резултати като цяло чрез прилаганите до момента три годишни национални програми по пчеларство, секторът продължава да се нуждае от внедряването на нови технологии, по-добър контрол на здравния статус на пчелните семейства и мерки за подобряване добива и реализацията на пчелните продукти,

Отчитайки важността на сектора, новата ОСП предвижда прилагане на задължителни интервенции в сектора, съгласно чл.55 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

С прилагането на посочените по-долу интервенции ще се постигне изпълнението на две от специфичните цели, заложени в СП (букви „б“ и „е“) - Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията и Принос за предотвратяване на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта.

Действията, които ще бъдат извършени в рамките на секторните интервенции, са планирани след множество консултации с представители на организациите в областта на пчеларството, които пожелаха да се прилагат почти всички интервенции, допустими по чл.55 от регламента за стратегическите планове.

По отношение на пчеларския сектор ще се прилагат следните видове допустими секторни интервенции, финансирани от ЕФГЗ:

а) консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации;

б) инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия, включително действия за:

- *борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата;*

- *подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели;*

- *рационализиране на подвижното пчеларство;*

- *инвестиции в материални и нематериални активи;*

в) действия за подпомагане на лабораториите за анализа на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества;

г) действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели;

д) сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти;

е) популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти;

Националното съфинансиране на горепосочените интервенции е в размер на 60% от общия годишен бюджет.

Финансовата подкрепа на земеделските стопани отглеждащи пчелни семейства по интервенциите по чл.55 от регламента за стратегическите планове в комбинация с някои от интервенциите, финансирани от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, ще допринесе както за постигането на специфичните цели, посочени по-горе така и за подобряване на условията за производство, качеството на произведената продукция, повишаване на устойчивостта и конкурентоспособността на стопанствата и не на последно място - за повишаване на доходите на стопаните. Като пример за допълняемост на подкрепата може да се посочи възможността земеделските стопани, коитоприлагат методите на биологичното производство да получат подкрепа и по интервенции по чл.55 - за инвестиции в материални и нематериални активи, за рационализиране на подвижното пчеларство, подновяване на пчелните кошери и др., което ще допринесе за подобряване на позициите им на пазара в контекста на стратегията от „Фермата до трапезата“, както и да удовлетвори заложените цели в стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. Комбинацията от интервенции, включително интервенциите за развитие на малките земеделски стопанства ще запази традиционното за страната ни производство на пчелни продукти, заетостта и допълването на доходите на населението в селските райони, както и ще води борба с обезлюдяването на малките населени места. Прилагането на селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда като намаляване използването на пестициди, екологично поддържане на трайните насаждения или разнообразяването на земеделските култури

както и поддържане на буферни екологични ивици ще допринесат за по разнообразна и чиста хранителна среда за пчелната популация. Стратегически пчеларството следва да допринесе и за постигането на по-устойчиво селскостопанско производство, използване на непродуктивни земи в необлагодетелстваните райони и поддържане на биоразнообразието в затревените площи (пасища и ливади).

Интервенции в областта на развитието на селските райони, включващи възможност за подкрепа на земеделски стопани от сектор „Пчеларство“ от ЕЗФРСР

Представителите на сектор „Пчеларство“ имат възможност да получават подпомагане и по редица интервенции в областта на развитието на селските райони, насочени към подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта на производството и повишаване на добавената стойност.

-**Инвестиции в земеделските стопанства;**

По тази интервенция се предоставя подпомагане за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.*

-**Инвестиции за преработка на селскостопански продукти;**

Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на тази интервенция са свързани с преработката или маркетинг на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз.*

-Подпомагане на много малки земеделски стопанства;

Интервенцията има за цел да обхване големия брой малки и полупазарни стопанства включително в сектора на пчеларството, които имат потенциал за развитие от гледна точка на мотивация и наличен фамилен труд. Подпомага се изпълнението на бизнес план, който трябва да осигури увеличение на икономическия размер на кандидатите с пчелни стопанства с най – малко 2000 евро Стандартен производствен обем.*

-Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство;

По тази интервенция се подпомагат млади земеделски стопани до 40 годишна възраст за изпълнение на бизнес плана свързан с въвеждане в експлоатация в стопанството на инвестиция в машини, или съоръжения, или оборудване, или извършване на строително монтажни работи или земеделска земя свързани с дейността на земеделското стопанство.*

-**Подкрепа на организации на производители или групи от производители;**

-Сътрудничество за къси вериги на доставки и местни пазари;

Приоритет за обединения, в които са включени малки земеделски стопанства, обединения, включващи млади фермери и за проектни предложения, които предвиждат предлагане на продукти, попадащи в обхвата на сектори „Мед и пчелни продукти“, се предвижда по интервенция „Сътрудничество за къси вериги на доставки и местни пазари“. Обект на подкрепата е създаването на обединения за къса верига на доставки или обединение за местен пазар, включително изграждане на складови бази и павилиони за търговия на едро, включително и за дейности свързани със сортиране, опаковане, етикетиране и краткосрочно съхранение, продажба на дребно или продажба и доставка до търговци на дребно.

-**Биологично производство**;

Освен от **инвестиционните интервенции**, финансирани от ЕЗФРСР, представителите на сектор „Пчеларство“ могат да се възползват и от подкрепа чрез прилагане на **интервенция „Биологичното производство“**. Целта е да се подпомогнат земеделските стопани, които ще прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата. За направление „Биологично пчеларство” е необходимо земеделският стопанин да отглежда минимум 20 бр. пчелни семейства в съответствие в изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848, като всички следва да са разположени в пчелини, регистрирани в информационната система на БАБХ с идентифицирани пчелни семейства, които са включени в биологичния регистър.

-**Насърчаване на естественото опрашване.**

Специфична интервенция, насочена към сектор „Пчеларство“, е **„Насърчаване на естественото**

опрашване“ с две операции: 1. Осигуряване на опрашване в планински райони и защитени зони от мрежата Натура 2000 (стационарни пчели); 2. Ангажименти за предоставяне на услугата по опрашване чрез преместване и временно разполагане на пчелни семейства (подвижно пчеларство)**.** По интервенцията ще се поемат ангажименти за осигуряване на естествено опрашване от пчелни семейства в планински райони и защитени зони от мрежата Натура 2000, като по този начин се стимулира развитието на прилежащата на земеделските площи естествена растителност. Тази дейност ще допринесе за по-равномерно опрашване на растенията. В тази връзка следва да се посочи, че в разходите, които се подкрепят по тази интервенция не са включени разходи за транспорт на пчелните семейства от постоянния пчелин до мястото за временното им настаняване, както и издаването на ветеринарномедицинското свидетелство за придвижване/транспортиране, предвидени за подкрепа по чл.55, т.1, буква б) iv - I.E.4 – Рационализиране на подвижното пчеларство.

Групи и организации на производители, чийто членове произвеждат продукти в сектор мед и пчелни продукти, ще бъдат обект и на подпомагане по интервенция **„Подкрепа на организации на производители или групи от производители“.**

При прилагането на различните интервенции, финансирани чрез ЕФГЗ и ЕЗФРСР, ще бъдат взети необходимите мерки за избягване на двойно финансиране.

* С цел избягване на двойно финансиране за едни и същи дейности и/или активи по интервенциите по чл.55 от Регламента за Стратегическите планови с други интервенции по Стратегическия план, ще се извършва проверка на ниво проект/бенефициер.

При установяване на бенефициер, кандидат по интервенциите по чл. 55, одобрен за финансиране за същите видове активи по друга интервенция от Стратегическия план, идентичният вид актив/и ще бъде/дат недопустим/и за подпомагане по интервенциите по чл.55.

Описание на установен надежден метод за определяне на броя на пчелните кошери, готови за зимуване, на територията на държавите членки между 1 септември и 31 декември всяка година

Министерството на земеделието, чрез отдел „Агростатистика” като орган на статистиката в областта на земеделието организира и провежда ежегодни статистически изследвания на пчеларството в България. Всяка година изследването се включва в Националната статистическа програма. Считано от 2015 г. статистическото изследване се провежда в края на годината с референтна дата 1-ви октомври. Целта на изследването е да се определи броят на пчелните семейства (приема се, че едно пчелно семейство е равно на един кошер), да се събере информация за количеството на добития пчелен мед и неговата реализация, за броя на унищожените пчелни семейства, за средните цени на реализирания пчелен мед по направления, за основните разходи по производството и съхранението на пчелния мед. Събира се информация и за провежданата профилактика и борбата със заболяванията по пчелните семейства – стойност на третиранията за борба срещу вароатозата, изразходвани средства за подхранване на пчелните семейства и др. Статистическото изследване е извадково и обхваща единици, определени като земеделски стопанства по смисъла на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2020 г. и отглеждащи пчелни семейства. Анкетата се реализира чрез онлайн попълване от респондентите или чрез директно интервю със стопанина/управителя на стопанството и попълване на статистически въпросник с изследваните характеристики за всяко стопанство.

През 2020 година Министерството на земеделието извърши пълно преброяване на земеделските стопанства. Предварителните резултати от преброяването показват, че през 2020 г. в страната са налични 11 242 стопанства с пчелини, в които се отглеждат 872 772 броя пчелни семейства *(броят на пчелните семейства се различава от посочения в т.3.5.2 за същата 2020 г. /863 283/ поради това, че преброяването е извършено с референтна дата 31 август 2020 г ., докато ежегодното статистическото изследване се провежда в края на годината с референтна дата 1 октомври)*. След валидиране на данните от преброяването, същите ще бъдат публикувани на сайта на МЗХ и Евростат. На базата на резултатите от проведеното пълно преброяване през 2020 г. за провеждане на изследването през 2021 година е изготвена стратифицирана случайна извадка от 2587 стопанства. Към 1 октомври 2021 г. броят на зазимените пчелини семейства е 837 955.

За провеждане на изследването се изготвя стратифицирана и случайна извадка. Стратификацията е на база териториална принадлежност (NUTS3) и брой на отглежданите пчелни семейства в

стопанствата. Стопанствата се разпределят в групи (страти) според географското си местонахождение и броя пчелни семейства в тях. Стопанствата със 150 и повече пчелни семейства се анкетират изчерпателно. Резултатите са представителни на ниво 6 статистически района (NUTS 2).

Принципите на изследването кореспондират с Кодекса на Европейската статистическа практика.

Националните правила за определяне на конфиденциалността на данните са дефинирани в Закона за статистиката. Резултатите от провежданите изследвания са достъпни за потребителите на сайта на Министерството на земеделието.

3.5.3 Вино

Лозаро-винарският сектор притежава специфична структура, която включва първично производство на суровина (винено грозде), преработка и производство на акцизна стока с висока добавена стойност (вино). Икономическите единици в сектора (гроздо- и винопроизводители) са тясно свързани помежду си и притежават потенциал за създаване на затворен цикъл на производството от полето до крайния продукт. Площите с лозя в България през 2020 година представляват 34% от всички площи с трайни насаждения, а делът на брутната продукция от винено гроздопроизводство в брутната продукция на селскостопанския отрасъл се движи в интервала 1,4%-1,7% през всички години в периода 2015-2020 година. Едва около 40% от всички регистрирани винопроизводители отглеждат и собствени лозови насаждения, което допринася за подобряване на тяхната осигуреност със суровина и устойчивост. От останалите винопроизводителите част имат изградени отношения с производителите на грозде, както има и такива, които не разполагат нито с преработвателни мощности, нито с изградени взаимоотношения с гроздопроизводители.

От съществено значение за развитието на сектора е поддържането на лозарския потенциал – отглеждане на масиви с пазарноориентирани сортове грозде, прилагане на усъвършенствани методи и модерна техника за обработване на лозята, както и поддържането на винарския потенциал на страната – предприятия с високотехнологично оборудване и достатъчен капацитет за преработване на продукцията в качествени вина, подходящи да задоволят нуждите на вътрешното потребление и на международния пазар. Във връзка с извършения анализ, част от подготовката на стратегическия план, бяха идентифицирани потребности в рамките на специфичните цели по ОСП, които да бъдат адресирани с широк набор от интервенции.

Подпомагането в сектора за укрепване на показателите в тези два аспекта – лозарски потенциал/ производство на винено грозде и винопроизводство – ще даде възможност на икономическите единици, ангажирани с дейността в сектора, да бъдат конкурентоспособни и устойчиви на динамичните процеси в националното и световно стопанство. От съществено значение за поддържането на висок жизнен стандарт на гроздо- и винорпоизводители е осигуряването на стабилни взаимовръзки между тях, които да допринесат за трайното повишаване на производствените показатели. Чрез стабилизирането на гроздопроизводителите в посока да задоволяват нуждите на съвременния пазар, ще се създаде предпоставка за устойчивост в дейността и на винопроизводителите, които от своя страна ще съумяват да изкупуват и преработват добитата суровина, както и да реализират произведеното виното.

Съгласно член 58 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския Парламент и на Съвета държавите членки, посочени в чл. 88, параграф 1, вкл. България, избират за прилагане един или повече видове интервенции от предварително определен списък. Финансирането на специфичните интервенции в лозаро-винарския сектор се осигурява от Европейския фонд за гарантиране в земеделието. Не са предвидени други интервенции в Стратегическия план, чийто източник на финансиране е ЕФГЗ , които да са конкретно насочени към подпомагане на лозаро-винарския сектор. Представителите на лозаро-винарския сектор ще имат възможност да кандидатстват и по интервенциите, финансирани от ЕЗФРСР, по които обаче не е предвиден приоритет за проекти, свързани с отглеждането на винено грозде или производството на вино. Това е така, защото в СП за този сектор са предвидени

специфични интервенции, съгласно чл. 58 от Регламент 2021/2115, които целят максимално обхващане и отговаряне на идентифицираните потребности на сектора и постигането на планираните цели.

Включените в стратегическия план секторни интервенции в лозаро-винарския сектор са:
-Преструктуриране и конверсия на лозя;
-Инвестиции в лозаро-винарския сектор;
-Застраховане на реколтата;
-Събиране на реколтата на зелено;
-Информиране в държавите членки;
-Популяризиране в трети държави;
-Инвестиции в екологични съоръжения;

Изпълнението на дейностите за **преструктуриране и конверсия на лозя** ще допринесе за приспособяване на производството на винено грозде към динамиката на свободния пазар, повишаване на доходите в сектора, срез усъвършенстване на техниките на отглеждане на винените лоза, предпазване на селските райони от обезлюдяване. Изпълнението на интервенцията ще спомогне и за преодоляване на неблагоприятната възрастова и сортова структура на лозята в България, която ограничава възможностите за устойчиво и конкурентно развитие на сектора.

По отношение на **инвестиции в лозаро-винарския сектор** се предвижда интервенциите да допринасят за подобряването на общите резултати на винарските предприятия и на стопанствата за производство на винено грозде, за адаптирането им към изискванията на пазара, както и за повишаване на тяхната конкурентоспособност, чрез модернизиране и механизиране.

По отношение на **събиране на реколтата на зелено** ще се предоставя подпомагане на сектора в периоди на криза, така че конкурентоспособността на гроздопроизводителите да не бъде повлияна в голяма степен от настъпилия дисбаланс между търсенето и предлагането.

Основната цел на интервенцията **застраховане на реколтата** е запазването на доходите на производителите на винено грозде при загуби в продукцията, свързани с природни бедствия, неблагоприятни климатични събития, болести или нашествия от вредители.

Изпълнението на интервенцията **информиране в държавите членки** ще допринесе за повишаване на информираността на потребителите за отговорната консумация на вино и за обхвата на схемите на Съюза за качество, включващи наименованията за произход и географските указания. Повишаването на информираността на българските и европейските потребители ще допринесе за засилване на разпознаваемостта на вината, като част от полаганите от Съюза усилия за повишаване на проследимостта и контрола при осигуряване на безопасността на продуктите и тяхното качество.

Основна цел на интервенцията **популяризиране в трети държави** е повишаване на конкурентоспособността и износа на качествени вина (със ЗНП, ЗГУ и сортови вина без ЗНП и ЗГУ) и биологични вина на пазарите в трети страни. Интервенцията ще допринесе за повишаване на популяризирането на качествени вина с цел повишаване на търсенето на целевите пазари. Заложеният широк набор от допустими дейности, които могат да бъдат изпълнявани в рамките на интервенцията, ще позволи да се осигури провеждането на промоционални и информационни кампании, съобразени със спецификите на международните пазари, като ще допринесе и за позиционирането на нови пазари.

В рамките на интервенцията **инвестиции в екологични съоръжения** се предвижда подпомагане,

насочено към намаляване на екологичния отпечатък от дейността на предприятията за производство на вино – източници на възобновяема енергия, пречиствателни станции, инсталации за компостиране и преработка на други отпадни продукти.

От ЕЗФРСР подпомагане в лозаро-винарския сектор може да бъде получено по следните интервенции, насочени към подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта на производството и повишаване на добавената стойност.

-Инвестиции в земеделските стопанства;

-Инвестиции за преработка на селскостопански продукти;

-Подпомагане на много малки земеделски стопанства;

-Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство;

-Подкрепа на организации на производители или групи от производители;

-Биологично производство;

-Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство;

-Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000.

При прилагането на различните интервенции, финансирани чрез ЕФГЗ и ЕЗФРСР, ще бъдат взети необходимите мерки за избягване на двойно финансиране.

3.5.4 Хмел

Неприложимо.

3.5.5 Маслиново масло и трапезни маслини

Неприложимо.

3.5.6 Говеждо и телешко

Месодайното говедовъдство е сектор, който осигурява основен продукт в потребителската кошница. Затова неговото развитие е приоритет на националното стопанство, постигането на който допринася за устойчива продоволствена политика. Основната насочена подкрепа в сектора е свързана с осигуряване на обвързано с производството подпомагане. Подкрепата на глава животно оказва силен ефект върху развитието на сектора. Обвързването на производството с продукцията при подпомагането на месодайното говедовъдство ще спомогне за засилване на икономическите резултати, щеповиши пазарната ориентация и устойчивостта на специализираните в месодайното говедовъдство стопанства. При направения анализ на състоянието на селското стопанство в България, както и въз основа на изготвените SWOT анализи, става ясно, че икономическият потенциал на специализираните стопанства от сектор месодайно говедовъдство намалява през периода 2007-2016 г. Делът на подпомогнатите животни под селекционен контрол през 2017 г. и 2018 г. представлява едва 12% от всички декларирани месодайни крави по общата схема. Преобладаващата част от месото (телешко и говеждо) не преминава през кланиците, а повечето от предназначените за клане животни са отделени за ремонт. Причината е, че същинското угояване на животни е застъпено в много малък процент и то преобладаващо в специализираните стопанства с типични месодайни породи. Месодайното говедовъдство е с ниска възвращаемост, намалена доходност и относително високи производствени разходи, разрастващо се като поголовие, но не като добавена стойност.

Секторът на месодайното говедовъдство (сектор „Говеждо и телешко месо“) е обект на специфично подпомагане, както от ЕФГЗ чрез обвързано с производството подпомагане на доходите, така и от ЕЗФРСР – чрез интервенции в областта на развитието на селските райони. Интервенциите за обвързано подпомагане на доходите целят подкрепа за гарантиране на устойчивостта и жизнеспособността на стопанствата от сектора. Чрез тях ще се постигне и подобряване на специализацията и конкурентоспособността на производството, благодарение на подкрепата за стопанства, участващи в развъдни програми, както и такива, отглеждащи крави от

застрашени от изчезване породи. Възможностите, предоставяни на представителите от сектора за кандидатстване и по интервенции в областта на развитието на селските райони, ще допринесат и за технологичното обновяване и модернизация на стопанствата, като така ще подпомогнат и за развитието на конкурентоспособността, устойчивостта и жизнеспособността на стопанствата и реализиране на поставените пред Стратегическия план цели и приоритети.

Прилагат се следните интервенции за обвързано с производството подпомагане на доходите:

-Обвързано с производството подпомагане за говеда в планински райони - основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда от 5 до 9 женски животни, които са с предназначение за производство на месо и/или мляко и дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания. Интервенцията е насочена към подпомагане на най-малките и уязвими стопанства в планинските райони, така че да се подкрепи тяхната устойчивост. Прилагането на интервенцията е от голямо значение за развитието на говедовъдната дейности и за запазването на поминъка на населението в планинските райони;

-Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави - основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда в стопанството си 5 и повече женски животни с предназначение „за месо“ и дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания. Подкрепата с обвързани плащания има за цел да допълни дохода на земеделските стопани, отглеждащи такива животни, до необходимото ниво за запазване на тяхната устойчивост и конкурентоспособност;

-Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави, включени в развъдни програми - основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда в стопанството си 20 или повече месодайни крави от една порода включени в развъдни програми с предназначение за производство на месо и дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания; Прилагането на тази интервенция е насочено към поддържане и подобряване породния състав на месния сектор. Целта е добив на месна продукция с по-висок клас на качеството. Повишената добавена стойност на тази продукция има пряко отношение към икономическото състояние на земеделските стопани, отглеждащи месодайни породи говеда.

-Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи - основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда в стопанството си 20 и повече крави от една застрашена от изчезване порода и дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания. Застрашените от изчезване породи са дял от земеделския сектор, който има изключително значение за съхраняване на биологичното разнообразие, поддържане на естествените екосистеми, устойчиво развитие на регионите с природни ограничения за развитие на екстензивно земеделие, поддържане на националните традициите и местните общности. Заради това тяхното опазване е приоритет на националното стопанство, постигането на който допринася за устойчива продоволствена и демографска политика. Целта е добив на произведени по естествен начин, здравословни храни, със специфични, уникални за съответната порода качества. Повишената добавена стойност на тази продукция има пряко отношение към икономическото състояние на земеделските стопани, основно от необлагодетелстваните региони в страната. Подкрепата с обвързани плащания има за цел да допълни дохода на земеделските стопани, отглеждащи такива животни, до необходимото ниво за запазване на тяхната конкурентоспособност над прага за уязвимост.

Други интервенции, програмирани за финансиране от ЕФГЗ:

Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни) - чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които прилагат методите на биологичното земеделие в техните стопанства. Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на земеделието като допринесе за подобряване състоянието на околната среда. Интервенцията е насочена за подпомагане на земеделски стопани, които отглеждат селскостопански животни (биологични и в преход) от следните видове – говеда, биволи, овце и/или кози, свине за пасищно отглеждане – Източно балканска свиня (съгласно приложимото национално законодателство) и стопанисват постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход). Ангажиментите са за период от една календарна

година. Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход) за допълнителните разходи и пропуснатите приходи съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент 2021/2115.

Интервенции, програмирани за финансиране от ЕЗФРСР

-Инвестиции в земеделските стопанства;

-Инвестиции за преработка на селскостопански продукти;

-Подпомагане на много малки земеделски стопанства;

-Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство;

-Подкрепа на организации на производители или групи от производители;

-Биологично производство;

-Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност;

-Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии;

-Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство;

-Сътрудничество за къси вериги на доставки и местни пазари;

Освен от **инвестиционните интервенции**, финансирани от ЕЗФРСР за стимулиране на земеделските стопани да прилагат селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда, са разработени интервенции във втори стълб на ОСП, свързани с опазване на природните ресурси, биоразнообразието и смекчаване изменението на климата - възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии, традиционни практики за сезонна паша, екстензивна паша в земи, опазване на местни породи (автохтонни), застрашени от изчезване, важни за селското стопанство. Предвижда се подпомагане и за хуманно отношение към животните. Представителите на сектора могат да се възползват и от подкрепа чрез прилагане на интервенция „Биологично производство“.

При прилагането на различните интервенции, финансирани чрез ЕФГЗ и ЕЗФРСР, ще бъдат взети необходимите мерки за избягване на двойно финансиране.

3.5.7 Мляко и млечни продукти

Въз основа на направения анализ на състоянието на селското стопанство в България и изготвените SWOT анализи във връзка с целите на Общата селскостопанска политика са идентифицирани потребности, които са в основата на разработваните интервенции за подпомагане на земеделските стопани от сектор „Мляко и млечни продукти“. Потребността от повишаване на устойчивостта и конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на мляко и млечни продукти, които са със стопанско значение за страната, ще бъде адресирана чрез интервенции за „Обвързано с производството подпомагане на доходите“, чрез секторни интервенции, финансирани от ЕФГЗ и чрез интервенции в областта на развитието на селските райони, финансирани от ЕЗФРСР.

1.1. Обвързано с производството подпомагане на доходите. <u>Интервенции:</u>

-<u>Обвързано с производството подпомагане за млечни крави -</u> Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда 10 и повече млечни крави, дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания и стопанството да е в система за контрол и мониторинг на суровото мляко;

-<u>Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми -</u> Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглеждат в стопанството си 20 повече млечни крави от една порода включени в развъдни програми с предназначение за производство „за мляко“, дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания и изискванията на Регламента относно разплодните животни (Регламент

(ЕС) 2016/1012)) и стопанството да е в система за контрол и мониторинг на суровото мляко;

-Обвързано с производството подпомагане за говеда в планински райони - Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда от 5 до 9 женски животни, които са с предназначение за производство на месо и/или мляко и дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания);

-Обвързано с производството подпомагане за биволи - Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда 10 и повече женски биволи, дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания и стопанството да е в система за контрол и мониторинг на суровото мляко;

-Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми - Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда в стопанството си 50 и повече овце-майки от една порода включени в развъдни програми и/или 20 и повече кози-майки от една порода включени в развъдни програми, дейността им в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания;

-Обвързано с производството подпомагане за овце и кози в планински райони - Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда си от 10 до 49 женски животни (овце-майки и/или кози-майки) в планински райони и дейността им да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания.

-Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми - Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си 50 или повече овце-майки от една местна порода включени в развъдни програми и/или 20 или повече кози-майки от една местна порода включени в развъдни програми, дейността им да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания.

1.2 Други интервенции, програмирани за финансиране от ЕФГЗ:

Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни) - чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които прилагат методите на биологичното земеделие в техните стопанства. Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на земеделието като допринесе за подобряване състоянието на околната среда. Интервенцията е насочена за подпомагане на земеделски стопани, които отглеждат селскостопански животни (биологични и в преход) от следните видове – говеда, биволи, овце и/или кози, свине за пасищно отглеждане – Източно балканска свиня (съгласно приложимото национално законодателство) и стопанисват постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход). Ангажиментите са за период от една календарна година. Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход) за допълнителните разходи и пропуснатите приходи съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент 2021/2115.

2.Секторни интервенции:

-Интервенции в сектор „Мляко и млечни продукти“

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Секторът обхваща производството и преработката на сурово мляко от едри и дребни преживни животни – крави, биволи, овце и кози. Предоставянето на подкрепа на организации на производители, асоциации на организации на производители и групи на производители ще стимулира сдружаването на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и ще повиши нивото на организираност в сектора. Тази интервенция е свързана с изготвяне на оперативна програма, чрез която групи/организации/асоциации на организации на производители следва да постигнат една или повече от целите, предвидени в чл. 46, букви а)—з), й) и к) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Интервенции, програмирани за финансиране от ЕЗФРСР.

Представителите на секторите имат възможност да получават подпомагане и по редица интервенции в областта на развитието на селските райони, насочени към подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта на производството и повишаване на добавената стойност.

-Инвестиции в земеделските стопанства;

-Инвестиции за преработка на селскостопански продукти;

-Подпомагане на много малки земеделски стопанства;

-Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство;

-Подкрепа на организации на производители или групи от производители;

-Биологично производство;

-Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност;

-Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии;

-Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство;

-Сътрудничество за къси вериги на доставки и местни пазари;

Освен от **инвестиционните интервенции**, финансирани от ЕЗФРСР за стимулиране на земеделските стопани да прилагат селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда, са разработени интервенции във втори стълб на ОСП, свързани с опазване на природните ресурси, биоразнообразието и смекчаване изменението на климата като възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии, традиционни практики за сезонна паша, екстензивна паша в земи, опазване на местни породи (автохтонни), застрашени от изчезване, важни за селското стопанство. Предвижда се подпомагане и за хуманно отношение към животните. Представителите на сектора могат да се възползват и от подкрепа чрез прилагане на интервенция „Биологичното производство“.

При прилагането на различните интервенции, финансирани чрез ЕФГЗ и ЕЗФРСР, ще бъдат взети необходимите мерки за избягване на двойно финансиране.

3.5.8 Овце и кози

Отглеждането на дребни преживни животни е селскостопанска дейност, която осигурява продукти, отличаващи се с висока масленост, качество, специфичен вкус и висок дял в потребителската кошница. Въз основа на направения анализ на състоянието на селското стопанство в България и изготвените SWOT анализи във връзка с целите на Общата селскостопанска политика са идентифицирани потребности, които са в основата на разработваните интервенции за подпомагане на земеделските стопани от сектора на дребните преживни животни – овце и кози. Секторът е обект на подпомагане както от ЕФГЗ, така и от ЕЗФРСР, като сред основните цели на подпомагането е да допринесе за осигуряване на икономическа стабилност на земеделските стопани, отглеждащи овце и кози, като по този начин повишава тяхната устойчивост, конкурентоспособност и стабилно позициониране на пазара. Във връзка с балансираното развитие на сектора се предвижда и подпомагане за овце и кози от застрашени от изчезване породи, както и такива в неболагодетелствани райони (планински)

Интервенции, насочени към развитието на сектор „Овце и кози“, програмирани за финансиране от ЕФГЗ:

Прилагат се следните интервенции за обвързано с производството подпомагане на доходите:

- Обвързано с производството подпомагане за овце и кози, включени в развъдни програми - основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда в стопанството си 50 и повече овце-майки от една порода, включени в развъдни програми, и/или 20 и повече кози-майки от една порода, включени в развъдни програми, и дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания;

- Обвързано с производството подпомагане за овце и кози в планински райони - основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда си от 10 до 49 женски животни (овце-

майки и/или кози-майки) в планински райони и дейността му да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания.

- Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи, включени в развъдни програми - основното изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда в стопанството си 50 или повече овце-майки от местна порода, включени в развъдни програми, и/или 20 или повече кози-майки от една местна порода, включени в развъдни програми, и дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания. Прилагането на тази интервенция е насочено към поддържане на породния състав на застрашените от изчезване породи. Целта е добив на произведени по естествен начин, здравословни храни, със специфични, уникални за съответната порода качества. Повишената добавена стойност на тази продукция има пряко отношение към икономическото състояние на земеделските стопани, основно от необлагодетелстваните региони в страната. Местните породи животни са от особено значение за развитието на земеделието, поради специфичните генетични качества, които притежават. Поради значително по-ниската им продуктивност отглеждането на тази категория животни ги прави по-малко конкурентоспособни в сравнение с животните от комерсиалните породи. Същевременно добиваната от тях продукция е с високи качествени характеристики и специфични пазарни предпочитания. Подкрепата с обвързани плащания има за цел да допълни дохода на земеделските стопани, отглеждащи такива животни, до необходимото ниво за запазване на тяхната конкурентоспособност над прага за уязвимост. Не се допуска едновременно подпомагане за едно животно по тази интервенция и по схемата за преходна национална помощ за овце и кози.

- Преходна национална помощ, обвързана с производството, за овце и кози - основно изискване за получаване на помощта е земеделският стопанин да отглежда в стопанството си 50 и повече овце-майки и/или 50 и повече кози-майки, да реализира на пазара добитото мляко и/или месо и дейността в стопанството да бъде съобразена с всички ветеринарно-медицински изисквания.

Други интервенции, програмирани за финансиране от ЕФГЗ:

Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни) - чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които прилагат методите на биологичното земеделие в техните стопанства. Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на земеделието като допринесе за подобряване състоянието на околната среда. Интервенцията е насочена за подпомагане на земеделски стопани, които отглеждат селскостопански животни (биологични и в преход) от следните видове – говеда, биволи, овце и/или кози, свине за пасищно отглеждане – Източно балканска свиня (съгласно приложимото национално законодателство) и стопанисват постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход). Ангажиментите са за период от една календарна година. Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход) за допълнителните разходи и пропуснатите приходи съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент 2021/2115.

Представителите на сектора имат възможност да получават подпомагане и по редица интервенции в областта на развитието на селските райони, насочени към подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта на производството и повишаване на добавената стойност.

Интервенции, програмирани за финансиране от ЕЗФРСР.

-Инвестиции в земеделските стопанства;

-Инвестиции за преработка на селскостопански продукти;

-Подпомагане на много малки земеделски стопанства;

-Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство;

-Подкрепа на организации на производители или групи от производители;

-Биологично производство;

-Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност;

-Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии;

-Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство;

-Сътрудничество за къси вериги на доставки и местни пазари.

Освен от инвестиционните интервенции, финансирани от ЕЗФРСР за стимулиране на земеделските стопани да прилагат селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда, са разработени интервенции във втори стълб на ОСП, свързани с опазване на природните ресурси, биоразнообразието и смекчаване изменението на климата като възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии, традиционни практики за сезонна паша, екстензивна паша в земи, опазване на местни породи (автохтонни), застрашени от изчезване, важни за селското стопанство. Предвижда се подпомагане и за хуманно отношение към животните. Представителите на сектора могат да се възползват и от подкрепа чрез прилагане на интервенция „Биологичното производство“.

При прилагането на различните интервенции, финансирани чрез ЕФГЗ и ЕЗФРСР, ще бъдат взети необходимите мерки за избягване на двойно финансиране.

3.5.9 Протеинови култури

Отглеждането на протеинови култури е начин за ефективно справяне с някои екологични и климатични предизвикателства, пред които е изправено селското стопанство. Протеиновите култури имат важно екологично въздействие върху земеделската земя като естествено обогатяват почвата с азот и по този начин намаляват необходимостта от торове. Отглеждането им допринася за затваряне на хранителната верига и за постигане на по-добра интеграция между растениевъдство и животновъдство. Протеиновите култури в България са важна част от земеделското производство, от осигуряването на хранителния и фуражния баланс. Съществено е значението на протеиновите култури като фураж и доставчик на протеини за животновъдството – фуражен грах, фуражна бакла, соя, лупина и други. Протеиновите култури, използвани като зелена маса или сено – люцерна, детелина, фуражен грах, звездан, фий, еспарзета и други, също играят важна роля за осигуряване на баланса на фуражи за животновъдството в страната. По-доброто използване на потенциала на протеиновите култури в животновъдството може води до намаление на производствените разходи и зависимостта от променливите цени на фуражите, като по този начин подобрява устойчивостта на тези стопанства и осигурява определено ниво на противодействие на кризата в животновъдния сектор. Чрез целенасочена подкрепа за секторасе създават благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки техния икономически потенциал и подобрявайки ликвидността и конкурентоспособността им.

България подкрепя производството на протеинови култури с максималната възможна сума, равняваща се на 2% от тавана за директни плащания за конкретната година. Допустимите култури по **интервенцията за обвързано с производството подпомагане на доходите за протеинови култури** са: фасул (зърно); вигна; грах за зърно (зимен и пролетен); нахут; бакла; леща; лупина; фий; еспарзета; звездан; соя; бурчак; фъстъци; люцерна; детелина и/или смески от тях.

По отношение на фасула (Phaseolus vulgaris L) допустима култура е фасулът, произвеждан за зърно. Като допълнителна сигурност, с цел избягване на припокриване на подпомагането, в Стратегическия план е записано изрично, че културата „фасул“ може да бъде заявявана само по една от интервенциите за обвързано подпомагане на доходите за протеинови култури или за обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони, а грахът е допустима култура единствено по интервенцията за обвързано подпомагане на доходите за протеинови култури, няма риск от припокриване на подпомагането по отношение на нея.

Както стопанствата, специализирани в отглеждането на протеинови култури, така и тези със смесено направление – растениевъдство и животновъдство, отглеждащи протеинови култури, са допустими за подпомагане по различни интервенции в областта на развитието на селските райони, с финансиране от ЕЗФРСР.

Сред тях са:

-Инвестиции в земеделските стопанства;

-Подпомагане на много малки земеделски стопанства;

-Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство;
-Подкрепа на организации на производители или групи от производители;
-Биологично производство;
-Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения;
-Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000.

3.5.10 Захарно цвекло

Неприложимо.

3.5.11 Други сектори

Картофи за производство на нишесте

С началото на новия програмен период и предвид невъзможността трапезните картофи да бъдат подпомагани с обвързано с производството подпомагане на доходите, България възнамерява да прилага нов вид подпомагане за страната ни - обвързано с производството подпомагане на картофи за производство на нишесте. В рамките на отделна интервенция за обвързано с производството подпомагане на доходите за картофи за производство на нишесте са прогнозирани потенциални площи, които ще бъдат реализирани за производство на нишесте. С оглед категоричната липса на възможност за подкрепа за трапезни картофи считаме, че част от картофопроизводителите ще се насочат към производство на картофи за нишесте. Основно изискване към производителите на картофи за нишесте, кандидати по интервенцията, ще бъде да предоставят договори за преработка на произведената от тях продукция. Считано от кампания 2026 интервенцията няма да се прилага.

Производство на семена от картофи

България има традиции в производството на семена за картофи, почвите са с необходимата чистота и състав за този вид производство, в страната се отглеждат местни сортове картофи, които се развиват добре и притежават необходимата устойчивост. Прилагането на специфична подкрепа за производството на семена от картофи е начин да се постигне по-балансирана себестойност, както за самите производители на семена от картофи, така и за картофопроизводителите като цяло.

Прилагането на тази нова интервенция за подпомагане семепроизводството за картофи ще доведе до увеличаване на броя на земеделските стопани, произвеждащи сертифициран посадъчен материал в страната. Освен това ще стимулира производството и на български сортове картофи, които са били традиционни за страната ни и които са устойчиви и подходящи за отглеждане в различните региони на България.

Осигуряването на препитание и заетост е важно условие за съхраняване на част от населението в полупланински и планински райони. Чрез тази нова интервенция ще се осигури възможност за осигуряване на семена и последващо отглеждане на картофи от традиционно отглеждащите картофи стопанства. Прилагането на подкрепа за производство на семена за картофи ще допринесе за постигането на по-добра конкурентосбност и рентабилност, както на производителите на семена, така и на и картофопроизводителите като цяло чрез възможността за снабдяване на семена за картофи на по-балансирани цени и с по-добра за почвените и климатични условия на България устойчивост.

3.6 Общ преглед на интервенциите, които допринасят за гарантиране на съгласуван и интегриран подход за управление на риска, когато е приложимо

В Стратегическия план са предвидени интервенции, които имат принос към управление на риска, които се допълват взаимно по отношение на допустимостта на бенефициентите. Предвижда се създаване на Взаимоспомагателен фонд за гарантиране на доходите, който да обхваща като членове всички земеделски стопани, които са получили директно подпомагане за предходната година, на основание прилагането на член 19 от Регламент № 2021/2115. За лозаро-винарския сектор е разработена специфична интервенция в съответствие с чл. 58(1)(г), по която допустими за подпомагане са разходите, извършени от гроздопроизводителите за застрахователни премии,

срещу рискове водещи до загуба на доход от насажденията с винено грозде. Предвидена е кризисна интервенция за лозаро-винарския сектор, която да подпомага дейности по бране на реколтата на зелено, която може да бъде активирана при наличие на отключващи условия - дисбаланс между търсенето и предлагането. В рамките на интервенциите в сектор „Плодове и зеленчуци“ е предвидена възможността за предоставяне на подпомагане за предотвратяване на кризи и управление на риска адресирана чрез интервенциите „Изтегляне от пазара за безвъзмездно разпределяне или други дестинации, включително, когато е необходимо, обработване за улесняването на това изтегляне“, свързана с избягване или минимизиране на отрицателното влияние върху приходите на членовете на организации на производители/асоциации на организации на производители и поддържане на жизнеността на организациите на производители/асоциациите на организации на производители и техните членове и „Застраховане на реколта и на продукцията“, допринасяща за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, че бенефициерите предприемат необходимите превантивни мерки спрямо рисковете, и „Индивидуално обучение и обмен на най-добри практики за други организации на производители, асоциации на организации на производители или отделни производители“ като средство за предотвратяване и управление на кризи“.По ЕЗФРСР е предвидена интервенция „Възстановяване на земеделския потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни дейност“. Структурирани по този начин, интервенциите с принос по управление на риска ще покрият в най-пълна степен рисковете през целия производствен селскостопански процес, включително превенция, реални производствени щети и загуба на доход поради възникнали кризисни икономически събития, без наличие на припокриване на подпомагането по отношение на установените загуби и при спазване на секторна демаркация при реализиране на принос към изплатени застрахователни премии.

3.7 Взаимодействие между националните и регионалните интервенции

3.7.1 Когато е целесъобразно, описание на взаимодействието между националните и регионалните интервенции, включително разпределението на финансовите средства по интервенция и по фонд

Неприложимо

3.7.2 Когато е целесъобразно, ако елементите на стратегическия план по ОСП са определени на регионално равнище, как стратегия за интервенциите гарантира съгласуваността и последователността на тези елементи с елементите на стратегическия план по ОСП на национално равнище

Неприложимо

3.8 Преглед на това как стратегическият план по ОСП допринася към целта за подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства, определена в член 6, параграф 1, буква и), включително изходни състояния и взаимно допълване

В планът е са идентифицирани потребности, насочени към въпросите за хуманно отношение на животните и употребата на антибиотици. Включените базови условия, както и интервенция „Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност“ имат за цел да подобрят процеса поотглеждане и да адресират въпроса за антимикробната резистентност. По интервенцията се предвижда да се предоставя финансова помощ за покриване на допълнителни разходи и пропуснати доходи, в следствие на доброволно поети ангажименти за хуманно отношение, както и

намаляване антимикробната резистентност при отглеждане на ЕПЖ /говеда и биволи/ и ДПЖ /животни от рода на овцете и козите/. Чрез предвидените дейности по интервенцията се цели да се осигури по-дълъг период на пасищно отглеждане, повече свободно пространство в помещенията за отглежданите животни, както и намалена употреба на антимикробните средства, които ще окажат благоприятно влияние върху здравето и благосъстоянието на животните, ще подобри жизнеността им и ще спомогне за повишаване на качеството на произведената продукция. Помощта по интервенцията покрива само онези задължения, които надвишават задължителните стандарти и други задължителни изисквания, наложени чрез националното законодателство.

3.9 Опростяване и намаляване на административната тежест

С цел намаляване на административната тежест в рамките на предоставяне на финансова помощ по Стратегическия план ще бъде създадена балансирана и предсказуема среда за изпълнение чрез оптимизиране на административните процедури, унифициране на правилата за прилагане и електронизация на определени нива от комуникацията между бенефициентите, Управляващия орган и Разплащателната агенция. В тази връзка се предвиждат следните конкретни мерки за намаляване на административната тежест, при съобразяване със спецификата на съответната интервенция:

Въвеждане използването на универсални формуляри за кандидатстване и отчитане изпълнението на проектите, което ще доведе до:

·Облекчаване бенефициентите и намаляване на броя на проблемите и въпросите по попълването на формулярите. Това ще намали значително допусканите грешки неправилно попълнени формуляри и намаляване броя на отхвърлени/отказани проекти;

·Разписване на точни, ясни и лесно приложими разпоредби в нормативна уредба или в насоките и/или друг документ, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти, с цел облекчаване на тяхното прилагане от страна на бенефициентите.

·Разработването на универсални формуляри е предпоставка и за ефективно реализиране на електронизация на процесите.

Оптимизирането на документооборота в рамките на Стратегическия план ще бъде постигнато посредством:

·Преустановяване подаването на хартиен носител на документи, издавани от публични институции, при наличието на публично достъпни електронни регистри за справка на обстоятелства и/или наличието на регламентиран служебен достъп до такава информация;

·Преустановяване подаването на едни и същи документи повече от веднъж в процеса на оценка;

·Ограничаване на случаите, в които е необходимо документи да бъдат подавани в оригинал и/или с нотариална заверка и/или допълнителни копия от страна на бенефициентите;

·Създаване на възможност за електронно кандидатстване и отчитане на проекти;

·Използването на предварително събрана информация, при разработването на нормативна уредба или насоките и/или друг документ, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение, която да послужи при прилагането на критериите за оценка. По този начин ще се облекчат бенефициентите да представят документи, с които да докажат съответствието с критерият. (Приложимо само за мерки, по които има предвидени критерии за оценка, както и в случаите когато критериите се основават примерно на брой население, безработица, риск от социално изключване и др.).

·Осигуряване на надежден електронен обмен на данни между органите, участващи в изпълнението на Стратегическия план, включително поетапно изграждане, там където е възможно на електронни връзки с други публични институции и осигуряване на електронен обмен на данни между УО/РА и бенефициентите;

·Осигуряване на разпоредби в националното законодателство или в насоките и/или друг документ, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти и контролни механизми в процедурните правила за работа гарантиращи оптимизиране на

вътрешните административни срокове по обработка на заявленията за подпомагане/заявките за плащане, което ще намали риска от по – късно стартиране изпълнението на проектите, респективно отчитане и верифициране на извършените от бенефициентите разходи и изплащане на финансовата помощ.

ü Въвеждане на мерки за намаляване на административната тежест в контекста на процеса по подготовка на проектните предложения:

· Осигуряване на информираност и прозрачност по отношение на периодите на прием по отделните мерки на годишна база, съобразени с напредъка по Стратегическия план и нейното ефективно и ефикасно прилагане. По този начин ще се осигури достатъчно време на бенефициентите за подготовка на проектни предложение /особено важно за по – големи проекти свързани със строително монтажни работи/, което намалява риска от грешки при тяхното разработване и понижава значително възможността за недопустимост на дейности в проекта.

· Осигуряване на възможност за предоставяне на консултантски услуги,информационни дейности и методическа помощ с цел осигуряване на адекватна информация за бенефициентите и потенциалните такива, посредством планирането на подобен тип дейности в рамките на Стратегическия план. По този начин допълнително ще се намали риска от подготовката на некачествени проектни предложения поради неразбиране или липса на достатъчно информация от страна на бенефициентите.

Във връзка с процеса на оценка на проектни предложения и намаляване на административната тежест се предвижда:

Изграждане на постоянно действаща мрежа за обучение на служителите, ангажирани в прилагане на Стратегическия план с цел усъвършенстване на административния капацитет по управление и прилагане. По този начин ще се намали риска от административни грешки, които биха оказали негативно влияние върху оценката на изпълняваните от бенефициентите дейности/операции.

Въвеждане на общи дефиниции за всички интервенции, включени в стратегическия план.

Стандартизирането на дефинициите, използвани за всички интервенции, ще увеличи прозрачността на националното законодателство и правилата за отпускане и изплащане на подпомагане и ще повиши доверието на гражданите в органите на публичната администрация, ще даде възможност за използване на една и съща информация при интервенциите за предоставяне на подпомагане.

Обмен на данни

Подобряването и ускоряването на обмена на данни и достъпа до публични регистри намалява административната тежест върху кандидатите/бенефициентите чрез създаване на възможност за проверка посочени данни директно от разплащателната агенция, без да е необходимо представяне на документи от субекти, кандидатстващи за помощ/плащане

И към настоящият момент кандидатстването по част от интервенциите е се извършва единствено чрез електронно подадено проектно предложение. От кандидатите не се изисква представяне на документи, когато обстоятелствата в тях са достъпни чрез публичен регистър или когато информацията или достъпът до нея се предоставя от компетентния орган по служебен път. Комуникацията се извършва изцяло по електронен път, включително и подписването на договорите за предоставяне на помощта.

По НПВУ ще се изпълни проект, който да интегрира адекватно предизвикателствата пред селското стопанство, свързани с осъществяване на зеления и цифровия преходи. Той предвижда изграждане на модули, използването на които ще подпомогне постигането на националните цели, произтичащи от Зелената сделка и Стратегията „От фермата до трапезата“ - намаляване на прекомерната употреба на пестициди, торове и ветеринарномедицински препарати, устойчиво

управление на ресурсите, подобряване на хуманното отношение към животните, възстановяване на биологичното разнообразие, гарантиране на безопасността на храните по цялата верига на доставка.

Чрез изграждане на единна Електронна информационна система за обмен на данни между публичната администрация и икономическите субекти в сектора ще се създадат условия за трайно подобряване на ефективността на прилаганата аграрна политика и на предоставяните публични услуги, намаляване на административната тежест и оптимизиране на бизнес средата.

Проектът предвижда изграждане на цялостна Електронна информационна система в земеделието /ЕИСЗ/ с отделни модули, чрез която да се постигне:

- Електронизация на информационните потоци от и за осъществяване на административната дейност;

- Електронизиране на услугите, предоставяни на земеделските стопани, тяхното централизиране и ползването им от бизнеса в хода на изпълнение на задълженията и изискванията в зависимост от вида селскостопанска дейност;

- Интегриране на информационните системи на администрацията и софтуерите за управление на земеделските стопанства в Единна платформа, за автоматизиран обмен на данни между администрацията и земеделските стопани. Платформата ще осигури единен поток на данните от и към администрацията и земеделските стопани и избягване на ръчното прехвърляне на информация и поддръжка на излишни формати на документи.

Земеделските стопани ще представляват важен участник в Единната информационна система, като предоставят онлайн данни за прилаганите в стопанството продукти за растителна защита, торове и ветеринарномедицински препарати. Това ще създаде възможност за осъществяване на непрекъснат ефективен официален контрол при използването на тези продукти и своевременно изготвяне от публичните власти на предписания за ограничаване прекомерната им употреба, ако такава бъде установена. Потокът от информация, който ще постъпва в Единната система от земеделските стопанства ще позволи непрекъснато да се следи напредъка по изпълнението на националните ангажименти в областта на селското стопанство, свързани със Зелената сделка. Същевременно, във основа на информацията от дейността на съответното стопанство, фермерите ще могат да получават съвети, адекватна информация и консултации за подобряване на прилаганите от тях земеделски практики.

При извършване на Проверките/Посещенията на място е предвидено, да бъдат проверявани само критерии, които не могат да бъдат проверени чрез друг способ. По този начин няма да се допуска дублиране на контрол в рамките на отделните механизми за контрол и ще бъде съкратено времето, което следва да бъде отделено за извършването на проверката, включително и от страна на бенефициера, ако той желае да присъства на проверката. С оглед опростяване на процедурите ще се наблегне на административна проверка на база регистри и бази данни, като на място ще се проверяват онези елементи, които не са били или не могат да бъдат проверени чрез административна проверка или чрез системата за мониторинг на площ.

3.10 Обвързаност с условия

3.10.1 Основен въпрос: Изменение на климата (смекчаване и адаптиране)

3.10.1.1 ДЗЕС 1: Поддържане на постоянно затревени площи на основата на съотношението на постоянно затревените площи спрямо земеделската площ

3.10.1.1.1 Обобщение на задълженията на стопанствата (напр. предходна система за разрешаване и задължение за преобразуване)

Съотношението на площите с постоянно затревени площи (ПЗП) спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани през съответната година не трябва да намалява с повече от 5% спрямо референтното съотношение, определено през 2018 г.

Съотношението се поддържа ежегодно на национално ниво.

При спад на съотношението с повече от 5% през съответната година, земеделските стопани, на ниво стопанство, които са преобразували постоянно затревени площи и са допринесли за намалението на съотношението през съответната година се задължават обратно да възстановят в ПЗП разораните през съответната година ПЗП.

3.10.1.1.2 Териториално приложение (на национално равнище, регионално равнище, равнище стопанство и група стопанства)

национално равнище

3.10.1.1.3 Стойност на референтното съотношение (включително метод на изчисляване)

Съотношение **12.61**

Обяснение

Съотношението на площите с постоянно затревени площи (ПЗП) спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани през съответната година не трябва да намалява с повече от 5% спрямо референтното съотношение, определено през 2018 г.

Съотношението се поддържа ежегодно на национално ниво.

При спад на съотношението с повече от 5% през съответната година, земеделските стопани, на ниво стопанство, които са преобразували постоянно затревени площи и са допринесли за намалението на съотношението през съответната година се задължават обратно да възстановят в ПЗП разораните през съответната година ПЗП.

Референтното съотношение на постоянно затревените площи е определен на национално ниво и е както следва:

ØГодишно съотношение на постоянно затревените площи към обработваема земя за 2018 г. = 482 043,95 ха

Ø Обща земеделска площ, декларирана за година 2018 = 3 821 303,58 ха

Ø Годишно съотношение на постоянно затревените площи / Обработваема земя за 2018 г. = 12,61%

3.10.1.1.4. Вид на засегнатите земеделски стопани (всички земеделски стопани, които притежават постоянно затревени площи)

Всички земеделски производители които декларират ПЗП на територията на страната

3.10.1.1.5 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС

Поддържането на нивото на постоянно затревените площи спомага за предотвратяване изчерпването на въглерода в почвите и надземната биомаса. Освен съхранението на въглерод, постоянно затревените площи имат положително влияние върху биоразнообразието на национално ниво.

Размерът на площите, използвани за изчисляване на референтното съотношение за 2018 г., са площите от кампанията за 2018 г., което позволява със сигурност да се идентифицират постоянно затревените площи. През която и да е година, площите използвани за изчисляване на текущото годишно съотношение, са декларираните площи в края на лятото и може да се предвиди проверка и предварително одобрение или въвеждане на задължение за земеделските стопани да възстановят разораните площи, когато намалението на годишното съотношение спрямо референтното е близо до 5 %.

3.10.1.2 ДЗЕС 2: Защита на влажните зони и торфищата

3.10.1.2.1 Обобщение на селскостопанските практики

Най-късно от 2025 г., в границите на влажните зони и торфищата, при всички видове земеделски площи се забраняват:

- всички дълбоки почвени обработки, свързани с обръщане на почвения хоризонт (дълбока оран - 20-35 см или плитка оран 10-20 см), дълбоко разрохкване (60–80 см);

- пресушаването и дренирането;

- преобразуването и разораването на постоянно затревените площи;

- изгарянето на растителността;

- използването на минерални и органични азотсъдържащи торове и продукти за растителна защита

3.10.1.2.2 Година на прилагане на стандартите за ДЗЕС

Изберете година: **2025**

Обосновка

При наличие на достатъчно геобазирани данни за картографиране и предвид работата, която трябва да бъде извършена за установяване на такива площи, ДЗЕС 2 ще бъде приложена през 2025 г.

По предварителни данни от страната, площите, които биха попаднали в т.н. влажни зони и торфища са незначителни - под 1% от ИЗП и са предимно постоянно затревени площи. Засега, въпреки проекта на европейско ниво /завършен първи етап/, в който участва и България, няма достатъчно яснота и картиране на влажните зони и торфищата.

След влизане в сила на стандарта ще бъдат спазвани актуализираният Национален план за опазване на значимите влажни зони в България, както и пакета от действащото национално законодателство.:https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/file/Nature/Natura 2000/Zakoni_naredbi_guidance/NAREDBA_PU_2017.pdf https://www.moew.government.bg/bg/proekt-na-nacionalen-plan-za-opazvane-na-naj-znachimite-vlajni-zoni-v-bulgariya/

3.10.1.2.3 Териториално приложение и определен район

Картирането на влажните зони и торфищата ще ги идентифицира на **национално ниво**. Това ще се основава на съществуващото зониране на вътрешните влажни зони, на Рамсарските влажни зони и на торфищата на територията на цялата страна.

3.10.1.2.4 Вид на заинтересованите земеделски стопани

Всички бенефициери, които са обвързани с предварителни условия и земеделските им земи попадат във влажните зони и торфищата.

3.10.1.2.5 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС

Основната цел на този стандарт е да защити богатите на въглерод почви на влажните зони и торфищата. Мерките целят да предотвратят деградацията на тези чувствителни и уязвими зони, като забранят определени селскостопански практики, водещи до унищожаване на тези много ценни от гледна точка на околната среда екосистеми. Забраната за разораване, използване на торове и изгарянето на остатъците се очаква да съдейства за запазване на въглерода в тези зони, като се постига и защита на биологичното разнообразие, чрез запазване на обитателите в тях.

3.10.1.2.6 Indication of the requirements for which payments will be provided, if any

Неприложимо

3.10.1.3 ДЗЕС 3: Забрана за изгаряне на стърнища от полски култури, освен по фитосанитарни причини

3.10.1.3.1 Обобщение на селскостопанските практики

Забранява се изгарянето на стърнищата, освен по фитосанитарни причини, установени по съответния ред и придружени с документ, указващ размера на площта за който се прилага

3.10.1.3.2 Териториално приложение

Цялата територия на страната

3.10.1.3.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани

Всички бенефициери, които са обвързани с предварителни условия и отглеждат зимни и/или пролетни зърнено-житни култури със слята повърхност.

3.10.1.3.4 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС

Този стандарт спомага за поддържане нивото на органичната материя в почвата. Забраната за изгаряне на стърнища от земеделски култури възпира фермерите да изгарят тези остатъци, но в същото време ги насърчава да ги заравят в почвата след прибиране на реколтата. Заравянето на

остатъци след прибиране на реколтата спомага за поддържане на органичното съдържание на почвите, което предотвратява тяхното обедняване и деградация. Следователно мярката допринася за поддържане на по-добро състояние на почвата. От друга страна изгарянето на стърнища е един от източниците на въглеродни емисии от селското стопанство.

Забраната за изгаряне на стърнища ограничава загубата на въглерод от обработваемата земя. Стандартът допринася за смекчаване на изменението на климата. Забраната за изгаряне ограничава емисиите на фини частици в атмосферата и следователно помага за ограничаване на замърсяването на атмосферата, като помага за опазването на качеството на въздуха.

3.10.2 Основен въпрос: Вода

3.10.2.1 ДЗЕС 4: Изграждане на буферни ивици по продължението на водните басейни

3.10.2.1.1 Обобщение на селскостопанските практики

Забранява се използването на минерални и органични торове, както и продукти за растителна защита в буферните ивици:

- с ширина минимум 5 метра на равнинни площи, по протежение на повърхностни водни течения (реки, потоци, канали, езера, язовири, море), с изключение на оризовите клетки;
- с ширина минимум 10 метра на равнинни площи при торене с течна фракция на оборския тор;
- с ширина минимум 10 метра при торене на площи при наклонени терени;
- с ширина минимум 50 метра при площи с остър наклон - ≥ 6%.

Буферните ивици следва да отговарят на следните критерии:

Минималната ширина на буферните ивици е определена на 5 метра при равнинни терени и повече – 10 и 50 метра при наклонени терени.

- Буферните ивици по протежение на повърхностните водни обекти /течения/ трябва да имат растителна покривка или остатъци от нея през цялата година, съставена от тревисти, храстовидни или дървесни видове.
- *Буферните ивици при оризовите клетки по протежение на напоителни и отводнителни канали са с минимална ширина – 2 метра.*

Задълженията по този стандарт съответстват на изискванията на Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници като въвежда буферните ивици в съответствие с Директивата и са приложими за територията на цялата страна.

Ширината на определените буферни ивици не засяга изискванията в рамките на програмите за ограничаване на замърсяването с нитрати в нитратно уязвимите зони, определени съгласно Директивата за нитратите, когато в тях се изисква по-голяма ширина за буферните ивици.

3.10.2.1.2 Минимална широчина на буферните ивици (в m)

3.10.2.1.3 Териториално приложение, включително определение на водни басейни

Територии, които попадат в такива зони и граничещи с тях

Водни течения са повърхностни водни тела и включващи отделни и значителни елементи от следните повърхностни води: езеро, язовир, поток, река или канал, част от поток, река или канал, /*включително напоителни и отводнителни канали*/, преходни води или разширение на крайбрежни води.

3.10.2.1.4 Вид на заинтересованите земеделски стопани

Всички бенефициери, които са обвързани с предварителни условия и имат земеделска земя, граничеща с водните обекти Всички бенефициери, които са обвързани с предварителни условия и имат земеделска земя, граничеща с водните обекти

3.10.2.1.5 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС

За този стандарт се предвиждат същите условия за буферните ивици като тези, които вече произтичат от изпълнението на Директива 91/676/ЕИО (Директива за нитратите) и които се прилагат за цялата територия**.** Буферните ивици, разположени по протежение на водните течения, ддопринасят за намаляване рисковете от дифузно замърсяване, като по този начин се постига подобряване на качеството на водата. В условията на различни икономически кризии затруднения на земеделските стопани при земеделското производство, оставянето на 3 метра отстояние до водните обекти в територии непопадащи в нитратно уязвими зони, макар и незначително, би допринесло за обработването на повече земеделски площи.

Буферните ивици също позволяват да се намали риска от ерозия по краищата на водните течения и следователно да се избегне влошаване качеството на водата, свързано със суспендирани твърди вещества.

3.10.3 Основен въпрос: почва (опазване и качество)

3.10.3.1 ДЗЕС 5: Управление на обработката на почвата за намаляване на опасността от деградация и ерозия на почвата, включително предвид ъгъла на наклона

3.10.3.1.1 Обобщение на селскостопанските практики

За ограничаване на ерозията на парцели с наклон над 10%, освен изискването почвообработващите операции да се извършват напречно на склона или по хоризонталите на терена, се добавят вертикални обработки, без обръщане на слоя, минимални, ивични или нулеви обработки на почвата, с мотив да се даде възможност за избор между повече видове противоерозионни обработки и да се предотврати рискът от обръщане на техниката.

Новият текст на ДЗЕС 5 придобива следния вид:

За ограничаване на ерозията на земеделски парцели с наклон > 10% се прилага:

-За всички обработваеми земи, почвообработващите операции се извършват напречно на склона или по хоризонталите на терена (контурна обработка) или една от следните почвени обработки – вертикални обработки без обръщане на слоя, минимални, ивични или нулеви обработки на почвата;

-За трайни насаждения, отглеждани на наклон върху застрашени от ерозия почви, обработката на почвата се извършва напречно на склона или по хоризонталите, или се извършва едно от следните противоерозионни действия: терасиране, оформяне на буферни противоерозионни ивици.

Не се извършват механизирани дейности за обработка на почвата върху наводнени или преовлажнени почви в цялото стопанство.

България е определила датата на влизане в сила на тази промяна за деня, следващ датата на уведомяване за решението на Комисията, с което се одобрява искането за изменение на стратегическия план на ОСП. В съответствие с член 119, параграф 8, трети параграф от Регламент (ЕС) 2021/2115, земеделските стопани ще бъдат информирани своевременно, за да вземат предвид тази промяна.

3.10.3.1.2 Териториално приложение (включително площи с риск от ерозия и градиент на наклона)

Стандартът се прилага за всички бенефициери, които са обвързани с предварителни условия и чиито парцели са разположени в зони с наклон по-голям от 10%, идентифицирани като рискови към ерозия.

3.10.3.1.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани

Всички бенефициери, които са обвързани с предварителни условия и разполагат с обработваема земя и трайни насаждения (с изключение на площите, предназначени за култури под вода – оризища).

Оризовите клетки (полета) са изключени от изискванията на стандарта. Технологията за отглеждане на ориз изисква липса на наклон на терена, малки парцели, най-често с размер от 1 до

10 ха и изградена инфраструктура – оризови клетки и канали. Липсата на наклон и контролираното наводняване и отводняване на терените, където се отглежда ориз, предполага нисък риск от ерозиране на площите. Противоерозийните дейности на територията на оризищата са технически ограничени.

3.10.3.1.4 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС

Целта на този стандарт е да се сведе до минимум загубата на почва и нейното деградиране поради ерозия, чрез прилагане на по-щадящи техники за обработка на почвата, по-специално на парцелите, най-чувствителни към ерозия.

Чувствителността на почвите към ерозия се дължи на няколко физически параметъра: наклонът е основен фактор и се влошава от типа на почвата (по-специално глинести и песъчливи почви), валежите (главно тяхната интензивност и честота) и отсъствието на растително покритие. Прилагането на земеделските практики е възможно да ограничи нейното въздействие. По този начин, на парцели идентифицирани като рискови за настъпване на ерозионни процеси, обработките на почвата, извършена напречно на наклона ограничава скоростта на водата и следователно намалява оттичането и механичното изнасяне на горните почвени хоризонти. С включването на допълнителни техники за почвена обработка се цели опазване здравето на оператора при извършване на напречни на склона обработки в случаите на риск от обръщане на техниката. Чрез повърхностните обработки се очаква осигуряване на влага, както и подобряване на структурата на почвата.

3.10.3.2 ДЗЕС 6: Минимално покриване на почвата за избягване на голи почви в най-чувствителните периоди

3.10.3.2.1 Обобщение на селскостопанските практики (включително през разглеждания период)

В периода от 01 юни до 30 септември включително в земеделското стопанство е задължително върху минимум 80% от цялата обработваема площ да се поддържа минимална почвена покривка.

Поддържането на минимална почвена покривка се постига чрез:

- налична основна култура; или
- налична втора или междинна/покривна култура; или
- оставяне на растителни остатъци, включително стърнища и/или самозасети площи; или
- мулчиране.

На земеделските стопани се предоставя възможност при изпълнението на стандарта да осигурят последваща култура в рамките на:

-2 седмици след премахването на предходната растителна покривка;

-3 седмици след премахването на предходната растителна покривка само за площите с последваща култура рапица.

При трайните насаждения, за осигуряване на минимална почвена покривка върху минимум 50% от площта с трайни насаждения в стопанството, се извършва укрепване на междуредията чрез затревяване, засяване с покривни култури или мулчиране през чувствителния период (от 01 юни до 30 септември).

Чувствителен период: период от годината (от 01 юни до 30 септември включително), през който почвата не е покрита с растителна покривка и съществува опасност от настъпване на деструктивни процеси (различни видове ерозия, екстремно засушаване).“

3.10.3.2.2 Териториално приложение

Цялата територия на страната

3.10.3.2.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани

Всички бенефициери, които са обвързани с предварителни условия

3.10.3.2.4 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС

Наличието на растително покритие през чувствителния период, позволява да се смекчи и намали ерозията на почвата. Мулчирането и оставянето на растителни остатъци също допринася за подобряване на механичния състав и подобряване на водопоглъщателната способност на почвено поглъщателния комплекс. Оставяне на стърнища без обръщане на орния пласт – без оран, също играе роля за запазване на почвения потенциал. В допълнение, обработката напречно на склона на съответния парцел способства за намаляване на оттока и отмиването на горния почвен хоризонт при терени склонни към ерозия.

Изборът на чувствителен период за България - 01 юни-30 септември е свързан с наличието на разнообразните почви, тяхното плодородие, различните им характеристики и уязвимост.

При повечето почвени типове липсва висока естествена устойчивост към влошаващите се климатични условия - от една страна екстремно високи и наднормени температури през юни и юли, а от друга - неравномерно разпределени и често проливни валежи.

Повишаването на температурата води до увеличен дефицит на влажност, което води до увеличаване на интензивността на въздействие на почвената суша, но също така и до увеличаване на температурата на почвената повърхност.

Най-
сериозни въздействия се наблюдават в почвите с лек механичен състав. Уязвими са почвите с нисъ к капацитет на запазване на влагата в районите с ниски нива на годишни валежи. Тези тенденции се задълбочават през типичните летни месеци – август и все по-често до септември.

По-честите и интензивни суши през последното десетилетие увеличават риска и
от ветрова ерозия и от деградация на почвата, и то на места където са съсредоточени основната част от полските култури. Без минимална растителна покривка в посочения период трудно би могло да се води ефективна борба срещу деградацията на почвата. Обратното - наличието на гола почва би предизвикало необратима промяна в системата почва – растение.

3.10.3.3 ДЗЕС 7: Редуване на културите в обработваемата земя, с изключение на отглежданите под вода култури

3.10.3.3.1 Обобщение на селскостопанските практики за редуване на културите

На обработваема земя с площ над 10 ха, земеделският стопанин осигурява ежегодно смяна на отглежданата култура (ротация) на земеделски парцел върху минимум 35% от обработваемата земя в стопанството си.

Втората култура се счита за ротация, ако е засята/засадена след прибирането на основната култура и е налична на парцела до подготовката на почвата за сеитба на следващата основна култура.

При избор на изпълнението на настоящия стандарт чрез ротация, земеделският стопанин след третата година е длъжен да гарантира, че всички земеделски парцели от обработваемата земя от стопанството са били обект на ротация по отношение на културата, отглеждана през референтната 2023 година на ниво парцел.

Горните правила не се отнасят за площи, заети с оризови клетки, многогодишни култури, треви и други тревни фуражи и земя оставена под угар.

3.10.3.3.2 Обобщение на практиките в стопанството за диверсификация на културите

На обработваема земя с площ над 10 ха, земеделският стопанин осигурява ежегодно разнообразяване на културите чрез диверсификация.

- При стопанства, в които размерът на обработваемата земя е над 10 и до 30 хектара включително, диверсификацията на културите се състои в засяване на обработваемата земя в стопанството с поне две различни култури. Основната култура не може да превишава 75 % от обработваемата земя.

- При стопанства, в които размерът на обработваемата земя е повече от 30 хектара, диверсификацията на културите се състои в засяването на обработваема земя в стопанството с поне три различни култури. Основната култура не може да заема повече от 75 % от обработваемата земя, а двете основни култури не могат да обхващат заедно повече от 95 % от обработваемата земя.

За целите на диверсификацията, култура означава едно от следните:

а) култура от който и да е от различните родове, определени в ботаническата класификация на културите;

б) култура от който и да е от видовете при Brassicaceae, Solanaceae и Cucurbitaceae;

в) оставена под угар земя;

г) треви или други тревни фуражи.

3.10.3.3.3 Териториално приложение

Територията на цялата страна

3.10.3.3.4 Вид на заинтересованите земеделски стопани

☐Всички земеделски стопани, които разполагат с обработваема земя (без освобождаване)

☑Приложими изключения

С площ на обработваемата земя до 10 хектара (бележка под линия 5 от приложение III, точка 1, буква в))

в които повече от 75 % от отговарящата на условията за подпомагане земеделска площ е постоянно затревена площ (бележка под линия 7 в приложение III, точка 1, буква б))

в които повече от 75 % от обработваемата земя се използва за производство на треви или други тревни фуражи, представлява земя, оставена под угар, засята е с бобови култури или съчетава тези употреби (бележка под линия 7 в приложение III, точка 1, буква а));

3.10.3.3.5 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС (по-специално ако държавата членка е избрала диверсификация на културите)

Диверсификацията на културите, подобно на ротацията, също допринася за запазване на почвения потенциал, но същевременно е по-приемлива за прилагане от страна на земеделските стопани в контекста на многобройните трудности и предизвикателства, пред които понастоящем са изправени. Отглеждането на земеделски култури, принадлежащи на различни ботанически родове, е свързано и с различните им изисквания към почвата, и култивирането им допринася за намаляването на едностранното торене и използване на сходни пестициди.

До момента прилагането на ДЗЕС 7 „Сеитбооборот върху обработваема земя, с изключение на култури, отглеждани под вода“ е било съгласно Регламент за изпълнение № 2022/1317 за предоставяне на временни и краткосрочни дерогации от Регламент (ЕС) 2021/2115 относно правилата за прилагане на ДЗЕС 7 и ДЗЕС 8, *съгласно национално решение N 26.09.2022 г. и нотификация в ISAMM CM 26.09.2022 г. и се е прилагало за 2024 г.*

За целите на ротацията, референтната година ще бъде 2023 г.

3.10.4 Основен въпрос: Биологично разнообразие и ландшафт (опазване и качество)

3.10.4.1 ДЗЕС 8: Запазване на особеностите на ландшафта. Забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците. Прилагане, по възможност, на мерки за недопускане на инвазивни растителни видове

3.10.4.1.1 Обобщение на практиките в стопанството

Стандарт за минимален дял:

☐Най-малко 4 % от обработваемата земя на равнище земеделско стопанство, предназначена за непроизводствени площи и обекти, включително земя, оставена под угар.

☐Най-малко 3 % от обработваемата земя на равнище земеделско стопанство, предназначена за непроизводствени площи и обекти, включително земя, оставена под угар, когато земеделският стопанин се ангажира най-малко 7 % от обработваемата земя да е предназначена за непроизводствени площи и обекти, включително земя, оставена под угар, в рамките на подобрена екосхема в съответствие с член 31, параграф 5, буква а).

☐Най-малко 7 % от обработваемата земя на равнище земеделско стопанство, предназначена за непроизводствени площи и обекти, включително земя, оставена под угар, както и междинни култури и култури, които обогатяват почвата с азот, отглеждани без използването на продукти за растителна защита, от които 3 % са непроизводствени площи и обекти, включително земя, оставена под угар. За междинните култури държавите членки следва да използват тегловен коефициент 0,3.

Списък на обектите (индикативен списък на обектите и непроизводствените площи, допустими за изчисляване на минималния дял)

☐Буферни ивици

☐Каменни пирамиди

☐културни особености

☐Канавки

☐Синори, парцели или буферни ивици

☐Живи плетове, отделни дървета или групи дървета, редове от дървета

☐Земя, оставена под угар

☐Други

☐Малки езера

☐Малки влажни зони

☐Каменни стени

☐Потоци

☐Тераси

Списък на обектите (за запазване)

- **Буферни ивици**
- **Други**
- **Живи плетове, отделни дървета или групи дървета, редове от дървета**
- **Синори, парцели или буферни ивици**
- **Тераси**

забрана за рязането на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане при птиците (задължително);

Стопанствата задължително следва да:
- запазват съществуващите особености на ландшафта (отделни дървета, синори, живи плетове и редици дървета, дървета в група) и тераси;
- запазват съществуващите живи плетове и дървета, които не се отрязват по време на размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците (от 1 март до 31 юли);
- запазват и поддържат съществуващите постоянно затревени площи от нежелана растителност – орлова папрат (Pteridium aquilinum), чемерика (Veratrum spp.), айлант (Ailanthus altissima) и аморфа (Amorpha fruticosa).
Особености на ландшафта, определени за запазване са:
- Отделни дървета с корона с диаметър, не по-малък от 4 м;
- Синори (полски граници) с широчина между 1 и 15 м, върху които не се произвежда земеделска

продукция;
- Живи плетове и редици дървета с широчина между 1 и 15 м;
- Дървета в група с максимална площ до 0,3 ха;
- Тераси.

Мерки за избягване на инвазивни растителни видове

Опазват се постоянните пасища, мери и ливади от навлизането на нежелана растителност - орлова папрат (Pteridium aquilinum), чемерика (Veratrum spp.), айлант (Ailanthus altissima) аморфа (Amorpha fruticosa) и др.

3.10.4.1.2 Териториално приложение (приложимо за стандарта за „минималния дял“)

Териториален обхват на стандарта - Цялата територия на страната

3.10.4.1.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани

☑Всички земеделски стопани, които разполагат с обработваема земя (без освобождаване)

☐Приложими изключения

☐Не е приложимо

3.10.4.1.4 Обяснение на приноса към основната цел на практиката/стандарта

Стандартът ще окаже положителен екологичен ефект върху запазването и подобряването на биоразнообразието във фермите и ще позволи екосистемите да функционират нормално. Оставяйки дървесните и храстовидни видове в естествения си вид и ареал, осигурявайки живи коридори с растителност се увеличава биоразнообразието, което ни осигурява чист въздух, прясна вода, качествени почви и богатство от хранителни видове. Индиректно това спомага за борба с промените в климата и приспособяването към тях, както за намаляване рисковете от природни бедствия.

3.10.4.2 ДЗЕС 9: Забрана за преобразуване или оран на постоянно затревена площ, определена като затревена площ от особена важност за околната среда в защитени зони по „Натура 2000“

3.10.4.2.1 Обобщение на селскостопанските практики

Екологично чувствителни постоянно затревени площи са всички постоянно затревени площи, намиращи се в защитени зони по чл. 3, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР). Списъкът на тези защитени зони е обнародван в "Държавен вестник" по реда на чл. 10, ал. 4 от ЗБР. Постоянно затревените площи в зони по НАТУРА 2000 са включени в рамките на слой „Екологично чувствителни ПЗП”. Те не трябва да бъдат разоравани или преобразувани.

3.10.4.2.2 Териториално приложение

Обща ориентировъчна площ на екологично чувствителните постоянни пасища в зоните от „Натура 2000“, обхванати от ДЗЕС, в ха: **426348.0**

3.10.4.2.3 Вид на заинтересованите земеделски стопани

Всички бенефициери, които са обвързани с предварителни условия, които попадат в така наречените чувствителни постоянно затревени площи.

3.10.4.2.4 Обяснение на приноса за постигане на основната цел на стандарта за ДЗЕС

Опазването на чувствителните ливади и пасища допринася за поддържане на разнообразието на флората и фауната и за увеличаване на местообитанията в съответните ландшафти.

3.10.4.2.5 Indication of the requirements for which payments will be provided, if any

Неприложимо

3.10.5 Допълнителни стандарти за ДЗЕС (ако е приложимо)

Код	Заглавие	Описание

GAEC10	Неприложимо	Неприложимо

4. Характеристики, общи за няколко интервенции

4.1 Определения и минимални изисквания

4.1.1 Селскостопанска дейност

4.1.1.1 Определение на производство

Производство на селскостопански продукти е производството, отглеждането или култивирането на селскостопански продукти, прибиране на реколтата, доене, развъждане и отглеждане на животни за селскостопански цели.

4.1.1.2 Определение на поддръжка на земеделските площи

4.1.1.2.1 Критерии за поддържане в обработваема земя

Поддържане на обработваема земя е извършване на годишна основа на поне една от следните дейности- изораване; дисковане; култивиране; ивични обработки (обработка на почвената повърхност на ивици с различна ширина); мулчиране с остатъците от предходната култура, косене на трева с изнасяне на сено/сенаж.

4.1.1.2.2 Критерии за поддържане в трайни насаждения

Поддържане на трайни насаждения е извършване на годишна основа на поне една от следните дейности: косене на тревата или поддържане на почвената повърхност в междуредията с подходящи обработки според прилаганите системи (угарна, чимово мулчирна, мулчирна или ливадно зачимяване); подходящи зимни и/или летни резитбени операции, поддържане на добро фитосанитарно състояние на трайните насаждения.

4.1.1.2.3 Критерии за поддържане в постоянно затревени площи

Поддържане на постоянно затревени площи е извършване на годишна основа на поне една от следните дейности: паша или косене на тревата с изнасяне на сено/сенаж и предотвратяване на навлизането и разпространението на нежелана и рудерална растителност.

4.1.2 Земеделска площ

4.1.2.1 Елементи на агро-лесовъдните системи, когато са създадени и/или поддържани в земеделската площ

4.1.2.1.1 Елементи на агролесовъдни системи в обработваема земя

Агролесовъдните системи включват набор от земеделски системи, в които се отглеждат видове многогодишни дървета или храсти, които са свързани с обработваема земя или постоянно затревени площи с възможно присъствие на животни върху същата площ, за да се подобри устойчивото използване на земята, върху която се извършва селскостопанска дейност, с възможност за разнообразяване на производството. Максималният брой дървета на хектар не надвишава 100.

Агролесовъдните системи включват:

·Земеделски системи, при които дървесни или плододаващи дървесни видове се отглеждат смесено с култури на обработваема земя или фуражни култури;

·Горско-пасищни системи, при които пасища и отглеждането на дървесни видове за дървесина или плододаващи съжителстват на една площ или се комбинира отглеждането на дървесни видове с фуражни треви (за паша или за сено) и домашни животни, с цел увеличаване на продуктивността на животновъдството. В повечето такива системи се включват специални дървесни и храстови видове, които предоставят плодове или листна маса за допълнително изхранване на животните през неблагоприятния сезон. Най-голямо значение сред тях имат широколистните видове – дъб, бряст, габър, ясен, липа, топола.

·Горско фермерство – за добив на специфични растителни и други продукти (медицински, подправки и др.).

·Засята обработваема земя, в която има разпръснати дървесни растения върху обработваемата земя, предназначени за спомагателно земеделско производство (дърва за огрев, жълъди, плодове, подправки, мед);

·Линейни системи, при които защитните пояси или ивици дървета по краищата на полетата имат функция за защита на агроекосистемите и защита на земеделските площи.

Алейна система- типични за тази система са комбинациите от широколистни дървесни видове (дъб, орех, ясен, топола) със земеделски култури (зеленчукови, полски и по-рядко овощни видове) върху обработваема земя.

Защитни пояси – създават се за спомагателно земеделско производство, с цел запазване и повишаване на почвеното плодородие върху земеделските площи и ограничаване на почвената ерозия, подобряване на водния баланс, увеличаване на земеделската продукция, защита на домашните животни при свободно отглеждане, снегозадържане, повишаване на биоразнообразието и др. Защитните пояси се изграждат от три групи растителни видове: 1) главни, които образувят основата или скелета на пояса, разполагат се около глявния вид, определят неговата височина и изпълняват главната защитна роля, достигат най-голяма възраст и височина (дъб, орех, тополи, върби, елши и други); 2) съпътстващи видове- дървета, които формират втория етаж на пояса, засенчват почвата, ограничават обрастването с плевелна растителност и намаляват изсушаващото действие на слънцето и вятъра (липи, ясен, явор, черница, махалебка, кайсия и други) и 3) храсти- за по-добро засенчване на почвата и предпазването й от заплевяване и изсушаване под въздействието на слънцето и вятъра (смрадлика, птиче грозде, люляк, златен дъжд, черен бъз, дрян).

Крайбрежни защитни пояси – създават се от многогодишни растения и тревни видове покрай реки, езера, преовлажнени зони, язовири и дренажни канали. Чрез тях се поема и ограничава оттокът на продукти за растителна защита от близките земеделски площи – служат като утаители и за филтриране на излишъците от торове и пестициди. Основните типове използвана растителност са дървета, храсти и треви. Всеки от тях се прилага съобразно специфичните цели и условия при създаването на крайбрежните пояси. Когато се цели да се контролира повърхностното преовлажняване и натрупването на седименти, използването на треви е по-високоефективно в сравнение с дървесните видове. Ако се цели да се стабилизира бреговата ивица и защити от наводнения, по-висок ефект има отглеждането на храстови и дървесни видове. Когато се преследват разнообразни цели (обезвреждане на агрохимикали, стабилизиране на бреговете, създаване на местообитания за дивите видове и увеличаване на биоразнообразието), най-добър ефект има комбинираното, едновременно наличие на дървесни, храстови и тревни видове. Желателно е да се използват характерните за тези местообитания дървесни видове като черна и бяла топола, дървовидна и храстовидна върба, бряст, обикновен дъб, елша.

Буферни ивици - многогодишна растителност (треви, храсти, дървета), засадени на ивици между обработваемите земи или пасищата с цел подобряване и опазване на водните ресурси (езера, реки) от негативните ефекти на земеделските практики и за паша на животните.

Повечето агролесовъдни системи могат да бъдат намерени във всички екологични зони. У нас сравнително добре проучени и интензивно прилагани в практиката са различните видове защитни пояси, основно в Североизточната част на страната (Добруджа). Срещат се разпръснати дървета върху обработваемите земи.

4.1.2.1.2 Елементи на агролесовъдни системи в трайни насаждения

Агролесовъдните системи включват набор от земеделски системи, в които се отглеждат видове многогодишни дървета или храсти, които са свързани с обработваемата земя или постоянно затревени площи с възможно присъствие на животни върху същата повърхност, за да се подобри устойчивото използване на земята, върху която се извършва селскостопанска дейност, с възможност за разнообразяване на производството. Максималният брой дървета на хектар не надвишава 100.

Агролесовъдните системи включват:

• Земеделски системи, при които дървесни или плододаващи дървесни видове се отглеждат

смесено с култури на обработваема земя или фуражни култури;

• Горско-пасищни системи, при които пасища и отглеждането на дървесни видове за дървесина или плододаващи съжителстват на една площ или се комбинира отглеждането на дървесни видове с фуражни треви (за паша или за сено) и домашни животни, с цел увеличаване на продуктивността на животновъдството. В повечето такива системи се включват специални дървесни и храстови видове, които предоставят плодове или листна маса за допълнително изхранване на животните през неблагоприятния сезон. Най-голямо значение сред тях имат широколистните видове – дъб, бряст, габър, ясен, липа, топола.

• Горско фермерство – за добив на специфични растителни и други продукти (медицински, подправки и др.);

• Засята обработваема земя, в която има разпръснати дървесни растения върху обработваемата земя, предназначени за спомагателно земеделско производство (дърва за огрев, жълъди, плодове, подправки, мед);

• Линейни системи, при които защитните пояси или ивици дървета по краищата на полетата имат функция за защита на агроекосистемите и защита на земеделските площи.

Алейна система- типични за тази система са комбинациите от широколистни дървесни видове (дъб, орех, ясен, топола) със земеделски култури (зеленчукови, полски и по-рядко овощни видове) върху обработваема земя.

Защитни пояси – създават се за спомагателно земеделско производство, с цел запазване и повишаване на почвеното плодородие върху земеделските площи и ограничаване на почвената ерозия, подобряване на водния баланс, увеличаване на земеделската продукция, защита на домашните животни при свободно отглеждане, снегозадържане, повишаване на биоразнообразието и др. Защитните пояси се изграждат от три групи растителни видове: 1) главни, които образувят основата или скелета на пояса, разполагат се около глявния вид, определят неговата височина и изпълняват главната защитна роля, достигат най-голяма възраст и височина (дъб, орех, тополи, върби, елши и други); 2) съпътстващи видове- дървета, които формират втория етаж на пояса, засенчват почвата, ограничават обрастването с плевелна растителност и намаляват изсушаващото действие на слънцето и вятъра (липи, ясен, явор, черница, махалебка, кайсия и други) и 3) храсти- за по-добро засенчване на почвата и предпазването й от заплевяване и изсушаване под въздействието на слънцето и вятъра (смрадлика, птиче грозде, люляк, златен дъжд, черен бъз, дрян).

Крайбрежни защитни пояси – създават се от многогодишни растения и тревни видове покрай реки, езера, преовлажнени зони, язовири и дренажни канали. Чрез тях се поема и ограничава оттокът на продукти за растителна защита от близките земеделски площи – служат като утаители и за филтриране на излишъците от торове и пестициди. Основните типове използвана растителност са дървета, храсти и треви. Всеки от тях се прилага съобразно специфичните цели и условия при създаването на крайбрежните пояси. Когато се цели да се контролира повърхностното преовлажняване и натрупването на седименти, използването на треви е по-високоефективно в сравнение с дървесните видове. Ако се цели да се стабилизира бреговата ивица и защити от наводнения, по-висок ефект има отглеждането на храстови и дървесни видове. Когато се преследват разнообразни цели (обезвреждане на агрохимикали, стабилизиране на бреговете, създаване на местообитания за дивите видове и увеличаване на биоразнообразието), най-добър ефект има комбинираното, едновременно наличие на дървесни, храстови и тревни видове. Желателно е да се използват характерните за тези местообитания дървесни видове като черна и бяла топола, дървовидна и храстовидна върба, бряст, обикновен дъб, елша.

Буферни ивици - многогодишна растителност (треви, храсти, дървета), засадени на ивици между обработваемите земи или пасищата с цел подобряване и опазване на водните ресурси (езера, реки) от негативните ефекти на земеделските практики и за паша на животните.

Повечето агролесовъдни системи могат да бъдат намерени във всички екологични зони. У нас сравнително добре проучени и интензивно прилагани в практиката са различните видове защитни пояси, основно в Североизточната част на страната (Добруджа). Срещат се разпръснати дървета върху обработваемите земи.

Максималният брой дървета на хектар не надвишава 100.

4.1.2.1.3 Елементи на агролесовъдни системи в постоянно затревени площи

Включва набор от земеделски системи, при които се отглеждат многогодишни дървесни или храстовидни видове, които са свързани с обработваемата земя или постоянно затревени площи с възможно присъствие на животни върху същата повърхност, с цел да се подобри устойчивото използване на земята, върху която се извършват селскостопанските дейности, с възможност за разнообразяване на производството на стопанството. В случай, че има дървета, максималният брой дървета на хектар не надвишава 100. Площите, заети с дървета, не трябва да се изваждат.

Агролесовъдните системи включват:

• Земеделски системи, при които дървесни или плододаващи дървесни видове отглеждат смесено с култури на обработваема земя или фуражни култури;

• Горско-пасищни системи, при които пасища и отглеждането на дървесни видове за дървесина или плододаващи съжителстват на една площ или се комбинира отглеждането на дървесни видове с фуражни треви (за паша или за сено) и домашни животни, с цел увеличаване на продуктивността на животновъдството. В повечето такива системи се включват специални дървесни и храстови видове, които предоставят плодове или листна маса за допълнително изхранване на животните през неблагоприятния сезон. Най-голямо значение сред тях имат широколистните видове – дъб, бряст, габър, ясен, липа, топола.

• Горско фермерство – за добив на специфични растителни и други продукти (медицински, подправки и др.).

Алейна система- типични за тази система са комбинациите от широколистни дървесни видове (дъб, орех, ясен, топола) със земеделски култури (зеленчукови, полски и по-рядко овощни видове) върху обработваема земя.

Защитни пояси – създават се за спомагателно земеделско производство, с цел запазване и повишаване на почвеното плодородие върху земеделските площи и ограничаване на почвената ерозия, подобряване на водния баланс, увеличаване на земеделската продукция, защита на домашните животни при свободно отглеждане, снегозадържане, повишаване на биоразнообразието и др. Защитните пояси се изграждат от три групи растителни видове: 1) главни, които образувят основата или скелета на пояса, разполагат се около глявния вид, определят неговата височина и изпълняват главната защитна роля, достигат най-голяма възраст и височина (дъб, орех, тополи, върби, елши и други); 2) съпътстващи видове- дървета, които формират втория етаж на пояса, засенчват почвата, ограничават обрастването с плевелна растителност и намаляват изсушаващото действие на слънцето и вятъра (липи, ясен, явор, черница, махалебка, кайсия и други) и 3) храсти- за по-добро засенчване на почвата и предпазването й от заплевяване и изсушаване под въздействието на слънцето и вятъра (смрадлика, птиче грозде, люляк, златен дъжд, черен бъз, дрян).

Крайбрежни защитни пояси – създават се от многогодишни растения и тревни видове покрай реки, езера, преовлажнени зони, язовири и дренажни канали. Чрез тях се поема и ограничава оттокът на продукти за растителна защита от близките земеделски площи – служат като утаители и за филтриране на излишъците от торове и пестициди. Основните типове използвана растителност са дървета, храсти и треви. Всеки от тях се прилага съобразно специфичните цели и условия при създаването на крайбрежните пояси. Когато се цели да се контролира повърхностното преовлажняване и натрупването на седименти, използването на треви е по-високоефективно в сравнение с дървесните видове. Ако се цели да се стабилизира бреговата ивица и защити от наводнения, по-висок ефект има отглеждането на храстови и дървесни видове. Когато се преследват разнообразни цели (обезвреждане на агрохимикали, стабилизиране на бреговете, създаване на местообитания за дивите видове и увеличаване на биоразнообразието), най-добър ефект има комбинираното, едновременно наличие на дървесни, храстови и тревни видове. Желателно е да се използват характерните за тези местообитания дървесни видове като черна и бяла топола, дървовидна и храстовидна върба, бряст, обикновен дъб, елша.

Буферни ивици - многогодишна растителност (треви, храсти, дървета), засадени на ивици между обработваемите земи или пасищата с цел подобряване и опазване на водните ресурси (езера, реки) от негативните ефекти на земеделските практики и за паша на животните.

Повечето агролесовъдни системи могат да бъдат намерени във всички екологични зони. У нас

сравнително добре проучени и интензивно прилагани в практиката са различните видове защитни пояси, основно в Североизточната част на страната (Добруджа). Срещат се разпръснати дървета върху обработваемите земи.

Максималният брой дървета на хектар не надвишава 100.

4.1.2.2 Обработваема земя

4.1.2.2.1 Други коментари относно определението за обработваема земя

Земя, оставена под угар - земеделска площ, върху която е извършена най-малко една от следните почвени обработки: изораване, дисковане, листеруване (плоскорезна обработка), култивиране, ивични обработки, мулчиране с остатъците от предходната култура и върху която не се произвежда земеделска продукция в периода от 1 януари до 15 юли на година на кандидатстване.

4.1.2.3 Трайни насаждения

4.1.2.3.1 Определение за разсадници

Разсадници- означава следните площи с млади фиданки на (дървесни) видове, отглеждани на открито за по-късно разсаждане:

1. лозови разсадници и разсадници за подложки за присаждане;
2. разсадници за овошки и ягодови плодове;
3. разсадници за декоративни растения;
4. търговски разсадници за горски дървесни видове, без тези за задоволяване нуждите на самото стопанство в рамките на залесени площи;
5. горски разсадници, на чиято площ се извършва производство на фиданки от горски дървесни и храстови видове, вписани в националния регистър съгласно условията и реда за регистрация на горски разсадници;
6. разсадници за дърветa и храсти за засаждане в градини, паркове, край пътя и върху насипи (например растения за жив плет, розови и други декоративни храсти, декоративни иглолистни растения), включително при всички случаи техните подложки за присаждане и фиданки.

4.1.2.3.2 Определение за дървесни култури с кратък цикъл на ротация

Означава площи, засадени с многогодишни култури, чиито корени или дънери остават в почвата след прибиране на реколтата, като през следващия сезон се появяват нови издънки от следните видове:

1. Тополи (Populus ssp.) – Черна топола (Populus nigra); Бяла топола (Populus alba); Трепетлика (Populus tremula) – максимален цикъл на реколтиране – 6 години.

2. Върби (Salix spp.) – Бяла върба (S. alba); Тритичинкова върба (S. triandra); Трошлива върба (S. fragilis); Ракита (S. purpurea); Ива (S. caprea) – максимален цикъл на реколтиране – 6 години.

3. Черна елша (Alnus glutinosa) – максималенцикъл на реколтиране - 20 години.

4. Сребролистна липа (Tilia tomentosa) – максимален цикъл на реколтиране - 20 години.

5. Полски бряст (Ulmus minor) – максимален цикъл на реколтиране - 20 години.

6. Леска (Corylus avellana) – максимален цикъл на реколтиране - 20 години.

7. Източен чинар (Platanus orientalis) –максимален цикъл на реколтиране - 20 години.

8. Черница (Morus spp.) – максимален цикъл на реколтиране - 20 години.

За видовете дървесни култури с кратък цикъл на ротация, които са с максимален цикъл на прибиране на реколтата по-дълъг от 8 години, се изисква минимална гъстота от 6000 бр./ха и за растения с цикъл на прибиране на реколтата по кратък от 8 години е 8000 бр./ха.

4.1.2.3.3 Други коментари относно определението за трайни насаждения

Няма допълнителни коментари и бележки относно определението за "Трайни насаждения".

4.1.2.4 Постоянно затревени площи

4.1.2.4.1 Определение за треви и други тревни фуражи

Всички тревни растения, които традиционно растат на естествените пасища и ливади или обикновено са включени в смесите от семена, предназначени за засяване на пасища или ливади.

4.1.2.4.2 Решение за използване на критерия за „разораване“ по отношение на класификацията на постоянно затревените площи

: **Не**

4.1.2.4.3 Решение за използване на критерия за „обработка на почвата“ по отношение на класификацията на постоянно затревените площи

: **Не**

4.1.2.4.4 Решение за използване на критерий „повторно засяване с различни видове треви“ във връзка с класификацията на постоянно затревени площи

: **Не**

4.1.2.4.5 Решение относно включването на други видове, като дървета и/или храсти, от които може да се произвеждат фуражи, при условие тревите и другите тревни фуражи да останат преобладаващи

: **Да**

4.1.2.4.6 Решение относно включването на други видове, като храсти и/или дървета, които биха могли да са подходящи за паша или от които може да се произвеждат фуражи, където тревите и другите тревни фуражи традиционно не са преобладаващи или не са установени в площите за паша

Решение относно включването на други видове, като храсти и/или дървета, които биха могли да са подходящи за паша или от които може да се произвеждат фуражи, където тревите и другите тревни фуражи традиционно не са преобладаващи или не са установени в площите за паша : **Не**

а) При утвърдителен отговор — приложимост за цялата ДЧ/целия регион? : **Не**

б) при отрицателен отговор на въпрос а) — приложимост само за земя, която е част от установени местни практики? : **Не**

в) при отрицателен отговор на въпрос а) — без ограничение до или неприложимо за други площи, различни от установените местни практики? : **Не**

4.1.2.4.7 The minimum period during which the land used to grow grasses or other herbaceous forage has not been included in the crop rotation of the holding

5

4.1.2.4.8 Decision not to classify into permanent grassland arable land used to grow grasses or other herbaceous forage, which was classified as arable lands on 1 January 2026 and has not been ploughed, or tilled, or reseeded with different grasses for a period referred to in section 4.1.2.4.7 or longer

: **Не**

4.1.2.4.9 Other comments relating to the definition of permanent grassland

Допълнителни коментари във връзка с номер секция 4.1.2.4.5

Други видове, които са подходящи за паша, могат да присъстват на постоянно затревените площи, при условие че тревата или другите тревни фуражи остават преобладаващи:

- Храсти, подходящи за паша и достъпни за животните

4.1.2.5 Други коментари относно определението за земеделска площ по принцип

Няма допълнителни коментари.

4.1.3 Хектар, отговарящ на условията за подпомагане

4.1.3.1 Критерии за установяване на превес на селскостопанска дейност, в случай че земята се използва и за неземеделски дейности

На допустимите за подпомагане хектари могат да се осъществяват и неселскостопански дейности при условие, че селскостопанските дейности могат да се осъществяват, без да бъдат значително възпрепятствани от интензитета, характера, продължителността и времето на неселскостопанските дейности, когато земеделската площ на стопанството се използва и за неселскостопански дейности. Случайното извършване на неселскостопански дейности трябва да бъде ограничено във времето, не трябва да влошава структурата на почвата, нито да води до разрушаване на растителна покривка или да застрашава спазването на стандартите за Добро земеделско и екологично състояние върху допустимите за подпомагане хектари. За площите с култури, неземеделските дейности трябва се извършват след прибирането на реколтата. Площи, които не могат да се използват или не се използват за селскостопански или за преобладаващо селскостопански дейности като необработваемите (изоставени/пустеещи) земеделски площи; площите, непригодни за извършване на земеделска дейност и такива с нормативни ограничения за извършване на земеделска дейност; неземеделските земи, вкл. териториите, заети от гори, урбанизираните територии, водните обекти и прилежащите им площи, нарушените терени, транспортната инфраструктура и прилежащите към нея територии, голи и ерозирали терени (заети от пясъци, чакъл и голи скали), не са допустими за подпомагане.

4.1.3.2 Критерии за гарантиране, че земята е на разположение на земеделския стопанин

Съгласно националното законодателство земеделските земи, включени в заявлението за подпомагане, трябва към 31 май на съответната календарна година да са на разположение на земеделските стопани. Това се удостоверява с правно основание за ползване, регистрирано съгласно приложимото национално законодателство. Регистрирането на правните основания за ползване на земеделски земи се извършва в система, която се поддържа и управлява от Министерство на земеделието и храните, в срок до края на кампанията за подаване на заявления за подпомагане и извършване на промени в тях.

Информацията от регистъра на правните основания периодично се импортира и визуализира в ИСАК, в цифров вид. Съществуващия системен обмен на данни позволява извършване на автоматизирани проверки и намаляване на административната тежест за земеделските стопани.

В случай на евентуални несъответствия, включително при заявяване на една и съща площ от повече от един кандидат, случаите се разглеждат индивидуално с цел избягване отпускането на плащане за една и съща площ на двама или повече земеделски стопани, както и гарантиране, че не се получават субсидии при заявяване на площи в по-голям размер от наличното правно основание.

4.1.3.3 Период, през който дадена площ трябва да отговаря на определението за „хектар, отговарящ на условията за подпомагане“

Площта, за която могат да се отпускат плащания, трябва да отговаря на определението за допустим хектар през цялата календарната година, в която е подадено заявлението, освен в случай на непреодолима сила или извънредни обстоятелства.

4.1.3.4 Решение за включване на площи, използвани за земеделска дейност само през всяка втора година

: **Не**

4.1.3.5 Решение относно включването на други ландшафтни особености (такива, които не са защитени съгласно ДЗЕС), при условие че не са преобладаващи и не

намаляват значително ефективността на земеделска дейност поради площта, която заемат

: **Да**

Допустимият хектар може да включва неземеделски площи и характеристики, включени в общата площ на земеделския парцел като каменни стени, канавки, полски пътища за достъп. Максималният брой широколистни и иглолистни неовощни видове дървета на допустим хектар не надвишават 100. Постоянно затревените площи, които се поддържат чрез паша са допустими за подпомагане, когато върху тях има мозаечно разположени храсти, годни за паша, скали и други трайно неподходящи за подпомагане площи, при условие че не възпрепятстват земеделската дейност. Постоянно затревените площи, които се поддържат чрез косене, както и непроизводствените постоянно затревени площи, са допустими за подпомагане, когато на тях има не повече от 100 бр. дървета и/или храсти на хектар и/или има мозаечно разположени скали, скални участъци, ерозирали или оголени терени, които заемат не повече от 10 % от общата площ, след изключване на компактно разположените неподходящи за подпомагане площи.

4.1.3.6 Решение по отношение на постоянно затревените площи с разпръснати недопустими особености за прилагане на фиксирани коефициенти за намаление за определяне на площта, която се счита за допустима

: **Да**

Поради особеното значение на тези характеристики на ландшафта за биоразнообразието, постоянно затревените площи са допустими за подпомагане, когато върху тях има мозаечно разположени храсти, годни за паша, скали и други трайно неподходящи за подпомагане площи с единична площ под 100 кв.метра, които заемат не повече от 10% от общата площ.

4.1.3.7 Решение за поддържане на допустимостта на площите, които по-рано са отговаряли на условията за подпомагане, когато вече не отговарят на определението за „хектар, отговарящ на условията за подпомагане“, съгласно букви а) и б) от член 4, параграф 4 от регламента за РСП, поради използването на национални схеми, чиито условия отговарят на интервенциите в интегрираната система, посочена в член 63, параграф 2 от хоризонталния регламент за ОСП, при които се допуска производството на продукти извън приложение 1 чрез палудикултура и които допринасят за свързаните с околната среда и климата цели на регламента за РСП

: **Не**

4.1.4 Активен земеделски стопанин

4.1.4.1 Критерии за идентифициране на онези, които имат минимално ниво на селскостопанска дейност

Активен земеделски стопанин е физическо или юридическо лице, което е земеделски стопанин по смисъла на член 3 от Регламент (ЕС) № 2021/2115, вписан е в националния регистър на земеделските стопани, не извършва нито една от дейностите в негативния списък и отговаря на следните условия:

• основната дейност на юридическото лице, което е търговец и едноличен търговец, съгласно Кода на икономическата му дейност, удостоверен от Националния статистически институт за година, предхождаща годината на кандидатстване, е упражняване на селскостопанска дейност; или

• предметът на дейност, основната икономическа дейност или упражняваната дейност на юридическото лице, което не е търговец и физическото лице, съгласно Кода на икономическа дейност, удостоверен от Националния статистически институт, за година, предхождаща годината на кандидатстване, е упражняване на селскостопанска дейност или

• може да докаже, че:

- доходите му от селскостопанска дейност съставляват най-малко 10% от общия доход на стопанството, или

- годишният размер на директните плащания е минимум 2% от общите приходи, получени от неселскостопански дейности.

4.1.4.2 Решение за използване на отрицателен списък на неземеделски дейности като допълнителен инструмент

: **Да**

По принцип следните физически или юридически лица ще се считат за неактивни земеделски стопани (негативен списък):

• които администрират летища

• които експлоатират водни съоръжения

• които администрират зони за спорт и отдих

• които предоставят железопътни услуги

• които предоставят услуги в областта на недвижимите имоти

• които са държавни или общински администрации или техни поделения

Изброените в този списък категории предприятия са такива, за които по принцип се предполага, че основните им икономически дейности не са свързани с извършване на селскостопански дейности. Лицата, опериращи в тях, ще се считат за активни земеделски стопани ако са вписани в националния регистър на земеделските стопани и отговарят на поне един от критериите по т.4.1.4.1.

4.1.4.3 Решение за задаване на сума на преките плащания, не по-висока от 5 000 EUR, при която земеделските стопани във всички случаи се считат за „активни земеделски стопани“

: **Да**

Земеделските стопани се считат за активни земеделски стопани, ако през предходната година имат сума на директните плащания, която не надвишава 5 000 евро. Ако съответният земеделски стопанин не е подал заявление за подпомагане с директни плащания през предходната година или не е получил директни плащания, общият размер на директните плащания се определя, като се умножи броят на декларираните хектари в годината на подаване на заявлението по средното за страната плащане на хектар, определено по реда на чл. 29, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Прагът от 5000 евро се основава на размера на подпомагане на дребните земеделски стопани на площ, като подпомагането не надхвърля този праг. Определеният праг е оптимален, тъй като данните в swot анализа показват, че за 2017 г. 68% от земеделските стопани, които са дребни земеделски стопани, не получават повече от 5000 евро директни плащания. Следователно сумата от 5000 евро директни плащания се счита за подходяща като форма на административно опростяване, като се вземе предвид ефектът от външната конвергенция върху увеличението на общия пакет на директните плащания в периода 2023-2027 г.

4.1.5 Млад земеделски стопанин

4.1.5.1 Максимална възрастова граница

Максимална възрастова граница: **40**

4.1.5.2 Условия за „ръководител на стопанство“

Ръководител на земеделско стопанство е лице, което изпълнява следните условия: кандидат/бенефициент физическо лице, собственик на предприятието на кандидата/бенефициента ЕТ или собственик на капитала на кандидата/бенефициента ЕООД. В случай на юридическо лице (ЕООД), условието е управителят да бъде едноличен собственик на капитала на дружеството-

кандидат.

4.1.5.3 Подходящото обучение и/или необходими умения

Лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост.

Лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост, е такова, което има завършено средно/висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или средно/висше икономическо образование със земеделска насоченост; и/или удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за професионална квалификация в областта на селското стопанство.

4.1.5.4 Други коментари относно определението за млад земеделски стопанин

Лице, което към момента на подаване на проектното предложение или към първата година на подаване на заявление за подпомагане (първо подаване) по схемата за млади земеделски стопани или интервенцията за допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани е на възраст не повече от 40 навършени години (включително).

4.1.6 Нов земеделски стопанин

4.1.6.1 Условия за „ръководител на стопанството“ за първи път

Под „Нов земеделски стопанин“ се има предвид, лице, което е на възраст от 41 до 65 години (включително), към момента на подаване на проектното предложение, установява се за първи път като ръководител на земеделско стопанство и притежава професионални умения и компетентности. Установяването за пръв път на земеделското стопанство на съответния кандидат може да е извършено преди не повече от 12 месеца преди подаване на проектното предложение.

Ръководител на земеделско стопанство е лице, което изпълнява следните условия: кандидат/бенефициент физическо лице, собственик на предприятието на кандидата/бенефициента ЕТ или собственик на капитала на кандидата/бенефициента ЕООД. В случай на юридическо лице (ЕООД), условието е управителят да бъде едноличен собственик на капитала на дружеството-кандидат.

4.1.6.2 Подходящо обучение и необходими умения

Лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост.

Лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост, е такова, което има завършено средно/висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или средно/висше икономическо образование със земеделска насоченост; и/или удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за професионална квалификация в областта на селското стопанство.

4.1.7 Минимални изисквания за получаване на преки плащания

4.1.7.1 Праг

Праг в хектари: **0.5**

Праг в евро: **100**

4.1.7.2 Обяснение

С регламентирането на минималните прагове за подпомагане с директни плащания се избягват прекомерните административни разходи и бреме, включително когато разходите за обработка на заявлението за подпомагане биха надвишили размера на подпомагане, полагащо се на потенциалните бенефициенти под прага за подпомагане. Определянето на минимална допустима площ от 0,5 ха и паричен праг за получаване на обвързано с производството подпомагане за животни в размер на 100 и повече евро е желателно от гледна точка на поддържането на приемственост между стария и новия период на ОСП. Прагът от 0,5 хектара отговаря и на изискването съответните суми да имат ефективен принос за постигане на целите, посочени в член 6, параграф 1, за което допринасят директните плащания. Приетият праг на площ от 0.5 ха позволява да се включат в системата за директни плащания най-малките ферми, които играят важна роля в социалната структура на селските райони. Съгласно предварителните резултати от отдел „Агростатистика” на Министерство на земеделието и храните за Преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2020 г. земеделските стопани с размер на стопанството до 0.5 ха са 26 759 с обща площ 5680 ха. Селскостопанската продукция от тези ферми допринася за подпомагане и диверсификация на доходите на тези малки земеделски стопани. Паричният праг за получаване на обвързано с производството подпомагане за животни в размер на 100 и повече евро осигурява достъп до подкрепа на земеделски стопани, които държат по-малко хектари от определения праг на площ, но отговарят на условията за подкрепа, свързана с животни.

Зададеният праг е установен, като се вземе предвид, че административните разходи за обработка на едно заявление за необвързани с производството директни плащания е 182 евро, а ако бенефициентът е избран за проверка на място се добавят още 114,32 евро.

4.1.8 Други определения, използвани в плана по ОСП

Заглавие	Описание

4.2 Елемент, свързани с преки плащания

4.2.2 Намаляване на преките плащания

4.2.2.1 Описание на намаляването и/или ограничаването на преките плащания

Прилагате ли намаляване на плащанията? : **Не**

Прилагате ли ограничаване (напр. 100 % намаляване)? : **Да**

Разяснения

С цел по- балансирано разпределение на подкрепата и насочване на подпомагането, съобразно приоритизираните потребности в Стратегическия план е определена горна граница за размера на основното подпомагане на доходите за устойчивост, което се отпуска на земеделски стопанин за дадена календарна година. Намалението е със 100 % сумата, надвишаваща 100 000 EUR на основното подпомагане на доходите за устойчивост.

4.2.2.2 Изваждане на разходите за труд

Прилагате ли приспадането на разходите за труд? : **Да**

Разяснения

Преди да се приложи намалението на плащанията от размера на директните плащания, които се отпускат на земеделски стопанин за дадена календарна година ще бъдат приспаднати заплатите, свързани със селскостопанската дейност, които са действително изплатени и декларирани от земеделския стопанин, включително вноските за осигуряване. Разходите за трудови възнаграждения, включително вноските за осигуряване ще се отчитат за всички работници, които са заети в стопанството, назначени под код на икономическата дейност в областта на селското стопанство, съгласно Класификатора на икономическите дейности в България.

Преди налагането на таван на плащания ще бъдат приспаднати разходите за заплати и осигуровки за едно заето лице, в размер на не повече от 2,5 пъти средната брутна месечна заплата, за икономическа дейност - „Селско, горско и рибно стопанство“ определена от Националния статистически институт за годината на подаване на заявлението за подпомагане.

В надлежно обосновани случаи земеделските стопани могат да поискат да използват стандартни разходи за заплати. Стандартните разходи ще бъдат изчислени въз основа на наличната статистическа информация от официални статистически източници или регистри. Подробен метод за изчисляване на стандартните разходи ще бъде определен в националното законодателство.

За прилагането на тази възможност при подаване на заявлението за подпомагане земеделските стопани трябва да декларират избрания от тях метод за приспадане на разходите за заплати.

4.2.2.3 Прогнозен резултат от намаляването на преките плащания и прилагането на горна граница за всяка година

Референтна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Разяснения**
Финансова година	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	
Общо годишно прогнозно производство (в евро)	11582069.22	11972688.29	12158940.12	12351343.36	12022103.72	
- употреба за преразпределително плащане (в евро)	11582069.22	11972688.29	12158940.12	12351343.36	12022103.72	
- употреба за други интервенции под формата на директни плащания (в евро)	0	0	0	0	0	
- прехвърляне в ЕЗФРСР (в евро)	0	0	0	0	0	

4.2.3 Приложение на равнище членове на юридически лица или групи/на равнище групи свързани правни субекти (член 110)

- Прилагане на праговете/лимитите, определени в [Регламента за стратегическите планове] или [Регламента за финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика], на равнище участници в юридически лица или групи:

Член 17, параграф 4 от [РСП] Намаление на плащанията
Прилагане на праг : **Не**

Член 29, параграф 6, първа алинея от [РСП] — допълнително преразпределително подпомагане на доходите
Прилагане на праг : **Не**

Член 30, параграф 4 от [РСП] Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани
Прилагане на праг : **Не**

Член 17, параграф 1 от [РСП] Финансова дисциплина
Прилагане на праг : **Да**
Моля, обосновете решението си

Съгласно чл.17 (1) от РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/2116 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 2 декември 2021 година относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1306/2013 България ще прилага ставка на корекция за плащанията, отпускани на земеделските стопани за интервенции и специфични мерки, които надвишават 2 000 евро за съответната календарна година.

Интервенции:

- Когато праговете/ограниченията са определени от държавата членка, прилагане на тези прагове/лимите на равнище участници в юридически лица/групи:

Член 28 от [РСП] Плащания за малки земеделски стопани
Прилагане на праг : **Не**

Член 31 от [РСП] Екосхеми
Прилагане на праг : **Не**

Член 32—34 от [РСП] Допълнително подпомагане на доходите
Прилагане на праг : **Не**

Член 70 от [РСП] Поети задължения в областта на околната среда, климата и други задължения, свързани с управлението
Прилагане на праг : **Не**

Член 71 от [РСП] Природни и други специфични за района ограничения
Прилагане на праг : **Не**

Член 72 от [РСП] Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания
Прилагане на праг : **Не**

Член 73 от [РСП] Инвестиции
Прилагане на праг : **Не**

Член 75 от [РСП] Установяване на млади земеделски стопани и помощ за стартиране на стопанска дейност в селските райони
Прилагане на праг : **Не**

- Прилагане на праговете/лимитите, определени в [Регламента за стратегическите планове], на равнище група от свързани юридически лица:
Член 29, параграф 6, втора алинея от [РСП] — допълнително преразпределително подпомагане на доходите
Прилагане на праг : **Не**

4.2.4 Участие в инструменти за управление на риска

Прилагате ли опцията за обуславяне на до 3 % от преките плащания с факта, че тази сума се използва за принос към инструмент за управление на риска? : **Да**
Какъв е процентът? **1.5**
Основни елементи

- Принос на земеделските стопани за управление на риска в размер на 1,5% от заявленията по сумите по директни плащания в рамките на ЕФГЗ;
- Директни плащания се удържат само от земеделските стопани по интервенциите по директни плащания на площ, при които за съответната година има наличен инструмент за управление на риска;
- Минимизиране на щетите, причинени от независещи от земеделския производител събития, което ще доведе до по-висока добавена стойност и по-голям дял от брутния вътрешен продукт на сектор земеделие;

4.3 Техническа помощ

4.3.1 Цели

1. Обосновка и правна рамка

Съгласно чл. 94, параграф 1 на *Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подпомагане на стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите-членки по линия на ОСП и финансирани от ЕФГЗ и от ЕЗФРСР и за отмяна на Регламент 1305/2013 и 1307/2013 (Регламента)*, най-много 4 % от общия размер на приноса на ЕЗФРСР могат да се използват за финансиране на действия, свързани с предоставянето на техническа помощ по инициатива на държавите членки.

Съгласно чл. 125 от *Регламента* ЕЗФРСР може да подпомага действия, които са необходими за ефективното администриране и изпълнение на подпомагането във връзка със стратегическия план по ОСП, включително създаването и обслужването на националната мрежа по ОСП, посочена в член 126, параграф 1. Тези действия могат да се отнасят до предходни и последващи периоди на стратегическите планове по ОСП.

Могат да бъдат подпомагани и действия на компетентния орган на водещия фонд в съответствие с член 31, параграфи 4, 5 и 6 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при условие, че воденото от общностите местно развитие, посочено в член 31 от същия регламент, включва подкрепа от ЕЗФРСР.

Общата цел на техническата помощ е осигуряване на финансова подкрепа за ефективно управление и прилагане на стратегическия план по ОСП.

4.3.2 Обхват и ориентировъчно планиране на дейностите

2. Обхват и допустими дейности

Техническата помощ обхваща територията на цялата страна, при финансиране на следните дейности:

1. Организиране на заседанията на мониторинговия комитет съгласно член 124 от Регламент (ЕС)

2021/2115;

2. Извършване на анализи, проучвания, изследвания, оценки и др. от външни изпълнители, необходими на УО, мониторинговия комитет и РА, за целите на ефективното управление, наблюдение и прилагане на стратегическия план по ОСП;

3. Изготвяне и разпространение на информация относно наблюдението, контрола, прилагането и оценките на стратегическия план по ОСП;

4. Организиране (в т.ч. финансиране на разходи за организация, подготовка/размножаване на информационни и др. материали, пътни, дневни, квартирни) на непланирани публични събития, касаещи наблюдението, контрола, прилагането и оценките на стратегическия план по ОСП, по инициатива на УО/ потенциални бенефициенти/ социално-икономически партньори;

5. Организиране и/или участие в обучения на администрацията, ангажирана в наблюдението, контрола, прилагането и оценките на стратегическия план по ОСП (в т.ч. разходи за организиране и разходи за участие – пътни, дневни, нощувки и такси за обучение);

6. Разработване, инсталиране, модернизиране и поддръжка на компютърни системи (вкл. закупуване на техника и програмни продукти и разходи за наем на помещения и закупуване на офис оборудване) за управление, наблюдение и оценка на стратегическия план по ОСП, вкл. и за систематизиране и поддръжка на информацията, която се създава и акумулира от Системата за знания и иновации в селското стопанство в България и от Системата за мониторинг на площ;

7. Участие на администрацията, ангажирана в управлението, изпълнението, контрола, наблюдението и оценката на стратегическия план по ОСП в международни прояви, (вкл. такса участие) и в технически срещи със службите на ЕК/ комитети/ работни групи и др., разходите за които не се възстановяват от ЕК;

8. Финансиране на организационни и/или аналитични дейности на звената в структурата на МЗХ/ДФЗ-РА, в т.ч. второстепенни разпоредители с бюджетни средства, които ще изпълняват координационни и контролни функции по отношение на Системата за знания и иновации в селското стопанство в България, както и по отношение на Системата за мониторинг на площ;

9. Изплащане на разходи в размер до 80% от индивидуалните брутни месечни заплати на персонала, изпълняващ дейности, пряко свързани с управлението, наблюдението, оценката и контрола на стратегическия план по ОСП/ПРСР и разписани в длъжностните им характеристики, на месечна база (вкл. разходи за заплата, данък общ доход и дължими от работодателя осигуровки и възнаграждения за платен отпуск);

Плащанията по тази точка ще бъдат на база на счетоводни документи и ще са ограничени в рамките на периода на прилагане на стратегическия план по ОСП. Сумите ще се изплащат за целия период на изпълнение на стратегическия план по ОСП. Механизмът за изплащане на разходите в размер до 80% от индивидуалните брутни месечни заплати на персонала, изпълняващ дейности, пряко свързани с управлението, наблюдението, оценката и контрола на стратегическия план по ОСП, ще бъде разписан в правила, изготвени при спазване принципите за прозрачност.

За щатния персонал, ангажиран с дейности, пряко свързани със стратегическия план по ОСП/ПРСР, ще бъде допустимо да получава допълнително възнаграждение с непостоянен характер, пропорционално на времевата ангажираност и въз основа на постигнати резултати, които ще бъдат оценявани от ръководителя на съответната административна структура или упълномощено от него лице и измервани съгласно механизъм, разработен при спазване на принципите за прозрачност. За щатния персонал, работещ частично по задачи, свързани със стратегическия план по ОСП/ПРСР, само персонала с минимум 50% заетост по стратегическия план по ОСП/ПРСР, ще е допустим за допълнително финансово стимулиране с непостоянен характер. То няма да се дублира с други подобни национални схеми за стимулиране и ще бъде съпроводено с необходимите счетоводни документи. 10. Наемане на допълнителен персонал, необходим с оглед засилване на капацитета на администрацията, ангажирана в управлението, изпълнението, контрола, наблюдението и оценката на стратегическия план по ОСП/ПРСР към УО и РА и разходи за възнагражденията за този персонал. Допълнителният персонал към УО/РА ще изпълнява ясно разграничени дейности, пряко свързани с управлението и прилагането на стратегическия план по ОСП/ПРСР, на основата на сключен договор с УО/РА, но няма да има статут на щатен персонал. За допълнителния персонал, ще бъде допустимо да получава

допълнително възнаграждение с непостоянен характер пропорционално на времевата ангажираност и въз основа на постигнати резултати, които ще бъдат оценявани от ръководителя на съответната административна структура или упълномощено от него лице и измервани съгласно механизъм, разработен при спазване на принципите за прозрачност. Срокът на договорите на тези служители няма да надхвърля крайната дата на допустимост на разходите по стратегическия план по ОСП. 11. Дейности за създаване и функциониране на Национална мрежа по ОСП след 31.12.2022 г;

12. Наемане на независими консултанти (организации/експерти) за изпълнение на краткосрочни и дългосрочни задачи, свързани със стратегическия план по ОСП/ПРСР;

13. Извършване на обучения на (потенциални) бенефициенти по стратегическия план по ОСП;

14. Действия на компетентния орган в съответствие с член 31, параграфи 4, 5 и 6 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при условие, че воденото от общностите местно развитие, посочено в член 31 от същия регламент, включва подкрепа от ЕЗФРСР;

15. Дейности, свързани с подготовката на следващия програмен период (след 2027 г.);

16. Изготвяне на последваща оценка на ПРСР (2014-2020 г.);

Изпълнението на одобрените дейности подлежи на проверки на място. Проверките на място се извършват от дирекция „Технически инспекторат“ (ТИ) към ДФЗ-РА. Инспекторите от ТИ са функционално независими от служителите в звената в УО и РА, които извършват административни проверки на одобрените дейности. Звената в РА, отговорни за извършването на проверки на място и за извършването на контрол по договориране и оторизация на мерките от ПРСР, попадат в два независими един от друг ресора, които са на подчинение на двама заместник-изпълнителни директори на ДФЗ-РА.

От бюджета на техническата помощ се заделя сума в размер до 2% за създаване и обслужване на Национална мрежа по ОСП.

Този дял е определен на база неофициален анализ на УО и се базира на разходите, които са определени в предходните два програмни периода за създаване и функциониране на национална селска мрежа.

4.3.3 Бенефициери

3. Ползватели на помощта

Ползватели на финансова помощ са:

- Министерство на земеделието и храните; и
- Държавен фонд „Земеделие“ - Разплащателна агенция.

Ползвателите на помощта организират и възлагат договори за изпълнение на дейности по техническата помощ съгласно Закона за обществените поръчки (ЗОП) или съгласно приложимото национално законодателство за дейности, които не попадат в обхвата на ЗОП.

4.3.4 Процент

Посочете процента на общия финансов принос на ЕЗФРСР към стратегическия план по ОСП, който да се използва за финансиране на действията за техническа помощ. Един процент за целия период (до 4 %/до 6% за Белгия, Дания, Естония, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Словения, Швеция) **2.20302465369416**

4.4 Мрежа по ОСП

4.4.1 Обобщение и цели на национална мрежа по ОСП, включително дейности за подпомагане на европейското партньорство за иновации и потоците на знанията в системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)

Съгласно чл. 125 от Предложението за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подпомагане на стратегическите планове, които трябва да бъдат

изготвени от държавите-членки по линия на ОСП и финансирани от ЕФГЗ и от ЕЗФРСР и за отмяна на Регламент 1305/2013 и 1307/2013 (Регламента), ЕЗФРСР може да подпомага действия, които са необходими за ефективното администриране и изпълнение на подпомагането във връзка със Стратегическия план по Общата селскостопанска политика, включително създаването и обслужването на Националната мрежа за ОСП, посочена в член 126, параграф 1. Тези действия могат да се отнасят до предходни и последващи периоди на стратегическите планове по Общата селскостопанска политика.

Всяка държава членка създава национална мрежа за общата селскостопанска политика (наричана по-нататък „Национална мрежа по ОСП“) с цел работа в мрежа на организации и администрации, консултанти, научни работници и други участници в процеса на иновации и други участници в областта на селското стопанство и развитието на селските райони на национално равнище най-късно 12 месеца след одобряването от Комисията на Стратегическия план по ОСП. Националните мрежи по ОСП се основават на вече съществуващите практики и опит в работата в мрежа в държавата членка.

По отношение на програмен период 2014-2020 г.

През програмен период 2014-2020 г. дейностите на Националната селска мрежа (НСМ) са свързани с идентифициране, анализ и осигуряване на информация на добри практики, приложими в България и в страните от ЕС, разработване на теми касаещи иновации, енергия от възобновяеми източници, заетост в селските райони; идентифициране и обмен на опит и знания, включително в областта на административни правила, процедури и прилагащи механизми в рамките на Програмата; разработване и разпространение на теми, касаещи наблюдението и оценката, вкл. и дейности, свързани със споделянето и разпространението на резултатите от наблюдението и оценката на Програмата; осигуряване на информация за потребителите на мрежата – потенциалните бенефициенти по мерките от Програмата; подготовка и провеждане на информационни семинари и осигуряване на експертна помощ за развитие на капацитета на потенциалните бенефициенти; организиране на изследвания за нуждите на Програмата; съдействие в процеса на обучение и укрепване на капацитета на Местните инициативни групи по подхода ЛИДЕР; осигуряване на платформа за общуване и обмяна на идеи между представителите на съветническите и иновативните подпомагащи звена (иновационни брокери), вкл. от създадените Оперативни групи по чл. 56 от Регламент (ЕС) 1305/2013 и дейности за подкрепа и разпространение на проекти на Оперативните групи; представяне на Мрежата на България в Европейската мрежа за селските райони и сътрудничество с други Национални селски мрежи и Европейската мрежата за ЕПИ; насърчаване на иновациите в селското стопанство, производството на храни, горското стопанство и селските райони.

Дейността на Звеното за управление (ЗУ) на НСМ по ПРСР 2007-2013 в периода от 09 ноември 2012 г. до 31 декември 2015 г. се изпълнява от външен изпълнител, нает чрез обществена поръчка при спазване разпоредбите на Закона за обществените поръчки.

В периода януари 2016 – февруари 2018 г. функции на ЗУ на НСМ са изпълнявани от Управляващия орган на ПРСР 2014-2020 г.

На 10 април 2018 г. и със срок на действие 4 години (до 2022 г.) е сключен договор, чрез обществена поръчка на Министерство на земеделието и храните за Изпълнител на функциите на ЗУ на НСМ за периода 2014-2020 г.

Осигурена е приемственост за изпълнение на задачите и целите на НСМ от страна на предходния външен изпълнител на ЗУ на НСМ, функционирал в периода 2012 – 2015 г. и настоящия изпълнител, стартирал работа през месец април 2018 г. От старта на изпълнението на функциите на Звено за управление на НСМ през април 2018 г., настоящото ЗУ постига:

-плавен преход и приемственост между дейностите на Звеното за управление на НСМ към ПРСР за периода 2007-2013 и тези на ЗУ на НСМ към ПРСР за периода 2014-2020;

-разширяване капацитета на Мрежата, чрез привличането на нови членове;

-мобилизиран и ангажиран широк кръг заинтересовани страни в процесите на набиране и обмен на информация и идеи в периода на подготовка и програмиране за следващия програмен период 2023-2027;

-изграждане и използване на комуникационни канали за достигане, информиране и популяризиране на дейността на НСМ, на теми от обхвата на ПРСР, на ЕПИ-АГРИ и агроиновациите;

-принос в ангажирането и мобилизиране на научната общност в процесите на набиране и обмен на информация във връзка с иновативните проекти;

-контакти, сътрудничество и обмен на опит между ЗУ и НСМ с ЕМРСР, мрежата на ЕПИ-АГРИ и националната мрежа от Областни информационни центрове към Министерския съвет;

-принос в обезпечаване нуждите на УО по отношение на предоставяне на информация, експертна, техническа и логистична подкрепа;

-текущо поддържане, надграждане и актуализация на изработената новаинтернет страница на НСМ (www.ruralnet.bg), която осигурява богата текущата и аналитична информация за потребителите на мрежата; в сайта е изградена и се поддържа електронна информационна система с база данни за резултатите и постиженията в областта на иновациите в аграрния сектор, вкл. преведени на български език добри практики от Мрежата на ЕПИ-АГРИ, както и от ЕМРСР; секцията за иновации е надградена с подменюта за примери по програма „Хоризонт 2020“; в секция „бюлетин“ се публикува ежемесечен и напълно достъпен за всеки електронен бюлетин; поддържа се актуален регистър на членовете; чрез интензивния информационен поток се постига прозрачност в дейността на ЗУ;

-поддържане, надграждане и актуализиране на Фейсбук страница на НСМ (https://www.facebook.com/NationalRuralNetworkBulgaria/?epa=SEARCH_BOX) и НСМ в YouTube и др.

Националната мрежа по ОСП има следните цели:

1. засилване на участието на всички заинтересовани страни в изпълнението на стратегическите планове по ОСП и, когато е целесъобразно, при изготвянето им, както и осигуряване участието на нови участници в Мрежата в т.ч. обединяване на по-голям брой и по-широк кръг от участници от частния и публичния сектор, научноизследователски и образователни организации, субекти от системата за съвети в земеделието, партньорства за научноизследователска и развойна дейност, тематични мрежи и изследователски центрове.

2. съдействие на администрациите на държавите членки при изпълнението на стратегическите планове по ОСП и прехода към основан на качеството на изпълнението модел за осъществяване на политиката;

3. участие в повишаване на качеството при изпълнението на стратегическите планове по ОСП;

4. участие в информирането на обществеността и потенциалните бенефициенти относно ОСП и възможностите за финансиране;

5. насърчаване на иновациите в селското стопанство и развитието на селските райони и подкрепа за партньорското обучение и включването на всички заинтересовани страни в процеса на обмен и изграждане на знания и тяхното взаимодействие;

6. участие в изграждането на капацитета и дейностите за мониторинг и оценка, чрез осигуряване на подкрепа на Управляващия орган по отношение изпълнението на дейностите за мониторинг и оценка на стратегическия план по ОСП;

7. допринасяне за разпространението на резултатите от стратегическите планове по ОСП.

Националната мрежа по ОСП има следните задачи, за постигането на 7-те цели:

·събиране, анализ и разпространение на информация за изпълнените или подкрепените по стратегическите планове по ОСП действия и добри практики, както и анализ на развитието в селското стопанство и селските райони, имащо отношение към специфичните цели;

·допринасяне за изграждането на капацитет за администрациите на държавите членки и на други участници в изпълнението на стратегическите планове по ОСП, включително по отношение на процесите за мониторинг и оценка;

·улесняване на разпространението на данните относно мониторинга, оценката и качеството на изпълнение на стратегическите планове по ОСП;

·създаване на тематични платформи, организиране на форуми и прояви, за да се улеснят обменът

на опит между заинтересованите страни и партньорското обучение, включително, когато е приложимо, обмен с мрежи в трети държави;

·разширяване на информационното покритие с включване на нови теми от областта на политиките по Стълб I, както и NextGenerationEU, Национален план за възстановяване и устойчивост, Европейски зелен пакт и свързаните с него нови инициативи, касаещи агро-хранителната верига и биоразнообразието и интегрирането им с ОСП за периода 2023-2027;

·организиране и провеждане на работни срещи, конференции, тематични работни групи, технически демонстрации и др. за подпомагане на работата на оперативните групи в рамките на ЕПИ, посочени в член 127, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115, местните групи за действие, посочени в член 33 от Регламент (ЕС) 2021/1060 или подобни структури за местно развитие, включително за транснационално сътрудничество, вкл. и за взаимодействие с програма „Хоризонт Европа“;

·събиране на информация и улесняване на разпространението ѝ, вкл. и за програма „Хоризонт Европа“, както и работа в мрежи от финансирани структури и проекти, като например местните групи за действие, посочени в член 33 от Регламент (ЕС) 2021/1060 и еквивалентни структури и проекти;

·идентифициране на потенциални партньори и осигуряване на подкрепа на обмен на знания и иновации в селското стопанство между партньори в системата AKIS;

·осигуряване на информация относно възможностите за финансиране по програма „Хоризонт Европа“, инициативата на ЕК за въглеродно земеделие, както и представяне на успешно завършени проекти по „Хоризонт 2020“;

·подпомагане за проекти за сътрудничество между оперативните групи в рамките на ЕПИ, посочени в член 127, параграф 3 от настоящия регламент, местните групи за действие, посочени в член 33 от Регламент (ЕС) 2021/1060, или подобни структури за местно развитие, включително за транснационално сътрудничество;

·включване на нови членове в областта на заинтересованост, покриваща политиките на Стълб I;

·изграждане на връзки с други финансирани от Съюза стратегии или мрежи;

·допринасяне за по-нататъшното развитие на ОСП и подготовка на следващия програмен период;

·участие в дейностите на европейската мрежа по ОСП, чрез: активно участие в събитията на европейската мрежа (срещи, конференции, работни групи и др.), осигуряване на информация за целите на функционирането на европейската мрежа и др.

Като част от гореспоменатите задачи,Националната мрежа по ОСП ще подкрепя обмена на знания и иновации в селското стопанство между партньори в Системата за знания и иновации в селското стопанство в България. Тази подкрепа ще включва:

·улесняване на обмена на знания и работа в мрежа между заинтересованите страни в на Системата за знания и иновации в селското стопанство (представители на научните среди, фермери и други заинтересовани страни);

·осигуряване на платформи, организиране на форуми и прояви за обмен на знания и сътрудничество;

·подкрепа за установяване на сътрудничество, подготовка и изпълнение на интерактивни проекти на оперативните групи в рамките на ЕПИ;

·насърчаване на добри практики при създаване и внедряване на нови или иновативни решения в Системата за знания и иновации в селското стопанство;

·повишаване нивото на знания и умения на заинтересованите страни в Системата за знания и иновации в селското стопанство;

·разпространение на информация за реализирани дейности и иновативни решения в рамките на Системата за знания и иновации в селското стопанство.

4.4.2 Структура, управление и функциониране на националната мрежа по ОСП

Националната мрежа по Общата селскостопанска политика има следната структура и функции:

·Звено за управление на Мрежата, което на централно ниво ще отговаря за администрирането, управлението и прилагането на дейностите и задачите на Мрежата, свързани с постигането на заложените по-горе цели. ЗУ разписва План за действие и действа при одобрен такъв от Управляващия орган, в който План са очертани основните дейности и срокове на Мрежата за периода на нейното функциониране. Като неразделна част от Плана за действие се разработват и Вътрешни правила за работа, регламентиращи организацията на дейностите и начинът на тяхното изпълнение. Планът за действие може да бъде допълван и актуализиран, в зависимост от нуждите и промените, настъпили след неготово стартиране.

·Представителство на Мрежата: Националната мрежа по ОСП се представлява чрез определени от ЗУ ключови експерти пред Комитета за наблюдение на СП по ОСП, работни групи/др. формати към МЗХ и всички останали партньори на Мрежата у нас и в ЕС;

·Експертен капацитет: ЗУ на Националната мрежа по ОСП разполага с необходимия експертен капацитет, представен на национално ниво от ключови и неключови експерти, а на регионално ниво от 28 регионални координатори. Експертният екип на ЗУ осигурява плавен преход и приемственост с постиженията на ЗУ на НСМ към ПРСР 2014-2020.

28-те регионални координатори на Мрежата ще са разположени в 28-те областни града на страната и на местно ниво ще отговарят за администрирането и прилагането на дейностите и задачите на Мрежата. Те действат като информационна точка и канал на Мрежата за съответната област. Регионалните координатори са на пряко подчинение на Звеното за управление на Мрежата. Функциите по насърчаване на взаимодействието между всички заинтересовани страни в процес на изграждане на знания, както и подпомагане внедряването на иновациите, ще се осъществяват и от 28-те регионални звена, като ще се цели да се обхване по-голяма част от земеделските стопани чрез изградените връзки на локално ниво и познаване на специфичните канали за разпространение на информация сред местните общности. Обменът на информация и знания ще се базира и на подхода „отдолу-нагоре“ чрез организиране на информационни събития, семинари и посещения на стопанства за споделяне на добри практики по заявка от участниците в Мрежата. Основна роля регионалните координатори имат и в: насърчаване включването на нови членове в Мрежата и подновяването на комуникацията с членове от предходния програмен период; участие в механизми за събиране и разпространяване на информация и материали, вкл. в идентифициране и описание на добри практики от прилагането на ПРСР 2014-2020 г.; промотиране и популяризиране на Мрежата и привличане на заинтересовани страни към изпълняваните от нея дейности; изграждане и поддържане на ефективна активна връзка с представителите на Областни информационни центъра (ОИЦ) с цел обмен на информация и въпроси, свързани с ПРСР 2014-2020 г. и капацитета на Мрежата и др. При необходимост, към структурната организация на Мрежата могат да бъдат временно или постоянно създавани и други звена като: тематични работни групи, координационни звена, експертни комитети и др., в зависимост от нуждите от тяхното създаване. Право на подобни инициативи имат членовете на Мрежата, които представляват организации, работещи в областта на специфичните цели на Стратегическия план; членовете на Комитета за наблюдение на СП по ОСП; секторната администрация; експерти от ЗУ на Мрежата и Управляващия орган.

Членството в Мрежата е отворено, неформално, основано на доброволно сътрудничество и социална отговорност. Мрежата обединява държавни и местни власти,институции и всички заинтересовани страни от селското стопанство и селските райони представители на научната общност, изследователски и консултантски институции, неправителствени организации, земеделски стопани, местни групи за действие, екологични организации и пр. Мрежата може да включва организации на национално, регионално и местно ниво, участващи в процесите на развитие на земеделието, селските райони, горското стопанствохранително-вкусовия сектор, икономически и социални партньори, организации, отговорни за околната среда, насърчаването на равенството и недискриминацията между жените и мъжете и гражданското общество. Членове на Национална мрежа по ОСП могат да бъдат физически и юридически лица, всяка институция, административна структура, граждански организации, мрежи, общини, МИГ и други лица, които са заинтересовани от участие в развитието на селското стопанство и селските райони. За участие може да бъде привлечено Министерство на образованието и науката, в контекста на възможни програми за иновации и дигитализация в областта на селското стопанство. За членство в Мрежата може да бъде подадена заявка на https://ruralnet.bg/, като участието е на доброволен принцип и за

членство не се изискват членски или други парични вноски.

Връзка на Национална мрежа по Общата селскостопанска политика със Системата за знания и иновации в селското стопанство (СЗИСС)

Звеното за управление на Мрежата и неговите 28 регионални координатори ще осъществяват функции по създаване и заздравяване на връзките между земеделските стопани, неправителствени организации, администрацията, Национална служба за съвети в земеделието, висшите учебни заведения, професионалните гимназии обучаващите организации, научните институти и други участници в иновациите в областта на земеделието и развитието на селските райони на национално ниво. Мрежата ще съдейства за споделянето на знания между участниците в СЗИСС чрез организиране на информационни събития, представяне на добри практики за проекти, реализирани с подкрепа от ОСП, информация и разяснения за възможностите за подпомагане по ОСП. Мрежата ще подпомага внедряването и по-широкото разпространение на иновациите и дигитализацията, чрез:

·организиране на информационни събития между земеделските асоциации и научните институти/университети, (ССА включително) за представяне на планираните от науката иновационни проекти. Получаване на обратна връзка от земеделските стопани за възможностите за подобряване на пазарната ориентация и приложимостта на идейните проекти чрез по-доброто им синхронизиране с реалните проблеми на земеделските производители;

·набелязване на основни предизвикателства, посочени от фермерите, за преодоляване чрез иновативни проекти или цифрови технологии и очертаване на потенциални проектни идеи;

·представяне на възможностите за финансиране на проекти за иновации и дигитализация пред земеделския сектор, науката и партньори от сферата на информационните технологии, включително възможностите за формиране на оперативни групи;

·организиране и провеждане на учебни пътувания и за обмен на опит в чужбина, както и обмен с други мрежи в ЕС;

·разпространение на информация за одобрени проекти за иновации, етапа на тяхното изпълнение и резултатите от реализацията им в междинен или финален етап на изпълнението;

·привличане на партньори от сферата на информационните технологии и създаване на връзки между тях и земеделската общност. Обмен на информация за трудностите, които земеделските стопани срещат и предимствата на информационните технологии за тяхното преодоляване, за възможностите за дигитализиране на производствени и административни процеси в стопанствата и дейности, които могат да бъдат финансирани с инструментите на ОСП;

·под формата на платформи ще популяризира резултати и постижения, както и полезните взаимодействия между ЕЗФРСР и „Хоризонт Европа“, които следва да насърчават оптималното използване от ЕЗФРСР на резултатите от научни изследвания и иновации, и по-специално тези, произтичащи от програмата „Хоризонт Европа“ и проектите в рамките на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за „селскостопанска производителност и устойчивост“, водещи до иновации в сектора на селското стопанство и в селските райони;

·организиране и осигуряване на регулярни срещи между националната точка за контакт на програма „Хоризонт Европа“ и членовете на оперативните групи, които да се запознаят с текущи проекти по програма „Хоризонт Европа";

· организиране на информационни годишни събития с участието на оперативни групи към ЕПИ и заинтересовани страни в Системата за знания и иновации в селското стопанство, които търсят сътрудничество при кандидатстване по програма „Хоризонт Европа“.

Индикативен график за стартиране на Националната мрежа по ОСП:

12 месеца след одобряването от Комисията на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 г. (СПРЗСР) се създава Националната мрежа по ОСП.

Дейностите на Звеното за подпомагане на Националната мрежа по ОСП ще бъдат изпълнявани от:

• отдел към дирекция РСР – част от Управляващия орган на СПРЗСР;

или

• външен изпълнител, нает чрез обществена поръчка.

Следва да се отчете възможността от евентуално обжалване (съгласно Закона за обществените поръчки) на избора на изпълнител на обществената поръчка, което може да отнеме до няколко месеца, което да забави сключването на договор.

Индикативен дял от техническата помощ, определен за Национална мрежа по Общата селскостопанска политика - от бюджета на техническата помощ се заделя сума в размер **до 2%** за създаване и обслужване на Национална мрежа по общата селскостопанска политика.

4.5 Преглед на сътрудничеството, разграничаването и взаимно допълващите се елементи между ЕЗФРСР и други фондове на Съюза, с които се работи за селските райони

В продължение на започнатите действия през предходните програмни периоди, чрез изпълнението на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023 -2027 г. (СПРЗСР), България си поставя амбициозната цел да продължи активно дейностите по насърчаване на биопроизводството, използване на остатъците от първичното селскостопанско производство, преработвателната промишленост, използването на енергията от възобновяеми енергийни източници, засилване на сътрудничеството на земеделските стопани и преработватели с науката и неправителствения сектор, както и насърчаване на обученията.

Биоикономиката обхваща всички сектори и системи, които разчитат на биологични ресурси и включва и свързва всички първични производствени сектори, които използват и произвеждат биологични ресурси и всички икономически и индустриални сектори, които използват биологични ресурси и процеси за производство на храни, фуражи, продукти на биологична основа, енергия и услуги.

Както и в предишните програмни периоди, в Стратегическия план при интервенциите подпомагащи първичното селскостопанско производство и последващите дейности по преработката на суровините, е поставен акцент за производството на биологични суровини, както и тяхната преработка. В интервенциите са включени стимули чрез критериите за подбор, даващи предимство за инвестиции в дейности по оползотворяване на остатъците от селскостопанското стопанство (биомаса), производството на енергия от възобновяеми енергийни източници.

За първи път в Стратегическия план и в съответствие с Националния план за развитие на биологичното производство 2030, е обособена интервенция, която да подпомага създаването на биологични трайни насаждения или изграждането на биологични животновъдни стопанства, с което ще се даде тласък на производството на селскостопански продукти и здравословни храни, с по-висока добавена стойност и щадящи климата производства и технологии. Насърчаване потреблението на биологични продукти чрез повишаване доверието на потребителите и включването им като задължителен елемент от веригата на предлагане на храни в частни и обществени заведения, в детски градини, училища, социални и здравни заведения.

Разработена е и интервенция за подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации, която ще засили и разшири връзките между образователните, научните звена, областно, регионално и национално представителните браншови организации за производство и преработка на селско стопански продукти и бизнеса за разработването на съвместни механизми за практическото реализиране на „триъгълника на знанието“ (наука – образование – бизнес), подпомагащи сътрудничеството и създаването на оперативни групи в контекста на ЕПИ, или създаване на платформи, форуми и събития, които да улеснят обмена на опит между заинтересованите страни в рамките на Системата за знания и иновации в селското стопанство (AKIS), ще осигурят благоприятна среда и предпоставки за внедряване на различни форми на иновации в селското стопанство. Чрез финансирането на съвместни начинания между отделните участници в AKIS ще се осигури възможност за преодоляване на несигурността при въвеждането на иновативни решения в практиката, които насърчават използването на нови технологии, цифрови технологии, технологии оптимизиращи производствения цикъл и управление на стопанството, разработване на нови продукти, практики, дейности свързани с промяна на климата и др. Целенасочена подкрепа трябва да бъде ориентирана и към по-слабо застъпени иновативни решения, насочени към опазване компонентите на околната среда, нетехнологични

иновации и социални иновации, иновации, базирани на спецификите на секторните производства и разпространение на резултатите до по-голям брой участници.

Българското земеделие може да ускори своята конвергенция към ЕС и ръста на добавената стойност като заложи на иновационните решения за осигуряване на качествена и здравословна храна и обръщайки внимание на социалните и екологични аспекти от фермерската дейност.

Чрез интервенция „Консултанстки услуги и повишаване на консултантския капацитет“ се предвижда да се насърчи участието на земеделските стопани, областно, регионално и национално представителните организации за производство и преработка на селскостопански продукти, неправителствените организации и НССЗ в AKIS, което да разшири възможностите за споделяне, обмен и разпространение на знания и опит, включително в контекста на националната мрежа по Общата селскостопанска политика. За да се постигне това е необходимо да се мобилизират всички консултантски организации да участват в системата, вкл. експерт консултантите, предоставящи мобилни услуги за земеделските стопани в по-отдалечените райони на страната, както и национално и регионално представителните браншови организации, като ключови участници в AKIS. По този начин ще се осигури и съдействие на администрацията при изпълнение на политиките, насочени към повишаване на конкурентните предимства на селскостопанския отрасъл, включително чрез стимулиране на биоикономиката, в зависимост от специфичните очаквания на различните видове производства и структура на стопанствата, както и ще се стимулира внедряването на иновации в сектора.

Предвид наблюдаващата се тенденция преобладаваща част от собствениците и управителите на земеделските стопанства да нямат подходящо специализирано образование или обучение и да разчитат предимно на своя практически опит, в Стратегическия план е включена интервенция за „Професионално обучение и придобиване на знания“, чрез която земеделските стопани ще придобият знания относно целите за опазване на околна среда и климата, въвеждане на екологосъобразни селскостопански практики, биоразнообразие и др., които са в основата на биоикономиката. С интервенцията ще се стимулират организациите, предоставящи различни методи за трансфер на знания да предлагат форми и методи на обучение и повишаване на квалификация, които се доближават в максимална степен до потребностите на заетите в селскостопанския сектор, към обучителни дейности на селскостопански теми, включително такива, свързани с опазване компонентите на околната среда и към такива, които осигуряват получаване на познания в областта на иновациите, цифровите технологии и оптимизиране на дейностите чрез съвременни методи на производство.

Не на последно място към развитието на биоикономиката допринася и интервенцията за неземеделски дейности, чрез която ще се насърчава диверсификацията на икономиката в селските райони като се интегрират инвестиционните решения в икономическите сектори с ефект, целящ подобряването на околната среда и укрепването на регионалната конкурентоспособност (промишлени дейности в области за ново бизнес-развитие като биоикономика, кръгова икономика, въвеждане на чисти и възобновяеми енергийни източници за заместване на старите способи за използвана енергия в промишлените производства) и по този начин да се насърчава приносът на икономиката в селските райони към по-ефективно използване на природните ресурси.

Чрез заложените цели в СПРЗСР, България изпълнява препоръките, които се съдържат в Доклад от 2021 по Механизма за подкрепа на политиките в областта на биоикономиката, включително и отправя политическо послание за насърчаване разпространението на знания за биоикономиката, иновации и технологичен напредък в подкрепа на селското и регионалното развитие.

Подкрепата за инвестиции в земеделските стопанства по **Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. (ПРСР 2014-2020)**, **Национален план за възстановяване и устойчивост (НПВУ)** и **СПРЗСР** се допълва, без да се припокрива.

По отношение на НПВУ в частта „Устойчиво селско стопанство“ е предвидена като Инвестиция 1 „Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство“ („Фонда“).

Основна цел на Фонда е предоставяне на своевременна целева подкрепа на българските земеделски производители под формата на безвъзмездни средства за бързо възстановяване от последиците от COVID-19 пандемията, преодоляване на проблемите, които възпрепятстват

конкурентоспособността и устойчивостта на аграрния сектор и ускоряване на неговата адаптация към климатичните промени, екологизацията на производството, цифровата трансформация, подобряване на генетичните ресурси

Фондът се фокусира върху зелените и цифрови инвестиции и цели нарастване на броя на земеделските стопани, които успешно са адаптирали своите стопанства за справяне с предизвикателствата на зеления и цифров преход.

В рамките на Фонда ще се предоставя безвъзмездна финансова помощ за реализация на целеви инвестиции, за закупуване на материални и нематериални активи за прилагане на дейности, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда исмекчаване на последиците от климатичните промени, въвеждащи иновативни производствени и цифрови технологии, технологии за производство и организация в селското стопанство, за автоматизиране на работните процеси, за скъсяване на веригите на доставка и опазване на генетичните ресурси.

Няма да бъдат подпомагани разходи за инвестиции, насочени към привеждане в съответствие с изискванията на действащото законодателство.

Чрез реализацията на инвестиции в рамките на Фонда ще се надгради вече постигнатото по ПРСР 2014-2020 в посока по-екологосъобразно и основано на цифрови иновации развитие.

Подкрепата по Фонда е насочена в следните четири направления:

- **Направление „Инвестиции в технологична и екологична модернизация“**

Фондът се фокусира изцяло върху зелените и цифрови инвестиции и цели нарастване на броя на земеделските стопани, които успешно са адаптирали своите стопанства за справяне с предизвикателствата на зеления и цифров преход. И доколкото подкрепата по ПРСР има принос основно за подобряване на икономическа устойчивост на стопанствата (чрез инвестиции, насочени в по-голямата си част към повишаване на тяхната конкурентоспособност), то инвестициите по НПВУ ще надградят вече постигнатото, като допринесат за постигане на екологична устойчивост и цифрова трансформация на производствените структури, а оттам – и на сектора като цяло.

С инвестициите по настоящия проект ще се надградят инвестициите, които се финансират по линия на NextGenerationEU в рамките на ПРСР 2014-2020, като се цели постигане на допълняемост по двата инструмента.

В случай, че бенефициент вече е участвал за подкрепа по NextGenerationEU, ще може да кандидатства по Механизма за възстановяване, като надгради инвестицията си с друг тип оборудване, което допринася за по-добро използване на ресурсите и екологизиране на производствените практики.

- **Направление „Инвестиции в центрове за подготовка за предлагане на пазара и съхранение на плодове и зеленчуци“**

В СПРЗСР е предвидена интервенция „Сътрудничество за къси вериги на доставки“, която съгласно предвидения финансов разчет ще стартира на по-късен етап от направление „Инвестиции в центрове за подготовка за предлагане на пазара и съхранение на плодове и зеленчуци“ на НПВУ.

По интервенция „Сътрудничество за къси вериги на доставки“ ще се подпомагат дейности, свързани с директно предлагане на пазара на всякакъв тип селскостопанска продукция, докато в рамките на направление „Инвестиции в центрове за подготовка за предлагане на пазара и съхранение на плодове и зеленчуци“ ще се изграждат центрове, предназначени за подготовка на продукцията за продажба.

По отношение на дейностите, свързани със съхранение на плодове и зеленчуци, в случаите в които бенефициенти на помощта по двата инструмента са признати групи или организации на производители, при оценка на проектни предложения по интервенция „Сътрудничество за къси вериги на доставки“, които ще бъдат разглеждани след като проектите по НПВУ са договорирани и в процес на изпълнение, ще се извършва изрична проверка относно наличието на подпомагани инвестиции от такъв тип в рамките на НПВУ, с цел избягване на двойно финансиране.

- **Направление „Инвестиции за изграждане/реконструкция и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане и преценка на мъжки разплодни животни, в т. ч. добив на биологичен материал от тях“**

В СПРЗСР не се предвижда структуриране на специална интервенция за изграждане и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане и преценка на мъжки разплодни животни.

- **Направление „Инвестиции за ефективно управление на води в земеделските стопанства“**

Подкрепата цели по-ефективно използване на водните ресурси в земеделските стопанства, на базата на внедряване на водоспестяващи технологии, използване на пречистени отпадъчни води, автоматизиране на процесите на управление на водите, намаляване на загубите на вода и пр.

За недопускане на двойно финансиране на един и същ разход по различните инструменти ще се разработи и прилага механизъм за контрол на бенефициентите/крайни получатели на ниво разход. Бенефициент, получил подкрепа за конкретен разход по ПРСР, няма да бъде допустим за подпомагане за същия разход по НПВУ. Същият подход ще се приложи и по отношение на интервенциите по СПРЗСР.

Контролът ще обхване крайните получатели на помощта по всяко от четирите инвестиционни направления.

В НПВУ е заложена и Инвестиция 2: „Дигитализация на процесите от фермата до трапезата“ е предвидено изграждане на единна Електронна информационна система за обмен на данни между публичната администрация и икономическите субекти в сектора, с включени следните модули:

- Модул за употребата на препарати за растителна защита и торове чрез дигитализация на дневниците за тяхната употреба;

- Информационно-аналитичен модул за контрол на употребата на антимикробни ветеринарно медицински продукти чрез определяне на специфични референтни прагове на употреба за антимикробни средства /включително и за критично важни за лечение на заболявания при хората антимикробни класове - полимиксини, цефалоспорини и флуорохинолони/ при различни категории и видове продуктивни животни;

- Модул за проследяване „От Фермата до трапезата“ - от първичното производство до крайното потребление на принципа на уникален идентификационен код (QR код, баркод или др.) с цел информираност на потребителите и стимулиране производството на качествена и достъпна храна.

- Модул за онлайн обучение, вкл. съдържание на обучителните модули и консултации на земеделски стопани, едновременно с поддържането на информация, свързана със съвременнитехнологични и екологични решения за отглеждане на основни групи земеделски култури и селскостопански животни по конвенционален и биологичен начин в съответствие с изискванията за устойчиво използване на природните ресурси и адаптиране към климатичните промени;

- Мрежа за комуникация от полеви сензори и сензори за дъжд и разработване на модул за управление на данните, която да осигурява информация за почвена влага, температура на въздуха и почвата и количество на валежите.

Предвидените дейности по проекта не обхващат инвестиции в земеделските стопанства. Въвеждането на цифрови решения и технологии в земеделските стопанства ще се насърчава чрез включване на подходящи интервенции в СПРЗСР.

По НПВУ се предвижда създаване на Единна информационна система в земеделието, която ще интегрира информационните системи на администрацията и ще подобри предоставяните на земеделските стопани услуги. Подобни инвестиции за изграждане на единна информационна система не се предвижда да бъдат подпомагани със средства по СПРЗСР.

Същевременно се предвижда приемът на проекти по СПРЗСР да започне в края на 2023 г. или в началото на 2024 г., тоест след приключване на договарянето по НПВУ. Това ще позволи ефективен контрол върху бенефициентите на ниво инвестиция, за недопускане на двойно финансиране по СПРЗСР и НПВУ.

Описаният механизъм позволява да се постигане допълняемост на подкрепата по различните

инструменти, без това да доведе до риск от двойно финансиране.

Демаркация по Споразумението на партньорство

Демаркацията с **Програма за развитие на регионите 2021-2027 г. (ПРР**) е по секторен и териториален признак. Националната дефиниция определя като „селски райони“ общините, в които няма населено място с население над 15 000 души.

По ПРР и интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ ще бъдат финансирани огледални инфраструктурни мерки, като демаркацията ще бъде на териториална основа: С операциите по интервенция „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ (за улици, образователна инфраструктура, площи за широко обществено ползване, спортна инфраструктура, и обекти, свързани с културния живот) ще се подкрепят 215 селски общини, а по ПРР останалите 50 общини (10 големи общини по Приоритет 1, и 40 по Приоритет 2).

ПРР ще подкрепя интервенции на цялата територия на страната за мерките, които попадат извън обхвата на СПРЗСР като здравна инфраструктура, енергийна ефективност на жилищни сгради, туризъм, индустриални зони/паркове, пътна инфраструктура и устойчива мобилност.

С интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ ще се предоставя подкрепа за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях в 215 общини. ПРР ще финансира пътища I, II, III клас от републиканската пътна мрежа извън TEN-T мрежата на територията на цялата страна и IV клас на територията на градските общини в страната извън Трансевропейската пътна мрежа. Програмата за транспортна свързаност ще финансира проекти за развитие на пътната инфраструктура по протежение на Трансевропейската пътна мрежа.

За операции за енергийна ефективност демаркацията между интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ и ПРР и НПВУ се осъществява на проектна база. Схемата по НПВУ ще бъде пилотна и тя ще стартира преди да започне изпълнението на операциите по интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“.

При интервенция „Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони“, демаркацията между ПРР и СПРЗСР включително и по отношение на интервенцията „Изпълнението на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ е на основа допустими разходи, като ще се прави проверка за двойно финансиране на разходите преди одобрението на проектите.

Интервенция „Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони“ се демаркира и с Програма „Цифрова Европа“ на ниво операция. По СПРЗСР ще се предоставя подкрепа по операции, свързани с възстановяване, реставрация, ремонт или реконструкция на сгради с религиозно значение, дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства, в т.ч. закупуване и доставка на оборудване т.е с инфраструктура, а по Програма „Цифрова Европа“ се подпомага: дигитализация на културно наследство, устойчива мобилност, създаване на Единно европейско пространство на данните и прилагането на нови модели за събиране, обработка, използване и повторни използване, съхранение и сигурност на данните, съгласно Европейската стратегия за данните.

Програма „Образование“ за периода 2021-2027 г. (ПО)

По ПО ще се подкрепят меки мерки, насочени към предоставяне на качествено и приобщаващо образование във всички етапи на предучилищното и училищното образование и насочени към нуждите на пазара на труда, професионалното образование и обучение и висшето образование, а с интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ ще се предоставя подкрепа за образователна инфраструктура в селските райони. По този начин е осигурена допълняемост между интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ и ПО по отношение на операциите, свързани с образованието.

Инвестициите, свързани с образователна инфраструктура, които ще се финансират от ЕФРР, са планирани да се осъществят чрез ПРР. Демаркацията по отношение на образователната инфраструктура между ПРР и СПРЗСР е на териториална основа.

Програма „Околна среда“ (ПОС)

Интервенции, свързани с управление на водите:

По интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ ще се подкрепят дейности за изграждане, реконструкция и рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения само в агломерации с под 2 000 е.ж. от селските райони, както и дейности за доизграждане, без ново строителство на канализационна мрежа в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони. ПОС ще финансира инвестиции за ВиК в агломерации с над 10 000 е.ж. извън селските райони, а по НПВУ ще се подкрепят мерки за подобряване на водоснабдяването и пречистването на отпадъчни води в агломерации между 2 000 и 10 000 е.ж. извън селските райони. Демаркацията както с ПОС, така и с НПВУ, е по отношение на броя на е.ж. в населеното място.

Интервенции, свързани с управление на отпадъците:

ПОС ще подкрепя инвестиции по отношение подобряване управлението на битовите отпадъци в съответствие с йерархията на управлението на отпадъците; информационни кампании/демонстрационни проекти, насочени към превенция образуването на битови отпадъци. Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 - 2027 г. ще подкрепя инвестиции за правилното съхранение и използване на животински отпадъци и инвестиции за изграждане на нови и реконструкция на съществуващи производствени мощности за преработка на вторични продукти, отпадъци, остатъци и други суровини в биоенергия в земеделските и горските стопанства и преработвателните предприятия, както и за инвестиции за улесняване на доставките и използване на възобновяеми източници на енергия от вторични продукти, отпадъци, остатъци и други нехранителни суровини за целите на биоикономиката.

Интервенции, свързани с опазване на Натура 2000 и биоразнообразието:

Приоритет 3 „Биологично разнообразие“ по ПОС е насочен към подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване.

Допълняемост на мерките в рамките на Приоритет 3 „Биологично разнообразие“ ще се осигури чрез изпълнението на мерки от Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000, които се подкрепят от други източници на финансиране. Рамката идентифицира мерки, както и източниците за тяхното финансиране – програми, съфинансирани от фондовете в рамките на Кохезионната политика, национален бюджет, **Общата селскостопанска политика** и др., като по този начин се гарантира както синергичния ефект по отношение подобряване природозащитния статус на видове и типове природни местообитания, така и осигуряването на демаркация по отношение отделните предвидени интервенции.

Между ПОС и СПРЗСР са заложени и ясни демаркационни линии, които могат да бъдат подкрепени с конкретни примери:

СПРЗСР ще подкрепя мерки/действия за поддържане и предотвратяване на деградационните процеси, както и мерки за подобряване на местообитанията и птици в земеделските земи, попадащи в защитените зони и мерки за подобряване на природозащитния статус на горските природни местообитания чрез въвеждане на доброволни ограничения и лесовъдски практики за устойчиво управление на горските местообитания.

За горски територии в обхвата на Натура 2000 ще се прилага интервенцията „Подпомагане по Натура 2000 за гори“, която предвижда обезвъзмездяване за пропуснатите ползи, в следствие на забраните, за които има издадени заповеди с разписани конкретни забрани/режими/ограничения за горскостопански дейности.

Демаркацията се изразява в това, чеСПРЗСР поема компенсирането на собствениците и

управителите на горски територии в Натура 2000 за пропуснатите ползи, а ПОС поема предвидените в тези територии инвестиции.

В СПРЗСР са предвидени интервенции, които компенсират кандидатите за ограничения и поетите задължения при извършване на земеделската дейност върху обработваните и поддържани земеделски земи. Дейностите са свързани изцяло с извършване на селскостопанска дейност и в тази връзка идентични дейности не са обхванати от ПОС или други инструменти. По този начин на практика са избегнати предпоставки за двойно финансиране на разходи.

Важно е да се подчертае, че елиминиране на риска от двойно финансиране ще бъде осигурено още на етап предварителен подбор от всеки Управляващ орган преди подписване на договорите за предоставяне на БФП.

Интервенции, свързани с превенция и управление на риска:

ПОС ще подкрепя създаването на Национална система за управление на водите в реално време, чиято основна задача е да предоставя необходимата информация за управление на водите и да осигурява навременно предупреждение при наводнения и засушаване. Ще се финансират и мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения, насочени към укрепване на бреговете в населените места, вкл. екосистемно базирани решения. Предвидени са и инвестиции за превенция и управление на риска от свлачища. СПРЗСР ще подкрепя мерки, свързани с управление на риска само в селското стопанство.

Приоритет 4 „Риск и изменение на климата“ от ПОС

Освен мерките, насочени към повишаване подготвеността на населението за реакция и пригорски пожари, повишаване на информираността, ПОС подкрепя осигуряването на наземен капацитет за борба с горските пожари, който ще покрие нуждите на територията на цялата страна. С планираните мерки, които ще бъдат финансирани по линия на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони ще бъде осигурен цялостен подход, насочен към рисковете от горски пожари. СПРЗСР се съсредоточава върху превенцията, свързана с борбата с горските пожари чрез мерки, идентифицирани в годишните планове за защита от пожари, в т.ч. мониторинг на пожарите, залесяване и възстановяване, допринасящи за адаптацията и борбата с изменението на климата.

Многогодишен национален стратегически план за аквакултурите в България (2021-2027)

Основното разграничаване с Многогодишен национален стратегически план за аквакултурите в България (2021-2027г.) ще е според вида на дейностите.

Основна допълняемост със СПРЗСР ще се постигне чрез прилагането на подхода ВОМР.

ВОМР ще се прилага на територията на цялата страна (включително селските райони и териториите със специфични характеристики, определени в Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 – 2025 г.), с изключение на градовете с население над 30 000 жители, в техните строителни граници. За населените места, на чиито територии се прилага подходът ВОМР и които са подпомагани от „Програма за развитие на регионите“ 2021 – 2027 г., се прилага демаркация на ниво инвестиция.

Подходът ВОМР получава подкрепа от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и като допълващо финансиране - от Европейския фонд за регионално развитие и Европейския социален фонд +, с участието на програми „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“, „Развитие на човешките ресурси“, „Образование“ и „Околна среда“ с финансиране в размер на до 2% от бюджета на всяка програма, както и финансиране от СПРЗСР в размер на 8% от неговия бюджет.

Подпомагането на стратегиите за ВОМР по ЕФМДРА се осъществява единствено чрез ПМДРА и цели местните общности да използват по-пълноценно своите възможности, предлагани от устойчивата синя икономика, превръщайки ги в основа за развитието на екологичните, културните, социалните и човешките ресурси, диверсификацията и постигането на целите на Общата политика в областта на рибарството.

Допълняемост между СПРЗСР и Програма „Техническа помощ“ 2021-2027 (ПТП)

Допълняемост между СПРЗСР и ПТП е обезпечена в частта по осигуряване на обучения за администрацията, кандидатите и бенефициентите. По СПРЗСР обученията ще са с оглед подпомагане прилагането, наблюдението и оценките на Плана, докато по ПТП обученията ще са с хоризонтална насоченост, т.е. тяхната цел ще е обучения по хоризонтални/междусекторни области за всички участници от Системата, ключови бенефициенти, организации, изпълняващи финансови инструменти и партньори по програмите от Споразумението за партньорство.

Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 (ПРЧР)

Професионално обучение и придобиване на знания – подкрепата по СПРЗСР ще се предоставя за земеделски стопани и лица, ангажирани в сектора на селското и горското стопанство, за дейности, свързани с професионално обучение и придобиване на умения в областта на земеделието и горите. Такива мерки няма да бъдат финансирани от ПРЧР. По ПРЧР могат да бъдат финансирани обучения за безработни лица в областта на селското стопанство и горите.

СПРЗСР ще финансира дейности за насърчаване и подпомагане на зеления и цифровия преход в областта на селското и горското стопанство. Тези сектори няма да бъдат подкрепяни по ПРЧР, а земеделските стопани няма да бъдат бенефициенти по ПРЧР за присъщата им дейност.

По Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ за периода 2021-2027 г. (ПКИП)

Подкрепата по ПКИП и СПРЗСР е взаимно допълваща се по отношение на иновациите, развитието на МСП сектора и енергийната ефективност, като демаркацията между двете програми се основава на териториалния обхват, допустимите сектори, целевите групи и бенефициенти и видовете дейности, включени в обхвата на съответните приоритети.

Специална демаркация между СПРЗСР и ПКИП ще бъде направена по отношение на подкрепата за преработка на дървесина.

В СПРЗСР подпомагането на преработка на дървесина е предвидено само по интервенция „Първична преработка на дървесина“.

Основното изискване, поставено в Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони, както и в Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство, е: „*Инвестициите, свързани с използването на дървесина като суровина или като източник за производство на енергия, се ограничават до всички стопански операции, предхождащи промишлената преработка*.“

Прилагайки новата интервенция по СПРЗСР, спазването на това изискване ще продължи. Самата интервенция предлага следните условия:

1. Допустими за подпомагане бенефициенти са микро-, малки и средни предприятия;
2. Допустими за подпомагане дейности са:

- Изграждане, придобиване или подобрение на сгради и други недвижими активи необходими за първичната преработка на дървесина, както и закупуването на земя, на стойност до 10 % от допустимите разходи, когато е пряко свързана с изпълнението на проектното предложение;

- Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за първична преработка на дървесината, както и други работни операции, предхождащи индустриалната преработка, както следва:

- бичене на обла дървесина;
- сушене и импрегниране на дървен материал;
- фасониране на дървен материал;
- производство на дървесен талаш, дървесно брашно, технологични трески, дървесни пелети, бриклети и брикети от необработени дървени материали, вършина и други дървесни отпадъци;
- производство на колове или колчета: белене, цепене, заостряне, пакетиране;
- производство на дърва за горене: рязане, цепене, складиране, сушене и пакетиране.

Подпомагането по интервенцията ще бъде по правилото „**de minimis**“.

Изхождайки от условията, които предлага интервенцията, предлагаме демаркацията да бъде в следните направления:

1. Първичната преработка на дървесина, която включва изброените по-горе дейности, се подпомага по СПРЗСР. Всякаква друга дейност, която включва преработка на дървесина, се подпомага по ПКИП.

По отношение на машините с възможност за двойна употреба, ще бъде разглеждан бизнес плана и по-точно крайният продукт, с който предприятието излиза на пазара. В случай, че крайният продукт е резултат от дейностите, описани по-горе като първична преработка на дървесина, то подпомагането е по СПРЗСР. Ако не попада – по ПКИП.

2. Микро, малки и средни предприятия за първична преработка ще се подпомагат по СПРЗСР, а големите - по ПКИП.

Подходът „Водено от общността местно развитие“

Структурата на прилагане на подхода ВОМР и координацията между програмите, осигуряващи финансиране на подхода ВОМР, съгласно ЗУСЕФСУ, се определя с нормативен акт на Министерски съвет, който ще регулира обществените отношения за програмен период 2021 – 2027 г. За програмен период 2023 – 2027 г. подхода ВОМР/ЛИДЕР получава подкрепа от ЕЗФРСР и като допълващо финансиране - от ЕФРР и ЕСФ+.

Подходът ВОМР/ЛИДЕР се прилага на териториален принцип на подрегионално ниво – ниво община, част от община или група от съседни общини, с обхват на населението между 10 000 и 150 000 жители.

Подходът се прилага на територията на цялата страна (включително селските райони и териториите със специфични характеристики, определени в Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013–2025 г.) с изключение на населените места с население над 30 000 жители, в техните строителни граници.

За населените места, на чиито територии се прилага подходът ВОМР/ЛИДЕР и които са подпомагани от „Програма за развитие на регионите“ 2021–2027 г., се прилага демаркация на ниво инвестиция. За една и съща по обхват територия се одобрява една стратегия за ВОМР/ЛИДЕР, като подпомагането по ЕЗФРСР е задължително.

Всяка МИГ включва в състава си най-малко една община от селските райони.

Подходът, финансиран от ЕФМДРА, се прилага само за територии, обвързани с риболов или аквакултури с цел стимулиране на растежа на устойчива синя икономика и насърчаване на развитието на риболовни и аквакултурни общности в крайбрежните и вътрешните райони. Балансираното териториално развитие ще бъде постигнато чрез създаване на полицентрична мрежа от градове и насърчаване на икономическия растеж чрез използване на специфичния потенциал на териториите.

Във връзка с одобреното Споразумение за партньорство и по-конкретно цел на политиката 5: *Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчиво и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и местните инициативи* (ЦП 5) се предвижда ясна координация, разграничение и области на допълване между фондовете и, където е приложимо, координация между националните и регионалните програми. Осигуряването на допълване и синергия на секторно и регионално ниво ще гарантира ефективността на средствата, инвестирани чрез фондовете на Споразумението за партньорство. Инвестициите в инфраструктура в подкрепа на секторните политики ще бъдат направени въз основа на предварително картографиране на нуждите на място. Пакетите ще включват комбинация от инфраструктурни инвестиционни проекти, съчетани с подходящи „меки“ мерки, търсещи допълване с между фондовете - ЕФРР, КФ и ЕСФ програми, СПРЗСР и националния бюджет. В рамките на ЦП 5 ще се подпомагат предимно инфраструктурни инвестиции, които ще допълват инвестициите по останалите цели на политиката, търсейки пресечната точка между националните секторни стратегии и местните нужди и приоритети чрез съответствие с картите на нуждите от съответни услуги. Мерките ще бъдат насочени към подобряване и развитие на здравните и социалните услуги, образованието,

професионалното обучение, културата, спорта и туризма, устойчивата градска мобилност, цифровата и безопасна транспортна свързаност, кръговата икономика, енергийната ефективност, достъпът до адекватни жилищни условия, достъпът до качествени публични услуги, мерки за подобряване на качеството на околната среда (включително зелена инфраструктура), мерки за насърчаване на икономическата активност (включително инвестиции в техническа инфраструктура за развитие на индустриални зони или друга инфраструктура за развитие на икономически дейности и подпомагане на иновациите и развитието на МСП) и за създаване на условия за растеж на синята икономика, насърчаване на крайбрежните общности, устойчиво използване на морските ресурси, диверсификация на доходите в крайбрежните райони.

Предвид описаното в настоящия раздел, е важно да бъде въведен ясен механизъм за обезпечаване на полезни взаимодействия между СПРЗСР и програмите, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионния фонд и ЕФМДРА, респ. за избягване на двойно финансиране. За целта са предвидени действия, както следва:

- **Въвеждане на адекватно разграничаване на ниво дейност**. След одобрението на СПРЗСР ще бъде обезпечено адекватно разграничаване на ниво дейност в нормативната уредба или в насоките, или друг документ, определящ условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти, включително чрез извършване на кръстосани проверки от УО/РА и деклариране на конкретни обстоятелства в тази връзка от кандидата.

- **Извършване на проверки за двойно финансиране с другите фондове**. Честотата и естеството на тези проверки ще бъде регламентирано в нормативната уредба или в насоките, или друг документ, определящ условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти; във всички фази на проектния цикъл (избор на дейност, интервенция, наблюдение и оценка на изпълнението).

- **Междуведомствени работни групи**. След одобрението на СПРЗСР при необходимост ще бъдат съставени междуведомствени работни групи, които да координират въпросите по демаркацията и допълняемостта между СПРЗСР и програмите, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионния фонд и ЕФМДРА.

- **Осигуряване на информация за бенефициентите**. С това следва да се гарантира повишаване на разбирането на бенефициентите и приемането на техните задължения и ангажименти конкретно с цел избягване на припокриване на дейности и на двойно финансиране.

4.6 Финансови инструменти

4.6.1 Описание на финансовия инструмент

През месец ноември 2021 г. беше извършена Предварителна оценка на финансови инструменти по Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 – 2027 г. (СПРЗСР), която идентифицира неоптимални инвестиционни ситуации, даващи основание за прилагане на финансови инструменти в сектора на земеделието.

Сектор Земеделие се различава от другите сектори в икономиката по вида на активите и източниците за тяхното финансиране. Възможностите за външно финансиране са ограничени от вида на активите, с които предприятията оперират. В много случаи залог на продукция, машини, живи животни или селскостопански сгради не са приемливи за финансиращите институции или се приемат, но при значително намалени оценки на стойността на активите. Добрите практики изискват финансирането да бъде обосновано на база очакваните приходи от дейността, но при земеделските стопанства доходите са свързани с редица рискове, както свързани с климата и времето, така и с пазарните условия.

Според предварителната оценка за прилагане на финансови инструменти, достъпът до финансиране представлява значителна трудност за българските фермери. У нас 22% от анкетираните по време на извършване на оценката посочват достъпа до финансиране за инвестиции като основен проблем, при средни стойности за ЕС от 12%. При достъпа до финансиране за оборотен капитал затрудненията са за 19%, при средни стойности от 10 % в ЕС. При проучването за предприятията извън сектор земеделие (SAFE report), затруднения в достъпа

до финансиране у нас срещат едва 6%, при средна стойност за ЕС в размер на 10%.

Изготвената Предварителна оценка за прилагане на финансови инструменти по СПРЗСР, извежда финансов недостиг при секторите в обхвата на СПРЗСР в размер на 2,382 млрд. лева.

Анализът, извършен в рамките на предварителната оценка показва, че с оглед спецификите на сектор „Земеделие“, нуждите от подкрепа при достъпа до външно финансиране, възможностите на финансовите институции и реализираните до момента финансови инструменти както в България, така и в други страни членки, най-подходящ за прилагане финансов продукт би бил гаранционна схема за отпуснати инвестиционни заеми и заеми за оборотни средства. Изборът на гаранционна схема е осъществен въз основа на констатирани неоптимални инвестиционни ситуации и инвестиционни нужди на потенциалните бенефициери по СПРЗСР.

Предвиденият финансов продукт допълва действащите към момента на пазара инструменти, както следва:

- Финансов инструмент, прилаган от „Фонд Мениджър на финансовите инструменти в България“ ЕАД (кредитна схема) по Програма за развитие на селските райони за периода 2014-2020 година и;

- Финансов инструмент, прилаган от Националния гаранционен фонд (гаранционна схема с индивидуално одобрение и без лимит на загуби), чиито ресурси се използват повторно в рамките на същия финансов инструмент в съответствие с целите и политиката на Програма за развитие на селските райони за периода 2007-2013 година.

Предлаганият финансов продукт по СПРЗСР ще има фокус върху микропредприятията, младите фермери и малките стопанства.

Чрез прилагането на финансов инструмент при предвидения коефициент и мултиплициране на финансовите средства в размер на 3,1 пъти, установен въз основа на консервативна предварителна оценка на риска, ще бъде постигнато удовлетворяване на финансовия недостиг в частична степен, като положителния ефект ще рефлектира пряко върху финансовата стабилност и конкурентоспособността на земеделските стопанства в страната.

1.Тип на изпълнение:

Финансовите инструменти ще бъдат възложени за изпълнение на субект, изпълняващ изискванията на чл. 59 от Регламент № 2021/1060. Функциите по изпълнение на финансовия инструмент ще бъдат възложени чрез сключване на финансово споразумение между Управляващия орган, Разплащателна агенция и избрания субект.

Финансови посредници по прилагане на инструмента са финансови и кредитни институции, лицензирани/регистрирани да извършват съответната дейност на територията на Република България. Предвижда се подкрепа чрез финансов инструмент с Техническа помощ и лихвена субсидия, комбинирани в една операция, при спазване на изискванията на РСП, РОР и приложимото законодателство за държавни помощи и без такса за финансовите посредници и крайните получатели.

2.Вид на предлаганите финансови продукти:

Предвидена е гаранционна схема за кредити под формата на:

1. гаранционна схема с 80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа, за микро, малки и средни предприятия, извършващи селскостопански дейности и преработка на земеделски продукти, земеделски стопани или микропредприятия, извършващи неселскостопанска дейност в селските райони, както и дейности за сътрудничество по подхода ЛИДЕР. Изискуемото обезпечение се определя спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници с приоритет на използване на активите, придобивани със средства от отпуснатите кредити. Допустими са новоотпуснати инвестиционни заеми (вкл. финансов лизинг) и заеми за оборотни средства, включително самостоятелни заеми за оборотен капитал.

Индивидуалните лимити по гарантирани заеми - инвестиционни и за оборотен капитал по интервенцията ще бъдат прилагани в зависимост от резултатите от извършена актуализация на предварителната оценка за нуждата от прилагане на финансови инструменти по СПРЗСР 2023 – 2027 г. и в съответствие с приложимите тавани за подкрепа съгласно чл. 58, пар. 2 от Регламент №

2021/1060 и насоките на ЕК относно държавната помощ за финансовите инструменти.

Максимален матуритет на заемите – 120 месеца за инвестиционни кредити и 60 месеца за оборотни заеми. Минимален матуритет на заемите – 12 месеца.

Размер на собственото участие при инвестиционни кредити: спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници.

Процедура за включване – на портфейлен принцип;

Максималните нива на подпомагане при комбинация между безвъзмездни средства и брутен еквивалент на безвъзмездната помощ от финансовия инструмент, не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Допустимо е подпомагане при комбинация между безвъзмездни средства и финансов инструмент без припокриване между разходите и при спазване на правилата за недопускане на двойно финансиране:

- Безвъзмездните средства не може да се използват за възстановяване на подкрепа, получена от финансови инструменти.

- Финансовите инструменти не може да се използват за предварително финансиране на безвъзмездни средства.

Допустимо е подпомагане с финансов инструмент на кандидати както със самостоятелни заеми, така и заеми за съфинансиране на проекти, одобрени за подпомагане с безвъзмездни средства по определените в т. 3 интервенции на СПРЗСР.

В случай, когато подпомагането се предоставя под формата на финансови инструменти, критериите за подбор, съгласно член 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115 не са приложими. Изборът на крайни получатели се извършва под отговорността на субектите, изпълняващи финансовия инструмент.

Кандидати, отговарящи на условията за допустимост по интервенцията, могат да получат подкрепа под формата на финансов инструмент независимо от това дали имат или не одобрен проект със сключен договор за БФП по интервенцията.

Размерът на подпомагането с финансов инструмент на ниво бенефициент се изчислява от избраните финансови посредници, при спазване на допустимите максималните нива на подпомагане, съгласно актуалната предварителна оценка и в съответствие с Регламент № 2021/2115.

3.Изисквания за допустимост:

Допустими за подпомагане чрез финансов инструмент са проекти, които:

- са устойчиви и финансово жизнеспособни;

- проекти със или без съфинансиране с безвъзмездни средства, отговарящи на изискванията и условията по следните интервенции:

a. Инвестиции в земеделските стопанства, включително за инвестиции, насочени към опазване компонентите на околната среда;

b. Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, включително за инвестиции, насочени към опазване компонентите на околната среда ;

c. Инвестиции занеселскостопански дейности в селските райони;

d. Подпомагане в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие към крайни получатели по проекти, отговарящи на целите на посочените от т. а. до т. е. интервенции.

Допустими за подпомагане с финансов инструмент са земеделски стопани и/или групи и организации на производители, микро, малки и средни предприятия, извършващи преработка на първична земеделска продукция, както и земеделски стопани и/или микропредприятия, извършващи неземеделски дейности в селските райони, отговарящи на изискванията за допустимост от посочените по-горе интервенции;

В допълнение на посочените като допустими разходи за подкрепа с безвъзмездна помощ в съответните интервенции и в съответствие с чл.73, пар.3, ал.2 от Регламент (ЕС) №2021/2115, за финансиране с ФИ са допустими:

·закупуване на земя на стойност над 10 % от общите допустими разходи от млади земеделски стопани;

·закупуване на животни;

·закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане;

·инвестиции в широкомащабна инфраструктура;

·покупка на машини, съоръжения и оборудване втора употреба;

·оборотен капитал; разходите за управление и таксите, свързани с прилагането на финансовия инструмент в съответствие с приложимото законодателство;

·разходи за ДДС на активи, придобити чрез финансовия инструмент и др., които са допустими съгласно правото на ЕС;

4.Ползи за крайните бенефициенти от прилагане на финансов инструмент:

Предимствата на финансов инструмент под формата на гаранции включват:

1.Гаранционната схема предоставя възможност за постигане на по-високи нива на мултиплициране на предоставения ресурс. По-високите нива на ливъридж намаляват брутния еквивалент на помощта към крайните бенефициери, което е от значение при реализирането на ФИ в комбинация с проект с безвъзмездно финансиране.

2.Лимитът за плащане на ниво портфейл ще позволи прилагането на висок процент на покритие на гаранцията, при запазване на оптимални нива на риск.

3.Финансовите институции са ликвидни и предпочитат прилагането на гаранционни инструменти.

4.Акцентът върху малките фермери, малките предприятия от сектор храни и напитки и микропредприятията в селски райони създава предпоставки за намаляване на риска при тяхното търсене на финансиране, което е ключово за тяхната устойчивост.

5.Достатъчен потенциал по схемата от гледна точка на брой предприятия (287 хиляди) и размер на финансовия недостиг (1.8 млрд. лева). Капацитетът на ФИ е за покриване на 204,3% от финансовия недостиг.

6.По-малките предприятия са по-малко чувствителни към цената на финансирането. При тях водещо при избора на институция е предполагаемия шанс за одобрение на финансирането, като цената и изградените взаимоотношения са на по-заден план.

7.Допълняемост с останалите ФИ на пазара. Този нов финансов инструмент реално ще действа не като основен и водещ, а като допълващ на вече наличния на пазара финансов инструмент, успешно предлаган от Национален Гаранционен Фонд (част от Групата на Българска Банка за Развитие) чрез остатъчните ресурси след приключването на програмния период от първата гаранционна схема, стартирала през 2015 г. със средства по ПРСР 2007-2013. На ниво ЕС, част от инструментите предлагани от ЕИФ на пазара покриват сектори и бенефициери в обхвата на СПРЗСР.

5.Териториален обхват: на територията на цялата страна.

6.Контрол, мониторинг и докладване:

Субектът, изпълняващ финансовият инструмент извършва текущ мониторинг, насочен към финансовите посредници и кредитите, включвани в гарантирания портфейл на база подписани финансови споразумения. Коригиращите мерки ще бъдат дефинирани на ниво портфейл или индивидуален кредит. На ниво портфейл, основният риск при реализацията на ФИ е свързан с ниските нива на усвояване на заделения ресурс от страна на финансовите посредници. Коригиращи мерки ще бъдат свързани с включване на условия за намаляване на договорения ресурс при неспазване на сроковете за формиране на портфейл и преразпределение на ресурса към други посредници. На ниво крайни бенефициери, мониторингът е насочен към спазване критериите за допустимост. В подписаните финансови споразумения ще бъдат предвидени случаите, при които субектът, изпълняващ финансовият инструмент ще има право да изключва кредити от гарантирания портфейл. Освен субектът, изпълняващ финансовият инструмент, кредитите подкрепени с ресурс от ФИ могат да бъдат проверявани от Управляващия орган на ниво субект, изпълняващ финансовият инструмент и финансови посредници, Разплащателна агенция, Сертифициращия орган, Европейска комисия, както и от Сметна палата на Република България или Европейската сметна палата.

4.7 Общи елементи за видовете интервенции за развитие на селските райони

4.7.1 Списък на недопустимите инвестиции

Списък на недопустимите инвестиции и категории разходи:

1. закупуване на права за селскостопанска продукция и закупуване на права за получаване на плащане;

2.закупуване на земя на стойност над 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, с изключение на закупуване на земя с цел опазване на околната среда и опазване на богатите на въглерод почви, или закупуване на земя от млади земеделски стопани чрез използване на финансови инструменти; при финансовите инструменти този таван се прилага за допустимите публични разходи, изплащани на крайния получател или, в случай на гаранции — до размера на базовия заем;

3.закупуване на животни и закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане с цел, различна от:

-възстановяване на земеделския или горския потенциал след природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофално събитие;

-предпазване на селскостопанските животни от големи хищници или от използването им в горското стопанство вместо машини;

-отглеждане на застрашени породи съгласно определението в член 2, точка 24 от Регламент (ЕС) 2016/1012 на Европейския парламент и на Съвета (45) в рамките на задълженията, посочени в член 70; или

-опазване на сортове растения, застрашени от генетична ерозия, в рамките на задълженията, посочени в член 70;

4.лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездни средства, отпуснати под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;

5. инвестиции в широкомащабна инфраструктура, както е определена от държавите членки в стратегическите им планове по ОСП, която не е част от стратегиите за водено от общностите местно развитие, установени в член 32 от Регламент (ЕС) 2021/1060, с изключение на инвестиции в широколентова инфраструктура и превантивни действия за защита от наводнения или защита на бреговете с оглед на ограничаване на последиците от възможни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофални събития;

6.инвестиции в залесяване, които не са съвместими с целите, свързани с околната среда и климата, в съответствие с принципите за устойчиво управление на горите, разработени в общоевропейските насоки за залесяване и повторно залесяване.

7. инвестиции и дейности, които не са в съответствие с мерките и условията, посочени в становището за екологична оценка на Стратегическия план.

8. съгласно становище по ЕО на СПРЗСР планове, програми, проекти и инвестиционни предложения или техни изменения, произтичащи от СПРЗСР 2023-2027 г., да се одобряват само след произнасяне с акт на компетентните органи по околна среда по реда и условията на глава шеста от ЗООС и/или чл. 31 на ЗБР и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт.

Т.1, 3 и 5 не се прилагат, в случай че подпомагането се предоставя чрез финансови инструменти.

Недопустими разходи, приложими за интервенции по чл. 73 и чл. 74 от Регламент (ЕС) №2021/2115:

1. Разходи за закупуване и/или инсталиране на оборудване, машини и съоръжения втора употреба;

2. Разходи за закупуване на лизинг на недвижима собственост;

3. Разходи за данък върху добавена стойност (ДДС), с изключение на невъзстановим ДДС, когато е поет действително и окончателно от кандидатите;

4. Оперативни разходи, включително разходи за поддръжка, наеми, застраховка, както и други разходи, възникнали при изпълнение на договори за лизинг, марж/печалба за лизингодателя, разходи за лихви, разходи за неустойки и такси, режийни разходи;

5.Разходи за банкови такси, разходи за гаранции, изплащане и рефинансиране на лихви.

6. Разходи за принос в натура.

7. Разходи за изследвания за разработване на нови продукти, процеси и технологии.

8. Разходи за търговия на дребно, с изключение на интервенциите, за които е допустимо предоставянето на подкрепа за този тип дейност;

9. Разходи за закупуване, включително чрез финансов лизинг, на нови машини и оборудване, включително компютърен софтуер, за частта над пазарната им стойност.

10. Разходи за сертификация по HACCP (Анализ на опасностите и контрол на критичните точки) и по други международно признати стандарти.

11. Разходи, които представляват обикновена подмяна.

12. Разходи, свързани с плащания в брой.

13. Общи разходи, извършени преди 01.01.2023 г.

14. Закупуване на превозни и транспортни средства, с изключение на специализирани такива, в зависимост от допустимите за подпомагане дейности по съответната интервенция.

4.7.2 Определение на селските райони и приложимост

Новата национална дефиниция определя като „селски райони" общините, в които няма населено място с население над 15 000 души. Съгласно тази дефиниция, 215 общини от общо 265 общини в България са класифицирани като селски район.

1. Списък на общините в обхвата на новата дефиниция за „селски район"

приложим за интервенция „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони":

Област
Общини
Видин
Белоградчик; Бойница; Брегово; Грамада; Димово; Кула; Макреш;Ново село; Ружинци;
Чупрене
Враца
Бороване;Бяла Слатина; Козлодуй; Криводол; Мездра; Мизия; Оряхово; Роман; Хайредин
Ловеч
Априлци; Летница; Луковит; Тетевен; Угърчин;
Ябланица
Монтана
Берковица; Бойчиновци; Брусарци; Вълчедръм; Вършец; Георги Дамяново;
Медковец; Чипровци; Якимово
Плевен
Белене; Гулянци; Долна Митрополия; Долни Дъбник; Искър; Кнежа; Левски; Никопол; Пордим; Червен бряг
Велико Търново
Елена; Златарица; Лясковец; Павликени; Полски Тръмбеш; Стражица; Сухиндол
Габрово
Дряново; Трявна
Разград
Завет; Исперих; Кубрат; Лозница; Самуил; Цар Калоян
Русе

Борово; Бяла; Ветово; Две могили; Иваново; Сливо поле; Ценово
Силистра
Алфатар; Главиница; Дулово; Кайнарджа; Ситово;Тутракан
Варна
Аврен; Аксаково; Белослав;Бяла; Ветрино; Вълчи дол; Девня; Долни чифлик; Дългопол; Провадия; Суворово
Добрич
Балчик; Генерал Тошево; Добрич-селска; Каварна; Крушари; Тервел; Шабла
Търговище
Антоново; Омуртаг; Опака; Попово
Шумен
Велики Преслав; Венец; Върбица; Каолиново; Каспичан; Никола Козлево; Нови пазар; Смядово; Хитрино
Бургас
Камено;Малко Търново; Несебър; Поморие; Приморско; Руен; Созопол;Средец; Сунгурларе; Царево
Сливен
Котел; Твърдица
Стара Загора
Братя Даскалови; Гурково; Гълъбово; Мъглиж; Николаево; Опан; Павел баня; Раднево; Чирпан
Ямбол
Болярово; Елхово; Стралджа; Тунджа
Благоевград
Банско; Белица; Гърмен; Кресна; Разлог; Сатовча; Симитли; Струмяни; Хаджидимово; Якоруда
Кюстендил
Бобов дол; Бобошево; Кочериново; Невестино; Рила; Сапарева баня; Трекляно
Перник
Брезник; Земен; Ковачевци; Радомир; Трън
София
Антон; Божурище; Годеч; Горна Малина; Долна баня; Драгоман; Елин Пелин; Етрополе; Златица; Ихтиман; Копривщица; Костенец; Костинброд; Мирково; Пирдоп; Правец; Своге; Сливница; Чавдар; Челопеч
Кърджали
Ардино; Джебел; Кирково; Крумовград; Момчилград; Черноочене
Пазарджик
Батак; Белово; Брацигово; Сърница; Лесичово; Ракитово; Септември; Стрелча;
Пловдив
Брезово; Калояново; Кричим; Куклен; Лъки; Марица; Перущица; Първомай; Раковски; Родопи; Садово; Сопот; Стамболийски; Съединение; Хисаря
Смолян
Баните; Борино; Девин; Доспат; Златоград; Мадан; Неделино;
Рудозем; Чепеларе
Хасково
Ивайловград; Любимец; Маджарово; Минерални бани; Симеоновград; Стамболово; Тополовград

2. В селските райони по подхода ВОМР, интервенции II.Г.3 "Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони" и II.Г.7 "Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони" влизат общини (LAU 1), в които няма населено място с население над 30 000

души.

Списъкът по-долу ползва официални данни на НСИ към 31.12.2020 г. и е приложим за прилагане на подхода ВОМР, за интервенции II.Г.3 "Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони" и II.Г.7 "Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони", както и за интервенция II.Д.3 Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани - само в частта приоритизиране.

Списък на общините в обхвата на селските райони на Република България		
№	Област	Общини
1	Благоевград	Банско, Белица, Гоце Делчев, Гърмен, Кресна, Петрич, Разлог, Сандански, Сатовча, Симитли, Струмяни, Хаджидимово, Якоруда
2	Бургас	Айтос, Камено, Карнобат, Малко Търново, Несебър, Поморие, Приморско, Руен, Созопол, Средец, Сунгурларе, Царево
3	Варна	Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Долни чифлик, Дългопол, Провадия, Суворово
4	Велико Търново	Елена, Горна Оряховица, Златарица, Лясковец, Павликени, Полски Тръмбеш, Свищов, Стражица, Сухиндол
5	Видин	Белоградчик, Бойница, Брегово, Грамада, Димово, Кула, Макреш, Ново село, Ружинци, Чупрене
6	Враца	Борован, Бяла Слатина, Козлодуй, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово, Роман, Хайредин
7	Габрово	Дряново, Севлиево, Трявна
8	Добрич	Балчик, Генерал Тошево, Добрич-селска, Каварна, Крушари, Тервел, Шабла
9	Кърджали	Ардино, Джебел, Кирково, Крумовград, Момчилград, Черноочене
10	Кюстендил	Бобов дол, Бобошево, Дупница, Кочериново, Невестино, Рила, Сапарева баня, Трекляно
11	Ловеч	Априлци, Летница, Луковит, Тетевен, Троян, Угърчин, Ябланица
12	Монтана	Берковица, Бойчиновци, Брусарци, Вълчедръм, Вършец, Георги Дамяново, Лом, Медковец, Чипровци, Якимово
13	Пазарджик	Батак, Белово, Брацигово, Велинград, Лесичово, Панагюрище, Пещера, Ракитово, Септември, Стрелча, Сърница
14	Перник	Брезник, Земен, Ковачевци, Радомир, Трън
15	Плевен	Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Долни Дъбник, Искър, Кнежа, Левски, Никопол, Пордим, Червен бряг
16	Пловдив	Брезово, Калояново, Карлово, Кричим, Куклен, Лъки, "Марица", Перущица, Първомай, Раковски, "Родопи", Садово, Сопот, Стамболийски, Съединение, Хисаря
17	Разград	Завет, Исперих, Кубрат, Лозница, Разград, Самуил, Цар Калоян
18	Русе	Борово, Бяла, Ветово, Две могили, Иваново, Сливо поле, Ценово
19	Силистра	Алфатар, Главиница, Дулово, Кайнарджа, Ситово, Тутракан
20	Сливен	Котел, Нова Загора, Твърдица
21	Смолян	Баните, Борино, Девин, Доспат, Златоград, Мадан, Неделино, Рудозем, Смолян, Чепеларе
22	София област	Антон, Божурище, Ботевград, Годеч, Горна Малина, Долна баня, Драгоман, Елин Пелин, Етрополе, Златица, Ихтиман, Копривщица, Костенец, Костинброд, Мирково, Пирдоп, Правец, Самоков, Своге, Сливница, Чавдар, Челопеч
23	Стара Загора	Братя Даскалови, Гурково, Гълъбово, Мъглиж, Николаево, Опан, Павел баня, Раднево, Чирпан
24	Търговище	Антоново, Омуртаг, Опака, Попово
25	Хасково	Ивайловград, Любимец, Маджарово, Минерални бани, Свиленград,

		Симеоновград, Стамболово, Тополовград, Харманли
26	Шумен	Велики Преслав, Венец, Върбица, Каолиново, Каспичан, Никола Козлево, Нови пазар, Смядово, Хитрино
27	Ямбол	Болярово, Елхово, Стралджа, Тунджа

4.7.3 Допълнителни елементи, общи за секторните интервенции, за интервенциите за развитие на селските райони или общи за секторните интервенции и интервенциите за развитие на селските райони

В съответствие с Националната стратегия за хората с увреждания 2021-2030 г., чието изпълнение ще допринесе за създаването на по-добри условия и възможности на хората с увреждания да упражняват правата си и да участват в отделните сфери на обществения живот, равноправно с останалите български граждани, в интервенциите с инвестиционен характер (където е приложимо) ще бъде предоставена възможност да се приоритизират проектни предложения на кандидати, които са с установени трайни увреждания.

4.7.4 Процентно участие, приложимо за интервенции за развитие на селските райони

Процент(и) на националното участие

Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
155(2)(c) - Ранно пенсиониране		20,00%	43,00%
91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%
91(2)(b) - Най-отдалечени региони и малки острови в Егейско море		20,00%	80,00%
91(2)(c) - Региони в преход по смисъла на член 108, параграф 2, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060		20,00%	60,00%
91(2)(d) - Други региони		20,00%	43,00%
91(3)(a) - Плащания за райони с природни и други специфични за района ограничения съгласно член 71	40,00%	20,00%	65,00%
91(3)(b) - Плащания по член 70, плащания по член 72, подкрепа за непроизводствени инвестиции съгласно член 73, подкрепа за проекти на оперативни групи по ЕПИ съгласно член 77, параграф 1, буква а) и LEADER съгласно член 77, параграф 1, буква б)		20,00%	80,00%
91(3)(c) - Операции, за които се получава финансиране от средствата, прехвърлени към ЕЗФРСР в съответствие с членове 17 и 103	40,00%	20,00%	100,00%
91(3)(b) - 70 - Плащания по член 70	40,00%	20,00%	80,00%
91(3)(b) - 72 - Плащания по член 72	40,00%	20,00%	80,00%
91(3)(b) - 73 - Подкрепа за непроизводствени инвестиции, посочени в член 73	40,00%	20,00%	80,00%
91(3)(b) - 77(1)(a) - Подкрепа за европейското партньорство за иновации съгласно член 77, параграф 1, буква а)	40,00%	20,00%	80,00%
91(3)(b) - 77(1)(b) - LEADER съгласно член 77, параграф 1, буква б)	40,00%	20,00%	80,00%
91(3)(c) - 70 - Операции съгласно член 70, за които се получава финансиране от средствата, прехвърлени към ЕЗФРСР в съответствие с членове 17 и 103		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 71 - Операции съгласно член 71, за които се получава финансиране от средствата, прехвърлени към ЕЗФРСР в съответствие с членове 17 и 103		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 72 - Операции съгласно член 72, за които се получава финансиране от средствата, прехвърлени към ЕЗФРСР в съответствие с членове 17 и 103		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 73-74 - Операции съгласно членове 73 и 74, за които се получава финансиране от средствата, прехвърлени към ЕЗФРСР в съответствие с членове 17 и 103		20,00%	100,00%

91(3)(c) - 75 - Операции съгласно член 75, за които се получава финансиране от средствата, прехвърлени към ЕЗФРСР в съответствие с членове 17 и 103		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 76 - Операции съгласно член 76, за които се получава финансиране от средствата, прехвърлени към ЕЗФРСР в съответствие с членове 17 и 103		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 77 - Операции съгласно член 77, за които се получава финансиране от средствата, прехвърлени към ЕЗФРСР в съответствие с членове 17 и 103		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 78 - Операции съгласно член 78, за които се получава финансиране от средствата, прехвърлени към ЕЗФРСР в съответствие с членове 17 и 103		20,00%	100,00%

Процент(и) на регионалното участие

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка

5. Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията

Фонд	Форма на интервенция	Вид интервенция	Код на интервенцията (държава членка) — Име	Пренасяне	Общ показател за крайния продукт	Gen. Renewal	Env.	Система за облекчения за екосхеми	Подход LEADER
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	BISS(21)	I.A.3. - Плащания за малки земеделски стопани		O.5				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	BISS(21)	I.A.1 - Основно подпомагане на доходите за устойчивост		O.4				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	CRISS(29)	I.A.2. - Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост		O.7				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	CIS-YF(30)	I.A.4 - Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани		O.6				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	Eco-scheme(31) / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане	I.B.1 - Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)	Не включва	O.8				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	Eco-scheme(31) / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане	I.B.2 - Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура	Не включва	O.8				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	Eco-scheme(31) / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане	I.B.3 - Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)	Не включва	O.8				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	Eco-scheme(31) / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане	I.B.4 - Еко схема за намаляване използването на пестициди	Не включва	O.8				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	Eco-scheme(31) / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане	I.B.5 - Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения	Не включва	O.8				

ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	Eco-scheme(31) / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане	I.В.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи	Не включва	О.8				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	Eco-scheme(31) / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане	I.В.7 - Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми	Не включва	О.8				
ЕФГЗ	Необвързани с производството директни плащания	Eco-scheme(31) / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане	I.В.8 - Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури	Не включва	О.8				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.1 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави		О.11				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.10 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми		О.11				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.11 - Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове		О.10				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.12 - Обвързано с производството подпомагане на доходите –плодови насаждения до встъпването им в плододаване		О.10				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.13 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжани)		О.10				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.14 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (пипер)		О.10				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.15 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши)		О.10				

ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.16 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (лук и чесън)		O.10				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.17 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство		O.10				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.18 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони		O.10				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.19 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за протеинови култури		O.10				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.2 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми		O.11				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.21 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за производство на семена от картофи		O.10				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.3 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави		O.11				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.4 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми		O.11				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.5 - Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи		O.11				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.6 - Обвързано с производството подпомагане за говеда в планински райони		O.11				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.7 - Обвързано с производството подпомагане за биволи		O.11				

ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.8 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми		О.11				
ЕФГЗ	Обвързани с производството директни плащания	CIS(32)	I.Б.9 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози в планински райони		О.11				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	INVRE(47(1)(a))	I.Г.1.1 - Инвестиции в материални и нематериални активи		О.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	INVRE(47(1)(a))	I.Г.1.2 - Интервенции, свързани с целите в областта на агроекологията и климата		О.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	INVRE(47(1)(a))	I.Г.1.3 - Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техники		О.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	ADVI1(47(1)(b))	I.Г.1.4 - Интервенции, свързани с консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на		О.35				

ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	TRAINCO(47(1)(c))	I.Г.1.5 - Обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение		O.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	PROMO(47(1)(f))	I.Г.1.6 - Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене в сектор „Плодове и зеленчуци“		O.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	CLIMA(47(1)(i))	I.Г.1.7 - Интервенции за допринасяне за смекчаването на изменението на климата и за адаптирането към него сектор „Плодове и зеленчуци“		O.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	WITHD(47(2)(f))	I.Г.1.8 - Изтегляне от пазара за безвъзмездно разпределяне или други дестинации, включително, когато е необходимо, обработване за улесняването на това изтегляне в сектор „Плодове и зеленчуци“.		O.35				

ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	HARIN(47(2)(i))	I.Г.1.9 - Застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, ч		O.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Плодове и зеленчуци	COACH(47(2)(j))	I.Г.1.10 - Индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или за отделни производители;		O.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Пчелни продукти	ADVIBEES(55(1)(a))	I.E.1 - - Консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации		O.37				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b))	I.E.2 - Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата		O.37				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b))	I.E.3 - Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели		O.37				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b))	I.E.5 - Инвестиции в материални и нематериални активи		O.37				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Пчелни продукти	INVAPI(55(1)(b))	I.E.4 - Рационализиране на подвижното пчеларство		O.37				

ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Пчелни продукти	ACTLAB(55(1)(c))	I.E.6 - Действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества		O.37				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Пчелни продукти	PRESBEEHIVES(55(1)(d))	I.E.7 - Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели		O.37				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Пчелни продукти	COOPAPI(55(1)(e))	I.E.8 - Сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти		O.37				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Пчелни продукти	PROMOBEES(55(1)(f))	I.E.9 - Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти		O.37				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Вино	RESTRVINEY(58(1)(a))	I.Д.1 - Преструктуриране и конверсия на лозята		O.36				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Вино	INVWINE(58(1)(b))	I.Д.2 - Инвестиции в лозаро-винарския сектор		O.36				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Вино	GREENWINE(58(1)(c))	I.Д.7 - Събиране на реколтата на зелено		O.36				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Вино	HARINWINE(58(1)(d))	I.Д. 6 - Застраховане на реколтата		O.36				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Вино	INFOR(58(1)(h))	I.Д.4 - Информиране в държавите членки		O.36				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Вино	PROMOWINE(58(1)(k))	I.Д.3 - Популяризиране в трети държави		O.36				

ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Вино	INVWINESUST(58(1)(m))	I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения		O.36				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Мляко и млечни продукти	INVRE(47(1)(a))	I.Г.2.1 - Инвестиции в материални и нематериални активи в сектор "Мляко и млечни продукти"		O.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Мляко и млечни продукти	INVRE(47(1)(a))	I.Г.2.2 - Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на болести по животните и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техн		O.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Мляко и млечни продукти	ADVI1(47(1)(b))	I.Г.2.3 - Консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и		O.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Мляко и млечни продукти	TRAINCO(47(1)(c))	I.Г.2.4 - Обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смек		O.35				
ЕФГЗ	Секторна подкрепа - Мляко и млечни продукти	PROMO(47(1)(f))	I.Г.2.5 - Популяризиране, комуникация и маркетинг		O.35				

ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.1 - Биологично растениевъдство	Не включва	O.17	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.16 - Биологично животновъдство	Не включва	O.17	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.9 - Биологично пчеларство	Не включва	O.17	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.10. - Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство	Не включва	O.14	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.11 - Насърчаване на практики за консервационни обработки за устойчиво управление на почвите	Не включва	O.14	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.12. - Насърчаване на естественото опрашване	Не включва	O.14	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.2. - Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност	Не включва	O.18	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.4. - Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия	Не включва	O.14	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.5. - Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство	Не включва	O.19	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.6. - Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство	Не включва	O.19	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	Не включва	O.14	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.A.8. - Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи	Не включва	O.14	Не	Да	Не	Не

ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.АЕ.3. - Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии	Не включва	О.14	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.А.13 - Горско екологични дейности в горите	Не включва	О.15	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ENVCLIM(70)	II.А.15 - Поддръжка на новосъздадени и възстановени гори	Не включва	О.16	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ANC(71)	II.Б.1. - Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения	Не включва	О.12	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ASD(72)	II.В.1. - Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000	Не включва	О.13	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	ASD(72)	II.А.14 - Подпомагане по Натура 2000 за гори	Не включва	О.13	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.1 - Инвестиции в земеделските стопанства	Не включва	О.20	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.1.1. - Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда	Не включва	О.20	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.2 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти	Не включва	О.24	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.2.1 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда	Не включва	О.24	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.3 - Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони	Не включва	О.24	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.4 - Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия	Не включва	О.20	Не	Не		Не

ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.5 - Инвестиции в инфраструктура за напояване	Не включва	O.22	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.6 - Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони	Не включва	O.22	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.7 - Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони	Не включва	O.22	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.10 - Залесяване и възстановяване	Не включва	O.23	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.11 - Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития	Не включва	O.23	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.12 - Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии	Не включва	O.24	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.13 - Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии	Не включва	O.23	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INVEST(73-74)	II.Г.14 - Първична преработка на дървесина	Не включва	O.24	Не	Да	Не	Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INSTAL(75)	II.Д.1. - Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство	Не включва	O.25	Да	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INSTAL(75)	II.Д.2. - Подпомагане на много малки земеделски стопанства	Не включва	O.26	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	INSTAL(75)	II.Д.3. - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство	Не включва	O.26	Не	Не		Не

ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	RISK(76)	II.Е.2 - Инструменти за управление на риска в земеделието	Не включва	O.9	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	COOP(77)	II.Ж.1. - Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации	Частично	O.1	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	COOP(77)	II.Ж.2 - Сътрудничество за къси вериги на доставка	Не включва	O.1	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	COOP(77)	II.Ж.3 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители	Не включва	O.28	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	COOP(77)	II.Ж.4 - Популяризиране и подкрепа на схеми за качество, признати от Съюза или от държавите членки, както и тяхното използване от земеделските производители	Не включва	O.29	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	COOP(77)	II.Ж.5 - Изпълнението на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие.	Не включва	O.31	Не	Не		Да
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	KNOW(78)	II.И.1. - Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет	Не включва	O.33	Не	Не		Не
ЕЗФРСР	Развитие на селските райони	KNOW(78)	II.И.2. - Професионално обучение и придобиване на знания	Не включва	O.33	Не	Не		Не

5.1 Интервенции под формата на преки плащания

BISS(21) - Основно подпомагане на доходите за устойчивост

I.A.3. - Плащания за малки земеделски стопани

Код на интервенцията (държава членка)	I.A.3.
Име на интервенцията	Плащания за малки земеделски стопани
Вид интервенция	BISS(21) - Основно подпомагане на доходите за устойчивост
Общ показател за крайния продукт	O.5. Брой на бенефициерите или хектарите, ползващи се от плащания за малки земеделски стопани

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.2.	Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и с	среден приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Интервенцията допринася за специфична цел 1 от Регламент за стратегическите планове: подпомагане за надеждни земеделски доходи и устойчивост на селскостопанския сектор в целия Съюз с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза.

Интервенцията допринася за удовлетворяване на потребност 2 по цел 1 за повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и средни стопанства.

Интервенцията цели чрез предоставянето на еднократна сума при облекчени административни

условия да се подпомогне устойчивостта, да се подобри продоволствената сигурност и да се повиши потенциалът за развитие на малките земеделски стопанства.

Анализът на развитието на селското стопанство и ХВП показва трайно изоставане на реализирания факторен доход в селското стопанство, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. По-ниската доходност в селското стопанство, спрямо другите икономически дейности, налага необходимостта от подкрепа за осигуряване на устойчиво развитие на отрасъла и осигуряване на продоволствената сигурност на страната.

По-ниската доходност в селското стопанство, в сравнение с другите икономически дейности, налагат необходимостта от подкрепа на земеделските стопани, които да гарантират определено ниво на икономическа сигурност на земеделските стопани при кризи и подкрепят техните доходите, за да останат в отрасъла и да се осигури устойчивост на селскостопанското производство.

Интервенцията „Плащания за малки земеделски стопани“ е опростена алтернатива за плащане на кръгли суми на земеделски стопани, при облекчени административни условия и с по-голяма добавена стойност за фермерите. Бенефициентите на кръгла сума няма да бъдат освободени от изискванията за условност, схемата не е допълняема на другите, не би могла да бъде обвързана със животни, или с еко-схеми, като допълнителен качествен елемент, създаващ условие за по-високо плащане.

Интервенцията таргетира дребните земеделски стопани на ежегодна база, които са подали заявление по базовата схема. Кандидатите по схемата следва да изпълняват минималните изисквания за получаване на директни плащания, за да могат да се възползват от целевото подпомагане. По този начин ще се осъществи подпомагане за достатъчно надеждни земеделски доходи и устойчивост и ще се подобри продоволствената сигурност.

С оглед на уязвимостта на дребните земеделски стопани, и важността на запазването им в земеделските райони се предвижда годишно плащане под формата на еднократна сума от 1250 евро, която заменя директните плащания. Годишното плащане отразява потребността от подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със средното равнище на доходи в другите сектори в икономиката, както и необходимостта от повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и средни стопанства. Според данни от SWOT-анализа, най-голям е броят на земеделските стопанства до 2 000 евро стандартна продукция (СП), които са дребни натурални стопанства без възможности за подобряване на техническата осигуреност, модернизация, пазарен достъп и без потенциал за кандидатстване за обществена подкрепа. Този сегмент е важно да бъде подкрепен, с оглед на запазването му.

Следва да се вземе предвид, че към 2018 г. по данни на ИСАК кандидатите по ДЗС представляват 7,98 % от кандидатите по СЕПП, като общо те стопанисват по- малко от 0.20 % от общата площ по СЕПП. За кампания 2019 бенефициерите по ДЗС са общо 3396, като 2307 от тях са със закръгляния на плащанията до 500 евро. Средната площ, с която са кандидатствали дребните земеделски стопани е 1,55 ха. Цялата заявена площ от ДЗС е 5255 ха., или приблизително 0,15 % от обработваемите площи в България.

Извън заявяването по схемата следва да се има предвид, че в стопанствата с до 10 хектара обработваема земя попада малко над 2% от обработваемите площи, а в стопанствата до 15 хектара – малко над 3% от обработваемите площи.

Малката площ, която стопанисват дребните фермери носи малък екологичен ефект, респективно-оказва незначително въздействие върху спазването на стандартите в рамките на предварителните условия. Във връзка с това, малките земеделски стопани- бенефициенти по интервенцията ще подлежат на опростена система за контрол във връзка със спазването на предварителните условия съгласно чл. 83(2) а) и чл. 83 (6) е) от Хоризонталния регламент.

Интервенцията е разработена в съответствие с изискванията на чл.28 от Регламент 2021/ 2115 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подкрепа за стратегически планове, които да се изготвят от държавите членки в рамките на общата селскостопанска политика (стратегически планове за ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)

и отмяна на регламенти (ЕС) № 1305/2013 и (ЕС) № 1307/2013, както и в съответствие с изискванията на Регламент 2021/ 2116 на Европейския парламент и на Съвета относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1306/2013.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Допустимите бенефициенти са земеделски стопани, които са подали заявление по базовата схема за съответната кампания и отговарят на минималните изисквания за получаване на директни плащания, и които са избрали да участват в схемата за дребни земеделски стопани.

За да получи плащане по интервенцията за малък земеделски стопанин, площта на стопанството на кандидата следва да е допустима по интервенцията за базово подпомагане, със спазена базова условност.

Земеделските стопани по интервенцията следва да отговарят на определението за активен фермер.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Подпомагането по интервенцията ще бъде годишно необвързано плащане под формата на еднократна кръгла сума на бенефициер, която заменя директните плащания в размер на 1250 евро. Годишното плащане за всеки земеделски производител не трябва да надвишава 1 250 евро.

Единичната сума на подпомагане (ставката) по интервенцията е определена, изхождайки от данните в SWOT-анализа, които показват необходимост за засилване на подкрепата към дребни натурални стопанства и при спазване на чл. 28 от Регламента за стратегическите планове. На база историята на прилагането на схемата и по метода на предположението е определен броя на бенефициерите- потенциални кандидати по интервенцията. Бюджетът е функция на ставката, умножен по броя бенефициери.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Тази интервенция за обвързано с производството подпомагане на доходите представлява ли плащане за малки земеделски стопани? (член 28)

☑ Да ☐ Не

Какъв вид подпомагане използвате по отношение на плащанията за малки земеделски стопани? (член 28)

☑ Еднократна сума ☐ Плащания на хектар

Териториално разпределение (член 22, параграф 2)

☐ Да ☑ Не

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 5 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Дизайнът на необвързаните с производството директни плащания в съответствие с изискванията на Регламента за СП по ОСП гарантира съответствие със съответните критерии от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия).

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.A.3-1 - Ставка за интервенция „Плащания за малки земеделски стопани”	Хомогенен		R.4; R.6

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.A.3-1 - Ставка за интервенция „Плащания за малки земеделски стопани”

Единичната сума на подпомагане (ставката) по интервенцията е определена, изхождайки от данните в SWOT-анализа, които показват необходимост за засилване на подкрепата към дребни натурални стопанства и при спазване на чл. 28 от Регламента за стратегическите планове. На база историята на прилагането на схемата и по метода на предположението е определен броя на бенефициерите- потенциални кандидати по интервенцията. Бюджетът е функция на ставката, умножен по броя бенефициери.

Предвижда се минимална гъвкавост на ставката от 250 евро надолу, т.е. ставка в размер не по-малка от 1000 евро на бенефициер за всички години на прилагане.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.A.3-1 - Ставка за интервенция „Плащания за малки земеделски стопани”	Планирана единична сума	1 250,00	1 250,00	1 250,00	1 250,00	1 250,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)						
	O.5 (единица: Бенефициери)	2 300,00	2 300,00	2 300,00	2 300,00	2 300,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	14 375 000,00
ОБЩО	O.5 (единица: Бенефициери)	2 300,00	2 300,00	2 300,00	2 300,00	2 300,00	**Сума:** 11 500,00 **Макс.:** 2 300,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	14 375 000,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно						

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
	член 30) (принос на Съюза)						

I.A.1 - Основно подпомагане на доходите за устойчивост

Код на интервенцията (държава членка)	I.A.1
Име на интервенцията	Основно подпомагане на доходите за устойчивост
Вид интервенция	BISS(21) - Основно подпомагане на доходите за устойчивост
Общ показател за крайния продукт	O.4. Брой на хектарите, ползващи се от основно подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален. Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.1.	Необходимост от подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със среднот	висок приоритет	Да
П.1.2.	Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и с	среден приоритет	Да
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Основно подпомагане на доходите за устойчивост е годишно необвързано, еднакво за цялата територия на България плащане, което се предоставя за всеки допустим за подпомагане хектар, който е деклариран от земеделския стопанин. Прилагането на тази интервенция ще допринесе за постигане на целта за подпомагане за надеждни земеделски доходи и устойчивост на селскостопанския сектор и е в съответствие с целта на Договора за функциониране на ЕС за осигуряване на справедлив жизнен стандарт на земеделската общност. В SWOT анализа се идентифицират по-ниски нива на доходите в селскостопанския сектор в сравнение с други сектори

на икономиката като слабост и се подчертава ролята на директните плащания в подкрепа на жизнеспособността. В България доходът от земеделие на зает в сектора е средно около 83% от средното заплащане в икономиката като цяло в периода 2005-2018 г.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Допустими бенефициенти / кандидати:

- Бенефициенти са активни земеделски стопани.
- Бенефициентите имат задължението да спазват стандартите за ДЗЕС и ЗИУ, както е посочено в дял III, Раздел 2 на Регламента за стратегическите планове, за да получат подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост.

Условия за допустимост по схемата

- Основното подпомагане на доходите за устойчивост е предназначено за всички земеделски стопани, които извършват селскостопанска дейност и са заявили допустими за подпомагане площи.
- Декларираните площи трябва да отговарят на минималните изисквания за подпомагане с директни плащания и да бъдат на разположение на земеделския стопанин на крайната дата.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Общо за периода 2023-2027 г. се планира да бъдат отпуснати около 1 976 968 807,56 евро, което представлява 48,15 % от средствата, разпределени за директни плащания.

Подпомагането по интервенцията представлява годишно плащане на допустим хектар, еднакво в цялата страна.

Планираните единични суми по години са посочени в приложението и се изчисляват като пропорция от финансовите средства за интервенцията и очакваната допустима земеделска площ.

Размерът на подпомагането за бенефициента ще бъде изчислен като произведение на единичната сума и допустимите продукти (хектари).

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Тази интервенция за обвързано с производството подпомагане на доходите представлява ли плащане за малки земеделски стопани? (член 28)

☐ Да ☑ Не

Териториално разпределение (член 22, параграф 2)

☐ Да ☑ Не

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 5 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 5 от Приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочено в приложение II към Регламента за СП.

Подпомагането по интервенцията представлява необвързано директно плащане на хектар.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.A.1-1 - Единична сума за основно подпомагане на доходите за устойчивост	Хомогенен		R.4; R.6

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.A.1-1 - Единична сума за основно подпомагане на доходите за устойчивост

Основно подпомагане на доходите е годишно необвързано с производството плащане за допустим хектар в съответствие с член 21, пар.2 от Регламента за Стретегическите планове. Предоставя се под формата на единна сума.

Планираните единични суми по години са обосновани от икономически и доходни предизвикателства, както е посочено в SWOT анализа и оценката на потребностите. Средният селскостопански предприемачески доход в България през 2016 г. показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности (на база €/час работа).

Минималната планирана единична сума на плащане може да се прилага в годините, в които е необходимо, с цел да се предотврати надвишаване на разпределените финансови средства за видовете интервенции под формата на директни плащания, както е посочено в член 87, параграф 1. По-високият процент на плащане до планираната максимална единична сума в съответствие с член 102 от Регламент 2021/ 2115 ще позволи необходимата гъвкавост за преразпределяне, така че да се избегне неусвояването на средства.

Максимална горна вариация (%) или максимална сума, където е приложимо (% or EUR): 120,63 EUR

Тази интервенция се основава се основава на подобна подкрепа, предоставяна в предходния програмен период.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.A.1-1 - Единична сума за основно подпомагане на доходите за устойчивост	Планирана единична сума	100,33	100,40	100,47	100,53	99,53	
	Минимална сума за планираната единична сума	80,26	80,32	80,38	80,42	79,63	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	120,39	120,48	120,57	120,63	119,44	
	O.4 (единица: Хектари)	3 865 866,65	3 904 781,95	3 943 767,80	3 983 045,70	4 023 069,73	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	387 862 400,99	392 040 107,78	396 230 350,87	400 415 584,22	400 416 130,23	1 976 964 574,09

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
ОБЩО	О.4 (единица: Хектари)	3 865 866,65	3 904 781,95	3 943 767,80	3 983 045,70	4 023 069,73	**Сума:** 19 720 531,83 **Макс.:** 4 023 069,73
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	387 862 401,20	392 040 192,01	396 231 084,81	400 417 186,18	400 417 943,36	1 976 968 807,56
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

CRISS(29) - Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост

I.A.2. - Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост

Код на интервенцията (държава членка)	I.A.2.
Име на интервенцията	Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост
Вид интервенция	CRISS(29) - Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост
Общ показател за крайния продукт	O.7. Брой на хектарите, ползващи се от допълнително преразпределително подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага и е достъпна за кандидатстване от бенефициенти на територията на цялата страна. Условията за допустимост и единичните стойности са идентични и се прилагат еднакво за всички региони.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.2.	Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и с	среден приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Интервенцията за допълнително преразпределително подпомагане на доходите на земеделските стопани представлява необвързано с производството плащане на хектар, което се предоставя като допълнително финансово подпомагане за първите 30 хектара на земеделските стопанства в страната, с максимален размер на стопанствата до 600 хектара. Интервенцията ще допринесе за балансирано разпределение на подпомагането на хектар между отделните групи земеделски

стопани, като насочи приоритетно допълнително финансиране към по-малките и средни стопанства под формата на плащане на площ. По този начин подпомагането ще допринесе за постигане на по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в страната, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства. Определянето на максимален размер на допустимите стопанства ще допринесе за постигне по-висок преразпределителен ефект на подпомагането.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Допустими бенефициенти за получаване на подпомагане по интервенцията „Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост“ са земеделските стопани, които имат право на плащане по интервенцията „Основно подпомагане на доходи за устойчивост“, което е основната схема за подпомагане на доходите с директни плащания. Подпомагането се отпуска за първите 30 хектара, отговарящи на изискванията за допустимост по интервенцията „Основно подпомагане на доходи за устойчивост“, за стопанства с максимален размер до 600 хектара.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Подпомагането по интервенцията "Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост" се предоставя под формата на допълнително плащане на хектар за първите до 30 ха на стопанства с максимална площ до 600 ха. Опитът от прилагането на „Схемата за преразпределително плащане“ през периода 2014-2020 г., показа че преразпределителното плащане, като допълнително плащане към "Схемата за основно плащане на площ", допринася съществено за повишаване на подпомагането от директни плащания и подобряване на доходите на малките и средни по размер стопанства (които са най-голямата група стопанства в страната). По този начин се подобрява тяхната финансова стабилност, осигуряват се устойчиви условия за работа на тази категория стопанства и се създават предпоставки и стимули за разширяване на тяхната дейност и пазарна ориентация (дори в ситуация на непредвидени флуктуации на пазара). Едновременно с това се постигат в значителна степен целите на политиката за преразпределяне на доходите. За финансиране на интервенцията, България ще приложи бюджет на преразпределително плащане в размер на над 10% от пакета за директни плащания (посочен в Приложение IX към Регламент (ЕС) 2021/2115 за Стратегическите планове по ОСП), който ще бъде разпределен за първите до 30 допустими хектари на стопанствата през съответната година. Към този бюджет, ще бъде допълнително прибавен продуктът, получен след налагането на горна граница ("таван") на подпомагането по интервенцията "Основно подпомагане на доходите за устойчивост".

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Прилагате ли териториалното разпределение за допълнителното преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост?

☐ Да ☑ Не

Прилагате ли различни суми за различен брой хектари? (член 29, параграф 3)

☐ Да ☑ Не

Какъв е максималният брой хектари на земеделски стопанин, за който се изплаща допълнително преразпределително подпомагане на доходите? (член 29, параграф 3)

30,00

- Изключвате ли земеделски стопанства от допълнително преразпределително подпомагане на доходите въз основа на физическите им размери?

☑ Да ☐ Не

Подпомагането се отпуска за стопанства с максимален размер до 600 хектара. Определянето на максимална горна граница за размера на стопанствата, допустими за подпомагане, постига два взаимно допълващи се резултата. От една страна, ще позволи да бъде освободен финансов ресурс (от стопанствата, които надхвърлят определената максимална горна граница за размер на стопанството), който да бъде насочен и преразпределен за подпомагане на по-малките по размер стопанства, допустими за кандидатстване по интервенцията за "Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост". От друга страна, ще бъде намален физическият брой на стопанствата, които получават подпомагане по интервенцията. Комбинирането на тези два резултата, ще позволи да се отдели по-висок финансов ресурс, който да бъде насочен към по-малко на брой стопанства, попадащи в уязвимата категория на малките и средни стопанства. По този начин се цели да се постигне по-висок размер на единичната сума (ставка) за стопанствата (под определения максимален размер) и интервенцията да допринесе за постигне по-висок преразпределителен ефект на подпомагането.

- Допълнителни правила и/или разяснения във връзка с допълнителното преразпределително подпомагане на доходите

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 5 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Подпомагането по интервенцията "Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост" представлява допълнително директно плащане на хектар, което не е обвързано с производството. По отношение на необвързаните с производството директни плащания, дизайнът на интервенциите (определен съгласно с изискванията на Регламент (ЕС) 2021/2115 за Стратегическите планове по ОСП) осигурява съответствие с критериите на Приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („Зелената кутия“).

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.A.2.-1 - Единична сума за допълнително преразпределително подпомагане	Хомогенен		R.4; R.6; R.7

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.A.2.-1 - Единична сума за допълнително преразпределително подпомагане

Съгласно SWOT анализа, изготвен от България за целите и нуждите на Стратегическия план по ОСП, към специфична цел 1 „Подпомагане за надеждни земеделски доходи и устойчивост на селскостопанския сектор в целия Съюз с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза“ е идентифицирана потребност за „Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и средни стопанства“. Също така, работен документ на службите на Комисията „Препоръки на Комисията относно стратегическия план по ОСП на България SDW (2020) 369 final“ съдържа препоръка от подобен характер, а именно „Подобряване на жизнеспособността на по-малките и средните земеделски стопанства с по-висок потенциал за развитие чрез по-ефективно насочване на подпомагането на доходите, например чрез прилагане на допълнителното преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост и намаляване на плащанията“. Поради тези причини, България въвежда интервенцията „Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост“ като предвижда включване на допълнително условие за ограничаване до 600 ха на максималния размер (площи) на стопанствата, които са допустими кандидати за подпомагане по интервенцията. В следствие на това условие, се очаква генериране на допълнителен финансов ресурс, който да позволи значително увеличение на подпомагането на хектар за малките и средни стопанства, кандидати по интервенцията (например, единична стойност (ставка на хектар) 70,16 евро (при текущите условия на прилагане) срещу 107,59 евро/ха (съгласно условията за прилагане в Стратегическия план), анализ на база данните от кампания по директни плащания – 2019). По този начин, България се стреми да отговори едновременно на определената потребност към специфична цел 1 и препоръката на службите на Комисията относно националния Стратегически план по ОСП.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.A.2.-1 - Единична сума за допълнително преразпределително подпомагане	Планирана единична сума	123,05	124,24	125,16	126,08	125,19	
	Минимална сума за планираната единична сума	98,44	99,39	100,13	100,86	100,15	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	147,66	149,08	150,19	151,29	150,22	
	O.7 (единица: Хектари)	749 049,00	751 965,07	754 820,64	757 683,32	760 439,92	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	92 170 479,45	93 424 140,30	94 473 351,30	95 528 712,99	95 199 473,58	470 796 157,62
ОБЩО	O.7 (единица: Хектари)	749 049,00	751 965,07	754 820,64	757 683,32	760 439,92	**Сума:**

Планирана единична сума	**Финансова година**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо за периода 2024—2028 г.**
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
							3 773 957,95 **Макс.:** 760 439,92
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	92 170 562,62	93 424 140,30	94 473 351,30	95 528 712,99	95 199 473,58	470 796 240,79
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

CIS-YF(30) - Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани

I.A.4 - Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани

Код на интервенцията (държава членка)	I.A.4
Име на интервенцията	Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани
Вид интервенция	CIS-YF(30) - Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани
Общ показател за крайния продукт	O.6. Брой на хектарите, ползващи се от допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията ще се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO7 Привличане и запазване на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчиво развитие на стопанска дейност в селските райони

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.7.2.	Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход,улесняване стартиране на стопанства	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.36 Брой на младите земеделски стопани, ползващи се от подпомагане за установяване по ОСП, включително разпределение по пол

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Интервенцията допринася за специфична цел 7 от Регламент за стратегическите планове: Привличане и подкрепа на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и улесняване на устойчивото развитие на стопанска дейност в селските райони. Специфичната цел на интервенцията е свързана с привличане и задържане на повече млади фермери в селските райони, с цел обновяване на поколенията, чрез допълнително подпомагане на техните доходи.

Анализът на развитието на селското стопанство и ХВП и данните на НСИ показват, че всяка година селата в България губят от своя човешки потенциал приблизително с 1,6%. Този процес е съпроводен с постоянно застаряване и влошаване на възрастовата структура на селското население. Заплащането на труда в земеделието е по-ниско отколкото в останалата част на икономиката, което се дължи на ниската добавена стойност на единица площ и на заплащане в сектора, съобразено със средните за района, страната и вида на труда. През 2016 г. средно на 1 ГРЕ в стопанство на млад фермер се падат по 20.3 ха използвана земеделска площ (при средно- 17.6 ха) и 5,5 ж.е. Въпреки, че производителността на труда в стопанствата на младите фермери е по-

висока от тази в останалите стопанства, тя продължава да бъде доста по-ниска от постигнатото средно равнище на производителността на труда в ЕС-27.

Анализът на развитието на селското стопанство и ХВП показва че заедно с неблагоприятната възрастова структура на работната сила в земеделието, проблем е нейното ниско квалификационно равнище. По данни на Евростат, от всички управители на земеделски стопанства през 2007 г. 85% са с най-ниска степен на квалификационно ниво (0-2). За 10-годишния изследван период обхватът на лицата с това квалификационно равнище намалява на 72.3% през 2016 г. Този факт сам по себе си е положителен сигнал за редуциране на неквалифицираната земеделска заетост. Въпреки това обстоятелството, че близо една трета от всички мениджъри остават без никаква квалификационна подготовка, а останалата част са с най-ниска, показва, че този проблем продължава да стои с особена острота пред работната сила в отрасъла.

Интервенцията за „Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани“ произтича от идентифицирана потребност 2 в SWOT-анализа по цел 7: Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход и улесняване стартирането на стопанство. Интервенцията е разработена в съответствие с изискванията на Регламент 2021/ 2115 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подкрепа за стратегически планове, които да се изготвят от държавите членки в рамките на общата селскостопанска политика (стратегически планове за ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и отмяна на регламенти (ЕС) № 1305/2013 и (ЕС) № 1307/2013. Интервенцията е допълняема на подкрепата за млади земеделски стопани по стълб 2.

Възрастовото изискване на кандидатите, които към датата на първо подаване на заявление по схемата за млади земеделски стопани или интервенцията за допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани следва да не са навършили повече от 40 години и периодът на създаване на стопанството (не повече от 5 години преди кандидатстване по схемата/интервенцията) са базови изисквания, които осигуряват ефективно определяне и насочване на финансирането към целевата група земеделски стопани и допринася към привличане и задържане на млади земеделски производители в селското стопанство и подновяване на поколенията в сектора. Изискването за професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина и/ или икономическо образование със земеделска насоченост също допринася по качествен начин за правилното насочване на подкрепата.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Допустимите бенефициенти следва да отговарят на определението за млад земеделски стопанин, като спазват следните условия:

- Лице, което към първата година на подаване на заявление за подпомагане (първо подаване) по схемата за млади земеделски стопани или интервенцията за допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани е на възраст не повече от 40 навършени години (включително);

- Ръководител на земеделско стопанство, който изпълнява следните условия: кандидат/бенефициент физическо лице, собственик на предприятието на кандидата/бенефициента ЕТ или собственик на капитала на кандидата/бенефициента ЕООД;

- Лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост.

По-конкретно:

- Период на създаване на стопанството: не повече от 5 години преди кандидатстване по схемата/интервенцията. За създаване на стопанството се счита: датата на регистрация на кандидата за първи път като земеделски стопанин по реда на Наредба № 3 от 1999г.).

- Професионални умения и компетентности: на етап заявяване на участие по интервенцията, кандидатите през първата година на участие по интервенцията трябва да имат професионални

умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост.

В случай на правен субект, изискването за новосъздадено стопанство е управителят на дружеството да бъде едноличен собственик на капитала на дружеството-кандидат и този кандидат да отговаря на условието за период на създаване на стопанството: не повече от 5 години преди кандидатстване по схемата/интервенцията. За създаване на стопанството се счита: датата на регистрация на кандидата за първи път като земеделски стопанин по реда на Наредба № 3 от 1999г.

За да получи плащане по интервенцията за млад земеделски стопанин, площта на стопанството на кандидата следва да е допустима по интервенцията за базово подпомагане, със спазена базова условност. Младите земеделски стопани следва да отговарят на определението за активен фермер.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Предвижда се подпомагане под формата на годишно необвързано плащане на допустим хектар. Плащането е добавка към базовото плащане. Годишно плащане за всички допустими за подпомагане площи в стопанството, заявени за основно подпомагане на доходите за устойчивост, изплатено допълнително към основното подпомагане. Подпомагането отразява нуждата от увеличаване на мотивацията на младите земеделски стопани за привличане и запазване в сектора.

Очакван бр. бенефициери през 2023 г.- около 3800, с оторизирана площ- 120 883 ха, с бюджет - 12 088 274 евро за 2023 г. За периода 2023- 2027 г. прогнозният бюджет възлиза на 61 606 364 евро. Годишната планирана единична сума на подпомагане възлиза на 100 евро/ ха. за 2023 г., и всички последващи години от програмния период.

Допълнителното подпомагане на доходите за млади земеделски стопани се отпуска за максимален срок от пет години, считано от първата година на подаване на заявлението по интервенцията за млади фермери, при спазване на всички други условия по схемата. Подпомагането ще допринесе за устойчивото развитие на стопанска дейност в селските райони и ще повиши тяхната конкурентоспособност.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

За колко години се осигурява подпомагане на млади земеделски стопани чрез интервенцията? **5**

Какви са приложените условия за определението за ново установяване?

Период на създаване на стопанството- не повече от 5 години преди кандидатстване по схемата/интервенцията. За създаване на стопанство се счита датата на регистрация на кандидата за първи път като земеделски стопанин по реда на наредба № 3 от 1999 г.

Каква е формата на подкрепата: **годишно необвързано с производството плащане на хектар, отговарящ на условията за подпомагане**

Какъв е размерът на помощта на хектар/еднократното плащане? **100**

Задавате ли максимален брой хектари? Да/Не

☐ Да ☑ Не

Други коментари за праговете?

Няма.

Прилагате ли приемственост с предходната схема (Плащане за млади земеделски стопани)?

Настоящата интервенция е консистентна като условия на прилагане, но като финансови параметри

е по-атрактивна за младите земеделски стопани. Подкрепата за оставащия 5-годишен период (ако има такъв) ще бъде изплатена по новите правила, при новите условия на заявяване.

Други коментари

Няма.

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 5 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Дизайнът на необвързаните с производството директни плащания в съответствие с изискванията на Регламента за СП по ОСП гарантира съответствие със съответните критерии от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия).

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.A.4-1 - Ставка за интервенция „Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани“	Хомогенен		

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.A.4-1 - Ставка за интервенция „Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани“

Годишната планирана единична сума на подпомагане възлиза на 100 евро/ ха. за 2023 г. Подпомагането ще допринесе за идентифицирана потребност 2 по цел 7: Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход и улесняване стартирането на стопанство. С това ще се реализира принос за устойчивото развитие на стопанската дейност на младите фермери в селските райони и ще повиши тяхната конкурентоспособност. Подпомагането отразява нуждата от увеличаване на мотивацията на младите земеделски стопани за привличане и запазване в сектора.

Планират се максимални и минимални отклонения на единичната сума на подпомагане от 25%.

Планираната единична сума е обусловена от една страна от амбицията ни за подмладяване на сектора, за привличане и задържане на повече млади земеделски стопани, което е в унисон и с изводите на SWOT-анализа по цел 7 от Регламента за Стратегическите планове. Младите фермери се нуждаят от достатъчно атрактивен финансов стимул и подкрепа, в началната фаза на тяхното предприемачество, не само за да бъдат привлечени в сектора, но и за да се постигне устойчивото им запазване. Именно затова ставката за младите стопани е увеличена двойно на тази, изплатена към настоящия програмен период, което отразява и техните очаквания за последователно водена политика на засилено подпомагане. В текущия програмен период ставката по схемата започна като надбавка в размер на 25% от плащането на хектар по СЕПП, след което се увеличи двойно на 50% от СЕПП. От друга страна наличието на обратен таван, който съответната държава членка следва да постигне също рамкира планирането на единичната сума. Изменението на единичната сума в размер на 25 % е на прогнозна база и е съобразено с финансовата гъвкавост на ставката, с цел предотвратяване на загуба на средства, в случай на участие на брой бенефициери по интервенцията, различен от планирания, които респективно могат да променят броя на хектарите, ползващи се от подпомагане.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.A.4-1 - Ставка за интервенция „Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани“	Планирана единична сума	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	75,00	75,00	75,00	75,00	75,00	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	125,00	125,00	125,00	125,00	125,00	
	O.6 (единица: Хектари)	120 883,00	122 178,00	123 472,00	124 767,00	124 767,00	

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	12 088 300,00	12 217 800,00	12 347 200,00	12 476 700,00	12 476 700,00	61 606 700,00
ОБЩО	О.6 (единица: Хектари)	120 883,00	122 177,00	123 472,00	124 766,00	124 766,00	**Сума:** 616 064,00 **Макс.:** 124 766,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	12 088 300,00	12 217 800,00	12 347 200,00	12 476 700,00	12 476 700,00	61 606 700,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)	12 088 274,00	12 217 718,00	12 347 162,00	12 476 606,00	12 476 606,00	61 606 366,00

Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните

I.B.1 - Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)

Код на интервенцията (държава членка)	I.B.1
Име на интервенцията	Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)
Вид интервенция	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане
Общ показател за крайния продукт	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален обхват. Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ ПО ОСП Код + Описание
AOA-B адаптиране към изменението на климата, включително действия за повишаване на устойчивостта на системите за производство на храни и подобряване на животинското и растителното разнообразие с цел по-голяма устойчивост по отношение на болестите и изменението на климата
AOA-G действия за подобряване на хуманното отношение към животните или за борба с антимикробната резистентност

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.1.	П.4.1.Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство.	Висок	Да
П.4.5.	Прилагане на нискоинтензивни земеделски практики -консервационно, интегрирано и биологично	Много висок	Да

	земеделие		
П.6.5	Насърчаване на практиките за разширяване биологично земеделие	Много Висок	Да
П.9.1	Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока	Висок	Да
П.9.6.	Подобряване отглеждането на животните	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.14 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)
R.19 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)
R.21 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани ангажименти за качеството на водните обекти
R.24 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани конкретни ангажименти, водещи до устойчиво използване на пестициди с цел да се намалят рисковете от пестицидите и тяхното въздействие, като изтичането на пестициди
R.29 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), подпомагана по ОСП за органично земеделие, с разпределение за поддържане и преобразуване
R.31 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.43 Дял на животинските единици, засегнати от подпомогнати действия за ограничаване използването на антимикробни средства (предотвратяване/намаляване)
R.44 Дял на животинските единици, попадащи в обхвата на подпомогнати действия за подобряване на хуманното отношение към животните
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Биологичното производство е устойчива система за управление, която се основава на следните общи принципи:

а) съобразяване със системите и циклите в природата и запазване и подобряване на състоянието на почвата, водата и въздуха, на здравето на растенията и животните, и на равновесието между тях;

б) запазване на елементите на природния ландшафт;

в) използване по отговорен начин на енергията и природните ресурси като вода, почва, органична материя и въздух.

Чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които прилагат методите на биологичното земеделие в техните стопанства.

Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на земеделието като допринесе за подобряване състоянието на околната среда.

Ангажиментите са за период от една календарна година.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар за направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи в резултат на поетите задължения,

които са изчислени в съответствие с член 82 и при отчитане на целевите стойности за екосхемите.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар за допълнителните разходи и пропуснатите приходи съгласно чл. 31(7)(б) от проекта на Регламент за Стратегическите планове.

Земеделските стопани трябва да спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и да имат сключен договор с Контролиращо лице за биологично производство, одобрено от министъра на земеделието.

Интервенцията е насочена за подпомагане на земеделски стопани със селскостопански животни (биологични и в преход) от следните видове – говеда, биволи, овце и/или кози, свине за пасищно отглеждане – Източно балканска свиня (съгласно приложимото национално законодателство) и стопанисват постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход).

В националното законодателство ще бъде създадена правна рамка за избягване на случаи на фермери, които поемат годишни ангажименти за преход, след което се връщат обратно към конвенционалното земеделие.

Описание на ангажиментите за екосхемата

Земеделските стопани да имат сключен договор с Контролиращо лице за биологично производство не по-късно от 31 декември на годината, предхождаща годината на кандидатстване въз основа на наличните данни в регистъра на биологичните оператори към тази дата.

Земеделските стопани трябва да спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти.

Цялото стопанство, с което се поема ангажимента, трябва да се управлява в съответствие с приложимите за биологичното производство изисквания в Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти, като независимо от това изискване е допустимо дадено стопанство да се раздели на ясно и ефективно обособени производствени единици за биологично производство, за преход към биологично производство и за небиологично производство, при условие че по отношение на производствените единици за небиологично производство:

а) отглежданите животни са от различни видове;

б) растенията са от различни, лесно разграничими сортове.

За подпомагане по интервенцията могат да кандидатстват само собственици на животни.

Земеделските стопани поддържат заявените постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури в система на контрол (биологични и в преход) и отглеждат отбелязаните селскостопански животни в система на контрол (биологични и в преход) от следните видове – говеда, биволи, овце и/или кози, свине за пасищно отглеждане – Източно балканска свиня (съгласно приложимото национално законодателство) при съотношение в размер от 0.15 ЖЕ/ха до 1 ЖЕ/ха.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.

Земеделски стопани, които имат сключен договор с Контролиращо лице за биологично производство не по-късно от 31 декември на годината предхождаща годината на кандидатстване въз основа на наличните данни в регистъра на биологичните оператори към тази дата.

Допустимите за подпомагане площи са постоянни пасища и други фуражни площи, използвани за изхранване на животните, отглеждани съгласно биологичните изисквания или в преход.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как

ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
GAEC01	Поддържане на постоянно затревени площи на основата на съотношението на постоянно затревените площи спрямо земеделската площ на национално, регионално и подрегионално равнище и на равнище група от стопанства или стопанство в сравнение с референтната 2018 г. Максимално намаление от 5 % в сравнение с референтната година.
GAEC02	Защита на влажните зони и торфищата
GAEC04	Изграждане на буферни ивици по продължението на водните басейни
GAEC05	Управление на обработката на почвата с цел намаляване на опасността от деградация и ерозия на почвата, включително предвид ъгъла на наклона
GAEC06	Минимално покриване на почвата с цел избягване на голи почви в най-чувствителните периоди
GAEC08	Запазване на особеностите на ландшафта. Забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците. Прилагане, по възможност, на мерки за недопускане на инвазивни растителни видове
GAEC09	Забрана за промяна на предназначението или разораване на постоянно затревени площи, обозначени като екологично чувствителни постоянно затревени площи в зони от обхвата на „Натура 2000“
SMR06	Директива 96/22/ЕО на Съвета от 29 април 1996 г. относно забрана на употребата на определени субстанции с хормонално или тиреостатично действие и на бета-агонисти в животновъдството и за отмяна на директиви 81/602/ЕИО, 88/146/ЕИО и 88/299/ЕИО: член 3, букви а), б) г) и д) и членове 4, 5 и 7
SMR09	Директива 2008/119/ЕО на Съвета от 18 декември 2008 г. за определяне на минимални стандарти за защита на телетата: членове 3 и 4
SMR11	Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 г. относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели: член 4

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

N/a

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с екосхемата (обяснете как екосхемата надхвърля базовите параметри, особено по отношение на ЗИУ и националните стандарти)

Биологичното производство надхвърля изискванията на приложимите ЗИУ. Земеделските стопани трябва да спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти.

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

За всички интервенции в еко схемите е определено финансиране от 25% от годишния финансов пакет за директни плащания. Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхваната от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Вариация в ставката може да има според нивото на площите, обхванати от задълженията в еко схемите.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Плащането е в съответствие с разпоредбата на член 31, параграф 7, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115, което поставя интервенцията в обхвата на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“). Интервенцията е насочена към компенсиране за направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи в резултат на поетите задължения с цел прилагане на принципите на биологичното земеделие без да се оказва негативен ефект върху търговията.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.B.1_Еко-01 - Еко схема 01 - Биологично земеделие - Селскостопански животни - Плащане на ха. Не се прилага от 2026	Хомогенен		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.4; R.43; R.44; R.6; R.7

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.B.1_Еко-01 - Еко схема 01 - Биологично земеделие - Селскостопански животни - Плащане на ха. Не се прилага от 2026

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.B.1_Еко-01 - Еко схема 01 - Биологично земеделие - Селскостопански животни - Плащане на ха. Не се прилага от 2026	Планирана единична сума	357,85	357,85	357,87	0,00	0,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	286,28					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	357,85	516,35	516,35	0,00	0,00	
	O.8 (единица: Хектари)	18 613,00	20 550,00	22 690,00	0,00	0,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	6 660 662,05	7 353 817,50	8 120 070,30	0,00	0,00	22 134 549,85
ОБЩО	O.8 (единица: Хектари)	18 613,00	20 550,00	22 690,00	0,00	0,00	**Сума:** 61 853,00 **Макс.:** 22 690,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	6 660 662,05	7 353 856,70	8 120 120,10	0,00	0,00	22 134 638,85
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.B.2 - Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура

Код на интервенцията (държава членка)	I.B.2
Име на интервенцията	Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура
Вид интервенция	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане
Общ показател за крайния продукт	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален обхват. Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ ПО ОСП Код + Описание
AOA-A смекчаване на изменението на климата, включително намаляване на емисиите на парникови газове от селскостопанските практики, както и запазване на съществуващите места за съхранение на въглероден диоксид и подобряване на улавянето на въглерод
AOA-C опазване или подобряване на качеството на водите и намаляване на натиска върху водните ресурси
AOA-E опазване на биологичното разнообразие, съхранение или възстановяване на местообитания или видове, включително запазване и създаване на особености на ландшафта или на непроизводствени площи
AOA-F действия за устойчиво и по-ограничено използване на пестициди, по-специално на тези, които представляват риск за човешкото здраве или околната среда

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.5.2.	Подобряване качеството на почвите чрез ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия	Висок	Да
П.5.5.	Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове	Много висок	Да
П.6.2.	Опазване и подобряване на природозащитното	Среден	Да

	състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи		
П.6.3.	Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.31 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност
R.34 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за управление на особености на ландшафта, включително живи плетове и дървета
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

С интервенцията се цели засилване на приноса на директните плащания за биологичното разнообразие в земеделските земи. Посредством прилагането на изискванията се таргетира доказване на въздействието на мерките на ОСП върху биологичното разнообразие в земеделските земи.

Действието на интервенцията е насочено и за създаване на условия за постигане на целите на зелената сделка и най-вече към: Връщане на най-малко 10% от земеделските площи с ландшафтни характеристики с голямо разнообразие до 2030 г.

Интервенцията допринася за борба с ерозията на почвата и предотвратява деградацията на почвите. Предвидените задължения водят до предпазване на естествената среда, чрез борба с инвазивни и неспецифични за региона видове. Интервенцията е насочена към повишаване на качеството и количеството на зелената инфраструктура в земеделските земи, което ще окаже положително въздействие върху биологичното разнообразие, качеството на водите, поддържането на почвите.

Описание на ангажиментите за екосхемата

Интервенцията включва 3 екологични практики:

Екологична практика 1: Поддържане на екологична инфраструктура и непроизводствени площи

Екологична практика 2: Създаване на буферни ивици в обработваеми земи

Екологична практика 3: Райони с ограничения за опазване на определени типове природни местообитания и местообитания на видове от значение за Общността.

За една и съща площ може да бъде приложена само една от трите екологични практики през една календарна година.

<u>Екологична практика 1: Поддържане на екологична инфраструктура</u>

Видовете екологична инфраструктура и непроизводствени площи, обект на тази екологична практика са:

1.Живи плетове или Редици от дървета;

2.Отделни дървета;

3.Дървета в група;

4.Дървесни противо-ерозионни пояси;

5.Синори;

6.Влажни зони;

7.Зелени зони около водни течения;

8.Тераси**;**

9.Ивици по краищата на гори;

10. Буферни ивици (елементът може да включва различни видове буферни ивици, включително и ивици, заети с естествена растителност по краищата на парцелите с трайни насаждения);

11. Земя оставена под угар върху обработваема земя – допустими по интервенцията могат да бъдат до 7% от обработваемите земи в стопанството, заети с площи оставени под угар;

Не се извършват третирания с препарати за растителна защита при изброените видове зелена инфраструктура и непроизводствени площи с изключение на изрично упоменати в задължителните за извършване дейности.

Дейности в зависимост от вида на зелената инфраструктура, за получаване на подпомагане по тази интервенция:

При Живи плетове или Редици от дървета

Запазване целостта на ландшафтния елемент.

Почистване на инвазивни видове растения извън периодите на гнездене на птиците.

Почистване на сухи клони и ниски клони до 1.5 м. височина извън периода на гнездене на птиците.

Поддържане на граничните зони чрез косене или мулчиране най малко 1 път годишно извън периода на гнездене на птиците.

Поддръжката на елемента може да се осъществява и само от страната на съответния ползвател или собственик.

Не се извършват третирания с препарати за растителна защита.

В заявените площи не се допуска премахване на дървета от местни видове край влажни зони и ерозирали терени и се запазват дърветата с хралупи.

При отделни дървета

Почистване на сухи клони и ниски клони до 1.5 м. височина, както и поддържане на сервитутните ивици чрез косене или мулчиране най малко 1 път годишно извън периодите на гнездене на птиците.

При дървета в група

Почистване на ниски клони до височина 1,5 метра извън периодите на гнездене на птиците. Почистване на инвазивни видове растения извън периодите на гнездене на птиците, както и поддържане на сервитутните ивици чрез косене или мулчиране най малко 1 път годишно извън периодите на гнездене на птиците.

При Дървесни противо-ерозионни пояси

Почистване на инвазивни видове растения извън периодите на гнездене на птиците.

Почистване на сухи храстовидни видове, извън периодите на гнездене на птиците.

Почистване на ниски клони до височина 1,5 метра, извън периодите на гнездене на птиците.

Косене или мулчиране най малко 1 път годишно на сервитутните ивици извън периодите на гнездене на птиците.

Запазване на съществуващата дървесна растителност с изключение на инвазивните видове.

В заявените площи не се допуска премахване на дървета от местни видове край влажни зони и ерозирали терени и се запазват дърветата с хралупи.

При синори

Запазване целостта на ландшафтния елемент.

Почистване на инвазивни видове растения извън периодите на гнездене на птиците.

Почистване на сухи клони и ниски клони до 1.5 м. височина извън периода на гнездене на птиците.

Поддържане на граничните зони чрез косене или мулчиране най малко 1 път годишно извън периода на гнездене на птиците.

Поддръжката на елемента може да се осъществява и само от страната на съответния ползвател или собственик.

Не се извършват третирания с препарати за растителна защита.

При влажни зони

Поддържане на крайбрежната растителност чрез изрязване и отстраняване на нежеланата растителност от инваизвни и чужди видове в периоди извън гнездене на птиците. Поддържане на естествен тревостой при ниски води на акваторията ако такъв съществува без дрениране на площите. Не разораване и/или отводняване на езерцата. Не използване на Първа група Препарати за Растителна Защита (ПРЗ) в Територии граничещи на акваториите. В заявените площи не се допуска премахване на дървета от местни видове край влажни зони и ерозирали терени и се запазват дърветата с хралупи.

При Зелени зони около водни течения

Косене или мулчиране най-малко 1 път годишно на сервитутните ивици, като дейностите следва да се извършат извън периодите на гнездене на птиците. Отстраняване на сухи дървета, отстраняване на храсти и инвазивни видове извън периодите на гнездене на птиците. Не се извършват третирания с препарати за растителна защита. В заявените площи не се допуска изсичане на крайречни пояси от дървесна растителност от местообитания 91E0, 91F0 и 92A0, които имат укрепващи и противоерозионни функции.

Тераси

Запазване целостта на ландшафтния елемент.

Почистване на инвазивни видове растения извън периодите на гнездене на птиците.

При наличие на храстовидна и/или дървесна растителност, почистване на сухи клони и ниски клони до 1.5 м. височина извън периода на гнездене на птиците.

Поддържане на граничните зони чрез косене или мулчиране най малко 1 път годишно извън периода на гнездене на птиците.

Поддръжката на елемента може да се осъществява и само от страната на съответния ползвател или собственик.

Не се извършват третирания с препарати за растителна защита.

При ивици по краищата на гори

Косене или мулчиране най малко 1 път годишно на териториите в границите на ивиците, като дейностите следва да се извършат извън периодите на гнездене на птиците. Косенето да се извършва извън периода с риск за горски пожари с цел намаляване на риска от пожари.

Не се извършват третирания с препарати за растителна защита.

В заявените площи не се допуска унищожаване на храсти и дървета в екотон гора - открито местообитание.

При буферни ивици

Поддържане на естествен тревостой ако такъв съществува без почвени обработки на площите. Не се извършват нарочни третирания с Препарати за Растителна Защита (ПРЗ) на тези територии.

Поддържането се състои в косене или мулчиране най малко 1 път годишно на териториите в границите на буферните ивици, като дейностите следва да се извършат извън периодите на гнездене на птиците.

За премахването на храстова растителност се забранява използването на шредери, мулчери и др. техника, която води до пълното раздробяване на храстовата растителност.

Земя, оставена под угар – земеделска площ, върху която е извършена най-малко една от следните почвени обработки: изораване, дисковане, листеруване (плоскорезна обработка), култивиране, ивични обработки, мулчиране с остатъците от предходната култура и върху която не се произвежда земеделска продукция в периода от 1 януари до 15 юли на година на кандидатстване.

Елементи 1-10 са приложими за всички типове земеползване (обработваеми земи, трайни насаждения и постоянно затревени площи) и няма ограничения в минималната и максималната обща сборна площ на поддържаните елементи в стопанството. Елемент 11 е приложим само за обработваемите земи и максималната площ за едно стопанство, която може да бъде заявена като земя под угар по интервенцията е 7% от обработваемата земя в стопанството.

<u>Екологична практика 2: Създаване на буферни ивици в обработваеми земи</u>

Екологичната практика включва създаване на буферни ивици в обработваеми земи. Размер на буферните ивици – ширина от 1 м. до 20 м. За изчисляване на допустимата площ се използва тегловен коефициент 1.5 и коефициент на преобразуване – 6. Буферните ивици могат да включват различни варианти за покритие – естествена растителност, угар, специфична растителност (включително цъфтящи растения) и да не се използват инвазивни видове.

Коефициенти за преобразуване и тегловни коефициенти за екологична инфраструктура и непроизводствени площи

Характеристики	Коефициент за преобразуване	Тегловен коефициент	Екологична инфраструктура
Живи плетове или редици от дървета (на 1 м)	6	1,5	9 кв.м
Отделни дървета (за 1 дърво)	20	1,5	30 кв.м
Дървета в група (на 1 м²)	-	1,5	1,5 кв.м
Дървесни противо-ерозионни пояси (на 1 м²)	-	1,5	1,5 кв.м
Синори (на 1 м)	6	1,5	9 кв.м
Влажни зони (на 1 м²)	-	1,5	1,5 кв.м
Зелени зони около водни течения (на 1 м)	6	1,5	9 кв.м
Тераси (на 1 м)	6	1,5	9 кв.м
Ивици по краищата на гори (на 1 м)	6	1,5	9 кв.м
Буферни ивици (на 1 м)	6	1,5	9 кв.м
Земя, оставена под угар (на 1 м²)	-	1	1 кв.м

<u>Екологична практика 3: Райони с ограничения за опазване на определени типове природни местообитания и местообитания на видове от значение за Общността.</u>

Райони с ограничения за опазване на определени типове природни местообитания и местообитания на видове от значение за Общността – не се допускат никакви дейности в границите на защитените зони, определени съгласно становището по екологичната оценка. Приложими за всички типове земеползване (обработваеми земи, трайни насаждения и постоянно затревени площи).

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.
Земеделските площи трябва да отговарят на дефиницията за допустим хектар.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
GAEC04	Изграждане на буферни ивици по продължението на водните басейни
GAEC08	Запазване на особеностите на ландшафта. Забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците. Прилагане, по възможност, на мерки за недопускане на инвазивни растителни видове

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

N/a

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с екосхемата (обяснете как екосхемата надхвърля базовите параметри, особено по отношение на ЗИУ и националните стандарти)

Надгражда изискванията на ДЗЕС 8 по отношение на особеностите на ландшафта, като прилага подходящи режими на управление на ландшафтните елементи, които водят до повишен екологичен принос. Екологичната инфраструктура по еко схемата за прилага за всички типове земеползване – обработваеми земи, трайни насаждения, постоянно затревени площи.

Интервенцията надгражда ДЗЕС 8 като определя отделянето от производствения процес на площи с екологична инфраструктура и непроизводствени площи, в рамките на които се извършват дейности, целящи подобряване на екологичната стойност. Живи плетове или редици от дървета; отделни дървета; дървета в група; дървесни противо-ерозионни пояси; синори; влажни зони; зелени зони около водни течения; тераси; ивици по краищата на гори; буферни ивици и райони с ограничения за опазване на определени типове местообитания и местообитания на видове от значение за Общността са приложими за всички типове земеползване (обработваеми земи, трайни насаждения и постоянно затревени площи). Земята оставена под угар е възможност за прилагане на непроизводствени площи в обхвата на обработваемите земи. Надграждането на ДЗЕС 8 обхваща и елемент на създаване на нови непроизводствени площи в обхвата на обработваемите земи – новосъздадени буферни ивици.

При буферните ивици по ДЗЕС 4 надхвърлянето на стандарта се състои в поддържането на естествената растителна покривка/тревостой без почвени обработки и косене или мулчиране веднъж годишно извън периода на гнездене на птиците. По този начин се подобрява инфилтрационния капацитет на буферната ивица.

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

За всички интервенции в еко схемите е определено финансиране от 25% от годишния финансов пакет за директни плащания. Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Вариация в ставката може да има според нивото на площите, обхванати от задълженията в еко схемите с цел да се постигне пълно оползотворяване на финансовия ресурс, определен за амбициозните екологични цели.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Плащането е в съответствие с разпоредбата на член 31, параграф 7, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115, което поставя интервенцията в обхвата на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“). Зелената инфраструктура,

обект на подпомагане по интервенцията е съставена от непроизводствени площи и по този начин интервенцията не оказва влияние върху производството и търговията.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.B.2_Еко-02_01 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_обработваеми земи_площи и дейности над ДЗЕС 8	Хомогенен		R.31; R.34; R.4; R.6; R.7
I.B.2_Еко-02_02 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Трайни насаждения	Хомогенен		R.31; R.34; R.4; R.6; R.7
I.B.2_Еко-02_03 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Постоянно затревени площи	Хомогенен		R.31; R.34; R.4; R.6; R.7
I.B.2_Еко-02_04 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_обработваеми земи-дейности над ДЗЕС 8 - не се прилага от 2025 г. нататък	Хомогенен		R.31; R.34; R.4; R.6; R.7
I.B.2_Еко-02_05 - I.B.2_Еко-02_05 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Земя оставена под угар	Хомогенен		R.31; R.34; R.4; R.6; R.7
I.B.2_Еко-02_06 - I.B.2_Еко-02_06 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Местообитания	Хомогенен		R.31; R.34; R.4; R.6; R.7
I.B.2_Еко-02_07 - I.B.2_Еко-02_07 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Създаване на буферни ивици в обработваеми земи	Хомогенен		R.31; R.34; R.4; R.6; R.7

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.B.2_Еко-02_01 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_обработваеми земи_площи и дейности над ДЗЕС 8

Плащането е на хектар допустима земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми. Плащането е за ландшафтни елементи за обработваеми земи (1.Живи плетове или Редици от дървета; 2.Отделни дървета; 3.Дървета в група; 4.Дървесни противо-ерозионни пояси; 5.Синори; 6.Влажни зони; 7.Зелени зони около водни течения; 8.Тераси; 9.Ивици по краищата на гори; 10. Буферни ивици).

I.B.2_Еко-02_02 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Трайни насаждения

Плащането е на хектар допустима земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

I.B.2_Еко-02_03 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Постоянно затревени площи

Плащането е на хектар допустима земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

I.B.2_Еко-02_04 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_обработваеми земи-дейности над ДЗЕС 8 - не се прилага от 2025 г. нататък

Плащането е на хектар допустима земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

Плащането е за ландшафтни елементи за обработваеми земи в рамките на ДЗЕС 8, в които са извършени дейности, надхвърлящи изискванията на ДЗЕС 8.

Не се прилага от 2025 г. нататък.

I.B.2_Еко-02_05 - I.B.2_Еко-02_05 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Земя оставена под угар

Плащането е на хектар допустима земя, обхванатa от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

Плащането е за елемента от интервенцията, който включва земя оставена под угар

I.B.2_Еко-02_06 - I.B.2_Еко-02_06 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Местообитания

Плащането е на хектар допустима земя, обхванатa от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

Плащането е за земеделски площи в райони с ограничения за опазване на определени типове природни местообитания и местообитания на видове от значение за Общността съгласно слой от Министерство на околната среда и водите (МОСВ), в които не се допускат никакви дейности в границите на защитените зони.

I.B.2_Еко-02_07 - I.B.2_Еко-02_07 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Създаване на буферни ивици в обработваеми земи

Плащането е на хектар допустима земя, обхванатa от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

Плащането е за създаване на буферни ивици в обработваеми земи.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	**Финансова година**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо за периода 2024—2028 г.**
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.B.2_Еко-02_01 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_обработваеми земи_площи и дейности над ДЗЕС 8	Планирана единична сума	696,86	696,86	617,00	617,00	617,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	557,49					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	894,98	894,98	894,98	894,98	894,98	
	O.8 (единица: Хектари)	40 807,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	28 436 766,02	3 484 300,00	3 085 000,00	3 085 000,00	3 085 000,00	41 176 066,02
I.B.2_Еко-02_02 - Еко схема	Планирана единична сума	901,17	901,17	725,00	1 051,36	1 051,36	

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
02_Екологична инфраструктура_Трайни насаждения	Минимална сума за планираната единична сума	720,94					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 051,36	1 051,36	1 051,36	1 051,36	1 051,36	
	O.8 (единица: Хектари)	1 790,00	200,00	200,00	280,00	375,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	1 613 094,30	180 234,00	145 000,00	294 380,80	394 260,00	2 626 969,10
I.B.2_Еко-02_03 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Постоянно затревени площи	Планирана единична сума	290,00	290,00	244,00	244,00	244,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	232,00					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	354,33	354,33	354,33	354,33	354,33	
	O.8 (единица: Хектари)	6 848,00	2 200,00	2 200,00	2 200,00	2 200,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	1 985 920,00	638 000,00	536 800,00	536 800,00	536 800,00	4 234 320,00
I.B.2_Еко-02_04 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_обработваеми земи-дейности над ДЗЕС 8 - не се прилага от 2025 г. нататък	Планирана единична сума	286,33	286,33	0,00	0,00	0,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	229,06					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	286,33	286,33	0,00	0,00	0,00	
	O.8 (единица: Хектари)	8 205,00	244,00	0,00	0,00	0,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 349 337,65	69 864,52	0,00	0,00	0,00	2 419 202,17
I.B.2_Еко-02_05 - I.B.2_Еко-02_05 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Земя оставена под угар	Планирана единична сума			50,00	50,00	50,00	
	Минимална сума за планираната единична сума						
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)			304,33	304,33	304,33	
	O.8 (единица: Хектари)			5 229,00	5 229,00	5 229,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума			261 450,00	261 450,00	261 450,00	784 350,00
I.B.2_Еко-02_06 - I.B.2_Еко-02_06	Планирана единична сума			98,68	98,68	98,68	

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
- Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Местообитания	Минимална сума за планираната единична сума						
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)			98,68	98,68	98,68	
	O.8 (единица: Хектари)			1 200,00	1 200,00	1 200,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума			118 416,00	118 416,00	118 416,00	355 248,00
I.B.2_Еко-02_07 - I.B.2_Еко-02_07 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Създаване на буферни ивици в обработваеми земи	Планирана единична сума			451,51	451,51	451,51	
	Минимална сума за планираната единична сума						
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)			451,51	451,51	451,51	
	O.8 (единица: Хектари)			500,00	500,00	500,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума			225 755,00	225 755,00	225 755,00	677 265,00
ОБЩО	O.8 (единица: Хектари)	57 650,00	7 644,00	14 329,00	14 409,00	14 504,00	**Сума:** 108 536,00 **Макс.:** 57 650,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	34 385 117,97	4 372 398,52	4 372 398,52	4 521 779,32	4 621 658,52	52 273 352,85
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.B.3 - Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)

Код на интервенцията (държава членка)	I.B.3
Име на интервенцията	Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)
Вид интервенция	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане
Общ показател за крайния продукт	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален обхват. Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ ПО ОСП Код + Описание
AOA-A смекчаване на изменението на климата, включително намаляване на емисиите на парникови газове от селскостопанските практики, както и запазване на съществуващите места за съхранение на въглероден диоксид и подобряване на улавянето на въглерод
AOA-B адаптиране към изменението на климата, включително действия за повишаване на устойчивостта на системите за производство на храни и подобряване на животинското и растителното разнообразие с цел по-голяма устойчивост по отношение на болестите и изменението на климата
AOA-C опазване или подобряване на качеството на водите и намаляване на натиска върху водните ресурси
AOA-D предотвратяване на деградацията на почвите, възстановяване на почвите, подобряване на почвеното плодородие и на управлението на хранителните вещества [и на почвената биота]
AOA-F действия за устойчиво и по-ограничено използване на пестициди, по-специално на тези, които представляват риск за човешкото здраве или околната среда

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.5.2.	Подобряване качеството на	Висок	Да

	почвите чрез ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия		
П.5.3.	Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество	Висок	Да
П.5.4.	Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите	Среден	Да
П.5.5.	Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове	Много висок	Да
П.5.6.	Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство	Висок	Да
П.9.8.	Насърчаване приложението на подходи и методи за подобряване използването на торове и продукти	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.14 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)
R.19 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)
R.20 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите на амоняк
R.21 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за качеството на водните обекти
R.22 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за подобряване на управлението на хранителните вещества
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Интервенцията е насочена към допринасяне за изпълнението на целта за намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като същевременно се гарантира, че няма влошаване на плодородието на почвата. Интервенцията е насочена да допринесе към целта да се намали използването на торове поне с 20 % до 2030 г.

Схемата предвижда два основни похвата на внасяне на външна органична материя в почвата:

·Отглеждане на подходящи видове междинни непроизводствени култури с последващо зелено торене.

·Внасяне на външна органична материя обект на продукти от кръговата икономика (третирана органична материя от отпадъчна биомаса).

С интервенцията се цели намаляване на употребата на изкуствени торове – заместването им с естествени хранителни вещества образувани в следствие на внасянето на външна естествена

органична материя.

Прилагането на практиките в интервенцията е насочено към запазване и повишаване на количеството на хранителни вещества в почвата чрез внасянето на органична материя в максимално подходящ вид и качество за почвата, вследствие на внасяне на органични подобрители.

Микробиалните торове и оборският тор като допринасящи за почвеното плодородие чрез естествени процеси биха могли да се използват като подобрители на почвата в контекста на еко схемата. Идеята е азотът от изкуствените торове да се замести от влагане на зелено торене и органично наторяване.

Еко схемата е допустима за прилагане върху различните типове земеделски площи в стопанството. Земеделският стопанин доброволно решава с кои площи да участва в еко схемата без задължение да е приложимо за цялата площ на стопанството. Върху една земеделска площ може да се получи подпомагане само за една от възможните опции на изброените практики.

Описание на ангажиментите за екосхемата

Земеделските стопани прилагат върху земеделските площи в своите стопанства, с които избират да участват в еко схемата земеделски практики, благоприятни за климата и околната среда, от изброените по-долу:

А) Внасяне на хранителни вещества в почвата чрез отглеждане на непроизводствени междинни култури с последващо зелено торене и/или покривни култури:

1. Допустими за отглеждане междинни/покривни култури по схемата:

Междинните култури/покривни култури са създадени като смески от не-житни култури и житни култури.

2. Изисквания за минимални срокове на отглежданите култури:

Не са площи с междинни култури/покривни култури площите, засети със зимни култури за получаване на реколта или използване за паша.

Покривни култури трябва да бъдат налични на полето в периода от 15 октомври на годината на кандидатстване до 15 февруари на следващата година.

Междинните култури трябва да са налични на полето в периода от 1 октомври до 1 декември на годината на кандидатстване и да се използват за последващо зелено торене.

3. Изисквания към минимално изискуемите обработки:

Междинните култури се използват за последващо зелено торене (посредством заораване, валиране, естествено измръзване или друг метод на механично терминиране на културата по избор на земеделския стопанин).

Покривните култури се използват за осигуряване на покривка през зимния период.

В периода на отглеждане на междинните култури/покривните култури не трябва да се прилагат изкуствени торове и продукти за растителна защита. Терминирането на културите не се извършва с хербицид.

и/или

Б) Внасяне на хранителни вещества в почвата чрез използването на органични торове и подобрители на почвата:

Да извършват внасяне на органично вещество на различни видове (подобрители на почвата) от които:

1.Подобрители получени чрез процес на аеробно третиране от отпадъчна био маса;

2.Подобрители получени чрез процес на анаеробно третиране от отпадъчна био маса;

3.Подобрители получени чрез процес на биологично третиране от отпадъчна био маса чрез червеи;

4.Подобрители получени чрез процес на термално третиране от отпадъчна био маса.

5. Използване на нискоемисионни техники за прилагане на оборски тор (впръскване на течен оборски тор; включване в рамките на 4 часа от прилагането).

Забранява се използването на подобрители на почвата получени след химическо третиране.

При внасяне на подобрител, съдържащ общ N (азот), количеството на осигурен общ азот N (азот) трябва да не бъде по-малко от 10% от потребностите на конкретната култура и да не надвишава

150 кг. общ N (азот) на хектар.

„Органични торове и подобрители на почвата“ са органични подобрители, органични торове, органо-минерални торове, микробиални торове, растителни биостимуланти, обработен оборски тор.

Земеделският стопанин да има план за управление на хранителните вещества за културите в стопанството, който да бъде изготвен от лице, притежаващо необходимите компетенции. Земеделският стопанин трябва да спазва Плана за торене и по-специално прилагането на торове, в съответствие с нуждите на културите, определени в плана.

Доказването на вложените обеми става чрез разходооправдателни документи и дневниците за растителна защита и вложени подобрители на съответния парцел.

При случаите на земеделски стопани, които сами са произвели органичните подобрители същите вместо разходооправдателни документи следва да докажат:

Наличието на ниво стопанство на приложима технология одобрена от РИОСВ с капацитет на инсталацията (ако е приложимо);

Лицензирана площадка за третиране на отпадъци със съответните кодове (ако е приложимо)

Протоколи за произведена продукция идентична на вложената.

Върху една земеделска площ може да се получи подпомагане само за една от възможните опции на изброените практики.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.

Земеделските площи трябва да отговарят на изискванията за допустимост за директни плащания.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
SMR02	Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници: членове 4 и 5

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

N/a

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с екосхемата (обяснете как екосхемата надхвърля базовите параметри, особено по отношение на ЗИУ и националните стандарти)

Надгражда условността по отношение на изискванията за внасяне на азот от изкуствени торове в почвата, осигуряване на зимно покритие на почвата за предотвратяване на риска от ерозия, постигането на зелено торене чрез непроизводствени площи с междинни и покривни култури за зимния период. Еко схемата надвишава изискванията на ЗИУ2, като при внасяне на подобрител, съдържащ общ N (азот), количеството на осигурен общ азот N (азот) не трябва да надвишава 150 кг. общ N (азот) на хектар. Еко схемата надгражда ДЗЕС 6 чрез осигуряване на минимален времеви период, в който междинните и покривните култури по еко схемата са задължително налични на полето.

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

За всички интервенции в еко схемите е определено финансиране от 25% от годишния финансов

пакет за директни плащания. Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхваната от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Вариация в ставката може да има според нивото на площите, обхванати от задълженията в еко схемите с цел да се постигне пълно оползотворяване на финансовия ресурс, определен за амбициозните екологични цели.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Плащането е в съответствие с разпоредбата на член 31, параграф 7, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115, което поставя интервенцията в обхвата на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“). Интервенцията таргетира повишаване на екологичната устойчивост на засегнатата площ и не оказва изкривяващо влияние върху производството и търговията.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.B.3_Еко-03 - Еко схема 03_Почвен потенциал	Хомогенен		R.14; R.19; R.20; R.21; R.22; R.4; R.6; R.7

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.B.3_Еко-03 - Еко схема 03_Почвен потенциал

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.B.3_Еко-03 - Еко схема 03_Почвен потенциал	Планирана единична сума	66,83	53,46	53,46	53,46	53,46	
	Минимална сума за планираната единична сума	53,46					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	83,54	83,54	83,54	83,54	83,54	
	O.8 (единица: Хектари)	417 100,00	749 903,00	775 834,00	800 369,00	782 877,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	27 874 793,00	40 089 814,38	41 476 085,64	42 787 726,74	41 852 604,42	194 081 024,18
ОБЩО	O.8 (единица: Хектари)	417 100,00	749 903,00	775 834,00	800 369,00	782 877,00	**Сума:** 3 526 083,00 **Макс.:** 800 369,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	27 874 793,00	40 089 814,38	41 476 085,64	42 787 726,74	41 852 604,42	194 081 024,18
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.B.4 - Еко схема за намаляване използването на пестициди

Код на интервенцията (държава членка)	I.B.4
Име на интервенцията	Еко схема за намаляване използването на пестициди
Вид интервенция	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане
Общ показател за крайния продукт	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален обхват. Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ ПО ОСП Код + Описание
AOA-C опазване или подобряване на качеството на водите и намаляване на натиска върху водните ресурси
AOA-E опазване на биологичното разнообразие, съхранение или възстановяване на местообитания или видове, включително запазване и създаване на особености на ландшафта или на непроизводствени площи
AOA-F действия за устойчиво и по-ограничено използване на пестициди, по-специално на тези, които представляват риск за човешкото здраве или околната среда

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.5.5.	Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ, минерални и органични торове	Много висок	Да
П.9.8.	Насърчаване приложението на подходи и методи за подобряване използването на торове и продукти	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

R.24 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани конкретни ангажименти, водещи до устойчиво използване на пестициди с цел да се намалят рисковете от пестицидите и тяхното въздействие, като изтичането на пестициди
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Изискванията в интервенцията осигуряват намаляване на количествата на използвани продукти за растителна защита (ПРЗ) при отглеждане на растениевъдната продукция. Стимулира се използването на наукосъобразни и щадящи технологии за намаляване на количеството на използване на ПРЗ.

Интервенцията е пряко насочена към запазване на екологичното състояние на почвите и към намаляване на количеството остатъчни химически вещества в произведената храна.

Интервенцията влияе съществено на запазването и подобряването на биологичното разнообразие, както на животинските, така и на растителните видове в земеделските земи.

Предвидените действия интервенцията са насочени за опазване и подобряване на качеството на водите в страната.

Действието на интервенцията е напълно насочено по създаване условията за постигане на целите на зелената сделка и най-вече към: Намаляване с 50% на употребата и риска от пестициди и намаляване на употребата на по-опасни пестициди до 2030 г.

Терминът първа професионална категория на употреба се отнася за по-опасните пестициди с по-голям риск и интервенцията цели ограничаване на използването им.

Терминът „първа професионална категория на употреба“ е използван в Закона за защита на растенията (ЗЗР) (*Обн. ДВ. бр.61 от 25 Юли 2014г., изм. ДВ. бр.12 от 13 Февруари 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.44 от 10 Юни 2016г., изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.17 от 23 Февруари 2018г., изм. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.51 от 5 Юни 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.65 от 21 Юли 2020г.*):

Чл. 80. (1) Продуктите за растителна защита се категоризират в две категории на употреба - професионална и непрофесионална.

(2) Професионалната категория на употреба се разделя на две подкатегории - първа професионална и втора професионална.

(3) Категорията на употреба на продукт за растителна защита се определя при разрешаването му за пускане на пазара и за употреба съгласно критерии, определени в наредбата по чл. 45, ал. 1, съобразно:

1. условията и ограниченията при одобрението на активните вещества, антидотите и синергистите;

2. класифицирането на продукта за растителна защита в една или повече категории съгласно чл. 2 от Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси или в един или повече класове на опасност съгласно Регламент (ЕО) № 1272/2008 (CLP);

3. оценката на токсикологичните и екотоксикологичните характеристики на продукта за растителна защита, физичните и химичните му свойства и съществуването и поведението му в околната среда;

4. заявените употреби и категорията потребители съгласно Регламент (ЕС) № 547/2011.

(4) Продукти за растителна защита, които съдържат активно вещество - кандидат за замяна, се категоризират в категория професионална.

(5) Продукти за растителна защита, които съдържат активни вещества с нисък риск или основни вещества, се категоризират в категория непрофесионална.

(6) Категорията на употреба се вписва в разрешението за пускане на пазара и употреба на продукта за растителна защита.

Допълнителна детайлизация на понятието е включена в Наредба № 5 от 9 февруари 2021 г. за разрешаване пускането на пазара и употребата на продукти за растителна защита (*в сила от 23.02.2021 г.; Издадена от министъра на земеделието, храните и горите; Обн. ДВ. бр.16 от 23 Февруари 2021г.*)

Чл. 7. (1) Продуктите за растителна защита се категоризират в професионална или непрофесионална категория на употреба съгласно чл. 80 от ЗЗР по следните критерии:

1. професионална категория на употреба са ПРЗ, които:

а) са класифицирани в съответствие с Регламент (ЕО) № 1272/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 г. относно класифицирането, етикетирането и опаковането на вещества и смеси, за изменение и за отмяна на директиви 67/548/ЕИО и 1999/45/ЕО и за изменение на Регламент (ЕО) № 1907/2006 (ОВ, L 353 от 31 декември 2008 г.) (Регламент (ЕО) № 1272/2008 (CLP) в някой от класовете и съответните категории на опасност:

аа) остра токсичност, категория на опасност 1, 2 или 3;

бб) корозия на кожата, категория на опасност 1;

вв) сериозно увреждане на очите, категория на опасност 1;

гг) респираторна или кожна сенсибилизация, категория на опасност 1А или 1В;

дд) мутагенност за зародишни клетки, категория на опасност 1А, 1В или 2;

ее) канцерогенност, категория на опасност 1А, 1В или 2;

жж) токсичност за репродукцията, категория на опасност 1А, 1В или 2;

зз) опасност при вдишване, категория на опасност 1;

ии) специфична токсичност за определени органи - еднократна експозиция, категория на опасност 1;

кк) специфична токсичност за определени органи - повтаряща се експозиция, категория на опасност 1;

лл) експлозиви от подкласове 1.1 - 1.5;

мм) корозивни за метали, категория на опасност 1;

б) при оценката на риска за оператора и/или работника са показали, че опасността без използване на лични предпазни средства надвишава допустимите нива на експозиция на въздействие на активните вещества в състава на продукта, посочени в заключението на Органа по чл. 12, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 1107/2009;

в) притежават свойства, нарушаващи функциите на ендокринната система;

г) съдържат вещество, считано за устойчиво, биокумулиращо и токсично (PBT), съгласно т. 3.7 от Приложение II от Регламент (ЕО) № 1107/2009;

2. непрофесионална категория на употреба са ПРЗ, които не отговарят на нито един от критериите по т. 1.

(2) Продуктите за растителна защита от професионална категория се категоризират в подкатегории по следните критерии:

1. в първа професионална категория на употреба са продукти, които се прилагат при фумигация и/или са класифицирани в съответствие с Регламент (ЕО) № 1272/2008 (CLP) в някой от класовете и съответните категории на опасност:

а) остра токсичност, категория на опасност 1 и 2;

б) мутагенност за зародишни клетки, категория на опасност 1;

в) канцерогенност, категория на опасност 1;

г) токсичност за репродукцията, категория на опасност 1;

д) експлозиви от подкласове 1.1 - 1.3;

2. във втора професионална категория на употреба са продукти, които не отговарят на нито един от критериите по т. 1.

Описание на ангажиментите за екосхемата

Земеделските стопани прилагат земеделски практики, благоприятни за климата и околната среда,

от изброените по-долу:

Видовете допустими площи са тези при, които са изпълнени следните екологично насочени земеделски практики свързани с намаляване на количествата на използвани препарати за растителна защита на ниво стопанство:

1. При отглеждане на културите да не се използват тотални хербициди (глифозат) и да не се използват продукти за растителна защита от първа професионална категория

и/или

2. При отглеждане на културите да не се използват продукти за растителна защита от първа професионална категория и да се използват феромонови уловки или полезни биологични агенти, бактериологични или гъбни агенти.

Гъстотата на феромоновите уловки за различните култури ще бъде определена в националното законодателство.

Интервенции се доказва чрез проверка дневниците за растителна защита и чрез разходно-оправдателни документи за закупените продукти за Растителна Защита и феромонови уловки на съответните площи.

Земеделските стопани са задължени да отразяват коректно всички операции с прилагане на продукти за растителна защита през съответната година в дневника.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.

Земеделските площи трябва да отговарят на изискванията за допустимост за директни плащания.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
SMR07	Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета: член 55, първо и второ изречение
SMR08	Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди: член 5, параграф 2 и член 8, параграфи 1—5; член 12 по отношение на ограниченията за използване на пестициди в защитени зони, определени въз основа на Директива 2000/60/ЕО и законодателството за „Натура 2000“; член 13, параграфи 1 и 3 относно обработката и съхранението на пестициди и обезвреждането на остатъци

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

N/a

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с екосхемата (обяснете как екосхемата надхвърля базовите параметри, особено по отношение на ЗИУ и националните стандарти)

Надгражда условността по отношение на изискванията за прилагане на пестициди като стимулира земеделските стопани да прилагат феромонови уловки, да не използват инсектициди, хербициди и фунгициди, попадащи в първа професионална категория на употреба и да не употребяват продукти

за растителна защита, които са тотални хербициди включително такива съдържащи глифозат.

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

За всички интервенции в еко схемите е определено финансиране от 25% от годишния финансов пакет за директни плащания. Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхваната от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Вариация в ставката може да има според нивото на площите, обхванати от задълженията в еко схемите с цел да се постигне пълно оползотворяване на финансовия ресурс, определен за амбициозните екологични цели.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Плащането е в съответствие с разпоредбата на член 31, параграф 7, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115, което поставя интервенцията в обхвата на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“). Интервенцията таргетира завишен екологичен ефект от намаляване използването на ПРЗ на засегнатата площ и не оказва изкривяващо влияние върху производството и търговията.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.B.4_Еко-04_01 - Еко схема 04_Пестициди ограничение_обработваеми земи	Хомогенен		R.24; R.4; R.6; R.7
I.B.4_Еко-04_02 - Еко схема 04_Пестициди ограничения_трайни насаждения	Хомогенен		R.24; R.4; R.6; R.7
I.B.4_Еко-04_03 - Еко схема 04_Пестициди ограничения_постоянно затревени площи	Хомогенен		R.24; R.4; R.6; R.7

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.B.4_Еко-04_01 - Еко схема 04_Пестициди ограничение_обработваеми земи

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхваната от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

I.B.4_Еко-04_02 - Еко схема 04_Пестициди ограничения_трайни насаждения

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхваната от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

I.B.4_Еко-04_03 - Еко схема 04_Пестициди ограничения_постоянно затревени площи

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхваната от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.B.4_Еко-04_01 - Еко схема 04_Пестициди ограничение_обработваеми земи	Планирана единична сума	65,27	52,22	52,22	52,22	52,22	
	Минимална сума за планираната единична сума	52,22					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	87,63	90,19	90,19	90,19	90,19	
	O.8 (единица: Хектари)	390 991,00	1 553 400,00	1 553 400,00	1 553 400,00	1 553 400,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	25 519 982,57	81 118 548,00	81 118 548,00	81 118 548,00	81 118 548,00	349 994 174,57
I.B.4_Еко-04_02 - Еко схема	Планирана единична сума	123,48	164,41	164,41	164,41	164,41	

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
04_Пестициди ограничения_трайни насаждения	Минимална сума за планираната единична сума	98,78					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	125,01	164,41	164,41	164,41	164,41	
	O.8 (единица: Хектари)	70 000,00	26 000,00	26 000,00	26 000,00	26 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	8 643 600,00	4 274 660,00	4 274 660,00	4 274 660,00	4 274 660,00	25 742 240,00
I.B.4_Еко-04_03 - Еко схема 04_Пестициди ограничения_постоянно затревени площи	Планирана единична сума	5,88	5,88	5,88	5,88	5,88	
	Минимална сума за планираната единична сума	4,70					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	11,20	12,73	12,73	12,73	12,73	
	O.8 (единица: Хектари)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	588 000,00	588 000,00	588 000,00	588 000,00	588 000,00	2 940 000,00
ОБЩО	O.8 (единица: Хектари)	560 991,00	1 679 400,00	1 679 400,00	1 679 400,00	1 679 400,00	**Сума:** 7 278 591,00 **Макс.:** 1 679 400,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	34 751 582,57	85 981 208,00	85 981 208,00	85 981 208,00	85 981 208,00	378 676 414,57
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.B.5 - Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения

Код на интервенцията (държава членка)	I.B.5
Име на интервенцията	Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения
Вид интервенция	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане
Общ показател за крайния продукт	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален обхват. Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ ПО ОСП Код + Описание
AOA-A смекчаване на изменението на климата, включително намаляване на емисиите на парникови газове от селскостопанските практики, както и запазване на съществуващите места за съхранение на въглероден диоксид и подобряване на улавянето на въглерод
AOA-B адаптиране към изменението на климата, включително действия за повишаване на устойчивостта на системите за производство на храни и подобряване на животинското и растителното разнообразие с цел по-голяма устойчивост по отношение на болестите и изменението на климата
AOA-C опазване или подобряване на качеството на водите и намаляване на натиска върху водните ресурси
AOA-D предотвратяване на деградацията на почвите, възстановяване на почвите, подобряване на почвеното плодородие и на управлението на хранителните вещества [и на почвената биота]

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.2.	П.4.2.Увеличаване на органичния въглерод в почвата	Много висок	Да
П.5.2.	Подобряване качеството на почвите чрез ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия	Висок	Да
П.5.4.	Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.19 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

С поддържането на азотфиксиращи култури се постига подобряване на хранителния баланс и директно се намалява количеството на влаганите хранителни елементи с торенето.

Поддържането на ивици с естествена растителност по краищата на трайните насаждения без прилагане на продукти за растителна защита (ПРЗ) създава естествена преграда от изтичане на остатъци от ПРЗ извън парцела на трайните насаждения.

Изброените практики в интервенцията се прилагат върху частите от парцели с трайни насаждения като площите, с които участва по интервенцията са по избор на земеделския стопанин.

Описание на ангажиментите за екосхемата

Земеделските стопани прилагат земеделски практики от изброените по-долу:

Поддържане на междуредията с азотфиксиращи култури с подходяща и неконкурираща биология самостоятелно или в смес с житни или тревни видове. Междуредията се поддържат без прилагане на продукти за растителна защита и изкуствени торове. В междуредията се извършва косене и при необходимост мулчиране извън периода на гнездене на птиците и/или мулчиране в междуредията на трайните насаждения и/или поддържане на междуредията с естествена растителност, която се коси извън периода на гнездене на птиците и при необходимост се извършва мулчиране, не се използват продукти за растителна защита и изкуствени торове върху растителността в междуредията.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.

Земеделските площи трябва да отговарят на изискванията за допустимост за директни плащания.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**
GAEC05	Управление на обработката на почвата с цел намаляване на опасността от деградация и ерозия на почвата, включително предвид ъгъла на наклона
GAEC06	Минимално покриване на почвата с цел избягване на голи почви в най-чувствителните периоди

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

N/a

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с екосхемата (обяснете как екосхемата надхвърля базовите параметри, особено по отношение на ЗИУ и националните стандарти)

Еко схемата надгражда условността (ДЗЕС 5) като изисква поддържането на междуредията на трайните насаждения да бъде с практиката за поддържане на азотфиксиращи култури или техни смески, което се очаква да има положителен принос върху плодородието на почвата и да намали рисковете от ерозия.

Практиките в еко схемата надграждат ДЗЕС 6 като предвиждат в рамките на междуредията на трайните насаждения да има растителна покривка от азотфиксиращи култури самостоятелно или в смес с житни или тревни видове. Наличието на такива култури планира основно да намали потребностите от внасяне на изкуствени торове, но в същото време те ще служат и за намаляване и предотвратяване на процесите на ветрова или водна ерозия. Практиката за поддържане на естествената растителност в междуредията на трайните насаждения ще се отрази благоприятно върху намаляване на рисковете от ерозия.

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

За всички интервенции в еко схемите е определено финансиране от 25% от годишния финансов пакет за директни плащания. Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Вариация в ставката може да има според нивото на площите, обхванати от задълженията в еко схемите с цел да се постигне пълно оползотворяване на финансовия ресурс, определен за амбициозните екологични цели.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Плащането е в съответствие с разпоредбата на член 31, параграф 7, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115, което поставя интервенцията в обхвата на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“). Интервенцията е насочена към подобряване на екологичния статус в трайните насаждения и граничните площи и не въздейства изкривяващо върху производството и търговията.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.B.5_Еко-05_01 - Еко схема 05_Екологични трайни насаждения_Междуредия	Хомогенен		R.19; R.4; R.6; R.7
I.B.5_Еко-05_02 - Еко схема 05_Екологични трайни насаждения_Ивици по краищата - не се прилага от 2025 г.	Хомогенен		R.19; R.4; R.6; R.7

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.B.5_Еко-05_01 - Еко схема 05_Екологични трайни насаждения_Междуредия

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

I.B.5_Еко-05_02 - Еко схема 05_Екологични трайни насаждения_Ивици по краищата - не се прилага от 2025 г.

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.B.5_Еко-05_01 - Еко схема 05_Екологични трайни насаждения_Междуредия	Планирана единична сума	114,53	168,93	168,93	168,93	168,93	
	Минимална сума за планираната единична сума	91,62					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	115,25	168,93	168,93	168,93	168,93	
	O.8 (единица: Хектари)	60 000,00	19 970,00	21 147,76	21 147,76	21 147,76	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	6 871 800,00	3 373 532,10	3 572 491,10	3 572 491,10	3 572 491,10	20 962 805,40
I.B.5_Еко-05_02 - Еко схема 05_Екологични трайни насаждения_Ивици по краищата - не се прилага от 2025 г.	Планирана единична сума	61,20	66,32	0,00	0,00	0,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	48,96					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	66,32	66,32	0,00	0,00	0,00	
	O.8 (единица: Хектари)	10 000,00	3 000,00	0,00	0,00	0,00	

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	612 000,00	198 960,00	0,00	0,00	0,00	810 960,00
ОБЩО	O.8 (единица: Хектари)	70 000,00	22 970,00	21 147,76	21 147,76	21 147,76	**Сума:** 156 413,28 **Макс.:** 70 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	7 483 800,00	3 572 492,10	3 572 492,10	3 572 492,10	3 572 492,10	21 773 768,40
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи

Код на интервенцията (държава членка)	I.B.6
Име на интервенцията	Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи
Вид интервенция	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане
Общ показател за крайния продукт	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален обхват. Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ ПО ОСП Код + Описание
AOA-A смекчаване на изменението на климата, включително намаляване на емисиите на парникови газове от селскостопанските практики, както и запазване на съществуващите места за съхранение на въглероден диоксид и подобряване на улавянето на въглерод
AOA-C опазване или подобряване на качеството на водите и намаляване на натиска върху водните ресурси
AOA-D предотвратяване на деградацията на почвите, възстановяване на почвите, подобряване на почвеното плодородие и на управлението на хранителните вещества [и на почвената биота]
AOA-E опазване на биологичното разнообразие, съхранение или възстановяване на местообитания или видове, включително запазване и създаване на особености на ландшафта или на непроизводствени площи

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.2.	П.4.2.Увеличаване на органичния въглерод в почвата	Много висок	Да
П.5.1.	Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.14 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени

площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)
R.31 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност
R.33 Дял на общата защитена зона по „Натура 2000“ съгласно подпомогнатите ангажименти
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Интервенцията надгражда в качествен аспект състоянието на постоянно затревените площи и въвежда екстензивен режим на управление на пасищната екосистема. От екстензивно управление чрез паша се нуждаят всички природни местообитания и местообитания на видове за подобряване на природозащитното състояние във и извън Натура 2000.

Интервенцията ще подобри състоянието на защитени видове, включително птици, като подобри местообитанията им, включително средата за размножаване и хранителната им база, по-специално ще предотврати намаляването на популациите на птици в земеделските земи и рязкото намаляване на разнообразието от насекоми и др. видове, включително ще има значителен принос към опазване на опрашителите.

Не на последно място интервенцията ще предотврати загубата на пасищната екосистема, чрез намаляване на процесите на утъпкване и ерозия, рудерализация и развитие на нетипични видове, което значително подобрява способността на пасищните системи да поглъщат въглерод и да смекчават климатичните промени.

От 2025 г. предвиждаме включване в обхвата на интервенцията и на обработваеми земи, заети с фуражни култури и/или протеинови култури, като към момента на заявяване на еко схемата земеделският стопанин има съотношение на пасищни животни към заявените площи в размер от 0.3 до 1 ЖЕ/ха. Целта на нововъведената възможност е да се стимулира намаляване на пасищния натиск върху постоянно затревените площи посредством вътрешно за фермата отглеждане на фуражни и/или протеинови култури за животновъдството върху обработваемите земи, с които разполагат животновъдните стопанства. Използването на обработваемите земи в животновъдните стопанства за отглеждане на фуражни или протеинови култури за селскостопанските животни в стопанството допринася за осигуряване на хранителната сигурност за животните в стопанството и може да има положителен екологичен ефект върху постоянно затревените площи посредством допълнителна екстензификация на пасищния процес.

Описание на ангажиментите за екосхемата

Земеделските стопани прилагат на постоянно затревените площи земеделски практики, които са полезни за климата и околната среда от следния списък:

Екстензивна паша за поддържане и подобряване на състоянието на постоянно затревените площи с пасищни животни.

Постоянно затревената площ се поддържа посредством екстензивно пашуване от 0.3 до 1 ЖЕ/ха.

На постоянно затревените площи се осъществява пашуване на животни от минимум 60 дни през съответната година.

Прилага се забрана за разораване на заявените през съответната година постоянно затревени площи като тази забрана се следи в рамките на календарната година.

При кандидатстване по интервенцията земеделският стопанин да представи собствен план за паша (включващ видовете паша, периода), изготвен с подкрепата на технически компетентни служби/лица, който следва да спазват, с цел да се защити ефективно състоянието на опазване на съответните местообитания.

Допустими площи по тази интервенция могат да бъдат и обработваеми земи, заети с фуражни култури и/или протеинови култури, като при заявяване на еко схемата земеделският стопанин има

съотношение на пасищни животни към заявените площи в размер от 0.3 до 1 ЖЕ/ха.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.
Земеделските площи трябва да отговарят на изискванията за допустимост за директни плащания.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
GAEC01	Поддържане на постоянно затревени площи на основата на съотношението на постоянно затревените площи спрямо земеделската площ на национално, регионално и подрегионално равнище и на равнище група от стопанства или стопанство в сравнение с референтната 2018 г. Максимално намаление от 5 % в сравнение с референтната година.

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

N/a

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с екосхемата (обяснете как екосхемата надхвърля базовите параметри, особено по отношение на ЗИУ и националните стандарти)

Еко схемата надгражда изискванията на ДЗЕС 1 в качествен план по отношение поддържането на благоприятния статус на постоянно затревените площи. ДЗЕС 1 изисква поддържане на съотношението на постоянно затревените площи към общата земеделска площ на национално ниво. Предложената схема надгражда в качествен аспект по отношение на състоянието на постоянно затревените площи и въвежда режим за благоприятно управление на постоянно затревените площи. Предложената практика предвижда върху постоянно затревените площи да се приложи подходящ, съобразен с нуждите на природните местообитания режим на управление до 1 ЖЕ/ха.

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

За всички интервенции в еко схемите е определено финансиране от 25% от годишния финансов пакет за директни плащания. Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатa от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Вариация в ставката може да има според нивото на площите, обхванати от задълженията в еко схемите с цел да се постигне пълно оползотворяване на финансовия ресурс, определен за амбициозните екологични цели.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Плащането е в съответствие с разпоредбата на член 31, параграф 7, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115, което поставя интервенцията в обхвата на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“). Интервенцията е насочена към запазване или засилване на съхранението на въглероден диоксид в почвата и плащането не следва да окаже негативен ефект за изкривяване на производството и търговията.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.B.6_Еко-06 - Еко схема 06_ Плащане за екстензивни постоянно затревени площи (ПЗП)	Хомогенен		R.14; R.31; R.33; R.4; R.6; R.7

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.B.6_Еко-06 - Еко схема 06_ Плащане за екстензивни постоянно затревени площи (ПЗП)

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми. Предвижда се единно ниво на плащане по интервенцията, както за практиките върху постоянно затревените площи, така и за обработваемите земи по интервенцията.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.B.6_Еко-06 - Еко схема 06_ Плащане за екстензивни постоянно затревени площи (ПЗП)	Планирана единична сума	80,00	80,00	80,00	120,08	123,86	
	Минимална сума за планираната единична сума	64,00			80,00	80,00	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	92,42	123,86	123,86	123,86	123,86	
	O.8 (единица: Хектари)	274 369,00	220 000,00	220 000,00	220 000,00	220 016,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	21 949 520,00	17 600 000,00	17 600 000,00	26 417 600,00	27 251 181,76	110 818 301,76
ОБЩО	O.8 (единица: Хектари)	274 369,00	220 000,00	220 000,00	220 000,00	220 016,00	**Сума:** 1 154 385,00 **Макс.:** 274 369,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	21 949 520,00	17 600 000,00	17 600 000,00	26 416 520,60	27 251 234,90	110 817 275,50
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.B.7 - Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми

Код на интервенцията (държава членка)	I.B.7
Име на интервенцията	Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми
Вид интервенция	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане
Общ показател за крайния продукт	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален. Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ ПО ОСП Код + Описание
AOA-C опазване или подобряване на качеството на водите и намаляване на натиска върху водните ресурси
AOA-E опазване на биологичното разнообразие, съхранение или възстановяване на местообитания или видове, включително запазване и създаване на особености на ландшафта или на непроизводствени площи
AOA-F действия за устойчиво и по-ограничено използване на пестициди, по-специално на тези, които представляват риск за човешкото здраве или околната среда

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.9.	Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.31 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с

размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Интервенцията е насочена към поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми като въвежда практика в граничните земеделски земи да се отглеждат култури достигнали степен на зрялост, които са благоприятни за изхранване на диви животни.

Отглежданите култури не се третират с продукти за растителна защита, което повишава екологичната стойност на практиката като намалява химическия натиск върху земеделската площ.

Отглежданите земеделски култури в рамките на интервенцията не се използват за добиване на продукция, а се оставят за изхранване на дивите животни и птици, което цели подобряване на биологичното разнообразие.

Най-разпространените видове, които биха са повлияли от тази мярка са:

1. Благороден елен (Cervus elaphus L.)
2. Елен лопатар (Cervus dama L.)
3. Сърна (Capreolus capreolus L.)
4. Див заек (Lepus europaeus Pall.)
5. Бялка (Martes foina L.)
6. Черен пор (Mustela putorius L.)
7. Язовец (Meles Meles L.)
8. Глухар (Tetrao urogallus L.)
9. Колхидски фазан (Phasianus colchicus L.)
10. Яребица (Perdix perdix L.)
11. Токачка (Numida meleagris L.)
12. Гривяк (Columba palumbus L.)
13. Гургулица (Streptopelia turtur L.)
14. Голяма белочела гъска (Anas albifrons Scop.)
15. Зеленоглава патица (Anas platurhynchos L.)
16. Полудива патица (Anas platurhynchos L.)
17. Лятно бърне (Anas guerguedula L.)
18. Зимно бърне (Anas crecca L.)
19. Лопатарка-клопач (Anas clypeata L.)
20. Черна качулата потапница (Aythya/ Nycora/fuligula L.)
21. Шилоопашата патица (Anas acuta L.)
22. Горски бекас (Scolopax rusticola L.)
23. Обикновена бекасина (Callinago gallinago L.)
24. Скорец (Sturnus vulgaris L.)
25. Сива врана (Corvus cornix L.)
26. Посевна врана (Cornus frugilegus L.) и много други.

Докладът за оценка степента на въздействие на Стратегическия план и екологичната оценка правя конкретна препоръка към интервенцията - културите, които се използват за целите на засаждане и нереколтиране да бъдат овес, ечемик, просо, пшеница, ръж, слънчоглед, царевица.

Описание на ангажиментите за екосхемата

Практиката може да се прилага за земеделски земи, които са в бизост или съседство с горски територии и/или попадат в територии на ловни стопанства и/или са гранични на такива.

Земеделските стопани засяват и отглеждат определени култури, но не добиват продукция от тях, а те са предназначени за подобряване на биологичното разнообразие и изхранване по природосъобразен и естествен начин на дивите животни. Не се финансира създаването на

земеделските култури в пасища, ливади, мери, голини, поляни и дивечови ливади. В защитени зони от мрежата Натура 2000 да не се допуска унищожаване на храсти и дървета в екотона гора - открито местообитание до сто метра от границата на гората.

Допустими за отглеждане култури: земеделски култури, които са благоприятни за изхранване на диви животни.

Минимални срокове за престой на културите: до достигане на зрялост на съответната култура

Допълнителни изисквания:

Не се извършват третирания с препарати за растителна защита при териториите подпомагани по тази мярка.

Не се извършват обработки на почвената повърхност в периодите на гнездене на птиците.

Площите по интервенцията не се използват за производство и от тях не се прибира земеделска продукция.

Посевите трябва да отговарят на стандартните норми за гъстота сеитба или засаждане.

Списъкът с разрешените култури и стандартите за плътност ще бъдат определени в националното законодателство.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.

Земеделските площи трябва да отговарят на изискванията за допустимост за директни плащания.

Видовете допустими площи са обединени в единен слой, който се създава за всяка отделна година на база на заявените и признати за подпомагане по схемата територии и е наречен Биоразнообразие в горски екосистеми.

Видовете земеделски земи, допустими по тази мярка са такива, които са обградени от горски територии и/или попадат в територии на ловни стопанства и/или са гранични на такива.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
GAEC08	Запазване на особеностите на ландшафта. Забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците. Прилагане, по възможност, на мерки за недопускане на инвазивни растителни видове

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

N/a

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с екосхемата (обяснете как екосхемата надхвърля базовите параметри, особено по отношение на ЗИУ и националните стандарти)

Интервенцията надгражда ДЗЕС 8 като изисква отглежданата култура да не се реколтира. По този начин се създават благоприятни условия за развитие на горската фауна. Площите в интервенцията са с намалени обработки, които са съобразени с периодите на гнездене на птиците и без прилагане на продукти за растителна защита. По този начин се създават благоприятни условия на местообитанията и дивите птици.

В ДЗЕС 8 са непроизводствени площи без изискване за наличие на земеделска култура, а в конкретната еко схема се изисква наличието на определени култури, които обаче не се реколтират, за да се използват за храна от дивата фауна. Въпреки заглавието за подобряване на

биоразнообразието в горските еко системи, площта по еко схемата е в обхвата на обработваеми земи, гранични на горските еко системи. Няма припокриване с ДЗЕС 8, който таргетира основно непроизводствени площи. По еко схемата ще бъдат засявани и нереколтирани площи с овес, ечемик, просо, пшеница, ръж, слънчоглед, царевица. Такива площи не влизат в обхвата на ДЗЕС 8. Тези площ не са част от площите, с които може да бъде изпълнено изискването на ДЗЕС 8.

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

За всички интервенции в еко схемите е определено финансиране от 25% от годишния финансов пакет за директни плащания. Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Вариация в ставката може да има според нивото на площите, обхванати от задълженията в еко схемите с цел да се постигне пълно оползотворяване на финансовия ресурс, определен за амбициозните екологични цели.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Плащането е в съответствие с разпоредбата на член 31, параграф 7, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115, което поставя интервенцията в обхвата на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“). Интервенцията е насочена към поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми и от отглежданите земеделски култури не се добива продукция, което е предпоставка за липса на нарушаващ ефект върху търговията.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.B.7_Еко-07 - Еко схема 07_ Плащане за поддържане на горско биоразнообразие	Хомогенен		R.31; R.4; R.6; R.7

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.B.7_Еко-07 - Еко схема 07_ Плащане за поддържане на горско биоразнообразие

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.B.7_Еко-07 - Еко схема 07_ Плащане за поддържане на горско биоразнообразие	Планирана единична сума	215,00	215,00	215,00	215,00	215,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	172,00					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	336,44	336,44	336,44	336,44	336,44	
	O.8 (единица: Хектари)	20 310,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	4 366 650,00	430 000,00	430 000,00	430 000,00	430 000,00	6 086 650,00
ОБЩО	O.8 (единица: Хектари)	20 310,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	**Сума:** 28 310,00 **Макс.:** 20 310,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	4 366 650,00	430 000,00	430 000,00	430 000,00	430 000,00	6 086 650,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.B.8 - Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури

Код на интервенцията (държава членка)	I.B.8
Име на интервенцията	Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури
Вид интервенция	Eco-scheme(31) - Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните / Член 31, параграф 7, буква б) — Компенсаторно плащане
Общ показател за крайния продукт	O.8. Брой хектари или животински единици, за които се ползват екосхеми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален обхват. Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

ОБЛАСТИ НА ДЕЙСТВИЕ ПО ОСП Код + Описание
AOA-A смекчаване на изменението на климата, включително намаляване на емисиите на парникови газове от селскостопанските практики, както и запазване на съществуващите места за съхранение на въглероден диоксид и подобряване на улавянето на въглерод
AOA-B адаптиране към изменението на климата, включително действия за повишаване на устойчивостта на системите за производство на храни и подобряване на животинското и растителното разнообразие с цел по-голяма устойчивост по отношение на болестите и изменението на климата
AOA-D предотвратяване на деградацията на почвите, възстановяване на почвите, подобряване на почвеното плодородие и на управлението на хранителните вещества [и на почвената биота]
AOA-F действия за устойчиво и по-ограничено използване на пестициди, по-специално на тези, които представляват риск за човешкото здраве или околната среда

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.2.	П.4.2.Увеличаване на органичния въглерод в почвата	Много висок	Да
П.5.1.	Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване	Висок	Да
П.5.3.	Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество	Висок	Да
П.5.4.	Продължаване на	Среден	Да

	поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите		

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.19 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Изискванията в интервенцията осигуряват по-голям брой на отглежданите в земеделското стопанство земеделски култури. Увеличеният брой различни култури допринася за минимизиране на рисковете за стопанството вследствие на климатичните промени (адаптация и смекчаване) чрез диверсифициране на културите.

Посредством интервенцията се цели подобряване на сеитбооборота на културите, който увеличава съдържанието на хумус и хранителни вещества в почвата и предпазва от ерозия, като се осигури наличието на постоянна почвена покривка, за да се избегне отмиването и уплътняването на почвата. Създават се естествени коридори (местообитания) и хранителна база за защитени видове, включително птици.

Интервенцията предотвратява развитието на монокултурно земеделие като таргетира поддържането на по-голям брой различни култури в стопанството.

Описание на ангажиментите за екосхемата

Земеделските стопани прилагат земеделски практики, благоприятни за климата и околната среда, от изброените по-долу:

На обработваемите земи и/или площите, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения се прилага засилена диверсификация на културите.

Площта трябва да отговаря на изискванията за допустимост за директни плащания.

Земеделски стопанства с обработваема земя и/или площи, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения до 10 ха

На обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения има най-малко 2 различни култури. Основната култура не превишава 95% от обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения.

Земеделски стопанства с обработваема земя и/или площи, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения между 10 и 30 ха

На обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури има най-малко 3 различни култури. Основната култура не заема повече от 75% от тази обработваема земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения, а двете основни култури обхващат заедно не повече от 95% от обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения.

Земеделски стопанства с обработваема земя и/или площи, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения над 30 ха

На обработваема земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения има най-малко 4 различни култури. Основната култура не заема повече от 75% от тази обработваема земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения, а трите основни култури обхващат заедно не повече от 95% от

обработваемата земя и/или площите, заети с медицински и ароматни култури.

За целите на настоящото изискване „култура“ означава всяко едно от следните:

а) култура от който и да е от различните родове, определени в ботаническата класификация на културите;

б) култура от който и да е от видовете при Brassicaceae, Solanaceae и Cucurbitaceae;

в) оставена под угар земя;

г) треви или други тревни фуражи;

д) трайни насаждения (ябълки, круши, кайсии, зарзали, череши, вишни, праскови, нектарини, сливи (Prunus domestica), десертно грозде, ягоди, малини, орехи, бадеми, лешници, кестени, шам-фъстъци и други черупкови видове) – **приемат се за една култура за целите на еко схемата.**

Спелтата (*Triticum spelta*) се счита за различна култура от културите, които спадат към същия род. Изискването се изпълнява със земеделски култури на обработваеми земи и/или медицински и ароматни култури и/или площите с трайни насаждения (ябълки, круши, кайсии, зарзали, череши, вишни, праскови, нектарини, сливи (Prunus domestica), десертно грозде, ягоди, малини, орехи, бадеми, лешници, кестени, шам-фъстъци и други черупкови видове).

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.

Земеделските площи трябва да отговарят на изискванията за допустимост за директни плащания.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
GAEC07	Сеитбооборот върху обработваема земя, с изключение на култури, отглеждани под вода

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

N/a

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с екосхемата (обяснете как екосхемата надхвърля базовите параметри, особено по отношение на ЗИУ и националните стандарти)

Еко схемата надгражда изискванията на ДЗЕС 7 по отношение на създаване на условия за увеличаване броя на отглежданите култури в стопанството и минимизиране на риска от монокултурност в земеделието. Разнообразяването на културите има принос към запазване плодородието на почвите без прекалена употреба на изкуствени торове, тъй като различните видове култури имат специфични потребности от допълнителни хранителни вещества, което осигурява балансираност в рамките на земеделската площ. Диверсифицирането на производството е и начин за осигуряване на допълнителна устойчивост на стопанството към последиците от климатичните промени и е предпоставка за адаптиране към измененията.

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

За всички интервенции в еко схемите е определено финансиране от 25% от годишния финансов пакет за директни плащания. Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Вариация в ставката може да има според нивото на площите, обхванати от задълженията в еко схемите с цел да се постигне пълно оползотворяване на финансовия ресурс, определен за

амбициозните екологични цели.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

9 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Плащането е в съответствие с разпоредбата на член 31, параграф 7, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115, което поставя интервенцията в обхвата на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“). Интервенцията е насочена към компенсиране за направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи в резултат на поетите задължения с цел повишаване на приноса на земеделието за екологичната устойчивост без да се оказва негативен ефект върху търговията.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.B.8_Еко-08_01 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_ до 10 ха	Хомогенен		R.19; R.4; R.6; R.7
I.B.8_Еко-08_02 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_10-30 ха	Хомогенен		R.19; R.4; R.6; R.7
I.B.8_Еко-08_03 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_над 30 ха	Хомогенен		R.19; R.4; R.6; R.7

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.B.8_Еко-08_01 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_ до 10 ха

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

I.B.8_Еко-08_02 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_10-30 ха

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

I.B.8_Еко-08_03 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_над 30 ха

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията по интервенцията. Ставката е съгласно чл. 31(7)(б) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Предвидена е опция за вариация съгласно разпоредбата на чл. 102(2) от Регламент (ЕС) 2021/2115, която дава възможност за интервенциите в директните плащания да се определят максимални или минимални планирани единични суми.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.B.8_Еко-08_01 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_ до 10 ха	Планирана единична сума	48,00	34,56	34,56	34,56	34,56	
	Минимална сума за планираната единична сума	38,40					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	50,87	59,52	59,52	59,52	59,52	
	O.8 (единица: Хектари)	55 221,00	29 241,00	29 241,00	29 241,00	29 241,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 650 608,00	1 010 568,96	1 010 568,96	1 010 568,96	1 010 568,96	6 692 883,84
I.B.8_Еко-08_02 - Еко схема	Планирана единична сума	37,00	26,64	26,64	26,64	26,64	

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
08_Разнообразяване на култури_10-30 ха	Минимална сума за планираната единична сума	29,60					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	39,36	45,46	45,46	45,46	45,46	
	O.8 (единица: Хектари)	121 884,00	86 000,00	86 000,00	86 000,00	86 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	4 509 708,00	2 291 040,00	2 291 040,00	2 291 040,00	2 291 040,00	13 673 868,00
I.B.8_Еко-08_03 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_над 30 ха	Планирана единична сума	20,00	14,40	14,40	14,40	14,40	
	Минимална сума за планираната единична сума	16,00					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	22,09	24,39	24,39	24,39	24,39	
	O.8 (единица: Хектари)	2 839 955,00	2 839 955,00	2 839 955,00	2 839 955,00	2 839 955,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	56 799 100,00	40 895 352,00	40 895 352,00	40 895 352,00	40 895 352,00	220 380 508,00
ОБЩО	O.8 (единица: Хектари)	3 017 060,00	2 955 196,00	2 955 196,00	2 955 196,00	2 955 196,00	**Сума:** 14 837 844,00 **Макс.:** 3 017 060,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	63 959 416,00	44 196 960,96	44 196 960,96	44 196 960,96	44 196 960,96	240 747 259,84
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите

I.Б.1 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.1
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за млечни крави
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.2.	Подобряване на производителността и добивите на малки и средни стопанства в секторите на селското	среден приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Говедовъдството с млечно направление е сектор, който осигурява фундаментална продоволствена сигурност. Устойчивото развитие на този сектор е мерило за икономическата стабилност на

единиците заети с отглеждането на животни и добива на млечна суровина. Прилагането на тази интервенция е обвързано с нивата на производство на всеки отделен стопанин и допринася за стабилизиране на земеделския доход. Това от своя страна прави интервенцията необходима за поддържане на продоволствената сигурност.

Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда 10 и повече млечни крави. Този минимален праг се залага, тъй като стопанствата с по-малко от 10 млечни крави са класифицирани като „много малки стопанства“, съгласно анализа за структурата на земеделските стопанства. От една страна тази категория включва стопанствата попадащи под дефиницията „лично стопанство“, от друга страна много от стопанствата с под 10 млечни крави попадат в планински и полупланински райони. По този начин се доказва, че подпомагането достига до икономически активна единица с потенциал за устойчивост и жизнеспособност.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си 10 и повече женски животни с предназначение „за мляко“.

• Стопанството да е в система за контрол и мониторинг на суровото мляко.

• Заявените за подпомагане животни по интервенцията трябва да са: на възраст от 22 месеца до 10 години;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ.

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените млечни крави най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

• Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна.

• **Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:**

- Земеделските стопаните, които реализират сурово краве мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

В случай че земеделските стопани, кандидати за финансово подпомагане, не отговарят на поне едно от изискванията за реализация на мляко и млечни продукти, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

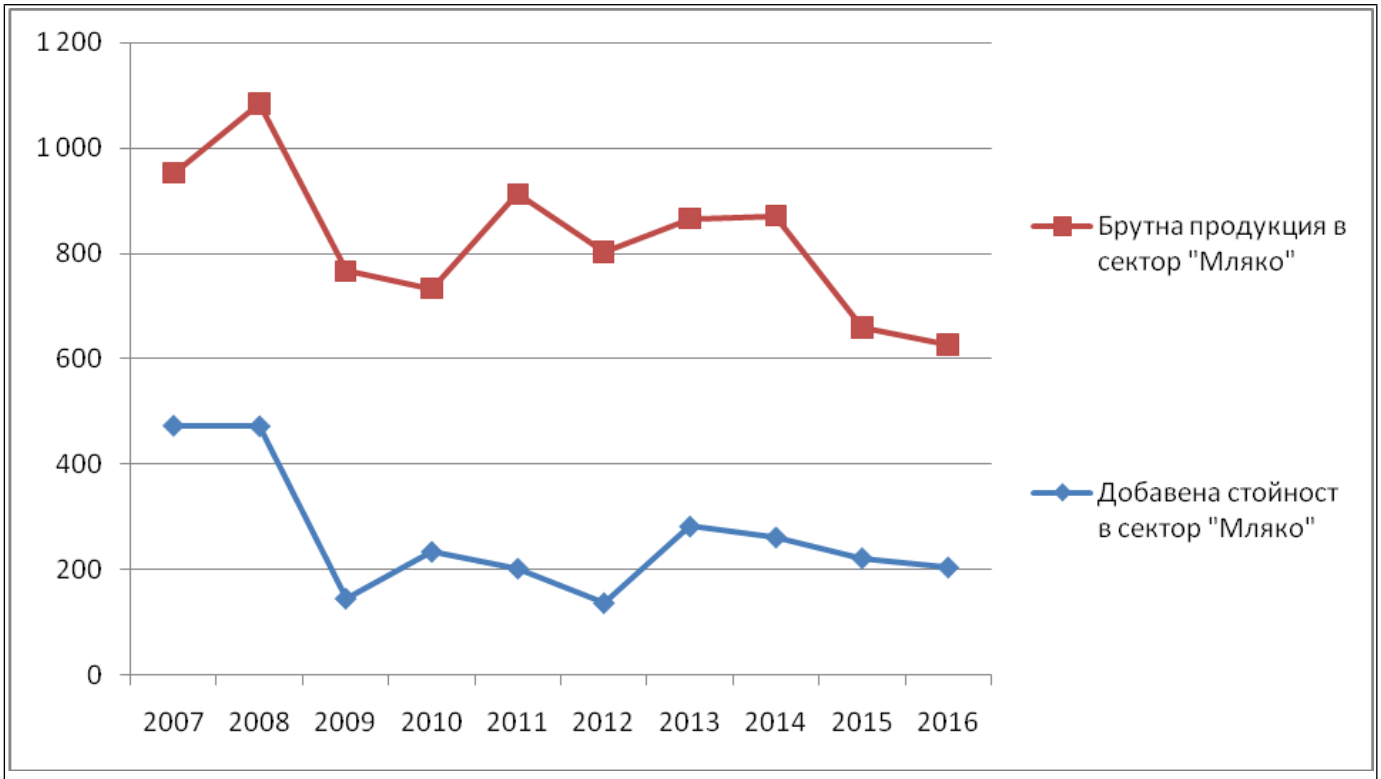
Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, постоянно повишаващите се разходи, именно затова животните в говедовъдния сектор са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Млечния сектор в България е изправен пред множество трудности, като в исторически план делът на млечния сектор в земеделието намалява и от 13% през 1990 година, през 2018 г. този процент вече е 9%. През 10 годишния период (2007-2017) се наблюдава тенденция на намаление на млечните крави отглеждани в стопанствата, като през 2017 г., техният брой е 252 хил. бр. или намаление с 25% спрямо 2007 г. Постигнатите равнища при изкупуване на сурово краве мляко от преработвателите през 2017 г. е около 562 хил. т и след като в средата на разглеждания период започна да намалява в последните години количествата на преработеното общо мляко, и в частност кравето отбелязва ръст. В същото време поне 25-30% от кравето мляко и около 70% от овчето мляко продължава да не достига до мандрите. От 2007 до 2017 г. количеството на преработеното краве мляко е намаляло с 22%. Причина за това е намаляване броя на млечните крави, респективно намаляване добива на краве мляко, както и проблемите с качеството на мляко, което отговаря на изискванията. Нарасналите паралелно с това възможности за директни продажби, като следствие от опасенията за съдържанието и качеството на млечните продукти продавани в търговската мрежа и ниските цени предлагани от мандрите на малките и средни по размер стопанства също води до поддържане на нисък дял на изкупеното мляко. Като резултат от намаление на млечното стадо, слабият прираст в продуктивността на животните и запазване сравнително висок дела на самозадоволяване в стопанствата, брутната продукция от мляко намалява от 2007 г. до 2016 г. с около 34%. През последните години брутната продукция от мляко съставлява около 9% от общата селскостопанска продукция. Добавената стойност от млечния сектор се изчислява на около 7%. Това показва, че млечният сектор в днешните условия е с намалена възвращаемост, влошен икономически резултат, понижена ефективност. Тази ситуация не стимулира производителите и не поощрява разширяване на производството от малките и средни стопанства. Тези класове стопанства са в затруднено положение, с недостатъчна доходност и недостиг на капиталов ресурс, за да разширят производството и да осъвременят производствените си мощности, за да увеличат продуктивността и да намалят зависимостта си от работна сила.

Цените на сочните и груби фуражи продължават да са високи, което също пречи на тяхното развитие. Инвестициите, за да отговорят на високите европейски стандарти са допълнително финансово бреме от което страдат средните и малки стопанства.

Допънителни затруднения в сектора породи и ковид кризата, както и покачването на цените на горивата и електро енергията, което от своя страна доведе до значително повишаване на разходите за отглеждане на животните и добиване на продукция.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Интервенцията цели да подпомогне доходите на стопанствата отглеждащи млечни крави, да повиши рентабилността и добавената стойност в сектора, което да доведе до стопиране на процеса по свиване на дела на сектора в рамките на селксото стопанство, както и стопиране на процеса по намаляване на броя на млечните крави. Предоставянето на надеждни доходи на фермерите отглеждащи млечни крави същевременно ще подобри и тяхната конкурентоспособност.

Кои са засегнатите сектори?

Мляко и млечни продукти

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Млякото е сред най-значимите селскостопански производства за развитите страни и постепенно набира популярност и увеличава своето присъствие и в останалия свят. Брутната продукция от мляко в ЕС представлява около 13% от общото селскостопанско производство, което го нарежда на второ място след месото, като процент по производствени групи. В световен мащаб, млякото заема между 8-9% от брутната селскостопанска продукция и макар да не се нарежда сред най-големите по стойност производства, неговото значение расте. България се намира на обратния

полюс, като в исторически план делът на млечния сектор в земеделието намалява и от 13% през 1990 година, през 2018 г., този процент вече е около 9%. Това нарежда млечния сектор в България сред един от 3-те водещи подотрасли на българското селско стопанство преди 1990 година, но през последните 15 години, то отстъпва все по-назад в класацията. От друга страна млечните продукти са търсени на Българския пазар, а основните преработени продукти, като Българското кисело мляко и бялото саламурено сирене са традиционна храна на българската трапеза. Също така поддържането и развитието на млечния сектор е важна част от продоволствената сигурност на страната.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между

хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.1-1 - до 150	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.1-2 - над 150	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.1-3 - без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.1-1 - до 150

Предоставя се завишено подпомагане за първите 150 животни в стопанството

I.Б.1-2 - над 150

Подпомагане за животните след 150-то животно в стопанството.

I.Б.1-3 - без модулация

От 2026 г., по интервенцията се предоставя подпомагане без модулация на ставките.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.1-1 - до 150	Планирана единична сума	156,95	161,87	165,24			
	Минимална сума за планираната единична сума	125,56	129,50	132,19			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	188,34	194,24	198,29			
	O.11 (единица: Глави)	71 380,00	69 950,00	69 252,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	11 203 091,00	11 322 806,50	11 443 200,48			33 969 097,98
I.Б.1-2 - над 150	Планирана единична сума	125,56	129,50	132,19			
	Минимална сума за планираната единична сума	100,49	103,60	105,75			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	150,67	155,40	158,63			
	O.11 (единица: Глави)	888,00	872,00	860,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	111 497,28	112 924,00	113 683,40			338 104,68

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.1-3 - без модулация	Планирана единична сума				165,24	165,24	
	Минимална сума за планираната единична сума				132,19	132,19	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				198,29	198,29	
	O.11 (единица: Глави)				68 338,00	68 338,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				11 292 171,12	11 292 171,12	22 584 342,24
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	72 268,00	70 822,00	70 112,00	68 338,00	68 338,00	**Сума:** 349 878,00 **Макс.:** 72 268,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	11 314 624,00	11 435 730,50	11 556 883,88	11 292 171,12	11 292 171,12	56 891 580,62
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.10 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.10
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Местните породи са дял от земеделския сектор, който има изключително значение за съхраняване на биологичното разнообразие, поддържане на естествените екосистеми, устойчиво развитие на

регионите с природни ограничения за развитие на екстензивно земеделие, поддържане на националните традициите и местните общности. Заради това тяхното опазване е приоритет на националното стопанство, постигането на който допринася за устойчива продоволствена и демографска политика.

Прилагането на тази интервенция е насочено към поддържане на породния състав на местните породи. Целта е добив на произведени по естествен начин, здравословни храни, със специфични, уникални за съответната порода качества. Повишената добавена стойност на тази продукция има пряко отношение към икономическото състояние на земеделските стопани, основно от необлагодетелстваните региони в страната. Прилагането на интервенцията е обвързано и със специфичните качества на произвежданата продукция от земеделския стопанин.

Основното изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда в стопанството си 50 или повече овце-майки от една местна порода включени в развъдни програми и/или 20 или повече кози-майки от една местна порода включени в развъдни програми.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си 50 или повече овце-майки от една местна порода включени в развъдни програми и/или 20 или повече кози-майки от една местна порода включени в развъдни програми.

• Животновъдните обекти в стопанството отглеждащи млечни породи животни да са в система за контрол и мониторинг на суровото мляко;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са на възраст от 12 месеца до 84 месеца за овце и до 108 месеца за кози.

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ.

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените овце-майки и/или кози-майки най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

• Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна.

• Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово овче и козе мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

• Изисквания за реализация на животни:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животните или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискванията за реализация, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• Не се допуска едновременно подпомагане за едно животно по тази схема и по схемата за преходна национална помощ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано

с производството подпомагане.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

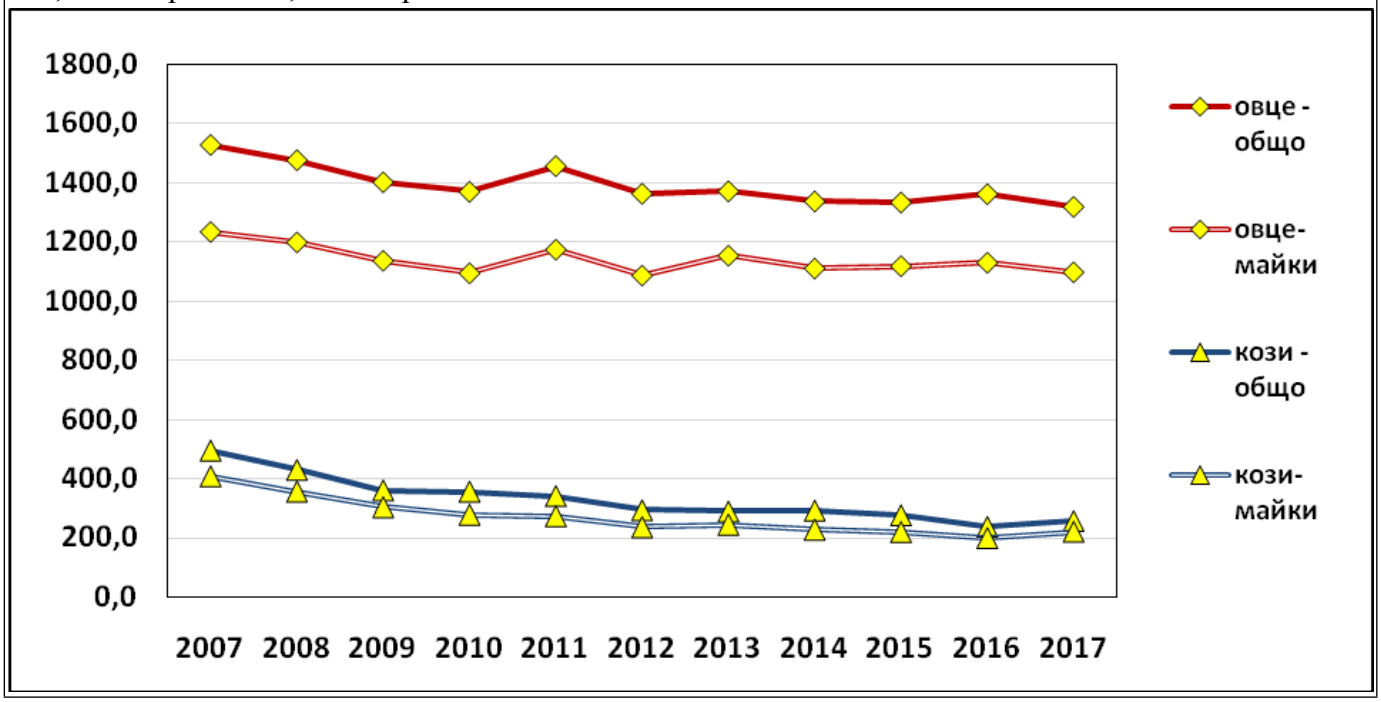
Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, с постоянно повишаващите се разходи, именно затова дребните преживни животни са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

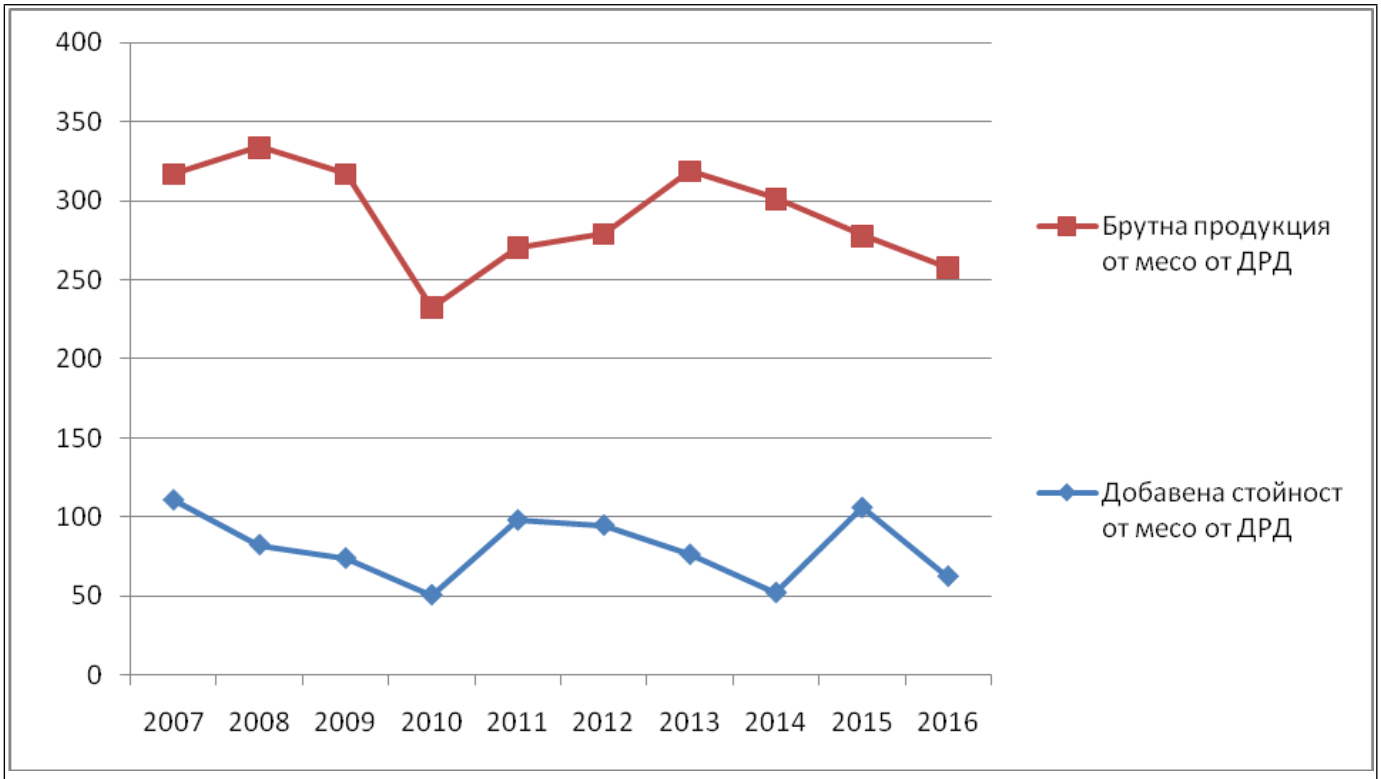
Овцевъдството и козевъдството са традиционни производства в селските райони на страната и са свързани с опита и традициите на населението в тях. Динамиката в изменението на броя на овцете и козите в България и през последните години продължава да следва посоката на непрекъснато намаляване. За последните 10 години в страната, най-голямо намаление в броя на овцете и овцете майки е отчетено през 2017 г. (1 316,8 хил. бр. овце, в т. ч. 1 096,4 хил. овце-майки), а при козите през 2016 г. (237,5 хил. бр. кози и 199,4 хил. кози-майки. От 2007 г. до 2017 г. броят на козите в България драстично намалява – от 444,5 хил. бр. до 257,0 хил. бр., а на козите-майки, съответно от 406,1 хил. бр. до 220,9 хил. бр.

В началото на периода изкупеното овче мляко съставлява около 41% от общото производство, докато при козето мляко, този процент е 8%. В края на периода, това съотношение при овчето мляко е 30%, докато при козето мляко делът е 23%. Забелязва се значително повишение в изкупеното козе мляко, което се дължи не на обемите на това мляко в мандрите, а на намалението на общото производство на козе мляко с 47%. Това което прави впечатление е, че производството специално на овче мляко, намалява по-бързо отколкото броят на млечните овце, което означава че средният млеконадой намалява през разглеждания период. Обяснение за това трябва да се търси в относително неатратрактивните изкупни цени на това мляко, които през последните 2-3 години намаляват и вече са около 1,15 лв/л.

Овцевъдството в България се доминира от млечна специализация, което го различава от основната част на световното овцевъдство, което е доминирано от това за месо и вълна. Месото от ДРД е с най-малък принос в общото количество на произведеното месо в страната. Физическият обем на продукцията през последните години възлиза на 9,5-10 хил. тона, а заедно с козите и овцете е около 13 хил. т, което е около 7% от цялото производство на месо. Използване само на месото от агнета и на възрастни животни като приход от овцевъдството не може да даде достатъчен доход и възвращаемост, при срива в търсенето и в цената на вълната, което прави развитието на месното направление икономически неустойчиво. В сравнение с млечното овцевъдство, приходите в месното направление са много по-малки, липсва търсене на другия продукт от овцете – вълната, и няма система за премиране на тежките агнета и овце от месодайните породи.

Като брой стопанства, те представляват около 13,5% от всички стопанства в страната, но в тях се намира едва 4,1% от производствената икономическа стойност в отрасъла. Това означава, че тези стопанства са доста под средните равнища на производствен обем в селското стопанство и оттам имат недостатъчна възвращаемост и доходност. Около 82% от стопанствата са с икономически размер под 8 хил.евро, а тези над 50 хил.евро – 1,3%. В стопанствата под 8 хил.евро се концентрира около 25% от продукцията от овцевъдство (включително и на месо от ДРД), докато в най-големите - около 19%. В средния клас стопанства (50-200 млечни овце) се концентрира основата на българското овцевъдство. Брутната продукция от месо от ДРД намалява между 2007-2016 г., с около 19%, а добавената стойност се съкращава с около 44%. Причините за това са в нарасналите разходи, които изпреварват ръста в доходите, както и в запазване сравнително висок дела на полупазарните и малки стопанства. Отличителното при малките стопанства е, че те успяват да постигнат добра ефективност на единица животно, снижавайки максимално нивото на производствени разходи и постигайки едни от най-високите равнища на съотношение между общи приходи към производствени разходи на единица животно. Проблемът при тях е, че високата ефективност на животинска единица не важи на ниво стопанство, където заради постоянните разходи и остойностяване на вложения труд, ефективността пада драстично. Същевременно месото от ДРД дава около 3,6% от брутната селскостопанска продукция през 2016 г, докато добавената стойност е 2%. Това показва подобно и при другите тревопасни направления на животновъдството за намалената ефективност и възвращаемост на производството на месо от ДРД, а всичко това предопределя свиване на производството.

Производството на месо от ДРД е застрашено от недостига на работна сила, тъй като отглеждането на животните е свързано с нуждата от работна ръка за доминиращия пасищен начин на гледане на стадата. Ниската ефективност и рентабилност обаче не са предпоставка да се заделят повече средства за увеличаване на възнагражденията, което частично може да реши този недостиг, поради което бъдещето на сектора е несигурен и то в случай, че публичното подпомагане намалее.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Застрашените от изчезване животни са от особено значение за развитието на земеделието, поради специфичните генетични качества, които притежават. Условията на отглеждане на тези животни има пряко отношение към осигуряването на подходяща среда, за запазване на естествените им потребности, съобразно видът им. Поради значително по-ниската им продуктивност отглеждането на тази категория животни ги прави по-малко конкурентоспособни в сравнение с животните от комерсиалните породи. Същевременно добиваната от тях продукция е с високи качествени характеристики и специфични пазарни предпочитания. Подкрепата с обвързани плащания има за цел да допълни дохода на земеделските стопани, отглеждащи такива животни, до необходимото ниво за запазване на тяхната конкурентоспособност над прага за уязвимост.

Кои са засегнатите сектори?

Мляко и млечни продукти

Овче и козе месо

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Заради това тяхното опазване е приоритет на националното стопанство, постигането на който

допринася за устойчива продоволствена и демографска политика.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водополвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени

условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.B.10-1 - до 300	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.10-2 - над 300	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.10-3 - без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.B.10-1 - до 300

Предоставя се завишено подпомагане за първите 300 животни в стопанството

I.Б.10-2 - над 300

подпомагане за след 300 животни в стопанството

I.Б.10-3 - без модулация

От 2026 г., по интервенцията се предоставя подпомагане без модулация на ставките.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.B.10-1 - до 300	Планирана единична сума	24,50	24,64	24,78			
	Минимална сума за планираната единична сума	19,60	19,71	19,82			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	29,40	29,57	29,74			
	O.11 (единица: Глави)	126 470,00	127 104,00	127 724,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 098 515,00	3 131 842,56	3 165 000,72			9 395 358,28
I.Б.10-2 - над 300	Планирана единична сума	19,60	19,71	19,82			
	Минимална сума за планираната единична сума	15,68	15,77	15,86			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	23,52	23,65	23,78			
	O.11 (единица: Глави)	18 295,00	18 386,00	18 480,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	358 582,00	362 388,06	366 273,60			1 087 243,66

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.10-3 - без модулация	Планирана единична сума				24,78	24,78	
	Минимална сума за планираната единична сума				19,82	19,82	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				29,74	29,74	
	O.11 (единица: Глави)				131 353,00	131 347,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				3 254 927,34	3 254 778,66	6 509 706,00
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	144 765,00	145 490,00	146 204,00	131 353,00	131 347,00	**Сума:** 699 159,00 **Макс.:** 146 204,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	3 457 246,00	3 494 230,62	3 531 274,32	3 254 927,34	3 254 780,59	16 992 458,87
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.11 - Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.11
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на плодове от следните видове култури: ягоди, малини, ябълки, круши, кайсии и зарзали, череши, вишни, праскови и нектарини, сливи и десертно

грозде. Очакваме тази подкрепа да спомогне за увеличаване на тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, повишаване на нивото на специализацията им и подобряване на тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки икономическия им потенциал и подобрявайки ликвидността им.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които произвеждат плодове от допустимите за подпомагане култури

Културите, допустими за подпомагане по тази интервенция са определени на база обективни и недискриминационни критерии. Всички култури, включени в интервенцията, са обект на подкрепа и в текущия програмен период.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя, от която е добит и реализиран на пазара добив от допустимите за подпомагане култури, определен съобразно спецификите за всяка конкретна култура.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходи за устойчивост и които отговарят на дефиницията „за активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха (заедно или поотделно) допустими за подпомагане площи с плодове от следните видове култури: ягоди, малини, ябълки, круши, кайсии и зарзали, череши, вишни, праскови и нектарини, сливи (prunus domestica) и десертно грозде. За достигане на минималния праг от 0,5 ха е възможно комбинирането при заявяване с интервенцията за обвързано подпомагане на доходите – плодови насаждения до встъпването им в плододаване, но по конкретната интервенция се заявяват само площи с допустимите култури в период на плододаване, от които следва да е добит и реализиран на пазара добив, съобразно заявената площ и изискуемия за конкретната култура добив.

Изискуемият добив по култури е както следва:

Ябълки - 11 914 кг/ха;

Ягоди - 4 980 кг/ха;

Круши - 5 922 кг/ха;

Кайсии и зарзали - 4 970 кг/ха;

Праскови и нектарини - 7 500 кг/ха;

Сливи - 6 246 кг/ха;

Череши - 4 700 кг/ха;

Вишни - 3 718 кг/ха;

Малини - 3 300 кг/ха;

Десертно грозде - 4 500 кг/ха

Кандидатите с площи със сертифицирано биологично производство и площите в преход към биологично земеделие удостоверяват минимални добиви от заявените площи за съответната култура в размер на 50% от минималния добив, определен за културата. Полученият и реализиран на пазара добив се удостоверява с документи за реализация на продукцията.

С оглед да бъде избегната възможността по интервенцията да бъдат заявявани винени сортове ще бъде приложена сортова листа с допустими сортове по отношение на културата „десертно грозде“.

При производството следва да са спазени съответните минимални агротехнически мероприятия.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, постоянно повишаващите се разходи, именно затова в сектора за производство на плодове и зеленчуци културите са групирани според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме взели предвид и това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента. Поради тази причина е предвидено увеличение в нивото на подпомагане в размер на 3%, за да бъде съпоставимо с изплатеното през кампания 2022.

Културите сливи и десертно грозде ще се подпомагат с еднакво ниво на подкрепа заедно с останалите култури, включени в интервенцията, тъй като, съгласно актуалните технологични карти по култури, необходимостта от подкрепа за тях не е по-ниска. Видно е, че нито преките разходи, нито общите (преките + допълнителните разходи) са по - ниски спрямо тези на останалите култури, напротив – по-високи са от средното за всички култури, също така себестойността при двете култури е съпоставима с тази при други плодове. По тази причина всички култури, включени в интервенцията, ще се подпомагат с еднакво ниво на подкрепа.

Култура	Преки разходи лв./дка	Общо разходи лв./дка	Себестойност преки разходи
вишни	1448.62	2231.18	1.81
ягоди	1268.12	2963.04	1.92
ябълки	1614.08	2289.29	1.08
череши	1550.67	2299.07	1.94
сливи	1573.63	2399.88	1.05
праскови	1415.13	2086.36	0.97
малини	1802.9	2916.86	2.00
десертно грозде	1550.91	2547.48	1.07
круши	1193.35	1864.78	1.49
кайсии	1345.26	2127.05	1.35
средно ниво	1,476.27	2,372.50	1.468

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха. Прилагането на модулация ще компенсира частично увеличаването на подкрепата за културите сливи и десертно грозде.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Състоянието на овощарството в страната е в силна зависимост от множество природни и социално-икономически фактори, сред тях са недостиг на финансови средства за уедряване и модернизиране

на производството; остаряване на съществуващите насаждения и недостатъчни темпове на създаване на нови насаждения; недостатъчна работна ръка и ползване на нискоквалифициран труд при производството; проблеми с напояването, застаряване на населението в стопанствата, където се отглеждат такива култури. Отглеждането на плодове и зеленчуци изисква и значително количество посадъчен материал, което е свързано с много разходи. Продукцията от плодове и зеленчуци е нетрайна в по-голямата си част, което изисква капиталовложения по отношение на съхранението й и създава известни ограничения във връзка с транспортирането й.

От друга страна, България има изключително благоприятни условия за развитие на сравнително голям брой овощни видове, потенциал, който не бива оползотворен в пълна степен. При овощните насаждения се отчита наличие на неподдържани и на нереколтирани овощни насаждения, които през 2017 г. възлизат на 40% от общо установени 61,6 хил. ха (по данни на отдел „Агростатистика" към МЗХ). Влошената възрастова структура на овощните насаждения води до ниски добиви.

За сравнение в края на 80-те години в страната са произвеждани 1,8 млн. т плодове, докато през 2017 г. производството на овощни видове в страната възлиза на 220 хил. тона. Средните добиви при всички овощни видове са под средните за ЕС. Причините за по-ниските добиви в сравнение с ЕС са степента на агротехника, която се прилага у нас (преобладаващата част от насажденията са от екстензивен тип), както и недоброто състояние на една не малка част от насажденията. Разрушената хидромелиоративна система води да силна зависимост на производството на български плодове от климатичните фактори и до неустойчиво производство през годините.

Българското производство се сблъсква на пазара с внос на по-ниски ценови нива, предимно от трети страни. България е трайно нетен вносител на почти всички плодове. През 2020 г. отрицателният търговски баланс е значителен и е на стойност от почти 124 млн. евро. Най-значим е към Турция, Гърция, Еквадор, но не само за цитрусови и/или тропични видове – банани, портокали, лимони. Вносът и потреблението през зимните и пролетните месеци е значим на ябълки – над 50 000 тона, круши, праскови, кайсии, десертно грозде, ягоди и др. По-малък е вносът и съответно отрицателният баланс при пресните череши и сливи. Стойността на експорта на БГ плодове е за 104 млн. евро, докато вносът превишава 228 млн. евро, формирайки отрицателен баланс от – 124 млн. евро.

Баланс на импорт/експорт в натурално изражение на плодове през 2020 г. (тона)

Култури	2020 г.		
	внос	износ	разлика между износ и внос
Ябълки	52 933	1 590	-51 343
Ягоди	3 363	654	-2 709
Круши	4745	186	-4 559
Кайсии и зарзали	3 916	453	-3 463
Праскови и нектарини	20 959	3 406	-17 553
Сливи	1 135	660	-475
Череши	2854	844	-2 010
Вишни	87	1310	1 223
Малини	23	54	31
Десертно грозде	9406	751	-8 655

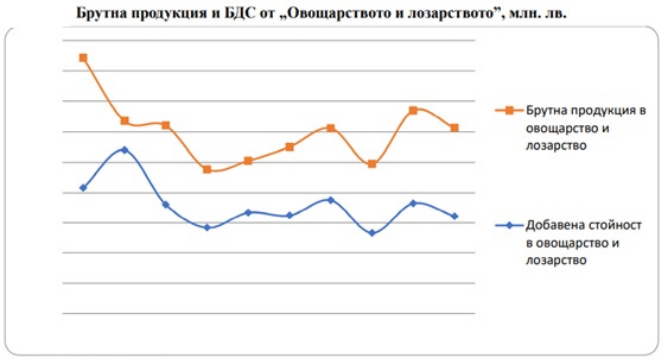
Източник ITC 2022/ НСИ и изчисления дирекция „Растениевъдство", МЗм

Основните причини за колебанията в произведените количества се дължат преди всичко на различните в климатично отношение години. Силната зависимост на произведената продукция от конкретните метеорологични условия внася в голяма степен зависимост и несигурност у

производителите, което представлява един от факторите, водещ до въздържане от по-широко застъпване на овощарството, с оглед на благоприятните природо-климатични дадености.

Полученият факторен доход на час вложен труд в селското стопанство за периода 2007-2016 г. показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. През 2016 г. в селското стопанство той е 4.5 лв./час, докато общо за икономиката е 5.3 лв./час. По-ниската доходност в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и с други икономически дейности е заплаха за отлив на работна ръка от отрасъла, което налага подкрепа на доходите, която да гарантира определено ниво на икономическа сигурност на земеделските стопани и на техните доходи, за да останат в отрасъла и да се осигури устойчивост на производството.

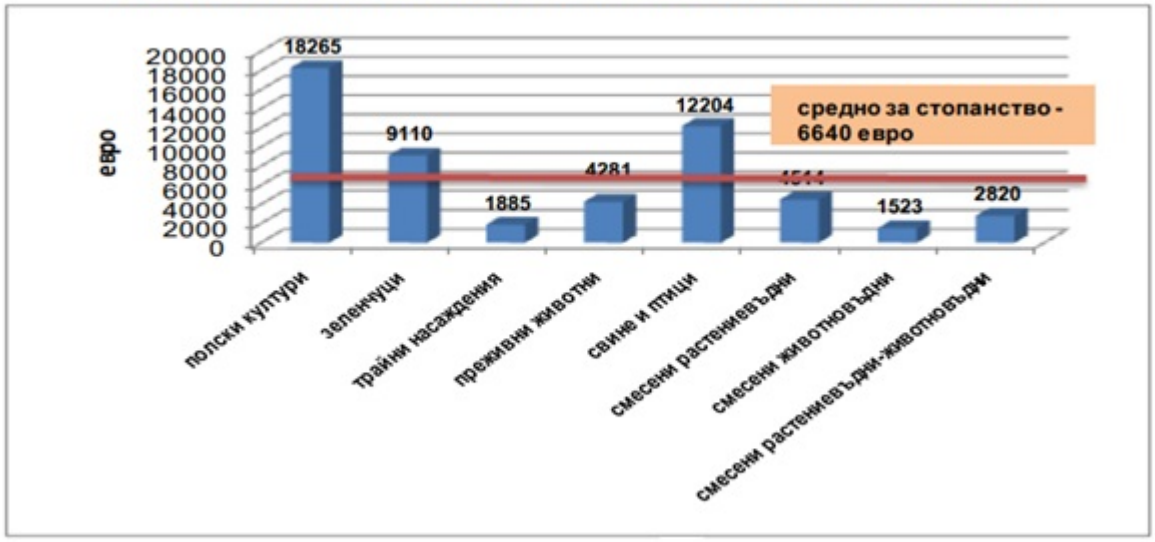
При специализираните в овощарството стопанства липсват достатъчно едри стопанства, като през 2016 г. само 30 от тях имат СП над 100 хил. евро. В тях се произвежда между 170-250 хил. евро продукция, което представлява около 15% от цялата брутна продукция от плодове. В средния клас по икономически размер са около 10% от специализираните стопанства, което показва, че стопанската структура е влошена, пазарната ориентираност и трудностите при реализацията на продукцията са затруднени. Брутната продукция от трайни насаждения в селското стопанство намалява от 7% през 2007 г. до 4% през 2016 г. В същото време добавената стойност от трайни насаждения за същия период се свива от почти 9% в началото на периода до 5% в края на периода. Причини за настъпилите промени са в проблемите с възвращаемостта от производството, в затрудненията за постигане на добри условия и благоприятен достъп до пазара и сериозните рискове, свързани със значителната нужда от инвестиции и производствени разходи срещу които стойностният резултат не е стабилен и сигурен. Не съществува достатъчно добра интеграция по веригата на стойността в овощарството, което създава високи рискове пред производителите, особено от средния клас, които са пазарно ориентирани, разчитащи на привлечен капитал, труд и земя.

Източник: НСИ и САРА

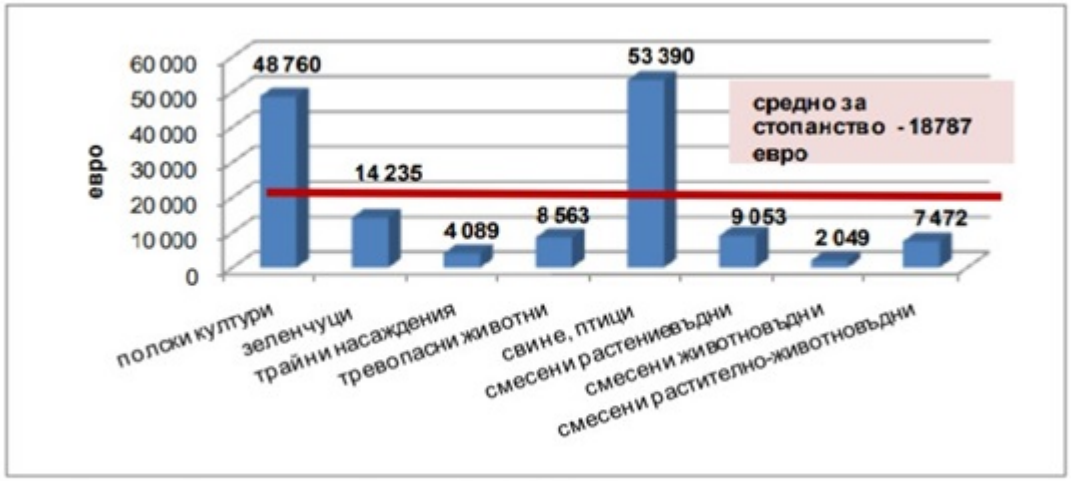
Брутната продукция и добавената стойност в овощарството през годините на прилагане на ОСП непрекъснато намаляват, което означава, че този сектор в относително измерение изостава в сравнение с други сектори, най-вече от полското растениевъдство. Възвращаемостта в сектор овощарство е нарушена, като през 2007 г. добавената стойност съставлява 9% от БДС в земеделието при 7% брутна продукция, а през 2016 г. съотношението се изчислява на 5% към 4% БП.

Среден икономически размер по типове земеделски стопанства, 2010 г.

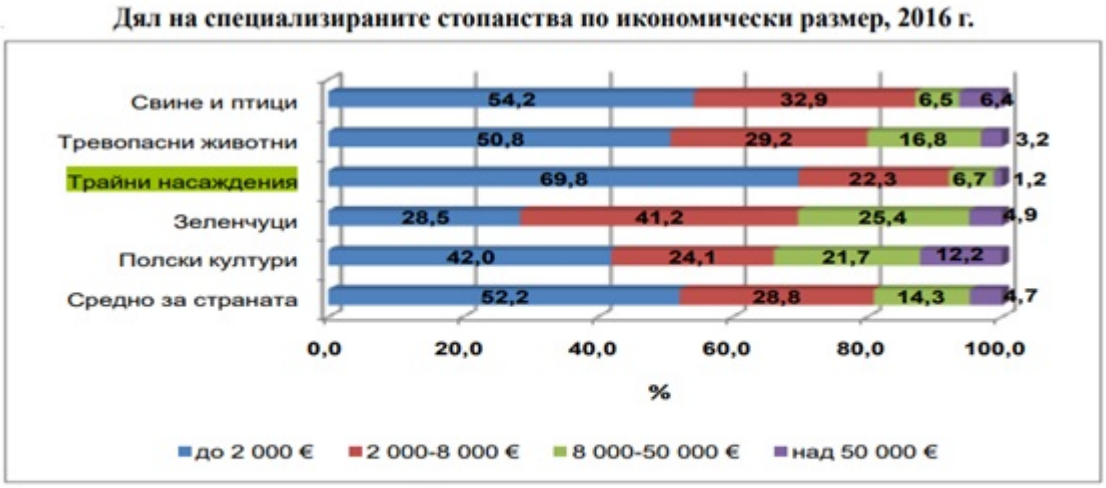

От специализираните стопанства с най-нисък икономически потенциал са стопанствата с трайни насаждения – средно 1 885 евро СП. Причините трябва да се търсят в дребното и разпокъсано производство (най-висок дял на дребни стопанства до 2 000 евро – близо 70% през 2016 г.), в това, че преобладаваща част от насажденията са от екстензивен тип и с неблагоприятна възрастова структура, в разрушената хидромелиоративна система.

Среден икономически размер по специализация на земеделски стопанства, 2016 г.

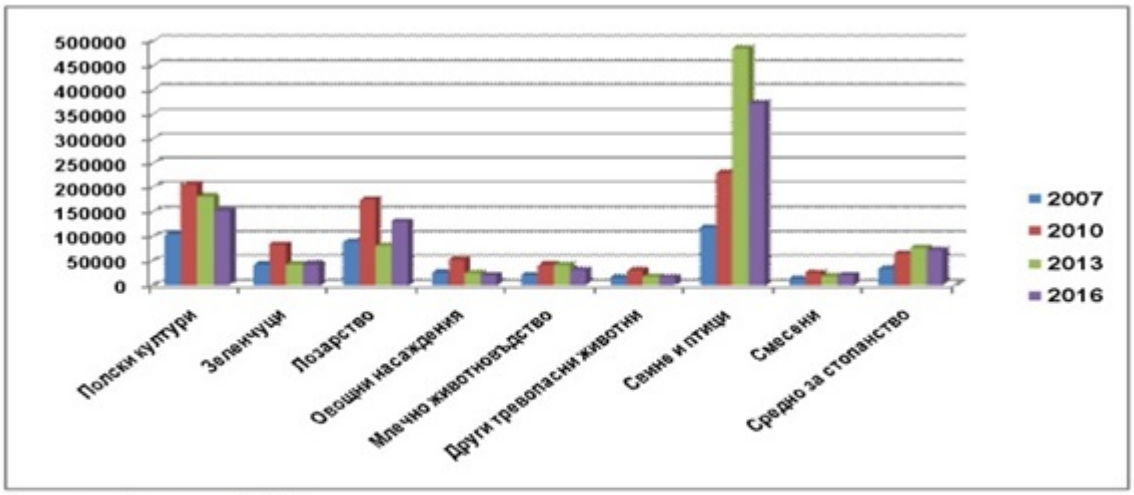
И през 2016 г. средният икономически размер на стопанствата в страната остава по-нисък в сравнения със средното равнище в ЕС. Причините са: преобладаващ дял на дребните и малки стопанства, както и отливът на производителите от производства с по-висока добавена стойност.

Производствата с по-висока добавена стойност, където се постига висока разходна интензивност, като зеленчуци и трайни насаждения у нас съставляват около 2% от ИЗП, докато в ЕС този процент е 4,3%. Наблюдава се трайна тенденция за намаление на брутната им продукция и свиване на дела им в продукцията от растениевъдство.

За 2016 г. данните показват, че произведената брутна продукция от овощни насаждения е 3 пъти по-ниска от средното равнище за стопанствата в страната.

Брутна продукция по специализация на стопанствата

Източник: Евростат, FADN.

През 2020 г. са произведени 202 579 тона плодове, което е с 13.6% по-малко в сравнение с 2019 г. Реколтираните площи с овощни видове са с 3.5% по-малко в сравнение с 2019 година. Слабо увеличение се наблюдава единствено при сливите. При останалите разглеждани култури се наблюдава намаление.

Сравнение на производството на плодове – реколта'2019 и реколта'2020

Култура	Реколта 2019 (тонове)	Реколта 2020 (тонове)	Изменение 2020 спрямо 2019 г. (%)
ОБЩО	**234 589**	**202 579**	-13.6%
от които:			
Ябълки	43 622	37 874	-13.2%
Праскови и нектарини	33 878	20 740	-38.8%
Кайсии и зарзали	20 244	9 516	-53.0%
Сливи и джанки	56 192	60 024	6.8%
Череши	54 960	52 326	-4.8%
Вишни	5 146	4 809	-6.5%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“, „Производство на плодове“

Сравнение на реколтираните площи с овощни видове – реколта'2019 и реколта'2020

Култура	Реколта 2019 (хектари)	Реколта 2020 (хектари)	Изменение 2020 спрямо 2019 г. (%)
ОБЩО	**42 901**	**41 385**	-3.5%
от които:			
Ябълки	4 142	3 555	-14.2%
Праскови и нектарини	3 214	2 775	-13.7%
Кайсии и зарзали	2 910	1 838	-36.8%
Сливи и джанки	8 017	8 573	6.9%
Череши	10 837	10 631	-1.9%
Вишни	1 328	1 101	-17.1%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“, „Производство на плодове“

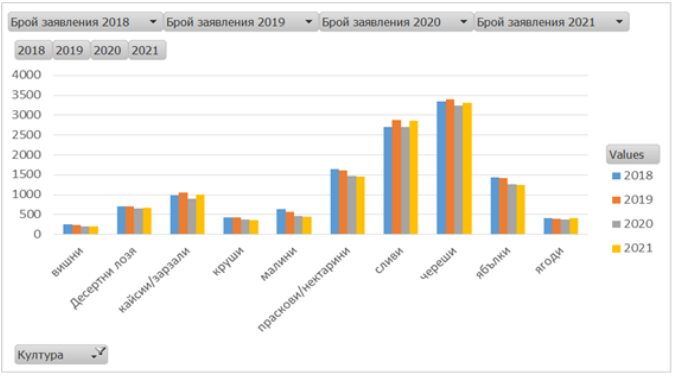
Брой кандидати заявени площи за периода 2018-2021 г. по схемите за обвързана подкрепа за плодове

Кампания	2018		2019		2020		2021	
Култура	Брой заявления	Площ	Брой заявления	Площ	Брой заявления	Площ	Брой заявления	Площ
вишни	251	1212,94	234	1239,35	201	1011,47	208	1054,74
Десертни лозя	700	1718,89	714	1778,83	660	1681,84	681	1666,36
кайсии/зарзали	990	2537,07	1053	2873,52	898	1973,98	1002	2768,1
ябълки	1442	3175,57	1414	3226,51	1265	2895,09	1241	2882,8
ягоди	413	676,54	402	663,28	373	599,74	406	701,6
сливи	2698	8315,51	2875	8305,47	2711	7602,49	2862	7911,91
череши	3349	9950,48	3400	9856,46	3249	9167,39	3312	9336,3
праскови/нектарини	1645	2832,34	1612	2819,96	1471	2558,47	1450	2571,25
малини	632	2379,75	572	2198,19	469	1761,69	446	1673,53
круши	428	526,03	427	508,41	381	448,95	363	441,09
Общ	12548	33325,12	12703	33469,96	11678	29701,11	11971	31007,68

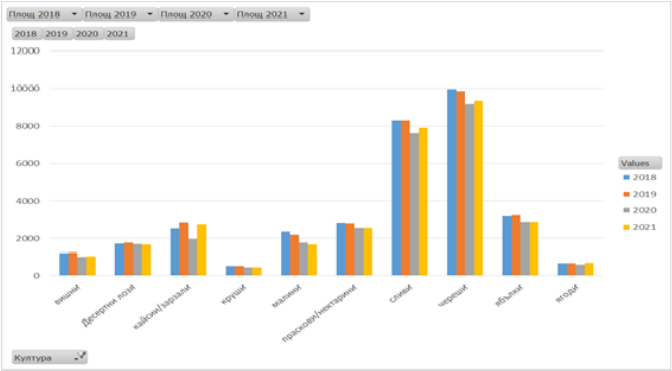
Макар да се очаква по-слаба динамика предвид вида на насажденията, що се отнася до броя кандидати по схемите за обвързана подкрепа за плодове се отчита намаление при почти всички култури, като най-значително е при малините – 29%, вишни – 17%, круши – 15%, ябълки – 14%, праскови – 11%. При земеделските стопани, които отглеждат ябълки, малини и праскови това означава с около 200 кандидата по-малко за всяка от културите.

При площите с плодове общо за всички култури, включени по двете схеми за обвързана подкрепа за плодове, при заявяването за кампания 2021 се наблюдава приблизително 7% намаление на площите, заявени през 2021 г. спрямо 2018 г. Конкретно по видове култури при 8 от 10-те култури има намаление в заявените площи през 2021 г. спрямо 2018 г., като при малините то е най-голямо – почти 30%, при крушите – 16%, при вишните – 13%. Единствено при ягодите и кайсии/зарзали се наблюдава слабо увеличение – ягоди – 3,7%, кайсии/зарзали – 9.1%.

Брой кандидати по схемите за обвързана подкрепа за плодове

Заявени площи по схемите за обвързана подкрепа за плодове

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Очакваме подпомагането по тази интервенция да спомогне за увеличаване на конкурентоспособността, икономическата жизнеспособност, повишаването на нивото на специализацията на стопанствата и подобряване на качеството на произведената продукция. Проследяването на възрастта на насажденията и ограничението подкрепата да е предназначена само за насаждения в период на плододаване от една страна ще лимитира опитите по интервенцията да бъдат заявявани стари, не добре поддържани овощни градини, а от друга – ще стимулира земеделските стопани периодично да обновяват градините си, съответно да прилагат нови сортове, нови техники на отглеждане, което би подобрило както техните добиви, така и качеството на продукцията. Това неминуемо ще доведе и до подобряване на конкурентоспособността на стопанствата. По-ниският изискуем добив за площите, заети с допустимите култури, които се отглеждат по биологичен начин, не само отчита по-ниските добиви на биологичното производство в сравнение с конвенционалното, но и би стимулирало някаква част от земеделските стопани да преминат към такъв метод на производство, което от своя страна би позиционирало тяхната продукция в съвсем друг ценови клас. Изискването по интервенцията за обвързано с производството подпомагане на доходите –плодови насаждения до встъпването им в плододаване бенефициентите да са използвали сертифициран посадъчен материал и да са представили доказателства за това несъмнено би довело както до по-високо качество, така и до по-голямо количество на произведената продукция, а от там по-високи доходи и по-добра устойчивост на сектора. Чрез изискването за доказване на минимален добив се цели помощта да се насочи към пазарно ориентирани и по-конкурентоспособни стопанства.

Кои са засегнатите сектори?
Плодове и зеленчуци
Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Българското овощарство има важно значение за земеделието в страната, като традиционен подотрасъл, осигуряващ снабдяването с плодове на населението (плодовете и зеленчуците са неизменна част от диетата на хората), както и за развитие на регионите, където условията са подходящи и е постигната определена степен на специализация. Продукцията от плодове и зеленчуци се използва и за суровина в хранително вкусовата промишленост, а част от отпадъчните продукти при преработката на плодовете се използва и в животновъдството за храна на животните.
За сравнение в края на 80-те години в страната са произвеждани 1,8 млн. т. плодове, докато през 2017 г. производството на овощни видове в страната възлиза на 220 хил. тона. Спецификата на метода на производство на плодовете и зеленчуците предполага по-ниска механизация в сравнение с други сектори, поради което се осигурява трудова заетост в селските райони с изключително ниска такава и по този начин се допринася за съживяването на селските райони.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/
Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и

подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.11-1 - До 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.11-2 - Над 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.11-1 - До 30 ха

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – за първите до 30 хектара включително, за които имат право на подпомагане и плащане, земеделските стопани получават завишено плащане и по-нисък размер на плащането за допустимите за подпомагане площи над 30-ия хектар. Съотношението между двата размера на подпомагането е 1,5:1.

I.Б.11-2 - Над 30 ха

За първите до 30 хектара включително, за които имат право на подпомагане и плащане, земеделските стопани получават завишено плащане и по-нисък размер на плащането за допустимите за подпомагане площи над 30-ия хектар. Съотношението между двата размера на подпомагането е 1,5:1.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.11-1 - До 30 ха	Планирана единична сума	455,72	938,78	938,78	938,78	938,78	
	Минимална сума за планираната единична сума	364,58	751,03	751,03	751,03	751,03	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	546,86	1 126,54	1 126,54	1 126,54	1 126,54	
	O.10 (единица: Хектари)	8 462,43	23 480,09	23 687,09	23 894,09	23 894,09	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 856 498,60	22 042 638,89	22 236 966,35	22 431 293,81	22 431 293,81	92 998 691,46
I.Б.11-2 - Над 30 ха	Планирана единична сума	911,44	625,86	625,86	625,86	625,86	
	Минимална сума за планираната единична сума	729,15	500,68	500,68	500,68	500,68	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 093,73	751,03	751,03	751,03	751,03	
	O.10 (единица: Хектари)	19 229,37	2 080,58	2 080,58	2 080,58	2 080,58	

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	17 526 416,99	1 302 151,80	1 302 151,80	1 302 151,80	1 302 151,80	22 735 024,19
ОБЩО	О.10 (единица: Хектари)	27 691,80	25 560,67	25 767,67	25 974,67	25 974,67	**Сума:** 130 969,48 **Макс.:** 27 691,80
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	21 382 915,59	23 344 790,69	23 539 118,15	23 733 445,61	23 733 445,61	115 733 715,65
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.12 - Обвързано с производството подпомагане на доходите –плодови насаждения до встъпването им в плододаване

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.12
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодови насаждения до встъпването им в плододаване
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на плодове. Допустими по интервенцията са следните

видове култури: малини, ябълки, круши, кайсии и зарзали, череши, вишни, праскови и нектарини, сливи и десертно грозде. Очакваме тази подкрепа да спомогне за увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в сектора за производство на плодове, икономическата им жизнеспособност, повишаване на нивото на специализацията им и подобряване на тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата. Интервенцията цели да подпомогне земеделските стопани от този сектор в техните инвестиционни намерения за създаване на нови насаждения, в развитието и модернизацията на техните стопанства. Чрез интервенцията ще се осигури подкрепа на дейността на стопанствата в период, когато насажденията все още не са встъпили в плододаване и не могат да бъдат реализирани добиви и доходи от тях.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които отглеждат плодове от допустимите за подпомагане култури

Културите, допустими за подпомагане по тази интервенция са определени на база обективни и недискриминационни критерии. Всички култури, включени в интервенцията, са обект на подкрепа и по интервенцията за обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове, с изключение на ягодите, съобразно възможността от тях да се получи необходимият добив още в първата година на засаждането им.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходи за устойчивост и които отговарят на дефиницията „за активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха (заедно или поотделно) допустими за подпомагане площи с плодове от следните видове култури: малини, ябълки, круши, кайсии и зарзали, череши, вишни, праскови и нектарини, сливи (prunus domestica) и десертно грозде. Тъй като за достигане на минималния праг от 0,5 ха е възможно комбинирането при заявяване с интервенцията за обвързано подпомагане на доходите – плодове, то по конкретната интервенция се заявяват само площи с допустимите култури, които са в своя младенчески период – годините от засаждане им до встъпване в плододаване.

Бенефициентите по интервенцията получават подпомагане, когато за новосъздадените насаждения са използвали сертифициран посадъчен материал и са представили доказателства за това.

С оглед да бъде избегната възможността по интервенцията да бъдат заявявани винени сортове ще бъде приложена сортова листа с допустими сортове по отношение на културата „десертно грозде“.

Разсадниците на овощни насаждения не са допустими кандидати по интервенцията.

При отглеждането на насажденията следва да са спазени съответните минимални агротехнически мероприятия.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

При дефиниране на нивото на подкрепа по интервенцията сме се водили от разходите, които земеделските стопани реализират от засаждането до момента, в който могат да разчитат на добиви и съответно - доходи, от технологичните карти за отглеждане на овощните видове. Подпомагането се предоставя в подкрепа на обновяването и модернизацията на градините за период, в който

земеделските стопани не реализират никакви добиви и доходи, но имат редица разходи.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Състоянието на овощарството в страната е в силна зависимост от множество природни и социално-икономически фактори, сред тях са недостиг на финансови средства за уедряване и модернизиране на производството; остаряване на съществуващите насаждения и недостатъчни темпове на създаване на нови насаждения; недостатъчна работна ръка и ползване на нискоквалифициран труд при производството; проблеми с напояването, застаряване на населението в стопанствата, където се отглеждат такива култури. Отглеждането на плодове и зеленчуци изисква и значително количество посадъчен материал, което е свързано с много разходи. Продукцията от плодове и зеленчуци е нетрайна в по-голямата си част, което изисква капиталовложения по отношение на съхранението й и създава известни ограничения във връзка с транспортирането й.

От друга страна, България има изключително благоприятни условия за развитие на сравнително голям брой овощни видове, потенциал, който не бива оползотворен в пълна степен. При овощните насаждения се отчита наличие на неподдържани и на нереколтирани овощни насаждения, които през 2017 г. възлизат на 40% от общо установени 61,6 хил. ха (по данни на отдел „Агростатистика" към МЗХ). Влошената възрастова структура на овощните насаждения води до ниски добиви.

За сравнение в края на 80-те години в страната са произвеждани 1,8 млн. т плодове, докато през 2017 г. производството на овощни видове в страната възлиза на 220 хил. тона. Средните добиви при всички овощни видове са под средните за ЕС. Причините за по-ниските добиви в сравнение с ЕС са степента на агротехника, която се прилага у нас (преобладаващата част от насажденията са от екстензивен тип), както и недоброто състояние на една не малка част от насажденията. Разрушената хидромелиоративна система води да силна зависимост на производството на български плодове от климатичните фактори и до неустойчиво производство през годините.

Българското производство се сблъсква на пазара с внос на по-ниски ценови нива, предимно от трети страни. България е трайно нетен вносител на почти всички плодове. През 2020 г. отрицателният търговски баланс е значителен и е на стойност от почти 124 млн. евро. Най-значим е към Турция, Гърция, Еквадор, но не само за цитрусови и/или тропични видове – банани, портокали, лимони. Вносът и потреблението през зимните и пролетните месеци е значим на ябълки – над 50 000 тона, круши, праскови, кайсии, десертно грозде, ягоди и др. По-малък е вносът и съответно отрицателният баланс при пресните череши и сливи. Стойността на експорта на БГ плодове е за 104 млн. евро, докато вносът превишава 228 млн. евро, формирайки отрицателен баланс от – 124 млн. евро.

Баланс на импорт/експорт в натурално изражение на плодове през 2020 г. (тона)

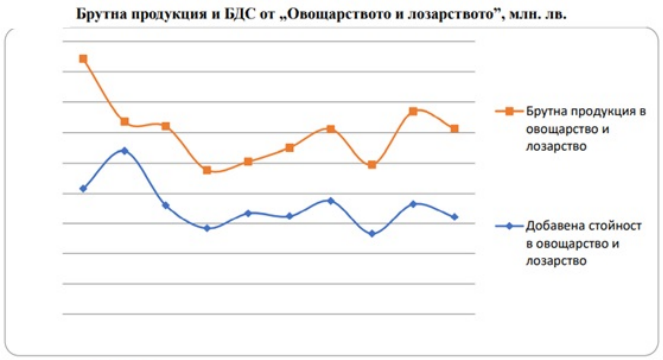
Култури	2020 г.		
	внос	износ	разлика между износ и внос
Ябълки	52 933	1 590	-51 343
Ягоди	3 363	654	-2 709
Круши	4745	186	-4 559
Кайсии и зарзали	3 916	453	-3 463
Праскови и нектарини	20 959	3 406	-17 553
Сливи	1 135	660	-475
Череши	2854	844	-2 010
Вишни	87	1310	1 223
Малини	23	54	31
Десертно грозде	9406	751	-8 655

Източник ITC 2022/ НСИ и изчисления дирекция „Растениевъдство", МЗм

Основните причини за колебанията в произведените количества се дължат преди всичко на различните в климатично отношение години. Силната зависимост на произведената продукция от конкретните метеорологични условия внася в голяма степен зависимост и несигурност у производителите, което представлява един от факторите, водещ до въздържане от по-широко застъпване на овощарството, с оглед на благоприятните природо-климатични дадености.

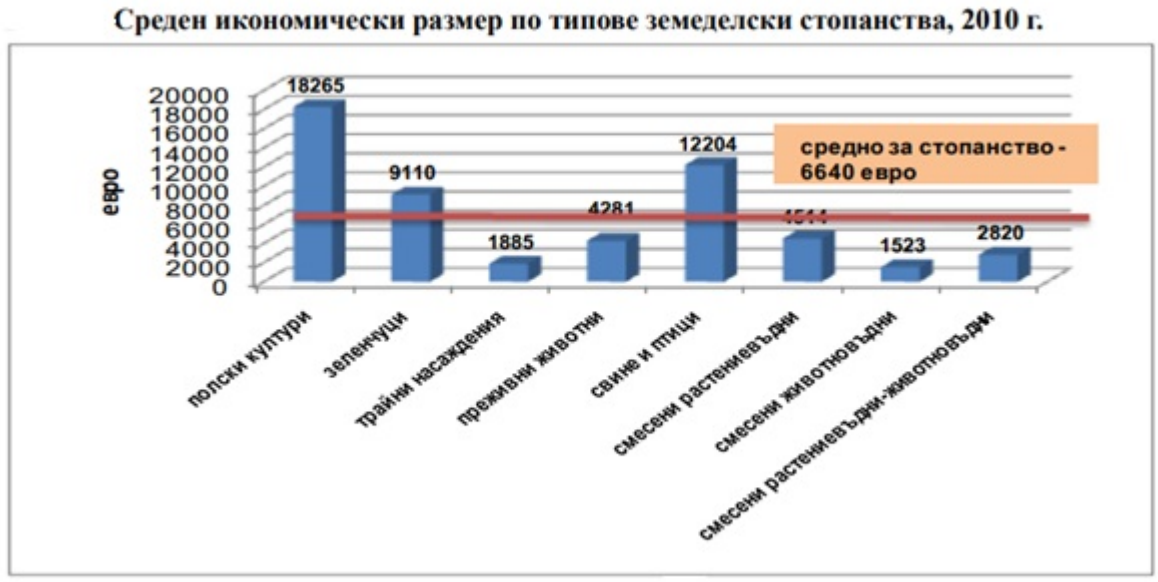
Полученият факторен доход на час вложен труд в селското стопанство за периода 2007-2016 г., показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. През 2016 г. в селското стопанство той е 4.5 лв./час, докато общо за икономиката е 5.3 лв./час. По-ниската доходност в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и с други икономически дейности е заплаха за отлив на работна ръка от отрасъла, което налага подкрепа на доходите, която да гарантира определено ниво на икономическа сигурност на земеделските стопани и на техните доходи, за да останат в отрасъла и да се осигури устойчивост на производството.

При специализираните в овощарството стопанства липсват достатъчно едри стопанства, като през 2016 г. само 30 от тях имат СП над 100 хил. евро. В тях се произвежда между 170-250 хил. евро продукция, което представлява около 15% от цялата брутна продукция от плодове. В средния клас по икономически размер са около 10% от специализираните стопанства, което показва, че стопанската структура е влошена, пазарната ориентираност и трудностите при реализацията на продукцията са затруднени. Брутната продукция от трайни насаждения в селското стопанство намалява от 7% през 2007 г. до 4% през 2016 г. В същото време добавената стойност от трайни насаждения за същия период се свива от почти 9% в началото на периода до 5% в края на периода. Причини за настъпилите промени са в проблемите с възвращаемостта от производството, в затрудненията за постигане на добри условия и благоприятен достъп до пазара и сериозните рискове, свързани със значителната нужда от инвестиции и производствени разходи срещу които стойностният резултат не е стабилен и сигурен. Не съществува достатъчно добра интеграция по веригата на стойността в овощарството, което създава високи рискове пред производителите, особено от средния клас, които са пазарно ориентирани, разчитащи на привлечен капитал, труд и земя.

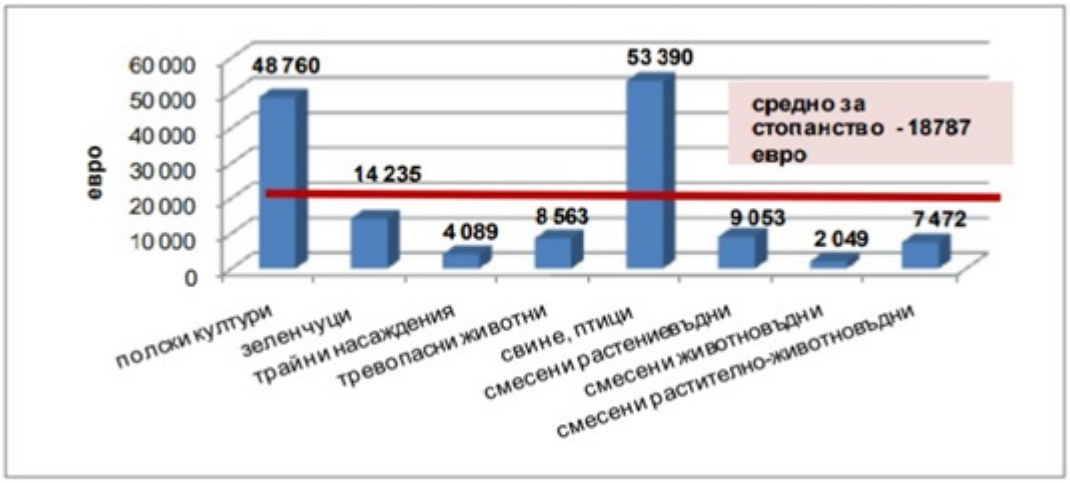
Източник: НСИ и САРА

Брутната продукция и добавената стойност в овощарството през годините на прилагане на ОСП непрекъснато намаляват, което означава, че този сектор в относително измерение изостава в сравнение с други сектори, най-вече от полското растениевъдство. Възвращаемостта в сектор овощарство е нарушена, като през 2007 г. добавената стойност съставлява 9% от БДС в земеделието при 7% брутна продукция, а през 2016 г. съотношението се изчислява на 5% към 4% БП.

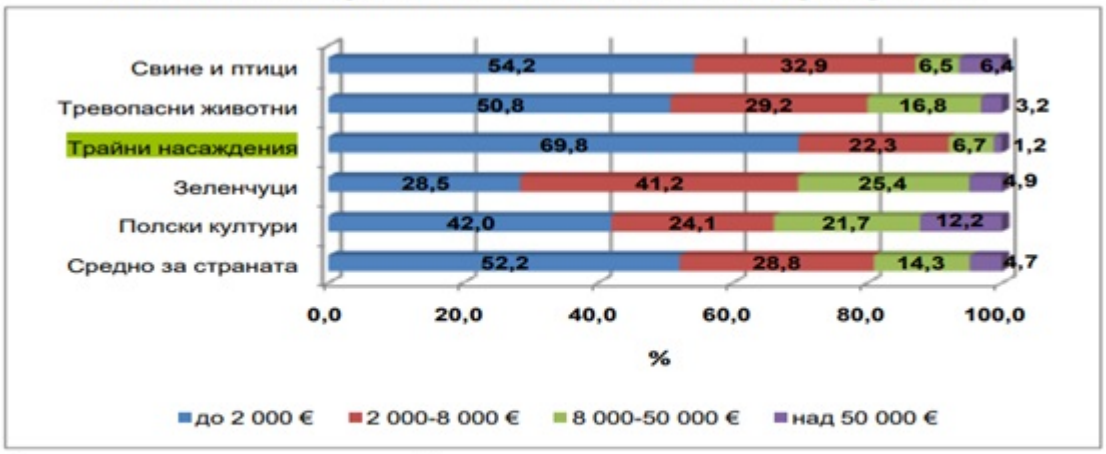
От специализираните стопанства с най-нисък икономически потенциал са стопанствата с трайни насаждения – средно 1 885 евро СП. Причините трябва да се търсят в дребното и разпокъсано производство (най-висок дял на дребни стопанства до 2 000 евро – близо 70% през 2016 г.), в това, че преобладаваща част от насажденията са от екстензивен тип и с неблагоприятна възрастова структура, в разрушената хидромелиоративна система.

Среден икономически размер по специализация на земеделски стопанства, 2016 г.

И през 2016 г. средният икономически размер на стопанствата в страната остава по-нисък в сравнения със средното равнище в ЕС. Причините са: преобладаващ дял на дребните и малки стопанства, както и отливът на производителите от производства с по-висока добавена стойност.

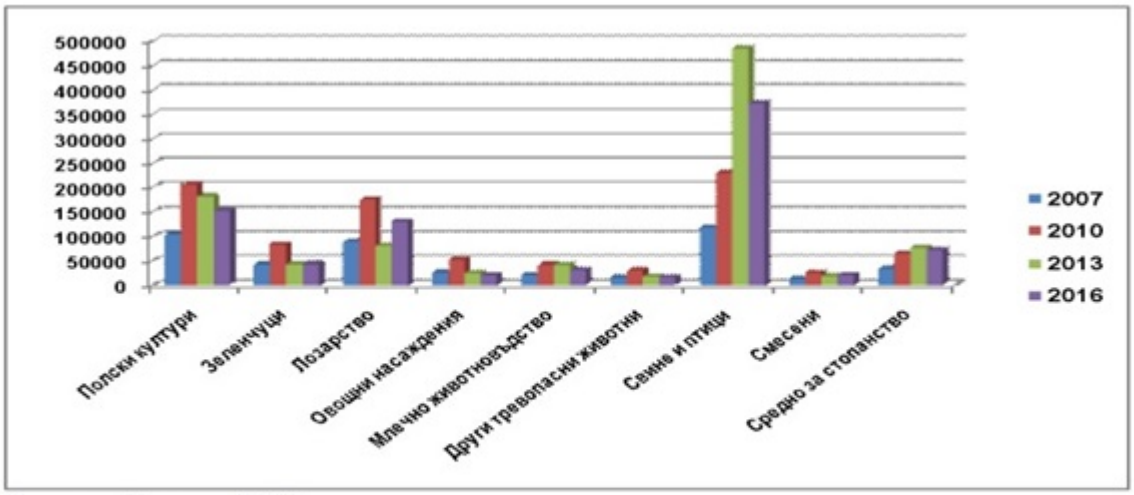
Дял на специализираните стопанства по икономически размер, 2016 г.

Производствата с по-висока добавена стойност, където се постига висока разходна интензивност, като зеленчуци и трайни насаждения у нас съставляват около 2% от ИЗП, докато в ЕС този процент е 4,3%. Наблюдава се трайна тенденция за намаление на брутната им продукция и свиване на дела им в продукцията от растениевъдство.

За 2016 г. данните показват, че произведената брутна продукция от овощни насаждения е 3 пъти по-ниска от средното равнище за стопанствата в страната.

Брутна продукция по специализация на стопанствата

Източник: Евростат, FADN.

През 2020 г. са произведени 202 579 тона плодове, което е с 13.6% по-малко в сравнение с 2019 г. Реколтираните площи с овощни видове са с 3.5% по-малко в сравнение с 2019 година. Слабо увеличение се наблюдава единствено при сливите. При останалите разглеждани култури се наблюдава намаление.

Сравнение на производството на плодове – реколта'2019 и реколта'2020

Култура	Реколта 2019 (тонове)	Реколта 2020 (тонове)	Изменение 2020 спрямо 2019 г. (%)
ОБЩО	**234 589**	**202 579**	-13.6%
от които:			
Ябълки	43 622	37 874	-13.2%
Праскови и нектарини	33 878	20 740	-38.8%
Кайсии и зарзали	20 244	9 516	-53.0%
Сливи и джанки	56 192	60 024	6.8%
Череши	54 960	52 326	-4.8%
Вишни	5 146	4 809	-6.5%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“, „Производство на плодове“

Сравнение на реколтираните площи с овощни видове – реколта'2019 и реколта'2020

Култура	Реколта 2019 (хектари)	Реколта 2020 (хектари)	Изменение 2020 спрямо 2019 г. (%)
ОБЩО	**42 901**	**41 385**	-3.5%
от които:			
Ябълки	4 142	3 555	-14.2%
Праскови и нектарини	3 214	2 775	-13.7%
Кайсии и зарзали	2 910	1 838	-36.8%
Сливи и джанки	8 017	8 573	6.9%
Череши	10 837	10 631	-1.9%
Вишни	1 328	1 101	-17.1%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“, „Производство на плодове“

Брой кандидати заявени площи за периода 2018-2021 г. по схемите за обвързана подкрепа за плодове

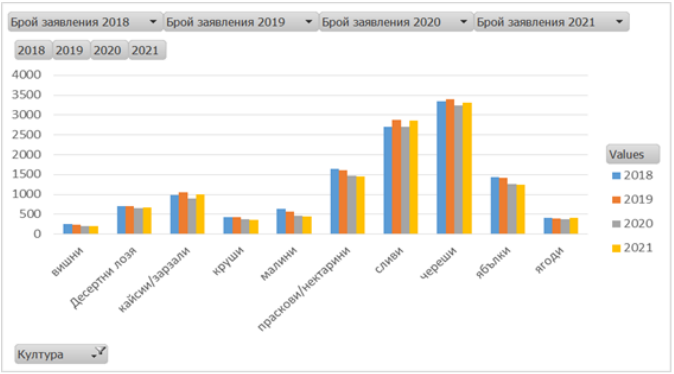
Кампания	2018		2019		2020		2021	
Култура	*Брой заявления*	*Площ*	*Брой заявления*	*Площ*	*Брой заявления*	*Площ*	*Брой заявления*	*Площ*
вишни	251	1212,94	234	1239,35	201	1011,47	208	1054,74
Десертни лозя	700	1718,89	714	1778,83	660	1681,84	681	1666,36
кайсии/зарзали	990	2537,07	1053	2873,52	898	1973,98	1002	2768,1
ябълки	1442	3175,57	1414	3226,51	1265	2895,09	1241	2882,8
ягоди	413	676,54	402	663,28	373	599,74	406	701,6
сливи	2698	8315,51	2875	8305,47	2711	7602,49	2862	7911,91
череши	3349	9950,48	3400	9856,46	3249	9167,39	3312	9336,3
праскови/нектарини	1645	2832,34	1612	2819,96	1471	2558,47	1450	2571,25
малини	632	2379,75	572	2198,19	469	1761,69	446	1673,53
круши	428	526,03	427	508,41	381	448,95	363	441,09
Общо	12548	33325,12	12703	33469,98	11678	29701,11	11971	31007,68

Макар да се очаква по-слаба динамика предвид вида на насажденията, що се отнася до броя кандидати по схемите за обвързана подкрепа за плодове се отчита намаление при почти всички култури, като най-значително е при малините – 29%, вишни – 17%, круши – 15%, ябълки – 14%, праскови – 11%. При земеделските стопани, които отглеждат ябълки, малини и праскови това означава с около 200 кандидата по-малко за всяка от културите.

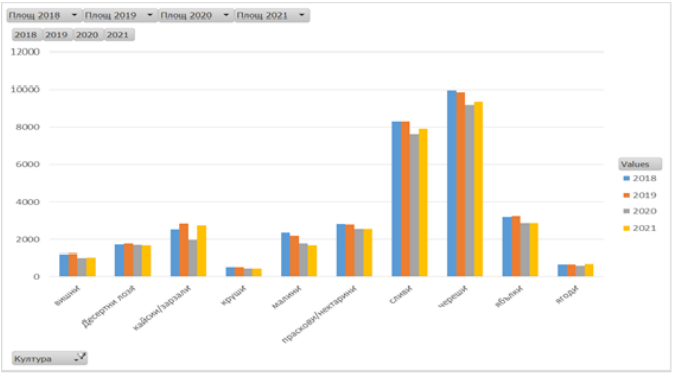
При площите с плодове общо за всички култури, включени по двете схеми за обвързана подкрепа за плодове, при заявяването за кампания 2021 се наблюдава приблизително 7% намаление на площите, заявени през 2021 г. спрямо 2018 г. Конкретно по видове култури при 8 от 10-те култури

има намаление в заявените площи през 2021 г. спрямо 2018 г., като при малините то е най-голямо – почти 30%, при крушите – 16%, при вишните – 13%. Единствено при ягодите и кайсии/зарзали се наблюдава слабо увеличение – ягоди – 3,7%, кайсии/зарзали – 9.1%.

Брой кандидати по схемите за обвързана подкрепа за плодове

Заявени площи по схемите за обвързана подкрепа за плодове

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството
☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Очакваме подпомагането по тази интервенция да спомогне за увеличаване на конкурентоспособността и за повишаване на качеството на произведената продукция в сектора. Прилагането на интервенцията ще подобри влошената структура на трайните насаждения, ще стимулира земеделските стопани периодично да обновяват градините си, съответно да прилагат нови сортове, нови техники на отглеждане, което би подобрило както техните добиви, така и качеството на продукцията. Това неминуемо ще доведе и до подобряване на конкурентоспособността на стопанствата. Изискването по интервенцията бенефициентите да са използвали сертифициран посадъчен материал и да са представили доказателства за това несъмнено би довело както до по-високо качество, така и до по-голямо количество на произведената продукция, а от там по-високи доходи и по-добра устойчивост на сектор Овощарство. Интервенцията цели да подпомогне земеделските стопани от този сектор в техните инвестиционни намерения за създаване на нови насаждения, в развитието и модернизацията на техните стопанства. Чрез интервенцията ще се осигури подкрепа на дейността на стопанствата в период, когато насажденията все още не са встъпили в плододаване и не могат да бъдат реализирани добиви и доходи от тях.

Кои са засегнатите сектори?

Плодове и зеленчуци

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Българското овощарство има важно значение за земеделието в страната, като традиционен подотрасъл, осигуряващ снабдяването с плодове на населението (плодовете и зеленчуците са неизменна част от диетата на хората), както и за развитие на регионите, където условията са подходящи и е постигната определена степен на специализация. Продукцията от плодове и зеленчуци се използва и за суровина в хранително вкусовата промишленост, а част от отпадъчните продукти при преработката на плодовете се използва и в животновъдството за храна на животните.

За сравнение в края на 80-те години в страната са произвеждани 1,8 млн. т плодове, докато през 2017 г. производството на овощни видове в страната възлиза на 220 хил. тона. Спецификата на метода на производство на плодовете и зеленчуците предполага по-ниска механизация в сравнение с други сектори, поради което се осигурява трудова заетост в селските райони с изключително ниска такава и по този начин се допринася за съживяването на селските райони.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното

и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.12-1 - Ставка без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.12-1 - Ставка без модулация

Прилага се единна ставка без модулация.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.12-1 - Ставка без модулация	Планирана единична сума	434,60	434,60	434,60	434,60	434,60	
	Минимална сума за планираната единична сума	347,68	347,68	347,68	347,68	347,68	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	521,52	521,52	521,52	521,52	521,52	
	O.10 (единица: Хектари)	1 800,00	2 556,00	2 556,00	2 556,00	2 556,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	782 280,00	1 110 837,60	1 110 837,60	1 110 837,60	1 110 837,60	5 225 630,40
ОБЩО	O.10 (единица: Хектари)	1 800,00	2 556,00	2 556,00	2 556,00	2 556,00	**Сума:** 12 024,00 **Макс.:** 2 556,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	782 280,00	1 110 837,60	1 110 837,60	1 110 837,60	1 110 837,60	5 225 630,40
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.13 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжани)

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.13
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжани)
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на зеленчуци полско производство от културите

домати, краставици, корнишони, патладжани. Очакваме тази подкрепа да спомогне за увеличаване на тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, повишаване на нивото на специализацията им и подобряване на тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки техния икономически потенциал и подобрявайки ликвидността им.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които произвеждат зеленчуци полско производство от допустимите за подпомагане култури.

Културите, допустими за подпомагане по тази интервенция, са определени на база обективни и недискриминационни критерии. Всички култури, включени в интервенцията, са обект на подкрепа и в текущия програмен период.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя, от която е добит и реализиран на пазара добив от допустимите за подпомагане култури, определен съобразно спецификите за всяка конкретна култура.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост и които отговарят на дефиницията „за активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха допустими за подпомагане площи със зеленчуци – полско производство (заедно или поотделно), от следните видове култури: домати, краставици, корнишони и патладжани. За достигане на минималния праг от 0,5 ха е възможно комбинирането при заявяване с останалите интервенции за обвързано подпомагане на доходите за зеленчуци полско производство, както и интервенцията за обвързано подпомагане на доходите за оранжерийно производство, но по конкретната интервенция се заявяват само площи, заети с културите домати, краставици, корнишони и патладжани полско производство.

Бенефициентите по интервенцията получават подпомагане, когато през съответната година са добили и реализирали на пазара добив от допустимите за подпомагане култури, определен съобразно спецификите за всяка конкретна култура. Кандидатите с площи със сертифицирано биологично производство и площите в преход към биологично земеделие удостоверяват минимални добиви от заявените площи за съответната култура в размер на 50% от минималния добив, определен за културата. Полученият и реализиран на пазара добив се удостоверява с документи за реализация на продукцията.

Изискуемият добив по култури е както следва:

Домати - 19 000 кг/ха;

Краставици - 20 750 кг/ха;

Корнишони - 19 000 кг/ха;

Патладжани - 18 980 кг/ха.

Бенефициентите по интервенцията предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ.

При производството следва да са спазени съответните минимални агротехнически мероприятия.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, постоянно повишаващите се разходи, именно затова в сектора за производство на плодове и зеленчуци културите са групирани според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента. Поради тази причина е предвидено увеличение в нивото на подпомагане с 15%, за да се доближи частично с нивото на подкрепа през кампания 2022.

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха. Такава модулация се прилага и в настоящия програмен период и е обоснована при въвеждането й. Съотношението между двата размера на подпомагането е 1.5:1.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Зеленчукопроизводството е сред най-силно засегнатите и най-силно пострадалите земеделски сектори от икономическите и политически промени през последните 30 години. Зеленчукопроизводството в страната традиционно е формирало около 15% от брутната селскостопанска продукция преди 1989 г. През 2013 г. се отчита най-ниското ниво в това производство, изразено като дял от селскостопанската продукция, равняващ се на 3,4%. Намалението във физическия обем на продукцията за последните 25-30 години е около 2,5 пъти, като през 90-те години на миналия век общият обем на зеленчуци е около 1 млн.т., а между 2000-2010 г. е вече около 700 хил. т, а след 2010 г. около 450 хил. т.

Състоянието на зеленчукопроизводството в страната е в силна зависимост от множество природни и социално-икономически фактори, сред тях са недостиг на финансови средства за уедряване и модернизиране на производството; недостатъчна работна ръка и ползване на нискоквалифициран труд при производството; проблеми с напояването, застаряване на населението в стопанствата, където се отглеждат такива култури. Отглеждането на плодове и зеленчуци изисква и значително количество посадъчен материал, което е свързано с много разходи. Разрушената хидромелиоративна система води да силна зависимост на производството на български зеленчуци от климатичните фактори и до неустойчиво производство през годините.

От друга страна, България има изключително благоприятни условия за развитие сектора, потенциал, който не бива оползотворен в пълна степен.

Българското производство се сблъсква на пазара с внос на по-ниски ценови нива, предимно от трети страни. България е трайно нетен вносител на основни зеленчуци. През 2020г. отрицателният търговски баланс при зеленчуците е на стойност от почти 77 млн. евро. Най-значим е към Турция, Гърция, но не само за цитрусови и/или тропични видове. Вносът и потреблението през зимните месеци е значим на домати, пипер, краставици, моркови, праз и др., като през януари, февруари, март, април достига до над 80% от търгуваните и потребяваните в страната основни зеленчуци. Стойността на експорта на БГ зеленчуци за 114 млн. евро, докато вноса превишава 190 млн. евро.

Баланс на импорт/експорт на зеленчуци в натурално изражение през 2020 г. (тона)

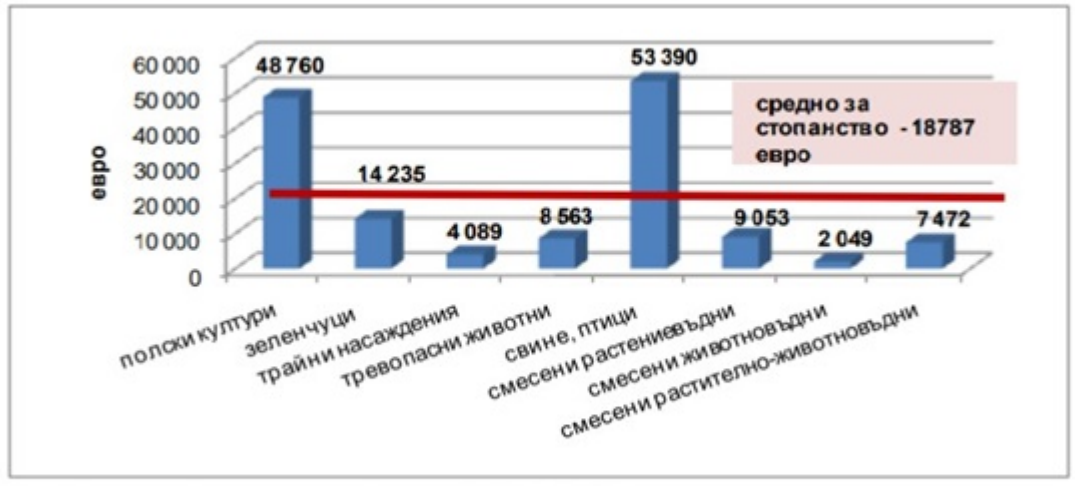
Култури	2020 г.		
	внос	износ	разлика между износ и внос
Домати	86 320	9 400	-76 920
Пипер	25 999	5 753	-20 246
Краставици	18 977	7 653	-11 324
Корнишони	9 965	6 009	-3 956
Главесто зеле	8 350	2 835	-5 515
Лук	24 005	441	-23 564
Патладжан	3 585	565	-3 020
Моркови	17 206	291	-16 915
Чесън	488	154	-334
Картофи	44 327	2 560	-41 767
Дини	35 687	3 876	-31 811
Пъпеши	6 100	58	-6 042

Източник ІТС 2022/ НСИ и изчисления дирекция „Растениевъдство“, МЗм

Основните причини за колебанията в произведените количества се дължат преди всичко на различните в климатично отношение години. Силната зависимост на произведената продукция от конкретните метеорологични условия внася в голяма степен зависимост и несигурност у производителите. Продукцията от плодове и зеленчуци е нетрайна в по-голямата си част, което изисква капиталовложения по отношение на съхранението ѝ и създава известни ограничения във връзка с транспортирането ѝ.

Полученият факторен доход на час вложен труд в селското стопанство за периода 2007-2016 г., показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. През 2016 г. в селското стопанство той е 4.5 лв./час, докато общо за икономиката е 5.3 лв./час. По-ниската доходност в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и с други икономически дейности е заплаха за отлив на работна ръка от отрасъла, което налага подкрепа на доходите, която да гарантира определено ниво на икономическа сигурност на земеделските стопани и на техните доходи, за да останат в отрасъла и да се осигури устойчивост на производството.

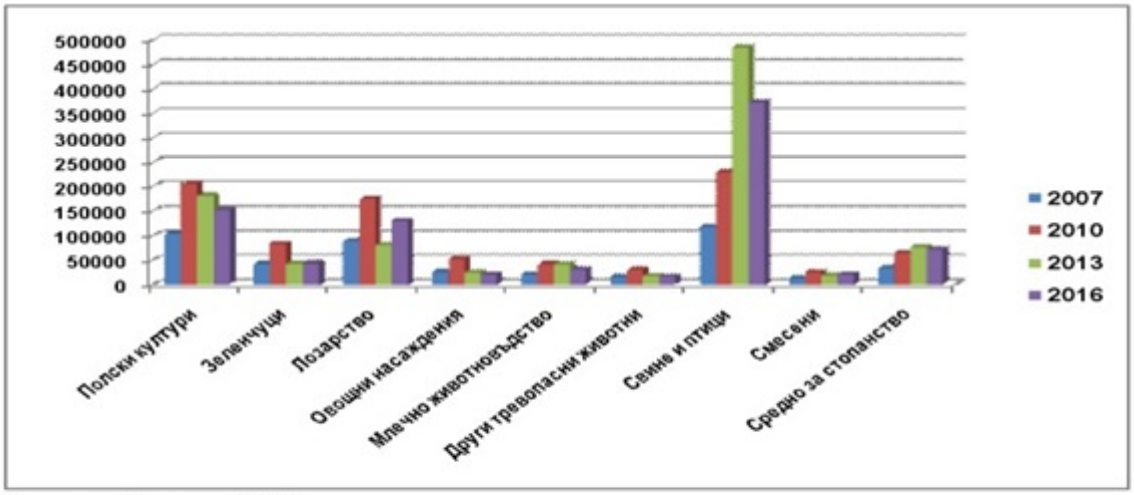
Среден икономически размер по специализация на земеделски стопанства, 2016 г.

Средният икономически размер на стопанствата в страната остава по-нисък в сравнение със средното равнище в ЕС. Причините са: преобладаващ дял на дребните и малки стопанства; отливът

на производителите от производства с по-висока добавена стойност.

Производствата с по-висока добавена стойност, където се постига висока разходна интензивност, като зеленчуци и трайни насаждения у нас съставляват около 2% от ИЗП, докато в ЕС този процент е 4,3%. Наблюдава се трайна тенденция за намаление на брутната им продукция и свиване на дела им в продукцията от растениевъдство.

Източник: Евростат, FADN.

Зеленчукопроизводството в България се развива на открити и закрити площи, като отчитаният регрес в производството се дължи преобладаващо на полското зеленчукопроизводство.

Средните добиви от зеленчукопроизводството в България са сравнително ниски. Основната причина за това е разпокъсаното и сравнително дребно производство, неспособно да постигне по-висока производителност, проблеми с напояването, липсата на съвременна техника.

В специализираните в полското зеленчукопроизводство стопанства броят на фермите намалява с около 43% между 2007-2016 г. Тези стопанства извън специализираните си площи в градинарството разполагат и със значителен размер други земеделски площи. През 2016 г. в тях се концентрира около 4% от земеделската земя в страната и около 3% от Стандартния производствен обем. През 2016 г. средният размер на стопанисваната в тях земя е около 40 ха, като само около 1,9 ха е на зеленчуците. Тези стопанства диверсифицират своето производство, най-вече чрез екстензивно разширяване със земя, която използват за други цели извън същинската им зеленчукова специализация. Това се дължи на текущата незадоволителна възвращаемост, сериозни рискове и необходимост от големи вложения за упражняване на професионално зеленчукопроизводство.

От икономически размер над средния за страната в началото на анализирания период, специализираните стопанства в зеленчукопроизводството губят позиции и в края на периода техният потенциал е под средното равнище. Това е изключително тревожно, тъй като е съчетано с чувствително намаление на броя на специализирани земеделски стопанства и свиването на площите.

Структура на стопанствата в полското зеленчукопроизводство

Години	Брой на специализираните стопанства	Специализирани в зеленчукопроизводството площи, ха	Общо използвана земеделска земя, ха	Стопанства с животни	Процент на отглежданите животински единици	Стандартен производствен обем, хиляди лв.	Процент на пряко заетата работна сила	Брой стопанства с повече от 50% вътрешно потребление
2007	7 970	14 170	344 220	3 680	0%	107 161	2%	4 850
2010	13 970	19 120	487 500	5 660	0%	110 643	4%	4 910
2013	5 870	10 870	685 910	1 390	0%	53 434	3%	930
2016	4 590	8 770	184 430	830	0%	54 066	3%	750

Източник: Евростат

Причините за осезаемото свиване в зеленчукопроизводството са комплексни: намаляване на броя на стопанствата; намаляване на размера на площите; разрушена хидромелиоративна мрежа; силна зависимост от метеорологичните условия; силна конкуренция от вносни зеленчуци. Поради ниската възвръщаемост брутната продукция се свива рязко след 2007 г., като най-ниското ниво е достигнато през 2011 г. Това е съпроводено със значително редуциране на занимаващите се със зеленчукопроизводство, което е свързано с поемане на високи рискове и интензивни вложения. Секторът заема дял от около 3,8% в брутната продукция в селското стопанство и около 4,4% от брутната добавена стойност през 2016 г., което показва, че продължава да има доста проблеми при повишаване нормата на печалба.

Негативните тенденции при зеленчукопроизводството започват още от началото на икономическите реформи през 90-те години, но продължават и през периода от началото на членството в ЕС. Подпомагането по СЕПП се оказа съществен фактор, влияещ върху вземането на решения за производството и за структурната специализация. Единното плащане на площ по СЕПП засили интереса към по-ниско разходните производства, вследствие на което се увеличи и търсенето на земя, което затрудни производството на зеленчуци заради конкуренцията пред намиране на подходящи площи, по-ниското оптимизационно съотношение между брутни приходи и разходи, несигурната пазарна реализация и проблемите с напояването.

Зеленчукопроизводството е сред уязвимите сектори в българското земеделие, което се обяснява с трайните негативни тенденции на намаление на площите, производството и отлив на производители, което рефлектира в неспособност да се задоволяват потребителските нужди в страната. От друга страна, се наблюдава нарастващо търсене на директни продажби на пресни плодове и зеленчуци, на което българските производители не успяват да отговорят в адекватна степен.

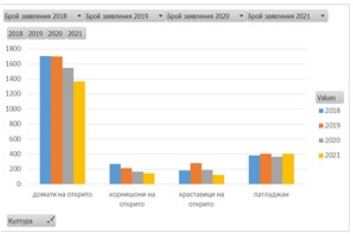
Производствените решения, които се вземат, зависят не толкова от пределната възвращаемост (на 1-ца площ или ж.е.), а от оптималното съотношение между брутни приходи и разходи. Недоброто съотношение в зеленчукопроизводството, сравнено с други производства, е основна предпоставка за кризата и трудностите в сектора. Сред другите задържащи фактори за ниските нива и изоставането на сектор зеленчукопроизводство е липсата на работна сила, което е сериозна пречка при развиването на дейност в този сектор.

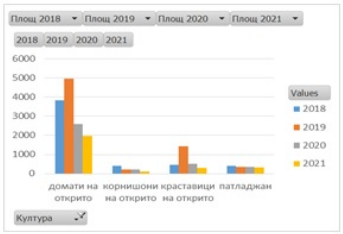
По отношение на културите, включени в обхвата на обвързаното с производството подпомагане в текущия период, броят кандидати и заявени площи за периода 2018-2021 г. по схемите за обвързана подкрепа за зеленчуци полско производство при 10 от 12-те култури, включени в схемите, има намаление в заявените площи през 2021 г. спрямо 2018 г., като най-осезаемо е при

корнишони – 69%, моркови – 62%, домати – 48%, краставици - 33%, лук – 37%, картофи – 27%. По схемата за обвързано подпомагане за зеленчуци (домати, краставици, корнишони, патладжан) общата заявена площ през 2021 г. е с 45% по-ниска спрямо същата през 2018 г. Минимално увеличение има единствено при площта на пъпешите – 2% и дините – 15%. За всички култури по всички схеми за зеленчуци полско производство намалението на заявените площи е 22% през 2021 г. спрямо 2018 г. Разбира се, това от своя страна означава и по-малко земеделски стопани, ангажирани в този вид производство на зеленчуци – 7.5% по-малко е техният брой през 2021 г. спрямо нивата през 2018 г.

Кампания	2018		2019		2020		2021	
Култура	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ
пипер	1455	2673,24	1433	2915,33	1317	2443,49	1237	2374,53
главесто зеле	929	1243,89	1259	1512,63	1135	1212,75	1163	1179,62
дини	1182	4052,29	1345	4904,87	1414	4152,03	1428	4690,04
пъпеши	948	2553,56	1027	2458,53	1065	2371,02	1157	2608,3
моркови	295	1443,8	237	1064,5	180	642,84	132	540,11
домати	1704	3815,43	1702	4946,79	1546	2600,76	1365	1981,19
корнишони	266	396,49	210	222,12	168	209,05	145	120,49
краставици	184	454,39	279	1425,18	187	525,18	121	303,42
патладжан	382	402,19	402	361,35	364	354,4	407	338,1
картофи	2869	12373,54	2345	8262,3	2538	9040,41	2378	8955,92
лук	808	3693,72	742	2787,42	735	2521,78	646	2433,46
чесън	223	377,32	229	465,7	201	448,02	223	346,5
Общ	11245	33479,86	11210	31326,72	10850	26521,73	10402	25871,68

Брой кандидати и заявени площи по схемата за обвързано подпомагане за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжан)

Проблемите, свързани с пазарната реализация, конкурентният натиск от страни извън ЕС, преобладаващият дял на малките стопанства, трудностите с напояването, трудното обезпечаване с

необходимата работна ръка правят зеленчукопроизводството един от най-засегнатите негативно сектори в българското земеделие.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Чрез подпомагането на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на зеленчуци полско производство от културите домати, краставици, корнишони, патладжани, се цели да се повиши тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, нивото на специализацията им и тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки икономическия им потенциал и подобрявайки ликвидността и устойчивостта им.Подкрепата по интервенцията би могла да позволи на земеделските стопани известни възможности да инвестират в технологии и иновативни решения, позволяващи им производство на продукция при по-съвременни условия и при по-добри ценови характеристики, много важно условие за подобряване на конкурентоспособността им. Чрез изискването бенефициентите да предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ се цели продукцията да е с по-високо качество, по-добра устойчивост и по-високи добиви, което би довело и до по-силни конкурентни предимства пред зеленчуците от трети страни, с които основно се конкурират родните ни продукти. По-ниският изискуем добив за площите, заети с допустимите култури, които се отглеждат по биологичен начин, не само отчита по-ниските добиви на биологичното производство в сравнение с конвенционалното, но и би стимулирало някаква част от земеделските стопани да преминат към такъв метод на производство, което от своя страна би позиционирало тяхната продукция в съвсем друг ценови клас. Чрез изискването за минимален добив се цели помощта да се насочи към пазарно ориентирани и по-конкурентоспособни стопанства.

Кои са засегнатите сектори?

Плодове и зеленчуци

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Българското зеленчукопроизводство има важно значение за земеделието в страната, като традиционен подотрасъл, осигуряващ снабдяването със зеленчуци на населението (плодовете и зеленчуците са неизменна част от диетата на хората), както и за развитие на регионите, където условията са подходящи и е постигната определена степен на специализация. Продукцията от плодове и зеленчуци се използва и за суровина в хранително вкусовата промишленост, а част от отпадъчните продукти при преработката на плодовете се използва и в животновъдството за храна на животните. Производството на зеленчуци от видовете домати, краставици, корнишони и патладжани е традиционно за България, осигурявало продукция с конкурентно качество и високо ценен вкус.

Спецификата на метода на производство на плодовете и зеленчуците предполага по-ниска механизация в сравнение с други сектори, поради което се осигурява трудова заетост в селските райони с изключително ниска такава и по този начин се допринася за съживяването на селските райони.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени

условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.13-1 - До 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.13-2 - Над 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.13-1 - До 30 ха

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха.

I.Б.13-2 - Над 30 ха

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.13-1 - До 30 ха	Планирана единична сума	896,27	1 030,71	1 030,71	1 030,71	1 030,71	
	Минимална сума за планираната единична сума	717,02	824,57	824,57	824,57	824,57	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 075,52	1 236,85	1 236,85	1 236,85	1 236,85	
	O.10 (единица: Хектари)	2 480,00	2 480,00	2 480,00	2 480,00	2 480,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 222 749,60	2 556 160,80	2 556 160,80	2 556 160,80	2 556 160,80	12 447 392,80
I.Б.13-2 - Над 30 ха	Планирана единична сума	597,52	687,14	687,14	687,14	687,14	
	Минимална сума за планираната единична сума	478,02	549,71	549,71	549,71	549,71	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	717,02	824,57	824,57	824,57	824,57	
	O.10 (единица: Хектари)	277,34	277,34	277,34	277,34	277,34	
	Планиран краен продукт *	165 716,20	190 571,41	190 571,41	190 571,41	190 571,41	928 001,84

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
	Планирана единична сума						
ОБЩО	О.10 (единица: Хектари)	2 757,34	2 757,34	2 757,34	2 757,34	2 757,34	**Сума:** 13 786,70 **Макс.:** 2 757,34
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 388 465,80	2 746 732,21	2 746 732,21	2 746 732,21	2 746 732,21	13 375 394,64
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.14 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (пипер)

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.14
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (пипер)
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на пипер полско производство. Очакваме тази

подкрепа да спомогне за увеличаване на тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, повишаване на нивото на специализацията им и подобряване на тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки техния икономически потенциал и подобрявайки ликвидността им.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които произвеждат пипер полско производство.

Пиперът е допустима култура и е обект на подкрепа и в текущия програмен период.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя, от която е добит и реализиран на пазара добив от културата пипер, определен съобразно спецификите за конкретната култура.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост и които отговарят на дефиницията „за активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха допустими за подпомагане площи с пипер – полско производство. Тъй като за достигане на минималния праг от 0,5 ха е възможно комбинирането при заявяване с останалите интервенции за обвързано подпомагане на доходите за зеленчуци полско производство, както и интервенцията за обвързано подпомагане на доходите за оранжерийно производство, то по конкретната интервенция се заявяват само площи, заети с културата пипер.

Бенефициентите по интервенцията получават подпомагане, когато през съответната година са добили и реализирали на пазара добив от допустимата за подпомагане култура, определен съобразно спецификите за нея. Кандидатите с площи със сертифицирано биологично производство и площите в преход към биологично земеделие удостоверяват минимални добиви от заявените площи в размер на 50% от минималния добив, определен за културата. Полученият и реализиран на пазара добив се удостоверява с документи за реализация на продукцията.

Изискуемият добив е както следва:

Пипер - 13 400 кг/ха;

Бенефициентите по интервенцията предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ.

При производството следва да са спазени съответните минимални агротехнически мероприятия.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, постоянно повишаващите се разходи, именно затова в сектора за производство на плодове и зеленчуци културите са групирани според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги

да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха. Такава модулация се прилага и в настоящия програмен период и е обоснована при въвеждането ѝ. Съотношението между двата размера на подпомагането е 1,5:1.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Зеленчукопроизводството е сред най-силно засегнатите и най-силно пострадалите земеделски сектори от икономическите и политически промени през последните 30 години. Зеленчукопроизводството в страната традиционно е формирало около 15% от брутната селскостопанска продукция преди 1989 г. През 2013 г. се отчита най-ниското ниво в това производство, изразено като дял от селскостопанската продукция, равняващ се на 3,4%. Намалението във физическия обем на продукцията за последните 25-30 години е около 2,5 пъти, като през 90-те години на миналия век общият обем на зеленчуци е около 1 млн.т., а между 2000-2010 г. е вече около 700 хил. т, а след 2010 г. около 450 хил. т.

Състоянието на зеленчукопроизводството в страната е в силна зависимост от множество природни и социално-икономически фактори, сред тях са недостиг на финансови средства за уедряване и модернизиране на производството; недостатъчна работна ръка и ползване на нискоквалифициран труд при производството; проблеми с напояването, застаряване на населението в стопанствата, където се отглеждат такива култури. Отглеждането на плодове и зеленчуци изисква и значително количество посадъчен материал, което е свързано с много разходи. Разрушената хидромелиоративна система води да силна зависимост на производството на български зеленчуци от климатичните фактори и до неустойчиво производство през годините.

От друга страна, България има изключително благоприятни условия за развитие сектора, потенциал, който не бива оползотворен в пълна степен.

Българското производство се сблъсква на пазара с внос на по-ниски ценови нива, предимно от трети страни. България е трайно нетен вносител на основни зеленчуци. През 2020г. отрицателният търговски баланс при зеленчуците е на стойност от почти 77 млн. евро. Най-значим е към Турция, Гърция, но не само за цитрусови и/или тропични видове. Вносът и потреблението през зимните месеци е значим на домати, пипер, краставици, моркови, праз и др., като през януари, февруари, март, април достига до над 80% от търгуваните и потребяваните в страната основни зеленчуци. Стойността на експорта на БГ зеленчуци за 114 млн. евро, докато вноса превишава 190 млн. евро.

Баланс на импорт/експорт на зеленчуци в натурално изражение през 2020 г. (тона)

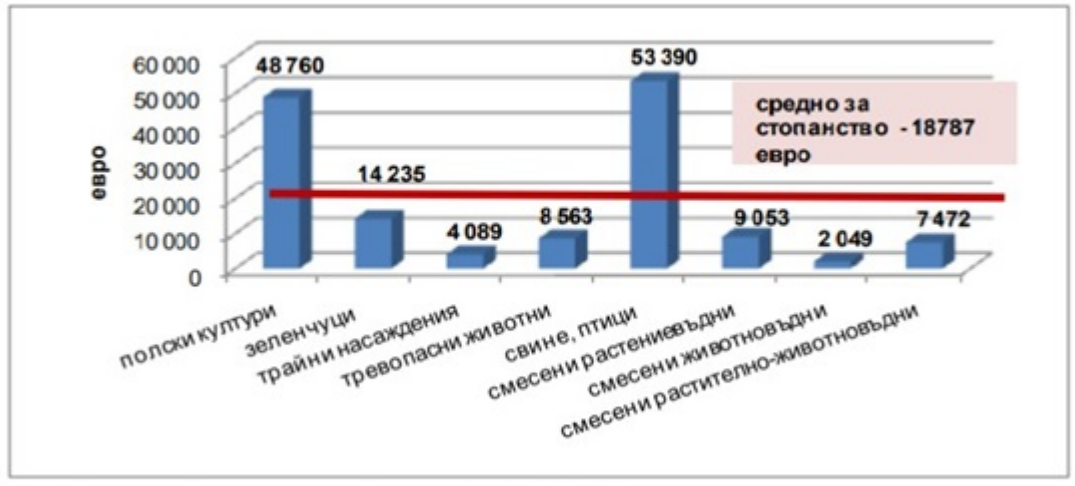
Култури	2020 г.		
	внос	износ	разлика между износ и внос
Домати	86 320	9 400	-76 920
Пипер	25 999	5 753	-20 246
Краставици	18 977	7 653	-11 324
Корнишони	9 965	6 009	-3 956
Главесто зеле	8 350	2 835	-5 515
Лук	24 005	441	-23 564
Патладжан	3 585	565	-3 020
Моркови	17 206	291	-16 915
Чесън	488	154	-334
Картофи	44 327	2 560	-41 767
Дини	35 687	3 876	-31 811
Пъпеши	6 100	58	-6 042

Източник ІТС 2022/ НСИ и изчисления дирекция „Растениевъдство“, МЗм

Основните причини за колебанията в произведените количества се дължат преди всичко на различните в климатично отношение години. Силната зависимост на произведената продукция от конкретните метеорологични условия внася в голяма степен зависимост и несигурност у производителите. Продукцията от плодове и зеленчуци е нетрайна в по-голямата си част, което изисква капиталовложения по отношение на съхранението ѝ и създава известни ограничения във връзка с транспортирането ѝ.

Полученият факторен доход на час вложен труд в селското стопанство за периода 2007-2016 г., показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. През 2016 г. в селското стопанство той е 4.5 лв./час, докато общо за икономиката е 5.3 лв./час. По-ниската доходност в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и с други икономически дейности е заплаха за отлив на работна ръка от отрасъла, което налага подкрепа на доходите, която да гарантира определено ниво на икономическа сигурност на земеделските стопани и на техните доходи, за да останат в отрасъла и да се осигури устойчивост на производството.

Среден икономически размер по специализация на земеделски стопанства, 2016 г.

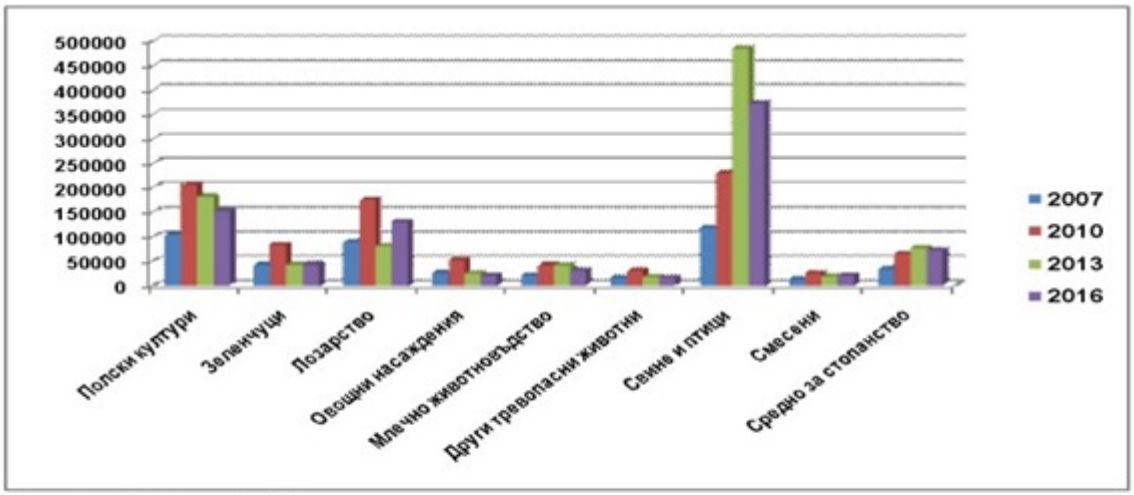

Средният икономически размер на стопанствата в страната остава по-нисък в сравнение със средното равнище в ЕС. Причините са: преобладаващ дял на дребните и малки стопанства; отливът

на производителите от производства с по-висока добавена стойност.

Производствата с по-висока добавена стойност, където се постига висока разходна интензивност, като зеленчуци и трайни насаждения у нас съставляват около 2% от ИЗП, докато в ЕС този процент е 4,3%. Наблюдава се трайна тенденция за намаление на брутната им продукция и свиване на дела им в продукцията от растениевъдство.

Брутна продукция по специализация на стопанствата

Източник: Евростат, FADN.

Зеленчукопроизводството в България се развива на открити и закрити площи, като отчитаният регрес в производството се дължи преобладаващо на полското зеленчукопроизводство.

Средните добиви от зеленчукопроизводството в България са сравнително ниски. Основната причина за това е разпокъсаното и сравнително дребно производство, неспособно да постигне по-висока производителност, проблеми с напояването, липсата на съвременна техника.

В специализираните в полското зеленчукопроизводство стопанства броят на фермите намалява с около 43% между 2007-2016 г. Тези стопанства извън специализираните си площи в градинарството разполагат и със значителен размер други земеделски площи. През 2016 г. в тях се концентрира около 4% от земеделската земя в страната и около 3% от Стандартния производствен обем. През 2016 г. средният размер на стопанисваната в тях земя е около 40 ха, като само около 1,9 ха е на зеленчуците. Тези стопанства диверсифицират своето производство, най-вече чрез екстензивно разширяване със земя, която използват за други цели извън същинската им зеленчукова специализация. Това се дължи на текущата незадоволителна възвращаемост, сериозни рискове и необходимост от големи вложения за упражняване на професионално зеленчукопроизводство.

От икономически размер над средния за страната в началото на анализирания период, специализираните стопанства в зеленчукопроизводството губят позиции и в края на периода техният потенциал е под средното равнище. Това е изключително тревожно, тъй като е съчетано с чувствително намаление на броя на специализирани земеделски стопанства и свиването на площите.

Структура на стопанствата в полското зеленчукопроизводство

Години	Брой на специализираните стопанства	Специализирани в зеленчукопроизводството площи, ха	Общо използвана земеделска земя, ха	Стопанства с животни	Процент на отглежданите животински единици	Стандартен производствен обем, хиляди лв.	Процент на пряко заетата работна сила	Брой стопанства с повече от 50% вътрешно потребление
2007	7 970	14 170	344 220	3 680	0%	107 161	2%	4 850
2010	13 970	19 120	487 500	5 660	0%	110 643	4%	4 910
2013	5 870	10 870	685 910	1 390	0%	53 434	3%	930
2016	4 590	8 770	184 430	830	0%	54 066	3%	750

Източник: Евростат

Причините за осезаемото свиване в зеленчукопроизводството са комплексни: намаляване на броя на стопанствата; намаляване на размера на площите; разрушена хидромелиоративна мрежа; силна зависимост от метеорологичните условия; силна конкуренция от вносни зеленчуци. Поради ниската възвръщаемост брутната продукция се свива рязко след 2007 г., като най-ниското ниво е достигнато през 2011 г. Това е съпроводено със значително редуциране на занимаващите се със зеленчукопроизводство, което е свързано с поемане на високи рискове и интензивни вложения. Секторът заема дял от около 3,8% в брутната продукция в селското стопанство и около 4,4% от брутната добавена стойност през 2016 г., което показва, че продължава да има доста проблеми при повишаване нормата на печалба.

Негативните тенденции при зеленчукопроизводството започват още от началото на икономическите реформи през 90-те години, но продължават и през периода от началото на членството в ЕС. Подпомагането по СЕПП се оказа съществен фактор, влияещ върху вземането на решения за производството и за структурната специализация. Единното плащане на площ по СЕПП засили интереса към по-ниско разходните производства, вследствие на което се увеличи и търсенето на земя, което затрудни производството на зеленчуци заради конкуренцията пред намиране на подходящи площи, по-ниското оптимизационно съотношение между брутни приходи и разходи, несигурната пазарна реализация и проблемите с напояването.

Зеленчукопроизводството е сред уязвимите сектори в българското земеделие, което се обяснява с трайните негативни тенденции на намаление на площите, производството и отлив на производители, което рефлектира в неспособност да се задоволяват потребителските нужди в страната. От друга страна, се наблюдава нарастващо търсене на директни продажби на пресни плодове и зеленчуци, на което българските производители не успяват да отговорят в адекватна степен.

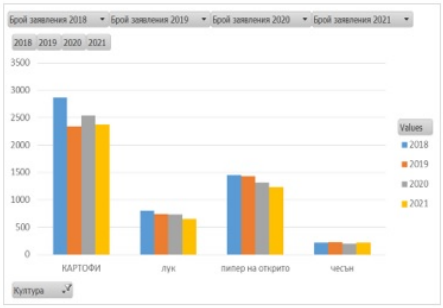
Производствените решения, които се вземат, зависят не толкова от пределната възвръщаемост (на 1-ца площ или ж.е.), а от оптималното съотношение между брутни приходи и разходи. Недоброто съотношение в зеленчукопроизводството, сравнено с други производства, е основна предпоставка за кризата и трудностите в сектора. Сред другите задържащи фактори за ниските нива и изоставането на сектор зеленчукопроизводство е липсата на работна сила, което е сериозна пречка при развиването на дейност в този сектор.

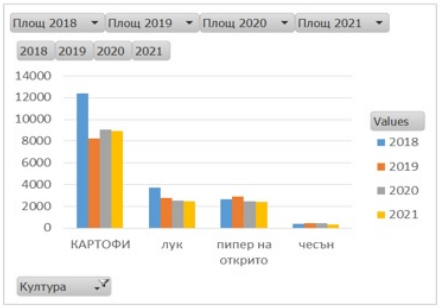
По отношение на културите, включени в обхвата на обвързаното с производството подпомагане в текущия период, броят кандидати и заявени площи за периода 2018-2021 г. по схемите за обвързана подкрепа за зеленчуци полско производство при 10 от 12-те култури, включени в схемите, има намаление в заявените площи през 2021 г. спрямо 2018 г., като най-осезаемо е при

корнишони – 69%, моркови – 62%, домати – 48%, краставици- 33%, лук – 37%, картофи – 27%. По схемата за обвързано подпомагане за зеленчуци (домати, краставици, корнишони, патладжан) общата заявена площ през 2021 г. е с 45% по-ниска спрямо същата през 2018 г. Минимално увеличение има единствено при площта на пъпешите – 2% и дините – 15%. За всички култури по всички схеми за зеленчуци полско производство намалението на заявените площи е 22% през 2021 г. спрямо 2018 г. Разбира се, това от своя страна означава и по-малко земеделски стопани, ангажирани в този вид производство на зеленчуци – 7.5% по-малко е техният брой през 2021 г. спрямо нивата през 2018 г.

Кампания	2018		2019		2020		2021	
Култура	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ
пипер	1455	2673,24	1433	2915,33	1317	2443,49	1237	2374,53
главесто зеле	929	1243,89	1259	1512,63	1135	1212,75	1163	1179,62
дини	1182	4052,29	1345	4904,87	1414	4152,03	1428	4690,04
пъпеши	948	2553,56	1027	2458,53	1065	2371,02	1157	2608,3
моркови	295	1443,8	237	1064,5	180	642,84	132	540,11
домати	1704	3815,43	1702	4946,79	1546	2600,76	1365	1981,19
корнишони	266	396,49	210	222,12	168	209,05	145	120,49
краставици	184	454,39	279	1425,18	187	525,18	121	303,42
патладжан	382	402,19	402	361,35	364	354,4	407	338,1
картофи	2869	12373,54	2345	8262,3	2538	9040,41	2378	8955,92
лук	808	3693,72	742	2787,42	735	2521,78	646	2433,46
чесън	223	377,32	229	465,7	201	448,02	223	346,5
Общ	11245	33479,86	11210	31326,72	10850	26521,73	10402	25871,68

Брой кандидати и заявени площи по схемата за обвързано подпомагане за зеленчуци (пипер, картофи, лук и чесън)

Проблемите, свързани с пазарната реализация, конкурентният натиск от страни извън ЕС, преобладаващият дял на малките стопанства, трудностите с напояването, трудното обезпечаване с

необходимата работна ръка правят зеленчукопроизводството един от най-засегнатите негативно сектори в българското земеделие.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Чрез подпомагането на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на пипер полско производство, се цели да се повиши тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, нивото на специализацията им и тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки икономическия им потенциал и подобрявайки ликвидността и устойчивостта им. Подкрепата по интервенцията би могла да позволи на земеделските стопани известни възможности да инвестират в технологии и иновативни решения, позволяващи им производство на продукция при по-съвременни условия и при по-добри ценови характеристики, много важно условие за подобряване на конкурентоспособността им. Чрез изискването бенефициентите да предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ се цели продукцията да е с по-високо качество, по-добра устойчивост и по-високи добиви, което би довело и до по-силни конкурентни предимства пред зеленчуците от трети страни, с които основно се конкурират родните ни продукти. По-ниският изискуем добив за площите с пипер, които се отглеждат по биологичен начин, не само отчита по-ниските добиви на биологичното производство в сравнение с конвенционалното, но и би стимулирало някаква част от земеделските стопани да преминат към такъв метод на производство, което от своя страна би позиционирало тяхната продукция в съвсем друг ценови клас. Чрез изискването за минимален добив се цели помощта да се насочи към пазарно ориентирани и по-конкурентоспособни стопанства.

Кои са засегнатите сектори?

Плодове и зеленчуци

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Българското зеленчукопроизводство има важно значение за земеделието в страната, като традиционен подотрасъл, осигуряващ снабдяването със зеленчуци на населението (плодовете и зеленчуците са неизменна част от диетата на хората), както и за развитие на регионите, където условията са подходящи и е постигната определена степен на специализация. Продукцията от плодове и зеленчуци се използва и за суровина в хранително вкусовата промишленост, а част от отпадъчните продукти при преработката на плодовете се използва и в животновъдството за храна на животните. Производството на пипер е традиционно за България, осигурявало продукция с конкурентно качество и високо ценен вкус.

Спецификата на метода на производство на плодовете и зеленчуците предполага по-ниска механизация в сравнение с други сектори, поради което се осигурява трудова заетост в селските райони с изключително ниска такава и по този начин се допринася за съживяването на селските райони.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водополвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.14-1 - До 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.14-2 - Над 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.14-1 - До 30 ха

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха.

I.Б.14-2 - Над 30 ха

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.14-1 - До 30 ха	Планирана единична сума	1 258,60	1 258,60	1 258,60	1 258,60	1 258,60	
	Минимална сума за планираната единична сума	1 006,88	1 006,88	1 006,88	1 006,88	1 006,88	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 510,32	1 510,32	1 510,32	1 510,32	1 510,32	
	O.10 (единица: Хектари)	1 786,11	1 786,11	1 786,11	1 786,11	1 786,11	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 247 998,05	2 247 998,05	2 247 998,05	2 247 998,05	2 247 998,05	11 239 990,25
I.Б.14-2 - Над 30 ха	Планирана единична сума	839,07	839,07	839,07	839,07	839,07	
	Минимална сума за планираната единична сума	671,26	671,26	671,26	671,26	671,26	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 006,88	1 006,88	1 006,88	1 006,88	1 006,88	
	O.10 (единица: Хектари)	32,89	32,89	32,89	32,89	32,89	
	Планиран краен продукт *	27 597,01	27 597,01	27 597,01	27 597,01	27 597,01	137 985,05

Планирана единична сума	**Финансова година**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо за периода 2024—2028 г.**
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
	Планирана единична сума						
ОБЩО	О.10 (единица: Хектари)	1 819,01	1 819,01	1 819,01	1 819,01	1 819,01	**Сума:** 9 095,05 **Макс.:** 1 819,01
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 275 595,06	2 275 595,06	2 275 595,06	2 275 595,06	2 275 595,06	11 377 975,30
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.15 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши)

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.15
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши)
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на зеленчуци полско производство от културите

моркови, зеле, дини и пъпеши. Очакваме тази подкрепа да спомогне за увеличаване на тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, повишаване на нивото на специализацията им и подобряване на тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки техния икономически потенциал и подобрявайки ликвидността им.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които произвеждат зеленчуци полско производство от допустимите за подпомагане култури

Културите, допустими за подпомагане по тази интервенция са определени на база обективни и недискриминационни критерии. Всички култури, включени в интервенцията, са обект на подкрепа и в текущия програмен период.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя, от която е добит и реализиран на пазара добив от допустимите за подпомагане култури, определен съобразно спецификите за всяка конкретна култура.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост и които отговарят на дефиницията „за активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха допустими за подпомагане площи със зеленчуци – полско производство (заедно или поотделно), от следните видове култури: моркови, зеле, дини и пъпеши. Тъй като за достигане на минималния праг от 0,5 ха е възможно комбинирането при заявяване с останалите интервенции за обвързано подпомагане на доходите за зеленчуци полско производство, както и интервенцията за обвързано подпомагане на доходите за оранжерийно производство, то по конкретната интервенция се заявяват само площи, заети с културите моркови, зеле, дини и пъпеши.

Бенефициентите по интервенцията получават подпомагане, когато през съответната година са добили и реализирали на пазара добив от допустимите за подпомагане култури, определен съобразно спецификите за всяка конкретна култура. Кандидатите с площи със сертифицирано биологично производство и площите в преход към биологично земеделие удостоверяват минимални добиви от заявените площи за съответната култура в размер на 50% от минималния добив, определен за културата. Полученият и реализиран на пазара добив се удостоверява с документи за реализация на продукцията.

Изискуемият добив по култури е както следва:

Моркови - 12 430 кг/ха;

Зеле - 17 460 кг/ха;

Дини - 24 870 кг/ха;

Пъпеши - 8 450 кг/ха.

Бенефициентите по интервенцията предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ.

При производството следва да са спазени съответните минимални агротехнически мероприятия.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, постоянно повишаващите се разходи, именно затова в сектора за производство на плодове и зеленчуци културите са групирани според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха. Такава модулация се прилага и в настоящия програмен период и е обоснована при въвеждането й. Съотношението между двата размера на подпомагането е 1,5:1.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Зеленчукопроизводството е сред най-силно засегнатите и най-силно пострадалите земеделски сектори от икономическите и политически промени през последните 30 години. Зеленчукопроизводството в страната традиционно е формирало около 15% от брутната селскостопанска продукция преди 1989 г. През 2013 г. се отчита най-ниското ниво в това производство, изразено като дял от селскостопанската продукция, равняващ се на 3,4%. Намалението във физическия обем на продукцията за последните 25-30 години е около 2,5 пъти, като през 90-те години на миналия век общият обем на зеленчуци е около 1 млн.т., а между 2000-2010 г. е вече около 700 хил. т, а след 2010 г. около 450 хил. т.

Състоянието на зеленчукопроизводството в страната е в силна зависимост от множество природни и социално-икономически фактори, сред тях са недостиг на финансови средства за уедряване и модернизиране на производството; недостатъчна работна ръка и ползване на нискоквалифициран труд при производството; проблеми с напояването, застаряване на населението в стопанствата, където се отглеждат такива култури. Отглеждането на плодове и зеленчуци изисква и значително количество посадъчен материал, което е свързано с много разходи. Разрушената хидромелиоративна система води да силна зависимост на производството на български зеленчуци от климатичните фактори и до неустойчиво производство през годините.

От друга страна, България има изключително благоприятни условия за развитие сектора, потенциал, който не бива оползотворен в пълна степен.

Българското производство се сблъсква на пазара с внос на по-ниски ценови нива, предимно от трети страни. България е трайно нетен вносител на основни зеленчуци. През 2020г. отрицателният търговски баланс при зеленчуците е на стойност от почти 77 млн. евро. Най-значим е към Турция, Гърция, но не само за цитрусови и/или тропични видове. Вносът и потреблението през зимните месеци е значим на домати, пипер, краставици, моркови, праз и др., като през януари, февруари, март, април достига до над 80% от търгуваните и потребяваните в страната основни зеленчуци. Стойността на експорта на БГ зеленчуци за 114 млн. евро, докато вносът превишава 190 млн. евро.

Баланс на импорт/експорт на зеленчуци в натурално изражение през 2020 г. (тона)

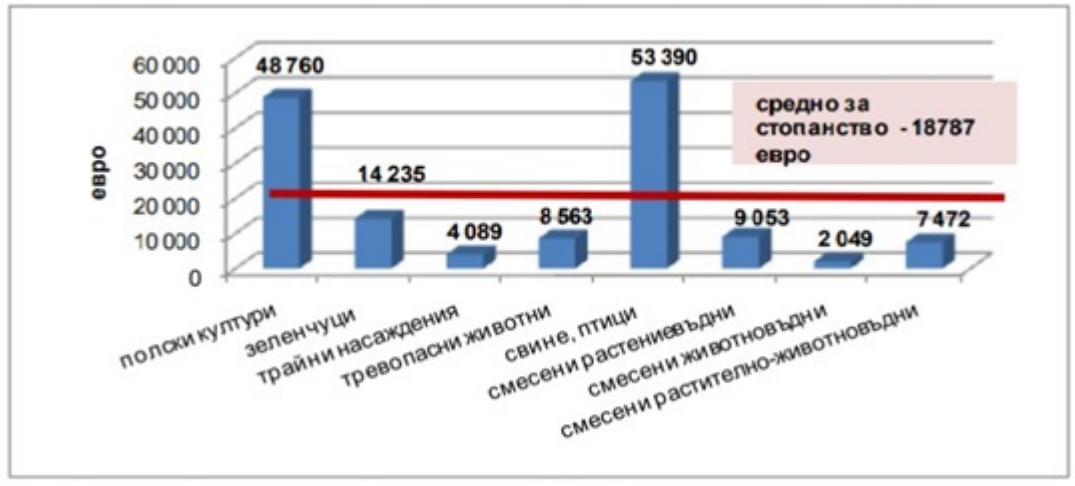
Култури	2020 г.		
	внос	износ	разлика между износ и внос
Домати	86 320	9 400	-76 920
Пипер	25 999	5 753	-20 246
Краставици	18 977	7 653	-11 324
Корнишони	9 965	6 009	-3 956
Главесто зеле	8 350	2 835	-5 515
Лук	24 005	441	-23 564
Патладжан	3 585	565	-3 020
Моркови	17 206	291	-16 915
Чесън	488	154	-334
Картофи	44 327	2 560	-41 767
Дини	35 687	3 876	-31 811
Пъпеши	6 100	58	-6 042

Източник ІТС 2022/ НСИ и изчисления дирекция „Растениевъдство“, МЗм

Основните причини за колебанията в произведените количества се дължат преди всичко на различните в климатично отношение години. Силната зависимост на произведената продукция от конкретните метеорологични условия внася в голяма степен зависимост и несигурност у производителите. Продукцията от плодове и зеленчуци е нетрайна в по-голямата си част, което изисква капиталовложения по отношение на съхранението ѝ и създава известни ограничения във връзка с транспортирането ѝ.

Полученият факторен доход на час вложен труд в селското стопанство за периода 2007-2016 г., показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. През 2016 г. в селското стопанство той е 4.5 лв./час, докато общо за икономиката е 5.3 лв./час. По-ниската доходност в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и с други икономически дейности е заплаха за отлив на работна ръка от отрасъла, което налага подкрепа на доходите, която да гарантира определено ниво на икономическа сигурност на земеделските стопани и на техните доходи, за да останат в отрасъла и да се осигури устойчивост на производството.

Среден икономически размер по специализация на земеделски стопанства, 2016 г.

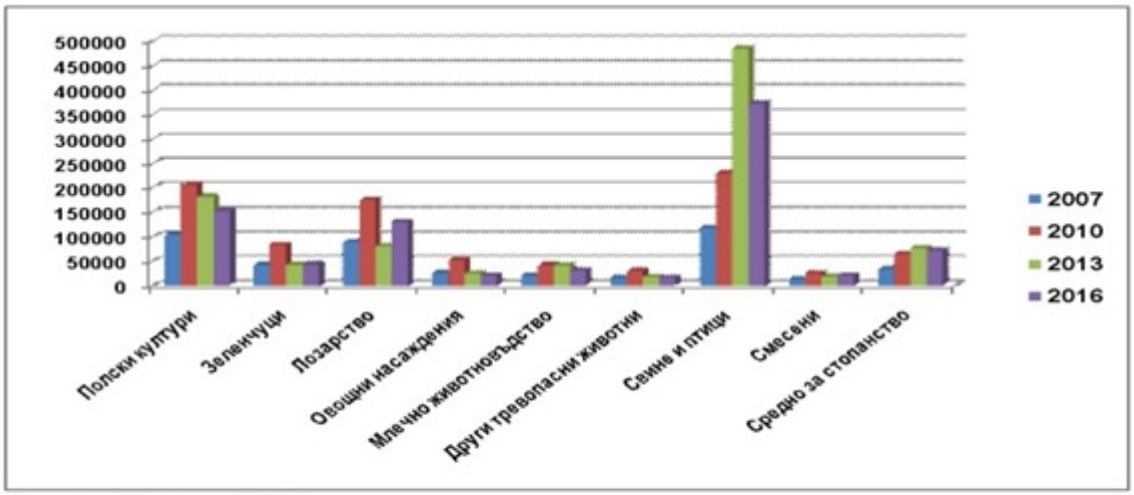

Средният икономически размер на стопанствата в страната остава по-нисък в сравнение със средното равнище в ЕС. Причините са: преобладаващ дял на дребните и малки стопанства; отливът

на производителите от производства с по-висока добавена стойност.

Производствата с по-висока добавена стойност, където се постига висока разходна интензивност, като зеленчуци и трайни насаждения у нас съставляват около 2% от ИЗП, докато в ЕС този процент е 4,3%. Наблюдава се трайна тенденция за намаление на брутната им продукция и свиване на дела им в продукцията от растениевъдство.

Брутна продукция по специализация на стопанствата

Източник: Евростат, FADN.

Зеленчукопроизводството в България се развива на открити и закрити площи, като отчитаният регрес в производството се дължи преобладаващо на полското зеленчукопроизводство.

Средните добиви от зеленчукопроизводството в България са сравнително ниски. Основната причина за това е разпокъсаното и сравнително дребно производство, неспособно да постигне по-висока производителност, проблеми с напояването, липсата на съвременна техника.

В специализираните в полското зеленчукопроизводство стопанства броят на фермите намалява с около 43% между 2007-2016 г. Тези стопанства извън специализираните си площи в градинарството разполагат и със значителен размер други земеделски площи. През 2016 г. в тях се концентрира около 4% от земеделската земя в страната и около 3% от Стандартния производствен обем. През 2016 г. средният размер на стопанисваната в тях земя е около 40 ха, като само около 1,9 ха е на зеленчуците. Тези стопанства диверсифицират своето производство, най-вече чрез екстензивно разширяване със земя, която използват за други цели извън същинската им зеленчукова специализация. Това се дължи на текущата незадоволителна възвращаемост, сериозни рискове и необходимост от големи вложения за упражняване на професионално зеленчукопроизводство.

От икономически размер над средния за страната в началото на анализирания период, специализираните стопанства в зеленчукопроизводството губят позиции и в края на периода техният потенциал е под средното равнище. Това е изключително тревожно, тъй като е съчетано с чувствително намаление на броя на специализирани земеделски стопанства и свиването на площите.

Структура на стопанствата в полското зеленчукопроизводство

Години	Брой на специализираните стопанства	Специализирани в зеленчукопроизводството площи, ха	Общо използвана земеделска земя, ха	Стопанства с животни	Процент на отглежданите животински единици	Стандартен производствен обем, хиляди лв.	Процент на пряко заетата работна сила	Брой стопанства с повече от 50% вътрешно потребление
2007	7 970	14 170	344 220	3 680	0%	107 161	2%	4 850
2010	13 970	19 120	487 500	5 660	0%	110 643	4%	4 910
2013	5 870	10 870	685 910	1 390	0%	53 434	3%	930
2016	4 590	8 770	184 430	830	0%	54 066	3%	750

Източник: Евростат

Причините за осезаемото свиване в зеленчукопроизводството са комплексни: намаляване на броя на стопанствата; намаляване на размера на площите; разрушена хидромелиоративна мрежа; силна зависимост от метеорологичните условия; силна конкуренция от вносни зеленчуци. Поради ниската възвръщаемост брутната продукция се свива рязко след 2007 г., като най-ниското ниво е достигнато през 2011 г. Това е съпроводено със значително редуциране на занимаващите се със зеленчукопроизводство, което е свързано с поемане на високи рискове и интензивни вложения. Секторът заема дял от около 3,8% в брутната продукция в селското стопанство и около 4,4% от брутната добавена стойност през 2016 г., което показва, че продължава да има доста проблеми при повишаване нормата на печалба.

Негативните тенденции при зеленчукопроизводството започват още от началото на икономическите реформи през 90-те години, но продължават и през периода от началото на членството в ЕС. Подпомагането по СЕПП се оказа съществен фактор, влияещ върху вземането на решения за производството и за структурната специализация. Единното плащане на площ по СЕПП засили интереса към по-ниско разходните производства, вследствие на което се увеличи и търсенето на земя, което затрудни производството на зеленчуци заради конкуренцията пред намиране на подходящи площи, по-ниското оптимизационно съотношение между брутни приходи и разходи, несигурната пазарна реализация и проблемите с напояването.

Зеленчукопроизводството е сред уязвимите сектори в българското земеделие, което се обяснява с трайните негативни тенденции на намаление на площите, производството и отлив на производители, което рефлектира в неспособност да се задоволяват потребителските нужди в страната. От друга страна, се наблюдава нарастващо търсене на директни продажби на пресни плодове и зеленчуци, на което българските производители не успяват да отговорят в адекватна степен.

Производствените решения, които се вземат, зависят не толкова от пределната възвръщаемост (на 1-ца площ или ж.е.), а от оптималното съотношение между брутни приходи и разходи. Недоброто съотношение в зеленчукопроизводството, сравнено с други производства, е основна предпоставка за кризата и трудностите в сектора. Сред другите задържащи фактори за ниските нива и изоставането на сектор зеленчукопроизводство е липсата на работна сила, което е сериозна пречка при развиването на дейност в този сектор.

По отношение на културите, включени в обхвата на обвързаното с производството подпомагане в текущия период, броят кандидати и заявени площи за периода 2018-2021 г. по схемите за обвързана подкрепа за зеленчуци полско производство при 10 от 12-те култури, включени в схемите, има намаление в заявените площи през 2021 г. спрямо 2018 г., като най-осезаемо е при

корнишони – 69%, моркови – 62%, домати – 48%, краставици- 33%, лук – 37%, картофи – 27%. По схемата за обвързано подпомагане за зеленчуци (домати, краставици, корнишони, патладжани) общата заявена площ през 2021 г. е с 45% по-ниска спрямо същата през 2018 г. За всички култури по всички схеми за зеленчуци полско производство намалението на заявените площи е 22% през 2021 г. спрямо 2018 г. Разбира се, това от своя страна означава и по-малко земеделски стопани, ангажирани в този вид производство на зеленчуци – 7.5% по-малко е техният брой през 2021 г. спрямо нивата през 2018 г.

Кампания	2018		2019		2020		2021	
Култура	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ
пипер	1455	2673,24	1433	2915,33	1317	2443,49	1237	2374,53
главесто зеле	929	1243,89	1259	1512,63	1135	1212,75	1163	1179,62
дини	1182	4052,29	1345	4904,87	1414	4152,03	1428	4690,04
пъпеши	948	2553,56	1027	2458,53	1065	2371,02	1157	2608,3
моркови	295	1443,8	237	1064,5	180	642,84	132	540,11
домати	1704	3815,43	1702	4946,79	1546	2600,76	1365	1981,19
корнишони	266	396,49	210	222,12	168	209,05	145	120,49
краставици	184	454,39	279	1425,18	187	525,18	121	303,42
патладжан	382	402,19	402	361,35	364	354,4	407	338,1
картофи	2869	12373,54	2345	8262,3	2538	9040,41	2378	8955,92
лук	808	3693,72	742	2787,42	735	2521,78	646	2433,46
чесън	223	377,32	229	465,7	201	448,02	223	346,5
Общ	11245	33479,86	11210	31326,72	10850	26521,73	10402	25871,68

Проблемите, свързани с пазарната реализация, конкурентният натиск от страни извън ЕС, преобладаващият дял на малките стопанства, трудностите с напояването, трудното обезпечаване с необходимата работна ръка правят зеленчукопроизводството един от най-засегнатите негативно сектори в българското земеделие.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Чрез подпомагането на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на зеленчуци полско производство от културите моркови, зеле, дини и пъпеши се цели да се повиши тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, нивото на специализацията им и тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки икономическия им потенциал и подобрявайки ликвидността и устойчивостта им.Подкрепата по интервенцията би могла да позволи на земеделските стопани известни възможности да инвестират в технологии и иновативни решения, позволяващи им производство на продукция при по-съвременни условия и при по-добри ценови характеристики., много важно условие за подобряване на

конкурентоспособността им. Чрез изискването бенефициентите да предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ се цели продукцията да е с по-високо качество, по-добра устойчивост и по-високи добиви, което би довело и до по-силни конкурентни предимства пред зеленчуците от трети страни, с които основно се конкурират родните ни продукти. По-ниският изискуем добив за площите, заети с допустимите култури, които се отглеждат по биологичен начин, не само отчита по-ниските добиви на биологичното производство в сравнение с конвенционалното, но и би стимулирало някаква част от земеделските стопани да преминат към такъв метод на производство, което от своя страна би позиционирало тяхната продукция в съвсем друг ценови клас. Чрез изискването за минимален добив се цели помощта да се насочи към пазарно ориентирани и по-конкурентоспособни стопанства.

Кои са засегнатите сектори?

Плодове и зеленчуци

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Българското зеленчукопроизводство има важно значение за земеделието в страната, като традиционен подотрасъл, осигуряващ снабдяването със зеленчуци на населението (плодовете и зеленчуците са неизменна част от диетата на хората), както и за развитие на регионите, където условията са подходящи и е постигната определена степен на специализация. Продукцията от плодове и зеленчуци се използва и за суровина в хранително вкусовата промишленост, а част от отпадъчните продукти при преработката на плодовете се използва и в животновъдството за храна на животните. Производството на зеленчуци от видовете моркови, зеле, дини и пъпеши е традиционно за България, осигурявало продукция с конкурентно качество и високо ценен вкус.

Спецификата на метода на производство на плодовете и зеленчуците предполага по-ниска механизация в сравнение с други сектори, поради което се осигурява трудова заетост в селските райони с изключително ниска такава и по този начин се допринася за съживяването на селските райони.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект;

състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.15-1 - До 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.15-2 - Над 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.15-1 - До 30 ха

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха.

I.Б.15-2 - Над 30 ха

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.15-1 - До 30 ха	Планирана единична сума	551,99	551,99	551,99	551,99	551,99	
	Минимална сума за планираната единична сума	441,59	441,59	441,59	441,59	441,59	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	662,39	662,39	662,39	662,39	662,39	
	O.10 (единица: Хектари)	6 525,64	6 525,64	6 525,64	6 525,64	6 525,64	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 602 088,02	3 602 088,02	3 602 088,02	3 602 088,02	3 602 088,02	18 010 440,10
I.Б.15-2 - Над 30 ха	Планирана единична сума	367,99	367,99	367,99	367,99	367,99	
	Минимална сума за планираната единична сума	294,39	294,39	294,39	294,39	294,39	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	441,59	441,59	441,59	441,59	441,59	
	O.10 (единица: Хектари)	774,36	774,36	774,36	774,36	774,36	
	Планиран краен продукт *	284 956,74	284 956,74	284 956,74	284 956,74	284 956,74	1 424 783,70

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
	Планирана единична сума						
ОБЩО	О.10 (единица: Хектари)	7 300,00	7 300,00	7 300,00	7 300,00	7 300,00	**Сума:** 36 500,00 **Макс.:** 7 300,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	3 887 044,76	3 887 044,76	3 887 044,76	3 887 044,76	3 887 044,76	19 435 223,80
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.16 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (лук и чесън)

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.16
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (лук и чесън)
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на зеленчуци полско производство от културите лук и

чесън. Очакваме тази подкрепа да спомогне за увеличаване на тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, повишаване на нивото на специализацията им и подобряване на тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки техния икономически потенциал и подобрявайки ликвидността им.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които произвеждат от допустимите за подпомагане култури полско производство.

Културите, допустими за подпомагане по тази интервенция са определени на база обективни и недискриминационни критерии.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя, от която е добит и реализиран на пазара добив от допустимите за подпомагане култури, определен съобразно спецификите за всяка конкретна култура.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост и които отговарят на дефиницията за "активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха допустими за подпомагане площи с култури – полско производство (заедно или поотделно), от следните видове: лук и чесън. За достигане на минималния праг от 0,5 ха е възможно комбинирането при заявяване с останалите интервенции за обвързано подпомагане на доходите за зеленчуци полско производство, както и интервенцията за обвързано подпомагане на доходите за оранжерийно производство, но по конкретната интервенция се заявяват само площи, заети с културите лук и чесън.

Бенефициентите по интервенцията предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ.

Бенефициентите по интервенцията получават подпомагане, когато през съответната година са добили и реализирали на пазара добив от допустимите за подпомагане култури, определен съобразно спецификите за всяка конкретна култура. Кандидатите с площи със сертифицирано биологично производство и площите в преход към биологично земеделие удостоверяват минимални добиви от заявените площи за съответната култура в размер на 50% от минималния добив, определен за културата. Полученият и реализиран на пазара добив се удостоверява с документи за реализация на продукцията.

Изискуемият добив по култури е както следва:

Лук - 12 450 кг/ха;

Чесън - 3 510 кг/ха.

При производството следва да са спазени съответните минимални агротехнически мероприятия.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, постоянно повишаващите се разходи, именно затова в сектора за производство на плодове и зеленчуци културите са групирани според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на

подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха. Такава модулация прилага и в настоящия програмен период и е обоснована при въвеждането й. Съотношението между двата размера на подпомагането е 1,5:1.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Зеленчукопроизводството е сред най-силно засегнатите и най-силно пострадалите земеделски сектори от икономическите и политически промени през последните 30 години. Зеленчукопроизводството в страната традиционно е формирало около 15% от брутната селскостопанска продукция преди 1989 г. През 2013 г. се отчита най-ниското ниво в това производство, изразено като дял от селскостопанската продукция, равняващ се на 3,4%. Намалението във физическия обем на продукцията за последните 25-30 години е около 2,5 пъти, като през 90-те години на миналия век общият обем на зеленчуци е около 1 млн.т., а между 2000-2010 г. е вече около 700 хил. т, а след 2010 г. около 450 хил. т.

Състоянието на зеленчукопроизводството в страната е в силна зависимост от множество природни и социално-икономически фактори, сред тях са недостиг на финансови средства за уедряване и модернизиране на производството; недостатъчна работна ръка и ползване на нискоквалифициран труд при производството; проблеми с напояването, застаряване на населението в стопанствата, където се отглеждат такива култури. Отглеждането на плодове и зеленчуци изисква и значително количество посадъчен материал, което е свързано с много разходи. Разрушената хидромелиоративна система води да силна зависимост на производството на български зеленчуци от климатичните фактори и до неустойчиво производство през годините.

От друга страна, България има изключително благоприятни условия за развитие сектора, потенциал, който не бива оползотворен в пълна степен.

Българското производство се сблъсква на пазара с внос на по-ниски ценови нива, предимно от трети страни. България е трайно нетен вносител на основни зеленчуци. През 2020г. отрицателният търговски баланс при зеленчуците е на стойност от почти 77 млн. евро. Най-значим е към Турция, Гърция, но не само за цитрусови и/или тропични видове. Вносът и потреблението през зимните месеци е значим на домати, пипер, краставици, моркови, праз и др., като през януари, февруари, март, април достига до над 80% от търгуваните и потребяваните в страната основни зеленчуци. Стойността на експорта на БГ зеленчуци за 114 млн. евро, докато вноса превишава 190 млн. евро.

Баланс на импорт/експорт на зеленчуци в натурално изражение през 2020 г. (тона)

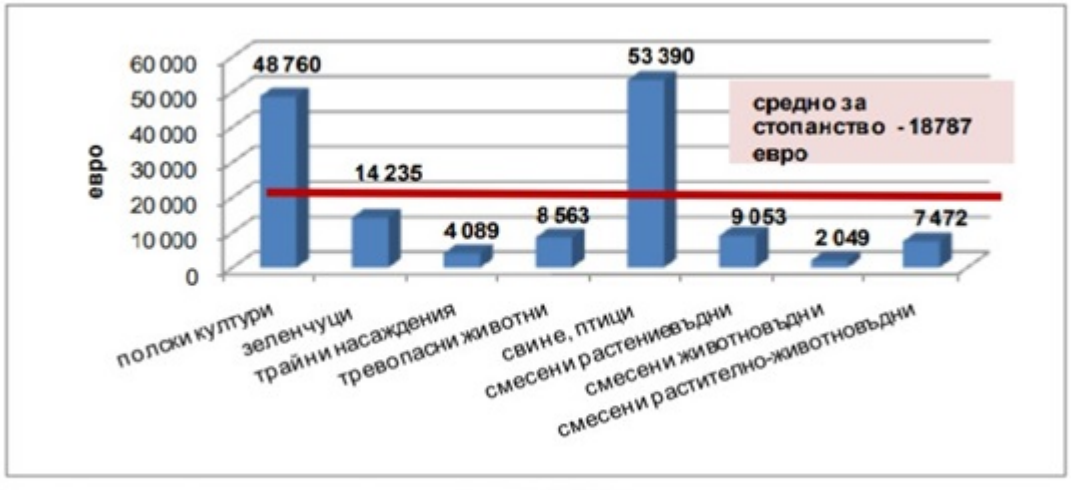
Култури	2020 г.		
	внос	износ	разлика между износ и внос
Домати	86 320	9 400	-76 920
Пипер	25 999	5 753	-20 246
Краставици	18 977	7 653	-11 324
Корнишони	9 965	6 009	-3 956
Главесто зеле	8 350	2 835	-5 515
Лук	24 005	441	-23 564
Патладжан	3 585	565	-3 020
Моркови	17 206	291	-16 915
Чесън	488	154	-334
Картофи	44 327	2 560	-41 767
Дини	35 687	3 876	-31 811
Пъпеши	6 100	58	-6 042

Източник ІТС 2022/ НСИ и изчисления дирекция „Растениевъдство“, МЗм

Основните причини за колебанията в произведените количества се дължат преди всичко на различните в климатично отношение години. Силната зависимост на произведената продукция от конкретните метеорологични условия внася в голяма степен зависимост и несигурност у производителите. Продукцията от плодове и зеленчуци е нетрайна в по-голямата си част, което изисква капиталовложения по отношение на съхранението ѝ и създава известни ограничения във връзка с транспортирането ѝ.

Полученият факторен доход на час вложен труд в селското стопанство за периода 2007-2016 г., показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. През 2016 г. в селското стопанство той е 4.5 лв./час, докато общо за икономиката е 5.3 лв./час. По-ниската доходност в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и с други икономически дейности е заплаха за отлив на работна ръка от отрасъла, което налага подкрепа на доходите, която да гарантира определено ниво на икономическа сигурност на земеделските стопани и на техните доходи, за да останат в отрасъла и да се осигури устойчивост на производството.

Среден икономически размер по специализация на земеделски стопанства, 2016 г.

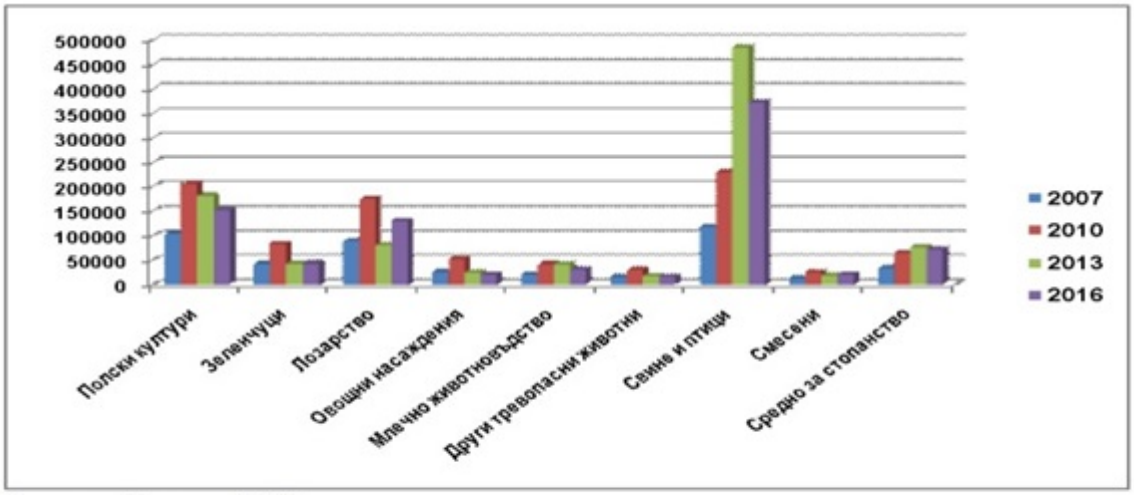

Средният икономически размер на стопанствата в страната остава по-нисък в сравнение със

средното равнище в ЕС. Причините са: преобладаващ дял на дребните и малки стопанства; отливът на производителите от производства с по-висока добавена стойност.

Производствата с по-висока добавена стойност, където се постига висока разходна интензивност, като зеленчуци и трайни насаждения у нас съставляват около 2% от ИЗП, докато в ЕС този процент е 4,3%. Наблюдава се трайна тенденция за намаление на брутната им продукция и свиване на дела им в продукцията от растениевъдство.

Брутна продукция по специализация на стопанствата

Източник: Евростат, FADN.

Зеленчукопроизводството в България се развива на открити и закрити площи, като отчитаният регрес в производството се дължи преобладаващо на полското зеленчукопроизводство.

Средните добиви от зеленчукопроизводството в България са сравнително ниски. Основната причина за това е разпокъсаното и сравнително дребно производство, неспособно да постигне по-висока производителност, проблеми с напояването, липсата на съвременна техника.

В специализираните в полското зеленчукопроизводство стопанства броят на фермите намалява с около 43% между 2007-2016 г. Тези стопанства извън специализираните си площи в градинарството разполагат и със значителен размер други земеделски площи. През 2016 г. в тях се концентрира около 4% от земеделската земя в страната и около 3% от Стандартния производствен обем. През 2016 г. средният размер на стопанисваната в тях земя е около 40 ха, като само около 1,9 ха е на зеленчуците. Тези стопанства диверсифицират своето производство, най-вече чрез екстензивно разширяване със земя, която използват за други цели извън същинската им зеленчукова специализация. Това се дължи на текущата незадоволителна възвращаемост, сериозни рискове и необходимост от големи вложения за упражняване на професионално зеленчукопроизводство.

От икономически размер над средния за страната в началото на анализирания период, специализираните стопанства в зеленчукопроизводството губят позиции и в края на периода техният потенциал е под средното равнище. Това е изключително тревожно, тъй като е съчетано с чувствително намаление на броя на специализирани земеделски стопанства и свиването на площите.

Структура на стопанствата в полското зеленчукопроизводство

Години	Брой на специализираните стопанства	Специализирани в зеленчукопроизводството площи, ха	Общо използвана земеделска земя, ха	Стопанства с животни	Процент на отглежданите животински единици	Стандартен производствен обем, хиляди лв.	Процент на пряко заетата работна сила	Брой стопанства с повече от 50% вътрешно потребление
2007	7 970	14 170	344 220	3 680	0%	107 161	2%	4 850
2010	13 970	19 120	487 500	5 660	0%	110 643	4%	4 910
2013	5 870	10 870	685 910	1 390	0%	53 434	3%	930
2016	4 590	8 770	184 430	830	0%	54 066	3%	750

Източник: Евростат

Причините за осезаемото свиване в зеленчукопроизводството са комплексни: намаляване на броя на стопанствата; намаляване на размера на площите; разрушена хидромелиоративна мрежа; силна зависимост от метеорологичните условия; силна конкуренция от вносни зеленчуци. Поради ниската възвръщаемост брутната продукция се свива рязко след 2007 г., като най-ниското ниво е достигнато през 2011 г. Това е съпроводено със значително редуциране на занимаващите се със зеленчукопроизводство, което е свързано с поемане на високи рискове и интензивни вложения. Секторът заема дял от около 3,8% в брутната продукция в селското стопанство и около 4,4% от брутната добавена стойност през 2016 г., което показва, че продължава да има проблеми при повишаване нормата на печалба.

Негативните тенденции при зеленчукопроизводството започват още от началото на икономическите реформи през 90-те години, но продължават и през периода от началото на членството в ЕС. Подпомагането по СЕПП се оказа съществен фактор, влияещ върху вземането на решения за производството и за структурната специализация. Единното плащане на площ по СЕПП засили интереса към по-ниско разходните производства, вследствие на което се увеличи и търсенето на земя, което затрудни производството на зеленчуци заради конкуренцията пред намиране на подходящи площи, по-ниското оптимизационно съотношение между брутни приходи и разходи, несигурната пазарна реализация и проблемите с напояването.

Зеленчукопроизводството е сред уязвимите сектори в българското земеделие, което се обяснява с трайните негативни тенденции на намаление на площите, производството и отлив на производители, което рефлектира в неспособност да се задоволяват потребителските нужди в страната. От друга страна, се наблюдава нарастващо търсене на директни продажби на пресни плодове и зеленчуци, на което българските производители не успяват да отговорят в адекватна степен.

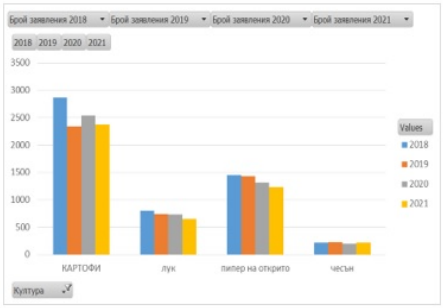
Производствените решения, които се вземат, зависят не толкова от пределната възвращаемост (на 1-ца площ или ж.е.), а от оптималното съотношение между брутни приходи и разходи. Недоброто съотношение в зеленчукопроизводството, сравнено с други производства, е основна предпоставка за кризата и трудностите в сектора. Сред другите задържащи фактори за ниските нива и изоставането на сектор зеленчукопроизводство е липсата на работна сила, което е сериозна пречка при развиването на дейност в този сектор.

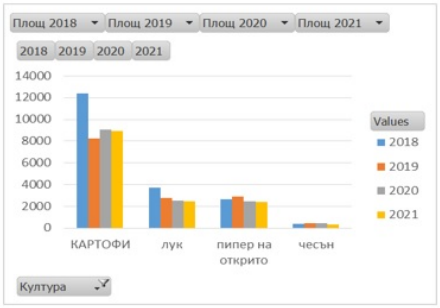
По отношение на културите, включени в обхвата на обвързаното с производството подпомагане в текущия период, броят кандидати и заявени площи за периода 2018-2021 г. по схемите за обвързана подкрепа за зеленчуци полско производство при 10 от 12-те култури, включени в схемите, има намаление в заявените площи през 2021 г. спрямо 2018 г., като най-осезаемо е при

корнишони – 69%, моркови – 62%, домати – 48%, краставици- 33%, лук – 37%, картофи – 27%. По схемата за обвързано подпомагане за зеленчуци (домати, краставици, корнишони, патладжани) общата заявена площ през 2021 г. е с 45% по-ниска спрямо същата през 2018 г. Минимално увеличение има единствено при площта на пъпешите – 2% и дините – 15%. За всички култури по всички схеми за зеленчуци полско производство намалението на заявените площи е 22% през 2021 г. спрямо 2018 г. Разбира се, това от своя страна означава и по-малко земеделски стопани, ангажирани в този вид производство на зеленчуци – 7.5% по-малко е техният брой през 2021 г. спрямо нивата през 2018 г.

Кампания	2018		2019		2020		2021	
Култура	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ	Кандидати	Площ
пипер	1455	2673,24	1433	2915,33	1317	2443,49	1237	2374,53
главесто зеле	929	1243,89	1259	1512,63	1135	1212,75	1163	1179,62
дини	1182	4052,29	1345	4904,87	1414	4152,03	1428	4690,04
пъпеши	948	2553,56	1027	2458,53	1065	2371,02	1157	2608,3
моркови	295	1443,8	237	1064,5	180	642,84	132	540,11
домати	1704	3815,43	1702	4946,79	1546	2600,76	1365	1981,19
корнишони	266	396,49	210	222,12	168	209,05	145	120,49
краставици	184	454,39	279	1425,18	187	525,18	121	303,42
патладжан	382	402,19	402	361,35	364	354,4	407	338,1
картофи	2869	12373,54	2345	8262,3	2538	9040,41	2378	8955,92
лук	808	3693,72	742	2787,42	735	2521,78	646	2433,46
чесън	223	377,32	229	465,7	201	448,02	223	346,5
Общ	11245	33479,86	11210	31326,72	10850	26521,73	10402	25871,68

Брой кандидати и заявени площи по схемите за обвързано подпомагане за зеленчуци (картофи, лук и чесън) тази за пипер

Проблемите, свързани с пазарната реализация, конкурентният натиск от страни извън ЕС, преобладаващият дял на малките стопанства, трудностите с напояването, трудното обезпечаване с

необходимата работна ръка правят зеленчукопроизводството един от най-засегнатите негативно сектори в българското земеделие.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Чрез подпомагането на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на зеленчуци полско производство от културите лук и чесън се цели да се повиши тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, нивото на специализацията им и тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки икономическия им потенциал и подобрявайки ликвидността и устойчивостта им. Подкрепата по интервенцията би могла да осигури на земеделските стопани известни възможности да инвестират в технологии и иновативни решения, позволяващи им производство на продукция при по-съвременни условия и при по-добри ценови характеристики, много важно условие за подобряване на конкурентоспособността им. Чрез изискването бенефициентите да предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ се цели продукцията да е с по-високо качество, по-добра устойчивост и по-високи добиви, което би довело и до по-силни конкурентни предимства пред зеленчуците от трети страни, с които основно се конкурират родните ни продукти. По-ниският изискуем добив за площите, заети с допустимите култури, които се отглеждат по биологичен начин, не само отчита по-ниските добиви на биологичното производство в сравнение с конвенционалното, но и би стимулирало някаква част от земеделските стопани да преминат към такъв метод на производство, което от своя страна би позиционирало тяхната продукция в съвсем друг ценови клас. Чрез изискването за минимален добив се цели помощта да се насочи към пазарно ориентирани и по-конкурентоспособни стопанства.

Кои са засегнатите сектори?

Плодове и зеленчуци

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Българското зеленчукопроизводство има важно значение за земеделието в страната, като традиционен подотрасъл, осигуряващ снабдяването със зеленчуци на населението (плодовете и зеленчуците са неизменна част от диетата на хората), както и за развитие на регионите, където условията са подходящи и е постигната определена степен на специализация. Продукцията от плодове и зеленчуци се използва и за суровина в хранително вкусовата промишленост, а част от отпадъчните продукти при преработката на плодовете се използва и в животновъдството за храна на животните. Производството на зеленчуци от видовете лук и чесън е традиционно за България, осигурявало продукция с конкурентно качество.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни –

2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се

изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.16-1 - До 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.16-2 - Над 30 ха	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.16-1 - До 30 ха

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха.

I.Б.16-2 - Над 30 ха

С цел по-висока финансова устойчивост за малките и средни стопанства в сектора, които не могат да се възползват от предимствата на икономиите на мащаба на големите стопанства, се прилага модулиран размер на плащането – по-високо ниво на подкрепа до 30-тия ха, заявен по интервенцията, и по-ниско ниво на подкрепа за останалата площ в стопанството над 30 ха.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.16-1 - До 30 ха	Планирана единична сума	716,92	716,92	716,92	716,92	716,92	
	Минимална сума за планираната единична сума	573,54	573,54	573,54	573,54	573,54	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	860,30	860,30	860,30	860,30	860,30	
	O.10 (единица: Хектари)	3 754,64	2 677,02	2 677,02	2 677,02	2 677,02	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 691 776,51	1 919 209,18	1 919 209,18	1 919 209,18	1 919 209,18	10 368 613,23
I.Б.16-2 - Над 30 ха	Планирана единична сума	477,95	477,95	477,95	477,95	477,95	
	Минимална сума за планираната единична сума	382,36	382,36	382,36	382,36	382,36	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	573,54	573,54	573,54	573,54	573,54	
	O.10 (единица: Хектари)	739,86	297,45	297,45	297,45	297,45	
	Планиран краен продукт *	353 616,09	142 166,23	142 166,23	142 166,23	142 166,23	922 281,01

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
	Планирана единична сума						
ОБЩО	О.10 (единица: Хектари)	4 494,50	2 974,46	2 974,46	2 974,46	2 974,46	**Сума:** 16 392,34 **Макс.:** 4 494,50
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	3 045 905,31	2 061 375,41	2 061 375,41	2 061 375,41	2 061 375,41	11 291 406,95
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.17 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.17
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на зеленчуци и плодове оранжерийно производство

от културите домати, краставици, пипер, ягоди и малини. Очакваме тази подкрепа да спомогне за увеличаване на тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, повишаване на нивото на специализацията им и подобряване на тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки техния икономически потенциал и подобрявайки ликвидността им.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които произвеждат от допустимите за подпомагане култури оранжерийно производство.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя, от която е добит и реализиран на пазара добив от допустимите за подпомагане култури, определен съобразно спецификите за всяка конкретна култура.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост и които отговарят на дефиницията за "активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха допустими за подпомагане площи оранжерийно производство (заедно или поотделно), от следните видове култури: домати, краставици, пипер, ягоди и малини. За достигане на минималния праг от 0,5 ха е възможно комбинирането при заявяване с интервенциите за обвързано подпомагане на доходите за зеленчуци полско производство, но по конкретната интервенция се заявяват само площи, заети с културите домати, краставици, пипер, ягоди и малини оранжерийно производство.

Бенефициентите по интервенцията получават подпомагане, когато през съответната година са добили и реализирали на пазара добив от допустимите за подпомагане култури, определен съобразно спецификите за всяка конкретна култура и метода й на отглеждане. Кандидатите с площи със сертифицирано биологично производство и площите в преход към биологично земеделие удостоверяват минимални и средни добиви от заявените площи за съответната култура в размер на 50% от определените за културата по интервенцията. Полученият и реализиран на пазара добив се удостоверява с документи за реализация на продукцията.

Считано от кампания 2027 ще се приложи разграничение в изискуемия добив за отопляеми и неотопляеми оранжерии, периоди, до които следва да е реализирана продукция по култури от отопляеми оранжерии, както и изискване за инсталирана отоплителна инсталация с определена мощност на дка площ за отопляеми оранжерии.

Бенефициентите по интервенцията предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ с изключение на съществуващите от предходни години насаждения с ягоди и малини.

При производството следва да са спазени съответните минимални агротехнически мероприятия.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, постоянно повишаващите се разходи, именно затова в сектора за производство на плодове и зеленчуци културите са групирани според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от

подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

Считано от кампания 2027 се предвижда да се направи известно разграничение в подпомагането по интервенцията за обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство между отопляеми и неотопляеми оранжерии. Отопляемите оранжерии срещат по-големи трудности в дейността си и са с по-ниска рентабилност от неотопляемите поради високите разходи за отопление, несигурността и постоянно покачващите се разходи за енергоизточници, целогодишната трудова заетост, която осигуряват. Отчитайки не само разходите, но и разликите в добивите при отопляеми и неотопляеми оранжерии, които не са така съществени, както и цените, на които се реализира продукцията, които не успяват да догонят темпа на разходи, отопляемите оранжерии изпитват по-големи трудности и необходимост от по-висока подкрепа. Отопляемите оранжерии осигуряват продукция местно производство на ранен етап, бореща се с много сериозна конкуренция, предимно от трети страни, както и целогодишна трудова заетост в райони, в които земеделието е единствен поминък, а през зимните месеци – без други алтернативи. Значителна част от производителите на оранжерийна продукция постепенно преустановяват дейност в най-студените месеци и развиват такава, когато е по-благоприятно икономически за тях. Това означава все по-голямо намаление на предлагането на местна продукция през ранните месеци на годината и все по-голям дял на вноса на такава в страната преобладаващо от трети страни. За да се стопира този процес и да се отговори на резонните очаквания на земеделските стопани, от кампания 2027 по-високо ниво на подкрепа ще бъде предоставяно на оранжерийните производители, стопанисващи отопляеми оранжерии.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Състоянието на оранжерийното производство в страната е в силна зависимост от множество социално-икономически фактори, сред тях са недостиг на финансови средства за уедряване и модернизиране на производството; недостатъчна работна ръка и ползване на нискоквалифициран труд при производството; високи цени на торовете, продуктите за растителна защита, труда, горивата и всички енергоизточници, семена и посадъчен материал.

Зеленчукопроизводството е сред най-силно засегнатите и най-силно пострадалите земеделски сектори от икономическите и политически промени през последните 30 години. Традиционно то е формирало около 15% от брутната селскостопанска продукция преди 1989 г. През 2013 г. се отчита най-ниското ниво в това производство, изразено като дял от селскостопанската продукция, равняващ се на 3,4%. Намалението във физическия обем на продукцията за последните 25-30 години е около 2,5 пъти, като през 90-те години на миналия век общият обем на зеленчуци е около 1 млн.т., а между 2000-2010 г. е вече около 700 хил. т, а след 2010 г. около 450 хил. т.

По отношение на общото произведените количества продукция в оранжерии по данни на отдел „Агростатистика“, МЗХ, за периода 2018-2020 г. се наблюдава сериозно намаление. През 2020 г. спрямо 2018 година намалението в общата произведена продукция в оранжерии е малко над 29 %. При доматите то е 26.37%, а при краставиците – 30%.

	2018	2019	2020	2019 към 2018	2020 към 2019	2020 към 2018
Домати	62845	49290	46275	-21.57	-6.12	-26.37
Краставици	59788	41315	41850	-30.90	1.29	-30.00
Пипер	3203	6709	3673	109.46	-45.25	14.67
други култури	5108	3505	808	-31.38	-76.95	-84.18
Общо	130944	100819	92606	-23.01	-8.15	-29.28

Ситуацията в сектора в последните 6 месеца е допълнително утежнена поради драстичното и непрекъснато увеличение на цените на торовете, продуктите за растителна защита, труда, горивата и всички енергоизточници, увеличение, валидно не само за България, но засягащо много тежко оранжерийните производители. Страната ни се характеризира с изключително влошено демографско състояние, което поставя производителите на оранжерийна продукция пред големи предизвикателства в осигуряването на необходимата работна ръка. Голяма част от производителите нямат подходящи условия за следберитбена обработка на получената продукция, което включва сортировка, почистване и третиране на продукцията, пакетиране и етикетиране. Тези елементи са от голяма важност за успешната реализация, а изискват огромни капиталовложения. Продукцията от плодове и зеленчуци е нетрайна в по-голямата си част, което изисква капиталовложения и по отношение на съхранението й и създава известни ограничения във връзка с транспортирането й.

Високите инвестиционни разходи за създаване на нови оранжерии представлява силно лимитиращ фактор. Високите разходи за енергийните източници, високите разходи за семена и посадъчен материал, старите технологии на отглеждане водят до производство на продукция със сравнително висока себестойност. От друга страна българското производство се сблъсква на пазара с внос на по-ниски ценови нива, предимно от трети страни. Страната ни е нетен вносител на оранжерийна продукция, от което следва да се отбележи, че не могат да се посрещнат нуждите на населението и тази тенденция се задълбочава в годините. България е трайно нетен вносител на основни зеленчуци. През 2020 г. отрицателният търговски баланс при зеленчуците е на стойност от почти 77 млн. евро. Най-значим е към Турция, Гърция, но не само за цитрусови и/или тропични видове. Вносът и потреблението през зимните месеци е значим на домати, пипер, краставици, моркови, праз и др., като през януари, февруари, март, април достига до над 80% от търгуваните и потребяваните в страната основни зеленчуци. Стойността на експорта на БГ зеленчуци за 114 млн. евро, докато вноса превишава 190 млн. евро.

Баланс на импорт/експорт на зеленчуци в натурално изражение през 2020 г. (тона)

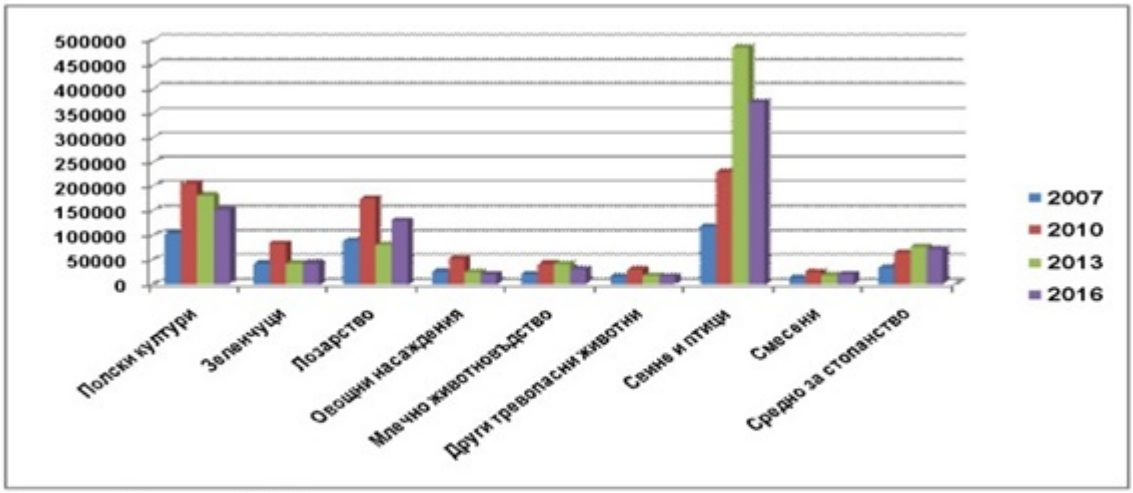
Култури	2020 г.		
	внос	износ	разлика между износ и внос
Домати	86 320	9 400	-76 920
Пипер	25 999	5 753	-20 246
Краставици	18 977	7 653	-11 324
Корнишони	9 965	6 009	-3 956
Главесто зеле	8 350	2 835	-5 515
Лук	24 005	441	-23 564
Патладжан	3 585	565	-3 020
Моркови	17 206	291	-16 915
Чесън	488	154	-334
Картофи	44 327	2 560	-41 767
Дини	35 687	3 876	-31 811
Пъпеши	6 100	58	-6 042

Източник ITC 2022/ НСИ и изчисления дирекция „Растениевъдство“, МЗм

Полученият факторен доход на час вложен труд в селското стопанство за периода 2007-2016 г., показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. През 2016 г. в селското стопанство той е 4.5 лв./час, докато общо за икономиката е 5.3 лв./час. По-ниската доходност в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и с други икономически дейности е заплаха за отлив на работна ръка от отрасъла, което налага подкрепа на доходите, която да гарантира определено ниво на икономическа сигурност на земеделските стопани и на техните доходите, за да останат в отрасъла и да се осигури устойчивост на производството.

Производствата с по-висока добавена стойност, където се постига висока разходна интензивност, като зеленчуци и трайни насаждения у нас съставляват около 2% от ИЗП, докато в ЕС този процент е 4,3%. Наблюдава се трайна тенденция за намаление на брутната им продукция и свиване на дела им в продукцията от растениевъдство.

Брутна продукция по специализация на стопанствата

Източник: Евростат, FADN.

Проблемите, свързани с увеличаващите се цени на торовете, продуктите за растителна защита, труда, горивата и всички енергоизточници, пазарната реализация и конкурентния натиск от страни извън ЕС, проблемите с обезпечаването на необходимата работна ръка, високите инвестиционни

разходи за създаване на оранжериите и тяхната модернизация правят оранжерийното производство един от най-уязвимите сектори в българското земеделие.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Чрез подпомагането на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на зеленчуци и плодове оранжерийно производство от културите домати, краставици, пипер, ягоди и малини се цели да се повиши тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, нивото на специализацията им и тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки икономическия им потенциал и подобрявайки ликвидността и устойчивостта им.Подкрепата по интервенцията би могла да позволи на земеделските стопани известни възможности да инвестират в технологии и иновативни решения, позволяващи им производство на продукция при по-съвременни условия и при по-добри ценови характеристики, много важно условие за подобряване на конкурентоспособността им. Чрез изискването бенефициентите да предоставят документи за закупени сертифицирани и/или стандартни семена и/или посадъчен материал, съобразно размера на площите, с които кандидатстват за подпомагане, и разходната норма за единица площ се цели продукцията да е с по-високо качество, по-добра устойчивост и по-високи добиви, което би довело и до по-силни конкурентни предимства пред зеленчуците от трети страни, с които основно се конкурират родните ни продукти. По-ниският изискуем добив за площите, заети с допустимите култури, които се отглеждат по биологичен начин, не само отчита по-ниските добиви на биологичното производство в сравнение с конвенционалното, но и би стимулирало някаква част от земеделските стопани да преминат към такъв метод на производство, което от своя страна би позиционирало тяхната продукция в съвсем друг ценови клас.

Кои са засегнатите сектори?

Плодове и зеленчуци

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Българското оранжерийно производство има важно значение за земеделието в страната, като традиционен подотрасъл, осигуряващ снабдяването със зеленчуци и плодове на населението (плодовете и зеленчуците са неизменна част от диетата на хората). Продукцията от плодове и зеленчуци от оранжерии се използва освен за прясна консумация, и за суровина в хранително вкусовата промишленост. Производството на оранжерийна продукция е традиционно за България, осигурявало продукция с конкурентно качество и високо ценен вкус.

Спецификата на метода на производство на плодовете и зеленчуците в оранжерии осигурява трудова заетост в селските райони с изключително ниска такава и по този начин се допринася за съживяването на селските райони. От социална гледна точка оранжериите в страната обезпечават 15 000 работни места, като за един тон продукция вложеният труд е най-висок процент в сравнение с други сектори в земеделието. Оранжерийното производство обезпечава и най-висока целогодишна заетост.

Макар малкия размер на площите оранжерийно производство, за 2020 г. производството на домати е 40% от общото производство за страната, а оранжерийното производството на краставици е

малко над 83% от общото.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водополвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на

разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.17-1 - Ставка без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.17-2 - Неотопляеми оранжерии	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.17-3 - Отопляеми оранжерии	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.17-1 - Ставка без модулация

За кампании 2023, 2024, 2025 и 2026 се прилага единно ниво на подкрепата.

I.Б.17-2 - Неотопляеми оранжерии

Неотопляемите оранжерии реализират продукция с по-ниски разходи за производство, тъй като нямат целогодишната трудова заетост, имат по-малко разходи за отопление, затова следва да се въведе разграничение в предоставяната по интервенцията подкрепа и неотопляемите оранжерии да получат подпомагане с по-ниско ниво на подкрепа.

I.Б.17-3 - Отопляеми оранжерии

Тъй като при оранжерийното производство в отопляеми оранжерии разходите са значително по-високи спрямо производството в неотопляеми оранжерии, то считаме, че е обосновано отопляемите оранжерии да бъдат подкрепени с по-високо ниво на подпомагането. Целогодишната трудова заетост, високите разходи за отопление на фона на постоянно покачващите се разходи за енергоизточници са основната причина отопляемите оранжерии да бъдат в по-неблагоприятна позиция, по-уязвими, срещащи по-големи трудности и с по-ниска рентабилност от неотопляемите, затова следва да се въведе разграничение в предоставяната по интервенцията подкрепа.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.17-1 - Ставка без модулация	Планирана единична сума	8 184,44	8 184,44	8 184,44	8 184,44		
	Минимална сума за планираната единична сума	6 547,55	6 547,55	6 547,55	6 547,55		
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	9 821,33	9 821,33	9 821,33	9 821,33		
	O.10 (единица: Хектари)	710,15	762,77	771,88	802,89		
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	5 812 180,07	6 242 845,30	6 317 405,55	6 571 205,03		24 943 635,95
I.Б.17-2 - Неотопляеми оранжерии	Планирана единична сума					5 301,00	

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
	Минимална сума за планираната единична сума					4 240,80	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)					6 361,20	
	O.10 (единица: Хектари)					606,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума					3 212 406,00	3 212 406,00
I.Б.17-3 - Отопляеми оранжерии	Планирана единична сума					8 184,44	
	Минимална сума за планираната единична сума					6 547,55	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)					9 821,33	
	O.10 (единица: Хектари)					410,38	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума					3 358 730,49	3 358 730,49
ОБЩО	O.10 (единица: Хектари)	710,15	762,77	771,88	802,89	1 016,38	**Сума:** 4 064,07 **Макс.:** 1 016,38
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	5 812 180,07	6 242 845,30	6 317 412,53	6 571 218,33	6 571 136,49	31 514 792,72
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.18 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.18
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище с регионални елементи**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага в планински райони, обхватът им е определен в Приложение 1 на Наредба за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на плодове и зеленчуци от следните видове култури: фасул, домати, краставици, корнишони, патладжани, пипер, лук, чесън, моркови, зеле, дини, пъпеши, ягоди, малини, ябълки, круши, кайсии и зарзали, череши, вишни, праскови и нектарини, сливи и десертно грозде. Чрез този вид целенасочена подкрепа за най-малките земеделски стопани, ситуирани в планински райони, които срещат допълнителни трудности поради местонахождението си, реализират по-ниски добиви, съответно имат по-ниска рентабилност, ограничени са в размера на стопанствата, които могат да стопанисват, ще се създадат стимули да продължат земеделското производство, да бъде стабилизирана икономическата им жизнеспособност и по този начин ще се окаже положително въздействие върху процесите по обезлюдяване на планинските райони поради по-ниските доходи, които могат да реализират земеделските стопани в сравнение както с останалата част от страната, така и с други икономически дейности.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които произвеждат плодове и зеленчуци от допустимите за подпомагане култури и се намират в планински райони. Териториалният обхват на планинските райони е определен в Приложение 1 на Наредба за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват.

Културите, допустими за подпомагане по тази интервенция, са определени на база обективни и недискриминационни критерии. Всички култури, включени в интервенцията, с изключение на фасула, традиционна за планинските райони култура, са обект на подкрепа и в текущия програмен период и са в обхвата на подпомагане по схемите за зеленчуци полско производство и за плодове.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходи за устойчивост и които отговарят на дефиницията „за активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха (заедно или поотделно) допустими за подпомагане площи с плодове и зеленчуци от следните видове култури: фасул, домати, краставици, корнишони, патладжани, пипер, лук, чесън, моркови, зеле, дини, пъпеши, ягоди, малини, ябълки, круши, кайсии и зарзали, череши, вишни, праскови и нектарини, сливи и десертно грозде.

С оглед да бъде избегната възможността по интервенцията да бъдат заявявани винени сортове ще бъде приложена сортова листа с допустими сортове по отношение на културата „десертно грозде“.

Декларираните по интервенцията площи следва да се намират в планински райони (съгласно Приложение 1 на Наредба за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват).

Помощта по схемата е предназначена за стопанства с размер до 1,5 ха земеделски площи.

Културата „фасул“ може да бъде заявявана само по една от интервенциите за обвързано подпомагане на доходите за протеинови култури или за обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони.

При производството следва да са спазени съответните минимални агротехнически мероприятия.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

Размерът на подпомагане се определя с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При определяне на подпомагането са взети предвид трудностите и спецификите на земеделските стопанства, намиращи се в планински райони, и са облекчени изискванията, на които следва да отговарят фермерите, за да получат подпомагане, в сравнение с останалите интервенции за обвързано подпомагане на доходите в сектор производство на плодове и зеленчуци, съобразили сме се с данните за рентабилност на отделните подсектори, с технологичните карти за отглеждане на културите, както и с постоянно повишаващите се разходи за производството им.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Всички предоставени аргументи и данни по следните интервенции: I.Б.11 Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове, I.Б.13 Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжани), I.Б.14 Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (пипер), I.Б.15 Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши), I.Б.16 Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (картофи, лук и чесън) са валидни, даже в още по-голяма степен и по интервенцията за обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони. В допълнение към тях земеделските стопани от тези райони на страната срещат и допълнителни трудности, обусловени от това, че стопанството им се намира в планинските райони на страната. Себестойността на произведената продукция е на по-високи нива в сравнение с производството в останалите райони в страната, от което произтича по-трудна реализация и по-малка печалба. Постепенното обезлюдяване на селищата в планинските райони обуславя намаляване на заетите в сектора земеделски стопани и по-трудното обезпечаване на необходимата работна ръка. Възможностите от гледна точка на отглежданите култури са лимитирани поради специфичните климатични условия, качествените характеристики на почвите, особеностите на релефа, ограниченията по отношение на потенциалния размер на стопанствата. Не на последно място добивите от земеделските култури в тези райони са по-ниски в сравнение с добивите в равнинните райони на страната.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Очакваме подпомагането по тази интервенция да спомогне за увеличаване на конкурентоспособността, икономическата жизнеспособност, повишаването на нивото на специализацията на стопанствата.Чрез този вид целенасочена подкрепа за най-малките земеделски стопани, ситуирани в планински райони, които срещат допълнителни трудности поради местонахождението си, реализират по-ниски добиви, съответно имат по-ниска рентабилност, ограничени са в размера на стопанствата, които могат да стопанисват, ще се създадат стимули да продължат земеделското производство, да бъде стабилизирана икономическата им жизнеспособност и по този начин ще се окаже положително въздействие върху процесите по обезлюдяване на планинските райони поради по-ниските доходи, които могат да реализират

земеделските стопани в сравнение както с останалата част от страната, така и с други икономически дейности.

Кои са засегнатите сектори?

Плодове и зеленчуци

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Българското овощарство и зеленчукопроизводство имат важно значение за земеделието в страната, като традиционен отрасъл, осигуряващ снабдяването с плодове и зеленчуци на населението (плодовете и зеленчуците са неизменна част от диетата на хората), както и за развитие на регионите, където условията са подходящи. Продукцията от плодове и зеленчуци се използва и за суровина в хранително вкусовата промишленост, а част от отпадъчните продукти при преработката на плодовете се използва и в животновъдството за храна на животните.

Производството на плодове и зеленчуци от включените в обхвата на интервенцията култури е традиционно за България, осигурявало продукция с конкурентно качество и високо ценен вкус. Планинските райони са подходящи за отглеждането на определени видове плодове и зеленчуци по биологичен или конвенционален начин и този потенциал следва да бъде оползотворен.

Спецификата на метода на производство на плодовете и зеленчуците предполага по-ниска механизация в сравнение с други сектори, поради което се осигурява трудова заетост в селските райони с изключително ниска такава и по този начин се допринася за съживяването на селските райони. Що се отнася до отглеждането на плодове и зеленчуци в планинските райони, то осигурява трудова заетост и съответно поминък на предимно нискоквалифицирана и нискообразована работна ръка, която трудно би могла да се реализира в други икономически сектори. Земеделието е основният фактор, който все още задържа малкото млади хора в малките населени места в планинските райони. В този смисъл подпомагането за производство на плодове и зеленчуци в планинските райони е не само подпомагане, насочено към това производство, но е от социалноикономическа и демографска важност за България.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните

басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.18-1 - Ставка без модулация	Хомогенен	BG;	R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.18-1 - Ставка без модулация

Прилага се единна ставка без модулация.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.18-1 - Ставка без модулация	Планирана единична сума	1 214,58	1 214,58	1 214,58	1 214,58	1 214,58	
	Минимална сума за планираната единична сума	971,66	971,66	971,66	971,66	971,66	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 457,49	1 457,49	1 457,49	1 457,49	1 457,49	
	O.10 (единица: Хектари)	1 900,00	200,00	200,00	200,00	200,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 307 702,00	242 916,00	242 916,00	242 916,00	242 916,00	3 279 366,00
ОБЩО	O.10 (единица: Хектари)	1 900,00	200,00	200,00	200,00	200,00	**Сума:** 2 700,00 **Макс.:** 1 900,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 307 702,00	242 916,00	242 916,00	242 916,00	242 916,00	3 279 366,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.19 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за протеинови култури

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.19
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите за протеинови култури
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на следните протеинови култури: фасул (за зърно),

леща, нахут, грах за зърно (зимен и пролетен), фъстъци, соя, бакла, люцерна, еспарзета, фий, детелина, вигна, бурчак, лупина, звездан и/или смески от тях. Очакваме тази подкрепа да спомогне за увеличаване на тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, повишаване на нивото на специализацията им и подобряване на тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки техния икономически потенциал и подобрявайки ликвидността им.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които произвеждат протеинови култури от определените като допустими за подпомагане.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост и които отговарят на дефиницията „за активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани на територията на цялата страна, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха (заедно или поотделно) допустими за подпомагане площи от следните видове протеинови култури: фасул за зърно, леща, нахут, грах за зърно (зимен и пролетен), фъстъци, соя, бакла, люцерна, еспарзета, фий, детелина, вигна, бурчак, лупина, звездан и/или смески от тях.

Културата „фасул“ може да бъде заявявана само по една от интервенциите за обвързано подпомагане на доходите за протеинови култури или за обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

Размерът на подпомагане се определя с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При определяне на нивото на подпомагането сме се стремили и към известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Не се изисква по регламент.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☐ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Неприложимо.

Кои са засегнатите сектори?

Протеинови култури

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Отглеждането на протеинови култури е начин за ефективно справяне с повечето екологични и климатични предизвикателства, пред които е изправено селското стопанство, протеиновите култури имат важно екологично въздействие върху земеделската земя като естествено обогатяват почвата с азот и по този начин намаляват необходимостта от торове.

Отглеждането им допринася за затваряне на хранителната верига и за постигане на по-добра интеграция между растениевъдство и животновъдство. Протеиновите култури в България са важна част от земеделското производство, от осигуряването на хранителния и фуражния баланс. Съществено е значението на протеиновите култури като фураж и доставчик на протеини за животновъдството – фуражен грах, фуражна бакла, соя, лупина и други. Протеиновите култури, използвани като зелена маса или сено – люцерна, детелина, фуражен грах, звездан, фий, еспарзета и други, също играят важна роля за осигуряване на баланса на фуражи за животновъдството в страната. По-доброто използване на потенциала на протеиновите култури в животновъдството може да намали производствените разходи и зависимостта от променливите цени на фуражите, като по този начин може да подобри устойчивостта на тези ферми и да се осигури определено ниво на противодействие на кризата в животновъдния сектор. Освен това потребителите имат все по-високи изисквания по отношение на начина на отглеждане и хранене на животните, и това създава нови изисквания за местно отглеждане на фуражите.

Определени протеинови култури (фасул, леща, нахут, фъстъци, бакла и други) са важни за осигуряване на хранителния баланс в страната. Тенденциите в диетата на хората са свързани с нейната диверсификация, това дава нови възможности за реализацията на бобовите растения.

Обективни и недискриминационни критерии са използвани за избора на култури, за които се предвижда обвързано с производството подпомагане – определени са на базата на съдържанието на протеин в културата, което е над 20%. По този начин тези култури са с висока биологична и хранителна стойност.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни

ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за

това.

Ограничения съгласно приложението за ангажиментите на ЕС към СТО относно маслодайните семена (споразумение от Блеър
хаус) Насочена ли е интервенцията към някои от обхванатите от споразумението култури (например соя, репица, слънчоглед)?

☑ Да ☐ Не

	Референтна година				
	2023	2024	2025	2026	2027
репица/рапица	0	0	0	0	0
слънчогледово семе (с изключение на слънчогледовото семе за директна консумация)	0	0	0	0	0
соя	5 192	5 192	5 192	5 192	5 192

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☑ Да ☐ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.19-1 - Ставка без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.19-1 - Ставка без модулация

Прилага се единна ставка без модулация.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.19-1 - Ставка без модулация	Планирана единична сума	129,69	129,69	129,69	129,69	129,69	
	Минимална сума за планираната единична сума	103,75	103,75	103,75	103,75	103,75	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	155,63	155,63	155,63	155,63	155,63	
	O.10 (единица: Хектари)	124 250,26	125 581,07	126 911,87	128 242,67	128 242,67	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	16 114 016,22	16 286 608,97	16 459 200,42	16 631 791,87	16 631 791,87	82 123 409,35
ОБЩО	O.10 (единица: Хектари)	124 250,26	125 581,07	126 911,87	128 242,67	128 242,67	**Сума:** 633 228,54 **Макс.:** 128 242,67
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	16 114 017,32	16 286 608,97	16 459 200,42	16 631 791,87	16 631 791,87	82 123 410,45
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.2 - Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.2
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Говедовъдството с млечно направление е сектор, който осигурява фундаментална продоволствена сигурност. Устойчивото развитие на този сектор е мерило за икономическата стабилност на

единиците заети с отглеждането на животни и добива на млечна суровина. Прилагането на тази интервенция допринася за стабилизиране на земеделския доход. Това от своя страна прави интервенцията необходима за поддържане на продоволствената сигурност. Интервенция е насочена и към подобряване на породния състав в сектора. По този начин се цели високо качество на добиваната продукция (мляко и млечни продукти) и устойчивост и икономическа рентабилност на дейността по отглеждане на млечни говеда. Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглеждат в стопанството си 20 или повече млечни крави от една порода включени в развъдни програми с предназначение за производство „за мляко“. По този начин се доказва че подпомагането достига до икономически активна единица с потенциал за устойчивост и жизнеспособност, които поддържат в стопанствата си породи с висок потенциал за добив на качествена продукция.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си 20 или повече млечни крави от една порода включени в развъдни програми с предназначение за производство „за мляко“.

• Стопанството да е в система за контрол и мониторинг на суровото мляко.

• Заявените за подпомагане животни по интервенцията трябва да са: на възраст от 22 месеца до 10 години;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ;

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените млечни крави най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

• Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна.

• **Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:**

- Земеделските стопаните, които реализират сурово краве мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

В случай че земеделските стопани, кандидати за финансово подпомагане, не отговарят на поне едно от изискванията за реализация на мляко и млечни продукти, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

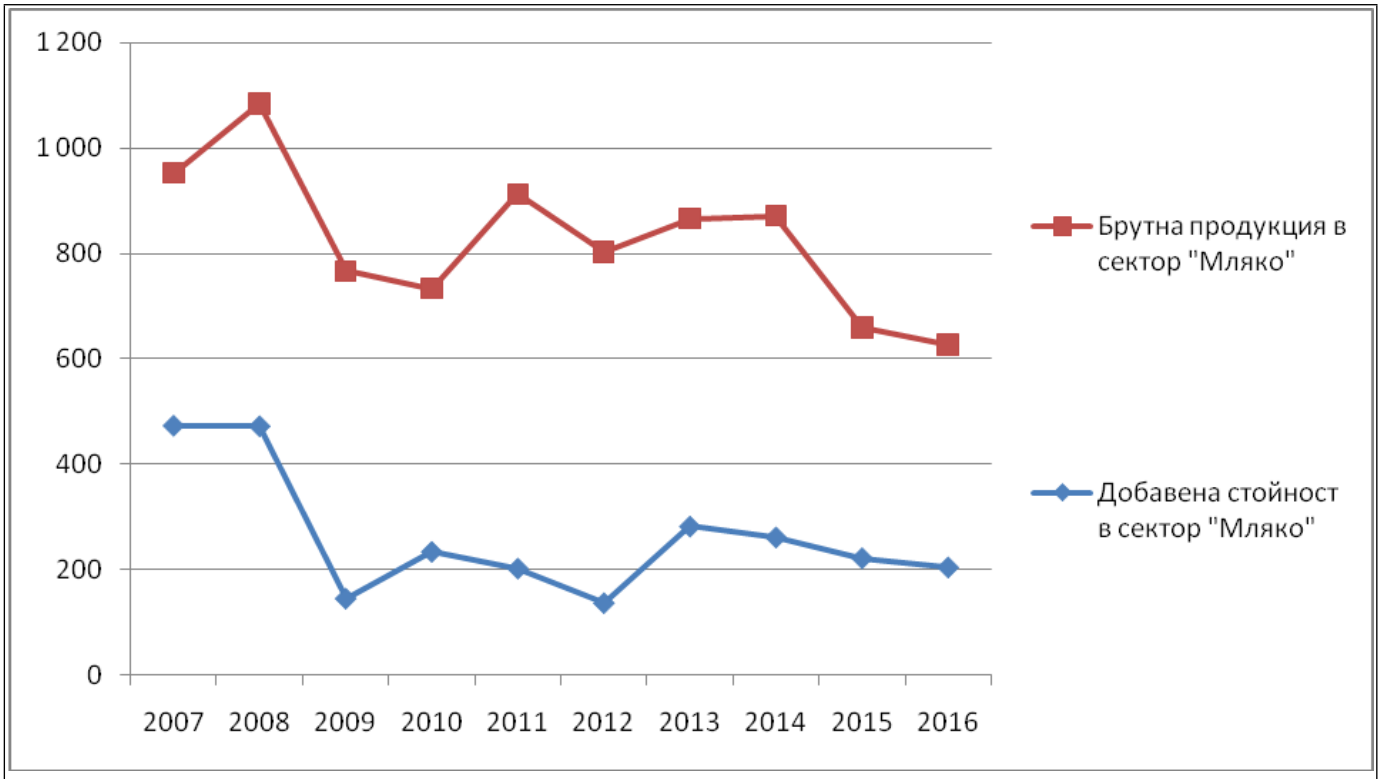
Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, с постоянно повишаващите се разходи, именно затова животните в говедовъдния сектор са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Млечния сектор в България е изправен пред множество трудности, като в исторически план делът на млечния сектор в земеделието намалява и от 13% през 1990 година, през 2018 г. този процент вече е 9%. През 10 годишния период (2007-2017) се наблюдава тенденция на намаление на млечните крави отглеждани в стопанствата, като през 2017 г., техният брой е 252 хил. бр. или намаление с 25% спрямо 2007 г. Въпреки стабилизиране цените на млякото през 2017 г., броят на млечните крави намалява. Постигнатите равнища при изкупуване на сурово краве мляко от преработвателите през 2017 г. е около 562 хил. т и след като в средата на разглеждания период започна да намалява в последните години количествата на преработеното общо мляко, и в частност кравето отбелязва ръст. В същото време поне 25-30% от кравето мляко и около 70% от овчето мляко продължава да не достига до мандрите. Причините за това са в големите трудности, които преобладаващата част от стопанствата в страната изпитват, за да отговорят на изискванията за качество на млякото. От 2007 до 2017 г. количеството на преработеното краве мляко е намаляло с 22%. Причина за това е намаляване броя на млечните крави, респективно намаляване добива на краве мляко, както и проблемите с качеството на мляко, което отговаря на изискванията. Нарасналите паралелно с това възможности за директни продажби, като следствие от опасенията за съдържанието и качеството на млечните продукти продавани в търговската мрежа и ниските цени предлагани от мандрите на малките и средни по размер стопанства също води до поддържане на нисък дял на изкупеното мляко. Като резултат от намаление на млечното стадо, слабият прираст в продуктивността на животните и запазване сравнително висок дела на самозадоволяване в стопанствата, брутната продукция от мляко намалява от 2007 г. до 2016 г. с около 34%. През последните години брутната продукция от мляко съставлява около 9% от общата селскостопанска продукция. Добавената стойност от млечния сектор се изчислява на около 7%. Това показва, че млечният сектор в днешните условия е с намалена възвращаемост, влошен икономически резултат, понижена ефективност.

Цените на сочните и груби фуражи продължават да са високи, което също пречи на тяхното развитие.

Допънителни затруднения в сектора породи и ковид кризата, както и покачването на цените на горивата и електро енергията, което от своя страна доведе до значително повишаване на разходите за отглеждане на животните и добиване на продукция.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Интервенцията цели да подпомогне доходите на стопанствата отглеждащи млечни крави, да повиши рентабилността и добавената стойност в сектора, което да доведе до стопиране на процеса по свиване на дела на сектора в рамките на селксото стопанство, както и стопиране на процеса по намаляване на броя на млечните крави. Предоставянето на надеждни доходи на фермерите отглеждащи млечни крави същевременно ще подобри и тяхната конкурентоспособност. От друга страна предоставянето на финансова помощ на стопаните да отглеждат породисти високопродуктивни животни включени в развъдни програми, подобрява производителността на млечните ферми, съответно тяхната рентабилност.

Кои са засегнатите сектори?

Мляко и млечни продукти

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Млякото е сред най-значимите селскостопански производства за развитите страни и постепенно набира популярност и увеличава своето присъствие и в останалия свят. Брутната продукция от мляко в ЕС представлява около 13% от общото селскостопанско производство, което го нарежда на второ място след месото, като процент по производствени групи. В световен мащаб, млякото

заема между 8-9% от брутната селскостопанска продукция и макар да не се нарежда сред най-големите по стойност производства, неговото значение расте. България се намира на обратния полюс, като в исторически план делът на млечния сектор в земеделието намалява и от 13% през 1990 година, през 2018 г., този процент вече е около 9%. Това нарежда млечния сектор в България сред един от 3-те водещи подотрасли на българското селско стопанство преди 1990 година, но през последните 15 години, то отстъпва все по-назад в класацията. От друга страна млечните продукти са търсени на Българския пазар, а основните преработени продукти, като Българското кисело мляко и бялото саламурено сирене са традиционна храна на българската трапеза. Също така поддържането и развитието на млечния сектор е важна част от продоволствената сигурност на страната.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водополвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или

съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.2-1 - за първите 150 животни	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.2-2 - за над 150	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.2-3 - без модулаци	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.2-1 - за първите 150 животни

Предоставя се завишено подпомагане за първите 150 животни в стопанството

I.Б.2-2 - за над 150

Подпомагане за над 150-то животно в стопанството

I.Б.2-3 - без модулаци

От 2026 г., по интервенцията се предоставя подпомагане без модулация на ставките.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.2-1 - за първите 150 животни	Планирана единична сума	219,95	220,10	220,24			
	Минимална сума за планираната единична сума	175,96	176,08	176,19			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	263,94	264,12	246,29			
	O.11 (единица: Глави)	54 089,00	54 630,00	55 174,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	11 896 875,55	12 024 063,00	12 151 521,76			36 072 460,31
I.Б.2-2 - за над 150	Планирана единична сума	175,96	176,08	176,19			
	Минимална сума за планираната единична сума	140,77	140,86	140,95			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	211,15	211,30	211,43			
	O.11 (единица: Глави)	21 697,00	21 915,00	22 133,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 817 804,12	3 858 793,20	3 899 613,27			11 576 210,59

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.2-3 - без модулаци	Планирана единична сума				220,24	220,24	
	Минимална сума за планираната единична сума				176,19	176,19	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				246,29	246,29	
	O.11 (единица: Глави)				77 307,00	77 307,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				17 026 093,68	17 026 093,68	34 052 187,36
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	75 786,00	76 545,00	77 307,00	77 307,00	77 307,00	**Сума:** 384 252,00 **Макс.:** 77 307,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	15 714 756,00	15 882 856,20	16 051 135,03	17 026 093,68	17 026 093,68	81 700 934,59
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.21 - Обвързано с производството подпомагане на доходите за производство на семена от картофи

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.21
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане на доходите за производство на семена от картофи
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.10. Брой на хектарите, за които се ползва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.2.	Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и с	среден приоритет	Да
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.1.4.	Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничени	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да
П.2.2.	Подобряване на производителността и добивите на малки и средни стопанства в секторите на селското	среден приоритет	Да
П.2.4.	Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и	висок приоритет	Да

	реализацията на по-висока доб		

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

В рамките на тази интервенция се предвижда подпомагане на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на семена от картофи. Очакваме тази подкрепа да спомогне за увеличаване на тяхната конкурентоспособност, икономическата им жизнеспособност, повишаване на нивото на специализацията им и подобряване на тяхната пазарна ориентация. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия и за развитие на дейността на всички стопанства отглеждащи картофи, чрез задоволяване на потребностите от посевен материал за картофи.

Интервенцията е обвързана с вида на производството, насочена е към всички земеделски стопани, които произвеждат семена от картофи.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска земя.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Земеделски стопани, които имат право на подпомагане по интервенцията за основно подпомагане на доходите за устойчивост и които отговарят на дефиницията за „активен земеделски стопанин“.

Земеделски стопани, които стопанисват и заявяват за подпомагане минимум 0,5 ха допустими за подпомагане площи с картофи за семена полско производство.

Производството на семена от картофи се осъществява съгласно Наредба № 16 от 30 май 2008 г. за търговия на посевен материал от картофи на пазара на Европейския съюз и цялото приложимо национално законодателство. Контролът на семената в Република България се извършва от Изпълнителната агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол (ИАСАС) съгласно чл. 3 и 4 от Закона за посевния и посадъчния материал и от Българската агенция по безопасност на храните съгласно чл. 3 и 5 от Закона за посевния и посадъчния материал. Изпълнителната агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол извършва сертификация на семената от картофи чрез полска инспекция на посевите, лабораторни анализи за установяване съответствието им с приложимите изисквания и извършва последващ контрол на сертифицираните семена картофи. Българската агенция по безопасност на храните извършва фитосанитарен контрол на семената от картофи съгласно Наредба № 8 от 2015 г. за фитосанитарния контрол и издава фитосанитарен (растителен) паспорт. За производството на семена се използва сертифициран посевен материал от картофи с изключение на клас "В на Съюза".

Бенефициентите по интервенцията следва да са регистрирани съгласно реда на чл. 22 от Закона за защита на растенията.

Бенефициентите по интервенцията получават подпомагане, когато през съответната година са получили добив от семена от картофи. Изискуемият добив е 10000 кг/ха.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

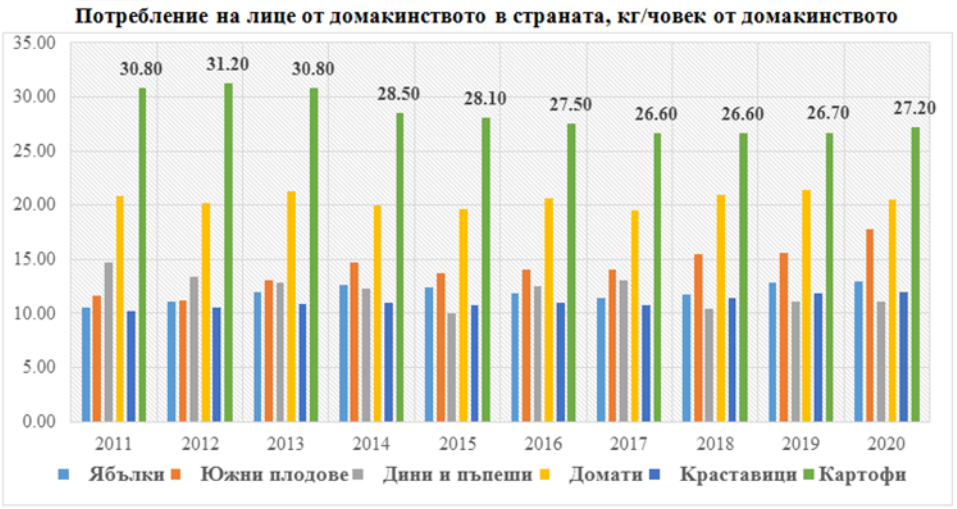
Плащането по интервенцията е на хектар допустима земеделска земя.

Размерът на подпомагане се определя с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

В България картофопроизводството е традиционен и важен дял от растениевъдството и винаги картофите са присъствали на трапезата на българина. Убедително доказателство за това е, че трапезните картофи заемат първо място от групата на плодовете и зеленчуците по консумация на глава от населението - с 27 кг. годишно на лице от домакинството.

Източник НСИ – потребление на домакинствата в страната 2022

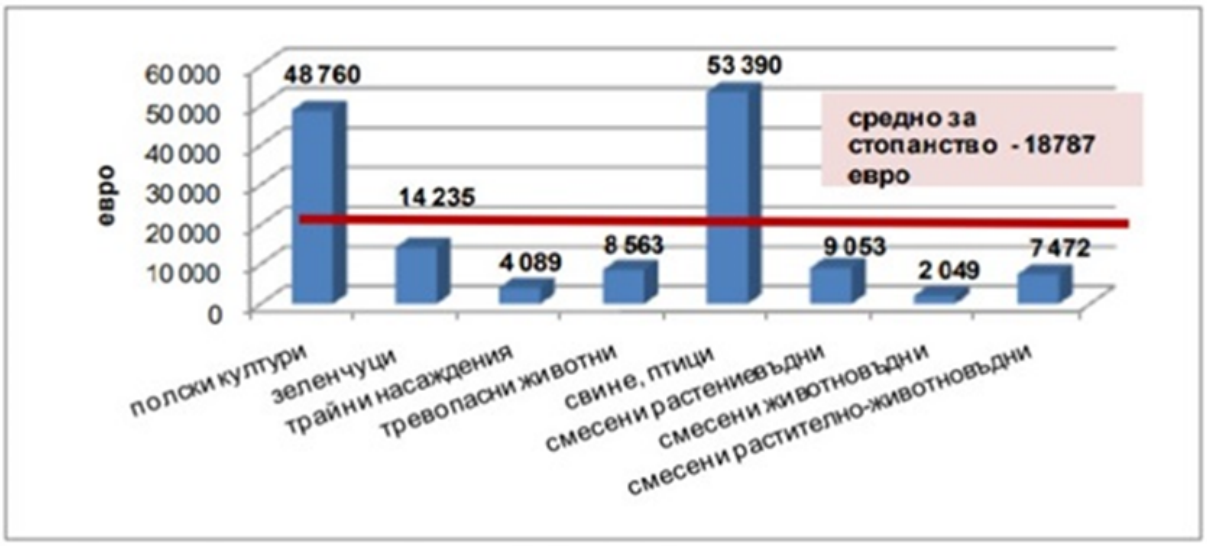
Отглеждането на картофи се реализира основно чрез използването на вносни сертифицирани семена. Това естествено е свързано с по-големи разходи са посевен материал, включващи по-високата цена на семената и все по-високите транспортни разходи. Прилагането на тази нова интервенция за подпомагане семепроизводството за картофи ще доведе до увеличаване броя на земеделските стопани, произвеждащи сертифициран посадъчен материал в страната. Освен това ще стимулира производството и на български сортове картофи, които са били традиционни за страната ни и които са устойчиви и подходящи за отглеждане в различните региони на България. Поради специфичния характер на семепроизводството интервенцията е еднакво приложима за различните по размер стопанства.

Състоянието на производството на картофи в страната е в силна зависимост от множество природни и социално-икономически фактори, сред тях са недостиг на финансови средства за уедряване и модернизиране на производството; недостатъчна работна ръка и ползване на нискоквалифициран труд при производството; застаряване на населението в районите, където се

отглежда тази култура. От друга страна, България има благоприятни условия за развитие на сектора, потенциал, който не бива оползотворен в пълна степен.

Полученият факторен доход на час вложен труд в селското стопанство за периода 2007-2016 г., показва трайно изоставане, в сравнение със средното равнище в страната и с други икономически дейности. През 2016 г. в селското стопанство той е 4.5 лв./час, докато общо за икономиката е 5.3 лв./час. По-ниската доходност в сравнение със средното равнище на икономиката на страната и с други икономически дейности е заплаха за отлив на работна ръка от отрасъла, което налага подкрепа на доходите, която да гарантира определено ниво на икономическа сигурност на земеделските стопани и на техните доходи, за да останат в отрасъла и да се осигури устойчивост на производството.

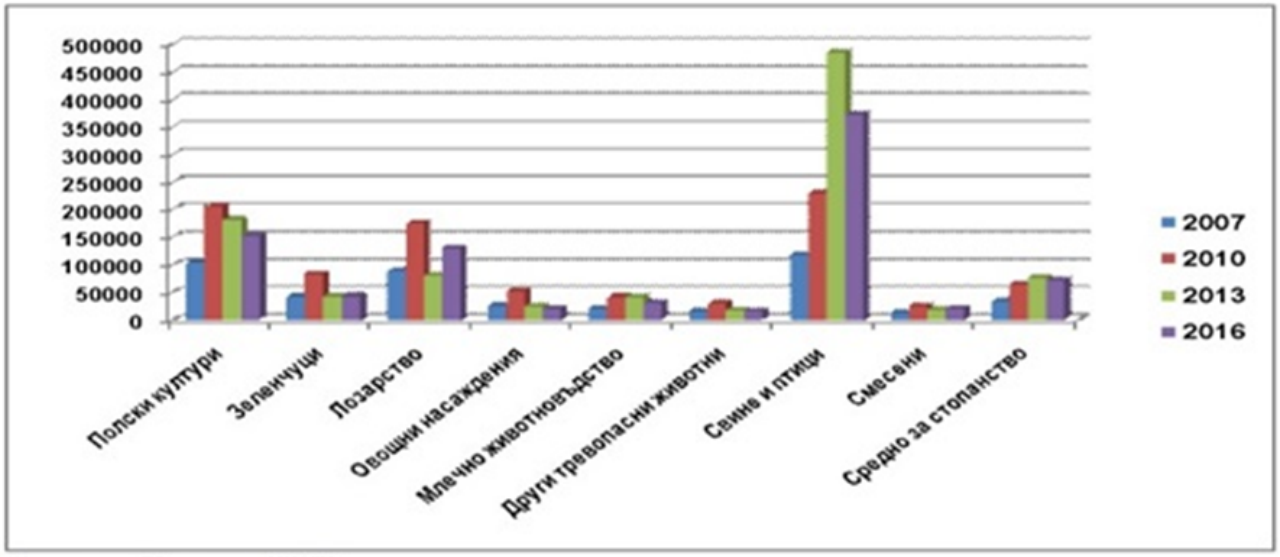
Среден икономически размер по специализация на земеделски стопанства, 2016 г.

Средният икономически размер на стопанствата в страната остава по-нисък в сравнение със средното равнище в ЕС. Причините основно са преобладаващ дял на дребните и малки стопанства и отливът на производителите от производства с по-висока добавена стойност.

Производствата с по-висока добавена стойност, където се постига висока разходна интензивност, у нас съставляват около 2% от ИЗП, докато в ЕС този процент е 4,3%. Наблюдава се трайна тенденция за намаление на брутната им продукция и свиване на дела им в продукцията от растениевъдство.

Брутна продукция по специализация на стопанствата

Източник: Евростат, FADN.

Баланс на импорт/експорт на зеленчуци в натурално изражение през 2020 г. (тона)

Култури	2020 г.		
	внос	износ	разлика между износ и внос
Домати	86 320	9 400	-76 920
Пипер	25 999	5 753	-20 246
Краставици	18 977	7 653	-11 324
Корнишони	9 965	6 009	-3 956
Главесто зеле	8 350	2 835	-5 515
Лук	24 005	441	-23 564
Патладжан	3 585	565	-3 020
Моркови	17 206	291	-16 915
Чесън	488	154	-334
Картофи	44 327	2 560	-41 767
Дини	35 687	3 876	-31 811
Пъпеши	6 100	58	-6 042

Източник ІТС 2022/ НСИ и изчисления дирекция „Растениевъдство“, МЗм

От приложената таблица е видно, че България не успява да задоволи потреблението на картофи на населението, няма почти никакъв износ на картофи, напротив, налага се да внасяме почти 45 000 тона годишно.

Картофите се развиват добре при влажен климат и умерени температури. Най-благоприятни условия за отглеждане на картофи у нас има в полупланинските и планинските райони, където се произвеждат над 85% от картофите у нас.

При анализа на влиянието на обвързаната подкрепа за развитието на зеленчукопроизводството се установява, че подпомагането чрез обвързана с производството подкрепа в предходния програмен период е допринесло за смекчаване на тенденцията за намаление на площите, заети с картофи. Косвено чрез този вид подпомагане се подкрепят земеделски дейности, които създават значителен брой от работните места в земеделието, концентрирани преобладаващо в райони с ограничени възможности за заетост.

Картофопроизводството в продължение на много години е в основата на икономическия живот в значителна част от територията на страната в специфични райони.

Благоприятните географски и почвено-климатични условия за производството на картофи определя тяхната икономическа ефективност и избор спрямо останалите селскостопански култури. Въпреки правените опити за диверсификация и пренасочване към други производства – шафранов минзухар, билки и други диворастящи видове, практически почти няма други култури, които да използват в такава висока степен бедните, песъкливо-чакълести почви, разположени върху наклонени терени.

Липсата на възможности за напояване поради специфичните условия и природни фактори, ограничава и затруднява ефективното земеделско производство.

Малките парчета земя, разположени по склоновете на планините, върху които се отглеждат картофи, облагородени от човешкия труд, и в размер на хиляди декари винаги са били под потенциална заплаха да преминат от обработваема в категорията "необработваема земя".

По отношение на демографските проблеми картофите са трудоемка култура, която създава целогодишна заетост на населението, а в много селища те са единственият поминък. Осигуряването на достатъчно препитание и заетост е важно условие за съхраняване на част от населението в полупланински и планински райони, което е и една от основните цели на ОСП.

Последствията от Ковид пандемията, ситуацията в Украйна, смущенията в доставките и потреблението от обичайното, драстичните ценови промени във възходяща посока на торове, ПРЗ са също важен фактор, който налага да бъде взет под внимание.

Категорично може да се твърди, че с прекратяването на обвързаното подпомагане при трапезните картофи от 2023 г., реалните доходи на земеделските производители значително намаляват, което ще рефлектира върху поминъка на населението на десетки общини от Югозападна и централна Южна България. Част от заетите над 2 000 земеделски стопани в сектора, особено тези с по-малък размер на обработваемата земя и полупазарен тип ще се откажат от производство във времето, а тези, които се опитат да запазят позиции, ще изпитат сериозни икономически трудности в условия на драстично увеличени разходи за производство, в условията на силна конкурентоспособност от страна на големи производители на картофи в ЕС и трети страни.

Чрез тази нова интервенция ще се осигури възможност за осигуряване на семена и последващо отглеждане на картофи от традиционно отглеждащите картофи стопанства.

От гледна точка на демографията в планинските и полупланински райони с прекратяването на обвързаното подпомагане при картофите миграцията, която и без това в тези райони е на много високи нива, ще продължи. Доказано е, че след обезлюдяването на дадени територии, каквито и програми и проекти да се приложат, с колкото и голям финансов ресурс да са, те са безпомощни да върнат населението.

Практически, излизайки от сектора, тези стопани не могат да се преориентират към производство на тютюн и ще се принудят да потърсят препитание или в друг сектор на икономиката, или да мигрират. Всичко това обаче ще се случи при население, което е с по-високи стойности на безработица от средните за страната. Това население е застаряващо и няма пред себе си друга алтернатива. Поради изброените причини е обосновано и необходимо да се предложи начин да се подпомогне производството на семена от картофи чрез обвързано с производството подпомагане в рамките на допустимите възможности, които предоставя Регламент (ЕС) 2021/2115.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Чрез подпомагането на доходите на стопанства, осъществяващи дейността си в производство на семена от картофи се цели да се повиши тяхната конкурентоспособност и икономическата им

жизнеспособност. Чрез този вид целенасочена подкрепа ще се създадат благоприятни условия за развитие на дейността на стопанствата, увеличавайки икономическия им потенциал и подобрявайки ликвидността и устойчивостта им. Подкрепата по интервенцията би могла да осигури на земеделските стопани продукция с по-балансирана себестойност, в случай, че производителите на семена са и картофопроизводители, или възможност за снабдяване на семена за картофи на по-ниски цени, което емного важно условие за подобряване на конкурентоспособността им.

Кои са засегнатите сектори?

Семена

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Производството на картофи има важно значение за земеделието в страната, консумацията на картофи е неизменна част от диетата на хората, важно е значението му и за развитие на регионите, където условията са подходящи и е постигната определена степен на специализация. Този вид производство е традиционно за България, осигурявало продукция с конкурентно качество и високо ценен вкус.

Картофопроизводството се прилага в голяма степен в планински райони. Отглеждането на културата „картофи“ е един от основните източници на доходи за голяма част от семействата в тези райони. То осигурява трудова заетост и съответно поминък освен на земеделските стопани и семействата им и на наети лица, ангажирани в процеса. Подпомагането на картофопроизводството е със социалноикономическо и демографско значение за страната и предвид изключително високите нива на инфлация и отпадането на възможността за подкрепа на трапезни картофи в рамките на обвързаното с производството подпомагане на доходите, прилагането на подкрепа за производство на семена за картофи е от голямо значение за постигането на по-балансирана себестойност на продукцията, в случай, че производителите на семена са и картофопроизводители, или възможност за снабдяване на семена за картофи на по-ниски цени. И в двата случая ще се постигне по-добра конкурентосбност и рентабилност.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. (схемите за плодове и зеленчуци) не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водополвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното

водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.21-1 - Ставка без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.21-1 - Ставка без модулация

Прилага се единна ставка без модулация.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.21-1 - Ставка без модулация	Планирана единична сума		932,00	932,00	932,00	932,00	
	Минимална сума за планираната единична сума		745,60	745,60	745,60	745,60	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)		1 118,40	1 118,40	1 118,40	1 118,40	
	O.10 (единица: Хектари)		450,00	642,30	642,30	642,30	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума		419 400,00	598 623,60	598 623,60	598 623,60	2 215 270,80
ОБЩО	O.10 (единица: Хектари)		450,00	642,30	642,30	642,30	**Сума:** 2 376,90 **Макс.:** 642,30
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		419 400,00	598 630,00	598 630,00	598 630,00	2 215 290,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.3 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.3
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Месодайното говедовъдство е дял от земеделския сектор, който осигурява основен продукт в потребителската кошница. Заради това неговото развитие е приоритет на националното стопанство, постигането на който допринася за устойчива продоволствена политика.

Прилагането на интервенцията е обвързано и с количеството на произвежданата продукция от земеделския стопанин.

Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглеждат в стопанството си 5 и повече женски животни с предназначение „за месо“.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си 5 и повече женски животни с предназначение „за месо“.

• Заявените за подпомагане животни трябва да са: на възраст от 22 месеца до 13 години;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ.

• Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна.

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените месодайни крави най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

• **Изисквания за реализация на животни:**

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животни на БАБХ или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискването за реализирани животни, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

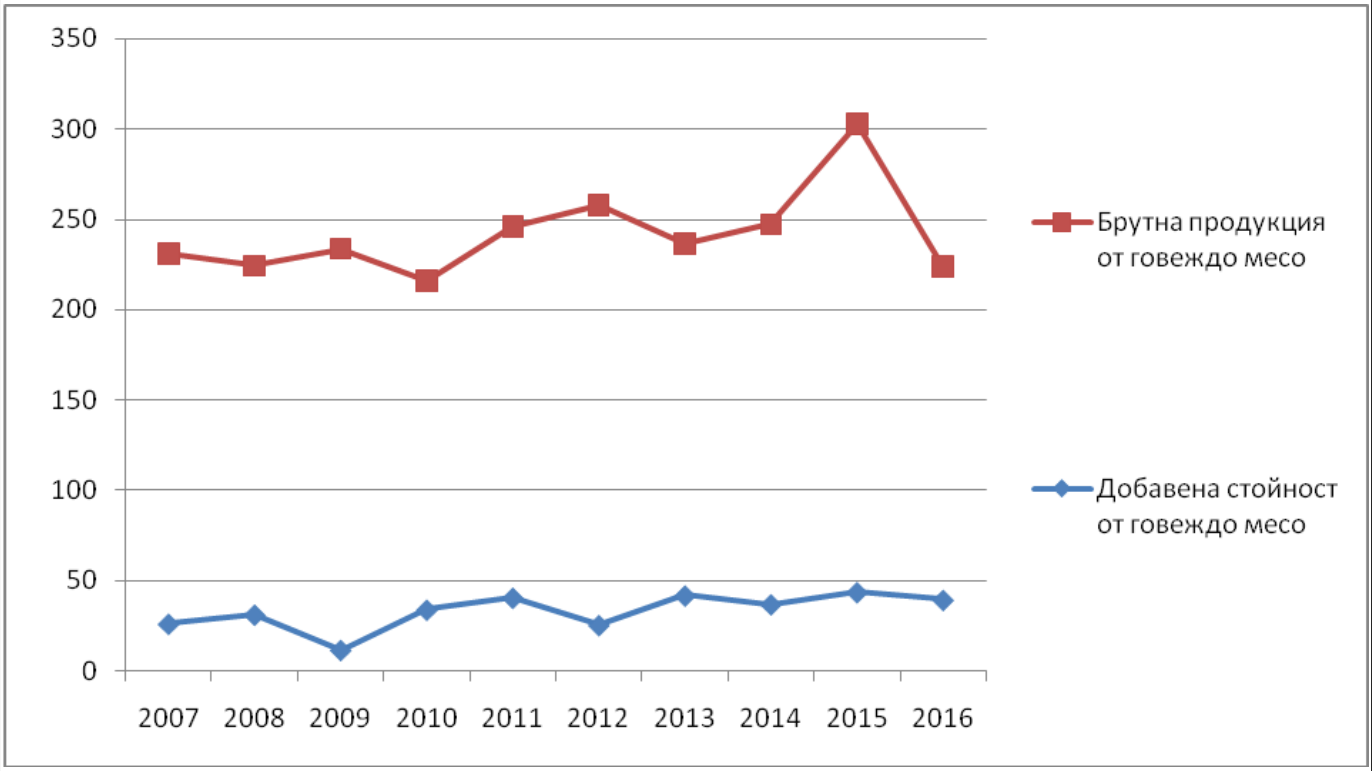
Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, с постоянно повишаващите се разходи, именно затова животните в говедовъдния сектор са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Тези стопанства формират около 3% от всички стопанства в страната, но в тях се създава само около 0,8% от СП в отрасъла. Това означава, че преобладаващата част от тях имат много ниска производствена и добавена стойност. Брутната продукция от говеждо месо заема около 3% от брутната селскостопанска продукция. Добавената стойност от месо от ЕРД възлиза на 1,3% през 2016 г. Това показва, че месодайното говедовъдство е с ниска възвращаемост, намалена доходност и относително високи производствени разходи, разрастващо се като поголовие, но не като придадена стойност.Допънителни затруднения в сектора породи и ковид кризата, както и покачването на цените на горивата и електро енергията, което от своя страна доведе до значително повишаване на разходите за отглеждане на животните и добиване на продукция.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Подкрепата на глава животно допринася в основна степен за големия ръст в поголовието и оказва силен ефект върху развитието на сектора. Обвързването на производството с продукцията при подпомагането на месодайното говедовъдство ще спомогне за засилване резултатите и да повиши пазарната ориентация и устойчивостта на специализираните в месодайното говедовъдство стопанства.

Кои са засегнатите сектори?

Говеждо и телешко

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

В България отглеждане на едрият рогат добитък е основен сектор на животновъдство в страна. Говеждото и телешкото е основен доставчик на червено месо за директна консумация и за

преработка. Също така сектора създава трудова заетост в селските райони.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водополвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени

условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.3-1 - до 150-то животно	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.3-2 - над 150	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.3-3 - без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.3-1 - до 150-то животно

Предоставя се завишено подпомагане за първите 150 животни в стопанството

I.Б.3-2 - над 150

Подпомагане за над 150-то животно

I.Б.3-3 - без модулация

От 2026 г., по интервенцията се предоставя подпомагане без модулация на ставките.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.3-1 - до 150-то животно	Планирана единична сума	127,11	127,83	128,54			
	Минимална сума за планираната единична сума	101,69	102,26	102,83			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	152,53	153,40	154,25			
	O.11 (единица: Глави)	109 114,00	109 660,00	110 210,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	13 869 480,54	14 017 837,80	14 166 393,40			42 053 711,74
I.Б.3-2 - над 150	Планирана единична сума	101,68	102,26	102,83			
	Минимална сума за планираната единична сума	81,34	81,81	82,26			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	122,02	122,71	123,40			
	O.11 (единица: Глави)	2 692,00	2 707,00	2 720,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	273 722,56	276 817,82	279 697,60			830 237,98

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.3-3 - без модулация	Планирана единична сума				128,54	128,54	
	Минимална сума за планираната единична сума				102,83	102,83	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				154,25	154,25	
	O.11 (единица: Глави)				112 930,00	112 930,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				14 516 022,20	14 516 022,20	29 032 044,40
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	111 806,00	112 367,00	112 930,00	112 930,00	112 930,00	**Сума:** 562 963,00 **Макс.:** 112 930,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	14 143 281,00	14 294 655,62	14 446 091,00	14 516 022,20	14 516 022,20	71 916 072,02
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.4 - Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.4
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Месодайното говедовъдство е дял от земеделския сектор, който осигурява основен продукт в потребителската кошница. Заради това неговото развитие е приоритет на националното

стопанство, постигането на който допринася за устойчива продоволствена политика.

Прилагането на тази интервенция е насочено към поддържане и подобряване породния състав на месния сектор. Целта е добив на месна продукция с по-висок клас на качеството. Повишената добавена стойност на тази продукция има пряко отношение към икономическото състояние на земеделските стопани, отглеждащи месодайни породи говеда.

Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглеждат в стопанството си 20 или повече месодайни крави от една порода включени в развъдни програми с предназначение за производство на месо.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си 20 или повече месодайни крави от една порода включени в развъдни програми с предназначение за производство на месо.

• Заявените за подпомагане животни трябва да са на възраст от 22 месеца до 13 години;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ.

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените месодайни крави най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

• Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна.

• **Изисквания за реализация на животни:**

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животни на БАБХ или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискването за реализирани животни, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

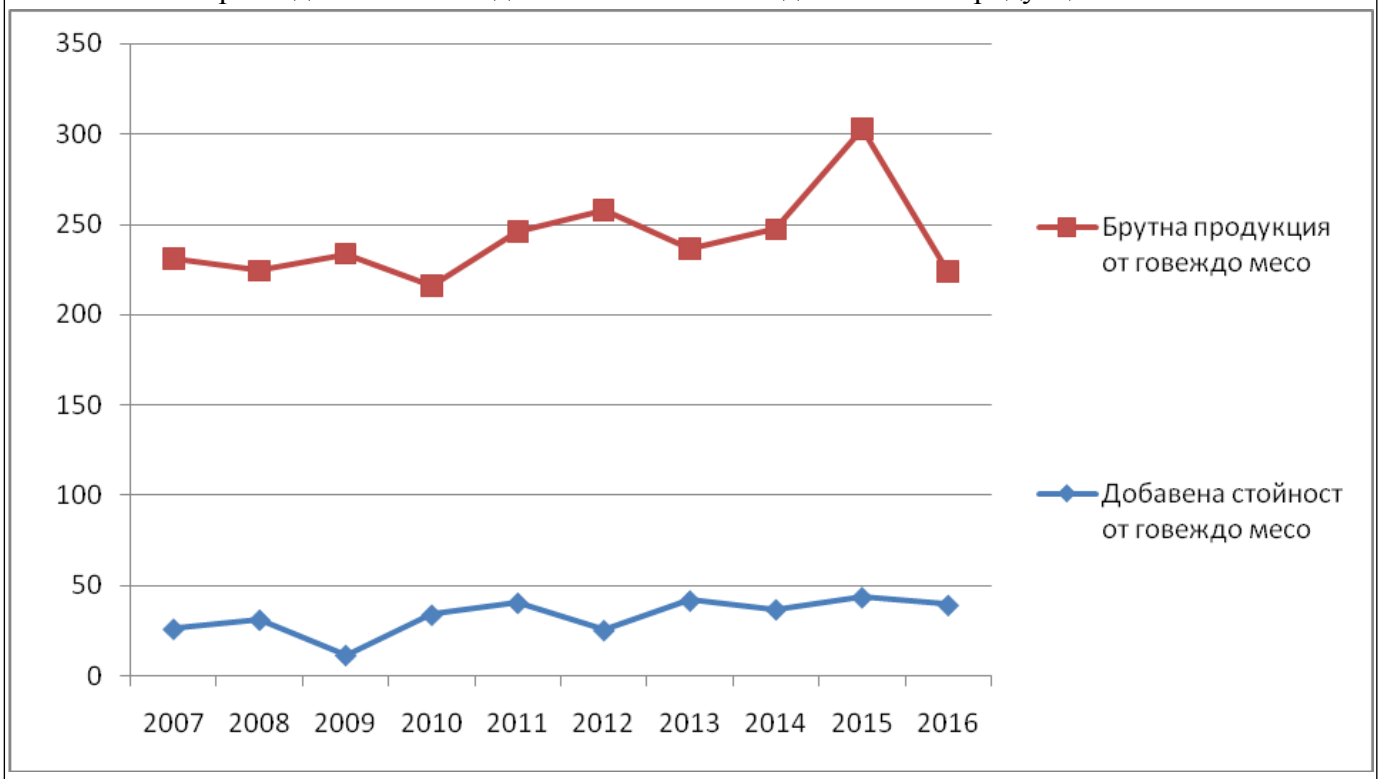
При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, с постоянно повишаващите се разходи, именно затова животните в говедовъдния сектор са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите,

които са били обект на подкрепа до момента.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Тези стопанства формират около 3% от всички стопанства в страната, но в тях се създава само около 0,8% от СП в отрасъла. Това означава, че преобладаващата част от тях имат много ниска производствена и добавена стойност. Брутната продукция от говеждо месо заема около 3% от брутната селскостопанска продукция. Добавената стойност от месо от ЕРД възлиза на 1,3% през 2016 г. Това показва, че месодайното говедовъдство е с ниска възвращаемост, намалена доходност и относително високи производствени разходи, разрастващо се като поголовие, но не като придадена стойност.Допънителни затруднения в сектора породи и ковид кризата, както и покачването на цените на горивата и електро енергията, което от своя страна доведе до значително повишаване на разходите за отглеждане на животните и добиване на продукция.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Подкрепата на глава животно допринася в основна степен за големия ръст в поголовието и оказва силен ефект върху развитието на сектора. Обвързването на производството с продукцията при подпомагането на месодайното говедовъдство ще спомогне за засилване резултатите и да повиши пазарната ориентация и устойчивостта на специализираните в месодайното говедовъдство стопанства.

Кои са засегнатите сектори?

Говеждо и телешко

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

В България отглеждане на едрият рогат добитък е основен сектор на животновъдство в страна. Говеждото и телешкото е основен доставчик на червено месо за директна консумация и за преработка. Също така сектора създава трудова заетост в селските райони. Предоставянето на финансова помощ за животни включени в развъдни програми допринася за подобряване на породния състав на сектора, с което се цели производство на по-качествена продукция и по-добри икономически показатели.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между

хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.4-1 - до 150-то животно	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.4-2 - над 150	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.4-3 - без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.4-1 - до 150-то животно

Предоставя се завишено подпомагане за първите до 150 животни от стопанството

I.Б.4-2 - над 150

подпомагане за над 150-то животно в стопанството

I.Б.4-3 - без модулация

От 2026 г., по интервенцията се предоставя подпомагане без модулация на ставките.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.4-1 - до 150-то животно	Планирана единична сума	187,12	187,25	187,36			
	Минимална сума за планираната единична сума	149,70	149,80	149,89			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	224,54	224,70	224,83			
	O.11 (единица: Глави)	11 543,00	11 659,00	11 775,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 159 926,16	2 183 147,75	2 206 164,00			6 549 237,91
I.Б.4-2 - над 150	Планирана единична сума	149,69	149,80	149,89			
	Минимална сума за планираната единична сума	119,75	119,84	119,91			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	179,63	179,76	179,87			
	O.11 (единица: Глави)	435,00	439,00	444,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	65 115,15	65 762,20	66 551,16			197 428,51

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.4-3 - без модулация	Планирана единична сума				187,36	187,36	
	Минимална сума за планираната единична сума				149,89	149,89	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				224,83	224,83	
	O.11 (единица: Глави)				12 219,00	12 219,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				2 289 351,84	2 289 351,84	4 578 703,68
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	11 978,00	12 098,00	12 219,00	12 219,00	12 219,00	**Сума:** 60 733,00 **Макс.:** 12 219,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 225 209,00	2 248 909,95	2 272 715,16	2 289 351,84	2 289 351,84	11 325 537,79
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.5 - Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.5
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Застрашените от изчезване породи са дял от земеделския сектор, който има изключително значение за съхраняване на биологичното разнообразие, поддържане на естествените екосистеми,

устойчиво развитие на регионите с природни ограничения за развитие на екстензивно земеделие, поддържане на националните традициите и местните общности. Заради това тяхното опазване е приоритет на националното стопанство, постигането на който допринася за устойчива продоволствена и демографска политика.

Прилагането на тази интервенция е насочено към поддържане на породния състав на застрашените от изчезване породи. Целта е добив на произведени по естествен начин, здравословни храни, със специфични, уникални за съответната порода качества. Повишената добавена стойност на тази продукция има пряко отношение към икономическото състояние на земеделските стопани, основно от необлагодетелстваните региони в страната. Прилагането на интервенцията е обвързано и със специфичните качества на произвежданата продукция от земеделския стопанин.

Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглеждат в стопанството си 20 и повече крави от една застрашена от изчезване порода.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си 20 и повече крави от една застрашена от изчезване порода;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са: на възраст над 22 месеца;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ.

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените крави най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

• Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна.

• **Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:**

- Земеделските стопаните, които реализират сурово краве мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

- Изисквания за реализация на животни:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животни на БАБХ или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни.

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискванията за реализация, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

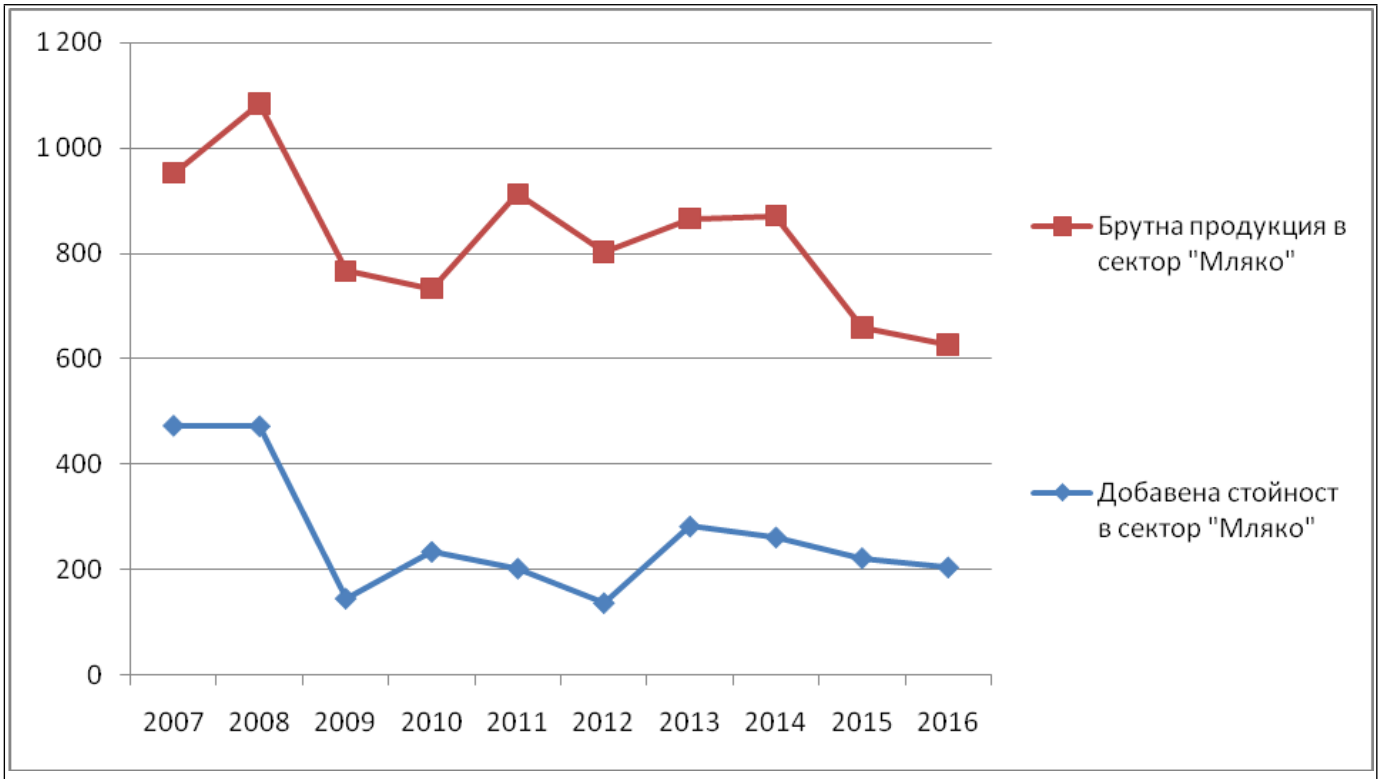
Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, с постоянно повишаващите се разходи, именно затова животните в говедовъдния сектор са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

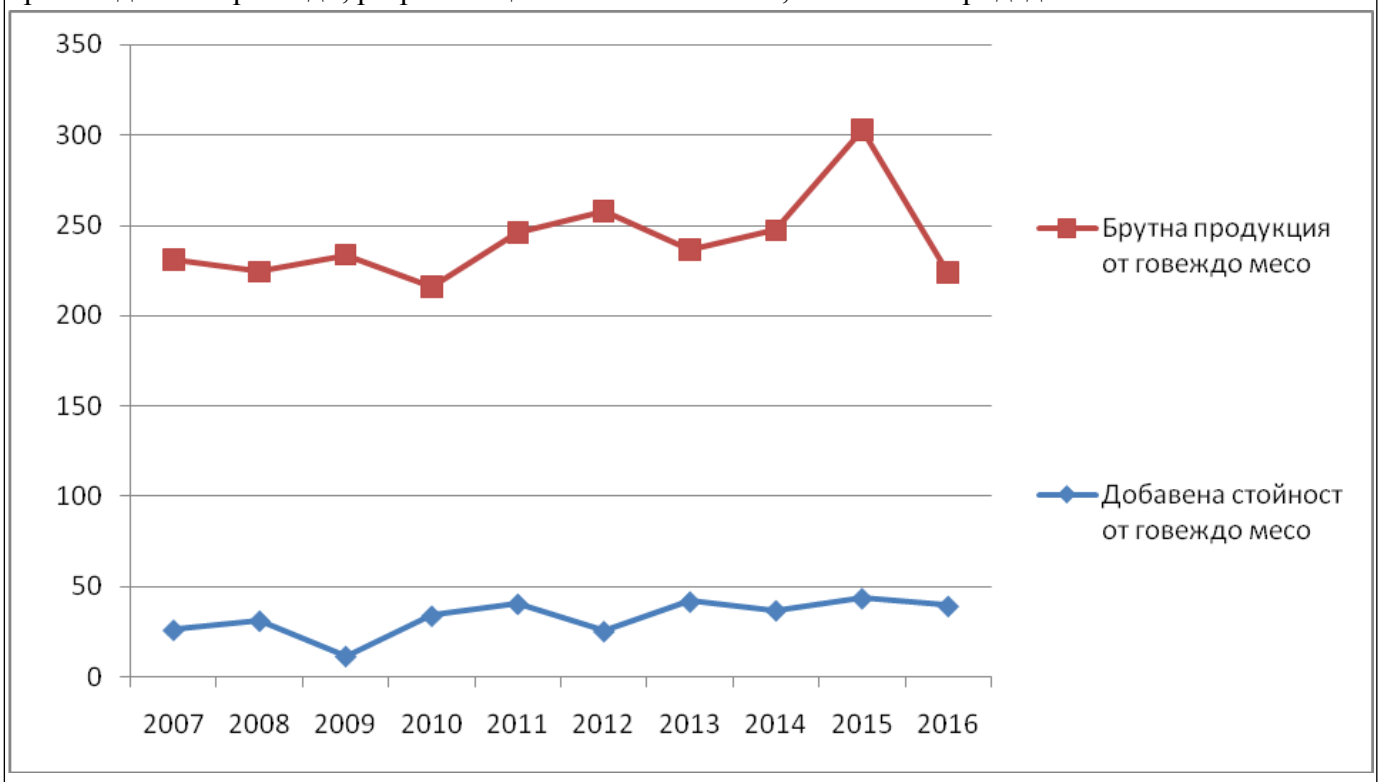
Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Млечния сектор в България е изправен пред множество трудности, като в исторически план делът на млечния сектор в земеделието намалява и от 13% през 1990 година, през 2018 г. този процент вече е 9%. През 10 годишния период (2007-2017) се наблюдава тенденция на намаление на млечните крави отглеждани в стопанствата, като през 2017 г., техният брой е 252 хил. бр. или намаление с 25% спрямо 2007 г. Постигнатите равнища при изкупуване на сурово краве мляко от преработвателите през 2017 г. е около 562 хил. т и след като в средата на разглеждания период започна да намалява в последните години количествата на преработеното общо мляко, и в частност кравето отбелязва ръст. В същото време поне 25-30% от кравето мляко и около 70% от овчето мляко продължава да не достига до мандрите. Причините за това са в големите трудности, които преобладаващата част от стопанствата в страната изпитват, за да отговорят на изискванията за качество на млякото. От 2007 до 2017 г. количеството на преработеното краве мляко е намаляло с 22%. Причина за това е намаляване броя на млечните крави, респективно намаляване добива на краве мляко, както и проблемите с качеството на мляко, което отговаря на изискванията. Нарасналите паралелно с това възможности за директни продажби, като следствие от опасенията за съдържанието и качеството на млечните продукти продавани в търговската мрежа и ниските цени предлагани от мандрите на малките и средни по размер стопанства също води до поддържане на нисък дял на изкупеното мляко. Като резултат от намаление на млечното стадо, слабият прираст в продуктивността на животните и запазване сравнително висок дела на самозадоволяване в стопанствата, брутната продукция от мляко намалява от 2007 г. до 2016 г. с около 34%. През последните години брутната продукция от мляко съставлява около 9% от общата селскостопанска продукция. Добавената стойност от млечния сектор се изчислява на около 7%. Това показва, че млечният сектор в днешните условия е с намалена възвращаемост, влошен икономически резултат, понижена ефективност.

Цените на сочните и груби фуражи продължават да са високи, което също пречи на тяхното развитие. Инвестициите, за да отговорят на високите европейски стандарти са допълнително финансово бреме от което страдат средните и малки стопанства. Най-големите стопанства постигат един много добър резултат, намират се на позиции почти до най-високите стандарти за това производство в ЕС, но липсата на достатъчен брой такива стопанства и на средни такива води до незадоволителна цялостна картина в сектора.

Това означава, че преобладаващата част от тях имат много ниска производствена и добавена стойност. Брутната продукция от говеждо месо заема около 3% от брутната селскостопанска продукция. Добавената стойност от месо от ЕРД възлиза на 1,3% през 2016 г. Това показва, че месодайното говедовъдство е с ниска възвращаемост, намалена доходност и относително високи производствени разходи, разрастващо се като поголовие, но не като придадена стойност.

Допънителни затруднения в сектора породи и ковид кризата, както и покачването на цените на горивата и електро енергията, което от своя страна доведе до значително повишаване на разходите за отглеждане на животните и добиване на продукция.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Застрашените от изчезване животни са от особено значение за развитието на земеделието, поради специфичните генетични качества, които притежават. Условията на отглеждане на тези животни има пряко отношение към осигуряването на подходяща среда, за запазване на естествените им потребности, съобразно видът им. Поради значително по-ниската им продуктивност отглеждането на тази категория животни ги прави по-малко конкурентоспособни в сравнение с животните от комерсиалните породи. Същевременно добиваната от тях продукция е с високи качествени характеристики и специфични пазарни предпочитания. Подкрепата с обвързани плащания има за цел да допълни дохода на земеделските стопани, отглеждащи такива животни, до необходимото ниво за запазване на тяхната конкурентоспособност над прага за уязвимост.

Кои са засегнатите сектори?

Говеждо и телешко

Мляко и млечни продукти

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Застрашените от изчезване породи са дял от земеделския сектор, който има изключително значение за съхраняване на биологичното разнообразие, поддържане на естествените екосистеми, устойчиво развитие на регионите с природни ограничения за развитие на екстензивно земеделие, поддържане на националните традициите и местните общности. Заради това тяхното опазване е приоритет на националното стопанство, постигането на който допринася за устойчива продоволствена и демографска политика.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното

и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.5-1 - до 150-то животно	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.5-2 - над 150	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.5-3 - без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.5-1 - до 150-то животно

Предоставя се завишено подпомагане за първите до 150 животни в стопанството

I.Б.5-2 - над 150

подпомагане за над 150-то животно

I.Б.5-3 - без модулация

От 2026 г., по интервенцията се предоставя подпомагане без модулация на ставките.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.5-1 - до 150-то животно	Планирана единична сума	84,57	128,50	121,75			
	Минимална сума за планираната единична сума	67,66	102,80	97,40			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	101,48	154,20	146,10			
	O.11 (единица: Глави)	42 141,00	28 317,00	30 205,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 563 864,37	3 638 734,50	3 677 458,75			10 880 057,62
I.Б.5-2 - над 150	Планирана единична сума	67,66	102,80	97,40			
	Минимална сума за планираната единична сума	54,13	82,24	77,92			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	81,19	123,36	116,88			
	O.11 (единица: Глави)	3 069,00	1 683,00	1 795,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	207 648,54	173 012,40	174 833,00			555 493,94

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.5-3 - без модулация	Планирана единична сума				121,75	121,75	
	Минимална сума за планираната единична сума				97,40	97,40	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				146,10	146,10	
	O.11 (единица: Глави)				28 848,00	28 848,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				3 512 244,00	3 512 244,00	7 024 488,00
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	45 210,00	30 000,00	32 000,00	28 848,00	28 848,00	**Сума:** 164 906,00 **Макс.:** 45 210,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	3 771 542,00	3 811 746,90	3 852 291,75	3 512 244,00	3 512 244,00	18 460 068,65
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.6 - Обвързано с производството подпомагане за говеда в планински райони

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.6
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за говеда в планински райони
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище с регионални елементи**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се отнася за стопанствата в планински райони.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Отглеждането на животни в планински райони е предизвикателство за земеделските стопани, тъй като е обвързано с редица трудности – затруднено придвижване на хора и услуги, по-слабо развита инфраструктура, климатични особености и др. Особено затруднение срещат стопаните,

отглеждащи едър рогат добитък, за който спецификите на планинското животновъдство са още по-меродавни. Природните и социално-икономическите ограничения в планинските райони, поставят допълнителни препятствия към устойчивостта на доходите на земеделските стопани. Включително затрудненията за осигуряване на необходимите количества концентриран фураж, липса на работна ръка и затруднения при механизацията на производствените процеси.

Продукцията, добита от животни, отглеждани в планински райони има добри показатели и нейното качество повишава конкурентното движение на суровини и хранителни продукти. Друг положителен отпечатък върху земеделския сектор е влиянието на говедовъдната дейности в планинските райони върху спецификите на ландшафта и поддържането на пасищата и ливадите. Затова прилагането на интервенцията е от голямо значение за развитието на говедовъдната дейности и за запазването на поминъка на населението в планинските райони.

Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда от 5 до 9 женски животни, които са с предназначение за производство на месо и/или мляко.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си които отглеждат в стопанството си от 5 до 9 женски животни, които са с предназначение за производство на месо и/или мляко и чиито стопанства са в планински райони.

• Заявените за подпомагане животни по интервенцията трябва да са: на възраст от 22 месеца до 13 години;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ.

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените млечни крави най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, с постоянно повишаващите се разходи, именно затова животните в говедовъдния сектор са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите,

които са били обект на подкрепа до момента.

Не се предвижда се модулация, поради това че интервенцията е насочена към малки стопанства в планински райони, стопанисващи от 5 до 9 крави.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Отглеждането на животни в планински райони е предизвикателство за земеделските стопани, тъй като е обвързано с редица трудности – затруднено придвижване на хора и услуги, по-слабо развита инфраструктура, климатични особености и др. Особено затруднение срещат стопаните, отглеждащи едър рогат добитък, за който спецификите на планинското животновъдство са още по-меродавни. Природните и социално-икономическите ограничения в планинските райони, поставят допълнителни препятствия към устойчивостта на доходите на земеделските стопани. Включително затрудненията за осигуряване на необходимите количества концентриран фураж, липса на работна ръка и затруднения при механизацията на производствените процеси.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Интервенцията е насочена към подпомагае на май-малките и уязвими стопанства в планинските райони, така че да се подкрепи тяхната устойчивост. Прилагането на интервенцията е от голямо значение за развитието на говедовъдната дейности и за запазването на поминъка на населението в планинските райони.

Кои са засегнатите сектори?

Говеждо и телешко

Мляко и млечни продукти

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Продукцията, добита от животни, отглеждани в планински райони има добри показатели и нейното качество повишава конкурентното движение на суровини и хранителни продукти. Друг положителен отпечатък върху земеделския сектор е влиянието на говедовъдната дейности в планинските райони върху спецификите на ландшафта и поддържането на пасищата и ливадите. Затова прилагането на интервенцията е от голямо значение за развитието на говедовъдната дейности и за запазването на поминъка на населението в планинските райони.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са

разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в

областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.6-1 - Без модулация	Хомогенен	BG;	R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.6-1 - Без модулация

Предоставя се подпомагане без модулация на ставките, за стопанствата в планински райони.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.6-1 - Без модулация	Планирана единична сума	141,78	141,86	141,95	141,95	141,95	
	Минимална сума за планираната единична сума	113,42	113,45	113,56	113,56	113,56	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	170,14	170,23	170,34	170,34	170,34	
	O.11 (единица: Глави)	2 482,00	2 507,00	2 532,00	2 532,00	2 532,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	351 897,96	355 643,02	359 417,40	359 417,40	359 417,40	1 785 793,18
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	2 482,00	2 507,00	2 532,00	2 532,00	2 532,00	**Сума:** 12 585,00 **Макс.:** 2 532,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	352 011,00	355 643,02	359 417,40	359 417,40	359 417,40	1 785 906,22
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.7 - Обвързано с производството подпомагане за биволи

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.7
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за биволи
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Отглеждането на биволи заема най-малък дял в животновъдния сектор. Тази дейност се отличава с висока трудо- и ресурсоемкост, но добиваната продукция намира реализация на млечни, месния и кожарския пазар. Пазарната ниша не е достатъчно разработена и притежава висок потенциал за развитие и силна конкурентоспособност. Предлаганите суровини и продукти от биволи попадат в

сферата на луксозните и висококачествени пазарни асортименти.Прилагането на тази интервенция подпомага дейността на земеделските стопани и им осигурява възможност за устойчиво развитие и жизнеспособност. Високият потенциал на подотрасъла е основание финансирането по тази линия да бъде приоритетно.

Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда 10 или повече женски биволи.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си 10 или повече женски биволи.

• Стопанството да е в система за контрол и мониторинг на суровото мляко.

• Заявените за подпомагане животни трябва да са на възраст от 36 месеца до 18 години.

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ.

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените биволи най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

• Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна.

• **Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:**

- Земеделските стопаните, които реализират сурово биволско мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

В случай че земеделските стопани, кандидати за финансово подпомагане, не отговарят на поне едно от изискванията за реализация на мляко и млечни продукти, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените за подпомагане животни.

• **Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.**

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, с постоянно повишаващите

се разходи, именно затова животните в говедовъдния сектор са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Земеделски стопанства в този сектор изпитват сериозни затруднения за запазване на устойчивостта си и повишаване на конкурентоспособността, поради малкия обем на производството и по-трудния достъп до пазара. Много често тези стопанства разполагат с ограничена земеделска площ и изхранването на животните е пряко свързано със закупуването на допълнителни фуражи. Наличието на тези фактори обуславя и необходимостта от допълнителна обвързана подкрепа.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Прилагането на тази интервенция подпомага дейността на земеделските стопани и им осигурява възможност за устойчиво развитие и жизнеспособност.

Кои са засегнатите сектори?

Мляко и млечни продукти

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Високият потенциал на подотрасъла е основание финансирането по тази линия да бъде приоритетно. Пазарната ниша не е достатъчно разработена и притежава висок потенциал за развитие и силна конкурентоспособност.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-

basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водополвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват

негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.7-1 - До 150	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.7-2 - над 150	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.7-3 - без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.7-1 - До 150

Предоставя се завишено подпомагане за първите до 150 животни в стопанството

I.Б.7-2 - над 150

Подпомагане за над 150-то животни в стопанството

I.Б.7-3 - без модулация

От 2026 г., по интервенцията се предоставя подпомагане без модулация на ставките.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.7-1 - До 150	Планирана единична сума	206,91	207,04	207,16			
	Минимална сума за планираната единична сума	165,53	165,62	165,73			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	248,29	248,45	248,59			
	O.11 (единица: Глави)	10 020,00	10 121,00	10 222,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 073 238,20	2 095 451,84	2 117 589,52			6 286 279,56
I.Б.7-2 - над 150	Планирана единична сума	165,53	165,63	165,73			
	Минимална сума за планираната единична сума	132,42	132,50	132,58			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	198,64	198,76	198,88			
	O.11 (единица: Глави)	1 335,00	1 349,00	1 363,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	220 982,55	223 434,87	225 889,99			670 307,41

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.7-3 - без модулация	Планирана единична сума				207,16	207,16	
	Минимална сума за планираната единична сума				165,73	165,73	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				248,59	248,59	
	O.11 (единица: Глави)				11 585,00	11 585,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				2 399 948,60	2 399 948,60	4 799 897,20
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	11 355,00	11 470,00	11 585,00	11 585,00	11 585,00	**Сума:** 57 580,00 **Макс.:** 11 585,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 294 355,00	2 318 886,71	2 343 479,51	2 399 948,60	2 399 948,60	11 756 618,42
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.8 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.8
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Отглеждането на дребни преживни животни е селскостопанска дейност, която набавя висококачествени млечни продукти, търсено месо със специфични вкусови и хранителни качества

и осигурява суровина за текстилната и кожарската промишленост.

Млечните продукти от дребни преживни животни, се отличават с висока масленост, специфичен вкус и висок дял в потребителската кошница. Прилагането на интервенцията допринася за осигуряване на икономическа стабилност на земеделските стопани, отглеждащи овце и кози, като по този начин повишава тяхната конкурентоспособност и стабилно позициониране на пазара.

Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда в стопанството си 50 или повече овце-майки от една порода включени в развъдни програми и/или 20 или повече кози-майки от една порода включени в развъдни програми.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си 50 или повече овце-майки от една порода включени в развъдни програми и/или 20 или повече кози-майки от една порода включени в развъдни програми.

• Животновъдните обекти в стопанството отглеждащи млечни породи животни да са в система за контрол и мониторинг на суровото мляко;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са на възраст от 12 месеца до 84 месеца за овце и до 108 месеца за кози.

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ.

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените овце-майки и/или кози-майки най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

• Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна.

• Изисквания за реализация на мляко или млечни продукти:

- Земеделските стопаните, които реализират сурово овче и козе мляко, чрез първи изкупвач на сурово мляко, съгласно чл. 55д, ал. 4 от Закон за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на европейския съюз (ЗПООПЗПЕС), следва да имат регистриран валиден договор по реда на чл. 55б, ал. 5 от ЗПООПЗПЕС.

- Земеделските стопани, реализиращи мляко и/или млечни продукти, чрез директни доставки, следва да имат регистрация по реда на НАРЕДБА № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход;

- Земеделските стопани със затворен цикъл на производство, трябва да имат регистрирано млекопреработвателно предприятие, което е вписано в Националния електронен регистър на обектите за производство и търговия на едро и дребно с храни от животински и неживотински произход - Секция IX - Млечни продукти;

В случай че земеделските стопани, кандидати за финансово подпомагане, не отговарят на поне едно от изискванията за реализация на мляко и млечни продукти, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените животни по интервенцията от породи за мляко.

• Изисквания за реализация на животни:

- За реализираните животни за клане, износ или продажба в други стопанства, трябва да е издадено ветеринарномедицинско свидетелство (ВМС) от системата за идентификация и регистрация на животните или документ за придвижване към държави от ЕС или трети страни

В случай, че стопанството на кандидата не отговаря на изискването за реализирани животни, финансово подпомагане не се предоставя за нито едно от заявените по интервенцията животни от породи за месо.

• Не се допуска едновременно подпомагане за едно животно по тази схема и по схемата за преходна национална помощ.

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано

с производството подпомагане.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

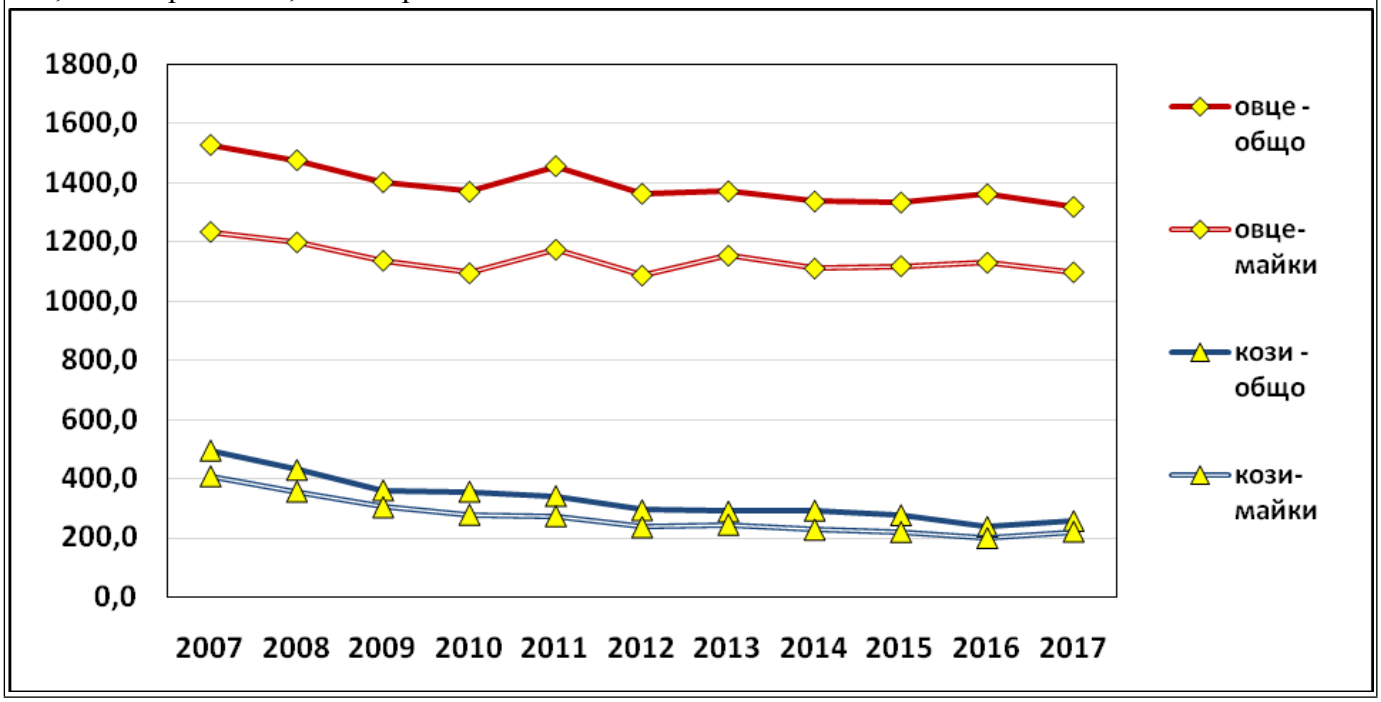
Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, с постоянно повишаващите се разходи, именно затова дребните преживни животни са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

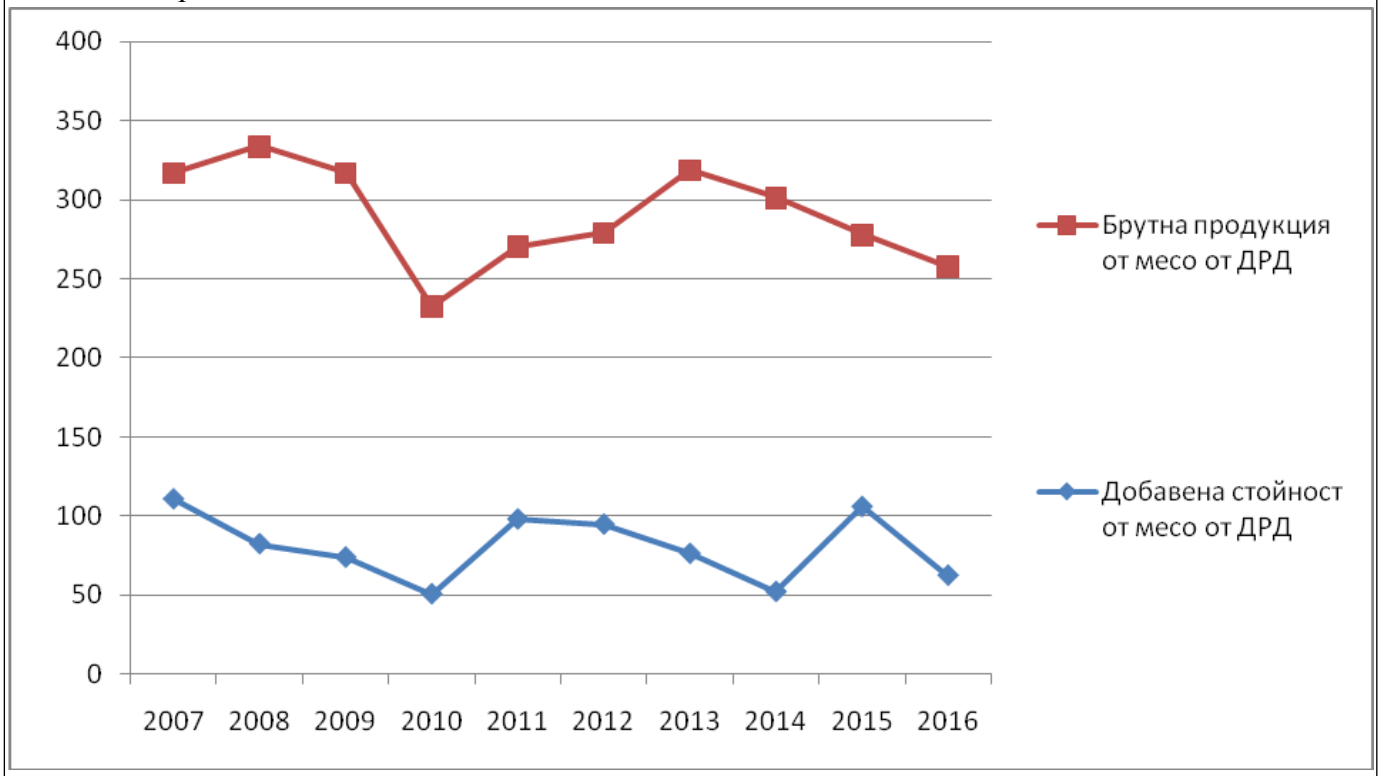
Овцевъдството и козевъдството са традиционни производства в селските райони на страната и са свързани с опита и традициите на населението в тях. Динамиката в изменението на броя на овцете и козите в България и през последните години продължава да следва посоката на непрекъснато намаляване. За последните 10 години в страната, най-голямо намаление в броя на овцете и овцете майки е отчетено през 2017 г. (1 316,8 хил. бр. овце, в т. ч. 1 096,4 хил. овце-майки), а при козите през 2016 г. (237,5 хил. бр. кози и 199,4 хил. кози-майки. От 2007 г. до 2017 г. броят на козите в България драстично намалява – от 444,5 хил. бр. до 257,0 хил. бр., а на козите-майки, съответно от 406,1 хил. бр. до 220,9 хил. бр.

В началото на периода изкупеното овче мляко съставлява около 41% от общото производство, докато при козето мляко, този процент е 8%. В края на периода, това съотношение при овчето мляко е 30%, докато при козето мляко делът е 23%. Забелязва се значително повишение в изкупеното козе мляко, което се дължи не на обемите на това мляко в мандрите, а на намалението на общото производство на козе мляко с 47%. Това което прави впечатление е, че производството специално на овче мляко, намалява по-бързо отколкото броят на млечните овце, което означава че среднят млеконадой намалява през разглеждания период. Обяснение за това трябва да се търси в относително неатратрактивните изкупни цени на това мляко, които през последните 2-3 години намаляват и вече са около 1,15 лв/л.

Овцевъдството в България се доминира от млечна специализация, което го различава от основната част на световното овцевъдство, което е доминирано от това за месо и вълна. Месото от ДРД е с най-малък принос в общото количество на произведеното месо в страната. Физическият обем на продукцията през последните години възлиза на 9,5-10 хил. тона, а заедно с козите и овцете е около 13 хил. т, което е около 7% от цялото производство на месо. Използване само на месото от агнета и на възрастни животни като приход от овцевъдството не може да даде достатъчен доход и възвращаемост, при срива в търсенето и в цената на вълната, което прави развитието на месното направление икономически неустойчиво. В сравнение с млечното овцевъдство, приходите в месното направление са много по-малки, липсва търсене на другия продукт от овцете – вълната, и няма система за премиране на тежките агнета и овце от месодайните породи.

Като брой стопанства, те представляват около 13,5% от всички стопанства в страната, но в тях се намира едва 4,1% от производствената икономическа стойност в отрасъла. Това означава, че тези стопанства са доста под средните равнища на производствен обем в селското стопанство и оттам имат недостатъчна възвращаемост и доходност. Брутната продукция от месо от ДРД намалява между 2007-2016 г., с около 19%, а добавената стойност се съкращава с около 44%. Причините за това са в нарасналите разходи, които изпреварват ръста в доходите, както и в запазване сравнително висок дела на полупазарните и малки стопанства. Същевременно месото от ДРД дава около 3,6% от брутната селскостопанска продукция през 2016 г, докато добавената стойност е 2%. Това показва подобно и при другите тревопасни направления на животновъдството за намалената ефективност и възвращаемост на производството на месо от ДРД, а всичко това предопределя свиване на производството.

Производството на месо от ДРД е застрашено от недостига на работна сила, тъй като отглеждането на животните е свързано с нуждата от работна ръка за доминиращия пасищен начин на гледане на стадата. Ниската ефективност и рентабилност обаче не са предпоставка да се заделят повече

средства за увеличаване на възнагражденията, което частично може да реши този недостиг, поради което бъдещето на сектора е несигурен и то в случай, че публичното подпомагане намалее.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Прилагането на интервенцията допринася за осигуряване на икономическа стабилност на земеделските стопани, отглеждащи овце и кози, като по този начин повишава тяхната конкурентоспособност и стабилно позициониране на пазара.

Кои са засегнатите сектори?

Мляко и млечни продукти

Овче и козе месо

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Овцевъдството и козевъдството са традиционни производства в селските райони на страната и са свързани с опита и традициите на населението в тях. Отглеждането на дребни преживни животни е селскостопанска дейност, която набавя висококачествени млечни продукти, търсено месо със специфични вкусови и хранителни качества. Млечните продукти от дребни преживни животни, се отличават с висока масленост, специфичен вкус и висок дял в потребителската кошница.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното

водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.8-1 - до 300	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.8-2 - над 300	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8
I.Б.8-3 - без модулация	Хомогенен		R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.8-1 - до 300

Предоставя се завишено подпомагане за първите 300 животни в стопанството

I.Б.8-2 - над 300

Подпомагане за животните над 300 в стопанството

I.Б.8-3 - без модулация

От 2026 г., по интервенцията се предоставя подпомагане без модулация на ставките.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.8-1 - до 300	Планирана единична сума	43,04	43,07	43,10			
	Минимална сума за планираната единична сума	34,43	34,46	34,48			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	51,65	51,68	51,72			
	O.11 (единица: Глави)	176 050,00	177 810,00	179 570,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	7 577 192,00	7 658 276,70	7 739 467,00			22 974 935,70
I.Б.8-2 - над 300	Планирана единична сума	34,43	34,46	34,48			
	Минимална сума за планираната единична сума	27,54	27,57	27,58			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	41,32	41,35	41,38			
	O.11 (единица: Глави)	25 480,00	25 730,00	25 980,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	877 276,40	886 655,80	895 790,40			2 659 722,60

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.8-3 - без модулация	Планирана единична сума				43,10	43,10	
	Минимална сума за планираната единична сума				34,48	34,48	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				51,72	51,72	
	O.11 (единица: Глави)				219 453,00	219 453,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				9 458 424,30	9 458 424,30	18 916 848,60
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	201 530,00	203 540,00	205 550,00	219 453,00	219 453,00	**Сума:** 1 049 526,00 **Макс.:** 219 453,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	8 454 538,00	8 544 932,50	8 635 257,40	9 458 424,30	9 458 424,30	44 551 576,50
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

I.Б.9 - Обвързано с производството подпомагане за овце и кози в планински райони

Код на интервенцията (държава членка)	I.Б.9
Име на интервенцията	Обвързано с производството подпомагане за овце и кози в планински райони
Вид интервенция	CIS(32) - Обвързано с производството подпомагане на доходите
Общ показател за крайния продукт	O.11. Брой на животните, за които се използва обвързано с производството подпомагане на доходите

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище с регионални елементи**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Подпомагане за стопанства в планински райони.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.3	Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и	висок приоритет	Да
П.2.1.	Повишаване на конкурентоспособността на стопанствата в секторите производство на зеленчуци, плодо	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.6 Процент на допълнителните преки плащания на хектар за отговарящи на условията за подпомагане стопанства с размер под средния за стопанствата (в сравнение със средната стойност)
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)
R.8 Дял на стопанствата, ползващи се от обвързано с производството подпомагане на доходите с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта или качеството

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Отглеждането на дребни преживни животни в планински райони е благоприятно за развитието на точно този отрасъл в земеделието. Овцете и особено козите са лесно подвижни и предпочитат

даденостите на планинския ландшафт. Спецификите на планинските райони обаче затрудняват самите земеделски стопани при осигуряването на фураж и при движението на стоки и услуги, необходими за отглеждането на добитъка. Затова прилагането на тази интервенция е насочено както към стимулиране развитието на дейността в планинските райони, така и към стабилизиране на доходите на стопаните. Подпомагането за овце и кози в планински райони повишава конкурентоспособността на земеделците, с което допринася за продоволствената сигурност на населението.

Основно изискване по интервенцията е земеделският стопанин да отглежда си от 10 до 49 женски животни (овце-майки и/или кози-майки) в планински райони.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

• Земеделски стопани, които отглеждат в стопанството си от 10 до 49 женски животни (овце-майки и/или кози-майки) в планински райони;

• Заявените за подпомагане животни трябва да са идентифицирани и регистрирани в системата за идентификация и регистрация на животните на БАБХ.

• Заявените за подпомагане животни по интервенцията трябва да са: на възраст от 12 месеца до 84 месеца за овце и до 108 месеца за кози;

• Земеделските стопани трябва да продължат да отглеждат заявените овце-майки и/или кози-майки най-малко 80 дни от деня, следващ последния ден за подаване на заявленията за подпомагане.

Земеделските стопани могат да заменят заявените животни с други, отговарящи на изискванията за подпомагане към последния ден за подаване на заявления за подпомагане, при условие че извършат замяната в срок до 20 дни от края на събитието, което я е наложило и надлежно са уведомили Разплащателна агенция в срок от 7 работни дни следващи деня на фактическата замяна

• Не се допуска едно животно да бъде заявявано по повече от една интервенция за обвързано с производството подпомагане.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Обхват и суми на подпомагането

Описание

Финансовата помощ се предоставя на земеделските стопани на глава допустимо за подпомагане животно.

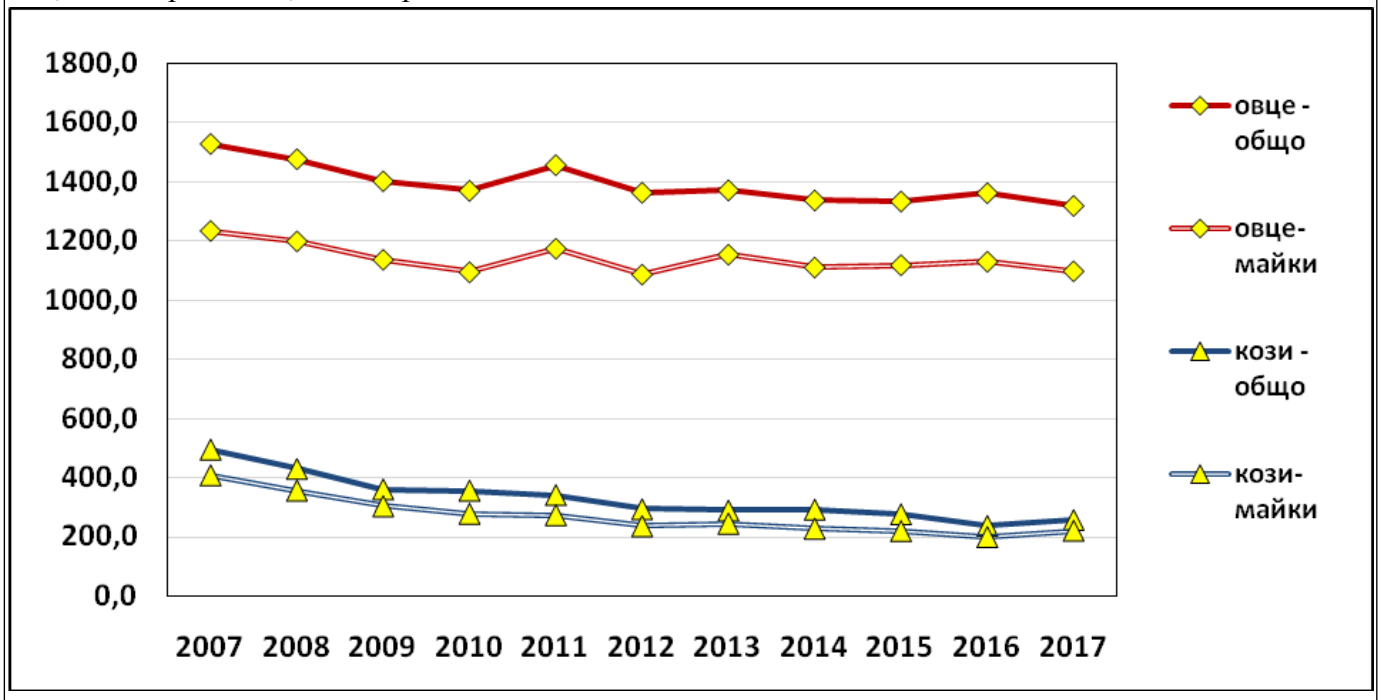
При определяне на нивата на подкрепа по интервенциите изцяло сме се водили от данните за рентабилност на отделните подсектори, индивидуалните трудности, които изпитват, технологичните карти за отглеждане за всяка култура и вид животно, с постоянно повишаващите се разходи, именно затова дребните преживни животни са групирани в няколко интервенции, според необходимостта от определена степен на подкрепа. Размерът на подпомагане е определен с оглед постигането на задоволителна добавка към по-високите нужди от подкрепа на доходите на земеделските стопани в секторите с ниска рентабилност, стимулиращ ги да продължат земеделското производство. При дефинирането на нивото на подпомагането сме се съобразили и с това да има известна предвидимост чрез осигуряване на последователност и приемственост в подкрепата за земеделските стопани, за да бъдат удовлетворени очакванията на бенефициерите, които са били обект на подкрепа до момента.

Не се предвижда се модулация, поради това че интервенцията е насочена към малки стопанства в планински райони, стопанисващи от 10 до 49 овце и/или кози.

8 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Обосновка на трудностите, през които преминават целевите сектори/производства или видовете селскостопански практики, развивани в тях.

Овцевъдството и козевъдството са традиционни производства в селските райони на страната и са свързани с опита и традициите на населението в тях. Динамиката в изменението на броя на овцете и козите в България и през последните години продължава да следва посоката на непрекъснато намаляване. За последните 10 години в страната, най-голямо намаление в броя на овцете и овцете майки е отчетено през 2017 г. (1 316,8 хил. бр. овце, в т. ч. 1 096,4 хил. овце-майки), а при козите през 2016 г. (237,5 хил. бр. кози и 199,4 хил. кози-майки. От 2007 г. до 2017 г. броят на козите в България драстично намалява – от 444,5 хил. бр. до 257,0 хил. бр., а на козите-майки, съответно от 406,1 хил. бр. до 220,9 хил. бр.

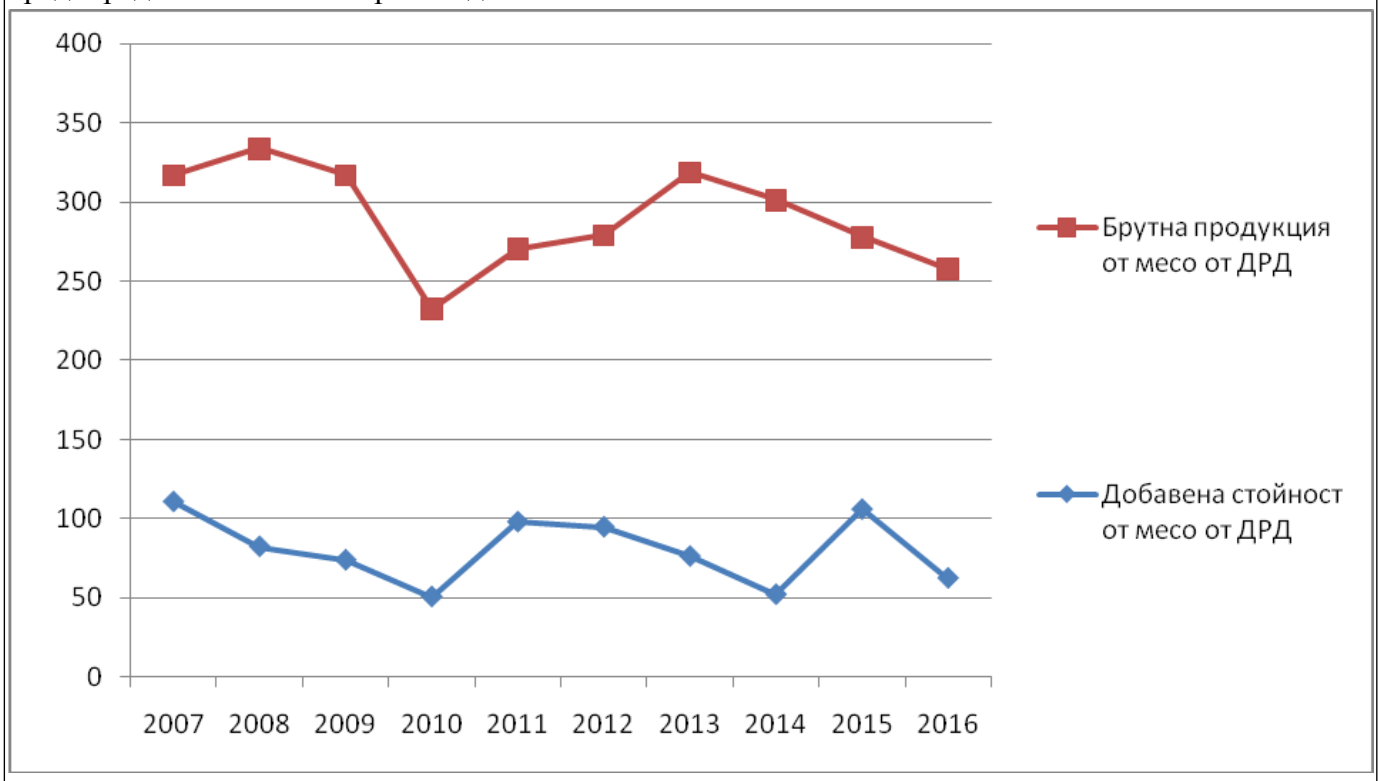

В началото на периода изкупеното овче мляко съставлява около 41% от общото производство, докато при козето мляко, този процент е 8%. В края на периода, това съотношение при овчето мляко е 30%, докато при козето мляко делът е 23%. Забелязва се значително повишение в изкупеното козе мляко, което се дължи не на обемите на това мляко в мандрите, а на намалението на общото производство на козе мляко с 47%. Това което прави впечатление е, че производството специално на овче мляко, намалява по-бързо отколкото броят на млечните овце, което означава че средният млеконадой намалява през разглеждания период. Обяснение за това трябва да се търси в относително неатратрактивните изкупни цени на това мляко, които през последните 2-3 години намаляват и вече са около 1,15 лв/л.

Овцевъдството в България се доминира от млечна специализация, което го различава от основната част на световното овцевъдство, което е доминирано от това за месо и вълна. Месото от ДРД е с най-малък принос в общото количество на произведеното месо в страната. Физическият обем на продукцията през последните години възлиза на 9,5-10 хил. тона, а заедно с козите и овцете е около 13 хил. т, което е около 7% от цялото производство на месо. Използване само на месото от агнета и на възрастни животни като приход от овцевъдството не може да даде достатъчен доход и възвращаемост, при срива в търсенето и в цената на вълната, което прави развитието на месното направление икономически неустойчиво. В сравнение с млечното овцевъдство, приходите в месното направление са много по-малки, липсва търсене на другия продукт от овцете – вълната, и няма система за премиране на тежките агнета и овце от месодайните породи.

Като брой стопанства, те представляват около 13,5% от всички стопанства в страната, но в тях се намира едва 4,1% от производствената икономическа стойност в отрасъла. Това означава, че тези стопанства са доста под средните равнища на производствен обем в селското стопанство и оттам имат недостатъчна възвращаемост и доходност. Около 82% от стопанствата са с икономически размер под 8 хил.евро, а тези над 50 хил.евро – 1,3%. В стопанствата под 8 хил.евро се концентрира около 25% от продукцията от овцевъдство (включително и на месо от ДРД), докато в

най-големите - около 19%. В средния клас стопанства (50-200 млечни овце) се концентрира основата на българското овцевъдство. Брутната продукция от месо от ДРД намалява между 2007-2016 г., с около 19%, а добавената стойност се съкращава с около 44%. Причините за това са в нарасналите разходи, които изпреварват ръста в доходите, както и в запазване сравнително висок дела на полупазарните и малки стопанства. Отличителното при малките стопанства е, че те успяват да постигнат добра ефективност на единица животно, снижавайки максимално нивото на производствени разходи и постигайки едни от най-високите равнища на съотношение между общи приходи към производствени разходи на единица животно. Проблемът при тях е, че високата ефективност на животинска единица не важи на ниво стопанство, където заради постоянните разходи и остойностяване на вложения труд, ефективността пада драстично. Същевременно месото от ДРД дава около 3,6% от брутната селскостопанска продукция през 2016 г, докато добавената стойност е 2%. Това показва подобно и при другите тревопасни направления на животновъдството за намалената ефективност и възвращаемост на производството на месо от ДРД, а всичко това предопределя свиване на производството.

Производството на месо от ДРД е застрашено от недостига на работна сила, тъй като отглеждането на животните е свързано с нуждата от работна ръка за доминиращия пасищен начин на гледане на стадата. Ниската ефективност и рентабилност обаче не са предпоставка да се заделят повече средства за увеличаване на възнагражденията, което частично може да реши този недостиг, поради което бъдещето на сектора е несигурен и то в случай, че публичното подпомагане намалее.

Допълнителна информация е достъпна в приложение към Стратегическия план на България - Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

Каква е целта на интервенцията по отношение на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях?

☑ за подобряване на конкурентоспособността

☑ за подобряване на качеството

☑ за подобряване на устойчивостта

Как интервенцията ще допринесе за справяне с установените трудности във връзка с тази цел (напр. обяснение относно насочеността на интервенцията)?

Затова прилагането на тази интервенция е насочено както към стимулиране развитието на

дейността в планинските райони, така и към стабилизиране на доходите на стопаните.

Кои са засегнатите сектори?

Мляко и млечни продукти

Овче и козе месо

Обосновка на значението на целевите сектори/производства или на видовете селскостопански практики, развивани в тях

Подпомагането за овце и кози в планински райони повишава конкурентоспособността на земеделците, с което допринася за продоволствената сигурност на населението.

Обяснете как интервенцията е в съответствие с Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО).

Съгласно доклади, представящи данни, които определят значимите проблеми при управлението на водите, отговори и предложения и мерки как да се достигнат екологичните цели за постигане и поддържане на добро състояние на водите, като част от междинен преглед на проблемите при управлението на водите, етап от актуализацията на Плановете за управление на речните басейни – 2022-2027 г., тенденциите и в четирите района, обект на изследване, са положителни за периода 2016-2020, от което следва да се направи индиректна връзка, че схемите за обвързана подкрепа, голяма част от които се прилагат от 2015 г. не са допринесли за влошаване на състоянието на речните басейни, дори напротив – въпреки тяхното прилагане се отчитат позитивни промени и в посока намаление на замърсяването, и в нивата на експлоатационен индекс. Докладите са разделени по райони – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски, публикувани са на електронната страница на Министерство на околната среда и водите, в период на обществено съгласуване са били от 15.10 2021 г. до 18.04.2022 г. Резюметата на 4-те доклада са достъпни както на български, така и на английски език на следния електронен адрес: https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-purb/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejni-2022-2027-g/

Издаването на разрешителни за водовземане и за ползване на воден обект в България е процедура, уредена в Закона за водите, в който са транспонирани и разпоредбите на Рамковата директива за водите. Разрешителни се издават от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице. Всяко разрешителното се издава въз основа на официални и актуални данни от метеорологични, хидроложки, хидрогеоложки, хидрохимични и други инженерни проучвания. При издаване на разрешително компетентните органи отчитат наличните водни ресурси; потребностите на кандидата за водоползвател, съответно ползвател на воден обект; състоянието на водното тяло, целите за опазване на околната среда, определени за съответното водно тяло, и мерките за постигане на тези цели, определени в плановете за управление на речните басейни. Целите за опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите се определят при повърхностните води за: предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите; опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, заустявания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества. При подземните води целите са за недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела; опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние; идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Разрешителните подлежат на преразглеждане по отношение на съответствието с целите за опазване на околната сред, когато данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или

силно модифицирано водно тяло, както и когато са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло.

Разрешителните се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите. Когато упражняването на правата по разрешително представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията - неговото прекратяване. Изменението или прекратяването на разрешителното се включва в програмите от мерки в съответния план за управление на речните басейни.

Начинът на използването на водите на комплексните и значимите язовири в страната се определя в годишен и месечни режимни графици, които се утвърждават от министъра на околната среда и водите и са неразделна част от разрешителното за водовземане. С годишния график се определя стратегията за използване на водите на язовирите през съответната година. Месечният график се изготвя, като се вземат предвид актуалната информация за състоянието на язовира през предходния месец, определената с годишния график стратегия, прогнозата за очаквания приток, хидрометеорологичната обстановка и преценката на исканията в месечната заявка от титулярите на разрешителни за водовземане.

Производството на плодове и зеленчуци в страната, както и животновъдството се осъществяват при спазване на всички разпоредби, произтичащи от европейското и национално законодателство в областта. Отчитайки това, заедно с положителните промени и тенденции, част от докладите, към които реферираме, не на последно място прилагайки и системата от предварителните условия, съгласно която бенефициентите на директни плащания подлежат на санкции, ако не отговарят на ЗИУ и стандартите за ДЗЕС, смятаме, че сме предприели необходимото интервенциите за обвързано с производството подпомагане да не оказват и те видимо от докладите не оказват негативно влияние върху състоянието на речните басейни в страната. Спазването на националното и европейско законодателство при производството на плодове, зеленчуци и животинска продукция, стриктната процедура за издаване на разрешителни за водоползване, проследяването на състоянието на водите в страната, както и резултатите от докладите за управлението на речните басейни в страната, потвърждават, че интервенциите за обвързано с производството подпомагане, бидейки в голямата си част сходни с прилаганите до момента, няма да са в разрез с постигането на добро управление на водите и в бъдещия период и страната ни е взела всички необходими мерки за това.

Интервенцията финансирана ли е частично или изцяло от допълнителното плащане за протеинови култури (максимум 2 %) в съответствие с член 96, параграф 3 от РСП?

☐ Да ☑ Не

Ако интервенцията е насочена към смесица от бобови култури и треви: моля, посочете минималния процент бобови растения в смесицата.

Неприложимо

Обвързаното с производството подпомагане на доходите, предоставяно на копринените буби, е подпомагане, основано на животни, като за използването на „животно“ като основна единица на подпомагането се изисква предварително изясняване на следното:

моля, пояснете коефициента на преобразуване между тази единица и „животно“ (т.е. колко от тази единица съответства на „1 животно“?), например за целите на показателите.

Неприложимо

Възможно е в коментар да се дадат допълнителни пояснения (например теглото на яйцата в една опаковка)

9 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на член 6.5 или приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство (синя кутия)

Неприложимо.

11 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Б.9-1 - Без модулация	Хомогенен	BG;	R.4; R.6; R.7; R.8

Разяснение и обосновка (включително гъвкавост)

I.Б.9-1 - Без модулация

Предоставя се подпомагане за стопанствата в планинските райони.

12 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
	Календарна година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.9-1 - Без модулация	Планирана единична сума	21,29	21,84	22,30	22,30	22,30	
	Минимална сума за планираната единична сума	17,03	17,47	17,84	17,84	17,84	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	25,55	26,21	26,76	26,76	26,76	
	O.11 (единица: Глави)	53 145,00	52 360,00	51 824,00	34 461,00	34 461,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	1 131 457,05	1 143 542,40	1 155 675,20	768 480,30	768 480,30	4 967 635,25
ОБЩО	O.11 (единица: Глави)	53 145,00	52 360,00	51 824,00	34 461,00	34 461,00	**Сума:** 226 251,00 **Макс.:** 53 145,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	1 131 462,00	1 143 542,40	1 155 675,20	768 501,24	768 501,24	4 967 682,08
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

5.2 Секторни интервенции

Плодове и зеленчуци

Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Г.1 - Планираната единична сума е за оперативна програма	Среден		R.1; R.10; R.11; R.16; R.28; R.5

Описание

I.Г.1 - Планираната единична сума е за оперативна програма

Планирането на индикативните финансови средства се основава на броя организации на производители в сектора на плодовете и зеленчуците, които са изпълнявали оперативни програми през настоящия програмен период. При планиране на единичната сума е взето предвид средногодишния бюджет на изпълняваните в предходния период оперативни програми и средногодишната стойност на реализираната от организациите продукция. Възможни са отклонения поради непредвидени ситуации, засягащи пазара.

Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Г.1 - Планираната единична сума е за оперативна програма	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)		94 334,80	94 334,80	94 334,80	94 334,80	
	O.35 (единица: Оперативни програми)		3,00	4,00	4,00	4,00	
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		283 004,40	377 339,20	377 339,20	377 339,20	1 415 022,00

INVRE(47(1)(a)) - - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия

I.Г.1.1 - Инвестиции в материални и нематериални активи

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.1
Име на интервенцията	Инвестиции в материални и нематериални активи
Вид интервенция	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
PROD(46(a)) планиране и организация на производството, адаптиране на производството към търсенето, по-специално по отношение на качеството и количеството, оптимизиране на производствените разходи и на възвръщаемостта на инвестициите, стабилизиране на цените на производителите
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.
REDE(46(d)) научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители, устойчивост на болести по животните и устойчивост към на изменението на климата и смекчаване на това изменение, иновативни практики и производствени техники, насърчаващи икономическата конкурентоспособност и укрепващи развитието на пазара

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори
R.16 Дял на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП с цел да се допринесе за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, както и за производство на възобновяема енергия или биоматериали

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители и/асоциации на организации на производители ОП/АОП ще стимулира сдружаване на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и ще повиши нивото на организираност в сектора, в резултат на което ще се създадат редица положителни тенденции в множество елементи на производството и пазара като:

•нарастване на дела на предлагане на местна продукция плодове и зеленчуци;

•посрещане на изискванията на клиентите за договориране на търсените количество и качество;

•повишаване доходите и възвращаемостта на производителите;

•намаляване на разходите за производство чрез предоставяне на общи/централизирани (за ОП/АОП) услуги и съоръжения и постигане на по-висока рентабилност на пазара на плодове и зеленчуци;

•минимизиране на разходите на членовете на ОП/АОП – закупуване на по-ниски цени на препарати за растителна защита, обмен на специалисти и работна ръка, организация на обучения и споделяне на опит.

•подобряване използването на природни ресурси;

•въвеждане на иновации, нови технологии и др.

В средносрочен план следва да бъде постигнато развитие на структурите за предлагане на продукцията на пазара, което директно ще допринесе за подобряване на конкурентоспособността на производителите на плодове и зеленчуци и ще повиши привлекателността на членството в организации и асоциации на организации на производители.

Подобряването на пазарната ориентация и повишаването на конкурентоспособността са отразени в планирането на интервенцията чрез инвестиции, които подобряват производството на стопанствата по устойчив начин, по-специално чрез материални и нематериални активи, които допринасят за модернизацията и ефективността на земеделските стопанства. Тя включва също така инвестиции за адаптиране на продуктите към търсенето на потребителите и концентрирането им за тяхното предлагане на пазара, като по този начин продуктите се произвеждат и опаковат в съответствие с ориентацията на пазара, а стопанствата разполагат с инструменти за повишаване на тяхната конкурентоспособност. Важен елемент за постигането на тези цели е ролята на научните изследвания за по-устойчиви методи на производство, предлагане на пазара и дистрибуция, както се изисква от потребителите.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години.

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на целите, посочени в член 46 букви б), д)и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

•концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг;

•насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики;

• допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

г) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия;

д) най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС)2021/2115;

е) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най - късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Инвестиции могат да се правят в помещенията или стопанствата на организацията на производители/ асоциацията на организации на производители или, когато е целесъобразно, в помещенията или стопанствата на членовете производители или на дъщерните му дружества.

Материални и нематериални активи, финансирани по оперативната програма, следва да:

а) се използват от бенефициера в съответствие с естеството, целите и предназначението, описани в интервенцията и в одобрената оперативна програма;

б) да останат собственост и владение на бенефициера до края на периода на данъчната амортизация или за период от най-малко пет години, който се определя от държавите членки, като се отчита естеството на активите.

Всеки от тези периоди се изчислява от датата на придобиване на актива или от датата, на която активът е предоставен на разположение на бенефициера.

В съответствие с член 11, параграф 1, буква бот Делегиран регламент(ЕС) 2022/126 на Комисията като алтернатива на периода на амортизация България може да приложи друг период на собственост на придобитите физически активи в следствие на реализираните инвестиции, по-кратък от пет години. Съгласно Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията и Закона за малки и средни предприятия признатите организации на производители на плодове и зеленчуци в България попадат в категорията малки и микропредприятия. Поради това и с оглед ниската степен на организираност и малкия брой организации на производители на плодове и зеленчуци с малък брой активни членове в страната, минималният период на собственост на активите, за които се предоставя финансова помощ, следва да е по-дългият от двата периода: или до три години от датата на придобиване на актива или до получаване на окончателното плащане за последната година на оперативната програма. Предвиденият период на собственост на придобитите физически активи, различен от периода на данъчна амортизация, е достатъчен за поддържането на активите в

съответствие с условията на субсидиране, както и за дългосрочно постигане на целите на оперативните програми и след тяхното приключване. По този начин ще бъдат реализирани по-ефективни инвестиции, насочени към трайно повишаване на конкурентоспособността и подобряване на достъпа до пазара на земеделските производители – членове и на организациите на производители на плодове и зеленчуци в България.

Организациите на производители/асоциациите на производители (ОП/АОП) връщат на компетентния орган финансовата помощ за инвестиции, финансирани по оперативната програма, ако преди минималния период на собственост:

а) организацията на производители/асоциацията на производители е прекратила дейността си;

б) собствеността на активите е прехвърлена към друг субект, различен от ОП/ АОП или, на лица, които не са членове ОП/ АОП;

в) инвестицията претърпява промяна на собствеността, която не позволява тя да бъде на разположение на ОП или на АОП, или инвестицията претърпява съществена промяна, която засяга естеството, целите или условията на интервенцията и противоречи на първоначалните ѝ цели;

г) ОП/АОП е преместила своята производствена дейност извън географския район на площите, обработвани от ОП или АОП или от техните членове, засегнати от инвестицията.

Възстановяването на инвестиции няма да се прилага, в случай че ОП/АОП претърпи прекратяване на производствената дейност поради несъстоятелност, която не е свързана с измама.

Финансовата помощ се възстановява пропорционално на продължителността на неспазването на горепосочените изисквания от буква а) – г), ведно със законната лихва върху нея.

Ако член производител, в чието стопанство са реализирани инвестиции в рамките на оперативната програма, напусне тази организация на производители, той възстановява в оперативния фонд на организацията стойността на тези инвестиции или остатъчната стойност на тези инвестиции.

В случай на замяна на инвестиции, за които е получено финансово подпомагане, остатъчната стойност на заменените инвестиции се възстановява в оперативния фонд на организацията или се приспада от разходите за замяната.

В националното законодателство ще бъдат предвидени всички случаи на възстановяване на финансовата помощ, както и случаите, в които такова възстановяване не е задължително.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Организациите на производители/асоциациите на производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която се изпълняват, както и да поискат частични междинни плащания на помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на изпълнението на оперативната програма през текущата година.

Условията за кандидатстване за частични междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организации на производители важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенцията „Инвестиции в материални и нематериални активи“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази организация/асоциация. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членове на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на разходите за инвестиции в материални и нематериални активи ще се извършва оценка дали планираните инвестиции допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от организацията/асоциацията на организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи или до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че количеството, което надвишава горепосочения процент, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и нейните членове производители, която е била пусната на пазара от тази организация/асоциация, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП.

По искане на организация на производители или асоциация на организации на производители ограничението на финансовата помощ до 50% от реално извършените разходи се увеличава на 60% за определена оперативна програма или част от оперативна програма, ако е изпълнено поне едно от условията на чл. 52, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза, могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ, съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115, е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за

разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия, включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целяща избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните инвестиции, като подробното съдържание на инвестициите и техните изисквания ще бъдат определени в националното законодателство:

1. Инвестиции в материални и нематериални активи за планиране и организация на производството, адаптиране на производството към търсенето, по-специално по отношение на качеството и количеството, оптимизиране на производствените разходи и на възвръщаемостта на инвестициите, стабилизиране на цените на производителите - разходи за:

а) Закупуване, ново строителство, основен ремонт или реконструкция на сгради и друга недвижима собственост, използвана за съхранение, подготовка за предлагане на пазара и/или за преработка на произведената от членовете на организацията на производители продукция и/или за контрол на нейното качество, включително хладилни съоръжения, щандове лаборатории и преработвателни цехове;

б) Закупуване, ново строителство, основен ремонт или реконструкция на сгради и друга недвижима собственост, използвана за производство, включително такава, използвана за опазване на компонентите на околната среда, за съхранение на машини, техника и материали и за ремонтни работилници;

в) Изграждане на система за капково напояване, оборудване за наторяване, за подготовка на почвата, за прибиране на реколтата, за засаждане на култури, за почистване на почвата;

г) Закупуване, включително чрез финансов лизинг, и/или инсталиране на машини, съоръжения и оборудване, необходими за подобряване на производствения процес, като специализирани машини за производство/прибиране/опаковане и др. дейности с цел повишаване на ефективността на труда (например - платформи за засаждане и събиране на реколтата, оборудване за претегляне и опаковане);

д) Изграждане, реконструкция и оборудване на оранжерии, парници и тунели - полиетиленови оранжерии; поликарбонатни оранжерии вкл. варианти с покритие от фибростъкло и акрил (плексиглас); Стъклени оранжерии;

е) Създаване и/или презасаждане на конвенционални и биологични трайни насаждения;

ж) Закупуване или адаптиране на хардуер и софтуер, закупуване и пускане в експлоатация на модерни информационни системи за прилагане на торове, включително на софтуер за хранене на растенията и дозиране на хранителните вещества;

з) Закупуване на земя, необходима за изпълнение на инвестициите във връзка с изграждане и/или модернизиране на сгради, помещения и други недвижими материални активи, предназначени за производствените дейности и/или за реализация, и/или за преработка на продукцията, и/или за създаване, и/или презасаждане на трайни насаждения – до 10% от всички допустими разходи за съответната инвестиция;

и) Инвестиции за защита на качеството по време на производството - изграждане на съоръжения и защитна система за предпазване от щети, нанасяни от насекоми, диви животни и птици;

й) Инвестиции в иновативни системи и оборудване /включващи софтуер и хардуер/ за събиране, обработка и анализ на данни и информация от различните фази по отглеждане, производство, съхранение и продажба на плодове и зеленчуци - системи и оборудване за събиране, обработка и анализ на данни за поливни норми, торови норми, състояние на почвата и културите, добиви, продуктивност и други пряко свързани с произвеждания селскостопански продукт – система за идентификация на растенията, навигационни системи, GPS устройства, контролери, датчици и уреди за контрол, дронове, метеорологични станции и датчици и др. със сходно предназначение;

к) Инвестиции в цифрови устройства и оборудване за внедряване в различни видове земеделска техника, които подобряват процеса по отглеждане на плодове и зеленчуци и намаляват обема на

използваните торове, препарати и други ресурси използвани в производството - GPS устройства, автоматични управления, контролери, датчици и уреди за контрол на пръскането, торенето, обработките, торове и продукти за растителна защита (ПРЗ) в почвите, за контрол и управление на обработките на почвата и др. със сходно предназначение.

2. Инвестиции в материални и нематериални активи за концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг - разходи за:

а) Инвестиции за въвеждане на системи за контрол на качеството на непреработената и преработената продукция;

б) Компютърни и телематични инвестиции, разработване или адаптиране на софтуер;

в) Закупуване, включително чрез финансов лизинг, и/или инсталиране на машини, съоръжения и оборудване, необходими за контрол на качеството, съхранение, подготовка за предлагане на пазара и преработка на земеделската продукция, произведена от членовете на организацията на производители, включително техника за складиране и транспортиране;

г) Закупуване, включително чрез финансов лизинг, и/или инсталиране на машини, съоръжения и оборудване на машини за обработка, етикетиране и опаковане - машини за почистване, белене и нарязване, машини за селекция и сортиране, машини за опаковане, машини за преобразуване или възстановяване на странични продукти от преработката, опаковъчни машини, етикетиращи машини.

д) Инвестиции за изграждане и подобряване на площадки и рампи, свързани с експедиране на продукцията;

е) Закупуване, включително чрез финансов лизинг, на неземеделски транспортни средства за вътрешен транспорт на територията на организацията на производители;

ж) Оборудване на транспортни средства за превоз на продукцията с апаратура за регулиране на температурата или на атмосферата в тях;

з) Инвестиции в бокс палети за съхранение и транспортни бокс палети, които се използват повече от една година;

и) Изграждане на логистични и маркетингови центрове;

й) Закупуване или изграждане на магазини за търговия на дребно, както и необходими съоръжения и оборудване за магазин за търговия на дребно или съоръжения и разходи;

к) Инвестиции в собствени лабораторни съоръжения и оборудване.

3. Инвестиции в материални и нематериални активи за допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него - разходи за:

а) Закупуване и монтаж на материали и/или оборудване за оптимизиране на съществуващи съоръжения с цел да се постигне по-ниска консумация на енергия и намаляване на емисиите на парникови газове:

- разходи за подобряване на изолацията на сгради и помещения;
- изолация на топлопроводи и резервоари;
- подмяна на отоплителните съоръжения;
- закупуване и монтиране на енергоспестяващи екрани в оранжерийните блокове;
- внедряване на автоматизирани системи за контрол на микроклиматичните фактори;
- реконструкция на вентилационната система в оранжерийните блокове;
- закупуване и внедряване на термопомпени системи;
- подмяна на отоплителните тръби в оранжерийните блокове;
- преобразуване на съществуващи отоплителни инсталации да функционират на възобновяеми източници на енергия - използване на слънчеви панели, геотермална енергия.

б) Изграждане и внедряване на системи за съхранение на енергия и буферни системи, системи за оползотворяване на остатъчната топлина, контейнери за насипни товари, преобразуване на хладилни клетки в по-ефективни и екологосъобразни системи, променливо фолио, преработвателни инсталации за отпадъци с оползотворяване на енергия;

в) Закупуване на оборудване и съоръжения против замръзване и градушка, изграждане на ветрозащитни пояси и стени, вятърни турбини.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

Разходите за инвестиции в материални и нематериални активи, реализирани във връзка с изпълнението на целите, по член 46, букви г), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115, може да бъдат отчетени като допринасящи за постигането на целите от 15 % и 2% от разходите, посочени в член 50, параграф 7, буква а) и в) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Без да се засягат разпоредбите, приети в съответствие с член 11, параграфи 4—8 от Делегиран регламент 2022/126, инвестициите в напояване, насочени към агроекологичните цели и целите в областта на климата, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент 2021/2115, следва да осигуряват специфични проценти на икономии на вода:

- най-малко 15% потенциална икономия на вода и действително намаляване на потреблението на вода с не по-малко от 50% от потенциалната икономия на вода в рамките на система за съответното земеделско стопанство, или
- най-малко 7% потенциална икономия на вода и действително намаляване на потреблението на вода с не по-малко от 50% от потенциалната икономия на вода, когато чрез инвестициите се постига и друга агроекологична цел и цел в областта на климата, различна от посочената в чл. 12, буква "г" от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126, или
- най-малко 5% потенциална икономия на вода и действително намаляване на потреблението на вода с не по-малко от 50% от потенциалната икономия на вода в случай на инвестиции в система за капково напояване или друга подобна система.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Видовете интервенции в рамките на оперативните програми в сектор „Плодове и зеленчуци“ отговарят на критериите на параграф 11 „Помощ за структурна корекция, предоставена чрез инвестиционна помощ“ от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент(ЕС) 2021/2115.

Правилата за отпускане на плащанията са съобразени с основните параметри, заложени в Стратегическия план. При тази интервенция могат да се реализират само видовете операции, които ще допринесат за подобряване на конкурентоспособността на организациите или асоциациите на организации на производители и пазарната им ориентация;

Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция;

Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията и са обвързани с периода на изпълнени на оперативната програма;

Плащанията не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на плодове и зеленчуци.

I.Г.1.2 - Интервенции, свързани с целите в областта на агроекологията и климата

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.2
Име на интервенцията	Интервенции, свързани с целите в областта на агроекологията и климата
Вид интервенция	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори
R.16 Дял на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП с цел да се допринесе за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, както и за производство на възобновяема енергия или биоматериали

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители и асоциации на организации на производители ОП/АОП ще стимулира сдружаване на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и ще повиши нивото на организираност в сектора.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и в националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма следва да е насочена към изпълнението на най-малко две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115, както и поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на горепосочените две екологични цели.

Изпълнението на горепосочените условия обуславя необходимостта от включване в оперативната програма на интервенции, свързани с целите в областта на агроекологията и климата. При одобрението на интервенциите, ще се извършва оценка дали планираните действия допринасят за постигането на една от следните цели:

а) да се намали текущото използване на производствени суровини, емисиите на замърсители или отпадъци от процеса на производство;

б) енергията от изкопаеми източници да се замени с енергия от възобновяеми източници;

в) да бъдат ограничени рисковете за околната среда, свързани с използването на определени производствени суровини или с производството на някои остатъчни вещества, включително продукти за растителна защита, торове, оборски тор или други животински екскременти;

г) да бъде намалено потреблението на вода;

д) да се установи връзка с непроизводствените инвестиции, необходими за постигане на целите в областта на агроекологията и климата, и по-специално когато тези цели са свързани с опазването на местообитанията и биологичното разнообразие;

е) да се постигне действително и измеримо намаляване на емисиите на парникови газове или устойчиво улавяне на въглерод;

ж) да се повиши издръжливостта на производството спрямо рисковете, свързани с изменението на климата (например ерозията на почвата);

з) да се постигне опазване, устойчиво използване и развитие на генетичните ресурси; или

и) да се постигне опазване или подобряване на околната среда.

При подаване на заявлението за одобрение/изменение на оперативната програма, организациите или асоциациите на организации следва да представят доказателства за очаквания положителен принос в една или повече от горепосочените цели в областта на околната среда.

Освен горепосочените изисквания, за да бъде одобрена оперативната програма следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години;

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на целите, посочени в член 46 букви б), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

•концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг;

•насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики;

• допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите, съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на

производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия;

г) най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

д) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Организациите на производители/асоциациите на организации могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат частични междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на изпълнението на оперативната програма през текущата година.

Условията за кандидатстване за частични междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организации на производители важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенции, свързани с целите в областта на агроекологията и климата, финансирани по оперативната програма, следва да са насочени само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази организация/асоциация. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членовете на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на действията по тази интервенция ще се извършва оценка дали планираните разходи допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от организацията/асоциацията на

организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени или в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза за интервенциите, свързани с целите в областта на агроекологията и климата, е ограничена до 60 % от реално извършените разходи в съответствие с чл. 52, параграф 3, буква ж) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Ако разходите по интервенциите, свързани с целите в областта на агроекологията и климата, покриват най-малко 20 % от разходите по оперативната програма този процент се увеличава на 80%, в съответствие с чл. 52, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че сумата, надвишаваща процентите, за които увеличението с този половин процентен пункт, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и нейните членове производители, която е била пусната на пазара от тази организация/асоциация, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115 е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации на производители могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия, включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целяща избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните инвестиции, като подробното съдържание на инвестициите и техните изисквания ще бъдат определени в националното законодателство:

1.Инвестиции за опазване на почвата, по-специално подобряването на съдържанието на въглерод в почвата и намаляване на замърсителите свързани с/със:

а) Закупуване, включително чрез финансов лизинг и/или наемане на специализирано оборудване, допринасящи за предотвратяване на почвената ерозия и подпомагащи опазването на почвите (създаване и поддръжка на „ветрови пояси“, мулчиране, терасиране и др.);

б) Използване на пара и въздух в отопляеми оранжерии и/или пропарване на почвата, като се излива вряща вода в почвата и се покрива с полиетиленово фолио или други задържащи топлината материали (рогозки, слама и др.);

в) Неприлагане на химични препарати за обеззаразяване на почвата в регистрирани парцели/площи, използване на зелено торене;

г) Закупуване на специализирана техника за торене с цел повишаване ефективността на процеса и намаляване на необходимите количества торове;

д) Изграждане/модернизиране/оборудване на съоръжения за съхраняване на минерални торове, необходими за производствената дейност на стопанството;

е) Инвестиции в сменяема прикачна техника, които се използват за селскостопанско производство с цел подобряване на почвеното здраве и допринасящи за задържането на въглерода в почвата;

ж) Изграждане на тераси, ниски стени, жив плет, мрежа против ерозия.

2.Инвестиции за подобряване на използването и доброто управление на водите, опазване на водните ресурси и дренаж свързани с/със:

а) Закупуване и монтаж на нови системи, които дават възможност за третиране на отпадни води и повторно използване на пречистената вода в подготовката на плодове и/или зеленчуци за пускане на пазара;

б) Инвестиции за рехабилитация и/или подобряване на съществуваща мрежа в стопанството, включително нови тръбопроводи, системи, инсталации за дъждуване, технически средства и съоръжения за съхраняване и/или опазване на водата (напр. разходи за закупуване на уплътнителна техника, по-мощни помпи, честотни преобразуватели, използвани за намаляване на потреблението вода);

в) Закупуване и инсталиране на система за събиране, пречистване и повторно използване на дренажните води в оранжерийното производство на зеленчуци, насочена към намаляване на консумацията на вода, както и на опасността от дифузното замърсяване на водите и почвите чрез изтичане на хранителни разтвори;

г) Изграждане/модернизиране/оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, отделяни при заготовка, съхранение и преработка на плодове и зеленчуци, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в производството;

д) Изграждане на система за събиране на дъждовна вода и отток, включително изграждане на резервоари за събиране на тези води, системи за микродъждуване - при подкоронно напояване и защита от слани на овощни градини, за напояване на зеленчукови култури в оранжерии и на открито;

е) Закупуване на оборудване за полагане на повърхностноактивни вещества за задържане на вода в почвата, допринасящи за намаляване на загубите на вода от изпаряване.

Инвестициите, свързани с използване на допълнително пречистени отпадъчни води като алтернативно водоснабдяване, се подпомагат, при условие че използването на такива води е в съответствие с Регламент (ЕС) 2020/741 на Европейския парламент и на Съвета.

3. Инвестиции за повишаване на икономиите на енергия, енергийната ефективност и използването на енергия от възобновяеми източници:

а) Инвестиции в инсталации за ВЕИ за производство на енергия за собствено потребление, включително такива, използващи биомаса;

б) Слънчева фотоволтаична инсталация за насърчаване на собственото потребление в складове или съоръжения за хранително-вкусовата промишленост;

в) Инвестиции в производствени съоръжения, транспорт и потребление на зелен водород

(произведен чрез електролиза на вода от електричество от възобновяеми източници, без производство на въглероден диоксид);

г) Инвестиции в енегроефективни машини и съоръжения за производство, подготовка за експедиция или пускане на пазара на плодове и зеленчуци - електрически инструменти, електрически трактори, машини и оборудване.

Инвестициите в системи за производство на енергия се подпомагат, при условие че количеството произведена енергия не надвишава годишното количество енергия, което може да бъде използвано на годишна основа за обичайните дейности на ОП/АОП и/или техните членове. Инвестициите са допустими за подпомагане, при условие че водят до повишаване на енергийната ефективност с минимум 10%.

4.Инвестиции, свързани с намаляване на емисиите и отпадъците, подобряване на използването на вторични продукти, включително повторната им употреба и оползотворяване, както и управление на отпадъците:

а) Закупуване и монтаж на оборудване и съоръжения, необходими за съхранение и преработка на растителни остатъци и други органични отпадъци от производството на плодове и зеленчуци, за производството на компост, който ще се използва за нуждите на членовете на организацията на производители или с търговска цел - площадки и/или съоръжения за оползотворяване и преработка на растителен и отпадък/биомаса, в т.ч. компостиране и пелетизиране;

б) Закупуване и монтаж на оборудване и съоръжения за предварително компостиране на органични торове с цел бързо увеличаване на хумусното състояние на почвата при намален риск от заразяване на почвата с патогени и внасяне на плевелни семена;

в) Закупуване и монтаж на оборудване и съоръжения за получаване на биогаз от остатъци, получени при производството, обработката и преработката на плодове и зеленчуци;

г) Закупуване на по-ефективни и подобрени филтри и/или подобно оборудване за намаляване на емисиите на прах и други прахови частици;

д) Закупуване на машини за отстраняване на тревата под трайните насаждения и за избягване на третиране с хербициди.

5. Инвестиции за подобряване на устойчивостта срещу вредители, както и намаляване на рисковете и въздействието, свързани с употребата на пестициди, включително прилагане на техники за интегрирано управление на вредителите:

а) Закупуване на сортове плодове и зеленчуци, използването на които цели намаляване употребата на продукти за растителна защита или дезинфектанти за почвата;

б) Закупуване на подходяща селскостопанска техники (например техника на предварително подготвените разсадни лехи, време и гъстота на сеитба, подсяване, оптимално разстояние между културите, консервационна оран, хигиенни мерки и подрязване на дървета);

в) Инвестиции, позволяващи използването на средства за биологичен контрол, алтернативни на използването на продукти за растителна защита:

- Закупуване на хартия, велпапета или слама за подготовка за зимуване;
- Закупуване на съоръжения за прилагане на механични методиза борба с плевелите - окопаване, култивиране, обработка с вар и др.;
- Закупуване на мрежи за опазванена културите от птици и слънчеви пригори;
- Закупуване на биоагенти за борба с болеститеи вредителите – например трихограма срещу оранжерийна белокрилка, златоочици срещу листни въшки и др.

г) Допълнителни разходи и пропуснати ползи, в резултатна намаляване на употребата на продукти за растителна защита, включително намаляване на употребата на фунгициди, спрейове за късна реколта и агенти за потапяне чрез използване на процеси за съхранение и зреещи регулатори.

6. Инвестиции за създаване и поддържане на местообитания, благоприятстващи биологичното разнообразие:

а) Закупуване/наемане и поставяне на пчелни кошери с пчели (Apis mellifera L.) и/или бомбуси (Bombus Terrestris L.) с цел да се гарантира биологичното опрашване на овощни и/или зеленчукови култури;

б) Закупуване на съоръжения за поддържане на необработваеми полеви полета и необработваеми площи за насърчаване на пчелите или бръмбарите;

в) Закупуване на съоръжения за преобразуване на обработваемите земи в постоянни пасища;

г) Закупуване на биоцидни фуражи за растителна покривка като алтернатива на химическите инструменти за дезинфекция на почвата;

д) Закупуване на трайни култури за образуване на живи плетове или диви вегетационни площи на парцела с цел насърчаване на биологичното разнообразие.

Инвестициите, свързани с изпълнение на действията, посочени в точки 1-6, са свързани с изпълнението на екологичните цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115, и при отчитане на изпълнението им, с изключение на инвестициите в материални и нематериални активи, се вземат предвид направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи.

Очакваната полза и допълнителното въздействие на интервенциите, свързани с цели в областта на агроекологията и климата, трябва да бъдат доказани предварително чрез спецификациите на проектите или други технически документи, които бенефициерите представят при подаване на заявлението за одобрение на оперативната програма или изменение на такава програма и в които са посочени възможните резултати от извършването на интервенциите.

Горепосочените инвестиции може да бъдат отчетени за целите на минимума от три действия, посочени в член 50, параграф 7, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Разходите при реализирането на горепосочените инвестиции, може да бъдат отчетени като 15 %, посочен в член 50, параграф 7, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Относно инвестициите, свързани с действията по точки 1-6, при подаване на заявление за одобрение/изменение на оперативната програма се представя предварителна оценка или други технически документи, доказващи положителния ефект и принос за една или повече цели в областта на околната среда.

За извършването на инвестициите, свързани с действията по точки 1-6, организацията на производители или асоциацията на организации на производители трябва да докаже, че има достъп до съответните знания и информация, необходими за изпълнението на такива интервенции, както и достъп до експертен опит с цел подпомагане на земеделските стопани, които се ангажират да променят производствените си системи или да премине необходимото агроекологично обучение.

Оперативната програма трябва да съдържа клауза, че в случай на изменение на съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, инвестициите, свързани с изпълнение на действията по тази интервенция, се преразглеждат.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

Без да се засягат разпоредбите, приети в съответствие с член 11, параграфи 4—8 от Делегиран регламент 2022/126, инвестициите в напояване, насочени към агроекологичните цели и целите в областта на климата, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент 2021/2115, следва да осигуряват специфични проценти на икономии на вода:

- най-малко 15% потенциална икономия на вода и действително намаляване на потреблението на вода с не по-малко от 50% от потенциалната икономия на вода в рамките на система за съответното земеделско стопанство, или;
- най-малко 7% потенциална икономия на вода и действително намаляване на потреблението на вода с не по-малко от 50% от потенциалната икономия на вода, когато чрез инвестициите се постига и друга агроекологична цел и цел в областта на климата, различна от посочената в чл. 12, буква "г" от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126, или
- най-малко 5% потенциална икономия на вода и действително намаляване на потреблението на вода с не по-малко от 50% от потенциалната икономия на вода в случай на инвестиции в система за капково напояване или друга подобна система.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент(ЕС) 2021/2115 и попада в обхвата на буква б) „сумата на плащанията трябва да се свежда до допълнителните разходи или загуби на доход“.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на плодове и зеленчуци.

Интервенцията не включва директни плащания към производители или преработватели, тъй като съответните разходи се предоставят на организациите/асоциациите на организации на производители за изпълнение на действия във връзка с екологосъобразни практики и методи, действия за контрол върху вредителите и болестите.

Плащанията, предвидени по интервенциите за насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики и методи не налагат ограничения, свързани с вида на произвежданите земеделски продукти и се свеждат до допълнителни разходи или пропуснати ползи в резултат на реализирането на интервенциите.

I.Г.1.3 - Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техники

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.3
Име на интервенцията	Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техники
Вид интервенция	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.
REDE(46(d)) научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители, устойчивост на болести по животните и устойчивост към на изменението на климата и смекчаване на това изменение, иновативни практики и производствени техники, насърчаващи икономическата конкурентоспособност и укрепващи развитието на пазара

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за

избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители и асоциации на организации на производители ОП/АОП ще стимулира сдружаване на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и ще повиши нивото на организираност в сектора.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма, следва да е насочена към изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115, както и най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители, и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение, иновативни практики и производствени техники, насърчаващи икономическата конкурентоспособност и укрепващи развитието на пазара.

Изпълнението на горепосочените условия обуславя необходимостта от включване в оперативната програма на интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност. При одобрението на интервенциите, ще се извършва оценка дали планираните действия са в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители, и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение. Подпомагането на научноизследователска и развойна дейност ще създаде възможност на ОП/АОП да намерят подходящи партньори при планирането и реализирането на иновации в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители, и смекчаване на изменението на климата и адаптиране.

За целите на прилагането на научноизследователска и развойна дейност, под определението „иновации“ се приема следното: Разработването и внедряването от организацията или асоциацията на нов или значително подобрен продукт в стопанствата на членовете, нов процес, нов маркетингов метод или нов организационен метод, което води до повишаване на икономическата или екологичната им ефективност. За иновация се приема и прилагането на традиционна практика в нови за членовете географски или екологични области.

Освен горепосочените изисквания, за да бъде одобрена оперативната програма, следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години;

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на целите, посочени в член 46 букви б), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

•концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг;

•насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики;

• допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС)

2021/2115;

г) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите, съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия.

д) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани в националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Организациите на производители/асоциациите на организации могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат частични междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на изпълнението на оперативната програма за текущата година.

Условията за кандидатстване за частични междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организациите на производители важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност, финансирани по оперативната програма, следва да са насочени само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази организация/асоциация. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членовете на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на действията по тази интервенция ще се извършва оценка дали планираните разходи допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя

под формата на възстановяване на действително направените от организацията/асоциацията на организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени или в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целият период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза за интервенциите, свързани с научноизследователска и развойна дейност, е ограничена до 60 % от реално извършените разходи в съответствие с чл. 52, параграф 3, буква ж) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Ако разходите по интервенциите, свързани с научноизследователска и развойна дейност, покриват най-малко 5 % от разходите по оперативната програма, този процент се увеличава на 80%, в съответствие с чл. 52, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че сумата, надвишаваща процентите, за които увеличението с този половин процентен пункт, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и нейните членове производители, която е била пусната на пазара от тази ОП/АОП, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ, съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115, е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целяща избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните разходи, като подробното им съдържание и изискванията към тях ще бъдат определени в националното законодателство.

1. Разходи за услуги – проучвания, анализи (включително свързани със софтуер), изследвания, проучвания за осъществимост, тестове, както и други дейности свързани с планирането на научноизследователската и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение. В случай че тези разходи се извършват от ОП/АОП, същите следва да бъдат в съответствие с чл. 23 на Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията.

2. Разходи по договори за сътрудничество и съвместна дейност за научноизследователската и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение, сключени от ОП/АОП с:

-научни институти или научни центрове, които извършват научни изследвания и научно обслужване;

-висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“, „Науки за земята“;

-други специализирани структури и/или изследователски центрове, извършващи експериментални научни изследвания;

По договорите за сътрудничество могат да бъдат реализирани разходи по дейности, като:

а) изготвяне на технически справки и обработкана данни като част от научноизследователска програма или експериментиране;

б) изпитване на проби и извършване на лабораторни анализи;

в) въвеждане на нови производствени процеси, които спестяват енергия и водни ресурси;

г) изследвания за генетично подобрение на отглежданите плодове и зеленчуци и изследвания за устойчивост на болести;

д) разработване на подобрени методи за съхранение и подготовка за продажба на плодове и зеленчуци;

е) извършване на експериментално производство на нови видове и сортове плодове и зеленчуци, по-специално устойчиви на изменението на климата;

ж) други научноизследователски и развойни дейности в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители, и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение, произтичащи от предмета на договора за сътрудничество.

3. Разходи за закупуване на консумативи необходими за изпълнение на предвидените дейности по договорите за сътрудничество, в случай че не попадат в Приложение II, част 1 на Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията, като тези разходи могат да бъдат извършвани и за сметка на ОП/АОП.

4.Разходи за командировки на ОП/АОП - пътни, дневни и нощувки, съгласно Наредбата за командировките в страната във връзка с изпълнение на научноизследователската и развойна дейност; броят и продължителността на командировките следва да е пряко свързан с предвидената дейност. Тези разходи не трябва да надвишават лимитите съгласно чл. 23 на Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, които се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 2 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент(ЕС) 2021/2115.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на плодове и зеленчуци.

Интервенциите не включват директни плащания към производители или преработватели, тъй като съответните разходи се предоставят на организациите/асоциациите на организации на производители за изпълнение на действия на научноизследователски действия във връзка с екологосъобразни практики и методи, действия за контрол върху вредителите и болестите.

Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция.

Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за научноизследователска и развойна дейност и са обвързани с периода на изпълнени на оперативната програма.

Плащанията не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

ADVI1(47(1)(b)) - - консултантски услуги и техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд

I.Г.1.4 - Интервенции, свързани с консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.4
Име на интервенцията	Интервенции, свързани с консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на
Вид интервенция	ADVI1(47(1)(b)) - консултантски услуги и техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
EMPL(46(k)) подобряване на условията на заетост и гарантиране на спазването на задълженията на работодателите, както и на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд в съответствие с директиви 89/391/ЕИО, 2009/104/ЕО и (ЕС) 2019/1152.
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.
REDE(46(d)) научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители, устойчивост на болести по животните и устойчивост към на изменението на климата и смекчаване на това изменение, иновативни практики и производствени техники, насърчаващи икономическата конкурентоспособност и укрепващи развитието на пазара

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността
XCO Междуведомствена цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.1 Брой лица, които се възползват от консултации, обучение, обмен на знания или участват в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, с цел подобряване на устойчивите показатели в областта на икономиката, социалните дейности, околната среда, климата и ефективното използване на ресурсите
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори
R.28 Брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи по европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, свързани с показателите в областта на околната среда и климата

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители и асоциации на организации на производители ОП/АОП ще стимулира сдружаване на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и ще повиши нивото на организираност в сектора.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, с оглед да се възползват от консултантски услуги за подобряване на икономическите и екологични показатели, както и климатичната съобразеност и устойчивост на изменението на климата на стопанствата на техните членове, въвеждане на иновативни селскостопански технологии и на иновативни решения.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и в националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма, същата следва да е насочена към изпълнението на най-малко две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Съгласно чл. 12 Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията за изпълнението на тези цели, организацията на производители или асоциацията на организации на производители трябва да докаже, че има достъп до съответните знания и информация, необходими за изпълнението на такива интервенции, както и достъп до експертен опит с цел подпомагане на земеделските

стопани, които се ангажират да променят производствените си системи. Изпълнението на горепосочените изисквания обуславя необходимостта от консултантски услуги и техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение.

Съветите и техническата помощ относно новите техники за контрол на вредителите ще допринесат до намаляване употребата на продукти за растителна защита и тяхното въздействие както върху природните ресурси, както и за ефективното управление на природните ресурси.

Освен горепосочените изисквания за да бъде одобрена оперативната програма следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години.

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на целите, посочени в член 46 букви б), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

•концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг;

•насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики;

• допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

г) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите, съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия;

д) най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

е) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП;

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Организациите/асоциациите на организации на производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат частични междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на изпълнение на оперативната програма през текущата година.

Условията за кандидатстване за частични междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организации на производителите важат същите правила, както за оперативните

програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенцията „Консултантски услуги и техническа помощ“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази организация/асоциация. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членове на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на действията по тази интервенция ще се извършва оценка дали планираните разходи допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от организацията/асоциацията на организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени или в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи или до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че количеството, което надвишава горепосочения процент, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и нейните членове производители, която е била пусната на пазара от тази организация/асоциация, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП.

По искане на организация на производители или асоциация на организации на производители ограничението на финансовата помощ до 50% от реално извършените разходи се увеличава на 60% за определена оперативна програма или част от оперативна програма, ако са изпълнени едно от условията на чл. 52, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на

производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ, съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115, е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целящи избягване на двойно финансиране.

Допустими за подпомагане са консултантски услуги и техническа помощ, предоставени от:

- научни институти или научни центрове, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение;

- висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“, „Науки за земята“;

- еднолични търговци и юридически лица с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните, регистрирани по Търговския закон или по Закона за юридическите лица с нестопанска цел и Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ);

- квалифицирани лица, с професионална квалификация или доказан професионален опит в областта на аграрните науки, природните науки, аграрната икономика, инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието и хранително-вкусовата промишленост.

Организациите, предоставящи консултантски услуги и техническа помощ, трябва да отговарят на следните условия:

1. да имат квалифициран персонал, с квалификация в областта на аграрните науки, природните науки, аграрната икономика, инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието и хранително-вкусовата промишленост;

2. да имат опит в консултантските услуги в областта на селското стопанство или опазване на околната среда и водите;

За да докажат надеждност, организациите, предоставящи консултантски услуги и техническа помощ, трябва да разполагат с най-малко двама консултанти, които да притежават професионална квалификация или доказан професионален опит в областта на предоставяните услуги.

Изискванията към консултантската организация могат да бъдат изпълнени и чрез сключване на договор за партньорство с организации, притежаващи персонал, опит и познания, съгласно заложените изисквания и/или чрез наемане на служители на граждански договори/трудови договори.

Разходите за предоставяне на консултантски услуги и техническа помощ включват възнаграждения на консултантите; пътни разходи; други разходи, които са обосновани и са пряко свързани с областта на предоставяните консултантските услуги и техническа помощ.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия, като подробното съдържание на действията и техните изисквания ще бъдат определени в националното законодателство:

1. Предоставяне на консултантски услуги и техническа помощ по отношение на техники за

устойчив контрол на вредителите и болестите;

2. Предоставяне на консултантски услуги и техническа помощ по отношение на устойчива употреба на ПРЗ;

3. Предоставяне на консултантски услуги по отношение на смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия;

4. Предоставяне на консултантски услуги за повишаване на знанията за устойчиво управление на природните ресурси (води, почви, въздух) и добри практики в земеделието по отношение на природните ресурси;

5. Предоставяне на консултантски услуги с цел защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта;

6. Предоставяне на консултантски услуги относно общите принципи на интегрираното управление на вредителите и на добрата растителнозащитна практика;

7. Предоставянето на консултантски услуги относно стандартите за безопасност на труда и/или стандарти за безопасност на стопанствата;

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 2 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент(ЕС) 2021/2115 и попада в обхвата на буква г) „услуги по разкриване и консултиране, включително предоставяне на средства за улесняване на предаването на информация и резултатите от разследването на производителите и потребителите“.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на плодове и зеленчуци.

TRAINCO(47(1)(c)) - - обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на използването на организирани платформи за търговия и стокови борси на спот и фючърсни пазари

I.Г.1.5 - Обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.5
Име на интервенцията	Обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение
Вид интервенция	TRAINCO(47(1)(c)) - обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на използването на организирани платформи за търговия и стокови борси на спот и фючърсни пазари
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети**	**Разгледана в стратегически**

		на равнище стратегическия план по ОСП	план по ОСП
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори
R.28 Брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи по европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, свързани с показателите в областта на околната среда и климата

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители и асоциации на организации на производители ОП/АОП ще стимулира сдружаване на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и ще повиши нивото на организираност в сектора.

За да бъде одобрена оперативната програма следва да е насочена към изпълнението на най-малко две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. За изпълнението на тези цели, организацията на производители или асоциацията на организации на производители трябва да докаже, че има достъп до съответните знания и информация, необходими за изпълнението на такива интервенции, както и достъп до експертен опит с цел подпомагане на земеделските стопани, които се ангажират да променят производствените си системи. Изпълнението на горепосочените изисквания обуславят необходимостта от обучение, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение

Обучението относно новите техники за контрол на вредителите ще допринесат за намаляване на употребата на продукти за растителна защита и тяхното въздействие както върху природните ресурси, както и за ефективното управление на природните ресурси.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, с оглед да се възползват от обучение и обмен на най-добри практики за подобряване на икономическите и екологични показатели, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години;

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на целите, посочени в член 46 букви б), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

•концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг;

•насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики;

• допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

г) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия;

д) най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

е) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Организациите/асоциациите на организации на производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на изпълнение на оперативната програма през текущата година.

Условията за кандидатстване за междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организации на производители важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенцията „Обучение и обмен на най-добри практики“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази ОП/АОП. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членове на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на действията по тази интервенция ще се извършва оценка дали планираните разходи допринасят за постигането на целите на оперативната програма и секторните цели.

Допустими за подпомагане са разходи за обучение и обмен на най-добри практики, свързани с техники за подобряване на устойчивостта срещу вредители и болести, както и намаляване на рисковете и въздействието, свързани с употребата на продукти за растителна защита, включително прилагане на техники за интегрирано управление на вредителите, както и за адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение. Всички допустими разходи, свързани с тази интервенция, се изплащат на организацията или асоциацията на организации на производители, получатели на обучението, които са включили такава интервенция в своята оперативна програма.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/ асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от организацията/ асоциацията на организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени или в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи или до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че количеството, което надвишава горепосочения процент, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и нейните членове производители, която е била пусната на пазара от тази ОП/АОП, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП.

По искане на организация на производители или асоциация на организации на производители ограничението на финансовата помощ до 50% от реално извършените разходи се увеличава на 60% за определена оперативна програма или част от оперативна програма, ако са изпълнени едно от условията на чл. 52, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза, могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ, съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115, е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия, включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целящи избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия, свързани с организирането или участието в обучения, курсове или информационни дни, като подробното съдържание на изискванията ще бъдат определени в националното законодателство:

Допустими дейности за обучение са курсове и информационни дейности, насочени към техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение.

1. Разходи за организиране на семинари, информационни сесии или работни срещи.

2. Разходи за командировки - пътни, дневни и нощувки, съгласно Наредбата за командировките в страната; броят и продължителността на командировките следва да е пряко свързан с предвидените действия за обучение.

3. Разходи за наем на зала и необходимото оборудване за провеждане на обучението.

4. Такси за образователни курсове, насочени към техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение.

5. Хонорари за лектори.

6. Разходи за практическо обучение.

7. Други разходи, които са обосновани и са пряко свързани с предоставеното обучение.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

Действията за обучение и обмен на най-добри практики на организации и асоциации на организации ще им дадат възможност да се възползват от опита, предоставен от:

- научни институти или научни центрове, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение;

- висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“, „Науки за земята“ и професионални гимназии в областта на селското стопанство.

Организациите, предоставящи обучение и обмен на най-добри практики, трябва да отговарят на следните условия:

1.да имат квалифициран персонал, с квалификация в областта на аграрните науки, природните науки, аграрната икономика, инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието и хранително-вкусовата промишленост; или

2. да разполагат с персонал, който притежава професионална квалификация или доказан професионален опит в областта на селското стопанство, обществено здравеопазване, растително

здраве или опазване на околната среда и водите.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 2 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 и попада в обхвата на буква в) „образователни услуги, включващи както обща, така и специализирана подготовка“.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на плодове и зеленчуци.

PROMO(47(1)(f)) - - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене, както и към диверсифициране и консолидиране на пазарите

I.Г.1.6 - Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене в сектор „Плодове и зеленчуци“

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.6
Име на интервенцията	Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене в сектор „Плодове и зеленчуци“
Вид интервенция	PROMO(47(1)(f)) - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене, както и към диверсифициране и консолидиране на пазарите
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
CONS(46(i)) увеличаване на потреблението на продукти от сектора на плодовете и зеленчуците, независимо дали са в пресен, или в преработен вид
MARKET(46(h)) популяризиране и маркетинг на продуктите

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция и повишаване на конкурентоспособността на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, за дейности за популяризиране или реклама, които посочват предимствата на продуктите, произведени в Европейския съюз, особено по отношение на качеството и безопасността на храните или грижата за околната среда.

Очакваното въздействие от действията за популяризиране и маркетинг е свързано с развитие на пазарните възможности и нарастване на пазарния дял на произвежданите от членовете плодове и зеленчуци. Изграждането на търговска марка/идентичност на организацията на производители или асоциацията ще даде възможност за нарастване на сигурността у потребителите за произхода и качеството на продуктите, които закупуват.

При одобрението на интервенциите, ще се извършва оценка дали планираните действия допринасят за постигането на една от следните цели:

а) повишаване на осведомеността относно качествата на селскостопанските продукти от Съюза и относно високите стандарти, приложими към методите за производство в Съюза;

б) повишаване на конкурентоспособността и потреблението на селскостопански продукти от Съюза и на някои преработени продукти, произвеждани в Съюза, и популяризиране на такива продукти както в рамките на Съюза, така и извън него;

в) повишаване на осведомеността относно схемите за качество на Съюза както в рамките на Съюза, така и извън него;

г) повишаване на пазарния дял на селскостопанските продукти от Съюза и на някои преработени продукти, произвеждани в Съюза, като се поставя специален акцент върху пазарите в трети държави, които имат най-висок потенциал за растеж;

д) повишаване на осведомеността относно устойчивото производство;

е) повишаване на осведомеността на потребителите относно търговските наименования или марките на организации на производители или асоциации на организации на производители на плодове и зеленчуци.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и в националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години;

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на следните три цели, посочени в член 46 букви б), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

·концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг;

·насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики;

·допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС)

2021/2115;

г) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия;

д) най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

е) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Организациите/асоциациите на организации на производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките изпълнението на оперативната програма през текущата година.

Условията за кандидатстване за междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организации на производители важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенцията „Популяризиране, комуникация и маркетинг“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази организация/асоциация. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членовете на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на действията по тази интервенция ще се извършва оценка дали планираните разходи допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други

цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от организацията/ асоциацията на организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени или в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи или до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че количеството, което надвишава горепосочения процент, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и нейните членове производители, която е била пусната на пазара от тази организация/асоциация, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП.

По искане на организация на производители или асоциация на организации на производители ограничението на финансовата помощ до 50% от реално извършените разходи се увеличава на 60% за определена оперативна програма или част от оперативна програма, ако са изпълнени едно от условията на чл. 52, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза, могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ, съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115, е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия, включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целяща

избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия, като подробното съдържание на изискванията ще бъдат определени в националното законодателство:

1. Промоционални и комуникационни кампании за насърчаване и повишаване на осведомеността на потребителите за качеството на продуктите, за които ОП/АОП е призната - разходи за реклама, рекламно видео, промоционално-рекламни материали, промоционални събития, рекламни брошури и др.

2. Промоционални и комуникационни кампании за популяризиране на производството, преработката, предлагането на пазара на продукти , за които ОП/АОП е призната със защитено наименование за произход или защитено географско указание или на продукти, обхванати от схеми за качество на Съюза или национални схеми за качество, произведени от членовете на организацията или асоциацията.

3. Прилагането на действия за информиране, насърчаване и предлагане на пазара на продукти, за които ОП/АОП е призната и търговски марки на организации на производители или асоциации на организации напроизводители на плодове и зеленчуци:

а) разходи за създаване и внедряване на маркетингови концепции B2B и B2C, включително необходимите разходи за стартиране на продуктова реклама, използване на рекламни материали, рекламни печатни материали (брошури, листовки, флаери), медийни кампании, реклама в електронни сайтове и социални мрежи;

б) разходи за популяризиране и информиране в точките за продажба - в супермаркети, включително промоции и дегустации в магазини;

в) разходи за създаване на интернет сайтове, както и тяхната поддръжка и актуализация;

г) разходи за реклама в крайната опаковка, която достига до потребителя или опаковка, която достига точката на директна продажба на потребителя: стикери или допълнителни разходи за отпечатване върху опаковката;

д) разходи за реклама на билбордове, постери, сенници.

Рекламните материали за общо популяризиране и популяризиране на етикети за качество следва да носят емблемата на Съюза и включват следното изявление: „Финансиран от Европейския съюз“. Емблемата и декларацията за финансиране се поставят в съответствие с техническите характеристики, определени в Регламент за изпълнение (ЕС) № 821/2014 на Комисията.

4. Участие в търговски панаири, изложения, включително международни:

а) разходи за изграждане и проектиране на щандове, разходи за външен персонал;

б) разходи за такса за участие, такса за обслужване, наем на пространство;

в) разходи за наем на техника и оборудване за щанд, оборудване за дегустация, складиране и транспорт на мостри;

г) разходи за персонал на щанд – собствен или външен, както и разходи за самолетни билети, хотелско настаняване и дневни на представители на организацията или асоциацията, съгласно Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина и Наредбата за командировките в страната.

5. Разходи за установяване на междусекторно сътрудничество чрез създаване на информационна мрежа и съвместно популяризиране с една или повече организации на производители.

6. Административни разходи и разходи за персонал, извършени пряко от ОП/АОП, ненадвишаващи 50 % от общите разходи за интервенцията.

7.Проектиране, развитие и популяризиране на онлайн продажби.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 2 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 и попада в обхвата на буква е).

Предоставената финансова помощ е свързана с маркетингови услуги и реклама, включващи пазарна информация и реклама относно конкретни стоки, като не води до нарушаване на търговията, не предоставя ценова подкрепа за производителите на плодове и зеленчуци и не оказва пряка икономическа изгода за потребителите.

CLIMA(47(1)(i)) - - действия за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към това изменение

I.Г.1.7 - Интервенции за допринасяне за смекчаването на изменението на климата и за адаптирането към него сектор „Плодове и зеленчуци“

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.7
Име на интервенцията	Интервенции за допринасяне за смекчаването на изменението на климата и за адаптирането към него сектор „Плодове и зеленчуци“
Вид интервенция	CLIMA(47(1)(i)) - действия за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към това изменение
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността. Предоставянето на подкрепа на организации на производители и асоциации на организации на производители (ОП/АОП) ще стимулира сдружаване на земеделските стопани в сектор „Плодове и зеленчуци“ и ще повиши нивото на организираност в сектора.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и в националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма, същата следва да е насочена към изпълнението на най-малко две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115, както и поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на горепосочените две екологични цели.

Изпълнението на горепосочените условия обуславя необходимостта от включване в оперативната програма на интервенции, допринасящи за смекчаването на изменението на климата и за адаптиране към него.

При одобрението на интервенциите, ще се извършва оценка дали планираните действия допринасят за постигането на една от следните цели:

а) да се намали текущото използване на производствени суровини, емисиите на замърсители или отпадъци от процеса на производство;

б) енергията от изкопаеми източници да се замени с енергия от възобновяеми източници;

в) да бъдат ограничени рисковете за околната среда, свързани с използването на определени производствени суровини или с производството на някои остатъчни вещества, включително продукти за растителна защита, торове, оборски тор или други животински екскременти;

г) да бъде намалено потреблението на вода;

д) да се установи връзка с непроизводствените инвестиции, необходими за постигане на целите в областта на агроекологията и климата, и по-специално когато тези цели са свързани с опазването на местообитанията и биологичното разнообразие;

е) да се постигне действително и измеримо намаляване на емисиите на парникови газове или устойчиво улавяне на въглерод;

ж) да се повиши издръжливостта на производството спрямо рисковете, свързани с изменението на климата (например ерозията на почвата);

з) да се постигне опазване, устойчиво използване и развитие на генетичните ресурси; или

и) да се постигне опазване или подобряване на околната среда.

При подаване на заявлението за одобрение/изменение на оперативната програма, организациите или асоциациите на организации следва да представят доказателства за очаквания положителен принос в една или повече от горепосочените цели в областта на околната среда.

Освен горепосочените изисквания за да бъде одобрена оперативната програма следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години;

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на целите, посочени в член 46 букви б), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

•концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг;

•насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики;

• допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия;

г) най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

д) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следващ тяхното представяне.

Организациите/асоциациите на организации на производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат частични междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките изпълнението на оперативната програма през текущата година.

Условията за кандидатстване за частични междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организации на производители важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенции, допринасящи за смекчаването на изменението на климата и за адаптирането, финансирани по оперативната програма, следва да са насочени само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази организация/асоциация. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членовете на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на действията по тази интервенция ще се извършва оценка дали планираните разходи допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други

цели.

Съгласно член 44 , буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от организацията/асоциацията на организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целият период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза за интервенциите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него е ограничена до 60 % от реално извършените разходи, в съответствие с чл. 52, параграф 3, буква ж) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Ако разходите по интервенциите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него покриват най-малко 20 % от разходите по оперативната програма, този процент се увеличава на 80%, в съответствие с чл. 52, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че сумата, надвишаваща процентите, за които увеличението с този половин процентен пункт, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и нейните членове производители, която е била пусната на пазара от тази организация/асоциация, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ, съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115, е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации на производители могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани

проверки, целяща избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него, като подробното съдържание на изискванията ще бъдат определени в националното законодателство:

1. Действия, насочени към инсталиране и/или подобряване на всяка система, позволяваща по-добро управление на водните ресурси на равнище стопанство и станция.

2. Действия за насърчаване на развитието на енергията от възобновяеми източници.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

Горепосочените действия са свързани с изпълнението на екологичните цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115, и при отчитане на изпълнението им, с изключение на инвестициите в материални и нематериални активи, се вземат предвид направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи.

Очакваната полза и допълнителното въздействие на интервенциите, свързани с цели в областта на агроекологията и климата, трябва да бъдат доказани предварително чрез спецификациите на проектите или други технически документи, които бенефициерите представят при подаване на заявлението за одобрение на оперативната програма или изменение на такава програма и в които са посочени възможните резултати от извършването на интервенциите.

Горепосочените действия за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него може да бъдат отчетени за целите на минимума от три действия, посочени в член 50, параграф 7, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Разходите при реализирането на действията за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него може да бъдат отчетени в рамките на 15 %, посочен в член 50, параграф 7, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

За извършването на действия за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, организацията на производители или асоциацията на организации на производители трябва да докаже, че има достъп до съответните знания и информация, необходими за изпълнението на такива интервенции, както и достъп до експертен опит с цел подпомагане на земеделските стопани, които се ангажират да променят производствените си системи или да премине необходимото агроекологично обучение.

Оперативната програма трябва да съдържа клауза, че в случай на изменение на съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, действията по тази интервенция се преразглеждат.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент(ЕС) 2021/2115.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на плодове и зеленчуци.

Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция.

Плащанията не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат

определен продукт.

Интервенциите не включват директни плащания към производители или преработватели, тъй като съответните разходи се предоставят на организациите/асоциациите на организации на производители за изпълнение на действия във връзка с действия за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него.

Плащанията, предвидени за действия за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него не налагат ограничения, свързани с вида на произвежданите земеделски продукти и се свеждат до допълнителни разходи или пропуснати ползи в резултат на реализирането на интервенциите.

WITHD(47(2)(f)) - - изтегляне от пазара за свободно разпространение или други дестинации, включително където е необходимо обработване за улесняване на изтеглянето

I.Г.1.8 - Изтегляне от пазара за безвъзмездно разпределяне или други дестинации, включително, когато е необходимо, обработване за улесняването на това изтегляне в сектор „Плодове и зеленчуци“.

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.8
Име на интервенцията	Изтегляне от пазара за безвъзмездно разпределяне или други дестинации, включително, когато е необходимо, обработване за улесняването на това изтегляне в сектор „Плодове и зеленчуци“.
Вид интервенция	WITHD(47(2)(f)) - изтегляне от пазара за свободно разпространение или други дестинации, включително където е необходимо обработване за улесняване на изтеглянето
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
RISK(46(j)) предотвратяване на кризи и управление на риска с цел избягване и справяне с кризи на пазарите в съответния сектор

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори
R.5 Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните

асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, с оглед да се възползват от механизми за управление на кризи чрез включване в рамките на оперативните програми на интервенции, насочени към предотвратяване и справяне със смущения на пазарите в сектор „Плодове и зеленчуци“. Чрез тези интервенции организациите на производители или асоциациите на организации на производители (ОП/АОП) прилагат механизми за облекчаване на последиците, произтичащи от тези ситуации, когато пазарите са изправени пред трудности. Очакваното въздействие е свързано с избягване или минимизиране на отрицателното влияние върху приходите на членовете на ОП/АОП и поддържане на жизнеността на ОП/АОП и техните членове. Успешното прилагане на действията ще спомогне за подобряване на пазарната позиция и конкурентоспособността на земеделските стопани, за повишаване на привлекателността на членството в ОП/АОП.

Един от тези механизми е интервенцията „Изтегляне от пазара за безвъзмездно разпределяне или други дестинации, включително, когато е необходимо, обработване за улесняването на това изтегляне“. Предотвратяването на достигането на част от произведената продукция до пазарите допринася за поддържане и стабилизиране на цените и за осигуряването на достатъчно възнаграждение, което ще допринесе за жизнеспособността на земеделските стопанства на членовете. В допълнение интервенцията, когато се отнася до безплатно разпространение, насърчава управлението на свръхпредлагането, като предлага алтернативен пазар, макар и в ниско ниво на подкрепа, за продукти, които остават непродадени.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години;

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на целите, посочени в член 46 букви б), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

•концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг;

•насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики.

• допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

г) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия;

д) най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

е) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели

и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Организациите/Асоциациите на организации на производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат частични междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на изпълнението на оперативната програма за текущата година.

Условията за кандидатстване за частични междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организации на производители важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенцията „Изтегляне от пазара за безвъзмездно разпределяне или други дестинации, включително, когато е необходимо, обработване за улесняването на това изтегляне“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази организация/асоциация. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членовете на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на действията по тази интервенция ще се извършва оценка дали планираните разходи допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от организацията/асоциацията на организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени или в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовото подпомагане за изтегляния от пазара, включващо финансовата помощ на Съюза и вноската на организацията на производители, не надвишава максималния размер, определен в приложение V от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията. Относно продуктите, които са включени в списъка в приложение V от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията, сумата на подпомагането за изтегляне от пазара плюс транспортните разходи и разходите за сортиране и опаковане при случаите на изтегления за безплатно разпространение продукти, не следва да надвишава средната пазарна цена за съответния продукт „франко организацията на производители“ през предходните три години, включително ако е приложимо след преработка.

Размерът на финансовата помощ за изтегляния за продукти, които не са изброени в приложение V

към Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията, включващ както финансовата подкрепа на Съюза, така и приноса на организацията на производителите, се определя на ниво, което не надвишава 5 % от средните пазарни цени за период, съответстващ на петте години преди изчисляването в случай на предназначения, различни от безплатното разпространение.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи или до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че количеството, което надвишава горепосочения процент, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и нейните членове производители, която е била пусната на пазара от тази организация/асоциация, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП.

По искане на организация на производители или асоциация на организации на производители ограничението на финансовата помощ до 50% от реално извършените разходи се увеличава на 60% за определена оперативна програма или част от оперативна програма, ако са изпълнени едно от условията на чл. 52, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Този процент се увеличава на 100%, в съответствие с чл. 52, параграф 6 от Регламент (ЕС) 2021/2115, в случаите на изтегляне от пазара на плодове и зеленчуци за безплатно разпространение, които не надхвърлят 5 % от обема на предлаганата на пазара продукция на организацията на производители.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза, могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ, съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115, е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации на производители могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите на организации на производители няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целящи избягване на двойно финансиране.

Изтеглените от пазара продукти могат да бъдат реализирани за безплатно разпространение или за предназначения, различни от безплатно разпространение, в случай че изтеглянето или

предназначението не оказват отрицателно въздействие върху околната среда, нито има отрицателни фитосанитарни последици.

Разходите за изтегляне на продукти от пазара за безплатно разпространение или за предназначения, различни от безплатно разпространение, не следва да надвишават една трета от общите разходи на оперативната програма.

Подпомагането за изтегляния от пазара се определя в съответствие с чл. 26 и 27 от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126.

Съгласно чл. 52 , параграф 6, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, получатели на безвъзмездно разпространение на изтеглените продукти могат да бъдат:

а) благотворителни организации и фондации, одобрени за целта от компетентния орган, за да бъдат използвани в дейността им за подпомагане на лица, чието право на социална помощ е признато в националното право, по-специално тъй като не разполагат с необходимите средства за прехрана;

б) заведения за изтърпяване на наказания, училища, обществени образователни институции, посочените в член 22 от Регламент (ЕС) № 1308/2013 заведения и детски лагери, както и в болници и домове за стари хора, които предприемат всички необходими мерки, за да гарантират, че така разпределените количества са допълнителни спрямо обичайно закупуваните от тези заведения;

Получателите на изтеглени от пазара продукти за безплатно разпространение се задължават:

а) да спазват правилата относно пазарните стандарти, определени в Регламент (ЕС) № 1308/2013;

б) да водят отделно материална отчетност за съответните операции по изтегляне;

в) да приемат извършването на проверки, предвидени в европейското и националното законодателство;

г) да представят документи за крайното предназначение на всеки един от съответните продукти под формата на приемо-предавателен протокол или еквивалентен документ, който удостоверява, че изтеглените продукти са били приети от трета страна с цел безплатно разпространение.

При интервенциите под формата на изтегляне от пазара за безплатно разпространение, допустими за подпомагане са и разходите за транспорт за безплатното разпространение на всички продукти, изтеглени от пазара по оперативните програми.

Транспортните разходи се определят за единица продукт в зависимост от разстоянието между мястото на изтегляне и мястото на доставка за безплатно разпространение, като допустими за възстановяване са само транспортни разходи за разстояние до 750 km, а именно:

а) За разстояние < 25 km - 18,20 EUR/t;

б) За разстояние > 25 km, но < 200 km - 41,40 EUR/t;

в) За разстояние > 200 km, но < 350 km - 54,30 EUR/t;

г) За разстояние > 350 km, но < 500 km - 72,60 EUR/t;

д) За разстояние > 500 km, но < 750 km - 95,30 EUR/t;

е) Добавка за хладилен транспорт: 8,50 EUR/t.

Транспортните разходи се изплащат на страната, която действително поема финансовия разход за въпросната транспортна операция. Плащанията зависят от представянето на разходооправдателни документи, които удостоверяват следното:

а) наименованията на организацията на производители или асоциацията на организации на производители;

б) количествата на съответните продукти;

в) приемането от страна на организациите получатели и използваните транспортни средства;

г) разстоянието между мястото на изтегляне и мястото на доставка.

Освен транспортните разходи допустими за подпомагане в рамките на оперативната програма са и разходите за сортирането и опаковането на продукти, изтеглени от пазара за безплатно разпространение, които за да бъдат възстановени трябва да отговарят на следните условия:

а) върху опаковките на продуктите, предназначени за безплатно разпространение, следва да фигурира емблемата на Съюза и един или повече от надписите, посочени в приложение IV от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията;

б) да бъдат доказани с разходооправдателни документи, удостоверяващи най-малко

наименованието на организацията на производители/асоциацията на организации на производители и количествата на съответните продукти;

в) приемането от страна на организацията получател, като се посочва конкретното представяне на продуктите.

Максималният размер на разходите за сортиране и опаковане не трябва да надвишава размера, определен в приложение VII от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията.

В случай на интервенции под формата на изтегляне от пазара на продукти за предназначения, различни от безплатно разпространение, те могат да бъдат реализирани за предназначения, които не позволяват продуктите да бъдат върнати на пазара за хранителни цели.

Интервенциите под формата на изтегляне от пазара на продукти за предназначения, различни от безплатно разпространение, се прилагат само по отношение на бързоразвалящи се продукти, които не могат да бъдат трайно съхранявани в обичайното им търговско състояние без охлаждане.

Предназначенията, различни от безплатно разпространение, към които могат да бъдат насочени изтеглянията от пазара, са храна за животни, компостиране и биоразграждане, промишления сектор за преработка в нехранителни продукти, производство на биогорива, органични торове, фуражи за добитък, алкохол, получен чрез дестилация, други нехранителни цели. Изтеглянето на продукти, предназначени за преработващата промишленост, е допустимо при условие, че не се нарушава конкуренцията в засегнатите отрасли в рамките на Съюза или за внасяните продукти и че изтеглените продукти няма да се появят повторно на търговския пазар. Алкохолът, получен в резултат на дестилация, трябва да се използва единствено за промишлени или енергийни цели.

Получателите на изтеглени от пазара продукти за предназначения, различни от безплатно разпространение, се задължават:

а) да спазват правилата относно пазарните стандарти, определени в Регламент (ЕС) № 1308/2013;

б) да водят отделно материална отчетност и финансова отчетност за съответните операции, ако държавата членка счита това за необходимо, въпреки факта, че продуктът е бил денатуриран преди доставката;

в) да приемат извършването на проверки, предвидени в европейското и националното законодателство;

г) да не искат допълнителна помощ за алкохола, произведен от въпросните продукти, ако изтеглените от пазара продукти са предназначени за дестилация.

Продуктите, изтеглени от пазара за предназначения, различни от безплатно разпространение, трябва да отговаря на съответните стандарти и правила за предлагането на пазара на този продукт в съответствие с Регламент (ЕС) № 1308/2013, с изключение на правилата относно представянето и маркирането на продуктите. Когато плодовете и зеленчуците се изтеглят в насипно състояние, се спазват минималните изисквания за клас II, определени в Регламент за изпълнение (ЕС) № 543/2011 на Комисията. Ако за даден плод или зеленчук не е предвиден конкретен пазарен стандарт, трябва да бъдат спазени минималните изисквания, посочени в приложение VI от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

Организациите на производители на плодове и зеленчуци следва да уведомяват писмено или електронно Разплащателната агенция за всяка операция по изтегляне на пресни плодове и зеленчуци от пазара в тридневен срок преди нейното извършване. Уведомлението съдържа списъкът на продуктите, които предстои да бъдат изтеглени, техните основни характеристики съгласно съответните пазарни стандарти, очакваното количество от всеки съответен продукт, тяхното предвидено предназначение и мястото, на което се осъществява изтеглянето от пазара и където изтеглените от пазара продукти могат да бъдат проверени.

8 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Неприложимо.

HARIN(47(2)(i)) - - застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, че бенефициерите предприемат необходимите превантивни мерки спрямо рисковете

I.Г.1.9 - Застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, ч

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.9
Име на интервенцията	Застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, ч
Вид интервенция	HARIN(47(2)(i)) - застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, че бенефициерите предприемат необходимите превантивни мерки спрямо рисковете
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
RISK(46(j)) предотвратяване на кризи и управление на риска с цел избягване и справяне с кризи на пазарите в съответния сектор

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори
R.5 Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, с оглед да се възползват от механизми за управление на кризи чрез включване в рамките на оперативните програми на интервенции, насочени към предотвратяване и справяне със смущения на пазарите в сектор „Плодове и зеленчуци“. Чрез тези интервенции организациите на производители или асоциациите на организации (ОП/АОП) прилагат механизми за облекчаване на последиците, произтичащи от тези ситуации, когато пазарите са изправени пред трудности. Очакваното въздействие е свързано с избягване или минимизиране на отрицателното влияние върху приходите на членовете на ОП/АОП и поддържане на жизнеността на ОП/АОП и техните членове. Успешното прилагане на действията ще спомогне за подобряване на пазарната позиция и конкурентоспособността на земеделските стопани, за повишаване на привлекателността на членството в ОП/АОП.

Един от тези механизми е интервенцията „Застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време гарантира, че бенефициерите предприемат необходимите превантивни мерки спрямо рисковете“.

В днешно време земеделските стопани са изложени на нарастващи икономически и екологични рискове в резултат на изменението на климата. Прекомерната нестабилност в произведената продукция и несигурност затруднява фермерите да извършат дългосрочно планиране и да предприемат инвестиции. В резултат на това високата несигурност относно бъдещето предполага, че конкурентоспособността на земеделските производители в дългосрочен план може да бъде нарушена. Високите колебания на доходите също така означават, че земеделските стопани, които в нормални години са конкурентоспособни и устойчиви, могат да бъдат принудени да прекратят земеделската си дейност поради едно климатично или катастрофично събитие, което често е извън техния контрол. Нараства загрижеността на фермерите относно ефектите от изменението на климата, тъй като честотата и интензивността на екстремните метеорологични явления се увеличат, усилвайки нестабилността на селскостопанското производство. Въпреки че крайното въздействие върху доходите на земеделските стопанства зависи от взаимодействието на много фактори, като например глобалния пазар и финансовата подкрепа, по-голямата вероятност от провал в произведената продукция може да доведе до нарастваща нестабилност в икономическото положение на земеделските стопани, засегнати от екстремни климатични събития.

В този контекст, ефективното управление на риска трябва да бъде цялостно – в допълнение към превенцията и възстановяването на селскостопанския производствен потенциал е необходима и защита срещу загубата на доход на земеделските стопани, както ефективно застраховане на реколтата и продукцията. По този начин ще се осигури пълна защита срещу всички неблагоприятни ефекти, породени от настъпването на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия на вредители. Действията по застраховане на реколтата посредством частично компенсиране на разходите за сключване на застрахователна полица ще допринасят за запазването на доходите на производителите и осигуряване на финансов ресурс за компенсиране на загубите, понесени от ОП/АОП или членовете ѝ, когато те са засегнати от природни бедствия, климатични събития и болести или нашествия на вредители. Застраховането на реколтата и продукцията ще спомогне за поддържане на жизнеспособността и конкурентоспособността на стопанствата в дългосрочен план.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и в националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години;

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на целите, посочени в член 46 букви б), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

• концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг;

•насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики;

• допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

г) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите, съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия;

д) най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

е) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Организациите/асоциациите на организации на производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на изпълнението на оперативната програма за текущата година.

Условията за кандидатстване за междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организации на производители важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенцията „Застраховане на реколтата и на продукцията, което допринася за запазване на доходите на производителите, когато има загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, болести или нашествия от вредители, и в същото време

гарантира, че бенефициерите предприемат необходимите превантивни мерки спрямо рисковете“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази организация/асоциация. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членовете на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на действията по тази интервенция ще се извършва оценка дали планираните разходи допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от организацията/асоциацията на организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени или в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи или до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че количеството, което надвишава горепосочения процент, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

По искане на организация на производители или асоциация на организации на производители ограничението на финансовата помощ до 50% от реално извършените разходи се увеличава на 60% за определена оперативна програма или част от оперативна програма, ако са изпълнени едно от условията на чл. 52, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Към финансовата помощ от Съюза може да бъде предоставено допълнително национално финансиране за подпомагане на действията по застраховане на реколтата и продукцията, финансирани от оперативния фонд, като общата публична помощ за застраховане на реколта и на продукцията обаче не може да надвишава 80 % от разходите за застрахователните премии, заплащани от производителите за застраховане срещу щети.

Финансова помощ от Съюза за застраховане на реколтата се отпуска, ако съответните застрахователни плащания не компенсират производителите в размер, по-висок от 100 % от претърпяната загуба на приход, като се отчитат всички компенсации, които производителите може да са получили по други схеми за подпомагане, свързани със застрахования риск.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и техните членове производители, която е била пусната на пазара от тази организация/асоциация, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП. При намаляване на продукцията поради природно бедствие, климатично явление, болести по растенията или животните или нашествия на вредители полученото застрахователно

обезщетение, може да се включи в стойността на предлаганата на пазара продукция за 12-месечния референтен период, през който това обезщетение действително се изплаща.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ, съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115, е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целящи избягване на двойно финансиране.

Дейностите по застраховане на реколтата и на продукция се изразяват в субсидиране на процент от застрахователните премии, заплащани от ОП/АОП и техните членове. Застраховката се сключва от ОП/АОП в полза на неин член, като застрахователната премия се изплаща от сметката на оперативния фонд.

Дейностите по застраховане на реколтата и на продукция не трябва да са обвързани с условие за сключване на застрахователния договор с определено застрахователно дружество или да бъдат ограничени до застрахователните покрития, предоставяни от едно застрахователно дружество или група дружества.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

8 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Неприложимо.

COACH(47(2)(j)) - - индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или съгласно член 67, параграф 7 от Регламент (ЕС) 2021/2115, или за отделни производители

I.Г.1.10 - Индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или за отделни производители;

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.1.10
Име на интервенцията	Индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или за отделни производители;
Вид интервенция	COACH(47(2)(j)) - индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или съгласно член 67, параграф 7 от Регламент (ЕС) 2021/2115, или за отделни производители
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
RISK(46(j)) предотвратяване на кризи и управление на риска с цел избягване и справяне с кризи на пазарите в съответния сектор

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Плодове и зеленчуци Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори
R.5 Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Подпомагането се предоставя на организации на производители на плодове и зеленчуци и техните асоциации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, с оглед да се възползват от механизми за управление на кризи чрез включване в рамките на оперативните програми на интервенции, насочени към предотвратяване и справяне със смущения на пазарите в сектор „Плодове и зеленчуци“. Чрез тези интервенции организациите на производители или асоциациите на организации (ОП/АОП) прилагат механизми за облекчаване на последиците, произтичащи от тези ситуации, когато пазарите са изправени пред трудности. Очакваното въздействие е свързано с избягване или минимизиране на отрицателното влияние върху приходите на членовете на ОП/АОП и поддържане на жизнеността на ОП/АОП и техните членове. Успешното прилагане на действията ще спомогне за подобряване на пазарната позиция и конкурентоспособността на земеделските стопани, за повишаване на привлекателността на членството в ОП/АОП.

Един от тези механизми е интервенцията „Индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или за отделни производители“.

Индивидуалното обучение за други организации на производители, асоциации на организации на производители или отделни производители в същия сектор относно производството или маркетинга създава синергии, които повишават конкурентоспособността и устойчивостта на стопанствата.

Действията за индивидуални обучения създават възможности на ОП/АОП в случаи на пазарни смущения и кризи, да намерят механизми, които им позволяват да смекчат последствията, произтичащи от тези ситуации, както и да преодолеят тези обстоятелства и стопанствата да могат да продължат дейността си.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите/асоциациите на организации на производители следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и в националното законодателство.

За да бъде одобрена оперативната програма следва:

а) да има продължителност най-малко три години и най-много пет години;

б) задължително да е насочена към изпълнението най-малко на целите, посочени в член 46 букви б), д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115:

•концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти,включително чрез директен маркетинг;

•насърчаване, развиване и прилагане на екологосъобразни практики;

•допринасяне за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него.

в) поне 15% от разходите на оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на две екологични цели, посочени в член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

г) да обхващат най-малко три действия, свързани с изпълнението на целите съгласно член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Когато най-малко 80 % от членовете на организация на производители са поели едно или повече еднакви агроекологични и климатични задължения или задължения за биологично земеделие, предвидени съгласно чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, всяко едно от тези задължения се брои за едно действие за целите на минимума от три действия;

д) най-малко 2% от разходите по оперативната програма трябва да покриват интервенции, свързани с изпълнението на целите, посочени в чл. 46, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115;

е) разходите за персонал и административните разходи, свързани с управлението на оперативния фонд или с подготовката, изпълнението и проследяването на оперативната програма, да не надвишават 2 % от одобрения оперативен фонд, които включват както финансовата помощ от Съюза, така и вноската на ОП/АОП.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на мерките и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Организациите/асоциациите на организации на производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на изпълнението на оперативната програма за текущата година.

Условията за кандидатстване за междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Асоциациите на организации на производители следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са реализирани от членуващите в тях организации в рамките на техните оперативни програми. За оперативните програми на асоциациите на организации на производители важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Интервенцията „Индивидуалното обучение за други организации на производители, асоциации на организации на производители или отделни производители“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази организация/асоциация. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членовете на ОП/АОП.

При одобрението/изменението на интервенциите, ще се извършва оценка дали планираните действия допринасят за постигането на една от следните цели:

а) обмен на най-добри практики, свързани с интервенциите за предотвратяване и справяне с кризи, които помагат на ОП/АОП да се възползва от опита, натрупан при извършването на такива интервенции;

б) насърчаване на създаването на нови организации на производители, сливане на съществуващи такива или предоставяне на възможност на отделни производители да се присъединят към съществуваща организация на производители, както и консултиране на групи на производители относно критериите, които да постигнат за да бъдат признати като организация на производители, съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 с оглед предотвратяване на кризи и управление на риска;

в) създаване на възможности за работа в мрежа за доставчиците и получателите на индивидуално обучение, и по-специално на маркетингови канали като средство за предотвратяване и управление на кризи.

Доставчикът на индивидуално обучение трябва да е организация на производители, асоциация на организации на производители, транснационална организация на производители, транснационална асоциация на организации на производители или група производители. Получателят на индивидуално обучение трябва да е организация на производител асоциация на организации на производители, транснационална организация на производители, транснационална асоциация на организации на производители или група производители, индивидуален производител, който членува или не в организация на производители, асоциация на такива организации или група на производители.

Всички допустими разходи, свързани с дейността по индивидуално обучение, се изплащат на доставчика на индивидуално обучение, който включва тази интервенция в своята оперативна

програма. Интервенциите в областта на индивидуалното обучение не се възлагат на външни изпълнители.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите организации на производители и асоциации на организации на производители кандидатстват за финансово подпомагане, като следва да създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на организацията/ асоциацията на организации на производители или от самата организация/асоциация на организации на производители и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след одобрение на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от организацията/асоциацията на организации на производители и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени или в член 46, букви от а) до к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи или до:

а) 4,1 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка организация на производители;

б) 4,5 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка асоциация на организации на производители;

Тези ограничения могат да бъдат увеличени с 0,5 процентни пункта, при условие че количеството, което надвишава горепосочения процент, се използва единствено за една или повече интервенции, свързани с постигане на целите, посочени в член 46, букви г), д), е), з), и) и й) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

По искане на организация на производители или асоциация на организации на производители ограничението на финансовата помощ до 50% от реално извършените разходи се увеличава на 60% за определена оперативна програма или част от оперативна програма, ако са изпълнени едно от условията на чл. 52, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Този процент се увеличава на 100%, в случаите на чл. 52, параграф 6, буква „б“ от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията на ОП/АОП и техните членове производители, която е била пусната на пазара от тази организация/асоциация, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП.

Организации на производители в региони от страната, в които степента на организираност на производителите от сектора на плодовете и зеленчуците е значително под средната за Съюза могат да получат национална финансова помощ равна на максимум до 80% от реално платените вноски в оперативния фонд и до 10% от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка такава организация на производители. Националната финансова помощ е в допълнение към оперативния фонд. Степента на организираност на производителите в определен регион на страната се счита за значително под средната за Съюза, когато средната степен на организираност е под 20% през трите последователни години, предшестващи изпълнението на оперативната програма. Степента на организираност се изчислява като стойността на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в съответния регион и предложена на пазара от организации и асоциации на организации на производители, разделена на общата стойност на продукцията от плодове и зеленчуци, получена в същия регион.

За целите на планиране на националната помощ, съгласно чл. 53 (1) от Регламент (ЕС) 2021/2115, е определена максимална стойност на допустимите разходи за една оперативна програма в размер до 2 300 000 евро.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации на производители могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите на организации на производители няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целяща избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия, свързани с организирането на индивидуално обучение, като подробното съдържание на действията и техните изисквания ще бъдат определени в националното законодателство:

1. Разходи за организиране на семинари, презентации или работни срещи.

2. Разходи за командировки - пътни, дневни и нощувки съгласно Наредбата за служебните командировки и специализации в и чужбина и Наредбата за командировките в страната; броят и продължителността на командировките следва да е пряко свързан с предвидените действия за обучение.

3. Разходи за наем на зала и необходимото оборудване за провеждане на обучението.

4. Разходи за практическо обучение.

5. Други разходи, които са обосновани и са пряко свързани с предоставеното обучение.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 2 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 и попада в обхвата на буква в) „образователни услуги, включващи както обща, така и специализирана подготовка“.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на плодове и зеленчуци.

Пчелни продукти

ADVIBEES(55(1)(a)) - - консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации

I.E.1 - - Консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации

Код на интервенцията (държава членка)	I.E.1
Име на интервенцията	- Консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации
Вид интервенция	ADVIBEES(55(1)(a)) - консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации
Общ показател за крайния продукт	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

По данни на Агростатистика за 2016 година, 91 % от управителите на земеделски стопанства в страната разполагат единствено с практически опит в осъществяваната стопанска дейност, под 10 % от управителите на земеделски стопанства притежават образование в областта на селското

стопанство или ветеринарната медицина.

Липсата на подходящо образование при земеделските стопани, в комбинация с недостатъчен финансов ресурс, ограничава възможностите за внедряване на иновации и нови технологии в земеделските стопанства. Близо половината от земеделските стопани не са запознати със същността на цифровото земеделие, а само 14 % използват съвременни цифрови технологии.

Необходимо е да се търсят алтернативни методи за трансфер на знания, да се предлагат форми и методи на обучение и повишаване на знанията и уменията, които се доближават в максимална степен до потребностите на заетите в сектор пчеларство. Налице е необходимост от насочване на интервенциите към обучителни и информационни дейности по теми, свързани с пчеларството, включително такива, свързани с опазване компонентите на околната среда и към такива, които осигуряват получаване на познания в областта на иновациите, цифровите технологии и оптимизиране на дейностите чрез съвременни методи на производство.

От друга страна, е необходимо насърчаване на участието на браншовите организации в дейности, свързани с разширяване на възможностите за споделяне, обмен и разпространение на знания и опит между членовете им.

Въпреки, че е сравнително консервативен отрасъл, пчеларството не престава да се обновява. Научната общност от цял свят търси отговори на най-наболелите въпроси – за високата смъртност и понижения имунитет на пчелните семейства, за агресорите и болестите в кошера.

Създават се съвременни системи за наблюдение работата и състоянието на пчелното семейство на основата на цифрови технологии. Известните ни кошерни системи се усъвършенстват, методите в пчеларството – също. Това налага придобиването на нови дигитални умения от пчеларите.

Една от основните задачи на разработената интервенция е да осигури постоянно повишаване на знанията и уменията на пчеларите, с включване на практически обучения, наред с оптимизирането на достъпа до информация и иновации.

Важен фактор за устойчиво развитие на сектора е осигуряване на облекчен достъп на пчеларите и техните сдружения до необходимата им информация, относно нормативни задължения, посредничество за оперативна дейност, информация и подпомагане за кандидатстване по дейностите допустими по интервенциите, включени в новия Стратегически план.

Допустими бенефициери:

1. Браншови организации за производство и преработка на селскистопански продукти в сектор “Пчеларство”;

2. Сдружения, регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел в обществена полза, в които членуват лица, отглеждащи пчелни семейства в регистрирани животновъдни обекти – пчелини;

3. Кооперации, регистрирани по Закона за кооперациите, в които членуват физически лица, отглеждащи пчелни семейства в регистрирани животновъдни обекти – пчелини;

4. Признати групи и организации на производители на мед и пчелни продукти и техните асоциации, признати по съответния ред от МЗХ.

5.Висши училища;

6.Научни институти.

7.Центрове за професионално обучение.

Допустими дейности:

1. **Информационни семинари/лектории за повишаване на знанията по конкретни теми, насочени към сектор пчеларство;**

Информационните семинари/лектории са: тематични срещи, на които ще се разглеждат и обсъждат конкретни приоритетни теми: технологии в пчеларството, маркетинг, право, ветеринарна медицина, управление на пчелното стопанство, цифровизация и дигитализация и др., имащи отношение към сектора, доказано чрез мотивирана обосновка. Допустимо е семинарите/лекториите/тематичните срещи да се провеждат в дневна, вечерна, дистанционна/онлайн/ или комбинирана форма, в зависимост от вида и продължителността им.

2. Демонстрационни дейности и посещения на земеделски стопанства (демонстрационен обект) за краткосрочен обмен на опит.

Демонстрационните дейности са: практически занятия по определена тема с цел придобиване на информация и запознаване в реални практически условия с представяне на технологии (вкл. цифрови) и специализирана техника за извършване на различни пчеларски дейности;

Демонстрационен обект е всяко място, регистрирано в съответствие с действащото национално законодателство, на чиято територия се извършва демонстрационна дейност, свързана с процеса по отглеждане, преработка и/или предлагане на пазара на пчелни продукти;

3. Разработване на наръчник /наръчници за добри практики, включително нормативни изисквания в пчеларството.

За дейностите по т. 1, 2 и 3 се изисква наличие на проект, включващ:

- подробна програма съдържаща времеви график на дейностите, обосновка за актуалност на темите/дейностите, резюме на информационните семинари/лектории или демонстрационните дейности, както и заложени цел и индикатори за резултат. Подробно съдържание и обхват на темите, който ще бъдат включени в наръчника. Към всеки проект се представя подробна финансова обосновка (разбивка на разходите).

Условия за допустимост:

1.За всяка година, бенефициерите могат да заявят само веднъж дейностите по т.1 и/или т.2 финансирани по интервенцията.

2.Участниците в дейностите по т.1 и т.2 трябва да са регистрирани земеделски стопани с пчелни семейства.

За дейностите по т. 1 и т. 2 се изискват:

·Минимален брой участници в един семинар/лектория или демонстрационна дейност – 10 пчелари;

·Продължителност на един семинар/лектория – 8 или 18 часа;

·Продължителност на демонстрационна дейност – минимум един ден;

Допустими разходи за дейностите по:

- т. 1. - наем на зала, мултимедия, печатни/електронни материали, разходи за транспорт, храна за участниците, възнаграждения на лектори/експерти, както и командировки съгласно Наредбата за командировките в страната, за ангажираните по проекта, такси за използване на интернет платформи/приложения за видеоконферентна разговори (когато дейността се провежда онлайн/неприсъствено);

- т. 2. - за посещение на пчелин с практическо занятие (разходи за транспорт), храна за участниците, възнаграждения на лектори/експерти, както и командировки съгласно Наредбата за командировките в страната, на ангажираните по проекта .

- т. 3 – Разходи за извършване на външна услуга по разработване на наръчника, включително предпечатна подготовка, отпечатване и/или публикуване на интернет платформа.

Дейността по т.3 може да бъде заявена само веднъж в рамките на целия период на прилагане на Стратегическия план.

Табл. Опростени разходи за един участник в лектория/семинар, демонстрация по т.1 и 2

№	**Описание**	**Вид обучение и включени разходи**	**Общ размер на разходите за 1 обучаем / участник**	
			в лв.	**в евро**
1	Демонстрация с продължителност от 1 ден	при демонстрация с включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	106	54
		при демонстрация без разходи за обеди и кафе паузи	75	38

		при демонстрация без включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	35	18
2	Информационен семинар с продължителност 8 учебни часа	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	108	55
		при присъствено обучение без разходи за обеди и кафе паузи	65	33
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	45	23
		при онлайн обучение	36	18
3	Информационен семинар с продължителност 18 учебни часа	при присъствено обучение с посещение на база/и за практическо обучение и с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	449	230
		при присъствено обучение без посещение на база/и за практическо обучение и с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	441	225
		при присъствено обучение с посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за нощувки и вечери	269	138
		при присъствено	260	133

		обучение без посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за нощувки и вечери		
		при присъствено обучение с посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	144	74
		при присъствено обучение без посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	136	70
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	76	39
		при хибридно обучение с посещение на база/и за практическо обучение и с включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	166	85
		при хибридно обучение без посещение на база/и за практическо обучение и с включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	158	81
		при хибридно обучение с посещение на база/и	124	63

		за практическо обучение и без разходи за обеди и кафе паузи		
		при хибридно обучение без посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за обеди и кафе паузи	116	59
		при хибридно обучение без включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	60	31
		при онлайн обучение	53	27

Подробните изисквания за прилагане на интервенцията ще бъдат разписани в национален регулаторен акт.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Помощта може за бъде под следната форма :

– възстановяване на допустими разходи, реално извършени от бенефициера - чл. 44, 1, а)

Максималния размер на финансовата помощ за изпълнение на един проект, по допустимите дейности (информационни семинари/лектории, демонстрационни дейности или разработване на наръчник) е до 5113,67 Евро.

Размерът на помощта за един проект се определя на база стандартни опростени разходи за едно обучаемо лице по броя обучени лица за дейностите по т.1 и т.2. Изчисленията на стандартните разходи за извършени от външно, независимо от Министерството на земеделието и храните компетентно лице и са идентични с прилаганите разходи по интервенция II.И.2 "Професионално обучение и придобиване на знания" от Стратегическия план.

Рамерът на помощта за дейността по т.3 се определя на база реално извършени допустими разходи след предоставяне на разходо-оправдателни документи и три независими съпоставими оферти.

Размерът на публичната помощ е 100 % от допустимите разходи за дейностите по т. 1, 2 и 3, изпълнени и одобрени в рамките на проекта, одобрени от административен орган, посочен в национален регулаторен акт за прилагане на интервенцията при 40% финансиране от ЕФГЗ и 60 % от националния бюджет.

Финансова помощ за изпълнение на проектите може да се изплаща авансово, при спазване на изискванията на чл.15а от Делегиран Регламент (ЕС) 2022/127 на Комисията от 7 декември 2021 г.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Неприложимо.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията

определени в Приложение 2, параграф 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП.

Предвидените по интервенцията плащания се основават на направените допустими разходи и не водят до предоставяне на ценова подкрепа на производителите.

Интервенцията ще се фокусира върху повишаване на знанията и уменията на пчеларите чрез практически и теоретични занятия чрез всички възможни канали за комуникация.

Плащанията по интервенцията попадат в обхвата на буква г) от параграф 2 на Приложение 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.E.1 - Средна сума за информационни/демонстрационни дейности/разработване на наръчник	Среден		

Описание

I.E.1 - Средна сума за информационни/демонстрационни дейности/разработване на наръчник

Годишния бюджет по интервенцията е предвиден за изпълнение на 5 проекта въз основа на исторически данни от прилагане на идентични дейности по Националната програма по пчеларство

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.E.1 - Средна сума за информационни/демонстрационни дейности/разработване на наръчник	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	1 022,60	1 022,60	1 022,60	2 045,47	2 045,47	
	O.37 (единица: Действия)	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	**Сума:** 25,00 **Макс.:** 5,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	5 113,00	5 113,00	5 113,00	10 227,34	10 227,34	35 793,68
ОБЩО	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	12 782,49	12 782,49	12 782,49	25 568,36	25 568,36	89 484,19
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	5 113,00	5 113,00	5 113,00	10 227,34	10 227,34	35 793,68
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	

INVAPI(55(1)(b)) - - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия

I.E.2 - Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата

Код на интервенцията (държава членка)	I.E.2
Име на интервенцията	Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата
Вид интервенция	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия
Общ показател за крайния продукт	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да
П.6.8.	Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.35 Дял на пчелните кошери, подпомагани по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Богатата и разнообразна флора на Балканския полуостров, както и подходящите природни, климатични и екологични условия в България, създават отлични условия за пчеларството в страната. Развитието на сектора се благоприятства и от дългогодишните традиции при производството на мед и пчелни продукти и доброто търсене от страна на потребителите. В същото време България не се отличава от наблюдаваната в последните години тенденция в

световен мащаб на загуба на част от пчелните семейства поради различни причини.

Като едни от основните причини за отпадане на пчелните семейства в отделните години могат да се посочат агресорите и вредителите по пчелите, особено вароатозата, а в последното десетилетие и нозематозата, промяната в климата, намаляващите площи с медоносна растителност и монокултурно земеделие, в т.ч. липсата на разнообразен прашец и употребата на пестициди при провеждане на растителнозащитните мероприятия. Всички тези неблагоприятни фактори водят до отслабване на имунната система на пчелите и отключват различни болести, което води до ниски добиви, недобри икономически резултати и намалена конкурентоспособност.

Въпреки увеличението в броя на пчелните семейства, средният добив от едно семейство в страната в различните години се движи в рамките на 17–19 кг, което е недостатъчно за реализиране на сигурни и стабилни доходи на пчеларите.

Прилагането на подходящи, предписани от ветеринарен специалист ветеринарни лекарствени продукти за пчели ще подобри здравословното състояние на пчелните семейства и ще се постигне устойчивост в числеността на пчелната популация. Поради това, че освен от вароатоза пчелите страдат и от други болести, е подходящо да се осигури подкрепа и срещу тях, при наличие на одобрен ветеринарен продукт.

С цел оценка на риска от въздействието на Varroa върху пчелите и подпомагане на ветеринарните лекари при избора на ветеринарни лекарствени продукти за прилагане в конкретния пчелин ще се финансира закупуването на тестери, които са предназначени за определяне наличието и степента на опаразитеност с Varroa destructor - причинителят на вароатозата по пчелите. Вароа тестерът може да се използва и за определяне резистентността на акара към използваните ветеринарни лекарствени продукти в пчелина и самопочистващя инстинкт на пчелната колония.

По интервенцията ще се финансира един тестер за един пчелин.

Прилагането на интервенцията ще подобри ефективността на пчелното стопанство и ще допринесе за задоволяване на потребностите по избраните специфични цели.

Допустими бенефициери:

1.Земеделски стопани, вписани в регистъра по чл. 7, ал. 1 от Закона за подпомагане на земеделските производители с пчелни семейства.

2.Признати групи и организации на производители на мед и пчелни продукти и техните асоциации, признати по съответния ред от МЗм;

Допустими дейности:

1. Третиране на пчелните семейства срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата;

2. Тестване на пчелните семейства за степента на опаразитеност с причинителя на вароатозата - Varroa destructor.

Допустими за финансиране са разходи за закупуване на:

1. Ветеринарни лекарствени продукти срещу вароатозата, лицензирани за употреба съгласно националното и/или европейското законодателство:

2. Тестери за установяване на качествено и количествено наличие на агресори и болести в кошера.

3. Средства за борба срещу агресорите и болестите в кошера, не описани в т. 1 – нозематоза и други болести извън вароатозата (при наличие на лицензиран за употреба продукт);

Условия за допустимост

Разходите се финансират когато:

1. За всяко от третиранията срещу вароатоза е използван само един вид ветеринарни лекарствени продукти за всички третирани пчелни семейства в един пчелин. В случай, че кандидатът по мярката е призната организация/група/асоциация на производители на мед и пчелни продукти,

критерият се прилага по отношение на лицата, стопанисващи пчелните семейства, с които се кандидатства;

2. При извършване на пролетно и есенно третиране по т. 1 от условията за допустимост, приложеният ветеринарен лекарствен продукт за пролетно третиране съдържа различно активно вещество и е от различна химична група от ветеринарния лекарствен продукт, използван за есенно третиране на пчелните семейства;

3.Заявеното за финансиране количество закупени ветеринарни лекарствени продукти за борба срещу болестите в кошера (вароатоза и други), съответства на броя на третираните пчелни семейства и приложената доза на ветеринарен лекарствен продукт е съгласно указанията на производителя;

4.Ветеринарните лекарствени продукти са закупени от лицензирани обекти съгласно приложимото национално законодателство.

5. Ветеринарните лекарствени продукти за други болести и вредители са лицензирани за употреба съгласно националното и/или европейското законодателство;

Подробните изисквания за прилагане на интервенцията ще бъдат разписани в национален регулаторен акт.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Помощта може да бъде в една от следните форми:

– възстановяване допустими разходи за брой пчелен кошер/семейство, реално извършени от бенефициера - чл. 44, 1, а).

Финансовата помощ за един пчелен кошер/семейство е до размера на реално извършените разходи, но не надвишават 90 % от референтните цени на Ветеринарни лекарствени продукти/тестер, на база пазарно проучване.

Индикативната средна ставка за подпомагане на пчелен кошер/семейство е изчислена на базата на пазарно проучване за цените на ветеринарни лекарствени продукти/тестер за 2022 г. Взето е предвид изискването за прилагане на ветеринарни лекарствени продукти от различни химични групи и активни вещества при двуктарно третиране. Данните за броя третирания на пчелните кошери/семейства, финансирани по НПП през 2020 и 2021 г. показват, че не всички кошери/пчелни семейства са третирани двукратно (общият брой третирания съотнесен към броя третирани кошери/семейства показва, че едно семейство условно е третирано средно 1,35 пъти). Предвидено е увеличение до средно 1,5 третирания. В ставката е включена и цената на един тестер за един пчелин, като сумата е преизчислена за пчелно семейство (при среден брой пчелни семейства в един пчелин 72, по данни от отдел „Агростатистика“ на МЗм).

Финансовата помощ на пчелен кошер/семейство е в общ размер до 90% от одобрените разходи, (при прогнозна ставка 10,225 EUR.) от които 40 % съфинансиране от ЕФГЗ и 60 % от националния бюджет.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Неприложимо.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Внимание! Интервенциите по член 55, параграф 1, алинеи i) и ii) съгласно член 10 и приложение II трябва да отговарят на критериите на „зелената кутия“ съгласно СТО. Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията определени в Приложение 2, параграф 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО. Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП. Допустимите дейности и разходи имат за цел да подкрепят закупуването на разрешени за употреба ветеринарни лекарствени продукти и тестери от пчеларите и не водят до предоставяне на ценова подкрепа на производителите на ветеринарномедицински продукти/тестери. Плащанията по интервенцията ще допринесат за подобряване на здравословното състояние на пчелни семейства и устойчивост на пчелната популация. Плащанията по интервенцията попадат в обхвата на буква б) от параграф 2 на Приложение 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.E.2 - Средна сума на пчелен кошер/семейство за лечение и тестване срещу заболявания	Среден		R.35

Описание

I.E.2 - Средна сума на пчелен кошер/семейство за лечение и тестване срещу заболявания

Бюджетът по интервенцията е предвиден за подкрепа на 100 000 пчелни кошери/семейства на база предходно програмиране.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.E.2 - Средна сума на пчелен кошер/семейство за лечение и тестване срещу заболявания	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	4,09	4,09	4,09	4,09	4,09	
	O.37 (единица: Кошери)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	**Сума:** 500 000,00 **Макс.:** 100 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	409 039,78	409 039,78	409 039,78	409 039,78	409 039,78	2 045 198,90
ОБЩО	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	1 022 599,45	1 022 599,45	1 022 599,45	1 022 599,45	1 022 599,45	5 112 997,25
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	409 039,78	409 039,78	409 039,78	409 039,78	409 039,78	2 045 198,90
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	

I.E.3 - Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели

Код на интервенцията (държава членка)	I.E.3
Име на интервенцията	Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели
Вид интервенция	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия
Общ показател за крайния продукт	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да
П.6.8.	Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.35 Дял на пчелните кошери, подпомагани по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

България е страна с дългогодишни традиции в производството на пчелен мед и пчелни продукти. От страна на потребителите се наблюдава сравнително добро търсене на произведените пчелни продукти. Пчелният кошер е жилището, заселено с пчелно семейство, използвано за производство на пчелен мед и други пчелни продукти. Пчелния кошер трябва да създава необходимите оптимални условия за живот на пчелното семейство и неговото отглеждане. Дългогодишната експлоатация на пчелните кошери и излагането им на различни метеорологични условия води до тяхното остаряване (изгниване на по-голяма част от елементите на кошера). Най-бързо се амортизират пчелните кошери, които се преместват/транспортират при практикуване на подвижно пчеларство в следствие на тежката експлоатация. Най - бързо се амортизират дъната, покривните

табли и капаците на кошерите, тъй като те са изложени в най-голяма степен на климатичните явления, както и при периодичната работа в пчелина. Финансовият ресурс предоставян до момента по Националната програма по пчеларство е ограничен и не е достатъчен за да покрие нуждите на пчеларите от подмяна на остарелите/амортизирани кошери и/или закупуване на нови кошери с цел увеличаване броя на отглежданите от тях пчелни семейства. През последните години в страната се финансира закупуването на около 2,5 % (годишно) нови кошери спрямо общия брой пчелни кошери (заселени с пчелни семейства). По настояване на пчеларите и с цел по-добро управление на финансовия ресурс в интервенцията е предвидено да се финансира и закупуването на отделни части/елементи от окомплектовката на кошера.С прилагане на интервенцията ще се постигне подобряване на условията за отглеждане на пчелните семейства и оптимален добив на производство на пчелен мед, като по този начин ще се постигне задоволяване на идентифицираните потребности по избраните специфични цели.

Интервенцията допринася за подобряване на условията за производство на пчелен мед и пчелни продукти, чрез осигуряване на оптимални условия за живот на пчелното семейство и неговото отглеждане. Това ще подобри общите резултати на пчелните стопанства и адаптирането им към изискванията на пазара, както и повишаване на тяхната конкурентоспособност.

Предвижда се подпомагането на инвестиции за подобряване на материални активи – нови празни кошери и/или отделни нови части от окомплектовката на кошерите. Осъществяваните инвестиции ще допринесат и за повишаване на икономическата устойчивост на пчелните стопанства

Допустими бенефициери:

1. Земеделски стопани, вписани в регистъра по чл. 7, ал. 1 от Закона за подпомагане на земеделските производители с пчелни семейства..

Допустими заподпомагане дейности са:

• Подновяване и/или увеличаване броя на пчелните кошери

Допустими за финансиране са разходи за закупуване на:

1. Нови празни кошери за подмяна на негодните за употреба, които са с минимална окомплектовка, регламентирана в националното законодателство/насоки за прилагане на интервенциите;

2. Нови празни кошери с цел увеличаване на пчелните семейства, които са с минимална окомплектовка, регламентирана в националното законодателство/насоки за прилагане на интервенциите;

3. Отделни нови части/елементи от окомплектовката на кошерите, трайно маркирани по специфичен начин, позволяващ тяхната проследяемост - до три броя на кошер, избирайки от следните – капак, покривна табла, дъно, плодник, магазин, корпус;

4. Броят на допустимите за финансиране кошери и/или отделни нови части/ елементи от тяхната окомплектовка, зависи от броя на отглежданите пчелни семейства към датата на кандидатстване на земеделския стопанин и е както следва:

4.1 - когато към датата на кандидатстване земеделският стопанин отглежда от 10 до 50 пчелни семейства включително, същият може да закупи кошери не повече от броя на отглежданите към тази дата пчелни семейства;

4.2. когато към датата на кандидатстване земеделският стопанин отглежда над 51 пчелни семейства, същият може да закупи до 50 броя кошери;

4.3. Броят на допустимите за финансиране нови части/елементи да съответства на броя на допустимите за финансиране кошери, като е допустимо закупуването на максимум до три различни части от окомплектовката за един наличен кошер, като се приспаднат броя закупени кошери по т. 4.1 и 4.2;

Условия за допустимост

Кандидатите са допустими за подпомагане, когато:

- отглеждат минимум 10 броя пчелни семейства в стопанството си към датата на кандидатстване;
- отглеждат пчелните си семейства в регистриран като животновъден обект пчелин, в съответствие с действащото национално законодателство;
- пчелните семейства са под ветеринарномедицински контрол и са настанени в кошери, маркирани в съответствие с действащото национално законодателство.

Недопустими са кандидати които:

- извършват дейности свързани с производство и/или търговия на кошери и части от тях;
- получили финансиране за същия вид актив по друга интервенция от СП или закупен с подкрепата на Съюза или на национално ниво в период от 3 години, предшестващ покупката, за закупуване общо на 150 и повече кошери и/или съответните на тях отделни части.

Системите кошери и отделните части/елементи ще бъдат описани в приложение към национален регулаторен акт/насоки за прилагане на интервенциите;

Подробните изисквания за прилагане на интервенцията ще бъдат разписани в национален регулаторен акт.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Възстановяване на част от допустими разходи, реално извършени от бенефициера, от които 40% от ЕФГЗ и 60% от националния бюджет - чл. 44, 1, а).

Подпомагането е в размер на:

- до 70 % от стойността на действителните разходи за закупуване на нови празни кошери и/или отделни нови части/елементи от окомплектовката на кошерите;

Разходите се възстановяват на база референтни цени по видове и системи кошери/отделни части от окомплектовката, определени на базата на пазарно проучване от Системата за агропазарна информация ЕООД (САПИ ЕООД).

Финансовата помощ за активи, за които не е определена референтна цена се предоставя когато са представени най-малко три съпоставими оферти, които не са издадени от лица, свързани помежду си или с кандидата.

Средната единична сума за подпомагане на пчелар (2099,9 EUR, от които 839,96 е европейското финансиране) за подновяване на кошери е изчислена на база данни:

- за средния брой закупени пчелни кошери през приключилите пчеларски 2020 г. и 2021 г. (закупени са средно по 37 кошера от пчелар);
- средната единична сума за нов празен кошер за първото полугодие на 2022 г. (при 70% от референтната цена – 56,75 EUR /кошер)

Средната единичната сума на пчелар е планирана чрез умножение на прогнозната средна единична сума за нов празен кошер по планирания прогнозен среден брой кошери, закупени от един пчелар.

Пазарното проучване на продажните цени на кошери от различни системи се извършва от 2016 г. от Системата за агропазарна информация ЕООД (САПИ ЕООД), която предоставя данните за осреднените цени на активите, визирани по-горе на всяко шестмесечие, както и средно годишни цени.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Неприложимо.

8 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Внимание! Интервенциите по член 55, параграф 1, алинеи i) и ii) съгласно член 10 и приложение II трябва да отговарят на критериите на „зелената кутия“ съгласно СТО. Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

n/a - Интервенцията не е посочена в Приложение II по чл.10 към Регламент (ЕС) 2021/2015

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.E.3 - Средна сума на пчелар за подновяване на кошери	Среден		R.35

Описание

I.E.3 - Средна сума на пчелар за подновяване на кошери

Предвиденият годишен бюджет е планиран за подпомагане на 680 пчелари по интервенцията, прогнозиран на база данните за брой пчелари, получили финансиране за нови кошери през 2021 г. по Националната програма по пчеларство 2020-2022 г.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.E.3 - Средна сума на пчелар за подновяване на кошери	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	839,96	839,96	839,96	839,96	839,96	
	O.37 (единица: Пчелари)	680,00	680,00	680,00	680,00	680,00	**Сума:** 3 400,00 **Макс.:** 680,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	571 174,97	571 174,97	571 174,97	571 174,97	571 174,97	2 855 874,85
ОБЩО	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	1 427 937,42	1 427 937,42	1 427 937,42	1 427 937,42	1 427 937,42	7 139 687,10
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	571 174,97	571 174,97	571 174,97	571 174,97	571 174,97	2 855 874,85
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	

I.E.5 - Инвестиции в материални и нематериални активи

Код на интервенцията (държава членка)	I.E.5
Име на интервенцията	Инвестиции в материални и нематериални активи
Вид интервенция	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия
Общ показател за крайния продукт	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.35 Дял на пчелните кошери, подпомагани по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Важен фактор за устойчиво развитие на пчеларството продължава да бъде достъпът до средства за модернизиране и обновяване на средствата за производство и първичен добив на пчелен мед и пчелни продукти, като част от подобряване на общите условия за производство в сектора. Същевременно, новите технологии навлизат в пчеларството. Създават се съвременни системи за наблюдение работата и състоянието на пчелното семейство,

Възможността пчеларите да получават подпомагане за закупуване на пчеларски инвентар, необходим при първичния добив на пчелен мед и други пчелни продукти стартира през периода 2017-2019 г. След направеното изменение в дизайна на мярката за последната НПП 2020-2022 г., допустимото оборудване беше групирано по видове и ценови стойности, съобразно броя на наличните пчелни семейства, към момента на кандидатстването/. Следва да се отбележи, че мярката се радва на голям интерес сред пчеларите. (44,3% от изплатената финансова помощ спрямо общия изплатен бюджет за 2020 г. и 2021 се пада на нея). Модернизацията на техническото оборудване е предпоставка за предотвратяване замърсяването при добива и първичната обработка на пчелните продукти. По този начин се повишава качеството и конкурентоспособността на българските пчелни продукти на вътрешния и международните пазари.Прилаганата интервенция ще удовлетвори потребностите по избраните специфични цели.

Допустими бенефициери:

1. Земеделски стопани, вписани в регистъра по чл.7, ал.1 от Закона за подпомагане на земеделските производители с пчелни семейства;
2. Признати групи и организации на производители на мед и пчелни продукти и техните асоциации, признати по съответния ред от МЗХ.

Допустими за финансиране са разходи за материални и нематериални активи за:

- техническо оборудване, машини и съоръжения за добив и първична обработка на пчелни продукти, както и за обезпечаване на дейности, свързани с отглеждането, и здравето на пчелните семейства: центрофуга за мед, нож за разпечатване, матуратор, восъкотопилка, вана за разпечатване, сушилня за прашец, ръчна преса за восъчни разпечатки, декристализатор, вертикални сита, помпа за мед, шнекова преса за восъчни разпечатки, разпечатваща машина, сепаратор за прашец, дозираща машина за пакетиране на пчелен мед, електронна контролна везна /кантар/ за кошер, косачка, термична камера за лечение на пчели от паразити, GPS локатори, интегрирани системи за мониторинг и контрол на пчелните кошери, машина за пробиване на пчелни рамки, станок за сноване на пчелни рамки, стакер (ръчен и/или електрически), лебедка, транспортна количка за повдигане и придвижване на пчелни кошери, палетна количка, соларна система за производство на електрически ток за собствено потребление за обезпечаване на дейности в пчелина (при спазване на националното законодателство за инсталирането й), преместваеми фургони/контейнери (за съхранение на инвентар, центрофугиране на мед);
- оборудване за постоянни пчелини, разположени извън населени места: системи за охрана и видеонаблюдение, комплект електропастир, ажурни/леки прозирни огради за пчелини, включително бетонни основи, носеща конструкция, преграда захванатa за конструкцията и врата (при спазване на националното законодателство за поставянето им), автоматизирана поилка, включително изграждане на сондаж, помпа, резервоар, (при спазване на националното законодателство за изграждане на сондажа), генератор за променлив ток (за обезпечаване дейности в пчелина);
- оборудване за постоянни пчелини за предотвратяване на щети от неблагоприятни климатични явления: системи/цифрови инструменти и оборудване за наблюдение и/или предупреждение в случай на природни бедствия или екстремни агрометеорологични събития, съоръжения/оборудване за засенчване на пчелните кошери, устройства/съоръжения за принудителна вентилация на пчелните кошери, съоръжения/системи за оросяване/мъглуване на пчелина.

Техническите характеристики на инвентара ще бъдат описани в приложение към националнен регулаторен акт/насоки за прилагане на интервенциите;

Условия за допустимост:

1. Кандидатът трябва да има налични в стопанството си минимум 10 броя пчелни семейства към датата на кандидатстване.

2. Техническото оборудване, машините и съоръженията, допустими по интервенцията се групират по видове и ценови стойности, съобразени с броя на пчелните семейства в стопанството към момента на кандидатстването, както следва:

1. от 10-49 броя пчелни семейства в стопанство;
2. от 50-149 броя пчелни семейства в стопанство;
3. 150 и повече броя пчелни семейства в стопанство.

Когато кандидат е ОП или ГП за тях е валидна горната граница от 150 и повече броя пчелни семейства.

Пчелните семейства на кандидатите, финансирани за допустимите разходи трябва да:

- се отглеждат в регистриран като животновъден обект пчелин, в съответствие с действащото национално законодателство;
- са под ветеринарномедицински контрол и са настанени в кошери, маркирани в съответствие с действащото национално законодателство.

Капацитетът на техническото оборудване,машините и съоръженията обект на подпомагане по интервенцията трябва да съответства на обема на дейност на кандидата, включително броя пчелни семейства, които отглежда в стопанството си към момента на кандидатстване.

Придобитите активи се използват от бенефициерите по предназначение при спазване на разпоредбите на чл.11, параграфи 1,9,10 и 11 и чл. 22 от Делегиран Регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията.

Недопустими кандидати са:

- получили финансиране за същия актив по друга интервенция от СП или закупен с подкрепата на Съюза или на национално ниво в период от 3 години, предхождащ покупката;
- извършващи дейности, свързани с производство и/или търговия със заявения за подпомагане актив.

Подробните изисквания за прилагане на интервенцията ще бъдат разписани в национален регулаторен акт.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Възстановяване на част от допустими разходи, реално извършени от бенефициера - чл. 44, 1, а)

Финансовата помощ на бенефициер е до размера на одобрените разходи и не надвишава 70 % от референтните цени по видове активи.

Финансовата помощ се предоставя на бенефициер, съобразно броя на отглежданите от него пчелни семейства, за съответната група, като таванът на помощта за всяка от групите е както следва:

1. от 10-49 броя пчелни семейства в стопанство –1025,16 EUR.;
2. от 50-149 броя пчелни семейства в стопанство –1708,25 EUR;
3. 150 и повече броя пчелни семейства в стопанство - 2391,86 EUR.

Максималната единична сума за подпомагане на бенефициерите във всяка от групите, посочени по-горе (в раздел 5) е изчислена с увеличение от 21,5% заради инфлационните процеси в страната от месец февруари 2022 г. до края на 2024 г. по данни на Националния статистически институт.

Средната единична сума за подпомагане на един пчелар е формирана като средна сума от максималния размер на подкрепа за всяка от групите, определена събразно броя на пчелните семейства.

Финансова помощ за активи, за които не е определена референтна цена се предоставя когато са представени най-малко три съпоставими оферти, които не са издадени от лица, свързани помежду си или с кандидата.

Финансовата помощ се предоставя в размер, съобразен с броя на пчелните семейства към момента на кандидатстването, от които 40% съфинансиране от ЕФГЗ и 60% предоставени от държавния бюджет.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Неприложимо.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Внимание! Интервенциите по член 55, параграф 1, алинеи i) и ii) съгласно член 10 и приложение II трябва да отговарят на критериите на „зелената кутия“ съгласно СТО. Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията представлява форма на вътрешна подкрепа, която е в съответствие с § (параграф) 1 от Анекс 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство както и съответства на изискванията определени в Приложение 2, параграф 11 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП.

Плащанията се дават само за периода от време, необходим за реализирането на инвестицията за която са предоставени.

Допустимите дейности и разходи допринасят за модернизиране и обновяване на техническото оборудване, машини и съоръжения необходими при първичния добив и обработка на пчелните продукти и не представляват форма на ценова подкрепа или директно плащане за производителите на тези машини/съоръжения.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.E.5 - Средна еднична сума за подпомагане на пчелар за пчеларски инвентар	Среден		R.35

Описание

I.E.5 - Средна еднична сума за подпомагане на пчелар за пчеларски инвентар

Индикативния бюджет по интервенцията е предвиден за предоставяне на финансова помощ на 1 200 бенефициера, чийто брой е изчислен на база средния брой кандидати по аналогичната мярка, прилагана през 2020 и 2021 г. по Националната програма по пчеларство 2020-2022 г. с предвидено увеличение.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.E.5 - Средна еднична сума за подпомагане на пчелар за пчеларски инвентар	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	562,43	562,43	562,43	681,31	681,31	
	O.37 (единица: Пчелари)	1 200,00	1 200,00	1 200,00	980,00	980,00	**Сума:** 5 560,00 **Макс.:** 1 200,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	674 915,64	674 915,64	674 915,64	669 801,30	669 801,30	3 364 349,52
ОБЩО	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	674 915,64	674 915,64	674 915,64	669 801,30	669 801,30	3 364 349,52
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	1 687 289,09	1 687 289,09	1 687 289,09	1 674 503,22	1 674 503,22	8 410 873,71
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	

I.E.4 - Рационализиране на подвижното пчеларство

Код на интервенцията (държава членка)	I.E.4
Име на интервенцията	Рационализиране на подвижното пчеларство
Вид интервенция	INVAPI(55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия
Общ показател за крайния продукт	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да
П.6.8.	Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.35 Дял на пчелните кошери, подпомагани по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Богатата и разнообразна флора на Балканския полуостров, както и подходящите природни, климатични и екологични условия в България, създават отлични условия за пчеларството в страната. Развитието на сектора се благоприятства и от дългогодишните традиции при производството на мед и пчелни продукти и доброто търсене от страна на потребителите. Въпреки увеличението в броя на пчелните семейства, средният добив от едно семейство в страната в различните години се движи в рамките на 17–19 кг, което е недостатъчно за реализиране на сигурни и стабилни доходи на пчеларите. Този добив се влияе от много фактори, като наличието на разнообразна медоносна растителност, подходящи климатични условия по време на медосбора, здрави и силни пчелни семейства и др. Част от проблемите за осигуряване на разнообразна храна за пчелите и добив на различни видове

пчелен мед и специфични пчелни продукти могат да се решат чрез практикуване на подвижно пчеларство в комбинация със средствата, които предоставят новите технологии в областта на дигитализацията. Броят на практикуващите подвижно пчеларство намалява - през 2018 г. с 24,5% на годишна база, до 364 стопанства, а пчелните семейства в тях - с 23,3%, до 26 571 броя. Сред факторите, ограничаващи този вид пчеларска дейност, остават липса на пазар на пчелоопрашването, проблеми с отравяния на пчелните семейства при провеждане на растително-защитните мероприятия, високи транспортни разходи, липса на специално оборудване за транспортиране/преместване на пчелни семейства, високия процент ръчен труд и липсата на неговата модернизация. С прилагането на подвижно пчеларство може да се избегне проблема с отравянията, като пчелните семейства се транспортират/преместват до места, където не се извършват активни растителнозащитни мероприятия.

Прилагането на интервенцията ще осигури постигането на специфични цели б) и е) като улесни и стимулира прилагането на подвижното пчеларство, което от своя страна ще подобри ефективността на пчелното стопанство, чрез осигуряване на разнообразна паша на пчелите, повишаване на добивите и екологичния потенциал.

Допустими бенефициери:

1.Земеделски стопани, вписани в регистъра по чл.7, ал.1 от Закона за подпомагане на земеделските производители с пчелни семейства;

2.Признати групи и организации на производители на мед и пчелни продукти и техните асоциации, признати по съответния ред от Министерството на земеделието.

Допустими дейности:

• Подпомагане закупуването на нов инвентар, необходим при практикуване на подвижно пчеларство ;

• Възстановяване на част от разходите при практикуване на подвижно пчеларство за придвижване на пчелните семейства;

Допустими за финансиране са разходи за:

1. Закупуване на техника и оборудване за подвижно пчеларство, като:

1.1. Система прикачен инвентар, вкл. пчеларско ремарке (колесар);

1.2. Пчеларска платформа за разполагане на пчелните кошери;

2. Преместване/придвижване на пчелните семейства за практикуване на подвижно пчеларство (част от разходите за транспорт на пчелните семейства от постоянния пчелин до мястото за временното им настаняване, както и издаването на ветеринарномедицинското свидетелство за придвижване/транспортиране);

Недопустими са разходи за закупуване на транспортни (превозни) средства като микробуси, камиони, трактори.

Условия за допустимост:

1. Кандидатите, финансирани за разходи по т. 1. поемат ангажимент, че ще практикуват подвижно пчеларство в рамките на 3 години от датата на изплащане на финансовата помощ;

1.1. Заявеният за подпомагане актив е нов;

1.2. Пчелните семейства на кандидатите трябва да:

1.2.1.се отглеждат в регистриран като животновъден обект пчелин, в съответствие с действащото национално законодателство;

1.2.2.са под ветеринарномедицински контрол и са настанени в кошери, маркирани в съответствие с действащото национално законодателство.

2. Пчелните семейства на кандидатите, финансирани за разходи по т. 2:

2.1. се отглеждат в регистриран като животновъден обект пчелин, в съответствие с действащото

национално законодателство;

2.2 са под ветеринарномедицински контрол и са настанени в кошери, маркирани в съответствие с действащото национално законодателство

2.3. кандидатите притежават най-малко 10 броя пчелни семейства към датата на кандидатстване:

2.4. пчелните семейства се придвижват на паша най-малко на 10 км в радиус от постоянния пчелин извън населеното място;

2.5. пчелните семейства са придвижени на паша в периода от месец април до месец юли в рамките на календарната година;

2.6. минимален, непрекъснат период на престой на пчелните семейства за една паша е 15 календарни дни;

2.7. за една паша се придвижват минимум 10 и максимум 300 броя пчелни семейства

Недопустими кандидати са:

- получили финансиране за същия вид актив по друга интервенция от Стратегическия план или закупен с подкрепата на Съюза или на национално ниво в период от 3 години, предхождащ покупката;
- извършващи дейности, свързани с производство и/или търговия със заявения за подпомагане актив;
- с пчелини за производство на елитни и племенни пчелни майки, регистрирани по Наредба № 47 от 2003 г. за производство и предлагане на пазара на елитни и племенни пчелни майки и отводки (рояци) и реда за водене на регистър.

Придобитите активи се използват от бенефициерите по предназначение при спазване на разпоредбите на чл.11, параграфи 1,9,10 и 11 и чл. 22 от Делегиран Регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията

Подробните изисквания за прилагане на интервенцията ще бъдат разписани в национален регулаторен акт.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подпомагане:

– възстановяване на част от допустими разходи, реално извършени от бенефициера - чл. 44,1, а);

1.Финансовата помощ на бенефициер (техника, оборудване за подвижно пчеларство) е до 70% от размера на одобрените разходи на база референтни цени по видове активи, определени на базата на пазарно проучване и не надвишава 11 000 лева (5 624,296 EUR), от които 40% съфинансиране от ЕФГЗ и 60% се предоставят от държавния бюджет.

Средната сума за подпомагане на един бенефициер е изчислена въз основа на предходно подпомагане за същите активи, платено във финансовата 2024 г. (по заявления от 2023 г. и 2024 г.) и подадени заявления за финансовата 2025 г.

За активи, за които не е определена референтна цена, финансовата помощ се предоставя когато са представени най-малко три съпоставими оферти, които не са издадени от лица, свързани помежду си или с кандидата.

– финансиране по единна ставка - чл. 44, 2, а), i)

2.Финансовата помощ за преместване/придвижване на пчелно семейство се предоставят под формата на единна ставка. Ставката включва само разходи за транспортиране на пчелните семейства до мястото на паша и разходите за издаване на ветеринарномедицинско свидетелство за придвижване.

Финансовата помощ за придвижване е до 7,158 EUR на пчелно семейств, от които 40% съфинансиране от ЕФГЗ и 60% се предоставят от държавния бюджет.

Ставката е изчислена въз основа на данните от отдел „Агростатистика“ на МЗХ за разходите на пчеларите за придвижване на пчелно семейство през 2024 г.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Неприложимо.

8 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Внимание! Интервенциите по член 55, параграф 1, алинеи i) и ii) съгласно член 10 и приложение II трябва да отговарят на критериите на „зелената кутия“ съгласно СТО. Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

n/a - Интервенцията не е посочена в Приложение II по чл.10 към Регламент (ЕС) 2021/2015

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.E.4.1 - Средна единична сума на пчелар за закупуване на оборудване за преместване на паша	Среден		R.35
I.E.4.2 - Единична сума за подпомагане за едно придвижване на пчелен кошер/семейство	Хомогенен		R.35

Описание

I.E.4.1 - Средна единична сума на пчелар за закупуване на оборудване за преместване на паша

Броят на пчеларите, за които е предвидена подкрепа е изчислен на база среден брой бенефициери кандидатствали по НПП 2020-2022 г. през 2020 и 2021 г. по идентична дейност с прогнозно увеличение.

I.E.4.2 - Единична сума за подпомагане за едно придвижване на пчелен кошер/семейство

Броят на предвидените за подкрепа пчелни кошери/семейства за придвижване е изчислен въз основа на средния брой придвижени пчелни семейства през 2020 и 2021 година с прогнозно увеличение.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.E.4.1 - Средна единична сума на пчелар за закупуване на оборудване за преместване на паша	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	787,40	787,40	787,40	2 249,72	2 249,72	
	O.37 (единица: Пчелари)	20,00	20,00	20,00	7,00	7,00	**Сума:** 74,00 **Макс.:** 20,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	15 748,03	15 748,03	15 748,03	15 748,03	15 748,03	78 740,15
I.E.4.2 - Единична сума за подпомагане за едно придвижване на пчелен кошер/семейство	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	2,56	2,56	2,56	2,86	2,86	
	O.37 (единица: Действия)	10 000,00	10 000,00	10 000,00	8 928,00	8 928,00	**Сума:** 47 856,00 **Макс.:** 10 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	25 564,99	25 564,99	25 564,99	25 564,99	25 564,99	127 824,95
ОБЩО	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	103 282,54	103 282,54	103 282,54	103 282,54	103 282,54	516 412,70

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	41 313,02	41 313,02	41 313,02	41 313,02	41 313,02	206 565,10
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	

ACTLAB(55(1)(c)) - - действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества

I.E.6 - Действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества

Код на интервенцията (държава членка)	I.E.6
Име на интервенцията	Действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества
Вид интервенция	ACTLAB(55(1)(c)) - действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества
Общ показател за крайния продукт	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Медът и пчелните продукти са продукти с широка употреба, които се използват и в бита ни, като стимулатори на имунната система от потребители на различна възраст. Широкият спектър на тяхното използване предопределя високите изисквания, свързани с качество и чистота. В допълнение, насищането през последните години на българския и световния пазар с пчелен мед с

различен произход, предопределя постигане и контрол на определени стойности на физикохимични показатели, които са гаранция за неговата натуралност, за наличие на допълнителна обработка на същия, както и за добавяне на глюкоза и инвертна захар.

Също така през последните години се наблюдава намаление на реализираното количество мед, като през 2018 г. то е с 25,2% по-малко на годишна база, а през 2019 г. с 4%. Подпомагането на част от разходите, които пчеларите извършват за изследване на основните физикохимични показатели на пчелния мед се прилага още от първата тригодишна програма, като все повече производителите се възползват от тази възможност - броят на извършените анализи се е увеличил почти пет пъти през 2020 г. спрямо 2008 г. В допълнение, отчитайки пазара на останалите пчелни продукти по интервенцията, освен за пчелния мед са допустими анализи на проби и от тях.

Интервенцията допринася за проследяемостта на пчелния мед и пчелните продукти, улеснява тяхната реализация, чрез постигане и контрол на определени стойности на физикохимични показатели, които са гаранция за тяхната натуралност и качество, както и самоконтрола на пчеларите относно безопасността на предлаганата от тях продукция.. Това ще подобри икономическите резултати на пчелните стопанства и адаптирането им към изискванията на пазара, както и повишаване на тяхната конкурентоспособност и устойчивост.

Допустими бенефициери:

1. Земеделски стопани, вписани в регистъра по чл. 7, ал. 1 от Закона за подпомагане на земеделските производители с пчелни семейства;
2. Признати групи и организации на производители на мед и пчелни продукти и техните асоциации, признати по съответния ред от МЗм.

Допустими за подпомагане дейности са:

- извършване на физикохимичен анализи на пчелен мед и пчелни продукти;
- извършване на анализи за наличие на остатъци от пестициди в хранителни запаси, восък и трупчета на пчели.

Условия за допустимост

Кандидатите са допустими за подпомагане, когато:

- отглеждат пчелни семейства в регистриран като животновъден обект пчелин, в съответствие с действащото национално законодателство;
- отглеждните пчелни семейства под ветеринарномедицински контрол, настанени в кошери, маркирани съгласно действащото национално законодателство;
- са извършили изследванията в акредитирани за дейността си лаборатории за съответните анализи на територията на ЕС;
- отглеждат пчелни семейства, настанени в кошери, маркирани съгласно действащото национално законодателство;
- в заявката/акта за вземане на проба за изследване на пчелен мед се посочва количеството на партидата мед, от която е взета пробата.

В случаите, когато кандидат за подпомагане е група или организация на производители на мед и пчелни продукти той може да кандидатства за извършване на анализ/и на единични или общи партиди;

Подробните изисквания за прилагане на интервенцията ще бъдат разписани в национален регулаторен акт.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Възстановяване на част от допустими разходи, реално извършени от бенефициера - чл. 44, 1, а)

Финансовата помощ е до 90% от размера на реално извършените и одобрени разходи за съответния анализ, съгласно тарифата за таксите на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) или друга акредитирана лаборатория за съответното изследване.

- **Средна сума за подпомагане за изследвана партида за физикохимични анализи**:

Средната сума за подпомагане за изследвана партида за физикохимични анализи е изчислена на база на разходите, платени за изследвана партида за физикохимични анализи през 2020 и 2021г. по Националната програма по пчеларство 2020-2022 г., с прогнозно увеличение от 10 %.

- **Средна сума за подпомагане за изследвана партида за остатъци от пестициди**:

Средната сума за подпомагане за изследвана партида за остатъци от пестициди е изчислена като % (90) от стойността на изследването по ценоразписа на Централната лаборатория за химични изпитвания и контрол към Българската агенция по безопасност на храните към месец март 2022 г., с прогнозно увеличение от 10 %.

Финансовата помощ за изследване на остатъци от пестициди в хранителни запаси, восък и трупчета на пчели е до 90 % от размера на реално извършените и одобрени разходи за съответния анализ,съгласно тарифата за таксите на БАБХ или друга акредитирана лаборатория за съответното изследване.

40% от средствата по помощта са съфинансиране от ЕФГЗ и 60% са предоставени от държавния бюджет.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Неприложимо.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията определени в Приложение 2, параграф 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП.

Допустимите дейности и разходи допринасят за подобряване проследяемостта на пчелните продукти и не представляват форма на ценова подкрепа или директно плащане за производителите.

Плащанията по интервенцията попадат в обхвата на буква а) от параграф 2 на Приложение 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.E.6.1. - Средна сума за подпомагане за изследвана партида за физикохимични анализи	Среден		
I.E.6.2. - Средна сума за подпомагане за изследвана партида за остатъци от пестициди	Среден		

Описание

I.E.6.1. - Средна сума за подпомагане за изследвана партида за физикохимични анализи

Предвиденият годишен бюджет по интервенцията е планиран за финансиране извършването на лабораторни физикохимични анализи на 550 партиди, прогнозиран на база средния брой изследвани партиди през 2020 и 2021 г. по Националната програма по пчеларство 2020-2022 г., както и за извършването на 60 броя анализи за остатъци от пестициди в хранителните запаси на пчелните семейства.

I.E.6.2. - Средна сума за подпомагане за изследвана партида за остатъци от пестициди

Предвиденият годишен бюджет по интервенцията е планиран за финансиране извършването на лабораторни физикохимични анализи на 550 партиди, прогнозиран на база средния брой изследвани партиди през 2020 и 2021 г. по Националната програма по пчеларство 2020-2022 г., както и за извършването на 60 броя анализи за остатъци от пестициди в хранителните запаси на пчелните семейства.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.E.6.1. - Средна сума за подпомагане за изследвана партида за физикохимични анализи	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	23,93	23,93	23,93	23,93	23,93	
	O.37 (единица: Образци)	550,00	550,00	550,00	550,00	550,00	**Сума:** 2 750,00 **Макс.:** 550,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	13 160,85	13 160,85	13 160,85	13 160,85	13 160,85	65 804,25
I.E.6.2. - Средна сума за подпомагане за изследвана партида за остатъци от пестициди	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	85,08	85,08	85,08	85,08	85,08	
	O.37 (единица: Образци)	60,00	60,00	60,00	60,00	60,00	**Сума:** 300,00 **Макс.:** 60,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	5 104,82	5 104,82	5 104,82	5 104,82	5 104,82	25 524,10

ОБЩО	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	45 664,18	45 664,18	45 664,18	45 664,18	45 664,18	228 320,90
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	18 265,67	18 265,67	18 265,67	18 265,67	18 265,67	91 328,35
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	

PRESBEEHIVES(55(1)(d)) - - действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели

I.E.7 - Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели

Код на интервенцията (държава членка)	I.E.7
Име на интервенцията	Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели
Вид интервенция	PRESBEEHIVES(55(1)(d)) - действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели
Общ показател за крайния продукт	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да
П.6.8.	Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Всяка година пчеларите претърпяват загуба на пчелни семейства по различни причини – заболявания, липса на достатъчно хранителни запаси, отравяния причинени от продукти за растителна защита, екстремни климатични явления и други. Със закупуването на пчелни майки и

рояци (отводки) се цели възстановяването на загубите на пчелни семейства по различни причини, увеличаване на броя пчелни семейства, оптимално развитите на пчелното семейство, гарант за по-добро усвояване на пашите и по-високи добиви, по-голяма доходност и конкурентоспособност. Прилагането на интервенцията ще допринесе за запазване на пчелната популация и устойчивост на сектора, както и запазване на биоразнообразието и екосистемите. Интервенцията допринася за възстановяването на загубите на пчелни семейства по различни причини, увеличаване на броя им, предотвратява загуба на продукция, оттам по-добра доходност. Прилагането на интервенцията ще допринесе за запазване на пчелната популация и устойчивост на сектора, както и запазване на биоразнообразието и екосистемите. Това ще подобри икономическите резултати на пчелните стопанства, както и повишаване на тяхната конкурентоспособност. Предвижда се подпомагане за възстановяване на загубите на пчелни семейства или тяхното увеличаване, чрез закупуване на пчелни майки и рояци. По този начин ще се удовлетворят и потребностите по избраните специфични цели.

Допустими бенефициери:

1. Земеделски стопани, вписани в регистъра по чл.7, ал.1 от Закона за подпомагане на земеделките производители с пчелни семейства.

Допустими за подпомагане дейности са:

• Запазване/възстановяване и/или увеличаване броя на пчелните семейства

Допустими за финансиране са разходи за закупуване на:

- **пчелни майки** - с цел подмяна или за увеличаване броя на пчелните семейства, когато:

- към датата на кандидатстване земеделският стопанин отглежда в стопанството си до 250 пчелни семейства включително, същият може да закупи пчелни майки до размер, равен на броя на отглежданите към тази дата пчелни семейства;

- към датата на кандидатстване земеделският стопанин отглежда в стопанството си над 250 пчелни семейства включително, същият може да закупи до 250 пчелни майки за първите 250 пчелни семейства плюс до ½ (пчелни майки) за горницата над 250 пчелни семейства;

- **рояци** (отводки**)** - с цел увеличаване броя на наличните пчелни семейства, когато:

- към датата на кандидатстване земеделският стопанин отглежда в стопанството си от 10 до 50 пчелни семейства включително, същият може да закупи рояци (отводки) до размер, равен на броя на отглежданите към тази дата пчелни семейства;

- към датата на кандидатстване земеделският стопанин отглежда в стопанството си над 50 пчелни семейства, същият може да закупи максимум 50 рояка (отводки);

- **рояци** (отводки) – с цел възстановяване на отпаднали/загинали пчелни семейства в следствие на зимна смъртност, които са били налични към есенния преглед, когато:

- към есенния профилактичен преглед земеделският стопанин е отглеждал в стопанството си минимум 10 пчелни семейства, същият може да закупи до 10 % от броя на зазимените пчелни семейства, но не повече от декларираната зимна смъртност, и не повече от 50 рояка (отводки);

Условия за допустимост

Кандидатите са допустими за подпомагане, когато:

- отглеждат минимум 10 броя пчелни семейства към датата на кандидатстване в регистриран като животновъден обект пчелин, в съответствие с действащото националното законодателство;
- отглеждните пчелни семейства са под ветеринарномедицински контрол и са настанени в кошери, маркирани съгласно действащото национално законодателство.
- новозакупените пчелни майки и рояци (отводки) са настанени в кошери, маркирани

съгласно изискванията на националното законодателство;

Пчелните майки и рояци (отводки) са допустими за закупуване, когато:

- са произведени от производители, регистрирани по реда на Наредба № 47 от 11 ноември 2003 г. за производство и предлагане на пазара на елитни и племенни пчелни майки и рояци (отводки) и реда за водене на регистър. Същите са вписани в публичния Списък на производителите на пчелни майки и рояци (отводки);
- се придружават от сертификат за произход и ветеринармомедицинско свидетелство за придвижване, съгласно чл. 20 от Закона за пчеларството.

Списък на производителите на пчелни майки и рояци (отводки), е публикуван на уебсайта на Министерството на земеделието и Разплащателната агенция.

Недопустими кандидати са:

- регистрирани за производство и предлагане на пазара на пчелни майки по реда на националното законодателство;
- регистрирани производители на пчелни рояци (отводки) по реда на националното законодателство не могат да закупуват пчелни майки за производство на пчелни рояци (отводки), които са предназначени за продажба на пазара. Същите могат да закупуват пчелни майки за подмяна на съществуващите и за увеличаване броя на собстените си пчелни семейства;
- получили финансиране за същия вид актив по друга интервенция от СП или закупен с подкрепата на Съюза или на национално ниво в период от 3 години, предхождащ покупката, на 150 и повече рояци (отводки).

Подробните изисквания за прилагане на интервенцията ще бъдат разписани в национален регулаторен акт.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Възстановяване на част от допустимите разходи, реално извършени от бенефициера - чл. 44, 1, а)

Подпомагането е в размер на:

- до 70 на сто от стойността на действителните разходи за закупуване на пчелни майки и рояци (отводки);

- Средната единична сума за подпомагане за пчелна майка е изчислена като % отсредната стойност на пчелна майка за първото полугодие на 2022 г., на базата на пазарно проучване от Системата за агропазарна информация ЕООД (САПИ ЕООД) –10,23 EUR.

- Средната единична сума за подпомагане за рояк (отводка) е изчислена като % от средната стойност на рояк(отводка) за първото полугодие на 2022 г., на базата на пазарно проучване от САПИ ЕООД – 46,53 EUR

Разходите се възстановяват на база референтни цени, определени на базата на пазарно проучване извършено от външен изпълнител.

От 2016 г. САПИ ЕООД извършва пазарно проучване на продажните цени на пчелни майки, рояци (отводки) и кошери от различни системи.

САПИ ЕООД предоставя данните за осреднените цени на активите визирани по-горе на всяко шестмесечие, както и средно годишни цени.

Финансовата помощ е до размера на одобрените разходи и не надвишава 70% от референтните цени за рояци(отводки) и пчелни майки, определени на базата на пазарно проучване, от които 40% съфинансиране от ЕФГЗ и 60% от националния бюджет.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Неприложимо.

8 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

n/a - Интервенцията не е посочена в Приложение II по чл.10 към Регламент (ЕС) 2021/2015

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.E.7.1. - Средна единична сума за подпомагане за пчелна майка	Среден		
I.E.7.2. - Средна единична сума за подпомагане за рояк (отводка)	Среден		

Описание

I.E.7.1. - Средна единична сума за подпомагане за пчелна майка

Прогнозният брой закупени пчелни майки е изчислен на база средния брой закупени активи през 2020 г. и 2021 г.

I.E.7.2. - Средна единична сума за подпомагане за рояк (отводка)

Прогнозният брой закупени рояци (отводки) е изчислен на база средния брой закупени активи през 2020 г. и 2021 г.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.E.7.1. - Средна единична сума за подпомагане за пчелна майка	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	4,09	4,09	4,09	4,09	4,09	
	O.37 (единица: Пчели майки и пчели)	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	**Сума:** 200 000,00 **Макс.:** 40 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	163 615,91	163 615,91	163 615,91	163 615,91	163 615,91	818 079,55
I.E.7.2. - Средна единична сума за подпомагане за рояк (отводка)	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	18,61	18,61	18,61	18,61	18,61	
	O.37 (единица: Пчели майки и пчели)	8 300,00	8 300,00	8 300,00	8 300,00	8 300,00	**Сума:** 41 500,00 **Макс.:** 8 300,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	154 473,87	154 473,87	154 473,87	154 473,87	154 473,87	772 369,35
ОБЩО	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	795 224,46	795 224,46	795 224,46	795 224,46	795 224,46	3 976 122,30

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	318 089,78	318 089,78	318 089,78	318 089,78	318 089,78	1 590 448,90
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	

COOPAPI(55(1)(e)) - - сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти

I.E.8 - Сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти

Код на интервенцията (държава членка)	I.E.8
Име на интервенцията	Сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти
Вид интервенция	COOPAPI(55(1)(e)) - сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти
Общ показател за крайния продукт	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Едни от основните причини за нарушаване на здравословното състояние на пчелните семейства са промяната в климата (студена зима, къса и нетипична пролет, сухо и горещо лято), намаляващите площи с медоносна растителност и монокултурно земеделие, в т.ч. липсата на разнообразен прашец и употребата на пестициди при провеждане на растителнозащитните мероприятия. Всички тези неблагоприятни фактори водят до отслабване на имунната система на пчелите и отключват различни болести, а оттам до ниски добиви, недобри икономически резултати и намалена конкурентоспособност.

Налице е силно изоставане на процеса на въвеждане на иновационните и технологични средства за ефективно функциониране на стопанствата в сектор пчеларство.

Интервенцията има за цел да стимулира сътрудничеството между пчеларите, национално и регионално представителни браншови организации и специализирани органи за прилагане на изследователски програми в пчеларството, внедряване на иновации и нови технологии в отглеждането, селекцията и организацията на пазара на меда и пчелните продукти, стимулиране на дигитализацията и повишаване на конкурентоспособността на производителите.

Подкрепата се предоставя за сформиране и функциониране на сътрудничество за прилагане на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти.

Очакваният ефект от прилагане на интервенцията е да се допринесе в най-голяма степен за засилване и укрепване на връзките между пчеларите, национално и регионално представителни браншови организации и специализираните органи за изследователска дейност чрез прилагането на проекти с потенциал за развитие на сектора.

Допустими бенефициери:

1. Дружества/обединения, създадени по реда на Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), при които бенефициер по интервенцията е водещия партньор - по приоритетни области на научни изследвания по т. 1- 6;
2. Научни институти или научни центрове, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на земеделието и храните , в т. ч. и пчеларството, които са организации по Закона за Селскостопанската академия; Неправителствени организации с предмет на дейност в областта на пчеларството; Висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование, които предлагат обучение в сферата на животновъдството, в .т.ч. и пчеларство; признати групи или организации на производители в сектор мед и пчелни продукти - приоритетна област на научни изследвания по т. 7;

Допустими дейности:

• Изпълнение на изследователски проекти, създаващи добавена стойност в областта на пчеларството;

Условия за допустимост:

Дружества/обединения, създадени по реда на Закона за задълженията и договорите, включващи земеделски стопани - пчелари, членове на поне едно пчеларско сдружение, представител/и на науката (специализирани органи за изследователска дейност). Дружества/обединения се сформират за изпълнение на конкретен проект за конкретен период на действие и от значение за сектора.Обединенията могат да включват като участници:

а) Регистрирани земеделски стопани, пчелари в т.ч. признати групи или организации на производители в сектор мед и пчелни продукти;

б) Научни институти или научни центрове, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на пчеларството, селското стопанство или биотехнологиите или хранителните технологии, които са организации по Закона за Селскостопанската академия или Закона за Българската академия на науките, както и специализирани държавни структури в областта на науката и научните изследвания;

в) Висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование;

г) Неправителствени организации с предмет на дейност в областта на пчеларството, включително за производството на ветеринарномедицински продукти или в областта на опазване на околната среда или водите или дигиталните технологии;

д) МСП в областта на преработката на пчелен мед и пчелни продукти;

е) Консултантски организации с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните в т.ч. НССЗ.

Допустими

Финансират се изследователски проекти от приоритетни области/области на научни изследвания, които създават добавена стойност в пчеларството, чрез по-добро свързване на

научноизследователската дейност и пчеларската практика и насърчават по-широкото използване на наличните иновационни мерки; водят до решаване на проблеми в сектора, предварително зададени от пчеларски организации; установяват връзка между участниците в областта на иновациите и съответните проекти; насърчават по-бързо и по-широкообхватно прилагане на новаторските решения в практиката.

Приоритетни области/области на научни изследвания:

Изследователските проекти следва да са насочени към решаване на проблеми в поне една от основните научни области в пчеларството:

1. мониторинг, съхраняване и тенденции на развитие на генетичните ресурси, в т.ч. селекция и развъждане на устойчиви на заболяванияпчелни семейства
2. мониторинг, здравеопазване и борба с икономически значимите заболявания;
3. познания за поведението на пчелните семейства;
4. загуби на пчелни семейства и токсикология;
5. влиянието на технологиите на отглеждане върху развитието и продуктивността на пчелните семейства;
6. инвентаризация на медоносната растителност в страната и проучване на нови хранителни ресурси;
7. проучвания за добри пчеларски практики за предотвратяване и/или минимизиране на щети от неблагоприятни климатични явления, допринасящи за адаптация към изменението на климата.

Допустими са разходи, пряко свързани с изпълнение на изследователския проект, съгласно представен подробен план, в т.ч. финансов за:

- инспекция на терените или пчелините, включени в изпълнение на проекта, в т.ч за събиране и обработка на данни - командировки съгласно Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2004 г. (ДВ, бр. 50 от 2004 г.), пътни, дневни и нощувки. Броят и продължителността на командировките е съобразен с целите на проекта;
- подготовка, изпитване на проби и извършване на анализи, когато анализите се възлагат на лаборатория извън научния колектив;
- за закупуване на химикали и консумативи за провеждане на предвидените в проекта анализи, когато анализите ще се извършват от научния колектив, разработващ проекта
- наем на апаратура и специализирано оборудване, когато анализите ще се извършват от научния колектив, разработващ проекта;
- за закупуване на информационни продукти и софтуер, свързани с реализацията на проекта(обработка на данни);
- за извършване на външни услуги по сключени граждански договори, във връзка с изпълнение на конкретни дейности по проекта;
- за популяризиране и публикуване на резултатите от проведените изследвания.

Проектите се финансират когато е:

- Представен подробен проект на изследването, в т.ч. размерът на потенциалните ползи за пчеларството.
- При положителна оценка от публичен орган, определен в национално законодателство/насоки за прилагане на интервенциите, за:

- потенциалните ползи за пчеларството от реализирането на проекта;
- резултатите от изпълнението на проекта.

- Решение на водещия бенефициер за участие в интервенцията.
- Публикуване на резултатите от изпълнението на проекта, с цел достъп на всички пчелари до

данните от изследването.

Допустимо е проектите да се изпълняват на етапи в рамките на до две години.

Подробните изисквания за прилагане на интервенцията ще бъдат разписани в национален регулаторен акт.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Помощта може за бъде под следната форма :

– възстановяване на допустими разходи, реално извършени от бенефициера - чл. 44, 1, а);

Размерът на публичната помощ е 100 % от допустимите разходи, изпълнени и одобрени в рамките на проекта, като 40% от средствата са от ЕФГЗ и 60% са от държавния бюджет.

Финансова помощ за изпълнение на проекта може да се изплаща авансово, при спазване на изискванията на чл.15 а, от Делегиран Регламент (ЕС) 2022/127 на Комисията от 7 декември 2021 г.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Неприложимо.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията определени в Приложение 2, параграф 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП и не представляват форма на ценова подкрепа или директно плащане за производителите.

Плащанията по интервенцията попадат в обхвата на буква а) от параграф 2 на Приложение 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.E.8 - Средна сума за изследователски проект	Среден		

Описание

I.E.8 - Средна сума за изследователски проект

Размерът на единичната помощ се основава на база предходно програмиране.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.E.8 - Средна сума за изследователски проект	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13	
	O.37 (единица: Действия)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	**Сума:** 5,00 **Макс.:** 1,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13	51 130,65
ОБЩО	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	25 565,34	25 565,34	25 565,34	25 565,34	25 565,34	127 826,70
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13	51 130,65
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	

PROMOBEES(55(1)(f)) - - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти

I.E.9 - Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти

Код на интервенцията (държава членка)	I.E.9
Име на интервенцията	Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти
Вид интервенция	PROMOBEES(55(1)(f)) - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти
Общ показател за крайния продукт	O.37. Брой на действията или единиците за запазване или подобряване на пчеларството

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.7.	Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходи	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Основната цел на интервенцията е запознаване на обществеността с полезните качества на пчелния мед и пчелните продукти и скъсяване на веригата на доставки. Така ще се повиши добавената

стойност на производителите от една страна, а от друга ще се повиши доверието и информираността на потребителите. В направения анализ на сектора изрично е посочено, че доходите на пчеларите могат да се стабилизират и увеличат с повишаване на организираността на производителите и подобряване на пазарния им достъп – чрез обединяването им в групи и организации на производители, чрез стимулиране на създаването на "къси вериги" на доставки. Тази интервенция има за цел да увеличи вътрешната консумация и доверието в българския пчелен мед и пчелни продукти.

Допустими бенефициери:

1. Браншови организации за производство и преработка на селскистопански продукти в сектор "Пчеларство";
2. Сдружения, регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел в обществена полза, в които членуват лица, отглеждащи пчелни семейства в регистрирани животновъдни обекти – пчелини;
3. Признати групи и организации на производители на мед и пчелни продукти и техните асоциации, признати по съответния ред от МЗм.

Допустими дейности:

• организиране и провеждане на национално ниво на изложения, пресконференции, информационни кампании, фестивали, панаири.

Дейностите трябва да са насочени към широката общественост и да са свързани с поне една от следните теми:

- Изтъкване предимствата на пчелните продукти;
- Качеството на пчелните продукти ;
- Ролята на пчелите за опазване на околната среда;
- Наименованията за произход, географските указания и биологичното производство, браншови стандарти;
- Фермерски продукти;
- Популяризиране на местни и специфични видове мед;
- Продукти на организации на производители;
- Наблюдение на пазара.

Допустими са разходи за:

- наем на щанд, зали, изложбени площи, техническо оборудване, радиореклама, включително разходите за изработване на клипове, филми и други аудио-визуални средства;
- дизайн - изработване, отпечатване и разпространение на информационни материали – разходи за интернет страница, лого, брошури, дипляни, етикети, транспаранти, банери, винили и др.;
- мостри на пчелен мед и пчелни продукти;
- кулинарни демонстрации и уъркшопове свързани с популяризиране на пчелните продукти.

Условия за допустимост:

1.Наличие на проект с подробно описание на дейностите и включени очаквани разходи.

2.Пчеларските сдружения и групите и организациите на производители да са осъществявали дейност минимум една година преди датата на кандидатстване.

3.Предвидените в проекта цени не превишават обичайните пазарни цени.

Разходите за мостри не надвишават 10 на сто от разходите по проекта.

Подробните изисквания за прилагане на интервенцията ще бъдат разписани в национален регулаторен акт.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Помощта може за бъде под следната форма :

– възстановяване на допустими разходи, реално извършени от бенефициера - чл. 44, 1, а);

Размерът на помощта за един проект е на база предходно програмиране.

Публичната помощ за един проект е в размер до 13 122,51 EUR при интензитет на подпомагане до 80% от допустимите разходи, изпълнени и одобрени в рамките на проекта, като 40% са средства от ЕФГЗ и 60 % от държавния бюджет.

Финансова помощ за изпълнение на проекта може да се изплаща авансово, при спазване на изискванията на чл.15 а, от Делегиран Регламент (ЕС) 2022/127 на Комисията от 7 декември 2021 г.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Неприложимо.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията определени в Приложение 2, параграф 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП и не представляват форма на ценова подкрепа или директно плащане за производителите.

Плащанията по интервенцията имат за цел запознаване на обществеността с полезните качества на пчелните продукти, повишаване доверието на потребителите и увеличаване на консумацията им на вътрешния пазар

Плащанията по интервенцията попадат в обхвата на буква е) от параграф 2 на Приложение 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.E.9 - Средна сума за промоционални и маркетингови действия	Среден		

Описание

I.E.9 - Средна сума за промоционални и маркетингови действия

Размерът на помощта за един проект е на база предходно програмиране.Формираният годишен бюджет е предвиден за финансиране на 3 проекта годишно.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.E.9 - Средна сума за промоционални и маркетингови действия	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	5 249,00	5 249,00	5 249,00	5 249,00	5 249,00	
	O.37 (единица: Действия)	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	**Сума:** 15,00 **Макс.:** 3,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	15 747,01	15 747,01	15 747,01	15 747,01	15 747,01	78 735,05
ОБЩО	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	39 367,00	39 367,00	39 367,00	39 367,00	39 367,00	196 835,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	15 747,01	15 747,01	15 747,01	15 747,01	15 747,01	78 735,05
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	

Вино

RESTRVINEY(58(1)(a)) - - преструктуриране и преобразуване на лозовите масиви

I.Д.1 - Преструктуриране и конверсия на лозята

Код на интервенцията (държава членка)	I.Д.1
Име на интервенцията	Преструктуриране и конверсия на лозята
Вид интервенция	RESTRVINEY(58(1)(a)) - преструктуриране и преобразуване на лозовите масиви
Общ показател за крайния продукт	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
COMPWINE(57(a)) подобряване на икономическата устойчивост и конкурентоспособността на винопроизводителите в Съюза

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.8	Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сект	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.9 Дял на земеделските стопани, получаващи подпомагане за инвестиции с цел преструктуриране и модернизиране, включително подобряване на ресурсната ефективност

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Допустими бенефициери са земеделски стопани и признати от министъра на земеделието и храните групи и организации на производители на винено грозде, вписани в лозарския регистър като гроздопроизводители.

По „Преструктуриране и конверсия на лозя“се подпомагат производители на винено грозде, които имат валидни разрешения за презасаждане (за дейности "Конверсия на сортовия състав на насажденията" и "Промяна на местонахождението на лозята") и стопанисваните от тях площи са в добро агротехническо състояние.

Кандидатите за финансиране по интервенцията следва да предоставят влязъл в сила акт от

компетентния орган по околна среда по реда и условията на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и водите и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие.

Допустими за подпомагане са следните дейности:

I. „Конверсия на сортовия състав на насажденията“:

1. Изкореняване
2. Засаждане
3. Изграждане на подпорна конструкция

II. „Промяна на местонахождението на лозята“:

1. Изкореняване
2. Засаждане
3. Изграждане на подпорна конструкция

III. „Подобряване на техниките за управление на лозята“:

1. Изграждане на подземни колектори за дренаж, шахти и канали за отводняване
2. Изграждане/реконструкция на тераси
3. Изграждане на автоматизирани системи за капково напояване
4. Смяна на подпорна конструкция
5. Изграждане на подпорна конструкция на новосъздадени насаждения
6. Смяната на формировката

Допуска се обявяване на целеви приеми по интервенцията само за отделни дейности, след съгласуване с представителите на лозаро-винарския сектор.

Считано от 2024 финансова година в случай на недостатъчен бюджет, подадените заявления за предоставяне на финансова помощ се оценяват по критерии за оценка и се класират в низходящ ред до наличния бюджет.

Критерии за приоритет по интервенцията:

1. Проектът не е подпомаган по мярката през предходни програмни периоди;
2. Проект с дейности в стопанства за производство на биологични продукти и/или стопанства в преход към биологично производство на продукти;
3. Проектът е представен от групи/организации на производители на винено грозде;
4. Проектът предвижда засаждане на местни и интродуцирани устойчиви сортове;
5. Проектът е за райони и сортове грозде за производство на вина със ЗНП;
6. Проектът е за район за производство на вина със ЗГУ;
7. Проект за лозарски стопанства с размер от 2 до 30 ха;
8. Проект на млад земеделски стопанин – гроздопроизводител;

Критериите за приоритет и тяхната тежест са подбрани въз основа на определените цели на интервенцията. Критериите са избрани така, че обхващат лозарските стопанства с пазарна ориентация и висока необходимост от засилване на конкурентоспособността.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Максималният размер на финансовата помощ е до 75 % от стойността на действителните разходи за изпълнение на всяка дейност. Разходите по интервенцията се възстановяват на база разходо-оправдателни документи.

При изпълнение на дейности изкореняване и засаждане (презасаждане) кандидатите имат право на парично обезщетение за загуба на доход. Обезщетението се изчислява въз основа на средния годишен добив от хектар за последните две винарски години преди изкореняване на насаждението.

Финансовата помощ може да се изплаща авансово.

За прилагането на интервенцията от СП е разработена методика за определяне на допустимите операции към всяка от дейностите от интервенцията.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Регистрираните през 2020 г. гроздопроизводители по реда на Закона за виното и спиртните напитки са 3 471, като те управляват 3 494 лозарски стопанства. Структурата на лозарските стопанства в голяма степен е отражение на структурата на земеделските стопанства в страната – голям брой малки стопанства, стопанисващи малко площи и малък брой големи стопанства, управляващи основната част от площите.

Стопанствата с размер до 0,5 ха и тези с размер от 0,5 до 1 ха произвеждат грозде най-често за лична консумация, а произведеното вино най-често е в рамките на допустимото за лична консумация. Тези стопанства често са управлявани от хоби-лозари и те нямат икономическо значение за сектора или за самите производители. Въпреки че броят им не е незначителен (44,39% от всички стопанства), съвкупно те стопанисват 2,63% от насажденията, или 756,8 ха.

Най-многобройната самостоятелна група лозарски стопанства е тази с размер от 1 до 5 хектара – 1 201, или 34,37% от всички регистрирани стопанства, като обаче те отглеждат едва 9,06% от общите насаждения – общо 2 605,2 ха. Тези стопанства притежават потенциал за развитие и възможност да бъдат фактор в икономическите процеси в сектора. Сред най-удачните възможности за тяхното бъдещо развитие е кооперирането с цел повишаване на конкурентоспособността им.

Лозарските стопанства от 5 до 30 ха са 532 броя и стопанисват 15,23% от насажденията. В тази група попадат стопанства, част от които притежават собствени винарски изби, които успяват да задоволят и собствените си потребности от суровина. Това са най-често стопанства - производители на качествени и бутикови вина от по-висок ценови клас. Те притежават сериозен потенциал за развитие и адаптиране към тенденциите на пазара на вино, но в същото време са чувствителни към постоянно променящата се пазарна среда.

Стопанствата с размер от 30 до 650 и над 650 ха са значително по-малко на брой – 5,98% и 0,03%, но съвкупно те управляват 63,97% от общата площ с лозя в регистрираните стопанства.

Прилагането на интервенцията ще допринесе за приспособяване на производството на винено грозде към динамиката на свободния пазар, повишаване на доходите в сектора, предпазване на селските райони от обезлюдяване. Изпълнението на мярката ще спомогне и за преодоляване на неблагоприятната възрастова и сортова структура на лозята в България, която ограничава възможностите за устойчиво и конкурентно развитие на сектора.

Изпълнението на предвижданите дейности ще допринесе за оптимизиране на използването на водните ресурси в лозарските стопанства чрез въвеждане на автоматизирани системи за напояване, с контролирано подаване и ниска консумация на вода, както и чрез извършването на редовен мониторинг на потреблението на вода.

Производството на вина със защитено географско указание и защитено наименование на произход е приоритет за България, а архитектурата на интервенцията е съобразено със стремежа към увеличаване на площите засадени с винени сортове лозя, подходящи за тяхното производство. Създаването на лозови насаждения на нови по-подходящи терени и с конкурентни сортове, както и грижовната поддръжка на вече създадените ще допринесе за повишаване на интереса на винопроизводителите към вина със ЗНП, вина със ЗГУ и вина, произведени по метода на биологично производство.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията „Преструктуриране и конверсия на лозя“ представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията, определени в Приложение 2, параграф 11 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП.

Допустимите дейности и разходи допринасят за преструктурирането на лозарските стопанства във връзка с идентифицираните потребности на сектора.

Предвидените по интервенцията плащания не са обвързани с обема на произвежданата продукция, а се основават на направените по интервенцията допустими разходи.

Плащанията по интервенцията са изцяло обвързани с допустимия срок за изпълнение на инвестицията и не налагат ограничения, свързани с вида на произвежданите земеделски продукти.

Плащанията, предвидени по интервенцията, не надвишават предварително определен процент от допустимите разходи.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Д.1 - 001 - Единична сума за интервенция „Преструктуриране и конверсия на лозя“	Среден		R.9

Описание

I.Д.1 - 001 - Единична сума за интервенция „Преструктуриране и конверсия на лозя“

С определения годишен бюджет по интервенцията е планирано да бъдат подпомогнати определени хектари с лозови насаждения.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Д.1 - 001 - Единична сума за интервенция „Преструктуриране и конверсия на лозя“	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)		10 902,02	8 237,14	8 237,14	8 237,14	
	O.36 (единица: Хектари)		1 000,00	1 500,00	1 500,00	1 500,00	**Сума:** 5 500,00 **Макс.:** 1 500,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		10 902 020,16	12 355 713,58	12 355 713,58	12 355 713,58	47 969 160,90

INVWINE(58(1)(b)) - - инвестиции в материални и нематериални активи в селскостопански системи за отглеждане на лозя, с изключение на операциите, отнасящи се до вида интервенция, посочена в буква а), в съоръжения за преработка и в инфраструктура на предприятията за производство на вино, както и в структури и механизми за предлагане на пазара

I.Д.2 - Инвестиции в лозаро-винарския сектор

Код на интервенцията (държава членка)	I.Д.2
Име на интервенцията	Инвестиции в лозаро-винарския сектор
Вид интервенция	INVWINE(58(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи в селскостопански системи за отглеждане на лозя, с изключение на операциите, отнасящи се до вида интервенция, посочена в буква а), в съоръжения за преработка и в инфраструктура на предприятията за производство на вино, както и в структури и механизми за предлагане на пазара
Общ показател за крайния продукт	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
COMPWINE(57(a)) подобряване на икономическата устойчивост и конкурентоспособността на винопроизводителите в Съюза
PERFWINE(57(d)) повишаване на ефективността на лозаро-винарските предприятия в Съюза и тяхното приспособяване към търсенето на пазара, както и повишаване на дългосрочната им конкурентоспособност при производството и предлагането на пазара на лозаро-винарските продукти, включително икономия на енергия, глобална енергийна ефективност и устойчивост на процесите

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.8	Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сект	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.39 Брой на селскостопанските предприятия, включително предприятия от сферата на биоикономиката, развити с подпомагане по ОСП
R.9 Дял на земеделските стопани, получаващи подпомагане за инвестиции с цел преструктуриране и модернизиране,

включително подобряване на ресурсната ефективност

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Допустими бенефициери:

- Еднолични търговци и юридически лица, включително признати от министъра на земеделието и храните групи и организации на производители на вино, вписани в лозарския регистър като винопроизводители;
- Земеделски стопани и признати от министъра на земеделието и храните групи и организации на производители на винено грозде, вписани в лозарския регистър като гроздопроизводители.

I. Допустими за подпомагане дейности, насочени към предприятия за производството на вино,са:

1. Инфраструктура на предприятието:

а. Закупуване или закупуване на лизинг на нови машини и оборудване, включително и на компютърен софтуер по отношение на:

- машини/оборудване за преработката на грозде;
- оборудване за контрол на ферментацията, оборудване за обработка на вино и гроздова мъст;
- оборудване за контрол на температурата;
- оборудване за преместване на виното в избените помещения;
- оборудване за технология, свързана с пенливи вина;
- оборудване за бутилиране, етикетиране, опаковане;
- оборудване за управление на отпадните води;
- оборудване на инфраструктурата на избата:
  - тръбни линии, тръбопровод, различни мрежи (кислород, азот, вода, SO2 и др.);
  - монтаж и помощни съоръжения;
  - автоматични системи;
- оборудване за съхранение, смесване, грижа и стареене на виното:
  - бъчви за ферментация, съхранение и стареене на виното, в т.ч. и термо-регулиращи бъчви;
  - резервоари от неръждаема стомана за винопроизводство и съхранение на вино – стационарни и подвижни;
  - пластмасови резервоари за винопроизводство и съхранение на вино (сертифицирани за хранителни цели);
  - възстановяване на стоманобетонни съоръжения за съхранение на лозаро-винарски продукти чрез полагане на вътрешно покритие от типа епоксидна смола или неръждаема стомана;
  - оборудване за избено помещение за ферментация, съхранение и стареене на виното – стелажи, контейнери, хумидизатори, микрооксиженация (микрооксиженатори), парогенератори;
  - модулна система за позициониране на бъчви;
  - автоматизирана стелажна система за съхранение на бутилирани вина.

б. Строително-монтажни работи за изграждане, надстрояване, пристрояване и/или реконструкция на сгради, предназначени за:

- производство на вино (от обработка на гроздето до бутилиране и етикетиране на виното в изба);
- контрол на качеството на виното – анализиращи лаборатории;
- съхранение на виното – складове;
- подобряване на инфраструктурата в предприятието;

2. Маркетингови инструменти (вкл. строително-монтажни дейности):

- винотеки;
- изложбени и дегустационни зали;
- фиксирани места за продажби (на дребно) в стопанството (на територията на предприятието)

3.Общи разходи, свързани с разходите, посочени в т. 1 и 2, като хонорари на инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи и строителен надзор.

II. Допустими за подпомагане дейности, насочени към инвестиции в активи в селскостопански системи за отглеждане на лозя в стопанствата за производство на винено грозде, са:

1. Закупуване на гроздокомбайни, прикачен инвентар за обработка на лозовото насаждение и други машини за наблюдение и обработка, които не са транспортни средства.

Дейностите по т. II са допустими за изпълнение само от кандидати, които стопанисват площи с винени лозя и не включват дейности и операции, финансирани по интервенция I.Д.1 „Преструктуриране и конверсия на лозя“.

Производителите на грозде, които са получили финансиране по дейностите от т. II са задължени до края на мониторинговия период да отговарят на условията за допустимост по интервенцията, предвидени в приложимото национално законодателство.

Допуска се обявяване на целеви приеми за отделни дейности по т. I и/или за дейностите по т. II.

Заявлението за предоставяне на финансова помощ се състои от две част. Едната част съдържа информация за дейностите, насочени към предприятията за производството на вино, а другата – за дейностите, насочени към стопанствата за производство на винено грозде.

В случай на недостатъчен бюджет, подадените заявления за предоставяне на финансова помощ по дейности, насочени към предприятия за производство на вино, се оценяват по критерии за оценка и се класират в низходящ ред до наличния бюджет.

Критерии за приоритет:

1.* Проекти на предприятия, преработващи над 30% собствена суровина;

2.Проекти на предприятия, насочени към производство на биологично сертифицирано вино;

3.Проекти на предприятия, насочени към производство на вино със Защитено наименование на произход (ЗНП);

4.Проекти на предприятия, при които над 70% от произвежданите вина са със ЗГУ и/или ЗНП;

5.Проекти на новорегистрирани винопроизводители, които имат най-малко двегодишна история в лозарския регистър като гроздопроизводител към момента на кандидатстване

6.Проекти на групи/организации на производители

*Определянето на праг от 30% по критерии за приоритет 2 произлиза от стремежа да се подпомагат предприятия, които имат собствени масиви с винени лозя, но в същото време процентът собствена преработка е избран така че да не се ограничават възможностите за изкупуване на суровина. В България малка част от винопроизводителите са и гроздопроизводители, което представлява заплаха за устойчивостта на тяхното производство.

Към 31 август 2021 година регистрираните винопроизводители са 327, като 138 (42%) от тях са регистрирани и като гроздопроизводители и управляват и лозарски стопанства.

Заявления за предоставяне на финансова помощ по дейности, насочени към стопанства за производство на винено грозде се оценяват в случай на недостатъчен бюджет по следните критерии за приоритет:

1. Проектът е представен от групи/организации на производители на винено грозде;

2. Проектът е за райони и сортове грозде за производство на вина със ЗНП;

3. Проектът е за район за производство на вина със ЗГУ;

4. Проект за лозарски стопанства с размер от 2 до 30 ха;

5. Проект на млад земеделски стопанин – гроздопроизводител

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Подпомагането по дейностите, насочени към предприятия за производство на вино, е в размер на:

- до 50 на сто от стойността на действителните разходи за осъществяване на допустимите инвестиционни дейности за микро-, малки и средни предприятия по смисъла на Препоръка

2003/361/ЕО на Комисията относно дефиницията на микро-, малки и средни предприятия;

- до 25 на сто от действително направените разходи за предприятия с по-малко от 750 служители или с оборот, по-малък от 200 милиона евро;

- до 15 на сто от действително направените допустими разходи за предприятия с над 750 служители или с оборот над 200 милиона евро.

Подпомагането по дейностите, насочени към стопанствата за производство на винено грозде, е в размер на 50 на сто от стойността на действителните разходи за изпълнение на дейността.

Разходите по интервенцията се възстановяват на база разходо-оправдателни документи.

Финансовата помощ за всички дейности може да се изплаща авансово.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Интервенцията допринася за подобряването на общите резултати на винарските предприятията и стопанствата за производство на винено грозде, за адаптирането им към изискванията на пазара, както и повишаване на тяхната конкурентоспособност.

Предвижда се подпомагането на инвестиции за подобряване на материални и нематериални активи – съоръжения за преработка и/или инфраструктура на предприятията в лозаро-винарския сектор, строително-монтажни работи за подобряване на производствения капацитет на предприятието и неговите структури, както и на средствата за предлагане на пазара. Осъществяваните инвестиции ще допринесат и за повишаване на устойчивостта на процесите във винопроизводството, както и повишаване на глобалната енергийна ефективност.

Подпомагането, насочено към закупуване на гроздокомбайни, прикачен инвентар за обработка на лозовото насаждение и други машини за наблюдение и обработка, които не са транспортни средства, ще допринесе за ускоряване на процесите на механизация в гроздопроизводството, ще намали разходите за труд и ще повиши общите резултати от дейността на стопанството.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията „Инвестиции в лозаро-винарския сектор“ представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията определени в Приложение 2, параграф 11 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП.

Допустимите дейности и разходи допринасят за подобряване на ефективността на винарските предприятия и на стопанствата за производство на винено грозде, за повишаване на тяхната конкурентоспособност в производството и предлагането на пазара на лозаро-винарските продукти във връзка с идентифицираните потребности на сектора.

Предвидените по интервенцията плащания не са обвързани с обема на произвежданата продукция, а се основават на направените по интервенцията допустими разходи.

Плащанията по интервенцията са изцяло обвързани с допустимия срок за изпълнение на инвестицията и не налагат ограничения, свързани с вида на произвежданите земеделски продукти.

Плащанията, предвидени по интервенцията не надвишават предварително определен процент от допустимите разходи.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Д.2 - 001 - Единична сума за инвестиции в лозаро-винарския сектор	Среден		R.39; R.9

Описание

I.Д.2 - 001 - Единична сума за инвестиции в лозаро-винарския сектор

Предвиденият годишен бюджет е планиран за сключване на 25 договора по интервенцията (за 2024 г. - 20 договора).

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Д.2 - 001 - Единична сума за инвестиции в лозаро-винарския сектор	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)		309 035,94	364 666,45	395 506,33	395 506,33	
	O.36 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	25,00	25,00	**Сума:** 95,00 **Макс.:** 25,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		6 180 718,73	9 116 661,13	9 887 658,14	9 887 658,14	35 072 696,14

GREENWINE(58(1)(c)) - - събиране на реколтата на зелено, което означава пълното унищожаване или отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този начин добивът от съответната площ се свежда до нулев, без небране на реколтата, което представлява оставяне на грозде с търговско качество върху насажденията в края на нормалния производствен цикъл

I.Д.7 - Събиране на реколтата на зелено

Код на интервенцията (държава членка)	I.Д.7
Име на интервенцията	Събиране на реколтата на зелено
Вид интервенция	GREENWINE(58(1)(c)) - събиране на реколтата на зелено, което означава пълното унищожаване или отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този начин добивът от съответната площ се свежда до нулев, без небране на реколтата, което представлява оставяне на грозде с търговско качество върху насажденията в края на нормалния производствен цикъл
Общ показател за крайния продукт	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
BALWINE(57(e)) допринасяне за възстановяването на равновесието между търсенето и предлагането на пазара на вино в Съюза, за да бъдат предотвратени пазарни кризи
COMPWINE(57(a)) подобряване на икономическата устойчивост и конкурентоспособността на винопроизводителите в Съюза

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.1.5.	Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите	среден приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.5 Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Допустими бенефициери са гроздопроизводители (физически или юридически лица), вписани в лозарския регистър с регистрирани лозарски стопанства в добро агротехническо състояние.

Интервенцията може да се прилага за всички сортове винени лозя съгласно официалната сортова листа на Република България. Допустими за подпомагане са разходи за ръчно събиране на реколтата на зелено върху площи в добро агротехническо състояние, при условие, че не се нарушава доброто вегетативно състояния на лозето, няма никакви негативни фитосанитарни последици и отрицателни отражения върху околната среда.

Допустими за подпомагане са лозови насаждения, които са създадени най-малко 4 винарски години преди кандидатстването.

·За лозови насаждения, които са създадени 4 винарски години преди кандидатстването, следва да е подадена декларация за добив за винарската година преди кандидатстването.

·За лозови насаждения, които са създадени преди повече от 4 винарски години, следва да е подадена декларация за добив през последната винарска година преди кандидатстването.

Не се предоставя финансово подпомагане:

- когато насажденията са пълно или частично увредени вследствие на природно бедствие или на неблагоприятно климатично събитие, настъпили преди датата на събирането на реколтата на зелено;

- за операции по отстраняване на гроздовете, които нарушават доброто вегетативно състояние на лозето и водят до негативни фитосанитарни последици и отрицателни отражения върху околната среда.

Не е допустимо подпомагане за площи, за които е заявено или получено подпомагане по интервенция „Застраховане на реколтата“ за същата финансова година.

Финансова помощ се предоставя за не повече от 30 ха от лозовите насаждения на един бенефициент.

В случай на недостатъчен бюджет, подадените заявления за предоставяне на финансова помощ се оценяват по критерии за оценка и се класират в низходящ ред до наличния бюджет.

Критерии за приоритет по интервенцията :

1. Кандидатът не е винопроизводител (само регистриран гроздопроизводител).

2.1.* Размер на площите, за които се заявява финансиране по мярката са в диапазон над 3 ха и до 20 ха.

2.2.* Размер на площите, за които се заявява финансиране по мярката са от 1 до 3 ха

3. Кандидатът е гроздопроизводител с най-малко двегодишна история

4. Площите не се намират в райони и не са със сортове грозде за производство на вина със ЗНП

*При оценката на проектите е предвиден приоритет за стопанствата, които потенциално биха били най-засегнати икономически от евентуален дисбаланс. В категорията от 1 до 3 ха попадат най-уязвимите стопанства, които притежават слаба пазарна позиция, а в категорията от 3 до 20 ха попадат стопанствата, които имат висок пазарен потенциал и се влияят в голяма степен от пазарната ситуация.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Подпомагането е в размер на до 50 % от сумата на преките разходи за операциите по отстраняване на гроздовете и от загубата на приходи, произтичаща от прилагането на интервенцията.

Преките разходи за операциите по отстраняване на гроздовете са в размер на 1 299,85 лв./ха.

Преките разходи за отстраняване на зелените гроздове са изчислени на база методика. В случай на установени промени в пазарните тенденции и промяна в ценовите показатели на ценообразуващите компоненти, размерът на преките разходи ще бъде своевременно актуализиран и отразен в приложимото национално законодателство.

Загубата на приходи, произтичаща от прилагането на мярката, се изчислява на база среден добив на хектар от заявените площи за период от две години преди прилагането на мярката, но не повече

от 6300 кг/ха, умножен по цената за килограм грозде, определена със заповед на министъра на земеделието и храните.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Интервенцията „Събиране на реколтата на зелено“ цели предоставяне на подпомагане на сектора в период на криза, така че конкурентоспособността на гроздопроизводителите да не бъде повлияна в голяма степен от настъпилия дисбаланс между търсенето и предлагането.

По интервенцията се подпомага пълното отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този начин добивът от съответната заявена площ се намалява до нула. Прилагането на мярката се осъществява в случай че до 25 април на всяка година се очаква ситуация на пазара, обосноваваща събиране на реколтата на зелено за възстановяване на баланса на пазара и за предотвратяване на криза с дълготраен и дестабилизиращ ефект.

Заявленията за подпомагане се подават най-късно до 10 юни, а отстраняването на зелените гроздове се извършва най-късно до 20 юли на съответната година.

В случай че прилагането на мярката бъде въведено от ЕК при извънредни пазарни условия (кризи, които обхващат повече държави членки) с регламент, интервенцията ще се прилага съобразно определените извънредни правила.

Планираните годишни индикатори за продукт могат да бъдат изпълнени единствено в случаите на установен пазарен дисбаланс или извънредни събития, които налагат прилагането на интервенцията. Подпомагането е кризисно и приеми по интервенцията за периода 2024-2027 г. не са планирани предварително.

8 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Неприложимо.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Д.7 - 001 - Единична сума за събиране на реколта на зелено	Среден		R.5

Описание

I.Д.7 - 001 - Единична сума за събиране на реколта на зелено

Предвиденият годишен бюджет е планиран за прилагане на интервенцията върху брой хектари при възникване на криза на пазара в сектора.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Д.7 - 001 - Единична сума за събиране на реколта на зелено	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)		511,30	511,30	511,30	511,30	
	O.36 (единица: Хектари)		500,00	500,00	500,00	500,00	**Сума:** 2 000,00 **Макс.:** 500,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		255 649,86	255 649,86	255 649,86	255 649,86	1 022 599,44

HARINWINE(58(1)(d)) - - застраховане на реколтата срещу загуба на доход вследствие на неблагоприятни климатични явления, приравнени към природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, щети, причинени от животни, болести по растенията или нашествия от вредители

I.Д. 6 - Застраховане на реколтата

Код на интервенцията (държава членка)	I.Д. 6
Име на интервенцията	Застраховане на реколтата
Вид интервенция	HARINWINE(58(1)(d)) - застраховане на реколтата срещу загуба на доход вследствие на неблагоприятни климатични явления, приравнени към природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, щети, причинени от животни, болести по растенията или нашествия от вредители
Общ показател за крайния продукт	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
SAFEWINE(57(f)) допринасяне за запазването на доходите на производителите на вино в Съюза, когато понасят загуби вследствие на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, щети, нанесени от животни, болести или нашествия от вредители

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.1.5.	Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите	среден приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.5 Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Допустими за подпомагане са гроздопроизводители (физически или юридически лица), вписани в лозарския регистър с регистрирани лозарски стопанства в добро агротехническо състояние.

Допустими за подпомагане са разходите, извършени от кандидата за застрахователни премии,

ненадвишаващи максималния размер на подпомагане, определен въз основа на обичайните пазарни цени и стандартните предположения за загуба на доход за насажденията с винено грозде.

Финансова помощ се изплаща в рамките на определения бюджет.

Не се предоставя финансова помощ по "Застраховане на реколтата" за площи, за които е заявено подпомагане по интервенция "Събиране на реколтата на зелено" през същата финансова година.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Финансовата помощ от Съюза за застраховане на реколтата не надвишава:

а) 80 % от разходите за застрахователни премии, платени от производителите за застраховане срещу щети, произтичащи от неблагоприятни климатични явления, които могат да бъдат приравнени към природни бедствия;

б) 50 % от разходите за застрахователни премии, заплащани от производителите за застраховане срещу:

-щети по буква а) и щети, причинени от други неблагоприятни климатични явления;

-щети, причинени от животни, болести по растенията или нашествия от вредители.

Финансова помощ от Съюза за застраховане на реколтата се отпуска, ако съответните застрахователни плащания не компенсират производителите в размер, по-висок от 100 % от претърпяната загуба на приход, като се отчитат всички компенсации, които производителите може да са получили по други схеми за подпомагане, свързани със застрахования риск.

Допустимият максимален размер на застрахователното обезщетение за единица площ, върху която се изчислява застрахователната премия, се определя за всяка финансова година въз основа на официална статистическа информация за средните изкупни цени на виненото грозде през предходните три винарски години и за получените средни добиви от единица площ през същите периоди.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Застраховането е основен инструмент за управление на риска в земеделието. Основната цел на мярката е запазването на доходите на производителите на грозде при загуби в продукцията, свързани с природни бедствия, неблагоприятни климатични събития, болести или нашествия от вредители.

8 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Неприложимо.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Д.6 - 001 - Единична сума за застраховане на реколтата	Среден		R.5

Описание

I.Д.6 - 001 - Единична сума за застраховане на реколтата

Единичната сума представлява средният размер на подпомагането на бенефициер по интервенцията.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Д.6 - 001 - Единична сума за застраховане на реколтата	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)		3 834,75	3 834,75	3 834,75	3 834,75	
	O.36 (единица:)		40,00	40,00	40,00	40,00	**Сума:** 160,00 **Макс.:** 40,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		153 389,92	153 389,92	153 389,92	153 389,92	613 559,68

INFOR(58(1)(h)) - - информационни действия във връзка с вината, провеждани в държавите членки, с които се насърчава отговорната консумация на вино или се популяризират схемите на Съюза за качество, обхващащи наименованията за произход и географските указания

I.Д.4 - Информиране в държавите членки

Код на интервенцията (държава членка)	I.Д.4
Име на интервенцията	Информиране в държавите членки
Вид интервенция	INFOR(58(1)(h)) - информационни действия във връзка с вината, провеждани в държавите членки, с които се насърчава отговорната консумация на вино или се популяризират схемите на Съюза за качество, обхващащи наименованията за произход и географските указания
Общ показател за крайния продукт	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
QUALWINE(57(i)) допринасяне за повишаването на информираността на потребителите за отговорната консумация на вино и за схемите за качество на Съюза за виното

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.8	Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сект	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Допустимите бенефициери по схемата са:

- юридически лица с нестопанска цел, съгласно Закона за юридическите лица с нестопанска цел, с дейност, работещи основно в лозаро-винарския сектор;
- признати организации на винопроизводители и асоциации на организации на винопроизводители;
- междупрофесионални организации, съгласно Закона за виното и спиртните напитки;

- публични органи, когато не са единствени бенефициери на помощта.

Финансово подпомагане по мярката е допустимо при спазване на следните изисквания:

• операциите и свързаните с тях действия са ясно определени, като са описани информационните дейности и включени очакваните разходи;

• има гаранции, че предложените разходи на операцията не превишават обичайните пазарни цени;

• има съответствие между предложените стратегии и поставените цели и вероятното въздействие и успеха в повишаването на осведомеността на потребителите за отговорната консумация на вино и рисковете, свързани с вредната консумация на алкохол, или за системата на Съюза за защитените наименования за произход и защитените географски указания.

• има съответствие между предложените стратегии и поставените цели и вероятното въздействие и успеха в увеличаването на търсенето на въпросните продукти.

Допустими за подпомагане са следните дейности по информиране в България и другите държави членки:

1. Провеждане на информационни кампании;

а) в медии – печатни и електронни издания, радио и телевизия;

б) чрез печатни информационни материали – брошури, дипляни, флаери, плакати, билбордове и други подобни;

в) чрез интернет – уеб базирана информационна платформа, уебсайт, социални мрежи, банери;

г) чрез дегустации в търговски обекти, ресторанти, производствени помещения, както и по време на организирани семинари и мероприятия по т. 2;

д) на семинари с участието на потребители и/или професионалисти от лозаро-винарския сектор - производители, сомелиери и енолози и/или

2. Провеждане на или участие в мероприятия, изложения, панаири, фестивали и конференции.

Дейностите по т. 2 следва да бъдат базирани на специфичното качество на виното, неговата репутация или други характеристики, които конкретен географски произход или околна среда предоставят на вината със ЗНП/ЗГУ, произведени в този регион, и не следва да насърчават консумацията на вино поради специфичния му произход.

Информация за произхода и търговските наименования на вината може да бъде включена в проекта, само когато тя допълва информирането на потребителите относно схемата на Европейския съюз за ЗНП и ЗГУ по отношение на специфичното качество, репутацията или други характеристики на виното, дължащи се на специфичната му географска среда или неговия произход .

Считано от 2024 финансова година в случай на недостатъчен бюджет, подадените заявления за предоставяне на финансова помощ се оценяват по критерии за оценка и се класират в низходящ ред до наличния бюджет.

Критерии за оценка :

1. Проектът обхваща и двете дейности – отговорната консумация на вино и системите на Съюза за защитените наименования за произход и защитените географски указания

2. Проектът се отнася за няколко наименования за произход или защитени географски указания на Съюза

3. Проектът се осъществяват в две или повече държави членки

4. Проектът се осъществява в няколко административни или винарски региона

Критериите за приоритет и тяхната тежест са подбрани въз основа на определените цели.

Подпомагат са разходи, свързани с допустимите дейности за осъществяване на информационни кампании; мероприятия, изложения, панаири, фестивали и конференции с национално/европейско значение за целевата държава членка, в която участва бенефициентът.

Максималният срок за изпълнение на 1 проект е 3 години.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Максималният размер на финансовата помощ е до 50% от стойността на допустимите разходи за осъществяване на дейностите по информиране.

Към помощта от ЕФГЗ може да бъде отпусната държавна помощ в размер на до 30% от стойността на допустимите разходи.

Допустимо е изплащането на авансови плащания.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Изпълнението на интервенцията ще допринесе за повишаване на информираността на потребителите за отговорната консумация на вино и за обхвата на схемите на Съюза за качество, включващи наименованията за произход и географските указания.

Повишаването на информираността на българските и европейските потребители ще допринесе за засилване на разпознаваемостта на вината, като част от полаганите от Съюза усилия за повишаване на проследимостта и контрола при осигуряване на безопасността на продуктите и тяхното качество.

Сред възможностите, предоставяни от интервенцията е създаването и поддържането на информационна платформа, която да съдържа информация за отговорната консумация на вино, за значението и ролята на районите за производство на вина със ЗНП и ЗГУ включително и биологични такива, процеса на производство, присъщите характеристики на вината със ЗНП и ЗГУ, тероар, типичността, историята, специфичните практики. Тази платформа ще е инструмент с широк спектър на приложение, който ще дава възможност за пълно проследяване на процесите в сектора и на произведените вина със ЗНП и ЗГУ, включително и биологични такива, вкл. за отглежданите винени сортове лозя и разпределението им по лозаро-винарски райони.

Организирането на тематични дегустации и провеждането на семинари насочени към представители на ресторантьорството и хотелиерството, както и към целеви групи потребители ще допринесе за запознаването им с районите за производство на вина със ЗНП и ЗГУ, с качеството и отличимостта на продуктите и ще допринесат за постигане на специфичната цел на мярката.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията „Информиране в държавите членки“ представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията определени в Приложение 2, параграф 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП и не представляват форма на ценова подкрепа или директно плащане за производителите. Плащанията по интервенцията попадат в обхвата на буква е) от параграф 2 на Приложение 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Д.4 - 001 - Единична сума за информиране в държавите членки	Среден		

Описание

I.Д.4 - 001 - Единична сума за информиране в държавите членки

Среден размер на средствата на бенефициер, одобрен за изпълнение на дейности за информиране в държавите членки.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Д.4 - 001 - Единична сума за информиране в държавите членки	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)		194 184,06	250 000,00	250 000,00	250 000,00	
	O.36 (единица: Бенефициери)		2,00	2,00	2,00	2,00	**Сума:** 8,00 **Макс.:** 2,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		388 368,12	500 000,00	500 000,00	500 000,00	1 888 368,12

PROMOWINE(58(1)(k)) - - популяризиране в трети държави

I.Д.3 - Популяризиране в трети държави

Код на интервенцията (държава членка)	I.Д.3
Име на интервенцията	Популяризиране в трети държави
Вид интервенция	PROMOWINE(58(1)(k)) - популяризиране в трети държави
Общ показател за крайния продукт	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
THIRDWINE(57(j)) повишаване на конкурентоспособността на лозаро-винарските продукти на Съюза в трети държави, включително отварянето и диверсифицирането на пазарите на вино

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.8	Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сект	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Допустими бенефициери по интервенцията са:

-търговски дружества, работещи основно в лозаро-винарския сектор;

-професионални организации, работещи основно в лозаро-винарския сектор, включително юридически лица с нестопанска цел;

-признати организации и асоциации на организации в сектора;

-междупрофесионални организации;

публични органи, когато не са единствени бенефициенти на помощта.

Финансово подпомагане по мярката е допустимо при спазване на следните изисквания:

1. операциите и свързаните с тях действия са ясно определени, като са описани дейностите по популяризиране и са включени очакваните разходи;
2. има гаранции, че предложените разходи на операцията не превишават обичайните пазарни

цени;

3. има гаранции, че бенефициерите имат достъп до достатъчен технически капацитет, за да се справят със специфичните ограничения в търговията с трети държави, и имат достатъчни ресурси за гарантиране на възможно най-ефективно изпълнение на мярката;
4. бенефициерите са представили доказателства за наличието на достатъчно продукти в качествено и количествено отношение за задоволяването на пазарното търсене в дългосрочен план след операцията по популяризиране;
5. има съответствие между предложените стратегии и поставените цели и вероятното въздействие и успеха в увеличаването на търсенето на въпросните продукти.

Допустими за подпомагане са проекти за вина със ЗНП, ЗГУ, сортови вина без ЗГУ/ЗНП и сертифицирани биологични вина.

Операциите за популяризиране и комуникация, насочени към консолидиране на пазарните възможности, са с максимална продължителност три години, която не подлежи на удължаване, и се отнасят само до схемите за качество на Съюза, които обхващат наименованията за произход и географските указания.

С оглед постигане на поставените цели като допустими се определят следните дейности:

1. популяризиране или реклама, които посочват предимствата на вината, произведени в Европейския съюз, особено по отношение на качеството и безопасността на храните или грижата за околната среда, като:

а) рекламни кампании – разходи за режисура, персонал, разходи за изработка на клипове – до три на брой, с максимална продължителност 30 секунди;

б) разходи за дизайн, разходи за отпечатване на реклама и/или рекламни текстове (статии) в печатни издания, разходи за езикова адаптация (превод), както и разходи за публикуване на съобщение за дадено събитие (покана и/или прессъобщение); разходите за публикуване на съобщение за дадено събитие включват разходи за отпечатване и разходи за езикова адаптация;

в) разходи за закупуване и брандиране на рекламни материали – ключодържатели, USB стикове, разходи за закупуване и брандиране на химикалки;

г) разходи за дизайн, разходи за езикова адаптация и разходи за отпечатване на печатни рекламни материали – брошури, папки;

д) разходи за дизайн на уебсайт и закупуване на домейн, разходи за хостинг и поддръжка на домейн, администриране на уебсайта по години, разходи за езикова адаптация на уебсайта;

2. участия в мероприятия, като:

а) изложения с международна значимост – панаири и международни изложби, секторни или общи, насочени към специалистите или към потребителите, разходи за такса за участие, наем на пространство, конструкция на щанд, персонал на щанд – до 2 лица, разходи за закупуване и брандиране на тениски и шапки за наетия персонал, наемане на техника (хладилници и монитори), такса за обслужване (вода, електричество, почистване, охрана, оборудване за дегустация), складиране и транспорт (външен и вътрешен) на мостри, както и разходи за самолетни билети, хотелско настаняване и дневни;

б) демонстрации в търговски обекти – разходи за наемане на щанд, осигуряване на персонал – до 2 лица на обект, логистика и транспорт (външен и вътрешен), за мостри, складиране на мостри, както и разходи за самолетни билети, хотелско настаняване и дневни;

в) организиране на посещения на мероприятия, фестивали, винени туристически дестинации и дегустации в България с цел представяне на промотираните вина на заинтересовани представители от целевата/ите държава/и – търговци на дребно, сомелиери, туристически агенти, хотелски агенти, журналисти, отразяващи теми, свързани с вино, за разходи за самолетни билети, хотели, изхранване на гостите, наем на вътрешен транспорт, разходи за преводач;

3. организиране и провеждане на информационни кампании, по-специално свързани с политиките на ЕС, отнасящи се до защитата на наименованията за произход, географските указания и биологичното производство; включва разходи за:

а) организиране на бизнес срещи между професионалистите и потребителите, наемане на зали, техническо оборудване, осигуряване на кетъринг и вътрешен транспорт на мостри;

б) организиране на работни срещи с вносители, дистрибутори и търговци, тематични вечери/продуктова дегустация, разходи за вътрешен транспорт на мостри, наем на помещение, наем на техника/видеомонитор, хонорар на сомелиер от целевата/ите държава/и, хонорар на говорител (само за нието лице от целевата държава) и осигуряване на кетъринг;

в) организиране на кулинарни училища, наем на помещение, наем на техника/видеомонитор, разходи за вътрешен транспорт на мостри, хонорар на сомелиер от целевата/ите държава/и, хонорар на говорител (само за нието лице от целевата държава) и осигуряване на кетъринг;

4. закупуване на мостри – разходите по тази дейност не надвишават 10 на сто от общата сума на одобрените разходи за основната дейност, извършени от участниците в промоционалния проект;

5.пазарни проучвания на пазарите на трети държави;

6.подготовка на технически досиета, включително лабораторни изпитвания и оценки относно енологичните практики, фитосанитарните и хигиенните правила, както и други изисквания на трети държави за внос на продукти от лозаро-винарския сектор;

По интервенцията са допустими административни разходи и разходи за персонал съгласно чл. 23 от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126.

*дейността по т. 3 се изпълнява от бенефициери, чиито проекти включват дейности по т. 2;

** дейностите по т. 4, 5, 6 и 7 не могат да се изпълняват самостоятелно. Тези дейности се изпълняват от бенефициери, чиито проекти включват дейности по т. 1 и/или 2.

Считано от 2024 финансова година в случай на недостатъчен бюджет, подадените заявления за предоставяне на финансова помощ се оценяват по критерии за оценка и се класират в низходящ ред до наличния бюджет

Критерии за оценка :

1. Кандидатът не е получавал подпомагане до момента.
2. Проектът е насочен към нови пазари, за които до момента кандидатът не е получавал подпомагане.
3. Проектът включва информация за отговорна консумация на вино
4. Проектът включва информационни кампании, по-специално относно режимите на ЕС, отнасящи се до наименованията за произход, географските указания
5. Проектът включва участието на лица, формиращи обществено мнение - професионалисти (журналисти, експерти по кулинарно изкуство, сомелиери, ресторантьори)
6. Проект за вина със ЗНП
7. Проект за вина със ЗГУ

Допустими за подпомагане са разходи за осъществяване на допустимите дейности.

Максималният срок за изпълнение на 1 проект е 3 години.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Максималният размер на финансовата помощ е до 50% от стойността на допустимите разходи за осъществяване на дейностите по информиране.

Към помощта от ЕФГЗ може да бъде отпусната държавна помощ в размер на до 30% от стойността на допустимите разходи.

Допустимо е изплащането на авансови плащания.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Основна цел на интервенцията е повишаване на конкурентоспособността и износа на пазарите в трети страни на вина със ЗНП, ЗГУ и сортови вина без ЗНП и ЗГУ) включително и биологични такива.

Интервенцията ще допринесе, чрез реклама и популяризация, за повишаване на търсенето на целевите пазари вина със ЗНП, ЗГУ и сортови вина. Заложеният широк набор от допустими дейности, които могат да бъдат изпълнявани в рамките на интервенцията, ще позволи да се осигури провеждането на промоционални и информационни кампании, съобразени със спецификите на международните пазари, като ще допринесе и за позиционирането на нови пазари.

При изпълнението на интервенцията ще е допустимо осъществяването на пазарни проучвания на целевите съществуващи или нови пазари, които ще допринесат за разширяване и консолидиране на пазарните възможности. Част от изпълнението на дейностите по интервенцията ще позволи подготовката на технически досиета, включително лабораторни изпитвания и оценки относно енологичните практики, фитосанитарните и хигиенните правила, както и други изисквания на трети държави за внос на продукти от лозаро-винарския сектор. Това ще допринесе за преодоляването на ограниченията при достъпа до пазарите на трети държави.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на Параграф 2 от Приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламента за СП.

Интервенцията „Популяризиране в трети държави“ представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията определени в Приложение 2, параграф 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП и не представляват форма на ценова подкрепа или директно плащане за производителите.

Плащанията по интервенцията попадат в обхвата на буква е) от параграф 2 на Приложение 2 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Д.3 – 001 - Единична сума за популяризиране в трети държави	Среден		

Описание

I.Д.3 – 001 - Единична сума за популяризиране в трети държави

Средна единична сума на бенефициер за изпълняване на предвидените по интервенцията дейности.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Д.3 – 001 - Единична сума за популяризиране в трети държави	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)		175 554,84	250 000,00	250 000,00	250 000,00	
	O.36 (единица: Бенефициери)		2,00	2,00	2,00	2,00	**Сума:** 8,00 **Макс.:** 2,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		351 109,68	500 000,00	500 000,00	500 000,00	1 851 109,68

INVWINESUST(58(1)(m)) - - инвестиции в материални и нематериални активи, насочени към повишаване на устойчивостта на винопроизводството

I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения

Код на интервенцията (държава членка)	I.Д.5
Име на интервенцията	Инвестиции в екологични съоръжения
Вид интервенция	INVWINESUST(58(1)(m)) - инвестиции в материални и нематериални активи, насочени към повишаване на устойчивостта на винопроизводството
Общ показател за крайния продукт	O.36. Брой на подпомогнатите дейности или единици във винарския сектор

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
PERFWINE(57(d)) повишаване на ефективността на лозаро-винарските предприятия в Съюза и тяхното приспособяване към търсенето на пазара, както и повишаване на дългосрочната им конкурентоспособност при производството и предлагането на пазара на лозаро-винарските продукти, включително икономия на енергия, глобална енергийна ефективност и устойчивост на процесите

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.8	Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сект	висок приоритет	Да
П.4.3	П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.27 Брой на операциите, които допринасят за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него в селските райони

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Допустими за подомагане бенефициери са еднолични търговци и юридически лица, включително

признати от министъра на земеделието и храните групи и организации на производители, вписани в лозарския регистър като винопроизводители.

Допустими за подпомагане дейности са:

1. Инфраструктура на предприятието:

а. Закупуване или закупуване на лизинг на ново оборудване, включително и на компютърен софтуер

б. Строително-монтажни работи за изграждане, надстрояване, пристрояване и/или реконструкция на сгради, предназначени за пречистване на отпадъчната вода и други отпадни продукти от производствения процес; инсталации за компостиране и преработка на други отпадни продукти; източници на възобновяема енергия

2. Общи разходи, свързани с разходите, като хонорари на инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи и строителен надзор.

При кандидатстване се представят предварителни доказателства (ex-ante) за очаквания положителен принос на инвестицията към целите на интервенцията.

Допустими за подпомагане са:

а) ясно определени дейности и свързаните с тях операции, като са описани инвестиционните намерения и свързаните разходи;

б) разходи, които не превишават обичайните пазарни цени;

в) бенефициери с достатъчен технически и финансов ресурс, за да се гарантира, че операцията се изпълнява ефективно и че кандидатстващото предприятие не е в затруднение;

г) дейности, които съответстват с поставените цели за енергийна ефективност и нисък екологичен отпечатък.

Интервенцията не се прилага в защитена зона BG0002016 „Рибарници Пловдив“.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Подпомагането е в размер на:

- до 50 на сто от стойността на действителните разходи за осъществяване на допустимите инвестиционни дейности за микро-, малки и средни предприятия по смисъла на Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията относно дефиницията на микро-, малки и средни предприятия;

- до 25 на сто от действително направените разходи за предприятия с по-малко от 750 служители или с оборот, по-малък от 200 милиона евро;

- до 15 на сто от действително направените допустими разходи за предприятия с над 750 служители или с оборот над 200 милиона евро.

Разходите по интервенцията се възстановяват на база разходо-оправдателни документи.

Финансовата помощ може да се изплаща авансово.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Предвидената интервенция цели да допринесе за повишаване на устойчивостта на винарските предприятия. В рамките на интервенцията се предвижда подпомагане насочено към намаляване на екологичния отпечатък от дейността на предприятието за производство на вино – източници на възобновяема енергия, пречиствателни станции, инсталации за компостиране и преработка на други отпадни продукти.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията „Инвестиции в екологични съоръжения“ представлява форма на вътрешна подкрепа, която съответства на изискванията определени в Приложение 2, параграф 11 на Споразумението за селско стопанство на СТО.

Допустимите за подпомагане дейности са базирани на ясно определени критерии и цели, заложени със Стратегическия план по ОСП. Допустимите дейности и разходи допринасят за постигане на конкретните цели във връзка с идентифицираните потребности на сектора.

Предвидените по интервенцията плащания не са обвързани с обема на произвежданата продукция, а се основават на направените по интервенцията допустими разходи. Плащанията по интервенцията са изцяло обвързани с допустимия срок за изпълнение на инвестицията и не налагат ограничения, свързани с вида на произвежданите земеделски продукти.

Плащанията, предвидени по интервенцията не надвишават предварително определен процент от допустимите разходи.

9 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Д.5 – 001 - Единична сума за инвестиции в екологични съоръжения	Среден		R.27

Описание

I.Д.5 – 001 - Единична сума за инвестиции в екологични съоръжения

Средна единична сума на бенефициер за изпълняване на предвидените по интервенцията дейности.

10 Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Д.5 – 001 - Единична сума за инвестиции в екологични съоръжения	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)		413 717,70	413 717,70	413 717,70	413 717,70	
	O.36 (единица: Бенефициери)		5,00	5,00	5,00	5,00	**Сума:** 20,00 **Макс.:** 5,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		2 068 588,50	2 068 588,50	2 068 588,50	2 068 588,50	8 274 354,00

Мляко и млечни продукти

Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите
I.Г.2 - Планираната единична сума е за оперативна програма	Среден		R.10; R.11; R.28

Описание

I.Г.2 - Планираната единична сума е за оперативна програма

Определянето на индикативните финансови средства се основава на обвързващото разпределение на средства от директни плащания към видове интервенции в други сектори за конкретни финансови години. В сектор „Мляко и млечни продукти“ планираният годишен размер на единичната сума се определя на ниво оперативна програма съгласно чл. 48 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Планирането на индикативните финансови средства се основава на броя на действащите организации на производители в сектора на млякоито и млечните продукти към 2020 г. При планиране на единичната сума е взета предвид средногодишната стойност на реализираната от организациите продукция, изчислена на историческа база. Възможни са отклонения поради непредвидени ситуации, засягащи пазара.

Планирани единични суми — финансова таблица с краен продукт

Планирана единична сума	Финансова година	2024	2025	2026	2027	2028	Общо за периода 2024—2028 г.
I.Г.2 - Планираната единична сума е за оперативна програма	Планирана единична сума (общо разходи на Съюза в евро)	46 016,98	46 016,98	46 016,98	46 016,98	46 016,98	
	O.35 (единица: Оперативни програми)	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	920 339,50

INVRE(47(1)(a)) - - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия

I.Г.2.1 - Инвестиции в материални и нематериални активи в сектор "Мляко и млечни продукти"

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.2.1
Име на интервенцията	Инвестиции в материални и нематериални активи в сектор "Мляко и млечни продукти"
Вид интервенция	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
COMP(46(c)) подобрение на средно и дългосрочната конкурентоспособност, по-специално чрез модернизация
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
PROD(46(a)) планиране и организация на производството, адаптиране на производството към търсенето, по-специално по отношение на качеството и количеството, оптимизиране на производствените разходи и на възвръщаемостта на инвестициите, стабилизиране на цените на производителите
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Мляко и млечни продукти Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността.

При проследяване на промените в позицията на земеделските производители в сектор „Мляко и млечни продукти“ за периода 2007-2016 г. чрез използване на индикатора брутна добавена стойност се очертава тенденция на влошаване на тяхната позиция и намаляване на дела на земеделските производители във веригата на стойността.

В сектор „Мляко и млечни продукти“ през анализирания период производството отбелязва значително намаление на добавената стойност (66%). Делът на производството в секторната верига на стойността се свива два пъти. Това е резултат от намаление на млечните стада, слабия прираст в продуктивността на животните и сравнително високия дял на самозадоволяване в стопанствата.

Съществена причина за намалената възвращаемост е затрудненият достъп до пазара на голяма част от млекопроизводителите – около 30% от продукцията на мляко не се реализира на пазара или е в сивия сектор. Определена роля имат и ниските изкупни цени на млякото за продължителни периоди- 2009-2010 г. и 2015-2016 г.

Предоставянето на подкрепа на организации на производители, асоциации на организации на производители и групи на производители ще стимулира сдружаването на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и ще повиши нивото на организираност в сектора.

Обединяването на земеделските производители в рамките на различни форми на сътрудничество прави възможни дейности, които са им от полза да генерират по-висока добавена стойност, която те не биха могли да постигнат самостоятелно. Сдружаването на земеделските производители в организации на производители, групи производители и асоциации на организации на производители ще създаде редица положителни тенденции в множество елементи на производството и пазара, като:

•нарастване на дела на предлагане на мляко и млечни продукти;

•посрещане на изискванията на клиентите за договаряне на търсените количество и качество;

•повишаване доходите и възвращаемостта на производителите;

•намаляване на разходите за производство чрез предоставяне на общи/централизирани (за организацията) услуги и съоръжения и постигане на по-висока рентабилност на пазара на мляко и млечни продукти;

•подобряване използването на природни ресурси;

•въвеждане на иновации, нови технологии и др.

Подобряването на пазарната ориентация и повишаването на конкурентоспособността са отразени в планирането на интервенцията чрез инвестиции, които подобряват производството на стопанствата по устойчив начин, по-специално чрез материални и нематериални активи, които допринасят за модернизацията и ефективността на земеделските стопанства. Тя включва също така инвестиции за адаптиране на продуктите към търсенето на потребителите и концентрирането им за тяхното предлагане на пазара, като по този начин продуктите се произвеждат в съответствие с ориентацията на пазара, а стопанствата разполагат с инструменти за повишаване на тяхната конкурентоспособност.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на мляко и млечни продукти и асоциации на организации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, както и други форми на сътрудничество между производители, учредени по инициатива на производителите и контролирани от тях, признати като група на производители, които за преходен период с продължителност до четири години от началото на одобрена

оперативна програма, приключващ най-късно на 31 декември 2027 г., следва да станат организации на производители.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите на производители/асоциациите на организации на производители/групите на производители (ОП/АОП/ГП) следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46, букви а)—з), й) и к) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и националното законодателство.

Оперативните програми се представят за одобрение в Разплащателна агенция и се изпълняват, ако бъдат одобрени.

Оперативната програма следва да има продължителност най-малко три години и най-много пет години.

Когато сумата по подадените заявления за подпомагане надвишава планираните и разполагаемите средства, ще се използват критерии за подбор на заявленията, които ще бъдат подробно разписани в националното законодателство.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на интервенциите и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, в т.ч. срокове и други изисквания, са регламентирани от националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината, следваща тяхното представяне.

Инвестиции могат да се правят в помещенията или стопанствата на ОП/АОП/ГП или на дъщерните й дружества, или когато е целесъобразно, в помещенията или стопанствата на членовете производители.

Материални и нематериални активи, финансирани по оперативната програма, следва да:

а) се използват от ОП/АОП/ГП в съответствие с естеството, целите и предназначението, описани в интервенцията и в одобрената оперативна програма;

б) да останат собственост и владение на ОП/АОП/ГП до края на периода на данъчната им амортизация или за период от най-малко пет години, който се определя от държавите членки, като се отчита естеството на активите.

Всеки от тези периоди се изчислява от датата на придобиване на актива или от датата, на която активът е предоставен на разположение на бенефициера.

В съответствие с член 11, параграф 1, буква б) от Делегиран регламент(ЕС) 2022/126 на Комисията, като алтернатива на периода на амортизация България може да приложи друг период на собственост на придобитите физически активи в следствие на реализираните инвестиции, по-кратък от пет години. Съгласно Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията и Закона за малките и средните предприятия признатите организации на производители на мляко и млечни продукти в България попадат в категорията малки и микропредприятия. Поради това и с оглед ниската степен на организираност и малкия брой организации на производители на мляко и млечни продукти с малък брой активни членове в страната, минималният период на собственост на активите, за които се предоставя финансова помощ, следва да е по-дългият от двата периода: или до три години от датата на придобиване на актива или до получаване на окончателното плащане за последната година на оперативната програма. Предвиденият период на собственост на придобитите физически активи, различен от периода на данъчна амортизация, е достатъчен за поддържането на активите в съответствие с условията на субсидиране, както и за дългосрочно постигане на целите на оперативните програми и след тяхното приключване. По този начин ще бъдат реализирани по-ефективни инвестиции, насочени към трайно повишаване на конкурентоспособността и подобряване на достъпа до пазара на земеделските стопани – членове и на организациите на

производители на мляко и млечни продукти в България.

ОП/АОП/ГП връщат на компетентния орган финансовата помощ за инвестиции, финансирани по оперативната програма, ако преди минималния период на собственост:

а) ОП/АОП/ГП е прекратила дейността си;

б) собствеността на активите е прехвърлена към друг субект, различен от ОП/АОП/ГП или на лица, които не са членове ОП/АОП/ГП;

в) инвестицията претърпява промяна на собствеността, която не позволява тя да бъде на разположение на ОП/АОП/ГП, или инвестицията претърпява съществена промяна, която засяга естеството, целите или условията на интервенцията и противоречи на първоначалните ѝ цели

г) ОП/АОП/ГП е преместила своята производствена дейност извън географския район на площите, обработвани от ОП/АОП/ГП или от техните членове, засегнати от инвестицията.

Възстановяването на инвестиции няма да се прилага, в случай че ОП/АОП/ГП претърпи прекратяване на производствената дейност поради несъстоятелност, която не е свързана с измама.

Финансовата помощ се възстановява пропорционално на продължителността на неспазването на горепосочените изисквания от буква а) – г).

Ако член производител, в чието стопанство са реализирани инвестиции в рамките на оперативната програма, напусне тази ОП/АОП/ГП, той възстановява в оперативния фонд стойността на тези инвестиции или остатъчната стойност на тези инвестиции.

В случай на замяна на инвестиции, за които е получено финансово подпомагане, остатъчната стойност на заменените инвестиции се възстановява в оперативния фонд на ОП/АОП/ГП или се приспада от разходите за замяната.

В националното законодателство ще бъдат предвидени всички случаи на възстановяване на финансовата помощ, както и случаите, в които такова възстановяване не е задължително.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Организациите на производители/асоциациите на организации на производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат частични междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на текущата година от изпълнение на оперативната програма.

Условията за кандидатстване за частични междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Интервенцията „Инвестиции в материални и нематериални активи“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази ОП/АОП/ГП. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членове на ОП/АОП/ГП.

При одобрението/изменението на разходите за инвестиции в материални и нематериални активи ще се извършва оценка дали планираните инвестиции допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

Асоциациите на организациите на производителите следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са обхванати от подадените оперативни програми на членуващите в тях организации. За оперативните програми на асоциациите на организациите на производителите важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Групите на производители, допустими за подпомагане, следва да бъдат признати за организации на производители в рамките на преходен период до четири години, считано от началото на одобрената им оперативна програма, който приключва най-късно на 31 декември 2027 г. За целта към предложението за оперативна програма групите производители изготвят и представят план за признаване. В плановете за признаване се описват дейности и цели, чрез изпълнението на които

групите ще отговорят на изискванията за признаването им за организации на производители, определени в член 161 от Регламент (ЕС) № 1308/2013. В случай че групата производители до края на четиригодишния преходен период не е призната за организация на производители, тя следва да възстанови получената финансова помощ в пълен размер, ведно със законната лихва върху нея.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите ОП/АОП/ГП могат да кандидатстват за финансово подпомагане, като създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на ОП/АОП/ГП или от самите ОП/АОП/ГП и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след представяне на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от ОП/АОП/ГП и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени в член 46, букви от букви а)—з), й) и к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи и до 6 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка ОП/АОП/ГП, определена като минималната стойност между двете ограничения. Ограничението от 50% се увеличава на 60% за организации на производители или асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013, за първите пет години след годината на признаване.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията от ОП/АОП/ГП, пусната на пазара от тази ОП/АОП/ГП, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП. Стойността на предлаганата на пазара продукция може да включва и стойността на продукцията, обхваната от договори, сключени от ОП/АОП/ГП. Стойността на предлаганата на пазара продукция за дадена ОП/АОП/ГП в сектор „Мляко и млечни продукти“ се изчислява в зависимост от продукта, за който е призната ОП/АОП/ГП, на етап „пресни продукти“, на който продуктът обикновено се предлага на пазара в насипно състояние, и не включва разходите за по-нататъшна преработка или допълнително сортиране и опаковане, нито стойността на крайните преработени продукти.

Максималният размер на допустимите разходи за една оперативна програма е до 500 000 €.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че ОП/АОП/ГП могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че ОП/АОП/ГП няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целящи избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия, като подробното съдържание на действията и техните изисквания ще бъдат определени в националното законодателство:

1.Инвестиции в материални и нематериални активи за планиране и организация на производството, адаптиране на производството към търсенето, по-специално по отношение на качеството и количеството, оптимизиране на производствените разходи и на възвръщаемостта на инвестициите, стабилизиране на цените на производителите:

а) Ново строителство, основен ремонт или реконструкция на обект, включващ в обема си

помещения с достатъчно свободно пространство за отглеждане на животни, за подобряване благосъстоянието и жизнеността на животните, което ще спомогне за повишаване на качеството на произведената продукция;

б) Изграждане на трупосъбирателен пункт - включва всички дейности по изграждането;

в) Закупуване на съоръжения за изкуствено захранване/хранене на животни с мляко;

г) Закупуване на земеделска техника за обработка на земеделски площи, предназначени за производство на селскостопански култури за изхранване на животните и/или за извършване на дейности в животновъдния обект, свързани с отглеждане на животните и подобряване на селскостопанския производствен процес.

2.Инвестиции в материални и нематериални активи за модернизация и иновативни производствени методи:

а) Инвестиции, свързани с изграждане/модернизиране/оборудване в земеделското стопанство на автоматизирани системи, използвани в отделните фази по отглеждане на животни, хранене, доене и др., включително прилежащ към тях софтуер. Автоматизирани и/или роботизирани системи, използвани в отделните фази по отглеждане на животни – системи за автоматизирано/роботизирано хранене, системи за автоматизирано/роботизирано доене, доилни зали, доилни съоръжения, системи за идентификация, системи за управление и наблюдение на стадото, електропастири, дронове, софтуер за управление на доенето и др. със сходно предназначение системи; оборудване за събиране, обработка и анализ на данни за здравословно състояние на животните, норми на хранене, продуктивност; система за идентификация на животни;

б) Инвестиции, свързани с разработване или адаптиране на софтуер и с прилагане на иновативни практики, използвани за оптимизиране дейността на отделните членове и респективно на организацията на производители, асоциацията на организации или групата на производители.

3.Инвестиции в материални и нематериални активи за концентрация на предлагането и пускането на пазара на съответните продукти, включително чрез директен маркетинг:

а) Изграждане на обект за преработка и/или обработка на сурово мляко за производство на млечни продукти;

б) Основен ремонт или реконструкция на съществуваща сграда с цел приспособяването ѝ за нуждите на обект за преработка и/или обработка на сурово мляко и производство на млечни продукти;

в) Оборудване за преработка на мляко и/или обработка на сурово мляко и производство на млечни продукти;

г) Закупуване, включително чрез финансов лизинг, на земеделска техника и специализирани земеделски транспортни средства, като например: цистерни за събиране на мляко, хладилно оборудване за транспортиране на продукция, оборудване за транспортиране на живи животни и др. Допустими за подпомагане са само инвестиции в транспортни средства, когато се използват за вътрешен транспорт в обекта на организацията на производители, асоциацията на организации или групата на производители;

д) Изграждане на обект за търговия на дребно (магазин или търговско помещение) или разходи за приспособяване на съществуваща сграда/помещение за нуждите на обект за търговия на дребно;

е) Закупуване на търговско оборудване – разходи за хладилни витрини и фризери, стелажи, везни, касови модули, кошници и колички за пазаруване, мърчандайзинг продукти и аксесоари;

ж) Закупуване на мобилни хладилни витрини;

з) Закупуване на млекомати за сурово мляко от съответния вид животни (краве, овче, козе, биволско);

и) Закупуване на затворени, некорозивни съдове за транспорт на суровото мляко до млекомата, които гарантират температура до 6° C.

4.Инвестиции в материални и нематериални активи за подобряване на енергийната ефективност на съществуващи складове и помещения за съхранение на продуктите:

а) изграждане на специални места за натоварване и разтоварване, отделени от основния склад, за да не се нарушава температурата в него;

б) разходи за автоматично и бързо затварящи се врати;

в) разходи за енергийно ефективни осветителни тела, които генерират по-малко топлина или използването на повече естествена светлина, където е възможно;

г) разходи за автоматично изключване на осветление или други системи, когато не се използват или не са необходими;

д) разходи за закупуване, монтаж и реконструкция на съоръжения и оборудване за естествена вентилация;

е) разходи за изграждане на инсталация за ВЕИ за производство на енергия в хладилни помещения;

ж) разходи за инвестиции в хладилни системи, преобразуване на въглеродсъдържащите хладилни клетки в естествен и екологичен хладилен агент, разходи за охлаждане, системи за контрол на температурата в помещенията.

5. Инвестиции в материални и нематериални активи за оптимизиране на логистиката и транспорта от стопанствата на членовете до обекта за съхранение и преработка:

а) закупуване на електрически или превозни средства, които използват възобновяема енергия;

б) закупуване на съоръжения и оборудване за зареждане на електрически превозни средства;

в) закупуване на превозни средства с хладилна или контролирана атмосфера, вкл. оборудване за контролирана атмосфера, контрол на температурата.

6.Инвестиции за развиване и прилагане на методи и техники за производство, които зачитат околната среда:

а) Закупуване, ново строителство, основен ремонт или реконструкция на сграда и друга недвижима собственост, използвана за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници, торохранилище/площадки за съхранение и компостиране на оборски тор (твърда фракция), торова яма, лагуна, пластичен балон (течна фракция), торов канал, помпа за гъсти течности, сепаратор за отделяне на твърда от течна фракция, платформа за сепаратор, тръбни линии за отвеждане на течна фракция, хомогенизатор за течен оборски тор, силажна яма;

б) Изграждане/модернизиране/оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води от процеса на силажиране, включително инсталации за пречистване на отпадни води в производството;

в) Изграждане на инсталации за ВЕИ за производство на енергия за собствено потребление, включително такива, използващи биомаса;

г) Закупуване и инсталиране на оборудване за преобразуване на електроенергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, покриващи всички или част от енергийните нужди на ОП/АОП/ГП или техните членове;

д) Разходи за закупуване на оборудване за мониторинг на потреблението на енергия, като интелигентно измервателно оборудване и системи за управление на енергията (хардуер и софтуер);

е) Инвестиции в производствени съоръжения, транспорт и потребление на зелен водород (произведен чрез електролиза на вода от електричество от възобновяеми източници, без производство на въглероден диоксид);

ж) Разходи за закупуване и инсталиране на системи за пряко преобразуване на местни енергийни ресурси за отопление, охлаждане и производство на електроенергия;

Инвестициите в системи за производство на енергия се подпомагат, при условие че количеството произведена енергия не надвишава количеството енергия, което може да бъде използвано на годишна основа за обичайните дейности на ОП/АОП/ГП и/или техните членове.

7.Инвестиции за намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване:

а) Изграждане/модернизиране/оборудване на съоръжения за съхраняване на животински торов отпадък - площадки и/или съоръжения за оползотворяване и преработка на животински отпадък/биомаса, в т.ч. компостиране и пелетизиране; изграждане на съоръжение за пречистване на течната фракция;

б) Инвестиции в съоръжения и оборудване, позволяващи преработката на отпадъчни суровини от селскостопански продукти използвани за собствено потребление.

Инвестициите, посочени в точки 6-7, са свързани с изпълнение на екологични цели, посочени в

член 46, букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Очакваната полза и положителният ефект от тези инвестиции трябва да бъдат доказани предварително чрез предварителна оценка или други технически документи, които ОП/АОП/ГП представят при подаване на заявлението за одобрение на оперативната програма или изменението ѝ и в които са посочени възможните резултати от извършването на интервенциите.

За извършването на инвестициите по точки 6-7, ОП/АОП/ГП трябва да докаже, че има достъп до съответните знания и информация, необходими за изпълнението на такива инвестиции, както и достъп до експертен опит с цел подпомагане на земеделските стопани, които се ангажират да променят производствените си системи.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенциите за инвестиции в материални и нематериални активи в рамките на оперативните програми в сектор „Мляко и млечни продукти“ отговарят на критериите на параграф 11 „Помощ за структурна корекция, предоставена чрез инвестиционна помощ“ от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент(ЕС) 2021/2115.

Правилата за отпускане на плащанията са съобразени с основните параметри, заложени в Стратегическия план. При тази интервенция могат да се реализират само видовете операции, които ще допринесат за подобряване на конкурентоспособността на ОП/АОП/ГП.

Предвидените по интервенцията плащания не са обвързани с вида, обема и цената на произвежданата продукция, а се основават на направените по интервенцията допустими разходи.

Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията и са обвързани с периода на изпълнение на оперативната програма, като не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на мляко и млечни продукти.

I.Г.2.2 - Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на болести по животните и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техн

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.2.2
Име на интервенцията	Интервенции, свързани с научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на болести по животните и смекчаване на изменението на климата и адаптиране, иновативни практики и производствени техн
Вид интервенция	INVRE(47(1)(a)) - инвестиции в материални и нематериални активи, научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи, както и други действия
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.
REDE(46(d)) научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители, устойчивост на болести по животните и устойчивост към на изменението на климата и смекчаване на това изменение, иновативни практики и производствени техники, насърчаващи икономическата конкурентоспособност и укрепващи развитието на пазара

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за

избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Мляко и млечни продукти Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността.

Предоставянето на подкрепа на организации на производители, асоциации на организации на производители и групи на производители (ОП/АОП/ГП) ще стимулира сдружаването на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и ще повиши нивото на организираност в сектора.

Обединяването на земеделските производители в рамките на различни форми на сътрудничество прави възможни дейности, които са им от полза да генерират по-висока добавена стойност, която те не биха могли да постигнат самостоятелно. Сдружаването на земеделските производители в организации на производители, групи производители и асоциации на организации на производители ще създаде редица положителни тенденции в множество елементи на производството и пазара като:

•нарастване на дела на предлагане на мляко и млечни продукти;

•посрещане на изискванията на клиентите за договориране на търсените количество и качество;

•повишаване доходите и възвращаемостта на производителите;

•намаляване на разходите за производство чрез предоставяне на общи/централизирани (за организацията) услуги и съоръжения и постигане на по-висока рентабилност на пазара на мляко и млечни продукти;

•подобряване използването на природни ресурси;

•въвеждане на иновациии нови технологии и др.

Оперативният обхват на тази интервенция е да се извършват научни изследвания, изпитване и разработване на нови продукти, иновативни производствени методи, повече процеси на устойчивост, включително съхранение и транспорт, както и да се стартират изследвания и проучвания относно пазарните и потребителските тенденции, за да се използват полезните възможности за повишаване на конкурентоспособността.

Присъщото качество на млякото и млечните продукти не винаги гарантира постоянството на пазара и правилното равнище на конкурентоспособност. Включването на набор от допълнителни услуги, които подобряват типичния характер на млечните продукти, ще доведе до нарастване на дела на предлаганите мляко и млечни продукти и повишаването на конкурентоспособността. Качеството на продуктите се възприема от потребителя и от гледна точка на въздействието върху околната среда. Реализирането на разходи за експериментиране и разработване на алтернативни производствени методи, които са по-ефективни в екологично отношение, е начин за адаптиране на продуктите към търсенето на потребителите, като по този начин продуктите се произвеждат в съответствие с ориентацията на пазара, а стопанствата разполагат с инструменти за повишаване на тяхната конкурентоспособност.

Набелязаните за тази интервенция действия са насочени към провеждане на научни изследвания, изпитване и разработване на иновативни производствени методи, по-голяма устойчивост на процесите.

Подпомагането на научноизследователска и развойна дейност ще създаде възможност на ОП/АОП/ГП да намерят подходящи партньори при планирането и реализирането на иновации в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на болести по животните и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към климатичните промени.

За целите на прилагането на научноизследователска и развойна дейност, под определението „иновации“ се приема следното: Разработването и внедряването от организацията или асоциацията

на нов или значително подобрен продукт в стопанствата на членовете, нов процес, нов маркетингов метод, или нов организационен метод, което води до повишаване на икономическата или екологичната им ефективност. За иновация се приема и прилагането на традиционна практика в нови за членовете географски или екологични области.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на мляко и млечни продукти и асоциации на организации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, както и други форми на сътрудничество между производители, учредени по инициатива на производителите и контролирани от тях, признати като група производители, които за преходен период с продължителност до четири години от началото на одобрена оперативна програма, който приключва най-късно на 31 декември 2027 г., следва да станат организации на производители.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите на производители/асоциациите на организации на производители/групите производители (ОП/АОП/ГП) следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46, букви а)—з), й) и к) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и националното законодателство.

Оперативните програми се представят за одобрение в Разплащателна агенция и се изпълняват, ако бъдат одобрени.

Оперативната програма следва да има продължителност най-малко три години и най-много пет години.

Когато сумата по подадените заявления за подпомагане надвишава планираните и разполагаемите средства, ще се използват критерии за подбор на заявленията, които ще бъдат подробно разписани в националното законодателство.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на интервенциите и средствата, както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината, следваща тяхното представяне.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за подпомагане, се установяват в националното законодателство.

ОП/АОП/ГП могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат междинни плащания на помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на текущата година от изпълнението на оперативната програма.

Условията за кандидатстване за междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Интервенцията „Научноизследователска и развойна дейност“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази ОП/АОП/ГП. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членове на ОП/АОП/ГП.

При одобрението/изменението на разходите за научноизследователска и развойна дейност ще се извършва оценка дали планираните действия допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

Асоциациите на организациите на производителите следва да представят цялостна или частична

оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са обхванати от подадените оперативни програми на членуващите в тях организации. За оперативните програми на асоциациите на организациите на производителите важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Групите на производители, допустими за подпомагане, следва да бъдат признати за организации на производители в рамките на преходен период до четири години, считано от началото на одобрената им оперативна програма, който приключва най-късно на 31 декември 2027 г. За целта към предложението за оперативна програма групите производители изготвят и представят план за признаване. В плановете за признаване се описват дейности и цели, чрез изпълнението на които групите ще отговорят на изискванията за признаването им за организации на производители, определени в член 161 от Регламент (ЕС) № 1308/2013. В случай че групата производители до края на четиригодишния преходен период не е призната за организация на производители, тя следва да възстанови получената финансова помощ в пълен размер, ведно със законната лихва върху нея.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите ОП/АОП/ГП могат да кандидатстват за финансово подпомагане, като създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на ОП/АОП/ГП или от самите ОП/АОП/ГП и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след представяне на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от ОП/АОП/ГП и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени в член 46, букви от букви а)—з), й) и к), се отчитат като се има предвид целият период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи и до 6 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка ОП/АОП/ГП, определена като минималната стойност между двете ограничения. Ограничението от 50% се увеличава на 60% за организации на производители или асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013, за първите пет години след годината на признаване.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията от ОП/АОП/ГП, пусната на пазара от тази ОП/АОП/ГП, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП. Стойността на предлаганата на пазара продукция може да включва и стойността на продукцията, обхваната от договори, договорени от ОП/АОП/ГП. Стойността на предлаганата на пазара продукция за дадена ОП/АОП/ГП в сектор „Мляко и млечни продукти“ се изчислява в зависимост от продукта, за който е призната ОП/АОП/ГП, на етап „пресни продукти“, на който продуктът обикновено се предлага на пазара, в насипно състояние, и не включва разходите за по-нататъшна преработка или допълнително сортиране и опаковане, нито стойността на крайните преработени продукти.

Максималният размер на допустимите разходи за една оперативна програма е до 500 000 €.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че ОП/АОП/ГП могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че ОП/АОП/ГП няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целящи

избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия, като подробното съдържание на действията и техните изисквания ще бъдат определени в националното законодателство.

1. Разходи за услуги – проучвания, анализи (включително свързани със софтуер), изследвания, проучвания за осъществимост, тестове, както и други дейности свързани с планирането на научноизследователската и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост срещу болести по животните и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение. В случай че тези разходи се извършват от ОП/АОП, същите следва да бъдат в съответствие с чл. 23 на Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията.

2. Разходи по договори за сътрудничество и съвместна дейност за научноизследователската и развойна дейност в областтана устойчивите производствени методи, включително устойчивост срещу болести по животните и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение, сключени от ОП/АОП/ГП с:

- научни институти или научни центрове, които извършват научни изследвания и научно обслужване;
- висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления „Животновъдство“, „Ветеринарна медицина“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“;
- други специализирани структури и/или изследователски центрове, извършващи експериментални научни изследвания.

По договорите за сътрудничество могат да бъдат реализирани разходи по дейности, като:

а) изготвяне на технически справки и обработка на данни като част от научноизследователска програма или експериментиране;

б) разработване на подобрени методи за съхранение на произвежданото мляко;

в) въвеждане на нови производствени процеси, които спестяват енергия и водни ресурси;

г) изследвания за подобряване на устойчивостта срещу болести по животните и намаляване на използването на ветеринарни лекарства;

д) извършване на експериментални изследвания за развитие на нови породи, по специално устойчиви на изменение на климата;

е) други научноизследователски и развойни дейности в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост срещу болести по животните, и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение, произтичащи от предмета на договора за сътрудничество.

3. Разходи за закупуване на консумативи, необходими за изпълнение на предвидените дейности по договорите за сътрудничество, в случай че не попадат в Приложение II, част 1 на Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията, като тези разходи могат да бъдат извършвани и за сметка на ОП/АОП/ГП.

4. Разходи за командировки на ОП/АОП/ГП - пътни, дневни и нощувки, съгласно Наредбата за командировките в страната във връзка с изпълнение на научноизследователската и развойна дейност; броят и продължителността на командировките следвада е пряко свързан с предвидената дейност. Тези разходи не трябва да надвишават лимитите по чл. 23 на Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаряна критериите на параграф 2 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент(ЕС) 2021/2115. Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на мляко и млечни продукти. Интервенциите не включват директни плащания към производители или преработватели, тъй като съответните разходи се предоставят на ОП/АОП/ГП за изпълнение на действия на научноизследователски действия във връзка с екологосъобразни практики и методи. Предвидените по интервенцията плащания не са обвързани с вида, обема и цената на произвежданата продукция, а се основават на направените по интервенцията допустими разходи. Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за научноизследователска и развойна дейност и са обвързани с периода на изпълнение на оперативната програма, като не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

ADVI1(47(1)(b)) - - консултантски услуги и техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд

I.Г.2.3 - Консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.2.3
Име на интервенцията	Консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и
Вид интервенция	ADVI1(47(1)(b)) - консултантски услуги и техническа помощ, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
EMPL(46(k)) подобряване на условията на заетост и гарантиране на спазването на задълженията на работодателите, както и на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд в съответствие с директиви 89/391/ЕИО, 2009/104/ЕО и (ЕС) 2019/1152.
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.
REDE(46(d)) научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивите производствени методи, включително устойчивост на вредители, устойчивост на болести по животните и устойчивост към на изменението на климата и смекчаване на това изменение, иновативни практики и производствени техники, насърчаващи икономическата конкурентоспособност и укрепващи развитието на пазара

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид

интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Мляко и млечни продукти Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността.

Целта на интервенцията е да се осигури достъп на ОП/АОП/ГП и техните членове до съответните консултантски услуги и техническа помощ по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд, знания и информация.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на мляко и млечни продукти и асоциации на организации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, както и други форми на сътрудничество между производители, учредени по инициатива на производителите и контролирани от тях, признати като група производители, които за преходен период с продължителност до четири години от началото на одобрена оперативна програма, приключващ най-късно на 31 декември 2027 г., следва да станат организации на производители.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите на производители/асоциациите на организации на производители/групите производители (ОП/АОП/ГП) следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46, букви а)—з), й) и к) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и в националното законодателство.

Оперативните програми се представят за одобрение в Разплащателна агенция и се изпълняват, ако бъдат одобрени.

Оперативната програма следва да има продължителност най-малко три години и най-много пет години.

Когато сумата по подадените заявления за подпомагане надвишава планираните и разполагаемите средства, ще се използват критерии за подбор на заявленията, които ще бъдат подробно разписани в националното законодателство.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват

най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на интервенциите и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Организациите на производители/асоциациите на производители/групите производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на текущата година от изпълнението на оперативната програма.

Условията за кандидатстване за междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Интервенцията „Консултантски услуги и техническа помощ“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази ОП/АОП/ГП. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членове на ОП/АОП/ГП.

При одобрението/изменението на разходите за консултантски услуги и техническа помощ ще се извършва оценка дали планираните действия допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

Асоциациите на организациите на производителите следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са обхванати от подадените оперативни програми на членуващите в тях организации. За оперативните програми на асоциациите на организациите на производителите важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Групите на производители, допустими за подпомагане, следва да бъдат признати за организации на производители в рамките на преходен период до четири години, считано от началото на одобрената им оперативна програма, който приключва най-късно на 31 декември 2027 г. За целта към предложението за оперативна програма групите производители изготвят и представят план за признаване. В плановете за признаване се описват дейности и цели, чрез изпълнението на които групите ще отговорят на изискванията за признаването им за организации на производители, определени в член 161 от Регламент (ЕС) № 1308/2013. В случай че групата производители до края на четиригодишния преходен период не е призната за организация на производители, тя следва да възстанови получената финансова помощ в пълен размер, ведно със законната лихва върху нея.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите ОП/АОП/ГП могат да кандидатстват за финансово подпомагане, като създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на ОП/АОП/ГП или от самите ОП/АОП/ГП и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след представяне на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от ОП/АОП/ГП и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите,

допринасящи за постигане на целите, определени в член 46, букви от букви а)—з), й) и к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи и до 6 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка ОП/АОП/ГП, определена като минималната стойност между двете ограничения. Ограничението от 50% се увеличава на 60% за организации на производители или асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013, за първите пет години след годината на признаване.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията от ОП/АОП/ГП, пусната на пазара от тази ОП/АОП/ГП, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП. Стойността на предлаганата на пазара продукция може да включва и стойността на продукцията, обхваната от договори, договорени от ОП/АОП/ГП.

Стойността на предлаганата на пазара продукция за дадена ОП/АОП/ГП в сектор „Мляко и млечни продукти“ се изчислява в зависимост от продукта, за който е призната ОП/АОП/ГП, на етап „пресни продукти“, на който продуктът обикновено се предлага на пазара, в насипно състояние, и не включва разходите за по-нататъшна преработка или допълнително сортиране и опаковане, нито стойността на крайните преработени продукти.

Максималният размер на допустимите разходи за една оперативна програма е до 500 000 €.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че ОП/АОП/ГП могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че ОП/АОП/ГП няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия, включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целящи избягване на двойно финансиране.

Допустими за подпомагане са консултантски услуги и техническа помощ, предоставени от:

- научни институти или научни центрове, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на устойчивите производствени методи, включително подобряване устойчивостта срещу болести по животните, намаляване на използването на ветеринарни лекарства и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение;
- висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления „Животновъдство“, „Ветеринарна медицина“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“;
- еднолични търговци и юридически лица с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните, регистрирани по Търговския закон или по Закона за юридическите лица с нестопанска цел и Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ);
- квалифицирани лица, с професионална квалификация или доказан професионален опит в областта на аграрните науки, природните науки, аграрната икономика, инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието и хранително-вкусовата промишленост.

Организациите, предоставящи консултантски услуги и техническа помощ, трябва да отговарят на следните условия:

1. да имат квалифициран персонал, с квалификация в областта на аграрните науки, природните науки, аграрната икономика, инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието и хранително-вкусовата промишленост;
2. да имат опит в консултантските услуги в областта на селското стопанство, здравеопазване на животните или опазване на околната среда и водите;

За да докажат надеждност организациите, предоставящи консултантски услуги и техническа помощ, трябва да разполагат с най-малко двама консултанти, които да притежават професионална квалификация или доказан професионален опит в областта на предоставяните услуги.

Изискванията към консултантската организация могат да бъдат изпълнени и чрез сключване на договор за партньорство с организации, притежаващи персонал, опит и познания, съгласно заложените изисквания и/или чрез наемане на служители на граждански договори/трудови договори.

Разходите за предоставяне на консултантски услуги и техническа помощ включват възнаграждения на консултантите; пътни разходи; други разходи, които са обосновани и са пряко свързани с областта на предоставяните консултантските услуги и техническа помощ.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия, като подробното съдържание на действията и техните изисквания ще бъдат определени в националното законодателство:

1. Предоставяне на консултантски услуги и техническа помощ по отношение на техники за устойчив контрол на болести по животните.

2. Предоставяне на консултантски услуги и техническа помощ по отношение на действия за подобряване на хуманното отношение към животните или за борба с антимикробната резистентност.

3. Предоставяне на консултантски услуги по отношение на смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия.

4. Предоставяне на консултантски услуги за повишаване на устойчивостта на системите за производство на храни и подобряване на животинското разнообразие, с цел по-голяма устойчивост по отношение на болестите и изменението на климата.

5. Предоставяне на консултантски услуги за подобряване на условията на заетост, задълженията на работодателите и здравословните и безопасни условия на труд.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 2 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент(ЕС) 2021/2115 и попада в обхвата на буква г) „услуги по разкриване и консултиране, включително предоставяне на средства за улесняване на предаването на информация и резултатите от разследването на производителите и потребителите“.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на мляко и млечни продукти.

TRAINCO(47(1)(c)) - - обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на използването на организирани платформи за търговия и стокови борси на спот и фючърсни пазари

I.Г.2.4 - Обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смек

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.2.4
Име на интервенцията	Обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за растителна защита, адаптиране към изменението на климата и смек
Вид интервенция	TRAINCO(47(1)(c)) - обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на вредителите и болестите, устойчива употреба на продукти за растителна защита и здраве на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение, както и по отношение на използването на организирани платформи за търговия и стокови борси на спот и фючърсни пазари
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CLIMA(46(f)) допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
PROMO(46(e)) насърчаване, развиване и прилагане на: i) методи и техники за производство, които зачитат околната среда; ii) производствени практики, устойчиви на вредители и болести; iii) стандарти за здраве на животните и хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изисквания, установени в правото на Съюза и в националното право; iv) намаляване на отпадъците и екологосъобразно използване и управление на странични продукти, включително повторното им използване и оползотворяване; v) опазване и подобряване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси, по-специално защита на водите, почвата и въздуха.

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети**	**Разгледана в стратегически**

		на равнище стратегическия план по ОСП	план по ОСП
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Мляко и млечни продукти Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори
R.28 Брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи по европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, свързани с показателите в областта на околната среда и климата

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и увеличаване на дела им във веригата на стойността.

Подобряването на пазарната ориентация и повишаването на конкурентоспособността са отразени в планирането на интервенцията чрез действия за обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики, по-специално по отношение на техниките за устойчив контрол на болести по животните, устойчива употреба на продукти за здравеопазване на животните, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение. Целта на интервенцията е да се осигури достъп на ОП/АОП/ГП и техните членове до съответните знания и информация, необходими за изпълнение на цели в областта на агроекологията и климата, както и достъп до експертен опит с цел подпомагане на земеделските стопани, които се ангажират да променят производствените си системи.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на мляко и млечни продукти и асоциации на организации, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, както и други форми на сътрудничество между производители, учредени по инициатива на производителите и контролирани от тях, признати като група производители, които за преходен период с продължителност до четири години от началото на одобрена оперативна програма, приключващ най-късно на 31 декември 2027 г., следва да станат организации на производители.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите на производители/асоциациите на организации на производители/групите производители (ОП/АОП/ГП) следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели съгласно чл. 46, букви а)—з), й) и к) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и в националното законодателство.

Оперативните програми се представят за одобрение в Разплащателна агенция и се изпълняват, ако бъдат одобрени.

Оперативната програма следва да има продължителност най-малко три години и най-много пет години.

Когато сумата по подадените заявления за подпомагане надвишава планираните и разполагаемите средства, ще се използват критерии за подбор на заявленията, които ще бъдат подробно разписани в националното законодателство.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на интервенциите и средствата както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от година следваща тяхното представяне.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Организациите на производители/асоциациите на производители/групите производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на текущата година от изпълнението на оперативната програма.

Условията за кандидатстване за междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Интервенцията „Обучение, включително индивидуално обучение и обмен на най-добри практики“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази ОП/АОП/ГП. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членове на ОП/АОП/ГП.

При одобрението/изменението на разходите за обучение и обмен на най-добри практики ще се извършва оценка дали планираните действия допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

Асоциациите на организациите на производителите следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са обхванати от подадените оперативни програми на членуващите в тях организации. За оперативните програми на асоциациите на организациите на производителите важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Групите на производители, допустими за подпомагане, следва да бъдат признати за организации на производители в рамките на преходен период до четири години, считано от началото на одобрената им оперативна програма, който приключва най-късно на 31 декември 2027 г. За целта към предложението за оперативна програма групите производители изготвят и представят план за признаване. В плановете за признаване се описват дейности и цели, чрез изпълнението на които групите ще отговорят на изискванията за признаването им за организации на производители, определени в член 161 от Регламент (ЕС) № 1308/2013. В случай че групата производители до края на четиригодишния преходен период не е призната за организация на производители, тя следва да възстанови получената финансова помощ в пълен размер, ведно със законната лихва върху нея.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите ОП/АОП/ГП могат да кандидатстват за финансово подпомагане, като създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на ОП/АОП/ГП или от самите ОП/АОП/ГП и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след представяне на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от ОП/АОП/ГП и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например

фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени в член 46, букви от букви а)—з), й) и к), се отчитат като се има предвид целия период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи и до 6 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка ОП/АОП/ГП, определена като минималната стойност между двете ограничения. Ограничението от 50% се увеличава на 60% за организации на производители или асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013, за първите пет години след годината на признаване.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията от ОП/АОП/ГП, пусната на пазара от тази ОП/АОП/ГП, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП. Стойността на предлаганата на пазара продукция може да включва и стойността на продукцията, обхваната от договори, договорени от ОП/АОП/ГП. Стойността на предлаганата на пазара продукция за дадена ОП/АОП/ГП в сектор „Мляко и млечни продукти“ се изчислява в зависимост от продукта, за който е призната ОП/АОП/ГП, на етап „пресни продукти“, на който продуктът обикновено се предлага на пазара, в насипно състояние, и не включва разходите за по-нататъшна преработка или допълнително сортиране и опаковане, нито стойността на крайните преработени продукти.

Максималният размер на допустимите разходи за една оперативна програма е до 500 000 €.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че ОП/АОП/ГП могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че ОП/АОП/ГП няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целящи избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия, като подробното съдържание на действията и техните изисквания ще бъдат определени в националното законодателство:

Допустими дейности за обучение са курсове и информационни дейности, насочени към техниките за устойчив контрол на болестите по животните, намаляване на използването на ветеринарни лекарства, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение.

1. Разходи за организиране на семинари, информационни сесии или работни срещи.

2. Разходи за командировки - пътни, дневни и нощувки, съгласно Наредбата за командировките в страната; броят и продължителността на командировките следва да е пряко свързан с предвидените действия за обучение.

3. Разходи за наем на зала и необходимото оборудване за провеждане на обучението.

4. Такси за образователни курсове, насочени към техниките за подобряване устойчивостта срещу болести по животните и намаляване на използването на ветеринарни лекарства, към земеделски практики, възпрепятстващи развитието на антимикробна резистентност, към адаптиране към изменението на климата и смекчаване на това изменение.

5. Хонорари за лектори.

6. Разходи за практическо обучение.

7. Други разходи, които са обосновани и са пряко свързани с предоставеното обучение.

Допустими за подпомагане са административни разходи и разходи за персонал, свързани с изпълнението на интервенцията, като се основават на направените разходи и трябва да се представи доказателство за реализирането им. Административните разходи не следва надвишават 4 % от общите допустими разходи за извършената интервенция.

Действията за обучение и обмен на най-добри практики ще дадат възможност на ОП/АОП/ГП да се възползват от опита, предоставен от:

- научни институти или научни центрове, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на устойчивите производствени методи, включително подобряване устойчивостта срещу болести по животните, намаляване на използването на ветеринарни лекарства и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към това изменение;
- висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления „Животновъдство“, „Ветеринарна медицина“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“ и професионални гимназии в областта на селското стопанство.

Организациите, предоставящи обучение и обмен на най-добри практики, трябва да отговарят на следните условия:

1. да имат квалифициран персонал, с квалификация в областта на аграрните науки, природните науки, аграрната икономика, инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието и хранително-вкусовата промишленост; или
2. да разполага с персонал, който притежава професионална квалификация или доказан професионален опит в областта на селското стопанство, обществено здравеопазване, здравеопазване на животните или опазване на околната среда и водите.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 2 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 и попада в обхвата на буква в) „образователни услуги, включващи както обща, така и специализирана подготовка“.

Предоставената финансова помощ не води до нарушаване на търговията, не оказва въздействие върху производството и не предоставя ценова подкрепа за производителите на мляко и млечни продукти.

PROMO(47(1)(f)) - - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене, както и към диверсифициране и консолидиране на пазарите

I.Г.2.5 - Популяризиране, комуникация и маркетинг

Код на интервенцията (държава членка)	I.Г.2.5
Име на интервенцията	Популяризиране, комуникация и маркетинг
Вид интервенция	PROMO(47(1)(f)) - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите за схемите на Съюза за качество и за значението на здравословното хранене, както и към диверсифициране и консолидиране на пазарите
Общ показател за крайния продукт	O.35. Брой на подпомогнатите оперативни програми

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията е национална по обхват.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

СЕКТОРНА ЦЕЛ ПО ОСП Код + Описание
CONC(46(b)) концентрация на предлагането и пускането на пазара на продуктите, включително директен маркетинг
MARKET(46(h)) популяризиране и маркетинг на продуктите

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП
R.11/Мляко и млечни продукти Дял на стойността на предлаганата на пазара продукция по организации на производители или групи производители с оперативни програми в определени сектори

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Чрез интервенциите в рамките на оперативните програми се предвижда подкрепа за подобряване на пазарната позиция на земеделските стопани в сектор „Мляко и млечни продукти“ и увеличаване

на дела им във веригата на стойността.

Подобряването на пазарната ориентация и повишаването на конкурентоспособността са отразени в планирането на интервенцията чрез действия за популяризиране, комуникация и маркетинг, въздействието от които е свързано с развитие на пазарните възможности и нарастване на пазарния дял на произвежданите от членовете мляко и млечни продукти. Целта на интервенцията е да се повиши признаването на марката или търговската марка на организациите на производители, асоциациите на организации на производители или групите производители (ОП/АОП/ГП) на мляко и млечни продукти, да се популяризират продуктите, предлагани от ОП/АОП/ГП, и да се популяризират етикетите за качество. Изграждането на търговска марка/идентичност на ОП/АОП/ГП ще даде възможност за нарастване на сигурността у потребителите за произхода и качеството на продуктите, които закупуват.

При одобрението на интервенциите, ще се извършва оценка дали планираните действия допринасят за постигането на една от следните цели:

а) повишаване на осведомеността относно качествата на селскостопанските продукти от Съюза и относно високите стандарти, приложими към методите за производство в Съюза;

б) повишаване на конкурентоспособността и потреблението на селскостопански продукти от Съюза и на някои преработени продукти, произвеждани в Съюза, и популяризиране на такива продукти както в рамките на Съюза, така и извън него;

в) повишаване на осведомеността относно схемите за качество на Съюза както в рамките на Съюза, така и извън него;

г) повишаване на пазарния дял на селскостопанските продукти от Съюза и на някои преработени продукти, произвеждани в Съюза, като се поставя специален акцент върху пазарите в трети държави, които имат най-висок потенциал за растеж;

д) повишаване на осведомеността относно устойчивото производство;

е) повишаване на осведомеността на потребителите относно търговските наименования или марките на ОП/АОП/ГП на мляко и млечни продукти.

Подпомагането се предоставя на организации на производители на мляко и млечни продукти и асоциации на организации, признати съответно съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 и националното законодателство, както и други форми на сътрудничество между производители, учредени по инициатива на производителите и контролирани от тях, признати като група производители, които за преходен период с продължителност до четири години от началото на одобрена оперативна програма, приключващ най-късно на 31 декември 2027 г., следва да станат организации на производители.

Тази интервенция се осъществява чрез изготвяне на оперативна програма, чрез която организациите на производители/асоциациите на организации на производители/групите производители (ОП/АОП/ГП) следва да постигнат предвидените в оперативната програма цели, съгласно чл. 46, букви а)—з), й) и к) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Оперативните програми се представят за одобрение от компетентния орган в съответствие с условията, определени в Регламент (ЕС) 2021/2115, в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията и националното законодателство.

Оперативните програми се представят за одобрение в Разплащателна агенция и се изпълняват, ако бъдат одобрени.

Оперативната програма следва да има продължителност най-малко три години и най-много пет години.

Когато сумата по подадените заявления за подпомагане надвишава планираните и разполагаемите средства, ще се използват критерии за подбор на заявленията, които ще бъдат подробно разписани в националното законодателство.

Договорите за предоставяне на финансова помощ за одобрените оперативни програми се сключват най-късно до 31 декември на годината на тяхното представяне.

Одобрените оперативни програми могат да бъдат изменяни по отношение на интервенциите и средствата, както за текущата година, така и за следващите години на оперативната програма, ако предложените изменения съответстват на одобрените цели, икономически и финансови показатели

и продължителност на програмата. Процедурата за изменения, срокове и други изисквания са регламентирани от националното законодателство.

Оперативните програми се изпълняват на годишни периоди от 1 януари до 31 декември, считано от годината следваща тяхното представяне.

Приложимите документи, които трябва да се представят, както със заявлението за одобрение на оперативните програми, така и със заявленията за плащане, се установяват в националното законодателство.

Организациите на производители/асоциациите на производители/групите производители могат да кандидатстват за авансови плащания по отношение на част от планираните разходи за годината, през която ще се изпълняват, както и да поискат междинни плащания за помощта, съответстваща на вече изразходваните суми, в рамките на изпълнението на оперативната програма през текущата година.

Условията за кандидатстване за междинни плащания и авансови плащания се уреждат от националното законодателство.

Интервенцията „Популяризиране, комуникация и маркетинг“, финансирана по оперативната програма, следва да е насочена само към продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП, като същевременно стойността на тези продукти, трябва да е над 50 % от стойността на всички продукти, които се предлагат на пазара от тази ОП/АОП/ГП. Освен това съответните продукти трябва да са произведени от членове на ОП/АОП/ГП.

При одобрението/изменението на разходите за популяризиране, комуникация и маркетинг ще се извършва оценка дали планираните действия допринасят за постигането на целите на оперативната програма.

Асоциациите на организациите на производителите следва да представят цялостна или частична оперативна програма, състояща се от интервенции, които не са обхванати от подадените оперативни програми на членуващите в тях организации. За оперативните програми на асоциациите на организациите на производителите важат същите правила, както за оперативните програми на организациите на производители и те се разглеждат с оперативните програми на членуващите в асоциацията организации.

Групите на производители, допустими за подпомагане, следва да бъдат признати за организации на производители в рамките на преходен период до четири години, считано от началото на одобрената им оперативна програма, който приключва най-късно на 31 декември 2027 г. За целта към предложението за оперативна програма групите производители изготвят и представят план за признаване. В плановете за признаване се описват дейности и цели, чрез изпълнението на които групите ще отговорят на изискванията за признаването им за организации на производители, определени в член 161 от Регламент (ЕС) № 1308/2013. В случай че групата производители до края на четиригодишния преходен период не бъде призната за организация на производители, тя следва да възстанови получената финансова помощ в пълен размер, ведно със законната лихва върху нея.

6 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Признатите ОП/АОП/ГП могат да кандидатстват за финансово подпомагане, като създадат оперативен фонд. Оперативните програми трябва да бъдат финансирани от един оперативен фонд. Финансирането на оперативния фонд се извършва чрез финансови вноски от членовете на ОП/АОП/ГП или от самите ОП/АОП/ГП и от финансовата помощ от ЕС, която следва да получат след представяне на оперативната програма. Оперативният фонд трябва да се използва единствено за финансиране и администриране на одобрената оперативна програма. Фондът не трябва да се използва за други цели.

Съгласно член 44, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/2115, финансовото подпомагане се предоставя под формата на възстановяване на действително направените от ОП/АОП/ГП и платени от оперативния фонд разумни действителни разходи, които са подкрепени с документи (например фактури), представени от бенефициерите за извършването на интервенцията. Разходите, допринасящи за постигане на целите, определени в член 46, букви от букви а)—з), й) и к), се отчитат като се има предвид целият период на продължителност на оперативните програми.

Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените разходи и до 6 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка ОП/АОП/ГП, определена като

минималната стойност между двете ограничения. Ограничението от 50% се увеличава на 60% за организации на производители или асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013, за първите пет години след годината на признаване.

Стойността на предлаганата на пазара продукция се изчислява въз основа на продукцията от ОП/АОП/ГП, пусната на пазара от тази ОП/АОП/ГП, и се отнася само до производството на продуктите, за които е призната ОП/АОП/ГП. Стойността на предлаганата на пазара продукция може да включва и стойността на продукцията, обхваната от договори, договорени от ОП/АОП/ГП. Стойността на предлаганата на пазара продукция за дадена ОП/АОП/ГП в сектор „Мляко и млечни продукти“ се изчислява в зависимост от продукта, за който е призната ОП/АОП/ГП, на етап „пресни продукти“, на който продуктът обикновено се предлага на пазара, в насипно състояние, и не включва разходите за по-нататъшна преработка или допълнително сортиране и опаковане, нито стойността на крайните преработени продукти.

Максималният размер на допустимите разходи за една оперативна програма е до 500 000 €.

7 Допълнителна информация за вида на интервенцията

Финансовата помощ не може да се натрупва или допълва с други помощи на Съюза или с национална помощ за същата цел.

В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че ОП/АОП/ГП могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че ОП/АОП/ГП няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи действия, включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми. При прилагането на интервенциите и действията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. Разплащателна агенция ще извършва контрол и кръстосани проверки, целящи избягване на двойно финансиране.

Неизчерпателен списък на основните разходи и най-често срещаните действия, като подробното съдържание на действията и техните изисквания ще бъдат определени в националното законодателство:

1. Промоционални и комуникационни кампании за насърчаване и повишаване на осведомеността на потребителите за качеството на продуктите, за които ОП/АОП/ГП е призната - разходи за реклама, рекламно видео, промоционално-рекламни материали, промоционални събития, рекламна брошура и др.

2. Промоционални и комуникационни кампании за популяризиране на производството и предлагането на пазара на продукти, за които ОП/АОП/ГП е призната със защитено наименование за произход или защитено географско указание или на продукти, обхванати от схеми за качество на Съюза или национални схеми за качество, произведени от членовете на ОП/АОП/ГП.

3. Прилагането на мерки за информиране, насърчаване и предлагане на пазара на продукти, за които ОП/АОП/ГП е призната и търговски марки на ОП/АОП/ГП на мляко и млечни продукти:

а) създаване и внедряване на маркетингови концепции B2B и B2C, включително необходимите разходи за стартиране на продуктова реклама, използване на рекламни материали, рекламни печатни материали (брошури, листовки, флаери), медийни кампании, реклама в електронни сайтове и социални мрежи;

б) популяризиране и информиране в точките за продажба - в супермаркети, включително промоции и дегустации в магазини;

в) създаване на интернет сайтове, както и тяхната поддръжка и актуализация;

г) реклама в крайната опаковка, която достига до потребителя или опаковка, която достига точката на директна продажба на потребителя: стикери или допълнителни разходи за отпечатване върху опаковката;

д) реклама на билбордове, постери, сенници.

Рекламните материали за общо популяризиране и популяризиране на етикети за качество следва да носят емблемата на Съюза и включват следното изявление: „Финансиран от Европейския съюз“. Емблемата и декларацията за финансиране се поставят в съответствие с техническите

характеристики, определени в Регламент за изпълнение (ЕС) № 821/2014 на Комисията.

4.Участие в търговски панаири, изложения, включително международни:

а) разходи за изграждане и проектиране на щандове, разходи за външен персонал;

б) разходи за такса за участие, такса за обслужване, наем на пространство;

в) разходи за наем на техника и оборудване за щанд, оборудване за дегустация, складиране и транспорт на мостри;

г) разходи за персонал на щанд – собствен или външен, както и разходи за самолетни билети, хотелско настаняване и дневни на представители на групата на производители, организацията или асоциацията съгласно Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина и Наредбата за командировките в страната.

5.Административни разходи и разходи за персонал, извършени пряко от ОП/АОП/ГП, ненадвишаващи 50 % от общите разходи за интервенцията.

6.Разходи за разработване на пазарни анализи (пазарни проучвания)/маркетингови стратегии за въвеждане на нови продукти/нови канали за продажба.

7.Проектиране, развитие и популяризиране на онлайн продажби.

8 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как с интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и в приложение II към него („зелена кутия“)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 2 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочени в приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 и попада в обхвата на буква е).

Предоставената финансова помощ е свързана с маркетингови услуги и реклама, включващи пазарна информация и реклама относно конкретни стоки, като не води до нарушаване на търговията, не предоставя ценова подкрепа за производителите на мляко и млечни продукти и не оказва пряка икономическа изгода за потребителите.

5.3 Интервенции за развитие на селските райони

ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението

II.A.1 - Биологично растениевъдство

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.1
Име на интервенцията	Биологично растениевъдство
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.4.5.	Прилагане на нискоинтензивни земеделски практики -консервационно, интегрирано и биологично земеделие	Много висок	Да
П.6.5	Насърчаване на практиките за разширяване биологично земеделие	Много Висок	Да
П.9.1	Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока	Висок	Да
П.9.3.	Насърчаване потреблението на биологични продукти	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.14 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)
R.19 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)
R.21 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за качеството на водните обекти
R.24 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани конкретни ангажименти, водещи до устойчиво използване на пестициди с цел да се намалят рисковете от пестицидите и тяхното въздействие, като изтичането на пестициди
R.29 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), подпомагана по ОСП за органично земеделие, с разпределение за поддържане и преобразуване
R.31 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно

допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Биологичното производство е устойчива система за управление, която се основава на общи и специфични принципи за биологично производство предвидени в Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти.

Чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които искат да прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата, като се покрият разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на земеделската продукция, сравнени с конвенционалните методи на производство.

Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата. Предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки, се очаква също да допринесе за развитието на малките общности в селските райони.

Дейностите по интервенцията ще допринесат и за постигането на целите на Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. и да удовлетвори заложените цели в стратегията от „Фермата до трапезата“ и съответно в План за действие за развитие на биологичното производство. Интервенцията също така реферира и към Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които са регистрирани съгласно националното законодателство, имащи сключен договор с Контролиращо лице.Контролиращото лице трябва да е получило разрешение от министъра на земеделието за контрол и сертификация на биологично производство въз основа на наличните данни в Електронния регистър на лицата, които извършват дейност по производство, подготовка/обработка, разпространение/пускане на пазара, съхранение, внос, износ на биологични продукти и продукти произведени при преход към биологично производство (Регистър на биологичното производство).

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Ангажиментите по интервенцията са обособени в две операции:

• Плащания за преминаване към биологично растениевъдство

• Плащания за поддържане на биологично растениевъдство

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишни плащания на хектар земеделска площ.

Земеделският стопанин може да поеме отделни ангажименти по двете операции съгласно изискванията на чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Задължително бенефициентите по интервенцията, трябва да спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и да имат сключен договор за контрол и сертификация с контролиращо лице получило разрешение от министъра на земеделието за преминаване към и/или продължаване на управлението в съответствие с правилата за биологично производство.

Цялото стопанство, с което се поема ангажимента, трябва да се управлява в съответствие с приложимите за биологичното производство изисквания в Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти, като независимо от това изискване е допустимо дадено стопанство да се раздели на ясно и ефективно обособени производствени единици за биологично производство, за преминаване към биологично производство и за небиологично производство, при условие че по отношение на производствените единици за небиологично производство растенията са от различни, лесно разграничими видове/сортове.

Общи изисквания по направленията за двете операции „Плащания за преминаване към биологично земеделие“ и „Плащания за поддържане на биологично земеделие“.

Подпомагането е за земеделските площи, регистрирани в ИСАК, които отговарят на определението за „допустим хектар“.

Всички земеделски площи е необходимо да са под контрола на контролиращото лице.

Площи, заети с фуражни култури, които не са заявени по интервенцията „Биологично животновъдство“ чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, могат да получат подпомагане по интервенцията.

Площи, заети с фуражни култури, както и постоянно затревени площи, участващи в формиране на размера на подпомагане съобразно съотношението, заложено в еко схемата за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) по чл. 31 от Регламента за Стратегическите планове, не могат да получат подпомагане по интервенцията.

Площи, заети с фуражни култури, които не са заявени по еко схемата за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) по чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115, могат да получат подпомагане по интервенцията.

Площите за производство на биологичен растителен репродуктивен материал и растителен репродуктивен материал, произведен при преход към биологично производство, трябва да са вписани в националната база данни по чл. 26, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2018/848. Подробни правила ще бъдат разписани в националното законодателство.

Специфични условия и изисквания по отделните операции въз основа на дейности от съответното направление:

1. „Плащания за преминаване към биологично растениъвъдство“:

Ангажиментът за операцията е пет годишен в случаите, в които площите в стопанството са встъпили в период на преминаване към биологично растениевъдство. Въпреки че продължителността на периода за преминаване към биологично земеделие варира в зависимост от вида на отглежданите култури (между 2 и 3 години), помощта за подпомагането за преидода на преход се отпуска за срок от 5 години, считано от първата година на подаване на заявлението за помощ, за да се подкрепят всички земеделски стопани в промяната на техните практики, като им позволяват да придобият необходимите технически умения до постигане на стабилно ниво на добив. След изтичането на този период съгласно Регламент (ЕС) 2018/848, земеделският стопанин следва да предостави сертификат за биологична продукция.

В случаите, в които съществуващите биологични стопанства добавят площи в период на преминаване към биологично земеделие, то тези площи получават подпомагане за целият период на ангажимента.

Площите, преминали период на преход и получили подпомагане по операцията, не могат да бъдат подпомагани отново по същата операция.

Площите, подпомогнати по мярка 11 „Биологично земеделие“ от ПРСР 2014-2020 г, както и площите, за които е бил отнет сертификат и/или за които е започнал нов преходен период, не могат да участват за подпомагане по тази операция.

По операцията от 2026 г. могат да се поемат нови ангажименти с продължителност от 3 години. Когато нов ангажимент се поема и изпълнява с площи с трайни насаждения, бенефициентите представят сертификат по чл. 35 от Регламент (ЕС) 2018/848 най-малко веднъж до края на ангажимента.

До края на втората година от ангажимента, кандидатът за подпомагане или упълномощено от него лице трябва да премине обучение в областта на биологичното производство или агроекологично обучение в областта на земеделието, или да докаже придобит опит от предходен ангажимент.

Ангажиментът може да се разширява с площи, които отговарят на изискванията на тази операция, до края на четвъртата година, съгласно подробни правила, разписани в националното законодателство. Когато ангажиментът се разширява с площи с трайни насаждения в младенчески период, който включва годините на създаване и отглеждане до встъпване в плододаване, бенифициентите трябва да имат за тези площи сертификат по чл. 35 от Регламент (ЕС) 2018/848 най-малкото веднъж до края на ангажимента.

2. „Плащания за поддържане на биологично растениевъдство“

Кандидатите за подпомагане поемат ангажимент да прилагат методите на биологично производство за период от пет последователни години. След изтичане на петгодишния период на ангажимента, кандидатите могат да удължават ангажимента си ежегодно до изтичане на програмния период.

Земеделските стопани следва да предоставят всяка година от поетия многогодишен ангажимент:

• сертификат за произведена от тях биологична растителна продукция с доказателства за добита продукция от всеки заявен земеделски парцел;

• доказателства за реализация на сертифицираната биологична продукция, за която са получили подпомагане по операцията.

По операцията от 2026 г. могат да се поемат нови ангажименти с продължителност 3 г.

Земеделските стопани могат да не предоставят доказателства за добита продукция от всеки заявен парцел и доказателства за реализация на сертифицирана биологична продукция, когато заявеният по операцията земеделски парцел е зает с биологични трайни насаждения, които са в младенчески период, който включва годините на създаване и отглеждане до встъпване в плододаване. Подробни правила ще бъдат разписани в националното законодателство.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**
GAEC02	Защита на влажните зони и торфищата
GAEC03	Забрана за изгаряне на стърнища от полски култури, освен по фитосанитарни причини
GAEC04	Изграждане на буферни ивици по продължението на водните басейни
GAEC05	Управление на обработката на почвата с цел намаляване на опасността от деградация и ерозия на почвата, включително предвид ъгъла на наклона
GAEC06	Минимално покриване на почвата с цел избягване на голи почви в най-чувствителните периоди
GAEC07	Сеитбооборот върху обработваема земя, с изключение на култури, отглеждани под вода
GAEC08	Запазване на особеностите на ландшафта. Забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците. Прилагане, по възможност, на мерки за недопускане на инвазивни растителни видове
SMR01	Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите: член 11, параграф 3, букви д) и з) по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати
SMR02	Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници: членове 4 и 5
SMR03	Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици: член 3, параграф 1,член 3, параграф 2, буква б), член 4, параграфи 1, 2 и 4
SMR04	Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора

	и фауна: член 6, параграфи 1 и 2
SMR05	Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 г. за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните: член 14, член 15, член 17, параграф 1 и членове 18, 19 и 20
SMR07	Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета: член 55, първо и второ изречение
SMR08	Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди: член 5, параграф 2 и член 8, параграфи 1—5; член 12 по отношение на ограниченията за използване на пестициди в защитени зони, определени въз основа на Директива 2000/60/ЕО и законодателството за „Натура 2000“; член 13, параграфи 1 и 3 относно обработката и съхранението на пестициди и обезвреждането на остатъци

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Неприложимо.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Биологичното растениевъдство надхвърля изискванията на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ. Земеделските стопани трябва да спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти. Бенефициентите по интервенцията спазват изискванията на условността, доколкото е приложима съобразно вида и структурата на стопанството.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ В обхвата на ИСАК

☐ Извън обхвата на ИСАК

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар използваема земеделска площ

За дейностите по операциите от интервенцията финансовото подпомагането се определя въз основа на дегресивни ставки на база заявения размер на площи от съответната група култури в стопанството.

Изчисленията се извършват на база средния размер на нивата на плащане към декларирани площи, определени както следва:

Размер на площите Ставка

до 50 ха 100%

от 50.01 ха. до 100 ха. 70%

над 100 ха 10%

За културите попадащи в групата на полските култури, фуражните култури, както и за маслодайната роза изчисленията се извършват на база средния размер на нивата на плащане към декларираните площи както следва:

Размер на площите Ставка
до 200 ха 100%
над 200 ха. до 300 ха. 70%
над 300 ха 10%

Подпомагането за сортове маслодайна роза от вида на Rosa damascena и Rosa Alba ще се извършва само на територията определена в географския район на защитеното географско указание „Българско розово масло“.

За културите, попадащи в групата на „Смесени зеленчукови култури на открито“, максимално допустимата за подпомагане площ е до 5 ха. За културите, попадащи в групите „Отопляеми оранжерийни площи – смесени зеленчукови култури“ и „Неотопляеми оранжерийни площи – смесени зеленчукови култури“ максимално допустимата площ е до 2 ха.

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Нивата на подпомагане са както следва:

	Основни типове земеделски култури	**Преход**	**Био**
1	Зърнено-житни култури	359.92	285.56
2	Зърнено-бобови култури	223.73	177.51
3	Технически култури - индустриални култури	255.69	202.86
4	Технически култури - маслодайни култури	324.97	257.84
5	Технически култури - влакнодайни култури	250.22	198.52
6	Технически култури - медицински и ароматни култури, без билки	394.16	333.06
7	Зеленчуци - плодови зеленчукови култури	759.27	589.26
8	Зеленчуци - листностъблени зеленчукови култури	744.08	577.48
9	Зеленчуци - кореноплодни зеленчукови култури, картофи	698.53	542.12
10	Зеленчуци - луковични зеленчукови култури	455.56	353.56
11	Зеленчуци - многогодишни зеленчукови култури	759.27	589.26
12	Отопляеми оранжерийни площи -	2163.92	1679.4

	плодови зеленчукови култури		
13	Неотопляеми оранжерийни площи - плодови зеленчукови култури	857.97	665.87
14	Десертни лозя	1352.94	1094.73
15	Винени лозя	646.19	522.86
16	Семкови и костилкови овощни видове	1461.65	1182.7
17	Ядкови (черупкови) видове	735.76	595.34
18	Ягодоплодни видове	1461.65	1182.7
19	Многогодишни медицински и ароматни култури, без билки	628.3	530.9
20	Маслодайна роза – Rosa damascena Mill и Rosa alba L	897.45	837.5
21	Култивирани гъби(субстрати от компоненти съгласно Приложение 2, част I, т, 2,1 от Регламент (ЕО) 848/2018)	455.56	353.56
22	Площи за производство на биологичен растителен репродуктивен материал и растителен репродуктивен материал, произведен при преход към биологично производство	949.09	736.58
23	Билки и горски плодове (по списък, утвърден в националното законодателство)	723.75	585.63

За заявените за подпомагане площи след 01.01.2024 г. нивата на подпомагане са:

	Основни типове земеделски култури	**Преход**	**Био**
1	Зърнено-житни култури	371	297
2	Зърнено-бобови култури	231	185
3	Технически култури - индустриални култури	264	211
4	Технически култури - маслодайни култури	335	268
5	Технически култури -	258	207

	влакнодайни култури		
6	Технически култури - медицински и ароматни култури, без билки	445	384
7	Фуражни култури - едногодишни фуражни култури	166	145
8	Фуражни култури - многогодишни фуражни култури	182	159
9	Зеленчуци - плодови зеленчукови култури	1038	862
10	Зеленчуци - листностъблени зеленчукови култури	966	801
11	Зеленчуци - кореноплодни зеленчукови култури, картофи	987	818
12	Зеленчуци - луковични зеленчукови култури	623	517
13	Зеленчуци - многогодишни зеленчукови култури	1038	862
14	Отопляеми оранжерийни площи - плодови зеленчукови култури	2960	2455
15	Неотопляеми оранжерийни площи - плодови зеленчукови култури	1173	974
16	Десертни лозя	1448	1190
17	Винени лозя	931	765
18	Семкови и костилкови овощни видове	1499	1232
19	Ядкови (черупкови) видове	787	647
20	Ягодоплодни видове	1564	1285
21	Многогодишни медицински и ароматни култури, без билки	709	612
22	Маслодайна роза – Rosa damascena Mill и Rosa alba L	981	928
23	Култивирани гъби(субстрати от компоненти съгласно Приложение 2, част I, т, 2,1 от Регламент (ЕО) 848/2018)	623	517

24	Площи за производство на биологичен растителен репродуктивен материал и растителен репродуктивен материал, произведен при преход към биологично производство	1298	1077
25	Билки и горски плодове (по списък, утвърден в националното законодателство)	774	636
26	Смесени зеленчукови култури на открито	930	772
27	Отопляеми оранжерийни площи – смесени зеленчукови култури	2960	2455
28	Неотопляеми оранжерийни площи – смесени зеленчукови култури	1173	974

Метод на изчисляване

Изчисленията са извършени съгласно изискванията на чл.82 отРегламент (ЕС)2021/2115 и са представени в Методология за изчисляване на компенсаторни плащания по интервенция Биологично растениевъдство

Допълнително обяснение

Плащанията за изпълнение на задължения в областта на околната среда и климата част от Стратегическия план, основните изисквания са посочени в Регламент(ЕС)2021/2115. Подкрепа и подобряването на опазването на околната среда и действията за климата са основен приоритет в ОСП за постигането на целите на Съюза в областта на околната среда и климата.

Методологията за изчисляване е в съответствие с Регламент(ЕС) 2021/2115 и се базира на предоставените фишове за разписаните интервенции от Стратегическия план от страна на МЗм. Съгласно чл.70 от регламента за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове,плащанията се отпускат за покриване задължения, които:

А) надхвърлят съответните законоустановени изисквания зауправление и стандартите за ДЗЕС;

Б) надхвърлят съответните минимални изисквания за използване на торове и на продукти за растителна защита или за хуманно отношение към животните, както и съответните други задължителни изисквания, установени в националното право и в правото на Съюза;

В) надхвърлят условията, установени за поддържането на земеделските площи в съответствие с член 4, параграф 2, буква а) от Регламент 2021/2115 за Стратегическият план

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишни плащания на хектар.

Ангажиментите по интервенцията са обособени в две операции:

·Плащания за преминаване към биологично растениевъдство

·Плащания за поддържане на биологично растениевъдство

Подпомагането се основа на групиране на земеделски култури, като, с цел недопускане на свръх-компенсиране към основните типове, могат да се включат допълнителни земеделски култури с

изчислен идентичен размер на подпомагане.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

Земеделският стопанин може да поеме отделни ангажименти по двете операции съгласно изискванията на чл. 70 от Регламент 2021/2115.

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл.70 от РСП, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на първа алинея на буква г) на параграф 3 от чл. 70 от Регламент 2021/2115 се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези изменения не бъдат приети от бенефициента, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Площта за извършване на дейности по всяка една от двете операции може да бъде намалена с не повече от 10 %, като всяка година поне 90 % от площта се припокрива географски с площта, за която има поет ангажимент.

Когато площта по дадена операция, за която има поет ангажимент бъде намалена с повече от 10%, бенефициентът може да продължи изпълнението на ангажимента със заявената за подпомагане площ, като следва да възстанови получената финансова помощ за незаявените одобрени площи, които са част от изпълнявания ангажимент.

Поетият ангажимент по операция „Плащания за поддържане на биологично растениевъдство“ от земеделския стопанин може да бъде увеличен с нови площи в периода на изпълнение на ангажимента до третата година, като същият може да бъде разширяван със заявените нови площи, които отговарят на изискванията за одобрение при налични финансови средства за оставащия период от ангажимента. След третата година ангажиментът може да бъде разширен с нови площи, но не повече от 30 %. Държавен фонд „Земеделие“ уведомява земеделския стопанин за новия размер на площите в одобрен ангажимент.

Каква е продължителността на договорите?

Земеделският стопанин може да поеме отделни ангажименти по двете операции съгласно изискванията на чл. 70 от Регламент 2021/2115.

По операция „Плащания за преминаване към биологично растениевъдство“ - ангажиментът за операцията е пет годишен в случаите, в които площите в стопанството са встъпили в период на преминаване към биологично растениевъдство. От 2026 г. по операцията могат да се поемат нови ангажименти с продължителност 3 години.

По операция „Плащания за поддържане на биологично растениевъдство“ ангажиментът е пет годишен, като кандидатите се задължават да прилагат методите на биологичното производство. От 2026 г. по операцията могат да се поемат нови ангажименти с продължителност 3 години.

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, като сумата на плащането е ограничена на ниво стопанство и обхваща допълнителни разходи и пропуснати приходи в изпълнение на ангажимента.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Група	Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
	Био-преход - Плащания за преминаване към биологично растениевъдство	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31	Не
хектари	Био-растениевъдство - Плащания за биологично растениевъдство	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Био-преход - Плащания за преминаване към биологично растениевъдство

Изчисляването на компенсациите по отделните операции е направено чрез осредняване при отчитането на размера на пропуснатите ползи и повишени разходи, при прилагане на методите на биологично земеделие Предвид това, няма как да бъде приложена единна форма на плащане. Средната сума се определя според изчислението на компенсаторни плащания за отделните групи култури. Очакваните площи са определени на базата на очаквания ръст на площите под контрол спрямо използваемата земеделска площ.

Био-растениевъдство - Плащания за биологично растениевъдство

Изчисляването на компенсациите по отделните операции е направено чрез осредняване при отчитането на размера на пропуснатите ползи и повишени разходи, при прилагане на методите на биологично земеделие Предвид това, няма как да бъде приложена единна форма на плащане. Средната сума се определя според изчислението на компенсаторни плащания за отделните групи култури. Очакваните площи са определени на базата на очаквания ръст на площите под контрол спрямо използваемата земеделска площ.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Група	Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
	Био-преход - Плащания за преминаване към биологично растениевъдство (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		693,00	694,00	866,00	866,00	866,00	866,00	
		Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
		O.17 (единица: Хектари)		10 829,00	16 880,00	28 499,00	28 640,45	29 554,00	33 000,00	**Сума:** 147 402,45 **Макс.:** 33 000,00

хектари	Био-растениевъдство - Плащания за биологично растениевъдство (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		557,00	612,00	721,00	721,00	721,00	721,00	
		Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
		O.17 (единица: Хектари)		25 894,22	27 443,00	32 521,00	29 503,16	32 808,11	47 000,00	**Сума:** 195 169,49 **Макс.:** 47 000,00
	ОБЩО	O.17 (единица: Хектари)		36 723,22	44 323,00	61 020,00	58 143,61	62 361,11	80 000,00	**Сума:** 342 570,94 **Макс.:** 80 000,00
		Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		21 927 577,54	34 404 483,00	48 127 775,00	46 074 413,75	49 248 413,75	62 466 689,46	262 249 352,50
		Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		8 771 031,02	13 761 793,20	19 251 110,00	18 429 765,50	19 699 365,50	24 986 675,78	104 899 741,00
		От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								

		От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.16 - Биологично животновъдство

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.16
Име на интервенцията	Биологично животновъдство
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.5.	Прилагане на нискоинтензивни земеделски практики -консервационно, интегрирано и биологично земеделие	Много висок	Да
П.6.5	Насърчаване на практиките за разширяване биологично земеделие	Много Висок	Да
П.9.1	Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока	Висок	Да
П.9.3.	Насърчаване потреблението на биологични продукти	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.14 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени

площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)
R.19 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)
R.21 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за качеството на водните обекти
R.24 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани конкретни ангажименти, водещи до устойчиво използване на пестициди с цел да се намалят рисковете от пестицидите и тяхното въздействие, като изтичането на пестициди
R.29 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), подпомагана по ОСП за органично земеделие, с разпределение за поддържане и преобразуване
R.31 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност
R.43 Дял на животинските единици, засегнати от подпомогнати действия за ограничаване използването на антимикробни средства (предотвратяване/намаляване)
R.44 Дял на животинските единици, попадащи в обхвата на подпомогнати действия за подобряване на хуманното отношение към животните

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Биологичното производство е устойчива система за управление, която се основава на общи и специфични принципи за биологично производство предвидени в Регламент (ЕС) 2018/848 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и за отмяна на Регламент (ЕО) № 834/2007 на Съвета (Регламент (ЕС) 2018/848).

Чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат земеделските стопани, които искат да прилагат методите на биологичното производство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 в стопанствата, като се покрият разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на земеделската продукция, сравнени с конвенционалните методи на производство.

Един от дяловете на биологичното земеделие е биологичнотоживотновъдство, чиято цел е да се отглеждат адаптирани към местните условия породи животни, като се прилагат методи на отглеждане, близки до естествения начин на живот, които понижават стреса и осигуряват добро здравословно състояние. Животните се хранят с биологично произведени фуражи, като се забранява използване на регулатори на растежа и е ограничено до минимум използването на антибиотици. Също стриктно се следи съотношението между броя на животните и площите, върху които пасат и се добива фураж, нужен за тяхното изхранване.

Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата. Предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки, се очаква също да допринесе за развитието на малките общности в селските райони.

Дейностите по интервенцията ще допринесат и за постигането на целите на Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. и да удовлетвори заложените цели в стратегията от „Фермата до трапезата“ и съответно в Национален план за действие за развитие на биологичното производство до 2030 г. Интервенцията също така реферира и към Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които са регистрирани съгласно националното законодателство, имащи сключен договор с Контролиращо лице. Контролиращото лице трябва да е получило разрешение

от министъра на земеделието и храните за контрол и сертификация на биологично производство, въз основа на наличните данни в Електронния регистър на лицата, които извършват дейност по производство, подготовка/обработка, разпространение/пускане на пазара, съхранение, внос, износ на биологични продукти и продукти произведени при преход към биологично производство (Регистър на биологичното производство).

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишни плащания на хектар земеделска площ.

По интервенцията за биологичното животновъдство се подпомагат земеделски стопани, отглеждащи селскостопански животни (биологични и в преход) от следните видове – говеда, биволи, овце и/или кози, свине за пасищно отглеждане – Източно балканска свиня (съгласно приложимото национално законодателство) и стопанисват постоянно затревени площи и/или площи, заети с фуражни култури (биологични и в преход).

Задължително бенефициентите по интервенцията трябва да спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 и да имат сключен договор за контрол и сертификация с контролиращо лице, получило разрешение от министъра на земеделието и храните за преминаване към и/или продължаване на управлението в съответствие с правилата за биологично производство.

Цялото стопанство, с което се поема ангажимента, трябва да се управлява в съответствие с приложимите за биологичното производство изисквания в Регламент (ЕС) 2018/848, като независимо от това изискване е допустимо дадено стопанство да се раздели на ясно и ефективно обособени производствени единици за биологично производство, за преход към биологично производство и за небиологично производство, при условие че по отношение на производствените единици за небиологично производство:

а) отглежданите животни са от различни видове;

б) растенията са от различни, лесно разграничими видове/сортове.

Подпомагането е за земеделските площи, регистрирани в ИСАК, които отговарят на определението за „допустим хектар“.

Всички земеделски площи е необходимо да са в система на контрол за биологично производство, контролирани от лицата, получили разрешение от министъра на земеделието за контрол и сертификация на биологично производство.

За подпомагане могат да кандидатстват земеделски стопани, които имат сключен договор с Контролиращо лице за биологично производство не по-късно от 31 декември на годината, предхождаща годината на кандидатстване въз основа на наличните данни в регистъра на биологичните оператори към тази дата.

Размерът на хектарите в интервенцията се определя при съотношение 0.3 до 1 животински единици (ЖЕ)/ ха. Размерът на ЖЕ се формира въз основа на възрастта на отглежданите животни (към крайната дата на кампания), а в допустимите площи за изчисляване на съотношението се включват заявените постоянно затревените площи и фуражните култури.

Всички земеделски площи от заявената култура и всички животни от заявения вид следва да са в система на контрол за биологично производство.

Заявените животни по интервенцията трябва да са налични в стопанството до 01 октомври на годината, в която са заявени.

Ангажиментът по интервенцията е тригодишен. В този период площите и животните в стопанството трябва да са в система на контрол за биологично растениевъдство/животновъдство.

Земеделските стопани, чиито площи/животни, които са в период на преход към 31 декември на годината, предхождаща заявяването, предоставят ежегодно сертификат по чл. 35 от Регламент (ЕС) № 2018/848, удостоверяващ производство през преходния период.

Земеделските стопани, чиито площи/животни са биологични към 31 декември на годината, предхождаща заявяването, ежегодно представят сертификат по чл. 35 от Регламент (ЕС) № 2018/848, удостоверяващ биологичен статус, с доказателства за добита продукция от заявените площи и животни.

Не се подпомагат постоянно затревени площи и/или площи с фуражни култури в преход към биологично производство, за които кандидатът вече е получил подпомагане за преход към биологично производство в продължение на две години по тази или по друга интервенция от Стратегическия план, в това число по еко схемата за поддържане на биологично земеделие (селскостопански животни) по чл. 31 от Регламента (ЕС) 2021/2115, или по мярка 214 „Агроекологични плащания“ от Програмата за развитие на селските райони за период 2007 – 2013 г., или по мярка 11 „Биологично земеделие“ от Програмата за развитие на селските райони за период 2014 – 2020 г.

Площи, заети с фуражни култури, които са заявени по тази интервенция, не могат да получат подпомагане по интервенцията „II.A.1 - Биологично растениевъдство“.

Животни от един и същи вид, заявени по интервенция II.A.2. - Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност от чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, не са допустими за подпомагане по интервенцията.

До края на втората година на ангажимента, кандидатът за подпомагане или упълномощено от него лице трябва да премине обучение в областта на биологичното производство или агроекологично обучение в областта на земеделието, или да докаже придобит опит от предходен ангажимент.

Подробни правила ще бъдат разписани в националното законодателство.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**
GAEC01	Поддържане на постоянно затревени площи на основата на съотношението на постоянно затревените площи спрямо земеделската площ на национално, регионално и подрегионално равнище и на равнище група от стопанства или стопанство в сравнение с референтната 2018 г. Максимално намаление от 5 % в сравнение с референтната година.
GAEC02	Защита на влажните зони и торфищата
GAEC03	Забрана за изгаряне на стърнища от полски култури, освен по фитосанитарни причини
GAEC04	Изграждане на буферни ивици по продължението на водните басейни
GAEC05	Управление на обработката на почвата с цел намаляване на опасността от деградация и ерозия на почвата, включително предвид ъгъла на наклона
GAEC06	Минимално покриване на почвата с цел избягване на голи почви в най-чувствителните периоди
GAEC07	Сеитбооборот върху обработваема земя, с изключение на култури, отглеждани под вода
GAEC08	Запазване на особеностите на ландшафта. Забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците. Прилагане, по възможност, на мерки за недопускане на инвазивни растителни видове
GAEC09	Забрана за промяна на предназначението или разораване на постоянно затревени площи, обозначени като екологично чувствителни постоянно затревени площи в зони от обхвата на „Натура 2000“
SMR01	Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за

	водите: член 11, параграф 3, букви д) и з) по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати
SMR02	Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници: членове 4 и 5
SMR03	Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици: член 3, параграф 1,член 3, параграф 2, буква б), член 4, параграфи 1, 2 и 4
SMR04	Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна: член 6, параграфи 1 и 2
SMR05	Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 г. за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните: член 14, член 15, член 17, параграф 1 и членове 18, 19 и 20
SMR06	Директива 96/22/ЕО на Съвета от 29 април 1996 г. относно забрана на употребата на определени субстанции с хормонално или тиреостатично действие и на бета-агонисти в животновъдството и за отмяна на директиви 81/602/ЕИО, 88/146/ЕИО и 88/299/ЕИО: член 3, букви а), б) г) и д) и членове 4, 5 и 7
SMR07	Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета: член 55, първо и второ изречение
SMR08	Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди: член 5, параграф 2 и член 8, параграфи 1—5; член 12 по отношение на ограниченията за използване на пестициди в защитени зони, определени въз основа на Директива 2000/60/ЕО и законодателството за „Натура 2000“; член 13, параграфи 1 и 3 относно обработката и съхранението на пестициди и обезвреждането на остатъци
SMR09	Директива 2008/119/ЕО на Съвета от 18 декември 2008 г. за определяне на минимални стандарти за защита на телетата: членове 3 и 4
SMR11	Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 г. относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели: член 4

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Неприложимо.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Биологичното животновъдство надхвърля изискванията на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ. Земеделските стопани трябва да спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848. Бенефициентите по интервенцията спазват изискванията на условността, доколкото е приложима съобразно вида и структурата на стопанството.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ В обхвата на ИСАК

☐ Извън обхвата на ИСАК

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар използваема земеделска площ

Плащания при спазване на съотношение:

• от 0,3 до 1 ЖЕ/ха - 516 евро/ха.

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

Изчисленията са извършени съгласно изискванията на чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и са представени в Методология за изчисляване на компенсаторни плащания по интервенция „Биологично животновъдство“.

Допълнително обяснение

Плащанията за изпълнение на задължения в областта на околната среда и климата, част от Стратегическия план, основните изисквания са посочени в Регламент (ЕС) 2021/2115. Подкрепа и подобряването на опазването на околната среда и действията за климата са основен приоритет в ОСП за постигането на целите на Съюза в областта на околната среда и климата.

Методологията за изчисляване е в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/2115. Съгласно чл. 70 от цитирания регламент плащанията се отпускат за покриване задължения, които:

А) надхвърлят съответните законоустановени изисквания зауправление и стандартите за ДЗЕС;

Б) надхвърлят съответните минимални изисквания за използване на торове и на продукти за растителна защита или за хуманно отношение към животните, както и съответните други задължителни изисквания, установени в националното право и в правото на Съюза;

В) надхвърлят условията, установени за поддържането на земеделските площи в съответствие с член 4, параграф 2, буква „а“ от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Подпомагането по тази интервенция се предоставя под формата на годишни плащания на хектар.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на първа алинея на буква г) на параграф 3 от чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115 се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези изменения не бъдат приети от бенефициента, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през

който е изпълняван ангажиментът.

Площта за извършване на дейност по интервенцията, може да бъде намалена с не повече от 10 %.

Когато площта по дадена интервенция, за която има поет ангажимент бъде намалена с повече от 10%, бенефициентът може да продължи изпълнението на ангажимента със заявената за подпомагане площ, като следва да възстанови получената финансова помощ за незаявените одобрени площи, които са част от изпълнявания ангажимент.

Поетият ангажимент по интервенция „Биологично животновъдство“ може да бъде увеличен с нови площи и животни до втората година, като същият може да бъде разширяван със заявените нови площи и животни, които отговарят на изискванията за одобрение при налични финансови средства за оставащия период от ангажимента, съгласно детайлните правила, установени в националното законодателство. Държавен фонд „Земеделие“ уведомява земеделския стопанин за новия размер на площите и животните в одобрен ангажимент.

Каква е продължителността на договорите?

По интервенция „Биологично животновъдство“ ангажиментат е тригодишен, като кандидатите се задължават да прилагат методите на биологичното производство.

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, като сумата на плащането е ограничена на ниво стопанство и обхваща допълнителни разходи и пропуснати приходи в изпълнение на ангажимента. Интервенцията е насочена към компенсиране на стопани за направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи в резултат на поетите задължения с цел прилагане на принципите на биологичното земеделие, без да се оказва негативен ефект върху търговията.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Група	Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Био животновъдство	Био животновъдство - Био животновъдство – от 0.3 до 1 ЖЕ/ха	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.43; R.44	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Био животновъдство - Био животновъдство – от 0.3 до 1 ЖЕ/ха

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхваната от задълженията по интервенцията. Определената ставка е на база изчисленията на външен изпълнител. Изчисляването на компенстарното плащане е направено чрез осредняване при отчитане на размера на пропуснатите ползи и повишени разходи, при прилагане на методите на биологичното земеделие. Очакваните площи са определени на базата на очаквания ръст на площите под контрол спрямо използваемата земеделска площ.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Група	Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
Био животновъдство	Био животновъдство - Био животновъдство – от 0.3 до 1 ЖЕ/ха (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					516,00	516,00	516,00	
		Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
		O.17 (единица: Хектари)					53 500,00	54 619,00	56 610,00	**Сума:** 164 729,00 **Макс.:** 56 610,00
	ОБЩО	O.17 (единица: Хектари)					53 500,00	54 619,00	56 610,00	**Сума:** 164 729,00 **Макс.:** 56 610,00

		Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					27 606 000,00	25 324 004,00	29 210 596,00	82 140 600,00
		Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					11 042 400,00	10 129 601,60	11 684 238,40	32 856 240,00
		От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
		От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.9 - Биологично пчеларство

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.9
Име на интервенцията	Биологично пчеларство
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.17. Брой на хектарите или брой на други единици, ползващи се от подпомагане за биологично земеделие
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.8.	Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения	Много висок	Да
П.9.3.	Насърчаване потреблението на биологични продукти	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.35 Дял на пчелните кошери, подпомагани по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Биологичното пчеларство е система за управление на производствения процес на мед и пчелни продукти, доближаваща се в максимална степен до естественото състояние и функциониране на пчелните семейства в природата. Това е пчеларство, практикувано в екологично чисти райони, без използване на синтетични лекарствени средства, изкуствено създадени захарни храни и без досег на пчелите с неестествени за тях вещества и материи.

Поради своите природни дадености (климат, разнообразие от медоносни растения) страната ни има

традиции в производството на чисти пчелни продукти.

Целта на интервенцията е да се насърчат земеделските стопанства да практикуват щадящи природата методи на земеделие, които не означава само забрана на използването на химически синтезирани продукти за растителна защита и минерални торове, но също така има за цел:

·производство на здравословни, качествени и безопасни храни;

·опазване на природните ресурси (почва-вода-въздух);

·активно опазване на околната среда и биологичното разнообразие; и

·устойчиво управление на невъзобновяеми природни ресурси.

Интервенцията подкрепя прилагането на биологично пчеларство, както и преминаването към биологично пчеларство, тъй като тези щадящи природата селскостопански практики допринасят значително за предоставянето на обществени блага, по-специално опазването или подобряването на биологичното разнообразие. Също така произведената продукция ще допринесе за увеличаването на разнообразието от биологични продукти на пазара. От друга страна, интервенцията ще предостави и голяма възможност за създаване на работни места и съживяване на селските райони. Това е важно и с оглед на нарастващото търсене на биологични продукти, произведени на местно ниво.

Земеделските стопани, които ще поемат ангажимент за отглеждането на пчелни семейства по методите на биологичното производство задължително, трябва да спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата.

Дейностите по интервенцията ще допринесат и за постигането на целите на Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. и да удовлетвори заложените цели в стратегията от „Фермата до трапезата“ и съответно в План за действие за развитие на биологичното производство. Интервенцията също така реферира и към Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които са регистрирани съгласно националното законодателство, имащи сключен договор с Контролиращо лице. Контролиращото лице трябва да е получило разрешение от министъра на земеделието за контрол и сертификация на биологично производство, въз основа на наличните данни в Електронния регистър на лицата, които извършват дейност по производство, подготовка/обработка, разпространение/пускане на пазара, съхранение, внос, износ на биологични продукти и продукти произведени при преход към биологично производство (Регистър на биологичното производство).

Земеделският стопанин е необходимо да отглежда минимум 20 бр. пчелни семейства в съответствие в изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата, като всички следва да са разположени в пчелини, регистрирани в информационната система на БАБХ с идентифицирани пчелни семейства, които са включени в Регистъра на биологичното производство.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Ангажиментите по интервенцията са обособени в две операции:

• Плащания за преминаване към биологично пчеларство

• Плащания за поддържане на биологично пчеларство

Подпомагането по интервенцията се предоставя годишно, под формата на еднократно плащане за стопанство, прилагащо изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата.

Земеделският стопанин може да поеме отделни ангажименти по двете операции с различна продължителност, съгласно изискванията на чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Подробни правила ще бъдат разписани в националното законодателство.

Ангажиментът по операция „Плащания за преминаване към биологично пчеларство“ е с продължителност една година. До изтичане на ангажимента земеделският стопанин или упълномощено от него лице трябва да премине обучение в областта на биологичното производство или агроекологично обучение в областта на земеделието и да представи документ за преминато обучение преди получаване на подпомагането, или да докаже придобит опит от предходен ангажимент.

Когато земеделският стопанин поема ангажимент по операция „Плащания за преминаване към биологично пчеларство“ с пчелни семейства в период на преминаване към биологично пчеларство, същият е задължен да спазва минималните периоди за преминаване към биологично пчеларство съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата. В края на ангажимента трябва да получат сертификат по чл. 35 от Регламент (ЕС) 2018/848, удостоверяващ биологичния статус на стопанството.

След изтичане на ангажимента по операция „Плащания за преминаване към биологично пчеларство“ има възможност да поеме ангажимент по операция „Плащания за поддържане на биологично пчеларство“.

Ангажиментът по операция „Плащания за поддържане на биологично пчеларство“ е 5 години.

Земеделските стопани, поемащи ангажимент по операция „Плащания за поддържане на биологично пчеларство“, с биологично сертифицирани пчелни семейства, следва да предоставят всяка година от поетия многогодишен ангажимент:

• сертификат за произведена от тях продукция, за която е предоставено финансово подпомагане по линия на ЕЗФРСР;

• доказателства за реализация на сертифицираната биологична продукция, за която са получили подпомагане по операцията.

По операцията от 2026 г. могат да се поемат нови ангажименти с продължителност 3 г.

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в параграф 3, чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на първата алинея, буква „г“) на същия параграф се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Подробни правила и по двете операции ще се определят националното законодателство.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
SMR03	Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици: член 3, параграф 1,член 3, параграф 2, буква б), член 4, параграфи 1, 2 и 4
SMR04	Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна: член 6, параграфи 1 и 2

SMR05	Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 г. за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните: член 14, член 15, член 17, параграф 1 и членове 18, 19 и 20

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Закон за пчеларството и подзаконовите актове и стандарти, които се въвеждат с тях за сектор „Пчеларство“.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Биологичното производство надхвърля изискванията на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ. Земеделските стопани трябва да спазват изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти. Бенефициентите по интервенцията спазват изискванията на условността, доколкото е приложима съобразно вида и структурата на стопанството.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☐ **В обхвата на ИСАК**

☑ **Извън обхвата на ИСАК**

Раздел извън обхвата на ИСАК

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☐ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☑ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Подпомагането по интервенцията се предоставя годишно, под формата на годишна еднократна сума за стопанство,в което се прилагат изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата. Използван е подход, оценяващ пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи. Годишният размер на подпомагане за дейността има компенсаторен характер, съобразен с чл. 82 и в съответствие с чл. 83, параграф 2, т. а, буква "i" от от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането по интервенцията се предоставя годишно, под формата на годишна еднократна сума за стопанство,в което се прилагат изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата.

Плащания за преминаване към биологично пчеларство

от 20-80 пчелни семейства 1 894 евро на стопанство

от 81-100 пчелни семейства 3 308 евро на стопанство

от 101-120 пчелни семейства 4 014 евро на стопанство

от 121-140 пчелни семейства 4 721 евро на стопанство

от 141-160 пчелни семейства 5 427 евро на стопанство

от 161-180 пчелни семейства 6 134 евро на стопанство

от 181-200 пчелни семейства 6 841 евро на стопанство

от 201-250 пчелни семейства 8 077 евро на стопанство

от 251-500 пчелни семейства 13 377 евро на стопанство
над 501 пчелни семейства 21 326 евро на стопанство

Плащания за поддържане на биологично пчеларство
от 20-80 пчелни семейства 1 595 евро на стопанство
от 81-100 пчелни семейства 2 708 евро на стопанство
от 101-120 пчелни семейства 3 264 евро на стопанство
от 121-140 пчелни семейства 3 820 евро на стопанство
от 141-160 пчелни семейства 4 377 евро на стопанство
от 161-180 пчелни семейства 4 933 евро на стопанство
от 181-200 пчелни семейства 5 489 евро на стопанство
от 201-250 пчелни семейства 6 463 евро на стопанство
от 251-500 пчелни семейства 10 635 евро на стопанство
над 501 пчелни семейства 16 893 евро на стопанство

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

В съответствие с чл. 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115, когато сумата по подадените заявления за подпомагане за дейности от интервенцията надвишава планираните и разполагаемите средства, ще се използват критерии за подбор на заявленията.

Допълнително обяснение

Използван е подход, оценяващ пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи. Годишният размер на подпомагане за дейността има компенсаторен характер, съобразен с чл. 82 и в съответствие с чл. 83, параграф 2, т. а, буква "i" от от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Допълнително обяснение

Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?
☐ на база резултати (с възможност за избор)
☑ на база управление (с възможност за избор)
☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

Подпомагането по интервенцията се предоставя годишно, под формата на годишна еднократна сума за стопанство,в което се прилагат изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти в стопанствата.

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в параграф 3, чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на първата алинея, буква „г“ на същия параграф се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Каква е продължителността на договорите?

Ангажиментите са с различна продължителност в зависимот от изпълнявата операция.Ангажиментът по операция „Плащания за преминаване към биологично пчеларство“ е една година, с възможност за поемане на ангажимент по операция „Плащания за поддържане на биологично пчеларство“

Ангажиментът по операция „Плащания за поддържане на биологично пчеларство“ е 5 години. От 2026 г. по операцията могат да се поемат нови ангажименти с продължителност 3 години. След изтичане на ангажимента по тази операция същият може да се удължава до изтичане на програмния период.

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, като сумата на плащането е ограничена на ниво стопанство и обхваща пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
101-120 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
121-140 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
141-160 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
161-180 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
181-200 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
20-80 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
201-250 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
251-500 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
81-100 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Био 101-120 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Био 121-140 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Био 141-160 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Био 161-180 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Био 181-200 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Био 20-80 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Био 201-250 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Био 251-500 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не

Био 81-100 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Био над 501 - Биологично	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
над 501 - Биологично преход	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

101-120 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

121-140 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

141-160 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

161-180 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на

стопанство.

181-200 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

20-80 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

201-250 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

251-500 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

81-100 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че

компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био 101-120 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био 121-140 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био 141-160 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био 161-180 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био 181-200 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата

на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био 20-80 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био 201-250 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био 251-500 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био 81-100 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

Био над 501 - Биологично

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на

пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

над 501 - Биологично преход

Компенсаторното плащане е изчислено на земеделско стопанство под формата на единична сума, като в разписаните правила за прилагане са предложени десет класа по размер пчелни стопанства. Изчисленията са направени като пресметнатите пропуснати ползи и повишени разходи на пчелно стемейство за биологично производство, получени като разлика с доходността от конвенционално производство са умножени по медианата на всяка от класификационните групи. Към това произведение са прибавени и допълнителни транзакционни разходи произтичащи от това, че компенсацията е на стопанство, а действителните разходи за сертифициране и администриране са на биологично пчелно семейство и на стопанство.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	**Финансова година**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Общо за периода 2023—2029 г.**
101-120 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		4 014,00	4 014,00	4 014,00	4 014,00	4 014,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		**Сума:** 150,00 **Макс.:** 40,00
121-140 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		4 721,00	4 721,00	4 721,00	4 721,00	4 721,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		**Сума:** 150,00 **Макс.:** 40,00
141-160 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		5 427,00	5 427,00	5 427,00	5 427,00	5 427,00		

	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		**Сума:** 150,00 **Макс.:** 40,00
161-180 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		6 134,00	6 134,00	6 134,00	6 134,00	6 134,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	21,00	30,00	35,00	40,00		**Сума:** 146,00 **Макс.:** 40,00
181-200 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		6 841,00	6 841,00	6 841,00	6 841,00	6 841,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	21,00	22,00	23,00	24,00		**Сума:** 110,00 **Макс.:** 24,00
20-80 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		1 894,00	1 894,00	1 894,00	1 894,00	1 894,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		**Сума:** 150,00 **Макс.:** 40,00
201-250 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		8 077,00	8 077,00	8 077,00	8 077,00	8 077,00		

	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	21,00	22,00	23,00	24,00		**Сума:** 110,00 **Макс.:** 24,00
251-500 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		13 377,00	13 377,00	13 377,00	13 377,00	13 377,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	15,00	10,00	10,00	12,00		**Сума:** 67,00 **Макс.:** 20,00
81-100 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		3 308,00	3 308,00	3 308,00	3 308,00	3 308,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		**Сума:** 150,00 **Макс.:** 40,00
Био 101-120 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		3 264,00	3 264,00	3 264,00	3 264,00	3 264,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		102,00	103,00	104,00	107,00	110,00		**Сума:** 526,00 **Макс.:** 110,00
Био 121-140 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		3 820,00	3 820,00	3 820,00	3 820,00	3 820,00		

	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		124,00	128,00	132,00	134,00	135,00		**Сума:** 653,00 **Макс.:** 135,00
Био 141-160 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		4 377,00	4 377,00	4 377,00	4 377,00	4 377,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		198,00	205,00	210,00	212,00	215,00		**Сума:** 1 040,00 **Макс.:** 215,00
Био 161-180 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		4 933,00	4 933,00	4 933,00	4 933,00	4 933,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		68,00	71,00	74,00	77,00	80,00		**Сума:** 370,00 **Макс.:** 80,00
Био 181-200 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		5 489,00	5 489,00	5 489,00	5 489,00	5 489,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		100,00	103,00	108,00	112,00	115,00		**Сума:** 538,00 **Макс.:** 115,00
Био 20-80 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		1 595,00	1 595,00	1 595,00	1 595,00	1 595,00		

	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		118,00	123,00	124,00	125,00	128,00		**Сума:** 618,00 **Макс.:** 128,00
Био 201-250 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		6 463,00	6 463,00	6 463,00	6 463,00	6 463,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		112,00	113,00	114,00	115,00	116,00		**Сума:** 570,00 **Макс.:** 116,00
Био 251-500 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		10 635,00	10 635,00	10 635,00	10 635,00	10 635,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		115,00	120,00	125,00	128,00	135,00		**Сума:** 623,00 **Макс.:** 135,00
Био 81-100 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		2 708,00	2 708,00	2 708,00	2 708,00	2 708,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		101,00	108,00	111,00	112,00	115,00		**Сума:** 547,00 **Макс.:** 115,00
Био над 501 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		16 893,00	16 893,00	16 893,00	16 893,00	16 893,00		

	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		10,00	15,00	20,00	20,00	20,00		**Сума:** 85,00 **Макс.:** 20,00
над 501 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		21 326,00	21 326,00	21 326,00	21 326,00	21 326,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		5,00	2,00	1,00	1,00	1,00		**Сума:** 10,00 **Макс.:** 5,00
ОБЩО	O.17 (единица: Бенефициери)		1 233,00	1 294,00	1 357,00	1 409,00	1 470,00		**Сума:** 6 763,00 **Макс.:** 1 470,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		6 317 674,00	6 556 170,00	6 871 405,00	5 965 408,50	7 440 330,00		33 150 987,50
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		2 527 069,00	2 622 468,00	2 748 562,00	2 386 164,00	2 976 132,00		13 260 395,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.10. - Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.10.
Име на интервенцията	Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.4	П.4.4. Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата	Много висок	Да
П.5.3.	Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.12 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), за която са поети подпомагани задължения за подобряване на адаптирането към изменението на климата
R.14 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)
R.24 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани конкретни ангажименти, водещи до устойчиво използване на пестициди с цел да се намалят рисковете от пестицидите и тяхното въздействие, като изтичането на пестициди

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Въвеждането на устойчиви култури и сортове може да подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, да се осигурява устойчива продукция и да допринесе за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори. Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата.

Очаквания принос от прилагането на практики от интегрираното управление на вредители и намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда и употребата на по - опасните такива се очаква да се реализира най-общо чрез постигане на баланс между екологичните и икономическите нужди при употреба на продукти за растителна защита.

Чрез интервенцията ще се подпомагат отглеждането на сортове, развити с цел устойчивост при специфични климтични условия (от видовете зърнено-житни култури и слънчоглед) чрез утвърдените практики за интегрирано управление на вредителите.

Земеделските стопани спазват принципите за интегрирано управление на вредителите в съответствие с изискванията за извършване на интегрирано производство, определени в националното законодателство. Всички изисквания и съответно задължения са уредени в Наредба № 9 от 26 февруари 2021 г. за интегрирано производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство.

При извършване на интегрирано производство на растения и растителни продукти за опазването им се прилагат общите и специфичните принципи за интегрирано управление на вредители.

Интегрираното управление на вредителите включва както проучване на всички налични методи за растителна защита, така и последващо интегриране на подходящи мерки за ограничаване развитието на популациите от вредни организми, за поддържане на икономически и екологично обосновани равнища на употреба на продукти за растителна защита и на други форми на намеса и за намаляване или свеждане до минимум на рисковете за здравето на хората и околната среда.

Земеделските стопани трябва да прилагат интегрирано управление на вредителите, насочено към производството на здрави култури с възможно най-малки нарушения на агроекологичните системи чрез внедряване на естествени механизми за контрол на вредителите. Предпазването от вредители и/или тяхното ограничаване ще бъде постигнато чрез подходящи методи и средства, като научно обосновани системи за предупреждаване, прогнозиране и ранно диагностициране, както и прилагане на професионални консултации относно интегрираното управление на вредителите, също и преференциална употреба на устойчиви биологични, физически и други нехимични методи за да се осигури задоволително равнище на контрол на вредителите.

При прилагане на интегрираното управление на вредителите земеделските стопани спазват изготвените ръководства за специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите по групи култури.

Ангажиментът основно е свързан с инициативи в областта на околната среда и климата, и по – конкретно:

- Смекчаване на изменението на климата, включително намалението на емисиите от парникови газове от земеделски практики, както и поддържането на съществуващите места за съхранение на въглерод и повишаване на секвестрацията на въглерод;

-Приспособяване към изменението на климата, включително действия за подобряване на устойчивостта на системите за производство на храни и разнообразието на растения за по-силна устойчивост към болести и изменението на климата;

-Опазване или подобряване на качеството на водите и намаляване на натиска върху водните ресурси;

-Предотвратяване на деградацията на почвите, възстановяване на почвите, повишаване на

почвеното плодородие, въвеждане на щадящи обработки и управление на хранителните вещества;

-Повишаване на устойчивостта на отглежданите растения, което води до намаляване на количествата използвани продукти за растителна защита.

-Устойчиво използване на пестициди: дял от използваната земеделска площ (ИЗП).

Мярката е оперативна дейност от Националната стратегия за адаптация към изменението на климата приета с Решение № 621 на Министерския съвет от 25.10.2019 г. и План за действие до 2030 година, като целта е да се подпомага отглеждането на зърнено-житни култури и слънчоглед от сортове, развити с цел отглеждане при специфични условия, които притежават потенциал за адаптиране към измененията на климата и са устойчиви на промените свързани със засушаването причинено от промените в температурите.

В съответствие с чл. 79 от РСП, когато сумата по подадените заявления за подпомагане за направления/дейности от интервенцията надвишава планираните и разполагаемите средства, ще се използват критерии за подбор на заявленията. В случай, че се прилагат критерии за подбор, тези критерии следва да се основават само на въпроси, свързани с околната среда и климата.

Освен това, за да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.

Земеделски стопани, които са регистрирани в ИСАК.

Подпомагането е за земеделските площи, регистрирани в ИСАК, които отговарят на определението за допустим хектар;

Земеделските стопани отглеждат сортове, развити с цел отглеждане при специфични условия от видовете: зърнено-житни култури и слънчоглед в съответствие с изискванията на интегрираното производство, регламентирани в Наредба № 9 от 26 февруари 2021 г. за интегрирано производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство. Списък със сортовете се утвърждава (и актуализира при необходимост) в националното законодателство;

Земеделски стопани, стопанисващи земеделски площи, за които имат регистрирано валидно правно основание и изпълняващи ангажимента върху едни и същи площи.

Минималният размер на подпомагане по интервенцията е от минимум 1 ха;

Максималният размер на подпомагане по интервенцията е до 600 ха, като приоритетно подпомагането ще бъде насочено към земеделски стопанства, при които всички площи с допустимите култури се управляват съгласно принципите на интегрираното производство, така че да се осигури допълнителен екологичен ефект чрез значителен принос и от страна на земеделския стопанин.

Земеделските стопани или упълномощено от тях лице трябва да преминат обучение или да докажат опит за прилагането на поетите от тях ангажименти в предходен програмен период.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Ангажиментът включва:

-Итегрирано производство на растения и растителни продукти от допустимите сортове земеделски култури чрез прилагане на принципите за интегрирано управление на вредителите;

- Земеделските стопани трябва да притежават и предоставят официален документ за закупуване на посевния материал, използван за засяване за стопанската година;

- Сортовете, подпомагани по направлението са различни от застрашени от изчезване местни сортове;

- Земеделският стопанин е регистриран, че извършва интегрирано производство на растения и растителни продукти в БАБХ;

- Земеделското стопанство подлежи на контрол върху извършването на интегрирано производство на растения и растителни продукти;

- По време на изпълнявания ангажимент върху площите, за които има агроекологичен ангажимент, земеделските стопани, нямат право да извършват друг вид производство, съгласно чл. 11, ал. 5 от Закона за защита на растенията;

Земеделските стопани поддържат земята чрез щадящи обработки, като задължително има поне една обработка съгласно ДЗЕС 6;

- Земеделските стопани водят документация за осъществяване на дейностите, съгласно утвърдените образци на заявления, уведомления, протоколи, декларации, дневници и други и спазват задължителни указания на изпълнителния директор на БАБХ;

Земеделските стопани, спазват принципите за интегрирано управление на вредителите в съответствие с изискванията за извършване на интегрирано производство, определени в законодателството.

O14 Каква площ отговаря на критериите?

☑Земеделски площи, определени за плана по ОСП

☐Земеделска земя, включително и отвъд земеделски площи

☐Неземеделска земя

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**
GAEC06	Минимално покриване на почвата с цел избягване на голи почви в най-чувствителните периоди
GAEC07	Сеитбооборот върху обработваема земя, с изключение на култури, отглеждани под вода
SMR01	Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите: член 11, параграф 3, букви д) и з) по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати
SMR02	Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници: членове 4 и 5
SMR07	Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета: член 55, първо и второ изречение
SMR08	Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди: член 5, параграф 2 и член 8, параграфи 1—5; член 12 по отношение на ограниченията за използване на пестициди в защитени зони, определени въз основа на Директива 2000/60/ЕО и законодателството за „Натура 2000“; член 13, параграфи 1 и 3 относно обработката и съхранението на пестициди и обезвреждането на остатъци

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Дейност от Националната стратегия за адаптация към изменението на климата приета с Решение №

621 на Министерския съвет от 25.10.2019 г. и План за действие до 2030 година

Закона за защита на растенията.

Наредба № 9 от 26 февруари 2021 г. за интегрирано производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Земеделските стопани поддържат земята чрез щадящи обработки, като задължително има поне една обработка съгласно ДЗЕС 6.

При прилагане на дейностите се забранява използването на тотални хербициди.

Интегрираното производство надхвърля изискванията на приложимите ЗИУ и ДЗЕС. Земеделските стопани трябва да спазват изискванията на Наредба № 9 от 26 февруари 2021 г. за интегрирано производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ **В обхвата на ИСАК**

☐ **Извън обхвата на ИСАК**

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

170,26 евро/ха

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

Алгоритъмът за изчисляване на компенсаторното подпомагане е на база пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи.

Допълнително обяснение

Елементи на изчисленията на размера на подпомагане:

Брутен приход – получените приходи от реализация на продукцията;

Добив – усреднени добиви за групата култури;

Средна цена -усреднена цена при реализация на продукцията;

Увеличени разходи за сортови семена – разликата в цените на стандартния посевния материал и този, приспособен към почвено-климатичните условия и интегрирана биозащита.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл.70 от РСП, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на буква г) на същия параграф се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Площта за извършване на дейностите по интервенцията може да бъде намалена с до 10 %, като за всяка година поне 90 % от площта се припокрива географски с площта, за която има поет ангажимент.

Когато площта, за която има поет ангажимент бъде намалена с повече от 10 %, бенефициентът може да продължи изпълнението на ангажимента с останалата площ, като следва да възстанови получената финансова помощ за незаявените одобрени площи от ангажимента.

Поетият ангажимент от земеделския стопанин може да бъде увеличен с нови площи в периода на изпълнение на ангажимента до третата година, като същият може да бъде разширяван със заявените нови площи, които отговарят на изискванията за одобрение при наличие на финансови средства за оставащия период до максимално допустимата площ по интервенцията. След третата година ангажиментът може да бъде разширен с нови площи, но не повече от 30 %. Държавен фонд „Земеделие“ уведомява земеделския стопанин за новия размер на площите в одобрен ангажимент.

Каква е продължителността на договорите?

Продължителността на ангажимента е за период от 5 години

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Операция 1 - Интегрирано сортове	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12; R.24	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Операция 1 - Интегрирано сортове

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
Операция 1 - Интегрирано сортове (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				170,26	170,26	170,26	170,26	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)				6 508,47	5 000,00	5 000,00	5 000,00	**Сума:** 21 508,47 **Макс.:** 6 508,47
ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)				6 508,47	5 000,00	5 000,00	5 000,00	**Сума:** 21 508,47 **Макс.:** 6 508,47
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				1 108 132,00	921 744,50	1 108 132,00	2 216 264,00	5 354 272,50
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				443 252,80	368 697,80	443 252,80	886 505,60	2 141 709,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.11 - Насърчаване на практики за консервационни обработки за устойчиво управление на почвите

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.11
Име на интервенцията	Насърчаване на практики за консервационни обработки за устойчиво управление на почвите
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален, с изключение на:

- природни паркове, в които има наложена забрана за употребата на минерални торове в обработваеми земи;

- защитени зони от Натура 2000, в които има наложена забрана за употребата на минерални торове в обработваеми земи;

- териториите съгласно ДЗЕС 2.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.2.	П.4.2.Увеличаване на органичния въглерод в почвата	Много висок	Да
П.4.5.	Прилагане на нискоинтензивни земеделски практики -консервационно, интегрирано и биологично земеделие	Много висок	Да
П.5.3.	Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.12 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), за която са поети подпомагани задължения за подобряване на

адаптирането към изменението на климата
R.19 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)
R.22 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани ангажименти за подобряване на управлението на хранителните вещества

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Управлението на почвените ресурси включва всички дейности, добри практики и процедури, свързани с опазването и подобряването на способността на почвата да изпълнява функции си и да повишава продуктивните си възможности. Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите, като процеси които увреждат почвите са: ерозия; вкисляване; засоляване; уплътняване; намаляване на почвеното органично вещество; замърсяване; запечатване; свлачища и заблатяване.

Като основен фактор за антропогенното почвено вкисляване в България, идентифициран в Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), е посочено небалансираното използване на азотни торове.

Очакваният принос от прилагането на дейностите в интервенцията покриват част от няколко от предвидените мерки в програмата, свързани с:

- Прилагането на подходящи агротехнически мерки, които предвиждат обработка без обръщане на пласта и внасяне на органични вещества в почвата, които действат като структурни модификатори;
- Прилагане на добри земеделски практики за запазване и увеличаване на органичното вещество в почвата;
- Стимулиране на земеделските стопани за прилагане на екзогенни органични вещества в земеделието.

Интервенцията се очаква да се реализира като насърчи следните дейности, които имат потенциал да постигнат баланс при употреба на азотосъдържащи торове при осъществяването на селскостопанска дейност:

- Спазване на общи и специфични правила при ротация на културите в стопанството и на площите на земеделските парцели;
- Прилагане на балансирано торене, въз основа на почвени проби и анализ на почвата;
- Минимални почвени обработки и осигуряване на покривка през цялата година, като основа на консервационното земеделие и механизми за управление на необходимите хранителни вещества с намалена употреба на минерални торове (редуциране с 20 % на употребеното количество минерален азот);

Ангажиментът основно е свързан с инициативи в областта на околната среда и климата, и по – конкретно:

- Възстановяване на почвите, повишаване на почвеното плодородие, въвеждане на щадящи обработки и управление на хранителните вещества;

-Повишаване на устойчивостта на отглежданите растения с редуциране на количествата на използвания минерален азот.

В допълнение на основната цел за запазване на почвеното плодородие, изпълнението на дейностите в интервенцията се очаква да допринесат и за намаляване на риска от ерозия и деградация на почвите.

В съответствие с чл. 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115, когато сумата по подадените заявления за подпомагане по интервенцията надвишава планираните и разполагаемите финансови средства в бюджета на интервенцията, ще се приложат критерии за подбор и оценка/класиране на подадените заявления за подпомагане, които се основават само на въпроси, свързани с околната среда и

климата, както следва:

Таблица № 1.

Пореден №	Критерии за подбор на подадените заявления за подпомагане от земеделски стопани, кандидати за участие по интервенцията с техните стопанства.	Дял (процент - %)	Числова стойност в точки, идентични на дела от колона № 2.
	Колона № 1	Колона № 2	Колона № 3
1.	Дял на площта на непроизводствени обекти в цялото стопанство (всички площи в заявлението за подпомагане), формирана от елементите по чл. 8, ал. 1, т. 2, буква „е“от Наредба № 105 от 22 август 2006 г. за условията и реда за създаване, поддържане, достъп и ползване на интегрираната система за администриране и контрол, използван в ИСАК за началото на подаването на заявления за подпомагане (утвърдени със Заповед на Министъра на земеделието и храните в началото на кампания за директни плащания).	%	Бр.точки
2.	Дял на площта на непроизводствени обекти в площи, заявени в интервенцията, формирана от елементите по чл. 8, ал. 1, т. 2, буква „е“ от Наредба № 105 от 22 август 2006 г. за условията и реда за създаване, поддържане, достъп и ползване на интегрираната система за администриране и контрол, използван в	%	Бр.точки

	ИСАК за началото на подаването на заявления за подпомагане (утвърдени със Заповед на Министъра на земеделието и храните в началото на кампания за директни плащания).		
3.	Дял на площта, заявена по интервенцията (в териториалния обхват), попадаща в защитени зони от Натура 2000, обявени по чл. 12 от Закона за биологичното разнообразие при спазване на обхвата на интервенцията.	%	Бр.точки
4.	Дял на площите по чл. 32 от Наредба № 9 от 26 юни 2023 г. за условията и реда за прилагане на интервенциите "Биологично растениевъдство" и "Биологично пчеларство", включени в Стратегическия план за развитието на земеделието и селските райони за периода 2023 - 2027 г. от всички площи в стопанството в годината на подаване на заявление подпомагане.	%	Бр.точки
5.	Дял на площта на азотофиксиращите (протеиновите) култури от площите, заявени по интервенцията в годината на подаване на заявление за подпомагане.	%	Бр. точки
		Общ брой точки (сбор) за заявлението:	

Заявленията за подпомагане, които могат да бъдат одобрени за участие в интервенцията, ще се одобряват чрез извършване на оценка по критериите за подбор по низходящ ред, въз основа на получения общ брой точки от таблица № 1.

По критерий № 4: Земеделският стопанин посочва размер на площите, които могат да бъдат взети предвид при оценка по критерия за подбор и ще запазва в периода на изпълнявания ангажимент по

интервенцията. В периода на изпълнявания ангажимент земеделският стопанин, получил точки по този критерий, спазва изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 за поне същия размер площи, отчетени в критерий № 4.

За заявления за подпомагане, получили еднакъв брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, подборът се извършва съобразно получения брой точки за оценка по отделните критерии в последователност по пореден номер, както е посочена в таблица №. 1. В случай, че тези заявления за подпомагане отново получат равен брой точки по съответния критерий за оценка, същите ще бъдат избрани съобразно получения брой точки по следващия критерий от таблица № 1.

Кандидатите по интервенцията нямат право да получават подпомагане за една и съща площ, подпомагана по еко-схемите "I.B.3 - Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване", I.B.7 – „Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми", I.B.1 – „Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)", както и по интервенциите по чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определя ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането за всички заявления, одобрени за участие в интервенцията, отпускана на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделските стопани са:

- активни земеделски стопани, регистрирани в ИСАК;

- заявили площи в интервенцията и стопанствата им са одобрени за участие;

- предоставили необходимата информация за изпълнение на ангажимента и с площите на заявените земеделски парцели спазват предвидените общи правила за ротация на културите;

- регистрирани в Национална информационна система „Отпадъци" (НИСО)– не по-късно от 01.04 през първата година на кандидатстване.

Земеделски стопани, стопанисващи земеделски площи, за които имат регистрирано валидно правно основание за ползване и изпълняващи дейности върху едни и същи площи.

Допустими площи:

Подпомагането е за земеделските площи, заявени по интервенцията в ИСАК, които са на разположение на земеделския стопанин (площи с правно основание за ползване), съгласно условията определени в националното законодателство.

Подпомагането е за обработваема земя, на която се отглежда земеделска култура от следните групи: зърнено-житни култури, зърнено-бобови култури, маслодайни култури, медицински и ароматни култури , едногодишни фуражни култури, многогодишни фуражни култури, площи с угари, като земеделският стопанин извършва селскостопанска дейност и обработки (консервационни обработки), чрез подходящи техники за култивиране, както е посочено в ДЗЕС 5:

- нулеви обработки или,

- ивични обработки или,

- минимални обработки или,

- вертикални обработки без обръщане на горния почвен хоризонт.

Площите трябва да са допустими по ОПДУ.

Не се предоставя плащане за земеделски парцели, които са оставени под угар.

В периода на ангажимента на одобрените площи се осигурява наличие на покривка, която може да бъде постигната чрез: налична основна култура; или налична втора или междинна/покривна култура; или оставяне на растителни остатъци, включително стърнища и/или самозасети площи или мулчиране.

На земеделските площи не се извършва оран с обръщане на горния почвен хоризонт. Когато бъде установена площ, с разораване или различна от допустимите обработки на почвата, същата се счита за неустановена и се изключва от многогодишния ангажимент. Земеделският стопанин

възстановява полученото финансово подпомагане за тази площ.

Минималният размер на площите за участие по интервенцията е 10 ха;

Максималният размер на площите за участие и финансово подпомагане по интервенцията е 1000 ха.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Информация за изпълнение на ангажимента

За заявените за подпомагане площи от земеделските парцели, въз основа взети почвени проби, анализа на почвата през първата година на кандидатстване и очакваните добиви от културата през съответната година от изпълнявания ангажимент, земеделският стопанин спазва изготвен от агроном план за управление на хранителните вещества.

Почвените проби за всеки парцел, въз основа на които през първата година на подаване на заявление за подпомагане се изготвя почвения анализ и плана за управление на хранителните вещества, следва да са взети преди засяване на едногодишната земеделска култура и не по-рано от 1 август на предходната година и не по късно от 15 май на годината на подаване на заявление за подпомагане.

Земеделският стопанин предоставя в ДФЗ информация за вида на взетите проби и географски цифрови данни за геолокализацията им.

Ангажимента по интервенцията включва и:

За изпълнение на изискванията на интервенцията се спазват правила за ротация на културите върху площите на земеделските парцели, на които се отглеждат допустимите земеделски култури.

Земеделският стопанин осигурява наличие на почвена покривка върху площите, на които изпълнява ангажимента чрез: налична основна култура; или налична втора или междинна/покривна култура; или оставяне на растителни остатъци, включително стърнища и/или самозасети площи или мулчиране.

Земеделският стопани ежегодно посочва избрания способ за поддържането на почвена покривка при изпълнение на ангажимента. За площите в ангажимент, на които е установено, че през годината не е осигурена и налична почвена покривка, в съответствие с условията на ДЗЕС 6, не се отпуска финансово подпомагане по интервенцията.

Площите, върху които се изпълняват дейностите в интервенцията, се поддържат чрез щадящи обработки на почвата, част от ДЗЕС 5:

1.
   - нулеви обработки, или
   - ивични обработки, или
   - минимални обработки, или
   - вертикални обработки без обръщане на горния почвен хоризонт.

Земеделският стопанин ежегодно посочва и техниката/способа за щадяща обработка на почвата, съгласно възможностите от ДЗЕС 5. За площите в ангажимент, на които през годината е установена различна обработка, не се отпуска финансово подпомане по интервенцията.

При извършване на ротация на земеделските култури в периода на ангажимента, земеделските стопани спазват следните общи и специфични правила:

Общи правила:

- за земеделските култури и заявените земеделски парцели се изготвя и спазва план за управление на хранителните вещества и се води дневник за изпълнените дейности по интервенцията;
- на одобрената за участие в интервенцията площ на земеделските парцели ежегодно се отглеждат минимум 4 земеделски култури, като трите основни не могат да надвишават повече от 90 % от заявените площи. В отглежданите култури е допустимо да се включва и земя, оставена под угар, като тази площ не може да е част/участва в дела, зает от трите основни култури.

Специфични правила:

- Маслодайни култури могат да се засяват и отглеждат веднъж на всеки три години върху земеделски парцел. След сеитба в една от годините на ангажимента на маслодайна култура, в следващите две години, площта следва да е заета с култура, различна от маслодайните култури.
- Не се допуска еднакви зърнено-житни есенни култури в две последователни години.

Въз основа на извършения анализ на почвата през първата година, включващ най-малко информация за киселинност, съдържание азот, фосфор и калий, се изготвя и спазва план за управление на хранителните вещества, при най-малко следните изисквания:

- Въз основа на очакваните годишни добиви за всяка заявена земеделска култура се изчислява необходимото количество азот за всеки земеделски парцел;
- Внесеният в земеделския парцел минерален азот не може да бъде в по-голямо количество от редуцираното с 20 % количество на необходимия азот (съгласно изготвеният план за управление на хранителните вещества), както и да надвишава 120 кг./ха

Земеделският стопанин ежегодно осигурява на всеки парцел минимум три внасяния във фази от цикъла на отглеждане на всяка култура на следните категории продукти:

- оборски тор и/или;
- органични почвени подобрители и/или;
- микробиални торове и/или;
- биологично активни вещества.

Информация за разрешените за употреба на посочените продукти е налична на страницата на Българската агенция по безопасност на храните - https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/registers/Izvadka_ot_registyra_na_torove.

За извършените дейности (в т.ч. видове обработки на почвите, внесените количества продукти и др.) се води технологичен дневник от земеделския стопанин, като документацията се съхранява в периода на изпълнение на ангажимента. В дневника се описват извършените видове обработки на почвите и типовете приложения на торове и продукти, които трябва да включват минимум:

- Избраната и използвана технология за обработка на почвата;
- Описание на типовете приложение на категориите продукти, които включват минимум три внасяния на оборски тор, и/или органични почвени подобрители и/или микробиални торове и/или биологично активни вещества, съответно в една или в различните фази от цикъла на отглеждане на всяка култура: третиране на семена и/или почвено приложение и/или вегетационно приложение;
- Приложените дози при внасяне за всяко едно от приложенията/третиранията, като се спазват минималните дози за всяко едно приложение/третиране, съгласно информацията в регистъра на БАБХ или етикета на продукта. При употреба на оборски тор се отчита количеството органичен азот, съгласно Таблица № 4 от Програма от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони за периода 01.01.2024 г. - 31.12.2027 г.
- Използваната оптимална гъстота на засяване на културите на всеки парцел, съгласно технологията на отглеждане/обработки на почвата и количествата използвани/вложени семена (в т.ч. сертифицирани от втората година на ангажимента), в съответствие условията в националното законодателство;

Земеделският стопанин съхранява и предоставя в ДФЗ копия на документите (в т.ч. разходооправдателни) за вложените: семена, количества торове и допълнително приложените оборски тор, органични почвени подобрители, микробиални торове или биологично активни вещества.

В периода на изпълнявания ангажимент, земеделският стопанин не намалява размера на площите и спазва изискванията на Регламент (ЕС) 2018/848 за размера на площите, отчетени в критерий № 4 от таблица № 1.

Земеделските стопани (или упълномощено от тях лице) трябва да преминат обучение, с насоченост към дейности от поетите от тях ангажименти (например – практики за щадящи обработки на

почвата, сеитбообращение и/или влагане на органични вещества/подобрители в почвата).

O14 Каква площ отговаря на критериите?

☑Земеделски площи, определени за плана по ОСП

☐Земеделска земя, включително и отвъд земеделски площи

☐Неземеделска земя

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**
GAEC03	Забрана за изгаряне на стърнища от полски култури, освен по фитосанитарни причини
GAEC06	Минимално покриване на почвата с цел избягване на голи почви в най-чувствителните периоди
GAEC07	Сеитбооборот върху обработваема земя, с изключение на култури, отглеждани под вода
SMR01	Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите: член 11, параграф 3, букви д) и з) по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати
SMR02	Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници: членове 4 и 5
SMR03	Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици: член 3, параграф 1,член 3, параграф 2, буква б), член 4, параграфи 1, 2 и 4
SMR04	Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна: член 6, параграфи 1 и 2

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Записите за вложените количества торове и продукти се вписват в "Дневник за проведените растителнозащитни мероприятия и торене" по образец, утвърден от изпълнителния директор на БАБХ.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Земеделските стопани поддържат земята чрез поне една от щадящите обработки, съгласно ДЗЕС 5.

Спазват общите и специфични правила за сеитбообращение на интервенцията, като надграждат изисквания на ДЗЕС 7 за заявените по интервенцията площи.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ В обхвата на ИСАК

☐ Извън обхвата на ИСАК

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

139,17 евро/ха.

Площите под угар не се подпомагат.

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

Годишният размер на подпомагане за дейността има компенсаторен характер за хектар, съобразен с чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година. Изчисленията са извършени от функционално независим орган, разполагащ с подходящи експертни знания, съгласно чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година. Алгоритъмът за изчисляване на компенсаторното подпомагане е на база пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи.

Допълнително обяснение

Елементи на изчисленията на размера на подпомагане:

Потенциални пропуснати ползи от загуба на добив – направена е експертна оценка, като наличието на загуба на добив при пшеницата следва от намаленото използване на азотен минерален тор, който е ключов за продуктивността. Същевременно намалението на реколта може да бъде контролирано чрез по-доброто управление на азота в почвата, както чрез консервационните почвени практики, така и чрез почвени анализи.

Спестени разходи от редуциране на азотното торене

Спестени разходи за горива от намалени обработки

Допълнителни разходи за микробиални торове

Допълнителни еднократни разходи за почвени проби – поради липса на конкретика за броя и гъстотата на необходимите почвени проби е направена експертна оценка на база средния размер на парцелите, които се предполага, че ще бъде заявени, като е прието по една задължителна проба на парцел, като този брой се умножава по средните цени на почвени анализи предлагани от лицензирани за това лаборатории.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл.70 от РСП, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на буква г) на същия параграф се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Площта за извършване на дейностите по интервенцията може да бъде намалена с до 10 %, като за всяка година поне 90 % от площта се припокрива географски с площта, за която има поет ангажимент. Когато площта, за която има поет ангажимент бъде намалена с повече от 10 %, бенефициентът може да продължи изпълнението на ангажимента с останалата площ, като следва

да възстанови получената финансова помощ за незаявените одобрени площи от ангажимента.
Държавен фонд „Земеделие“ уведомява земеделския стопанин за новия размер на площите в одобрен ангажимент.

Каква е продължителността на договорите?

Продължителността на ангажимента е за период от 3 години.

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Операция - Консервационно земеделие (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12; R.19; R.22	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Операция - Консервационно земеделие (Безвъзмездни средства - Хомогенен)

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
Операция - Консервационно земеделие (Безвъзмездни средства - Хомогенен) (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					139,17	139,17	139,17	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)					140 000,00	140 000,00	140 000,00	**Сума:** 420 000,00 **Макс.:** 140 000,00
ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)					140 000,00	140 000,00	140 000,00	**Сума:** 420 000,00 **Макс.:** 140 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					21 666 666,00	19 480 067,00	21 666 667,00	62 813 400,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					8 666 666,00	7 792 027,00	8 666 667,00	25 125 360,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.12. - Насърчаване на естественото опрашване

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.12.
Име на интервенцията	Насърчаване на естественото опрашване
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.8.	Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.35 Дял на пчелните кошери, подпомагани по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

В Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие са изследвани рисковете от изменението на климата и уязвимостта, които засягат широк кръг икономически сектори. Рисковете в сектор „Биологично разнообразие и екосистеми“ са тясно свързани с уязвимостта и оценките на риска в други сектори поради универсалния характер на екосистемните услуги, които се използват във всички сектори. Опрашването и контрола на вредителите и болести са от съществено значение за осигуряването на земеделски култури. Ключовите заплахи за други сектори от загуба на биологично разнообразие и влошаването на екосистемните услуги включват загуба на добиви в селското стопанство поради спад в опрашването, намаляване контрола на вредителите и болестите, загуба на регулиращи екосистемни услуги.

По мярката ще се поемат ангажимент за осигуряване на естествено опрашване на земеделски култури от пчелни семейства чрез сезонно преместване, както и на естествена растителност в планински райони и защитени зони от мрежата Натура 2000. По този начин ще се стимулира развитието на прилежащата на земеделските площи с естествена растителност.

Основна цел на интервенцията е земеделските стопани, да поемат ангажимент за отглеждането на пчелни семейства, като запазват необходимия брой в периода на ангажимента, за поддържане на биологичното разнообразие и екологично равновесие и осигуряване на преместването на пчелни семейства за опрашване на земеделски култури. Изпълнението на дейностите по двете операции от пчеларите се очаква да допринесе за поддържане на необходимия брой пчелни семейства за поддържане на биологичното разнобразие, с които да се осигури ефективно предоставяне на екоуслугата по опрашване в чувствителни територии на страната. В допълнение, разполагането на кошери на места с предимно некултивирана растителност ще се осигури разнообразна паша на пчелните семейства и по този начин по-високо качество на пчелните продукти за крайните потребители.

Преместването и разполагането на пчелните семейства на площи с естествена растителност влияе положително за опрашването и създаването на благоприятни условия за подобряване на биоразнообразието и поддържането на ландшафтни елементи в комплект с опрашването.

Стимулирането на успешно и ефективно взаимодействието между растениевъди и пчелари чрез насърчаването на добрите практики за опрашването на земеделски култури ще осигури по-благоприятна среда и за дивите опрашители.

Целите на мярката ще бъдат постигани чрез две операции:

Операция 1: Осигуряване на опрашване в планински райони и защитени зони от мрежата Натура 2000 (стационарни пчелини);

Операция 2: Ангажименти за предоставяне на услугата по опрашване чрез преместване и временно разполагане на пчелни семейства (подвижно пчеларство).

Интервенцията ще допринесе основно за постигането на Специфична цел 6, като с осигуряване на опрашване от пчелите в тези територии ще допринесе за по-равномерно опрашване на растенията и ще има ползи за биоразнообразието. Земеделските стопани следва да спазват Законовите изисквания за управление (ЗИУ), съгласно законодателството на Съюза, в т.ч. забрани и ограничения въведени в заповедите за обявяване на защитените зони от Натура 2000 и Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици и Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна.

И двете операции предвиждат значително по-непродуктивни пчеларски практики, които освен допълнителни разходи, генерират и допълнителни загуби от осигуряването на оправшването, в т.ч. и свързани с преместването на пчелните семейства на земеделски култури.

Операциите допълват интервенциите за инвестиции в подвижното пчеларство по чл. 55, за да се рационализират практиките, като коменсира допълнителни разходи, свързани с подготовката на пчелните семейства, по-високия риск от загуби и подмяна на пчелни семейства в периода на ангажимента.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Общи условия:

Земеделски стопани, които са собственици или ползвателите на пчелини с история.

Бенефициерите трябва да са регистрирани в електронна платформа за оповестяване на растителнозащитните, дезинфекционните и дезинсекционните дейности (ЕПОРД);

Земеделски стопани трябва да притежават минимум 10 бр. пчелни семейства, вписани в Интегрираната информационна система на БАБХ.

Пчелните семейства на кандидатите са идентифицирани в съответствие с действащото национално законодателство, като са настанени в пчелини, регистрирани по реда на чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, които са под ветеринарномедицински контрол.

Земеделският стопанин трябва да преминат агроекологично обучение за прилагането на поетите от тях ангажименти до края на втората година, което е насочено към изпълняваните от тях дейности или да докажат опит (история) в сферата на пчеларството чрез документи, съгласно националното законодателство;

За да се осигури устойчивост на практиките за опрашване, кандидатът за подпомагане запазва минималния брой пчелни семейства в стопанството, с които през годините се изпълнява поетия ангажимент.

За операция № 1

- Пчелинът на кандидата е разположени в обхвата на защитена зона от мрежата Натура 2000 и/или в планински райони от обхвата на Приложение № 1 към чл. 3, ал. 3 от Наредба за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват;
- Пчелинът е разположен така, че площта в радиус от 2,5 км е заета предимно (над 50% от площта) от естествена, тревна и храстовидна растителност или горски територии (в т.ч. акациеви, кестенови или липови гори), на които не може да се извършва друга земеделска дейност;
- Максималният брой пчелни семейства в пчелина е 250 бр.;

За операция № 2:

Кандидатът за подпомагане поема ангажимент за осигуряване на опрашване чрез преместване и разполагане на пчелни семейства в земи с естествена растителност или земеделски култури, определени в националното законодателство, като:

- Пчелинът на кандидата се разполага в район така, че в радиус от 2,5 км. източниците, съдържащи нектар и полен, се състоят предимно от естествена, тревна и храстовидна растителност или гори.

или

- Предоставя договор със земеделски стопанин за площите, на които ще се извършва опрашването и периода на извършване на дейността.
- Бенефициентът може да се впише в регистър със земеделски стопани, които ще ползват услугата опрашване на отглеждани от тях земеделски култури
- Преместване и разполагане за период до 14 дни на локацията, където ще се извършва опрашването.

Локализирането на пчелни семейства може да бъде извършвано чрез GPS локатори или Приемно-предавателен протокол, вкл. други официални документи удостоверяващи престоя на пчелните семейства/кошери в периода, в който се извършва опрашването.

Максималния брой пчелни семейства в пчелина, с който се извършва дейността е до 50 броя.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Общи изисквания:

В ангажиментите за предоставяне на услугата по опрашване чрез преместване и временно разполагане на пчелни семейства(подвижно пчеларство), подпомагането насърчава дейностите на земеделския стопанин по подготовка на пчелните семейства/кошери преди извършването на опрашването, в т.ч. осигуряване на допълнително зимно подхранване и ранно пролетно стимулиране на пчелите.

Годишно се подменят 2 пчелни майки с млади племенни майки,които не трябва да са финансирани по интервенция I.E.7 - Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели.

Преглед от ветеринарен лекар преди преместването, който удостоверява, че е достигнат биологичния капацитет на пчелното семейство с цел по-ефективно опрашване.

При извършването на опрашване върху земеделски култури се съставя протокол между земеделския стопанин и пчеларя за деня на разполагане, дните на престоя и културите, които се опрашват.

O14 Каква площ отговаря на критериите?

☐Земеделски площи, определени за плана по ОСП

☐Земеделска земя, включително и отвъд земеделски площи

☐Неземеделска земя

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**
SMR03	Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици: член 3, параграф 1,член 3, параграф 2, буква б), член 4, параграфи 1, 2 и 4
SMR04	Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна: член 6, параграфи 1 и 2

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Закон за пчеларството – чл. 8, чл. 15 и 16 и Наредба № 13 от 26 август 2016 г. за мерките за опазването на пчелите и пчелните семейства от отравяне и начините за провеждане на растителнозащитни, дезинфекционни и дезинсекционни дейности.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

При извършване на дейността си земеделският стопанин спазва въведените забрани и ограничения в съответната зона от мрежата Натура 2000.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ В обхвата на ИСАК

☐ Извън обхвата на ИСАК

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☐ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☑ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Операция 1:

·Стопанство с пчелин до 150 кошера – 1778.02 евро годишно;

·Стопанство с пчелин от 151 до 250 кошера – 4366.43 евро годишно**.**

Операция 2 - 1378.70 евро годишно.

В съответствие с чл. 79 от РСП, когато сумата по подадените заявления за подпомагане за дейности от мярката надвишава планираните и разполагаемите средства ще се използват критерии за подбор на заявленията.

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

Използван е подход, оценяващ пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи. Годишният размер на подпомагане за дейността има компенсаторен характер, съобразен с чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година. В действителност изчисляването на помощ на хектар не е приложимо за тази интервенция, защото

предполага да се наложи минимален брой колонии на хектар. Това носи риск от неподходяща концентрация на пчели спрямо наличната храна и възможна конкуренция с дивите опрашители в тези територии. От друга страна повечето от допустимите земеделски стопани нямат на разположение земеделски площи, докато именно тези пчелари чрез управлението и преместването на своите пчелни семейства отговарят на специфичната цел, към която е насочен този ангажимент за управление; Дейностите на пчеларя генерират допълнителни разходи и пропуснати ползи, изчислени са за пчелно семейство, които следва да бъдат компенсирани, като е използван подхода за годишна еднократна сума въз основа големината на пчелина/стопанството.

Допълнително обяснение

Използван е подход, оценяващ пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи. Годишният размер на подпомагане за дейността има компенсаторен характер, съобразен с чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година. В действителност изчисляването на помощ на хектар не е приложимо за тази интервенция, защото предполага да се наложи минимален брой колонии на хектар.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

Плащането се предоставя годишно, под формата на годишна еднократна сума за стопанство за подготовка и предоставяне на опрашване и/или осигуряване на естествено опрашване в планински райони (HP1) и/или в зони по Натура 2000.

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл. 70 от РСП, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на буква г) на същия параграф се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Каква е продължителността на договорите?

5 години за ангажиментите по операция 1: Осигуряване на опрашване в планински райони и защитени зони от мрежата Натура 2000 (стационарни пчелини);От 2026 г. по операция 1 могат да се поемат нови ангажименти с продължителност 3 години.

От 2025 г. - 1 година за ангажиментите по операция 2: Ангажименти за предоставяне на услугата по опрашване чрез преместване и временно разполагане на пчелни семейства (подвижно пчеларство).

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на

СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, като сумата на плащането е ограничено до пропуснатите разходи и загуба на доходи в изпълнение на ангажимента.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Група	Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Стопанства - от 10 до 150 кошери	Операция 1.1 - Стопанства - от 10 до 150 кошера	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Стопанства - над 150 кошера	Операция 1.2 - Стопанства - над 150 кошера	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не
Кошери	Операция 2.1 - Операция 2.1 - Стопанства до 50 кошера	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.35	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Операция 1.1 - Стопанства - от 10 до 150 кошера

Еднократна сума на стопанство, годишно.

Операция 1.2 - Стопанства - над 150 кошера

Еднократна сума на стопанство, годишно.

Операция 2.1 - Операция 2.1 - Стопанства до 50 кошера

Еднократна сума на стопанство, годишно.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Група	Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
Кошери	Операция 2.1 - Операция 2.1 - Стопанства до 50 кошера (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		1 226,59	1 226,59	1 226,59	1 378,70	1 378,70	1 378,70	
		Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
		O.14 (единица: Бенефициери)		11,00	7,00	5,00	311,00	250,00	306,00	**Сума:** 890,00 **Макс.:** 311,00

Стопанства - над 150 кошера	Операция 1.2 - Стопанства - над 150 кошера (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		3 865,00	3 865,00	3 865,00	4 366,43	4 366,43	4 366,43	
		Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
		O.14 (единица: Бенефициери)		56,00	53,00	46,00	168,00	150,00	168,00	**Сума:** 641,00 **Макс.:** 168,00
Стопанства - от 10 до 150 кошери	Операция 1.1 - Стопанства - от 10 до 150 кошера (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		1 577,00	1 577,00	1 577,00	1 778,02	1 778,02	1 778,02	
		Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
		O.14 (единица: Бенефициери)		213,00	267,00	335,00	2 300,00	1 600,00	2 250,00	**Сума:** 6 965,00 **Макс.:** 2 300,00
	ОБЩО	O.14 (единица: Бенефициери)		280,00	327,00	386,00	2 779,00	2 000,00	2 724,00	**Сума:** 8 496,00 **Макс.:** 2 779,00
		Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		565 833,00	634 490,12	712 217,95	7 362 486,31	6 555 126,31	7 362 486,31	23 192 640,00
		Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		226 333,00	253 796,00	284 887,18	2 944 994,52	2 622 050,52	2 944 994,78	9 277 056,00

		От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
		От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.2. - Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.2.
Име на интервенцията	Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.18. Брой на животинските единици, ползващи се от подпомагане за мерки, насочени към хуманното отношение към животните, здравеопазването или повишаването на биологичната сигурност
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

NUTS 0 BG България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.9.6.	Подобряване отглеждането на животните	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.43 Дял на животинските единици, засегнати от подпомогнати действия за ограничаване използването на антимикробни средства (предотвратяване/намаляване)
R.44 Дял на животинските единици, попадащи в обхвата на подпомогнати действия за подобряване на хуманното отношение към животните

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Чрез предвидените дейности по интервенцията ще се осигури по-дълъг период на пасищно отглеждане и повече свободно пространство на използваната площ над нормите за настаняване на отглежданите животни, което ще окаже благоприятно влияние върху тяхното здраве и благосъстояние, ще подобри жизнеността им и ще спомогне за повишаване накачеството на произведената продукция.

Интервенцията цели и намаляване употребата на антимикробните средства, като същевременно се подобри здравето на животните. Интервенцията адресира проблема с нарастващата заплаха от

антимикробната резистентност (АМР), тъй като намаляването на употребата на антимикробни средства при животни, отглеждани за производство на храни, в дългосрочен план води до намаляване наличието на микроорганизми, резистентни на антимикробни средства при тези животни. Превенцията на инфекциите стои в основата на намаляването на употребата и необходимостта от антимикробни средства, поради което дейността е насочена към подобряване здравния статус на животните чрез изпълнение на мерки, които допринасят да се намали употребата на антибиотици и да се подобри устойчивостта на животните към инфекции, като същите не са задължителни и не се заплащат от държавния бюджет съгласно Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и не са забранени съгласно политиката на Европейската комисия за борба с болестите по животните.

По интервенцията ще се предоставя финансова помощ за допълнителни разходи и пропуснати доходи, в следствие на доброволно поети едногодишни ангажименти за хуманно отношение към животните, както и намаляване антимикробната резистентност при отглеждане на ЕПЖ /говеда и биволи/ и ДПЖ /животни от рода на овцете и козите/.

Годишните плащания се предоставят при поемане на доброволен ангажимент за изпълнение на следните дейности или комбинация от тях, при отглеждане на ЕПЖ и ДПЖ:

• Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ на животните;

• Осигуряване на свободно отглеждане на открито;

• Намаляване употребата на антимикробни средства.

1. Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ на животните.

Изпълнението на тази дейност изисква осигуряването на свободна използваема площ, не по-малка от 15 % над задължителния стандарт. Свободна използваема площ над задължителния стандарт, определен с минималните норми за настаняване следва да бъде осигурена за всички животни от допустимите категории по дейност за осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ, отглеждани в животновъдния обект, в който се изпълнява дейността. Дейността ще се изпълнява в две направления:

• Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ за ЕПЖ;

• Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ за ДПЖ;

2. Осигуряване на свободно отглеждане на открито

Дейността се прилага за следните категории животни:

• говеда и биволи над 6-месечна възраст;

• животни от рода на овцете и козите.

Заявените по дейността животни следва поне 160 дни годишно да бъдат отглеждани на открито, от които 40 дни могат да бъдат на двора, но минимум 120 дни за свободно пашуване. Пашата от поне 120 дни в годината се извършва в периода между 15 март и 15 ноември, при спазване на гъстота на заявените животински единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата в периода на извършване на дейността, до не повече от 2 ЖЕ/хектар. От 2025 г. е предвидено в обхвата на определяне на гъстота на всички пасищни животни към всички постоянно затревени площи да бъдат включени и обработваеми земи, заети с фуражни култури и/или протеинови култури, при условие, че в периода на свободно отглеждане на животните е осигурена достатъчно пасищна площ с цел свеждане до минимум на прекомерната паша (преизпасването), деградацията на почвата, ерозията и замърсяването, причинени от животински тор. Земеделският стопанин има съотношение на пасищни животни към всички постоянно затревени площи и площи, заети с фуражни култури и/или протеинови култури в стопанството в размер до не повече от 2 ЖЕ/хектар. На поне едно от всяко 50-то животно от заявените по дейността се поставя устройство позволяващо проследяване на движението му след предоставянето му на земеделския стопанин.

3. Намаляване употребата на антимикробни средства:

Дейността изисква изпълнение на програма за превенция и контрол на значимите заболявания на ниво животновъден обект. Прилагането на ваксинацията е един от методите за превенцията на инфекциите, която се използва за намаляването на употребата и необходимостта от антимикробни средства. Подпомагане по дейността се отпуска за покриване на допълнителни разходи за имунопрофилактични мероприятия на значими бактериални, както и значими вирусни

заболявания, причиняващи вторични инфекции, за които има одобрени ваксини, но същите не попадат в обхвата на мерките от Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите, финансирани от държавния бюджет. За периода 2022-2024 г. с Решение № 156 от 18 март 2022 г. на МС е одобрена Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите, в Република България за периода 2022 – 2024 г. С Решение № 853 от 12 декември 2024 г. на МС е одобрена Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите, в Република България за периода 2025 – 2027 г. В част VII са включени профилактичните мероприятия на болести, които не се заплащат от държавния бюджет.

По дейността могат да се покриват и разходи, произтичащи от увеличения брой посещения от регистрирания ветеринарен лекар, сключил договор по чл. 137б, ал. 2 от ЗВД със земеделския стопанин, като честота е пропорционална на рисковете, свързани със съответния животновъден обект.

Въз основа на посещенията и проверките в животновъдния обект, регистрираният ветеринарен лекар изготвя програма за превенция и контрол на значимите заболявания за категориите животни, в която се включва: описание на епидемичната обстановка и съответната информация, използвана като основание за оценката, в т.ч. преценка от регистрирания ветеринарен лекар, обслужващ животновъдния обект, за необходимостта от назначаване и вземане на кръвни проби, като част от диагностиката за определяне на здравния статус на животните с оглед правилна преценка за кои болести да бъдат включени ваксини в имунопрофилктичния план/схема; основните и конкретни цели с избраната стратегия за ваксинация и план за профилактична ваксинация; животновъдните обекти и животни, в които се отглеждат допустимите категории животни и тези, в които трябва да бъде извършена ваксинация, ако се различават; освободени от ваксинация, и обосновката за това; предвидената крайна употреба на ваксинираните животни и продуктите; правилата за поставяне на ваксината и системата за следене на поставянето на ваксината; предвидената продължителност на ваксинацията — от началото на ваксинацията до приключване на надзора, провеждан след ваксинацията; обобщение на характеристиките на ваксината; хигиенните правила и правилата за биологична сигурност, които трябва да се прилагат; вид на провежданите лечения и количествата използвани антимикробни средства в животновъдния обект през предходни години, както и друга информация съгласно националното законодателство.

Изготвената програма от регистрирания ветеринарен лекар се заверява/одобрява от съответното ОДБХ, на територията на която се намира животновъдния обект.

Разходите за дейността са свързани с поставяне на ваксини, извършване на допълнителни прегледи от страна на регистрирания ветеринарен лекар, разходи за вземане на проби от животни /партиди продукти и др., като в ИС на БАБХ се въвежда информация относно ваксинацията, която включва информацията за животните, в съответствие с изискванията на нормативната уредба.

Списъкът на тези заболявания и информация за одобрените за тях ваксини се изготвя и одобрява от Българската агенция по безопасност на храните, като включва информация за видове и категории животни, период на прилагане и др.

Животни от един и същи вид, заявени по интервенция "Биологично животновъдство" по чл. 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, не са допустими за подпомагане по интервенцията „Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност“.

Подпомагането за свине и птици ще продължи по досегашния ред, чрез използване на инструмента за финансиране „Държавна помощ“.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Активни земеделски стопани, отглеждащи едри преживни животни (ЕПЖ) и/или дребни преживни животни (ДПЖ).

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

ИСАК базирана интервенция

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**
SMR09	Директива 2008/119/ЕО на Съвета от 18 декември 2008 г. за определяне на минимални стандарти за защита на телетата: членове 3 и 4
SMR11	Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 г. относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели: член 4

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Наредба № 14 от 2006 г. за минималните изисквания за хуманно отношение при отглеждане на телета;

Наредба № 16 от 2006 г. за защита и хуманно отношение при отглеждане и използване на селскостопански животни;

Наредба № 44 от 20 април 2006 г. за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти;

Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите;

Националната мониторингова програма за контрол на остатъци от ветеринарномедицински продукти и замърсители от околната среда в живи животни и продукти от животински произход, разработвана от БАБХ и в съответствие с изискванията на Наредба № 11 от 14 юли 2021 г. за мерките за контрол върху определени субстанции и остатъци от тях в живи животни и храни от животински произход, предназначени за консумация от хора.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Кандидатите спазват Законоустановените изисквания за управление (ЗИУ), съгласно законодателството на Съюза и националните стандарти за ДЗЕС, неразделна част от система от предварителни условия, описана в националния Стратегически план. Помощта се отпуска само за покриване на допълнителни разходи или пропуснати доходи, свързани с изпълнение на доброволни ангажименти, които надхвърлят задължителните стандарти или други изисквания и стандарти от националното законодателство.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ **В обхвата на ИСАК**

☐ **Извън обхвата на ИСАК**

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

По интервенцията ще се предоставя финансова помощ за допълнителни разходи и пропуснати доходи, свързани с изпълнението на доброволно поети едногодишни ангажименти по една или комбинация от дейности за хуманно отношение към животните и намаляване на антимикробната резистентност.

Нива на подпомагане:

1. Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ на животните:

Направление - Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ за ЕПЖ:

- за ЕПЖ над 24 м. - 91 евро/ЖЕ;

-за говеда и биволи от 6 - 24 м. - 63 евро/ЖЕ;

-за телета и малачета - 54 евро/ЖЕ;

Направление - "Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ за ДПЖ" - 103 евро/ЖЕ;

2. дейност "Осигуряване на свободно отглеждане на открито":

- говеда и биволи над 6-месечна възраст - 36 евро/ЖЕ;

- животни от рода на овцете и козите (ДПЖ) - 31 евро/ЖЕ;

От 2024 г.:

1. Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ на животните:

Направление - Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ за ЕПЖ:

• ЕПЖ над 24 м – 106 евро/ЖЕ

• за говеда и биволи от 6 - 24 м - 75 евро/ЖЕ

• за телета и малачета – 64 евро/ЖЕ

Направление - Осигуряване на благоприятна жизнена среда/свободна подова площ за ДПЖ - 111 евро/ЖЕ

2. Осигуряване на свободно отглеждане на открито:

• говеда и биволи над 6-месечна възраст - 61 евро/ЖЕ

• животни от рода на овцете и козите (ДПЖ) - 44 евро/ЖЕ

3. Намаляване употребата на антимикробни средства:

• за ДПЖ - 89 евро/ЖЕ

• за ЕПЖ над 24 м. - 77 евро/ЖЕ

• за ЕПЖ от 6 до 24 м. - 54 евро/ЖЕ

• за телета и малачета - 46 евро/ЖЕ

Освен това, за да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

Помощта по интервенцията се отпуска за покриване на допълнителни разходи или пропуснати доходи, свързани с изпълнение на доброволни ангажименти.

Помощта покрива само онези задължения, които надвишават задължителните стандарти и други задължителни изисквания, наложени чрез националното законодателство. Изчисленията съгласно чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 са направени от организация, която е функционално независима от органите, отговарящи за изпълнението на стратегическия план по ОСП, и която разполага с подходящите експертни знания.

Допълнително обяснение

Основните компоненти и променливи включени в методиката и послужили за изчисляване на компенсаторните ставки са всяка една дейност водещи до по-хуманно отношение към животните се категоризират, като: производствени, ценови, трудови, технологични и ветеринарни. Алгоритъмът на изчисляване се основава на спецификацията, че земеделските стопани прилагащи завишените изисквания за хуманно отношение търпят пропуснати ползи от намаления брой животни, които могат да отглеждат при равни други условия в техните помещения и влошената ефективност при свободно отглеждане на животните.

При дейността целяща намаляване използването на антимикробни препарати се калкулират заместването на тези препарати с разширяване периметрите на ваксинация, профилактична дейност и мониторинг на животните. За дейността осигуряване на свободна подова площ от 15% над минималните изисквания е направено изчисление за пропуснатите ползи и респективно

приходи от намалението на животинска единица при ЕПЖ и ДПЖ с 15% и оттам за необходимата компенсация върху останалите животни. Осигуряване на свободно отглеждане на открито на ЕПЖ и ДПЖ предвижда увеличаване на броя дни годишно за пасищно отглеждане на животните.

При дейността за намаляване използването на антимикробни препарати се калкулират не пропуснати ползи от това, че се увеличава заболеваемостта, а допълнителни разходи, които целят подобряване на профилактиката, навлизане на нови ваксинационни програми и засилване на диагностичната и превантивна грижа. Дейността изисква засилване на превенцията и контрола на риска от заболявания на ниво животновъден обект, което налага разширяване ролята на самите стопани, както и ангажиране на нови и по-големи ветеринарни грижи.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

Кандидатите могат да избират да изпълняват един или комбинация от ангажименти, свързани с хуманно отношение към животните и намаляване на антимикробната резистентност.

Каква е продължителността на договорите?

Едногодишни ангажименти

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС)

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
AMR DPJ - Плащане за ДПЖ за намаляване на АМР	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не
AMR EPJ 24 - Плащане за ЕПЖ над 24 м. за намаляване на АМР	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не
AMR EPJ 6-24 - Плащане за ЕПЖ от 6 до 24 м. за намаляване на АМР	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не
AMR calves - Плащане за намаляване на АМР за телета	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не
AW DPJ - Плащане за ДПЖ за свободна подова площ	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не
AW DPJ graze - Плащане за ДПЖ за свободно отглеждане на открито	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не
AW EPJ 24 - Плащане за ЕПЖ над 24 м. за свободна подова площ	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не
AW EPJ 6-24 - Плащане за ЕПЖ от 6- 24 м. за свободна подова площ	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не
AW EPJ graze - Плащане за ЕПЖ за свободно отглеждане на открито	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не
AW calves - Плащане за свободна подова площ за телета	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.43; R.44	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

AMR DPJ - Плащане за ДПЖ за намаляване на АМР

НП

AMR EPJ 24 - Плащане за ЕПЖ над 24 м. за намаляване на АМР

НП

AMR EPJ 6-24 - Плащане за ЕПЖ от 6 до 24 м. за намаляване на АМР

НП

AMR calves - Плащане за намаляване на АМР за телета

НП

AW DPJ - Плащане за ДПЖ за свободна подова площ

НП

AW DPJ graze - Плащане за ДПЖ за свободно отглеждане на открито

НП

AW EPJ 24 - Плащане за ЕПЖ над 24 м. за свободна подова площ

НП

AW EPJ 6-24 - Плащане за ЕПЖ от 6- 24 м. за свободна подова площ

НП

AW EPJ graze - Плащане за ЕПЖ за свободно отглеждане на открито

НП

AW calves - Плащане за свободна подова площ за телета

НП

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	**Финансова година**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Общо за периода 2023—2029 г.**
AMR DPJ - Плащане за ДПЖ за намаляване на АМР (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		70,00	89,00	89,00	89,00	89,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AMR EPJ 24 - Плащане за ЕПЖ над 24 м. за намаляване на АМР (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		63,00	77,00	77,00	77,00	77,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AMR EPJ 6-24 - Плащане за ЕПЖ от 6 до 24 м. за намаляване на АМР (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		44,00	54,00	54,00	54,00	54,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								

	O.18 (единица: Животински единици)								
AMR calves - Плащане за намаляване на АМР за телета (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		38,00	46,00	46,00	46,00	46,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW DPJ - Плащане за ДПЖ за свободна подова площ (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		103,00	111,00	111,00	111,00	111,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW DPJ graze - Плащане за ДПЖ за свободно отглеждане на открито (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		31,00	44,00	44,00	44,00	44,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW EPJ 24 - Плащане за ЕПЖ над 24 м. за свободна подова площ (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		91,00	106,00	106,00	106,00	106,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW EPJ 6-24 - Плащане за ЕПЖ от 6- 24 м. за свободна подова площ (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		63,00	75,00	75,00	75,00	75,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								

	O.18 (единица: Животински единици)								
AW EPJ graze - Плащане за ЕПЖ за свободно отглеждане на открито (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		36,00	61,00	61,00	61,00	61,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW calves - Плащане за свободна подова площ за телета (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		54,00	64,00	64,00	64,00	64,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
ОБЩО	O.18 (единица: Животински единици)		104 145,00	11 572,00	11 834,00	11 309,00	11 572,00		**Сума:** 150 432,00 **Макс.:** 104 145,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		11 308 914,00	20 000 000,00	25 000 000,00	28 691 086,00	30 963 200,00		115 963 200,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		4 523 566,00	8 000 000,00	10 000 000,00	11 476 434,00	12 385 280,00		46 385 280,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.4. - Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.4.
Име на интервенцията	Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.4.4	П.4.4. Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата	Много висок	Да
П.4.5.	Прилагане на нискоинтензивни земеделски практики -консервационно, интегрирано и биологично земеделие	Много висок	Да
П.5.3.	Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.12 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), за която са поети подпомагани задължения за подобряване на адаптирането към изменението на климата
R.14 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Основната цел на интервенцията е да насърчи отглеждането на специфични култури и сортове, които имат потенциал да се адаптират към изменението на климата. Предложените от Селскостопанска академия земеделски култури и сортове са по-толерантни към определени видове стрес (високи и ниски температури, ниска и висока почвена и атмосферна влажност и др.), които въздействат по различен начин за развитие на културите в зависимост от вида на фактора и етапите от фенологичното им развитие (необходимост от допълнителни количества вода, допълнителни средства за противодействие на характерни болести и неприятели и др.). Все по-ясно изразени са климатични промени, свързани с повишаването на температурата на въздуха и засушаването, които понижават и влошават качеството на земеделските култури. Многогодишни изследвания за режима и количеството на валежите показват тенденции към намаляването им и засушаване в много региони на страната.

По данни от Селскостопанска академия, при овощните видове ефектът от по-ранното затопляне в предвегетационен период се изразяват в по-ранното развитие на растенията, а от там и по-голямата опасност от повреди вследствие на повратни пролетни мразове. Повредите се очаква да стават все по значителни, имено защото растенията набират все по-рано ефективните температури нужни им за излизане от принудителен покой.

Натрупаните научни данни от екстремни в климатично отношение години с наслагване на голям брой стресови фактори показват, че регионалната селекция, разработваща целенасочено сортове, съчетаващи висок и стабилен продуктивен потенциал, приспособимост към условията на средата, студоустойчивост и толерантност към засушаване, може да допринесе за минимизиране на загубите от неблагорпиятни метериологични условия.

Освен ефектът по отношение на необходимите водни количества и устойчвостта към затоплянето и последващи застудяване, използването на устойчиви на болести и неприятели и добре адаптирани към почвените и климатичните особености на отделните райони сортове земеделски култури води и до намаляване на употребата на пестициди и като цяло оставя по-нисък екологичен отпечатък. Не случайно в Стратегията от Фермата до трапезата на ЕС се подчертава, че в основата на една устойчива хранителна система е наличието на разнообразие от добре адаптирани сортове.

В тази връзка, една от основните цели на интервенцията е да насърчи насочването на земеделските стопани към използване на висококачествени семена и посадъчен материал от голям брой регионални сортове, които имат потенциал да се адаптират към ефектите от изменението на климата.

Въвеждането на устойчиви култури и сортове ще подобри съхранението на водорода в почвата чрез ускоряване на атмосферното поглъщане на въглерод, ще се осигурява устойчива продукция и допринася за намаляване на загубите в добива и качеството в екстремни години, поради различията в адаптивността им. В България се очаква по-ранно цъфтене на дърветата, по-дълъг сезон за лозята и промени в другите естествени цикли на културите, което оказва влияние върху крайните добиви. Различните региони в страната се нуждаят от култури и сортове, адаптирани към различни стресови фактори.

Видовете и сортовете, отглеждани, за да се противопоставят на промените в климатичните условия, биха могли да бъдат една от най-ефективните стратегия за адаптиране към изменението на климата.

Мярката е оперативна дейност от Националната стратегия за адаптация към изменението на климата приета с Решение № 621 на Министерския съвет от 25.10.2019 г. и План за действие до 2030 година, като целта е да се подпомага отглеждането на култури и сортове от приоритетните сектори - плодове, зеленчуци, десертни лозя и билки, които притежават потенциал за адаптиране към измененията на климата и са устойчиви на промените свързани със засушаването причинено от промените в температурите.

Целите на интервенцията ще бъдат постигани чрез две операции:

Операция 1: Отглеждане на устойчиви сортове с разрешени за употреба в биологичното производство продукти за растителна защита.

Операция 2: Насърчаване отглеждане на устойчиви сортове.

Планираните дейности в интервенцията предоставят допълнителни възможности и необходимата гъвкавост на земеделските стопани да изберат доброволно методи и начини на отглеждане на специфични култури и сортове, за да отговорят на идентифицираната в Стратегическия план потребност. Отглеждането на специфични култури и сортове ще допринесе за по-добра адаптивност към преобладаващите климатични условия в региона, поради следните характеристики на тези култури и сортове:

• Добра приспособимост към различните почвено-климатични условия на страната;

• Полска устойчивост към най-важните за района болести по съответната култура, което позволява намаляване на употребата на пестициди;

• Добра сухоустойчивост, в наблюдаваните по-дълги периоди на засушаване, когато допълнителната нужда от вода е наложителна;

• Добра студоустойчивост на зимни мразове и пролетни студове.

Площите в интервенцията, които не са част от интервенциите за биологично производство, включват отглеждането на подбрани растителни сортове, с акцент върху адаптирането към различни местни почвени и климатични условия, сухоустойчивост и устойчивост на болести. Възможността площите в операция № 2 да могат да бъдат включени в доброволни ангажименти по еко-схеми, насърчаващи намалената употреба на минерални торове и продукти за растителна защита, се очаква да има и допълнителен положителен ефект по отношение на целевите стойности и показатели в тези интервенции.

Агроекологичните ангажименти надхвърлят минималните изисквания за използване на торове и ПРЗ, както и задължителни изисквания, установени в националното законодателство.

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл.70 от РСП, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на буква г) на същия параграф и се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Освен това, за да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.

Земеделски стопани, които са регистрирани в ИСАК.

Земеделски стопани, които стопанисват земеделски площи от минимум 0,3 ха от допустимите сортове в съответната операция.

Подпомагането е за земеделските площи, регистрирани в ИСАК, които отговарят на определението за „допустим хектар”.

Допустими земеделски стопани за операция № 1 са:

• Стопанства, отглеждащи допустимите култури и сортове, регистрирани в ИСАК.

ИЛИ

• С поет ангажимент с площите от 2023 г.

Максимално допустимата за подпомагане площ е до 10 ха или с размера на площите, с които е поет многогодишният ангажимент, когато същият се изпълнява с по-голяма площ.

Допустими земеделски стопани за операция № 2 са:

• Земеделски стопани с площи, които не участват в ангажимент по операция №1.

Максимално допустимата за подпомагане площ по операцията е до 50 ха.

Подпомагането е за земеделските площи, регистрирани в ИСАК, които отговарят на определението за „допустим хектар”.

Земеделските стопани изпълняват многогодишния ангажимент с едни и същи по размер площи в съответната операция. За периода на ангажимента за трайни насаждения и многогодишни култури дейностите се извършват върху едни и същи площи.

Ангажиментът може да бъде разширяван до максимално допустимата за подпомагане площ по съответната операция.

Максимално допустимата за подпомагане площ по интервенцията е до 50 ха.

В съответствие с мерките по Становището по екологична оценка № 5 – 4/2023 г., издадено от министъра на околната среда и водите, площи в обхвата на защитени зони по Директивата за птиците, върху които земеделският стопанин през предходната година е отглеждал зърнени култури или рапица, не могат да бъдат финансирани за отглеждане на лавандула или кориандър.

Земеделските стопани или упълномощено от тях лице трябва да преминат обучение или да докажат опит за прилагането на поетите от тях ангажименти в предходен програмен период.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Бенефициентите по всяка операция поемат ангажимент да водят дневник (регистър) на стопанството за всички земеделски дейности, извършвани в земеделските земи, предмет на поетите задължения.

Културите и сортовете се разделят на 4 групи:

1. Плодове;

2. Зеленчуци;

3. Билки;

4. Десертно лозе;

Използват се култури и сортове, които са подходящи за отглеждане при специфични климатични условия за Република България, съгласно списък, изготвен от Селскостопанска академия.

Притежават и предоставят официален документ за закупуване на посевния и посадъчен материал използван за засаждане за стопанската година.

Изискване за предоставяне на ежегодна план-програма за извършване на дейностите по направлението, който включва агроекологичните мероприятия извършени в периода на ангажимента, технологията за обработка на почвата, засадените култури/сортове.

Сортовете подпомагани по направлението са различни от застрашени от изчезване местни сортове, включени в интервенцията II.A.5. - Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство.

В съответствие с чл. 79 от Регламент 2115/2021, когато сумата по подадените заявления за подпомагане за направления/дейности от интервенцията надвишава планираните и разполагаемите средства ще се използват критерии за подбор на заявленията, като приоритетно ще се подпомагат стопанства, изпълняващи дейности по операция № 1.

В ангажимента по операция № 1, земеделският стопанин спазва забрана за използване на минерални торове и продукти за растителна защита, с изключение на тези, които са разрешени за използване в биологичното производство.

O14 Каква площ отговаря на критериите?

☑Земеделски площи, определени за плана по ОСП

☐Земеделска земя, включително и отвъд земеделски площи

☐Неземеделска земя

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
SMR07	Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета: член 55, първо и второ изречение
SMR08	Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди: член 5, параграф 2 и член 8, параграфи 1—5; член 12 по отношение на ограниченията за използване на пестициди в защитени зони, определени въз основа на Директива 2000/60/ЕО и законодателството за „Натура 2000“; член 13, параграфи 1 и 3 относно обработката и съхранението на пестициди и обезвреждането на остатъци

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Интервенцията е част от дейностите от Националната стратегия за адаптация към изменението на климата приета с Решение № 621 на Министерския съвет от 25.10.2019 г. и План за действие до 2030 година, като земеделските стопани спазват програма от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони, разработена в изпълнение на изискванията на Наредба № 2 от 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници и утвърдена със заповед № РД 09-806/25.07.2024 г. на МЗХ.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Намаляване на рисковите фактори за околната среда и здравето на хората, свързани с използването на синтетични суровини и торове. Ведно с комплексния подход на условността и по-специално ЗИУ 7 и 8, които изискват спазване на Регламент 1107/2009 на ЕО по отношение на подходящото използване на ПРЗ от земеделски производители, които се възползват от помощта на площ по ОСП, както и Директива 2009/128/ЕО относно сертифицирането, контрола на пръскане и съхранението и управлението на опаковки за ПРЗ.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ **В обхвата на ИСАК**

☐ **Извън обхвата на ИСАК**

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането е за следните групи адаптирани сортове и култури по съответната операция:
Операция № 1:
1. Плодове - 723,48 евро/ха
2. Зеленчуци - 991,90 евро/ха
3. Билки - 578,78 евро/ха
4. Десертно лозе - 651,13 евро/ха.
Операция № 2:
1. Плодове - 135,49 евро/ха
2. Зеленчуци - 342,57 евро/ха

3. Билки - 108,39 евро/ха

4. Десертно лозе - 121,94 евро/ха

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

Промяната в сортовата структура води до по-високи разходи, свързани с презасаждането. За земеделските стопани закупуването на качествен сертифициран посевен и посадъчен материал от утвърдения Списък на по-високи цени е свързано с увеличение на техните разходи. При овощните насаждения и десертните лозя се налага да се влагат средства няколко години, докато встъпят в плододаване. През тези години трябва да се отчетат пропуснатите ползи, тъй като се натрупват разходи, без да има приходи.

Допълнително обяснение

За изчисление на конкретните нива на подпомагане в България е използван подход, оценяващ пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи за бенефициентите, поемащи ангажимент за отглеждането на култури и сортовеот приоритетните сектори - плодове, зеленчуци, десертни лозя и билки, които притежават потенциал за адаптиране към измененията на климата и са устойчиви на промените свързани със засушаването.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

Поемат ангажименти за отглеждането на култури и сортове от приоритетните сектори - плодове, зеленчуци, десертни лозя и билки, които притежават потенциал за адаптиране към измененията на климата и са устойчиви на промените, свързани със засушаването, причинено от промените в температурите в утвърдени Списък със сортове и култури изготвен от Селскостопанска академия.

Площта за извършване на дейностите по интервенцията може да бъде намалена с до 10 %, като за всяка година поне 90 % от площта на трайните насаждения се припокрива географски с площта, за която има поет ангажимент.

Когато площта, за която има поет ангажимент бъде намалена с повече от 10%, бенефициентът може да продължи изпълнението на ангажимента с останалата площ, като следва да възстанови получената финансова помощ за незаявените одобрени площи от ангажимента.

Поетият ангажимент по съответната операция от земеделския стопанин може да бъде увеличен с нови площи в периода на изпълнение на ангажимента, като същият може да бъде разширяван със заявените нови площи, които отговарят на изискванията за одобрение при наличие на финансови средства за оставащия период до максимално допустимата площ по интервенцията. Държавен фонд „Земеделие“ уведомява земеделският стопанин за новия размер на площите в одобрен ангажимент.

Каква е продължителността на договорите?

Задълженията се поемат за период от 5 години.

От 2026 г. по интервенцията могат да се поемат нови ангажименти с продължителност 3 години.

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, като сумата на плащането е ограничено до пропуснатите разходи и загуба на доходи в изпълнение на ангажимента.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Билки 1 - Билки 1	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12	Не
Билки 2 - Билки 2	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12	Не
Десертно 1 - Десертно 1	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12	Не
Десертно 2 - Десертно 2	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12	Не
Зеленчуци 1 - Зеленчуци 1	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12	Не
Зеленчуци 2 - Зеленчуци 2	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12	Не
Плодове 1 - Плодове 1	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12	Не
Плодове 2 - Плодове 2	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.12	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Билки 1 - Билки 1

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Билки 2 - Билки 2

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Десертно 1 - Десертно 1

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Десертно 2 - Десертно 2

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Зеленчуци 1 - Зеленчуци 1

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Зеленчуци 2 - Зеленчуци 2

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Плодове 1 - Плодове 1

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Плодове 2 - Плодове 2

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	**Финансова година**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Общо за периода 2023—2029 г.**
Билки 1 - Билки 1 (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		578,78	578,78	578,78	578,78	578,78	578,78	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		100,00	2 021,49	1 347,66	1 347,66	1 347,66	1 921,49	**Сума:** 8 085,96 **Макс.:** 2 021,49
Билки 2 - Билки 2 (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			108,39	108,39	108,39	108,39	108,39	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)								
Десертно 1 - Десертно 1 (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		651,13	651,13	651,13	651,13	651,13	651,13	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		6,19	1 796,88	2 395,83	2 396,83	2 397,83	1 696,88	**Сума:** 10 690,44 **Макс.:** 2 397,83

Десертно 2 - Десертно 2 (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			121,94	121,94	121,94	121,94	121,94	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)								
Зеленчуци 1 - Зеленчуци 1 (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		991,90	991,90	991,90	991,90	991,90	991,90	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		152,22	3 145,48	3 145,48	3 145,48	3 145,48	3 045,48	**Сума:** 15 779,62 **Макс.:** 3 145,48
Зеленчуци 2 - Зеленчуци 2 (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			342,57	342,57	342,57	342,57	342,57	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)								
Плодове 1 - Плодове 1 (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		723,48	723,48	723,48	723,48	723,48	723,48	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		404,40	3 234,37	3 234,37	3 234,37	3 234,37	3 134,37	**Сума:** 16 476,25 **Макс.:** 3 234,37
Плодове 2 - Плодове 2 (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			135,49	135,49	135,49	135,49	135,49	

	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)								
ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)		562,00	855,00	10 198,22	10 198,22	8 700,00	8 700,00	**Сума:** 39 213,44 **Макс.:** 10 198,22
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		447 592,84	489 538,00	9 589 349,00	9 589 353,16	8 277 398,00	9 294 809,00	37 688 040,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		179 037,14	195 815,00	3 835 739,00	3 835 741,86	3 310 959,00	3 717 924,00	15 075 216,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.5. - Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.5.
Име на интервенцията	Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.19. Брой на дейностите или единиците за подпомагане на генетични ресурси
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.7.	Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.31 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Основната цел на мярката е да се увеличи отглеждането застрашените от изчезване местни сортове растения. Ангажимента по управляването главно е свързан с инициативи в областта на околната среда и климата и биоразнообразието. Отглеждането и съхранението на застрашените от изчезване местни сортове изисква по-високи разходи, но генерира по-ниска възвръщаемост в сравнение с т.нар. конвенционални сортове. Поради тази причина те не са приоритетни за отглеждане и са застъпени основно в земеделски стопанства със специфична ориентация и специализация и научно-изследователските институти.Специфичното при всички видове култури е, че при тях добивите са значително по-ниски в сравнение с конвенционалните сортове. Интервенцията ще

допринася за смекчаване на изменението на климата, като в контекста на все по-застрашаващите ни климатични промени, тези сортове са в пъти по – уязвими от други култури и сортове. В тази връзка е от особена важност отглеждането и съхранението им.

В България до началото на новото хилядолетие се е водила активна селекционна дейност и са запазени много разнообрази сортове, които са доказали своята устойчивост през годините. Тези сортове са били много популярни сред земеделските стопани, но поради икономически причини селекционерите не могат да предоставят посевен и посадъчен материал от тях.

Застрашените от изчезване местни сортове растения са важна културна ценност, която характеризира селските райони. Старите местни сортове представляват, ценен генетичен потенциал за бъдещ напредък. В контекста на все по застрашаващите ни климатични промени, тези сортове са от съществено значение, поради тяхната доказана адаптивност.

Прилагането на идентична дейност в мярка 10 „Агроекология и климат“ от ПРСР 2014-2020 г. оказа благоприятно въздействие и насърчи земеделските стопани да отглеждат местни сортове. С увеличаването на площите, върху които се отглеждат такива сортове се цели и да се разнообрази еднообразното сортово присъствие на пазара, което се налага от икономически по изгодните сортове растения, чието производство е по рентабилно.

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл. 70 от РСП, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на буква г) на същия параграф се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Интервенцията е в съответствие с разпоредбите на член 45 от Регламент (ЕС) 2022/126.

Освен това, за да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“.

Земеделски стопани, които са регистрирани в ИСАК.

Научни и образователни организации, които да кандидатстват с цел поддържане на Научния национален генофонд.

Земеделски стопани, които стопанисват земеделски площи от минимум 0,5 ха.

Максимална площ за подпомагане до 50 ха, с изключение научни и образователни организации.

Плащането е на хектар допустима земеделска земя, обхванатата от задълженията за извършване на земеделска дейност в съответствие с чл. 4, параграф 2, буква „а“ от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Подпомагането е за земеделските площи, регистрирани в ИСАК, които отговарят на определението за „допустим хектар“.

Дейностите могат да не се прилагат върху едни и същи площи за периода на изпълнение на агроекологичния ангажимент.

Управляващият орган може да разработи специфични изисквания и за друг тип кандидати, а именно: Научни и образователни организации, които да кандидатстват с цел поддържане на Научния национален генофонд.

Земеделските стопани или упълномощено от тях лице трябва да преминат обучение или да докажат опит за прилагането на поетите от тях ангажименти в предходен програмен период.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Бенефициентите по дейността поемат ангажимент да водят дневник (регистър) на стопанството за всички земеделски дейности, извършвани в земеделските земи, предмет на поетите задължения.

Използват се култури и сортове, включени в Списък на застрашените от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство, предоставен от ССА. След окончателното изготвяне на списъка от

компетентните в България научни органи (ССА и ИАСАС), същият ще бъде оповестен на кандидатите и ще бъде включен в националното законодателство.

Бенефициентите следва да притежават и предоставят официален документ за закупуване на посевния и посадъчен материал, използван за засаждане (при едногодишни култури се предоставя за стопанската година).

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**
SMR02	Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници: членове 4 и 5

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

В съответствие с разпоредбите на член 45 от Делегиран Регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията от 7 декември 2021 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

При извършване на дейността земеделските стопани спазват приложимите изисквания, произтичащи от програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони, разработена в изпълнение на изискванията на Наредба № 2 от 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници и утвърдена със заповед № РД 09-806/25.07.2024 г. на МЗХ и № РД – 620/10.07.2024 г.на МОСВ.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ **В обхвата на ИСАК**

☐ **Извън обхвата на ИСАК**

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Полски култури 408,01 евро/ха

Трайни насаждения 825,73 евро/ха

Зеленчуци 956,12 евро/ха

Етерични и медицински 845,34евро/ха

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

компенсаторно плащане на база направените допълнителни разходи и пропуснати ползи

Допълнително обяснение

Брутен марж на конвенционални **Брутен марж на конвенционални полски култури, трайни насаждения, зеленчуци, ароматни и медицински култури, постоянно затревени култури -**

представлява разлика между брутната продукция и променливите разходи, направени на базата на технологични и количествени карти за съответните видове култури. По отношение на производството и изчисляване на брутната продукция и производствените разходи са използвани научни данни и резултати, предоставени от специализираните научно-изследователски институти, както и експертни оценки и маркетингови проучвани сред отделните дистрибутори и търговци на материали и продукти от разглежданите направления.Използвани са и данни от Системата за земеделска счетоводна информация и базата данни от проектното моделиране, събрана от Центъра за икономически изследвания в селското стопанство – САРА и в Институт по аграрна икономика.

Добив при застрашени от изчезване полски сортове, трайни насаждения, зеленчуци, ароматни и медицински култури, тревни култури - използвани са научни данни и резултати, предоставени от специализираните научно-изследователски институти, както и експертни оценки, поради спецификата на растенията.

Средна цена на продукцията от полски сортове, трайни насаждения, зеленчуци, ароматни и медицински култури, тревни култури – използвани са както официални данни на НСИ, Системата за земеделска счетоводна информация и базата данни от проектното моделиране, събрана от Центъра за икономически изследвания в селското стопанство – САРА и в Институт по аграрна икономика, така и данни от проведени маркетингови проучвани сред отделните дистрибутори и търговци и експертни оценки.

Разходи за семена и засяване на полски култури, годишни разходи по засаждане и създаване на трайни насаждения, за отглеждане на разсад при зеленчуци, за засаждане и създаване на ароматни и медицински култури и тревни култури–използвани са данни от Системата за земеделска счетоводна информация, НСИ, както и от технологични карти, разработени по информация от научно-изследователски институти и експертни оценки.

Разходи за торене – по научни данниот изследователските институти за препоръчителните норми на торене и торове. Остойностяването е извършено на основа ценова информация, събрана чрез пазарни проучвания, както и по данни от Системата за земеделска счетоводна информация.

Разходи за механизирани услуги при всички видове култури – изчислени са на основа разработени подробни технологични карти и експертни оценки. Ценовата информация е с източници Системата за земеделска счетоводна информация и проведени проучвания.

Разходи за растителна защита при полски култури, трайни насаждения, зеленчуци, ароматни и медицински култури - изчислени са на основа разработени подробни технологични карти и експертни оценки. Ценовата информация е с източници Системата за земеделска счетоводна информация и проведени проучвания.

Разходи за напояване при трайни насаждения, зеленчуци и ароматни и медицински култури – по данни от научни изследвания, експертни оценки и технологични карти.

Разходи за семена, за отглеждане на разсад, за разсаждане при отглеждане на зеленчуци – предвидени са двата варианта на производство на зеленчуци – чрез директно засяване на семена и чрез засаждане на достигнали определена фаза на развитие разсадни растения. Разходите са изчислени на основа технологични карти и експертни оценки, при използване на информация от научно-изследователските институти и научни публикации. Остойностяването е извършено по данни от Системата за земеделска счетоводна информация и НСИ.

Годишни разходи по засаждане и създаване на трайни насаждения–включват годишна част от първоначалните инвестиционни разходи за създаване на овощни насаждения и лозя. Данните са по изчисления от технологични карти, експертни оценки и информация от научни публикации и научно-изследователски институти. Стойностната оценка стъпва и на информация от Системата за земеделска счетоводна информация и НСИ.

Разходи за поддръжка на насаждението до влизане в плододаване–включени са осреднени данни за необходимата издръжка на насажденията от овощни култури и лозя през непродуктивния им период. Изчисленията се основават на технологични карти, експертни оценки и информация от научно-изследователски институти. Остойностяването е съобразено с данните от Системата за земеделска счетоводна информация.

Разходи за годишна подготовка за плододаванепри трайни насаждения –включени са предимно разходите за труд по извършването на необходимите агротехнически мероприятия през

периода на вегетация на растенията. Изчисленията се основават на технологични карти, експертни оценки и информация от научно-изследователски институти. Остойностяването е съобразено с данните от Системата за земеделска счетоводна информация.

Годишни разходи по засаждане и създаване на ароматни и медицински култури – включват годишна част от разходите за подготовка на площта и агротехническите мероприятия по засаждане на насажденията. Данните са по изчисления от технологични карти, експертни оценки и информация от научни публикации и научно-изследователски институти. Стойностната оценка стъпва и на информация от Системата за земеделска счетоводна информация и НСИ.

Разходи за поддръжка на насаждението от ароматни и медицински култури до влизане в плододаване - включени са осреднени данни за необходимата издръжка на насажденията от през периода до встъпването им в плододаване. Изчисленията се основават на технологични карти, експертни оценки и информация от научно-изследователски институти.

Разходи за подготовка за плододаване на насаждения от ароматни и медицински култури – включват специфични според технологията на отглеждане агротехнически мероприятия, изискващи ръчен труд. Изчисленията се основават на технологични карти, експертни оценки и информация от научно-изследователски институти.

Брутен марж на застрашени от изчезване полски култури, трайни насаждения, зеленчуци, ароматни и медицински култури, постоянно затревени култури - представлява разлика между брутната продукция и променливите разходи, изчислени на базата на технологични и количествени карти за съответните видове култури.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

Земеделските стопани поемат ангажименти за отглеждането на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство, които са част от утвърден Списък със сортовете от Селскостопанска академия и приложим за земеделския стопанин до изтичане на изпълнявания ангажимент.

Площта за извършване на дейностите по интервенцията може да бъде намалена с до 10 % от площта, за която има поет ангажимент.

Когато площта, за която има поет ангажимент бъде намалена с повече от 10%, бенефициентът може да продължи изпълнението на ангажимента с останалата площ, като следва да възстанови получената финансова помощ за незаявените одобрени площи от ангажимента.

Поетият ангажимент по съответната операция от земеделския стопанин може да бъде увеличен с нови площи в периода на изпълнение на ангажимента, като същият може да бъде разширяван със заявените нови площи, които отговарят на изискванията за одобрение при наличие на финансови средства за оставащия период до максимално допустимата площ по интервенцията. Държавен фонд „Земеделие“ уведомява земеделския стопанин за новия размер на площите в одобрен ангажимент.

Каква е продължителността на договорите?

5 години.

От 2026 г. по интервенцията могат да се поемат нови ангажименти с продължителност 3 години.

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Етерични и медицинск - Етерични и медицински	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.31	Не
Зеленчуци1 - Зеленчуци	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.31	Не
Полски култури - Полски култури	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.31	Не
Трайни насаждения - Трайни насаждения	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.31	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Етерични и медицинск - Етерични и медицински

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Зеленчуци1 - Зеленчуци

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Полски култури - Полски култури

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Трайни насаждения - Трайни насаждения

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
Етерични и медицинск - Етерични и медицински (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		845,34	845,34	845,34	845,34	845,34	845,34	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Хектари)		19,65	22,00	664,53	742,53	785,98	943,17	**Сума:** 3 177,86 **Макс.:** 943,17

Зеленчуци1 - Зеленчуци (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		956,12	956,12	956,12	956,12	956,12	956,12	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Хектари)		175,82	114,00	2 600,00	3 336,00	3 761,91	4 575,00	**Сума:** 14 562,73 **Макс.:** 4 575,00
Полски култури - Полски култури (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		408,01	408,01	408,01	408,01	408,01	408,01	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Хектари)				6 400,00	6 000,00	9 000,00	11 700,00	**Сума:** 33 100,00 **Макс.:** 11 700,00
Трайни насаждения - Трайни насаждения (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		825,73	825,73	825,73	825,73	825,73	825,73	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Хектари)		280,85	440,80	2 100,00	3 285,80	3 420,58	4 337,25	**Сума:** 13 865,28 **Макс.:** 4 337,25
ОБЩО	O.19 (единица: Хектари)		425,73	577,00	10 764,53	14 170,33	16 524,00	21 555,44	**Сума:** 64 017,03 **Макс.:** 21 555,44
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		416 622,22	490 723,00	6 984 965,39	9 298 596,00	9 517 266,47	13 526 384,42	40 234 557,50

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		166 648,89	196 290,00	2 793 986,11	3 719 439,00	3 806 906,00	5 410 553,00	16 093 823,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.6. - Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.6.
Име на интервенцията	Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.19. Брой на дейностите или единиците за подпомагане на генетични ресурси
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален – територията на цялата страна

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.7.	Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.25 Дял на животинските единици съгласно подпомогнатите ангажименти за подобряване на устойчивостта на околната среда

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Основната цел на мярката е опазване на местни (автохтонни) породи, важни за селското стопанство, като се насърчи отглеждането на традиционни за територията на Република България застрашени местни породи от видове животни: говеда, биволи, овце, кози, коне и свине, като това следва да доведе до подобряване на екологичната устойчивост в животновъдния сектор чрез запазване на генетичните ресурси;

В ПРСР 2014-2020 г. е прилагана мярка за опазване на застрашени местни породи, като някои от породите, въпреки това голяма част от животните от породите в критично състояние, например: Плевенски, Дунавски, Източнобългарски, Каракачански и Български тежковозен кон, Късорого родопско и Българско родопско говедо, Местната дългокосместа и Калоферска дългокосместа порода кози се отглеждат в малко по численост ферми (до 9 животни). За предотвратяване на

загубата и запазването на широкото генетично разнообразие на гени от местните (автохтонни породи, на този етап от състоянието на породите и структурирането им не е целесъобразно определянето на минимален размер на стадата. Малките по численост стада са пряко свързани с постигане на целите за биологична сигурност, хуманно отношение към животните и създават основа за устойчивост на сектора, като предлагат възможност за адаптиране на животните към изменението на средата и климата, условията на производство, пазарните условия, свързани с потребителското търсене.

Независимо, че Република България е малка по територия страна, разполагаме с с голямо видово и породно разнообразие. Местните (автохтонни) породи са създадени на базата на народна селекция в условията на естествен отбор, чиито характеристики са с големи адаптационни възможности и жизнеспособност, приспособени към условията на страната ни, Отглеждането на породите на територията на цялата страна води до снижаване нивото на близкородствено кръстосване, появата на генетични дефекти и до намаляване загубата на генетични ресурси.

Ангажимента по управляването главно е свързан с инициативи в областта на околната среда и климата и биоразнообразието, и по – конкретно:

-Смекчаване на изменението на климата, като в контекста на все по застрашаващите ни климатични промени, тези породи са изложени на риск от зачестяващи болести. В тази връзка от особена важност е отглеждането и съхранението им;

Принос за защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги в контекста на генетичното разнообразие в животновъдството, с оглед на факта че местните породи съставляват само малка част от общото количество животни, и че висок процент местни породи са застрашени

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“, които са регистрирани в ИСАК.

Земеделските стопани или упълномощено от тях лице трябва да преминат агроекологично обучение или да докажат опит за прилагането на поетите от тях ангажименти, насочено към изпълняваните от тях дейности;

Подпомаганите животни са идентифицирани в информационната система на Българска агенция по безопасност на храните по чл. 30, ал. 2, т. 3 от ЗПЗП;

Земеделските стопани поддържат заявените животни през годината, като поне 80 дни след последния ден за подаване на заявленията за подпомагане, са налични в стопанството

Подпомагат се породи животни от Списъка с местни породи животни, за които е издаден документ от съответната развъдна организация, доказващ произхода им и класифицирани в съответствие с приложимото национално законодателство, като съответната порода е приложима и допустима за подпомагане до изтичане на изпълнявания ангажимент с одобрения брой животни от земеделския стопанин.

Списъкът със застрашените породи и класификацията се утвърждават въз основа на данни от ИАСРЖ, отразени във ВЕТИС.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Спазват развъдната програма на развъдната организация;

Не намаляват броя на животните под броя на одобрените животни от съответния вид и порода, с които са започнали многогодишния ангажимента, освен в случаите на загуба на животни, резултат от кражба, при смърт от болест, при смърт вследствие на нападение от хищници или становище за негодността на животното за използване за развъдна дейност от съответната развъдна организация или ИАСРЖ с препоръка за реализиране на животното за месо или за продажба на друга животновъдна ферма;

При настъпили форсмажорни или изключителни обстоятелства, засягащи броя на животните, заявени за подпомагане, земеделските стопани до края ангажимента могат да продължат изпълнението му с броя на отглежданите животни от същия вид и порода след настъпване на

обстоятелствата, ако броят им е по-малък от този, за който са поели ангажимент;

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**
SMR02	Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници: членове 4 и 5
SMR09	Директива 2008/119/ЕО на Съвета от 18 декември 2008 г. за определяне на минимални стандарти за защита на телетата: членове 3 и 4
SMR11	Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 г. относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели: член 4

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Закон за животновъдството

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

При извършване на дейността земеделските стопани спазват приложимите изисквания, произтичащи от програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони, разработена в изпълнение на изискванията на Наредба № 2 от 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници и утвърдена със заповед № РД 09-806/25.07.2024 г. на МЗХ и № РД – 620/10.07.2024 г.на МОСВ., както и задълженията, свързани с осигуряване на хуманно отношение към животните, отглеждани от тях.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ **В обхвата на ИСАК**

☐ **Извън обхвата на ИСАК**

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на животинска единица (ЖЕ). Размерът на подпомагането е базиран на дефиниранив националното законодателство прагове на застрашеност и класификацията на породата съгласно закона за животновъдството. Подпомагането ще се извършва на база на годишни плащания с различен размер на подпомагане. В приложение е представена информация за общия брой на животните по породи, както и данни за броя на женските разплодни животни.

породи ЕРД – 212.21 евро/ЖЕ
породи ДРЖ – 150,32 евро/ЖЕ
породи свине – 126.80 евро/ЖЕ
породи коне - 143.80 евро/ЖЕ

От 2025 г.:
породи ЕРД – 246,44 евро/ЖЕ
породи ДПЖ – 178,95 евро/ЖЕ
породи свине – 130,89 евро/ЖЕ
породи коне - 159,39 евро/ЖЕ

В съответствие с чл. 79 от РСП, когато сумата по подадените заявления за подпомагане за направления/дейности от интервенцията надвишава планираните и разполагаемите средства ще се използват критерии за подбор на заявленията.

Освен това, за да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

Годишният размер на подпомагане за дейността има компенсаторен характер за хектар съобразен с чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година.

Допълнително обяснение

Компенсаторните плащания по това направление имат за цел подпомагането на традиционното животновъдство, подкрепяйки опазването на застрашени от изчезване местни породи и съхраняване на генетичното разнообразие, което е важно за местното селското стопанство. С приложение към Регламент на Комисията (ЕС) № 817/2004 е приет списък с праговете за женски животни от една и съща порода, расови за разплод, под които дадена местна порода се счита застрашена от изчезване. Животните трябва да бъдат удостоверени от технически орган или развъдна организация/сдружение, което трябва да регистрира и актуализира племенна книга за породата. Отчита се, че местните породи имат и по-ниски разходи за ветеринарни услуги, тъй като са по-приспособени към местните условия в сравнение с разпространените конвенционални породи и по-рядко боледуват. Важно при определяне на показателите при всички видове застрашени от използване местни породи е, че те са изчислени средно за породите с най-голям брой в страната.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)
☑ на база управление (с възможност за избор)
☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл.70 от РСП, които поетите задължения трябва да надхвърлят, или за да се гарантира спазването разпоредбите на буква г) на същия параграф се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът. ЗС поема ангажимент за отглеждането на застрашени от изчезване местни породи животни, важни за селското стопанство, като за одобрения брой животни от съответната порода земеделският стопанин може да получава подпомагане до изтичане на поетия ангажимент.

Каква е продължителността на договорите?

Поетите до края на 2024 г. ангажименти са с продължителност – 3 год.
От 2025 г. ангажиментите са едногодишни.

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, като сумата на плащането е ограничено до пропуснатите разходи и загуба на доходи в изпълнение на ангажимента.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
ДРД - Дребен рогат добитък	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.25	Не
ЕРД - Едър рогат добитък	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.25	Не
Коне - Коне	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.25	Не
Свине - Свине	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.25	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

ДРД - Дребен рогат добитък

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

ЕРД - Едър рогат добитък

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Коне - Коне

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Свине - Свине

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
ДРД - Дребен рогат добитък (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		150,32	150,32	178,95	178,95	178,95		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Животински единици)		4 480,95	5 500,00	21 000,00	21 000,00	21 000,00		**Сума:** 72 980,95 **Макс.:** 21 000,00

ЕРД - Едър рогат добитък (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		212,21	212,21	246,44	246,44	246,44		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Животински единици)		10 488,00	12 367,60	45 000,00	45 000,00	45 000,00		**Сума:** 157 855,60 **Макс.:** 45 000,00
Коне - Коне (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		143,80	143,80	159,39	159,39	159,39		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Животински единици)		1 228,00	1 661,00	8 500,00	9 000,00	9 000,00		**Сума:** 29 389,00 **Макс.:** 9 000,00
Свине - Свине (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		126,80	126,80	130,89	130,89	130,89		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Животински единици)		254,50	290,00	372,50	400,00	410,00		**Сума:** 1 727,00 **Макс.:** 410,00
ОБЩО	O.19 (единица: Животински единици)		16 451,45	19 800,00	74 800,00	74 800,00	57 000,00		**Сума:** 242 851,45 **Макс.:** 74 800,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		3 108 091,88	3 728 250,22	16 395 528,50	14 747 168,50	9 372 600,90		47 351 640,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		1 243 236,75	1 491 300,25	6 558 211,50	5 898 867,50	3 749 040,00		18 940 656,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.7
Име на интервенцията	Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Планински пасища на:

-Териториите на Националните паркове, с обособени зони за извършване на сезонна паша на селскостопански животни, съобразно годишните планове за паша, издавани от дирекциите на национални паркове Рила, Пирин и/или Централен Балкан.

-Териториите на природни паркове, с обособени зони за извършване на регулирана паша на селскостопански животни, съгласно планове за управление;

-В зони от мрежата Натура 2000, с утвърдени планове за управление, с обособени зони за извършване на сезонна паша на селскостопански животни.

В съответствие с мерките по Становището по екологична оценка № 5–4/2023 г., издадено от министъра на околната среда и водите:

- не се прилага на територия над 1800 м. н. в. в ПП „Рилски Манастир“, ПП „Витоша“ и ПП „Беласица“, както и в територии над 1800 м. н. в. в защитени зони от мрежата „Натура 2000“.

- подпомагането по интервенция II.A. 7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) за НП „Централен Балкан“, НП „Рила“, НП „Пирин“ да се осъществи само в първата половина на периода за финансиране (2023 - 2025 г.), като подпомагането по интервенцията в посочения период постепенно отпада във всички територии над 1500 м. н. в. в НП „Централен Балкан“, всички територии над 1800 м. н. в. в НП „Рила“, НП „Пирин“.

- да бъдат изключени от подпомагане по мярката площи с тревни и храстово-тревни съобщества около малки водни обекти (под 1 дка) със стоящи води, подхранвани от дъждовни води и снеготопене, буфер от 100 м около планински езера в националните паркове, както и буфер от 1 km около местата за токуване (центровете на токовищата) на глухаря.

Дирекциите на националните паркове могат по всяко време да преустановят пашата с цел недопускане на преизпасване на определените територии, а данни от мониторинг и/или анализ по приложението на интервенцията могат да са основание за промяна и/или преразглеждане на интервенцията в съответствие с I.27 от Становището по екологична оценка № 5–4/2023 г.

Дирекциите на природни паркове или органите по управление на Натура зоните могат по всяко време да преустановят пашата и/или с цел недопускане на преизпасване на определените територии.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.1.	Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора	Среден	Да
П.6.2.	Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.31 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност
R.33 Дял на общата защитена зона по „Натура 2000“ съгласно подпомогнатите ангажименти

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Подпомагането на дейности по сезонна паша ще допринесе за съхраняване на тревните екосистеми и свързаните с тях ценни местообитания и видове в защитените територии и зони. Дейностите по мярката са съобразени с утвърдените планове за управление в конкретните защитени територии (национални и природни паркове) и зони от мрежата Натура 2000.

Земеделските стопани извеждат селскостопански животни броя и вида, предварително определен в издаваните разрешителни за паша от дирекциите на парковете. По този начин и въз основа действителната необходимост пашата ще е съобразена с определените норми на натоварване на площите без да се допуска преизпасване на същите. Земеделският стопанин не може да бъде одобрен, когато декларира по-голям брой животни или с животни, различни от тези вписани в издаденото разрешително за паша.

Информация от извършените проверки от структурите на управление на парковете се въвежда ежегодно в електронна система на Разплащателна агенция и се отчита при одобряване на финансовата помощ по интервенцията.

Не са допустими за подпомагане площи, попадащи в територията на резервати и поддържани резервати.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“ и са регистрирани в ИСАК.

Земеделските стопани разполагат с годишно разрешително за паша на територията на националните паркове съгласно чл. 50, т. 5 от Закона за защитените територии, въз основа на утвърдените годишни планове за паша и процедури на съответния парк в съответствие с функциите на дирекциите на чл. 5 от Правилника за устройството и дейността на дирекциите на националните паркове .

За териториите на природните паркове документ за съответствие на броя и вида животни с нормите и режимите на утвърдения план за управление, издаден от директора на природния парк.

Земеделски стопани, които извършват паша на площ от минимум 5 ха.

Земеделските стопани, кандидатстващи за подпомагане трябва да притежават тревопасни животни

от видовете, с които е разрешено от компетентните органи извършването на паша върху териториите.

Земеделският стопанин, кандидатстващи за подпомагане трябва да притежава най-малко или 50 овце, или 10 говеда, или комбинация от разрешените видове животни, но не по-малко от 10 ЖЕ от видовете животни, с които е разрешено извършването на паша.

Извежданите на паша животни от видовете включени в плановете за управление и годишните планове за паша са идентифицирани в информационната системата по чл. 30, ал. 2, т. 3 от ЗПЗП.

Земеделските стопани спазват изискванията за натоварване на пасищните системи с животните, с които им разрешено извършването на паша в съответствие с установените норми, разрешени от компетентните органи по управление на защитените територии.

Земеделските стопани спазват изискванията за натоварване на пасищните системи, за които може да са им предоставени географски цифрови данни в рамките на периода на извършване на интервенцията.

Дирекциите на НП имат право да променят нормите за натоварване на конкретни пасища, да преместват стада на други пасища или да преустановят пашата на дадена площ, което не води до финансови загуби на бенефицентите по интервенцията, извършвали паша на животните в съответствие с издадените разрешителни за паша и спазвали режимите за управление на териториите и предписаните промени от дирекциите.

Придвижването до териториите върху, които ще се извършва паша се удостоверява в Интегрираната информационна система на БАБХ, като се издава ветеринарномедицински документ за придвижване на животните.Земеделските стопани или пастира трябва да преминат обучение или да докажат опит за прилагането на поетите от тях ангажименти в предходен програмен период.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Ангажиментът е за срок 3 години, като по преценка и предписание на Дирекциите на националните и природните паркове, и органите по управление на защитените зони, пашата върху дадено пасище може да бъде преустановена.

Дирекциите на националните и природни паркове, или органите по управление на Натура зоните могат по всяко време да преустановят пашата с цел недопускане на преизпасване на определените територии.

Подпомагането се изплаща само, при спазване на режимите, определени в плановете за управление и нормите на натоварване на пасищата, одобрени от дирекциите на Националните и природни паркове, в съответствие с площите, за които са издадени съответните разрешителни за паша съгласно годишните планове за паша.

В съответствие с мерките по Становището по екологична оценка № 5–4/2023 г., издадено от министъра на околната среда и водите, интервенцията да се извършва при натоварване на пасищните системи от 0,3 до мах. 0,4 ЖЕ/ха.

Ангажиментът не се поема за едни и същи фиксирани земеделски парцели и един и същ размер на площта – те могат да варират в зависимост от състоянието на пасищата и целесъобразността на пашата;

Бенефициентите по дейността поемат ангажимент да водят дневник (регистър) на стопанството за всички земеделски дейности, извършвани в земеделските земи, предмет на поетите задължения.

Земеделският стопанин или гледача на животните (пастир) трябва да извежда животните на определените пасища, 3 месеца от годината в периода май – октомври (90 дни), освен когато относно пашата в съответния национален парк е налице предписание от компетентния орган за преустановяване на пашата преди изтичане на периода или преместване на други пасища.

Когато дейността се изпълнява с придружаващи стадото кучета за опазване на животните от нападения на хищници, те не трябва да застрашават хора, На всяко куче трябва да е поставена „спъвачка“, както и допълнителни обезопасителни средства при необходимост.

Земеделските стопани, които притежават не по-малко от две кучета от каракачанската порода и/или кучета от порода „Българско овчарско куче“ за опазване на животните от нападение на

хищници, могат да получат допълнително агроекологично плащане. За получаване на допълнителното агроекологично плащане за паша с каракачански кучета и/или кучетата от порода „Българско овчарско куче“ земеделските стопани са длъжни да представят за всяко куче „Родословен сертификат“ за произход, издаден от Международната асоциация на каракачанските кучета или друга развъдна организация, получила разрешение за дейност по реда на Закона за животновъдството.

След предоставяне от МЗХ на земеделския стопанин, на едно животно (от заявените) от всеки до 50 броя може да се постави устройство, позволяващо проследяване на движението. Данните се ползват при извършване на проверките за спазване на изискванията по управление на дейността. Устройствата за проследяване следва да отговарят на минималните изисквания и да са съвместими с системата изработена от Министерство на земеделието и храните. При изгубване и/или унищожаване на устройствата за проследяване, земеделският стопанин следва да уведоми ДФЗ и компетентния орган по предоставяне на устройството, както и да възстанови или замени в определения срок по условията за кандидатстване.

При наличие на съмнения за несъответствие с целите и изискванията на мярката и приложимото законодателство се изпраща информация на всяка една компетентна структура с цел извършване на допълнителни проверки.

Министерство на земеделието и храните, периодично предоставя данни от извършвани дистанционни проверки на дирекциите на Националните паркове за наличието на преизпасвани площи, ако има регистрирани такива, в предоставените за ползване пасища на земеделските стопани, като на тези площи може да бъде въведена забрана или преустановяване на пашата, в т.ч. на цялата площ за определен период;

При констатирано първо несъответствие за паша при забранени територии, преизпасани територии, паша на непозволени животни земеделският стопанин се предупреждава писмено (включително и по ел. поща). При всяко следващо ДФЗ – РА налага допълнителни санкции съобразно разписаните процедури и приложимо законодателство.

При констатирани съмнения за несъответствия на броя животни изведени на паша, Дирекциите на националните и придорните паркове и ДФЗ – РА писмено информират БАБХ в качеството му на орган по официален контрол.

В случай, че е констатирано нерегламентирано извеждане на животни, за които няма издадено разрешително за паша не се изплаща подпомагане за дейността, като фермера може да търпи санкции съобразно приложимото законодателство.

O14 Каква площ отговаря на критериите?

☑Земеделски площи, определени за плана по ОСП

☐Земеделска земя, включително и отвъд земеделски площи

☐Неземеделска земя

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
GAEC09	Забрана за промяна на предназначението или разораване на постоянно затревени площи, обозначени като екологично чувствителни постоянно затревени площи в зони от обхвата на „Натура 2000“
SMR03	Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици: член 3, параграф 1,член 3, параграф 2, буква б), член 4, параграфи 1, 2 и 4
SMR04	Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора

	и фауна: член 6, параграфи 1 и 2

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Забрани и ограничения, включени в 17 и чл. 21, т. 4, 6, 9, 12, 13 и 14 от Закона за защитените територии: В националните паркове се забраняват: използване на изкуствени торове и други химически средства; паша на кози, както и пашата в горите извън ливадите и пасищата; замърсяване на водите и терените с битови, промишлени и други отпадъци; бивакуване и палене на огън извън определените места, нарушаване на естественото състояние на водни площи, водни течения, техните брегове и прилежащи територии, освен в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; намеса в биологичното разнообразие.

В резерватите се забраняват извършването на всякакви дейности, с изключение на посочените в чл. 17 от Закона за защитените територии.

Изисквания по Закона за ветеринарномедицинската дейност:

Чл. 132, ал. 1, т. 3а от ЗВМД - При придвижване/транспортиране животните трябва да бъдат придружени от ветеринарномедицинско свидетелство за придвижване/транспортиране;

Чл. 139, ал.1, т. 3а. пускането на животни извън животновъдния обект без придружител (собственик или гледач), освен когато животните се намират в оградени пасища.

Земеделските стопани спазват въведените специфични режими на защитената територия.

Базови задължения в природните паркове са определение в чл. 31 и 32 от ЗЗТ. В природните паркове се спазват забраните, предвидени в чл. 31 от Закона за защитените територии, както и забраните, предвидени в чл. 21, ал. 1 от Закона за защитените територии, когато са приети с плановете за управление.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Извежданите на паша животни от видовете включени в плановете за управление и годишните планове за паша са идентифицирани в информационната системата по чл. 30, ал. 2, т. 3 от ЗПЗП.

Земеделските стопани спазват, задължителните базови изискваиня, като спазват режимите, определени в плановете за управление и нормите на натоварване на пасищата, одобрени от дирекциите на Националните и природни паркове, и в плановете за управление.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ В обхвата на ИСАК

☐ Извън обхвата на ИСАК

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) стадо без каракачански кучета - 168,15 евро/ха

Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) стадо с каракачански кучета - 177,36 евро/ха

При спазване на изискването за приравняване на 1 ЖЕ към 1 хектар. Когато броят на ЖЕ е по-малък от размера на площта в хектари, се предоставя годишно плащане, съответстващо на броя на ЖЕ.

Освен това, за да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

Въз основа на допълнително направените разходи и пропуснатите приходи, произтичащи от поетите задължения. Годишният размер на подпомагане за дейността има компенсаторен характер съгласно чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година.

Допълнително обяснение

Плащането се изчислява като вземат предвид допълнителните разходи за: транспорт на животните до националните и природни паркове, настаняване и устройване на стадата, за допълнителен труд, за наем на високопланински пасища и увеличени разходи за ветеринарно обслужване във високопланински пасища. Изчислението се извършва чрез натрупване на тези разходи: към произведението на допълнителния труд за 90 дни и годишната норма на заплащане се добавят горепосочените категории разходи. Така се формира подпомагането на хектар и ЖЕ, като при наличие на каракачански овчарски кучета се добавят разходите по изхранването и отглеждането им.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

В интервенцията са включени две операции, като в зависимост от това дали стадата се придружават от кучетата от порода „Българско овчарско куче“.

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл.70, параграф 3 от Регламент 2115/2021г., които поетите задължения трябва да надхвърлят, и за да се гарантира спазването разпоредбите на параграф 7 се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

По преценка и предписание на Дирекциите на националните и природните паркове, пашата върху дадено пасище може да бъде преустановена за определен период в зависимост от екологичното състояние на пасищата и целесъобразността на пашата. Когато въз основа на преценката на парковете е преустановена пашата и не бъде издадено разрешително за паша за следваща година, ангажиментът се прекратява, без да се възстановяват получените финансови средства до момента. Когато в периода на изпълняван многогодишен ангажимент, дирекция на Национален парк предостави разрешително за паша на земеделски стопанин за пасище, което частично или изцяло попада в територии над 1500 м. н. в. в НП „Централен Балкан“, над 1800 м. н. в. в НП „Рила“ и НП „Пирин“, и земеделският стопанин не е подал заявление за плащане, ангажиментът се прекратява, без да се възстановяват получените финансови средства до момента.

Каква е продължителността на договорите?

Ангажиментите за срок от 3 години, като по преценка и предписание на Дирекциите на националните и природните паркове, и органите по управление на защитените зони, пашата върху дадено пасище може да бъде преустановена.

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО
Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, като сумата на плащането е ограничено до пропуснатите разходи и загуба на доходи.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Пазторализъм паша - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.31	Не
Пасторализъм кучета - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) с кучета.	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.31	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Пазторализъм паша - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Пасторализъм кучета - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) с кучета.

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
Пазторализъм паша - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		168,15	168,15	168,15	168,15	168,15		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		14 567,34	14 000,00	14 000,00	2 286,23	2 286,23		**Сума:** 47 139,80 **Макс.:** 14 567,34
Пасторализъм кучета - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) с кучета. (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		177,36	177,36	177,36	177,36	177,36		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		1 000,00	1 000,00	1 000,00	500,00	500,00		**Сума:** 4 000,00 **Макс.:** 1 000,00

ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)		15 567,34	15 567,34	15 567,34	2 786,23	2 786,23		**Сума:** 52 274,48 **Макс.:** 15 567,34
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		2 626 858,22	2 626 858,22	2 626 858,22	171 881,42	468 503,92		8 520 960,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		1 050 743,29	1 050 743,29	1 050 743,29	68 752,57	187 401,56		3 408 384,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.8. - Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.8.
Име на интервенцията	Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

За операцията: Засяване и отглеждане на есеннизърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска на 50 % от заявената по дейността площ и с минимум 30 % царевица“ ще се осъществява в обхвата на орнитологични важни места, определени като местообитания на червеногушата гъска в следните зони от Натура 2000 - BG0000156 - „*Шабленски езерен комплекс*“, BG0002050 - „Дуранкулашко езеро“, като се изключват физически блокове, в които или на границата на които са разположени ветрогенератори

За операцията: „Превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи, в гнездови райони на Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд“ ще се прилага върху обработваеми земи в орнитологични важни места в зони от Натура 2000, в съответствие с НРПД 2021-2027 г.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.2.	Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.31 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхваната от подпомагани ангажименти за подпомагане на опазването или възстановяването на биологичното разнообразие, включително селскостопански практики с висока природна стойност

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Интервенцията е насочена към поддържане и подобряване на местообитанията на червеногушата гъска (*Branta ruficollis),* Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологично важни места в обработваеми земи.

Първата операция е насочена към опазване популацията на световно застрашената червеногуша гъска в най-важните места на концентрация и зимуване, осигурявайки й подходяща по количество и качество храна в периода, в който вида зимува в България (Октомври – Февруари), чрез прилагане на подходящи мерки и дейности за изхранване в зимния период на вида, съобразен с екологичните му потребности с цел поддържане и подобряване на местообитания и местата за хранене.

Липсата на подходящи хранителни местообитания в близост до местата за нощуване води до повишени енергийни разходи за търсене на места за хранене, които съчетани с по-краткото време през зимата за хранене може да повлияе на гнездовия успех на вида. Чрез дейността ще се подобри натрупването на енергийни запаси за прелета към местата за гнездене и размножаване на вида. В рамките на Европейския съюз, България за периода от януари до февруари включително поддържа значителна част от популацията зимуваща на територията на Съюза.

Подпомагането на дейността „Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска на 50 % от заявената по дейността площ и с минимум 30 % царевица, попадащи в териториалния обхват на местообитанията на червеногушата гъска“ ще допринесе за опазване на ценни местообитания и вида, като осигури по-добри възможности за изхранване в зимния период.

Втората операция е насочена към подобряване на местообитанията на Царски орел (Aquila heliaca) или Египетски Лешояд (Neophron pernopterus чрез през превръщане на обработваеми земи в постоянно затревени площи.

Дейностите по мярката съответстват на приоритетите на България за възстановяване и опазване на биоразнообразието и екосистемите, заложени в Националната рамка за приоритетни действие за Натура 2000.

Очаквано въздействие:

Ще допринесе за опазване на ценни местообитания и вида, като осигури по-добри възможности за изхранване в зимния период и по-добри естествени условия за тези застрашени видове.. Интервенцията е съобразена с Националната рамка за приоритетни действия по Натура 2000, като размера на подпомагане е компенсация за допълнителните разходи или загуби на доход.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“ и са регистрирани в ИСАК.

Земеделските стопани или упълномощено от тях лице трябва да преминат обучение или да докажат опит за прилагането на поетите от тях ангажименти в предходен програмен период.

Бенефициентите по дейността поемат ангажимент да водят дневник (регистър) на стопанството за всички земеделски дейности, извършвани в земеделските земи, предмет на поетите задължения.

За операция 1: „Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска на 50 % от заявената по дейността площ и с минимум 30 % царевица

Земеделските стопани, кандидатстващи за подпомагане поемат до 5-годишен ангажимент по дейността, който не се поема за фиксирани земеделски площи – те могат да варират в рамките на специализирания слой на дейността, при запазване на заявения общ размер на площите от страна на бенефициента. От 2026 г. продължителността на новите ангажименти по операцията е 3 години.

На подпомагане подлежат земеделски парцели, с които се изпълнява изискването за 50 % зърнено-

житни култури от заявената по дейността площ и с минимум 30 % царевица, които с цялата си площ попадат в специализиран слой на местообитанията на Червеногушата гъска (ОВМ съгл. ЗБР) и съответната зона по НАТУРА 2000.

Земеделски стопани, които извършват дейността на площ от минимум 5 ха.

За операция 2: Превръщане на обработваемите земи, които са местообитания на Царски орел или Египетски лешояд, в постоянно затревени площи земеделските стопани:

Земеделските площи следва да са ползвани като обработваема земя от земеделския стопанин в предходни години и не участвали в идентична дейност в периода 2014-2020 г.

Минимален размер на площтта – 0,5 ха.

Ангажиментите са върху едни и същи площи за период от 5 последователнигодини.

През първата година от прилагането на дейността до 30 септември да осигурят засяване на площите с многогодишни житни тревни смески и/или с многогодишни житно-бобови тревни смески;

Земеделските стопани представят разходооправдателни документи до 30 септември на първата година за минималното количество вложени тревни смески, определено в националното законодателство;

Заявените затревени площи не се разорават при осъществяването на дейността.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

За операция 1:

С цел осигуряване на подходящи места за хранене на застрашения вид, земеделският стопанин спазва:

·Забрана за влизането с техника повече от два пъти в периода 30 ноември - 28 февруари с цел превенция на безпокойството на вида;

·Не се допуска третиране с родентициди (препарати против гризачи) в периода 15 октомври – 1 март;

·За да се осигури наличието за по-дълъг период на царевични семена в подпомаганите площи се оставят 5 % от заявените с царевица площи, в които реколтата се прибира след 15 октомври.

За да се осигури наличието на царевични семена през зимния период на площи от стопанството в обхвата на специализирания слой още при първата зимна паша на гъските, земеделският стопанин осигурява площ, в която еднократно се оставят царевични семена в количество равно на 40 кг./ха от заетите с царевица площи или не прибират реколтата от оставените 5 % заявените с царевица площи. Местоположението се удостоверява с неманипулируеми геопозиционирани снимки от земеделския стопанин.

За операция 2:

Земеделските стопани представят петгодишен план за дейностите за площите, за които кандидатстват за подпомагане, в който се вписва земеделската култура, отглеждана в предходните години, нормата и вида на тревните смески, които ще бъдат използвани. Планът се заверява от дипломиран агроном, като се включват номерата на заявените парцели и в съответствие с приложимото законодателство

Земеделския стопанин предоставя фактури за вложените тревни смески;

В рамките на ангажимента следва начина на трайно ползване да бъде актуализиран съобразно ползването на площите.

Площите, с които се изпълнява агроекологичния ангажимент се включват в слой „Постоянно затревени площи“.

O14 Каква площ отговаря на критериите?

☑Земеделски площи, определени за плана по ОСП

☐Земеделска земя, включително и отвъд земеделски площи

☐Неземеделска земя

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
SMR03	Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици: член 3, параграф 1,член 3, параграф 2, буква б), член 4, параграфи 1, 2 и 4

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Закон за биологичното разнообразие.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

При извършване на дейностите земеделският стопанин спазва въведените забрани и ограничения в заповедите за обявяване на съответната защитена зона.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ В обхвата на ИСАК

☐ Извън обхвата на ИСАК

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Операция 1- 95,36 евро/ха

Операция 2 - 227,78 евро/ха

Освен това, за да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Метод на изчисляване

Годишният размер на подпомагане за дейността има компенсаторен характер за хектар съобразен с чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година.

Допълнително обяснение

Методологичният подход на изчисленията стъпва на идентифициране и остойностяването на направените допълнителни разходи и пропуснати ползи, произтичащи от поетите задължения, като се вземат предвид определените целеви стойности. Плащането е годишно на хектар допустима земеделска земя. За калкулирането на допълнителните разходи е приложен способа, посочен в чл. 70, т. 4, а именно определянето им като плащания, които ще се отпускат въз основа на допълнително направените разходи и пропуснатите приходи, произтичащи от задължения, като се вземат предвид определените целеви стойности.

Методологическия подход за определяне на подпомагането се основава на допускането, че поддържането на тези местообитания води до пропуснати ползи, дължащи се на определени загуби от предписаните забрани, както и на повишени разходи, най-вече с администриране на тази дейност, което е необходимо при контрола. Предвидено е обучение от страна на прилагащите, както и ангажимент за воденето на дневник (регистър) на стопанството за всички земеделски дейности, извършвани в земеделските земи, предмет на поетите задължения.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл.70, параграф 3 от РСП, които поетите задължения трябва да надхвърлят, и за да се гарантира спазването разпоредбите на параграф 7 се предоставя възможност за преразглеждане на ангажиментите, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Площта за извършване на дейностите може да бъде намалена с до 10 %, като в операция №2 всяка година поне 90 % от площта се припокрива географски с площта, за която има поет ангажимент.

Когато площта, за която има поет ангажимент бъде намалена с повече от 10%, бенефициентът може да продължи изпълнението на ангажимента със заявената за подпомагане площ, като следва да възстанови получената финансова помощ за незаявените одобрени площи, които са част от изпълнявания ангажимент.

Каква е продължителността на договорите?

5 години за дейността :- „Засяване и отглеждане на есеннизърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска на 50 % от заявената по дейността площ и с минимум 30 % царевица, попадащи в териториалния обхват на местообитанията на червеногушата гъска“. От 2026 г. по операцията могат да се поемат нови ангажименти с продължителност 3 години.

5 години за дейността – „Превръщане на обработваемите земи, които са местообитания на Царски орел или Египетски лешояд“

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, като сумата на плащането е ограничено до пропуснатите разходи и загуба на доходи в изпълнение на ангажимента.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
RGB red goose - Подпомагане за ЧГ	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.31; R.33	Не
Орел - Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.31; R.33	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

RGB red goose - Подпомагане за ЧГ

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

Орел - Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
RGB red goose - Подпомагане за ЧГ (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			95,36	95,36	95,36	95,36	95,36	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)				3 800,00	3 900,00	3 900,00	3 900,00	**Сума:** 15 500,00 **Макс.:** 3 900,00
Орел - Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			227,78	227,78	227,78	227,78	227,78	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)				330,00	330,00	340,00	218,00	**Сума:** 1 218,00 **Макс.:** 340,00

ОБЩО	О.14 (единица: Хектари)				4 130,00	4 230,00	4 240,00	4 118,00	**Сума:** 16 718,00 **Макс.:** 4 240,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				498 856,20	508 392,20	443 390,00	482 081,60	1 932 720,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				199 542,48	203 356,88	177 356,00	192 832,64	773 088,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.AE.3. - Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии

Код на интервенцията (държава членка)	II.AE.3.
Име на интервенцията	Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.14. Брой на хектарите (с изключение на горите) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален – върху постоянно затревени площи, поддържани чрез паша, извън обхвата на защитени зони от мрежата Натура 2000 и физически блок 17449-131, одобрен със Заповед № РД-09-150/25.02.2022 г. на министъра на земеделието с цел опазване на вида Lignyoptera fumidaria.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.2.	П.4.2.Увеличаване на органичния въглерод в почвата	Много висок	Да
П.5.3.	Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.14 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за намаляване на емисиите или за поддържане или подобряване на съхранението на въглероден диоксид (включително постоянно затревени площи, трайни насаждения с постоянно затревяване, земеделска земя във влажни зони и торфища)
R.19 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти, допринасящи за управлението на почвите с цел подобряване на качеството на почвата и на биотата (като например намаляване на обработката, почвена покривка с култури, сеитбооборот, включително бобови култури)
R.22 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани ангажименти за подобряване на управлението на хранителните вещества
R.24 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от подпомагани конкретни ангажименти, водещи до устойчиво използване на пестициди с цел да се намалят рисковете от пестицидите и тяхното въздействие, като

изтичането на пестициди

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Поддържането на структурата и качеството на почвата и увеличаване на запасите от органичен въглерод в пасищата трябва да се поддържа с практики като възстановяване на тревни площи, минимални и нулеви обработки на почвата, зелено торене и периодично облагородяване. Поддържането на нивото на постоянни пасища помага за предотвратяване на изчерпването на въглерода в почвите и надземната биомаса. Освен съхранението на въглерод, постоянните пасища също имат положително влияние върху биоразнообразието на национално ниво.

Подпомагането е насочено към практики, които увеличат почвения органичен въглерод, имат благоприятен ефект както върху почвата и пасищата, които с течение на годините намаляват производствения си капацитет, така и за здравословното отглеждане на животни. Дългогодишната експлоатация и влиянието, което са оказали вятъра и дъждовете, е довело до ерозия и деградация, което на практика прави тези терени неизползваеми и непродуктивни, което от своя страна оказва влияние върху околната среда и еко-системите. Мярката надгражда в качествен аспект по отношение на състоянието на пасищата и въвежда режим за благоприятно управление на тревни площи. Предложената мярка предвижда не само да се запази площта, но и върху нея да се приложат подходящи, съобразени с нуждите на тревните площи практики по управление.

В съответствие с чл. 79 от РСП, когато сумата по подадените заявления за подпомагане за направления/дейности от интервенцията надвишава планираните и разполагаемите средства ще се използват критерии за подбор на заявленията.

Освен това, за да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, които отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани“ и отглеждат пасищни животни .

Земеделски стопани, които са регистрирани в ИСАК.

Осигуряване на площи, които да са на разположение за ползване от бенефициента в периода на изпълнявания ангажимент.

Ангажиментът се прилага върху едни и същи площи за период от 5 години, като може да бъде разширяван с до 10 % от размера на площта, с която е поет, но с не повече от 20 ха.

От 2026 г. новите ангажименти се прилагат върху едни и същи площи за период от 3 години, като може да бъде разширяван с до 10 % от размера на площта, с която е поет, но с не повече от 20 ха.

За новите ангажименти от 2024 г. земеделските стопани отглеждат пасищни животни (идентифицирани в ИСАК) в размер на 1 ЖЕ за 1 ха, заявена площ по интервенцията.

Земеделските стопани или упълномощено от тях лице трябва да преминат обучение или да докажат опит за прилагането на поетите от тях ангажименти в предходен програмен период.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Бенефициерите по дейността поемат ангажимент да водят дневник (регистър) на стопанството за всички земеделски дейности, извършвани в земеделските земи, предмет на поетите задължения.

Сеитба се извършва по дефинирана технология за подсяване, изготвена и утвърдена от специалист съобразно изискванията по мярката с типични, пасищни видове треви и тревни смески, съгласно утвърден списък в националното законодателство по предложение на Селскостопанска академия.

Извършва се в периоди, както следва:

- пролетна: при първа възможност, но не по- късно от 15 април;

- есенна: при първа възможност, но не по – късно от 15 октомври;

Сеитбата се извършва през първата година от ангажимента. Ако терена не позволява директната сеитба може да се направи ръчно.

След всеки пасищен цикъл на сеитба може да се налага извършване на косене (за неизядените видове – плевелите, които да бъдат изкосени и да се предотврати цъфтеж и разпространение);

Следва да бъде гарантиран резултат след третата година (с изключение на констатирани форсмажорни обстоятелства) – при поемане на ангажимента се подписва декларация, при която в изпълняваните петгодишни ангажименти се гарантира, че тревното покритие ще бъде повърхностно подобрено към третата година и към петата ще има значително подобрено тревно покритие на заявените площи;

Забранено е използването на минерални торове и продукти за растителна защита, с изключение на тези, които са разрешени за използване в биологичното производство. Забранява се изграждането на нови отводнителни системи.

O14 Каква площ отговаря на критериите?

☑Земеделски площи, определени за плана по ОСП

☐Земеделска земя, включително и отвъд земеделски площи

☐Неземеделска земя

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
GAEC01	Поддържане на постоянно затревени площи на основата на съотношението на постоянно затревените площи спрямо земеделската площ на национално, регионално и подрегионално равнище и на равнище група от стопанства или стопанство в сравнение с референтната 2018 г. Максимално намаление от 5 % в сравнение с референтната година.
SMR02	Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници: членове 4 и 5

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

При извършване на дейността земеделските стопани спазват приложимите изисквания, произтичащи от програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони, разработена в изпълнение на изискванията на Наредба № 2 от 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници и утвърдена със заповед № РД 09-806/25.07.2024 г. на МЗХ и № РД – 620/10.07.2024 г. на МОСВ.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Поддържането на нивото на пасищата помага за предотвратяване изчерпването на въглерода в почвите и надземната биомаса. Освен съхранението на въглерод, пасищата имат положително влияние върху биоразнообразието на национално ниво.

Интервенцията надгражда в качествен аспект еко-схемата I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи, във връзка с нуждата за подобряване на състоянието на пасищните терени, което следва да има благоприятен ефект върху качеството на храната за животните, тяхното здраве, включително подобряване на природата и екосистемите.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ В обхвата на ИСАК

☐ Извън обхвата на ИСАК

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

202,47 евро/ха

За да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за стопанство може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

В случай на изменения в съответните задължителни стандарти, изисквания или задължения, посочени в чл.70, параграф 3 от РСП, които поетите задължения трябва да надхвърлят, и за да се гарантира спазването разпоредбите на параграф 7 се предоставя възможност за преразглеждане, за да се гарантира адаптиране на ангажиментите. Когато тези корекции не бъдат приети от бенефициера, ангажиментът отпада и не се изисква възстановяване на средства по отношение на периода, през който е изпълняван ангажиментът.

Метод на изчисляване

Ставката е компенсаторна съгласно чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, като покрива допълнителните разходи и пропуснати приходи

Допълнително обяснение

Методологичният подход на изчисленията стъпва на конкретизирането и остойностяването на направените допълнителни разходи и пропуснати ползи, произтичащи от поетите задължения, като се вземат предвид определените целеви стойности. Плащането е годишно на хектар допустима земеделска земя. За калкулирането на допълнителните разходи е приложен способа, посочен в чл. 70, т. 4, а именно определянето им като плащания, които ще се отпускат въз основа на допълнително направените разходи и пропуснатите приходи, произтичащи от задължения, като се вземат предвид определените целеви стойности. Плащането може да покрива и транзакционните разходи.

Алгоритъмът включва следните показатели:

·Еднократни разходи за почвообработка при създаване на пасища;

·Разходи за труд, семена и засяване;

·Ежегодни разходи по поддържане и култивиране на пасища.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

Бенефициерите по дейността поемат ангажимент да извършат подсяване и поддържане на пасища в период от 5 години.

Площта може да бъде намалена с до 10 %, като всяка година поне 90 % от площта се припокрива географски с площта, за която има поет ангажимент.

Когато площта, за която има поет ангажимент бъде намалена с повече от 10%, бенефициентът може да продължи изпълнението на ангажимента със заявената за подпомагане площ, като следва да възстанови получената финансова помощ за незаявените одобрени площи, които са част от изпълнявания ангажимент.

Каква е продължителността на договорите?

Ангажиментите са за срок от 5 години. От 2026 г. продължителността на ангажимента е 3 години.

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Деградирали пасища - Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.14; R.19; R.22; R.24	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Деградирали пасища - Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии

Пропуснати ползи, допълнителни разходи.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
Деградирали пасища - Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		202,47	202,47	202,47	202,47	202,47	202,47	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		400,00	371,00	5 980,00	5 980,00	5 150,00	5 980,00	**Сума:** 23 861,00 **Макс.:** 5 980,00
ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)		400,00	371,00	5 980,00	5 980,00	5 150,00	5 980,00	**Сума:** 23 861,00 **Макс.:** 5 980,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		80 988,00	75 213,00	1 210 949,75	1 210 949,75	1 042 749,75	1 210 949,75	4 831 800,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		32 395,20	30 085,20	484 379,90	484 379,90	417 099,90	484 379,90	1 932 720,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.13 - Горско екологични дейности в горите

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.13
Име на интервенцията	Горско екологични дейности в горите
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.15. Брой на хектарите (гори) или брой на други единици, обхванати от задължения в областта на околната среда или климата, които надхвърлят задължителните изисквания
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище с регионални елементи**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Гори на територията на РБ, попадащи в най-уязвимите на климатичните промени горски територии и в насаждения с приоритетно защитни и екологични функции в планински и полупланински райони извън обхвата на Натура 2000.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.9.	Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.30 Дял на горската земя съгласно ангажиментите за подпомагане на опазването на горите и управлението на екосистемните услуги

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Управлението на българските гори е ключов фактор за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие у нас. Горските територии и горите от на България съхраняват:

- над 80 % от защитените видове растения;
- над 60 % от застрашените от изчезване видове животни;
- над 60% от приоритетните за опазване видове местообитания;
- осем от дванадесетте ландшафтни комплекса определени в националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие като уникални и представителни за българското биологично разнообразие;

- популациите на 43 световно застрашени вида;

Увеличаването на промишленото ползването на обла дървесина и недървесни горски продукти от горите през последните сто години и националното икономическо развитие е довело до:

- използване на все повече горски площи и все по-разнообразни продукти от гората;

- частично фрагментиране на горските комплекси;

- създаване на много изкуствени, едновъзрастни гори чрез залесяване, доминирани от бял и черен бор, в райони извън ареала на тези видове с обща площ около 560 хиляди ха;

- формиране на огромни площи (48%) с едновъзрастни, издънкови насаждения, предназначени за превръщане в семенни с близка възраст, което предпоставя провеждане на еднотипни горскостопански мероприятия в тях;

- изравняване на структурата (хомогенизация) на високостъблените (семенни) гори по размери и възраст на дърветата, доминиране на чисти по състав дървостои, формиране в хоризонтална и вертикална посока на равномерни насаждения;

- значими нарушения в биологичното и ландшафтно разнообразие в следствие на горските пожари през последните 25 години.

Всички тези фактори водят до значими и бавно възстановими загуби на биоразнообразие в българските гори на всички нива . Същевременно устойчивото поддържане на баланс между екологичните, икономическите и социалните функции на горите излизат на челно място сред приоритетите на развитите страни и е в основата на концепцията за многофункционално и природосъобразно управление.

Българските гори осигуряват около 85% от водния отток в страната или около 3.6 млрд м3 ресурс от чиста питейна вода. Те имат значителна роля за намаляване емисиите от парникови газове в атмосферата, като свързват въглерода в натрупаната биомаса и фактически поглъщат CO2. Прилагането на лесовъдски системи осигуряващи постоянното покритие с горскодървесна растителност (Continuous cover forestry) е предпоставка за запазване на почвите и спиране на ерозията.

Количествената и качествена характеристика на т.н. „екосистемни“ ползи от горите е в основата на съвременното разбиране за баланс и устойчивост при управлението на горските ресурси. Остойностяването на търсените екосистемни услуги (включително нематериални) от горите и заплащането на собствениците за тяхното поддържане отговаря на потребностите за насърчаване на устойчивото управление и подобряване състоянието на горите и горските територии, включително поддържане и възстановяване на биоразнообразието, водните и почвени ресурси и изпълнение на европейските цели за ограничаване промените на климата.

Климатът и горите са взаимно свързани. Промените в климата създават допълнителен риск за здравето и съществуването на горите чрез екстремни температури и засушавания, които са предпоставка за пожари. Намаляването на общото количество на валежите, промените в тяхната периодичност и интензивност, особено в най-чувствителните, гранични физикогеографски подпояси (горско-растителни области, пояси и подопояси) е източник на допълнителен стрес, респективно предпоставка за появата на болести и вредители, предизвикващи каламитети. В същото време, същите тези гори изпълняват редица защитни функции - осигуряват защита срещу ерозия и деградация на почвите, спомагат за намаляване на повърхностния водния отток и за увеличаване на вътрепочвения такъв. Горите в тези райони са често са единствено убежище на дивата природа, резервоар за съхранение на биологично разнообразие. Горските насаждения трайно задържат въглероден диоксид, като така изпълняват важна роля за редукция на причините за изменение на климата. Те са и важен източник на възобновяеми ресурси, които са в основата на т.н. „зелена икономика“. Всички гори играят важна роля за намаляване силата на природните бедствия и поддържането на постоянство на локалния климат.

Въпреки, че устойчивото управление на горските територии на България се осигурява от административната рамка, ползването на обла дървесина от горите създава редица предпоставки за нарушаване на околната среда, биологичното разнообразие, увеличаване на почвената ерозия, намаляване фиксирането на парникови газове и др.. Горите със стопанско значение по правило не достигат късните подфази на фазата на зрялост и фазата на старост, което повлиява негативно на опазването на редица чувствителни, редки и защитени видове, включително като не се позволява

съществуването на специфични за тези етапи на развитие на горските насаждения структури и състав на екосистемите, като напр. наличие на значими количества стояща и лежаща „мъртва дървесина“, доминиране на късносукцесионни видове, наличие на убежища (хралупи, сухи дървета, дървета с големи размери и специфични корони и т.н.) за редки видове животни и пр. .

Тази интервенция има за цели да се намали традиционното горскостопанско въздействие върху горите, чрез промяна в традиционните дървопроизводствени, лесовъдски цели; да се стимулира опазването естествения им характер, чрез подпомагане на съхраняването на естествени, природосъобразни видов състав и структура на насажденията и да се подобрят условията за поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие, чрез създаване на необходимите за това екологични условия. По интервенция ще се подпомагат горски стопани, които поемат доброволни задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението на горите, които надхвърлят задължителните изисквания. Плащанията ще са на хектар годишно за пропуснати ползи, за горски насаждения, попадащи в най-уязвимите на климатичните промени горски територии и в насаждения с приоритетно защитни и екологични функции в планински и полупланински райони, при условие че отговарят на условията за подпомагане за следните дейности:

- Запазване, обособяване и увеличаванена горите във фаза на старост;
- Опазване гнездовите местообитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел;
- Трайно маркиране и запазване на минимум 10 броя/ха живи биотопни дървета, в т.ч. дървета с хралупи и гнезда, които служат за убежища на редки и защитени видове;
- Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м., мерено от границите на насаждението с постоянни водни течения, влажни зони, естествени открити площи, инфраструктурни обекти, и селищни образования;
- Да се поддържа мъртва дървесина в количество не по малко от 10% от общия запас с изключение на горите с висок риск от пожари
- Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°;
- Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията, в т.н. „постоянна гора“ по смисъла на чл. 35е от Наредба 8 за сечите в горите на Р. България.

В съответствие с чл. 79 от РСП, когато сумата по подадените заявления за подпомагане за дейности от интервенцията надвишава планираните и разполагаемите средства може да се използват критерии за подбор на заявленията.

Освен това, за да се спази бюджетния пакет, горна граница (таван) за бенефициент може да се определи ежегодно. Тя ще бъде приложена към общата сума на плащането, отпуснато на бенефициента съгласно степента, в която е ангажиран.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими бенефициенти:

1. Физически лица, еднолични търговци, юридически лица собственици на горски територии и горски сдружения по чл. 183, ал. 1 от ЗГ *;*

2. Общини и местни поделения на вероизповеданията собственици на горски територии;

3. Държавни предприятия по чл. 163 от Закона за горите управляващи горски територии.

Условия за допустимост за бенефициентите:

• Всички кандидати трябва да докажат собственост на горската територия, с която кандидатстват за подпомагане;

• Държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите и техните териториални поделения трябва да докажат правото си управляват съответната горска територия;

• Размерът на минималната горската територия трябва да бъде както следва:

- За физически лица и еднолични търговци – 1.0 ха;

- За юридически лица и местни поделения на вероизповеданията - 5.0 ха;

- За общини – 10 ха;

- За Държавни предприятия по чл. 163 от Закона за горите и техните териториални поделения – 500 ха.

• Всички кандидати трябва да представят утвърден горскостопански план или програма;

• Дейността запазване, обособяване и увеличаване на горите във фаза на старост включва оставяне без стопанско ползване на гори, които са на възраст над определения турнус по Наредба 18;

• Дейността опазването на гнездовите местообитания на грабливи птици и черен щъркел включва:

- оставят се без стопанско ползване гори в радиус от 300 м около гнездата;

- ограничава се движението на хора и МПС в размножителния сезон(1 април – 31 август);

- спира се лова в размножителния сезон(1 април – 31 август);

- на подпомагане подлежат горскостопански единици(подотдели), които се пресичат с буферите от 300 м около гнездата.

• Оставени без стопанско ползване горски територии се обозначава на терен и на карта;

• Подпомагат се само доброволни ангажименти, които надхвърлят законовите задължения;

• Да се поддържа мъртва дървесина в количество не по малко от 10% от общия запас с изключение на горите с висок риск от пожари.

• Подпомагат се само доброволни ангажименти, които надхвърлят законовите задължения;

Условия за допустимост за площта:

- Подпомагат се гори натериторията на РБ, попадащи в най-уязвимите на климатичните промени горски територии и в насаждения с приоритетно защитни и екологични функции в планински и полупланински райони извън обхвата на Натура 2000.
- Да не се подпомагат гори с разрешена паша в тях.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

ИСАК базирана интервенция

Допустимост във връзка специално с регионите, за всеки обхванат регион, когато е приложимо

Неприложимо

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Неприложимо. Горските дейности са включени в GAEC, но за тях не са определени изисквания

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Неприложимо. Горските дейности са включени в GAEC, но за тях не са определени изисквания

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ В обхвата на ИСАК

☐ Извън обхвата на ИСАК

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар гора

Метод на изчисляване

Методика за определяне нивата на компенсаторните плащания за гори при прилагане на интервенцията „Горско екологични дейности в горите“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г., в съответствие с Европейското и национално законодателство

Основна цел на тази интервенция е да се намали традиционното горскостопанско въздействие върху горите, чрез намаляване обема на традиционните сечи. Компенсирането на намалените приходи от това въздействие ще даде възможност пред собствениците на гори да се поставят други лесовъдски цели, като: да се стимулира опазването на естествения им характер, чрез подпомагане на съхраняването на естествени, природосъобразни видов състав и структура на насажденията и да се подобрят условията за поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие, чрез създаване на необходимите за това екологични условия.

Гореизброените ограничения водят до два общи типа компенсации, както следва:

1.Отказ от провеждане на предвидените в горскостопанските планове сечи

Компенсирането на отказа от провеждане на предвидените в горскостопанските планове сечи се свързва със следните ограничения:

·Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост;

·Опазване гнездовите местообитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел;

·Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м;

·Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°;

·Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията, в т.н. „постоянна гора“ по смисъла на чл. 35е от Наредба 8 за сечите в горите на Р. България. В този случай компенсациите се изчислява на база вида на гората, средният запас на този вид гори и предвиденият процент на ползване за този вид гори.

В литературата са известни различни подходи за определяне на размера на компенсации, при налагане на забрани за стопанисване и ползване на даден имот, както и за получаване на доходи. Прилагането на методът за определяне на пропуснатите доходи като дял от стойността на имота предлага простота за използване, но тези методи са подходящи при развит пазар на имоти и лесно определяне на стойността на имотите към даден момент или време, за което се определя размер на пропуснатия доход като дял (най-често 4 или 6%) от стойността на имота.

По-точни са методите, в които се навлиза в повече лесовъдски детайли. Mantel, 1982, Kaufmann et al., 1993, Möhring et al., 2006, Георгиева, 2010, Йовков, Шулева-Алексова, 2011, Марков, 2021 и др.).

По-голямата прецизност определя използването на подходите и методите за доходна стойност. Те се делят на две големи групи. Може да се посочат подходи, базирани на теория на рентите (рентна теория), която позволява да се заложи доход от имота за определен период от време или за неограничен период. Тези подходи са подходящи за имоти, осигуряващи високи ежегодни доходи, което позволява да се определи рента от 4-6 % годишно, която може да се определи и в по-голям размер, най-вече на основата на постоянния годишен доход, получаван от земеделските имоти.

Втората група методи и подходи, която ще използваме и ние са базирани на размера на дохода, определен като възможно ползване на дървесина за периода в ГСП или програма на съответния имот и на тази база, размерът на компенсациите е на база пропуснатият доход от отлагане, доброволно ограничаване и/или забрана за ползването на дървесина.

Стойността на подпомагане се формира от базови показатели за насажденията и цените на дървесината. Базовите показатели са състав на насаждението и участието на водещия дървесен вид в съответния стопански клас, както и разположението му в ареала на разпространение. Определянето на запаса на насаждението е резултат от обработка на статистически данни за:

участието на водещия дървесен вид в определените насаждения, разпределението на насажденията по бонитет, съответно по класове на възраст, определяне на запасите на насажденията от водещите по площ бонитети и получаване на средно претеглена стойност на запаса на представително насаждение от съответната група.

Поради голямото видово разнообразие и различни комбинации на състава от дървесни видове бе избран подход, който да отдели в групи различните видове гори. Резултатите позволиха с висока степен на сигурност да се отделят три групи:

·иглолистни гори;

·широколистни високостъблени гори;

·и издънкови и нискостъблени гори.

Изследвани и анализирани са статистически данни за повече от 2850 насаждения. Бе използван „метода за разпознаване на образи“, който има възможност за цифрово и графично изображение на резултатите и разпредели съвкупността от включените насаждения в посочените групи. Разликата между показателите на иглолистните и широколистните високостъблени гори не беше достатъчно достоверна и статистически доказана. За да се приемат тези наименования първо трябваше да се изключат смесените насаждения, независимо от комбинацията на смесване. Това наложи да се включат още чисти (абсолютно или смесени само от иглолистни или само от широколистни) насаждения от тези групи, което позволи в рамките на предварително зададена грешка (+/-10%) да се отделят спокойно посочените групи. Трябва да се посочи, че използваният „метод на разпознаване на образи“ има един недостатък – разсейване на резултатите при голямото разнообразие от случаи, особено в граничните стойности. Това би могло да се избегне с резултати от действителни теренни измервания, които е възможно да се различават от показателите на определените групи. Това би било изключение от правилото, което го потвърждава, а и позволява определянето на размера на компенсаторните плащания при минимални разходи за измерване и доказване на терен.

За илюстрация може да се посочи един пример, запасът от 300 куб.м/ха за иглолистните е изчислен от разпределението на площта на чисти насаждения по бонитет. Изменението е от 200-280 куб.м/ха при бонитети VI, V и IV, а при I-ви достига до 480-550 куб.м/ха. Водещи по площ са насажденията от III-ти и II-ри бонитети, запасът на които е съответно между 290-320 куб.м/ха, което определи статистически среден запас от 300,345 куб.м/ха. Независимо от известни разминавания са използвани запасите от реални насаждения от представителните обекти и от Таблиците за растежа и производителността на насажденията за отделните дървесни видове. Бонитетът е синтетичен показател за продуктивността на насажденията, като се определя с помощта на средната височина, при определена средна (относителна или абсолютна) възраст, посочена в ГСП. По подобен начин са определени и средните запаси за широколистните високостъблени и за издънковите и нискостъблените гори.

Сумата на компенсациите е определена от сумата от загубените приходи от продажбата на прогнозни количества стояща дървесина, намалена с разходите за подготовка на документацията за продажба на насаждението. Използвани са реални данни от сключени сделки по различни процедури на 2850 насаждения, публикувани на страниците в интернет на ДГП, както и обобщената информация от страницата на ИАГ за количествата и цените на дървесината. За по-голяма прецизност за представителна извадка от насажденията бяха изискани допълнителни данни, което позволи насажденията да бъдат групирани по възраст до 40 г., от 41 до 80 г. и над 80 г.

За изчисление на стойността на подпомагане са използвани данни за постигнатите осреднени цени на продажба на обезличена дървесина на корен и на отсечена дървесина от склад (статистика от сайта ИАГ), данни от растежните таблици и модели за ползване на дървесина по Наредба № 8. Стойността на подпомагане е равна на стойността на пропуснатите приходи, които се изчисляват като произведение от обема на дървесината, която би могло да се добие и осреднените цени на дървесината по съответната процедура. Осреднените цени на дървесината отчитат покачването на цените в рамките на размера на отчетената инфлация. Например стойността на компенсацията за „Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост“ в иглолистните гори се определя от дела на максимално възможното ползване на дървесина (20% по Наредба №8 – р) от осреднения обем на запаса (Vav) на включеното насаждение в куб.м/ха, умножен по осреднената

отчетна цена (Pav) на обезличената дървесина, разделено на периода от години (n) за извеждане на съответната сеч.

Comp.pay = (Vav*p*Pav)/n, BGN/ha/годишно

Таблица 1

за изчисление на компенсаторните плащания при отказ от предвидените сечи

Вид на горите	Запас на насажденията $м^3$/ха	Предвидено ползване като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лева/$м^3$	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	60	73,35	4401	2250,196	225
Широколистни високостъблени	280	56	76,83	4302	2200,260	220
Издънкови и нискостъблени	125	25	39,24	981,67	501,920	50

2.Отказ от отсичане на определен брой дървета

Компенсирането на отказа за отсичане на определен брой дървета се свързва с ограничението „Трайно маркиране и запазване на минимум 10 бр./ха живи биотопни дървета“.

Това ограничение директно изключва тези дървета от предвиденото ползване. За определянето на показателите на единичните дървета са използвани Таблиците за растежа и производителността на единични дървета от съответните дървесни видове в насажденията, като се използва преобладаващият по площ бонитет и разпределението по възраст на дърветата в насаждението. При този отказ компенсациите се изчисляват на база пропуснатите приходи от неусвояване на дървесината от определен брой на дървета. Обемът на дървесината от 1 бр. дърво се изчислява на база на Таблиците за растежа и производителността на единични дървета в насажденията от представителните обекти. Теоретично, за постигането на висока точност на обема на единичното дърво са необходими освен диаметърът и височината, и видовото число, което е показател за формата на стъблото при съответната средна възраст на насаждението. В практиката е възприето правилото на Вайзе, което гласи, че 40% от броя на дърветата в насаждението имат диаметър по-голям от средния диаметър на даденото насаждение.

Таблица 2

за изчисление на компенсаторните плащания при отказ от отсичане на 1 брой/ха живи биотопни дървета

Вид на горите	Запас $м^3$/1 дърво/ хектар	Обем на ограничено ползване $м^3$/1 дърво/ хектар	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лева/$м^3$	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП лева/за 1 дърво	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/хектар	Компенсаторно плащане за година евро/за 1 дърво годишно
Иглолистни	1,12	1,12	73,35	82,152	42,003	4,2
Широколист	1,05	1,05	76,83	80,67	41,25	4,1

ни високостъблени						
Издънкови и нискостъблени	0,8	0,8	39,24	31,39	16,05	1,6

Определянето на компенсаторното плащане за година от 1 хектар зависи от броя на биотопните дървета, които са изключени от ползването, предвидено в приетия ГСП или програма. Основният планов документ, в който се определят насоките за стопанисване и ползване в горското стопанство е Горскостопанският план или програма (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите), където се определя ползването в рамките на 10 годишен период.

На база на демонстрираните по-горе начини за изчисление на основните компенсаторни плащания предлагаме изчисления за всяко от допустимите за подпомагане ограничения по интервенцията, както следва:

Подпомагат се само доброволни ангажименти, които надхвърлят законовите задължения:

Ограничения/забрани	Законови изисквания	Приложени ограничения	Разлика
Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост	-	Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост	100%
Опазване гнездовите местообитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел	-	Опазване гнездовите местообитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел	100%
Трайно маркиране и запазване на минимум 10 бр./ха живи биотопни дървета	Запазват се отделни дървета с хралупи и мъртва дървесина в стоящо и лежащо състояние. (чл. 35д,ал. 7 от Наредба № 8/05.08.2011 г. за сечите в горите, ДВ бр. 64/19/08.2011 г.)	Трайно маркиране и запазване на минимум 10 бр./ха живи биотопни дървета	10
Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м	15 м. (чл. 72, т. 2 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. бр.64/19.08.2011г.)	20 м.	5 м.
Поддържане на стояща и лежаща мъртва дървесина в обем минимум 15% от запаса на насаждението	Запазват се отделни дървета с хралупи и мъртва дървесина в стоящо и лежащо състояние. (чл. 35д,ал. 7 от Наредба № 8/05.08.2011 г. за сечите в горите, ДВ бр. 64/19/08.2011 г.)	15% от запаса на насаждението	15% от запаса на насаждението

Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°	-	Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°	100%
Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията, в т.н. „постоянна гора“ по смисъла на чл. 35е от Наредба 8 за сечите в горите на Р. България.	При достигане на възраст не по-малка от 80 години за семенни и 50 години за издъковите насаждения и започнал възобновителен процес се допускат възобновителни мероприятия, при които пълнотата не се намалява под 0,3 (чл. 35е, ал. 3 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. бр.64/19.08.2011г.)	Възобновителни мероприятия се допускат при достигане на възраст не по-малка от 100 години за семенни и 60 години за издънковите насаждения и започнал възобновителен процес	Един клас на възраст

Изчисленията на компенсаторните плащания по предвидените за подпомагане по интервенцията доброволно поети екологични ограничения се извършват по следния начин:

1. Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост

Таблица 3

За изчисление на компенсаторните плащания за дейността „Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост“

Вид на горите	Запас на насаждението $м^3$/ха	Предвидено ползване като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП или програма лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	60	73,35	4401	2250,196	225
Широколистни високостъблени	280	56	76,83	4302	2200,260	220
Издънкови и нискостъблени	125	25	39,24	981,67	501,920	50

Изчисленията на компенсаторните плащания по предвидената за подпомагане интервенция за увеличаване на площта на горите във фаза на старост се базират на доброволно поето екологично ограничение за ползване на дървесина в тези гори и се извършва на основание на пропуснатите приходи, в резултат на намаляване на предвидените сечи в тези гори, определени в т.нар. специални обекти. Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените в специалните обекти насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи гори, съответно с техните показатели за запас на стояща маса и размер на ползването.

2. Опазване гнездовите местообитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел

При определяне компенсацията за дейността се отчита площта на оставената без стопанско ползване горска територия, предвиденото според вида на горите компенсаторно плащане.

Таблица 4

За изчисление на компенсаторните плащания за „Опазване на гнездовите местообитания на грабливи птици и черен щъркел“

Вид на горите	Запас на насажденията $м^3$/ха	Предвидено ползване като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	60	73,35	4401	2250,196	225
Широколистни високостъблени	280	56	76,83	4302	2200,260	220
Издънкови и нискостъблени	125	25	39,24	981,67	501,920	50

Пропуснатият приход е за срока на ГСП (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите), където се определя ползването в рамките на 10 годишен период. а това, че се поема доброволно ограничение за 5 години не означава да се увеличи размерът на пропуснатиягодишен доход и съответно размерът на компенсаторното плащане. Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените в специалните обекти насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи гори, съответно с техните показатели за запас на стояща маса и размер на ползването.

3. Трайно маркиране и запазване на минимум 10 бр./ха живи биотопни дървета

Това ограничение директно изключва тези дървета от предвиденото ползване. За определянето на показателите на единичните дървета са използвани Таблиците за растежа и производителността на единични дървета от съответните дървесни видове в насажденията, като се използва преобладаващият по площ бонитет и разпределението по възраст на дърветата в насаждението. При поемане на този ангажимент компенсациите се изчислява на база пропуснатите приходи от неусвояване на дървесината от определен брой на дървета. Обемът на дървесината от 1 бр. дърво се изчислява на база на Таблиците за растежа и производителността на единични дървета в насажденията от представителните обекти. Теоретично постигането на висока точност на обема на единичното дърво, са необходими освен диаметърът и височината, и видовото число, което е показател за формата на стъблото при съответната средна възраст на насаждението. В практиката е възприето правилото на Вайзе, което гласи, че 40% от броя на дърветата в насаждението имат диаметър по-голям от средния диаметър на даденото насаждение. Възможно е и е допустимо без да се допуска грешка да се измери височината на дърветата от централните степени на дебелина за съответния бонитет.

Таблица 5

за изчисление на компенсаторните плащания при поет ангажимент за „Трайно маркиране и запазване на минимум 10 бр./ха живи биотопни дървета“

Вид на горите	Запас $м^3$/10 броя дървета/хектар	Обем на ограничено ползване от	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина	Компенсаторно плащане за десетилетиет	Компенсаторно плащане за десетилетиет	Компенсаторно плащане за година

	м^3/ха	10 дървета/ха м^3/ха	лева/м^3	о на ГСП лева/хектар	о на ГСП евро/хектар	евро/хектар/годишно
Иглолистни	11,2	11,2	73,35	821,52	420,03	42
Широколистни високостъблени	10,5	10,5	76,83	806,7	412,5	41
Издънкови и нискостъблени	0,8	8	39,24	313,9	160,5	16

4. Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 метра

Компенсирането на отказ за отсичане на определен брой дървета в защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м от постоянни водни течения се свързва със следните ограничения. Площта, за която ще се прилага това компенсаторно плащане се определя така:

·Очертават се на картата площите на местата в насажденията с ширина минимум 20 м от границата на постоянни водни течения, влажни зони, естествени открити площи, инфраструктурни обекти и селищни образования. Границите на оставената без ползване на дървесина горска територия се обозначава трайно и на терена;

·Към измерената площ по. т. 1 се добавят и площите на горскостопанските единици (поотдели). Които се пресичат със защитните/буферните ивици, като общият сбор от двата вида площи се счита за допустим за компенсиране.

Таблица 6

За изчисление на компенсаторните плащания при „Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м“

Вид на горите	Запас на насаждението м^3/ха	Предвидено ползване по ГСП като дял от запаса 20%	Цена на 1 м^3 обезличена дървесина лв/м^3	Компенсаторно плащане лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	60	73,35	4401	2250,196	225
Широколистни високостъблени	280	56	76,83	4302	2200,260	220
Издънкови и нискостъблени	125	25	39,24	981,67	501,920	50

Пропуснатият приход е за срока на ГСП (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите), където се определя ползването в рамките на 10 годишен период. Това, че се поема доброволно ограничение за 5 години не означава да се увеличи размерът на пропуснатия годишен доход и съответно размерът на компенсаторното плащане. Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените в специалните обекти насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи и видове гори, съответно с техните показатели за запас на стояща маса и размер на ползването по ГСП.

5. Поддържане на стояща и лежаща мъртва дървесина в обем минимум 15% от запаса на

насаждението

Компенсациите се изчислява на база 15% от запаса, защото предвидените законовите изисквания не поставят ограничения и не уточняват определен дял от запаса.

Таблица 7

За изчисление на компенсаторните плащания за „Поддържане на стояща и лежаща мъртва дървесина в обем минимум 15% от запаса на насаждението“

Вид на горите	Запас на насаждението $м^3$/ха	Ограничено ползване стояща дървесина 15 % от запаса $м^3$/ха	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане лева/ха	Компенсаторно плащане за периода на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	45	73,35	3300,75	1687,65	168
Широколистни високостъблени	280	42	76,83	3226,86	1649,87	165
Издънкови и нискостъблени	125	24,75	39,24	971,19	496,56	50

Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените в тази група насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи и видове гори, съответно с техните показатели за запас на стояща маса и размер на ползването по ГСП.

6. Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°

Поради големия наклон на терена и в преобладаваща част от случаите компрометиран почвен слой, наличие на скални образувания, отвесни скали и сипеи се отчита намаление на запаса от стояща маса в различните видове гори, както и участието на други дървесни и храстови видове, характерни за типовете месторастения при този наклон. Запасът на тези насаждения е в рамките на 60% от средния изчислен запас, което позволява да се заложи в изчисленията като запас на насажденията от различните видове гори при наклон на терена над 35°.

Таблица 8

За изчисление на компенсаторните плащания при „Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°“

Вид на горите	Изчислен запас на насаждението $м^3$/ха	Възможно предвидено ползване като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	180	36	73,35	2640,6	1350,117	135
Широколистни високостъблени	115	23	76,83	1767,09	903,49	90

Издънкови и нискостъблени	78	15,6	39,24	612,144	312,98	31

7. Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията, в т.н. „постоянна гора“

Увеличаването на възобновителния период означава отказ от сеч през следващите 20 години за иглолистните и широколистните високостъблени гори и за 5 години при издънковите гори. При този отказ компенсациите се изчислява на база вида на горите, средният запас на този вид гори в зряла възраст и предвиденият процент на ползване за този вид гори по ГСП за следващите 10 години (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите).

Таблица 9

За изчисление на компенсаторните плащания при „Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст“

Вид на горите	Запас на насаждението $м^3$/ха	Предвидено ползване по ГСП като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	330	66	73,35	4841,10	2475,22	248
Широколистни високостъблени	308	61,6	76,83	4732,72	2419,81	242
Издънкови и нискостъблени	137,5	27,5	39,24	1079,10	551,74	55

Пропуснатият приход е за срока на ГСП (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите), където се определя ползването в рамките на 10 годишен период. Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените в отделните групи видове гори насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи и видове гори, съответно с 10% увеличение на запаса на стоящата маса, поради участието на насажденията в зряла възраст.

Методиката е разработена на основа на официалните отчетни и статистически данни, включващи:

ü база данни на ИАГ за извършените дейности в горски територии (1 ГС) – държавна собственост - отчетите на държавните предприятия (ДП) за управление на държавните гори през 2020 г.;

ü статистически данни за средната работна заплата за сектор „селско, горско и рибно стопанство” на Националния статистически институт през 2020 г.;

ü браншов колективен трудов договор сключен между синдикатите и Министерство на земеделието и храните за работещите в сектор „Горско стопанство - стопанисване”, с който са определени началните работни заплати в съответните дейности;

ü средните пазарни цени за страната на фиданките за залесяване, транспортни разходи, на препарати и други материали, влагани при извършване на дейностите;

ü фиксираният курс на националната валута към еврото, която е 1,95583 лева/Евро.

При разработването са взети под внимание:

- Закона за горите и подзаконовите нормативни актове;

- Таблици за растежа и продуктивността на отделни дървета и цели насаждения.

Данните са изчислени на основа на показателите на посочените насаждения, включени в справката за гори във фаза на старост и т.нар. представителни обекти, които съдържатданни от ГСП, включително: стопански клас, площ, запас, средна възраст, среден диаметър, пълнота, както и насоки за стопанисване.

Предложените компенсаторни стойности и по двете интервенции са изчислени за компенсиране на всяко едно поето доброволно ограничение или всяка една забрана. Горските насаждения предоставят комплекс от ползи и е невъзможно в едно насаждение да се поемат и приложат всички изброени по интервенциите ограничения, т.е. вероятността да се случат две, три или повече ограничения е твърде висока. В такива случаи ние препоръчваме следното:

Тази интервенция се прилага на основание чл. 70 „Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението“ от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на общата селскостопанска политика (стратегически планове по ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1305/2013 и (ЕС) № 1307/2013.

Поетите от потенциалните бенефициенти задължения са свързани с отказ от провеждане на предвидените в горскостопанските планове сечи или неотсичане на определен брой дървета. По тази причина, не би могло да се плащат компенсации за доброволно поети 2, 3 или повече ограничения, защото те се припокриват. Например, ако определен бенефициент е поел доброволно ангажимент за не провеждане на предвидените в горскостопанските планове сечи на определена площ, с този ангажимент той изпълнява всички предвидени за компенсиране дейности свързани с това, както е описано по-горе. В същото време, той изпълнява и условията за неотсичане на определен брой дървета, които се компенсират само в случаите на извършване на сеч.

За това предлагаме, в случаите, при които се кандидатства едновременно за повече от едно поето задължение да се компенсира само най-високо оцененото, според размера на пропуснатия доход.

Стойността на плащането в евро е изчислено с курс 1 евро=1,95583 лева.

Тази интервенция се прилага на основание чл. 70 „Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението“ от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на общата селскостопанска политика (стратегически планове по ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1305/2013 и (ЕС) № 1307/2013.

Поетите от потенциалните бенефициенти задължения са свързани с отказ от провеждане на предвидените в горскостопанските планове сечи или неотсичане на определен брой дървета. По тази причина, не би могло да се плащат компенсации за доброволно поети 2, 3 или повече ограничения, защото те се припокриват. Например, ако определен бенефициент е поел доброволно ангажимент за не провеждане на предвидените в горскостопанските планове сечи на определена площ, с този ангажимент той изпълнява всички предвидени за компенсиране дейности свързани с това, както е описано по-горе. В същото време, той изпълнява и условията за неотсичане на определен брой дървета, които се компенсират само в случаите на извършване на сеч.

За това предлагаме, в случаите, при които се кандидатства едновременно за повече от едно поето задължение да се компенсира само най-високо оцененото, според размера на пропуснатия доход.

Допълнително обяснение

Ако е необходимо, текстът ще бъде попълнен след изготвянето на методиката и нивата на компенсиране.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☑ Да ☐ Не ☐ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

По тази интервенция ще се компенсират собствениците и стопани на горски територии за пропуснатите ползи, които произтичат от доброволно въведени ограничения, както следва:

- Запазване, обособяване и увеличаванена горите във фаза на старост- оставяне без стопанско ползване на гори, които са минимум два класа на възраст над определения турнус по Наредба 18; оставяне без стопанско ползване на гори, оставени да достигнат фаза на старост (които са достигнали възраст за възобновителна сеч според възприетия турнус или един клас на възраст до определения турнус);
- Опазване гнездовите местообитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел - ограничаване на стопанската дейност през гнездовия период (1 март/1 април – 31 август) в подотделите, попадащи в радиус от 300 m около гнезда на грабливи птици и черен щъркел;
- Трайно маркиране и запазване на минимум 10 броя/ха живи биотопни дървета, в т.ч. дървета с хралупи и гнезда, които служат за убежища на редки и защитени видове;
- Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м., мерено от границите на насаждението с постоянни водни течения, влажни зони, естествени открити площи, инфраструктурни обекти, и селищни образования;
- Мъртвата дървесина да се поддържа в количество, съгласно утвърдени от ИАГ към МЗХ и приети на заседание на Националния съвет за биологично разнообразие, проведено на 08.06.2010 г. „Ръководство за устойчиво управление на горите в Натура 2000“ с разписани режими за устойчиво управление на горите в мрежата Натура 2000;
- Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°;
- Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията, в т.н. „постоянна гора“ по смисъла на чл. 35е от Наредба 8 за сечите в горите на Р. България.

Посочените дейности попадат извън обхвата на приложното поле на член 42 от ДФЕС и в тези случаи помощта ще се предоставя съгласно правилата на Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

Бенефициентите поемат доброволни ограничения при стопанисването на горите си, за което получават компенсатони плащания на годишна основа.

Каква е продължителността на договорите?

5 години

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията не попада в обхвата на споразумението относно селското стопанство на СТО

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
SO6N9I1 - Плащания за поети доброволни ангажименти в горите	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден	BG;	R.30	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

SO6N9I1 - Плащания за поети доброволни ангажименти в горите

Тази интервенция не е прилагана до момента на територията на РБ. Планираният Output Indicator ще се отчита в ха. Разпределението по финансови години е на база годишни плащания за период от 5 години.

Прогнозният среден размер на плащанията е около 100 евро/ха въз основа на очаквания интерес и предвид максималния размер на подпомагането на хектар възлизащо на 225 евро/ха, изчислени въз основа на утвърдена методика.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
SO6N9I1 - Плащания за поети доброволни ангажименти в горите (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			225,00	225,00	225,00	225,00	225,00	
	O.15 (единица: Хектари)			36 000,00					**Сума:** 36 000,00 **Макс.:** 36 000,00
ОБЩО	O.15 (единица: Хектари)			36 000,00					**Сума:** 36 000,00 **Макс.:** 36 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			3 600 000,00	3 600 000,00	3 600 000,00	3 600 000,00	2 994 480,00	17 394 480,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			1 440 000,00	1 440 000,00	1 440 000,00	1 440 000,00	1 197 792,00	6 957 792,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.15 - Поддръжка на новосъздадени и възстановени гори

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.15
Име на интервенцията	Поддръжка на новосъздадени и възстановени гори
Вид интервенция	ENVCLIM(70) - Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението
Общ показател за крайния продукт	O.16. Брой на хектарите или брой на други единици, обхванати от задължения за поддръжка с цел залесяване и агролесовъдство
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Новосъздадени и възстановени гори финансирани по интервеция II.Г.10 - Залесяване и възстановяване.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.9.	Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.30 Дял на горската земя съгласно ангажиментите за подпомагане на опазването на горите и управлението на екосистемните услуги

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

От всички сектори именно секторът „Горско стопанство“ има най-висок дял в поглъщането на въглеродни емисии. През последните 21 години поглъщането на парникови газове от горския сектор компенсира между 11,35%-19,9% от общите емисии на парникови газове в България. С най-голяма роля за поглъщането и складирането на въглерод (94 -95% от общото поглъщане за сектора) са териториите, заети от гори. Тази им функция ги прави фактор в борбата с изменението на климата. От тук идват и нуждите от разширяване на горските територии, бързото възстановяване на горския потенциал и подобряване устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми.

Залесяването ще стимулира поглъщането и съхраняването на въглерода и опазване на почвите от

ерозия. Чрез увеличаването на лесистосттасе увеличават териториите, за които е доказано, че най-добре поглъщат и съхраняват въглерода - горите.

Промените на климата могат да предизвикат намаление на производството, ограничаване на водните ресурси, разпространение на болести по животните и растенията, които са нетипични за даден регион и др. Ето защо политиката за опазване на околната среда сама по себе си не е в състояние да даде отговор на адаптирането към промените на климата. Такива мерки могат да бъдат залесяване на земеделски земи и горски територии, които отговорят на определението за неземеделски земи. Залесяването също допринася за защита на териториите от природни бедствия и пожари, както и допринася за адаптирането към промените в климата.

Изменението на климата и горското стопанство са неразривно свързани. От една страна, промените в глобалния климат вече стресират горите чрез по-високи средни годишни температури, променена структурата на валежите, и по-честите и екстремни метеорологични явления. В същото време, горите имат множество защитни функции. Те осигуряват защита срещу ерозията на почвата и опустиняването, помагат за регулиране на хидроложкия цикъл и техните екосистеми са важен източник на биологично разнообразие.

В условията на климатичните характеристики в страната създаването и възстановяването на гори е невъзможно без дейности по поддръжка. Интервенцията предвижда подпомагане на поддръжката до пет години след залесяването/възстановяването. Поддръжката ще включва отглеждане до петата година след създаването и попълване през първата година след залесяването/възстановяването.

Изпълнението на интервенцията ще допринесе за изпълнението на целите на Европейската зелена сделка, включително Стратегията за биологичната разнообразие до 2030г.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими бенефициенти:

1. Физически лица, еднолични търговци, юридически лица собственици на земеделски земи, неземеделски земи и горски територии и горски сдружения по чл. 183, ал. 1 от ЗГ;

2. Местни поделения на вероизповеданията собственици на земеделски земи, неземеделски земи и горски територии;

3. Общини собственици на земеделски земи, неземеделски земи и горски територии;

4. Държавни предприятия по чл. 163 от Закона за горите (ЗГ) управляващи неземеделски земи и горски територии;

Условия за допустимост за бенефициентите:

•Всички кандидати трябва да докажат, че имат изпълнен и платен проект по интервенция II.Г.10 - Залесяване и възстановяване.

Условия за допустимост за площта:

•Подпомагат се залесени площи с установено при есенната инвентаризация прихващане между 25 и 80 %;

• При залесени площи с прихващане над 80 %, в които са загинали на петна не по-малко от 5 % от броя на първоначално засадените фиданки или засети гнезда (копки и др.) на дка;

•Подпомагането при защитните горски пояси се извършва според процента на възстановената площ за съответната площ.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

ИСАК базирана интервенция

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Неприложимо. Горските дейности са включени в GAEC, но за тях не са определени изисквания.

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Неприложимо. Горските дейности са включени в GAEC, но за тях не са определени изисквания

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

☑ В обхвата на ИСАК

☐ Извън обхвата на ИСАК

Раздел в обхвата на ИСАК

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на площ за поддръжка на създадени или възстановени гори по интервенция II.Г.10 - Залесяване и възстановяване от СПРЗСР.

Метод на изчисляване

Методиката за определяне нивата на компенсаторните плащания е част от **„Опростени разходи и методика за залесяване, презалесяване и поддръжка за целите на подготовката на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г., в съответствие с Европейското и националното законодателство„** публикувана в част Additional explanation на интервенцията II.Г.10 - Залесяване и възстановяване от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г., както следва:

IV. Поддържащи дейности

Горските култури се отглеждат с цел създаване на оптимални условия за растеж и развитие на засадените дървесни и храстови видове в най-млада възраст, поддържането им в добро здравословно състояние, регулиране на състава на културата и за създаване условия за производство на висококачествена дървесина. Отглеждането се осъществява чрез: изораване, култивиране, брануване, фрезоване и мулчиране; окосяване или отесване на плевелна, тревна, храстова и издънкова растителност; изсичане или изрязване на издънки, нежелан подраст, конкурентна и увредена от болести и вредители растителност, включително и тяхното изнасяне от площта или изгаряне при необходимост; селскостопанско ползване с окопни култури; пръскане със селективни хербициди и арборициди, растителнозащитни препарати, репеленти и варосване на стъблата; торене - основно и като подхранване; поливане; кастрене и филизене на фиданките за формиране на короната.

С цел осигуряване на по-голяма сигурност на инвестицията се предвижда новосъздадените култури да се отглеждат до петгодишна възраст.

Броят на отглежданията се определя от възрастта на културата и необходимостта от отглеждане. Според възрастта и вида на културата се предвиждат следния брой отглеждания:

·3 броя за първата и втората година след създаването;

·2 броя за третата година след създаването;

·1 брой за четвъртата и петата година след създаването.

4.1. Отглеждане на новосъздадените иглолистни и широколистни горски култури до 5 години след залесяването – 2352 евро/ха.

Стойността е определена въз основа на отчетената средна цена на 1 ха през 2020 г. в базата данни

на ИАГ (1 ГФ) от Държавните предприятия, която е в размер на **235,20 евро** за 1 отглеждане.

Възприема се отглежданията в интервенцията да се извършват при схема 3x3x2x1x1=10 пъти.

Забележка: За земеделски земи, цените се коригират с корекционен коефициент 0,90 поради по равните терени и улеснен достъп до тях и възможността част от операциите да се извършват механизирано.

4.2. Попълване на културите

Попълване на горските култури се извършва за възстановяване на загиналите през вегетационния период засадени фиданки, установено при есенната инвентаризация с прихващане между 25 и 80 %. Предвидено е попълването да се извърши само през първата година след залесяването върху 20 на сто от площта. То се извършва през есенно-зимния сезон след приключване на вегетацията на фиданките и при наличие на благоприятни условия за засаждане или през пролетта на следващата година преди започване на вегетацията.

Процентът на попълване е определен въз основа на статистическите данни от провежданата есенна инвентаризация на 1-годишни горски култури, създадени в страната през последните 5 год. Достигнатият среден процент на прихващане на създадените иглолистни и широколистни 1-год. култури е 64,69%.

а) Попълване на иглолистни културите

·Попълване на културите с фиданки с открита коренова система – **355,80 евро/ха;**

·Попълване на културите с фиданки със закрита коренова система – **517,80 евро/ха.**

Стойността е определена, както следва:

- предвидено е попълването да се извършва при необходимост през първата година след засаждането върху 20 % от площта. Процентът на попълване е определен въз основа на статистическите данни от провежданата есенна инвентаризация на иглолистни култури, създадени в страната през последните 5 год. Достигнатият среден процент на прихващане на създадените иглолистни 1-год. култури е 61,60%.

- стойност на фиданките с открита коренова система- 600 бр./ха умножена по цената на 1 бр. фиданка 0,23 евро/бр. е **138 евро/ха**

- стойност на фиданките с закрита коренова система - 600 бр./ха умножена по цената на 1 бр. фиданка 0,50 евро/бр. е **300 евро/ха**

- разходи (труд и материали) – **217,80 евро/ха.** Определени са въз основа на отчетената през 2020 г. средна стойност от Държавните предприятия в базата данни на ИАГ (1 ГС) от 1089 евро/ха.

Забележка: За земеделски земи, цените се коригират с корекционен коефициент 0,90 поради по равните терени и улеснен достъп до тях и възможността част от операциите да се извършват механизирано.

б) Попълване на широколистни културите

·Попълване на културите с фиданки с открита коренова система – **507,80 евро/ха;**

·Попълване на културите с фиданки със закрита коренова система – **777, 80 евро/ха.**

Стойността е определена, както следва:

- предвидено е попълването да се извърши при необходимост през първата година след засаждането върху 20 % от площта. Процентът на попълване е определен въз основа на статистическите данни от провежданата есенна инвентаризация на широколистни култури, създадени в страната през последните 5 год. Достигнатият среден процент на прихващане на създадените широколистни 1-год. култури е 66,59%.

- стойност на фиданките с открита коренова система - 1000 бр./ха умножена по цената на 1 бр. фиданка 0,29 евро/бр. е **290 евро/ха;**

- стойност на фиданките с закрита коренова система - 1000 бр./ха умножена по цената на 1 бр. фиданка 0,56 евро/бр. е **560 евро/ха;**

- разходи (труд и материали) – **217,8 евро/ха.** Определени са въз основа на отчетената през 2020 г. средна стойност от Държавните предприятия в базата данни на ИАГ (1 ГС) от **1089 евро/ха.**

Забележка: За земеделски земи, цените се коригират с корекционен коефициент 0,90 поради по равните терени и улеснен достъп до тях и възможността част от операциите да се

извършват механизирано.

3.	Поддържащи дейности евро/ха			
	а) отглеждане на културите - общо разходи	иглолистни	2 116,80	2 352,00
		широколистни	2 116,80	2 352,00
	Първа година – 3 пъти	иглолистни	635,04	705,60
		широколистни	635,04	705,60
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
	Втора година – 3 пъти	иглолистни	635,04	705,60
		широколистни	635,04	705,60
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
	Трета година – 2 пъти	иглолистни	423,36	470,40
		широколистни	423,36	470,40
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
	Четвърта година – 1 път	иглолистни	211,68	235,20
		широколистни	211,68	235,20
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
	Пета година – 1 път	иглолистни	211,68	235,20
		широколистни	211,68	235,20
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
	б) попълване на културите <u>Забележка:</u> Дейността е допустима за подпомагане само за първата година след създаването.	иглолистни		
		с открита коренова с-ма	320,22	355,80
		със закрита коренова с-ма	466,02	517,80
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
		широколистни		
		с открита коренова с-ма	457,02	507,80
		със закрита коренова с-ма	700,02	777,80
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие

Актуализация на опростените разходи за залесяване, отглеждане и попълване за целите на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027

г., в съответствие с Европейското и националното законодателство

Обосновка

През последните две години наблюдаваме ускорено нарастване на потребителските цени в глобален мащаб. Факторите, които обуславят високата инфлация са свързани с продължителния период на силно стимулираща парична политика, провеждана от страна на водещите централни банки, поредицата от парични и фискални мерки, предприети от редица държави за справяне с последиците от пандемията от COVID-19, нарушенията във веригите за доставки, както и с нарастването на цените на енергийните ресурси и храните в резултат от военния конфликт в Украйна. Вследствие на значителната степен на отвореност на българската икономика и съществуващия режим на паричен съвет в България инфлацията в страната до голяма степен се влияе от глобалните процеси и от международните цени на суровините и стоките, както и от паричната политика на Европейската централна банка. Основният проинфлационен фактор в България, произтичащ от външната среда, беше значителното поскъпване на основни енергоизточници и селскостопански стоки на международните пазари, което оказа натиск върху производствените разходи на фирмите поради високата енергоемкост на българската икономика и големия относителен дял на влаганите чуждестранни стоки в местното производство.

Същевременно съществуват и вътрешни фактори, които допълнително засилиха външния инфлационен натиск. Основните фактори по линия на вътрешната икономическа среда, които допринесоха за формирането на висока инфлация през последните две години са силното нарастване на разходите за труд на единица продукция и растежът на разходите за крайно потребление на домакинствата. Високият растеж на заплатите и на потребителските цени в съчетание с нецеленасочени фискални мерки за подпомагане на домакинствата в среда на политическа нестабилност и разхлабване на фискалната политика създадоха предпоставки за устойчиво нарастване на инфлацията и за засилване на връзката между инфлацията и растежа на заплатите в страната.

В предвид гореизложеното е необходимо да бъдат актуализирани опростените разходи за залесяване, попълване и отглеждане, които бяха изчислени на базата на официални данни за 2020 г., публикувани от Националния статистически институт, Изпълнителната агенция по горите и Държавните горски предприятия.

Опростени разходи за интервенция А.15 "Поддръжка на новосъздадени и възстановени гори“

I. Изготвяне на технологичен план за поддържащи дейности

Технологичният план се изготвя от слените лица: физически лица, вписани в публичния регистър на Изпълнителната агенция по горите (ИАГ) по чл. 235 от Закона за горите и притежаващи удостоверение за регистрация за извършване на дейността „планиране и организация на дейностите по залесяване"; търговци, вписани в публичния регистър на ИАГ по чл. 241 от Закона за горите и притежаващи удостоверение за регистрация за извършване на дейностите: *а)* „стопанисване на горски територии" и *б)* „инвентаризация на горски територии, изработване на планове и програми за управление и развитие на горски територии и издаването на съпровождащите ги документи".

Минималната стойност за изготвяне на технологичен план за поддържащи дейности на най-малката допустима площ (0,5 ха) (V) се включва:

- проучване на обекта за определяне на технологията за попълване и

отглеждане на културите – **69,28** евро/бр.

При изчисляването на стойността са взети под внимание: транспортни разходи до обекта (30км средно разстояние – отиване и връщане по 1,05 евро/км (цена за таксиметрова услуга) –31,50 евро; работна заплата (1 човеко ден при средна работна заплата за 2022 г. по данни на НСИ (сектор селско, горско и рибно стопанство и осигуровки) – 793,46 евро и 21 работни дни в месеца – 37,78 евро;

·техническо изготвяне на технологичния план за поддържащи дейности (0,5 човеко дни х 37,78 евро) - **18,89** евро/бр.;

·други разходи (офис консумативи)– **4,22** евро/бр.

Минималната стойност за изготвяне на технологичен план за поддържащи дейности на най-

малката допустима площ (0,5 ха) (V) = 92,39 евро/бр.

При площ по-голяма от 0,5 ха стойността на изготвянето на технологичния план се определя по следната формула:

V+ (S-0,5) x 2%AC,

където:

V – минималната стойност за изготвяне на технологичен план на най-малката допустима площ (0,5 ха), определена с интервенцията;

S (ха) – общата площ, предвидена за залесяване в технологичния план за залесяване, намалена с 0,5 ха (минимално допустимата площ за кандидатстване, за която е изчислена минималната стойност на технологичния план);

2% АС (евро) – 2 % допълнителни разходи за организация, изпълнение и контрол от изчислените средни разходи (АС) за поддържане за съответния вид култура (иглолистна, широколистна или смесена), предвидени за изпълнение в технологичен план.

** Пояснения за прилагане на формулата за определяне на стойността на технологичния план за поддържащи дейности:*

Технологичният план се изготвя за всеки залесителен обект (подотдел или имот). За изчисляване на стойността му на изготвяне са необходими площта на обекта, предвидена за поддържащи дейности в хектари (S от формулата) и средните разходи за труд при попълване и отглеждане на съответния вид култура (иглолистна, широколистна или смесена), предвидени за изпълнение в технологичния план (АС от формулата) – изчислява се като средноаритметична стойност от сбора на действително определените в количествено-стойностната сметка на обекта разходи за труд при попълване и разходи за отглеждане на горската култура. Минималната стойност за изготвяне на плана (V) е постоянна величина – 92,39 евро, независимо от площта на залесителният обект.

Пример: за залесителен обект от 1 ха широколистна култура, с фиданки с открита коренова система, като са използвани максималните стойности на дейностите - попълване и отглеждане от таблицата.

Стойност на технологичния план = 92,39 + (1,0-0,5) x 2% x (300,56 + 2352) =

92,39+(0,5 x 53,05)= 92,39 + 26,52= 118,91 евро.

Горските култури се отглеждат с цел създаване на оптимални условия за растеж и развитие на засадените дървесни и храстови видове в най-млада възраст, поддържането им в добро здравословно състояние, регулиране на състава на културата и за създаване условия за производство на висококачествена дървесина. Отглеждането се осъществява чрез: изораване, култивиране, брануване, фрезоване и мулчиране; окосяване или отесване на плевелна, тревна, храстова и издънкова растителност; изсичане или изрязване на издънки, нежелан подраст, конкурентна и увредена от болести и вредители растителност, включително и тяхното изнасяне от площта или изгаряне при необходимост; селскостопанско ползване с окопни култури; пръскане със селективни хербициди и арборициди, растителнозащитни препарати, репеленти и варосване на стъблата; торене - основно и като подхранване; поливане; кастрене и филизене на фиданките за формиране на короната.

С цел осигуряване на по-голяма сигурност на инвестицията се предвижда новосъздадените култури да се отглеждат до петгодишна възраст.

Броят на отглежданията се определя от възрастта на културата и необходимостта от отглеждане. Според възрастта и вида на културата се предвиждат следния брой отглеждания:

·3 броя за първата и втората година след създаването;

·2 броя за третата година след създаването;

·1 брой за четвъртата и петата година след създаването.

I. Отглеждане на новосъздадените иглолистни и широколистнигорски култури до 5 години след залесяването – 3 245,80 евро/ха.

Стойността на отглеждане е определена след анализ и оценка на достигнатите цени на възложените от държавните горски предприятия ЛКМ през 2023 г. Средната стойност за 1 отглеждане е в размер на **324,58евро/ха.**

Възприема се отглежданията в интервенцията да се извършват при схема 3x3x2x1x1=10 пъти.

Забележка: За земеделски земи, цените се коригират с корекционен коефициент 0,90 поради по равните терени и улеснен достъп до тях и възможността част от операциите да се извършват механизирано.

II. Попълване на културите

Попълване на горските култури се извършва за възстановяване на загиналите през вегетационния период засадени фиданки, установено при есенната инвентаризация с прихващане между 25 и 80 %. Предвидено е попълването да се извърши само през първата година след залесяването върху 20 на сто от площта. То се извършва през есенно-зимния сезон след приключване на вегетацията на фиданките и при наличие на благоприятни условия за засаждане или през пролетта на следващата година преди започване на вегетацията.

Процентът на попълване е определен въз основа на статистическите данни от провежданата есенна инвентаризация на 1-годишни горски култури, създадени в страната през последните 5 год. Достигнатият среден процент на прихващане на създадените иглолистни и широколистни 1-год. култури е 64,69%.

1. Попълване на иглолистни културите

·Попълване на културите с фиданки с открита коренова система – **492, 56 евро/ха;**

·Попълване на културите с фиданки със закрита коренова система – **714,56 евро/ха.**

Стойността е определена, както следва:

- предвидено е попълването да се извършва при необходимост през първата година след засаждането върху 20 % от площта. Процентът на попълване е определен въз основа на статистическите данни от провежданата есенна инвентаризация на иглолистни култури, създадени в страната през последните 5 год. Достигнатият среден процент на прихващане на създадените иглолистни 1-год. култури е 61,60%.

- стойност на фиданките с открита коренова система- 600 бр./ха умножена по цената на 1 бр. фиданка 0,32 евро/бр. е **192 евро/ха**

- стойност на фиданките с закрита коренова система - 600 бр./хаумножена по цената на 1 бр. фиданка0,69 евро/бр. е **414 евро/ха**

- разходи (труд и материали) – **300,56 евро/ха.**

Забележка: За земеделски земи, цените се коригират с корекционен коефициент 0,90 поради по равните терени и улеснен достъп до тях и възможността част от операциите да се извършват механизирано.

2. Попълване на широколистни културите

·Попълване на културите с фиданки с открита коренова система – **700,56 евро/ха;**

·Попълване на културите с фиданки със закрита коренова система – **1070,56 евро/ха.**

Стойността е определена, както следва:

- предвидено е попълването да се извърши при необходимост през първата година след засаждането върху 20 % от площта. Процентът на попълване е определен въз основа на статистическите данни от провежданата есенна инвентаризация на широколистни култури, създадени в страната през последните 5 год. Достигнатият среден процент на прихващане на създадените широколистни 1-год. култури е 66,59%.

- стойност на фиданките с открита коренова система - 1000 бр./хаумножена по цената на 1 бр. фиданка0,40 евро/бр. е **400 евро/ха;**

- стойност на фиданките с закрита коренова система - 1000 бр./хаумножена по цената на 1 бр. фиданка0,77 евро/бр. е **770 евро/ха;**

- разходи (труд и материали) – **300,56 евро/ха.**

Забележка: За земеделски земи, цените се коригират с корекционен коефициент 0,90 поради по равните терени и улеснен достъп до тях и възможността част от операциите да се извършват механизирано.

III. Превантивни действия срещу вредители и болести – 260,65 евро /ха

Стойността е определена като са взети под внимание:

-разходите за труд – **28,95 евро/ха**

Разценката е определена като нормата на време за пръскане на фиданки с ръчни инструменти от ведомствените трудови норми за 100 бр. – 0,30 се умножава по часовата ставка от 3,27евро (изчислена е въз основа на колективния трудов договор за начална заплата от 550 евро на работници, извършващи производствена дейност). Определената разценка от 0,98 евро/100 бр. е умножена по броя на фиданките 5000 бр./ха, като изчислената стойност е **49,05 евро/ха;**

- разход за препарат - **211,60** евро/ха, като средна цена за 1 л. препарат – 10,58 евро/л. е умножена по средна разходна норма 20 л/ха.

IV.Транспортни разходи

5.1. транспортни разходи за работници – 1,05 **евро/км.**

Цената е определена по средни цени за таксиметрови услуги.

5.2. транспортни разходи за превоз на товари – **2,80 евро за тон/км.**

Цената е определена по средни цени за таксиметрови услуги отиване и връщане при разстояние от 50 км

Таблица за опростени разходи по разработената методика за интервенция А.15 "Поддръжка на новосъздадени и възстановени гори“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027

№ по ред	**Вид дейност**	**Вид на културата**	**Земеделски земи** **Euro/ha**	**Неземеделски земи** **Euro/ha**
1	2	3	4	5
1.	Изготвяне на технологичен план		Според формулата*	Според формулата*
2.	Отглеждане на културите - общо разходи	иглолистни	2 921,22	3 245,80
		широколистни	2 921,22	3 245,80
	Първа година – 3 пъти	иглолистни	876,36	973,74
		широколистни	876,36	973,74
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
	Втора година – 3 пъти	иглолистни	876,36	973,74
		широколистни	876,36	973,74
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
	Трета година – 2 пъти	иглолистни	584,24	649,16
		широколистни	584,24	649,16
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
	Четвърта година – 1 път	иглолистни	292,12	324,58
		широколистни	292,12	324,58
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
	Пета година – 1 път	иглолистни	292,12	324,58
		широколистни	292,12	324,58
		смесени	Пропорционално според % на	Пропорционално според % на

			участие	участие
3.	Попълване на културите Забележка: Дейността е допустима за подпомагане само за първата година след създаването.	иглолистни		
		с открита коренова с-ма	433,30	492,56
		със закрита коренова с-ма	643,10	714,56
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
		широколистни		
		с открита коренова с-ма	630,50	700,56
		със закрита коренова с-ма	963,50	1 070,56
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
4.	Превантивни действия срещу вредители и болести		260,65 евро /ха	260,65 евро /ха
5.	Транспортни разходи	за хора	1,05 евро/км	1,05 евро/км
		за товари	2,80 евро за тон/км	2,80 евро за тон/км

Допълнително обяснение

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☑ Да ☐ Не ☐ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Ще се подпомага поддръжка до пет години на новосъздадените и възстановени по интервенция II.Г.10 - "Залесяване и възстановяване" гори. Поддръжката ще включва отглеждане до петата година след създаването и попълване през първата година след залесяването върху до 20% от площта. Посочените дейности попадат извън обхвата на приложното поле на член 42 от ДФЕС и в тези случаи помощта ще се предоставя съгласно правилата на Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какви са моделите на ангажимента(ите) в интервенцията?

☐ на база резултати (с възможност за избор)

☑ на база управление (с възможност за избор)

☐ хибридни (основани на управление и резултати)

Моля, обяснете задълженията/възможностите за бенефициерите във връзка с ангажиментите, залегнали в интервенцията

Неприложимо

Каква е продължителността на договорите?

5 години

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията не попада в обхвата на споразумението относно селското стопанство на СТО

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
SO6N9I15 - Плащания за поддръжка на новосъздадени и възстановени гори	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.30	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

SO6N9I15 - Плащания за поддръжка на новосъздадени и възстановени гори

Планираният Output Indicator ще се отчита в ха. Разпределението по финансови години е на база еднократно отваряне на прием на проектни предложения през 2026 г.

Изчисляването на компенсаторните плащания е направено според приложените опростени разходи за поддръжка и спецификата на дейностите, които ще се изпълняват. В този смисъл за първата година след залесяването се предвиждат дейности по отглеждане, попълване и транспорт на хора и товари. За втората – отглеждане, превантивни дейности и транспорт. За третата и четвъртата– отглеждане и транспорт. Всяка година се покриват всички залесени по интервенция II.Г.10 - Залесяване и възстановяване площи, които се предвижда да са в размер на 1 701 ха.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
SO6N9I15 - Плащания за поддръжка на новосъздадени и възстановени гори (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				2 050,00	1 480,00	770,00	416,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.16 (единица: Хектари)				1 760,00	1 760,00	1 760,00	1 760,00	**Сума:** 7 040,00 **Макс.:** 1 760,00
ОБЩО	O.16 (единица: Хектари)				1 760,00	1 760,00	1 760,00	1 760,00	**Сума:** 7 040,00 **Макс.:** 1 760,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				3 608 000,00	2 604 800,00	1 355 200,00	452 788,00	8 020 788,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				1 443 200,00	1 041 920,00	542 080,00	181 115,00	3 208 315,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

ANC(71) - Природни или други специфични за района ограничения

II.Б.1. - Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения

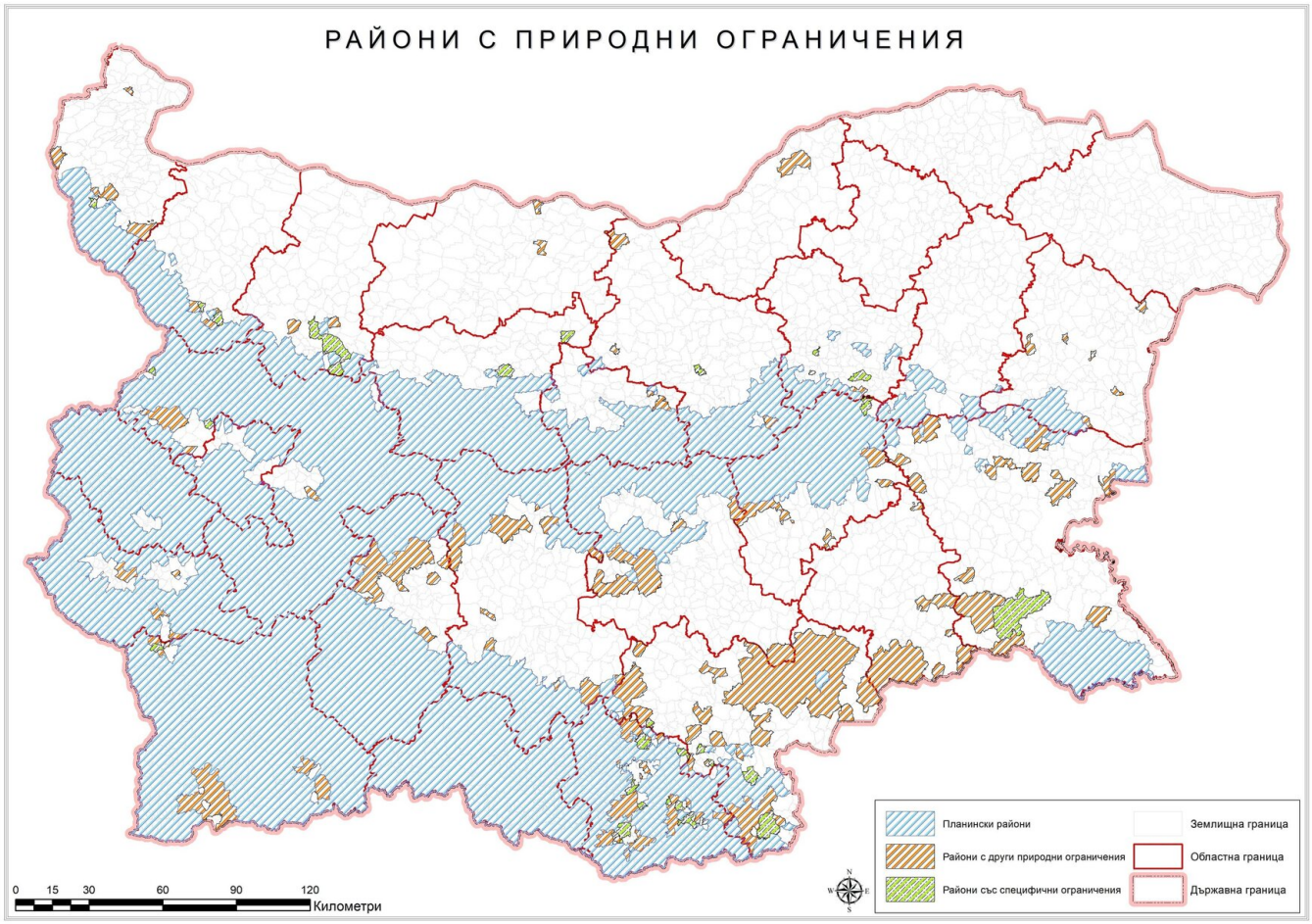
Код на интервенцията (държава членка)	II.Б.1.
Име на интервенцията	Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения
Вид интервенция	ANC(71) - Природни или други специфични за района ограничения
Общ показател за крайния продукт	O.12. Брой на хектарите, ползващи се от подпомагане за райони с природни или други специфични ограничения, включително разбивка по видове райони
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Цялата територия на страната, която е определена като район с природни или други специфични ограничения (Планински райони, Райони, различни от планинските райони, със съществени природни ограничения, Райони, засегнати от специфични ограничения) съгласно член 32 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 (виж фигурата). По интервенция ще се подпомагат земеделски стопани, които извършват земеделска дейност на територията на район с природни или други

специфични ограничения, при условие че отговарят на условията за подпомагане.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.1.4.	Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничени	висок приоритет	Да
П.6.4.	Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и др. специфични ограничения	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатa от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Чрез прилагане на интервенцията се цели да се подпомогнат доходите на земеделските стопани, които извършват земеделска дейност в райони с природни и други специфични ограничения. Подпомагането е насочено към компенсиране на тези стопани за направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи, свързани с ограниченията в съответния район, в сравнение с районите, които нямат такива ограничения.

Очаква се интервенцията да доведе до положителен ефект и принос към насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения и към укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничения. Това от своя страна ще допринесе за изпълнение на специфичната цел за подпомагане за надеждни земеделски доходи и устойчивост на селскостопанския сектор, с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в страната.

Плащането се предоставя под формата на годишно плащане на хектар земеделска площ, попадаща изцяло в райони с природни или други специфични ограничения, определени съгласно чл. 32 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

Интервенцията ще се прилага в 3 направления:

- Плащания за планински райони;

• Плащания за райони, различни от планинските райони, със съществени природни ограничения;

• Плащания за райони със специфични ограничения.

Стопанствата в районите с природни и други ограничения се характеризират със силно ограничение на възможностите за използване на земята и високи производствените разходи, което формира и значително по-ниски доходи от средните за страната. Изведените слаби страни от SWOT анализа са свързани с наличието на малък брой едри и средни стопанства и голям брой малки стопанства както и съществуването на по-малки размери и по-ниски доходи на земеделските стопанства в районите с ограничения. Увеличаването на потенциала и подобряване на икономическите показатели на малките и средни земеделски стопанства е отчетено като възможност с оглед допринасяне за постигане на достатъчно надеждни земеделски доходи и устойчивост в целия ЕС с цел подобряване на продоволствената сигурност.

С оглед на това по интервенцията се предвижда прилагане на диференцирани нива на плащания в зависимост от размера на стопанството в съответния район с ограничения.

Подпомагането по интервенцията е свързано с осъществяването на земеделска дейност върху земеделски площи, попадащи в район с ограничения, при спазване на Законоустановените изисквания за управление (ЗИУ), съгласно законодателството на Съюза и националните стандарти на ДЗЕС, неразделна част от система от предварителни условия, описана в националния Стратегически план.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделските стопани следва да отговарят на изискванията за „активни земеделски стопани “.

Земеделски стопани, които стопанисват земеделски площи над 0,5 ха, попадащи изцяло в райони, изправени пред природни или други специфични ограничения, за които имат регистрирано валидно правно основание.

Площите, включени в интервенцията следва да са регистрирани в ИСАК и да отговарят на определението за земеделска площ и допустим за подпомагане хектар.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

ИСАК базирана интервенция

О12 Каква площ отговаря на критериите?

☑Планински региони (съгласно член 32, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) 1305/2013)

Списък на землищата и карта планинските райони могат да бъдат намерени на електронната страница на Министерство на земеделието и храните: https://www.mzh.government.bg/.

☑Райони с природни ограничения, различни от планини (по смисъла на член 32, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1305/2013)

Списък на землищата и карта на районите, различни от планинските райони, със съществени природни ограничения могат да бъдат намерени на електронната страница на Министерство на земеделието и храните: https://www.mzh.government.bg/.

☑Райони, засегнати от други специфични за районите ограничения (по смисъла на член 32, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕС) № 1305/2013)

Списък на землищата и карта на районите със специфични ограничения могат да бъдат намерени на електронната страница на Министерство на земеделието и храните: https://www.mzh.government.bg/.

☐Всички райони с природни или други специфични ограничения

☐Други

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как

ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)
Неприложимо
7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване
Вид на плащането
☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи
☐ включени трансакционни разходи
☐ еднократно плащане
☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар допустима земеделска площ. Прилагат се диференцирани нива на плащания в зависимост от съответния район с ограничения и от размера на стопанството.

Метод на изчисляване

Методологията за определяне на компенсаторните плащания за земеделски стопани, осъществяващи дейност в райони с природни и други специфични ограничения се основава на определяне на пропуснати приходи и осъществени допълнителни разходи в сравнение с районите, които нямат такива ограничения, както и праговите нива съобразно структурата на стопанствата.

	Планински райони		Райони със съществени природни ограничения		Райони със специфични ограничения	
Прагови и компенсаторни нива на подпомагане	(евро/ха)		(евро/ха)		(евро/ха)	
	до 30 ха	152	до 30 ха	79	до 30 ха	74
	30-70 ха	91	30-70 ха	47	30-70 ха	44
	70-100 ха	53	70-100 ха	28	70-100 ха	26
	над 100 ха	38	над 100 ха	20	над 100 ха	19

Стойността на плащането в евро е изчислено с курс 1 евро =1,9558 лева

Годишният размер на подпомагане за дейността има компенсаторен характер за хектар съобразен с чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година. Методологията за определяне на компенсаторните плащания за земеделски стопани, осъществяващи дейност в райони с природни и други ограничения се основава на определяне на пропуснати доходи и осъществени допълнителни разходи в сравнение с районите, които нямат такива ограничения.

Размерът на компенсаторните плащания е представен в Приложение „Методология за определяне на подпомагането по интервенция „Райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“.

Допълнително обяснение

Основните принципи за извършените изчисления е базиран на методология за определяне на компенсаторните плащания за земеделски стопани, осъществяващи дейност в райони с природни и други ограничения, която се основава на определяне на пропуснати доходи и осъществени допълнителни разходи в сравнение с районите, които нямат такива ограничения. Основните производствени и икономически показатели, които участват в определянето на брутните маржини (нетния доход) при отделните култури в отделните райони са: добив, цени, брутна продукция (общи приходи), разходи – общите разходи за отглеждането на анализираните култури в отделните райони, брутен марж (нетен доход)- разликата между общите приходи и направените разходи. Изчислява се и претеглен брутен марж, който е обобщаващ показател и се изчислява с помощта на

тегловите коефициенти (дяловете) на всяка култура в разглеждания район. Това е основният показател, на чиято база се изчислява компенсаторното плащане. На база на разликите между изчислените претеглени брутни маржове при отделните култури се определя размера на компенсаторните плащания в отделните райони.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 13 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Плащанията по интервенцията „Райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“ се предоставя под формата на годишно плащане на хектар допустима земеделска площ, попадаща изцяло в райони с природни или други специфични ограничения, определени съгласно чл. 32 от Регламент (ЕС) № 1305/2013. Подпомагането е насочено към компенсиране на стопани от тези райони за направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи, свързани с ограниченията в съответния район, в сравнение с районите, които нямат такива ограничения. Прилагат се диференцирани нива на плащания в зависимост от съответния район с ограничения и от размера на стопанството. Плащанията се ограничават до направените допълнителни разходи или пропуснати приходи, свързани с извършването на селскостопанска дейност в определения район, като не са свързани или се основават на вида и обема производство.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
HP1 - Плащания за планински райони	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.4; R.7	Не
HP2 - Райони, различни от планинските, засегнати от съществени природни ограничения	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.4; R.7	Не
HP3 - Плащания за райони със специфични ограничения	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.4; R.7	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

HP1 - Плащания за планински райони

По интервенцията се прилагат диференцирани нива на плащания в зависимост от размера на стопанството в съответния район с ограничения. Предвид това, няма как да бъде приложена единна форма на плащане. Единичната сума за всеки бенефициент се определя според размера на стопанството и на база допустимите хектари, различни за всеки бенефициер. Стойността на планираната средна единична сума е определена въз основа на заявяваните площи в планинските райони и формираната на тази база обща сума на плащанията.

Въпреки това, развитието през предходния период не представлява гаранция за бъдещо развитие, поради което е посочена средна единична сума от 112 € / ха.

HP2 - Райони, различни от планинските, засегнати от съществени природни ограничения

По интервенцията се прилагат диференцирани нива на плащания в зависимост от размера на стопанството в съответния район с ограничения. Предвид това, няма как да бъде приложена единна форма на плащане. Единичната сума за всеки бенефициент се определя според размера на стопанството и на база допустимите хектари, различни за всеки бенефициер. Стойността на планираната средна единична сума е определена въз основа на заявяваните от бенефициентите площи в районите, различни от планинските райони, със съществени природни ограничения и формираната на тази база обща сума на плащанията. Отделно от това, сравнително скорошното прилагане на новия обхват на районите, засегнати от значителни природни ограничения, различни от планинските, допълнително затруднява прогнозирането в годините напред.

С оглед на това, че развитието през предходния период не представлява гаранция за бъдещо развитие, е посочена средна единична сума от 50 € / ха.

HP3 - Плащания за райони със специфични ограничения

По интервенцията се прилагат диференцирани нива на плащания в зависимост от размера на стопанството в съответния район с ограничения. Предвид това, няма как да бъде приложена единна форма на плащане. Единичната сума за всеки бенефициент се определя според размера на стопанството и на база допустимите хектари, различни за всеки бенефициер. Стойността на планираната средна единична сума е определена въз основа на заявяваните от бенефициентите площи в районите със специфични ограничения и формираната на тази база обща сума на плащанията. Отделно от това, сравнително скорошното прилагане на обхвата на районите със специфични ограничения допълнително затруднява прогнозирането в годините напред.

С оглед на това, че развитието през предходния период не представлява гаранция за бъдещо развитие, е посочена средна единична сума от 49 € /

ха.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	**Финансова година**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Общо за периода 2023—2029 г.**
HP1 - Плащания за планински райони (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		112,00	112,00	112,00	112,00	112,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.12 (единица: Хектари)		403 000,00	395 000,00	395 000,00	395 000,00	395 000,00		**Сума:** 1 983 000,00 **Макс.:** 403 000,00
HP2 - Райони, различни от планинските, засегнати от съществени природни ограничения (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.12 (единица: Хектари)		172 500,00	170 000,00	170 000,00	170 000,00	170 000,00		**Сума:** 852 500,00 **Макс.:** 172 500,00
HP3 - Плащания за райони със специфични ограничения (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		49,00	49,00	49,00	49,00	49,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.12 (единица: Хектари)		14 500,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00		**Сума:** 74 500,00 **Макс.:** 15 000,00
ОБЩО	O.12 (единица: Хектари)		590 000,00	580 000,00	580 000,00	580 000,00	580 000,00		**Сума:** 2 910 000,00 **Макс.:** 590 000,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		54 484 579,82	54 484 579,82	54 484 579,82	54 484 579,82	45 320 273,72		263 258 593,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		21 793 832,00	21 793 832,00	21 793 832,00	21 793 832,00	18 128 109,00		105 303 437,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

ASD(72) - Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания

II.B.1. - Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000

Код на интервенцията (държава членка)	II.B.1.
Име на интервенцията	Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000
Вид интервенция	ASD(72) - Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания
Общ показател за крайния продукт	O.13. Брой хектари, за които се ползва подпомагане по Натура 2000 или Директива 2000/60/ЕО
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Земеделски земи, попадащи в обхвата на защитените зони по Натура 2000, за които са издадени заповеди за обявяването им, с разписани конкретни режими/ограничения/забрани за земеделски дейности

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.4.	Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничени	висок приоритет	Да
П.6.1.	Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора	Среден	Да
П.6.2.	Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи	Среден	Да
П.6.3.	Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.4 Дял на използваната земеделска площ (ИЗП), обхванатата от схеми за подпомагане на доходите при обвързаност с предварителни условия
R.7 Процент на допълнителното подпомагане на хектар в районите с по-големи потребности (в сравнение със средната стойност)

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

България е една от най-богатите на биологично разнообразие в Европа държави. Като принос за Европейската екологична мрежа Натура 2000, страната ни трябва да защити над 90 типа хабитати, както и най-важните местообитания на 100 вида растения и 226 вида животни, определени от европейските директиви.

Понастоящем в България са определени 233 защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за местообитанията, наричани SCI (Sites of Community Importance) и 120 защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за птиците, наричани SPA (Special Protection Areas). 13 SCI защитени зони от НАТУРА 2000 изцяло се припокриват със зоните SPA.

Приносът на интервенцията за опазването на биологичното разнообразие в България, чрез опазването на видовете и местообитанията в естествената им среда, което е от съществено значение. Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничения. Допринася за спиране и възстановяване на загубата на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта. Действия за устойчива и намалена употреба на пестициди, особено на пестициди, които представляват риск за човешкото здраве или околната среда. Осигуряване на висок дял на земеделските площи в Натура 2000.

Обхватът на тази интервенция включва всички земеделски земи (обработваеми земи, трайни насаждения и постоянно затревени площи), попадащи в обхвата на защитените зони по Натура 2000, за които са издадени заповеди за обявяването им, с разписани конкретни забрани за земеделски дейности.

Подпомагането по интервенцията се предоставя под формата на годишни плащания на хектар земеделска площ за компенсиране на наложени забрани за извършване на конкретни земеделски дейности, включени в съответната заповед за обявяване за всяка зона от Натура 2000 или в утвърден план за управление на защитената зона от Натура 2000. Разходите за земеделски дейности се изчислят въз основа на пропуснати доходи и на допълнителни разходи, свързани със забраните за земеделски дейности, разписани в заповедите за обявяване/утвърдените планове за управление на защитените зони от Натура 2000. Детайлно описание на забраните за земеделска дейност, относими към отделните защитени зони от Натура 2000, транспонирани от Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици, е налично на общодостъпната електронна страница на информационната система за защитените зони от екологична мрежа Натура 2000 (https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App).

Условността се надгражда посредством спазването на забраните, разписани в заповедта за обявяване на защитените зони от Натура 2000, съгласно директиви SCI и SPA, транспонирани със Закона за биологичното разнообразие. Земеделските стопани поемат доброволно ангажименти по интервенцията, които надхвърлят, стандартите за добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС), неразделна част от система от предварителни условия, описана в националния Стратегически план.

Интервенцията също така реферира и към Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

Земеделските стопани поемат доброволно ангажименти по интервенцията, за дейности различни от тези, за които се отпускат плащания по чл. 31 от Регламент(ЕС) 2021/2115.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

• Бенефициенти могат да бъдат земеделски стопани (физически и юридически лица и еднолични търговци), които ползват земеделски земи, попадащи в обхвата на защитените зони от Натура 2000; • Кандидатите за подпомагане трябва да бъдат регистрирани в ИСАК. • Земеделските земи трябва да попадат в обхвата на Натура 2000, за които има одобрена заповед за обявяване и/или утвърден план за управление на защитена зона от Натура 2000; • Минимална площ за участие в мярката – 0,5 ха • Земеделските стопани спазват всички въведени забрани със заповедта/утвърден план за управление на съответната зона от Натура 2000, като подпомагането е базирано на хектар земеделска земя за спазване на забраните, свързани с извършваната земеделска дейност.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

ИСАК базирана интервенция

O13 Каква площ отговаря на критериите?

☑Земеделски площи в обхвата на „Натура 2000“

☐Горски площи в обхвата на „Натура 2000“

☐Други определени защитени природни зони с екологични ограничения по отношение на селското стопанство или горите, които допринасят за прилагането на член 10 от Директива 92/43/ЕИО

☐Земеделски площи, включени в плановете за управление на речните басейни (Рамкова директива за водите)

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	Описание
GAEC01	Поддържане на постоянно затревени площи на основата на съотношението на постоянно затревените площи спрямо земеделската площ на национално, регионално и подрегионално равнище и на равнище група от стопанства или стопанство в сравнение с референтната 2018 г. Максимално намаление от 5 % в сравнение с референтната година.
GAEC08	Запазване на особеностите на ландшафта. Забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците. Прилагане, по възможност, на мерки за недопускане на инвазивни растителни видове
GAEC09	Забрана за промяна на предназначението или разораване на постоянно затревени площи, обозначени като екологично чувствителни постоянно затревени площи в зони от обхвата на „Натура 2000“

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

ДЗЕС 1 Обща защита срещу преобразуване на ПЗП в други площи с цел запазване на запасите на въглерод ДЗЕС 8 Поддържане на не-производствените характеристики и площи за подобряване на биоразнообразието в стопанството ДЗЕС 9 Опазване на хабитатите и видовете

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Условността се надгражда посредством спазването на забраните, разписани в заповедта за обявяване на защитените зони от Натура 2000. Земеделските стопани поемат доброволно ангажименти по интервенцията, които надхвърлят стандартите за добро земеделско и екологично състояние – ДЗЕС 1, ДЗЕС 8 и ДЗЕС 9. Надгражда изискванията на ДЗЕС 8 по отношение на задължително запазване и поддържане съществуващите характеристики на ландшафта.

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането по интервенцията се предоставя под формата на годишни плащания на хектар земеделска площ за компенсиране на наложени забрани за земеделски дейности, включени в заповедта за обявяване на съответна зона от Натура 2000 или утвърден план за управление на защитената зона от Натура 2000, при възможност за частично компенсиране. Методологичният подход на изчисленията стъпва на идентифициране и остойностяване на направените допълнителни разходи и пропуснати ползи, произтичащи от забраните за земеделски дейности в отделните защитени зони от Натура 2000. Забраните използвани при приложеният метод за остойностяване на допълнителните разходи и пропуснати ползи са посочени в заповедите за обявяване на отделните защитени зони, налични на общодостъпната електронна страница на информационната система за защитените зони от екологична мрежа Натура 2000 (https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App).

Детайлно описание на отделните стойности за допълнителни разходи и пропуснати ползи при спазване на забраните, въведени чрез Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици и транспонирани в заповедите за обявяване или утвърдени планове за управление на защитените зони по Натура 2000, е представено в Приложение „Методология за определяне на подпомагането по Интервенция „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“ (*Информацията е достъпна в Раздел „Документи, приложени към тази версия на програмата: Приложения и методологии към агроекологичните интервенции/Methodology RDP_NATURA.docx*).

Метод на изчисляване

Изчисленията съгласно чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/2115 са направени от организация, която е функционално независима от органите, отговарящи за изпълнението на стратегическия план по ОСП, и която разполага с подходящите експертни знания.

Допълнителните разходи и пропуснатите приходи се изчисляват чрез разработена методология, която отчита нуждата от компенсиране във връзка със забраните, произтичащи от директиви 92/43/ЕИО и 2009/147/ЕО, по отношение на неблагоприятните аспекти, произтичащи от изискванията, които надхвърлят съответните стандарти за ДЗЕС, определени в глава I, раздел 2 от настоящия дял, както и условията, установени за поддържането на земеделските площи, в съответствие с член 4, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Надвишаване на базовите стандарти на ДЗЕС е постигнато по отношение на ДЗЕС 1, ДЗЕС 8 и ДЗЕС 9. Подпомагането следва да е обвързано със специални изисквания, които надхвърлят приложимите задължителни стандарти и изисквания. Като същевременно се гарантира, че плащанията за земеделските стопани не водят до двойно финансиране с екосхемите, като позволяват достатъчно гъвкавост в стратегическите планове по ОСП за улесняване на допълняемостта между различните интервенции.

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания за режимите и забраните за земеделски дейности разписани в одобрените заповеди за обявяване/утвърдените планове за управление на защитените зони, както и размерът на тези плащания, се изчисляват индивидуално за всяка зона. В методиката са разработени нива на компенсаторни плащания по всички забрани от заповедите за обявяване на защитените зони по Натура 2000 съгласно Директивата за птиците

2009/147/ЕО и за местообитанията 92/43/ЕИО. Методиката на изчисляване взема предвид районите в които попада съответната зона, като районирането е направено за 4 типа, като критерии за тяхното обособяване са природните и почвени ограничения, съответно на:

- планински райони;

- други райони засегнати от значителни природни ограничение, наричани други необлагодетелствани райони;

- райони със специфични, различни от планинските и други ограничения;

- райони незасегнати от природни и почвени ограничения, считани в методиката, като незасегнати от природни ограничения.

Плащането за всяка зона се определя, като средно плащане за всеки вид земеползване в зависимост от дела на всеки един от изброените 4 типа райони. Основният критерии при преизчисляване на компенсаторните плащания и на прилаганата методология са отчитане на пропуснатите ползи и допълнителните разходи за изпълнение на заложените дейности и изисквания. Размерът на компенсаторното плащане по Натура 2000 и Рамковата директива за водите се изчислява чрез алгоритъм, който се базира на определяне на пропуснатите ползи и допълнителните разходи за земеделските стопани, които водят до промени в основните критерии, съответно на:

А) Пропуснатите приходи дължащи се на по-ниските добиви на продукция от земеделските култури на хектар поради спазването на забраните (забрана за косене; за използването на неселективни средства за борба с вредителите по горите (в селското стопанство); за използването на пестициди и минерални торове в пасищата и ливадите, както и пропуснати приходи от използването на минерални торове и препарати за растителна защита при обработваеми земи и трайни насаждения.

Б) Допълните разходи, които се формират по няколко направления:

1. Увеличен разход на труд, поради завишения брой на операциите, в резултат на намаляване разходите за торене и растителнозащитни препарати и спазване на забраните.

2. По-големи разходи за труд при пасищата са свързани с изпълнението на наложените забрани – за използване на неселективни средства за борба с вредителите по горите (в селското стопанство); за техническа поддръжка на машините и др.

В) Спестените разходи са в резултат на отпадане разходите за торове и препарати за растителна защита и в резултат на непредприемане на някои земеделски дейности (прилагане на пестициди, торене с минерални торове и др.). Спестените разходи по същество водят до намаляване на пропуснатите ползи и оттам коригират към намаление компенсаторното плащане.

Компенсаторни плащания са предложени за трите основни вида земеползване:

- пасища, ливади и мери (постоянно затревени площи);

- обработваеми земи (орни земи);

- трайни насаждения (овощни градини).

Изчисляването на компенсациите в зоните по Натура 2000 е направено чрез осредняване при отчитането на пълния размер на пропуснатите ползи и повишени разходи, като в допълнение тези плащания и бюджети могат да бъдат съобразени с другите отговорните институции, като Министерство на околната среда и водите (МОСВ), включително с Националната рамка за приоритетни дейности (НРПД).

Съобразявайки се с предвидените мерки и заложените средни годишни разходи и общи стойности в НПРД, както и в съответствие с чл. 72, параграф 4 от Регламент(ЕС) 2021/2115, при възможност за частично компенсиране.

Допълнително обяснение

Основните принципи за извършените изчисления е на база допълнителните разходи и пропуснатите приходи , чрез разработена методология, която отчита нуждата от компенсиране във връзка със забраните, произтичащи от директиви 92/43/ЕИО и 2009/147/ЕО, по отношение на неблагоприятните аспекти, произтичащи от изискванията, които надхвърлят съответните стандарти за ДЗЕС, определени в глава I, раздел 2 от настоящия дял, както и условията, установени за поддържането на земеделските площи, в съответствие с член 4, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Изчисляване на компенсаторните плащания за забраните за земеделски дейности

разписани в одобрените заповеди за обявяване/утвърдените планове за управление на защитените зони, както и размерът на тези плащания е изчислено индивидуално за всяка зона, чрез алгоритъм, който се базира на определяне на пропуснатите ползи и допълнителните разходи за земеделските стопани, които водят до промени в основните критерии като пропуснатите приходи дължащи се на по-ниските добиви на продукция от земеделските култури на хектар поради спазването на забраните, допълнителните разходи за увеличен разход на труд, поради завишения брой на операциите, в резултат на намаляване разходите за торене и растителнозащитни препарати и спазване на забраните и по-големи разходи за труд при пасищата са свързани с изпълнението на наложените забрани, както и спестените разходи са в резултат на отпадане разходите за торове и препарати за растителна защита и в резултат на непредприемане на някои земеделски дейности.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията отговаря на критериите на параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (Зелена кутия), посочени в Приложение II към Регламент (ЕС)

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Обработваеми земи - Плащания за обработваеми земи	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.4; R.7	Не
ПЗП Натура 2000 - Плащания за постоянно затревени площи	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.4; R.7	Не
Трайни_насаждения - Плащания за трайни насаждения	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.4; R.7	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Обработваеми земи - Плащания за обработваеми земи

Поради факта, че тази интервенция се прилага за трите основни вида земеползване - пасища, ливади и мери, обработваеми земи и трайни насаждения, изчисляването на компенсациите в зоните по Натура 2000 е направено чрез осредняване при отчитането на размера на пропуснатите ползи и повишени разходи, при възможност за частично компенсиране. Предвид това, няма как да бъде приложена единна форма на плащане. Единичната сума за всеки бенефициент се определя според изчислението на компенсаторни плащания за обработваеми земи, като направените изчисления на компенсаторните плащания са осреднени и произтичат от забраните за земеделски дейности разписани в одобрените заповеди за обявяване/утвърдените планове за управление на защитените зони. Очакваните площи са определени както на базата на анализ на опита през програмния период 2014-2020 г., така и като се вземат предвид използваемите земеделски площи във всички зони от Натура 2000. Отделно от това, сравнително скорошното прилагане на зоните по директива 92/43/ЕИО, допълнително затруднява прогнозирането в годините напред.

Посочена средна единична сума от 67 € / ha

ПЗП Натура 2000 - Плащания за постоянно затревени площи

Поради факта, че тази интервенция се прилага за трите основни вида земеползване - пасища, ливади и мери, обработваеми земи и трайни насаждения, изчисляването на компенсациите в зоните по Натура 2000 е направено чрез осредняване при отчитането на размера на пропуснатите ползи и повишени разходи, при възможност за частично компенсиране. Предвид това, няма как да бъде приложена единна форма на плащане. Единичната сума за всеки бенефициент се определя според изчислението на компенсаторни плащания за пасища, ливади и мери, като направените изчисления на компенсаторните плащания са осреднени и произтичат от забраните за земеделски дейности разписани в одобрените заповеди за обявяване/утвърдените планове за управление на защитените зони. Очакваните площи са определени както на базата на анализ на опита през програмния период 2014-2020 г., така и като се вземат предвид използваемите земеделски площи във всички зони от Натура 2000. Отделно от това, сравнително скорошното прилагане на зоните по директива 92/43/ЕИО, допълнително затруднява прогнозирането в годините напред.

Посочена средна единична сума от 50 € / ha

Трайни_насаждения - Плащания за трайни насаждения

Поради факта, че тази интервенция се прилага за трите основни вида земеползване - пасища, ливади и мери, обработваеми земи и трайни насаждения, изчисляването на компенсациите в зоните по Натура 2000 е направено чрез осредняване при отчитането на размера на пропуснатите ползи и повишени разходи, при възможност за частично компенсиране. Предвид това, няма как да бъде приложена единна форма на плащане. Единичната сума за всеки бенефициент се определя според изчислението на компенсаторни плащания за трайни насаждения, като направените

изчисления на компенсаторните плащания са осреднени и произтичат от забраните за земеделски дейности разписани в одобрените заповеди за обявяване/ планове за управление на защитените зони. Очакваните площи са определени както на базата на анализ на опита през програмния период 2014-2020 г., така и като се вземат предвид използваемите земеделски площи във всички зони от Натура 2000. Отделно от това, сравнително скорошното прилагане на зоните по директива 92/43/ЕИО, допълнително затруднява прогнозирането в годините напред.

Посочена средна единична сума от 138 € / ha

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
Обработваеми земи - Плащания за обработваеми земи (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		46,00	46,00	46,00	67,00	67,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.13 (единица: Хектари)		290 000,00	314 000,00	315 000,00	315 000,00	315 000,00		**Сума:** 1 549 000,00 **Макс.:** 315 000,00
ПЗП Натура 2000 - Плащания за постоянно затревени площи (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		32,00	32,00	32,00	50,00	50,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.13 (единица: Хектари)		165 000,00	151 000,00	155 000,00	155 000,00	155 000,00		**Сума:** 781 000,00 **Макс.:** 165 000,00
Трайни_насаждения - Плащания за трайни насаждения (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		95,00	95,00	95,00	138,00	138,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								

	O.13 (единица: Хектари)		9 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00		**Сума:** 49 000,00 **Макс.:** 10 000,00
ОБЩО	O.13 (единица: Хектари)		464 000,00	475 000,00	480 000,00	480 000,00	480 000,00		**Сума:** 2 379 000,00 **Макс.:** 480 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		21 155 429,00	21 155 429,00	21 155 429,00	21 155 429,00	17 597 086,50		102 218 802,50
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		8 462 171,60	8 462 171,60	8 462 171,60	8 462 171,60	7 038 834,60		40 887 521,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.A.14 - Подпомагане по Натура 2000 за гори

Код на интервенцията (държава членка)	II.A.14
Име на интервенцията	Подпомагане по Натура 2000 за гори
Вид интервенция	ASD(72) - Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания
Общ показател за крайния продукт	O.13. Брой хектари, за които се ползва подпомагане по Натура 2000 или Директива 2000/60/ЕО
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище с регионални елементи**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Горските територии на РБ попадащи в обхвата на защитените зони по Натура 2000, за които са издадени заповеди за обявяването им, с разписани конкретни режими/ограничения/забрани за горскостопански дейности.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.6.9.	Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.33 Дял на общата защитена зона по „Натура 2000“ съгласно подпомогнатите ангажименти

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

В България 63 % от площите по Натура 2000 са в горски територии. Това означава, че 56,7 % от всички български гори са в обхвата на Натура 2000.

Разработено е Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по Натура 2000 в България (Зингстра и др. 2009) и се прилагат Режими за устойчиво управление на горите в Натура 2000.

Тази интервенция има за цел да се поддържа или възстанови благоприятното природозащитно състояние на видовете и природните местообитания, за които са обявени съответните зони. Това включва намаляване на традиционното горскостопанско въздействие върху горите, чрез промяна в традиционните дървопроизводствени, лесовъдски цели; да се стимулира опазването естествения им характер, чрез подпомагане на съхраняването на естествени, природосъобразни видов състав и

структура на насажденията и да се подобрят условията за поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие, чрез създаване на необходимите за това екологични условия. По нея ще се компенсират собствениците и стопани на горски територии в Натура 2000 за пропуснатите ползи, които произтичат от въведените следни ограничения:

- Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост;
- Опазване гнездовите местообитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел;
- Трайно маркиране и запазване на минимум 6 бр./ха живи биотопни дървета (приоритетно над 22 см, единично срещащи се и/или видове, които служат като хранителна база и/или убежище), както и площта в обсега на короните им;
- Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м., мерено от границите на насаждението с постоянни водни течения, влажни зони, естествени открити площи, инфраструктурни обекти, и селищни образования;
- Мъртвата дървесина да се поддържа в количество, съгласно утвърдени от ИАГ към МЗХ и приети на заседание на Националния съвет за биологично разноообразие, проведено на 08.06.2010 г. "Ръководство за устойчиво управление на горите в НАТУРА 2000" с разписани режими за устойчиво управление на горите в мрежата НАТУРА 2000.
- Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°;
- Оставяне без стопанско ползване на най-малко 10 % от площта на насаждението, с което се кандидатства.
- Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията в т.н. „постоянна гора“ по смисъла на чл. 35е от Наредба 8 за сечите в горите на Р. България.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими бенефициенти:

1. Физически лица, еднолични търговци, юридически лица собственици на горски територии и горски сдружения по чл. 183, ал. 1 от ЗГ, попадащи в обхвата на Натура 2000;

2. Общини и местни поделения на вероизповеданията собственици на горски територии, попадащи в обхвата на Натура 2000;

3. Държавни предприятия по чл. 163 от Закона за горите управляващи горски територии, попадащи в обхвата на Натура 2000;.

Условия за допустимост за бенефициентите:

• Всички кандидати трябва да докажат собственост на горската територия, с която кандидатстват за подпомагане;

• Държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите трябва да докажат правото си управляват съответната горска територия;

• Размерът на минималната горската територия трябва да бъде както следва:

- За физически лица и еднолични търговци – 1.0 ха;

- За юридически лица и местни поделения на вероизповеданията - 5.0 ха;

- За общини – 10 ха;

- За Държавни предприятия по чл. 163 от Закона за горите – 500 ха.

• Всички кандидати трябва да представят утвърден горскостопански план или програма;

• Компенсациите се изплащат въз основа на пропуснати ползи, въведени от ограниченията в следствие на приетите режими за стопанисване на горите в Натура 2000.

Условия за допустимост за площта:

• Подпомагат се само горски територии попадащи в обхвата на Натура 2000;

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

ИСАК базирана интервенция

Допустимост във връзка специално с регионите, за всеки обхванат регион, когато е приложимо

Неприложимо

О13 Каква площ отговаря на критериите?

☐Земеделски площи в обхвата на „Натура 2000“

☑Горски площи в обхвата на „Натура 2000“

☐Други определени защитени природни зони с екологични ограничения по отношение на селското стопанство или горите, които допринасят за прилагането на член 10 от Директива 92/43/ЕИО

☐Земеделски площи, включени в плановете за управление на речните басейни (Рамкова директива за водите)

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Списък на приложимите стандарти за ДЗЕС и ЗИУ

Код	**Описание**

Списък на приложимите задължителни национални стандарти

Неприложимо

Връзка на стандартите за ДЗЕС, ЗИУ и националните стандарти с интервенцията

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Вид на плащането

☑ производствени разходи въз основа на допълнителните разходи и пропуснатите приходи

☐ включени трансакционни разходи

☐ еднократно плащане

☐ еднократна сума

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането по интервенцията се предоставя под формата на годишни плащания на хектар гора за компенсиране на наложени режими/ограничения/ за згорскостопански дейности, включени в заповедта за обявяване на съответна зона от Натура 2000. Размерът на компенсаторното плащане е изчислен на база определяне на пропуснати приходи и на допълнителните разходи, свързани с режимите и забраните за горскостопански дейности, разписани в заповедите за обявяване/плановете за управление на защитените зони по Натура 2000, при възможност за частично компенсиране.

Метод на изчисляване

Методика за определяне нивата на компенсаторните плащания за гори при прилагане на интервенцията „Натура 2000 за гори“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г., в съответствие с Европейското и националното законодателство

Основна цел на тези интервенции е да се намали традиционното горскостопанско въздействие върху горите, чрез намаляване обема на традиционните сечи. Компенсирането на намалените приходи от това въздействие ще даде възможност пред собствениците на гори да се поставят други лесовъдски цели, като: да се стимулира опазването на естествения им характер, чрез подпомагане на съхраняването на естествени, природосъобразни видов състав и структура на насажденията и да се подобрят условията за поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие, чрез създаване на необходимите за това екологични условия.

Гореизброените ограничения водят до няколко общи типа компенсации, както следва:

1. **Забрана за сеч.**

Компенсирането на забраната за сеч се свързва със следните ограничения:

- Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост;
- Опазване гнездовите място¬обитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел;
- Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м;
- Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°;
- Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията, в т.н. „постоянна гора“ по смисъла на чл. 35е от Наредба 8 за сечите в горите на Р. България. При тази забрана компенсациите се изчислява на база вида на гората, средният запас на този вид гори и предвиденият процент на ползване за този вид гори.

В литературата са известни различни подходи за определяне на размера на компенсации, при налагане на забрани за стопанисване и ползване на даден имот, както и за получаване на доходи. Прилагането на методът за определяне на пропуснатите доходи като дял от стойността на имота предлага простота за използване, но тези методи са подходящи при развит пазар на имоти и лесно определяне на стойността на имотите към даден момент или време, за което се определя размер на пропуснатия доход като дял (най-често 4 или 6%) от стойността на имота.

По-точни са методите, в които се навлиза в повече лесовъдски детайли. Mantel, 1982, Kaufmann et al., 1993, Möhring et al., 2006, Георгиева, 2010, Йовков, Шулева-Алексова, 2011, Марков, 2021 и др.).

По-голямата прецизност определя използването на подходите и методите за доходна стойност. Те се делят на две големи групи. Може да се посочат подходи, базирани на теория на рентите (рентна теория), която позволява да се заложи доход от имота за определен период от време или за неограничен период. Тези подходи са подходящи за имоти, осигуряващи високи ежегодни доходи, което позволява да се определи рента от 4-6 % годишно, която може да се определи и в по-голям размер, най-вече на основата на постоянния годишен доход, получаван от земеделските имоти.

Втората група методи и подходи, която ще използваме и ние са базирани на размера на дохода, определен като възможно ползване на дървесина за периода в ГСП или програма на съответния имот и на тази база, размерът на компенсациите е на база пропуснатият доход от отлагане, доброволно ограничаване и/или забрана за ползването на дървесина.

Стойността на подпомагане се формира от базови показатели за насажденията и цените на дървесината. Базовите показатели са състав на насаждението и участието на водещия дървесен вид в съответния стопански клас, както и разположението му в ареала на разпространение. Определянето на запаса на насаждението е резултат от обработка на статистически данни за: участието на водещия дървесен вид в определените насаждения, разпределението на насажденията по бонитет, съответно по класове на възраст, определяне на запасите на насажденията от водещите по площ бонитети и получаване на средно претеглена стойност на запаса на представително насаждение от съответната група.

Поради голямото видово разнообразие и различни комбинации на състава от дървесни видове бе избран подход, който да отдели в групи различните видове гори. Резултатите позволиха с висока степен на сигурност да се отделят три групи:

- иглолистни гори;
- широколистни високостъблени гори;
- и издънкови и нискостъблени гори.

Изследвани и анализирани са статистически данни за повече от 2850 насаждения. Бе използван „метода за разпознаване на образи“, който има възможност за цифрово и графично изображение на резултатите и разпредели съвкупността от включените насаждения в посочените групи. Разликата между показателите на иглолистните и широколистните високостъблени гори не беше достатъчно достоверна и статистически доказана. За да се приемат тези наименования първо трябваше да се изключат смесените насаждения, независимо от комбинацията на смесване. Това наложи да се включат още чисти (абсолютно или смесени само от иглолистни или само от широколистни)

насаждения от тези групи, което позволи в рамките на предварително зададена грешка (+/-10%) да се отделят спокойно посочените групи. Трябва да се посочи, че използваният „метод на разпознаване на образи“ има един недостатък – разсейване на резултатите при голямото разнообразие от случаи, особено в граничните стойности. Това би могло да се избегне с резултати от действителни теренни измервания, които е възможно да се различават от показателите на определените групи. Това би било изключение от правилото, което го потвърждава, а и позволява определянето на размера на компенсаторните плащания при минимални разходи за измерване и доказване на терен.

За илюстрация може да се посочи един пример, запасът от 300 куб.м/ха за иглолистните е изчислен от разпределението на площта на чисти насаждения по бонитет. Изменението е от 200-280 куб.м/ха при бонитети VI, V и IV, а при I-ви достига до 480-550 куб.м/ха. Водещи по площ са насажденията от III-ти и II-ри бонитети, запасът на които е съответно между 290-320 куб.м/ха, което определи статистически среден запас от 300,345 куб.м/ха. Независимо от известни разминавания са използвани запасите от реални насаждения от представителните обекти и от Таблиците за растежа и производителността на насажденията за отделните дървесни видове. Бонитетът е синтетичен показател за продуктивността на насажденията, като се определя с помощта на средната височина, при определена средна (относителна или абсолютна) възраст, посочена в ГСП. По подобен начин са определени и средните запаси за широколистните високостъблени и за издънковите и нискостъблените гори.

Сумата на компенсациите е определена от сумата от загубените приходи от продажбата на прогнозни количества стояща дървесина, намалена с разходите за подготовка на документацията за продажба на насаждението. Използвани са реални данни от сключени сделки по различни процедури на 2850 насаждения, публикувани на страниците в интернет на ДГП, както и обобщената информация от страницата на ИАГ за количествата и цените на дървесината. За по-голяма прецизност за представителна извадка от насажденията бяха изискани допълнителни данни, което позволи насажденията да бъдат групирани по възраст до 40 г., от 41 до 80 г. и над 80 г.

За изчисление на стойността на подпомагане са използвани данни за постигнатите осреднени цени на продажба на обезличена дървесина на корен и на отсечена дървесина от склад (статистика от сайта ИАГ), данни от растежните таблици и модели за ползване на дървесина по Наредба № 8. Стойността на подпомагане е равна на стойността на пропуснатите приходи, които се изчисляват като произведение от обема на дървесината, която би могло да се добие и осреднените цени на дървесината по съответната процедура. Осреднените цени на дървесината отчитат покачването на цените в рамките на размера на отчетената инфлация. Например стойността на компенсацията за „Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост“ в иглолистните гори се определя от дела на максимално възможното ползване на дървесина (20% по Наредба №8 – p) от осреднения обем на запаса (Vav) на включеното насаждение в куб.м/ха, умножен по осреднената отчетна цена (Pav) на обезличената дървесина, разделено на периода от години (n) за извеждане на съответната сеч.

Comp.pay = (Vav*p*Pav)/n, BGN/ha/годишно

Таблица 1

за изчисление на компенсаторните плащания при отказ отпредвидените сечи

Вид на горите	Запас на насаждението $м^3$/ха	Предвидено ползване като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лева/$м^3$	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	60	73,35	4401	2250,196	225
Широколистни високостъблени	280	56	76,83	4302	2200,260	220

Издънкови и нискостъблени	125	25	39,24	981,67	501,920	50

2.Забрана за отсичане на определен брой дървета

Компенсирането на забраната за отсичане на определен брой дървета се свързва с ограничението „Трайно маркиране и запазване на минимум 10 бр./ха живи биотопни дървета“.

Това ограничение директно изключва тези дървета от предвиденото ползване. За определянето на показателите на единичните дървета са използвани Таблиците за растежа и производителността на единични дървета от съответните дървесни видове в насажденията, като се използва преобладаващият по площ бонитет и разпределението по възраст на дърветата в насаждението. При тази забрана компенсациите се изчисляват на база пропуснатите приходи от неусвояване на дървесината от определен брой на дървета. Обемът на дървесината от 1 бр. дърво се изчислява на база на Таблиците за растежа и производителността на единични дървета в насажденията от представителните обекти. Теоретично, за постигането на висока точност на обема на единичното дърво са необходими освен диаметърът и височината, и видовото число, което е показател за формата на стъблото при съответната средна възраст на насаждението. В практиката е възприето правилото на Вайзе, което гласи, че 40% от броя на дърветата в насаждението имат диаметър по-голям от средния диаметър на даденото насаждение.

Таблица 2

за изчисление на компенсаторните плащания при отказ от отсичане на 1 брой/ха живи биотопни дървета

Вид на горите	Запас $м^3$/1 дърво/ хектар	Обем на ограничено ползване $м^3$/1 дърво/ хектар	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лева/$м^3$	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП лева/за 1 дърво	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/хектар	Компенсаторно плащане за година евро/за 1 дърво годишно
Иглолистни	1,12	1,12	73,35	82,152	42,003	4,2
Широколистни високостъблени	1,05	1,05	76,83	80,67	41,25	4,1
Издънкови и нискостъблени	0,8	0,8	39,24	31,39	16,05	1,6

Поради изричното посочване, че компенсираната забрана трябва да надхвърля законовото изискване предлагаме примерно изчисление на общия размер на компенсаторните плащания за разликата от доброволно поетото задължение за оставяне на 5 броя биотопни дървета на хектар повече.

Таблица 3

за изчисление на компенсаторните плащания при забрана за отсичане на 5 броя/ха живи биотопни дървета

Вид на горите	Запас	Обем на ограничено	Цена на 1 $м^3$ обезличена	Компенсаторно плащане за	Компенсаторно плащане за	Компенсаторно плащане

	$м^3$/5 дървета/ хектар	ползване $м^3$/5 дървета/ хектар	дървесина лева/$м^3$	десетилетието на ГСП лева/5 дървета/ хектар	десетилетието на ГСП евро/хектар	за година евро/хектар/годишно
Иглолистни	5,6	5,6	73,35	410,76	210,02	21,0
Широколистни високостъблени	5,25	5,25	76,83	403,36	206,23	20,6
Издънкови и нискостъблени	4,0	4,0	39,24	156,96	80,25	8,0

Определянето на компенсаторното плащане за година от 1 хектар зависи от броя на биотопните дървета, които са изключени от ползването, предвидено в приетия ГСП или програма. Основният планов документ, в който се определят насоките за стопанисване и ползване в горското стопанство е Горскостопанският план или програма (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите), където се определя ползването в рамките на 10 годишен период.

Компенсират се следните забрани, определени в заповедите за обявяване на зоните по Натура 2000, които надхвърлят законовите задължения:

Ограничения/забрани	Законови изисквания	Приложени ограничения	Разлика
Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост	Не се допускат сечи в горите във фаза на старост (чл. 65, ал. 2, т. 7 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. Бр. 64/19.08.2011г.)	Не се допускат сечи в горите във фаза на старост	-
Опазване гнездовите местообитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел	-	Забрана за сеч в обхвата на гнездовите местообитания	
Трайно маркиране и запазване на минимум 10 бр./ха живи биотопни дървета	3-5 (чл. 65, ал. 3 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. Бр. 64/19.08.2011г.)	10	5-8
Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м	15 м. (чл. 72, т. 2 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ.	20 м.	5 м.

	Бр.64/19.08.2011г.)		
Поддържане на стояща и лежаща мъртва дървесина в обем минимум 15% от запаса на насаждението	8 – 10 % от запаса на насажденията (чл. 65, ал. 2, т. 7 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. Бр.64 /19.08.2011г.)	15% от запаса на насаждението	5 – 7 % от запаса на насаждението
Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°	В насаждения на стръмни терени със среден наклон над 25 се провеждат следните възобновителни сечи: групово-постепенна, неравномерно-постепенна, групово-изборна и изборна сеч (постепенно-котловинна с удължен възобновителен период), в зависимост от особеностите на дървесните видове и състоянието им. (чл.72,т.3 от Наредба №8 за сечите в горите, ДВ, бр.64/19.08.2011 г.)	Забрана за сеч	
Оставяне без стопанско ползване на най-малко 10 % от площта на насаждението, с което се кандидатства.	-	Забрана за сеч	
Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията, в т.н. „постоянна гора“ по смисъла на чл. 35е от Наредба 8 за сечите в горите на Р. България.	При достигане на възраст не по-малка от 80 години за семенни и 50 години за издъковите насаждения и започнал възобновителен процес се допускат възобновителни мероприятия, при които пълнотата не се намалява под 0,3 (чл. 35е, ал. 3 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. Бр.64/19.08.2011г.)	Възобновителни мероприятия се допускат при достигане на възраст не по-малка от 100 години за семенни и 60 години за издънковите насаждения и започнал възобновителен процес	Един клас на възраст

На база на демонстрираните по-горе начини за изчисление на основните компенсаторни плащания предлагаме изчисления за всяко от допустимите за подпомагане забрани по интервенцията, както следва:

1.Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост

Таблица 4

За изчисление на компенсаторните плащания за „Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост“

Вид на горите	Запас на насаждението $м^3$/ха	Предвидено ползване като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП или програма лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	60	73,35	4401	2250,196	225
Широколистни високостъблени	280	56	76,83	4302	2200,260	220
Издънкови и нискостъблени	125	25	39,24	981,67	501,920	50

Изчисленията на компенсаторните плащания по предвидената за подпомагане интервенция за увеличаване на площта на горите във фаза на старост се базират на забраната за сеч и ползване на дървесина в тези гори и се извършва на основание на пропуснатите приходи, в резултат на забрана на предвидените сечи в тези гори, включени в Зоните по Натура 2000. Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи гори, съответно с техните показатели за запас на стояща маса и размер на ползването. При теренни измервания може да се постигне по-висока точност, но това изисква много административни разходи за проверка и оценка на измерените показатели.

2.Опазване гнездовите местообитания на дневни инощни грабливи птици и черен щъркел

При определяне компенсацията за дейността се отчита площта на оставената без стопанско ползване горска територия, предвиденото според вида на горите компенсаторно плащане.

Таблица 5

За изчисление на компенсаторните плащания за „Опазване на гнездовите местообитания на грабливи птици и черен щъркел“

Вид на горите	Запас на насаждението $м^3$/ха	Предвидено ползване като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	60	73,35	4401	2250,196	225
Широколистни високостъблени	280	56	76,83	4302	2200,260	220
Издънкови и нискостъблен	125	25	39,24	981,67	501,920	50

и						

Пропуснатият приход е за срока на ГСП (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите), където се определя ползването в рамките на 10 годишен период. а това, че се поема доброволно ограничение за 5 години не означава да се увеличи размерът на пропуснатия годишен доход и съответно размерът на компенсаторното плащане.

3.Трайно маркиране и запазване на минимум 10 бр./ха живи биотопни дървета

Компенсирането на забраната за отсичане на определен брой дървета се свързва със забрана сеч, маркиране и запазване на минимум 10 бр./ха живи биотопни дървета, като съгласно изискванията на Закона са 3-5 (чл. 65, ал. 3 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. Бр.64/19.08.2011г.).

Това ограничение директно изключва тези дървета от предвиденото ползване. За определянето на показателите на единичните дървета са използвани Таблиците за растежа и производителността на единични дървета от съответните дървесни видове в насажденията, като се използва преобладаващият по площ бонитет и разпределението по възраст на дърветата в насаждението. При тази забрана компенсациите се изчислява на база пропуснатите приходи от забранената за сеч дървесина от определения брой на дървета. Теоретично постигането на висока точност на обема на единичното дърво, са необходими освен диаметърът и височината, и видовото число, което е показател за формата на стъблото при съответната средна възраст на насаждението. В практиката е възприето правилото на Вайзе, което гласи, че 40% от броя на дърветата в насаждението имат диаметър по-голям от средния диаметър на даденото насаждение. Възможно е и е допустимо без да се допуска грешка да се измери височината на дърветата от централните степени на дебелина за съответния бонитет.

Таблица 6

за изчисление на компенсаторните плащания при забрана за отсичане на допълнителни 5 броя/ха живи биотопни дървета

Вид на горите	Запас $м^3$/5 броя дървета/ хектар $м^3$/ха	Обем на ограничено ползване от 5 дървета/ха $м^3$/ха	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лева/$м^3$	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП лева/хектар	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/хектар	Компенсаторно плащане за година евро/хектар/годишно
Иглолистни	5,6	5,6	73,35	410,76	210,02	21,0
Широколистни високостъблени	5,25	5,25	76,83	403,36	206,23	20,6
Издънкови и нискостъблени	4,0	4,0	39,24	156,96	80,25	8,0

Определянето на компенсаторното плащане за година от 1 хектар зависи от броя на биотопните дървета, които са изключени от ползването, предвидено в приетия ГСП или програма, над изискванията на закона или поради забраната. Основният планов документ, в който се определят насоките за стопанисване и ползване в горското стопанство е Горскостопанският план или програма (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите), където се определя ползването в рамките на 10 годишен период.

4.*Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м*, което

включва забрана за още 5 м, над определените по наредба 15 м. (чл. 72, т. 2 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. Бр.64/19.08.2011г.)

Компенсирането на забраната за отсичане на определен брой дървета в защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м от постоянни водни течения се свързва със следните ограничения. Площта, за която ще се прилага това компенсаторно плащане се определя така:

- Очертават се на картата площите на местата в насажденията с ширина минимум 20 м от границата на постоянни водни течения, влажни зони, естествени открити площи, инфраструктурни обекти и селищни образования. Границите на оставената без ползване на дървесина горска територия се обозначава трайно и на терена;
- Към измерената площ по. т. 1 се добавят и площите на горскостопанските единици (поотдели). Които се пресичат със защитните/буферните ивици, като общият сбор от двата вида площи се счита за допустим за компенсиране.

Таблица 7

За изчисление на компенсаторните плащания при „Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м“

Вид на горите	Запас на насаждението $м^3$/ха	Предвидено ползване по ГСП като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	60	73,35	4401	2250,196	225
Широколистни високостъблени	280	56	76,83	4302	2200,260	220
Издънкови и нискостъблени	125	25	39,24	981,67	501,920	50

Пропуснатият приход е за срока на ГСП (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите), където се определя ползването в рамките на 10 годишен период. Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените в специалните обекти насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи и видове гори, съответно с техните показатели за запас на стояща маса и размер на ползването по ГСП. При теренни измервания може да се постигне по-висока точност, но това изисква много административни разходи за проверка и оценка на измерените показатели.

5. *Поддържане на стояща и лежаща мъртва дървесина в обем минимум 15% от запаса на насаждението*, което надхвърля посочената по Наредбата за сечите в горите 8-10% от запаса на насажденията (чл. 65, ал. 2, т. 7 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. Бр.64 /19.08.2011г.)

При тази забрана компенсациите се изчислява на база минимум 5% от запаса, защото предвидените законовите изисквания 8 – 10 % от запаса на насажденията

(чл. 65, ал. 2, т. 7 от Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, ДВ. Бр.64 /19.08.2011г.)не поставят ограничения и не уточняват определен дял от запаса.

Таблица 8

За изчисление на компенсаторните плащания при „Поддържане на стояща и лежаща мъртва дървесина в обем минимум 15% от запаса на насаждението“

Вид на	Запас на	Ограничено	Цена на 1 $м^3$	Компенсатор	Компенсатор	Компенсатор

горите	насаждението $м^3$/ха	ползване стояща дървесина 15 % от запаса $м^3$/ха	обезличена дървесина лв/$м^3$	но плащане лева/ха	но плащане за периода на ГСП евро/ха	но плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	45	73,35	3300,75	1687,65	168
Широколистни високостъблени	280	42	76,83	3226,86	1649,87	165
Издънкови и нискостъблени	125	24,75	39,24	971,19	496,56	50

Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените в тази група насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи и видове гори, съответно с техните показатели за запас на стояща маса и размер на ползването по ГСП. При теренни измервания може да се постигне по-висока точност, но това изисква много административни разходи за проверка и оценка на измерените показатели.

6. *Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°*

Поради големия наклон на терена и в преобладаваща част от случаите компрометиран почвен слой, наличие на скални образувания, отвесни скали и сипеи се отчитанамаление на запаса от стояща маса в различните видове гори, както и участието на други дървесни и храстови видове, характерни за типовете месторастения при този наклон. Запасът на тези насаждения е в рамките на 60% от средния изчислен запас, което позволява да се заложи в изчисленията като запас на насажденията от различните видове гори при наклон на терена над 35°. Възможно е с теренни измервания да се получи по-точен обем на запаса, но той няма да се различава с повече или по-малко от10%, което е в рамките на допустимата в горското стопанство точност на измерванията, в сравнение с табличните методи, но изисква повече работи за проверка на терен.

Таблица 9

За изчисление на компенсаторните плащания при „Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°“

Вид на горите	Изчислен запас на насаждението $м^3$/ха	Възможно предвидено ползване като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	180	36	73,35	2640,6	1350,117	135
Широколистни високостъблени	115	23	76,83	1767,09	903,49	90
Издънкови и нискостъблени	78	15,6	39,24	612,144	312,98	31

7.Оставяне без стопанско ползване на най-малко 10% от площта на насаждението, с което се кандидатства

Таблица 10

За изчисление на компенсаторните плащания при „Оставяне без стопанско ползване на най-малко 10% от площта на насаждението, с което се кандидатства“

Вид на горите	Запас на насаждението $м^3$/ха	Предвидено ползване като дял от запаса 20%	Редукция с 10%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина лв/$м^3$	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП или програма лева/ха	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП евро/ха	Компенсаторно плащане за година евро/ха/год
Иглолистни	300	60	6	73,35	440.1	225.0	22.5
Широколистни високостъблени	280	56	5.6	76,83	430.2	220.0	22.0
Издънкови и нискостъблени	125	25	2.5	39,24	98.1	50.2	5.0

Изчисленията на компенсаторните плащания по предвидената за подпомагане интервенция за оставяне без стопанско ползване на най-малко 10% от площта на насаждението, с което се кандидатства се базират на забраната за сеч и ползване на дървесина в определено насаждение и се извършва на основание на пропуснатите приходи, в резултат на забрана извършване на предвидените сечи в минимум 10% от площта. Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи гори, съответно с техните показатели за запас на стояща маса и размер на ползването.

8.*Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията, в т.н. „постоянна гора“*

Увеличаването на възобновителния период означава забрана за сеч през следващите 20 години за иглолистните и широколистните високостъблени гори и за 5 години при издънковите гори. При тази забрана компенсациите се изчислява на база вида на горите, средният запас на този вид гори в зряла възраст и предвиденият процент на ползване за този вид гори по ГСП за следващите 10 години (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите).

Таблица 11

За изчисление на компенсаторните плащания при „Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст“

Вид на горите	Запас на насаждението	Предвидено ползване по ГСП като дял от запаса 20%	Цена на 1 $м^3$ обезличена дървесина	Компенсаторно плащане	Компенсаторно плащане за десетилетието на ГСП	Компенсаторно плащане за година

	$м^3$/ха		лв/$м^3$	лева/ха	евро/ха	евро/ха/год
Иглолистни	330	66	73,35	4841,10	2475,22	248
Широколистни високостъблени	308	61,6	76,83	4732,72	2419,81	242
Издънкови и нискостъблени	137,5	27,5	39,24	1079,10	551,74	55

Пропуснатият приход е за срока на ГСП (чл. 9,ал.1,т.3 и чл.13, ал. 4 от Закона за горите), където се определя ползването в рамките на 10 годишен период. Обработената статистическа информация показва, че над 80% от включените в отделните групи видове гори насаждения позволява в рамките на допустимата грешка да бъдат отнесени към посочените в таблицата групи и видове гори, съответно с 10% увеличение на запаса на стоящата маса, поради участието на насажденията в зряла възраст. При теренни измервания може да се постигне по-висока точност, но това изисква много административни разходи за проверка и оценка на измерените показатели.

Методиката е разработена на основа на официалните отчетни и статистически данни, включващи:

üбаза данни на ИАГ за извършените дейности в горски територии (1 ГС) – държавна собственост - отчетите на държавните предприятия (ДП) за управление на държавните гори през 2020 г.;

üстатистически данни за средната работна заплата за сектор „селско, горско и рибно стопанство" на Националния статистически институт през 2020 г.;

üбраншов колективен трудов договор сключен между синдикатите и Министерство на земеделието и храните за работещите в сектор „Горско стопанство - стопанисване", с който са определени началните работни заплати в съответните дейности;

üсредните пазарни цени за страната на фиданките за залесяване, транспортни разходи, на препарати и други материали, влагани при извършване на дейностите;

üфиксираният курс на националната валута към еврото, която е 1,95583 лева/Евро.

При разработването са взети под внимание:

- Закона за горите и подзаконовите нормативни актове;
- Таблици за растежа и продуктивността на отделни дървета и цели насаждения.

Данните са изчислени на основа на показателите на посочените насаждения, включени в справката за гори във фаза на старост и т.нар. представителни обекти, които съдържат данни от ГСП, включително: стопански клас, площ, запас, средна възраст, среден диаметър, пълнота, както и насоки за стопанисване.

Предложените компенсаторни стойности и по двете интервенции са изчислени за компенсиране на всяко едно поето доброволно ограничение или всяка една забрана. Горските насаждения предоставят комплекс от ползи и е невъзможно в едно насаждение да се поемат и приложат всички изброени по интервенциите ограничения, т.е. вероятността да се случат две, три или повече ограничения е твърде висока. В такива случаи ние препоръчваме следното:

Тази интервенция се прилага на основание чл. 72 „Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания" от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Забраните, които потенциалните бенефициенти са длъжни да изпълняват, са свързани с не провеждане на предвидените в горскостопанските планове сечи или неотсичане на определен брой дървета. По тази причина, не би могло да се плащат компенсации за доброволно поети 2, 3 или повече ограничения, защото те се припокриват. Например, ако определен бенефициент има забрана за провеждане на предвидените в горскостопанските планове сечи на определена площ, с

този ангажимент той изпълнява всички предвидени за компенсиране дейности свързани с това, както е описано по-горе. В същото време, той изпълнява и условията за неотсичане на определен брой дървета, които се компенсират само в случаите на извършване на сеч.

Отчитаме, че е на лице е определено неразбиране и неосведоменост за забраните, които собствениците на имоти в зони по Натура 2000 трябва да спазват. За това предлагаме, в случаите, при които се кандидатства едновременно за компенсиране на повече от една забрана, да се компенсира само най-високо оценената, според размера на пропуснатия доход.

По този начин, получавайки най-високата компенсация собствениците ще бъдат стимулирани да спазват и другите забрани по Натура 2000 в рамките на получената компенсация, които те така или иначе трябва да спазват.

Стойността на плащането в евро е изчислено с курс 1 евро=1,95583 лева.

Допълнително обяснение

Плащането е на хектар. Ставката е с компенсаторен характер и покрива допълнителните разходи и пропуснати приходи. Размерът на компенсаторното плащане се базира на определяне на пропуснатите ползи и допълнителните разходи за горските стопани, вследствие на спазване на разписаните забрани и ограничения. Ако е необходимо, текстът ще бъде допълнен след изготвянето на методиката и нивата на компенсиране.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☑ Да ☐ Не ☐ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

По тази интервенцияя ще се компенсират собствениците и стопани на горски територии в Натура 2000 за пропуснатите ползи, които произтичат от въведените следни ограничения:

- Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост;
- Опазване гнездовите местообитания на дневни и нощни грабливи птици и черен щъркел;
- Трайно маркиране и запазване на минимум 6 бр./ха живи биотопни дървета (приоритетно над 22 см, единично срещащи се и/или видове, които служат като хранителна база и/или убежище), както и площта в обсега на короните им;
- Трайно маркиране и запазване на дървета с хралупи и гнезда в насаждението, които служат за убежища на редки и защитени видове;
- Оставяне без стопанско ползване на защитни/буферни ивици с ширина минимум 20 м., мерено от границите на насаждението с постоянни водни течения, влажни зони, естествени открити площи, инфраструктурни обекти, и селищни образования;
- Поддържане на стояща и лежаща мъртва дървесина в обем минимум 15% от запаса на насаждението;
- Оставяне без стопанско ползване на гори върху терени/дерета с наклон по-голям от 35°;
- Оставяне без стопанско ползване на най-малко 10 % от площта на насаждението, с което се кандидатства.
- Увеличаване на възобновителния период на възобновителните сечи с един клас на възраст или трансформация на насажденията в т.н. „постоянна гора“ по смисъла на чл. 35е от Наредба 8 за сечите в горите на Р. България.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е

посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.
☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията
Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО
Зелена кутия
Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО
Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията не попада в обхвата на споразумението относно селското стопанство на СТО

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
SO6N9I2 - Плащания за Натура 2000 в гори	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден	BG;	R.33	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

SO6N9I2 - Плащания за Натура 2000 в гори

Тази интервенция не е прилагана до момента на територията на РБ. Планираният Output Indicator ще се отчита в ха. Разпределението по финансови години е на база годишни плащания за период от 5 години.

Прогнозният среден размер на плащанията е около 50 евро/ха въз основа на очаквания интерес и предвид максималния размер на подпомагането на хектар възлизащо на 225 евро/ха, изчислени въз основа на утвърдена методика.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
SO6N9I2 - Плащания за Натура 2000 в гори (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			225,00	225,00	225,00	225,00	225,00	
	O.13 (единица: Хектари)			60 000,00					**Сума:** 60 000,00 **Макс.:** 60 000,00
ОБЩО	O.13 (единица: Хектари)			60 000,00					**Сума:** 60 000,00 **Макс.:** 60 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			3 000 000,00	3 000 000,00	3 000 000,00	3 000 000,00	2 495 400,00	14 495 400,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			1 200 000,00	1 200 000,00	1 200 000,00	1 200 000,00	998 160,00	5 798 160,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване

II.Г.1 - Инвестиции в земеделските стопанства

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.1
Име на интервенцията	Инвестиции в земеделските стопанства
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства
XCO Междуведомствена цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.1.6.	Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявление	среден приоритет	Да
П.10.5	Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на	Висок приоритет	Да
П.2.2.	Подобряване на производителността и добивите на малки и средни стопанства в секторите на	среден приоритет	Да

	селското		
П.2.3.	Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства	среден приоритет	Да
П.2.6.	Модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства, насърчаване на	висок приоритет	Да
П.8.1.	Диверсификация на икономическата дейност.Стимулиране на нови производства в областта на биоикономика	Среден	Да
П.9.7.	Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.9 Дял на земеделските стопани, получаващи подпомагане за инвестиции с цел преструктуриране и модернизиране, включително подобряване на ресурсната ефективност

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Развитието на брутната добавена стойност от земеделие е функция на различни фактори, но най-важните са структурата на производство, производителността, стопанската структура, цените на продукцията, маркетинга, производствените разходи, капитализацията, икономическото състояние на производствените единици и др. Земеделското производство в България се характеризира с ниска конкурентоспособност, намаляване на производството и ниска добавена стойност, което е най-ясно изразено в секторите на производство на зеленчуци, плодове, мляко и месо от преживни животни.

Зеленчукопроизводството в страната се отличава с рязко свиване набрутната продукция и намаляване на добавената стойност през периода 2007-2016 г., което се дължи на ниската възвръщаемост и занижена нормата на печалба. Основната причина за това е разпокъсаното и сравнително дребно производство, неспособно да постигне по-висока производителност, проблеми с напояването, липсата на съвременна техника, недостигът на работна ръка, липсата на организираност и затруднен достъп до пазара.

В овощарството също се наблюдава непрекъснато намаление на брутната продукция и добавената стойност през годините на прилагане на ОСП.Стопанската структура в този сектоpе влошена, като в средния клас по икономически размер са само около 10% от специализираните стопанства. Недобрата хидромелиоративна система води до силна зависимост на производството на български плодове от климатичните фактори и до неустойчиво производство през годините.

В същото време, все по-важна роля в конкурентните условия започват да играят способността на производителя да разполага с нови технологии и иновативни решения, позволяващи му производство на продукция с нови качества и при по-добри ценови характеристики.

Млечното животновъдство в страната се характеризира с намаляване на поголовието и обема на производството. Липсата на ефективен размер на стопанствата, който да гарантира икономии от мащаба, добра производителност, стабилна възвращаемост е една от причините за влошеното състояние на сектора.

Подобно е състоянието и в месодайното говедовъдство, където икономическият потенциал на специализираните стопанства намалява през периода, а същинското угояване на животни е застъпено в много малък процент и то преобладаващо в специализираните стопанства с типични

месодайни породи.

Тенденции в развитието на секторите за производство на зеленчуци, плодове и преживно животновъдство обуславят необходимостта от целенасочена подкрепа за преодоляване на основните предизвикателства в тези сектори, което би довело до увеличение на тяхната конкурентоспособност.

От друга страна много от индустриално отглежданите етерично-маслени култури предоставят добри възможности за диверсификация на специализираните в полските култури средни по размер стопанства, което е подкрепено и от подходящите почвено-климатични условия. Производството на розов цвят и масло е един от малкото сектори в страната, където площите се увеличават понастоящем в сравнение с годините преди 1990 г., което се дължи на добрата доходност, атрактивна изключително за малките и средни фамилни стопанства, което от своя страна формира потенциал за допълнително развитие на веригата на стойността особено при по-добра интеграция на тези производства с парфюмерийната, козметична и фармацевтична индустрия, по-голяма част от създаваната стойност може да остава в страната

В разглеждания период между 2007-2017 г. се наблюдава увеличаване дела на сектори, които изискват по-ниски вложения на единица площ, откъдето се получава и по-ниска възвращаемост. Нискоразходните на площ производства увеличават своя дял, там се постига подобряване на ефективността - с по-малко вложени ресурси се постига по-висок резултат. От друга страна, интензивните, с високи разходи на площ сектори в българското земеделие отбелязват регрес. Ниската разходна интензивност в земеделието води до намаляване на добивите на земеделските стопани в резултат от използването на некачествени семена и посадъчен материал. Използване на сертифицирани (качествени) семена и посадъчен материал, в съчетание с другите, определящи ефективното производство, фактори (техника, работна сила и т.н.), е предпоставка за произвеждане на конкурентоспособна продукция, с възможности за добра реализация на пазара.

От друга страна съществуват много на брой относително малки и полупазарни стопанства, които имат потенциал за развитие. Разрастване на тяхното производство чрез подходяща публична подкрепа ще доведе до подсилване на групата от средните по размер стопанства, които са по-жизнеспособни. Чрез подпомагането на тези стопанства следва да се постигне по – висока производителност, възвращаемост и рентабилност, която да гарантира повишаването на производителността и реализирането на икономии от мащаба.

За периода 2015-2017 г. факторната доходност към разходите за амортизации на основен капитал в България е около 13 евро на единица капиталов разход, докато в ЕС-28 този показател е 2,8 евро за единица, което показва, че нивата на капиталовите разходи у нас са много по-ниски отколкото в ЕС. Високото съотношение между факторна доходност и разходите за използване на капитала показва много по-ниската обезпеченост с техника и технологии в българското земеделие, което е пречка за подобряване на продуктивността, производителността и оттам на конкурентоспособността на отрасъла.

Разходите за амортизации в българското земеделие растат през последните години, но са доста по-ниски от тези в ЕС, което се дължи на по-ниската капитализация и обезпеченост с дълготрайни материални активи, основно в малките и средни стопанства Тези класове стопанства са в затруднено положение, с недостиг на капиталов ресурс, за да разширят производството и да осъвременят производствените си мощности, за да увеличат продуктивността и да намалят зависимостта си от работна сила.

Налице е необходимостта от внедряване на нови технологии и в средните стопанства, които са пазарно ориентирани и насочени към инвестиции и диверсификация на производствата.

От друга страна иновациите и новите технологии, включително в дигиталната област, се отличават с високи цени и високи разходи за внедряване. Големите и добре капитализирани стопанства са естествената целева група, където този тип земеделие най-лесно и бързо може да се развие. Тези стопанства могат да отговорят на условията за целесъобразност, ефективност и капацитет на посрещнати разходи по съфинансиране на иновативни технологии и модернизация на производството.

Поради затрудненията в осигуряването на работна ръка за селскостопанското производство трябва да се търсят възможности за автоматизация на работните процеси с цел увеличаване

производителността на животновъдните и растениевъдите стопанства. Това се налага поради трудното намиране на работна ръка в земеделските райони. При полските култури е идентифицирана необходимостта от инвестиции в модернизация на машини, инвентари, приложения и уеб-инструменти за цифровизация на земеделието.

Приоритетно насочване на подкрепата

С цел приоритетно подпомагане чрез интервенцията за селскостопански дейности, ще бъде разработен подход, които да позволи целево насочване на финансирането в рамките на определените финансови условия, включително чрез определяне на делегирани бюджети за малки и средни земеделски стопанства и/или за отделни сектори на първичното производство на селскостопанска продукция.

В съответствие с чл. 79 от Регламент (ЕС) № 2021/2115 при разработване на критериите за оценка ще се търси съответствие с нуждите, определени в стратегическия план на ОСП с цел приоритетно насочване на подкрепа в рамките на допустимите дейности по интервенцията.

Също така ще бъде определен минимален размер на точките по критериите за оценка, под които размер проектните предложения няма да бъдат допустими за финансова подпомагане по интервенцията.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък): проекти за производство на земеделска продукция в определените в анализа чувствителни сектори, производство на биологични продукти, инвестиции за покриване на нововъведени стандарти на ЕС, проекти за въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство, инвестиции и дейности, които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо развитие, дигитализация и роботизация, в това число устойчива енергия. Приоритет ще бъде осигурен и за проекти, насърчаващи кооперирането и интеграцията между земеделските производители. Приоритет ще бъде предоставян и на кандидати, доказващи финансова устойчивост и развиващи и укрепващи веригите за стойност от производител до потребител, включително участващи в схеми за качество със съответния продукт от бизнес плана. С предимство ще се ползва и навлизането на лица от 18 до 40 навършени години. По интервенцията ще бъде осигурен приоритет за кандидати на територията на райони с природни и други ограничения.

При инвестиции за напояване приоритет може да се предоставя за инвестиции, предприети от земеделски стопани, членове на сдружения за напояване.

Приоритет може да бъде предоставен за инвестиции за надвишаване на изискванията за хуманно отношение към свинете и птиците и за преход към алтернативни системи за отглеждане на птици, свине и телета.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

В случай на операция с финансови инструменти, критериите за подбор, както се изисква съгласно член 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115, не са приложими. Изборът на крайни получатели се извършва под отговорността на субектите, изпълняващи финансовия инструмент.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

·да са физически лица или;

·да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, Закона за вероизповеданията или създадени по Закона за Селскостопанската академия.;

• да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 24 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период;

·да имат приход/доход от земеделска дейност и/или приход/доход от услуги директно свързани със земеделска дейност и/или преработка на земеделска продукция и/или участие и подпомагане по интервенциите за директни плащания и/или публична финансова помощ за извършваната от тях

селскостопанска дейност;

·да имат минимален стандартен производствен обем /СПО/ на земеделското стопанство над 8 000 евро;

·да имат разработен бизнес план за дейностите в земеделското стопанство, доказващ подобряване на дейността на земеделското стопанство чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

Групи и организации на производители, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

·да са признати като група или организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители;

·да имат приход от продажба на селскостопански продукти или преработени селскостопански продукти и/или получена публична финансова помощ за продажбата на посочените продукти;

·да имат разработен бизнес план за дейностите в групата/организацията на производители, доказващ подобряване на дейността й чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо, трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на интервенцията трябва:

·Да са свързани с производството на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

·Допустимите за подпомагане дейности в рамките на интервенцията, могат да включват материални и нематериални инвестиции. Подкрепа се предоставя за материални и нематериални инвестиции в съществуващи земеделските стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет.

Подкрепата ще бъде насочена към следните примерни дейности (неизчерпателен списък):

-Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;

-Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността, приложими за съответните стопанства;

-Инвестиции в изграждане, реконструкция/рехабилитация на съоръжения и закупуване и монтиране на оборудване, включително кладенци и съоръжения за съхранение на вода за напояване, включващи изграждането на нови и подобряване на съществуващи мрежи в стопанствата;

-Инвестиции пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;

-Инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;

-Инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;

-Инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства;

-Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия, с изключение на случаите на възстановяване на земеделския потенциал след природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофални събития, допустими за подпомагане по интервенция II.Г.4;

-Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства;

- Инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността.

По интервенцията са допустими и общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти,

консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

С цел избягване на двойно финансиране за едни и същи дейности и/или активи, ще се извършва проверка на ниво проект/бенефициер по отделните програми по ЕФСУ на национално ниво, по линия на Националния план за възстановяване и устойчивост и другите инструменти на съюза, включително и с останалите интервенции от Стратегическия план. При прилагането на интервенцията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране. Ще се извършва кръстосана проверка, целяща избягване на двойното финансиране по интервенциите за развитие на селските райони и секторните интервенции. Инвестиционните проекти, които има възможност да попаднат в обсега на секторните интервенции ще бъдат проверявани индивидуално за възможно двойно финансиране.

„Плодове и зеленчуци”

Групи и организации на производители няма да бъдат подпомагани по интервенцията за активи, които са включени за подпомагане в техните Оперативни програми и за които са получили одобрение и/или подпомагане.

„Вино”

Финансовата помощ по интервенцията няма да бъде предоставяна за инвестиции, допустими за подпомагане по секторните интервенции в сектор „Вино“. Ще бъдат осигурени контролни проверки с цел избягване на двойно финансиране, които ще се прилагат за ниво инвестиционен проект. По интервенцията няма да се подпомагат дейности, свързани с конверсия на сортовия състав на насажденията, промяна на местонахождението на лозя и подобряване на техниките за управление на лозята.

„Пчеларство”

За закупуване на пчелни кошери, материални и нематериални активи за техническо оборудване, машини и съоръжения за добив и първична обработка на пчелни продукти, както и за обезпечаване на дейности, свързани с отглеждането, и здравето на пчелните семейства и за интегрирани системи за мониторинг и контрол на пчелните кошер и закупуване на специализирана техника и оборудване (включително дигитално такова) за подвижно пчеларство подпомагане ще се предоставя за видове активи, които не са одобрени за подпомагане по секторните интервенции в сектор „Пчеларство“ (I.E.3 - Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели, I.E.5 - Инвестиции в материални и нематериални активи и I.E.4 - Рационализиране на подвижното пчеларство).

„Мляко и млечни продукти“

Групи и организации на производители няма да бъдат подпомагани по интервенцията за дейности, включени за подпомагане в техните Оперативни програми.

„Тютюн”

Инвестиционни дейности няма да бъдат подпомагани в сектор „Тютюн“. Производители на тютюн ще се подпомагат за дейности извън /диверсификация/ производството на тютюн.

„Зехтин”

Производството, преработката и маркетинга на зехтин няма да бъдат подпомагани по интервенцията.

Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.

Не се предоставя подпомагане за дейности и инвестиции, които биха навредили на околната среда. Инвестициите, включени в проектното предложение, трябва да са придружени от документ от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ/БД), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

Не се подпомагат дейности по интервенцията, които попадат в обхвата на защитена зона BG0002016 „Рибарници Пловдив".

·Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в

съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план;

·За колективни инвестиции - да са свързани с основната земеделска дейност по производство и/или съхранение на селскостопански продукти, произведени от техните членове, както и подготовка на продукцията за продажба;

·Инвестициите за напояване трябва да са в съответствие с Плана за управление на речните басейни /ПУРБ/ и трябва да са съвместими с постигането на добро състояние на водните обекти, съгласно Директива 2000/60/ЕО;

·Финансова помощ за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Съюза ще се предоставя, като с цел съобразяване с тези изисквания подпомагането може да бъде предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства;

.

·По-специално не се финансират дейности и инвестиции в напоителни системи, които не допринасят за постигането или запазването на доброто състояние на свързаното водно тяло или тела в съответствие с Плана за управление на речните басейни (ПУРБ).

·Подпомагат се дейности и инвестиции в напоителни системи в нови и съществуващи напоявани площи, при условие че същите съответстват на чл. 73 и чл. 74 от Регламент (ЕС) 2021/2015 от 02 декември 2021 година.

·Подпомагат се дейности и инвестиции, които осигуряват възможност за измерване на потреблението на вода на равнището на подпомаганата инвестиция;

·В случай на дейности и инвестиции в подобряване на съществуваща напоителна инсталация или елемент от напоителна инфраструктура, те трябва да осигуряват потенциални икономии на вода, отразяващи техническите параметри на съществуващата инсталация или инфраструктура. Когато тези дейности и инвестиции са свързани с обект от подпочвени или повърхностни води, чието състояние е определено като недобро в съответния план за управление на речния басейн по причини, свързани с количеството на водите, трябва да е налице ефективно намаляване на потреблението на вода, допринасящо за постигането на добро състояние на тези водни обекти. В тези случаи се подпомагат дейности и инвестиции, които осигуряват най-малко 20% потенциална икономия на вода и минимум 60% ефективно намаляване на потреблението на вода (процентните нива ще бъдат актуализирани след приемане на ПУРБ 2022-2027 г., съгласно чл. 159, ал. 3 от Закона за водите).

Това изискване не се прилага за инвестиция в съществуващо съоръжение, която засяга единствено енергийната ефективност, нито до инвестиция за създаване на резервоар, нито до инвестиция в използване на рециклирана вода, която не засяга обект от подпочвени или повърхностни води

·Подпомагат се инвестиции в използването на рециклирана вода като алтернативно водоснабдяване само ако снабдяването и използването на такива води е в съответствие с Регламент (ЕС) 2020/741 на Европейския парламент и на Съвета.

·Предоставя се подкрепа за инвестиции, които водят до нетно увеличение на напоявaната площ, засягаща обект от подпочвени или повърхностни води, само ако състоянието на водния обект не попада в категория по-ниска от „добро състояние“ в съответния план за управление на речния басейн поради съображения, свързани с количеството на водите и анализ на въздействието върху околната среда сочи, че инвестицията няма да доведе до значително отрицателно въздействие върху околната среда.

·Инвестиции в създаването или разширяването на резервоар за целите на напояването, се подпомагат само ако това не води до значително отрицателно въздействие върху околната среда.

Допустими дейности:

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя в съответствие с чл. 73 и чл.74 от Регламент (ЕС) 2021/2115 от 02 декември 2021 година само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.

При изпълнение на дейностите по интервенцията се спазват изискванията на законодателството в

областта на околната среда, водите и устройство на територията, както и мерките, условията и предписанията на компетентните органи с цел:

- недопускане на дейности, които водят до изменения в хидрологичния режим на водозависими природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в защитени зони, и до унищожаване на крайречната дървесна растителност;

- недопускане извършване на дейностите по подобряване на съществуващи напоителни инсталации или елементи от напоителна инфраструктура в размножителния период на птиците.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ Безвъзмездни средства

☑ Финансов инструмент

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя по реда на чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115 от 02 декември 2021 година.

·Финансовата помощ е в размер до 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи. За различни категории кандидати при стартиране на приеми е допустимо в националните правила за прилагане на интервенциите да се дефинират различни финансови условия по отношение на интензитет и максимален размер на допустимите разходи след съгласуване с Комитета за наблюдение на Стратегическия план;

·В зависимост от размера на финансовата помощ, същата може да се увеличи с до 25 % за проектни предложения представени от кандидати групи/организации на производители;

·Финансовата помощ може да се увеличи с до 10 % за проектни предложения, които се изпълняват в чувствителни сектори, определени в анализа към СП;

Максималните нива на подпомагане не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 2021/2115.

· Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 15 000 евро.

· Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 1 000 000 евро;

· Максималният размер на допустимите разходи за инвестиции в земеделска техника за един кандидат за периода на прилагане на интервенцията е до 450 000 евро.

· Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.1 и II. Г.1.1 за един кандидат за периода на прилагане на интервенциите е до 1 800 000 евро;

· Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.1 и II. Г.1.1 за инвестиции в земеделска техника за един кандидат за периода на прилагане на интервенциите е до 700 000 евро.

·Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат съответстващ на определението за група/организация на производители, за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 2 500 000 евро;

·Максималният размер на допустимите разходи за инвестиции в земеделска техника за един кандидат съответстващ на определението за група/организация на производители, за периода на прилагане на интервенцията е до 1 000 000 евро.

· Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.1 и II. Г.1.1 за един кандидат съответстващ на определението за група/организация на производители за периода на прилагане на интервенциите е до 3 500 000 евро;

· Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.1 и II. Г.1.1 за инвестиции в земеделска техника за един кандидат съответстващ на определението за група/организация на производители за периода на прилагане на интервенциите е до 1 500 000 евро.

Подкрепа по интервенцията може да се предоставя и под формата на финансов инструмент

Финансовия инструмент се предоставя под формата на:

1. гаранционна схема с 80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа, за микро, малки и средни предприятия, извършващи селскостопански дейности и преработка на земеделски продукти, както и земеделски стопани или микропредприятия, извършващи неселскостопанска дейност в селските райони. Изискуемото обезпечение се определя спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници с приоритет на използване на активите, придобивани със средства от отпуснатите кредити. Допустими са новоотпуснати инвестиционни заеми (вкл. финансов лизинг) и заеми за оборотни средства, включително самостоятелни заеми за оборотен капитал.

Индивидуалните лимити по гарантирани заеми - инвестиционни и за оборотен капитал по интервенцията ще бъдат прилагани в зависимост от резултатите от извършена актуализация на предварителната оценка за нуждата от прилагане на финансови инструменти по СПРЗСР 2023 – 2027 г. и в съответствие с приложимите тавани за подкрепа съгласно чл. 58, пар. 2 от Регламент № 2021/1060 и насоките на ЕК относно държавната помощ за финансовите инструменти.

Максимален матуритет на заемите – 120 месеца за инвестиционни кредити и 60 месеца за оборотни заеми.

Минимален матуритет на заемите – 12 месеца.

Размер на собственото участие при инвестиционни кредити: спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници.

Процедура за включване – на портфейлен принцип;

Максималните нива на подпомагане при комбинация между безвъзмездни средства и брутен еквивалент на безвъзмездната помощ от финансовия инструмент, не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 2021/2115.

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията е допустимо предоставянето на авансово плащане, в размер до 50% от стойността на одобрената финансова помощ по проектното предложение.

В случай, когато подпомагането се предоставя под формата на финансови инструменти, критериите за подбор, съгласно член 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115 не са приложими. Изборът на крайни получатели се извършва под отговорността на субектите, изпълняващи финансовия инструмент.

Кандидати, отговарящи на условията за допустимост по интервенцията, могат да получат подкрепа под формата на финансов инструмент независимо от това дали имат или не одобрен проект със сключен договор за БФП по интервенцията.

Проектите следва да бъдат устойчиви и финансово жизнеспособни.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Недопустими дейности и разходи посочени в раздел 4.7.1., включително разходи за инвестиции в напояване, които не съответстват на чл.74, от Регламент (ЕС) 2021/2115 от 02 декември 2021 година, както и разходи, които не попадат в обхвата на допустимите дейности.

Съдържа ли инвестицията напояване?

☑ Да ☐ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

20,00 %

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

60,00 %

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията „Инвестициите в земеделски стопанства“ е в съответствие с т. 11 от Приложение 2 на Споразумението за земеделие на СТО, тъй като:

1. Правила за отпускане на плащанията са съобразени с основните параметри, заложени в Стратегическия план. При тази интервенция могат да се реализират само видовете операции, които ще допринесат за подобряване на конкурентоспособността на земеделското стопанство и ориентацията му към пазара в резултат на неговото преструктуриране;

2. Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция;

3. Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията и са обвързани с периода на изпълнени на проекта.

4. Плащанията не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
FIN030 - Инвестиции в земеделските стопанства	Финансов инструмент	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.9	Не
XCO30 - Подпомагане на земеделски стопанства	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.9	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

FIN030 - Инвестиции в земеделските стопанства

Средната стойност на единица разход по финансовия инструмент е определена на база параметрите на гаранционната схема (80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа). Планираната единична сума на публичният разход по един заем (инвестиционни заеми и заеми за оборотни средства) е 25 000 евро.

XCO30 - Подпомагане на земеделски стопанства

Средната стойност на финансовата помощ за едно проектно предложение е базирана на данни от прилагането през предходните програмни периоди, като са отчетени максималните нива на разходите за отделните проекти в настоящата интервенция в сравнение със сходни такива прилагани през предходните периоди. Максималните нива на подпомагане и размера на разходите за отделните проекти са намалени в сравнение с предоставяните такива в рамките на ПРСР 2014-2020. При определяне на средния единичен размер на разходите средната стойност е съобразена и с възможните увеличения на разходите в рамките на програмния период.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
FIN030 - Инвестиции в земеделските стопанства (Финансов инструмент - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.20 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	**Сума:** 4,00 **Макс.:** 1,00
XCO30 - Подпомагане на земеделски стопанства (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					220 000,00	220 000,00	220 000,00	

	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					264 000,00	264 000,00	264 000,00	
	O.20 (единица: Операции)					458,00	385,00	220,00	**Сума:** 1 063,00 **Макс.:** 458,00
ОБЩО	O.20 (единица: Операции)					458,00	385,00	220,00	**Сума:** 1 063,00 **Макс.:** 458,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				25 000,00	100 739 283,50	84 687 309,00	48 403 462,50	233 855 055,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				10 000,00	40 295 713,00	33 874 924,00	19 361 385,00	93 542 022,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.1.1. - Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.1.1.
Име на интервенцията	Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества
SO6 Допринасяне за забавянето и възстановяването на намаляването на биоразнообразието, подобряване на екосистемните услуги и съхраняване на местообитанията и ландшафтите
XCO Междуведомствена цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.10.5	Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на	Висок приоритет	Да
П.4.5.	Прилагане на нискоинтензивни земеделски практики -консервационно, интегрирано и биологично земеделие	Много висок	Да
П.6.7.	Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.15 Подпомагани инвестиции в капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници, включително на

биологична основа (в MW)
R.16 Дял на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП с цел да се допринесе за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, както и за производство на възобновяема енергия или биоматериали
R.26 Дял на стопанствата, ползващи се от продуктивни и непродуктивни инвестиции по ОСП за опазване на природните ресурси
R.3 Брой на стопанствата, ползващи се от подпомагане с цел използване на технологии за цифрово земеделие по линия на ОСП
R.32 Дял на стопанствата, ползващи се от инвестиционна помощ по ОСП за биологичното разнообразие

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Биологичното земеделие е един от най-динамично развиващите се сектори на селското стопанство през последните десет години както в ЕС-28, така и у нас. Освен това биологичното земеделие е приоритетно в ЕС и е на фокус в ОСП. То съчетава най-добрите екологични практики, високо биоразнообразие, опазване на природните ресурси, високи производствени стандарти, основани на естествени вещества и процеси.

Целта на плащанията за преобразуване или поддържане на площи в биологично земеделие и отглеждане на животни по биологичен начин е да се насърчат земеделските производители да участват в такива производствени схеми, с които да се отговори на нарастващото търсене на обществото за чисти и вкусни продукти, както и за прилагане на щадящи околната среда селскостопански практики.

Производителите на биологични семена и посадъчен материал, които задоволяват нуждите на био операторите с растителен репродуктивен материал, не получават специално подпомагане за тази дейност, което води до твърде слабо развит пазар за растителен репродуктивен материал на биологични семена и посадъчен материал.

Интервенцията е насочена към инвестиционна подкрепа, свързана с околна среда и климат и има за цел да допринесе за постигане на специфичните цели, установени в член 6, параграф 1, буква „г“от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета.

Приоритетно насочване на подкрепата

С цел приоритетно подпомагане чрез интервенцията, ще бъде разработен подход, които да позволи целево насочване на финансирането в рамките на определените финансови условия, включително чрез определяне на делегирани бюджети за отделни сектори на първичното производство на селскостопанска продукция.

В съответствие с чл. 79 от Регламент (ЕС) №2021/2115 при разработване на критериите за оценка ще се търси съответствие с нуждите, определени в стратегическия план на ОСП с цел приоритетно насочване на подкрепа в рамките на допустимите дейности по интервенцията.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък): проекти за производство на земеделска продукция в определените в анализа чувствителни сектори, проекти за въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство, инвестиции и дейности, които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо развитие, дигитализация и роботизация, в това число устойчива енергия. Приоритет ще бъде осигурен и за проекти, насърчаващи кооперирането и интеграцията между земеделските производители. Приоритет ще бъде предоставян и на кандидати, доказващи финансова устойчивост и развиващи и укрепващи веригите за стойност от производител до потребител, включително участващи в схеми за качество със съответния продукт от бизнес плана. С предимство ще се ползва и навлизането на лица от 18 до 40 навършени години. По интервенцията ще бъде осигурен приоритет за кандидати на територията на райони с природни и други ограничения.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

В случай на операция с финансови инструменти, критериите за подбор, както се изисква съгласно член 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115, не са приложими. Изборът на крайни получатели се извършва под отговорността на субектите, изпълняващи финансовия инструмент.

Също така ще бъде определен минимален размер на точките по критериите за оценка, под които размер проектните предложения няма да бъдат допустими за финансова подпомагане по интервенцията

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани, допустими за подпомагане, трябва да отговарят и на следните условия:

1.да са физически лица или;

2.да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, Закона за вероизповеданията или създадени по Закона за Селскостопанската академия.

3. да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 24 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период;

4.да имат приход/доход от земеделска дейност и/или приход/доход от услуги директно свързани със земеделска дейност и/или преработка на земеделска продукция и/или участие и подпомагане по интервенциите за директни плащания и/или публична финансова помощ за извършваната от тях селскостопанска дейност;

5.да имат минимален стандартен производствен обем /СПО/ на земеделското стопанство над 8 000 евро;

6. за дейност „Размножаване и поддържане на генофонда“ са допустими земеделски производители, отглеждащи животни от местни (автохтонни) породи.

7. да имат разработен бизнес план за дейностите в земеделското стопанство, доказващ подобряване на дейността на земеделското стопанство чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности; Проектите следва да бъдат устойчиви и финансово жизнеспособни

Групи и организации на производители, допустими за подпомагане, трябва да отговарят на следните условия:

1.да са признати като група или организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации и/или групи на производители;

2.да имат приход от продажба на селскостопански продукти или преработени селскостопански продукти и/или получена публична финансова помощ за продажбата на посочените продукти;

3.да имат разработен бизнес план за дейностите в групата/организацията на производители, доказващ подобряване на дейността й чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо, трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност;

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115 от 02 декември 2021 година само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.

Допустими дейности:

1. Биологично производство:

1.1. създаване на трайни насаждения, включително разсадници, по биологичен начин – закупуване на посадъчен материал и други материали, агротехнически мероприятия по подготовка на терена и засаждане и др.;

1.2. изграждане/ремонт/реконструкция и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане на животни по биологичен начин;

2. Материални и нематериални инвестиции за прилагане на технологиите на прецизно/интелигентно/цифрово земеделие - оптимизиране на почвените обработки, употребата на

торове и препарати за растителна защита, прецизно напояване (системи и оборудване, използвани за събиране, обработка и анализ, отдалечен контрол, управление и мониторинг на данни за поливни норми, с изключение на инвестиции в елементи от напоителната инфраструктура), превенция на болести по животните, регенеративно/консервационно земеделие, събиране и анализ на данни за отпадъците, генерирани от земеделското производство, проследяване на емисиите парникови газове в стопанството, като например (неизчерпателен списък): сензори, дронове, изкуствен интелект, сателитни изображения, автоматизация и роботика, вкл. земеделска техника с такива компоненти.

3. Размножаване и поддържане на генофонда - изграждане/ремонт/реконструкция и оборудване на животновъдни обекти за отглеждане и развъждане на животни от местни (автохтонни) породи.

4. Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства;

5. Инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността.

6. Доставка и монтаж на машини, оборудване и инсталации за компостиране за собствено потребление

Условия за допустимост на дейностите:

Инвестициите, допустими за подпомагане в рамките на интервенцията, трябва:

·Да са свързани с производството на селскостопански продукти, включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

·В съответствие с чл. 93 от Регламент (ЕС) 2021/2115 в рамките на интервенцията се подпомагат дейности и инвестиции, които изцяло са насочени към специфичните цели, установени в член 6, параграф 1, буква „г“, буква „д“ и буква „е“.

Не се предоставя подпомагане за дейности и инвестиции, които биха навредили на околната среда.· Инвестициите, включени в проектното предложение, трябва да са придружени от документ от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ/БД), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

По интервенцията се подпомагат дейности и разходи в биологично производство, които не се подпомагат по интервенциите по чл. 70 и чл. 31 от Регламент (ЕС) 2021/2115 от 02 декември 2021 година.

·Материалните и нематериалните инвестиции, включени в проектното предложение, трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

·За колективни инвестиции - да са свързани с основната земеделска дейност по производство и/или съхранение на селскостопански продукти, произведени от техните членове, както и подготовка на продукцията за продажба.

Кандидатите с инвестиции в биологично производство:

-Към датата на подаване на проектното предложение следва да имат сключен договор с контролиращо лице, получило разрешение от министъра на земеделието да осъществява контрол за съответствие на биологичното производство, отнасящ се за площите за трайни насаждения/съществуващите животновъдни обекти, обект на инвестицията. В случай на изграждане на нов животновъден обект, договорът с контролиращо лице следва да се представи към датата на подаване на заявка за окончателно плащане;

-До края на мониторинговия период от 5 години следва да са сертифицирани като производители на биологична продукция от насажденията/животновъдните обекти, обект на подпомагане.

·Допустими за подпомагане са инвестиции в земеделска техника, само в случай, че същите включват комплекс от дейности, които допринасят за опазване на околната среда и климата и съответстват на целите, установени в член 6, параграф 1, буква „г“, буква „д“ и буква „е“ от Регламент (ЕС) 2021/2015;

·Финансова помощ за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на

Съюза и национални стандарти ще се предоставя, като с цел съобразяване с тези изисквания подпомагането може да бъде предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства. За съществуващи стандарти на Съюза е допустимо подпомагане за инвестиции, с които се надхвърлят задължителните изисквания.

С цел избягване на двойно финансиране за едни и същи дейности и/или активи, ще се извършва проверка на ниво проект/бенефициер по отделните програми по ЕФСУ на национално ниво, по линия на Националния план за възстановяване и устойчивост и другите инструменти на съюза, включително и с останалите интервенции от Стратегическия план. При прилагането на интервенцията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране. Ще се извършва кръстосана проверка, целяща избягване на двойното финансиране по интервенциите за развитие на селските райони и секторните интервенции. Инвестиционните проекти, които има възможност да попаднат в обсега на секторните интервенции ще бъдат проверявани индивидуално за възможно двойно финансиране.

„Плодове и зеленчуци”

Групи и организации на производители няма да бъдат подпомагани по интервенцията за активи, които са включени за подпомагане в техните Оперативни програми и за които са получили одобрение и/или подпомагане..

„Вино”

Финансовата помощ по интервенцията няма да бъде предоставяна за инвестиции, допустими за подпомагане по секторните интервенции в сектор „Вино“. Ще бъдат осигурени контролни проверки с цел избягване на двойно финансиране, които ще се прилагат за ниво инвестиционен проект. По интервенцията няма да се подпомагат дейности, свързани с конверсия на сортовия състав на насажденията, промяна на местонахождението на лозя и подобряване на техниките за управление на лозята.

„Пчеларство”

За закупуване на пчелни кошери, материални и нематериални активи за техническо оборудване, машини и съоръжения за добив и първична обработка на пчелни продукти, както и за обезпечаване на дейности, свързани с отглеждането, и здравето на пчелните семейства и за интегрирани системи за мониторинг и контрол на пчелните кошер и закупуване на специализирана техника и оборудване (включително дигитално такова) за подвижно пчеларство подпомагане ще се предоставя за видове активи, които не са одобрени за подпомагане по секторните интервенции в сектор „Пчеларство“ (I.E.3 - Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели, I.E.5 - Инвестиции в материални и нематериални активи и I.E.4 - Рационализиране на подвижното пчеларство).

„Мляко и млечни продукти“

Групи и организации на производители няма да бъдат подпомагани по интервенцията за дейности, включени за подпомагане в техните Оперативни програми.

„Тютюн”

Инвестиционни дейности няма да бъдат подпомагани в сектор „Тютюн“. Производители на тютюн ще се подпомагат за дейности извън /диверсификация/ производството на тютюн.

„Зехтин”

Производството, преработката и маркетинга на зехтин няма да бъдат подпомагани по интервенцията.

Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.

При изпълнение на дейностите по интервенцията се спазват изискванията на законодателството в областта на околната среда, водите и устройство на територията, както и мерките, условията и предписанията на компетентните органи с цел:

- недопускане на дейности, които водят до изменения в хидрологичния режим на водозависими природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в защитени зони, и до унищожаване на крайречната дървесна растителност;

- недопускане извършване на дейностите по подобряване на съществуващи напоителни инсталации или елементи от напоителна инфраструктура в размножителния период на птиците.

По интервенцията са допустими и общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☑ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя по реда на чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115 от 02 декември 2021 година.

1.Финансовата помощ е в размер до 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи. За различни категории кандидати при стартиране на приеми е допустимо в националните правила за прилагане на интервенциите да се дефинират различни финансови условия по отношение на интензитет и максимален размер на допустимите разходи след съгласуване с Комитета за наблюдение на Стратегическия план;

2.В зависимост от размера на финансовата помощ, същата може да се увеличи с до 25 % за проектни предложения представени от кандидати групи/организации на производители;

3.Финансовата помощ може да се увеличи с до 10 % за проектни предложения, които се изпълняват в чувствителни сектори, определени в анализа към СП;

Максималните нива на подпомагане не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 2021/2115.

4. За дейност „Размножаване и поддържане на генофонда“ финансовата помощ е в размер до 80 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи, на основание разпоредбите на чл. 73, пар. 4, буква „а“, подточка „i“ от Регламент (ЕС) № 2021/2115 от 02 декември 2021 година.

5.Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 15 000 евро.

6. Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 1 000 000 евро;

7. Максималният размер на допустимите разходи за инвестиции в земеделска техника за един кандидат за периода на прилагане на интервенцията е до 450 000 евро.

8. Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.1 и II. Г.1.1 за един кандидат за периода на прилагане на интервенците е до 1 800 000 евро;

9. Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.1 и II. Г.1.1 за инвестиции в земеделска техника за един кандидат за периода на прилагане на интервенците е до

700 000 евро.

10.Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат съответстващ на определението за група/организация на производители, за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 2 000 000 евро;

11.Максималният размер на допустимите разходи за инвестиции в земеделска техника за един кандидат съответстващ на определението за група/организация на производители за периода на прилагане на интервенцията е до 1 000 000 евро.

· Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.1 и II. Г.1.1 за един кандидат съответстващ на определението за група/организация на производители за периода на прилагане на интервенциите е до 3 500 000 евро;

· Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.1 и II. Г.1.1 за инвестиции в земеделска техника за един кандидат съответстващ на определението за група/организация на производители за периода на прилагане на интервенциите е до 1 500 000 евро.

Подкрепа по интервенцията може да се предоставя и под формата на финансов инструмент

Финансовия инструмент се предоставя под формата на:

1. гаранционна схема с 80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа, за микро, малки и средни предприятия, извършващи селскостопански дейности и преработка на земеделски продукти, както и земеделски стопани или микропредприятия, извършващи неселскостопанска дейност в селските райони. Изискуемото обезпечение се определя спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници с приоритет на използване на активите, придобивани със средства от отпуснатите кредити. Допустими са новоотпуснати инвестиционни заеми (вкл. финансов лизинг) и заеми за оборотни средства, включително самостоятелни заеми за оборотен капитал.

Индивидуалните лимити по гарантирани заеми - инвестиционни и за оборотен капитал по интервенцията ще бъдат прилагани в зависимост от резултатите от извършена актуализация на предварителната оценка за нуждата от прилагане на финансови инструменти по СПРЗСР 2023 – 2027 г. и в съответствие с приложимите тавани за подкрепа съгласно чл. 58, пар. 2 от Регламент № 2021/1060 и насоките на ЕК относно държавната помощ за финансовите инструменти.

Максимален матуритет на заемите – 120 месеца за инвестиционни кредити и 60 месеца за оборотни заеми.

Минимален матуритет на заемите – 12 месеца.

Размер на собственото участие при инвестиционни кредити: спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници.

Процедура за включване – на портфейлен принцип;

Максималните нива на подпомагане при комбинация между безвъзмездни средства и брутен еквивалент на безвъзмездната помощ от финансовия инструмент, не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията е допустимо предоставянето на авансово плащане, в размер до 50% от стойността на одобрената финансова помощ по проектното предложение.

В случай, когато подпомагането се предоставя под формата на финансови инструменти, критериите за подбор, съгласно член 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115 не са приложими. Изборът на крайни получатели се извършва под отговорността на субектите, изпълняващи финансовия инструмент.

Кандидати, отговарящи на условията за допустимост по интервенцията, могат да получат подкрепа под формата на финансов инструмент независимо от това дали имат или не одобрен проект със сключен договор за БФП по интервенцията.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Недопустими дейности и разходи посочени в раздел 4.7.1., както и разходи, които не попадат в обхвата на допустимите дейности

Съдържа ли инвестицията напояване?

☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията „Инвестициите в земеделски стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ е в съответствие с т. 11 от Приложение 2 на Споразумението за земеделие на СТО, тъй като: 1. Правила за отпускане на плащанията са съобразени с основните параметри, заложени в Стратегическия план. При тази интервенция могат да се реализират само видовете операции, които ще допринесат за подобряване на конкурентоспособността на земеделското стопанство и ориентацията му към пазара в резултат на неговото преструктуриране; 2. Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция; 3. Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията и са обвързани с периода на изпълнени на проекта. 4. Плащанията не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
FIN039 - Инвестиции в земеделските стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда	Финансов инструмент	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.16; R.26; R.3; R.32	Не
XCO39 - Подкрепа за земеделски стопани за инвестиции за опазване на околната среда	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.16; R.26; R.3; R.32	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

FIN039 - Инвестиции в земеделските стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда

Средната стойност на единица разход по финансовия инструмент е определена на база параметрите на гаранционната схема (80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа). Планираната единична сума на публичният разход по един заем (инвестиционни заеми и заеми за оборотни средства) е 25 000 евро.

XCO39 - Подкрепа за земеделски стопани за инвестиции за опазване на околната среда

При определяне на стойностите за взети предвид отделните категории допустими за подпомагане кандидати, допустимите за подпомагане дейности и предложените финансови условия. Максималният размер на разходите за проект са намалени в сравнение с предоставяното подпомагане в рамките на ПРСР 2014-2020. При определяне на средния единичен размер на разходите средната стойност е съобразена и с възможните увеличения на разходите в рамките на програмния период.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
FIN039 - Инвестиции в земеделските стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда (Финансов инструмент - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.20 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	**Сума:** 4,00 **Макс.:** 1,00
XCO39 - Подкрепа за земеделски стопани за инвестиции за опазване на околната среда (Безвъзмездни	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					220 000,00	220 000,00	220 000,00	

средства - Среден)	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					264 000,00	264 000,00	264 000,00	
	O.20 (единица: Операции)					201,00	168,00	96,00	**Сума:** 465,00 **Макс.:** 201,00
ОБЩО	O.20 (единица: Операции)					201,00	168,00	96,00	**Сума:** 465,00 **Макс.:** 201,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				25 000,00	44 124 464,50	37 014 847,00	21 187 198,50	102 351 510,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				10 000,00	17 649 786,00	14 805 939,00	8 474 879,00	40 940 604,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.2 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.2
Име на интервенцията	Инвестиции за преработка на селскостопански продукти
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Териториалният обхват на проектните предложения, включващи инвестиции в преработка на продукти от Приложение № I от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) е територията на Република България.

Териториалният обхват на проектните предложения, включващи инвестиции в преработка на продукти от приложение № I от ДФЕС в продукти извън приложение № I от ДФЕС или памук е съгласно Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността
SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.3.6.	Осигуряване на необходимото количество и качество местни суровини за по-пълно използване на капа	среден приоритет	Да
П.8.1.	Диверсификация на икономическата дейност.Стимулиране на нови производства в областта на биоикономика	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.37 Нови работни места, подпомагани в рамките на проекти по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Хранително-вкусовата промишленост (ХВП) е традиционен за страната преработващ подотрасъл, който заема значимо място в структурата на промишлеността, и в националната икономика. За земеделието, хранително-вкусовата промишленост се явява и основен пазар за реализация на продукцията, докато за самата ХВП, земеделието е източник на суровини и доходност.

Като се има предвид и, че над две трети от добавената стойност в ХВП за последните години се формира от производството на „храни“ може да се каже, че за периода 2001-2017 г. хранителната ни индустрия проявява сравнителни конкурентни предимства по отношение на останалите отрасли в националната икономика.

Огромно е значението, което имат суровините за резултатите от дейността на предприятията от ХВП и особено на тези от секторите производство и преработка на месо, производство на мляко и млечни продукти, преработка и консервиране на плодове и зеленчуци. Това са сектори, които години наред имат проблем с недостига на местни суровини.

В разпределението на добавената стойност по веригата в сектор „Зърно-брашно – хляб и хлебни изделия” доминира първичното производствено звено, като през 2008 г. заема 64% от цялата добавена стойност, а през 2016 г. - 50%. За периода брутната добавена стойност в производството намалява с 11%, което се дължи на спад на цените на пшеницата с 15%. В преработката и търговията е налице устойчива тенденция на нарастване. Налице са и възможности за ускоряване на този процес предвид високата степен на самозадоволяване в сектора на зърнените култури и наличието на сравнителни конкурентни предимства на външния пазар на преработващите звена в сектора в изследвания период.

В сектор мляко производството отбелязва спад на добавената стойност, намалението е значително. Делът на производството в секторната верига на стойността се свива два пъти. Добавената стойност в преработката и търговията расте. Дяловете на преработката и търговията в разпределението на добавената стойност по веригата на снабдяването с мляко нарастват два пъти за периода.

В сектор производство на червено месо през целия изследван период доминира делът на първичното производство в брутната добавена стойност (БДС). БДС в първичното производство нараства с 29% за изследвания период. Данните за преработката показват неустойчива тенденция на нарастване през изследвания период. Налице са значителни резерви заповишаване на добавената стойност в преработката, която за периода е на относително ниски прагове. Капацитетът на преработвателните предприятия за преработка на червено месо е натоварен частично, което оскъпява продукцията и намалява тяхната конкурентоспособност. Една от причините за това е и високата степен на самозадоволяване, която се отчита в отрасъла, като по-голямата част от производството на телешко и говеждо месо се консумира директно в стопанствата и въобще не достига до преработвателите, което води до пропуснати ползи.

Делът на първичното производство в сектор птиче месо намалява драстично - от 76% през 2008 г. на 28% - през 2016 г. Първичното производство отбелязва устойчив спад през анализирания период. Същевременно в преработката е налице устойчива тенденция на нарастване – брутната добавена стойност нараства три пъти за изследвания период.

По отношение производството на пчелен мед окрупняването на производството и на добитите количества мед се постига и увеличение на продажбите на преработвателните предприятия, които нарастват от около 23% в началото на разглеждания период до около 43% през 2017-2018 г. Причината за това са нарасналите обеми на производство в стопанствата и увеличеният износ на мед през годините, което изисква по-специална подготовка.

Относителният дял на производството на плодове и зеленчуци в секторната верига на стойността се свива значително през изследвания период – от 72% през 2008 г. до 41% през 2016 г. Влошават се условията за оцеляване, инвестиране, иновации и развитие на земеделското производство в този сектор и следователно за осигуряване на достатъчно количество качествена суровина за преработката. Консервната промишленост в изследвания период регистрира пропуснати ползи (отрицателен търговски баланс, нереализирана продукция), които се дължат именно на проблеми със суровинната база. Недостигът на качествена местна суровина е причина преработвателните предприятия да натоварват много малка част от капацитета си, което увеличава разходите за единица продукция, т. е. оскъпява продукцията и намалява тяхната ценова конкурентоспособност.

Производството на етерични масла в страната бележи осезаемо увеличение, като най-голямо е то при розите, лавандулата, маточината, като причината е в търсене на диверсификация на полското производство и добрата доходност при тези нишови продукти, като е налице потенциал за допълнително развитие на веригата на стойността защото при по-добра интеграция на тези производства с парфюмерийната, козметична и фармацевтична индустрия, по-голяма част от създаваната стойност може да остава в страната.

Разпределението на добавената стойност в секторната верига на техническите култури се оказва сравнително стабилно и в него категорично доминира първичното производствено звено. Делът на преработката е нисък и устойчиво намаляващ, което е индикатор за пропуснати ползи по линията на добавената стойност, още повече като се има предвид, че производството на мазнини от растителен произход има конкурентни предимства на външния пазар. Съществуват значителни резерви за повишаване на добавената стойност в преработката, предвид високите стойности, силната концентрация и качество на производството на маслодайни култури.

Процесът на създаване на добавена стойност в отрасъла се възпрепятства от ниското равнище на иновации и недостатъчен потенциал за иновационни внедрявания. Решаването на проблема изисква използване на публична подкрепа за трансфер на знания към предприятията (предоставяне на знания, свързани с иновации на продукти, процеси и услуги).

За устойчивото функциониране на ХВП е необходимо разпределение на значителен дял национални производствени фактори и от особено значение е развитието на суровинна база и оптимизирането на икономическите връзки с доставчиците на суровини. Така ще се увеличи ефективността на производството като се намалят високите постоянни разходи в ключови сектри като млекопреработка, консервната промишленост и месопреработка, произтичащи от вече изградените мощности за преработка.

От ключово значение за повишаване на добавената стойност в ХВП е ефективната инвестиционната подкрепа за иновации и модернизиране на предприятията от ХВП, измерена с коефициент на инвестиране.

Огромно е значението, което имат суровините за резултатите от дейността на предприятията от ХВП и особено на тези от секторите производство и преработка на месо, производство на мляко и млечни продукти, преработка и консервиране на плодове и зеленчуци. Това са сектори, които години наред имат проблем с недостига на суровинии поради това имат големи разходи за вносни суровини, което се отразява негативно на всички аспекти на тяхното производство - цени, количество, качество, асортимент.

Приоритетно насочване на подкрепата

· С цел приоритетно подпомагане чрез интервенцията за преработка на селскостопански продукти на определените в анализа като приоритетни сектори, ще бъде разработен подход, които да позволи целево насочване на финансирането в рамките на определените финансови условия, включително чрез определяне на делегирани бюджети за преработка на селскостопански продукти от конкретни сектори.

В съответствие с чл. 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115 при разработване на критериите за оценка ще се търси съответствие с нуждите, определени в стратегическия план на ОСП с цел приоритетно насочване на подкрепа в рамките на допустимите дейности по интервенцията.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък): проекти за постигне въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии или иновации в ХВП, преработка на суровини от чувствителни сектори, кандидати които могат да осигурят съответната суровинна база, инвестиции за покриване стандартите на ЕС, инвестиции и дейности, които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо възстановяване, дигитализация и роботизация. Приоритет ще бъде осигурен и за проекти осигуряващи устойчива заетост, насърчават кооперирането и интеграцията между земеделските производители и предприятия от хранително–преработвателната промишленост. Приоритет ще бъде предоставян и на кандидати, доказващи финансова устойчивост и развитие и укрепване на веригите за стойност от производител до потребител.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността

ще бъде одобрена за финансиране.

Дейностите по тази инервенция са свързани с преработката на суровини, получени при първичното селскостопанско производство и са естествено допълнение към дейностите по интервенция II.Г.1.1. - Инвестиции в земеделските стопанства. Интервенцията предоставя възможност на земеделските стопани да добавят стойност, чрез преработка на произведените в стопанствата им селскостопански продукти.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Кандидатите преработватели на селскостопански продукти, допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

· да са физически или юридически лица регистрирани по Търговския закон, Закона за кооперациите или други създадени в съответствие със специализирано национално законодателство.

· да са микро, малки, средни или големи* предприятия, дефинирани съгласно Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията. (*Предприятия, които надвишават критериите посочени в чл. 3, ал. 1 от Закон за малки и средни предприятия);

· за микро, малки, средни и големи*предприятия - да осъществяват дейност по преработка на селскостопански продукти съгласно Закона за храните* /*ако закона е приложим за съответната дейност/ от най – малко 24 месеца без прекъсване преди подаване на проектното предложение;

· да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

Кандидатите групи/организации на производители допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

· да са признати от министъра на земеделието

· да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти произведени от членовете на групата/организацията на производители.

Кандидатите земеделски стопани допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

· да са физически лица регистрирани по Търговския закон или;

· да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите;

· да имат минимален стандартен производствен обем /СПО/ на земеделското стопанство над 8 000 евро;

· да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 24 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период - в случай че попадат в категорията микро, малки, средни и големи предприятия, дефинирани съгласно Закон за малки и средни предприятия.

· да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

· преобладаващата част /най – малко 51%/ от предвидените за преработка селскостопански продукти трябва да са произведени в земеделското стопанство на кандидата;

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Подпомагане ще се предоставя в рамките на следните производствени сектори свързани с преработката и/или маркетинг /предлагането на пазара на продукти/, описани в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз и памук.

· Мляко и млечни продукти, включително яйца от птици;

· Месо и месни продукти;

· Плодове и зеленчуци, включително гъби;

· Пчелен мед;

· Зърнени, мелничарски и нишестени продукти;

· Растителни и животински масла и мазнини;

· Технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки;

· Готови храни за селскостопански животни;

· Гроздова мъст, вино и оцет;

Съответствието на проектните предложения със секторите се определя въз основа на селскостопанските продукти, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, както и получените крайни продукти.

Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на интервенцията трябва са свързани с преработката или маркетинг на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти. Допустимите за подпомагане дейности в рамките на интервенцията, могат да включват материални и нематериални инвестиции.

Продуктите от допустимите за финансова помощ сектори, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, трябва да са описани в приложение № I по чл. 38 от ДФЕС

Резултатът от преработката на селскостопански продукти може да бъде продукт, който не е включен в обхвата на приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз, като проектното предложение трябва да е в съответствие с избрания режим за прилагане на държавна помощ по интервенцията.

· Инвестициите включени в проектното предложение, трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

· Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите по преработка на селскостопански продукти, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план;

Допустими дейности:

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115 от 02 декември 2021 година само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност;

Подкрепата ще бъде насочена към материални и нематериални инвестиции, свързани със следните примерни дейности:

·Инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка;

·Инвестиции свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи необходими за производството и маркетинга;

·Инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;

·Инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;

·Инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства;

·Инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството;

·Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление;

·Инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения.

·Инвестиции в софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата, включително чрез финансов лизинг;

· Инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка;

· Инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга;

-Общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.

Финансова помощ не се предоставя за дейности и разходи включени в интервенции I.Д.2 - Инвестиции в лозаро-винарския сектор и I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения на Стратегическия план. Групи и организации на производители няма да бъдат подпомагани по интервенцията за дейности, включени за подпомагане в техните Оперативни програми, свързани с преработка на селскостопански продукти.

С цел недопускане на двойно финансиране ще се проследява и за одобрените разходи и дейности на ниво кандидат/ проектно предложение по отделните програми по ЕФСУ на национално ниво, по линия на Националния план за възстановяване и устойчивост и другите инструменти на съюза, включително и с останалите интервенции от Стратегическия план.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☑ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Финансовата помощ е в размер до 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи. За различни категории кандидати при стартиране на приеми е допустимо в националните правила за прилагане на интервенциите да се дефинират различни финансови условия по отношение на интензитет и максимален размер на допустимите разходи след съгласуване с Комитета за наблюдение на Стратегическия план

Нива на подпомагане за преработватели на селскостопански продукти, които са микро, малки, средни или големи* предприятия по ЗМСП:

· Финансовата помощ може да се увеличи с до 10 % за проектни предложения, които се изпълняват в чувствителни сектори определени в анализа към СП.

· Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 15 000 евро.

· Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на

интервенцията и за един проект е до 2 000 000 евро;

· Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.2 и II. Г.2.1 за един кандидат за периода на прилагане на интервенциите е до 3 500 000 евро;

Нива на подпомагане за земеделски стопани и групи/организации на производители:

· В зависимост от размера на финансовата помощ, същата може да се увеличи с до 25 % за проектни предложения представени от кандидати групи/организации на производители;

· Финансовата помощ може да се увеличи с до 10 % за проектни предложения, които се изпълняват в чувствителни сектори определени в анализа към СП.

· Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 15 000 евро.

· Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 2 000 000 евро;

· Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.2 и II. Г.2.1 за един кандидат за периода на прилагане на интервенциите е до 3 500 000 евро;

· Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат съответстващ на определението **за група/организация на производители**, за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 3 000 000 евро;

· Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.2 и II. Г.2.1 за един кандидат съответстващ на определението за **група/организация на производители** за периода на прилагане на интервенциите е до 4 000 000 евро;

За проектни предложения свързани с преработка на продукти от приложение № I от ДФЕС в продукти извън приложение № I от ДФЕС или памук в съответствие с Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, финансовата помощ не може да надхвърля 300 000 евро.

Подкрепа по интервенцията може да се предоставя и под формата на финансов инструмент

Финансовия инструмент се предоставя под формата на:

1. гаранционна схема с 80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа, за микро, малки и средни предприятия, извършващи селскостопански дейности и преработка на земеделски продукти, както и земеделски стопани или микропредприятия, извършващи неселскостопанска дейност в селските райони. Изискуемото обезпечение се определя спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници с приоритет на използване на активите, придобивани със средства от отпуснатите кредити. Допустими са новоотпуснати инвестиционни заеми (вкл. финансов лизинг) и заеми за оборотни средства, включително самостоятелни заеми за оборотен капитал.

Индивидуалните лимити по гарантирани заеми - инвестиционни и за оборотен капитал по интервенцията ще бъдат прилагани в зависимост от резултатите от извършена актуализация на предварителната оценка за нуждата от прилагане на финансови инструменти по СПРЗСР 2023 – 2027 г. и в съответствие с приложимите тавани за подкрепа съгласно чл. 58, пар. 2 от Регламент № 2021/1060 и насоките на ЕК относно държавната помощ за финансовите инструменти.

Максимален матуритет на заемите – 120 месеца за инвестиционни кредити и 60 месеца за оборотни заеми.

Минимален матуритет на заемите – 12 месеца.

Размер на собственото участие при инвестиционни кредити: спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници.

Процедура за включване – на портфейлен принцип;

Максималните нива на подпомагане при комбинация между безвъзмездни средства и брутен еквивалент на безвъзмездната помощ от финансовия инструмент, не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията е допустимо предоставянето на авансово плащане, в размер до 50% от стойността на одобрената финансова помощ по проектното предложение.

В случай, когато подпомагането се предоставя под формата на финансови инструменти, критериите за подбор, съгласно член 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115 не са приложими. Изборът на крайни получатели се извършва под отговорността на субектите, изпълняващи финансовия инструмент.

Кандидати, отговарящи на условията за допустимост по интервенцията, могат да получат подкрепа под формата на финансов инструмент независимо от това дали имат или не одобрен проект със сключен договор за БФП по интервенцията.

Проектите следва да бъдат устойчиви и финансово жизнеспособни.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☐ Не ☑ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Преработка на продукти от приложение № I от ДФЕС в продукти извън приложение № I от ДФЕС или памук ще се предоставя в съответствие с Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis. Съвместимостта с правилата на Съюза в областта на помощта de minimis ще бъде гарантирана през цялата продължителност на програмния период.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☐ РГОСС ☑ de minimis

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Недопустими разходи посочени в раздел 4.7.1. Не се подпомагат като самостоятелни проектни предложения или дейности единствено маркетинг на продукт/продукти, с изключение на случаите, когато тези продукти са получени в резултат на преработка на селскостопански продукти, извършена от кандидата, както и за кандидати пазари на производители.

Съдържа ли инвестицията напояване?

☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е включена в приложение II на Регламент (ЕС) №2021/2115 и е в съответствие с приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство.

Инвестиции за преработка на селскостопански продукти са в съответствие с т. 11 от Приложение 2 на Споразумението за земеделие на СТО, тъй като:

1. Правила за отпускане на плащанията ще са съобразени с основните параметри, заложени в Стратегическия план и са насочени към подобряване на конкурентоспособността на предприятията в хранително-вкусовата промишленост;

2. Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция;

3. Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията и са обвързани с периода на изпълнени на проекта.

4. Плащанията не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
FIN031 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти	Финансов инструмент	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.37	Не
XCO31 - Подпомагане на инвестиции за преработка на селскостопански продукти	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.37	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

FIN031 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти

Средната стойност на единица разход по финансовия инструмент е определена на база параметрите на гаранционната схема (80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа). Планираната единична сума на публичният разход по един заем (инвестиционни заеми и заеми за оборотни средства) е 25 000 евро.

XCO31 - Подпомагане на инвестиции за преработка на селскостопански продукти

Средната стойност на финансовата помощ за едно проектно предложение е базирана на данни от прилагането на сходни видове подпомагане от предходните програмни периоди. Отчетени са максималните нива на разходите за отделните проекти в настоящата интервенция в сравнение със идентичните такива прилагани през предходните периоди.

Максималните нива на подпомагане и размера на разходите за отделните проекти са намалени в сравнение с предоставяното подпомагане в рамките на ПРСР 2014-2020.

При определяне на средния единичен размер на разходите средната стойност е съобразена и с възможните увеличения на разходите в рамките на програмния период.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
FIN031 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти (Финансов инструмент - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.24 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	**Сума:** 4,00 **Макс.:** 1,00

XCO31 - Подпомагане на инвестиции за преработка на селскостопански продукти (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					610 000,00	610 000,00	610 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					732 000,00	732 000,00	732 000,00	
	O.24 (единица: Операции)					129,00	217,00	121,00	**Сума:** 467,00 **Макс.:** 217,00
ОБЩО	O.24 (единица: Операции)					129,00	217,00	121,00	**Сума:** 467,00 **Макс.:** 217,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				25 000,00	78 547 344,50	132 684 013,00	73 724 452,50	284 980 810,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				10 000,00	31 418 938,00	53 073 605,00	29 489 781,00	113 992 324,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.2.1 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.2.1
Име на интервенцията	Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Териториалният обхват на проектните предложения, включващи инвестиции в преработка на продукти от Приложение № I от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) е територията на Република България.

Териториалният обхват на проектните предложения, включващи инвестиции в преработка на продукти от приложение № I от ДФЕС в продукти извън приложение № I от ДФЕС или памук е съгласно Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.3	П.4.3.Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.15 Подпомагани инвестиции в капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници, включително на биологична основа (в MW)
R.27 Брой на операциите, които допринасят за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него в селските райони
R.39 Брой на селскостопанските предприятия, включително предприятия от сферата на биоикономиката, развити с подпомагане по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Очаква се въздействието върху компонентите на околната среда все повече да засяга икономическата дейност. То може да причини екстремни метеорологични условия, да се отрази неблагоприятно на човешкото здраве и да понижи достъпността на природните ресурси. Опазването на природния капитал на ЕС, преходът към ресурсно ефективна икономика и защитата на хората от свързани с околната среда въздействия са основни приоритети. Интервенцията има за цел да се стимулира преработвателните предприятия чрез екологични инвестиции, чрез създаването на устойчива преработваща промишленост и намаляване замърсяването в резултат на производството. Превръщането на предизвикателствата, свързани с климата и околната среда, във възможности ще направи прехода справедлив и приобщаващ за всички.

Чрез интервенцията може да се постигне социално благосъстояние, като същевременно се намалят рисковете за околната среда и екологичните заплахи. Преработвателните предприятия ще се ангажират с устойчиво развитие, което гарантира дългосрочна рентабилност, включително ще се насърчи развитието на различни производства, базирани на алтернативни производствени процеси, които могат да намалят екологичния отпечатък от дейността. Интервенцията ще предоставя възможност и за подкрепа на дейности, насочени към по-добро оползотворяване на остатъците от селскостопанското производство с цел насърчаване на биоикономиката и кръговата икономика.

Чрез интервенцията ще се подпомагат единствено инвестиции, свързани с околна среда и климат, като например: пречиствателни съоръжения и съоръжения за третиране на отпадъци, съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти, получени в резултат на извършваната преработка, инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга, инсталации за ВЕИ за производство на енергия за собствено потребление, включително такива използващи биомаса, включително инвестиции и дейности свързани с подобряване на енергийната ефективност на съществуващи предприятия.

Чрез осигуряването на специфична инвестиционна подкрепа при преработката на селскостопански продукти целта е чрез интервенцията да се допринесе за постигане на специфичните цели, установени в член 6, параграф 1, буква „г“ и буква „д“ отРегламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета.

Приоритетно насочване на подкрепата

· С цел приоритетно подпомагане чрез интервенцията за преработка на селскостопански продукти на определените в анализа като приоритетни сектори, ще бъде разработен подход, който може да позволи целево насочване на финансирането в рамките на определените финансови условия, включително чрез определяне на делегирани бюджети за преработка на селскостопански продукти от конкретни сектори и дейности свързани с биологично производство.

· В съответствие с чл. 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115 при разработване на критериите за оценка ще се търси съответствие с нуждите, определени в стратегическия план на ОСП с цел приоритетно насочване на подкрепа в рамките на допустимите дейности по интервенцията.

Също така ще бъде определен минимален размер на точките по критериите за оценка, под които размер проектните предложения няма да бъдат допустими за финансова подпомагане по интервенцията.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък): проекти за въвеждане на иновации в ХВП, преработка на суровини от чувствителни сектори, кандидати които могат да осигурят съответната суровинна база, инвестиции и дейности, които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо възстановяване, дигитализация и роботизация. Приоритет ще бъде осигурен и за проекти насърчаващи кооперирането и интеграцията между земеделските производители и предприятия от хранително–преработвателната промишленост, както и за преработка на биологично сертифицирани суровини. Приоритет ще бъде предоставян и на кандидати, доказващи финансова устойчивост и развитие и укрепване на веригите за стойност от производител до потребител.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за

наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Кандидатите преработватели на селскостопански продукти допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

· да са физически или юридически лица регистрирани по Търговския закон, Закона за кооперациите или други създадени в съответствие със специализирано национално законодателство.

· да са микро, малки, средни или големи* предприятия, дефинирани съгласно Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията. (*Предприятия, които надвишават критериите посочени в чл. 3, ал. 1 от Закон за малки и средни предприятия);

· за микро, малки, средни и големи* предприятия - да осъществяват дейност по преработка на селскостопански продукти съгласно Закона за храните* /*ако закона е приложим за съответната дейност/ от най – малко 24 месеца без прекъсване преди подаване на проектното предложение;

· да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

Кандидатите групи/организации на производители, допустими за подпомагане, трябва да отговарят на следните условия:

· да са признати от министъра на земеделието.

· да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти произведени от членовете на групата/организацията на производители.

Кандидатите земеделски стопани допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

· да са физически лица регистрирани по Търговския закон или;

· да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите;

· да имат минимален стандартен производствен обем /СПО/ на земеделското стопанство над 8 000 евро;

· да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 24 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период - в случай че попадат в категорията микро, малки, средни и големи предприятия, дефинирани съгласно Закон за малки и средни предприятия.

· да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

· преобладаващата част /най – малко 51%/ от предвидените за преработка селскостопански продукти трябва да са произведени в земеделското стопанство на кандидата;

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Подпомагане ще се предоставя в рамките на следните производствени сектори свързани с преработката и/или маркетинг /предлагането на пазара на продукти/, описани в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз и памук.

· Мляко и млечни продукти, включително яйца от птици;

· Месо и месни продукти;

· Плодове и зеленчуци, включително гъби;

· Пчелен мед;

· Зърнени, мелничарски и нишестени продукти;

· Растителни и животински масла и мазнини;

· Технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки;

· Готови храни за селскостопански животни;

· Гроздова мъст, вино и оцет;

Съответствието на проектните предложения със секторите се определя въз основа на селскостопанските продукти, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, както и получените крайни продукти.

Инвестициите, допустими за подпомагане в рамките на интервенцията трябва са свързани с преработката или маркетинг на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти. Допустимите за подпомагане дейности в рамките на интервенцията, могат да включват материални и нематериални инвестиции.

Продуктите от допустимите за финансова помощ сектори, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, трябва да са описани в приложение № I по чл. 38 от ДФЕС

Резултатът от преработката на селскостопански продукти може да бъде продукт, който не е включен в обхвата на приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз, като проектното предложение трябва да е в съответствие с избрания режим за прилагане на държавна помощ по интервенцията.

· В съответствие с чл. 93 от Регламент (ЕС) 2021/2115 в рамките на интервенцията се подпомагат дейности и инвестиции, които изцяло са насочени към специфичните цели, установени в член 6, параграф 1, буква „г“ и буква „д“.

· Инвестициите включени в проектното предложение, трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

· Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите по преработка на селскостопански продукти, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план;

Подкрепата ще бъде насочена към материални и нематериални инвестиции, свързани със следните примерни дейности:

· Строителство/реконструкция/ремонт на сгради и друга недвижима собственост, използвани за опазване на компонентите на околната среда, като например - пречиствателни съоръжения и съоръжения за третиране на отпадъци;

· Изграждане/модернизиране/оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка;

· Модернизиране/оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга;

· Изграждане на инсталации за производство на енергия за собствено потребление от ВЕИ (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса)

· Инвестиции в нематериални активи;

· По интервенцията са допустими и общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници;

За да се считат за допустими, инвестициите по интервенцията трябва да отговарят и да надхвърлят националните стандарти, в случай че има определени за конкретната инвестиция.

Подкрепа по интервенцията ще бъде насочена и към материални и нематериални

инвестиции, за следните примерни дейности, свързани с преработката на минимум 30% сертифицирани биологични продукти:

·Инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка;

·Инвестиции свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи необходими за производството и маркетинга;

·Инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;

·Инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;

·Инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства;

·Инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството;

·Инвестиции в софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата, включително чрез финансов лизинг;

-Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.

- Общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115 от 02 декември 2021 година само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност

Финансова помощ не се предоставя за дейности и разходи включени в интервенции I.Д.2 - Инвестиции в лозаро-винарския сектор и I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения на Стратегическия план.

С цел недопускане на двойно финансиране ще се проследява за одобрените разходи и дейности на ниво кандидат/ проектно предложение по отделните програми по ЕФСУ на национално ниво, по линия на Националния план за възстановяване и устойчивост и другите инструменти на съюза, включително и с останалите интервенции от Стратегическия план

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☑ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Финансовата помощ е в размер до 50 % от общия размер на допустимите за финансово

подпомагане разходи. За различни категории кандидати при стартиране на приеми е допустимо в националните правила за прилагане на интервенциите да се дефинират различни финансови условия по отношение на интензитет и максимален размер на допустимите разходи след съгласуване с Комитета за наблюдение на Стратегическия план..

Нива на подпомагане за преработватели на селскостопански продукти, които са микро, малки, средни или големи* предприятия по ЗМСП:

· Финансовата помощ може да се увеличи с до 10 % за проектни предложения, които се изпълняват в чувствителни сектори определени в анализа към СП.

· Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 15 000 евро.

• Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 2 000 000 евро;

• Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.2 и II. Г.2.1 за един кандидат за периода на прилагане на интервенциите е до 3 500 000 евро;

Нива на подпомагане за земеделски стопани, групи/организации на производители:

· В зависимост от размера на финансовата помощ, същата може да се увеличи с до 25 % за проектни предложения представени от кандидати групи/организации на производители;

· Финансовата помощ може да се увеличи с до 10 % за проектни предложения, които се изпълняват в чувствителни сектори определени в анализа към СП.

· Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 15 000 евро.

• Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 2 000 000 евро;

• Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.2 и II. Г.2.1 за един кандидат за периода на прилагане на интервенциите е до 3 500 000 евро;

• · Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат **съответстващ на определението за група/организация на производители**, за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 2 000 000 евро;

• Общият максимален размер на допустимите разходи за интервенция II. Г.2 и II. Г.2.1 за един кандидат **съответстващ на определението за група/организация на производител**и за периода на прилагане на интервенциите е до 4 000 000 евро;

<u>За проектни предложения свързани с преработка на продукти от приложение № I от ДФЕС в продукти извън приложение № I от ДФЕС или памук в съответствие с Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, финансовата помощ не може да надхвърля 300 000 евро.</u>

Подкрепа по интервенцията може да се предоставя и под формата на финансов инструмент

Финансовия инструмент се предоставя под формата на:

1. гаранционна схема с 80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа, за микро, малки и средни предприятия, извършващи селскостопански дейности и преработка на земеделски продукти, както и земеделски стопани или микропредприятия, извършващи неселскостопанска дейност в селските райони. Изискуемото обезпечение се определя спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници с приоритет на използване на активите, придобивани със средства от отпуснатите кредити. Допустими са новоотпуснати инвестиционни заеми (вкл. финансов лизинг) и заеми за оборотни средства, включително самостоятелни заеми за оборотен капитал.

Индивидуалните лимити по гарантирани заеми - инвестиционни и за оборотен капитал по интервенцията ще бъдат прилагани в зависимост от резултатите от извършена актуализация на предварителната оценка за нуждата от прилагане на финансови инструменти по СПРЗСР 2023 – 2027 г. и в съответствие с приложимите тавани за подкрепа съгласно чл. 58, пар. 2 от Регламент № 2021/1060 и насоките на ЕК относно държавната помощ за финансовите инструменти.

Максимален матуритет на заемите – 120 месеца за инвестиционни кредити и 60 месеца за оборотни заеми.

Минимален матуритет на заемите – 12 месеца.

Размер на собственото участие при инвестиционни кредити: спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници.

Процедура за включване – на портфейлен принцип;

Максималните нива на подпомагане при комбинация между безвъзмездни средства и брутен еквивалент на безвъзмездната помощ от финансовия инструмент, не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията е допустимо предоставянето на авансово плащане, в размер до 50% от стойността на одобрената финансова помощ по проектното предложение.

В случай, когато подпомагането се предоставя под формата на финансови инструменти, критериите за подбор, съгласно член 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115 не са приложими. Изборът на крайни получатели се извършва под отговорността на субектите, изпълняващи финансовия инструмент.

Кандидати, отговарящи на условията за допустимост по интервенцията, могат да получат подкрепа под формата на финансов инструмент независимо от това дали имат или не одобрен проект със сключен договор за БФП по интервенцията.

Проектите следва да бъдат устойчиви и финансово жизнеспособни.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☐ Не ☑ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Преработка на продукти от приложение № I от ДФЕС в продукти извън приложение № I от ДФЕС или памук ще се предоставя в съответствие с Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis. Съвместимостта с правилата на Съюза в областта на помощта de minimis ще бъде гарантирана през цялата продължителност на програмния период.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☐ РГОСС ☑ de minimis

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Недопустими разходи посочени в раздел 4.7.1. За дейностите свързани с преработката на сертифицирани биологични продукти не се подпомагат като самостоятелни проектни предложения или дейности единствено маркетинг на продукт/продукти, с изключение на случаите, когато тези продукти са получени в резултат на преработка на селскостопански продукти, извършена от кандидата, както и за кандидати пазари на производители.

Съдържа ли инвестицията напояване?

☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е включена в приложение II на Регламент (ЕС) №2021/2115 и е в съответствие с приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство. Инвестиции за преработка на селскостопански продукти са в съответствие с т. 11 от Приложение 2 на Споразумението за земеделие на СТО, тъй като: 1. Правила за отпускане на плащанията ще са съобразени с основните параметри, заложени в Стратегическия план и са насочени към подобряване на конкурентоспособността на предприятията в хранително-вкусовата промишленост; 2. Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция; 3. Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията и са обвързани с периода на изпълнени на проекта. 4. Плащанията не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
FIN040 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околн	Финансов инструмент	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.15; R.27; R.39	Не
XCO40 - Подкрепа на земеделски производители и преработвателни предприятия за инвестиции за опазване на околната среда	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.15; R.27; R.39	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

FIN040 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околн

Средната стойност на единица разход по финансовия инструмент е определена на база параметрите на гаранционната схема (80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа). Планираната единична сума на публичният разход по един заем (инвестиционни заеми и заеми за оборотни средства) е 25 000 евро.

XCO40 - Подкрепа на земеделски производители и преработвателни предприятия за инвестиции за опазване на околната среда

При определяне на стойностите за взети предвид отделните категории допустими за подпомагане кандидати, допустимите за подпомагане дейности и предложените финансови условия. Максималният размер на разходите за проект са намалени в сравнение с предоставяното подпомагане в рамките на ПРСР 2014-2020. При определяне на средния единичен размер на разходите средната стойност е съобразена и с възможните увеличения на разходите в рамките на програмния период.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
FIN040 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околн (Финансов инструмент - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.24 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	**Сума:** 4,00 **Макс.:** 1,00
XCO40 - Подкрепа на земеделски производители и преработвателни предприятия за инвестиции за	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					610 000,00	610 000,00	610 000,00	

опазване на околната среда (Безвъзмездни средства - Среден)	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					732 000,00	732 000,00	732 000,00	
	O.24 (единица: Операции)					38,00	65,00	36,00	**Сума:** 139,00 **Макс.:** 65,00
ОБЩО	O.24 (единица: Операции)					38,00	65,00	36,00	**Сума:** 139,00 **Макс.:** 65,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				25 000,00	23 414 335,00	39 539 945,00	21 977 748,00	84 957 028,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				10 000,00	9 365 734,00	15 815 978,00	8 791 099,00	33 982 811,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.3 - Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.3
Име на интервенцията	Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилага на територията на селските райони на Република България, съгласно определението в раздел 4.7.2 „Определение на селските райони и приложимост“.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO7 Привличане и запазване на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчиво развитие на стопанска дейност в селските райони
SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.7.5.	Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартиране	Висок	Да
П.7.6.	Стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в сектори	Среден	Да
П.8.1.	Диверсификация на икономическата дейност.Стимулиране на нови производства в областта на биоикономика	Среден	Да
П.8.2.	Подобряване на здравните и социалните услуги.	Висок	Да
П.8.4.	Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.39 Брой на селскостопанските предприятия, включително предприятия от сферата на биоикономиката, развити с подпомагане по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Съгласно SWOT анализа икономиката на селските райони се развива в условията на благоприятно влияние на основни макроикономически фактори, които подкрепят устойчивостта на бизнеса и на икономиката.

Икономическото развитие в селските райони следва да улесни стопанската дейност и да стимулира дейности за насърчаване на местната конкурентоспособност, постигане на жизненост на населените места в селските райони и качеството и стандарта на живот, както и да се подобри степента на развитие на човешкия капитал и инфраструктура. Чрез интервенцията ще се насърчава диверсификацията на икономиката в селските райони като се интегрират инвестиционните решения в икономическите сектори с ефект, целящ подобряването на околната среда и укрепването на регионалната конкурентоспособност (промишлени дейности в области за ново бизнес-развитие като биоикономика, кръгова икономика, въвеждане на чисти и възобновяеми енергийни източници за заместване на старите способи за използвана енергия в промишлените производства) и по този начин да се насърчава приносът на икономиката в селските райони към по-ефективно използване на природните ресурси.

Диверсификацията на икономиката в селските райони може да се постигне чрез развитие на икономически дейности, свързани с производство, търговия, услуги, преработващата промишленост и други. Също така на територията на селските райони съществува възможност да се развива бизнес, който допълва или подпомага селскостопанското производство, което е характерно за тези райони.

Интервенцията е насочена към подкрепа на земеделски стопани, микропретприятия в селските райони и занятчии.

Микропредприятията са основен източник на растежа и създаването на повече работни места, включително диверсификация на икономическите дейности на земеделските стопани, които преобладават в тези райони. Микропредприятията са ключова предпоставка за наличието на конкуренция и работещи пазари, а оттам и за цялостното икономическо развитие на една страна.

С цел укрепване на усточивостта на земеделските стопани следва да се подпомогне тяхната диверсификация към други неземеделски дейности, носещи им допълнителни доходи в рамките на стопанството.

Широкият спектър от допустими дейности в рамките на интервенцията осигурява възможнсот за развитите на различни бизнес модели и икономически дейности, които да бъдат развивани на територията на селските райони съобразно пазарните принципи.

Подпомагането на дейности, свързани с информационния и технологичен сектор и създаването на творчески продукти, могат да бъдат двигатели за създаване на работни места в областта на технологично управление, на технологии за дистрибуция (обединяване на пазарни центрове в дигиталното пространство), с цифровите технологии, информационни продукти за автоматизация и роботизация на производствени процеси и др.

Подкрепата за дейности, които в по–голяма степен използват потенциала на населените места в селските райони, като например природни, исторически, културни и екологични дадености, включително туристически услуги, които създават условия за съживяване на местната икономиката. Също така чрез прилагане на интервенцията има възможност да се стимулират творческите занаяти, които са част от културното наследство и традиции.

Подкрепата за дейности в областта на здравеопазването и социалните услуги са ключови за преодоляване на множество здравни проблеми и предизвикателства в селските райони като достъпни, качествени, здравни и социални услуги, преодоляване на здравните и социални

неравенства, оптимизиране на извънболничната помощ. Нуждите от здравните услуги могат да се сведат до инвестиране в мобилни здравни услуги максимално близки до здравните нужди на населението. Повишаване на търсенето на дългосрочни грижи сред възрастното население в контекста на демографското застаряване, извеждат на преден план необходимостта от междусекторно взаимодействие и прилагане на интегриран подход в грижата за възрастните хора и хората с увреждания. Социални услуги, свързани със социализирането на деца с увреждания и деца с хронични заболявания местната общност може да предлага подходяща инфраструктура за дневни центрове или други подходящи форми за предоставяне на услуги. В дневните центрове могат да се предлагат комплекс от социални услуги, свързани с образователно и професионално обучение, игрови занимания и индивидуални програми или групови програми за социално включване, т.е. обновяване на материалната база за дневни центрове за занимания или спортни площадки адекватни на техните нужди.

Необходимо е насърчаването на различни производства, базирани на алтернативни производствени процеси, които могат да намалят екологичния отпечатък от дейността:

- Проекти, свързани с технология за преработка на отпадъци в предприятията, образувани от собствената им дейност, включително текстил, полимерни и каучукови отпадъци, електроуреди и др.
- Дейности, свързани с ограничаване и намаляване на пластмасовите опаковки и пластмасовите изделия за еднократна употреба, внедряване на технологии за осигуряване на съответствие на пластмасовите изделия с европейските изисквания за пластмасите за еднократна употреба, внедряване на многократни и алтернативни продукти и материали, вкл. биоразградими/рециклируеми/зелени опаковки.
- Дейности, свързани с намаляване на използваните суровини и материали, използване на алтернативни такива, както и на естествени и възобновяеми биоресурси вместо синтетични суровини в производството с цел намаляване на отпадъчния отпечатък върху природните ресурси и преход към биоикономика.

Приоритетно насочване на подкрепата

При разработване на критериите за оценка ще се търси съответствие с нуждите, определени в стратегическия план на ОСП в рамките на допустимите дейности по интервенцията. Подкрепата е насочена към предприятията с потенциал за растеж и развитие.

Приоритет ще бъде предоставян на проекти, свързани с инвестиции в иновации, цифровизация, технологично интензивни производства и информационните услуги, които да допринасят за повишаване на добавената стойност (в т. ч. високотехнологични производства и услуги съгласно националните приоритетни икономически дейности, определени в Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия 2021-2027 г.); подкрепата за дейности в областта на здравеопазването и социалните услуги;проекти с инвестиции, насочени към опазване на околната среда и борба или адаптация с климатичните промени, в т. ч. устойчива енергия и производства.

Приоритетно финансовата помощ ще бъде насочвана и към жени и млади предприемачи. Посочения списък не изброява изчерпателно критериите за подбор. Критериите за подбор ще бъдат определяни в националните документи, определящи условията за подпомагане на кандидатите.

С цел по-ефективно прилагане на програмата Управляващият орган, след консултации с Комитета по наблюдение, ще може да ограничава вида на допустимите дейности или кандидати за определени приеми (целеви приеми).

Допълняемост

В допълнение към интервенциите свързани със земеделската дейност в селските райони, интервенциите II.Г.7 - Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони и II.Г.6 - Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони, дейностите по тази интервенция ще допринесат за икономическото развитие в селските

райони, засилване на стопанската дейност и за стимулиране на местната конкурентоспособност.

По интервенцията не се подпомагат дейности свързани с добив и преработка на продукти от горското стопанство. Тези дейности се подпомагат по интервенция II.Г.14 - Първична преработка на дървесина и II.Г.12 - Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии.

По интервенцията не се подпомагат дейности,допустими по интервенция II.Г.2 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти и II.Г.2.1 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда.

За да се избегне припокриването с други оперативни програми, подкрепата за инвестиции в неземеделски дейности за действащи микропредприятия и земеделски стопани в селските райони ще се предоставя само в рамките на Стратегическия план.

Финансови инструменти

Подпомагането на неземеделски дейности на територията на селските райони ще се осъществява и чрез финансови инструменти.

В случай на операция с финансови инструменти, критериите за подбор, както се изисква съгласно член 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115, не са приложими. Изборът на крайни получатели се извършва под отговорността на субектите, изпълняващи финансовия инструмент.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Подпомагане в рамките на интервенцията получават земеделски стопани, микропредприятия и физически лица. В обхвата на интервенцията физическите лица са допустими за подпомагане само за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към развитие на занаяти.

Земеделските стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

· икономическият размер на земеделското стопанство е от над 8 000 евро стандартен производствен обем /СПО/;

· да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 24 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност;

· да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите;

· да имат седалище на територията на селски район;

Микропредприятията, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

· да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите;

· да имат седалище на територията на селски район;

Физическите лица, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

· да бъдат регистрирани по Закона за занаятите като упражняващи занаят/и след вписване в регистър БУЛСТАТ по реда на Закона за регистър БУЛСТАТ;

· да отговарят на определението за микропредприятие, съгласно дефиницията на ЗМСП;

· да имат постоянен адрес на територията на селски район;

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на интервенцията трябва да са свързани с развитие на услуги в различни сектори на икономиката и други производствени неземеделски дейности, производство на продукти, които не са включени в Приложение I от Договора за функциониране на Европейския съюз, както и дейности, които са насочени към развитие на

занаяти.

· Инвестициите, включени в проектното предложение трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

· Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

· Бизнес планът трябва да показва подобряване на дейността на предприятието и да доказва икономическата жизнеспособност на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.

Допустими дейности:

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя на територията на селските райони в страната в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) №2021/2115 само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.

Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности:

- Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.;
- Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Развитие на занаяти и други неземеделски дейности.

В рамките на подмярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☑ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

· Финансовата помощ е в размер до 50% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи;

· Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 15 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 400 000 евро.

Подкрепа по интервенцията може да се предоставя и под формата на финансови инструменти

Финансовия инструмент се предоставя под формата на гаранционна схема за кредити, със специфики според вида на допустимите бенефициенти, както следва:

1. гаранционна схема с 80% размер на гаранцията за необезпечени заеми и/или оборотни средства и 100% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, без лимит на портфейлна основа, за много малки земеделски стопанства и млади земеделски стопани, съгласно дефинициите, както и за стартиращи предприятия в селските райони. Допустими са новоотпуснати инвестиционни заеми (вкл. финансов лизинг) и заеми за оборотни средства, включително самостоятелни заеми за оборотен капитал, с максимална стойност на заемите 150 хил. евро.

2. гаранционна схема с 80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа, за микро, малки и средни предприятия, извършващи селскостопански дейности и преработка на земеделски продукти, както и земеделски стопани или микропредприятия, извършващи неселскостопанска дейност в селските райони. Изискуемото обезпечение се определя спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници с приоритет на използване на активите, придобивани със средства от отпуснатите кредити. Допустими са новоотпуснати инвестиционни заеми (вкл. финансов лизинг) и заеми за оборотни средства, включително самостоятелни заеми за оборотен капитал, с максимална стойност на заемите 500 хил. евро.

Определения приложим таван за подкрепа за финансирането на оборотен капитал в съответствие с чл. 58, пар. 2 от Регламент № 2021/1060 и насоки на ЕК относно държавната помощ за финансовите инструменти по ЕФСУ не може да надвишава 150 000 евро.

Максимален матуритет на заемите – 120 месеца за инвестиционни кредити и 60 месеца за оборотни заеми.

Минимален матуритет на заемите – 12 месеца.

Размер на собственото участие при инвестиционни кредити: спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници.

Процедура за включване – на портфейлен принцип;

Максималните нива на подпомагане при комбинация между безвъзмездни средства и брутен еквивалент на безвъзмездната помощ от финансовия инструмент, не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията е допустимо предоставянето на авансово плащане, в размер до 50% от стойността на одобрената финансова помощ по проектното предложение.

Финансов инструмент:

В случай на операция с финансови инструменти, критериите за подбор, както се изисква съгласно член 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115, не са приложими.

Изборът на крайни получатели се извършва под отговорността на органите, изпълняващи финансовия инструмент.

Кандидати, отговарящи на условията за допустимост по интервенцията, могат да получат подкрепа под формата на финансов инструмент, независимо от това дали имат или не одобрен проект със сключен договор за БФП по интервенцията.

Проектите следва да бъдат устойчиви и финансово жизнеспособни.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☑ Да ☐ Не ☐ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Подпомагат се дейности, които се осъществят на територията на селски район, а подкрепата се предоставя в съответствие с Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☐ РГОСС ☑ de minimis

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Недопустими дейности и разходи посочени в раздел 4.7.1, включително: 1. туристически дейности свързани с изграждане/ремонт/реконструкция на места за настаняване;

Съдържа ли инвестицията напояване?

☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е в съответствие с т.11 от приложение 2 към Споразумението за земеделие на СТО, тъй като: 1. Правила за отпускане на плащанията са съобразени с основните параметри, заложени в Стратегическия план. При тази интервенция могат да се реализират само видовете операции, които ще допринесат за подобряване на конкурентоспособността на земеделското стопанство и микропредприятията в селските райони;

2. Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция;

3. Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията и са обвързани с периода на изпълнени на проекта.

4. Плащанията не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
FIN036 - Неселскостопански дейности в селските райони	Финансов инструмент	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.39	Не
XCO36 - Подпомагане на бизнеса в селските райони	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.39	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

FIN036 - Неселскостопански дейности в селските райони

Средната стойност на финансовия инструмент е определена като 80% размер на гаранцията за кредити на бенефициенти със сключени договори с финансови посредници, за кредити за изпълнение на целите на интервенцията, включително и разходи до 5% за такси за управление към Холдинговия фонд. Предвидения среден размер на кредита (инвестиционни заеми и заеми за оборотни средства) е 125 000 евро.

XCO36 - Подпомагане на бизнеса в селските райони

При определяне на стойностите са взети предвид отделните категории допустими за подпомагане кандидати и допустимите за подпомагане дейности и предложените финансови условия. При определяне на средния единичен размер на разходите средната стойност е базирана на данни от ПРСР 2014-2020 г., като е намалена съобразно максималния размер на проектите по интервенцията.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
FIN036 - Неселскостопански дейности в селските райони (Финансов инструмент - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.24 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	**Сума:** 4,00 **Макс.:** 1,00
XCO36 - Подпомагане на бизнеса в селските райони (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								

	O.24 (единица: Операции)				25,00	107,00	222,00	123,00	**Сума:** 477,00 **Макс.:** 222,00
ОБЩО	O.24 (единица: Операции)				26,00	108,00	223,00	124,00	**Сума:** 481,00 **Макс.:** 223,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				5 012 846,00	21 367 049,00	44 440 617,00	24 714 231,00	95 534 743,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				2 005 138,00	8 546 820,00	17 776 246,00	9 885 693,00	38 213 897,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.4 - Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.4
Име на интервенцията	Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.5.	Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите	среден приоритет	Да
П.9.4.	Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна	Среден	Да
П.9.6.	Подобряване отглеждането на животните	Много висок	Да
П.9.7.	Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.9 Дял на земеделските стопани, получаващи подпомагане за инвестиции с цел преструктуриране и модернизиране, включително подобряване на ресурсната ефективност

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Селскостопанското производство е високо рисково, а често и скъпо струваща стопанска дейност, която е изправена пред множество кризисни ситуации, голяма част от които са в резултат от влиянието на фактори, които трудно могат да се предвидят и да имат негативен ефект върху размера на произведената продукция и доходите на земеделските стопани.

В последните години селскостопанският сектор е под непрекъсната заплаха от рискове, свързани с неблагоприятни климатични събития, природни бедствия, заболявания по растенията и животните, нестабилност на цените, трудности при намиране на пазари и други.

Наблюденията от последните години сочат, че с по-голям интензитет на проявление и вредоносни последици, особено за подотрасъл „Растениевъдство“ (намаляване или унищожаване на земеделската продукция) са следните природно-климатични рискове: градушки, измръзване, наводнения и високи подпочвени води в земеделски терени и засушаване. Това от своя страна създава необходимост от наличието на подходящи форми на интервенции, които да повишат нивото на превенция в земеделските стопанства, а също така и за възстановяването на земеделски производствен потенциал в случаите, в които той е бил нарушен в резултат от природни бедствия или катастрофични събития.

През последните години нарастват предизвикателствата пред селскостопанското производство, свързани с екстремни прояви на неблагоприятни климатични събития. Налице са съществени изменения в градовите процеси, които стават все по-интензивни и опустошителни и все по-често засягат райони, които до скоро не са считани за градобитни. Много научни изследвания и прогнози за климата в България сочат, че в средносрочен и дългосрочен план проявите на неблагоприятни климатични събития и природни бедствия ще зачестят. Разширява се и териториалният обхват на проява на тези опасни метеорологични явления, което предполага разширяване на градозащитата върху територията на цялата страна. Към момента градозащитната система обхваща 1/3 от територията на страната (области и части от области в Северозападна и Централна България, Южна централна и Югоизточна България).

Превенция срещу градушките се осъществява от Изпълнителната агенция „Борба с градушките“ (ИАБГ), като през 2018 г. защитаваната територия е 17,2 млн. дка, пораженията на селскостопанската продукция през 2018 г. са на 42 234 дка, със среден процент на унищожения 58,32%.

Един от основните проблеми за постигане на максимална ефективност на настоящата градозащита е осигуряването на финансиране, което да подобри действието на общата публична инфраструктура, което от своя страна ще окаже директен положителен ефект върху дейността на земеделските стопани. Възможностите за разширяване на обхвата на градозащитата изисква от една страна оптимизиране на методите за защита посредством прилагане на нови и съвременни способи на въздействие на градовите процеси, а от друга - навременното им и оптимално използване. По този начин ще се осигури възможност за превенция и по – лесно преодоляване на последиците от природни бедствия или катастрофични събития в различните секторни производства от отрасъл Селско стопанство.

От друга страна силното увеличаване в последните години на индустриалното животновъдство и конкурентния натиск върху европейските пазари от вноса на животинска продукция с ниски или без никакви стандарти за благосъстояние на животните са предизвикателство за подобряване на хуманното отношение към животните. Хуманното отношение засяга непряко безопасността на храните (поради тесните връзки между доброто състояние на животните, тяхното здраве и пренасяните чрез храната заболявания).

Биологичната сигурност е неизменен компонент от мерките прилагани за осигуряване на благосъстоянието на животните в животновъдните обекти. Във връзка със зачестилите прояви на силно заразни заболявания при животните в страната след 2016 г., като Заразен нодуларен дерматит, Високопатогенна инфлуенца (грип) по домашните птици, Чума по дребните преживни и

Африканска чума по свинете и др. се идентифицира затруднение при някои ферми при изпълнение на изискванията за биосигурност. Това определя необходимост от засилване на интервенциите към мерките за постигане на по-високи нива на биосигурност във фермите.

Проблемите със здравния статус на животните са сериозен риск за качеството и безопасността на произвежданите продукти и поради завишена употреба на антимикробни средства за борба с болестите по животните. Основен риск, свързан с употребата на ветеринарни антимикробни средства в животновъдството, освен опасността от остатъчни количества в храните, е създаване на антимикробна резистентност, която микробите развиват към антимикробните лекарствени средства, които преди са действали ефективно върху тях, представлява все по- нарастваща заплаха за здравето в световен мащаб.

От друга страна за животновъдните обекти е от изключително значение осигуряването на биосигурност и високи стандарти за хуманно отношение, спазване на добрите животновъдни практики, и изготвяне и прилагане на планове и стандартни оперативни процедури, включително свързани с профилактика и контрол на болестите и стимулиране преференциална употреба на други типове ветеринарномедицински продукти.

Важна роля процеса по производство на животинска продукция имат и публичните органи, които са ангажирани с осъществява контрола по отношение спазването на законовите изисквания, свързани с ветеринарномедицинската дейност, здравеопазването на животните и хуманното отношение, включително разработване на програми за профилактика, с цел ограничаване и ликвидиране на болестите по животните.

Осигуряването на възможност за финансиране на различни публични органи ще даде възможност за подобряване на конкурентоспособността и устойчивостта на стопанствата в случай на такива бедствия или явления, включително ще осигури възможност за повишаване на оперативния капацитет на компетентните власти в съответната област и ще оптимизира времето за реакция. Компетентните органи в областта на превенцията на селскостопанското производство от различни природни бедствия, катастрофични събития, здравеопазване и хуманно отношение към животните имат ключова роля за селскостопанския производствен процес осигурявайки подходящи форми на превенция с цел запазване на производствения потенциал на стопанствата.

Приоритетно насочване на подкрепата

С цел приоритетно подпомагане чрез интервенцията, за селскостопански дейности, определени в анализа като приоритетни, ще бъде разработен подход, които да позволи целево насочване на финансирането в рамките на определените финансови условия. Може да бъде разработен подход, който да позволи целево насочване на финансирането чрез определяне на делегирани бюджети за кандидатите публични субекти.

При разработване на критериите за оценка ще се търси съответствие с нуждите, определени в стратегическия план на ОСП с цел приоритетно насочване на подкрепа в рамките на допустимите дейности по интервенцията.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък): проектни предложения, които се реализират в райони в по-голяма близост до зони, в които е възникнала епизоотична обстановка, както и райони с по-висок риск от епизоотия. По интервенцията ще бъде предоставен приоритет за животновъдни стопанства, пострадали в резултат на усложнена епизоотична обстановка в страната. По интервенцията ще се предоставя приоритет на растениевъдни стопанства от приоритетни сектори, в райони пострадали от катастрофични събития, както и на земеделски стопанства, за които има издадени констативни протоколи за унищожена продукция. За инвестиции за възстановяване на земеделския потенциал, проектните предложения ще бъдат приоритизирани според степента на щети на стопанството. Друг приоритет ще е основан на принципа за максимално въздействие на инвестицията върху възстановяването на земеделския потенциал.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор приложими за земеделски стопани след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Земеделски стопани допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

· да са физически лица или;

· да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите;

- да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 24 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период;

·да имат минимален стандартен производствен обем /СПО/ на земеделското стопанство над 8 000 евро;

Инвестициите включени в проекта са насочени към превенция и ограничаване на последствията от:

- вероятни природни бедствия;

- неблагоприятни климатични явления икатастрофични събития;

- масови заразни болести;

Инвестициите включени в проекта могат да са свързани и с възстановяване на селскостопанския производствен потенциал, нарушени от природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития, включително дейности свързани с отглеждане на застрашени породи животни:

· земеделски стопанства, за които е приложимо трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност;

Публични субекти допустими за подпомагане:

Българска агенция по безопасност на храните /БАБХ/, вкл. областни дирекции, специализирани структури за научноизследователска и лабораторна дейност и структурни звена, Изпълнителна агенция за борба с градушките /ИАБГ/ и други органи, част от структурата на Министерство на земеделието и храните, пряко свързани с контрол на храните и фуражите, контрол на заболяванията по растенията, превенцията и предотвратяването на епизоотии, както и борбата с тях, както и превенцията по отношение възникването на опасни метеорологични явления.

Проектните предложения на публичните субекти допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

Инвестициите включени в проекта са насочени към контрол на храните и фуражите, както и превенция и ограничаване на последствията от:

- вероятни природни бедствия;

- неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития;

- масови заразни болести;

- заболявания по растенията;

· Кандидатът е представил мотивирана обосновка за необходимостта и приложимостта на инвестициите включени в проекта;

Не се подпомагат инвестиции, свързани с повишаване на общия капацитет по отношение на дейността на кандидати – публични органи, които нямат пряко отношение към контрола върху храните и фуражите, предотвратяване възникването на масови заразни болести по селскостопанските животни с епизоотично значение, както и борбата с тях, контрол върху заболяванията по растенията или към ограничаване на последствията от вероятни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Допустимите за подпомагане дейности в рамките на интервенцията, могат да включват материални и нематериални инвестиции.

По интервенцията ще се подпомагат земеделски стопани за извършване на дейности в животновъдни обекти и растениевъдните стопанства, насочени към следните примерни инвестиции:

- Инвестиции в закупуване или изграждане на инсталации и оборудване за дезинфекция;
- Инвестиции в изграждане на огради и преградни съоръжения в рамките на стопанствата;

- Инвестиции в съоръжения и оборудване свързано с превенция, включително за безопасно съхранение на фураж;
- Инвестиции свързани със съхранение на странични животински продукти;
- Инвестиции в санитарна инфраструктура в т. ч. за осигуряване на качество на водата, обновяване на помещенията, в които се отглеждат животните, обособяване на място или контейнер за временно съхранение на трупове от умрели животни, съоръжение за съхранение и обеззаразяване на тор, торови течности и технологични води;
- Инвестиции за осигуряването на ефективна защита от градови процеси и други неблагоприятни климатични явления, като: мрежи против градушки и слани, метеорологични станции, противоградови оръдия, машини срещу слани;
- Закупуване на животни за разплод, както и за репопулация на засегнатите стопанства;
- Закупуване на посадъчен материал и създаване на трайни насаждения, за възстановяване на земеделския потенциал.

· По интервенцията ще се подпомагат дейности, свързани с повишаване на оперативния капацитет на публични субекти за контрол върху храните и фуражите, предотвратяване на епизоотии, както и борбата с тях, включително чрез намаляване на времето за реакция от страна на компетентните органи:дейности по превенция и ограничаване на възможностите за разпространението на заразни болести по селскостопанските животни и растения в страната, както и осигуряване на превенция по отношение възникването на опасни метеорологични явления - градушки.

·дейности, свързани с повишаване на капацитета им, пряко свързан с превенция и предотвратяване на епизоотии, както и борбата с тях, включително чрез намаляване на времето за реакция от страна на компетентните органи. Подкрепата има за цел да осигури надграждане на системите и действия пряко свързани с превенция и преодоляване на риска от възникване на заразни болести по селскостопанските животни и растения.

·дейности, свързани с повишаване на капацитета, пряко свързан с осигуряването на надеждна и ефективна защита от градови процеси и други неблагоприятни климатични явления, на територията на страната. Подкрепата има за цел да осигури надграждане на набора от системи и действия за организирането и провеждането на активни въздействия върху градовите процеси и други неблагоприятни климатични явления, вкл. инсталации за производсто на енергия от ВЕИ за собствено потребление, за захранване на противоградовата техника в ракетни площадки без мрежово електроподаване.

· Инвестициите трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

· Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане, като за кандидатите земеделски стопани трябва да са включени в разработения бизнес план, а за кандидати публични субекти е представена мотивирана обосновка за необходимостта и приложимостта на инвестициите включени в проекта;

· Инвестиции свързани с възстановяване на селскостопанския производствен потенциал са допустими за подпомагане в случай, че земеделското стопанство е засегнато от природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития и това е довело до унищожаване на най-малко 30% от земеделският потенциал на стопанството и покриват само неговото възстановяване;

· Нарушаването на земеделският потенциал на стопанството се доказва с документ издаден от компетентния орган;

С цел недопускане на двойно финансиране ще се проследява за одобрените разходи и дейности на ниво кандидат/ проектно предложение по отделните програми по ЕФСУ на национално ниво, по линия на Националния план за възстановяване и устойчивост и другите инструменти на съюза,

включително и с останалите интервенции от Стратегическия план

Допустими дейности:

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) №2021/2115 само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.

При изпълнение на дейностите по интервенцията се спазват изискванията на законодателството в областта на околната среда, водите и устройство на територията, както и мерките, условията и предписанията на компетентните органи с цел:

- недопускане на дейности, които водят до изменения в хидрологичния режим на водозависими природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в защитени зони, и до унищожаване на крайречната дървесна растителност;

- недопускане извършване на дейностите по подобряване на съществуващи напоителни инсталации или елементи от напоителна инфраструктура в размножителния период на птиците.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Финансовата помощ за публични субекти:

· Финансовата помощ е в размер на 80 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

· Минимален размер на допустимите разходи за едно проектно предложение- 30 000 евро.

· Максимален размер на допустимите разходи за целия период на прилагане на интервенцията:

- за БАБХ, вкл. областни дирекции, специализирани структури за научноизследователска и лабораторна дейност и структурни звена - 2 000 000 евро;
- за ИАБГ - 10 000 000 евро.

Финансовата помощ за земеделски стопани:

· Финансовата помощ е в размер до 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи, а за дейности свързани с отглеждане на застрашени породи животни 80% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи;

· Финансовата помощ е в размер до 100 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи свързани с възстановяване на селскостопанския производствен потенциал, нарушен от природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития;

· Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 5 000 евро;

· Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на интервенцията и за един проект е до 750 000 евро;

В националните правила за прилагане на интервенцията, могат да бъдат определяни диференциирани нива на подкрепа до максимално определения размер на допустимите разходи в зависимост от целите на конкретна процедура за подбор.

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията е допустимо предоставянето на авансово плащане, в размер до 50% от стойността на одобрената финансова помощ по проектното предложение.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Недопустими разходи посочени в раздел 4.7.1

Не се предоставя подкрепа за загубите на доходи в резултат на ефектите от природни бедствия, неблагоприятни събития и катастрофични събития, както и разходи свързване с напояване.

Съдържа ли инвестицията напояване?

☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е в параграф 11 от приложение II на Регламент (ЕС) №2021/2115 и е в съответствие с приложение 2 към Споразумението за земеделие на СТО, тъй като:

1. Правила за отпускане на плащанията са съобразени с основните параметри, заложени в Стратегическия план. При тази интервенция могат да се реализират само видовете операции, които ще допринесат за повишаване нивото на превенция в земеделските стопанства, а също така и за възстановяването на земеделски производствен потенциал в случаите, в които той е бил нарушен в резултат от природни бедствия или катастрофични събития;

2. Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция;

3. Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията и са обвързани с периода на изпълнени на проекта.

4. Плащанията не налагат или по никакъв начин не определят селскостопанските продукти, които

трябва да бъдат произведени от получателите, освен да изискват от тях да не произвеждат определен продукт.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO37 - Подпомагане на превантивни дейности	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.9	Не
Публични кандидати - Подпомагане на превантивни дейности	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.9	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO37 - Подпомагане на превантивни дейности

При определяне на стойностите за взети предвид отделните категории допустими за подпомагане кандидати, допустимите за подпомагане дейности и предложените финансови условия. Максималният размер на разходите за проект са намалени в сравнение с предоставяното подпомагане в рамките на ПРСР 2014-2020. При определяне на средния единичен размер на разходите средната стойност е съобразена и с възможните увеличения на разходите в рамките на програмния период.

Публични кандидати - Подпомагане на превантивни дейности

ри определяне на стойностите за взети предвид отделните категории допустими за подпомагане кандидати, допустимите за подпомагане дейности и предложените финансови условия. Максималният размер на разходите за проект са намалени в сравнение с предоставяното подпомагане в рамките на ПРСР 2014-2020. При определяне на средния единичен размер на разходите средната стойност е съобразена и с възможните увеличения на разходите в рамките на програмния период.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO37 - Подпомагане на превантивни дейности (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					250 000,00	250 000,00	250 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					300 000,00	300 000,00	300 000,00	
	O.20 (единица: Операции)					6,00	9,00	7,00	**Сума:** 22,00 **Макс.:** 9,00
Публични кандидати - Подпомагане на превантивни дейности (Безвъзмездни средства -	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						6 000 000,00	6 000 000,00	

Среден)	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						6 000 000,00	6 000 000,00	
	O.20 (единица: Операции)						1,00	1,00	**Сума:** 2,00 **Макс.:** 1,00
ОБЩО	O.20 (единица: Операции)					6,00	10,00	8,00	**Сума:** 24,00 **Макс.:** 10,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					1 548 990,00	8 160 308,00	7 851 692,00	17 560 990,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					619 596,00	3 264 123,00	3 140 677,00	7 024 396,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.5 - Инвестиции в инфраструктура за напояване

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.5
Име на интервенцията	Инвестиции в инфраструктура за напояване
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.22. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в инфраструктури
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.5.7.	Намаляване на натиска от селското стопанство върху водните ресурси чрез подбряване на водния баланс	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.27 Брой на операциите, които допринасят за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него в селските райони

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

За сектора на селското стопанства се падат около 40% от общото годишно количество вода, използвано в Европа. Въпреки повишаването на ефективността в сектора от деветдесетте години насам, селското стопанство ще продължи да бъде най-големият потребител и през следващите години, допринасяйки за недостига на вода в Европа.

Наблюдава се запазване на тенденцията за подобряване качеството на повърхностните води в България по отношение на основните физико-химични показатели, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план.

Общият индекс на експлоатация на пресните водни ресурси показва, че в периода 2000-2017 г. няма стрес върху водната екосистема на България. През 2017 г. индексът е оценен на 5,6 %, което е близо до средния за периода 2000-2016 г. (6%). Въпреки, че България е относително богата на сладки води, тъй като водните ресурси се формират предимно от външен приток и са

неравномерно разпределени на територията на страната, някои региони изпитват недостиг през пролетта и лятото с WEI+ от 22-23 % (БД ИБР, източник ЕАОС, 2017). В тази връзка, трябва да се положат допълнителни усилия за приспособяване към климатичните промени и в частност към недостига на вода. Един подход, който може да се развие в следващите години е насърчаване на повторната употреба на вода за напояване в селското стопанство в съответствие с Регламент (ЕС) 2020/741 на ЕС и Съвета от 25.05.2020 г. относно минималните изисквания за повторно използване на водата.

Търсенето на вода за напояване на земеделски култури в България през 2017 г. спада до 287 млн. куб. м, или с 6,8% спрямо 2016 година. В сектор Селско, горско и рибно стопанство водата за напояване през 2017 г. се оценява на 255 млн. куб. метра. Прогнозираното увеличение на сушите в големи части на Южна Европа би увеличило конкуренцията между различни потребители на вода, като селското стопанство, промишлеността, туризма и домакинствата. В същото време, слабата продуктивност на културите, изискващи напояване и високата им уязвимост към засушаване изисква възстановяване на главната хидромелиоративна инфраструктура като предпоставка за конкурентно и устойчиво развитие на земеделието и особено на сектори плодове и зеленчуци, но също и на полски култури, нуждаещи се от напояване. Съществуващата хидромелиоративна инфраструктура е остаряла, голяма част от нея е в лошо състояние. Използването й е неефективно, поради висока енергоемкост и значителни загуби на вода, което от своя страна повишава разходите за напояване. Тя е проектирана да задоволява нуждите на големите социалистически кооперативи и не отговаря на настоящата структура с преобладаващо малки и средни стопанства. Повече от две десетилетия на недостатъчни инвестиции в напоителните системи са довели до значително влошаване на състоянието им, в следствие, на което в страната е отчетено намаляване на поливните площи и ограничаване на възможностите за насърчаване на конкурентоспособността на селското стопанство, особено в годините с неблагоприятни климатични условия. В рамките на ПРСР 2014-2020 беше осигурена възможност за финансиране на рехабилитацията на част от главната поливна инфраструктура в страната, но заделените средства са значително по – малко от нуждите за рехабилитация. От друга страна в България през последните години се отчитат тенденции, свързани с нарастваща несигурност на селскостопанската дейност при продължителни периоди на засушаване. В резултат стратегическите документи в тази област поставят приоритети, свързани с развитието на сектора на поливното земеделие в контекста на адаптирането към климатичните изменения. Осигуряването на достъп до напояване в най-застрашените райони е ключов за стимулиране развитието на интензивни производства (зеленчуци) с по-висока добавена стойност.

Подкрепата в рамките на интервенцията ще бъде насочена към инфраструктура за напояване, чрез която, от една страна, се постига икономическа устойчивост чрез увеличаване на съотношението между ползите за сектора на селското стопанство и от друга страна постигане на екологична устойчивост чрез ефективно използване на водните ресурси. В рамките на интервенцията подпомагането ще бъде насочено към оператори, които управляват хидромелиоративна инфраструктура и предоставят услугата „Доставяне на вода за напояване“ в съответствие с приложимото национално законодателство.

Чрез предвиденото подпомагане по настоящата интервенция за рехабилитация на съществуваща напоителна инфраструктура ще се намалят загубите на вода, респективно ще се намали натиска върху водните тела. Това ще повлияе на правилното управление на водните ресурси и ще спомогне за постигане на повишените изисквания за опазване компонентите на околната среда и природните ресурси.

Приоритетно насочване на подкрепата

С цел приоритетно подпомагане чрез интервенцията ще бъде разработен подход, които да позволи целево насочване на финансирането в рамките на определените финансови условия.

При разработване на критериите за оценка ще се търси съответствие с нуждите, определени в стратегическия план на ОСП с цел приоритетно насочване на подкрепа в рамките на допустимите дейности по интервенцията.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък): проекти за въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии или иновации, производство на земеделска продукция в чувствителни сектори или по биологичен

начин, инвестиции за покриване на нововъведени стандарти на ЕС , технологии водещи до намаляване на емисиите, инвестиции и дейности, които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо развитие, дигитализация и роботизация.

Приоритет ще се предоставя за инвестиции, предприети от сдружения за напояване, както и за инвестиции, които са насочени към хидромелиорационна инфраструктура с по-нисък коефициент на полезно действие. По този начин ще се гарантира по-ефективното използване на водата, включително чрез използване на нови технологии, които водят до реално намаляване на потреблението и загубите на вода, както и до намаляване натиска върху водните тела.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

1. Кандидати могат да бъдат:

1.1. Юридически лица, учредени и регистрирани по реда на Закона за сдружения за напояване (ЗСН) и вписани в регистъра на Сдруженията за напояване;

1.2. Юридически лица, учредени и регистрирани по реда на Търговския закон (ТЗ), Закона за кооперациите (ЗК) или друго специализирано национално законодателство, предоставящи услугата „Доставяне на вода за напояване“ в съответствие с приложимото национално законодателство.

Кандидатите следва да са собственици и/или да имат права за ползване на инфраструктурата за напояване, за които се отнася предвидената инвестиция;

1.3. „Напоителни системи“ ЕАД и „Земинвест“ ЕАД.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Условия за допустимост на дейностите:

· Подпомагат се дейности, свързани с материални и нематериални инвестиции за реконструкция и модернизация на съществуваща инфраструктура за напояване, използвана само за селскостопански цели и разположена извън земеделските стопанства.

Подкрепата ще бъде насочена към следните примерни дейности:

·Ремонт/реконструкция/рехабилитация на напоителни инсталации и напоителна инфраструктура;

·Закупуване и инсталиране на нови машини, съоръжения и оборудване за напояване, измерване и мониторинг, включително и такива, пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност и опазване на околната среда

По интервенцията са допустими и общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

С цел избягване на двойно финансиране за едни и същи дейности и/или активи, ще се извършва проверка на ниво проект/бенефициер по отделните програми по ЕФСУ на национално ниво, по линия на Националния план за възстановяване и устойчивост и другите инструменти на съюза, включително и с останалите интервенции от Стратегическия план. При прилагането на интервенцията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране.

· Подпомаганите дейности трябва да съответстват на капацитета на инфраструктура за напояване, за която се предоставя финансова помощ;

· Не се предоставя подпомагане за дейности и инвестиции, които биха навредили на околната среда. Инвестициите, включени в проектното предложение, трябва да са придружени от документ от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ/БД), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

· По-специално не се финансират дейности и инвестиции в напоителни системи, които не

допринасят за постигането или запазването на доброто състояние на свързаното водно тяло или тела в съответствие с Плана за управление на речните басейни (ПУРБ).

· Подпомагат се дейности и инвестиции в напоителни системи, при условие че същите съответстват на чл. 73 и чл. 74 от Регламент ЕС) №2021/2115.

· Подпомагат се дейности и инвестиции, които осигуряват възможност за измерване на потреблението на вода на равнището на подпомаганата инвестиция;

·Подпомагат се дейности и инвестиции в подобряване на съществуваща напоителна инсталация или елемент от напоителна инфраструктура, които осигуряват най-малко 17% потенциална икономия на вода. В случай на дейности и инвестиции свързани с обект от подпочвени или повърхностни води, чието състояние е определено като недобро в съответния план за управление на речния басейн, свързани с количеството на водите, трябва да е налице минимум 60% ефективно намаляване на потреблението на вода, допринасящо за постигането на добро състояние на тези водни обекти (*процентните нива ще бъдат актуализирани след приемане на ПУРБ 2022-2027 г. , съгласно чл. 159, ал. 3 от Закона за водите)*;

Това изискване не се прилага за инвестиция в съществуващо съоръжение, която засяга единствено енергийната ефективност, нито до инвестиция за създаване на резервоар, нито до инвестиция в използване на рециклирана вода, която не засяга обект от подпочвени или повърхностни води.

·Подпомагат се инвестиции в използването на рециклирана вода като алтернативно водоснабдяване само ако снабдяването и използването на такива води е в съответствие с Регламент (ЕС) 2020/741 на Европейския парламент и на Съвета.

По инервенцията се подпомагат само инвестиции в напоителни системи, които не водят до нетно увеличение на напояваната площ.

·Инвестиции в създаването или разширяването на резервоар за целите на напояването, се подпомагат само ако това не води до значително отрицателно въздействие върху околната среда.

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя в съответствие с чл. 73 и чл. 74от Регламент (ЕС) №2021/2115 само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.

Допустими инвестиции:

Допустими за подпомагане в рамките на интервенцията са материални и нематериални инвестиции.

Оперативните разходи, свързани с предоставянето на услугите за доставка на вода за напояване, са недопустими за подпомагане по интервенцията.

Недопустими са разходи за дейности, свързани с изграждане, реконструкция и ремонт на естествени и изкуствени водоеми (водохранилища).

· Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане;

· Инвестициите трябва да са в съответствие с ПУРБ и да са съвместими с постигането и поддържането на добро състояние на водните обекти, съгласно Директива 2000/60/ЕО;

При изпълнение на дейностите по интервенцията се спазват изискванията на законодателството в областта на околната среда, водите и устройство на територията, както и мерките, условията и предписанията на компетентните органи с цел:

- недопускане на дейности, които водят до изменения в хидрологичния режим на водозависими природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в защитени зони, и до унищожаване на крайречната дървесна растителност;

- недопускане извършване на дейностите по подобряване на съществуващи напоителни инсталации или елементи от напоителна инфраструктура в размножителния период на птиците.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е

приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Финансовата помощ в съответствие с член 73, §4 от Регламент (ЕС) №2021/2115 е в размер до 100 % от общия размер на допустимите разходи за инвестиции в инфраструктура извън земеделските стопанства в селското стопанство, която ще се използва за напояване в съответствие с член 74, §8 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 15 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат по т. 1.1 или по т. 1.2 за периода на прилагане на интервенцията е до 1 000 000 евро, а максималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е до 1 000 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат по т. 1.3 за едно проектно предложение е до 5 000 000 евро.

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията е допустимо предоставянето на авансово плащане, в размер до 50% от стойността на одобрената финансова помощ по проектното предложение.

Чрез подпомагането по интервенцията ще се търси допълняемост с подпомаганите дейности по интервенция **II.Г.1 - Инвестиции в земеделските стопанства** за инвестиции в напоителни системи в самите стопанства, като ще осигури на повече земеделски стопанства достъп до хидромелиоративни съоръжения.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Недопустими дейности и разходи посочени в раздел 4.7.1., включително разходи за инвестиции в напояване, които не съответстват на чл.74, от Регламент (ЕС) 2021/2115 от 02 декември 2021 година, както и разходи, които не попадат в обхвата на допустимите дейности.

Съдържа ли инвестицията напояване?

☑ Да ☐ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

17,00 %

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти
60,00 %

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията „Инвестиции в инфраструктура за напояване “ е в съответствие с т. 11 от Приложение 2 на Споразумението за земеделие на СТО, тъй като:

1. Правила за отпускане на плащанията са съобразени с основните параметри, заложени в Стратегическия план;

2. Размерът на плащанията не зависи от вида, обема и цената на продукцията през годините на реализация на инвестицията, а от самата инвестиция;

3. Плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO35 - Подпомагане на инфраструктура за напояване	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.27	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO35 - Подпомагане на инфраструктура за напояване

При определяне на стойностите са взети предвид отделните категории допустими за подпомагане кандидати, допустимите за подпомагане дейности и предложените финансови условия. Максималният размер на разходите за проект са намалени в сравнение с предоставяното подпомагане в рамките на ПРСР 2014-2020. При определяне на средния единичен размер на разходите средната стойност е съобразена и с възможните увеличения на разходите в рамките на програмния период.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO35 - Подпомагане на инфраструктура за напояване (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				3 400 000,00	3 400 000,00	3 400 000,00	3 400 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				4 080 000,00	4 080 000,00	4 080 000,00	4 080 000,00	
	O.22 (единица: Операции)				18,00	1,00	1,00	16,00	**Сума:** 36,00 **Макс.:** 18,00
ОБЩО	O.22 (единица: Операции)				18,00	1,00	1,00	16,00	**Сума:** 36,00 **Макс.:** 18,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				62 500 000,00	2 500 000,00	2 045 000,00	53 750 000,00	120 795 000,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				25 000 000,00	1 000 000,00	818 000,00	21 500 000,00	48 318 000,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.6 - Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.6
Име на интервенцията	Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.22. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в инфраструктури
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията се прилагане на територията на селските райони на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.8.3.	Подобряване на публична инфраструктурата и технико-комуникационните системи в селските райони	Висок	Да
П.8.4.	Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти	Висок	Да
П.8.5.	Подобряване на състоянието на образователната инфраструктура	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.41 Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрен достъп до услуги и инфраструктура чрез подпомагане по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Устойчивото социално-икономическо развитие на селските райони е неразривно свързано със съществуващата инфраструктура и качеството на предлаганите услуги за населението в селските

райони. Недостигът на средства за инвестиции за обновяване на съществуващата инфраструктура и недотам доброто качество на предлаганите услуги (спрямо градовете) е основният елемент, който продължава да разширява границите на развитие между селските и градските райони в страната. Освен това е основна пречка за създаването на равни възможности в социално-икономическото развитие на селските райони. Тези фактори допринасят до влошаване на качеството на живот в селските райони и застрашават способността им да задържат населението и да привличат инвестиции, което ги поставя в социално-икономически спад.

Населените места в селските райони в страната ще станат по-привлекателни за бизнеса и за живеене чрез поддържането и стимулирането на тяхното икономическо, социално и културно развитие, чрез изграждането на липсваща или рехабилитация на съществуващата техническа инфраструктура, транспортни и комуникационни връзки.

Създаването и обновяването на публичната и техническата инфраструктура е основата за създаване на оптимална жизнена среда в селските райони, създаването на достъпност и развитие на икономиката. Текущия анализ на ситуация в България показва необходимостта от развитието на техническа и социална инфраструктура в селските райони. Въпреки че през програмните периоди на прилагане на Програмата за развитие на селските райони - 2007 - 2013 г. и 2014 – 2020 г., създаването и обновяването на публичната и техническата инфраструктура (пътища, водоснабдяване, канализация, улици с прилежащата им инфраструктура, паркове, градини, спортна, общинска, социална инфраструктура и др.) в селските райони беше подпомагано чрез финансиране от ЕЗФРСР, тя е все още в незадоволително или в лошо състояние, което възпрепятства социално-икономическото развитие на селските райони, в това число:

• Състоянието на голяма част от водопроводната мрежа в селските райони, все още е в много лошо състояние. Водопроводите в страната са изградени основно от етернитови тръби, които представляват - 64,2% от довеждащите и 70% от разпределителните водопроводи. Същите са много остарели и респективно силно амортизирани, което води до много чести аварии и течове на вода. Важно е да се отбележи, че това е и една от основните причини за големите загуби на вода. Едва 8,9% от водопроводната мрежа е изградена от по-надежни полиетиленови тръби, които осигуряват качество на питейната вода. По данни на НСИ, водоснабдителната мрежа е с обща дължина от 75 000 км., като в сравнителен анализ на ВиК сектора в република България за 2018 г., от КЕВР посочват като обща дължина на рехабилитираната водопроводна мрежа 453 км., което представлява едва 0,65 % от цялата мрежа. В малките населени места, предимно села, е нарушено водоснабдяването, което поставя населението в чести режими на водата - общо 1 181 населени места са с нарушено водоснабдяване.

Лошото състояние на тръбната инфраструктура също така води и до влошаване на качеството на водата, което крие сериозен здравен риск за местното население. Повредите по водопроводните тръби и нарушената им херметичност, води до пропускане на вещества с неясен произход в питейната вода, което пряко рефлектира върху консумацията и. Населените места, в които е налице отклонение на качеството на водата са 353 бр.

В населените места в селските райони с цел намаляване на авариите е необходимо остарелите и компрометираните тръби да бъдат подменени с полиетиленови такива, които са по-надеждни по отношение на качеството на водата. Бъдещите инвестиции следва да се насочат към ремонт и подмяна на остарели тръби, с което значително ще бъдат намалени авариите, загубите на вода, разходите за експлоатация и поддръжка на водопроводната система и ще се подобри надеждността на водоснабдителната мрежа.

• Канализационна мрежа в голяма част от населените места с до 2 000 е.ж. не е изградена, а в други е в лошо състояние. Подобряването на канализационната мрежа в селските райони попада в агломерациите, които са в обхвата на регионалните инвестиционни планове. В плановете, на основата на подробни данни, измервания, са посочени водоснабдителните мрежи, тяхното състояние, което ще е определящо за интервенции в конкретни агломерации, в които попадат и територии на селските райони. Дейностите, свързани с инвестиции за доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално и регионално ниво, изготвено от държавните институции и агенции, отговорни за тези политики, и надлежно отразени и включени в интегрираните

териториални стратегии за развитие от регионите от ниво NUTS 2.

• Транспортната свързаност е в основата за развитието на икономиката, както и за създаването на оптимална жизнена среда в селските райони. Текущата ситуация в страната все още показва необходимост от подобряване на транспортната свързаност и достъпност както между населените места на териториите на селските райони, така и между селата и градовете. Въпреки, че през програмните периоди 2007 - 2013 г. и 2014 – 2020 г. обновяването на публичната и техническата инфраструктура (вкл. пътища, улици и прилежащата им инфраструктура) в селските райони беше финансирано от ЕЗФРСР, много голяма част от транспортнатаинфраструктура е все още в незадоволително състояние и забавя социално-икономическото развитие на селските райони. Влошената транспортна достъпност на средно отдалечени и по-отдалечени/периферни населени места от градските райони, оказва негативно влияние на икономиката и в частност на бизнеса във всичките му сфери (туризъм, производство, промишленост, услуги, занаяти и др.).

Общата дължина на пътната мрежа в селските райони е 15 256.36 км., като покриването на нуждите за обновяване на цялата пътна инфраструктура, значително надвишава определените бюджети по програмата. Състоянието на тази пътна инфраструктура по данни към края на 2019 г. е както следва:

- Отлично – 5%;
- Добро – 20 %;
- Задоволително 25%;
- Незадоволително – 21 %;
- Лошо – 29 %.

*По данни на Агенция Пътна Инфраструктура (АПИ) и постъпила информация от сдружението на общините в България и са актуални за края на 2019 година.

Анализът показва, че пътната мрежа в селските райони е относително добре развита. Извършените до сега инвестициите в пътна инфраструктура са подобрили свързаността в общините, но все още има пътища в лошо състояние, които се нуждаят от цялостен или частичен ремонт.

Въпреки, че уличната мрежа се разпростира на ниво населено място, тя е неделима част от общата транспортна свързаност и играе важна роля както за създаването на оптимална жизнена среда в селските райони, така и при свързаността на жилищни и промишлени зони с пътната артерия.

Чрез интервенцията се цели подобрение на пътната и уличната инфраструктура в селските райони, което от своя страна би довело до подобрение на транспортната свързаност и достъпност на по-отдалечените населени места. Подобрената свързаност би предоставила възможност за развитие на икономиката в селските райони, създаване на по-добра среда за живот и работа и смекчаване на тенденцията за обезлюдяване на тези райони.

• Политиката за устойчиво развитие на страната има за цел да повиши енергийната ефективност, чрез използване на система от дейности и мерки за повишаването ѝ при производството, преноса и разпределението, както и при крайното потребление на енергия. Разработването на Национална дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществения и частния национален жилищен и търговски сграден фонд е регламентирано в Закона за енергийната ефективност и съответно разработен в Национален план за действие по енергийна ефективност. Националният план задължава собствениците на сгради за обществено обслужване – държавни и общински администрации, да извършват управление на енергийната ефективност чрез изпълнение на програми, дейности и мерки за повишаването и.

В Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) е транспонирано европейското законодателство, свързано с насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и са уредени обществените отношения, свързани с производството и потреблението на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници; газ от възобновяеми източници; биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта. Въвеждането на чисти и възобновяеми енергийни източници за собствени нужди, които да заместят старите способи за потребление на енергия и да направят тези сгради до голяма степен енергийно независими, ще спомогнат за намаляване на екологичния отпечатък от дейността.

През периода на ПРСР 2014-2020 г. в изпълнение на националния план и политики в сферата на

енергийната ефективност, беше предоставено финансиране за реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги. Определеният бюджет беше насочен към 39 от общо 232 общини на територията на селските райони в страната.

Мерките с цел подобряване на енергийната ефективност на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, ще продължат да се прилагат за всички общини, които не отговарят на минималните изисквания за енергийна ефективност на сгради за обществено обслужване съгласно националното законодателство.

• Човешкият капитал се отъждествява с качествата на хората и в голяма степен зависи от нивото на образование. В съвременните динамични условия човешкият капитал е съществен за въвеждането на технологични иновации и за развитието на икономиката. В страната образователното равнище на населението значително се подобрява през годините, следвайки ясно изразена тенденция на увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование и същевременно намаляване на броя на лицата с основно и по-ниско образование.

Степента на завършено образование е необходимо условие за осигуряване за заетост на жителите, за получаване на по-високи доходи, за постигане на по-добро качество и стандарт на живота на населението, а в териториален аспект и за намаляване на риска от бедност и социална изолация.

Между селските и градските райони отново се очертава диспропорция по отношение на образователното равнище. Необходимо е да се обърне внимание на населението в предучилищна и училищна възраст в селските райони като условие за постигането на баланс в образованието.

Затова отново като идентифицирана нужда в селските райони излиза необходимостта от инвестиции в общинска образователна инфраструктура (детски градини и училища). Отново инвестициите ще бъдат насочени към общинска образователна инфраструктура и общински професионални гимназии по земеделие, горско стопанство и дървообработване. Новите технологии и оборудване изискват подготвени специалисти за работа с тях и затова е необходими организирането на обучение и квалификация в областта на селското и горско стопанство. Възможност е и стимулирането на сътрудничество между фермери и образователни структури за насърчаване на включването на ученици и студенти и натрупване на практически опит.

Населените места в селските райони в България ще станат привлекателни за бизнеса и за живеене, чрез поддържането и стимулирането на тяхното икономическо, социално и културно развитие, изграждане на липсващата или рехабилитация на съществуващата публична техническа инфраструктура. По този начин ще се постигне както съхраняването на населените места, така и ще се осигури поддържането на образователните услуги, и осигуряването на работни места.

• Недостига на инвестиции за създаване или обновяване на съществуваща инфраструктура и неадекватното качество на предлаганите услуги (спрямо градовете) е основният елемент, който продължава да разширява границите на развитие между селските и градските райони в България и който, освен това е пречка за създаването на равни възможности в социално-икономическото развитие на селските райони. Подобряването и облагородяване на публичните пространства чрез: изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения, са от съществено значение и осигуряват добра социална среда в селските общини в страната. Включването на комплекс от мерки, респективно и мерки по облагородяване на публични пространства за малките населени места, ще е предпоставка за развитие на селските райони и способността им да задържат населението и да привличат инвестиции в тези райони.

Мерките с цел създаване или обновяване на публични пространства чрез: изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура и изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение, ще продължат да се прилагат за селските общини в страната.

• Културата и духовното развитие в селските райони са фактор за подобряване качеството на живота, намаляване на миграцията на младите хора, за опазване на културното наследство и традиции. България е страна с богато културно, историческо и духовно наследство. В населените места средища на култура и духовност са библиотеките, читалищата и музеите. В по-големите градове – областните центрове предлагат повече възможности за културни развлечени като театри, кина и др. Характерно за културата в България е нейното многообразие, проявяващо се в

недвижимите и движимите културни ценности и продукти на творчески индустрии. Народните читалище, най-вече в селските райони все още поддържат културния облик и традиции, характерни както за страната, така и специфични за съответните територии.

Чрез подкрепата за развитието на обекти, свързани с културния живот ще се реализира в максимална степен местния икономически потенциал на селските райони, в които поради липса на производствени дейности или други стабилни източници на доход и заетост, са с по-ниски темпове на развитие, като в същото време ще доведе и до опазване и популяризира културното и историческото наследство и ще има благоприятно устойчиво въздействие по отношение на опазване на околната среда.

С оглед ефективното насочване на средства за инвестиции в публична инфраструктура, могат да бъдат определяни максимални размери на допустимите разходи за едно проектно предложение в зависимост от вида на подпомаганите дейности в обхвата на настоящата интервенция.

Определените максимални стойности на допустимите разходи ще са в диапазона от левовата равностойност на 50 000 Евро до левовата равностойност на 3 000 000 Евро споредвида и мащаба на подпомаганите дейности. Определянето на максимално допустимите разходи за едно проектно предложение, ще се базира както от размера и мащаба на подпомаганата дейност в обхвата на интервенцията, така и от натрупания опит от прилагането на предходните програмни периода за подобни и/или аналогични дейности.

Анализът за прилагането на инвестиции за публичния сектор през предходните програмни периоди, показа че наред с множеството ползи за социално икономическото развитие на селските райони, настоящия подход за прилагане на мерките за инвестиции в основни услуги за населението има и някои недостатъци. Настоящия подход поставяше отделни общински територии пред конкурентен подбор за достъп до финансови средства. Конкурентния подбор се извършваше по единен пакет от критерии за оценка, като в същото време всяка общинска територия има специфични нужди и приоритети за финансиране, които трудно се вписват в определените унифицирани критерии, прилагани за всички общини на територията на селските райони.

В следствие на това, насочването на средства в интервенции в селските райони е отдалечено от местните нужди за развитие и не винаги успява да насочи финансови средства към специфичните/приоритетни за всяка територия нужди.

С оглед на отразяване на този научен урок от прилагането, и съгласно разпоредбата на чл. 79, параграф 1, предложение трето от Регламент (ЕС) 2021/2115, УО ще прилага подход за насочване на инвестиции в малки по мащаби инфраструктура, който се състои в предварително определяне на разполагаем бюджет за съответната общинска територия съобразно обективни и недискриминационни критерии.

Този подход ще позволи подготовка и финансиране на проектни предложения, които отговарят на специфичните нужди на местно ниво. Без да противопоставят една нуждаеща се от развитие общинска територия спрямо друга такава. Това ще позволи насочването

на средства към проектни предложения за съответната територия, които най-пълно отговарят на специфичната цел на ОСП за насърчаване на заетостта, растежа, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони.

При определяне на разполагаемите средства, които да бъдат насочвани към всяка общинска територия, ще бъдат прилагани следните принципи на подбор за насочване на средства:

- Брой жители, които населяват територията на съответната община, и които ще се възползват от допустимите дейности;
- Равнище на безработица в страната по общини;
- Ниво на бедност;
- Дял на населението в работоспособна възраст.

Управляващият орган ще разработи въз основа на принципите за подбор „Методика за определяна на гарантирани бюджети за общините в обхвата на дефиницията за селски райони“, след консултации с мониторинговият комитет съгласно разпоредбата на чл. 79, параграф 1, предложение трето от Регламент (ЕС) 2021/2115.

С насочването на средства към всяка общинска територия чрез посочените принципи на подбор, ще се цели отключване на икономическия потенциал на съответната територия, подобрена свързаност на откъснати селски територии и създаване на по-благоприятни условия за живот и работа, които в резултат, да допринесат за смекчаване на обезлюдяването на селските райони.

Условия за допустимост:

Допустими за подпомагане са общини на територията на селските райони в страната; Дейностите трябва да се изпълняват на територията на селските райони на Република България; да отговарят на дефиницията за дребна по мащаби инфраструктура; предвидените по тях дейности да се изпълняват в съответствие с плана за интегрирано развитие на съответната община, а ако съществува стратегия за местно развитие да са съгласувани и с нея; да нямат отрицателно въздействие върху околната среда по ЗООС; да отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и плановете за тяхното управление, а когато няма издадени заповеди дейността да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане; да се изпълняват съгласно с препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо); ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11 ал 1 от ЗОЗЗ да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на територииите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки;

Не се подпомагат определени дейности, попадащи в обхвата на ОПРР. Дейности за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, улици, тротоари и съоръжения, и принадлежностите към тях са допустими, ако са изградени или реконструирани ВиК системите или не се предвижда да се изграждат или реконструират ВиК системи от въвеждане в експлоатация на инвестицията по сключеният договор до края на мониторинговия период. Дейностите за реконструкция и/или рехабилитация на съществуващи общински пътища, и съоръженията, и принадлежностите към тях са допустими за подпомагане ако са от указаните общински пътища в Решение № 236/13.04.2007 г. на МС за утвърждаване списък на общинските пътища.

Дейностите за изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения (ВСС) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони и дейности за доизграждане, без ново строителство на канализационни мрежи (КМ) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими ако съответстват на Плановете за управление на речните басейни. Дейностите за изграждане и/или реконструкция на ВСС са допустими само на територията на общини с консолидирани ВиК оператори. Проектни предложения и инвестиционния проект, подадени от общини и включващи дейности за изграждане и/или реконструкция на ВСС следва да са съгласувани със съответния консолидиран ВиК оператор. Общините трябва да включват ВиК оператор във всеки важен етап от строителството. ВиК оператора ще извършва мониторинг на проектите, по които бенефициент са общините.

Дейностите за доизграждане без ново строителство на КМ (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими след като бъдат определени конкретните нужди в регионалните ПИП и ако е налице висока степен на изграденост на КМ (между 90% и 100%) и/или отпадъчните води се заустват във водно тяло, определено за питейно-битово водоснабдяване или санитарно-охранителна зона или е осигурено пречистване на отпадъчните води; имат необходимите разрешителни по ЗВ и/или за ползване на водния обект за заустване на отпадъчните води и се постигат целите, поставени в разрешението за заустване. Дейностите за доизграждане на КМ са допустими ако е предвидено след доизграждането и тя да бъде свързана към съществуващата КМ.

Принципи при определяне на критериите за подбор:

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък):

• Брой население, което ще се възползва от допустимите дейности;

• Брой населени места, обхванати от инвестицията;

• Допълняемост на инвестициите, водещи до по-голяма завършеност на инфраструктурата;

• Проекти с включени инвестиции за достъпна среда.

• Съответствие на проекта и неговата цел с целите/приоритетите заложени в плана за интегрирано развитие на съответната община.

Финансова подкрепа ще получават само проектни предложения, които при оценката получават минимален брой точки съгласно решение на КН въз основа на принципите за подбор.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

По настоящата интервенция допустими кандидати са само общини от селските райони на Република България, съгласно приетата дефиниция.

Допустими за подпомагане са инвестиции в основни услуги за населението свързани със създаването, подобряването или разширяването на малка по мащаби инфраструктура.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Тип подкрепа: Безвъзмездни средства

I. Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане дейности по интервенцията:

1. Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях;

2. Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях;

3. Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2000 е.ж. в селските райони;

4. Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони;

5. Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;

6. Рехабилитация и доизграждане на канализационни системи и съоръжения;

7. Изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение;

8. Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура.

9. Реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот.

10. Допустими са общи разходи свързани с проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта, така и по време на неговото изпълнение, например хонорари на архитекти, инженери, консултанти и др.

Разходите по т. 10 не трябва да надхвърлят 12 на сто от сумата на инвестиционните разходи по проекта.

II. Допустимите дейности трябва да отговарят на следните изисквания:

1. Да се изпълняват на територията на селските райони на РБ, посочени в националното законодателство за прилагане на Стратегическия план;

2. Да отговарят на дефиницията за дребна по мащаби инфраструктура*;

3. Да се изпълняват в съответствие с плана за интегрирано развитие на съответната община, а ако съществува стратегия за местно развитие да са съгласувани и с нея;

4. Да не оказват отрицателно въздействие върху околната среда съгласно разпоредбите на ЗООС;

5. Да се одобряват след произнасяне с акт на компетентните органи по околна среда по реда и условията на глава шеста от ЗООС и/или чл. 31 на ЗБР и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт;

6. Да се изпълняват съгласно препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо);

7. Дейностите свързани със строително-монтажни работи, следва да бъдат в съответствие с приложимото национално законодателство в сферата на устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България;

8. Ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11, ал 1 от ЗОЗЗ да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на териториите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки;

9. Реконструкция и/или рехабилитация на съществуващи общински пътища, и съоръженията, и принадлежностите към тях са допустими за подпомагане ако са от указаните общински пътища в Решение № 236/13.04.2007 г. на МС за утвърждаване списък на общинските пътища; В допълнение, допустимите инвестиции в пътна инфраструктура задължително следва да се съчетават с мерки за пътна безопасност;

10. Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения (ВСС) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони и дейности за рехабилитация и доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (КМ) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими ако съответстват на Плановете за управление на речните басейни;

11. Дейностите, свързани с инвестиции за рехабилитация и доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално и регионално ниво, изготвено от държавните институции и агенции, отговорни за тези политики, и надлежно отразени и включени в интегрираните териториални стратегии за развитие от регионите от ниво NUTS 2.

12. В рамките на дейност „Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура“ кандидатите имат възможност да извършват допустимите инвестиции и в общинска образователна инфраструктура, която включва детска градина, основно или средно училище, и в паркове.

* Дребна по размер инфраструктура е инвестиция, която се осъществява чрез дейности, подпомагани по интервенцията, при която максималната стойност на допустимите разходи за един обект не надвишава по размер левовата равностойност на 3 млн. евро.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи
☐ еднократни суми
☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Селските райони в България се характеризират с изостаналост в икономически, социален и културен аспект, застаряващо население, нисък жизнен стандарт на живот, влошена инфраструктура и произтичащите от това негативи. Това е резултат от обективно протекли процеси, но също така и от пренебрежението и подценяването на последиците от това неблагоприятно развитие. В същото време тези райони разполагат със значителен природен, човешки, икономически и културен потенциал, чието развитие и пълноценно използване е задължително. Данните от предходните програмни периоди, както и направените анализи показват, че нуждите от инвестиции за покриване на базовите потребности в селските райони, значително надвишаватвъзможностите, с които общините разполагат. В тази връзка и определянето на прагове за финансиране на публични разходи под 100 %, би поставил кандидатите общини в голямо затруднение или в невъзможност за реализирането на инвестиции в обхвата на интервенцията.

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията е допустимо предоставянето на авансово плащане

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

В съответствие с чл. 73, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, не са допустимите за подпомагане инвестиции и категориите разходи, които включват:

1. Закупуване или наем на земя и сгради;
2. Инвестиции, за които се установят изкуствено създадени условия за получаване на помощта с цел осъществяване на предимство в противоречие с целите на интервенцията;
3. Инвестиции, за които се установи, че ще имат отрицателно въздействие върху околната среда;
4. Неустойки за неизпълнение по договорите с избраните доставчици/изпълнители;
5. Натрупани лихви върху изплатени авансови плащания;
6. Инвестиции, за които е установено двойно финансиране.
7. Разходи по които дейностите включени в проектите, са били физически започнати и/или извършени преди подаване на проектното предложение за подпомагане, независимо дали всички свързани плащания са извършени (с изключение на разходи свързани с подготовката на проектното предложение извършени преди подаването му);
8. Дейност, които след изпълнението им по проекта няма да доведат до използване на обекта на инвестицията по предназначение и/или въвеждане на обекта на инвестицията в експлоатация в случаите, когато това е задължително съгласно Закона за устройство на територията и подзаконовите актове за неговото прилагане;
9. Инвестиции за улици, които са част от местен или републикански път;
10. Едногодишни растения и тяхното засаждане;

Съдържа ли инвестицията напояване?

☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е включена в приложение II на Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година и е в съответствие с параграф 11 (2) от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“) .Интервенцията е с насоченост за развитието на селските райони и е изброена в Приложение II. Както е посочено и в Инструмента за аспектите на СТО – Х.1 изготвен от службите на Комисията, „Интервенциите за развитие на селските райони (с изключение на инсталирането на млади фермери и създаване на селски бизнес и програми за управление на риска) трябва да останат съвместими със Зелената кутия“.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Линейна и-ра - Водоснабдяване - Пътища - Улици	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.41	Не
Сградна и-ра и площи - Образование - Сгради - Култура - Площи за широко обществено ползване	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.41	Не
Спорт - Спортна инфраструктура	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.41	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Линейна и-ра - Водоснабдяване - Пътища - Улици

Линейна публична инфраструктура:

Водоснабдяване - Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2000 е.ж. в селските райони;

Пътища - Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях;

Улици - Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях.

Индикаторния финансов план е изражение на реално подпомогнати операции за линеен тип публична ифраструктура и всички плащания свързани с тях. За целите на разработване на плана за взети следните показатели:

- Общ брой на одобрените за финансиране проектни предложения по всяка дейност, включена в настоящата интервенция.

- Анализ на данни за извършени плащания по всяка една от дейностите, показващ резултати за всяко шестмесечие за периода от подписване на договори до окончателно плащане по всички проекти. Данните за първата година отразяват основно авансови плащания, данните за втората година отразяват основно междинни, но и авансови и окончателни плащания, данните за третата година отразяват основно окончателни плащания.

- Извършените плащания за всяка година са имплементирани като процентно съотношение от бюджетите по предходните приеми към новият разполагаем бюджет.

- Средният размер на една операция е формиран от съотношението на реалния брой на одобрените за финансиране проектни предложения към изплатените средства по тях и е осреднен за всички включени дейности.

Предвижда се прием по интервенцията да се осъществи през 2024 г. Отчитайки времето за сключване на административни договори и вписване на избран изпълните след провеждане на обществени поръчки по реда на Закона за обществените поръчки (за възложители по ЗОП, каквито се явяват кандидатите общини), то първите плащания ще настъпят най-рано през 2028 г.

Посочените плащания през 2028 и 2029 г. са формирани изцяло от окончателни плащания и са разпрделени съответно като процентно съотношение за посочените години. Това е породено от вероятността, около 10 на сто от подадените проекти да са приключили с процедурата за избор на изпълнители по реда на ЗОП до месец октомври 2026 г., и в рамките на около една година от този момент да изпълнят одобрените дейности и да отчетат разходите, което най-реалистично може да се случи след 15 октомври 2027 г. В тази връзка са и предвидените индикатори в

2028 г. Останалите 90 на сто от подадените проектни предложения, е най-вероятно да бъдат отчетени през 2029 г.

Предвидено е за тази интервенция да се отвори прием още през 2024 г. поради причината, че интервенциите в линейна публична ифратсруктура представлява по-сложна инфраструктура откъм подготовка, изпълнение и отчитане на дейностите по нея, т.е. по-времеемка от други;

Именно поради тази причина – 2023, 2024,2025, 2026 и 2027 г. са посочени като нулеви.

Посочените „Planned outputs“ са изчислени въз основа на исторически данни за дейността, като изплатените за годината средства са разделени на средната стойност на един брой операция, или:

Financial allocation ÷ Average = Planned outputs.

Сградна и-ра и площи - Образование - Сгради - Култура - Площи за широко обществено ползване

Сградна публична инфраструктура и площи:

Образование - Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони;

Сгради - Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствен;

Култура - Реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот.

Площи - Изграждане и/или обновяване на площи/площади за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение.

Настоящия финансов план е разработен на база реални финансови показатели от прилагането на публични мерки през периода на ПРСР 2014-2020 г.

Индикаторния финансов план е изражение на реално подпомогнати операции и всички плащания свързани с тях. За целите на разработване на плана за взети следните показатели:

- Общ брой на одобрените за финансиране проектни предложения по всяка дейност, включена в настоящата интервенция.

- Анализ на данни за извършени плащания по всяка една от дейностите, показващ резултати за всяко шестмесечие за периода от подписване на договори до окончателно плащане по всички проекти. Данните за първата година отразяват основно авансови плащания, данните за втората година отразяват основно междинни, но и авансови и окончателни плащания, данните за третата година отразяват основно окончателни плащания.

- Извършените плащания за всяка година са имплементирани като процентно съотношение от бюджетите по предходните приеми към новият разполагаем бюджет.

- Средният размер на една операция е формиран от съотношението на реалния брой на одобрените за финансиране проектни предложения към изплатените средства по тях.

Предвижда се прием по интервенцията да се осъществи през 2025 г. Отчитайки времето за сключване на административни договори и вписване на избран изпълните след провеждане на обществени поръчки по реда на Закона за обществените поръчки (за възложители по ЗОП, каквито се явяват кандидатите общини), то първите плащания ще настъпят най-рано през 2028 г.

Посочените плащания през 2028 и 2029 г. са формирани изцяло от окончателни плащания и са разпрделени съответно като процентно съотношение за посочените години. Това е породено от вероятността, около 20 на сто от подадените проекти да са приключили с процедурата за избор на изпълнители по реда на ЗОП до месец октомври 2026 г., и в рамките на около една година от този момент да изпълнят одобрените

дейности и да отчетат разходите, което най-реалистично може да се случи след 15 октомври 2027 г. В тази връзка са и предвидените индикатори в 2028 г. Останалите 80 на сто от подадените проектни предложения, е най-вероятно да бъдат отчетени през 2029 г.

Именно поради тази причина – 2023, 2024,2025, 2026 и 2027 г. са посочени като нулеви.

Посочените „Planned outputs“ са изчислени въз основа на исторически данни за дейността, като изплатените за годината средства са разделени на средната стойност на един брой операция, или:

Financial allocation ÷ Average = Planned outputs.

Спорт - Спортна инфраструктура

Спорт:

Спорт - Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура.

Настоящия финансов план е разработен на база реални финансови показатели от прилагането на публични мерки през периода на ПРСР 2014-2020 г.

Индикаторния финансов план е изражение на реално подпомогнати операции и всички плащания свързани с тях. За целите на разработване на плана за взети следните показатели:

- Общ брой на одобрените за финансиране проектни предложения по всяка дейност, включена в настоящата интервенция.

- Анализ на данни за извършени плащания по всяка една от дейностите, показващ резултати за всяко шестмесечие за периода от подписване на договори до окончателно плащане по всички проекти. Данните за първата година отразяват основно авансови плащания, данните за втората година отразяват основно междинни, но и авансови и окончателни плащания, данните за третата година отразяват основно окончателни плащания.

- Извършените плащания за всяка година са имплементирани като процентно съотношение от бюджетите по предходните приеми към новият разполагаем бюджет.

- Средният размер на една операция е формиран от съотношението на реалния брой на одобрените за финансиране проектни предложения към изплатените средства по тях.

Предвижда се прием по интервенцията да се осъществи през 2025 г. Отчитайки времето за сключване на административни договори и вписване на избран изпълните след провеждане на обществени поръчки по реда на Закона за обществените поръчки (за възложители по ЗОП, каквито се явяват кандидатите общини), то първите плащания ще настъпят най-рано през 2028 г.

Посочените плащания през 2028 и 2029 г. са формирани изцяло от окончателни плащания и са разпрделени съответно като процентно съотношение за посочените години. Това е породено от вероятността, около 20 на сто от подадените проекти да са приключили с процедурата за избор на изпълнители по реда на ЗОП до месец октомври 2026 г., и в рамките на около една година от този момент да изпълнят одобрените дейности и да отчетат разходите, което най-реалистично може да се случи след 15 октомври 2027 г. В тази връзка са и предвидените индикатори в 2028 г. Останалите 80 на сто от подадените проектни предложения, е най-вероятно да бъдат отчетени през 2029 г.

Именно поради тази причина – 2023, 2024,2025, 2026 и 2027 г. са посочени като нулеви.

Посочените „Planned outputs“ са изчислени въз основа на исторически данни за дейността, като изплатените за годината средства са разделени на средната стойност на един брой операция, или:

Financial allocation ÷ Average = Planned outputs.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
Линейна и-ра - Водоснабдяване - Пътища - Улици (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						833 353,60	833 353,60	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						1 000 000,00	1 000 000,00	
	O.22 (единица: Операции)						48,00	432,00	**Сума:** 480,00 **Макс.:** 432,00
Сградна и-ра и площи - Образование - Сгради - Култура - Площи за широко обществено ползване (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						416 676,80	416 676,80	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						500 000,00	500 000,00	
	O.22 (единица: Операции)						30,00	153,00	**Сума:** 183,00 **Макс.:** 153,00
Спорт - Спортна инфраструктура (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						83 335,36	83 335,36	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						100 000,00	100 000,00	
	O.22 (единица: Операции)						50,00	33,00	**Сума:** 83,00 **Макс.:** 50,00
ОБЩО	O.22 (единица: Операции)						128,00	618,00	**Сума:** 746,00 **Макс.:** 618,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)						56 668 044,80	426 523 698,20	483 191 743,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)						22 667 217,92	170 609 482,08	193 276 700,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.7 - Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.7
Име на интервенцията	Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.22. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в инфраструктури
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Интервенцията ще се прилага на територията на селските райони на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.8.4.	Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти	Висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.41 Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрен достъп до услуги и инфраструктура чрез подпомагане по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Културно-духовното развитие е фактор за подобряване на качеството на живота в селските райони, намаляване на миграцията на хора, опазване на културното наследство и традиции в тези райони. България е страна с богато културно, историческо и духовно наследство. В селските райони, средища за развитие на културната духовност са храмовете (църкви и джамии) и манастири. Характерно за страната е, че много голяма част от тези обекти - духовни храмове и манастири са обявени за паметници на културата от местно, национално или световно значение. В тази връзка и културно-историческото развитие на България се обуславя до голяма степен от богатото културно наследство, което се запазва и съхранява в тези обекти с религиозно значение.

Анализът за прилагането на инвестиции в обекти с религиозно значение през предходните програмни периоди, показва че реалните нужди значително надвишават разполагаемите бюджети, като това води до достигането на средства за незначителен процент обекти.

В България има 8000 църкви и манастири и 1400 джамии, като всички храмове в страната са 9800. На територията на страната има 131 броя манастири, от които 78 броя са разположени в селските райони и 53 броя в градски райони.

Въпреки че през програмните периоди на прилагане на Програмата за развитие на селските райони - 2007 - 2013 г. и 2014 – 2020 г., се предоставяше подпомагане за възстановяване, реставрация, ремонт и/или реконструкция на сгради с религиозно значение, все още голяма част от тях са в незадоволително или лошо състояние.

За периода 2007-2013 г. от прилагането на ПРСР е осигурено подпомагнене за 178 храма, а за периода на прилагане на ПРСР 2014-2020, средства са осигурени за 89 храма, което представлява едва 2,73% от всички в страната.

Основните цели на интервенцията, отново ще са насочени към запазването на духовния и културния живот на населението чрез възстановяване, реставрация, ремонт и/или реконструкция на сгради с религиозно значение, което до голяма степен ще допринесе за запазването на културната идентичност и традиции в селските райони и повишаване на качеството на живот на хората, живеещи в тях.

Принципите при определянето на критериите за подбор ще се базират на:

• Брой население, което ще се възползва от допустимите дейности;

• Проекти с включени инвестиции според културната и обществената значимост на обекта

Ще се финансират проекти, които при оценката получават минимален брой точки съгласно решение на КН.

С оглед ефективното насочване на средства в дейности за запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони, могат да бъдат определяни максимални размери на допустимите разходи за едно проектно предложение в зависимост от вида на подпомаганите дейности в обхвата на настоящата интервенция.

Определените максимални стойности на допустимите разходи ще са в диапазона от левовата равностойност на 200 000 Евро до левовата равностойност на 400 000 Евро според вида и мащаба на подпомаганите обекти. Определянето на максимално допустимите разходи за едно проектно предложение, ще се базира както от размера и мащаба на подпомагания обект, така и от натрупания опит от прилагането на предходните програмни периода за подобни и/или аналогични дейности.

С цел по-ефективно насочване на финансовата помощ Управляващият орган, след консултации с Комитета по наблюдение, може да определя делегирани бюджети и/или приеми в зависимост от вида на допустимите кандидати при спазване на принципите при определяне на приоритет по критериите за подбор.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

По настоящата интервенция допустими кандидати са:

1. Религиозни общности, регистрирани като юридически лица съгласно чл. 15, ал. 1 от Закона за вероизповеданията (ЗВ) и притежаващи храмове/молитвени домове в поне 100 общини на територията на селските райони на страната, съгласно регистъра по чл. 12, ал. 3 от ЗВ;

2. Местни поделения на вероизповеданията, които следва да са:

- Признати за юридически лица по силата на чл. 10 от ЗВ или

- Регистрирани като юридически лица съгласно чл. 20 от ЗВ.

Допустими за подпомагане са инвестиции на територията на селските райони на страната.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Тип подкрепа: Безвъзмездни средства

I. Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на интервенцията трябва да са

свързани с възстановяване, реставрация, ремонт или реконструкция на сгради с религиозно значение, дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства, в т.ч. закупуване и доставка на оборудване.

По интервенцията са допустими и общи разходи, свързани с проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта, така и по време на неговото изпълнение, например хонорари на архитекти, инженери, консултанти и др. Общите разходи, свързани с проекта не трябва да надхвърлят 12 на сто от сумата на инвестиционните разходи по проекта.

II. Допустимите дейности трябва да отговарят на следните изисквания:

Типа подкрепа се запазва същият, както е по подмярка 7.6 Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и на културното и природното наследство на селата от ПРСР 2014 – 2020 г.

Вертикалната планировка е прилежащият терен към сградата, а с дейността свързана с вертикалната планировка, се осигурява правилното водоотвеждане, терасиране, изграждане на подходи към сгради, стъпала и подпорни зидове, както и огради, ако е необходимо

· да се изпълняват на територията на селските райони на РБ, посочени в националното законодателство за прилагане на Стратегическия план;

· да се осъществяват извън населени места с развит масов туризъм и курортни комплекси, посочени в националното законодателство за прилагане на Стратегическия план (гр. Банско, гр. Несебър, Ваканционно селище „Елените“, Курортен комплекс „Слънчев бряг“, гр. Приморско, Курортен комплекс „Международен младежки център – Приморско“, гр. Созопол, Ваканционно селище „Дюни“, гр. Балчик, Курортен комплекс „Албена“, Курортен комплекс „Пампорово“, гр. Самоков, Курортен комплекс „Боровец“).

· да се изпълняват в съответствие с общинския план за развитие на съответната община, а ако съществува стратегия за местно развитие да са съгласувани и с нея;

· да не оказват отрицателно въздействие върху околната среда съгласно разпоредбите на ЗООС;

· да се изпълняват съгласно препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо);

· за инвестиции в обекти „Паметници на културата“, да са проведени съгласувателните процедури по реда на Закона за културното наследство (ЗКН) с Министерството на културата за защитените територии за опазване на недвижимото културно наследство.

· дейностите свързани със строително-монтажни работи, следва да бъдат в съответствие с приложимото национално законодатвлство в сферата на устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България.

· преди изпълнение на дейности по реставрация на обекти, кандидатите за подпомагане да осигуряват обследване за наличие на прилепи. При установяване на екземпляри да бъдат уведомени контролните органи по околна среда, за да бъдат предприети адекватни действия по тяхна преценка.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи
☐ еднократни суми
☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Запазването на духовния и културния живот на населението е от важно значение за развитието на селските райони. Културно-историческото развитие на България обуславя богато културно наследство, което се запазва и съхранява в различни обекти с религиозно значение, църкви, храмове и манастири. Предвидените по подмярката интервенции в този вид инфраструктура ще позволят да се запази културната идентичност и традиции в селските райони и да се повиши качеството на живот на хората, живеещи в тях. По същество регистрираните местни поделения на вероизповедания имат право за своите нужди да произвеждат и продават вещи, свързани с богослужебната им дейност, ритуали и обреди. Също така за покриване на своите нужди разчитат и на дарения. Съгласно българското законодателството, описаните не се считат за стопанска дейност и не представляват търговски сделки. В тази връзка тези постъпления не представляват дългосрочен и прогнозируем приход, които да бъде насочен за участие в съфинансиране на дейности по настоящата интервенция. Именно поради гореописаното, предоставянето на подпомагане с прагове под 100% би поставило в големи затруднения или в невъзможност кандидатите да покрият своите нужди от инвестиции.

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията е допустимо предоставянето на авансово плащане, в размер до 50% от стойността на одобрената финансова помощ по проектното предложение

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

В съответствие с чл. 73, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година, не са допустимите за подпомагане инвестиции и категориите разходи, които включват:

1. Закупуване или наем на земя и сгради;
2. Разходи свързани със строителство/ново изграждане на сгради;
3. Инвестиции, за които се установи, че ще имат отрицателно въздействие върху околната среда;
4. Инвестиции, за които е установено двойно финансиране.
5. Разходи по които дейностите включени в проектите, са били физически започнати и/или извършени преди подаване на проектното предложение за подпомагане, независимо дали всички свързани плащания са извършени (с изключение на разходи свързани с подготовката на проектното предложение извършени преди подаването му);

Съдържа ли инвестицията напояване?

☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е включена в приложение II на Регламент 2021/2115 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ АРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 2 декември 2021 година и е в съответствие с параграф 11 (2) от приложение 2 към Споразумението за селското стопанство на СТО („зелена кутия“).

Интервенцията е с насоченост за развитието на селските райони и е изброена в Приложение II. Както е посочено и в Инструмента за аспектите на СТО – X.1 изготвен от службите на Комисията, „Интервенциите за развитие на селските райони (с изключение на инсталирането на млади фермери и създаване на селски бизнес и програми за управление на риска) трябва да останат съвместими със Зелената кутия“.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
Прием 1 - Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.41	Не
Прием 2 - Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.41	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

Прием 1 - Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони

Посочените данни по индикатора са на база анализ на исторически данни от прилагане на мерки и подмерки за инвестиции в подпомагане на обекти с религиозно значение, църкви, храмове и манастири.

Предвидено е средствата да се разходват на два етапа, като прием по първи етап ще се реализира през 2024 г. а прием по втори етап през 2025 г.

За първи етап ще бъде обявен бюджет от 40 000 000 евро а за втори етап за останалите 32 500 000 евро.

От направеният анализ по прилагане на мярката за периода 2014-2020 г., могат да бъдат изведени следните показатели, които формират и настоящия Индикаторен финансов план:

1. За периода на 2014-2020 г. са проведени два приема на проектни предложения

- по първи прием са одобрени за подпомагане общо 86 проекта с обща стойност на разходите от 25 912 766, 14 евро.

- през втория прием са одобрени за подпомагане 109 броя проекти с обща стойност на разходите по тях от 31 365 191, 23 евро.

- от данните за първи прием се формира средна стойност на едно проектно предложение – 301 311, 23 евро. Данните за втори прием, формират средна стойност за едно проектно предложение – 287 754, 05 евро, или средната стойност по двата приема за едно проектно предложение излиза в размер на 294 532, 64 евро. За целите на Индикаторния финансов план, ще се ползват цели числа (Average - 290 000 евро).

От описаното по-горе се формира и индикаторът Planned outputs, като общият бюджет от 72 500 000 евро се раздели на средната стойност за една операция по следната формула:

72 500 000 ÷ 290 000 = 250 = Planned outputs

2. Посочените данни по отношение на индикатора Financial allocation се базират върху реално изплатени суми и анализа показва следните резултати:

Авансови плащания:

- през първите 12 месеца от сключване на договори са разплатени аванси в размер на 21,62 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през втората година от сключване на договори са разплатени аванси в размер на 5.84 % от общия бюджет на одобрените разходи

Междинни плащания:

- през първите 12 месеца от сключване на договори са разплатени междинни плащания в размер на 1,04 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през втората година от сключване на договори са разплатени междинни плащания в размер на 6,49 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през третата година от сключване на договори са разплатени междинни плащания в размер на 0,49 % от общия бюджет на одобрените разходи

Окончателни плащания:

- през втората година от сключване на договори са разплатени окончателни плащания в размер на 19,10 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през третата година от сключване на договори са разплатени окончателни плащания в размер на 44,10 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през четвъртата година от сключване на договори са разплатени окончателни плащания в размер на 1,32 % от общия бюджет на одобрените разходи

Прием 2 - Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони

Посочените данни по индикатора са на база анализ на исторически данни от прилагане на мерки и подмерки за инвестиции в подпомагане на обекти с религиозно значение, църкви, храмове и манастири.

Предвидено е средствата да се разходват на два етапа, като прием по първи етап ще се реализира през 2024 г. а прием по втори етап през 2025 г.

За първи етап ще бъде обявен бюджет от 40 000 000 евро а за втори етап за останалите 32 500 000 евро.

От направеният анализ по прилагане на мярката за периода 2014-2020 г., могат да бъдат изведени следните показатели, които формират и настоящия Индикаторен финансов план:

1. За периода на 2014-2020 г. са проведени два приема на проектни предложения

- по първи прием са одобрени за подпомагане общо 86 проекта с обща стойност на разходите от 25 912 766, 14 евро.

- през втория прием са одобрени за подпомагане 109 броя проекти с обща стойност на разходите по тях от 31 365 191, 23 евро.

- от данните за първи прием се формира средна стойност на едно проектно предложение – 301 311, 23 евро. Данните за втори прием, формират средна стойност за едно проектно предложение – 287 754, 05 евро, или средната стойност по двата приема за едно проектно предложение излиза в размер на 294 532, 64 евро. За целите на Индикаторния финансов план, ще се ползват цели числа (Average - 290 000 евро).

От описаното по-горе се формира и индикаторът Planned outputs, като общият бюджет от 72 500 000 евро се раздели на средната стойност за една операция по следната формула:

72 500 000 ÷ 290 000 = 250 = Planned outputs

2. Посочените данни по отношение на индикатора Financial allocation се базират върху реално изплатени суми и анализа показва следните резултати:

Авансови плащания:

- през първите 12 месеца от сключване на договори са разплатени аванси в размер на 21,62 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през втората година от сключване на договори са разплатени аванси в размер на 5.84 % от общия бюджет на одобрените разходи

Междинни плащания:

- през първите 12 месеца от сключване на договори са разплатени междинни плащания в размер на 1,04 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през втората година от сключване на договори са разплатени междинни плащания в размер на 6,49 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през третата година от сключване на договори са разплатени междинни плащания в размер на 0,49 % от общия бюджет на одобрените разходи

Окончателни плащания:

- през втората година от сключване на договори са разплатени окончателни плащания в размер на 19,10 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през третата година от сключване на договори са разплатени окончателни плащания в размер на 44,10 % от общия бюджет на одобрените разходи

- през четвъртата година от сключване на договори са разплатени окончателни плащания в размер на 1,32 % от общия бюджет на одобрените разходи

Средната стойност на едно проектно предложение е формирана въз основа на предоставени данни от минали приеми за стойностите на одобрените проекти. За да се изчисли, средната стойност на едно проектно предложение е взето предвид, че не всички проектни предложения по минали приеми са били подадени до максимално допустимият размер на безвъзмездната финансова помощ, също така са взети предвид и извършените редукции при оценката на проектите.

За да се получи максималната средна единична сума (290 000 евро) са взети сформираните средни стойности на едно проектно предложение от първи и втори прием, и въз основа на тях е сформирана максималната средна единична сума за едно проектно предложение, като по този начин е отчетено, че не всички проектни предложения ще бъдат подадени до определеният максимум на помощта, а също, че ще бъдат извършени редукции (корекции) при оценката на проектите

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	**Финансова година**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Общо за периода 2023—2029 г.**
Прием 1 - Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				290 000,00	290 000,00	290 000,00	290 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				348 000,00	348 000,00	348 000,00	348 000,00	
	O.22 (единица: Операции)				30,00	44,00	64,00	0,00	**Сума:** 138,00 **Макс.:** 64,00
Прием 2 - Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					290 000,00	290 000,00	290 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					348 000,00	348 000,00	348 000,00	

	O.22 (единица: Операции)					24,00	36,00	44,00	**Сума:** 104,00 **Макс.:** 44,00
ОБЩО	O.22 (единица: Операции)				30,00	68,00	100,00	44,00	**Сума:** 242,00 **Макс.:** 100,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				8 700 000,00	19 720 000,00	29 000 000,00	12 641 100,00	70 061 100,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				3 480 000,00	7 888 000,00	11 600 000,00	5 056 440,00	28 024 440,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.10 - Залесяване и възстановяване

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.10
Име на интервенцията	Залесяване и възстановяване
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.23. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в непроизводствени дейности извън земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.8.	Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина, и въглерода в горската биомаса	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.17 Подпомогната площ за залесяване, възстановяване на агро-лесовъдната система, включително разпределения
R.18 Обща стойност на инвестициите за подобряване на ефективността в сектора на горското стопанство
R.27 Брой на операциите, които допринасят за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него в селските райони

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

От всички сектори именно секторът „Горско стопанство“ има най-висок дял в поглъщането на въглеродни емисии. През последните 21 години поглъщането на парникови газове от горския сектор компенсира между 11,35%-19,9% от общите емисии на парникови газове в България. С най-голяма роля за поглъщането и складирането на въглерод (94 -95% от общото поглъщане за сектора) са териториите, заети от гори. Тази им функция ги прави фактор в борбата с изменението на климата. От тук идват и нуждите от разширяване на горските територии, бързото

възстановяване на горския потенциал и подобряване устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми.

Залесяването ще стимулира поглъщането и съхраняването на въглерода и опазване на почвите от ерозия. Чрез увеличаването на лесистосттасе увеличават териториите, за които е доказано, че най-добре поглъщат и съхраняват въглерода - горите.

Промените на климата могат да предизвикат намаление на производството, ограничаване на водните ресурси, разпространение на болести по животните и растенията, които са нетипични за даден регион и др. Ето защо политиката за опазване на околната среда сама по себе си не е в състояние да даде отговор на адаптирането към промените на климата. Такива мерки могат да бъдат залесяване на земеделски земи и горски територии, които отговорят на определението за неземеделски земи. Залесяването също допринася за защита на териториите от природни бедствия и пожари, както и допринася за адаптирането към промените в климата.

Изменението на климата и горското стопанство са неразривно свързани. От една страна, промените в глобалния климат вече стресират горите чрез по-високи средни годишни температури, променена структурата на валежите, и по-честите и екстремни метеорологични явления. В същото време, горите имат множество защитни функции. Те осигуряват защита срещу ерозията на почвата и опустиняването, помагат за регулиране на хидроложкия цикъл и техните екосистеми са важен източник на биологично разнообразие.

За да предпазят земеделските земи от ерозия и получаване на влагозадържащ ефект преди повече от 70 години са създадени полезащитните пояси в Северна България. Изградени са върху земеделски земи, но с течение на времето и тъй като са отговаряли на определението за гора, са били присъединени към държавния горски фонд и е започнало стопанисването им като гора. В този смисъл, възстановяването и поддържането на полезащитните пояси освен типичния за горите ефект ще имат осезаем ефект и върху съседните им земеделски земи, като ги защитават от ерозия, осигуряват по-добър воден баланс, а по този начин се постигат и по-високи и по-качествени добиви. В Закона за горите (ДВ. бр.19 от 2011г.) е възприето и се използва по широкото понятие „защитни горски пояси“, но цел на настоящата интервенция са само полезащитни горски пояси.

Едва 50,7% от полезащитните горски пояси, в които своевременно са провеждани отгледни мероприятия са в добро състояние. Идентифицирани са проблеми при стопанисването поради различното санитарно състояние на дървесните видове в един и същи пояс.

Интервенцията ще подпомага следните дейности:

·Залесяване на земеделски и неземеделски земи;

·Възстановяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития;

·Възстановяване на полезащитни горски пояси.

Изпълнението на интервенцията ще допринесе за изпълнението на целите на Европейската зелена сделка, включително Стратегията за биологичната разнообразие до 2030г.

С оглед приоритетно подпомагане по интервенцията ще се дава предимство на терени на територията на община, класифицирана с висок или среден риск на ерозия(като се дава приоритет на високия риск), използваните за залесяване дървесни видове да са местни видове и произходи, по-висока степен на увреденост, и други. При равни други условия, ще се дава приоритет на по-голямата площ.

Ще бъде определен минимален размер на точките по критериите за оценка, под който размер проектните предложения няма да бъдат допустими за финансова подпомагане по интервенцията.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими бенефициенти:

1. Физически лица, еднолични търговци, юридически лица собственици на земеделски земи, неземеделски земи и горски територии и горски сдружения по чл. 183, ал. 1 от ЗГ;

2. Местни поделения на вероизповеданията собственици на земеделски земи, неземеделски земи и горски територии;

3. Общини собственици на земеделски земи, неземеделски земи и горски територии;

4. Държавни предприятия по чл. 163 от Закона за горите (ЗГ), управляващи неземеделски земи и горски територии;

Условия за допустимост за бенефициентите:

•Всички кандидати трябва да докажат собственост на земята, която ще залесяват/възстановяват;

•Държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите трябва да докажат правото си да управляват земите, които ще залесяват/възстановяват;

•За дейността „Възстановяване на полезащитни горски пояси“ допустими за подпомагане са само държавни предприятия по чл. 163 от ЗГ;

•Държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите могат да подадат две проектни предложения едновременно по една и съща процедура, ако проектните предложения включват различни дейности;

•Минималният процент на прихващане на новосъздадената гора да е по-висок от 25%.

•Залесяванията/възстановяванията трябва да се извършват съгласно Закона за горите и свързаните с него подзаконови нормативни актове;

•За залесяване/възстановяване ще се използват с приоритет местни дървесни и храстови видове и произходи, според типа на месторастене и типа местообитание;

•Помощта за залесяване на бързорастящи дървета покрива само разходите по залесяването;

•Кандидатите за подпомагане представят проведена процедура по реда на Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и/или Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и има влязъл в сила административен акт, издаден по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или Закона за биологичното разнообразие или писмо, издадено по реда на чл. 2, ал. 2 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни намерения с предмета и целите на опазване на защитените зони (ДВ бр. 73/2007 г.), с които/което се одобрява осъществяването на инвестиционното предложение, план, програма, проект.

Условия за допустимост за площта:

•Земята, която ще се залесява трябва да попада в район с лесистост по-малка от 60% или в район с висок или среден риск от ерозия;

•Минималната площ за залесяване/възстановяване трябва да бъде 0.5 ха;

•Залесяване на поляни и ливади в горските територии е допустимо само в случаите на защита срещу ерозия и порои, ако територията не е местообитание на застрашен от изчезване вид растение или животно;

•Подпомагат се проектни предложения за възстановяване на щети от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития, когато размерът на щетата е повече от 20% от горския потенциал на база увредена площ от съответния подотдел или имот;

•Подпомагат се проектни предложения за възстановяване на щети на гори, пострадали от болести или вредители само при представено удостоверение за събитието от съответната Лесозащитна станция.

•Подпомагат се проектни предложения за възстановяване на полезащитни горски пояси само за площи в лошо и/или задоволително състояние.

•Подпомагането на полезащитните горски пояси в лошо състояние се извършва върху 100% от площта им, а за тези в задоволително състояние подпомагането е до 70% от площта им.

•При осъществяване на интервенцията в защитените зони да се използват за залесяване само местни видове, с местен географски произход и да не се допуска използването на чужди инвазивни видове и неместни видове.

•В защитените зони BG0000218 „Дервентски възвишения 1“, BG0000212 „Сакар“, BG0000219 „Дервентски възвишения 2“ и BG0001034 „Остър камък“, в които видът мишевиден сънливец (*Myomimus roachie)* е предмет на опазване и е особено чувствителен, да не се допуска залесяване с иглолистни видове.

•Да не се залесяват пасища, пасища с храсти, ливади, голини в ЗЗ, горски поляни, торфища и

обработваеми земи, които не са включвани в сеитбооборот 5 или повече години.

• Свързаните със залесяването дейности в защитените зони от Натура 2000 следва да се реализират извън периода март-юли – размножителният период на птици и други групи диви животни.

•Да не се подпомага залесяване на неземеделски земи в горските територии на природни местообитания 91G0, 91H0, 91AA, 9530, 9560, 9150, 95A0, 92D0, освен в случаите, когато ерозирания терен не заема над 50% от площта на полигона за залесяване

• Да не се подпомага залесяване с пълна обработка на почвата или изпълнение на тракторни тераси в защитени зони.

• Да не се подпомагат дейности в горите по попълване на подраста във фаза на укрепнал подраст с разсадникови фиданки.

•Интервенцията не се прилага на територията, обхванатата от физически блокове с номера FB 49597-194, 49597-74, 63152-28, одобрени със Заповед №РД 09-150 от 25.02.2022 г. на Министъра на земеделието с цел опазване на вида *Phengaris nausithous*.

Подпомагането за залесяване и възстановяване ще бъде до 100% от допустимите разходи съгласно предоставената възможност на Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета чл.73, т. 4, б. в.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Тип подкрепа: (non-IACS). Подпомагането ще се извършва на базата на стандартни разходи за залесяване и възстановяване за хектар залесена/възстановена площ.

Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане по интервенцията разходи:

1.Изготвяне на технологичен план за залесяване/възстановяване;

2.Залесителни/възстановителни дейности, включващи:

2.1.Подготовка на почвата за залесяване;

2.2.Закупуване на залесителен материал;

2.3.Разходи за труд при залесяване;

2.4.Други операции, свързани с напояване (където това е възможно), влагане на почвени подобрители с влагозадържащ ефект.

3.Ограждане;

4.Превантивни действия срещу вредители и болести;

5.Транспортни разходи;

6.Общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение. Общите разходи по проекта не могат да надхвърлят 12 % от общия размер на допустимите инвестиции по проектното предложение.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☐ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи
☑ единични разходи
☐ еднократни суми
☐ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Опростени разходи и методика за залесяване, презалесяване и поддръжка за целите на подготовката на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г., в съответствие с Европейското и националното законодателство подробно описана в раздел "Допълнително обяснение" в съответствие с разпоредбите на чл. 83, пар. 1, т.а, буква ii) и чл. 83, пар. 2, буква i)

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

100% съгласно предоставената възможност на Регламента за СП чл.73, т. 4, б. в:

i) залесяване, създаване и регенериране на агролесовъдни системи, консолидиране на земята в горското стопанство и инвестиции в непроизводствени дейности, свързани с една или повече от специфичните цели, установени в член 6, параграф 1, букви г), д) и е), включително инвестиции в непроизводствени дейности, предназначени за предпазване на селскостопанските животни и културите срещу щети, причинени от диви животни;

Минималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение, е левовата равностойност на 4 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение е до левовата равностойност на 800 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи за целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция за един кандидат е до левовата равностойност на 1 600 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция не може да надвишава левовата равностойност на 1 600 000 евро за бенефициентите, които помежду си са предприятия партньори или свързани предприятия по смисъла на Закона за малките и средни предприятия.

В случаите на проектни предложения за възстановяване на полезащитни горски пояси, за държавни предприятия по чл. 163 от ЗГ максималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение е до левовата равностойност на 7 000 000 евро, а максималният размер на общите допустими разходи за целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция за един кандидат е до левовата равностойност на 11 000 000 евро.

Допълнително обяснение

Опростени разходи и методика за залесяване, презалесяване и поддръжка за целите на подготовката на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г., в съответствие с Европейското и националното законодателство

Целта на интервенцията „Залесяване и възстановяване“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г. е насочена към подпомагане на всички собственици на земеделски и неземеделски земи и териториалните поделения на държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите да извършват залесяване и възстановяване, съгласно Закона за горите и свързаните с него подзаконови нормативни актове. Подпомагат се следните залесителни дейности:

- ново залесяване на земеделски и неземеделски земи;

- възстановяване на гори, което включва залесяванията на цялостно или частично унищожени от биотични и абиотични въздействия насаждения и култури (вкл. несклопени) и култури за презалесяване.

Подпомагането включва и поддържащи дейности, които включват отглеждане, попълване и ограждане на създадените горски култури. Допустими за подпомагане са и превантивни действия срещу вредители и болести, както и транспортни разходи за превоз на хора и товари.

Подпомагането за залесяване и възстановяване ще бъде до 100% от допустимите разходи, съгласно

предоставената възможност на Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на общата селскостопанска политика (стратегически планове по ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1305/2013 и (ЕС) № 1307/2013 чл.73, т. 4, б. в: залесяване, създаване и регенериране на агролесовъдни системи, консолидиране на земята в горското стопанство и инвестиции в непроизводствени дейности, свързани с една или повече от специфичните цели, установени в член 6, параграф 1, букви г), д) и е), включително инвестиции в непроизводствени дейности, предназначени за предпазване на селскостопанските животни и културите срещу щети, причинени от диви животни.

За определяне на разходите за извършваните дейности са ползвани данни от официални отчетни документи, включващи:

- Анализ на извършената през 2017, 2018, 2019, 2020 и 2021 год. есенна инвентаризация на 1, 2, 3, 4 и 5-годишните горски култури;

- база данни на ИАГ за извършените дейности в горски територии (1 ГФ) – държавна собственост и отчети на държавните предприятия (ДП) за управление на държавните гори през 2020 г.;

- статистически данни за средната работна заплата за сектор „Селско, горско и рибно стопанство" на Националния статистически институт през 2020 г.;

- браншов колективен трудов договор, сключен между синдикатите и Министерство на земеделието и храните за работещите в сектор „Горско стопанство - стопанисване", с който са определени началните работни заплати в съответните дейности;

- средните пазарни цени за страната на фиданките за залесяване, транспортни разходи, на препарати и други материали, използвани при провежданите дейности;

- фиксирания курс на националната валута към еврото, която е 1,95583 лв./Евро

При разработването на методиката са взети под внимание действащите законови правила и норми при извършване на дейности за създаване и възстановяване на гори;

Остойностените дейности, включени в методиката са съгласно Наредба № 2 от 07.02.2013 г. за условията и реда за залесяване на горски територии и земеделски земи, използвани за създаване на специални, защитни и стопански гори и на гори в защитени територии, инвентаризация на създадените култури, тяхното отчитане и регистриране, Обн. - ДВ, бр. 16 от 19.02.2013 г. и издадена от министъра на земеделието и храните.

Актуализация на опростените разходи за залесяване, отглеждане и попълване за целите на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г., в съответствие с Европейското и националното законодателство

Обосновка

През последните две години наблюдаваме ускорено нарастване на потребителските цени в глобален мащаб. Факторите, които обуславят високата инфлация са свързани с продължителния период на силно стимулираща парична политика, провеждана от страна на водещите централни банки, поредицата от парични и фискални мерки, предприети от редица държави за справяне с последиците от пандемията от COVID-19, нарушенията във веригите за доставки, както и с нарастването на цените на енергийните ресурси и храните в резултат от военния конфликт в Украйна. Вследствие на значителната степен на отвореност на българската икономика и съществуващия режим на паричен съвет в България инфлацията в страната до голяма степен се влияе от глобалните процеси и от международните цени на суровините и стоките, както и от паричната политика на Европейската централна банка. Основният проинфлационен фактор в България, произтичащ от външната среда, беше значителното поскъпване на основни енергоизточници и селскостопански стоки на международните пазари, което оказа натиск върху производствените разходи на фирмите поради високата енергоемкост на българската икономика и големия относителен дял на влаганите чуждестранни стоки в местното производство.

Същевременно съществуват и вътрешни фактори, които допълнително засилиха външния инфлационен натиск. Основните фактори по линия на вътрешната икономическа среда, които

допринесоха за формирането на висока инфлация през последните две години са силното нарастване на разходите за труд на единица продукция и растежът на разходите за крайно потребление на домакинствата. Високият растеж на заплатите и на потребителските цени в съчетание с нецеленасочени фискални мерки за подпомагане на домакинствата в среда на политическа нестабилност и разхлабване на фискалната политика създадоха предпоставки за устойчиво нарастване на инфлацията и за засилване на връзката между инфлацията и растежа на заплатите в страната.

В предвид гореизложеното е необходимо да бъдат актуализирани опростените разходи за залесяване, попълване и отглеждане, които бяха изчислени на базата на официални данни за 2020 г., публикувани от Националния статистически институт, Изпълнителната агенция по горите и Държавните горски предприятия.

Опростени разходи за интервенция Г.10 "Залесяване на земеделски и неземеделски земи"

I. Изготвяне на технологичен план за залесяване

Технологичният план за залесяване се изготвя от слените лица: физически лица, вписани в публичния регистър на Изпълнителната агенция по горите (ИАГ) по чл. 235 от Закона за горите и притежаващи удостоверение за регистрация за извършване на дейността „планиране и организация на дейностите по залесяване"; търговци, вписани в публичния регистър на ИАГ по чл. 241 от Закона за горите и притежаващи удостоверение за регистрация за извършване на дейностите: *а)* „стопанисване на горски територии" и *б)* „инвентаризация на горски територии, изработване на планове и програми за управление и развитие на горски територии и издаването на съпровождащите ги документи".

Минималната стойност за изготвяне на технологичен план за залесяване на най-малката допустима площ (0,5 ха) (V) се включва:

·проучване на обекта за залесяване с цел: определяне на типа месторастене;

вида и технологията на почистване на площта и подготовката на почвата и сезона и технологията за залесяване на културите – **69,28** евро/бр.

При изчисляването на стойността са взети под внимание: транспортни разходи до залесителния обект (30км средно разстояние – отиване и връщане по 1,05 евро/км (цена за таксиметрова услуга) –31,50 евро; работна заплата (1 човеко ден при средна работна заплата за 2022 г. по данни на НСИ (сектор селско, горско и рибно стопанство и осигуровки) – 793,46евро и 21 работни дни в месеца – 37,78 евро;

·техническо изготвяне на технологичния план за залесяване (0,5 човеко дни х 37,78 евро) - **18,89** евро/бр.;

·други разходи (офис консумативи)– **4,22** евро/бр.

Минималната стойност за изготвяне на технологичен план за залесяване на най-малката допустима площ (0,5 ха) (V) = 92,39 евро/бр.

При площ по-голяма от 0,5 ха стойността на изготвянето на технологичния план се определя по следната формула:

V+ (S-0,5) x 2%AC,

където:

V – минималната стойност за изготвяне на технологичен план за залесяване на най-малката допустима площ (0,5 ха), определена с интервенцията;

S (ха) – общата площ, предвидена за залесяване в технологичния план за залесяване, намалена с 0,5 ха (минимално допустимата площ за кандидатстване, за която е изчислена минималната стойност на технологичния план);

2% АС (евро) – 2 % допълнителни разходи за организация, изпълнение и контрол от изчислените средни разходи (АС) за залесяване за съответния вид култура (иглолистна, широколистна или смесена), предвидени за изпълнение в технологичния план за залесяване.

** Пояснения за прилагане на формулата за определяне на стойността на технологичния план за залесяване:*

Технологичният план се изготвя за всеки залесителен обект (подотдел или имот). За изчисляване

на стойността му на изготвяне са необходими площта на обекта, предвидена за залесяване в хектари (S от формулата) и средните разходи за труд при залесяване на съответния вид култура (иглолистна, широколистна или смесена), предвидени за изпълнение в технологичния план за залесяване (АС от формулата) – изчислява се като средноаритметична стойност от сбора на действително определените в количествено-стойностната сметка на залесителният обект разходи за труд при залесяване. Минималната стойност за изготвяне на плана (V) е постоянна величина – 92,39 евро, независимо от площта на залесителният обект.

Пример: за залесителен обект от 1 ха широколистна култура, с фиданки с открита коренова система, като са използвани максималните стойности на дейност - залесяване от таблицата.

Стойност на технологичния план = 92,39 + (1,0-0,5) х 2% х 660,50 =

92,39+(0,5 х 13,21)= 92,39 + 6,60= 98,99 евро.

II. Залесителни дейности с иглолистни дървесни видове

2.1. С използване на фиданки с открита коренова система:

2.1.1. на земеделски земи – 3 084,52 евро/ха;

2.1.2. на неземеделски земи – 3 427,24 евро/ха.

2.2. С използване на фиданки с закрита коренова система:

2.2.1. на земеделски земи – 4 083,52 евро/ха;

2.2.2. на неземеделски земи – 4 537,24 евро/ха.

Залесителните дейности с иглолистни дървесни видове включват:

а) Подготовка на почвата за залесяване – 1 926,24 евро/ха

Подготовката на почвата за залесяване, включва следните дейности: почистване на площта за залесяване - извършва се чрез: изсичане на нежеланата растителност; окосяване на трева и папрат; измерване на площта - извършва се за установяване на границите и действителната площ; маркиране на площта - извършва се за определяне разположението на предвидената в технологичния план за залесяване вид почвоподготовка - пояси, тераси, площадки, дупки, канавково-валове, тераси-канавки, микропонижения и микроповишения. Обработката на почвата се извършва за създаване на благоприятни условия за развитие на растенията и влагозапасяване.

Стойността на почвоподготовката е определена след анализ и оценка на достигнатите цени на възложените от държавните горски предприятия ЛКМ през 2023 г. Цената е средна от почвоподготовката, извършена с ръчни инструменти и по механизиран начин за залесяване на иглолистни и широколистни дървесни видове.

б) Закупуване на залесителен материал:

При определяне на стойността са взети под внимание:

- определената нормативна средна гъстота при създаване на иглолистни култури с Наредба № 2 от 2013 г. за най-използваните видове за залесяване – бял бор и черен бор от 3000 бр./ха;

б.1. средната цена на 1 бр. иглолистна фиданка с открита коренова система, закупена от държавните горски разсадници за най-използваните видове за залесяване – 0,32 евро/бр. Определената стойност за възприетата гъстота е **960 евро/ха**.

б.2. средната цена на 1 бр. иглолистна фиданка със закрита коренова система, закупена от държавните горски разсадници за най-използваните видове за залесяване – 0,69 евро/бр. Определената стойност за възприетата гъстота е **2070 евро/ха**.

в) Разходи за труд при залесяване – 361 евро/ха.

Стойността е определена въз основа на ведомствените трудови норми (2008 г.) за ръчно засаждане, като нормата на време за засаждане на 100 бр. семенищни 2 год. фиданки – 3,68 е умножена по часовата ставка от 3,27 евро (изчислена въз основа на определената в браншовия колективен трудов договор начална заплата от 550 евро за работници извършващи производствена дейност през 2023-2024 година и осигуровки). Определената разценка от 12,03 евро/100 бр. е умножена по броя на фиданките 3000 бр./ха, като изчислената стойност е **361 евро/ха.**

г) Други операции, свързани с напояване (където това е възможно), влагане на почвени подобрители с влагозадържащ ефект – 180 евро/ха.

Стойността е определена, като са взети под внимание:

- цената на най-използвания продукт „Тераует” за 1 бр. фиданка – 0,06 евро/бр.;
- цена на продукта – 28,22 евро/кг;
- разходна норма – 2 гр./бр.;
- гъстота на културата – 3000 бр./ха.

Забележка: За земеделски земи, цените се коригират с корекционен коефициент 0,90 поради по равните терени и улеснен достъп до тях и възможността част от операциите да се извършват механизирано.

III. Залесителни дейности с широколистни дървесни видове

3.1. С използване на фиданки с открита коренова система:

3.1.1. на земеделски земи – 4 398,01 евро/ха;

3.1.2. на неземеделски земи – 4 886,74 евро/ха.

3.2. С използване на фиданки с закрита коренова система:

3.2.1. на земеделски земи – 6 063,01 евро/ха;

3.2.2. на неземеделски земи – 6 736,74 евро/ха.

Залесителните дейности с широколистни дървесни видове включват:

а) **Подготовката на почвата за залесяване – 1926,24 евро/ха**

Подготовката на почвата за залесяване включва следните дейности: почистване на площта за залесяване - извършва се чрез: изсичане на нежеланата растителност; окосяване на трева и папрат; измерване на площта - извършва се за установяване на границите и действителната площ; маркиране на площта - извършва се за определяне разположението на предвидената в технологичния план за залесяване вид почвоподготовка - пояси, тераси, площадки, дупки, канавково-валове, тераси-канавки, микропонижения и микроповишения и бработка на почвата - извършва се за създаване на благоприятни условия за развитие на растенията, влагозапасяване.

Стойността на почвоподготовката е определена след анализ и оценка на достигнатите цени на възложените от държавните горски предприятия ЛКМ през 2023 г. Цената е средна от почвоподготовката, извършена с ръчни инструменти и по механизиран начин за залесяване на иглолистни и широколистни дървесни видове.

б) Закупуване на залесителен материал:

При определяне на стойността са взети под внимание:

- определената нормативна средна гъстота при създаване на широколистни култури с Наредба № 2 от 2013 г. за най-използваните видове за залесяване – бяла акация, дъбове, липи и др. е 5000 бр./ха;

б.1. средната цена на 1 бр. широколистна фиданка с открита коренова система, закупена от държавните горски разсадници за най-използваните видове за залесяване – 0,40 евро/бр. Определената стойност за възприетата гъстота е **2000** евро/ха.

б.2. средната цена на 1 бр. широколистна фиданка със закрита коренова система, закупена от държавните горски разсадници за най-използваните видове за залесяване – 0,77 евро/бр. Определената стойност за възприетата гъстота е **3850** евро/ха.

в) Разходи за труд при залесяване – 660,50 евро/ха.

Стойността е определена въз основа на ведомствените трудови норми (2008 г.) за ръчно засаждане, като нормата на време за засаждане на 100 бр. семенищни 1 год. фиданки – 4,04 е умножена по часовата ставка от 3,27 евро (изчислена въз основа на определената в браншовия колективен трудов договор начална заплата от 550 евро за работници, извършващи производствена дейност през 2023-2024 година и осигуровки). Определената разценка от 13,21 евро/100 бр. е умножена по броя на фиданките 5000 бр./ха, като изчислената стойност е **660,50** евро/ха.

г) **Други операции, свързани с напояване (където това е възможно), влагане на почвени подобрители с влагозадържащ ефект – 300 евро/ха.**

Стойността е определена, като са взети под внимание:

- цената на най-използвания продукт „Тераует” за 1 бр. фиданка – 0,06 евро/бр.;
- цена на продукта – 28,22 евро/кг;
- разходна норма – 2 гр./бр.;

- гъстота на културата – 5000 бр./ха

*Забележка: За земеделски земи, цените се коригират с корекционен коефициент 0,90 поради по равните терени и улеснен достъп до тях и възможността част от операциите да се извършват механизирано***.**

IV. Ограждане на горските култури - 3,50 евро/м

Новосъздадени горски култури, за които има опасност от увреждане при движението на хора, превозни средства и от паша, се ограждат.

Стойността е определена като са взети под внимание:

- разходите за труд за изграждане на двуредова дървена ограда от иглолистни материали (ритловици) с минимална височина – 1,5 линеен метър – **1,73 евро/м**. Разценката е определена, като нормата на време от ведомствените трудови норми (2008 г.) от 0,53 е умножена по часовата ставка от 3,27 евро (изчислена е въз основа на определената в браншовия колективен трудов договор начална заплата от 550 евро за работници, извършващи производствена дейност през 2023-2024 година и осигуровки)**;**

- пазарна цена на материалите – **1,77 евро/м.**

V. Превантивни действия срещу вредители и болести – 260,65 евро /ха

Стойността е определена като са взети под внимание:

-разходите за труд – **28,95 евро/ха**

Разценката е определена като нормата на време за пръскане на фиданки с ръчни инструменти от ведомствените трудови норми за 100 бр. – 0,30 се умножава по часовата ставка от 3,27 евро (изчислена е въз основа на колективния трудов договор за начална заплата от 550 евро на работници, извършващи производствена дейност). Определената разценка от 0,98 евро/100 бр. е умножена по броя на фиданките 5000 бр./ха, като изчислената стойност е **49,05 евро/ха;**

- разход за препарат -**211,60** евро/ха, като средна цена за 1 л. препарат – 10,58 евро/л. е умножена по средна разходна норма 20 л/ха.

VI. Транспортни разходи

5.1. транспортни разходи за работници – 1,05 **евро/км.**

Цената е определена по средни цени за таксиметрови услуги.

5.2. транспортни разходи за превоз на товари – **2,80 евро за тон/км.**

Цената е определена по средни цени за таксиметрови услуги отиване и връщане при разстояние от 50 км

Таблица за опростени разходи по разработената методика за интервенция Г.10 "Залесяване на земеделски и неземеделски земи" от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027

№ по ред	**Вид дейност**	**Вид на културата**	**Земеделски земи** **Euro/ha**	**Неземеделски земи** **Euro/ha**
1	2	3	4	5
1.	Изготвяне на технологичен план за залесяване		Според формулата*	Според формулата*
2.	Залесителни дейности – почвоподготовка, закупуване на залесителен материал, разходи за труд при залесяване и др. дейности, свързани	иглолистни		
		с открита коренова с-ма	3 084,52	3 427,24
		със закрита коренова с-ма	4 083,52	4 537,24
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
		широколистни		

	с напояване и влагане на почвени подобрители.	с открита коренова с-ма	4 398,01	4 886,74
		със закрита коренова с-ма	6 063,01	6 736,74
		смесени	Пропорционално според % на участие	Пропорционално според % на участие
3.	Ограждане на горските култури		3,50 евро/м	3,50 евро/м
4.	Превантивни действия срещу вредители и болести		260,65 евро /ха	260,65 евро /ха
5.	Транспортни разходи	за хора	1,05 евро/км	1,05 евро/км
		за товари	2,80 евро за тон/км	2,80 евро за тон/км

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☑ Да ☐ Не ☐ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Интервенцията ще подпомага залесяване на земеделски и неземеделски земи и възстановяване на гори, пострадали от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития.

Посочените дейности попадат извън обхвата на приложното поле на член 42 от ДФЕС и в тези случаи помощта ще се предоставя съгласно правилата на Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Не се допуска подпомагане:

•при залесяване на дървесни видове с цел създаване на култури с кратък цикъл на ротация;

•при залесяване с цел производство на коледни елхи;

•при залесяване на бързорастящи дървета за производство на енергия;

•при залесяване на уязвими местообитания като торфища, влажни зони, карстови и силикатни

терени, автохтонно не поддържащи горско-дървесна растителност(местообитания с европейска значимост, започващи с кодове 6, 7, и 8);

•при залесяване на лесонепригодни горски територии, освен в случаите на частично лесонепригодни такива, доказано с протокол между РДГ и собственика за голината, определена като лесонепригодна;

•при залесяване на земеделски земи с висока природна стойност;

в зоните, включени в мрежата „Натура 2000“, залесяването е допустимо само ако съответства на целите на управлението на тези зони и е съгласувано с органа на държавата членка, който отговаря за прилагането на „Натура 2000“.

•залесяване на неземеделски земи в горските територии на природни местообитания 91G0, 91H0, 91AA, 9530, 9560, 9150, 95A0, 92D0, освен в случаите, когато ерозирания терен не заема над 50% от площта на полигона за залесяване;

• залесяване с пълна обработка на почвата или изпълнение на тракторни тераси в защитените зони;

• за попълване на подраста във фаза на укрепнал подраст с разсадникови фиданки.

Съдържа ли инвестицията напояване?

☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията не попада в обхвата на споразумението относно селското стопанство на СТО.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
SO4N8I11 - Плащания за залесяване и възстановяване	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.17; R.18; R.27	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

SO4N8I11 - Плащания за залесяване и възстановяване

Планираният Output Indicator ще се отчита в ха. Разпределението по финансови години е на база еднократно отваряне на прием през през 2025 г.

Според стандартните разходи за залесяване и възстановяване, минималните предвидени разходи са около 3 800 евро/ха, а максималните – около 7 480 евро/ха. Поради факта, че очакваме при залесяванията и възстановяванията да се използват в по-голямата част от случаите фиданки от широколистни дървесни видове и като вземем предвид съотношението с открита и закрита коренова система, изчисляваме, че средните разходи за обезличен хектар са около 6 650 евро на ха за разходи за създаване. При БФП за интервенцията от 11 306 414 евро публични разходи, Total planned outputs ще бъде около 1 701 ха.

Очакваме залесяванията да бъдат изпълнени през 2026 г. Вземаме предвид, че отчитането на залесените площи става след есенната инвентаризация на културите, от което следва, че изразходваните средства ще бъдат отчетени през финансовата година 2027 г. В този случай за 2027 г. се предвижда цялостно изпълнение на предвидения Planned Output от 1701 ха.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
SO4N8I11 - Плащания за залесяване и възстановяване (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					6 650,00			
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					7 480,00			
	O.23 (единица: Операции)					1 701,00			**Сума:** 1 701,00 **Макс.:** 1 701,00
ОБЩО	O.23 (единица: Операции)					1 701,00			**Сума:** 1 701,00 **Макс.:** 1 701,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					11 306 414,00			11 306 414,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					4 522 565,00			4 522 565,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.11 - Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.11
Име на интервенцията	Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.23. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в непроизводствени дейности извън земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Горските територии на РБ

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия
SO5 Насърчаване на устойчиво развитие и ефикасно управление на природните ресурси, като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химически вещества

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.8.	Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина, и въглерода в горската биомаса	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.18 Обща стойност на инвестициите за подобряване на ефективността в сектора на горското стопанство

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Измененията на климата водят до повишена вероятност от големи горски пожари и други нарушения в горските територии, като повреди от силен вятър (ветроломи и ветровали), поражения от мокър сняг и лед (снеголоми, снеговали, ледоломи), атаки от насекоми и вредители. Подобни негативни явления имат двойно отрицателен ефект - от една страна се отчита загуба на биоразнообразие, хабитати, емитира се въглерод, нарушава се здравословното състояние на екосистемите и т.н., а от друга страна горите престават да поглъщат допълнително парникови

газове.

За най-сериозен рисков фактор при опазване на горите продължават да се смятат горските пожари. Мерките и мероприятията за защита на горските територии от пожари се планират за всяка горска териториална единица независимо от собствеността на територията и са задължителни за изпълнение.

Анализът на пожарната ситуация в горите на България за последните 30 години показва рязко нарастване на броя на пожарите и размера на опожарените площи. Общата тенденция за увеличаване на броя, честотата и интензивността на горските пожари е особено силно изразена в периода от 1999 до 2001 г., както и през 2007 година. В тези години по степен на пожарен риск страната ни е на едно ниво с традиционно високо-рисковите страни от Средиземноморието. Най-голям е броят на пожарите през 2000 и 2007 години – съответно – 1 710 и 1 478. Най-много площи – 57 406 ха и 43 000 ха са засегнати от пожари през същите години. Все още се преодоляват последствията и от опустошителният пожар в област Благоевград, който възникна в края на месец август 2017 г.

През последните три години, ситуацията с горските пожари е следната:

През 2019 г. в базата данни на ИАГ са регистрирани 668 бр. пожари в горските територии, които засегнаха над 5 619,5 ха. От тях 419,1 ха са опожарени от върхови пожари. Само преките щети за горските територии (ГТ) от пожарите през 2019 г. са оценени на над 2 милиона лева.

През 2020 г. са регистрирани 499 бр. пожари, засегнали 5 257,9 ха, от които 336,5 ха са опожарени от върхови пожари. Щетите от тях са оценени на 621 000 лева. Броят на регистрираните през 2021 г. горски пожари намаляват на 350 бр. и са засегнали 3 143,6 ха, от които 413,7 ха са от върхови пожари. Преките щети от горските пожари през тази година са оценени на 153 000 лева.

Тенденцията е към намаляване на броя и засегнатите от пожари горски територии през последните няколко години, което се дължи основно на създадената отлична организация от горски служители и пожарникари за бързо локализиране на запалванията, благодарение на което в много от случаите не е допуснато навлизане на огъня в горските територии. Като следствие от товапрез последните няколко години на територията на страната не са обявявани кризисни ситуации във връзка с възникнали горски пожари.

Добрите резултати при опазването на горските територии от пожари през последните години се дължат както на превантивната дейност, така и на вложените финансови ресурси от Държавните предприятия и МВР за специализирана техника, обучение и създаване на доброволни формирования. Вече ярко се открояват с добрите си показатели ДП в Южна и Североизточна България, които вложиха сериозни финансови и организационни ресурси за осигуряване на подходяща техника, средства за наблюдение и осигуряване на безопасността на екипите си за борба с горските пожари.

Изработена е методика и е извършено класифициране на горите по степени на риск от горски пожари. Най-рискови са зоните с ниска надморска височина и висок дял земеделски земи в близост до горски територии, което отразява факта, че около 80% от всички пожари са причинени от човешка дейност, предимно запалвания в земеделски земи за почистване на обработваеми земеделски земи и пасища.

Освен намаляването на преките загуби от опожаряването на горските територии, превенцията от горски пожари ще предотврати излъчването на вредни емисии (въглероден двуокис, фини прахови частици и др.) в атмосферата. Ще се предотврати загубата на растителна биомаса, свързана със загуба на екологични ниши, биоразнообразие и унищожаване на хумусния слой на почвите.

През предходния програмен период със средства по "Техническа помощ" от ПРСР 2014-2020 г. е финансирано разработването на национална схема за разположение на автоматичните наблюдателни станции като част от Националната система за наблюдение, ранно откриване и оповестяване на горски пожари. По този начин са определени най-подходящите конкретни местоположения, където да бъдат разположени противопожарните кули. Подобни съоръжения вече са изградени в рамките на предходните два програмни периода с финансиране по ПРСР, по трансгранични програми и др. В допълнение - в Националния план за възстановяване и устойчивост е включена дейност, която предвижда изграждането на допълнителни 30 наблюдателни станции, с което да се покрие изцяло Югоизточна България като една т най-

уязвимите територии в страната. Чрез реализирането на проекти от страна на държавните предприятия (единствен бенефициент за тази дейност) ще се постигне допълняемост към предходни и текущи инициативи и проекти, като е възможно да се постигне пълно покритие на цяла Южна България.

Подобен подход ще доведе до значително намаляване на времето за подаване на сигнал, и от там до намаляване на времето, необходимо за първоначална атака на съответния пожар. От своя страна това ще доведе до значително допълнително намаляване на опожарените площи, което ще предотврати непреки щети като загуба на биологично разнообразие и хабитати, емитиране на парникови газове, нарушаване на здравословното състояние на горските екосистеми и т.н.

Освен горските пожари, сериозен проблем са и нападенията от болести и вредители, особено засилени в периода 2015 – 2019 г. когато в страната са подадени сигнали за увреждане на 52 363,5 ха горски територии, заети предимно от иглолистни култури. Пикът на регистрираните увреждания на горите е през 2017 и 2018 г., съответно с 147 218 дка и 174 049 дка, след което е налице тенденция на постепенно намаляване, в следствие на правилното и навременното извеждане на съответните мероприятия.

По тази интервенция се предвижда подпомагането на следните дейности:

1. създаване, подобряване и поддръжка на противопожарна инфраструктура – бариерни прегради, лесокултурни прегради, противопожарни просеки, минерализовани ивици и санитарни ивици;
2. изграждане/подобряване на водоизточници за нуждите на опазването и защитата на горите от пожари;
3. закупуване на комуникационно оборудване и средства за откриване и наблюдение на горски пожари, вредители и болести;
4. изграждане и подобряване на пътища за движение на противопожарни автомобили;
5. закупуване на лабораторно и мониторингово оборудване за лесозащитните станции

С оглед приоритетно подпомагане по интервенцията ще се дава предимство на терени на територията на община, класифицирана с висок или среден риск от горски пожари (като се дава приоритет на високия риск), на проекти със съвпупност от противопожарни мерки, заложени по утвърден план и други.

При равни други условия, ще се дава приоритет на по-голямата площ, която ще бъде предпазена.

Също така ще бъде определен минимален размер на точките по критериите за оценка, под които размер проектните предложения няма да бъдат допустими за финансова подпомагане по интервенцията.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими бенефициенти:

1. Физически лица, еднолични търговци и юридически лица собственици на горски територии и горски сдружения по чл. 183, ал. 1 от ЗГ;
2. Местни поделения на вероизповеданията собственици на горски територии;
3. Общини собственици на горски територии;
4. Лесозащитни станции
5. Държавни предприятия по чл. 163 от Закона за горите, управляващи държавни горски територии.

Условия за допустимост за бенефициентите:

• Кандидатите по т.1, 2 и 3 трябва да докажат собственост върху минимум 500 ха горски територии, с които кандидатстват за подпомагане;

• Държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите трябва да докажат правото си да управляват минимум 1 000 ха държавни горски територии, с които кандидатстват за подпомагане;

• Всички превантивни дейности срещу горски пожари трябва да са част от утвърден горскостопански план в частта „План за дейностите по опазване на горските територии от пожари“.

• Съоръженията и инвентара за превенция да са заложени въз основа на нормите за проектиране на противопожарни мероприятия Наредба № 18 от 7 октомври 2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии (ДВ, бр. 82 от 2015 г.);

• Подпомагане за изграждане на горски пътища, както и за случаите на изграждане на противопожарна инфраструктура налагащи обезлесяване на терени се допуска, ако дейностите са предвидени в горскостопански план, за който е издадено положително Решение по преценка или Становище по екологична оценка и технически проект, за който е издадено положително Решение по преценка или Решение по ОВОС, от компетентните органи по околна среда.

• Кандидатите за подпомагане представят проведена процедура по реда на Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и/или Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и има влязъл в сила административен акт, издаден по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или Закона за биологичното разнообразие или писмо, издадено по реда на чл. 2, ал. 2 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни намерения с предмета и целите на опазване на защитените зони (ДВ бр. 73/2007 г.), с които/което се одобрява осъществяването на инвестиционното предложение, план, програма, проект.

Условия за допустимост за площта:

• Превантивните дейности срещу пожари са допустими за подпомагане само в горските територии, класифицирани като такива със среден или висок риск от възникване на пожар или в които пожароопасният сезон е бил по-дълъг от 6 месеца през последните 3 години.

- Всички превантивни дейности срещу горски пожари трябва да са част от утвърден горскостопански план в частта „План за дейностите по опазване на горските територии от пожари“.
- В защитените зони допустими за подпомагане са всички дейности, с изключение на подобряване на пътища за движение на противопожарни автомобили и създаване, подобряване и поддръжка на противопожарна инфраструктура в гори класифицирани с нисък риск от горски пожари.

• В случаите на превантивни дейности срещу болести и вредители, дейностите за ограничаване на възможното бедствие трябва да бъдат одобрени с решение на Националната комисия по лесозащита.

• Превантивните дейности срещу болести и вредители са допустими за подпомагане във всички горски територии на Република България;

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Тип подкрепа: non-IACS. Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане по интервенцията разходи:

1. създаване, подобряване и поддръжка на противопожарна инфраструктура – бариерни прегради, лесокултурни прегради, противопожарни просеки, минерализовани ивици и санитарни ивици;

2. изграждане/подобряване на водоизточници за нуждите на опазването и защитата на горите от пожари;

3. закупуване на комуникационно оборудване и средства за откриване и наблюдение на горски пожари, вредители и болести;

4. изграждане и подобряване на пътища за движение на противопожарни автомобили;

5. закупуване на лабораторно и мониторингово оборудване за лесозащитните станции;

6. общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение. Общите разходи по проекта не могат да надхвърлят 12 % от общия размер на допустимите инвестиции по проектното предложение.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е

приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

100% съгласно предоставената възможност на Регламента за СП чл.73, т. 4, б. в:

iii) инвестиции във възстановяването на земеделския или горския потенциал след природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофални събития и инвестиции в подходящи превантивни действия, както и инвестиции в съхраняването на здравето на горите;

Минималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция, е левовата равностойност на 3 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи за които се кандидатства по тази интервенция от един кандидат за целия период на прилагане на СП (2023-2027) е левовата равностойност на 400 000 евро на кандидат за подпомагане.

За проектни предложения на ДП, включващи изграждане на автоматични наблюдателни станции от Националната система за наблюдение, ранно откриване и оповестяване на горски пожари максималният размер на общите допустими разходи за които се кандидатства по тази интервенция от един кандидат за целия период на прилагане на СП (2023-2027) е левовата равностойност на 1 000 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция не може да надвишава левовата равностойност на 1 000 000 евро за бенефициентите, които помежду си са предприятия партньори или свързани предприятия по смисъла на Закона за малките и средни предприятия.

Допълнително обяснение

По интервенцията е допустимо авансово плащане

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☑ Да ☐ Не ☐ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Посочените дейности попадат извън обхвата на приложното поле на член 42 от ДФЕС и в тези случаи помощта ще се предоставя съгласно правилата на Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:
☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.
☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията
Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Не се допуска подпомагане за:
•Извършване на санитарни или принудителни сечи.
- Загуби на доход, дължащи се на пожари, природни бедствия, неблагоприятни климатични събития, които могат да бъдат приравнени на природни бедствия, други неблагоприятни климатични събития, нашествия на вредители по растенията и катастрофични събития.

• Дейности свързани с използване на тежка транспортна техника и трайно и интензивно човешко присъствие в места с леговища на мечка и в радиус поне 500 м около тях.

Съдържа ли инвестицията напояване?
☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)
Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти
Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО
Зелена кутия
Параграф 12 от приложение 2 към Споразумението за СТО
Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията не попада в обхвата на споразумението относно селското стопанство на СТО

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
SO4N8I2_3 - Плащания за превенция от пожари и природния бедствия в горите (ДП)	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.18	Не
SO4N8I2_4 - Плащания за превенция от пожари и природния бедствия в горите (Други)	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.18	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

SO4N8I2_3 - Плащания за превенция от пожари и природния бедствия в горите (ДП)

Предлагам планираният Output да се отчита в юнити/проекти, разделени в два Unit amount. Unit amount 1 включва само държавните предприятия, защото те са с по-висок максималният размер на общите допустими разходи. Unit amount 2 включва всички останали допустими бенефициенти, като се има предвид, че тази интервенция е насочена предимно към едрите собственици и управители на гори. Разпределението по финансови години е на база едно отваряне на интервенцията, като плащанията са разпределени по съответните години като авансови 50%, междинни 20% и окончателни 30 %.

За финансовите години 2024 и 2025 се предвижда Planned Output 0, защото за финансовата година се предвиждат само авансови и междинни плащания.

Към 01.02.2022 г. по процедура чрез подбор BG06RDNP001-8.004 по подмярка 8.3 „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“ са сключени 19 договора за предоставяне на БФП, с общ размер на одобрената БФП в размер на 16 336 066 евро или средно по 859793 евро за одобрен проект, при максимален размер на допустимите разходи, респективно допустимата БФП* по процедурата в размер на 1 500 000 евро.

На база на горната информация стигаме до извода, че средно одобрената БФП за един проект представлява **57 %** от максималния размер на БФП.

По отношение на Unit amount 1.

В рамките на интервенцията по чл. 73 е предвиден максимален размер на разходите, респективно субсидията от 1 000 000 евро.

За да се изчисли среден размер на БФП за един проект **(A),** като част от Финансовия и стратегически план е необходимо да се съобразят следните фактори:

Фактор 1:

Намаляване на максималния размер на допустимите разходи, респективно допустимата финансова помощ по интервенцията по чл. 73 от Регламента за стратегическите планове на **1 000 000 евро** (спрямо 1 500 000 евро в периода 2014-2020);

Фактор 2:

Резултатите от първи период на прием по подмярка 8.3 „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“ по отношение на средния размер на БФП/одобрен проект спрямо максимален размер на БФП **(57 %);**

Фактор 3:

Очакването въз основа на научени уроци, да се подобри съотношение между заявени и неодобрени разходи, като по този начин очакваме повишение на средните разходи за проект с 10 % допустимата финансова помощ.

Тогава по формулата A (average financial support) = фактор 1 X фактор 2 + фактор 3, получаваме
A = 1 000 000 евро X 57 % + 10 % ≈ 627 000 евро.

SO4N8I2_4 - Плащания за превенция от пожари и природния бедствия в горите (Други)

По отношение на Unit amount 2.

В рамките на интервенцията по чл. 73 е предвиден максимален размер на разходите, респективно субсидията от 400 000 евро.
Тогава по формулата A (average financial support) = фактор 1 X фактор 2 + фактор 3, получаваме
A = 400 000 евро X 57 % + 10 % ≈ 250 000 евро.

За финансовата 2025 година се предвижда Planned Output 0, защото за тези години се предвиждат предимно авансови и междинни плащания.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
SO4N8I2_3 - Плащания за превенция от пожари и природния бедствия в горите (ДП) (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				627 000,00	627 000,00			
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				1 000 000,00	1 000 000,00			
	O.23 (единица: Операции)				2,00	2,00			**Сума:** 4,00 **Макс.:** 2,00
SO4N8I2_4 - Плащания за превенция от пожари и природния бедствия в горите (Други) (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				250 000,00	250 000,00			
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				400 000,00	400 000,00			
	O.23 (единица: Операции)				5,00	5,00			**Сума:** 10,00 **Макс.:** 5,00
ОБЩО	O.23 (единица: Операции)				7,00	7,00			**Сума:** 14,00 **Макс.:** 7,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				2 504 000,00	2 327 800,00			4 831 800,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				1 001 600,00	931 120,00			1 932 720,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.12 - Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.12
Име на интервенцията	Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Цялата територия на РБ

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.8.	Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина, и въглерода в горската биомаса	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.18 Обща стойност на инвестициите за подобряване на ефективността в сектора на горското стопанство

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Устойчивото стопанисване на горите, както и инвестициите в сектора на горското стопанство играят все по-важна роля за развитието на екологическите, социални и икономически дейности в селските райони. Поради това, подкрепата на ЕС е от значение за развитието и опазването на горите, иновациите при въвеждането на модерни технологии и оборудване, както при дърводобива, така и при преработката и маркетинга. Едновременно с това подобряване на състоянието на тези гори е насочено към изпълнението и на множество други функции, допринасящи за постигането на ключовите екологични и климатични цели на Европейския съюз.

За да се гарантира предоставянето на тези ползи по балансиран начин от съществено значение е да се гарантира многофункционалност и устойчиво управление на горите, основни принципи на Новата стратегия на ЕС за горите до 2030 г. По-голямата част от горските територии в България са разположени в селските и планински райони на страната и укрепването и подобряването на устойчивото управление на горите е необходимо за подобряване на конкурентоспособността и създаването на работни места, като същевременно се гарантира опазването на горите и предоставяне на екосистемни услуги.

Устойчивото управление на горите е немислимо без извеждането на отгледни и възобновителни сечи въз основа на най-добрите лесовъдски системи и практики в страната. Сечите са лесовъдски дейности, които се провеждат с цел подобряване състоянието на горите, възобновяване с местни видове, запазване на генетичните ресурси, добив на дървесина, както и запазване и увеличаване на основните функции на горите. Сечите, които подкрепяме по тази интервенция, се провеждат за постигане на няколко основни цели: повишаване на капацитета за намаляване негативното влияние на климатичните промени, регулиране на състава и произхода на насажденията в зависимост от функциите им и поставените цели; подобряване на защитните и специалните функции на горите; подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горите; поддържане и опазване на биологичното разнообразие в горите; намаляване на риска за възникване на пожари в горите и т.н. В същото време, извеждането на каквито и да е било сечи е невъзможно без специализирана техника за работа в горите.

Настоящата интервенция цели да се подсигурят средства за подпомагане извеждането на планираните сечи вгорските територии, като по този начин горите ще могат да запазят кактосвоята многофункционалност, така и конкурентоспособността на собствениците си, за да продължат с устойчивото им управление. За целта, предвиждаме и подпомагане закупуването на горска техника за провеждане на планираните сечи във горите.

Минималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение, е левовата равностойност на 4 500 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи за които се кандидатства по тази интервенция от един кандидат за целия период на прилагане на СП (2023-2027) е левовата равностойност на 1 000 000 евро на кандидат за подпомагане.

Максималният размер на общите допустими разходи целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция не може да надвишава левовата равностойност на 1 000 000 евро за бенефициентите, които помежду си са предприятия партньори или свързани предприятия по смисъла на Закона за малките и средни предприятия.

С оглед приоритетно подпомагане по интервенцията ще се дава предимство на проекти на територията на община, община с висока лесистост (от 30% до 60% и над 60%, като се дава приоритет на по-високият процент), за техника, която притежава валиден сертификат за съответствие с одобрения тип (сертификат за одобрение на типа на Европейската общност) и други.

Също така ще бъде определен минимален размер на точките по критериите за оценка, под които размер проектните предложения няма да бъдат допустими за финансова подпомагане по интервенцията.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими бенефициенти:

1. Физически лица, еднолични търговци, юридически лица собственици на горски територии и горски сдружения по чл. 183, ал. 1 от ЗГ;

2. Местни поделения на вероизповеданията собственици на горски територии;

3. Общини собственици на горски територии;

4. Еднолични търговци и юридически лица, регистрирани по чл. 241 от Закона за горите

5. Държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите.

Условия за допустимост за бенефициентите:

• Кандидатите за подпомагане за извеждане на сечи трябва да докажат минимален размер

собственост/право на управление на горските територии, върху които сечите ще се извършват(с изключение на Държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите и техните териториални поделения), както следва:

- за физически лица и еднолични търговци – 5.0 ха;
- за юридически лица и местни поделения на вероизповеданията – 10.0 ха;
- за общини – 15.0 ха;
- за еднолични търговци и юридически лица, регистрирани по чл. 241 от Закона за горите – 150 ха.

• Юридическите лица са допустими за подпомагане, само ако са регистрирани съгласно българското законодателство;

• Еднолични търговци и юридически лица регистрирани по чл. 241 от Закона за горите - сключени договори за предстоящ добив или покупка на стояща дървесина на корен на минимум 10 000 куб. м дървесина;

• Закупуването на оборудване за сеч е допустимо за подпомагане само ако предвиденото устойчиво ползване на дървесина в горите, които стопанисва бенефициента позволява подходящото му ефикасно използване, което се доказва с наличието на предварително разработени и одобрени Горскостопански план или Горскостопанска програма.

• Закупуването на оборудване за сеч е допустимо за подпомагане само ако отговаря на изискването да бъде щадящо по отношение на почвата.

• Кандидатите за подпомагане за инвестиции в закупуване на специализирана горска техника и оборудване за сеч, извоз, товарене и транспорт на дървесина представят бизнес план за доказване на икономическа жизнеспособност.

Условия за допустимост за площта:

•При извеждане на сечи в защитени зони от Натура 2000 да се прилагат утвърдените „Система от режими и мерки за стопанисване на горските типове местообитания“ от приложение No1 на Закона за биологичното разнообразие.

•В защитените зони, интервенцията се прилага само за отгледни сечи (осветления, прочистки) и планирани санитарни сечи.

Минималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение, е левовата равностойност на 4 500 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи за които се кандидатства по тази интервенция от един кандидат за целия период на прилагане на СП (2023-2027) е левовата равностойност на 1 000 000 евро на кандидат за подпомагане.

Максималният размер на общите допустими разходи целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция не може да надвишава левовата равностойност на 1 000 000 евро за бенефициентите, които помежду си са предприятия партньори или свързани предприятия по смисъла на Закона за малките и средни предприятия.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Тип подкрепа: non-IACS. Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане по интервенцията разходи:

1. Разходи за отгледни сечи във високостъблени и семенно възобновени издънкови гори до 40 годишна възраст;
2. Разходи за закупуване или вземането на лизинг на щадящи почвата и ресурсите специализирана горска техника и оборудване за сеч, извоз, товарене и транспорт на дървесина за едно или повече стопанства;
3. Общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение. Общите разходи по проекта не могат да надхвърлят 12 % от общия размер на допустимите инвестиции по проектното предложение.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

65% съгласно предоставената възможност на Регламента за СП чл.73, т. 4.
Минималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение, е левовата равностойност на 4 500 евро.
Максималният размер на общите допустими разходи за които се кандидатства по тази интервенция от един кандидат за целия период на прилагане на СП (2023-2027) е левовата равностойност на 1 000 000 евро на кандидат за подпомагане.
Максималният размер на общите допустими разходи целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция не може да надвишава левовата равностойност на 1 000 000 евро за бенефициентите, които помежду си са предприятия партньори или свързани предприятия по смисъла на Закона за малките и средни предприятия.

Допълнително обяснение

По интервенцията е допустимо авансово плащане

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☑ Да ☐ Не ☐ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Настоящата интервенция цели да се подсигурят средства за подпомагане извеждането на планираните сечи в горските територии, като по този начин горите ще могат да запазят както своята многофункционалност, така и конкурентоспособността на собствениците си, за да продължат с устойчивото им управление. За целта, предвиждаме и подпомаганезакупуването на горска техника за провеждане на планираните сечи във горите.
Посочените дейности попадат извън обхвата на приложното поле на член 42 от ДФЕС и в тези случаи помощта ще се предоставя съгласно правилата на Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.
☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Не се допуска подпомагане на:
Разходи за поддръжка и текущи разходи не са допустими за подпомагане по тази интервенция.

Съдържа ли инвестицията напояване?
☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)
Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти
Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия
Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО
Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията не попада в обхвата на споразумението относно селското стопанство на СТО.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
SO4N8I2 - Инвестиции в техника за сеч	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.18	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

SO4N8I2 - Инвестиции в техника за сеч

Такава интервенция не е прилагана до момента, но подобни дейности са подпомагани като част от други мерки през плановити периоди 2007-2013 и 2014-2020 г.. Среднияг размер на БФП за един проект по интервенцията е определен въз основа на средния размер на заявени за подпомагане разходи по подобни дейности, като част от мерки, прилагани в предходните планови периоди.

Предвид определеният финансов ресурс в размер на 9,663,600 евро и въз основа на средния размер на разходите/респективно финансовата помощ за подобни дейности, подпомагани през предходните програмни периоди, се очаква средния размер на БФП на един проект да възлиза на приблизително 90 % от максималния размер на БФП, а именно 588 000 евро.

Предвижда се интервенцията да бъде отворена през 2027 г. За финансовата година 2027 г. се предвижда Annual indicative financial allocation да бъде 0, защото за финансовата година се предвиждат предимно авансови плащания.

За финансовата година 2028 г. се предвижда да бъдат подпомогнати 14 7 кандидата, като се имапредвид, че голяма част от потенциалните кандидати са възложители по Закона за обществените поръчки, което вероятно ще забави изпълнението на проектите с които се кандидатства.

За финансовата година 2029 г. се предвижда да бъдат подпомогнати останалите 20 10 кандидата, като се очаква през тази година да бъдат завършени и изплатени всички одобрени по интервенцията проекти.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
SO4N8I2 - Инвестиции в техника за сеч (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						588 000,00	588 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						650 000,00	650 000,00	
	O.24 (единица: Операции)						7,00	10,00	**Сума:** 17,00 **Макс.:** 10,00

ОБЩО	О.24 (единица: Операции)						7,00	10,00	**Сума:** 17,00 **Макс.:** 10,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)						4 116 000,00	5 507 600,00	9 623 600,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)						1 646 400,00	2 219 040,00	3 865 440,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.13 - Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.13
Име на интервенцията	Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.23. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в непроизводствени дейности извън земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Цялата територия на РБ

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.18 Обща стойност на инвестициите за подобряване на ефективността в сектора на горското стопанство
R.27 Брой на операциите, които допринасят за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него в селските райони

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Настоящата интервенция ще подпомогне постигането на целите Регламент (ЕС) № 995/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. за определяне на задълженията на операторите, които пускат на пазара дървен материал и изделия от дървен материал, забранява пускането на пазара на ЕС на незаконно добит дървен материал и на изделия, получени от такъв дървен материал. По принцип незаконна сеч означава всички незаконни практики, свързани с добива или търгуването на дървен материал и изделия от дървен материал. Въведените в дадена държава членка правила за добив определят дали дървеният материал е добит незаконно. Въпреки

това, незаконните посегателства върху горските територии макар и намалели продължават. Подобна е ситуацията и с незаконните ловни практики, водещи в някои случаи до значително намаляване на видовото многообразие в горските територии. Като цяло, интервенцията ще подобри значително капацитета на служителите по контрол и опазване, повишавайки значително техническия им капацитет до нива, близки на тези, на които са лицата, извършващи незаконни дейности в горите.

Целта на настоящата интервенция е да се подпомогнат Изпълнителна агенция по горите, Регионалните дирекции по горите и Дирекциите на природни паркове, като отговорни за контрола в горските територии по отношение спазването на горското и ловното законодателство и подзаконовата нормативна база.

Подкрепата в настоящата интервенция е насочена към предотвратяване на щети по горските екосистеми и биоразнообразието чрез:

- Изграждане и оборудване на наблюдателни пунктове за борба с незаконното транспортиране и преработка на дървесина;

- Закупуване на информационно и телекомуникационно оборудване и средства за наблюдение и противодействие на незаконните посегателства над горските и дивечови ресурси:

о Закупуване на специализирана високопроходима техника - високопроходими автомобили.

о Закупуване на информационно и телекомуникационно оборудване и средства за наблюдение и борба с незаконните посегателства над горите и дивечовите ресурси:

- термокамери;
- фотокапани;.
- дронове;.
- бинокли;
- специализирана теренна екипировка;
- радиостанции;
- таблети;
- GPS устройства.

о Създаване, подобряване и поддръжка на софтуерни приложения за отчетност и контрол на извършваните дейности в горските територии и ловното стопанство.

Тази интервенция се очаква за има значителен положителен ефект, особено по отношение постигането на цел F "Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта", от член 6 на Регламента за СП.

Минималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение, е левовата равностойност на 30 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение е до левовата равностойност на 300 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи за целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция за един кандидат е до левовата равностойност на 600 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция не може да надвишава левовата равностойност на 600 000 евро за бенефициентите, които помежду си са предприятия партньори или свързани предприятия по смисъла на Закона за малките и средни предприятия.

С оглед приоритетно подпомагане по интервенцията ще се дава предимство на Дирекциите на природни паркове, горската територия върху която бенефициента упражнява функциите си по опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности(предимство се дава на по-голямата площ), брой на констатирани нарушения за които има образувано административно наказателно производство(предимство се дава на по-големия брой), предишен опит по изпълнение на проекти с европейско финансиране.

Ще бъде определен минимален размер на точките по критериите за оценка, под който размер проектните предложения няма да бъдат допустими за финансова подпомагане по интервенцията.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими бенефициенти:

1. Изпълнителна агенция по горите;

2. Регионалните дирекции по горите;

3. Дирекциите на природни паркове.

Условия за допустимост за бенефициентите:

Кандидатите за подпомагане представят проведена процедура по реда на Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и/или Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и има влязъл в сила административен акт, издаден по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или Закона за биологичното разнообразие или писмо, издадено по реда на чл. 2, ал. 2 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни намерения с предмета и целите на опазване на защитените зони (ДВ бр. 73/2007 г.), с които/което се одобрява осъществяването на инвестиционното предложение, план, програма, проект.

Условия за допустимост за площта:

Неприложимо.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

non-IACS

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

100% съгласно предоставената възможност на чл. 73, т. 4, с. „i“ от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета:

залесяване, създаване и регенериране на агролесовъдни системи, консолидиране на земята в горското стопанство и инвестиции в непроизводствени дейности, свързани с една или повече от специфичните цели, установени в член 6, параграф 1, букви г), д) и е);

Минималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение, е левовата равностойност на 30 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи, за които се кандидатства по тази интервенция за едно проектно предложение е до левовата равностойност на 300 000 евро.

Максималният размер на общите допустими разходи за целия период на прилагане на СП (2023-2027) по тази интервенция за един кандидат е до левовата равностойност на 600 000 евро.

Допълнително обяснение

По интервенцията е допустимо авансово плащане

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☑ Да ☐ Не ☐ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Подкрепата в настоящата интервенция е насочена към предотвратяване на щети по горските екосистеми и биоразнообразието чрез:

- Изграждане и оборудване на наблюдателни пунктове за борба с незаконното транспортиране и преработка на дървесина;
- Закупуване на информационно и телекомуникационно оборудване и средства за наблюдение и противодействие на незаконните посегателства над горските и дивечови ресурси:
  - o Закупуване на специализирана високопроходима техника - високопроходими автомобили.
  - o Закупуване на информационно и телекомуникационно оборудване и средства за наблюдение и борба с незаконните посегателства над горите и дивечовите ресурси

Посочените дейности попадат извън обхвата на приложното поле на член 42 от ДФЕС и в тези случаи помощта ще се предоставя съгласно правилата на Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Не се допуска подпомагане за:

•Лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездни средства, отпуснати под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;

Разходите за поддръжка и текущи разходи не са допустими за подпомагане по тази интервенция.

Съдържа ли инвестицията напояване?

☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)

Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти

Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията не попада в обхвата на споразумението относно селското стопанство на СТО

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
SO4N9I3 - Инвестиции против незаконни дейности в горите	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.18; R.27	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

SO4N9I3 - Инвестиции против незаконни дейности в горите

Планираният Output Indicator ще се отчита в проекти. Разпределението по финансови години е на база едно отваряне на интервенцията.

Такава интервенция не е прилагана до момента. За да се изчисли среден размер на БФП за един проект, като част от Финансовия и стратегически план ще трябва да разчитаме на натрупания опита и прогнози. Допустимите бенефициенти държавни структури, които искат да обезпечат работата си с технически средства. Не се предвижда някой от допустимите бенефициенти да не подаде заявление за подпомагане, така че при допустими за подпомагане 28 потенциални бенефициенти се очаква планираният Output Indicator да бъде 28.

Предвид, че всички бенефициенти ще кандидатстват за максималния размер, а при това положение предвидените средствата са недостатъчни, нямаме друг подход за изчисляване на Average Planned unit amount, освен да разделим наличните средства на възможните бенефициенти/проекти. Така получаваме Average Planned unit amount за интервенцията в размер на около 214 285 евро.

За финансовата година 2024 се предвиждаPlanned Output 0, защото за финансовата година се предвиждат предимно авансови плащания.

За финансовата година 2025 се предвиждаPlanned Output 28, защото за финансовата година се предвиждат всички окончателни плащания по представените проекти.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
SO4N9I3 - Инвестиции против незаконни дейности в горите (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				214 285,00				
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				300 000,00				
	O.23 (единица: Операции)				28,00				**Сума:** 28,00 **Макс.:** 28,00
ОБЩО	O.23 (единица: Операции)				28,00				**Сума:** 28,00 **Макс.:** 28,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				5 798 160,00				5 798 160,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				2 319 264,00				2 319 264,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Г.14 - Първична преработка на дървесина

Код на интервенцията (държава членка)	II.Г.14
Име на интервенцията	Първична преработка на дървесина
Вид интервенция	INVEST(73-74) - Инвестиции, включително инвестиции за напояване
Общ показател за крайния продукт	O.24. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности извън земеделските стопанства
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Да Система за облекчения за екосхеми: Не Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Цялата територия на РБ

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO4 Допринасяне за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и подобряване на улавянето на въглерод, както и популяризиране на устойчива енергия

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.4.8.	Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина, и въглерода в горската биомаса	Много висок	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.18 Обща стойност на инвестициите за подобряване на ефективността в сектора на горското стопанство

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Добиването и преработката на биомаса от горското стопанство дават възможност за диверсификация на приходите, работни места и бизнес възможности, както и за предоставяне на нови услуги в селските райони. Повечето технологии за преработка на растителните и животински остатъци и отпадъци, обаче, са свързани с необходимостта от осигуряване на ново специализирано оборудване, изискващо инвестиции, за които трябва да бъде осигурено финансово стимулиране. Също така, в последните няколко години се забелязва затруднена реализация на някои дървесни сортименти. Подкрепената интервенция ще доведе до диверсификация на икономическите дейности в селските райони, създаване на нови работни места и по-пълно оползотворяване на добитата дървесина. Интервенцията ще включва:

1. Изграждане, придобиване или подобрение на сгради и други недвижими активи необходими за първичната преработка на дървесина, както и закупуването на земя, на стойност до 10 % от допустимите разходи, когато е пряко свързана с изпълнението на проектното предложение;

2. Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за първична преработка на дървесината, както и други работни операции, предхождащи индустриалната преработка, както следва:

• бичене на обла дървесина;

• сушене и импрегниране на дървен материал;

• фасониране на дървен материал;

• производство на дървесен талаш, дървесно брашно, технологични трески, дървесни пелети, бриклети и брикети от необработени дървени материали, вършина и други дървесни отпадъци;

• производство на колове или колчета: белене, цепене, заостряне, пакетиране;

• производство на дърва за горене: рязане, цепене, складиране, сушене и пакетиране.

Минимумът на общите допустими разходи е левовата равностойност на 10 000 евро на проект.

Финансовата помощ за един бенефициент, предоставена по реда на тази интервенция, не може да надхвърля левовата равностойност на 200 000 евро.

В случай че предприятия партньори или свързани предприятия по смисъла на Закона за малките и средните предприятия са одобрени и/или подпомагани по реда на тази наредба, тяхната финансова помощ като общ размер не трябва да надхвърля 200 000 евро.

С оглед приоритетно подпомагане по интервенцията ще се дава предимство на проекти на територията на община, община с висока лесистост (от 30% до 60% и над 60%, като се дава приоритет на по-високият процент) и осигуряващи устойчива заетост.

Ще бъде определен минимален размер на точките по критериите за оценка, под който размер проектните предложения няма да бъдат допустими за финансова подпомагане по интервенцията.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими бенефициенти:

1. Микро, малки и средни предприятия;

Условия за допустимост за бенефициентите:

• Кандидатите за подпомагане следва да са микро, малки и средни предприятия;

• Кандидатите за подпомагане следва да преработват не повече от 10 000 куб. м обла дървесина годишно.

• Кандидатите за подпомагане представят бизнес план за доказване на икономическа жизнеспособност.

• Кандидатите за подпомагане представят проведена процедура по реда на Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и/или Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и има влязъл в сила административен акт, издаден по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или Закона за биологичното разнообразие или писмо, издадено по реда на чл. 2, ал. 2 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни намерения с предмета и целите на опазване на защитените зони (ДВ бр. 73/2007 г.), с които/което се одобрява осъществяването на инвестиционното предложение, план, програма, проект.

Условия за допустимост за площта:

Неприложимо.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Тип подкрепа: non-IACS. Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане по интервенцията разходи за:

1. Изграждане, придобиване или подобрение на сгради и други недвижими активи необходими за първичната преработка на дървесина;

2. Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за първична преработка на дървесината, както и други работни операции, предхождащи индустриалната преработка;

3. Общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение. Общите разходи по проекта не могат да надхвърлят 12 % от общия размер на допустимите инвестиции по проектното предложение.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

65% съгласно предоставената възможност на Регламента за СП чл.73, т. 4:

4. Държавите членки ограничават подпомагането до една или повече стойности, които не надвишават 65 % от допустимите разходи.

Минимумът на общите допустими разходи е левовата равностойност на 10 000 евро на проект.

Финансовата помощ за един бенефициент, предоставена по реда на тази интервенция, не може да надхвърля левовата равностойност на 200 000 евро.

В случай че предприятия партньори или свързани предприятия по смисъла на Закона за малките и средните предприятия са одобрени и/или подпомагани по реда на тази наредба, тяхната финансова помощ като общ размер не трябва да надхвърля 200 000.

Допълнително обяснение

По интервенцията е допустимо авансово плащане

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☑ Да ☐ Не ☐ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Интервенцията ще включва:

1. Изграждане, придобиване или подобрение на сгради и други недвижими активи необходими за първичната преработка на дървесина, както и закупуването на земя, на стойност до 10 % от допустимите разходи, когато е пряко свързана с изпълнението на проектното предложение;

2. Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за първична преработка на дървесината, както и други работни операции, предхождащи индустриалната преработка.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:
☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.
☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Какво не отговаря на условията за подпомагане?

Не се допуска подпомагане за:

- Разходи за поддръжка и текущи разходи не са допустими за подпомагане по тази интервенция.

Съдържа ли инвестицията напояване?
☐ Да ☑ Не

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации — каква потенциална икономия на вода се изисква (изразена в проценти)
Неприложимо

Данни за различните възможни икономии на вода в зависимост от вида на инсталацията или инфраструктурата (когато е приложимо)

за инвестициите в подобряване на съществуващи напоителни инсталации (засягащи водни обекти, чието състояние попада в категория, по-ниска от „добро състояние“) — какви са изискванията за действително намаляване на потреблението на вода, изразено в проценти
Неприложимо

Регионална разбивка

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия
Параграф 11 от приложение 2 към Споразумението за СТО
Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията не попада в обхвата на споразумението относно селското стопанство на СТО

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
SO4N8I1 - Инвестиции в подобряване първичната преработка на дървесина	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.18	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

SO4N8I1 - Инвестиции в подобряване първичната преработка на дървесина

Към 01.01.2022 г. по процедура чрез подбор № BG06RDNP001-8.001 по подмярка 8.6 „Инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията с горски продукти“ са одобрени 49 договора за предоставяне на БФП, с общ размер на одобрената БФП в размер на 10 194 429 лв. (5 213 475 евро) или средно по 106 518 евро/одобрен проект, при максимален размер на допустимите разходи 500 000 евро и респективно допустимата БФП* по процедурата в размер на 250 000 евро.

На база на тези резултати се налага извода, че средно одобрената БФП за един проект представлява **42 %** от максималния размер на БФП. Това ни дава основание, че можем да намалим максималния размера на БФП и по този начин логично стигаме до извода, че интервенцията може да се прилага по правилата на de minimis.

За да се изчисли среден размер на БФП за един проект (А), като част от Финансовия и стратегически план е необходимо да се съобразят следните фактори:

Фактор 1:

Намаляването на максималния размер на допустимите разходи, респективно допустимата финансова помощ по интервенцията по чл. 73 от Регламента за стратегическите планове на 200 000 евро (спрямо 250 000 евро в периода 2014-2020);

Фактор 2:

Резултатите от приема по 8.6 „Инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията с горски продукти“ по отношение на средния одобрен размер на БФП за проект спрямо максимален размер на БФП показва 42 %;

Фактор 3:

Очакването въз основа на научени уроци, да се подобри съотношение между заявени и неодобрени разходи, като по този начин очакваме повишение на средните разходи за проект с 10% от допустимата финансова помощ.

Тогава по формулата А (average financial support) = фактор 1 Х фактор 2 + фактор 3, получаваме

А = 200 000 евро Х 42 % + 10 % ≈ 104 000 евро

За финансовата година 2026 се предвижда Planned Output 0, защото за финансовата година се предвиждат предимно авансови плащания.

За финансовата година 2027 се предвижда 30% от кандидатите да не се нуждаят от строителни дейности и да успеят да завършат проектите си, така че предвиждаме Planned Output в размер на 29 проекта.

За финансовата 2028 година се предвижда изпълнение на останалата част от проектите.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
SO4N8I1 - Инвестиции в подобряване първичната преработка на дървесина (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					104 000,00	104 000,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					200 000,00	200 000,00		
	O.24 (единица: Операции)					18,00	79,00		**Сума:** 97,00 **Макс.:** 79,00
ОБЩО	O.24 (единица: Операции)					18,00	79,00		**Сума:** 97,00 **Макс.:** 79,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					1 872 000,00	7 791 600,00		9 663 600,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					748 800,00	3 116 640,00		3 865 440,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони

II.Д.1. - Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство

Код на интервенцията (държава членка)	II.Д.1.
Име на интервенцията	Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство
Вид интервенция	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони
Общ показател за крайния продукт	O.25. Брой на младите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Да Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO7 Привличане и запазване на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчиво развитие на стопанска дейност в селските райони
SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.2.3.	Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства	среден приоритет	Да
П.7.1.	Ускоряване на модернизацията на земеделските стопанства на младите стопани	Много висок	Да
П.8.1.	Диверсификация на икономическата дейност.Стимулиране на нови производства в областта на биоикономика	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за

избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.36 Брой на младите земеделски стопани, ползващи се от подпомагане за установяване по ОСП, включително разпределение по пол
R.37 Нови работни места, подпомагани в рамките на проекти по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Селскостопанският отрасъл с ниската степен на генерирани доходи и неприемливи условия на труд продължава да бъде ниско привлекателен особено за по - младите хора. Резултатите и изводите от направеният анализ на развитието на младата работна сила в аграрния отрасъл показват, че проблемите свързани с преодоляването на отлива на жизнеспособна работна сила от отрасъла през следващото десетилетие, а и в по-дългосрочен план, ще стоят на дневен ред както у нас, така и в Европа.

Основната група от причини, които демотивират младите хора да се занимават със земеделие и действат в посока на прекратяване заетостта в отрасъла са свързани с ниското равнище на земеделските доходи, ниската степен на механизация предимно в т.н. уязвими сектори, ограниченият достъп до кредити и закупуване на земя, несигурни пазарници и пречки пред стоковата реализация на продукцията, неприемливи технически, технологични, ергономични и др. условия на труд в сравнение с останалите отрасли.

Потребността от увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход се обуславят от: мотивацията за стартиране на агробизнес и необходимият първоначален капитал, с който по-голяма част от младите лица не разполагат; ниският размер на фермерския доход.

Първоначалният капитал е необходим не само за новите фермери, но и за тези които наследяват земеделски стопанства, защото е необходимо постигането на технологично обновяване и модернизиране на съществуващите стопанства.

Резултатите от действащите специални насърчителни мерки за младите стопани през първите два програмни периода показват силна заинтересованост за усвояване на финансовата подкрепа в секторите на растениевъдното производство и слаба ориентация към говедовъдните и овцевъдните стопанства.

Заедно с потребността от увеличаване на подкрепата за младите стопани е необходимо да се повиши ефекта от тези финансовите стимули. Това с особена сила важи за младите лица които не са потомствени фермери, а правят опити да навлязат в този бранш без да имат някаква земеделска практика, специфични знания и тяхната устойчива заетост е по-трудно постижима цел. Най-много това касае лицата от големите градове, които не са имали връзка със селото и земеделската земя.

Потребността от насърчаване предаването на земеделската дейност между поколенията се обуславя от факта, че потомствените фермери са най-сигурният ресурсен източник за съхранение на фермерството, за устойчива земеделска заетост и развитие на собствен аграрен бизнес.

По данни на НСИ всяка година селата губят от своя човешки потенциал приблизително с 1,6%. Този процес е съпроводен с постоянно застаряване и влошаване на възрастовата структура на селското население. Въпреки, че производителността на труда в стопанствата на младите фермери е по-висока от тази в останалите стопанства, тя продължава да бъде доста по-ниска от постигнатото средно равнище на производителността на труда в ЕС-27.

В този контекст привличането на млади земеделски стопани е необходимо както за осигуряване на устойчиво развитие, така и за улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони. По този начин от една страна ще се постигне улесняване стартирането на стопанствата, а от друга ще се търси повишаване на ефекта от тези финансови стимули.

Не на последно място чрез интервенцията ще се насърчи и предаването на земеделската дейност между поколенията, тъй като потомствените фермери са най-сигурният ресурсен източник за съхранение на фермерството, за устойчива земеделска заетост и развитие на собствен аграрен бизнес.

Едни от основните финансови стимули в предходните периоди за младите фермери са мерките за

стартова помощ от ПРСР и Схемата за млади земеделски стопани и са сред основните причини за навлизането на млади хора в отрасъла. Постигнатите резултати показват необходимост от осигуряване на стимули за навлизането на нови млади хора в селското стопанство, както и възможности за надграждане на стопанствата за навлезлите вече в сектора млади фермери. Това показва необходимост от продължаване на този тип подкрепа за навлизането на млади фермери с цел подмладяване на поколенията жизнеспособност и устойчиво развитие с цел достъп до ресурси за развитие.

Приоритетно насочване на подкрепата:

Критериите целят да гарантират насочване на помощ съобразно установените потребности и заложените цели. Критериите се основават на анализа и на практиката от прилагането на Програмата за развитие на селските райони (2014-2020) и осигуряват съответствие и допълняемост с други стратегически документи. Чрез критериите се цели и подпомагане на проекти с по-висока добавена стойност, създаващи нови работни места, както и намаляването на регионалните диспропорции в социално-икономическото развитие.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък):земеделското стопанство развива дейност в приоритетен сектор, възможност за производство на биологични продукти, създаване на нови работни места. Проектното предложение включва инвестиции в активи, водещи до цифровизация, опазване на околната среда или справяне с климатичните промени. Приоритет ще се предоставя за проекти, които се изпълняват от бенефициенти със стопанства в областта по постоянният адрес на физическото лице кандидат или собственика на предприятието кандидат.Подпомагат се и проекти, които се изпълняват от бенефициенти, които имат завършено средно и/или висше образование в областта на селското стопанство, ветеринарната медицина или икономическо образование със земеделска насоченост.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Подпомагат са земеделски стопани, които отговарят на следните изисквания:

· да са на възраст от 18 до 40 години към датата на подаване на искането за подпомагане;

· да са еднолични собственици на земеделското стопанство;

· да имат съответните професионални умения и познания за извършване на селскостопански и свързани със селското стопанство дейности;

На земеделските стопани се разрешава гратисен период за изпълнение на условията за придобиване на професионалните умения, компетентности и познания, посочени в Стратегическия план, не по-дълъг от избраната от тях крайна дата за проверка изпълнението на бизнес плана.

Младият земеделски стопанин се приема за такъв, когато установява за пръв път земеделско стопанство в качеството си на ръководител на съответното стопанство.

· Установяването за пръв път на земеделското стопанство на съответния кандидат може да е извършено преди не повече от 24 месеца преди подаване на проектното предложение. Установяването за пръв път на земеделското стопанство на съответния кандидат може да е извършено преди повече от 24 месеца преди подаване на проектното предложение, само в случай, че установяването е извършено след първият проведен прием по интервенцията и проектното предложение е подадено в рамките на проведения втори прием по интервенцията.

· Под „създаване на ръководител на земеделско стопанство“ се има предвид, лице, което е на не повече от 40 години, към момента на подаване на проектното предложение и притежава професионални умения и компетентности, включително придобити в рамките на гратисния период.

Допустимо е назначаването на втори ръководител, когато кандидати/бенефициенти – жени ползват отпуск и обезщетение при бременност, раждане и отглеждане на дете до 2 години.

Земеделските стопани допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

· да са физически лице или еднолични търговци /ЕТ/ или Еднолично дружество с ограничена отговорност /ЕООД/;

· да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители;

· икономическият размер на земеделското стопанство в границите от над 8 000 до 20 000 евро стандартен производствен обем /СПО/, включително;

· да имат разработен бизнес план за развитие на дейностите в земеделското стопанство.

· Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност;

Бизнес плана трябва да включва най – малко следните елементи:

· период за изпълнение до 36 месеца;

· първоначално състояние на земеделското стопанство;

· етапи и цели за развитие на селскостопанската дейност;

· описание на предвидените дейности и срок за тяхното изпълнение;

· описаните на дейностите свързани с околна среда и ефективно използване на ресурсите,

· описаните на дейностите свързани с инвестиции, обучение и др.

· Изпълнението на бизнес план трябва да започне не по късно от 9 месеца считано от датата на решението за отпускане на помощта;

С изпълнението на бизнес плана трябва да се осигури увеличение на икономическия размер на стопанството с най – малко 4 000 евро СПО. За стопанства, които увеличават икономическия си размер на стопанството само с: пчелни семейства, едри или дребни преживни животни за мляко или месо с бизнес плана трябва да се осигури увеличение на икономическия размер на стопанството с най – малко 2 500 евро СПО.

С изпълнението на бизнес плана трябва да се осигури въвеждане в експлоатация в стопанството на инвестиция в машини, или съоръжения, или оборудване, или извършване на строително монтажни работи или земеделска земя свързани с дейността на земеделското стопанство на стойност не по – малка от 35% от размера на полученото първо плащане.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Дейностите по проектните предложения в рамките на интервенцията трябва:

· Да са свързани с производството на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

· Да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

В рамките на интервенцията няма да се подпомагат земеделски стопани получили подпомагане по интервенция „Подпомагане развитието на малки земеделски стопанства“, включително подпомагане по подмярка 6.1 от ПРСР 2014-2020.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☐ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☑ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Средната единична стойност е определена на база исторически данни от прилагането, като са взети предвид и предложените изисквания към кандидатите и очакваните ангажименти, които те трябва да изпълняват с цел получаване на подкрепата. Методът за изчисляване на вида плащане за целите на подготовката на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г. е в съответствие с разпоредбите на чл. 83, пар. 2, т. а, букви ii) от Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя под формата на еднократна сума за периода на изпълнение на бизнес плана

- Подкрепата е в размер на 40 000 евро за едно земеделско стопанство;
- Подкрепата се отпуска под формата на безвъзмездна финансова помощ и се изплаща на два етапа:
- Първи етап в размер на 20 000 евро: след одобрение на проектното предложение;
- Втори етап в размер на 20 000 евро: след установяване на правилното изпълнение на бизнес плана

Допълнително обяснение

н/п

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Не приложимо - Интервенцията не е включена в приложение II на Регламент (ЕС) 2021/2115

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO32 - Подпомагане на млади земеделски стопани	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.36; R.37	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO32 - Подпомагане на млади земеделски стопани

Средната единична стойност е определена на база исторически данни от прилагането, като са взети предвид и предложените изисквания към кандидатите и очакваните ангажименти, които те трябва да изпълняват с цел получаване на подкрепата.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO32 - Подпомагане на млади земеделски стопани (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	
	O.25 (единица: Бенефициери)			542,00	1 009,00	1 088,00	864,00	349,00	**Сума:** 3 852,00 **Макс.:** 1 088,00
ОБЩО	O.25 (единица: Бенефициери)			542,00	1 009,00	1 088,00	864,00	349,00	**Сума:** 3 852,00 **Макс.:** 1 088,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			21 666 309,00	40 354 970,00	43 540 886,00	34 556 392,00	13 947 931,00	154 066 488,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			8 666 524,00	16 141 988,00	17 416 354,00	13 822 557,00	5 579 172,00	61 626 595,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)			21 659 195,89	40 341 721,34	43 526 591,39	34 545 047,03	13 943 351,85	154 015 907,50
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)			8 663 679,00	16 136 689,00	17 410 636,00	13 818 019,00	5 577 340,00	61 606 363,00

II.Д.2. - Подпомагане на много малки земеделски стопанства

Код на интервенцията (държава членка)	II.Д.2.
Име на интервенцията	Подпомагане на много малки земеделски стопанства
Вид интервенция	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони
Общ показател за крайния продукт	O.26. Брой на новите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване (различни от младите земеделски стопани по O.25)
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността
SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.2.3.	Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства	среден приоритет	Да
П.2.4.	Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока доб	висок приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да
П.8.1.	Диверсификация на икономическата дейност.Стимулиране на нови производства в областта на биоикономика	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.9 Дял на земеделските стопани, получаващи подпомагане за инвестиции с цел преструктуриране и модернизиране,

включително подобряване на ресурсната ефективност

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Интервенцията има за цел да обхване големия брой малки и полупазарни стопанства, които имат потенциал за развитие от гледна точка на мотивация и наличен фамилен труд. Разрастване на тяхното производство чрез подходяща публична подкрепа ще доведе до подсилване на групата от средните по размер стопанства, които са по-жизнеспособни.Това ще се отрази положително на цялостното състояние в отрасъла.

Интервенцията ще осигури възможности за развитие на така наречените фамилни и по-малките стопанства в страната.

Подкрепата ще осигури възможност за развитие на производства, които имат по-висока възвращаемост и рентабилност на единица площ. Този подход може да генерира достатъчна доходност, която да ги направи икономически устойчиви.

Чрез облекчаване достъпа до пазара и възможностите за реализация на продукция по късите вериги за доставка фамилните и по-малките стопанства могат да повишат своята доходност и да получат по-добра цена за продукцията си. Това ще допринесе за повишаване доходите, които тези стопанства имат от пазара и ще позволи да се повишат техните инвестиционни възможности, за да се намали зависимостта им от субсидии и очакванията им за инвестиционна публична подкрепа.

От друга страна са идентифицирани редица слабости при малките стопанства, които водят до по-ниска производителност, по-ниска конкурентоспособност и доходи като физическо и морално остаряло оборудване и ниска степен на механизация на производството, недостатъчен оборотен капитал, неефективен мащаб на производството.

Малките жизнеспособни стопанства имат потенциал за развитие, ако се подпомогнат, за да се решат проблемите, които ограничават тяхното развитие. Налага се продължаване на подкрепата на малките стопанства с цел пазарна ориентация и повишаване на тяхната жизнеспособност и устойчиво развитие с цел достъп до ресурси за развитие.

Малките стопанства са в затруднено положение, с недостиг на капиталов ресурс, за да разширят производството и да осъвременят производствените си мощности, за да увеличат продуктивността и да намалят зависимостта си от работна сила. По-висока конкурентоспособност може да се постигне чрез внедряване на нови технологии, които допринасят за повишаване на конкурентоспособността и постигане на екологични цели на земеделието. С най-голяма сила необходимостта от обезпеченост с техника, прикачен инвентар и специализирано оборудване е в т.н. уязвими сектори, където състоянието с използваните материални производствени ресурси е най-незавидно. Техническите и технологични нововъведения са важен детерминиращ фактор за по-високи производствени резултати. С подходящи интервенции ще се намали използването на ръчен труд, тези стопанства ще могат да следват добрите земеделски практики, което ще осигури по-високи добиви при отглеждането на плодове и зеленчуци и продуктивност в говедовъдните и овцевъдни стопанства с по-малко разходи на труд.

С цел приоритетно подпомагане чрез интервенцията ще бъде разработен подход, които да позволи целево насочване на финансирането на селскостопански дейности, определени в анализа като приоритетни.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък): земеделското стопанство развива дейност в приоритетен сектор, производство на биологични продукти. Проектното предложение включва инвестиции в активи, водещи до подобряване на производителността, опазване на околната среда, справяне с климатичните промени, включително и подобряване на биосигурността на животновъдните обекти.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Подпомагат се земеделски стопани, които са:

· физически лица, навършили 18 години;

· еднолични търговци, еднолични дружества с ограничена отговорност /ЕООД/, дружества с ограничена отговорност /ООД/, регистрирани по Търговския закон;

· кооперации, регистрирани по Закона за кооперациите.

Земеделските стопани допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

· регистрирани като земеделски стопани по реда на Закона за подпомагане на земеделските производители;

· с икономическия размер на земеделското стопанството измерен в Стандартен производствен обем /СПО/ в границите от 3 000 до 8 000 евро, включително;

· имат разработен бизнес план за развитие на дейностите в земеделското стопанство;

Бизнес плана трябва да включва най – малко следните елементи:

· период за изпълнение до 36 месеца

· първоначално състояние на земеделското стопанство;

· етапи и цели за развитие на селскостопанската дейност;

· описание на предвидените дейности и срок за тяхното изпълнение;

· описаните на дейностите свързани с околна среда и ефективно използване на ресурсите,

· описаните на дейностите свързани с инвестиции, обучение и др.

Изпълнението на бизнес план трябва да започне не по късно от 9 месеца считано от датата на решението за отпускане на помощта;

С изпълнението на бизнес плана трябва да се осигури увеличение на икономическия размер на стопанството с най – малко 3 000 евро СПО.

За стопанства, които увеличават икономическия си размер на стопанството само с: пчелни семейства и/или едри или дребни преживни животни за мляко или месо с бизнес плана трябва да се осигури увеличение на икономическия размер на стопанството с най – малко 2 000 евро СПО.

С изпълнението на бизнес плана трябва да се осигури въвеждане в експлоатация в стопанството на инвестиция в машини, или съоръжения, или оборудване, или извършване на строително монтажни работи или земеделска земя свързани с дейността на земеделското стопанство на стойност не по – малка от 35% от размера на полученото първо плащане.

Земеделските стопани, за които е приложимо трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност;

В рамките на интервенцията няма да се подпомагат земеделски стопани получили подпомагане по интервенция „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“, включително подпомагане по подмярка 6.3 от ПРСР 2014-2020

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Дейностите по проектните предложения в рамките на интервенцията трябва:

· Да са свързани с производството на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

· Да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☐ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☑ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Средната единична стойност е определена на база исторически данни от прилагането, като са взети предвид и предложените изисквания към кандидатите и очакваните ангажименти, които те трябва да изпълняват с цел получаване на подкрепата. Методът за изчисляване на вида плащане за целите на подготовката на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г. е в съответствие с разпоредбите на чл. 83, пар. 2, т. а, букви ii) от Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането се предоставя по реда на чл. 75 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

· Подпомагането в рамките на интервенцията се предоставя под формата на еднократна сума за периода на изпълнение на бизнес плана;

· Подкрепата е в размер на 20 000 евро за едно земеделско стопанство;

Подкрепата се отпуска под формата на безвъзмездна финансова помощ и се изплаща на два етапа:

· Първи етап в размер на 10 000 евро: след одобрение на проектното предложение;

· Втори етап в размер на 10 000 евро: след установяване на правилното изпълнение на бизнес плана.

Допълнително обяснение

н/п

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Не приложимо - Интервенцията не е включена в приложение II на Регламент (ЕС) 2021/2115

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO33 - Подпомагане на много малки земеделски стопанства	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.9	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO33 - Подпомагане на много малки земеделски стопанства

Средната единична стойност е определена на база исторически данни от прилагането, като са взети предвид и предложените изисквания към кандидатите и очакваните ангажименти, които те трябва да изпълняват с цел получаване на подкрепата.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO33 - Подпомагане на много малки земеделски стопанства (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	
	O.26 (единица: Бенефициери)			351,00	495,00	829,00	709,00	358,00	**Сума:** 2 742,00 **Макс.:** 829,00
ОБЩО	O.26 (единица: Бенефициери)			351,00	495,00	829,00	709,00	358,00	**Сума:** 2 742,00 **Макс.:** 829,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			7 026 997,19	9 894 012,00	16 567 563,00	14 185 165,00	7 158 167,81	54 831 905,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			2 810 799,00	3 957 605,00	6 627 025,00	5 674 067,00	2 863 266,00	21 932 762,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Д.3. - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство

Код на интервенцията (държава членка)	II.Д.3.
Име на интервенцията	Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство
Вид интервенция	INSTAL(75) - Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони
Общ показател за крайния продукт	O.26. Брой на новите земеделски стопани, получаващи подпомагане за установяване (различни от младите земеделски стопани по O.25)
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO7 Привличане и запазване на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчиво развитие на стопанска дейност в селските райони
SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.2.3.	Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства	среден приоритет	Да
П.7.5.	Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартиране	Висок	Да
П.8.1.	Диверсификация на икономическата дейност.Стимулиране на нови производства в областта на биоикономика	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.37 Нови работни места, подпомагани в рамките на проекти по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Един от проблемите в селските райони е влошената възрастова структура, отлива на хора, намаляване на населението и липсата на човешки потенциал. В по-малките населени места преобладават предимно възрастни хора над 65 години, а в градските райони се концентрират предимно хора в активна трудоспособна възраст, където човешкият потенциал е в пъти над този в селските райони. Финансовата подкрепа в развитието на стопанска дейност в селските райони ще допринесе за създаване на работни места и привличане на хора в селските райони.

Установяването на нови земеделски стопани, като собственици на земеделски стопанства допринася съществено за необходимата за сектора смяна на поколенията, както и за запазване на населението в селските райони, които като цяло са в ситуация на обезлюдяване.

Икономическото развитие в селските райони, следва да улесни стопанската дейност и да стимулира дейности за насърчаване на местната конкурентоспособност, постигане на жизненост на населените места в селските райони и качеството и стандарта на живот, подобри степента на развитие на човешкия капитал и инфраструктура.

Повишаването на броя на новите стопанства в сектора ще доведе до увеличаване на инвестициите под формата на дълготрайни материални активи, което от своя страна води до наемане на допълнителна работна сила, която да ги обслужва. Вследствие на допълнителните инвестиционни вложения и трудови ресурси се създават предпоставки за увеличение на приходите от селскостопанска дейност, което от своя страна способства за увеличаване на средна брутна заплата на наетите лица.

Подпомагането по интервенцията ще допринесе за привличане на нови предприемачи в земеделието, различни от младите земеделски стопани. Чрез осигуряване на допълнителна възможност за стартиране на селскостопански бизнес ще се подпомогне икономическото развитие в селските райони. Насърчаване на местната конкурентоспособност ще създаде предпоставки за подобряване на степента на развитие на човешкия капитал, включително създаване на работни места и привличане на хора в селските райони.

Извършените анализи в областта на селското стопанство на база различните форми на подкрепа показват, че предпочитани и с приоритетно значение сред съществуващите земеделски стопанства са инвестициите в машини, съоръжения и оборудване за нуждите на селскостопанското производство.

Отчитайки тази тенденция интервенцията предвижда улеснен достъп до модернизация на новите земеделски стопанства още на етап стартиране на техният селскостопански бизнес, посредством въвеждане на специализирани машини и оборудване, което ще осигури по-високи добиви при отглеждането на плодове, зеленчуци и друга растениевъдна продукция. По отношение на животновъдните стопанства ще се гарантира висока продуктивност с по-малко разходи на труд. Достъпа до съвременни технологии ще допринесе за покриване на санитарно-хигиенните и хуманните изисквания към отглежданите животни, включително опазване на компонентите на околната среда.

Непосредственият и по-бърз ефект от нововъведенията в сферата на производствените инвестиции ще имат решаващо значение за предпочитанията на новите земеделски стопани към този вид подкрепа.

Иновационните нововъведения ще допринесат за рентабилността на земеделския труд, чрез увеличаване на производителността на труда и съответно повишаване на доходността от земеделска дейност. На свои ред новите земеделски стопани ще имат необходимост от нови и специфични знания за управление на производствената дейност . Това на свой ред ще ги мотивира да търсят и придобиват допълнителни знания в областта на селското стопанство и повишаване на тяхното квалификационно равнище.

Приоритетно насочване на подкрепата:

Критериите целят да гарантират насочване на помощ съобразно установените потребности и

заложените цели. Критериите се основават на анализа и осигуряват съответствие и допълняемост с други стратегически документи, вкл. в областта на селските райони. Чрез критериите се цели и подпомагане на проекти с по-висока добавена стойност (например: подобряване на производителността, пазарната ориентация, биосигурността, опазване компонентите на околната среда и борба с климатичните промени), както и на проекти с включени дейности в приоритетен сектор, осигуряващи възможност за производство на биологични продукти, създаване на нови работни места.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Подпомагат се нови земеделски стопани, които отговарят на следните изисквания:

· да са на възраст от 41 до 65 години (включително) към датата на подаване на искането за подпомагане;

· да са еднолични собственици на земеделското стопанство;

- да имат съответните професионални умения и познания за извършване на селскостопански и свързани със селското стопанство дейности. Ако към момента на кандидатстване не притежават професионални умения и познания, проектното предложение се одобрява при условие че тези изисквания ще бъдат изпълнени към датата на искане за второ плащане.

Земеделските стопани, които са допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

· да са физически лица или еднолични търговци /ЕТ/ или Еднолично дружество с ограничена отговорност /ЕООД/;

· да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители;

· икономическият размер на земеделското стопанство е не по-малък от 4 000 евро стандартен производствен обем /СПО/;

· да имат разработен бизнес план за развитие на дейностите в земеделското стопанство.

· Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност;

Земеделските стопани по интервенцията следва да отговарят на определението за нов земеделски стопанин, посочено в т. 4.1.6

Допустимо е назначаването на втори ръководител, когато кандидати/бенефициенти – жени ползват отпуск и обезщетение при бременност, раждане и отглеждане на дете до 2 години.

Бизнес плана трябва да включва най – малко следните елементи:

· период за изпълнение до 36 месеца, считано от датата на сключването на договора за предоставяне на подкрепа.

· първоначално състояние на земеделското стопанство;

· етапи и цели за развитие на селскостопанската дейност;

· описание на предвидените дейности и срок за тяхното изпълнение;

· описаните на дейностите свързани с инвестиции, обучение и др.

· Изпълнението на бизнес план трябва да започне не по-късно от 9 месеца считано от датата на решението за отпускане на помощта;

С изпълнението на бизнес плана трябва да се осигури въвеждане в експлоатация в стопанството на инвестиции, като например машини или съоръжения, или оборудване, или извършване на строително монтажни работи, или земеделска земя свързани с дейността на земеделското стопанство, включително създаване на трайни насаждения, на стойност не по – малка от 50% от размера на полученото първо плащане.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Дейностите по проектните предложения в рамките на интервенцията трябва:

· Да са свързани с производството на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

· В случай, че е приложимо да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

В рамките на интервенцията няма да се подпомагат земеделски стопани получили подпомагане по интервенция „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“ и „Подпомагане на много малки земеделски стопанства“, включени в Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☐ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☑ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Средната единична стойност е определена на база исторически данни от прилагането по сходни механизми за подкрепа, като са взети предвид и предложените изисквания към кандидатите и очакваните ангажименти, които те трябва да изпълняват с цел получаване на подкрепата. Методът за изчисляване на вида плащане за целите на подготовката на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г. е в съответствие с разпоредбите на чл. 83, пар. 2, т. а, букви ii) от Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането за нови земеделски стопани се предоставя под формата на еднократна сума за периода на изпълнение на бизнес плана.

· Подкрепата е в размер на 30 000 евро за едно земеделско стопанство;

· Подкрепата се отпуска под формата на безвъзмездна финансова помощ и се изплаща на два етапа:

· Първи етап в размер на 15 000 евро: след одобрение на проектното предложение;

· Втори етап в размер на 15 000 евро: след установяване на правилното изпълнение на бизнес плана

Допълнително обяснение

Не приложимо

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:
☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията
Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО
Кехлибарена кутия
Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Не приложимо - Интервенцията не е включена в приложение II на Регламент (ЕС) 2021/2115

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
СПУНЗС - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.37	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

СПУНЗС - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство

Средната единична стойност е определена на база исторически данни от прилагането по сходни механизми за подкрепа, като са взети предвид и предложените изисквания към кандидатите и очакваните ангажименти, които те трябва да изпълняват с цел получаване на подкрепата. Методът за изчисляване на вида плащане за целите на подготовката на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода 2023-2027 г. е в съответствие с разпоредбите на чл. 83, пар. 2, т. а, букви ii) от Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
СПУНЗС - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00		
	O.26 (единица: Бенефициери)			167,00	167,00	144,00	167,00		**Сума:** 645,00 **Макс.:** 167,00
ОБЩО	O.26 (единица: Бенефициери)			167,00	167,00	144,00	167,00		**Сума:** 645,00 **Макс.:** 167,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			5 000 000,00	5 000 000,00	4 327 200,00	5 000 000,00		19 327 200,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			2 000 000,00	2 000 000,00	1 730 880,00	2 000 000,00		7 730 880,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

RISK(76) - Инструменти за управление на риска

II.E.2 - Инструменти за управление на риска в земеделието

Код на интервенцията (държава членка)	II.E.2
Име на интервенцията	Инструменти за управление на риска в земеделието
Вид интервенция	RISK(76) - Инструменти за управление на риска
Общ показател за крайния продукт	O.9. Брой на единиците, обхванати от поддържаните инструменти за управление на риска на ОСП
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Национален

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO1 Подпомагане за достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство в Съюза с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и за гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза
SO2 Подобряване на ориентацията на пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата в краткосрочен и дългосрочен план, включително по-голям фокус върху научноизследователската дейност, технологиите и цифровизацията
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.1.5.	Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите	среден приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.5 Дял на стопанствата с подпомогнати инструменти за управление на риска по ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

В контекста на засилена пазарна ориентация на ОСП експозицията към рисковете на пазара, изменението на климата и свързаните с него все по-чести и сериозни екстремни метеорологични явления, както и санитарните и фитосанитарните кризи могат да доведат до рискове от нестабилност на цените и нарастващ натиск върху доходите, особено за първичните земеделски производители. Към всичко това следва да се добави и неблагоприятната геополитечската

обстановка, свързана с войната в Украйна и наличието на икономическа криза в следствие от нея. Въпреки, че земеделските стопани носят крайната отговорност за определяне на собствените си стопански стратегии и за подобряване на устойчивостта на своите стопанства е необходимо да се създаде солидна рамка, която да осигури подходящо управление на риска, както на ниво стопанство, така и на секторно ниво. Специфичните цели на интервенцията са пряко свързани със специфичните цели, установени в член 6, параграф 1, букви а), б) и в) от Регламент 2021/2015 и приоритизиране на потребностите определени към тези цели в SWOT анализа към Стратегическия план.

Интервенцията за управление на риска е инструмент за стабилизиране на доходите на земеделските стопани, която съдържа две основни направления:

-Финансов принос към премиите по застраховане;

-Финансов принос за Взаимоспомагателен фонд.

Чрез тази интервенция ща бъдат покрити рисковете, свързани с производство или доходите, към отделните стопанства и групите и организациите на производители (ГОП), като не се предвиждат секторни ограничения. Застрахователната премия може да покрива многократни загуби. Финансовият принос към премиите по застраховане е насочен към всички сектори на земеделското производство, с изключение на земеделските стопани, кандидатствали по интервенцията „Застраховане на реколтата“ съгласно чл. 58 (1) (г) и земеделските стопани - членове на организация на производители в сектор „Плодове и зеленчуци“, кандидатствали по интервенцията „Застраховане на реколтата“ съгласно чл. 47 (2) (и).

Бюджетът по интервенцията се формира чрез средства от ЕЗФРСР, ЕФГЗ (предоставяне на 1,5 процента от директните плащания за подпомагане на приноса на земеделските стопани към инструментите за управление на риска, съгласно чл.19 от Регламент 2021/2015), вноски на земеделските стопани (финансов принос за Взаимоспомагателен фонд), национално финансиране, както и други финансови инструменти.

Подпомагане по тази интервенция е с цел насърчаване на инструменти за управление на риска, които подпомагат активните земеделски стопани при управлението на неподлежащите на контрол от тяхна страна рискове, свързани с производството и с доходите от селскостопанска дейност, и които допринасят за постигане на една или повече от специфичните цели, посочени в член 6, параграфи 1 и 2 от Регламент 2021/2015. Земеделските стопани могат да получат финансиране по един или повече инструменти за управление на риска, като комбинирането на тази интервенция с други публични или частни схеми за управление на риска ще бъде ограничено до необходимото ниво, без това да създава предпоставки засвръхкомпенсация в резултат на комбинирането на интервенциите, свързани с специфичните цели определени в член 6, параграф 1, букви а), б) и в) от Регламент 2021/2015.

Управлението на риска, чрез Финансов принос към премиите по застраховане е насочено към всички категории стопанства, съобразно структурата на стопанствата в земеделския сектор в България, в това число и на големите земеделски стопанства. В допълнение, подпомагането по направление Финансов принос към премиите по застраховане ще се насочва чрез целеви приеми. Приемите на заявления за съфинансиране на застраховки ще се определят със заповед на министъра на земеделието и храните. В заповедта може да се съдържат допълнителни условия, свързани с приема, включително по отношение на секторите и културите за подпомагане, както и във връзка с управлението на годишния бюджет по интервенцията.

Планира се поетапно стартиране на направленията и постепенно разширяване на обхвата на подпомагане по отношение на допустими бенефициенти, сектори, култури и покрити рискове, тъй като интервенцията не е прилагана в предходни програмни периоди по изискванията на регламент за управление на средствата от ЕЗФРСР. Поетапното разработване на национално законодателство за прилагане ще подпомогне изграждането на необходимите контролни механизми в съответсвие с изисванията към системите за управление и контрол на ЕЗФРСР и ще огранични присъщите рискове при стартиране на нова и неприлагана форма на подпомагане. В допълнение, поетапното разширяване на обхвата на направленията ще осигури по-предвидимо разходване на средствата и по-добро управление на бюджета на интервенцията.

Управлението на риска, чрез финансовия принос на Взаимоспомагателния фонд е насочено към земеделски стопанства, съобразно потребностите им от подкрепа, за изпълнението на специфичните цели насочени към запазване на доходността на стопанствата и тяхната устойчивост, запазване на конкурентоспособността им и подобряване на позицията им във веригата на стойността.

Бюджетът на интервенцията от ЕЗФРСР, предвиден за Взаимоспомагателен фонд, ще се използва за първоначално формиране на капитала на фонда, за да се осигури финансова стабилност.

За да се осигури необходимата гъвкавост и бързина при изплащане на компенсации на фермерите, Взаимоспомагателния фонд ще бъде определен за бенефициент и капитализан с предвидените за него средства от бюджета на интервенцията.

Ефективното управление на риска трябва да бъде цялостно – в допълнение към превенцията чрез покриване на част от застрахователната премия е необходима и допълнителна защита срещу загубата на доход на земеделските стопани и възстановяването на селскостопанския производствен потенциал. Комбинирането на различните инструменти за управление на риска ще осигури пълна защита срещу всички неблагоприятни ефекти, породени от настъпването на природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, катастрофични събития и масови заразни болести, които не могат да бъдат управлявани от земеделските стопани.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустим бенефициент за подпомагане по тази интервенция е Взаимоспомагателен фонд, който ще бъде създаден като структура към Държавен фонд „Земеделие“, с отделна банкова сметка, бюджет и отчетност. Основните функции на тези структура ще бъдат набирането на средства, управлението на капитала на Взаимопомагателния фонд, както и администрирането на искания от фермерите за изплащане на компенсации за претърпени загуби.

Допустими за подпомагане по направление „Финансов принос към премиите по застраховане“ и допустими крайни получатели на компенсации от Взаимоспомагателен фонд са всички активни земеделски стопани, които отговарят и на следните условия:

-да са физически лица или юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите или други специални закони;

-да са регистрирани като земеделски стопани, съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители за съответната година, в която кандидатстват за подкрепа по инструмента;

- да са подали заявление за подпомагане за директни плащания в годината на настъпване на събитието;

В националното законодателство могат да бъдат определени допълнителни условия по отношение на размера на площите на бенефициент, в съответствие с разполагаемите финансови средства, за да се осигури добро финансово управление на бюджета на интервенцията и по-прецизно насочване на подпомагането.

Допълнителни условия за допустимост към получателите на компенсации от Взаимоспомагателния фонд.

- да са пълноправни членове на конкретния взаимоспомагателен фонд, по линия на който кандидатстват за изплащане на финансови компенсации;

- да поддържат стопанството си в добро земеделско състояние, при спазване на задължителните агротехнически мероприятия и земеделски практики;

- да нямат изискуеми публични задължения;

- да е направена вноска от директните плащания за подпомагане на приноса на земеделските стопани към инструментите за управление на риска, съгласно чл.19 от Регламент 2021/2015;

- да не са в открита процедура по ликвидация или обявяване в несъстоятелност;

- настъпилите икономически загуби или намаляване на доходността да са установени от съответните за това институции.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Финансов принос към премиите по застраховане:

Осигуряването на финансов принос чрез тази интервенция към премиите по застраховане на земеделските стопани е продиктувано от необходимостта от осигуряване на подходящи инструменти за управление на риска, в подкрепата на земеделските стопани при управлението на рисковете по отношение на производството и доходите. С цел стимулиране на земеделските стопани за превенция и ограничаване на риска от настъпване на неблагоприятни събития, които могат да доведат до намаляване или загуба на доход интервенцията предвижда подкрепа в размер до 70% от застрахователната премия за секторите животновъдство (за едри и дребни преживни животни), овощни култури, зеленчукови култури, тютюн, етерично-маслени и медицински култури, зърнени и маслодайни култури. Мярката е ИСАК базирана при опростена процедура за кандидатстване и изпълнение. Финансирането е чрез средствата от ЕЗФРСР.

Финансов принос за Взаимоспомагателен фонд

Управлението на риска по тази интервенция предвижда създаването на Взаимоспомагателен фонд, включително административните разходи за неговото създаване.

Подпомагането чрез Взаимоспомагателни фонд включва:

-**Управление на рискове**, **чрез създаване на устойчивост на земеделските стопани при пълна или частична загуба на доход**, в резултат от настъпили неблагоприятни климатични явления, катастрофични събития, природни бедствия (измръзване/слана; буря/ непрекъснат проливен дъжд; мълния; наводнение; градушка; суша), болести по растенията и животните, нападение от вредители или екологичен инцидент непокрити от застрахователната премия;

-**Управление на риск от внезапни пазарни колебания** - срив на търсене, свръх предлагане и рязко спадане на цените. Инструментът е насочен към секторите плодове и зеленчуци, месо, мляко, яйца, гъби, пчелен мед и винени лозя.

Всички посочени мерки са ИСАК базирани.

Планира се поетапно стартиране на направленията и постепенно разширяване на обхвата на подпомагане по отношение на допустими бенефициенти, сектори, култури и покрити рискове, тъй като интервенцията не е прилагана в предходни програмни периоди по изискванията на регламента за управление на средствата от ЕЗФРСР.

Подпомагането чрез инструменти за управление на риска, чрез създаване на устойчивост на земеделските стопани при пълна или частична загуба на доход, в резултат от настъпили неблагоприятни климатични и/или катастрофични събития, непокрити от застрахователната премия, се предоставя само за покриване на загуби, които надвишават праг от поне 20 % от средногодишната стойност на продукцията или доход на даден земеделски стопанин от усреднения размер на база три години. Подробна методика за определяне размера на загубите ще бъде част от националното законодателство.

Конкретните критерии за допустимост по отделните инструменти ще бъдат разписани в националното законодателство.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи
☑ единични разходи
☑ еднократни суми
☐ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Подпомагането се определя на база средногодишната стойност на продукцията или доход на база най-малко три години от предшестващия период. Начинът на изчисление и/или референтните стойности за определяне размера на загубите ще бъдат включени в националното законодателство.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Финансов принос за Взаимоспомагателен фонд

Подпомагането ще се предоставя за допустими разходи, представляващи първоначално формиране и последващо ежегодно набиране на капитала на Взаимоспомагателния фонд.

Участието в капитала на Взаипомоспомагателния фонд ще бъде:

- до 70 % принос в капитала от Стратегическия план (ЕЗФРСР + национално съфинансиране);
- мин. 30% принос в капитала от ЕФГЗ (предоставяне на 1,5 процента от директните плащания за подпомагане на приноса на земеделските стопани към инструментите за управление на риска, съгласно чл.19 от Регламент 2021/2015) и национално финансиране, като в допълнение може да включва и доброволни вноски на земеделските стопани, както и други финансови източници.

Максималният размер на компенсациите чрез инструмента за управление на рискове, за създаване на устойчивост на земеделските стопани при пълна или частична загуба на доход, в резултат от настъпили неблагоприятни климатични явления, катастрофични събития, природни бедствия, болести по растенията и животните, нападение от вредители или екологичен инцидент, е до 80 % от определената по методиката стойност за покриване на загубите, като се приспадат покритите загуби от застрахователна премия.

За да се насърчи застраховането на земеделските стопанства, размерът на компенсациите може да бъде намаляван при липса на застраховка за засегнатата земеделска продукция или животни.

Когато общия размер на безвъзмездната помощ за всички одобрени заявления/искания за компенсации надвишава определеният за тях бюджет и допълнителни средства не могат да бъдат осигурени, безвъзмездните средства ще бъдат намалени пропорционално между одобрените за финансиране заявления/искания.

Финансов принос към премиите по застраховане:

Подкрепата се предоставя и под формата на безвъзмездна помощ за допустими разходи, които представляват разходите за валидна застрахователна премия.Максималният интезитет на помощта по направление Финансов принос към премиите по застраховане е до 70% от застрахователната премия. Размера на подпомагането може допълнително да бъде ограничаван чрез прилагане на подходящи тавани.

Управлението на финансовите средства по направление Финансов принос към премиите по застраховане ще се осигурява, наред с другото,чрез определяне на разполагаем бюджет в заповедта за всеки прием. Когато общия размер на безвъзмездната помощ за всички одобрени заявления надвишава определения бюджет в заповедта за приема и допълнителни средства не могат да бъдат осигурени, безвъзмездните средства ще бъдат намалени пропорционално между одобрените за финансиране заявления.

Допълнително обяснение

Взаимоспомагателният фонд ще бъде създаден като структура към Държавен фонд „Земеделие“. Правилата за създаването и управлението му ще бъдат определени в националното законодателство. Интервенцията предвижда подкрепата от директни плащания да бъде ограничена до 2028 година, като от 2029г. се предвижда фондът да работи предимно с набрани средства от земеделските стопани и остатъка от натрупани средства (неизползвани) до 2029г. средства.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:
☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Компенсиране на загуби. Какъв е прагът, при който се задейства компенсирането?

Загуби от поне 20% от средногодишната продукция или доход на земеделски стопанин

Каква е методиката за изчисляване на загубите и факторите, при които се задейства компенсирането?

Подпомагането се предоставя само за покриване на загуби, които надвишават праг от поне 20 % от средногодишната стойност на продукцията или доход на даден земеделски стопанин от усреднения размер на база най-малко три години от предшестващия период. Начинът на изчисление и/или референтните стойности за определяне размера на загубите ще бъдат включени в националното законодателство.

Какъв е видът на инструмента за управление на риска?
☑ Застраховане
☑ Взаимоспомагателен фонд
☑ Друго

Неприложимо

Какво е покритието на производствените загуби?
градинарство
култура
селскостопански животни

Какво е покритието на загубите на доход?
не е специфично за определен сектор

Какви разпоредби са предвидени, за да се избегне свръхкомпенсирането на този принос?

Държавната помощ за пропаднали площи относно покрити рискове от Взаимоспомагателния фонд следва да следва да отпадне от момента на влизане в сила на компенсациите от Взаимоспомагателния фонд, за да се избегне свръхкомпенсиране.

Комулативното натрупване на подпомагането по инструменти за управление на риска от тази интервенция, както и с други инструменти за управление на риска не може да надхвърля допустимите за компенсиране разходи определени по методиката, като допълнителни ограничения могат да бъдат въведени в националното законодателство.

Дължимият данък, съгласно Закона за данък върху застрахователните премии (ЗДЗД) се заплаща изцяло от земеделския стопанин и не е елемент на подпомагане.

10 Съответствие с правилата на СТО

Кехлибарена кутия

Разяснение дали и, ако да, как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство (зелена кутия)

Неприложимо

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
IIE2-1 - Инструменти за управление на риска - застраховки	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.5	Не
IIE2-2 - Инструменти за управление на риска - взаимоспомагателен фонд	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.5	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

IIE2-1 - Инструменти за управление на риска - застраховки

На база исторически данни от прилаганата схема за подпомагане с държавна помощ за принос към застрахователни премии, изплатени от земеделските производители, е извършено изчисление на средната стойност на разходите за застраховане на реколтата, като данните са отнесени чрез преизчисление към всички сектори в земеделието. Взети са предвид данните от предходни години за брой подпомогнати земеделски стопанства чрез принос към изплатена застрахователна премия.

IIE2-2 - Инструменти за управление на риска - взаимоспомагателен фонд

На база исторически данни от прилаганата схема за подпомагане с държавна помощ за компенсиране на щети от природни бедствия за 2021 година, е извършено изчисление на база осредняване на годишното плащане за брой стопанства, спрямо региона, в който са възникнали климатичните събития, довели до унищожаване на продукция. Средната стойност на изплатените обезщетения за 2021 година е отнесена към разполагаеми бюджет на годишна база. Предвид факта, че към момента подпомагане за обезщетения за щети, причинени от форсмажорни обстоятелства, не е прилагана на територията на цялата страна, изведените стойности са прогнозни и са базирани на данни по региони, налични в официални национални записи.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
IIE2-1 - Инструменти за управление на риска - застраховки (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				5 882,35	4 623,14	4 623,14	4 619,55	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				7 058,82	5 547,77	5 547,77	5 547,80	
	O.9 (единица: Бенефициери)				1 700,00	1 620,00	1 695,00	1 650,00	**Сума:** 6 665,00 **Макс.:** 1 700,00

IIE2-2 - Инструменти за управление на риска - взаимоспомагателен фонд (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				24 994 562,50				
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.9 (единица: Бенефициери)				1,00				**Сума:** 1,00 **Макс.:** 1,00
ОБЩО	O.9 (единица: Бенефициери)				1 701,00	1 620,00	1 695,00	1 650,00	**Сума:** 6 666,00 **Макс.:** 1 701,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				34 994 557,50	7 489 486,80	7 836 222,30	7 622 255,91	57 942 522,51
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				13 997 823,00	2 995 794,72	3 134 488,92	3 048 902,36	23 177 009,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

COOP(77) - Сътрудничество

II.Ж.1. - Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации

Код на интервенцията (държава членка)	II.Ж.1.
Име на интервенцията	Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации
Вид интервенция	COOP(77) - Сътрудничество
Общ показател за крайния продукт	O.1. Брой на проектите на оперативните групи за европейско партньорство за иновации (ЕПИ)
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по проектите се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
XCO Междуведомствена цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.10.4	Насърчаване на различни форми на коопериране между различните участници в системата на ССЗИСС	висок приоритет	Да
П.10.5	Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на	Висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.1 Брой лица, които се възползват от консултации, обучение, обмен на знания или участват в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, с цел подобряване на устойчивите показатели в областта на икономиката, социалните дейности, околната среда, климата и ефективното използване на ресурсите
R.2 Брой на съветниците, които получават подпомагане за интегриране в системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)
R.28 Брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи по европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, свързани с показателите в областта на околната среда и климата
R.3 Брой на стопанствата, ползващи се от подпомагане с цел използване на технологии за цифрово земеделие по линия на ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

В страната липсва обобщена информация за степента на внедряване на различните типове иновации в селското стопанство, наблюдава се и липса на обмяна на информация към бизнеса за постиженията на научната общност.

Във всички отрасли на производството има добри примери за внедрени върхови постижения на науката и технологиите. Тези иновации се внедряват от предприемачи-новатори, които успяват да изучат, пренесат и адаптират най-високите постижения в съответната област, като осигурят необходимата организация, финансиране, консултации и ноу-хау по частен път.

Финансираните оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) в периода 2014-2020 г. поставиха началото на една нова форма на сътрудничество в България, обединявайки значителен брой земеделски стопани, научни работници и представители на неправителствени организации, които чрез съвместни действия и усилия търсят решения на идентифицирани проблеми в родното селскостопанско производство чрез иновативни методи и подходи.

Въпреки това, общото равнище на внедряване на иновациите в сектор селско стопанство в страната е далеч под европейските нива, като се наблюдават съществени различия в технологичното ниво на „водещите“ стопанства и средното ниво в болшинството от фермите. Според проучване в страната най-разпространени са икономическите иновации, следвани от техническите иновации и доста слабо представяне на социалните и организационни иновации.

Умерени различия по отношение на равнището на активност към иновациите в земеделието се наблюдават и според икономическия тип на стопанствата, като в най-голяма степен необходимост от въвеждането на иновации в производствената дейност е осъзната при малките, едрите ферми и по-младите земеделски стопани. Факторите, които най-силно мотивират фермерите да въведат иновационно решение в своята практика, са получаването на по-високи добиви и реализирането на по-голяма печалба, следвани от по-висока продуктивност и очакваната икономия на време.

Системата за знания и иновации в селското стопанство (AKIS), въз основа на комбинация от различни инструменти и действия, целящи да се увеличи обмена на знания, може да предоставя големи възможности за бърз и ефективен обмен на знания и иновации и реални възможности за реализиране на големия потенциал за повишаване на ефективността в селскостопанския отрасъл. Необходимо е да бъде осигурена подкрепа за осигуряване на качествена информация до участниците в AKIS, която от своя страна да генерира повишаване интереса към разработването и въвеждането на иновации.

Предприемането на действия, които ще засилят и разширят връзките между образователните, научните звена и бизнеса за разработването на съвместни механизми за практическото реализиране на „триъгълника на знанието" (наука – образование – бизнес), подпомагащи сътрудничеството и създаването на оперативни групи в контекста на ЕПИ, или създаване на платформи, форуми и събития, които да улеснят обмена на опит между заинтересованите страни в рамките на AKIS, ще осигурят благоприятна среда и предпоставки за внедряване на различни форми на иновации в селското стопанство.

В рамките на новия програмен период, подкрепата за иновации е задължителна, като ще предоставя възможност за развитие на различни проекти с потенциал за иновации чрез сътрудничество в рамките на оперативни групи. Обхватът на подпомагане се разширява, като помощта може да покрива всички девет специфични цели, в т.ч. обхващайки екологични и социални аспекти. Резултатите от проектите ще послужат на земеделските стопани за да преодолеят предизвикателствата пред които са изправени от гледна точка на опазване на околната среда, адаптиране към промените в климата, опазване на биологичното разнообразие, развитие на селските райони и др.

Чрез финансирането на съвместни начинания между отделните участници в AKIS ще се осигури възможност за преодоляване на несигурността при въвеждането на иновативни решения в практиката, които насърчават използването на нови технологии, цифрови технологии, технологии

оптимизиращи производствения цикъл и управление на стопанството, разработване на нови продукти, практики, дейности свързани с промяна на климата и др. Целенасочена подкрепа трябва да бъде ориентирана и към по-слабо застъпени иновативни решения, насочени към опазване компонентите на околната среда, нетехнологични иновации и социални иновации, иновации, базирани на спецификите на секторните производства и разпространение на резултатите до по-голям брой участници.

Българското земеделие може да ускори своята конвергенция към ЕС и ръста на добавената стойност като заложи на иновационните решения за осигуряване на качествена и здравословна храна и обръщайки внимание на социалните и екологични аспекти от фермерската дейност.

Научната и развойна дейност трябва да бъде поощрявана да създава и да внедрява в практиката нови решения и технологии, ориентирани към потребностите на земеделските стопани. За успешното внедряване на иновации, било то производствени или оптимизиращи работните процеси, трябва да се създадат предпоставки за по-активното и ефективно взаимодействие между държавата, агробизнеса, академичните центрове и иноваторите. Подобряване на средата за навлизане на повече иновационни решения и проекти може да се постигне с насърчаване на публично-частното партньорство и общи колективни действия и инвестиции. По-доброто и пълноценно използване потенциала на българската селскостопанска наука може да допринесе за понижаване цената на иновационните решения и технологични инвестиции, както и да се повиши адаптивността и тяхната приложност в местните условия. Това налага насочване на повече усилия за колективна и браншова организация на иновационната дейност в земеделието, за да се повиши ефективността и целесъобразността от такива вложения.

Процесът по засилване на връзките в AKIS е необходимо да се постигне чрез стимулиране на принципа „от долу на горе" на регионално ниво и участието на обединения на изследователите, университети, институти в ССА, БАН, съветнически организации, индивидуални консултанти, организациите на земеделски стопани и други заинтересовани лица и форми на организираност, които са участници и съставляват AKIS и имат възможност по най-ефективен начин да отчетат нуждите от трансфер на знания и ползите от внедряване на цифрови технологии.

При прилагане на принципа „от долу на горе" местните специфики могат да бъдат отчетени в най-голяма степен при трансфера на знания и иновации относно: всички изисквания, условия и задължения в областта на управлението, които се прилагат по отношение на земеделските стопани и останалите бенефициери, определени в стратегическия план по ОСП, включително изискванията и стандартите съгласно изискванията за условност в рамките на първи стълб, предварителните условия и условията за схеми за подпомагане, както и информацията относно финансовите инструменти и бизнес плановете, установени в стратегическия план по ОСП; добрите земеделски практики, щадящи околната среда и ползите на новите технологии, земеделските практики, които възпрепятстват развитието на антимикробна резистентност, както е посочено в Съобщението „Европейски план за действие „Едно здраве" срещу антимикробната резистентност"; устойчиво въздействие върху природните ресурси - вода, почва, въздух; оползотворяване на отпадни продукти, кръгова икономика и биоикономика, управлението на риска; иновациите и внедрени и функциониращи в стопанствата цифрови технологии в селското стопанство и селските райони. Също така, необходимо е подпомагане за инвестиционни начинания, свързани с използването на цифрови технологии от стопанствата и насърчаване на млади IT специалисти към навлизане в сектора.

Стратегията за цифровизация на земеделието и селските райони описва въвеждането на автоматизация и роботизация на производството с използване на високопроизводителни машини и цифрови технологии като важно условие, за да могат определени земеделски стопани да произвеждат по-качествена продукция и да организират работата в своите стопанства по-ефективно.

За да се осигури възможност за реализиране на проекти с потенциал за иновации в сферата на селското стопанство въз основа на подхода „от долу-нагоре", адресиращи идентифицираните потребности в рамките на специфична цел „Модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знанията, иновациите и цифровизацията в селското стопанство и селските райони и насърчаване на използването им в по-голяма степен", ще бъде предвидена възможност за изпълнение на проекти, реализирани от оперативни групи в рамките на ЕПИ в две стъпки.

Първата стъпка ще осигури възможност за предварително проучване на приложимостта на проектните предложения и ще подпомогне процеса по разширяване на оперативните групи, чрез обединение на по-голям брой участници, които са релевантни към целите на проекта и които търсят решение на един и същи проблем, в контекста на AKIS, а втората стъпка ще предостави възможност за подпомагане реализирането на същинската част на проектните предложения, притежаващи потенциал за успешно внедряване на иновативни идеи в практиката.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Подкрепата се предоставя за сформиране и функциониране на оперативни групи за постигането на целите на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост, посочени в член 127 на Регламент 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на общата селскостопанска политика (стратегически планове по ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1305/2013 и (ЕС) № 1307/2013

Очакваният ефект от прилагане на интервенцията е да се допринесе в най-голяма степен за засилване и укрепване на връзките между земеделското производство и изследователската дейност чрез прилагането на проекти с потенциал за иновации, базирани на интерактивни иновационни модели.

Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) по-конкретно има за цел да:

-създава добавена стойност чрез по-добро свързване на научноизследователската дейност и селскостопанската практика и да насърчава по-широкото използване на наличните иновационни мерки;

-установява връзка между участниците в областта на иновациите и съответните проекти;

-насърчава по-бързо и по-широкообхватно прилагане на новаторските решения в практиката, включително обменът между земеделските стопани;

-информира научната общност за нуждите от изследвания в полза на селскостопанската практика.

1. Условия за допустимост на кандидатите:

Оперативните групи са обединения, създадени по реда на Закона за задълженията и договорите или обединения по силата на споразумение за партньорство при които допустим бенефициент по интервенцията е водещия партньор.

Оперативните групи включват като участник най-малко един земеделски стопанин, а в случаите на проекти в сферата на горското стопанство най-малко един горски стопанин.

Оперативните групи се сформират за изпълнение на конкретен новаторски проект и за конкретен период на действие.

Оперативните групи могат да включват като участници:

а) Регистрирани земеделски стопани, в т.ч. признати групи или организации на производители;

б) Физически или юридическо лица, собственици/ползватели на горски територии, вписани в публичния регистър по чл. 235 или 241 от Закона за горите;

в) браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти;

г) Научни институти или опитни станции, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на селското стопанство или горското стопанство или биотехнологиите или хранителните технологии, които са организации по Закона за Селскостопанската академия или Закона за Българската академия на науките, както и специализирани държавни структури в

областта на науката и научните изследвания и анализа и оценката на риска по агрохранителната верига;

д) Висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления„Растениевъдство“, „Растителна защита“, “Животновъдство“, „Ветеринарна медицина“, „Горско стопанство“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“, „Науки за земята“, „Икономика (специалност аграрен бизнес и екоиномика)“ и професионални гимназии в областта на селското стопанство;

е) Юридически лица с нестопанска цел с предмет на дейност в областта на селското стопанство или в областта на горското стопанство или опазване на околната среда или водите или дигиталните/цифрови технологии;

ж) Микро-, малки и средни предприятия (МСП) в областта на преработката на селскостопански продукти;

з) Консултантски организации с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните в т.ч. НССЗ.

2. Условия за допустимост на проектните предложения:

Подкрепата в рамките на интервенцията предвижда възможност за предоставяне на подпомагане за изпълнение на новаторския проект в две стъпки: първа стъпка - сформиране на оперативната група и втора стъпка - функциониране на оперативната група.

Първа стъпка:

През първата стъпка се предоставя подкрепа за проучване на приложимостта на новаторския проект в конкретни географски райони и стопанства, анализ на конкретните производствени методи във връзка с въвеждане на иновативното предложение в практиката и създаване на база данни. През първата стъпка е допустимо да се подкрепят и дейности за стимулиране на интерес с цел избор на подходящи стопанства за прилагане на иновативното предложение и евентуално разширение на оперативната група. Подкрепата за първа стъпка се ограничава до максимален период на продължителност от една година.

Втора стъпка:

През втората стъпка се предоставя подкрепа за същинското функциониране на оперативната група, в т.ч. дейностите за осъществяване на сътрудничеството, преките дейности за изпълнение на новаторския проект и дейности, свързани с разпространение на резултатите от проекта. Продължителността на втора стъпка се посочва и обосновава в зависимост от иновативното предложение и очакваните резултати, но не може да бъде по-дълга от 5 години. Продължителността за втора стъпка се определя от Управляващия орган при стартиране на процедурата чрез подбор, в зависимост от периода на провеждане на приема. Реализирането на първи етап чрез интервенцията не е задължително условие за изпълнение на проект във втора стъпка.

Всяка оперативна група изготвя план за новаторски проект, който може да включва разработване на новаторския проект (първа стъпка - подготвителна част) и реализиране на предвидените дейности (втора стъпка – функциониране на оперативната група).

Новаторският проект в рамките на интервенцията се основава на интерактивния иновационен модел, който има за основни принципи:

·разработване на новаторски решения, насочени към потребностите на земеделските или горските стопани, като същевременно се работи по взаимодействието в рамките на цялата верига на доставки, когато това е полезно;

·обединяване на партньори с взаимно допълващи се знания като например земеделски стопани, консултанти, научни работници, предприятия или неправителствени организации, в целенасочени комбинации, най-подходящи за постигане на целите по проекта;

·съвместно вземане на решения и съвместно творческо участие в стъпките на проекта.

За новаторски проект се приема и прилагането на традиционна практика в нов географски или екологичен контекст.

Допустимите за подпомагане дейности в рамките на интервенцията следва да са свързани с производството, преработката и/или маркетинга на продукти, включени в Анекс № 1 на Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС) или памук, с изключение на риба и рибни продукти и/или с продукти в т.ч. отпадъчни или странични продукти получени в резултат на производството и/или преработката на продукти, включени в Анекс № 1 на Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС) или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

Допустими за подпомагане са и проектни предложения, включващи дейности, чиито краен продукт попада извън обхвата на Анекс I от ДФЕС, при условие, че включват земеделските и/или горски стопани, участващи в оперативната група и са насочени към постигане на една или няколко от специфичните цели, адресирани в Стратегическия план.

Чрез интервенцията няма да се подпомагат фундаментални научни изследвания или индивидуални научно-изследователски проекти.

Одобрените оперативните групи се задължават да разпространяват резюме на новаторските планове и резултатите от своите проекти чрез националните и европейски мрежи по ОСП.

3. Допустимите разходи:

·Проучвания за приложимост на новаторския проект – 5 000 евро на година за оперативна група – допустими само за първа стъпка на изпълнение;

·Стимулиране на интерес и разширяване на оперативната група – 10 000 евро на година за оперативна група – допустими само за първа стъпка на изпълнение;

·Текущи разходи във връзка със сътрудничеството – допустими само за втора стъпка на изпълнение;

·Преки материални разходи за изпълнение на новаторския проект съгласно представен новаторски план за изпълнение – допустими само за втора стъпка на изпълнение;

·Преки нематериални разходи за изпълнение на новаторския проект съгласно представен новаторски план за изпълнение – допустими само за втора стъпка на изпълнение;

·Разходите за популяризиране на резултатите по проекта – допустими само за втора стъпка на изпълнение.

Преките материални разходи за изпълнение на новаторския проект могат да включват инвестиционни разходи. Подпомагането за инвестиционните разходи не покрива пълното придобиване на активите, а по-скоро само тяхното използване/амортизация за целия период на конкретния проект (изчислена съгласно нормалната добрата счетоводна практика) и намалена в зависимост от степента на използването му за проекта.

4. Приоритет:

Ще се прилагат критерии за подбор на проектни предложения, базирани на следните принципи:

·Потенциал на идеята за иновация (само за първа стъпка);

·Оценка на участниците, с подходящи знания и умения в предложеното сътрудничество от гледна точка целите на проекта;

·Оценка на очакваната добавена стойност вследствие на реализацията на проекта в икономически, социален или екологичен аспект;

·Капацитет и взаимодопълване на оперативната група за изпълнението на целите на новаторския проект;

·Качество на новаторския план, в т.ч. обосновка на потенциал за иновация, логика и проследимост на предвидените дейности, ясно формулиране на: целта, ролите на отделните участници и

реалистичност на времевия график за изпълнение на проекта;
·Осигурена финансова обезпеченост за реализация на проекта;

Ще бъде предвидено предимство за:

·Проекти с потенциал за иновации, насочени към подобряване на качеството на селскостопанските продукти и намаляване на себестойността им, в т.ч. базирани на цифрови технологии;
·Проекти, насочени към смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него;
·Проекти, насочени към устойчивото развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух;
·Проекти, в които партнират браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти;
·Проекти, в които партнират съветници/консултанти и учени;
·Проекти, свързани със защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта.

Ще се определи минимален брой точки за класиране на проектите в първа и втора стъпка.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Финансовата помощ в рамките на интервенцията се предоставя под формата на: възстановяване на действително направени и платени допустими разходи; финансиране на амортизационни отчисления; прилагане на стандартна таблица на разходите за единица продукт и финансиране с единна ставка, определено чрез прилагане на процент към една или няколко определени категории разходи.

Максимален размер на допустимите разходи:
Максималният размер на допустимите разходи за един новаторски проект, представен от оперативна група възлиза на:

1.не повече от 29 337 лв. (15 000 евро) за първа стъпка;
2.не повече от 782 320 лв. (400 000 евро) за втора стъпка;
3.не повече от 684 530 лв. (350 000 евро) за втора стъпка, за проекти, попадащи извън обхвата на Анекс I от ДФЕС.

Интензитет на помощта:
-до 100 % от размера на одобрените разходи за първа стъпка;
-до 100 % от размера на одобрените разходи за втора стъпка за текущи разходи за сътрудничеството и за преки неинвестиционни разходи, в т.ч. материални разходи (специфично лабораторно оборудване, торове, препарати, медикаменти и други), обосновани като ключови за изпълнение на новаторския проект;
-до 60 % от размера на одобрените преки инвестиционни разходи (вкл. компютри, софтуер, таблети, дронове и други специфични машини, съоръжения и оборудване), обосновани като ключови за изпълнение на новаторския проект и които се подпомагат под формата на амортизации.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как

ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☑ единични разходи

☑ еднократни суми

☑ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Финансовата помощ в рамките на интервенцията се предоставя под формата на: възстановяване на действително направени и платени допустими разходи; финансиране на амортизационни отчисления; прилагане на стандартна таблица на разходите за единица продукт и финансиране с единна ставка, определено чрез прилагане на процент към една или няколко определени категории разходи.

Размерът на еднократните суми, единичните разходи и фиксираната ставка за целите на подпомагане по интервенцията ще бъдат определени в съответствие с разпоредбите на член 83 (2)(a)(i) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Максимален размер на допустимите разходи:

Максималният размер на допустимите разходи за един новаторски проект, изпълняван от един бенефициент, за периода на прилагане на Стратегически план, възлиза на:

1.не повече от 29 337 лв. (15 000 евро) за първа стъпка;

2.не повече от 782 320 лв. (400 000 евро) за втора стъпка;

3.не повече от 684 530 лв. (350 000 евро) за втора стъпка за проекти, попадащи извън обхвата на Анекс I от ДФЕС.

Интензитет на помощта:

-до 100 % от размера на одобрените разходи за първа стъпка;

-до 100 % от размера на одобрените разходи за втора стъпка за текущи разходи за сътрудничеството и за преки неинвестиционни разходи, в т.ч. материални разходи (специфично лабораторно оборудване, торове, препарати, медикаменти и други), обосновани като ключови за изпълнение на новаторския проект;

-до 60 % от размера на одобрените преки инвестиционни разходи (вкл. компютри, софтуер, таблети, дронове и други специфични машини, съоръжения и оборудване), обосновани като ключови за изпълнение на новаторския проект.

Допълнително обяснение

Оперативните групи по ЕПИ могат да действат и на транснационално, включително на трансгранично равнище, в случай, че такава възможност бъде предвидена в рамките на процедурите по интервенцията.

Оперативните групи могат да се възползват от авансови плащания при изпълнение на одобрените проекти във връзка с чл. 44, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2116.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☐ Не ☑ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Чрез интервенцията ще се подпомагат и проектни предложения с потенциал за иновации, свързани с продукти попадащи извън обхвата на Приложение I на чл. 42 от ДФЕС, които същевременно допринасят за постигане на целите на ЕПИ. Тази подкрепа попада в обхвата на чл. 39 от Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е включена в приложение II на Регламент (ЕС) 2021/2115 и е разработена в съответствие с условията, посочени в т. 2 от Приложение 2 на Споразумението за земеделие на СТО, тъй като подпомагането е насочено към обединения, които получават финансова подкрепа за извършване на дейности и разходи, включени в новаторски проекти.

Резултатите от новаторските успешни проекти се разпространяват сред широк кръг от заинтересовани страни, чрез мрежите по ОСП, в т.ч. сред земеделските стопани, които могат да намерят решение на проблемите пред които са изправени чрез прилагане на иновативните подходи и продукти, доказани чрез проектите и които се явяват крайните получатели.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO carry over - Подкрепени оперативни групи (пренесени разходи - ПРСР 2014-2020)	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден			Да
XCO7 - Подкрепени оперативни групи (Първа стъпка)	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Хомогенен		R.1; R.2; R.28; R.3	Не
XCO8 - Подкрепени оперативни групи (Втора стъпка)	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.1; R.2; R.28; R.3	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO carry over - Подкрепени оперативни групи (пренесени разходи - ПРСР 2014-2020)

В четвърто тримесечие на 2023 година се сключват 12 договора за предоставяне на БФП по подмярка 16.1 "Подкрепа за сформиране и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ" от ПРСР 2014-2020 г. Предвиденият срок за изпълнение на проектите е 30 месеца, считано от дата на сключване. Очаква се предвиденото плащане за последните месеци от изпълнение на проектите да бъде в рамките на календарната 2026 г. поради което се предвиждат настоящите разходи, които да бъдат покрити от бюджета на СПРЗСР 2023-2027 г. По такъв начин на бенефициентите по ПРСР 2014-2020 г. ще се предостави възможност за изпълнение на проектите в тяхната цялост.

XCO7 - Подкрепени оперативни групи (Първа стъпка)

Помощта се предоставя под формата на опростени разходи и е в размер на 15 000 евро за една оперативна група за първа стъпка

XCO8 - Подкрепени оперативни групи (Втора стъпка)

Среден размер на един проект е определен въз основа на данни от подмярка 16.1 "Подкрепа за сформиране и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ" от ПРСР 2014-2020 г. и въз основа на заложен максимален размер на допустимите разходи за един проект във втора стъпка в рамките на интервенция "Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации"

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO carry over - Подкрепени оперативни групи (пренесени разходи - ПРСР 2014-2020) (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				80 000,00				
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				83 333,00				

	O.1 (единица: Проекти)				12,00				**Сума:** 12,00 **Макс.:** 12,00
ХСО7 - Подкрепени оперативни групи (Първа стъпка) (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			15 000,00	15 000,00	15 000,00	0,00	0,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			15 000,00	15 000,00	15 000,00	0,00	0,00	
	O.1 (единица: Проекти)			50,00	50,00	60,00	0,00	0,00	**Сума:** 160,00 **Макс.:** 60,00
ХСО8 - Подкрепени оперативни групи (Втора стъпка) (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				360 000,00	360 000,00	360 000,00	360 000,00	
	O.1 (единица: Проекти)				50,00	30,00	30,00	13,00	**Сума:** 123,00 **Макс.:** 50,00
ОБЩО	O.1 (единица: Проекти)			50,00	100,00	90,00	30,00	13,00	**Сума:** 283,00 **Макс.:** 100,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			750 000,00	16 750 000,00	9 900 000,00	9 000 000,00	3 064 077,00	39 464 077,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			300 000,00	6 700 000,00	3 960 000,00	3 600 000,00	1 225 631,00	15 785 631,00

	От които пренос (общо публични разходи в евро)				1 000 000,00				1 000 000,00
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)				400 000,00				400 000,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Ж.2 - Сътрудничество за къси вериги на доставка

Код на интервенцията (държава членка)	II.Ж.2
Име на интервенцията	Сътрудничество за къси вериги на доставка
Вид интервенция	COOP(77) - Сътрудничество
Общ показател за крайния продукт	O.1. Брой на проектите на оперативните групи за европейско партньорство за иновации (ЕПИ)
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по проектите се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността
XCO Междуведомствена цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.10.4	Насърчаване на различни форми на кооперирane между различните участници в системата на ССЗИСС	висок приоритет	Да
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.1 Брой лица, които се възползват от консултации, обучение, обмен на знания или участват в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, с цел подобряване на устойчивите показатели в областта на икономиката, социалните дейности, околната среда, климата и ефективното използване на ресурсите
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Скъсяването на веригата на доставки на селскостопански продукти дава възможност от една страна да се гарантира качество на продуктите, и от друга – да се увеличи стойността за производителите. Популяризирането на късите вериги на доставки ще създаде добавена стойност на селскостопанските продукти, на местното развитие и местната идентичност.

В периода 2010 – 2017 г. се отчита незначителен относителен дял на фермите, регистрирани по

Наредба № 26 от 2010 г. за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход (производители в първичния сектор на млякото - 1,7 % от всички; произвеждащи яйца - 1% от стопанствата; месо и риба – под 1 % от производителите). Отчетено е слабо развитие на директните продажби на мляко чрез млекомати, както и слабо развитие на директните продажби от фермите в секторите „Мляко и млечни продукти“ и „Месо“.

Налага се потребността от облекчаване на изискванията, регламентиращи късите вериги на доставка, което е предпоставка за изсветляването им и свободното им функциониране. Необходимо е обвързване на подпомагането с резултати, като производство и реализирани обороти. Налага се преглед и контрол по отношение на стандартите за безопасност при продажбите от късите вериги, съобразени с възможностите на земеделските производители. Регулирането на директните продажби е необходимо за засилване на контрола върху хигиенните и екологични стандарти при продажбите на хранителни суровини и продукти.

Резултатите от анализа дават основание, участието на земеделските производители в създаването и разпределението на добавената стойност във веригите на доставка в секторите „Мляко и млечни продукти“, „Месо“, „Плодове и зеленчуци“ и „Биологично производство“ да бъде оценено като неравностойно и неустойчиво. Намалява делът на първичното производство в добавената стойност на тези сектори.

Голяма част от земеделските производители са изключени и не са интегрирани във веригата на стойността. Особено остър е проблема за млечното животновъдство. Като се има предвид, че 49 % от суровото мляко остава за собствена консумация или се реализира чрез директни продажби и същевременно само 15 % от произведеното мляко е от регистрирани по Наредба № 26 от 2010 г. за директни доставки на малки количества суровини обекти, то става ясно, че около 30 % от произведеното мляко не се реализира на пазара. Достъпът до пазара става по-скъп и труден заради необходимостта от въвеждане на нови стандарти и изисквания.

Налага се потребността от осигуряване на възможности за по-голяма и адекватна на нуждите и на икономическите показатели инвестиционна подкрепа за късите вериги на доставки, което е предпоставка за увеличаване доходите на производителите и засилване на конкуренцията.

Чрез популяризиране на късите вериги ще се създаде възможност за реализиране на цялата произведена продукция от фермерите и операторите от една страна, а от друга потребителите ще имат възможност да се запознаят с качествата и характеристиките на стоките, което ще подобри позицията на първичния производител. Възможно е да се повиши организираността на производителите на биологична продукция или да се обособят отделни места в рамките на борсите в големите градове. По този начин раздробеността и малките размери на стопанствата ще могат да бъдат преодолени и да се създадат условия за развиване на дребен семеен селскостопански бизнес с нишови продукти. Интервенцията насърчава сдружаването на селскостопанските производители, като допълва дейностите на групите и организациите на производителите да участват в скъсяването на веригата на доставки към крайния потребител, вкл. да популяризират качеството и произхода на продуктите си.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Интервенцията цели създаването, организацията и укрепването на къси вериги за доставки чрез хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците в тях. Насърчават се нови форми на сътрудничество, включително на съществуващи обединения, за стартиране на нова дейност, която допринася за постигането на специфична цел № 3 „Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността“ и Хоризонталната специфична цел.

I. Допустими кандидати:

Допустимите кандидати са обединения от земеделски стопани, в това число групи и организации на производители; браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти в секторите „Растениевъдство“ и „Животновъдство“ и обединения, включващи най-малко 5 регистрирани земеделски стопани.

Кандидатите следва да са регистрирани по Търговския закон, Закона за кооперациите, учредени за

целите на проекта по реда на Закона за задълженията и договорите или регистрирани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел (само за браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти).

Участието в обединението за къса верига за доставки трябва да е обосновано в плана за сътрудничество и да води до интегриране във веригата на стойността.

II. Подпомагани дейности

Подпомагането е насочено към създаване и функциониране на къси вериги на доставки, чрез които произведената селскостопанска продукция се предлага на крайните потребители директно от нейните производители.

Подкрепата за функциониране на обединението за къса верига на доставки обхваща следните видове дейности:

· текущи дейности във връзка със сътрудничеството;

· популяризиране на къси вериги на доставки;

· преки дейности, свързани с изпълнението на проекта за сътрудничество.

Продължителността на изпълняваните проекти за сътрудничество по интервенцията не може да бъде по-дълга от 36 месеца.

Преките дейности, свързани с изпълнение на проекта за сътрудничество могат да обхващат създаване на обекти за търговия на дребно, транспорт, съхранение и подготовка за продажба на продукцията.

III. Условия за допустимост на дейностите

Подпомагат се само дейности, свързани с предлагане на продукти в обхвата на Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС).

Към проекта за сътрудничество се представя бизнес план, който доказва икономическа обоснованост на подпомагането и предвижда постигане на конкретни икономически резултати, свързани с реализирани приходи от продажби, въз основа на реализирано количество продукция.

За да подлежат на подпомагане, проектите следва да съдържат информация относно брой и вид на участниците в сътрудничество, описание на предвидените дейности, продукти, включени в предмета на сътрудничество и план за популяризиране.

Дейностите за популяризиране са задължителна част от проектите в рамките на интервенцията и имат за цел да повишат информираността за съществуването на късите вериги за доставки, като са необходими, за да ги направят жизнеспособни.

Проектните предложения, включващи разходи за инвестиции, следва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ/БД), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

Дейностите за популяризиране трябва да са свързани с конкретната къса верига на доставки, а не с ограничен брой отделни продукти, които се предлагат чрез нея.

Одобрените проекти ще имат ангажимента да разпространят резюме на своите планове и резултатите от своите проекти, по-специално чрез национални и европейски мрежи на ОСП.

IV. Допустимите разходи

Допустимите разходи в рамките на интервенцията включват:

-Текущи разходи във връзка с дейността на обединението за къса верига на доставки, в т.ч. разходи за заплати на до двама служители, чиито отговорности са свързани с функциониране на обединението за къси вериги на доставки и оперативни разходи, свързани с дейността;

-Преки разходи за изпълнение на проекта съгласно представен бизнес план, в т.ч. разходи за транспортиране, съхранение, сортиране, маркиране, опаковане, пакетиране, етикитиране и предлагане на пазара на селскостопански продукти, както и разходи за нематериални инвестиции, свързани с извършване на дейността;

-Разходите за популяризиране на проекта, в т.ч. информационни събития, излъчвания и публикации в регионални медии, печатни материали и др. промоционални дейности, насочени към късата верига на доставки.

Не са допустими за подпомагане разходи, посочени в чл. 73, пар. 3 от Регламент 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2.12.2021 .

V. Приоритет

Приоритет ще бъде осигурен за обединения, в които са включени малки земеделски стопанства, обединения, включващи млади фермери и за проектни предложения, които предвиждат предлагане на продукти, попадащи в обхвата на сектори „Мляко и млечни продукти“, „Месо и месни продукти“, „Плодове и зеленчуци“, „Мед и пчелни продукти“ и „Биологично производство“. Ще се предоставя предимство и за обединения с по-голям брой земеделски стопани, които предлагат продукцията си чрез къси вериги на доставки.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

инансовата помощ се предоставя под формата на: възстановяване на действително направени и платени допустими разходи; прилагане на стандартна таблица на разходите за единица продукт и финансиране с единна ставка, определено чрез прилагане на процент към една или няколко определени категории разходи.

-Разходите за възнаграждения на служителите, отговорни за функциониране на обединението, ще бъдат определени съгласно данни от Национален статистически институт (НСИ) за средна работна заплата на заетите лица в категория „Административни и спомагателни дейности“.

-Размерът на допустимите оперативните разходи, свързани с функционирането на обединението за къси вериги на доставки, ще бъде определен като процент от разходите за възнаграждения на служителите, отговорни за функциониране на обединението, който не може да бъде повече от 20 на сто.

-Обосноваността на преките разходи и разходите за популяризиране на проекта ще се преценява въз основа на сравняване на оферти или чрез прилагане на референтни цени.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☑ единични разходи
☐ еднократни суми
☑ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Финансовата помощ се предоставя под формата на: възстановяване на действително направени и платени допустими разходи; прилагане на стандартна таблица на разходите за единица продукт и финансиране с единна ставка, определено чрез прилагане на процент към една или няколко определени категории разходи.

Размерът на единичните разходи и фиксираната ставка за целите на подпомагане по интервенцията ще бъдат определени в съответствие с разпоредбите на член 83 (2)(a)(i) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Максимален размер на допустимите разходи:

Максималният размер на допустимите разходи за един проект, изпълняван от един бенефициент, за периода на прилагане на Стратегически план, възлиза на 300 000 евро, в това число за:

-Текущи разходи за функциониране на обединението за къса верига на доставки, като част от допустимите разходи по проекта, които не могат да надхвърлят 30 000 евро на година;

-Разходи за популяризиране на проекта на обединението за къса верига на доставки, като част от допустимите разходи по проекта, които не могат да надхвърлят 20 000 евро за периода на прилагане.

Интензитет на помощта:

Финансовата помощ е в размер до 100 % от размера на одобрените непроизводствени разходи и до 65 % от всички останали одобрени допустими разходи, включени в проекта.

Допълнително обяснение

Специфичните допълнителни условия по отношение на изискванията за регистрация на кандидатите за извършваната дейност и условията по отношение на териториалния обхват на реализация на продуктите на пазара ще бъдат определени в съответствие с актуалните към момента на стартиране на процедура за прием Закон за храните и подзаконовите нормативни актове за изискванията за директните доставки от производители на продукти от растителен и животински произход.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е в съответствие с Приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него (зелена кутия).

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO9 - Подпомогнати проекти	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.1; R.10	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO9 - Подпомогнати проекти

Стойността на единичната сума е изчислена въз основа на процент от максималния размер на допустимите разходи, респективно допустимата финансова помощ, заложени в интервенцията.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO9 - Подпомогнати проекти (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					180 000,00	180 000,00	180 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					225 500,00	225 500,00	225 500,00	
	O.1 (единица: Проекти)					25,00	15,00	11,00	**Сума:** 51,00 **Макс.:** 25,00
ОБЩО	O.1 (единица: Проекти)					25,00	15,00	11,00	**Сума:** 51,00 **Макс.:** 25,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					4 500 000,00	2 660 000,00	2 020 420,00	9 180 420,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					1 800 000,00	1 064 000,00	808 168,00	3 672 168,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Ж.3 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители

Код на интервенцията (държава членка)	II.Ж.3
Име на интервенцията	Подкрепа на организации на производители или групи от производители
Вид интервенция	COOP(77) - Сътрудничество
Общ показател за крайния продукт	O.28. Брой на подпомаганите групи и организации на производители
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO3 Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността
SO7 Привличане и запазване на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчиво развитие на стопанска дейност в селските райони
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.3.1.	Повишаване нивото на организираност на земеделските производители	среден приоритет	Да
П.3.2.	Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства	висок приоритет	Да
П.7.4.	Намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони исектори	Среден	Да
П.9.4.	Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Обединяването на земеделските стопани в организации и групи на производители е механизъм посредством, които се цели концентрирането на произведената земеделска продукция, планиране и адаптиране на производството в съответствие с търсенето на пазара по отношение на качество и количество, намаляване на производствените разходи, увеличаване на договорната сила на производителите на селскостопанска продукция във взаимоотношенията им с търговци на едро и дребно и постигане на по-добра пазарна реализация.

За периода 2007-2017 г. в страната са признати общо 25 организации на производители. Най-голям е броят на организации на производители в секторите плодове и зеленчуци (9) и мляко (9), по две признати организации функционират в секторите зърнено-житни и маслодайни и медицински и етерично-маслени култури и по една в секторите пчелни продукти, месо и технически култури. Деклариранията стойностен обем на реализираната продукция от организациите на производители варира в широки граници.От друга страна малкият брой на активните членове в организации на производители (ОП) и групи на производителите (ГП) и ниското равнище на организираност на земеделските производители и в други форми на коопериране, измерено с дял на търгуваната от обединенията продукция в общия дял на продажбите на земеделска продукция са характеристиките, които определят слабия ефект от функционирането на ГП/ОП и други форми на традиционно коопериране върху концентрацията на производството, конкурентоспособността, пазарната мощ и договорната сила на земеделските производители. Това е и причината за слабото влияние на групите и организациите върху доставката на качествени суровини за преработвателната промишленост и спазването на екологичните стандарти в Българското земеделие.

Стойностите на индикатора среден брой членове на една организация, показват, че размерът на признатите организации на производители е малък във всички сектори и техните възможности за концентрация на производството и за оказване на влияние върху конкурентоспособността, пазарната мощ и договорната сила на земеделските производители са незначителни.

Слабите резултати от функционирането на ГП/ОП, поради малкото участващи производители, от там и сравнително малкият дял на произведените селскостопански продукти от ГП/ОП на пазара, водят до влошаване на финансовите резултати и до отлив на членуващите в организациите производители, които не установяват особени ползи от членството си в тях.

Възможностите за подпомагане по ПРСР на ГП и ОП и за инвестиционна подкрепа на късите вериги на доставки, както и за инвестиционна подкрепа на преработката на суровини в земеделските стопанства, са предпоставки за окрупняване на производството и обединяване на производителите, за подобряване на логистиката, съхранението, предлагането и реализацията на селскостопанската продукция. В рамките на ПРСР 2014-2020 беше отчетен висок интерес от страна на групите и организациите на производители по отношение финансиране базирано на обема реализирани продажби.

Създава се възможност да бъде повишена мотивацията на земеделските производители за обединяване в групи и организации, посредством определянето на различни приоритети и механизми за подпомагане. Това е от особено значение за групите и организации, с цел повишаване на тяхната конкурентоспособност и устойчивост.

Посредством стимулите за увеличаване на равнището на организираност на земеделските производители ще бъде повишен делът на търгуваната от продукция в общия дял на продажбите на земеделска продукция.

По този начин ще се търси и повишаване на резултатите и ползите от функционирането на групи и организации, както и повишаване на интереса на стопаните към коопериране и повишаване на дела на произведените селскостопански продукти предлагани на пазара в комбинация с постигане на по – добри финансови резултати.

Приоритетно насочване на подкрепата

· С цел приоритетно подпомагане чрез интервенцията за селскостопански дейности определени в

анализа като приоритетни ще бъде разработен подход, които да позволи целево насочване на финансирането в рамките на определените финансови условия.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък): групите или организациите на производители развиват дейност в приоритетен сектор; численост и/или състав на групите или организациите – млади и/или малки и/или нови фермери; проектни предложения, в които е заложено обмяната на опит и обучения, допринасящи за по-доброто използване на иновациите, природните ресурси, околната среда и климата и/или осигуряването на заетост.

В процесът на оценка проектите на групите или организациите на производители, които не са събрали минималният брой точки няма да бъдат одобрени за подпомагане.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Подпомагат се групи и организации на производители, чиито членове произвеждат продукти в един от секторите съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 922/72, (ЕИО) № 234/79, (ЕО) № 1037/2001 и (ЕО) № 1234/2007 и националното законодателство.

Подпомагат се групи или организации на земеделски производители, които отговарят на следните условия:

· да е група или организация на производители призната от министъра на земеделието в съответствие със специфичното национално законодателство за тяхното признаване;

· да отговарят на определението за микро, малко и средно предприятие, съгласно Закона за малките и средните предприятия (ЗМСП) ;

· да е регистрирана в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел като търговско дружество по Търговския закон или кооперация съгласно Закона за кооперациите;

· да имат учредителен акт (дружествен договор/устав), както и вътрешни правила за работа на групата или организацията на производители;

· да е група или организация на производители, чиято дейност съответства на една или няколко от целите на настоящата интервенцията;

Групите на земеделски производители трябва да отговарят и на следните допълнителни условия:

· да имат минимум четири члена;

· да предлагат всяка година на пазара продукция произведена от членовете си на стойност не по – малко от 25 000 лв.

За групи и организации на производители, регистрирани по Търговския закон, всеки член може да притежава не повече от 40 % от правото на глас. При определяне на процента на правото на глас се прилагат разпоредбите за свързани предприятия и предприятия партньори, съгласно чл. 4 от Закона за малките и средните предприятия;

Подпомагат се групи или организации на производители, членовете на които отговарят на следните изисквания:

· са физически лица, еднолични търговци или юридически лица (с изключение на юридическите лица с нестопанска цел), които са регистрирани в ИСАК, и/или са регистрирани като земеделски стопани по реда на Наредба № 3 от 29 януари 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на

земеделските стопаникато производители на такива земеделски продукти или група от земеделски продукти, за които групата или организацията е призната;

· да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност за които е приложимо.

· трябва да са производители на земеделските продукти, за които групата или организацията кандидатства за подпомагане.

Земеделски стопанин, който е производител на селскостопански продукт може да участва с всеки отделен вид селскостопански продукт, който произвежда като член само на една група или организация на производители.

Земеделски стопанин, които произвежда два или повече селскостопански продукти може да бъде член на различни групи или организации на производители за всеки един от тях.

.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Допустимите кандидати трябва да представят бизнес план за период до 5 години, които включва подробно описание и информацията за показателите и дейностите, за периода, за които се кандидатства за отпускане на финансова помощ

Бизнес плана трябва да включва най – малко следните елементи:

· описание на началното състояние на групата или организацията на производители;

· описание на концепцията за развитие, специфичните, дейности, цели и резултати, като например:

· Адаптиране към пазарните изисквания на продукцията;

· Съвместно пускане на стоки на пазара, включително подготовка за продажби;

· Установяване на общи правила за информация за продукцията;

Изграждането на умения за стопанска и търговска дейност и организацията и улесняването на иновационните процеси.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☐ еднократни суми

☑ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Средната единична стойност е определена на база исторически данни, като са взети предвид и предложените изисквания към кандидатите и очакваните ангажименти, които те трябва да изпълняват с цел получаване на подкрепата. Методът за изчисляване на вида плащане за целите на подготовката на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони през периода

2023-2027 г. е в съответствие с разпоредбите на чл. 83, пар. 2, т. а, букви ii) от Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

· **Финансовата помощ по настоящата интервенция се предоставя в съответствие с чл.77, т.8 от Регламент (ЕС) №2021/2115.**

· **Максималният размер на финансовата помощ за един кандидат на година, е не повече от 100 000 евро;**

· **Финансова помощ се изплаща за не повече от пет години считано от датата, на която групата или организацията на производители е призната в съответствие с националното законодателство;**

Размерът на финансовата помощ за групите и организациите на производители е под формата на годишно плащане в съответствие с представения бизнес план и се определя като процент от стойността на годишната реализирана на пазара продукция от групата или организацията на производители както следва:

· за първата година след признаване - 10%;
· за втората година след признаване – 9,5%;
· за третата година след признаване – 9%;
· за четвъртата година след признаване – 8,5%;
· за петата година след признаване – 8%.

При изчисляване стойността на реализираната годишна пазарна продукция на групата или организацията на производители, не се включва стойността на реализираната продукция от земеделски производители, които не са членове на организацията.

Прогнозната стойност на финансовата помощ посочена от кандидата за всяка година от изпълнение на бизнес плана, трябва да съответства с капацитета за годишна реализация на пазара на продукция от кандидата.

При определяне размера на финансовата помощ ще се извършва проверка за липса на двойно финансиране с други инструменти и механизми за предоставяне на финансова помощ;

Допълнително обяснение

В рамките на интервенцията не е допустимо авансова изплащане на финансова помощ.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е в приложение II на Регламент (ЕС) №2021/2115 и е в съответствие с приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство и по-специално на параграф 2 „Общи услуги“ Политиките в тази категория включват разходи (или пропуснати приходи) във връзка с програми, които предоставят услуги или ползи за селското стопанство или селската общност.

Те не включват директни плащания към производители или преработватели, тъй като съответните разходи се предоставят на групата/организацията производители за изпълнение на изследователски дейности, трансфер на технологии, маркетингови и промоционални услуги, включително пазарна информация, съвети и промоция, свързани с конкретни продукти, но с изключение на разходи за неопределени цели, които биха могли да бъдат използвани от продавачите за намаляване на продажната им цена или предоставяне на пряка икономическа изгода на купувачите; услуги за обучение, включително съоръжения за общо и специализирано обучениеи други действия за насърчаване и консултиране

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO34 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители (ЕЗФРСР)	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.10	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO34 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители (ЕЗФРСР)

Средната единична стойност е определена на база исторически данни, като са взети предвид и предложените изисквания към кандидатите и очакваните ангажименти, които те трябва да изпълняват с цел получаване на подкрепата.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO34 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители (ЕЗФРСР) (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	O.28 (единица: Бенефициери)				65,00	27,00	33,00	33,00	**Сума:** 158,00 **Макс.:** 65,00
ОБЩО	O.28 (единица: Бенефициери)				65,00	27,00	33,00	33,00	**Сума:** 158,00 **Макс.:** 65,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				6 520 000,00	2 711 668,00	3 260 000,00	3 260 000,00	15 751 668,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				2 608 000,00	1 084 667,00	1 304 000,00	1 304 000,00	6 300 667,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Ж.4 - Популяризиране и подкрепа на схеми за качество, признати от Съюза или от държавите членки, както и тяхното използване от земеделските производители

Код на интервенцията (държава членка)	II.Ж.4
Име на интервенцията	Популяризиране и подкрепа на схеми за качество, признати от Съюза или от държавите членки, както и тяхното използване от земеделските производители
Вид интервенция	COOP(77) - Сътрудничество
Общ показател за крайния продукт	O.29. Брой на бенефициерите, които получават подпомагане, за да участват в официалните схеми за качество
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по интервенцията се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO9 Подобряване на отговора на селското стопанство в Съюза на обществените нужди от храна и здравеопазване, включително висококачествени, безопасни и питателни храни, произвеждани по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с резистентностите към антимикробни средства

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.9.5.	Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество	Среден	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.10 Дял на земеделските стопани, участващи в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество, подпомагани от ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Европейската политика на качество цели подобряване на позицията на производителите на селскостопански продукти и храни във веригата на стойността. Гарантирането на единна закрила на наименованията като право на интелектуална собственост и предоставянето на ясна информация за продукти със специфични характеристики, свързани с географския произход, дават възможност на производителите да повишат имиджа на своите продукти и им осигуряват достъп до нови пазари или запазване на пазарния дял, а също и по-високи цени за регистрираните

продукти, тъй като потребителите са склонни да плащат за гарантирани методи на производство и традиционни продукти. Европейските схеми за качество на селскостопанските продукти и храни съдействат за развитието на селската икономика чрез увеличаване обема на производството, създаване на допълнителна заетост, намаляване обезлюдяването на селските райони; опазване на местното агробиоразнообразие.

Предвид благоприятните агроекологични и климатични условия в страната и разнообразието от произвеждани селскостопански продукти и храни, ограниченият брой регистрации може да бъде определен като „пропусната възможност“ както за производителите, така и за селските райони. България има потенциал да регистрира повече храни със защитени географски означения и с традиционно специфичен характер в европейски регистри, особено в секторите мляко, плодове и зеленчуци, но има редица проблеми, които пречат процесът да бъде ускорен. Преобладаващият дял на микро и малки предприятия, които са с ограничени финансови възможности, затруднява поемането на икономически разходи и разходите по контрола за спазване спецификацията на продукта.

Повишаването на интереса към качествени и традиционни храни, създава търсене на селскостопански продукти и храни с разпознаваеми специфични характеристики, по-специално свързани с географския им произход. Производството на традиционни местни продукти и тяхното промотиране на пазара е обусловено от нарастване на потребителския интерес към храни с гарантиран произход и качество. Чрез използване на схемите на качество съгласно Регламент (ЕС) № 1151/2012 относно схемите за качество на селскостопански продукти и храни, Регламент (ЕС) № 1308/2013 за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и Регламент за неговото изпълнение (ЕС) 2019/34 по отношение на заявленията за предоставяне на закрила на наименования за произход, географски указания и традиционни наименования в лозаро-винарския сектор, процедурата за предявяване на възражения, измененията на спецификациите на продуктите, регистъра на защитените наименования, отмяната на закрилата и използването на символи, Регламент (ЕС) 2019/787 за определението, описанието, представянето и етикетирането на спиртни напитки, за използването на наименованията на спиртните напитки при представянето и етикетирането на други храни, за защитата на географските указания на спиртни напитки, за използването на етилов алкохол и дестилати от земеделски произход в алкохолните напитки и Делегиран регламент (ЕС) № 665/2014 по отношение на условията за използване на незадължителния термин за качество „планински продукт“ се гарантира опазването на разнообразието от автентични продукти, които биха изчезнали при обичайната пазарна среда. Стимулирането на местните производители от страна на държавата да регистрират продукти по схемите за качество ще позволи достъп до по-големи пазари и увеличаване на обема на продукцията, повишаване цената на продуктите и улесняване на сътрудничеството с други производители, включително и чрез изграждане на ефективна група на производителите на съответния продукт.

В тази връзка съществува потребност от насърчаване на схеми за качество на селскостопански продукти и храни, вино или спиртни напитки с цел предоставяне на техническа помощ на групите производителите на продукти със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ за подкрепа на българските земеделски производители за популяризиране, комуникация и маркетинг на тези храни. В обхвата на тази потребност попадат и производителите на незадължителния термин за качество „планински продукт“. Планинските райони имат специфични климатични и географски особености и се характеризират със застаряване на населението и негативна тенденция за обезлюдяването му. Стимулирането на дейности, свързани с производството на продукти в планинските райони, биха предизвикали местното население активно да участва в схемата за термина за качество „планински продукт“. Това ще доведе до активизиране на местната икономика, а потребителите ще имат възможност да се възползват от продукти с гарантиран произход от планински райони.

При включването в схеми за качество на земеделските стопани и групи от земеделски стопани се налага да се поемат допълнителни разходи и задължения, които не се компенсират веднага от пазара в началото на въвеждането на продукта. Това се явява пречка за по-голям интерес от страна на производителите за включване тези схеми. Чрез прилагане на интервенцията се цели покриване на допълнителните разходи, направени от фермерите и техните групи, участващи в схеми за качество, и да се даде възможност за адаптиране към изискванията на пазара. Подпомагането се

предоставя на участници в схемите за качество и обхваща период, който не превишава пет години.

По-доброто познаване на продукти със специфични етикети от потребителите и по-организираният и активен маркетинг от производителите улеснява координацията на търсенето и предлагането и отваря нови пазарни възможности за производителите, което от своя страна влияе върху растежа на добавената стойност в селското стопанство и по този начин върху конкурентоспособността на селскостопанския хранителен сектор.

За отпускането на тази помощ ще се използват принципи за подбор на операции, сред които (неизчерпателен списък): производство на земеделска продукция в чувствителни сектори,проекти осигуряващи устойчива заетост,насърчават кооперирането и интеграцията между земеделските производители, включително и с предприятия от хранително–преработвателната промишленост. Приоритет ще бъде предоставян и на кандидати, производители на сертифицирана биологична продукция, както и на такива, доказващи финансова устойчивост и развитие и укрепване на веригите за стойност от производител до потребител. Приоритет ще бъде осигурен и за навлизането на млади фермери. По интервенцията ще бъде осигурен предимство за кандидати на територията на райони с природни и други ограничения и в райони от екологична мрежа Натура 2000. С предимство ще се ползват и кандидати, които участват и в други схеми за качество.

За кандидатите - групи от производители на земеделски продукти и храни, вино или спиртни напитки в допълнение към приложимите приоритети, изброени по-горе, ще се дава предимство на групи с по-голям брой членове.

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими кандидати:

· **Земеделски стопани (само за дейности по т. 1.1);**

· **Групи от производители на земеделски продукти и храни, вино или спиртни напитки.**

Кандидатите земеделски стопани трябва да отговарят на следните условия:

•да са вписани в регистъра на производителите на земеделски продукти и храни със защитено наименование за произход/ защитено географско указание и на храни с традиционно специфичен характер или;

•да са регистрирани като производители на вино или спиртни напитки по схеми за качество **или;**

•да са вписани в регистъра на производителите на земеделски продукти и храни, вино или спиртни напитки, за които се използва незадължителния термин за качество „планински продукт“ или;

•да са вписани в съответния регистър на схеми за качество на национално ниво;

·да са физически лица **или**;

·да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите;

·да са регистрирани по Закона за подпомагане на земеделските производители;

·да отговарят на определението за активни земеделски стопанин в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/2115;

·Земеделските стопанства, за които е приложимо, трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Кандидатите групи от производители на земеделски продукти и храни, вино или спиртни напитки трябва да отговарят на следните условия:

·членовете на групата да са вписани в регистъра на производителите на земеделски продукти и храни или да са регистрирани като производители на вино или спиртни напитки със защитено наименование за произход/ защитено географско указание и на храни с традиционно специфичен характер;

да са регистрирани в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел като търговско дружество по Търговския закон, или кооперация съгласно Закона за кооперациите

или сдружение по Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Допустими дейности:

1.1. Подпомагане с цел първо присъединяване към:

а) схеми за качество, установени съгласно европейското законодателство, като:

- **Защитено географско указание;**
- **Защитено наименование на произход;**
- **Храни с традиционно специфичен характер;**
- **Незадължителния термин за качество „планински продукт“**

б) схеми за качество създадени въз основа на националното законодателство, признати съгласно Регламент (ЕС) 2022/216.

1.2 Подпомагане, насочено към информационни и промоционални дейности, осъществявани от групи от производители на земеделски продукти и храни, вино или спиртни напитки на вътрешния пазар по отношение на продукти, които са обхванати от схема за качество, получаваща подпомагане съгласно т. 1.1.

Подпомагане може да се предоставя само за нови форми на сътрудничество, включително и за съществуващи при започване на нова дейност.

Допустими разходи:

- **За дейностите по т. 1.1, се подпомагат постоянни разходи, възникнали от присъединяването към подпомаганата схема за качество, включително, разходите за проверки, които се изискват за удостоверяване спазването на спецификацията на продукта.**
- **Финансовата помощ е под формата на годишно плащане, за максимален период от пет години считано от годината на влизане в индивидуалната схема за качество.**
- **За дейностите по т. 1.1, свързани с употребата на незадължителния термин за качество „планински продукт“, се предоставя еднократна индивидуална финансова помощ при включване в схемата за качество.**

За дейности по т. 1.2. се подпомагат разходи за информационни и промоционални кампании, насочени както към земеделските производители (за да ги насърчат да се присъединят към схеми за качество), така и към потребителите на храни и напитки (за повишаване на осведомеността за по-високите стандарти и гарантиран произход на продуктите), вкл. разходи за повишаването на осведомеността.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☐ единични разходи

☑ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Определената стойност е средна стойност на база категории допустими за подпомагане кандидати, допустимите за подпомагане дейности и предложените финансови условия.

Тъй като такава помощ не е предоставяна в предходни периоди в България, то на основание чл. 83, пар. 2, буква „в“, а именно: „в съответствие с правилата за прилагането на съответните единични разходи, еднократни суми и единни ставки, прилагани в политиките на Съюза за подобен тип операция“, помощите са ограничени до максималната ставка на помощта и сума, определена в приложение II на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Подпомагането на дейности, свързани със схеми за качество е под формата на възстановяване на действително направени допустими разходи както следва:

· **За дейностите по т. 1.1.**

Максималният годишен размер на финансовата помощ е до 3 000 евро за едно земеделско стопанство, при максимален размер на финансовата помощ до 100%, когато се отнася за участие в схеми за качество на национално и европейско ниво.

Финансовата помощ се предоставя под формата на годишно плащане за максимален период от пет последователни години считано от годината на влизане в индивидуална схема за качество.

Размерът на финансовата помощ при участие в схемата за незадължителния термин за качество „планински продукт“ е 500 евро, които се предоставят под формата на еднократно плащане при включване в схемата за качество;

· **За дейности по т. 1.2.**

Финансовата помощ е в размер до 70% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Максималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е в размер до 10 000 евро.

Допълнително обяснение

За кандидати групи от производители на земеделски продукти и храни, вино или спиртни напитки, които са признати организации/асоциации на организации на производители, не са допустими за подпомагане дейностите, които са включени в техните оперативни програми по продуктовите интервенции.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е в съответствие с т. 2, буква „е“ от Приложение 2 на Споразумението за земеделие на СТО, тъй като подпомагането е предвидено за маркетингови и промоционални услуги, включително пазарна информация, съвети и промоция, свързани с конкретни продукти, но с изключение на разходи за неопределени цели, които биха могли да бъдат използвани от продавачите за намаляване на продажната им цена или предоставяне на пряка икономическа

изгода на купувачите. За част от допустимите дейности плащанията са само срещу доказване на реално извършените разходи за инвестицията.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO38 - Участие на земеделски производители в схеми за качество	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.10	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO38 - Участие на земеделски производители в схеми за качество

Определената стойност е средна стойност на база категории допустими за подпомагане кандидати, допустимите за подпомагане дейности и предложените финансови условия.

За периода на прилагане на стратегическия план е предвидено да се подкрепят не по-малко от 1 001 земеделски производители, които да се включат за участие в схемите за качество, с подпомагане за 5 последователни години и по 5 информационни и промоционални дейности годишно, осъществявани от групи от производители на земеделски продукти и храни, вино или спиртни напитки. Тъй като такава помощ не е предоставяна в предходни периоди в България, то на основание чл. 83, пар. 2, буква „в“, помощите са ограничени до максималната ставка на помощта и сума, определена в приложение II на Регламент (ЕС) № 1305/2013

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO38 - Участие на земеделски производители в схеми за качество (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					1 154,53	3 024,03	3 024,03	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					1 385,44	3 628,83	3 628,83	
	O.29 (единица: Бенефициери)					864,00	5,00	5,00	**Сума:** 874,00 **Макс.:** 864,00
ОБЩО	O.29 (единица: Бенефициери)					864,00	5,00	5,00	**Сума:** 874,00 **Макс.:** 864,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					4 984 428,00	15 120,00	15 120,00	5 014 668,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					1 993 771,00	6 048,00	6 048,00	2 005 867,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.Ж.5 - Изпълнението на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие.

Код на интервенцията (държава членка)	II.Ж.5
Име на интервенцията	Изпълнението на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие.
Вид интервенция	COOP(77) - Сътрудничество
Общ показател за крайния продукт	O.31. Брой на подпомогнатите местни стратегии за развитие (LEADER) или подготвителни действия
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Да

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Подходът ВОМР/ЛИДЕР се прилага на териториален принцип на подрегионално ниво – ниво община, част от община или група от съседни общини, с обхват на населението между 10 000 и 150 000 жители. Подходът се прилага на територията на цялата страна (включително селските райони и териториите със специфични характеристики, определени в Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 – 2025 г.) с изключение на градовете с население над 30 000 жители, в техните строителни граници. За населените места, на чиито територии се прилага подходът ВОМР/ЛИДЕР и които са подпомагани от „Програма за развитие на регионите“ 2021 – 2027 г. се прилага демаркация на инвестициите. За една и съща по обхват територия се одобрява една стратегия за ВОМР/ЛИДЕР, като подпомагането по ЕЗФРСР е задължително. Всяка МИГ включва в състава си най-малко една община от селските райони. Управляващият орган на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони подкрепя включването на повече от една община в състава на всяка МИГ.

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
SO8 Популяризиране на заетостта, растежа, равенството между половете, включително и участието на жени в селското стопанство, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото управление на горите

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.8.6.	Запазване на многофондовото финансиране, разширяване на териториалното прилагане	Висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.38 Дял от населението в селските райони, обхванато в стратегии за местно развитие

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно

допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Изпълнението на подхода ВОМР/ЛИДЕР е в съответствие с чл. 31 – 34 на Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика, както и в съответствие с чл. 69 (ж) и чл. 77, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и Съвета от 2 декември 2021 година за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на общата селскостопанска политика (стратегически планове по ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1305/2013 и (ЕС) № 1307/2013.

Подкрепата за ВОМР/ЛИДЕР се извършва чрез подкрепа на интегрирани и многосекторни стратегии за местно развитие, основани на характеристиките на конкретната територия и разработени въз основа на местните потребности и потенциал.

Прилагането на стратегии за ВОМР дава възможност за финансиране на проекти, които отговарят на местните потребности,създават и запазват заетост за местното население и са в полза на малкия местен бизнес. Чрез тях се създават по-добри икономически, социални и екологични условия за живот в малките население места, подкрепя се многосекторното развитие на местните икономики.

За програмен период 2023 – 2027 г. подходът ВОМР получава подкрепа от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и като допълващо финансиране – от Европейския фонд за регионално развитие и от Европейския социален фонд+. Управляващите органи на програмите, предоставящи допълващо финансиране отговарят за откриването на приеми само за потенциални бенефициенти от териториите на МИГ, извършването на договарянето и разплащането на проектите по стратегиите за ВОМР в частта, за която се предоставя финансиране от съответния фонд. ДФЗ – Разплащателна агенция договаря и разплаща проектите от стратегиите за ВОМР, които се финансират от ЕЗФРСР, с изключение на тези, свързани с изпълнение на дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, които се договарят от УО на СПРЗСР, а се разплащат от ДФЗ – Разплащателна агенция.

Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране.

УО на СПРЗСР отговаря за договарянето на средствата за управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране, ДФЗ – Разплащателна агенция отговаря за тяхното разплащане, като те изцяло ще бъдат финансирани от ЕЗФРСР.

Допустими за подкрепа са дейности за управление съгласно чл. 34, параграф 1, буква в, мониторинг и оценка на стратегиите съгласно чл. 31, параграф 3 букви д) и е) от Регламент (ЕС) 2021/1060, както и дейности, свързани с популяризирането на стратегиите за Водено от общностите местно развитие.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

Допустими бенефициенти по интервенцията са:

1. Местни инициативни групи съгласно чл. 31, параграф 2, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060 с одобрени за финансиране от УО на СПРЗСР стратегии за ВОМР, за дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране (чл. 34, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕС) 2021/1060).

2. Местни заинтересовани лица с проекти към стратегиите за ВОМР, в т. ч. местни инициативни групи съгласно чл. 31, параграф 2, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060, за дейности по изпълнението на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие (чл. 28, параграф 1, буква б) от предложение на ЕП и Съвета за Регламент за общоприложимите разпоредби).

Допустими за подкрепа са местни инициативни групи, отговарящи на следните условия:

- Целевата територия е кохерентна, обхваща население между 10 000 и 150 000 жители и е съгласно териториалния обхват на подхода ВОМР, като липсва припокриване на територии;

- Са юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на обществено полезна дейност, включващи представители на стопанския, нестопанския и публичния сектори от дадена територия и регистрирани като сдружения по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел. Имат дял на представителите на публичния сектор, на представителите на стопанския сектор и на представителите на нестопанския сектор в колективния върховен орган и в колективния управителен орган на сдружението, непревишаващ 49 на сто от имащите право на глас.

- Включват в колективните си върховни органи представители на различни заинтересовани страни от местната общност, идентифицирани в анализа на стратегията за ВОМР за съответната територия, включително уязвими групи и малцинства (когато е приложимо), млади хора и балансирано участие на жени и мъже от съответните територии.

- В МИГ, обхващащи райони с голяма общност от маргинализирани лица, включително роми, подходът на ВОМР трябва да бъде приобщаващ, като включва действия, насочени към потребностите и потенциала за развитие на тази общност.

Местната инициативна група може да бъде бенефициент и да изпълнява операции съгласно стратегията при условие, че гарантира спазването на принципа на разделение на функциите.

Местните инициативни групи не са допустими бенефициенти по подхода за Интегрирани териториални инвестиции.

Допустимите кандидати/бенефициенти по стратегиите за ВОМР са с постоянен адрес или седалище на територията на МИГ, с изключение на бенефициентите общини с общински център с население над 30 000 жители в строителните му граници и бенефициентите общини в обхвата на селските райони, които имат седалище в съответния областен град (Тунджа, Марица, Родопи и Добричка).

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Допустими за подкрепа са стратегии за ВОМР, отговарящи на следните условия:

- Стратегиите за ВОМР съдържат следните елементи:

а) географският район и населението, обхванати от стратегията;

б) процесът на участие на общността в разработването на стратегията;

в) анализ на нуждите и потенциала за развитие на района;

г) целите на стратегията, включително измерими целеви стойности за резултатите, и съответните планирани действия;

д) уредбата за управление, мониторинг и оценка, която показва капацитета на местната група за действие да изпълни стратегията;

е) финансов план, включващ планираните средства от ЕЗФРСР;

- Всяка стратегия за ВОМР следва да съответства, да допълва или да не противоречи на съответната интегрираната териториална стратегия на региона (от 6-те региона от ниво 2), в който попада местната инициативна група. За стратегии за ВОМР, които обхващат територии, попадащи в два или повече региона от ниво 2, тези изисквания се изпълняват за всяка от частите на местната инициативна група, попадащи в съответния регион от ниво 2 и съотнесени към него.

- Стратегиите за ВОМР следва да водят до устойчиво развитие на териториите, на които се прилагат чрез подкрепа на въвеждането на иновации (иновативни практики, методи, процеси,

подходи и др.) на териториите на МИГ, стимулиране на местната икономика и местното производство, подкрепа за социални дейности, насочени към всички нуждаещи се групи, подкрепа за качествено образование, подобряване на условията за живот и на състоянието на околната среда.

Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие.

Прилагането на операции по стратегиите за ВОМР, включително за сътрудничество, следва да води до постигане на целите на СПРЗСР, както и на съответните програми, осигуряващи допълващо финансиране по ВОМР.

Дейностите, допустими за подкрепа по ЕФРР и ЕСФ+, както и всички условия за допустимост, касаещи финансирането от отделните програми, се предоставят от съответната финансираща програма.

По стратегиите за ВОМР са допустими за подкрепа от ЕЗФРСР дейности и разходи съгласно Регламент (ЕС) 2021/2115 и Регламент (ЕС) 2021/1060.

Операциите, включени в стратегията за ВОМР следва да отговарят на местните потребности, да създават и запазват заетост за местното население, да са в полза на местния бизнес, да въвеждат иновации, да водят до подобряване на условията за живот (включително дейности, подкрепящи създаването на интелигентни селища) и на състоянието на околната среща, да водят до социално приобщаване и подобряване на социалните услуги на територията, да водят до подобряване на качеството на образованието.

Подкрепата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони се предоставя за територията на селския район на МИГ или за друга територия обхваната от МИГ, когато проектите допринасят за развитието на съответния селски район.

Операциите се изпълняват на територията на МИГ.

В стратегиите за Водено от общностите местно развитие не се включват операции от ЕЗФРСР, предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ. В стратегиите за ВОМР не е допустимо включването на разходи за инфраструктура, свързани с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища. Не е допустима и подкрепата за основни земеделски инвестиции, като закупуването на машини, с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и такива, свързани с колективни инвестиции.

За населените места, на чиито територии се прилага подхода ВОМР/ЛИДЕР и които са подпомагани от „Програма за развитие на регионите“ 2021 – 2027 г., се прилага демаркация на инвестициите.

Дейностите за сътрудничество и тяхната подготовка са в рамките на стратегиите за Водено от общностите местно развитие. Чрез тях се насърчава развитието на териториите на МИГ, чрез взаимодействие и реализиране на съвместни проекти. Те включват:

- Разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. разходи за материални и нематериални инвестиции;

- Извършване на изследвания, проучвания и анализи, директно свързани със съвместния продукт/услуга/дейност;

- Реализиране на промоционални и маркетингови кампании;

- Организиране на заседания, обучения, семинари, съвместни събития, срещи с потенциални партньори или партньори по проекта и т. н.;

- Извършване на информационни кампании, включващи организиране на срещи, конференции,

публикуване и излъчване в медиите;

- Дейностите по координация на изпълнението на проекта (извършване на разходи за наемане на допълнителен персонал, пътни разходи, разходи за нощувки и храна, хонорари за експерти, разходи за превод, разходи за комуникация и др.).

Партньори по тези проекти могат да бъдат други МИГ и местни инициативни рибарски групи от България и ЕС, както и подобен тип структури, изпълняващи стратегия за местно развитие от България, ЕС или трети страни.

Дейностите за сътрудничество трябва да отговарят на следните условия за допустимост:

- да са свързани и да водят до развитието на територии, покрити от стратегии на МИГ;
- да съответстват на и да допринасят за постигане целите и приоритетите на стратегиите за Водено от общностите местно развитие на съответните групи и СПРЗСР;
- партньорите по дейностите за сътрудничество да участват в тяхната подготовка и изпълнение да притежават съответния административен капацитет.

Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране.

Допустими за извършване са дейности по управление, популяризиране, мониторинг и оценка на стратегии за одобрени от УО на СПРСР местни инициативни групи, прилагащи стратегии за Водено от общностите местно развитие.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☑ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☑ единични разходи

☐ еднократни суми

☑ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Освен възстановяване на реално извършени разходи, ще се прилагат и следните опростени варианти на разходи:

1. Единични суми съгласно чл. 83, параграф 1, т. б на Регламент (ЕС) 2021/2115: работна/информационна среща; информационни срещи/семинари; информационни конференции; създаване на електронна страница; поддържане на електронна страница; публикация в регионални медии; излъчване в регионални медии; обучения, проучване и анализ; извършване на експертна работа; извършване на устни и писмени преводи.

Размерът на опростените варианти на разходите се определя съгласно чл. 83, параграф 2, т. а (i) на Регламент (ЕС) 2021/2115.

2. Финансиране с единна ставка съгласно член 54, б на Регламент (ЕС) 2021/1060 за непреки разходи, свързани с дейностите на МИГ по управление на стратегиите за ВОМР: наем на офис, комуникация и външни услуги (телефон, интернет, пощенски и куриерски услуги, топло и електроенергия, вода, електронен подпис, охрана, счетоводни услуги, правни услуги, офис консумативи и канцеларски материали, гориво за лек автобомил и други непредвидени оперативни

разходи, необходими за функционирането на офиса).

Опростените варианти на разходите се прилагат за дейностите, свързани със сътрудничество и управление, мониторинг и оценка на стратегиите и тяхното популяризиране. Стойностите на опростените варианти на разходите по т. 1 ще се актуализират периодично.

Кандидати, отговарящи на условията за допустимост по интервенциите, избрани в рамките на стратегията за местно развитие, могат да получат подкрепа под формата на финансов инструмент.

Проектите следва да бъдат устойчиви и финансово жизнеспособни.

Финансовия инструмент се предоставя под формата на:

гаранционна схема с 80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа, за микро, малки и средни предприятия, извършващи селскостопански дейности и преработка на земеделски продукти, както и земеделски стопани или микропредприятия, извършващи неселскостопанска дейност в селските райони. Изискуемото обезпечение се определя спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници с приоритет на използване на активите, придобивани със средства от отпуснатите кредити. Допустими са новоотпуснати инвестиционни заеми (вкл. финансов лизинг) и заеми за оборотни средства, включително самостоятелни заеми за оборотен капитал.

Индивидуалните лимити по гарантирани заеми - инвестиционни и за оборотен капитал по интервенцията ще бъдат прилагани в зависимост от резултатите от извършена актуализация на предварителната оценка за нуждата от прилагане на финансови инструменти по СПРЗСР 2023 – 2027 г. и в съответствие с приложимите тавани за подкрепа съгласно чл. 58, пар. 2 от Регламент № 2021/1060 и насоките на ЕК относно държавната помощ за финансовите инструменти.

Максимален матуритет на заемите – 120 месеца за инвестиционни кредити и 60 месеца за оборотни заеми.

Минимален матуритет на заемите – 12 месеца.

Размер на собственото участие при инвестиционни кредити: спрямо стандартните изисквания на финансовите посредници.

Процедура за включване – на портфейлен принцип;

Максималните нива на подпомагане при комбинация между безвъзмездни средства и брутен еквивалент на безвъзмездната помощ от финансовия инструмент, не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 2021/2115.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Изпълнението на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие.

Подкрепата за подхода ВОМР по ЕЗФРСР е в размер на 8% от бюджета на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони.

Нивото на подпомагане за операциите по стратегиите за ВОМР е до 100% в зависимост от конкретните дейности, по които се финансират съгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/2115.

Максималният размер на допустимите разходи за един проект към стратегия за ВОМР, който може да бъде предоставен на бенефициент е в размер на левовата равностойност на 200 000 евро.

За местните инициативни групи с население до 15 000 жители (включително) е предвиден максимален бюджет за стратегия за Водено от общностите местно развитие, финансирана по ЕЗФРСР, в размер до левовата равностойност на 2 300 000 евро, включващ средства за изпълнение на проекти по стратегията, средства за изпълнение на дейности за сътрудничество и средства за управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране. За местни инициативни групи с население над 15 000 жители е предвиден максимален бюджет за стратегия за Водено от общностите местно развитие, финансирана по ЕЗФРСР, в размер до левовата равностойност на 3 000 000 евро, включващ средства за изпълнение на проекти по стратегията, средства за изпълнение на дейности за сътрудничество и средства за управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране.

Приносът на ЕФРР и ЕСФ+ към всяка от стратегиите за Водено от общностите местно развитие е до 2% от бюджета на всяка от участващите в допълващото финансиране програми - „Развитие на човешките ресурси“, „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“, „Образование“ (ПО) и „Околна среда“.

Максималната стойност на допустимите разходи и интензитета на помощта за проект, финансиран от фонд, различен от ЕЗФРСР, се определя от УО на съответната програма.

Могат да се прилагат и опростени разходи, които са направени въз основа на метода за коректно, справедливо и доказуемо изчисление.

За дейности по сътрудничество нивото на подпомагане е до 100 % от разходитесъгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/2115.

Ще се прилагат и опростени разходи, които са направени въз основа на метода за коректно, справедливо и доказуемо изчисление.

Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране.

Нивото на подпомагане е до 100 % от разходите, съгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/2115.

Ще се прилагат и опростени разходи, които са направени въз основа на метода за коректно, справедливо и доказуемо изчисление.

Подпомагането за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране не може да надвишава 25 % от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията.

Допълнително обяснение

Подходът ЛИДЕР се прилага в България от програмен период 2007 – 2013 г. През този период по подхода са изпълнени стратегиите на 35 местни инициативни групи (на територия от 25 800 кв. км., включваща 57 общини, с население 810 688 души). Предвид потенциала на подхода ЛИДЕР и въз основа на придобития опит, през програмен период 2014 – 2020 г. за него е осигурено допълнително финансиране от Европейския социален фонд и Европейския фонд за регионално развитие. Прилагането на многофондово финансиране на подхода ВОМР осигурява възможности за комплексно многосекторно развитие на териториите на местните общности. През програмния период 2014 – 2020 г. са одобрени стратегиите на 64 МИГ (на територия от 53 828 кв. км., включваща 117 общини, с население 1 646 496 души).

Опитът от прилагането на подхода ЛИДЕР/ВОМР в България, показва, че той се отразява положително на териториите на местните общности като води до създаване и укрепване на административен капацитет за работа с проекти с европейско финансиране на местно ниво, като по този начин подкрепя самоуправлението и децентрализацията; осигуряване на подкрепа за малкия бизнес чрез инвестиции в много на брой малки проекти, което от своя страна забавя процесите на обезлюдяване на малките населени места; многосекторно развитие на териториите; изгражда местна идентичност и сплотяване на местната общност. На териториите на прилагане на подхода се забелязва увеличаване на потенциала за изготвяне и изпълнение на качествени проекти, водещи до многосекторното им развитие, както и до подобряване на икономическото и социалното състояние на местните жители.

Предвид позитивните резултати от прилагането на подхода ЛИДЕР/ВОМР през периодите на неговото прилагане, през програмния период 2021 – 2027 г. се увеличава териториалното му покритие, запазва се възможността за финансиране на стратегиите за ВОМР от ЕЗФРСР, ЕФРР и ЕСФ+, както и се оптимизира прилагането му в полза на местните общности. В допълнение, предвид регистрирания интерес и потенциал за изготвяне и изпълнение на проекти към стратегиите за ВОМР, през програмния период се увеличава и максималният бюджет за всяка стратегия от ЕЗФРСР, като за МИГ с население до 15 000 жители (включително) той е 2 300 000 евро, а за МИГ над 15 000 жители е 3 000 000 евро. По този начин ще бъдат подкрепени по-голям брой инвестиции и дейности, което ще доведе до широко мащабно развитие на територите на

прилагане на подхода.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☑ Не ☐ Смесено участие

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Каква е предвижданата добавена стойност на подхода LEADER за развитието на селските райони?

Подходът ЛИДЕР се прилага като иновативен метод за местно развитие, който се използва от 1991 г. за ангажиране на местните участници в разработването и изпълнението на стратегии, вземането на решения и разпределението на ресурсите за развитието на техните селски райони. Абревиатурата ЛИДЕР означава „връзки между дейностите за развитие на селските райони“. Подходът е инструмент, който работи добре в различни условия и видове райони чрез приспособяване на политиката за развитие на селските райони към огромните различия в нуждите на тези райони. Целта на подхода е местните общности сами да определят приоритети си за развитие, след провеждане на широки консултации със заинтересовани страни от гражданския, неправителствения, стопанския и публичния сектор, изхождайки от факта, че месното население най-добре познава своите проблеми, местните нужди, приоритети и потенциал за развитие.

Прилагането на подхода ЛИДЕР/ВОМР в България се отразява положително на териториите на местните общности като води до получаването на значителна добавена стойност под формата на създаване и укрепване на административния капацитет за работа с проекти с европейско финансиране на местно ниво, което подкрепя местното самоуправление и децентрализацията; осигуряване на подкрепа за малкия бизнес чрез инвестиции в много на брой малки проекти, което от своя страна задържа хората по родните им места и забавя процесите на обезлюдяване на малките населени места; предлага многосекторно развитие на териториите, като по този начин се осигурява балансирано развитие на териториите; изгражда местна идентичност и сплотява местната общност.

Важна добавена стойност по подхода ВОМР е интегрирането на малцинствените групи и групите в риск в местните общности и включването им в процеса на взимане на решения за развитие на съответните територии. В допълнение, поради спецификата на подхода и прилагането му от над 10 години, в местните общности са се утвърдили и се прилагат на практика основните хоризонтални политики на ЕС – равенство между половете и липса на дискриминация, принципът на равните възможности, превенция на дискриминацията, устойчиво развитие (защита на околната среда), насърчаване на заетостта и конкурентоспособността.

Опишете как чрез модела на изпълнение ще бъдат осигурени основните изисквания и принципи, свързани с подхода LEADER

За програмен период 2023 – 2027 г. подходът ВОМР получава подкрепа от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и като допълващо финансиране – от Европейския фонд за регионално развитие и от Европейския социален фонд +. Управляващите органи на програмите, предоставящи допълващо финансиране отговарят за откриването на приеми само за потенциални бенефициенти от териториите на МИГ, извършването на договарянето и разплащането на проектите по стратегиите за ВОМР в частта, за която се предоставя финансиране от съответния фонд. ДФЗ – Разплащателна агенция договаря и разплаща проектите от стратегиите за ВОМР, които се финансират от ЕЗФРСР.

Подходът се прилага от местни инициатвни групи, които са юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, включващи представители на стопанския, нестопанския и публичния сектори от дадена територия и регистрирани като сдружения по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел. Местните инициативни групи имат дял на представителите на публичния сектор, на представителите на стопанския сектор и на

представителите на нестопанския сектор в колективния върховен орган и в колективния управителен орган на сдружението, непревишаващ 49 на сто от имащите право на глас. Местните инициативни групи включват в колективните си органи представители на различни заинтересовани страни от местната общност, идентифицирани в анализа на стратегията за ВОМР за съответната територия, включително уязвими групи и малцинства (когато е приложимо), както и жени и млади хора.

В МИГ, обхващащи райони с голяма общност от маргинализирани лица, включително роми, подходът на ВОМР трябва да бъде приобщаващ, като включва действия, насочени към потребностите и потенциала за развитие на тази общност.

В съответствие с чл. 33, параграф 3 на Регламент (ЕС) 2021/1060 следните задачи се изпълняват единствено и само от местните инициативни групи:

- изграждане на капацитета на местните участници за разработване и изпълнение на операции;
- определяне на недискриминационни и прозрачни процедура и критерии за подбор, които не допускат конфликт на интереси и гарантират, че нито една от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни, не контролира решенията за подбор;
- изготвяне и публикуване на покани за предложения;
- подбор на операции, определяне на размера на подпомагането и представяне на предложенията на ДФЗ - Разплащателна агенция за последна проверка на допустимостта преди одобряването им;
- следене на напредъка в постигането на целите на стратегията;
- оценка на изпълнението на стратегията.

МИГ не може да изпълнява задачи по администриране на дейности по интервенцията, различни от описаните по-горе.

Подборът на стратегии за ВОМР, ще се извършва от комитет за подбор, който се определя от УО на СПРЗСР. Подборът ще се извършва по едни и същи критерии.

Комитетът се назначава със заповед на ръководителя на УО на СПРЗСР и извършва оценката на два етапа – административно съответствие и допустимост и техническа и финансова оценка по критерии, изготвени от УО на СПРЗСР и одобрени от Комитета за наблюдение на СПРЗСР. Критериите за подбор са част от Условията за кандидатстване със стратегии за ВОМР.

Планира ли се подкрепа от повече от един фонд на ЕС?

☑ Да ☐ Не

Опишете кой фонд

Подходът ВОМР се финансира от ЕЗФРСР и като допълващо финансиране – от Европейския фонд за регионално развитие и от Европейския социален фонд +. Управляващите органи на програмите, предоставящи допълващо финансиране отговарят за управлението на финансирането по ЕФРР и ЕСФ+.

Управляващите органи, осигуряващи допълващо финансиране ще подготвят и обявят процедури на национално ниво за целеви приеми на проектни предложения от съответните територии на МИГ в рамките на одобрените им стратегии и съответстващите бюджети в същите, в частта им касаеща приложенията с мерките от програмите, осигуряващи допълващото финансиране.

Ще бъде ли приложена опцията за водещ фонд?

☐ Да ☑ Не

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е включена в приложение II на предложението на ЕП и Съвета за Регламент за установяване на правила за подкрепа на Стратегически планове за ОСП и е в съответствие с параграф 2 на приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(3)(b) - 77(1)(b) - LEADER съгласно член 77, параграф 1, буква б)	40,00%	20,00%	80,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
FINLEADER - Стратегии за ВОМР за местни инициативни групи	Финансов инструмент	91(3)(b) - 77(1)(b)-BG-40,00%	Среден		R.38	Не
II.Ж.5 - Стратегии за ВОМР за местни инициативни групи	Безвъзмездни средства	91(3)(b) - 77(1)(b)-BG-40,00%	Среден		R.38	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

FINLEADER - Стратегии за ВОМР за местни инициативни групи

Средната стойност на единица разход по финансовия инструмент е определена на база параметрите на гаранционната схема (80% размер на гаранцията за обезпечени заеми и/или оборотни средства и 50% лихвена субсидия за заеми, покрити от гаранцията, при до 25% максимален процент на гаранцията на портфейлна основа). Планираната единична сума на публичният разход по един заем (инвестиционни заеми и заеми за оборотни средства) е 25 000 евро.

II.Ж.5 - Стратегии за ВОМР за местни инициативни групи

В размера на стратегиите за ВОМР за местни инициативни групи се включват средства за изпълнение на проекти по стратегията, за изпълнение на дейности за сътрудничество, за управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране.

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
FINLEADER - Стратегии за ВОМР за местни инициативни групи (Финансов инструмент - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				208 333,33	208 333,33	208 333,33	208 333,33	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				625 000,00	625 000,00	625 000,00	625 000,00	
	O.31 (единица: Проекти)				3,00	3,00	3,00	3,00	**Сума:** 12,00 **Макс.:** 3,00
II.Ж.5 - Стратегии за ВОМР за местни инициативни групи (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			2 650 000,00					
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			3 000 000,00					

	O.31 (единица: Стратегии)			80,00					**Сума:** 80,00 **Макс.:** 80,00
ОБЩО	O.31 (единица: Проекти)				3,00	3,00	3,00	3,00	**Сума:** 12,00 **Макс.:** 3,00
	O.31 (единица: Стратегии)			80,00					**Сума:** 80,00 **Макс.:** 80,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			5 878 388,33	32 390 567,92	80 912 547,92	80 690 567,92	75 298 623,71	275 170 695,80
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			2 351 355,33	12 956 227,17	32 365 019,17	32 276 227,17	30 119 449,48	110 068 278,32
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				625 000,00	625 000,00	625 000,00	625 000,00	2 500 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	1 000 000,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

KNOW(78) - Обмен на знания и разпространение на информация

II.И.1. - Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет

Код на интервенцията (държава членка)	II.И.1.
Име на интервенцията	Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет
Вид интервенция	KNOW(78) - Обмен на знания и разпространение на информация
Общ показател за крайния продукт	O.33. Брой на подпомаганите дейности или единици за обучение, консултации и повишаване на осведомеността
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	Описание
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по проектите се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
XCO Междуведомствена цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	Описание	Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП	Разгледана в стратегически план по ОСП
П.10.1	Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представите	Висок приоритет	Да
П.10.2	Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и нас	Висок приоритет	Да
П.10.5	Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на	Висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.1 Брой лица, които се възползват от консултации, обучение, обмен на знания или участват в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, с цел подобряване на устойчивите показатели в областта на икономиката, социалните дейности, околната среда, климата и ефективното използване на ресурсите
R.2 Брой на съветниците, които получават подпомагане за интегриране в системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)
R.28 Брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи по европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, свързани с показателите в областта на околната среда и климата
R.3 Брой на стопанствата, ползващи се от подпомагане с цел използване на технологии за цифрово земеделие по линия

на ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

Ниското образователно и квалификационно равнище е особено неблагоприятна качествена характеристика на работната сила в земеделието. В това отношение силно изоставаме от Европейското равнище. Въпреки напредъка през последните години, положителните промени са недостатъчни за коренно усъвършенстване на образователно-квалификационна структура на фермерите.

На практика продължава да се чувства остро недостигът от висококвалифицирани специалисти, способни да управляват сложните производствени процеси, специализираната селскостопанска техника, машини и оборудване от последно поколение. Наблюдава се също така липса на управленски умения в това число, насочени към подготовка и изпълнение на проекти, свързани с укрепване, разширяване и модернизиране на дейността и производствените процеси в стопанствата.

Наблюдава се и тенденция особено сред младите земеделски стопани за осъзнаване на необходимостта от постоянното повишаване на знанията и квалификацията, както и преквалификация.

Също така, преобладаващата част от стопаните в малките стопанства нямат специализирано земеделско образование и имат недостатъчно добре развити управленски и бизнес умения. В тази връзка, за да се увеличат конкурентоспособността и жизнеспособността на малките стопанства има ясна необходимост от подобряване на знанията и уменията на управителите на тези стопанства в областта на управлението и земеделското производство, в т.ч. чрез оказване на съдействие под формата на предоставяне на съвети от специалисти с подходяща експертиза.

Достъпът на малките стопанства до подпомагане по ОСП се ограничава, както от наличието на достатъчно информация за участие в схемите и мерките, така и от високата, спрямо доходите на стопанствата цена на съветничеките услуги за разработване на бизнес планове и управление на проекти. Видът и обхватът на консултантските услуги, предлагани на малките земеделски стопанства трябва да отговарят на специфичните им нужди.

През последните години Национална служба за съвети в земеделието се наложи като основна съветническа организация в България, насочена към малките и младите земеделски стопани в страната. Национална служба за съвети в земеделието подпомага прилагането на държавната политиката в аграрния сектор и постигането на заложените от Министерство на земеделието и храните приоритети и цели за осъществяване на ефективно и конкурентно земеделие в Република България, като съдейства за развитието на националната система за знания и иновации в селското стопанство и предлага на земеделските стопани качествени консултантски услуги, актуална и полезна информация, обучение и техническа помощ.

Въпреки нарастващата роля на НССЗ като център за трансфер на знания в областта на земеделието, с широкомащабната си дейност НССЗ може само частично да помогне за посрещане на потребностите от висококвалифицирани мениджърски кадри. Това определя потребността от разширяване достъпа до знания чрез използване на повече образователни източници за придобиване на необходимите знания и практически опит, в това число необходимостта от разширяване на консултантския капацитет и възможността за предоставянето на допълнителни консултантски услуги, както от НССЗ, така и от други съветнически организации и индивидуални съветници, разполагащи с експертиза и капацитет да предоставят експертни съвети и съдействие при управление на процесите в стопанствата.

Потребностите, свързани с разширяване капацитета на организациите, ангажирани с обучение и предоставяне на съвети на земеделските стопани, както и засилване на контрола върху тяхната дейност и издаването на удостоверения и сертификати за преминалите обучителни курсове и семинари, обогатяване на съдържанието на обучителните курсове и диверсификация на формите за предоставяне на съветнически услуги, се обуславят от: недостатъчния експертен капацитет, с

който разполагат съответните обучителни организации; от слабия контрол върху дейността им, в т.ч. при издаване на сертификационните материали; от необходимостта за постоянно привеждане на учебното съдържание на предлаганите курсове в съответствие с навлизащите нови технологии и предоставяне на специфични практически знания. Задоволяването на горепосочените потребности ще способства увеличаването професионално–квалификационния потенциал на аграрните мениджъри, както и на останалите заети в отрасъла.

Необходимо е да се насърчи участието на земеделските стопани, неправителствените организации и НССЗ в Системата за знания и иновации в селското стопанство (AKIS), което да разшири възможностите за споделяне, обмен и разпространение на знания и опит, включително в контекста на националната мрежа по Общата селскостопанска политика. За да се постигне това е необходимо да се мобилизират всички съветници да участват в системата, вкл. експерт консултантите, предоставящи мобилни услуги за земеделските стопани в по-отдалечените райони на страната, като ключови участници в AKIS. По този начин ще се осигури и съдействие на администрацията при изпълнение на политиките, насочени към повишаване на конкурентните предимства на селскостопанския отрасъл, в зависимост от специфичните очаквания на различните видове производства и структура /обем на стопанствата, възрастова структура, специфични регионални характеристики и др./ на стопанствата, както и ще се стимулира внедряването на иновации в сектора.

В контекста на съветите, свързани с качеството на изпълнение на практиките, насочени към опазване на околната среда и климата и биоразнообразието, включително съвети за прилагане на добрите земеделски практики, обменът на информация и знания са от съществено значение за осигуряването на ефективно изпълнение на земеделските практики от полза за климата и околната среда. Необходимо е чрез интервенцията да се предприемат действия, спомагащи за преодоляване на административната тежест, с която се сблъскват земеделските стопани, в т.ч. затрудненията при работа с дигитални платформи, цифрово базирани услуги и други дейности, свързани с подготовка и подаване на документи за кандидатстване, отчитане и/или плащане чрез интернет базирани информационни системи за управление.

Добре функциониращата система за знания и иновации в селското стопанство, в която се включват научни работници, съветници, експерти, фермери и други заинтересовани лица в областта на земеделието, ще помогне за справяне с някои от проблемите между засилената амбиция за опазване на околната среда и жизнеспособните земеделски доходи, например по-ниска възвръщаемост в кратък до средносрочен план в резултат на екологични изисквания.

Необходимо е и продължаване на мерките за предоставяне на съветнически услуги в екологосъобразните практики – консервационно, интегрирано и биологично земеделие, за да се адресират целите на Зелената сделка, както и целите по Националния план за действие по изменение на климата (НПДИК).

Различните потребности, свързани с повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл чрез адаптиране на формите за трансфер на знания към специфичните секторни особености, очертани в отделните специфични цели, са свързани с необходимостта от предоставяне на:

-Съвети с цел повишаване на знанията за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия /СЦ 4/.

-Съвети с цел повишаване на знанията за устойчиво управление на природните ресурси (води, почви, въздух) и добри практики в земеделието по отношение на природните ресурси /СЦ 5/;

-Съвети, свързани с опазване на околната среда и биологичното разнообразие /СЦ 6/.

Необходимо е също така да бъде осигурена възможност за предоставяне на съвети за малки, много малки и млади земеделски стопани, свързани с: използването на дигитални инструменти; управлението на риска в стопанствата и Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост.

Във връзка с чл. 15 (4), б. „д“ от Регламент (ЕС) 2021/2115 ще се гарантира, че по време на предоставянето на съветите, земеделските стопани ще бъдат изслушвани относно техните проблеми и предизвикателства пред които са изправени, които по възможност да бъдат адресирани в проекти на оперативни групи в рамките на ЕПИ. Една от основните цели на интервенцията ще

бъде идеите на земеделските стопани за разработване на иновации, идентифицирани в техния зародиш, да бъдат доразвити чрез съветнически услуги/съветнически пакет за разработване на концепции за сътрудничества на оперативни групи, обединяващи лица със сходни интереси и допълващи се знания, които съвместно да работят за преодоляване на идентифицираните проблеми.

Принципите за подбор на съветници и проектните предложения за предоставяне на съветнически пакети ще се прилагат в съответствие с чл. 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115 и ще зачитат равното третиране на кандидатите, като ще се основават на качеството на проектните предложения и експертизата на доставчиците на съветнически услуги.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

I. Допустими бенефициенти

Допустими бенефициенти по интервенцията са всички физически и юридически лица, които разполагат с експертиза за предоставяне на съветническите услуги, попадащи в приложното поле на включените съветническите пакети в т.ч. Национална служба за съвети в земеделието.

Бенефициентите се определят като съветнически организации или индивидуални съветници, за целите на прилагане на интервенцията. Съветите, предоставяни в рамките на интервенцията, следва да са в полза на земеделските стопани, в т.ч. най-вече за младите, малките, много малките и новите земеделски стопани, съгласно определенията в Стратегическия план, както и горските стопани.

Подкрепата се предоставя само за подпомагане на земеделските и горски стопани, с оглед да се възползват от съвети за подобряване на икономическите и екологични показатели, както и климатичната съобразеност и устойчивост на изменението на климата на техните стопанства, въвеждане на иновативни селскостопански технологии и на иновативни решения, в това число базирани на дигитални технологии, съгласно идентифицираните потребности.

Подкрепата, предоставена чрез интервенцията ще обхваща всички задължителни области, посочени в чл. 15, ал. 2 и 4 от Регламент (ЕС) 2021/2115, в т.ч.

- всички изисквания, условия и задължения в областта на управлението, които се прилагат по отношение на земеделските стопани и други бенефициери, определени в стратегическия план по ОСП, включително изискванията и стандартите съгласно предварителните условия и условията за интервенциите, както и информацията относно финансовите инструменти и бизнес плановете, установени в стратегическия план по ОСП;
- изискванията, установени от държавите членки за прилагането на Директива 92/43/ЕИО, Директива 2000/60/ЕО, член 55 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета, Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, Директива 2009/128/ЕО, Директива 2009/147/ЕО, Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета, Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета и Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета;
- земеделските практики, които възпрепятстват развитието на антимикробна резистентност, както е посочено в съобщението на Комисията от 29 юни 2017 г., озаглавено „Европейски план за действие „Едно здраве“ срещу антимикробната резистентност (АМР)“;
- предотвратяването и управлението на риска;
- подпомагането на иновациите, по-специално за подготовката и изпълнението на проекти на оперативните групи в рамките на ЕПИ, както е посочено в член 127, параграф 3;
- цифровите технологии в селското стопанство и селските райони, както е посочено в член 114, буква б);
- устойчивото управление на хранителните вещества, включително, най-късно считано от 2024 г., употребата на инструмент за устойчивост на земеделските стопанства за хранителните вещества.

За участие в подбора в рамките на интервенцията, кандидатите трябва да представят информация за съдържанието на всеки съветнически пакет, който планират да предоставят, както и да разполагат с подходяща експертиза в областта, в която ще предоставят съвети, като например професионална квалификация в областта на аграрните науки и ветеринарната медицина, природните науки, аграрната икономика, инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието и хранително-вкусовата промишленост или да са преминати специализирани обучения или различни форми за повишаване на квалификацията по теми в областта на аграрните науки, ветеринарната медицина, икономика, екология, европейско и национално законодателство или по теми в обхвата на специфичните цели на Стратегическия план, както и други специфични области като цифрови технологии, къси вериги на доставка, управление на водни и енергийни ресурси и др.

Специализираното обучение и повишаване на квалификацията може да обхваща участие в семинари или курсове, получена магистърска или докторска степен, процедура по хабилитиране.

Конкретните изисквания по онтошение на изискванията към съветниците и съветническите организации ще бъдат определени в рамките на процедурата за избор.

Във връзка с чл. 15 (3) от Регламент (ЕС) 2021/2115, координационният орган на AKIS самостоятелно или с помощта на други организации ще има ангажимента да организира периодични онлайн или присъствени обучения, включително и под формата на демонстрационни дейности за одобрените съветници/минимум 18 уч.ч. в годината/, на които експерти в съответната област ще представят актуална технологична и научна информация, вкл. добри практики и иновативни решения в областта на земеделието и селското стопанство, нормативни изисквания и промени в европейското и националното законодателство, актуална информация, свързана с опазване компонентите на околната среда, въпроси, свързани със социално-икономическото развитие и др. като по този начин ще се гарантира, че съветниците са преминали подходящо обучение, за да предоставят адекватни съветнически услуги. Тази дейност ще се подпомага чрез техническа помощ. Също така на информационната платформа, предвидена в AKIS, ще се публикуват обучителни материали от проведени информационно-обучителни дейности, които да бъдат използвани от съветниците.

II. Подборът на бенефициенти за предоставяне на съвети под формата на съветнически пакети

Подборът на бенефициенти за предоставяне на съветнически пакети, попадащи в обхвата на интервенцията, ще се извършва въз основа на приоритетно насочване към съвети, насочени към малки, много малки и нови земеделски стопани и млади фермери.

Управляващият орган ще гарантира, че предоставянето на съветнически услуги от страна на бенефициентите в рамките на интервенцията са в съответствие с изискванията, предвидени в чл. 15 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския Парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на общата селскостопанска политика (стратегически планове по ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1305/2013 и (ЕС) № 1307/2013 г.

Координационният орган на AKIS ще гарантира, че списъка с одобрени съветници и техните компетенции покриват всички задължителни условия, посочени в чл. 15 (2) и (4) от Регламент (ЕС) 2021/2115. Земеделските и горски стопани ще имат възможност да избират сами към кои съветници да се обърнат и от какви съвети се нуждаят от списъка със съветници, преминали задължителното обучение.

III. Подпомагани дейности:

Посредством интервенцията се подпомага предоставянето на съвети на земеделски и горски

стопани с цел подобряване на икономическите и екологичните показатели, както и на климатичната съобразеност и устойчивост на изменението на климата на техните стопанства.

Допустимите дейности за предоставяне на индивидуални съветнически услуги са във вид на съветнически пакети. Индивидуалните съветнически услуги се определят като предоставяне на съвети, включително посещения на стопанството, в рамките на един съветнически пакет.

Предоставя се възможност и за подпомагане на дейности, свързани с разширяване на капацитета за предоставяне на съветнически услуги на малки, много малки, нови земеделски стопанства и на млади земеделски стопани чрез дейноста на съветниците, които са част от общински мобилни консултантски центрове (офиси) на НССЗ.

А. Предоставяне на съветнически услуги под формата на съветнически пакети, в т.ч.:

1) Съветнически пакет № 1: Предоставяне на съвети, насочени към млади или нови земеделски стопани за подпомагане за кандидатстване за интервенциите, по които те са допустими (СЦ № 7);

2) Съветнически пакет № 2: Предоставяне на съвети, насочени към малки и много малки земеделски стопани за подпомагане за кандидатстване за интервенциите, по които те са допустими (СЦ № 1 и 2);

3) Съветнически пакет № 3: Предоставяне на съвети, насочени към горски стопани (СЦ № 8);

4) Съветнически пакет № 4: Предоставяне на съвети по отношение на смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия (СЦ № 4);

5) Съветнически пакет № 5: Предоставяне на съвети за повишаване на знанията за устойчиво управление на природните ресурси (води, почви, въздух) и добри практики в земеделието по отношение на природните ресурси (СЦ № 5);

6) Съветнически пакет № 6: Предоставяне на съвети с цел защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта в т.ч. за ролята на земеделските стопани за постигане на целите на екологична мрежа Натура 2000 (СЦ № 6);

7) Съветнически пакет № 7: Предоставяне на съвети относно общите принципи на интегрираното управление на вредителите и на добрата растителнозащитна практика (СЦ № 5);

8) Съветнически пакет № 8: Предоставянето на съвети относно стандартите за биосигурност в животновъдните стопанства, вкл. повишаване информираността и знанията на земеделските производители относно биосигурността в техните стопанства, хуманното отношение и здравеопазването на животните (СЦ № 4 и 9);

9) Съветнически пакет № 9: Предоставянето на съвети относно стандартите за безопасност на труда и/или стандарти за безопасност на стопанствата (СЦ № 1);

10) Съветнически пакет № 10 Предоставянето на съвети относно устойчивото развитие на земеделските стопанствата, включително чрез кооперране (СЦ № 1, 2 и 3) в т.ч.:

- използването на дигитални инструменти;

-Интервенции на равнище стопанство, които са насочени към модернизиране на стопанството, изграждане на конкурентоспособност, секторна интеграция, иновации и пазарно ориентиране;

- консултиране по въпроси и проблеми на земеделското стопанство, свързани с икономическите показатели на земеделското стопанство, включително въпроси на конкурентоспособността и маркетинга и реализация на произвежданите земеделски продукти, вкл. чрез кооперране;

- управление на риска в земеделското стопанството;

- кооперране.

11) Съветнически пакет № 11: Предоставяне на съвети, насочени към млади или нови фермери, малки и много малки земеделски стопани за подпомагане за изпълнението на проектите по интервенциите, за които са одобрени (СЦ № 1, 2 и 7);

12А) Съветнически пакет № 12А: Предоставянето на консултантски услуги относно възможностите за създаване, развитие и внедряване на иновации, в т.ч.:

• Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост

(EIP-AGRI) и възможности за създаване и развитие на иновации;

• Други възможностите за създаване, развитие и внедряване на иновации.

12Б) Съветнически пакет № 12Б: Предоставянето на консултантски услуги относно подготовка и подаване на проектно предложение за кандидатстване в първа стъпка по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ;

12В) Съветнически пакет № 12В: Предоставянето на консултантски услуги относно подготовка и подаване на проектно предложение за кандидатстване във втора стъпка по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ за обединения, получили съветнически пакет 12Б или одобрени за изпълнение на първа стъпка по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ;

12Г) Съветнически пакет № 12Г: Предоставяне на консултантски услуги относно подготовка и подаване на проектно предложение за кандидатстване във втора стъпка по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ за обединения, които не са одобрени за изпълнение на проект в първа стъпка по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ и които не са получили съветнически пакет 12Б.

Съветническите пакети в рамките на интервенцията обхващат специфичните цели, адресирани в Стратегическия план. Чрез интервенцията ще бъде предвидена възможност земеделските и горски стопани да получат съвети и по теми и въпроси, които не попадат в обхвата на съветническите пакети, като в тези случай, стойността на предоставените съвети не може да надхвърля 10 % от средноаритметичната стойност на всички индивидуални съветнически пакети.

Стойността на изчислените разходи за предоставяне на съвети чрез съветническите пакети ще се актуализира през определен период от време, който не може да бъде по-кратък от 2 години считано от датата на одобряване на Стратегическия план.

Изборът на съветнически организации и индивидуални съветници с подходяща експертиза, които да бъдат бенефициенти за предоставяне на съветнически пакети ще се извърши чрез процедура за избор, отворена за всички допустими кандидати.

До приключване на първа процедура чрез подбор на проектни предложения за предоставяне на съветнически пакети, с цел подкрепа за млади или нови земеделски стопани, малки и много малки земеделски стопанства ще се приложи процедурата на вътрешно изключване за избор на съветническа организация, разполагаща с необходимата експертиза, за да се осигури навременна възможност за изготвяне на безплатни проекти за потенциалните кандидати.

Б. Подкрепа за разширяване на капацитета за предоставяне на съветнически услуги

Предоставя се възможност за подпомагане на дейности, свързани с разширяване на капацитета за предоставяне на съветнически услуги на малки земеделски стопанства и на нови или млади земеделски стопани. Тези дейности включват подпомагане предоставянето на съвети от експерти – съветници, които са заети в общинските мобилни консултантски центрове (офиси) на НССЗ, създадени в периода 2014-2020 г., които да осигуряват възможност за извършване на следните основни съветнически услуги, пряко свързани с функционирането на AKIS, от тяхна страна:

-Предоставяне на съвети на много малки земеделски стопанства, малки земеделски стопанства и млади земеделски стопани;

-Организиране на информационни събития в т.ч. за представяне на иновации за много малки земеделски стопанства, малки земеделски стопанства, нови или млади земеделски стопани в различни населени места;

-Посещение на много малки земеделски стопанства, малки земеделски стопанства, нови или млади земеделски стопани за разясняване на условията за кандидатстване по интервенциите, включени в Стратегическия план и за предоставяне на други съвети, свързани с дейността им;

-Подпомагане на укрепването на AKIS на регионално ниво в т.ч.

·подпомагане дейността на консултативните центрове за AKIS, функциониращи на областно ниво, чрез участие в срещите на членовете на центровете и представяне пред тях на синтезирана информация за конкретните нужди от знания и иновации на земеделските стопани и преработвателните предприятия в обхванатите територии. Тази информация ще бъде получена на

база на обработката, систематизирането, анализирането и обобщаването на информацията получавана от мобилните общински офиси по време на тяхната работа на терен.

·подпомагане и координиране на дейността на консултативните центрове за AKIS, функциониращи на ниво регион за планиране, чрез регионалните координатори отговарящи за Мобилните общински офиси на територията на съответните райони за планиране;

·предоставяне на данни, материали и информация за създаване на ниво райони за планиране и на областно ниво на „резервоари“ на знания, които да служат за свързващо звено между иновационните центрове и участниците в AKIS на съответното регионално ниво;

·промотиране и подпомагане използването от земеделските стопанства на ViberAKIS мобилна система за известяване/съобщения;

·чрез функционирането на общински мобилни консултантски центрове (офиси) на НССЗ като „брокери на иновации“ и „подкрепящи (бек) офиси“ в т.ч. търсене и осъществяване контакти с иновативните фермери и проекти (не само в областта на земеделието) и свързване с останалите участници от AKIS на общинско ниво в т.ч. със земеделски стопанства, както и свързване на участници със сходни интереси и подходящи знания и умения за сформиране на оперативни групи по Европейско партньорство за иновации /ЕПИ/ за селскостопанска производителност и устойчивост (СПУ);

·идентифициране на нуждите от знания, иновации и съвети на земеделските стопани, произтичащи от практиката им в т.ч. чрез провеждане на анкетни проучвания на терен;

·идентифициране идеите за иновации на земеделски стопани и насочени към земеделските стопани в техния зародиш;

·споделяне, разпространяване и популяризиране интерактивните иновации сред заинтересованите страни, както и разпространяване на създадени нови знания в т.ч. чрез организиране на демонстрационни събития;

·организиране на общинско ниво на съвместни срещи между оперативните групи по ЕПИ и други участниците в AKIS в т.ч. земеделските стопанства за популяризиране на постигнатите резултати (добър опит/негативен опит);

·информиране на земеделските стопани за целите на ЕПИ и възможностите за участие в оперативни групи.

Допустимите разходи, свързани с разширяване на капацитета за предоставяне на консултантски услуги посредством функциониране на мобилни общински центрове на НССЗ включват:

разходи за закупуване на дълготрайни материални и нематериални активи; разходи за възнаграждения на служителите; разходи за изработване, отпечатване и разпространение на информационни материали и за информационни мероприятия свързани с дейността на центровете; оперативни разходи, които са стриктно свързани с функционирането на мобилните общинските центрове.

Мобилни общински центрове (офиси) за предоставяне на съветнически услуги към НССЗ са самостоятелни звена, допълващи дейността на областните офиси на НССЗ, създадени по подмярка 2.2 „Създаване на консултантски услуги“ от ПРСР 2014-2020 г.

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Помощта се предоставя под формата на стандартна таблица на разходите за единица продукт (стандартни опростени разходи) в частта предоставяне на съветнически пакети. В случаите на предоставяне на други съвети, различни от обхванатите в съветническите пакети помощта се определя като проценент от осреднения размер на един съвет.

Допустимите разходи, свързани с разширяване на капацитета за предоставяне на съветнически услуги посредством функциониране на мобилни общински центрове на НССЗ включват: разходи за закупуване на дълготрайни материални и нематериални активи; разходи за възнаграждения на съветниците; разходи за изработване, отпечатване и разпространение на информационни материали и за информационни мероприятия, свързани с дейността на центровете; оперативни разходи, които са стриктно свързани с функционирането на мобилните общинските центрове.

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☑ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☑ единични разходи

☐ еднократни суми

☑ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Подкрепа за предоставяне на съвети

Подпомагането на дейности, свързани с предоставяне на съветнически пакети се прилагат под формата на стандартна таблица на разходите за единица продукт (стандартни опростени разходи).

Разходите за предоставяне на съветническите пакети могат да включват: възнаграждения на консултантите; пътни разходи; материали; разходи, свързани с мястото на което се предоставя консултацията; други разходи, които са обосновани и са пряко свързани с предоставянето на консултантския пакет.

Размерът на безвъзмездната финансова помощ за дейности, свързани с предоставяне на съветнически услуги под формата на съветнически пакети е до 100 % от размера на предвидените разходи.

Допустимите разходи се определят за всеки съветнически пакет и се отнасят за предоставянето на консултации на едно стопанство. Разходите се изплащат на бенефициентите по интервенцията във вид на общи стандартни разходи по пакети. Стандартните разходи за всеки пакет, по който се предоставя съветническата услуга се умножават по броя на консултирани земеделски или горски стопани, за да се определи общата сума за възстановяване на бенефициентите. В случай че земеделския или горски стопанин получава съвети по въпроси, които не са обхванати в съветническите пакети, помощта на съветника се изплаща в размер до 10 % от стойността на съветническия пакет.

Подкрепа за функциониране на мобилни общински офиси

Обосноваността на разходите, свързани с предоставяне на подкрепа за разширяване на капацитета за предоставяне на съветнически услуги ще се преценява на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, чрез сравняване на оферти, използване на база данни, съдържаща референтни цени или единна ставка, определена чрез прилагане на процент към една или няколко определени категории разходи. Допустимите оперативни разходи, предвидени за функциониране на мобилните офисите във връзка с подпомагане на дейностите, свързани с разширяване на капацитета за предоставяне на съветнически услуги ще се определя като процент от разходите за персонал на годишна база.

Размерът на единичните разходи и фиксираната ставка за целите на подпомагане по интервенцията ще бъдат определени в съответствие с разпоредбите на член 83 (2)(a)(i) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Разходите за предоставяне на съветническите пакети включват възнаграждения на съветниците; пътни разходи; материали; разходи, свързани с мястото на което се предоставя съветите; други разходи, които са обосновани и са пряко свързани с предоставянето на съветническия пакет. Размерът на безвъзмездната финансова помощ за дейности, свързани с предоставяне на съвети под формата на съветнически пакети е до 100 % от размера на предвидените разходи.

Допустимите разходи са определени за всеки консултантски пакет и се отнасят за предоставянето на консултации на едно стопанство. Разходите се изплащат на бенефициентите по интервенцията във вид на общи стандартни разходи по пакети. Стандартните разходи за всеки пакет, по който се предоставя консултантска услуга се умножават по броя на консултирани земеделски или горски стопани, за да се определи общата сума за възстановяване на бенефициентите.

1. Съветнически пакет № 1 (СП № 1) Предоставяне на съвети, насочени към млади или нови земеделски стопани за подпомагане за кандидатстване за интервенциите, по които те са допустими – 646 евро;

2. Съветнически пакет № 2 (СП № 2) Предоставяне на съвети, насочени към малки и много малки земеделски стопани за подпомагане за кандидатстване за интервенциите, по които те са допустими – 646 евро;

3. Съветнически пакет № 3 (СП № 3) Предоставяне на съвети, насочени към горски стопани – 444 евро;

4. Съветнически пакет № 4 (СП № 4) Предоставяне на съвети по отношение на смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия – 259 евро;

5. Съветнически пакет № 5 (СП № 5) Предоставяне на съвети за повишаване на знанията за устойчиво управление на природните ресурси (води, почви, въздух) и добри практики в земеделието по отношение на природните ресурси – 405 евро;

6. Съветнически пакет № 6 (СП № 6) Предоставяне на съвети с цел защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта, в т.ч. за ролята на земеделските стопани за постигане на целите на екологична мрежа Натура 2000 – 231 евро;

7. Съветнически пакет № 7 (СП № 7) Предоставяне на съвети относно общите принципи на интегрираното управление на вредителите и на добрата растителнозащитна практика – 456 евро;

8. Съветнически пакет № 8 (СП № 8) Предоставянето на съвети относно стандартите за биосигурност в животновъдните стопанства, вкл. повишаване информираността и знанията на земеделските производители относно биосигурността в техните стопанства, хуманното отношение и здравеопазването на животните – 259 евро;

9. Съветнически пакет № 9 (СП № 9) Предоставянето на съвети относно стандартите за безопасност на труда и/или стандарти за безопасност на стопанствата – 211 евро;

10. Съветнически пакет № 10 (СП № 10) Предоставянето на съвети относно устойчивото развитие на земеделските стопанства, включително чрез кооперииране – 384 евро;

11. Съветнически пакет № 11 (СП № 11): Предоставяне на съвети, насочени към млади или нови фермери, малки и много малки земеделски стопани за подпомагане за изпълнението на проектите по интервенциите, за които са одобрени (СЦ № 1, 2 и 7) - 380 евро.

12. Съветнически пакет № 12А (СП № 12А): Предоставянето на консултантски услуги относно възможностите за създаване, развитие и внедряване на иновации, в т.ч.: Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост (EIP-AGRI) и възможности за създаване и развитие на иновации; Други възможностите за създаване, развитие и внедряване на иновации - 206 евро.

13. Съветнически пакет № 12Б (СП № 12Б): Предоставянето на консултантски услуги относно подготовка и подаване на проектно предложение за кандидатстване в първа стъпка по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ - 1 482 евро.

14. Съветнически пакет № 12В (СП № 12В): Предоставянето на консултантски услуги относно подготовка и подаване на проектно предложение за кандидатстване във втора стъпка по

интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ за обединения, получили съветнически пакет 12Б или одобрени за изпълнение на първа стъпка по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ - 1 515 евро.

15. Съветнически пакет № 12Г (СП № 12Г): Предоставянето на консултантски услуги относно подготовка и подаване на проектно предложение за кандидатстване във втора стъпка по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ за обединения, които не са одобрени за изпълнение на проект в първа стъпка по интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ и които не са получили съветнически пакет 12Б - 2 995 евро.

Съветническите пакети в рамките на интервенцията обхващат специфичните цели, адресирани в Стратегическия план. Чрез интервенцията ще бъде предвидена възможност земеделските и горски стопани да получат съвети и по други въпроси, свързани с темите, обхванати в съветническите пакети при необходимост

В случай на едновременното предоставянена повече от един съветнически пакет (СП) опростените разходи се намаляват, както следва: при два СП – с 5 % от общата сума за двата СП, три СП – с 7.5 % от общата сума за трите СП, четири – с 10.0 % от общата сума за четирите СП, пет – с 12.5 % от общата сума за петте СП и шест и повече – 15 % от общата сума за шестте и/или повече СП.

Допълнително обяснение

Изчисленията на стандартните разходи са извършени от външно независимо от Министерство на земеделието и храните лице, притежаващо необходимите знания и компетенции. Изчисления са адекватни и точни, както и са направени въз основа на метод за коректно, справедливо и доказуемо изчисление.

Обосноваността на разходите, свързани с предоставяне на подкрепа за разширяване на капацитета за предоставяне на съветнически услуги ще се преценява на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, чрез сравняване на оферти, използване на база данни, съдържаща референтни цени или единна ставка, определена чрез прилагане на процент към една или няколко определени категории разходи. Допустимите оперативни разходи, предвидени за функциониране на мобилните офисите във връзка с подпомагане на дейностите, свързани с разширяване на капацитета за предоставяне на консултантски услуги ще се определя като процент от разходите за персонал на годишна база.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☐ Не ☑ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Чрез интервенцията ще се подпомагат и съвети, насочени към горски стопани и заетите лица в техните стопанства, като това подпомагане ще бъде обект на нотифициране за държавна помощ във връзка с чл. 48 от Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е включена в приложение II на Регламент (ЕС) 2021/2115 и е разработена в съответствие с условията, посочени в т. 2 от Приложение 2 на Споразумението за земеделие на СТО, тъй като подпомагането е насочено към консултантски организации, които предоставят съветнически услуги за земеделски и горски стопани.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO1 - Предоставени съветнически пакети	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.1; R.2; R.28; R.3	Не
XCO3 - Съвети, предоставени от служители на мобилни офиси	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.1; R.2; R.28; R.3	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO1 - Предоставени съветнически пакети

Стойностите на разходите за предоставяне на съветнически услуги под формата на индивидуални съветнически пакети са изчислени като опростени разходи въз основа на утвърдена методика. Предвидената единична сума представлява средноаритметична стойност от стойността на всички 12 съветнически пакета, предвидени за предоставяне чрез интервенцията.

XCO3 - Съвети, предоставени от служители на мобилни офиси

Функционирането на мобилни общински офиси е свързано с разходи от 71 евро на едно лице, на което се предоставят съвети/консултации от мобилните екипи

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO1 - Предоставени съветнически пакети (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			377,00	377,00	377,00	377,00	377,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			646,00	646,00	646,00	646,00	646,00	
	O.33 (единица: Брой консултирани лица)			2 500,00	16 000,00	12 000,00	12 000,00	5 908,00	**Сума:** 48 408,00 **Макс.:** 16 000,00
XCO3 - Съвети, предоставени от служители на мобилни офиси (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				105,52	105,52	105,52	105,52	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				105,52	105,52	105,52	105,52	

	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				14 000,00	14 000,00	14 000,00	14 000,00	**Сума:** 56 000,00 **Макс.:** 14 000,00
ОБЩО	O.33 (единица: Брой консултирани лица)			2 500,00	30 000,00	26 000,00	26 000,00	19 908,00	**Сума:** 104 408,00 **Макс.:** 30 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			942 500,00	7 509 280,00	6 001 280,00	6 001 280,00	3 704 855,00	24 159 195,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			377 000,00	3 003 712,00	2 400 512,00	2 400 512,00	1 481 942,00	9 663 678,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

II.И.2. - Професионално обучение и придобиване на знания

Код на интервенцията (държава членка)	II.И.2.
Име на интервенцията	Професионално обучение и придобиване на знания
Вид интервенция	KNOW(78) - Обмен на знания и разпространение на информация
Общ показател за крайния продукт	O.33. Брой на подпомаганите дейности или единици за обучение, консултации и повишаване на осведомеността
Участие за изискването за обособяване на средства за/на	Приемственост между поколенията: Не Околна среда: Не Система за облекчения за екосхеми: Подход LEADER: Не

1 Териториално приложение и ако е уместно, регионално измерение

Териториално приложение: **Национално равнище**

Код	**Описание**
BG	България

Описание на териториалното приложение

Дейностите по проектите се осъществят на територията на Република България

2 Свързани специфични цели, междусекторна цел и уместни секторни цели

Код на СПЕЦИФИЧНАТА ЦЕЛ НА ОСП + описание Препоръчителните специфични цели на ОСП за този вид интервенция са обозначени с получер шрифт
XCO Междуведомствена цел за модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на усвояването им

3 Потребности, обхванати от интервенцията

Код	**Описание**	**Определяне на приоритети на равнище стратегическия план по ОСП**	**Разгледана в стратегически план по ОСП**
П.10.3	Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския	Висок приоритет	Да

4 Показател(и) за резултатите

Код на ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ + описание Препоръчителните показатели за резултатите за избраните специфични цели на ОСП за тази интервенция са обозначени с получер шрифт
R.1 Брой лица, които се възползват от консултации, обучение, обмен на знания или участват в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, с цел подобряване на устойчивите показатели в областта на икономиката, социалните дейности, околната среда, климата и ефективното използване на ресурсите
R.2 Брой на съветниците, които получават подпомагане за интегриране в системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)
R.28 Брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи по европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, свързани с показателите в областта на околната среда и климата
R.3 Брой на стопанствата, ползващи се от подпомагане с цел използване на технологии за цифрово земеделие по линия на ОСП

5 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Опишете какви са специфичните цели и съдържанието на интервенцията, включително специфично насочване, принципи за избор, връзки към съответното законодателство, взаимно допълване с други интервенции/набори от операции в двата стълба и друга релевантна информация.

В страната се наблюдава продължаване на тенденцията преобладаваща част от собствениците и управителите на земеделските стопанства да нямат подходящо специализирано образование или обучение и да разчитат предимно на своя практически опит.

По данни на Агростатистика за 2016 година, 91% от управителите на земеделски стопанства в страната разполагат единствено с практически опит в осъществяваната стопанска дейност, 5% притежават средно професионално образование, 3% от управителите са придобили основно земеделско обучение и едва 2% от управителите на земеделски стопанства притежават висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина.

Тази тенденция се запазва, въпреки целенасочената подкрепа и постигнатите резултати по повишаване квалификацията на земеделските стопани чрез финансиране на различни обучителни форми по линия на ЕЗФРСР.

От своя страна, липсата на подходящо образование при земеделските стопани, в комбинация с недостатъчен финансов ресурс, ограничава възможностите за внедряване на иновации и нови технологии в земеделските стопанства. Близо половината от земеделските стопани не са запознати със същността на цифровото земеделие, а само 14% използват съвременни цифрови технологии.

Иновационната стратегия за интелигентна специализация за периода 2021-2027 г. поставя акцент върху необходимостта от подобряване на човешкия ресурс, чрез инвестиции в обучения и ключови компетенции в приоритетните тематични области за интелигентна специализация и технологиите на Индустрия 4.0, в т.ч. подобряване на дигиталните умения и работа с цифрови технологии.

В ИСИС 2021-2027 г. се посочва, че по отношение на навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (Digital Economy and Society Index - DESI), резултатът на нашата страна по критерия „Човешки капитал“ е значително под средния за ЕС. Тук оценката за нивото на уменията в областта на цифровите технологии е сред най-ниските в ЕС. Делът на хората с поне основни умения в областта на цифровите технологии възлиза на около 29% от българското население, докато средно за ЕС този дял е 57%.

От друга страна се наблюдава недостатъчна осведоменост и познания на земеделските стопани относно целите за опазване на околна среда и климата, въвеждане на екологосъобразни селскостопански практики, биоразнообразие и др.

Като цяло, въпреки предлаганите разнообразни форми на образование и обучение и значителния размер на изразходваните обществени средства, степента на участие в селските райони през годините след присъединяване към ЕС остава слабо и постоянно намалява (ЕВРОСТАТ).

Необходимо е да се стимулират организациите, предоставящи различни методи за трансфер на знания да предлагат форми и методи на обучение и повишаване на квалификация, които се доближават в максимална степен до потребностите на заетите в селскостопанския сектор. Налице е необходимост от насочване на интервенциите към обучителни дейности на селскостопански теми, включително такива, свързани с опазване компонентите на околната среда и към такива, които осигуряват получаване на познания в областта на иновациите, цифровите технологии и оптимизиране на дейностите чрез съвременни методи на производство.

От друга страна е необходимо да се насърчава участието на земеделските стопани, техните организации и Национална служба за съвети в земеделието в Системата за знания и иновации в селското стопанство (AKIS), което да разшири възможностите за споделяне, обмен и разпространение на знания и опит, включително в контекста на националната мрежа по Общата селскостопанска политика. По този начин ще се осигури и съдействие на администрацията при изпълнението на политиките, насочени към повишаване на конкурентните предимства на селскостопанския отрасъл, в зависимост от специфичните очаквания на различните видове производства и структура (обем на стопанствата, възрастова структура, специфични регионални характеристики и др.) на стопанствата.

Обученията, свързани с качеството на изпълнение на практиките за опазване на околната среда и климата, биоразнообразието, включително обучението за прилагане на добрите земеделски практики, съвети, обменът на информация и знания са от съществено значение за осигуряване на ефективно изпълнение на земеделските практики от полза за климата и околната среда. AKIS, в която се включват научни работници, съветници, експерти, фермери и други заинтересовани лица в областта на селското стопанство, ще помогне за справяне с някои от проблемите между засилената амбиция за опазване на околната среда и жизнеспособните земеделски доходи, например по-ниска възвръщаемост в кратък до средносрочен план в резултат на екологични изисквания. Тук от изключителна важност е необходимостта от реализиране на демонстрационни

дейности, които да онагледяват добри практики и иновативни подходи, свързани с оптимизиране на селскостопанските производствени процеси, които да бъдат представяни както от представители на научната общност, така също и от практици в лицето на земеделски стопани, които са внедрили в практиката съответните подходи.

Съществува недостатъчна осведоменост за нарастващите заплахи за околната среда, произтичащи от загубата на биологично разнообразие и последващото от това намаляване на климатичната устойчивост на екосистемите и обществените системи, разчитащи на екосистемни услуги. Информацията относно измененията на климата и екосистемите като единна комплексна система не се разпространява лесно. Недостатъчни са знанията на земеделските стопани за ползите от прилагане на практики, които допринасят за опазване на околната среда и климата. Необходимо е продължаване прилагането на дейностите за обучения за ограничаване навлизането на инвазивни видове, особено насекоми и гъби в горските екосистеми, както и обучение сред обществеността по всички действия за опазване на биологичното разнообразие.

Необходимо е и продължаването на мерките за консултации и обучение в екологосъобразните практики – консервационно, интегрирано и биологично земеделие, за да се адресират целите на Зелената сделка, както и целите по Националния план за действие по изменение на климата (НПДИК).

Наложително е да се продължи прилагането на дейности за обучения за агроекологични дейности, устойчиви земеделски и лесовъдски практики, както и да се включат обучения по отношение на определяне на методите за предотвратяване и намаляване на негативните последици от изменение на климата, адаптация към климатичните промени и свързаните с ресурсната ефективност аспекти, и практики, щадящи околната среда.

Налице е необходимост от повишаване на знанията по отношение на възможностите за използване на растителни остатъци и заплахите (както и резултатите) от паленето на стърнищата върху околната среда и почвите, от повишаване на информираността за съхранението и прилагането на оборски тор, нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор (компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия и т.н.), с което се отговаря на целите на кръговата икономика.

Различните потребности, свързани с повишаване знанията и уменията на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл чрез адаптиране на формите за трансфер на знания към специфичните секторни особености, очертани в отделните специфични цели, са:

·Обучения и повишаване на знанията във връзка с приноса за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия /СЦ 4/;

·Обучения и повишаване на знанията за устойчиво управление на природните ресурси (води, почви, въздух) и добри практики в земеделието по отношение на природните ресурси /СЦ 5/;

Обучения, свързани с качеството на изпълнение с оглед опазване на околната среда и климата и биологичното разнообразие /СЦ 6/.

Интервенцията ще осигури възможност одобрени съветници, по интервенция "Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет" да предоставят трансфер на знания чрез провеждане на демонстрационни дейности и информационни семинари. Във връзка с чл. 15 (3) от Регламент (ЕС) 2021/2115, координационният орган на AKIS самостоятелно или с помощта на други организации ще има ангажимента да организира периодични онлайн или присъствени обучения, включително и под формата на демонстрационни дейности за одобрените съветници/минимум 18 уч.ч. в годината/, на които експерти в съответната област ще представят актуална технологична и научна информация, вкл. добри практики и иновативни решения в областта на земеделието и селското стопанство, нормативни изисквания и промени в европейското и националното законодателство, актуална информация, свързана с опазване компонентите на околната среда, въпроси, свързани със социално-икономическото развитие и др. като по този начин ще се гарантира, че съветниците са преминали подходящо обучение, за да предоставят обучения и демонстрации, съответстващи на актуалните въпроси и новости в сектора.

Подборът на проектни предложения ще се извършва въз основа на оценка на качеството на предложените обучения, информационни събития или демонстрации и оценка на експертизата на обучаващите, извършена в съответствие с чл. 79 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

За да се избегне припокриване/двойно финансиране при прилагането на дейностите, включени в

интервенцията с други инструменти за финансиране ще бъдат предвидени подходящи контролни механизми при разработването на националното законодателство, в т.ч. във връзка с дейностите, предвидени в инвестиция № 2 (C6.I.2) — „Цифровизация на процесите от фермата до трапезата на българския план за възстановяване и устойчивост“ от Плана за възстановяване и устойчивост, където е предвиден модул за онлайн обучение, вкл. съдържание на обучителните модули и консултации на земеделски стопани, едновременно с поддържането на информация, свързана със съвременни технологични и екологични решения за отглеждане на основни групи земеделски култури и селскостопански животни по конвенционален и биологичен начин в съответствие с изискванията за устойчиво използване на природните ресурси и адаптиране към климатичните промени.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е приложимо за бенефициерите и площта

I. Подпомагани дейности.

1. Подкрепата се предоставя за обучение и придобиване на умения в областта на земеделието и горите за лица, ангажирани в сектора на селското и горското стопанство. Подпомагането обхваща дейности за професионално обучение и придобиване на умения, които включват провеждане на:

а) Курсове за придобиване на квалификация по професия или по част от професия, или обучение за достигане на отделни единици резултати от ученето, съгласно изискванията на Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО);

б) Курсове за повишаване на квалификацията, съгласно изискванията на Закон за висшето образование;

в) Специализирани курсове за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника;

г) Информационни семинари за повишаване на знанията по конкретни теми, насочени към постигане на специфичните цели и идентифицираните потребности в Стратегическия план;

д) Демонстрационни дейности.

II. Допустими кандидати.

1. Допустими бенефициенти за провеждане на обучения за придобиване на квалификация по професия или по част от професия от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, утвърден от министъра на образованието и науката, могат да бъдат:

а) Институции в системата на професионалното образование и обучение, посочени в чл. 18 на Закон за професионалното образование и обучение (ЗПОО), които имат право да провеждат обучение по професии от професионални направления: „Растениевъдство и животновъдство“, „Горско стопанство“, „Ветеринарна медицина“ и/или „Хранителни технологии“;

б) браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти.

2. Допустими бенефициенти за провеждане на курсове за повишаване на квалификацията могат да бъдат:

а) Висши училища и научни организации, които имат акредитирано минимум едно от следните професионални направления: 6.1.Растениевъдство, 6.2. Растителна защита, 6.3. Животновъдство, 6.4. Ветеринарна медицина, 6.5. Горско стопанство, 5.12 Хранителни технологии, 4.4 Науки за земята, 3.8 Икономика (специалности в направление Аграрна икономика и агробизнес), съгласно Класификатор на областите на висше образование и професионалните направления, утвърден с ПМС №125 от 24.06.2002 г.;

б) браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти.

3. Допустими бенефициенти за провеждане на специализирани курсове за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника могат да бъдат:

а) Организации, които имат валидно удостоверение за регистрация, издадено от министъра на земеделието при условията и по реда на Наредба № 12 от 22 април 2009 г. за условията и реда за придобиване и отнемане на правоспособност за работа със земеделска и горска техника (Наредба № 12 от 2009 г.) или Наредба № 1 от 15 февруари 2019 г. за условията и реда за обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника и условията и реда за издаване на удостоверение за регистрация на учебни форми за тяхното

обучение (Наредба № 1 от 2019 г.);

б) браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти.

4. Допустими бенефициенти за провеждане на семинари могат да бъдат:

а) институции в системата на професионалното образование и обучение, съгласно ЗПОО, които имат право да провеждат обучение по професии от професионални направления: „Растениевъдство и животновъдство“, „Горско стопанство“, „Ветеринарна медицина“ и/или „Хранителни технологии“;

б) висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование, които имат акредитирани специалности от професионални направления: 6.1.Растениевъдство, 6.2. Растителна защита, 6.3. Животновъдство, 6.4. Ветеринарна медицина, 6.5. Горско стопанство, 5.12 Хранителни технологии, 4.4 Науки за земята, 5.13 Общо инженерство, 4.6 Информатика и компютърни науки, 3.8 Икономика (специалности в направление Аграрна икономика и агробизнес), съгласно Класификатор на областите на висше образование и професионалните направления, утвърден с ПМС №125 от 24.06.2002 г.

в) научни институти и опитни станции, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на селското стопанство или горското стопанство или биотехнологиите или хранителните технологии, които са организации по Закона за Селскостопанската академия, Закона за Българската академия на науките или Закона за горите;

г) съветници, одобрени за подпомагане по интервенция "Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет";

д) браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти.

5. Бенефициенти, предоставящи трансфер на знания чрез демонстрационни дейности могат да бъдат:

а) Висши училища и научни организации, които имат акредитирано минимум едно от следните професионални направления: 6.1.Растениевъдство, 6.2. Растителна защита, 6.3. Животновъдство, 6.4. Ветеринарна медицина, 6.5. Горско стопанство, 5.13 Общо инженерство, 4.6 Информатика и компютърни науки, 5.12 Хранителни технологии, 4.4 Науки за земята, съгласно Класификатор на областите на висше образование и професионалните направления, утвърден с ПМС №125 от 24.06.2002 г.;

б) професионални гимназии по Закона за професионалното образование и обучение, които имат право да провеждат обучение по професии от професионални направления: „Растениевъдство и животновъдство“, „Горско стопанство“, „Ветеринарна медицина“ и/или „Хранителни технологии;

в) научни институти или опитни станции, които са организации по Закона за Селскостопанската академия, Закона за Българската академия на науките или Закона за горите и които извършват научни изследвания и научно обслужване в някоя от следните области: селско стопанство, горско стопанство, биотехнологиите, хранителни технологии;

г) Национална служба за съвети в земеделието и съветници, одобрени за подпомагане по интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“;

д) Регистрирани земеделски стопани по реда на Наредба № 3 от 29 януари 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани;

е) юридически лица с нестопанска цел, регистрирани с предмет на дейност в областта на селското или горското стопанство, опазването на околната среда или водите и/или цифровите/дигиталните технологии в т.ч. браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти.

Допустимо е да се реализират проекти чрез партньорство между отделните категории допустими кандидати, при което водещия партньор е бенефициент на БФП по проекта.

III. Условия за допустимост на дейностите

1. Управляващият орган ще проведе процедура за подбор на проектни предложения, за избор на организации, които ще бъдат включени в списък на одобрените бенефициенти, като за всяка организация ще бъдат посочени обученията и темите на семинарите и демонстрациите, които са одобрени за финансиране. Допустима целева група за включване в обучения, информационни семинари и демонстрационни дейности са регистрирани земеделски стопани и заетите лица в

техните стопанства, както и собственици и ползватели на гори и заетите в техните стопанства.

2. Общинските/областните служби „Земеделие“ ще извършват предварителна проверка за допустимост на лицата от целевата група, заявили желание да бъдат включени в обучение/семинар/демонстрационна дейност при избран от тях одобрен доставчик на услугата.

3. Обученията за придобиване на професионална квалификация ще се провеждат съгласно Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

4. Обученията за повишаване на квалификацията ще се провеждат съгласно Закон за висшето образование.

5. Всеки курс за професионална квалификация и за повишаване на квалификацията, допустим за подпомагане в рамките на интервенцията, задължително включва часове за придобиване на цифрови/дигитални умения, които трябва да са не по-малко от 5% от общия брой часове на курса (в случай, че е приложимо).

6. Информационните семинари са тематични срещи, на които ще се разглеждат и обсъждат конкретни приоритетни теми, конкретизирани в обхвата на специфичните цели на Стратегическия план. В зависимост от съдържанието на програмата и предвидените теми, продължителността на семинарите може да бъде 8 учебни часа или 18 учебни часа.

7. Допустимо е обученията и семинарите да се провеждат в дневна, вечерна, дистанционна/онлайн/ или комбинирана форма, в зависимост от вида и продължителността им.

8. Бенефициенти, предоставящи трансфер на знания чрез демонстрационни дейности, трябва да разполагат със собствени или да имат достъп до демонстрационни обекти от типа на учебно-опитни полета, изследователски опитни полета, учебни или изследователски лаборатории или да имат достъп до земеделски стопанства, в които да се предоставят демонстрации в реални практически условия. Демонстрационен обект може да бъде опитно поле или учебно-опитно поле, или лаборатория на научен институт, висше училище или професионална гимназия. Опитното поле може да бъде разположено и в рамките на земеделско стопанство, собственост на земеделски стопанин, регистриран по реда на наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделски стопани, като тази форма на предоставяне на демонстрации в реални практически условия следва да бъде поощрявана. Опитното поле може да бъде осигурено от член на областно, регионално и национално представителни браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти или чрез участие на партньор по проекта.

9. На един демонстрационен обект може да се организират и провеждат различен вид и брой демонстрационни дейности. За всяка дейност се посочват кратка учебна програма (с тема, цели, съдържание, методи на демонстриране) и описание на демонстрационния обект (с конкретно посочване на обектите или практиките, които ще се демонстрират).

10. Демонстрационните дейности са практически занятия по определена тема с цел придобиване на информация и запознаване в реални практически условия с: представяне на технологии и специализирана техника за извършване на различни земеделски дейности или комбинация от дейности, технология на отглеждане на култура или група култури, прибиране на реколтата, напояване, производство и използване на екологични торове или подобрители на почвата; използване на препарати или заместители на препарати за растителна защита; техники, методи и оборудване за определяне на качеството на продукцията; нови сортове (хибриди) растения или подобрена порода животни; иновативни практики, техники и технологии или съоръжения, управление на отпадъци, обект на селското стопанство като източник или като ползвате

Задайте отговарящите на критериите вид подпомагане (извън обхвата на ИСАК) или ангажименти (ИСАК) и други задължения

Подпомагането се предоставя под формата на единна ставка за единица продукт (стандартни опростени разходи), като покриват до 100 % от размера на подпомаганите разходи.

Изчисленията на стандартните разходи са извършени от външно независимо от Министерство на земеделието и храните лице, притежаващо необходимите знания и компетенции. Изчисленията са адекватни и точни, както и са направени въз основа на метод за коректно, справедливо и доказуемо изчисление.

Определени максимални стойности по дейности:

№	Описание	Вид обучение и включени разходи	Общ размер на разходите за 1 обучаем / участник	
			в лв.	в евро
1	Демонстрация с продължителност от 1 ден	при демонстрация с включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	106	54
		при демонстрация без разходи за обеди и кафе паузи	75	38
		при демонстрация без включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	35	18
2	Информационен семинар с продължителност 8 учебни часа	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	108	55
		при присъствено обучение без разходи за обеди и кафе паузи	65	33
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	45	23
		при онлайн обучение	36	18
3	Информационен семинар с продължителност 18 учебни часа	при присъствено обучение с посещение на база/и за практическо обучение и с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	449	230
		при присъствено обучение без посещение на база/и за практическо обучение и с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	441	225
		при присъствено обучение с посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за нощувки и вечери	269	138
		при присъствено обучение без посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за нощувки и вечери	260	133
		при присъствено обучение с посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	144	74
		при присъствено обучение без посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	136	70
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване,	76	39

		изхранване, пътуване и транспорт		
		при хибридно обучение с посещение на база/и за практическо обучение и с включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	166	85
		при хибридно обучение без посещение на база/и за практическо обучение и с включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	158	81
		при хибридно обучение с посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за обеди и кафе паузи	124	63
		при хибридно обучение без посещение на база/и за практическо обучение и без разходи за обеди и кафе паузи	116	59
		при хибридно обучение без включени разходи свързани с осигуряване на изхранване, пътуване и транспорт	60	31
		при онлайн обучение	53	27
4	Курс за придобиване на квалификация по част от професия от 50 учебни часа	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	1 192	609
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	642	328
		при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	346	177
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	231	118
		при хибридно обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	609	311
		при хибридно обучение без разходи за нощувки и вечери	425	217
		при хибридно обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	297	152
		при хибридно обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	189	97
		при онлайн обучение	173	88
5	Курс за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника за следната категория: Тпс (моторни триони и	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	1 304	667
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	732	374

	храсторези) - 54 учебни часа	при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	423	216
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	324	166
6	Курс за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника за следните категории: Твк-М – 75 уч. часа и Твк-Г – 75 уч. часа	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	1 867	955
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	1 009	516
		при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	568	290
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	465	238
7	Курс за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника за следната категория: Тпс (вертикални и/или хоризонтални банцизи) – 87 учебни часа	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	2 047	1 047
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	1 094	559
		при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	610	312
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	494	253
8	Курс за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника за следните категории: Твк – 100 уч. часа, Твк-3 – 100 уч. часа иТпс (въжени линии) - 100 учебни часа	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	2 396	1 225
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	1 260	644
		при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	692	354
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	569	291
9	Курс за обучение от 150 учебни часа	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	3 671	1 877
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	1 986	1 015
		при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	1 165	596
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с	865	442

		осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт		
		при хибридно обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	1 763	901
		при хибридно обучение без разходи за нощувки и вечери	1 198	613
		при хибридно обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	892	456
		при хибридно обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	664	339
		при онлайн обучение	569	291
10	Курс за придобиване на квалификация по част от професия от 300 учебни часа	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	7 819	3 998
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	4 315	2 206
		при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	2 652	1 356
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	1 969	1 007
		при хибридно обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	3 710	1 897
		при хибридно обучение без разходи за нощувки и вечери	2 566	1 312
		при хибридно обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	1 990	1 017
		при хибридно обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	1 491	762
		при онлайн обучение	1 279	654
11	Курс с продължителност от 300 учебни часа за придобиване на професионална квалификация по професии в областта на селското и горското стопанство и хранително вкусовата промишленост	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	7 819	3 998
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	4 315	2 206
		при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	2 652	1 356
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване,	1 969	1 007

		изхранване, пътуване и транспорт		
		при хибридно обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	3 710	1 897
		при хибридно обучение без разходи за нощувки и вечери	2 566	1 312
		при хибридно обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	1 990	1 017
		при хибридно обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	1 491	762
		при онлайн обучение	1 279	654
12	Курс с продължителност от 660 учебни часа за придобиване на професионална квалификация по професии в областта на селското и горското стопанство и хранително вкусовата промишленост	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	17 999	9 203
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	10 110	5 169
		при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	6 415	3 280
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	5 044	2 579
		при хибридно обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	8 894	4 547
		при хибридно обучение без разходи за нощувки и вечери	6 277	3 209
		при хибридно обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	5 012	2 563
		при хибридно обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	3 801	1 943
		при онлайн обучение	3 240	1 657
13	Курс с продължителност от 960 учебни часа за придобиване на професионална квалификация по професии в областта на селското и горското стопанство и хранително вкусовата промишленост	при присъствено обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	28 638	14 642
		при присъствено обучение без разходи за нощувки и вечери	16 916	8 649
		при присъствено обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	11 440	5 849
		при присъствено обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	9 084	4 645

		при хибридно обучение с включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	14 648	7 489
		при хибридно обучение без разходи за нощувки и вечери	10 772	5 508
		при хибридно обучение без разходи за нощувки, вечери, обеди и кафе паузи	8 913	4 557
		при хибридно обучение без включени разходи свързани с осигуряване на настаняване, изхранване, пътуване и транспорт	6 832	3 493
		при онлайн обучение	5 824	2 978

6 Определяне на уместни базови характеристики

(приложими стандарти за ДЗЕС, законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и други задължителни изисквания, установени в националното право и правото на Съюза), когато е приложимо, описание на специфичните уместни задължения съгласно ЗИУ и обяснение как ангажиментът надхвърля задължителните изисквания (както е посочено в член 28, параграф 5, член 70, параграф 3 и член 72, параграф 5)

Неприложимо

7 Форма и ставка на подпомагане/суми/методи за изчисляване

Форма на подкрепа

☑ **Безвъзмездни средства**

☐ **Финансов инструмент**

Вид на плащането

☐ възстановяване на действително направени от бенефициера допустими разходи

☑ единични разходи

☐ еднократни суми

☐ финансиране с единна ставка

Основа за определянето

Подпомагането се предоставя под формата на единна ставка за единица продукт (стандартни опростени разходи), като покриват до 100 % от размера на подпомаганите разходи.

Размерът на единичните разходи е определен в съответствие с разпоредбите на член 83 (2)(a)(i) от Регламент (ЕС) 2021/2115.

Обхват на подпомагането на равнище бенефициер

Максималния размер на допустимите разходи за един проект, представен от един кандидат е не повече от 1 000 000 лв. за целия период на прилагане на Стратегическия план.

Допълнително обяснение

Приоритет:

Ще се прилагат критерии за подбор на проектни предложения, базирани на следните принципи:

-Оценка на учебната/семинарна/демонстрационна програма в съответствие с приоритетите, посочени в Стратегическия план;

-Оценка на професионалния опит/експертиза на лекторите, които провеждат обучението/семинара/демонстрационната дейност;

-включени часове за теми, свързани с иновации.

Ще бъде предвиден приоритет за:

- Държавни и общински институции в системата на професионалното образование и обучение, висши училища, научни институти и опитни станции в областта на селското и горското стопанство;

-Обучения/семинари/демонстрационни дейности насочени към: смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него; устойчивото развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух; защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта; цифрови/дигитални технологии и иновации;

-Обучения на теми, свързани с Натура 2000 и ролята на земеделските стопани за постигане на целите на екологичната мрежа;

- Демонстрации, провеждани от съветнически организации или индивидуални съветници, притежаващи практически опит;

- Демонстрации, които се извършват в рамките на земеделски стопанства, в реални производствени условия.

Ще се определи минимален брой точки за класиране на проектните предложения.

8 Информация относно оценката за държавна помощ

Интервенцията попада извън приложното поле на член 42 от ДФЕС и подлежи на оценка за държавна помощ:

☐ Да ☐ Не ☑ Смесено участие

Обяснение на спомагателните дейности извън приложното поле на член 42 от ДФЕС

Чрез интервенцията ще се подпомагат и обучения, информационни семинари и демонстрационни дейности, насочени към горски стопани и заетите лица в техните стопанства, като това подпомагане ще бъде обект на нотифициране за държавна помощ във връзка с чл. 47 от Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Вид на инструмента за държавна помощ, който да се използва за оформяне:

☐ Нотифициране ☐ ОРГО ☑ РГОСС ☐ de minimis

Номер на преписката за държавна помощ

Неприложимо

Допълнителна информация:

☐ Държавата членка все още не е избрала инструмента (инструментите) и е посочила алтернативите. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването на избрания инструмент влезе в сила. ☑ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, но все още не е получено уравняване. На бенефициерите няма да се изплаща помощ преди датата, на която уравняването влезе в сила.

☐ Държавата членка е избрала инструмента, както е посочено, получено е уравняване и е посочен номерът на SA за уведомяване, ОРГО или РГОСС.

9 Допълнителни въпроси/информация за вида на интервенцията

Неприложимо

10 Съответствие с правилата на СТО

Зелена кутия

Параграф 2 от приложение 2 към Споразумението за СТО

Разяснение как интервенцията спазва съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението за СТО за селското стопанство, както е посочено в член 10 от настоящия регламент и в приложение II към него(зелена кутия)

Интервенцията е включена в приложение II на Регламент (ЕС) 2021/2115. и е разработена в съответствие с условията, посочени в т. 2 от Приложение 2 на Споразумението за земеделие на СТО, тъй като подпомагането е насочено към организации, които предоставят услуги за земеделски и горски стопани и заетите лица в техните стопанства, под формата на обучения и

демонстрации.

11 Процентно участие, приложимо за тази интервенция

Регион	Член	Приложима ставка	Минимална ставка	Максимална ставка
BG - България	91(2)(a) - По-слабо развити региони	40,00%	20,00%	85,00%

12 Планирани единични суми — определение

Планирана единична сума	Вид на подкрепата	Процентни участия	Вид на планираната единична сума	Регион(и)	Показател(и) за резултатите	Единичната сума основава ли се на пренесени разходи?
XCO4 - Курс за обучение	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.1	Не
XCO5 - Демонстрационна дейност	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.1; R.2; R.3	Не
XCO6 - Информационен семинар	Безвъзмездни средства	91(2)(a)-BG-40,00%	Среден		R.1; R.2; R.3	Не

Обяснение и обосновка, свързани с размера на единичната сума

XCO4 - Курс за обучение

Заложената стойност представлява осреднена стойност на опростените разходи, предвидени за отделните курсове за обучение, предвидени в интервенцията

XCO5 - Демонстрационна дейност

Заложената стойност представлява осреднена стойност на опростените разходи за провеждане на демонстрационни дейности, изчислени въз основа на утвърдена методика

XCO6 - Информационен семинар

Заложената стойност представлява осреднена стойност на опростените разходи, предвидени за информационните семинари с продължителност 8 и 18 часа, предвидени в интервенцията

13 Планирани единични суми — финансова таблица с крайни продукти

Планирана единична сума	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Общо за периода 2023—2029 г.
XCO4 - Курс за обучение (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				3 918,00	1 959,00	1 959,00	1 959,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				4 700,00	2 350,00	2 350,00	2 350,00	
	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				1 520,00	1 160,00	1 160,00	1 260,00	**Сума:** 5 100,00 **Макс.:** 1 520,00
XCO5 - Демонстрационна дейност (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				37,00	37,00	37,00	37,00	

	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				54,00	54,00	54,00	54,00	
	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				11 000,00	23 000,00	11 000,00	0,00	**Сума:** 45 000,00 **Макс.:** 23 000,00
ХСО6 - Информационен семинар (Безвъзмездни средства - Среден)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				81,00	81,00	81,00	81,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				230,00	230,00	230,00	230,00	
	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				13 200,00	9 500,00	10 000,00	7 835,00	**Сума:** 40 535,00 **Макс.:** 13 200,00
ОБЩО	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				25 720,00	33 660,00	22 160,00	9 095,00	**Сума:** 90 635,00 **Макс.:** 33 660,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				4 453 880,00	3 892 940,00	3 489 440,00	3 102 990,00	14 939 250,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				1 781 552,00	1 557 176,00	1 395 776,00	1 241 196,00	5 975 700,00

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

6 Финансов план

6.1 Обзорна таблица

	Финансова година	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
	Преки плащания (текуща година N = финансова година N + 1) съгласно Регламент (ЕС) 2021/2115	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	
1	Първоначални разпределения на директни плащания (първоначално приложение V)	Неприложимо	808 442 754,00	817 072 343,00	825 701 932,00	834 331 520,00	834 331 520,00	4 119 880 069,00
2	Памук (приложение VIII)	Неприложимо	2 557 820,00	2 557 820,00	2 557 820,00	2 557 820,00	2 557 820,00	12 789 100,00
3	Първоначални разпределения на преките плащания, с изключение на памук (първоначално приложение IX)	Неприложимо	805 884 934,00	814 514 523,00	823 144 112,00	831 773 700,00	831 773 700,00	4 107 090 969,00
4	Обвързаното с производството подпомагане на доходите (член 96)	Неприложимо	120 855 129,91	122 149 280,42	123 443 082,79	124 736 688,57	124 736 459,98	615 920 641,67
5	Обща стойност на прехвърлянето към ЕЗФРСР (гъвкавост и намаляване) Получена сума	Неприложимо					Неприложимо	
6	Обща сума за гъвкавост — член 103, параграф 1, буква а) — сума	Неприложимо					Неприложимо	
7	При повече от 25 %: от които за целите, свързани с околната среда и климата (член 103, параграф 2, буква а) — сума	Неприложимо					Неприложимо	
8	При повече от 25 %: от които за създаване на стопанства от млади земеделски стопани (член 103, параграф 2, буква б) — сума	Неприложимо					Неприложимо	
9	Обща гъвкавост, %	Неприложимо					Неприложимо	
10	Прехвърляне в ЕЗФРСР на очаквания резултат от намаляването, ако е приложимо (член 17, параграф 5)	Неприложимо					Неприложимо	
11	Прехвърляне към видове интервенции в други сектори (член 88, параграф 6) — сума	Неприложимо	184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	920 339,50
12	Прехвърляне към видове интервенции в други сектори (член 88, параграф 6) — процент	Неприложимо	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
13	Прехвърлени средства от ЕЗФРСР: сума (член 103, параграф 1, буква б)	Неприложимо					Неприложимо	
16	Коригирано разпределение на директните плащания (приложение V)	Неприложимо	808 258 686,10	816 888 275,10	825 517 864,10	834 147 452,10	834 147 452,10	4 118 959 729,50
17	Коригирани разпределения на директните плащания, с изключение на плащанията за памук, преди намаляване при прехвърляне (приложение IX)	Неприложимо	805 700 866,10	814 330 455,10	822 960 044,10	831 589 632,10	831 589 632,10	4 106 170 629,50

	ЕФГЗ секторни по Регламент (ЕС) 2021/2115	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Общо
18	Вино (приложение VII)		20 299 844,97	24 950 002,99	25 721 000,00	25 721 000,00	Неприложимо	96 691 847,96
19	Пчеларство (приложение X)	2 063 885,00	2 063 885,00	2 063 885,00	2 063 885,00	2 063 885,00	Неприложимо	10 319 425,00
22	Видове интервенции в други сектори (член 42, буква е) от Директни плащания	Неприложимо	184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	920 339,50
	ЕЗФРСР по Регламент (ЕС) 2021/2115	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
23	Първоначално разпределение за държавата членка по ЕЗФРСР (приложение XI)	234 669 450,32	282 162 644,00	282 162 644,00	282 162 644,00	282 162 644,00	Неприложимо	1 363 320 026,32
24	Прехвърляне за гъвкавост за директни плащания (член 103, параграф 1, буква б) и параграф 2, буква б) — сума						Неприложимо	
25	Процент						Неприложимо	
26	Прехвърлени от Директни плащания (гъвкавост и прогноза за намаляване) (членове 17 и 103)	817 000,00					Неприложимо	817 000,00
27	Разпределени за InvestEU (член 81)						Неприложимо	
28	Разпределени за LIFE (член 99) - сума						Неприложимо	
28a	Разпределени за „Еразъм“ (член 99) - сума						Неприложимо	
28b	Пренесени суми за ранно пенсиониране (член 155, параграф 2, буква а) (член 23 от Регламент (ЕС) № 1698/2005) — сума						Неприложимо	
30	Коригирани разпределения за държавите членки по ЕЗФРСР (приложение XI)	235 486 450,32	282 162 644,00	282 162 644,00	282 162 644,00	282 162 644,00	Неприложимо	1 364 137 026,32
	Финансова година, изисквания по отношение на минималния размер на разходите съгласно Регламент (ЕС) 2021/2115	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
31	Предназначени за LEADER (член 92, параграф 1) — мин. 5 % за целия период получен процент	9,67	8,07	8,07	8,07	6,73	Неприложимо	8,07
32	Запазени за LEADER — сума	22 773 012,00	22 773 012,00	22 773 012,00	22 773 012,00	18 976 230,32	Неприложимо	110 068 278,32
33	Предназначени за цели, свързани с околната среда и климата по ЕЗФРСР (член 93) (мин. 35 %) — с изключение на най-отдалечените региони получен процент	47,41	39,57	39,57	39,57	32,91	Неприложимо	39,54
34	Предназначени за цели, свързани с околната среда и климата по ЕЗФРСР — сума	111 639 001,40	111 639 001,40	111 639 001,40	111 639 001,40	92 864 012,90	Неприложимо	539 420 018,50
35	- От които за член 70	62 158 155,20	62 158 155,20	62 158 155,20	62 158 155,20	51 703 154,20	Неприложимо	300 335 775,00
36	- От които за член 71 (50 %)	10 896 916,00	10 896 916,00	10 896 916,00	10 896 916,00	9 064 054,50	Неприложимо	52 651 718,50
37	- От които за член 72	9 662 171,60	9 662 171,60	9 662 171,60	9 662 171,60	8 036 994,60	Неприложимо	46 685 681,00
38	- от които за член 73 във връзка със специфичните цели по член 6, параграф 1, букви г), д) и е) и, по отношение на хуманното отношение към животните, по член 6, параграф 1, буква и)	18 921 758,60	18 921 758,60	18 921 758,60	18 921 758,60	15 741 809,60	Неприложимо	91 428 844,00
38a	— от които за член 74 във връзка със специфичните цели по член 6, параграф 1, букви г), д) и е)	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	8 318 000,00	Неприложимо	48 318 000,00
39	Разлика при сравнение с минималната сума	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	61 972 059,29
39a	Които да бъдат предназначени за млади земеделски стопани (приложение XII) — (член 95) (ако са само директни плащания: да се спазват годишните суми)	Неприложимо	24 176 548,00	24 435 436,00	24 694 323,00	24 953 211,00	24 953 211,00	123 212 729,00
39b	Предназначени за млади земеделски стопани	12 095 319,00	24 313 619,00	24 565 119,00	24 824 019,00	24 958 519,00	12 476 700,00	123 233 295,00

40	Предназначени за млади земеделски стопани — необходими за достигане на минималните изисквания	12 088 274,00	24 305 992,00	24 564 880,00	24 823 768,00	24 953 209,00	12 476 606,00	123 212 729,00
41	— чрез допълнителното подпомагане на доходите за млади земеделски стопани (съгласно Преки плащания)	Неприложимо	12 088 300,00	12 217 800,00	12 347 200,00	12 476 700,00	12 476 700,00	61 606 700,00
42	„от които необходими за достигане на минималното изискване“ — основа за обратен таван	Неприложимо	12 088 274,00	12 217 718,00	12 347 162,00	12 476 606,00	12 476 606,00	61 606 366,00
43	— чрез инвестиции от млади земеделски стопани (с тежест от 50 %) (съгласно Развитие на селските райони)						Неприложимо	
44	„от които необходими за достигане на минималното изискване“ — основа за обратен таван						Неприложимо	
45	- създаване на стопанства от млади земеделски стопани (по линия на РСР)	12 095 319,00	12 225 319,00	12 347 319,00	12 476 819,00	12 481 819,00	Неприложимо	61 626 595,00
46	„от които необходими за достигане на минималното изискване“ — основа за обратен таван	12 088 274,00	12 217 718,00	12 347 162,00	12 476 606,00	12 476 603,00	Неприложимо	61 606 363,00
47	Минимална сума, която трябва да бъде заделена за екосхеми (член 97)	Неприложимо	201 425 216,53	203 582 613,78	205 740 011,03	207 897 408,03	207 897 408,03	1 026 542 657,40
48	Облекчение (когато е уместно — по избор за държавите членки)	Неприложимо						
49	Годишни суми, предназначени за екосхеми по Директни плащания	Неприложимо	201 431 541,59	203 596 730,66	205 749 265,32	207 906 687,72	207 906 158,90	1 026 590 384,19
50	От тях — суми за компенсация за непълно изпълнение в предходна(и) година(и)	Неприложимо	Неприложимо					
51	Обща сума за екосхеми, включително облекчения	Неприложимо	201 431 541,59	203 596 730,66	205 749 265,32	207 906 687,72	207 906 158,90	1 026 590 384,19
52	Суми за развитие на селските райони за компенсиране на недостатъчното изпълнение на екосхеми (член 97, параграф 6, буква б), член 97, параграф 7, буква б) и член 97, параграф 9, буква б)	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	
52a	От които за член 70 за компенсиране на недостатъчното изпълнение на екосхеми (член 97, параграф 6, буква б), член 97, параграф 7, буква б) и член 97, параграф 9, буква б)	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	
53	Предназначена сума за преразпределително плащане (член 29) — мин. 10 % годишно, приложен към ред 17, освен ако няма дерогация	Неприложимо	92 170 562,62	93 424 140,30	94 473 351,30	95 528 712,99	95 199 473,58	470 796 240,79
55	EAFRD reserved for crisis payments to farmers (article 78a)	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо			Неприложимо	

6.2 Подробна финансова информация и разбивка по интервенция и планиране на резултата

6.2.1 Преки плащания

	Финансова година	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо за периода 2024—2028 г.**
	Календарна година N = Финансова година N-1	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
	Коригирано разпределение на директните плащания (приложение V)	808 258 686,10	816 888 275,10	825 517 864,10	834 147 452,10	834 147 452,10	4 118 959 729,50
	Памук (приложение VIII)	2 557 820,00	2 557 820,00	2 557 820,00	2 557 820,00	2 557 820,00	12 789 100,00

	Коригирани разпределения на директните плащания, с изключение на плащанията за памук, преди намаляване при прехвърляне (приложение IX)	805 700 866,10	814 330 455,10	822 960 044,10	831 589 632,10	831 589 632,10	4 106 170 629,50
	Прехвърляне в ЕЗФРСР на очаквания резултат от намаляването, ако е приложимо (член 17, параграф 5)					Неприложимо	
	Максимален размер на индикативните финансови разпределени финансови средства (член 87, параграф 3)	387 862 401,20	392 040 192,01	396 231 084,81	400 417 186,18	400 417 943,36	
	Необвързани с производството интервенции (член 16, параграф 2)						
BISS (21)	**Основно подпомагане на доходите за устойчивост**						
I.A.3.	Плащания за малки земеделски стопани	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.A.3-1 - Ставка за интервенция „Плащания за малки земеделски стопани” (Хомогенен)	Планирана единична сума	1 250,00	1 250,00	1 250,00	1 250,00	1 250,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)						
	O.5 (единица: Бенефициери)	2 300,00	2 300,00	2 300,00	2 300,00	2 300,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	14 375 000,00
TOTAL	O.5 (единица: Бенефициери)	2 300,00	2 300,00	2 300,00	2 300,00	2 300,00	11 500,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	2 875 000,00	14 375 000,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
BISS (21)	**Основно подпомагане на доходите за устойчивост**						
I.A.1	Основно подпомагане на доходите за устойчивост	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.A.1-1 - Единична сума за основно подпомагане на доходите за устойчивост (Хомогенен)	Планирана единична сума	100,33	100,40	100,47	100,53	99,53	
	Минимална сума за планираната единична сума	80,26	80,32	80,38	80,42	79,63	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	120,39	120,48	120,57	120,63	119,44	
	O.4 (единица: Хектари)	3 865 866,65	3 904 781,95	3 943 767,80	3 983 045,70	4 023 069,73	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	387 862 400,99	392 040 107,78	396 230 350,87	400 415 584,22	400 416 130,23	1 976 964 574,09
TOTAL	O.4 (единица: Хектари)	3 865 866,65	3 904 781,95	3 943 767,80	3 983 045,70	4 023 069,73	19 720 531,83
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	387 862 401,20	392 040 192,01	396 231 084,81	400 417 186,18	400 417 943,36	1 976 968 807,56
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CRISS (29)	**Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост**						
I.A.2.	Допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.A.2.-1 - Единична сума за допълнително преразпределително подпомагане (Хомогенен)	Планирана единична сума	123,05	124,24	125,16	126,08	125,19	
	Минимална сума за планираната единична сума	98,44	99,39	100,13	100,86	100,15	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	147,66	149,08	150,19	151,29	150,22	
	O.7 (единица: Хектари)	749 049,00	751 965,07	754 820,64	757 683,32	760 439,92	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	92 170 479,45	93 424 140,30	94 473 351,30	95 528 712,99	95 199 473,58	470 796 157,62
TOTAL	O.7 (единица: Хектари)	749 049,00	751 965,07	754 820,64	757 683,32	760 439,92	3 773 957,95

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	92 170 562,62	93 424 140,30	94 473 351,30	95 528 712,99	95 199 473,58	470 796 240,79
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS-YF (30)	**Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани**						
I.A.4	Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.A.4-1 - Ставка за интервенция „Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани“ (Хомогенен)	Планирана единична сума	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	75,00	75,00	75,00	75,00	75,00	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	125,00	125,00	125,00	125,00	125,00	
	O.6 (единица: Хектари)	120 883,00	122 178,00	123 472,00	124 767,00	124 767,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	12 088 300,00	12 217 800,00	12 347 200,00	12 476 700,00	12 476 700,00	61 606 700,00
TOTAL	O.6 (единица: Хектари)	120 883,00	122 177,00	123 472,00	124 766,00	124 766,00	616 064,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	12 088 300,00	12 217 800,00	12 347 200,00	12 476 700,00	12 476 700,00	61 606 700,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)	12 088 274,00	12 217 718,00	12 347 162,00	12 476 606,00	12 476 606,00	61 606 366,00
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
Eco-scheme (31)	**Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните**						
I.B.1	Еко схема за биологично земеделие (селскостопански животни)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.B.1_Еко-01 - Еко схема 01 - Биологично земеделие - Селскостопански животни - Плащане на ха. Не се прилага от 2026 (Хомогенен)	Планирана единична сума	357,85	357,85	357,87			
	Минимална сума за планираната единична сума	286,28					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	357,85	516,35	516,35			
	O.8 (единица: Хектари)	18 613,00	20 550,00	22 690,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	6 660 662,05	7 353 817,50	8 120 070,30			22 134 549,85
TOTAL	O.8 (единица: Хектари)	18 613,00	20 550,00	22 690,00			61 853,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	6 660 662,05	7 353 856,70	8 120 120,10			22 134 638,85
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
Eco-scheme (31)	**Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните**						
I.B.2	Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.B.2_Еко-02_01 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_обработваеми земи_площи и дейности над ДЗЕС 8 (Хомогенен)	Планирана единична сума	696,86	696,86	617,00	617,00	617,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	557,49					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	894,98	894,98	894,98	894,98	894,98	
	O.8 (единица: Хектари)	40 807,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	28 436 766,02	3 484 300,00	3 085 000,00	3 085 000,00	3 085 000,00	41 176 066,02
I.B.2_Еко-02_02 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Трайни	Планирана единична сума	901,17	901,17	725,00	1 051,36	1 051,36	
	Минимална сума за планираната единична сума	720,94					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 051,36	1 051,36	1 051,36	1 051,36	1 051,36	

насаждения (Хомогенен)	О.8 (единица: Хектари)	1 790,00	200,00	200,00	280,00	375,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	1 613 094,30	180 234,00	145 000,00	294 380,80	394 260,00	2 626 969,10
I.B.2_Еко-02_03 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Постоянно затревени площи (Хомогенен)	Планирана единична сума	290,00	290,00	244,00	244,00	244,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	232,00					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	354,33	354,33	354,33	354,33	354,33	
	О.8 (единица: Хектари)	6 848,00	2 200,00	2 200,00	2 200,00	2 200,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	1 985 920,00	638 000,00	536 800,00	536 800,00	536 800,00	4 234 320,00
I.B.2_Еко-02_04 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_обработваеми земи-дейности над ДЗЕС 8 - не се прилага от 2025 г. нататък (Хомогенен)	Планирана единична сума	286,33	286,33				
	Минимална сума за планираната единична сума	229,06					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	286,33	286,33				
	О.8 (единица: Хектари)	8 205,00	244,00				
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 349 337,65	69 864,52				2 419 202,17
I.B.2_Еко-02_05 - I.B.2_Еко-02_05 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Земя оставена под угар (Хомогенен)	Планирана единична сума			50,00	50,00	50,00	
	Минимална сума за планираната единична сума						
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)			304,33	304,33	304,33	
	О.8 (единица: Хектари)			5 229,00	5 229,00	5 229,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума			261 450,00	261 450,00	261 450,00	784 350,00
I.B.2_Еко-02_06 - I.B.2_Еко-02_06 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Местообитания (Хомогенен)	Планирана единична сума			98,68	98,68	98,68	
	Минимална сума за планираната единична сума						
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)			98,68	98,68	98,68	
	О.8 (единица: Хектари)			1 200,00	1 200,00	1 200,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума			118 416,00	118 416,00	118 416,00	355 248,00
I.B.2_Еко-02_07 - I.B.2_Еко-02_07 - Еко схема 02_Екологична инфраструктура_Създаване на буферни ивици в обработваеми земи (Хомогенен)	Планирана единична сума			451,51	451,51	451,51	
	Минимална сума за планираната единична сума						
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)			451,51	451,51	451,51	
	О.8 (единица: Хектари)			500,00	500,00	500,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума			225 755,00	225 755,00	225 755,00	677 265,00
TOTAL	О.8 (единица: Хектари)	57 650,00	7 644,00	14 329,00	14 409,00	14 504,00	108 536,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	34 385 117,97	4 372 398,52	4 372 398,52	4 521 779,32	4 621 658,52	52 273 352,85
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
Eco-scheme (31)	**Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните**						
I.B.3	Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал – насърчаване на зелено торене и органично наторяване (promotion of green manure and organic fertilisation)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.B.3_Еко-03 - Еко схема 03_Почвен потенциал (Хомогенен)	Планирана единична сума	66,83	53,46	53,46	53,46	53,46	
	Минимална сума за планираната единична сума	53,46					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	83,54	83,54	83,54	83,54	83,54	
	О.8 (единица: Хектари)	417 100,00	749 903,00	775 834,00	800 369,00	782 877,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	27 874 793,00	40 089 814,38	41 476 085,64	42 787 726,74	41 852 604,42	194 081 024,18
TOTAL	О.8 (единица: Хектари)	417 100,00	749 903,00	775 834,00	800 369,00	782 877,00	3 526 083,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	27 874 793,00	40 089 814,38	41 476 085,64	42 787 726,74	41 852 604,42	194 081 024,18
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
Eco-scheme (31)	**Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните**						

I.B.4	Еко схема за намаляване използването на пестициди	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.B.4_Еко-04_01 - Еко схема 04_Пестициди ограничение_обработваеми земи (Хомогенен)	Планирана единична сума	65,27	52,22	52,22	52,22	52,22	
	Минимална сума за планираната единична сума	52,22					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	87,63	90,19	90,19	90,19	90,19	
	О.8 (единица: Хектари)	390 991,00	1 553 400,00	1 553 400,00	1 553 400,00	1 553 400,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	25 519 982,57	81 118 548,00	81 118 548,00	81 118 548,00	81 118 548,00	349 994 174,57
I.B.4_Еко-04_02 - Еко схема 04_Пестициди ограничения_трайни насаждения (Хомогенен)	Планирана единична сума	123,48	164,41	164,41	164,41	164,41	
	Минимална сума за планираната единична сума	98,78					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	125,01	164,41	164,41	164,41	164,41	
	О.8 (единица: Хектари)	70 000,00	26 000,00	26 000,00	26 000,00	26 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	8 643 600,00	4 274 660,00	4 274 660,00	4 274 660,00	4 274 660,00	25 742 240,00
I.B.4_Еко-04_03 - Еко схема 04_Пестициди ограничения_постоянно затревени площи (Хомогенен)	Планирана единична сума	5,88	5,88	5,88	5,88	5,88	
	Минимална сума за планираната единична сума	4,70					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	11,20	12,73	12,73	12,73	12,73	
	О.8 (единица: Хектари)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	588 000,00	588 000,00	588 000,00	588 000,00	588 000,00	2 940 000,00
TOTAL	О.8 (единица: Хектари)	560 991,00	1 679 400,00	1 679 400,00	1 679 400,00	1 679 400,00	7 278 591,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	34 751 582,57	85 981 208,00	85 981 208,00	85 981 208,00	85 981 208,00	378 676 414,57
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
Eco-scheme (31)	**Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните**						

I.B.5	Еко схема за екологично поддържане на трайните насаждения	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.B.5_Еко-05_01 - Еко схема 05_Екологични трайни насаждения_Междуредия (Хомогенен)	Планирана единична сума	114,53	168,93	168,93	168,93	168,93	
	Минимална сума за планираната единична сума	91,62					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	115,25	168,93	168,93	168,93	168,93	
	О.8 (единица: Хектари)	60 000,00	19 970,00	21 147,76	21 147,76	21 147,76	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	6 871 800,00	3 373 532,10	3 572 491,10	3 572 491,10	3 572 491,10	20 962 805,40
I.B.5_Еко-05_02 - Еко схема 05_Екологични трайни насаждения_Ивици по краищата - не се прилага от 2025 г. (Хомогенен)	Планирана единична сума	61,20	66,32				
	Минимална сума за планираната единична сума	48,96					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	66,32	66,32				
	О.8 (единица: Хектари)	10 000,00	3 000,00				
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	612 000,00	198 960,00				810 960,00
TOTAL	О.8 (единица: Хектари)	70 000,00	22 970,00	21 147,76	21 147,76	21 147,76	156 413,28
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	7 483 800,00	3 572 492,10	3 572 492,10	3 572 492,10	3 572 492,10	21 773 768,40
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
Eco-scheme (31)	**Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните**						

I.B.6	Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.B.6_Еко-06 - Еко схема 06_ Плащане за екстензивни постоянно затревени площи (ПЗП) (Хомогенен)	Планирана единична сума	80,00	80,00	80,00	120,08	123,86	
	Минимална сума за планираната единична сума	64,00			80,00	80,00	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	92,42	123,86	123,86	123,86	123,86	
	О.8 (единица: Хектари)	274 369,00	220 000,00	220 000,00	220 000,00	220 016,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	21 949 520,00	17 600 000,00	17 600 000,00	26 417 600,00	27 251 181,76	110 818 301,76

TOTAL	O.8 (единица: Хектари)	274 369,00	220 000,00	220 000,00	220 000,00	220 016,00	1 154 385,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	21 949 520,00	17 600 000,00	17 600 000,00	26 416 520,60	27 251 234,90	110 817 275,50
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
Eco-scheme (31)	**Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните**						
I.B.7	Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.B.7_Еко-07 - Еко схема 07_ Плащане за поддържане на горско биоразнообразие (Хомогенен)	Планирана единична сума	215,00	215,00	215,00	215,00	215,00	
	Минимална сума за планираната единична сума	172,00					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	336,44	336,44	336,44	336,44	336,44	
	O.8 (единица: Хектари)	20 310,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	4 366 650,00	430 000,00	430 000,00	430 000,00	430 000,00	6 086 650,00
TOTAL	O.8 (единица: Хектари)	20 310,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	28 310,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	4 366 650,00	430 000,00	430 000,00	430 000,00	430 000,00	6 086 650,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
Eco-scheme (31)	**Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните**						
I.B.8	Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.B.8_Еко-08_01 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_ до 10 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	48,00	34,56	34,56	34,56	34,56	
	Минимална сума за планираната единична сума	38,40					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	50,87	59,52	59,52	59,52	59,52	
	O.8 (единица: Хектари)	55 221,00	29 241,00	29 241,00	29 241,00	29 241,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 650 608,00	1 010 568,96	1 010 568,96	1 010 568,96	1 010 568,96	6 692 883,84
I.B.8_Еко-08_02 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_10-30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	37,00	26,64	26,64	26,64	26,64	
	Минимална сума за планираната единична сума	29,60					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	39,36	45,46	45,46	45,46	45,46	
	O.8 (единица: Хектари)	121 884,00	86 000,00	86 000,00	86 000,00	86 000,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	4 509 708,00	2 291 040,00	2 291 040,00	2 291 040,00	2 291 040,00	13 673 868,00
I.B.8_Еко-08_03 - Еко схема 08_Разнообразяване на култури_над 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	20,00	14,40	14,40	14,40	14,40	
	Минимална сума за планираната единична сума	16,00					
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	22,09	24,39	24,39	24,39	24,39	
	O.8 (единица: Хектари)	2 839 955,00	2 839 955,00	2 839 955,00	2 839 955,00	2 839 955,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	56 799 100,00	40 895 352,00	40 895 352,00	40 895 352,00	40 895 352,00	220 380 508,00
TOTAL	O.8 (единица: Хектари)	3 017 060,00	2 955 196,00	2 955 196,00	2 955 196,00	2 955 196,00	14 837 844,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	63 959 416,00	44 196 960,96	44 196 960,96	44 196 960,96	44 196 960,96	240 747 259,84
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	Сума на индикативните разпределения за необвързани с производството интервенции	696 427 805,41	704 153 862,97	711 675 901,43	719 204 286,89	718 875 275,84	3 550 337 132,54
	Обвързано с производството подпомагане на доходите (член 16, параграф 3, буква а) — размер — задължителен таван						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						

I.Б.1	Обвързано с производството подпомагане за млечни крави	2023	2024	2025	2026	2027	Общо за периода 2023—2027 г.
I.Б.1-1 - до 150 (Хомогенен)	Планирана единична сума	156,95	161,87	165,24			
	Минимална сума за планираната единична сума	125,56	129,50	132,19			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	188,34	194,24	198,29			
	О.11 (единица: Глави)	71 380,00	69 950,00	69 252,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	11 203 091,00	11 322 806,50	11 443 200,48			33 969 097,98
I.Б.1-2 - над 150 (Хомогенен)	Планирана единична сума	125,56	129,50	132,19			
	Минимална сума за планираната единична сума	100,49	103,60	105,75			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	150,67	155,40	158,63			
	О.11 (единица: Глави)	888,00	872,00	860,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	111 497,28	112 924,00	113 683,40			338 104,68
I.Б.1-3 - без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума				165,24	165,24	
	Минимална сума за планираната единична сума				132,19	132,19	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				198,29	198,29	
	О.11 (единица: Глави)				68 338,00	68 338,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				11 292 171,12	11 292 171,12	22 584 342,24
TOTAL	О.11 (единица: Глави)	72 268,00	70 822,00	70 112,00	68 338,00	68 338,00	349 878,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	11 314 624,00	11 435 730,50	11 556 883,88	11 292 171,12	11 292 171,12	56 891 580,62
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.10	Обвързано с производството подпомагане за овце и кози от местни породи включени в развъдни програми	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.В.10-1 - до 300 (Хомогенен)	Планирана единична сума	24,50	24,64	24,78			
	Минимална сума за планираната единична сума	19,60	19,71	19,82			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	29,40	29,57	29,74			
	О.11 (единица: Глави)	126 470,00	127 104,00	127 724,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 098 515,00	3 131 842,56	3 165 000,72			9 395 358,28
I.Б.10-2 - над 300 (Хомогенен)	Планирана единична сума	19,60	19,71	19,82			
	Минимална сума за планираната единична сума	15,68	15,77	15,86			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	23,52	23,65	23,78			
	О.11 (единица: Глави)	18 295,00	18 386,00	18 480,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	358 582,00	362 388,06	366 273,60			1 087 243,66
I.Б.10-3 - без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума				24,78	24,78	
	Минимална сума за планираната единична сума				19,82	19,82	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				29,74	29,74	
	О.11 (единица: Глави)				131 353,00	131 347,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				3 254 927,34	3 254 778,66	6 509 706,00
TOTAL	О.11 (единица: Глави)	144 765,00	145 490,00	146 204,00	131 353,00	131 347,00	699 159,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	3 457 246,00	3 494 230,62	3 531 274,32	3 254 927,34	3 254 780,59	16 992 458,87
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						

CIS (32)	Обвързано с производството подпомагане на доходите						
I.Б.11	Обвързано с производството подпомагане на доходите – плодове	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.11-1 - До 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	455,72	938,78	938,78	938,78	938,78	
	Минимална сума за планираната единична сума	364,58	751,03	751,03	751,03	751,03	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	546,86	1 126,54	1 126,54	1 126,54	1 126,54	
	O.10 (единица: Хектари)	8 462,43	23 480,09	23 687,09	23 894,09	23 894,09	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 856 498,60	22 042 638,89	22 236 966,35	22 431 293,81	22 431 293,81	92 998 691,46
I.Б.11-2 - Над 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	911,44	625,86	625,86	625,86	625,86	
	Минимална сума за планираната единична сума	729,15	500,68	500,68	500,68	500,68	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 093,73	751,03	751,03	751,03	751,03	
	O.10 (единица: Хектари)	19 229,37	2 080,58	2 080,58	2 080,58	2 080,58	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	17 526 416,99	1 302 151,80	1 302 151,80	1 302 151,80	1 302 151,80	22 735 024,19
TOTAL	O.10 (единица: Хектари)	27 691,80	25 560,67	25 767,67	25 974,67	25 974,67	130 969,48
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	21 382 915,59	23 344 790,69	23 539 118,15	23 733 445,61	23 733 445,61	115 733 715,65
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.12	Обвързано с производството подпомагане на доходите –плодови насаждения до встъпването им в плододаване	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.12-1 - Ставка без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума	434,60	434,60	434,60	434,60	434,60	
	Минимална сума за планираната единична сума	347,68	347,68	347,68	347,68	347,68	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	521,52	521,52	521,52	521,52	521,52	
	O.10 (единица: Хектари)	1 800,00	2 556,00	2 556,00	2 556,00	2 556,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	782 280,00	1 110 837,60	1 110 837,60	1 110 837,60	1 110 837,60	5 225 630,40
TOTAL	O.10 (единица: Хектари)	1 800,00	2 556,00	2 556,00	2 556,00	2 556,00	12 024,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	782 280,00	1 110 837,60	1 110 837,60	1 110 837,60	1 110 837,60	5 225 630,40
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.13	Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжани)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.13-1 - До 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	896,27	1 030,71	1 030,71	1 030,71	1 030,71	
	Минимална сума за планираната единична сума	717,02	824,57	824,57	824,57	824,57	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 075,52	1 236,85	1 236,85	1 236,85	1 236,85	
	O.10 (единица: Хектари)	2 480,00	2 480,00	2 480,00	2 480,00	2 480,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 222 749,60	2 556 160,80	2 556 160,80	2 556 160,80	2 556 160,80	12 447 392,80
I.Б.13-2 - Над 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	597,52	687,14	687,14	687,14	687,14	
	Минимална сума за планираната единична сума	478,02	549,71	549,71	549,71	549,71	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	717,02	824,57	824,57	824,57	824,57	
	O.10 (единица: Хектари)	277,34	277,34	277,34	277,34	277,34	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	165 716,20	190 571,41	190 571,41	190 571,41	190 571,41	928 001,84

TOTAL	О.10 (единица: Хектари)	2 757,34	2 757,34	2 757,34	2 757,34	2 757,34	13 786,70
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 388 465,80	2 746 732,21	2 746 732,21	2 746 732,21	2 746 732,21	13 375 394,64
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.14	Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (пипер)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.14-1 - До 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	1 258,60	1 258,60	1 258,60	1 258,60	1 258,60	
	Минимална сума за планираната единична сума	1 006,88	1 006,88	1 006,88	1 006,88	1 006,88	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 510,32	1 510,32	1 510,32	1 510,32	1 510,32	
	О.10 (единица: Хектари)	1 786,11	1 786,11	1 786,11	1 786,11	1 786,11	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 247 998,05	2 247 998,05	2 247 998,05	2 247 998,05	2 247 998,05	11 239 990,25
I.Б.14-2 - Над 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	839,07	839,07	839,07	839,07	839,07	
	Минимална сума за планираната единична сума	671,26	671,26	671,26	671,26	671,26	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 006,88	1 006,88	1 006,88	1 006,88	1 006,88	
	О.10 (единица: Хектари)	32,89	32,89	32,89	32,89	32,89	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	27 597,01	27 597,01	27 597,01	27 597,01	27 597,01	137 985,05
TOTAL	О.10 (единица: Хектари)	1 819,01	1 819,01	1 819,01	1 819,01	1 819,01	9 095,05
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 275 595,06	2 275 595,06	2 275 595,06	2 275 595,06	2 275 595,06	11 377 975,30
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.15	Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.15-1 - До 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	551,99	551,99	551,99	551,99	551,99	
	Минимална сума за планираната единична сума	441,59	441,59	441,59	441,59	441,59	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	662,39	662,39	662,39	662,39	662,39	
	О.10 (единица: Хектари)	6 525,64	6 525,64	6 525,64	6 525,64	6 525,64	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 602 088,02	3 602 088,02	3 602 088,02	3 602 088,02	3 602 088,02	18 010 440,10
I.Б.15-2 - Над 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	367,99	367,99	367,99	367,99	367,99	
	Минимална сума за планираната единична сума	294,39	294,39	294,39	294,39	294,39	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	441,59	441,59	441,59	441,59	441,59	
	О.10 (единица: Хектари)	774,36	774,36	774,36	774,36	774,36	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	284 956,74	284 956,74	284 956,74	284 956,74	284 956,74	1 424 783,70
TOTAL	О.10 (единица: Хектари)	7 300,00	7 300,00	7 300,00	7 300,00	7 300,00	36 500,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	3 887 044,76	3 887 044,76	3 887 044,76	3 887 044,76	3 887 044,76	19 435 223,80
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						

I.Б.16	Обвързано с производството подпомагане на доходите за зеленчуци (лук и чесън)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.16-1 - До 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	716,92	716,92	716,92	716,92	716,92	
	Минимална сума за планираната единична сума	573,54	573,54	573,54	573,54	573,54	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	860,30	860,30	860,30	860,30	860,30	
	О.10 (единица: Хектари)	3 754,64	2 677,02	2 677,02	2 677,02	2 677,02	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 691 776,51	1 919 209,18	1 919 209,18	1 919 209,18	1 919 209,18	10 368 613,23
I.Б.16-2 - Над 30 ха (Хомогенен)	Планирана единична сума	477,95	477,95	477,95	477,95	477,95	
	Минимална сума за планираната единична сума	382,36	382,36	382,36	382,36	382,36	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	573,54	573,54	573,54	573,54	573,54	
	О.10 (единица: Хектари)	739,86	297,45	297,45	297,45	297,45	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	353 616,09	142 166,23	142 166,23	142 166,23	142 166,23	922 281,01
TOTAL	О.10 (единица: Хектари)	4 494,50	2 974,46	2 974,46	2 974,46	2 974,46	16 392,34
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	3 045 905,31	2 061 375,41	2 061 375,41	2 061 375,41	2 061 375,41	11 291 406,95
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.17	Обвързано с производството подпомагане на доходите за оранжерийно производство	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.17-1 - Ставка без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума	8 184,44	8 184,44	8 184,44	8 184,44		
	Минимална сума за планираната единична сума	6 547,55	6 547,55	6 547,55	6 547,55		
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	9 821,33	9 821,33	9 821,33	9 821,33		
	О.10 (единица: Хектари)	710,15	762,77	771,88	802,89		
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	5 812 180,07	6 242 845,30	6 317 405,55	6 571 205,03		24 943 635,95
I.Б.17-2 - Неотопляеми оранжерии (Хомогенен)	Планирана единична сума					5 301,00	
	Минимална сума за планираната единична сума					4 240,80	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)					6 361,20	
	О.10 (единица: Хектари)					606,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума					3 212 406,00	3 212 406,00
I.Б.17-3 - Отопляеми оранжерии (Хомогенен)	Планирана единична сума					8 184,44	
	Минимална сума за планираната единична сума					6 547,55	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)					9 821,33	
	О.10 (единица: Хектари)					410,38	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума					3 358 730,49	3 358 730,49
TOTAL	О.10 (единица: Хектари)	710,15	762,77	771,88	802,89	1 016,38	4 064,07
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	5 812 180,07	6 242 845,30	6 317 412,53	6 571 218,33	6 571 136,49	31 514 792,72
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.18	Обвързано с производството подпомагане на доходите за плодове и зеленчуци в планинските райони	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.18-1 - Ставка без модулация	Планирана единична сума	1 214,58	1 214,58	1 214,58	1 214,58	1 214,58	

(Хомогенен)	Минимална сума за планираната единична сума	971,66	971,66	971,66	971,66	971,66	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	1 457,49	1 457,49	1 457,49	1 457,49	1 457,49	
	О.10 (единица: Хектари)	1 900,00	200,00	200,00	200,00	200,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 307 702,00	242 916,00	242 916,00	242 916,00	242 916,00	3 279 366,00
TOTAL	О.10 (единица: Хектари)	1 900,00	200,00	200,00	200,00	200,00	2 700,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 307 702,00	242 916,00	242 916,00	242 916,00	242 916,00	3 279 366,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.19	Обвързано с производството подпомагане на доходите за протеинови култури	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.19-1 - Ставка без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума	129,69	129,69	129,69	129,69	129,69	
	Минимална сума за планираната единична сума	103,75	103,75	103,75	103,75	103,75	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	155,63	155,63	155,63	155,63	155,63	
	О.10 (единица: Хектари)	124 250,26	125 581,07	126 911,87	128 242,67	128 242,67	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	16 114 016,22	16 286 608,97	16 459 200,42	16 631 791,87	16 631 791,87	82 123 409,35
TOTAL	О.10 (единица: Хектари)	124 250,26	125 581,07	126 911,87	128 242,67	128 242,67	633 228,54
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	16 114 017,32	16 286 608,97	16 459 200,42	16 631 791,87	16 631 791,87	82 123 410,45
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.2	Обвързано с производството подпомагане за млечни крави включени в развъдни програми	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.2-1 - за първите 150 животни (Хомогенен)	Планирана единична сума	219,95	220,10	220,24			
	Минимална сума за планираната единична сума	175,96	176,08	176,19			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	263,94	264,12	246,29			
	О.11 (единица: Глави)	54 089,00	54 630,00	55 174,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	11 896 875,55	12 024 063,00	12 151 521,76			36 072 460,31
I.Б.2-2 - за над 150 (Хомогенен)	Планирана единична сума	175,96	176,08	176,19			
	Минимална сума за планираната единична сума	140,77	140,86	140,95			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	211,15	211,30	211,43			
	О.11 (единица: Глави)	21 697,00	21 915,00	22 133,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 817 804,12	3 858 793,20	3 899 613,27			11 576 210,59
I.Б.2-3 - без модулации (Хомогенен)	Планирана единична сума				220,24	220,24	
	Минимална сума за планираната единична сума				176,19	176,19	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				246,29	246,29	
	О.11 (единица: Глави)				77 307,00	77 307,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				17 026 093,68	17 026 093,68	34 052 187,36
TOTAL	О.11 (единица: Глави)	75 786,00	76 545,00	77 307,00	77 307,00	77 307,00	384 252,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	15 714 756,00	15 882 856,20	16 051 135,03	17 026 093,68	17 026 093,68	81 700 934,59
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						

	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.21	Обвързано с производството подпомагане на доходите за производство на семена от картофи	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.21-1 - Ставка без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума		932,00	932,00	932,00	932,00	
	Минимална сума за планираната единична сума		745,60	745,60	745,60	745,60	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)		1 118,40	1 118,40	1 118,40	1 118,40	
	O.10 (единица: Хектари)		450,00	642,30	642,30	642,30	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума		419 400,00	598 623,60	598 623,60	598 623,60	2 215 270,80
TOTAL	O.10 (единица: Хектари)		450,00	642,30	642,30	642,30	2 376,90
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		419 400,00	598 630,00	598 630,00	598 630,00	2 215 290,00
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.3	Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.3-1 - до 150-то животно (Хомогенен)	Планирана единична сума	127,11	127,83	128,54			
	Минимална сума за планираната единична сума	101,69	102,26	102,83			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	152,53	153,40	154,25			
	O.11 (единица: Глави)	109 114,00	109 660,00	110 210,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	13 869 480,54	14 017 837,80	14 166 393,40			42 053 711,74
I.Б.3-2 - над 150 (Хомогенен)	Планирана единична сума	101,68	102,26	102,83			
	Минимална сума за планираната единична сума	81,34	81,81	82,26			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	122,02	122,71	123,40			
	O.11 (единица: Глави)	2 692,00	2 707,00	2 720,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	273 722,56	276 817,82	279 697,60			830 237,98
I.Б.3-3 - без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума				128,54	128,54	
	Минимална сума за планираната единична сума				102,83	102,83	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				154,25	154,25	
	O.11 (единица: Глави)				112 930,00	112 930,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				14 516 022,20	14 516 022,20	29 032 044,40
TOTAL	O.11 (единица: Глави)	111 806,00	112 367,00	112 930,00	112 930,00	112 930,00	562 963,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	14 143 281,00	14 294 655,62	14 446 091,00	14 516 022,20	14 516 022,20	71 916 072,02
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.4	Обвързано с производството подпомагане за месодайни крави включени в развъдни програми	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.4-1 - до 150-то животно (Хомогенен)	Планирана единична сума	187,12	187,25	187,36			
	Минимална сума за планираната единична сума	149,70	149,80	149,89			

	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	224,54	224,70	224,83			
	О.11 (единица: Глави)	11 543,00	11 659,00	11 775,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 159 926,16	2 183 147,75	2 206 164,00			6 549 237,91
I.Б.4-2 - над 150 (Хомогенен)	Планирана единична сума	149,69	149,80	149,89			
	Минимална сума за планираната единична сума	119,75	119,84	119,91			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	179,63	179,76	179,87			
	О.11 (единица: Глави)	435,00	439,00	444,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	65 115,15	65 762,20	66 551,16			197 428,51
I.Б.4-3 - без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума				187,36	187,36	
	Минимална сума за планираната единична сума				149,89	149,89	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				224,83	224,83	
	О.11 (единица: Глави)				12 219,00	12 219,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				2 289 351,84	2 289 351,84	4 578 703,68
TOTAL	О.11 (единица: Глави)	11 978,00	12 098,00	12 219,00	12 219,00	12 219,00	60 733,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 225 209,00	2 248 909,95	2 272 715,16	2 289 351,84	2 289 351,84	11 325 537,79
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.5	Обвързано с производството подпомагане за крави от застрашени от изчезване породи	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.5-1 - до 150-то животно (Хомогенен)	Планирана единична сума	84,57	128,50	121,75			
	Минимална сума за планираната единична сума	67,66	102,80	97,40			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	101,48	154,20	146,10			
	О.11 (единица: Глави)	42 141,00	28 317,00	30 205,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	3 563 864,37	3 638 734,50	3 677 458,75			10 880 057,62
I.Б.5-2 - над 150 (Хомогенен)	Планирана единична сума	67,66	102,80	97,40			
	Минимална сума за планираната единична сума	54,13	82,24	77,92			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	81,19	123,36	116,88			
	О.11 (единица: Глави)	3 069,00	1 683,00	1 795,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	207 648,54	173 012,40	174 833,00			555 493,94
I.Б.5-3 - без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума				121,75	121,75	
	Минимална сума за планираната единична сума				97,40	97,40	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				146,10	146,10	
	О.11 (единица: Глави)				28 848,00	28 848,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				3 512 244,00	3 512 244,00	7 024 488,00
TOTAL	О.11 (единица: Глави)	45 210,00	30 000,00	32 000,00	28 848,00	28 848,00	164 906,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	3 771 542,00	3 811 746,90	3 852 291,75	3 512 244,00	3 512 244,00	18 460 068,65
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.6	Обвързано с производството подпомагане за говеда в планински райони	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.6-1 - Без модулация	Планирана единична сума	141,78	141,86	141,95	141,95	141,95	

(Хомогенен)	Минимална сума за планираната единична сума	113,42	113,45	113,56	113,56	113,56	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	170,14	170,23	170,34	170,34	170,34	
	О.11 (единица: Глави)	2 482,00	2 507,00	2 532,00	2 532,00	2 532,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	351 897,96	355 643,02	359 417,40	359 417,40	359 417,40	1 785 793,18
TOTAL	О.11 (единица: Глави)	2 482,00	2 507,00	2 532,00	2 532,00	2 532,00	12 585,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	352 011,00	355 643,02	359 417,40	359 417,40	359 417,40	1 785 906,22
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.7	Обвързано с производството подпомагане за биволи	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.7-1 - До 150 (Хомогенен)	Планирана единична сума	206,91	207,04	207,16			
	Минимална сума за планираната единична сума	165,53	165,62	165,73			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	248,29	248,45	248,59			
	О.11 (единица: Глави)	10 020,00	10 121,00	10 222,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	2 073 238,20	2 095 451,84	2 117 589,52			6 286 279,56
I.Б.7-2 - над 150 (Хомогенен)	Планирана единична сума	165,53	165,63	165,73			
	Минимална сума за планираната единична сума	132,42	132,50	132,58			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	198,64	198,76	198,88			
	О.11 (единица: Глави)	1 335,00	1 349,00	1 363,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	220 982,55	223 434,87	225 889,99			670 307,41
I.Б.7-3 - без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума				207,16	207,16	
	Минимална сума за планираната единична сума				165,73	165,73	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				248,59	248,59	
	О.11 (единица: Глави)				11 585,00	11 585,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				2 399 948,60	2 399 948,60	4 799 897,20
TOTAL	О.11 (единица: Глави)	11 355,00	11 470,00	11 585,00	11 585,00	11 585,00	57 580,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	2 294 355,00	2 318 886,71	2 343 479,51	2 399 948,60	2 399 948,60	11 756 618,42
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.8	Обвързано с производството подпомагане за овце и кози включени в развъдни програми	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.8-1 - до 300 (Хомогенен)	Планирана единична сума	43,04	43,07	43,10			
	Минимална сума за планираната единична сума	34,43	34,46	34,48			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	51,65	51,68	51,72			
	О.11 (единица: Глави)	176 050,00	177 810,00	179 570,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	7 577 192,00	7 658 276,70	7 739 467,00			22 974 935,70
I.Б.8-2 - над 300 (Хомогенен)	Планирана единична сума	34,43	34,46	34,48			
	Минимална сума за планираната единична сума	27,54	27,57	27,58			
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	41,32	41,35	41,38			
	О.11 (единица: Глави)	25 480,00	25 730,00	25 980,00			
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	877 276,40	886 655,80	895 790,40			2 659 722,60

I.Б.8-3 - без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума				43,10	43,10	
	Минимална сума за планираната единична сума				34,48	34,48	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)				51,72	51,72	
	О.11 (единица: Глави)				219 453,00	219 453,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума				9 458 424,30	9 458 424,30	18 916 848,60
TOTAL	О.11 (единица: Глави)	201 530,00	203 540,00	205 550,00	219 453,00	219 453,00	1 049 526,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	8 454 538,00	8 544 932,50	8 635 257,40	9 458 424,30	9 458 424,30	44 551 576,50
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CIS (32)	**Обвързано с производството подпомагане на доходите**						
I.Б.9	Обвързано с производството подпомагане за овце и кози в планински райони	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
I.Б.9-1 - Без модулация (Хомогенен)	Планирана единична сума	21,29	21,84	22,30	22,30	22,30	
	Минимална сума за планираната единична сума	17,03	17,47	17,84	17,84	17,84	
	Максимална сума за планираната единична сума (евро)	25,55	26,21	26,76	26,76	26,76	
	О.11 (единица: Глави)	53 145,00	52 360,00	51 824,00	34 461,00	34 461,00	
	Планиран краен продукт * Планирана единична сума	1 131 457,05	1 143 542,40	1 155 675,20	768 480,30	768 480,30	4 967 635,25
TOTAL	О.11 (единица: Глави)	53 145,00	52 360,00	51 824,00	34 461,00	34 461,00	226 251,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)	1 131 462,00	1 143 542,40	1 155 675,20	768 501,24	768 501,24	4 967 682,08
	От които необходими за достигане на минималното изискване за обособяване на средства (приложение XII) (само съгласно член 30) (принос на Съюза)						
	От които необходими пренесени действия за разходи (приложимо само за екосхема и само с „компенсаторен“ вид на плащането (член 31, параграф 7, буква б), ако интервенцията съдържа пренасяне)						
CSPC (34-38a)	**Специално плащане за култура — памук**						
I.А.5.	Специално плащане за култура памук	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**Общо за периода 2023—2027 г.**
	Сума на индикативните разпределения за обвързани с производството интервенции	120 855 129,91	122 149 280,42	123 443 082,79	124 736 688,57	124 736 459,98	615 920 641,67
	Сума на всички индикативни разпределения на директни плащания	817 282 935,32	826 303 143,39	835 118 984,22	843 940 975,46	843 611 735,82	4 166 257 774,21

6.2.2 Секторна подкрепа

Финансова година		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо разпределени финансови средства**
Плодове и зеленчуци								
I.Г.1 - Планираната единична сума е за оперативна програма (Среден)	О.35 (единица: Оперативни програми)		3,00	4,00	4,00	4,00		
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		283 004,40	377 339,20	377 339,20	377 339,20		1 415 022,00

Финансова година		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Общо разпределени финансови средства
Пчелни продукти								
ADVIBEES (55(1)(a)) - консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации								
I.E.1 - - Консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.E.1 - Средна сума за информационни/демонстрационни дейности/разработване на наръчник (Среден)	O.37 (единица: Действия)	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00		25,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	5 113,00	5 113,00	5 113,00	10 227,34	10 227,34		35 793,68
TOTAL	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	12 782,49	12 782,49	12 782,49	25 568,36	25 568,36		89 484,19
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	5 113,00	5 113,00	5 113,00	10 227,34	10 227,34		35 793,68
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00		
INVAPI (55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия								
I.E.2 - Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.E.2 - Средна сума на пчелен кошер/семейство за лечение и тестване срещу заболявания (Среден)	O.37 (единица: Кошери)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00		500 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	409 039,78	409 039,78	409 039,78	409 039,78	409 039,78		2 045 198,90
TOTAL	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	1 022 599,45	1 022 599,45	1 022 599,45	1 022 599,45	1 022 599,45		5 112 997,25
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	409 039,78	409 039,78	409 039,78	409 039,78	409 039,78		2 045 198,90
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00		
INVAPI (55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия								
I.E.3 - Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.E.3 - Средна сума на пчелар за подновяване на кошери (Среден)	O.37 (единица: Пчелари)	680,00	680,00	680,00	680,00	680,00		3 400,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	571 174,97	571 174,97	571 174,97	571 174,97	571 174,97		2 855 874,85
TOTAL	Годишно ориентировъчно	1 427 937,42	1 427 937,42	1 427 937,42	1 427 937,42	1 427 937,42		7 139 687,10

Финансова година		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Общо разпределени финансови средства
	разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)							
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	571 174,97	571 174,97	571 174,97	571 174,97	571 174,97		2 855 874,85
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00		
INVAPI (55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия								
I.E.5 - Инвестиции в материални и нематериални активи		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.E.5 - Средна еднична сума за подпомагане на пчелар за пчеларски инвентар (Среден)	O.37 (единица: Пчелари)	1 200,00	1 200,00	1 200,00	980,00	980,00		5 560,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	674 915,64	674 915,64	674 915,64	669 801,30	669 801,30		3 364 349,52
TOTAL	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	1 687 289,09	1 687 289,09	1 687 289,09	1 674 503,22	1 674 503,22		8 410 873,71
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	674 915,64	674 915,64	674 915,64	669 801,30	669 801,30		3 364 349,52
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00		
INVAPI (55(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи, както и други действия								
I.E.4 - Рационализиране на подвижното пчеларство		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.E.4.1 - Средна единична сума на пчелар за закупуване на оборудване за преместване на паша (Среден)	O.37 (единица: Пчелари)	20,00	20,00	20,00	7,00	7,00		74,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	15 748,03	15 748,03	15 748,03	15 748,03	15 748,03		78 740,15
I.E.4.2 - Единична сума за подпомагане за едно придвижване на пчелен кошер/семейство (Хомогенен)	O.37 (единица: Действия)	10 000,00	10 000,00	10 000,00	8 928,00	8 928,00		47 856,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	25 564,99	25 564,99	25 564,99	25 564,99	25 564,99		127 824,95
TOTAL	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	103 282,54	103 282,54	103 282,54	103 282,54	103 282,54		516 412,70
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	41 313,02	41 313,02	41 313,02	41 313,02	41 313,02		206 565,10
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00		
ACTLAB (55(1)(c)) - действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите								

Финансова година		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Общо разпределени финансови средства
вещества								
I.E.6 - Действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.E.6.1. - Средна сума за подпомагане за изследвана партида за физикохимични анализи (Среден)	O.37 (единица: Образци)	550,00	550,00	550,00	550,00	550,00		2 750,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	13 160,85	13 160,85	13 160,85	13 160,85	13 160,85		65 804,25
I.E.6.2. - Средна сума за подпомагане за изследвана партида за остатъци от пестициди (Среден)	O.37 (единица: Образци)	60,00	60,00	60,00	60,00	60,00		300,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	5 104,82	5 104,82	5 104,82	5 104,82	5 104,82		25 524,10
TOTAL	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	45 664,18	45 664,18	45 664,18	45 664,18	45 664,18		228 320,90
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	18 265,67	18 265,67	18 265,67	18 265,67	18 265,67		91 328,35
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00		
PRESBEEHIVES (55(1)(d)) - действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели								
I.E.7 - Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.E.7.1. - Средна единична сума за подпомагане за пчелна майка (Среден)	O.37 (единица: Пчели майки и пчели)	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00		200 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	163 615,91	163 615,91	163 615,91	163 615,91	163 615,91		818 079,55
I.E.7.2. - Средна единична сума за подпомагане за рояк (отводка) (Среден)	O.37 (единица: Пчели майки и пчели)	8 300,00	8 300,00	8 300,00	8 300,00	8 300,00		41 500,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	154 473,87	154 473,87	154 473,87	154 473,87	154 473,87		772 369,35
TOTAL	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	795 224,46	795 224,46	795 224,46	795 224,46	795 224,46		3 976 122,30
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	318 089,78	318 089,78	318 089,78	318 089,78	318 089,78		1 590 448,90
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00		

Финансова година		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Общо разпределени финансови средства
COOPAPI (55(1)(e)) - сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти								
I.E.8 - Сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.E.8 - Средна сума за изследователски проект (Среден)	O.37 (единица: Действия)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00		5,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13		51 130,65
TOTAL	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	25 565,34	25 565,34	25 565,34	25 565,34	25 565,34		127 826,70
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13	10 226,13		51 130,65
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00		
PROMOBEES (55(1)(f)) - популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти								
I.E.9 - Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.E.9 - Средна сума за промоционални и маркетингови действия (Среден)	O.37 (единица: Действия)	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00		15,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	15 747,01	15 747,01	15 747,01	15 747,01	15 747,01		78 735,05
TOTAL	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)	39 367,00	39 367,00	39 367,00	39 367,00	39 367,00		196 835,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)	15 747,01	15 747,01	15 747,01	15 747,01	15 747,01		78 735,05
	Ставка на съфинансирането от ЕС в %	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00		
Сума на индикативните разпределения и резултати за интервенции за пчелни продукти		2 063 885,00	2 063 885,00	2 063 885,00	2 063 885,00	2 063 885,00		10 319 425,00
Вино								
RESTRVINEY (58(1)(a)) - преструктуриране и преобразуване на лозовите масиви								
I.Д.1 - Преструктуриране и конверсия на лозята		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.Д.1 - 001 - Единична сума за интервенция „Преструктуриране и конверсия на лоза“ (Среден)	O.36 (единица: Хектари)		1 000,00	1 500,00	1 500,00	1 500,00		5 500,00

Финансова година		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Общо разпределени финансови средства
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		10 902 020,16	12 355 713,58	12 355 713,58	12 355 713,58		47 969 160,90
INVWINE (58(1)(b)) - инвестиции в материални и нематериални активи в селскостопански системи за отглеждане на лозя, с изключение на операциите, отнасящи се до вида интервенция, посочена в буква а), в съоръжения за преработка и в инфраструктура на предприятията за производство на вино, както и в структури и механизми за предлагане на пазара								
I.Д.2 - Инвестиции в лозаро-винарския сектор		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.Д.2 - 001 - Единична сума за инвестиции в лозаро-винарския сектор (Среден)	О.36 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	25,00	25,00		95,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		6 180 718,73	9 116 661,13	9 887 658,14	9 887 658,14		35 072 696,14
GREENWINE (58(1)(c)) - събиране на реколтата на зелено, което означава пълното унищожаване или отстраняване на гроздовете, докато все още не са узрели, като по този начин добивът от съответната площ се свежда до нулев, без небране на реколтата, което представлява оставяне на грозде с търговско качество върху насажденията в края на нормалния производствен цикъл								
I.Д.7 - Събиране на реколтата на зелено		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.Д.7 - 001 - Единична сума за събиране на реколта на зелено (Среден)	О.36 (единица: Хектари)		500,00	500,00	500,00	500,00		2 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		255 649,86	255 649,86	255 649,86	255 649,86		1 022 599,44
HARINWINE (58(1)(d)) - застраховане на реколтата срещу загуба на доход вследствие на неблагоприятни климатични явления, приравнени към природни бедствия, неблагоприятни климатични явления, щети, причинени от животни, болести по растенията или нашествия от вредители								
I.Д. 6 - Застраховане на реколтата		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.Д.6 - 001 - Единична сума за застраховане на реколтата (Среден)	О.36 (единица: Полици)		40,00	40,00	40,00	40,00		160,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		153 389,92	153 389,92	153 389,92	153 389,92		613 559,68
INFOR (58(1)(h)) - информационни действия във връзка с вината, провеждани в държавите членки, с които се насърчава отговорната консумация на вино или се популяризират схемите на Съюза за качество, обхващащи наименованията за произход и географските указания								
I.Д.4 - Информиране в държавите членки		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**

Финансова година		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Общо разпределени финансови средства
I.Д.4 - 001 - Единична сума за информиране в държавите членки (Среден)	O.36 (единица: Бенефициери)		2,00	2,00	2,00	2,00		8,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		388 368,12	500 000,00	500 000,00	500 000,00		1 888 368,12
PROMOWINE (58(1)(k)) - популяризиране в трети държави								
I.Д.3 - Популяризиране в трети държави		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.Д.3 – 001 - Единична сума за популяризиране в трети държави (Среден)	O.36 (единица: Бенефициери)		2,00	2,00	2,00	2,00		8,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		351 109,68	500 000,00	500 000,00	500 000,00		1 851 109,68
INVWINESUST (58(1)(m)) - инвестиции в материални и нематериални активи, насочени към повишаване на устойчивостта на винопроизводството								
I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Общо**
I.Д.5 – 001 - Единична сума за инвестиции в екологични съоръжения (Среден)	O.36 (единица: Бенефициери)		5,00	5,00	5,00	5,00		20,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		2 068 588,50	2 068 588,50	2 068 588,50	2 068 588,50		8 274 354,00
Сума на индикативните разпределения и резултати за интервенции за вино			20 299 844,97	24 950 002,99	25 721 000,00	25 721 000,00		96 691 847,96
Други сектори								
Мляко и млечни продукти								
I.Г.2 - Планираната единична сума е за оперативна програма (Среден)	O.35 (единица: Оперативни програми)		4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо разходи на Съюза в евро)		184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	920 339,50
Обща сума на индикативните разпределения и резултати за интервенции в други сектори			184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	184 067,90	920 339,50

6.2.3 Развитие на селските райони

	Финансова година	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029 (including payments of Q4 2029)	Total 2023 - 2029
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								

II.A.1	Биологично растениевъдство	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
Био-преход - Плащания за преминаване към биологично растениевъдство (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		693,00	694,00	866,00	866,00	866,00	866,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Хектари)		10 829,00	16 880,00	28 499,00	28 640,45	29 554,00	33 000,00	147 402,45
Био-растениевъдство - Плащания за биологично растениевъдство (Безвъзмездни средства - Среден) [хектари] 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		557,00	612,00	721,00	721,00	721,00	721,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
[хектари] 91(2)(a)-BG-40,00%	O.17 (единица: Хектари)		25 894,22	27 443,00	32 521,00	29 503,16	32 808,11	47 000,00	195 169,49
ОБЩО	O.17 (единица: Хектари)		36 723,22	44 323,00	61 020,00	58 143,61	62 361,11	80 000,00	342 570,94
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		21 927 577,54	34 404 483,00	48 127 775,00	46 074 413,75	49 248 413,75	62 466 689,46	262 249 352,50
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		8 771 031,02	13 761 793,20	19 251 110,00	18 429 765,50	19 699 365,50	24 986 675,78	104 899 741,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.16	Биологично животновъдство	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Био животновъдство - Био животновъдство – от 0.3 до 1 ЖЕ/ха (Безвъзмездни средства - Среден) [Био животновъдство] 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					516,00	516,00	516,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
[Био животновъдство] 91(2)(a)-BG-40,00%	O.17 (единица: Хектари)					53 500,00	54 619,00	56 610,00	164 729,00
ОБЩО [Био животновъдство]	O.17 (единица: Хектари)					53 500,00	54 619,00	56 610,00	164 729,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					27 606 000,00	25 324 004,00	29 210 596,00	82 140 600,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					11 042 400,00	10 129 601,60	11 684 238,40	32 856 240,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								

II.A.9	Биологично пчеларство	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
101-120 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		4 014,00	4 014,00	4 014,00	4 014,00	4 014,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		150,00
121-140 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		4 721,00	4 721,00	4 721,00	4 721,00	4 721,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		150,00
141-160 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		5 427,00	5 427,00	5 427,00	5 427,00	5 427,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		150,00
161-180 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		6 134,00	6 134,00	6 134,00	6 134,00	6 134,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	21,00	30,00	35,00	40,00		146,00
181-200 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		6 841,00	6 841,00	6 841,00	6 841,00	6 841,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	21,00	22,00	23,00	24,00		110,00
20-80 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		1 894,00	1 894,00	1 894,00	1 894,00	1 894,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		150,00
201-250 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		8 077,00	8 077,00	8 077,00	8 077,00	8 077,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	21,00	22,00	23,00	24,00		110,00
251-500 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		13 377,00	13 377,00	13 377,00	13 377,00	13 377,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	15,00	10,00	10,00	12,00		67,00
81-100 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		3 308,00	3 308,00	3 308,00	3 308,00	3 308,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		20,00	25,00	30,00	35,00	40,00		150,00

Био 101-120 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		3 264,00	3 264,00	3 264,00	3 264,00	3 264,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		102,00	103,00	104,00	107,00	110,00		526,00
Био 121-140 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		3 820,00	3 820,00	3 820,00	3 820,00	3 820,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		124,00	128,00	132,00	134,00	135,00		653,00
Био 141-160 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		4 377,00	4 377,00	4 377,00	4 377,00	4 377,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		198,00	205,00	210,00	212,00	215,00		1 040,00
Био 161-180 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		4 933,00	4 933,00	4 933,00	4 933,00	4 933,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		68,00	71,00	74,00	77,00	80,00		370,00
Био 181-200 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		5 489,00	5 489,00	5 489,00	5 489,00	5 489,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		100,00	103,00	108,00	112,00	115,00		538,00
Био 20-80 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		1 595,00	1 595,00	1 595,00	1 595,00	1 595,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		118,00	123,00	124,00	125,00	128,00		618,00
Био 201-250 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		6 463,00	6 463,00	6 463,00	6 463,00	6 463,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		112,00	113,00	114,00	115,00	116,00		570,00
Био 251-500 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		10 635,00	10 635,00	10 635,00	10 635,00	10 635,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		115,00	120,00	125,00	128,00	135,00		623,00
Био 81-100 - Биологично (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		2 708,00	2 708,00	2 708,00	2 708,00	2 708,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		101,00	108,00	111,00	112,00	115,00		547,00
Био над 501 - Биологично	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		16 893,00	16 893,00	16 893,00	16 893,00	16 893,00		

(Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		10,00	15,00	20,00	20,00	20,00		85,00
над 501 - Биологично преход (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		21 326,00	21 326,00	21 326,00	21 326,00	21 326,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.17 (единица: Бенефициери)		5,00	2,00	1,00	1,00	1,00		10,00
ОБЩО	O.17 (единица: Бенефициери)		1 233,00	1 294,00	1 357,00	1 409,00	1 470,00		6 763,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		6 317 674,00	6 556 170,00	6 871 405,00	5 965 408,50	7 440 330,00		33 150 987,50
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		2 527 069,00	2 622 468,00	2 748 562,00	2 386 164,00	2 976 132,00		13 260 395,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.10.	Подпомагане отглеждането на сортове, устойчиви към климатични условия чрез практики за интегрирано производство	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Операция 1 - Интегрирано сортове	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				170,26	170,26	170,26	170,26	

(Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)				6 508,47	5 000,00	5 000,00	5 000,00	21 508,47
ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)				6 508,47	5 000,00	5 000,00	5 000,00	21 508,47
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				1 108 132,00	921 744,50	1 108 132,00	2 216 264,00	5 354 272,50
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				443 252,80	368 697,80	443 252,80	886 505,60	2 141 709,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.11	Насърчаване на практики за консервационни обработки за устойчиво управление на почвите	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Операция - Консервационно земеделие (Безвъзмездни средства - Хомогенен) (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					139,17	139,17	139,17	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)					140 000,00	140 000,00	140 000,00	420 000,00

	O.14 (единица: Хектари)					140 000,00	140 000,00	140 000,00	420 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					21 666 666,00	19 480 067,00	21 666 667,00	62 813 400,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					8 666 666,00	7 792 027,00	8 666 667,00	25 125 360,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
ОБЩО	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.12.	Насърчаване на естественото опрашване	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Операция 1.1 - Стопанства - от 10 до 150 кошера (Безвъзмездни средства - Хомогенен) [Стопанства - от 10 до 150 кошери] 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		1 577,00	1 577,00	1 577,00	1 778,02	1 778,02	1 778,02	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
[Стопанства - от 10 до 150 кошери] 91(2)(a)-BG-40,00%	O.14 (единица: Бенефициери)		213,00	267,00	335,00	2 300,00	1 600,00	2 250,00	6 965,00
Операция 1.2 - Стопанства - над 150	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		3 865,00	3 865,00	3 865,00	4 366,43	4 366,43	4 366,43	

кошера (Безвъзмездни средства - Хомогенен) [Стопанства - над 150 кошера] 91(2)(a)-BG-40,00%	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
[Стопанства - над 150 кошера] 91(2)(a)-BG-40,00%	O.14 (единица: Бенефициери)		56,00	53,00	46,00	168,00	150,00	168,00	641,00
Операция 2.1 - Операция 2.1 - Стопанства до 50 кошера (Безвъзмездни средства - Хомогенен) [Кошери] 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		1 226,59	1 226,59	1 226,59	1 378,70	1 378,70	1 378,70	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
[Кошери] 91(2)(a)-BG-40,00%	O.14 (единица: Бенефициери)		11,00	7,00	5,00	311,00	250,00	306,00	890,00
ОБЩО [Стопанства - от 10 до 150 кошери]	O.14 (единица: Бенефициери)		280,00	327,00	386,00	2 779,00	2 000,00	2 724,00	8 496,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		565 833,00	634 490,12	712 217,95	7 362 486,31	6 555 126,31	7 362 486,31	23 192 640,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		226 333,00	253 796,00	284 887,18	2 944 994,52	2 622 050,52	2 944 994,78	9 277 056,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

ENVCLIM (70)	Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението								
II.A.2.	Хуманно отношение към животните и антимикробна резистентност	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
AMR DPJ - Плащане за ДПЖ за намаляване на АМР (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		70,00	89,00	89,00	89,00	89,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AMR EPJ 24 - Плащане за ЕПЖ над 24 м. за намаляване на АМР (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		63,00	77,00	77,00	77,00	77,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AMR EPJ 6-24 - Плащане за ЕПЖ от 6 до 24 м. за намаляване на АМР (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		44,00	54,00	54,00	54,00	54,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AMR calves - Плащане за намаляване на АМР за телета (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		38,00	46,00	46,00	46,00	46,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW DPJ - Плащане за ДПЖ за свободна подова площ (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		103,00	111,00	111,00	111,00	111,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW DPJ graze - Плащане за ДПЖ за свободно отглеждане на открито (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		31,00	44,00	44,00	44,00	44,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW EPJ 24 - Плащане за ЕПЖ над 24 м. за свободна подова площ (Безвъзмездни средства	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		91,00	106,00	106,00	106,00	106,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								

- Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	O.18 (единица: Животински единици)								
AW EPJ 6-24 - Плащане за ЕПЖ от 6- 24 м. за свободна подова площ (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		63,00	75,00	75,00	75,00	75,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW EPJ graze - Плащане за ЕПЖ за свободно отглеждане на открито (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		36,00	61,00	61,00	61,00	61,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
AW calves - Плащане за свободна подова площ за телета (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		54,00	64,00	64,00	64,00	64,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.18 (единица: Животински единици)								
ОБЩО	O.18 (единица: Животински единици)		104 145,00	11 572,00	11 834,00	11 309,00	11 572,00		150 432,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		11 308 914,00	20 000 000,00	25 000 000,00	28 691 086,00	30 963 200,00		115 963 200,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		4 523 566,00	8 000 000,00	10 000 000,00	11 476 434,00	12 385 280,00		46 385 280,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.4.	Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Билки 1 - Билки 1 (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		578,78	578,78	578,78	578,78	578,78	578,78	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		100,00	2 021,49	1 347,66	1 347,66	1 347,66	1 921,49	8 085,96
Билки 2 - Билки 2 (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			108,39	108,39	108,39	108,39	108,39	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)								
Десертно 1 - Десертно 1 (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		651,13	651,13	651,13	651,13	651,13	651,13	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		6,19	1 796,88	2 395,83	2 396,83	2 397,83	1 696,88	10 690,44
Десертно 2 - Десертно 2 (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			121,94	121,94	121,94	121,94	121,94	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)								
Зеленчуци 1 - Зеленчуци 1 (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		991,90	991,90	991,90	991,90	991,90	991,90	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		152,22	3 145,48	3 145,48	3 145,48	3 145,48	3 045,48	15 779,62
Зеленчуци 2 - Зеленчуци 2 (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			342,57	342,57	342,57	342,57	342,57	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)								
Плодове 1 - Плодове 1 (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		723,48	723,48	723,48	723,48	723,48	723,48	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		404,40	3 234,37	3 234,37	3 234,37	3 234,37	3 134,37	16 476,25
Плодове 2 - Плодове 2 (Безвъзмездни средства	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			135,49	135,49	135,49	135,49	135,49	

- Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)								
ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)		562,00	855,00	10 198,22	10 198,22	8 700,00	8 700,00	39 213,44
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		447 592,84	489 538,00	9 589 349,00	9 589 353,16	8 277 398,00	9 294 809,00	37 688 040,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		179 037,14	195 815,00	3 835 739,00	3 835 741,86	3 310 959,00	3 717 924,00	15 075 216,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.5.	Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Етерични и медицинск - Етерични и медицински (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		845,34	845,34	845,34	845,34	845,34	845,34	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Хектари)		19,65	22,00	664,53	742,53	785,98	943,17	3 177,86
Зеленчуци1 - Зеленчуци (Безвъзмездни средства - Хомогенен)	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		956,12	956,12	956,12	956,12	956,12	956,12	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								

91(2)(a)-BG-40,00%	O.19 (единица: Хектари)		175,82	114,00	2 600,00	3 336,00	3 761,91	4 575,00	14 562,73
Полски култури - Полски култури (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		408,01	408,01	408,01	408,01	408,01	408,01	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Хектари)				6 400,00	6 000,00	9 000,00	11 700,00	33 100,00
Трайни насаждения - Трайни насаждения (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		825,73	825,73	825,73	825,73	825,73	825,73	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Хектари)		280,85	440,80	2 100,00	3 285,80	3 420,58	4 337,25	13 865,28
ОБЩО	O.19 (единица: Хектари)		425,73	577,00	10 764,53	14 170,33	16 524,00	21 555,44	64 017,03
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		416 622,22	490 723,00	6 984 965,39	9 298 596,00	9 517 266,47	13 526 384,42	40 234 557,50
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		166 648,89	196 290,00	2 793 986,11	3 719 439,00	3 806 906,00	5 410 553,00	16 093 823,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.6.	Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**

ДРД - Дребен рогат добитък (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		150,32	150,32	178,95	178,95	178,95		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Животински единици)		4 480,95	5 500,00	21 000,00	21 000,00	21 000,00		72 980,95
ЕРД - Едър рогат добитък (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		212,21	212,21	246,44	246,44	246,44		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Животински единици)		10 488,00	12 367,60	45 000,00	45 000,00	45 000,00		157 855,60
Коне - Коне (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		143,80	143,80	159,39	159,39	159,39		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Животински единици)		1 228,00	1 661,00	8 500,00	9 000,00	9 000,00		29 389,00
Свине - Свине (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		126,80	126,80	130,89	130,89	130,89		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.19 (единица: Животински единици)		254,50	290,00	372,50	400,00	410,00		1 727,00
ОБЩО	O.19 (единица: Животински единици)		16 451,45	19 800,00	74 800,00	74 800,00	57 000,00		242 851,45
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		3 108 091,88	3 728 250,22	16 395 528,50	14 747 168,50	9 372 600,90		47 351 640,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		1 243 236,75	1 491 300,25	6 558 211,50	5 898 867,50	3 749 040,00		18 940 656,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.7	Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Пазторализъм паша - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		168,15	168,15	168,15	168,15	168,15		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		14 567,34	14 000,00	14 000,00	2 286,23	2 286,23		47 139,80
Пасторализъм кучета - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) с кучета. (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		177,36	177,36	177,36	177,36	177,36		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		1 000,00	1 000,00	1 000,00	500,00	500,00		4 000,00
ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)		15 567,34	15 567,34	15 567,34	2 786,23	2 786,23		52 274,48
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		2 626 858,22	2 626 858,22	2 626 858,22	171 881,42	468 503,92		8 520 960,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		1 050 743,29	1 050 743,29	1 050 743,29	68 752,57	187 401,56		3 408 384,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.8.	Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (Branta ruficollis), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
RGB red goose - Подпомагане за ЧГ (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			95,36	95,36	95,36	95,36	95,36	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)				3 800,00	3 900,00	3 900,00	3 900,00	15 500,00
Орел - Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			227,78	227,78	227,78	227,78	227,78	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)				330,00	330,00	340,00	218,00	1 218,00
ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)				4 130,00	4 230,00	4 240,00	4 118,00	16 718,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				498 856,20	508 392,20	443 390,00	482 081,60	1 932 720,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				199 542,48	203 356,88	177 356,00	192 832,64	773 088,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								

	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.AE.3.	Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Деградирали пасища - Възстановяване и поддържане на деградирали пасищни територии (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		202,47	202,47	202,47	202,47	202,47	202,47	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.14 (единица: Хектари)		400,00	371,00	5 980,00	5 980,00	5 150,00	5 980,00	23 861,00
ОБЩО	O.14 (единица: Хектари)		400,00	371,00	5 980,00	5 980,00	5 150,00	5 980,00	23 861,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		80 988,00	75 213,00	1 210 949,75	1 210 949,75	1 042 749,75	1 210 949,75	4 831 800,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		32 395,20	30 085,20	484 379,90	484 379,90	417 099,90	484 379,90	1 932 720,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.13	Горско екологични дейности в горите	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
SO6N9I1 - Плащания за поети доброволни ангажименти в горите (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			225,00	225,00	225,00	225,00	225,00	
	O.15 (единица: Хектари)			36 000,00					36 000,00
ОБЩО	O.15 (единица: Хектари)			36 000,00					36 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			3 600 000,00	3 600 000,00	3 600 000,00	3 600 000,00	2 994 480,00	17 394 480,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			1 440 000,00	1 440 000,00	1 440 000,00	1 440 000,00	1 197 792,00	6 957 792,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ENVCLIM (70)	**Задължения в областта на околната среда и климата и други задължения в областта на управлението**								
II.A.15	Поддръжка на новосъздадени и възстановени гори	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
SO6N9I15 - Плащания за поддръжка на новосъздадени и възстановени гори (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				2 050,00	1 480,00	770,00	416,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.16 (единица: Хектари)				1 760,00	1 760,00	1 760,00	1 760,00	7 040,00
ОБЩО	O.16 (единица: Хектари)				1 760,00	1 760,00	1 760,00	1 760,00	7 040,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				3 608 000,00	2 604 800,00	1 355 200,00	452 788,00	8 020 788,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				1 443 200,00	1 041 920,00	542 080,00	181 115,00	3 208 315,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

ANC (71)	**Природни или други специфични за района ограничения**								
II.Б.1.	Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
HP1 - Плащания за планински райони (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		112,00	112,00	112,00	112,00	112,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.12 (единица: Хектари)		403 000,00	395 000,00	395 000,00	395 000,00	395 000,00		1 983 000,00
HP2 - Райони, различни от планинските, засегнати от съществени природни ограничения (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.12 (единица: Хектари)		172 500,00	170 000,00	170 000,00	170 000,00	170 000,00		852 500,00
HP3 - Плащания за райони със специфични ограничения (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		49,00	49,00	49,00	49,00	49,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.12 (единица: Хектари)		14 500,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00		74 500,00
ОБЩО	O.12 (единица: Хектари)		590 000,00	580 000,00	580 000,00	580 000,00	580 000,00		2 910 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		54 484 579,82	54 484 579,82	54 484 579,82	54 484 579,82	45 320 273,72		263 258 593,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		21 793 832,00	21 793 832,00	21 793 832,00	21 793 832,00	18 128 109,00		105 303 437,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ASD (72)	**Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания**								
II.B.1.	Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Обработваеми земи - Плащания за обработваеми земи (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		46,00	46,00	46,00	67,00	67,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.13 (единица: Хектари)		290 000,00	314 000,00	315 000,00	315 000,00	315 000,00		1 549 000,00
ПЗП Натура 2000 - Плащания за постоянно затревени площи (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		32,00	32,00	32,00	50,00	50,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.13 (единица: Хектари)		165 000,00	151 000,00	155 000,00	155 000,00	155 000,00		781 000,00
Трайни_насаждения - Плащания за трайни насаждения (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)		95,00	95,00	95,00	138,00	138,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.13 (единица: Хектари)		9 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00		49 000,00
ОБЩО	O.13 (единица: Хектари)		464 000,00	475 000,00	480 000,00	480 000,00	480 000,00		2 379 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)		21 155 429,00	21 155 429,00	21 155 429,00	21 155 429,00	17 597 086,50		102 218 802,50
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)		8 462 171,60	8 462 171,60	8 462 171,60	8 462 171,60	7 038 834,60		40 887 521,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								

	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
ASD (72)	**Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания**								
II.A.14	Подпомагане по Натура 2000 за гори	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
SO6N9I2 - Плащания за Натура 2000 в гори (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			225,00	225,00	225,00	225,00	225,00	
	O.13 (единица: Хектари)			60 000,00					60 000,00
ОБЩО	O.13 (единица: Хектари)			60 000,00					60 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			3 000 000,00	3 000 000,00	3 000 000,00	3 000 000,00	2 495 400,00	14 495 400,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			1 200 000,00	1 200 000,00	1 200 000,00	1 200 000,00	998 160,00	5 798 160,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.1	Инвестиции в земеделските стопанства	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
FIN030 - Инвестиции в земеделските стопанства (Финансов инструмент - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.20 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	4,00
XCO30 - Подпомагане на земеделски стопанства (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					220 000,00	220 000,00	220 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					264 000,00	264 000,00	264 000,00	
	O.20 (единица: Операции)					458,00	385,00	220,00	1 063,00
ОБЩО	O.20 (единица: Операции)					458,00	385,00	220,00	1 063,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				25 000,00	100 739 283,50	84 687 309,00	48 403 462,50	233 855 055,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				10 000,00	40 295 713,00	33 874 924,00	19 361 385,00	93 542 022,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.1.1.	Инвестиции в земеделските стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
FIN039 - Инвестиции в земеделските стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда (Финансов инструмент - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.20 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	4,00
XCO39 - Подкрепа за земеделски стопани за инвестиции за опазване на околната среда (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					220 000,00	220 000,00	220 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					264 000,00	264 000,00	264 000,00	
	O.20 (единица: Операции)					201,00	168,00	96,00	465,00
ОБЩО	O.20 (единица: Операции)					201,00	168,00	96,00	465,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				25 000,00	44 124 464,50	37 014 847,00	21 187 198,50	102 351 510,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				10 000,00	17 649 786,00	14 805 939,00	8 474 879,00	40 940 604,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								

	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.2	Инвестиции за преработка на селскостопански продукти	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
FIN031 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти (Финансов инструмент - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.24 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	4,00
XCO31 - Подпомагане на инвестиции за преработка на селскостопански продукти (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					610 000,00	610 000,00	610 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					732 000,00	732 000,00	732 000,00	
	O.24 (единица: Операции)					129,00	217,00	121,00	467,00
ОБЩО	O.24 (единица: Операции)					129,00	217,00	121,00	467,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				25 000,00	78 547 344,50	132 684 013,00	73 724 452,50	284 980 810,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				10 000,00	31 418 938,00	53 073 605,00	29 489 781,00	113 992 324,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								

	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.2.1	Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
FIN040 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околн (Финансов инструмент - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.24 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	4,00
XCO40 - Подкрепа на земеделски производители и преработвателни предприятия за инвестиции за опазване на околната среда (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					610 000,00	610 000,00	610 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					732 000,00	732 000,00	732 000,00	
	O.24 (единица: Операции)					38,00	65,00	36,00	139,00
ОБЩО	O.24 (единица: Операции)					38,00	65,00	36,00	139,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				25 000,00	23 414 335,00	39 539 945,00	21 977 748,00	84 957 028,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				10 000,00	9 365 734,00	15 815 978,00	8 791 099,00	33 982 811,00

	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.3	Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
FIN036 - Неселскостопански дейности в селските райони (Финансов инструмент - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	
	O.24 (единица: Операции)				1,00	1,00	1,00	1,00	4,00
XCO36 - Подпомагане на бизнеса в селските райони (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.24 (единица: Операции)				25,00	107,00	222,00	123,00	477,00
ОБЩО	O.24 (единица: Операции)				26,00	108,00	223,00	124,00	481,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				5 012 846,00	21 367 049,00	44 440 617,00	24 714 231,00	95 534 743,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				2 005 138,00	8 546 820,00	17 776 246,00	9 885 693,00	38 213 897,00

	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				25 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	100 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.4	Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
XCO37 - Подпомагане на превантивни дейности (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					250 000,00	250 000,00	250 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					300 000,00	300 000,00	300 000,00	
	O.20 (единица: Операции)					6,00	9,00	7,00	22,00
Публични кандидати - Подпомагане на превантивни дейности (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						6 000 000,00	6 000 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						6 000 000,00	6 000 000,00	
	O.20 (единица: Операции)						1,00	1,00	2,00
ОБЩО	O.20 (единица: Операции)					6,00	10,00	8,00	24,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					1 548 990,00	8 160 308,00	7 851 692,00	17 560 990,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					619 596,00	3 264 123,00	3 140 677,00	7 024 396,00

	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.5	Инвестиции в инфраструктура за напояване	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
XCO35 - Подпомагане на инфраструктура за напояване (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				3 400 000,00	3 400 000,00	3 400 000,00	3 400 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				4 080 000,00	4 080 000,00	4 080 000,00	4 080 000,00	
	O.22 (единица: Операции)				18,00	1,00	1,00	16,00	36,00
ОБЩО	O.22 (единица: Операции)				18,00	1,00	1,00	16,00	36,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				62 500 000,00	2 500 000,00	2 045 000,00	53 750 000,00	120 795 000,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				25 000 000,00	1 000 000,00	818 000,00	21 500 000,00	48 318 000,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.6	Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Линейна и-ра - Водоснабдяване - Пътища - Улици (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						833 353,60	833 353,60	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						1 000 000,00	1 000 000,00	
	O.22 (единица: Операции)						48,00	432,00	480,00
Сградна и-ра и площи - Образование - Сгради - Култура - Площи за широко обществено ползване (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						416 676,80	416 676,80	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						500 000,00	500 000,00	
	O.22 (единица: Операции)						30,00	153,00	183,00
Спорт - Спортна инфраструктура (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						83 335,36	83 335,36	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						100 000,00	100 000,00	
	O.22 (единица: Операции)						50,00	33,00	83,00
ОБЩО	O.22 (единица: Операции)						128,00	618,00	746,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)						56 668 044,80	426 523 698,20	483 191 743,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)						22 667 217,92	170 609 482,08	193 276 700,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								

	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.7	Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
Прием 1 - Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				290 000,00	290 000,00	290 000,00	290 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				348 000,00	348 000,00	348 000,00	348 000,00	
	O.22 (единица: Операции)				30,00	44,00	64,00		138,00
Прием 2 - Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					290 000,00	290 000,00	290 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					348 000,00	348 000,00	348 000,00	
	O.22 (единица: Операции)					24,00	36,00	44,00	104,00
ОБЩО	O.22 (единица: Операции)				30,00	68,00	100,00	44,00	242,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				8 700 000,00	19 720 000,00	29 000 000,00	12 641 100,00	70 061 100,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				3 480 000,00	7 888 000,00	11 600 000,00	5 056 440,00	28 024 440,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								

	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.10	Залесяване и възстановяване	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
SO4N8I11 - Плащания за залесяване и възстановяване (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					6 650,00			
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					7 480,00			
	O.23 (единица: Операции)					1 701,00			1 701,00
ОБЩО	O.23 (единица: Операции)					1 701,00			1 701,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					11 306 414,00			11 306 414,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					4 522 565,00			4 522 565,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.11	Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
SO4N8I2_3 - Плащания за превенция от пожари и природния бедствия в горите (ДП) (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				627 000,00	627 000,00			
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				1 000 000,00	1 000 000,00			
	O.23 (единица: Операции)				2,00	2,00			4,00
SO4N8I2_4 - Плащания за превенция от пожари и природния бедствия в горите (Други) (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				250 000,00	250 000,00			
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				400 000,00	400 000,00			
	O.23 (единица: Операции)				5,00	5,00			10,00
ОБЩО	O.23 (единица: Операции)				7,00	7,00			14,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				2 504 000,00	2 327 800,00			4 831 800,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				1 001 600,00	931 120,00			1 932 720,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.12	Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
SO4N8I2 - Инвестиции в техника за сеч (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)						588 000,00	588 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)						650 000,00	650 000,00	
	O.24 (единица: Операции)						7,00	10,00	17,00
ОБЩО	O.24 (единица: Операции)						7,00	10,00	17,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)						4 116 000,00	5 507 600,00	9 623 600,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)						1 646 400,00	2 219 040,00	3 865 440,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.13	Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните дейности в горските територии	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
SO4N9I3 - Инвестиции против незаконни дейности в горите (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				214 285,00				
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				300 000,00				
	O.23 (единица: Операции)				28,00				28,00
ОБЩО	O.23 (единица: Операции)				28,00				28,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				5 798 160,00				5 798 160,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				2 319 264,00				2 319 264,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

INVEST (73-74)	**Инвестиции, включително инвестиции за напояване**								
II.Г.14	Първична преработка на дървесина	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
SO4N8I1 - Инвестиции в подобряване първичната преработка на дървесина (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					104 000,00	104 000,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					200 000,00	200 000,00		
	O.24 (единица: Операции)					18,00	79,00		97,00
ОБЩО	O.24 (единица: Операции)					18,00	79,00		97,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					1 872 000,00	7 791 600,00		9 663 600,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					748 800,00	3 116 640,00		3 865 440,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INSTAL (75)	**Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони**								
II.Д.1.	Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**

XCO32 - Подпомагане на млади земеделски стопани (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	
	O.25 (единица: Бенефициери)			542,00	1 009,00	1 088,00	864,00	349,00	3 852,00
ОБЩО	O.25 (единица: Бенефициери)			542,00	1 009,00	1 088,00	864,00	349,00	3 852,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			21 666 309,00	40 354 970,00	43 540 886,00	34 556 392,00	13 947 931,00	154 066 488,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			8 666 524,00	16 141 988,00	17 416 354,00	13 822 557,00	5 579 172,00	61 626 595,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)			21 659 195,89	40 341 721,34	43 526 591,39	34 545 047,03	13 943 351,85	154 015 907,50
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)			8 663 679,00	16 136 689,00	17 410 636,00	13 818 019,00	5 577 340,00	61 606 363,00
INSTAL (75)	**Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони**								
II.Д.2.	Подпомагане на много малки земеделски стопанства	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
XCO33 - Подпомагане на много малки земеделски стопанства (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	
	O.26 (единица: Бенефициери)			351,00	495,00	829,00	709,00	358,00	2 742,00

	O.26 (единица: Бенефициери)			351,00	495,00	829,00	709,00	358,00	2 742,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			7 026 997,19	9 894 012,00	16 567 563,00	14 185 165,00	7 158 167,81	54 831 905,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			2 810 799,00	3 957 605,00	6 627 025,00	5 674 067,00	2 863 266,00	21 932 762,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
ОБЩО	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
INSTAL (75)	**Установяване на млади земеделски стопани и нови земеделски стопани и стартиране на стопанска дейност в селските райони**								
II.Д.3.	Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
СПУНЗС - Стартова помощ за установяване на нови земеделски стопани в селското стопанство (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00		
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00		
	O.26 (единица: Бенефициери)			167,00	167,00	144,00	167,00		645,00
ОБЩО	O.26 (единица: Бенефициери)			167,00	167,00	144,00	167,00		645,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			5 000 000,00	5 000 000,00	4 327 200,00	5 000 000,00		19 327 200,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			2 000 000,00	2 000 000,00	1 730 880,00	2 000 000,00		7 730 880,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
RISK (76)	**Инструменти за управление на риска**								
II.E.2	Инструменти за управление на риска в земеделието	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
IIE2-1 - Инструменти за управление на риска - застраховки (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				5 882,35	4 623,14	4 623,14	4 619,55	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				7 058,82	5 547,77	5 547,77	5 547,80	
	O.9 (единица: Бенефициери)				1 700,00	1 620,00	1 695,00	1 650,00	6 665,00
IIE2-2 - Инструменти за управление на риска - взаимоспомагателен фонд (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				24 994 562,50				
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)								
	O.9 (единица: Бенефициери)				1,00				1,00
ОБЩО	O.9 (единица: Бенефициери)				1 701,00	1 620,00	1 695,00	1 650,00	6 666,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				34 994 557,50	7 489 486,80	7 836 222,30	7 622 255,91	57 942 522,51
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				13 997 823,00	2 995 794,72	3 134 488,92	3 048 902,36	23 177 009,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
COOP (77)	**Сътрудничество**								
II.Ж.1.	Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
XCO carry over - Подкрепени оперативни групи (пренесени разходи - ПРСР 2014-2020) (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				80 000,00				
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				83 333,00				
	O.1 (единица: Проекти)				12,00				12,00
XCO7 - Подкрепени оперативни групи (Първа стъпка) (Безвъзмездни средства - Хомогенен) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			15 000,00	15 000,00	15 000,00			
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			15 000,00	15 000,00	15 000,00			
	O.1 (единица: Проекти)			50,00	50,00	60,00			160,00
XCO8 - Подкрепени оперативни групи	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	

(Втора стъпка) (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				360 000,00	360 000,00	360 000,00	360 000,00	
	O.1 (единица: Проекти)				50,00	30,00	30,00	13,00	123,00
ОБЩО	O.1 (единица: Проекти)			50,00	100,00	90,00	30,00	13,00	283,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			750 000,00	16 750 000,00	9 900 000,00	9 000 000,00	3 064 077,00	39 464 077,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			300 000,00	6 700 000,00	3 960 000,00	3 600 000,00	1 225 631,00	15 785 631,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)				1 000 000,00				1 000 000,00
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)				400 000,00				400 000,00
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
COOP (77)	**Сътрудничество**								
II.Ж.2	Сътрудничество за къси вериги на доставка	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
XCO9 - Подпомогнати проекти (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					180 000,00	180 000,00	180 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					225 500,00	225 500,00	225 500,00	
	O.1 (единица: Проекти)					25,00	15,00	11,00	51,00
ОБЩО	O.1 (единица: Проекти)					25,00	15,00	11,00	51,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					4 500 000,00	2 660 000,00	2 020 420,00	9 180 420,00

	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					1 800 000,00	1 064 000,00	808 168,00	3 672 168,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
COOP (77)	**Сътрудничество**								
II.Ж.3	Подкрепа на организации на производители или групи от производители	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
XCO34 - Подкрепа на организации на производители или групи от производители (ЕЗФРСР) (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	O.28 (единица: Бенефициери)				65,00	27,00	33,00	33,00	158,00
ОБЩО	O.28 (единица: Бенефициери)				65,00	27,00	33,00	33,00	158,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				6 520 000,00	2 711 668,00	3 260 000,00	3 260 000,00	15 751 668,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				2 608 000,00	1 084 667,00	1 304 000,00	1 304 000,00	6 300 667,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								

	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
COOP (77)	**Сътрудничество**								
II.Ж.4	Популяризиране и подкрепа на схеми за качество, признати от Съюза или от държавите членки, както и тяхното използване от земеделските производители	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
ХСО38 - Участие на земеделски производители в схеми за качество (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)					1 154,53	3 024,03	3 024,03	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)					1 385,44	3 628,83	3 628,83	
	O.29 (единица: Бенефициери)					864,00	5,00	5,00	874,00
ОБЩО	O.29 (единица: Бенефициери)					864,00	5,00	5,00	874,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)					4 984 428,00	15 120,00	15 120,00	5 014 668,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)					1 993 771,00	6 048,00	6 048,00	2 005 867,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								

	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
COOP (77)	**Сътрудничество**								
II.Ж.5	Изпълнението на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие.	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
FINLEADER - Стратегии за ВОМР за местни инициативни групи (Финансов инструмент - Среден) 91(3)(b) - 77(1)(b)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				208 333,33	208 333,33	208 333,33	208 333,33	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				625 000,00	625 000,00	625 000,00	625 000,00	
	O.31 (единица: Проекти)				3,00	3,00	3,00	3,00	12,00
II.Ж.5 - Стратегии за ВОМР за местни инициативни групи (Безвъзмездни средства - Среден) 91(3)(b) - 77(1)(b)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			2 650 000,00					
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			3 000 000,00					
	O.31 (единица: Стратегии)			80,00					80,00
ОБЩО	O.31 (единица: Проекти)				3,00	3,00	3,00	3,00	12,00
ОБЩО	O.31 (единица: Стратегии)			80,00					80,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			5 878 388,33	32 390 567,92	80 912 547,92	80 690 567,92	75 298 623,71	275 170 695,80
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			2 351 355,33	12 956 227,17	32 365 019,17	32 276 227,17	30 119 449,48	110 068 278,32
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)				625 000,00	625 000,00	625 000,00	625 000,00	2 500 000,00
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)				250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	1 000 000,00

	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
KNOW (78)	**Обмен на знания и разпространение на информация**								
II.И.1.	Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
XCO1 - Предоставени съветнически пакети (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)			377,00	377,00	377,00	377,00	377,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)			646,00	646,00	646,00	646,00	646,00	
	O.33 (единица: Брой консултирани лица)			2 500,00	16 000,00	12 000,00	12 000,00	5 908,00	48 408,00
XCO3 - Съвети, предоставени от служители на мобилни офиси (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				105,52	105,52	105,52	105,52	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				105,52	105,52	105,52	105,52	
	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				14 000,00	14 000,00	14 000,00	14 000,00	56 000,00
ОБЩО	O.33 (единица: Брой консултирани лица)			2 500,00	30 000,00	26 000,00	26 000,00	19 908,00	104 408,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)			942 500,00	7 509 280,00	6 001 280,00	6 001 280,00	3 704 855,00	24 159 195,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)			377 000,00	3 003 712,00	2 400 512,00	2 400 512,00	1 481 942,00	9 663 678,00
	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								

	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								
KNOW (78)	**Обмен на знания и разпространение на информация**								
II.И.2.	Професионално обучение и придобиване на знания	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Total 2023 - 2029**
XCO4 - Курс за обучение (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				3 918,00	1 959,00	1 959,00	1 959,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				4 700,00	2 350,00	2 350,00	2 350,00	
	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				1 520,00	1 160,00	1 160,00	1 260,00	5 100,00
XCO5 - Демонстрационна дейност (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				37,00	37,00	37,00	37,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				54,00	54,00	54,00	54,00	
	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				11 000,00	23 000,00	11 000,00		45 000,00
XCO6 - Информационен семинар (Безвъзмездни средства - Среден) 91(2)(a)-BG-40,00%	Планирана единична сума (общо публични разходи в евро)				81,00	81,00	81,00	81,00	
	Максимална планирана средна единична сума (в евро)				230,00	230,00	230,00	230,00	
	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				13 200,00	9 500,00	10 000,00	7 835,00	40 535,00
ОБЩО	O.33 (единица: Брой консултирани лица)				25 720,00	33 660,00	22 160,00	9 095,00	90 635,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (общо публични разходи в евро)				4 453 880,00	3 892 940,00	3 489 440,00	3 102 990,00	14 939 250,00
	Годишно ориентировъчно разпределение на финансови средства (принос на Съюза в евро)				1 781 552,00	1 557 176,00	1 395 776,00	1 241 196,00	5 975 700,00

	От които за финансов инструмент (общо публични разходи в евро)								
	От които за финансов инструмент (вноска на Съюза в евро)								
	От които пренос (общо публични разходи в евро)								
	От които пренос (вноска на Съюза в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (приложимо към член 95, параграф 1 съгласно членове 73 и 75) (общо публични разходи в евро)								
	От които необходими за постигането на минималния размер на разпределяните финансови средства, посочен в приложение XII (вноска на Съюза в евро)								

7. Система за управление и координация

7.1 Установяване на структури за управление и координация + структури за контрол

Вид орган	Наименование на институцията	ЕФГЗ	ЕЗФРСР	Име на отговорника	Адрес	Електронна поща
Управляващ орган	Министерство на земеделието и храните	Y	Y	Пламен Абровски - министър	бул. Христо Ботев № 55, София, България	minister_mzh@mzh.government.bg
Компетентен орган	Министерство на земеделието и храните, Дирекция Наблюдение, координация и контрол на дейността на Разплащателната агенция	Y	Y	Силвия Георгиева - директор Дирекция Наблюдение, координация и контрол на дейността на Разплащателната агенция	бул. Христо Ботев № 55, София, България	SGeorgieva@mzh.government.bg
Разплащателна агенция	ДЪРЖАВЕН ФОНД „ЗЕМЕДЕЛИЕ” – РАЗПЛАЩАТЕЛНА АГЕНЦИЯ	Y	Y	Владислава Казакова - изпълнителен директор на ДФ „Земеделие“ - РА	София,1618,бул. "Цар Борис III" № 136	Vladislava_kazakova@dfz.bg
Сертифициращ орган	Изпълнителна агенция „Сертификационен одит на средствата от Европейските земеделски фондове“	Y	Y	Лъчезар Спасов - изпълнителен директор	бул. Витоша № 15, ет. 5, София, България	l_spasov@caaf.bg
Комитет за мониторинг	Комитетът за наблюдение на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони	Y	Y	Ръководител на управляващ орган	бул. Христо Ботев № 55	minister_mzh@mzh.government.bg
Координация на системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS), включително консултантски услуги за стопанства — Съответно координационно звено	Министерство на земеделието и храните, дирекция "Развитие на селските райони"	N	Y	Елена Иванова	бул. Христо Ботев № 55	EAIvanova@mzh.government.bg

Кратко описание на създаването и организацията на компетентния орган

Компетентен орган е министъра на земеделието, като дейностите ще се подпомагат от структура в Министерство на земеделието и храните – дирекция на пряко подчинение на Министъра на земеделието, с ръководител – директор и служители с експертни и/или одиторски функции. Компетентния орган ще осъществява функции по:

- издаване, преразглеждане и оттегляне на акредитацията на РА, включително наблюдение, контрол и мониторинг на Разплащателна агенция, въз основа на доклада за сертификация на РА, на доклади от ЕК и ЕСП и други външни проверяващи институции и на допълнителни проверки по реда на чл. 49 от проекта на Хоризонталния регламент, с цел оценка на продължаващото съответствие с критериите за акредитация на РА; писмено докладване на Комисията на всеки три години относно надзора над Разплащателната агенция и мониторинга на дейността й.

- назначаването и оттегляне на назначаването на Сертифициращ орган (СО), като същевременно се гарантира постоянното наличие на сертифициращ орган; подпомагане и надзор на процеса на сертификация на разходите на Разплащателна агенция и мониторинг на работата на Сертифициращия орган; осъществяване на координация между СО и РА за сближаване на разминаващите позиции във връзка с процеса по сертификация на годишните отчети на РА,осъществяване на координация между Министъра, Сертифициращия орган, Разплащателната агенция, Европейската комисия, Сметната палата на Република България и Европейската сметна палата, и др. одитиращи и проверяващи институции; осъществяване на надзор върху СО с цел постигне на увереност, че СО е способен да изпълнява функциите си (ресурсна и кадрова обезпеченост).

7.2 Описание на структурата на мониторинг и докладване

Мониторингът на прилагането на СПРЗСР ще се осъществява от Комитет за наблюдение, който ще следи за ефективността и качеството на изпълнението на Плана, с оглед постигане на заложените цели. Органите, отговорни за управлението и изпълнението на СПРЗСР, ще осигуряват информацията, необходима на Комитета за наблюдение за осъществяваната от него дейност, като докладват за напредъка по изпълнението на СПРЗСР. Бидейки колективен орган, съставът на Комитета ще включва представители на съответните държавни органи в партньорство с регионалните и местни власти, компетентни органи по въпросите на околната среда и климата, икономически и социални партньори, както и организации, представляващи гражданското общество в областта на: защитата на основните права; социалното приобщаване на групите в неравностойно положение; равенството между половете и недискриминацията; подкрепата на младите земеделски стопани, както и заинтересовани страни в областта на развитието на селските райони и земеделието. Принципът на балансирано партньорство ще е основополагащ в определянето на състава на Комитета въз основа на прозрачни процедури и в съответствие с институционалната и правна рамка.

Системата за наблюдение и докладване има за цел да обезпечи надеждна информация за бюджетните параметри, резултатите и въздействията на СПРЗСР за институциите и партньорите, ангажирани в управлението на СПРЗСР, така че тези институции да могат да вземат правилни управленски решения.

Чрез наблюдението ще се събира информация за договорените средства, финансираните дейности/инвестиции и непосредствените резултати от изпълнението на проектите.

Разплащателната агенция ще събира оперативни данни за напредъка в прилагането на интервенциите и проектите (използвайки финансови и физически индикатори) и данни за икономическото състояние на бенефициентите, които ще представя на Управляващия орган при поискване, в указания формат и срок, за извършване на необходимия мониторинг.

Заедно с разработването на информационната система на ДФЗ-РА за периода 2023-2027, Разплащателната агенция, съгласувано с УО, ще разработи информационен модул за мониторинг. Разплащателната агенция следва да подсигури коректно и качествено въвеждане на информацията в базата данни в съответствие с изискванията за докладване в Регламента за стратегическите планове и Хоризонталния регламент. Информационният модул трябва да позволява основно отчитане на:

• всички индикатори по индикаторен план и мониторинговите таблици към годишния доклад за изпълнението и преглед на изпълнението (performance review), съгласно указанията на ЕК за двата вида докладване;

• напредъка в договарянето и разплащането на средствата;

• остатъчните бюджети по мерките, в т.ч. възможност за ранно предупреждение от девиации в заложените стойности за прегледа на изпълнение;

• резултата от изпълнението на мерките така, че да е възможно автоматичното извеждане на достоверни стойности за индикаторите по индикаторен план, включително индикаторите за резултат, индикаторите за продукт, финансовите индикатори, целевите индикатори и индикаторите за прегледа на изпълнението.

Информационната система в частност трябва да бъде в състояние да събира, обработва информация и да се ползва също така за:

1.Събиране на данни за мониторинг от различни източници, вкл. НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АКИС и др.

2.Унифициране на данните, вкл. корекция в оперативен порядък където е необходимо, и генериране на индикаторите, необходими за изготвяне на годишен доклад по СПРЗСР и преглед на изпълнението – от темплейт на ЕК по издадени указания и SFC2021. За целта Разплащателна агенция следва да предвиди обособена част от информационната система като изработи механизъм за коректно и еднозначно въвеждане на данни, както и корекция на грешно въведени или

неправилно попълнени/постъпили данни.

3.Генериране на допълнително дефинирани справки в процеса на работа в зависимост от типа интервенция (или при промяна/разработване на други индикатори от страна на ЕК).

4.Извеждане автоматично на индикаторите, които са в/извън табличните темплейти за годишен доклад/мониторинг/преглед на изпълнението.

5.Извеждане на други, допълнително дефинирани справки.

За целите на наблюдението, на Управляващия орган се предвижда да бъде предоставен потребителски достъп до всички модули на информационната система на ДФЗ_РА, касаещи пряко или косвено изпълнението на СПРЗСР. Достъпът до системата от УО ще позволява за целите на стартиране на приеми да бъде обработвана информацията за напредъка в усвояването на средствата и индикаторите.

Бенефициентите по СПРЗСР ще предоставят данни за наблюдение при попълване на заявленията за кандидатстване и искания за плащане, като събирането на данни следва да започне на етапа на кандидатстване и впоследствие данните да бъдат актуализирани на етап одобрение на подкрепата и отделните плащания. Разплащателна агенция осигурява създаването на информационната система за мониторинг в , описана по-горе, включително и форми за наблюдение за всяка интервенция, които са задължителна част от заявлението за кандидатстване, и които позволяват извеждане на стойности за индикаторния план в срок до стартиране на изпълнението на СПРЗСР. Във формите за наблюдение и оценка, които се попълват от бенефициентите е необходимо да се предвиди и събиране на информация за индикатори и данни, необходими за оценките на Стратегическия план. Данните, представени от бенефициента, които подлежат на наблюдение, трябва да бъдат попълнени от Разплащателна Агенция в унифициран електронен формат, позволяващ автоматизирано агрегиране на информацията и извеждане на справки и отчети по електронен път за целите на мониторинга на СПРЗСР. Данните следва да бъдат актуализирани от Разплащателната Агенция на етап сключване на договор, отпусканена подпомагане и плащане. Събраната информация трябва да бъде въвеждана от РА във формат, съответстващ на системата за наблюдение, като данните ще бъдат автоматично обобщени в таблиците с индикаторите за наблюдение. Системата ще позволява корекции на очевидни грешки, както и промяна/допълнение на структурата и формите на докладване. Във формите за наблюдение и оценка, които се попълват от бенефициентите ще бъде включена възможност за събиране на информация за индикатори и данни, необходими за оценките на Стратегическия план.

Системата ще събира релевантните данни на ниво бенефициер и от системата за мониторинг на площ включващи данни за направените плащания по ИСАК базираните интервенции и данни за плащанията за не ИСАК базиранитеинтервенции. Получената информация ще бъде агрегирана по интервенции, чрез отчитане по начин недопускащ двойно отчитане. Системата ще бъде разработена и сертифицирана в съответствие с приложимите ISO стандартни съгласно установени за използване на равнището на Съюза.

Правилата за периодичността на подаване на данните следва да са в съответствие с изискванията за докладване, като РА носи отговорност за коректността, достоверността и навременното въвеждане в информационната система на предоставените данни за целите на мониторинга.

Държавата членка записва и съхранява всички данни и документи относно крайните продукти, докладвани ежегодно в контекста на годишното уравняване с оглед на качеството на изпълнението, посочено в член 54, и отчетения напредък към постигането на целевите стойности, определени в стратегическия план по ОСП и предмет на мониторинг в съответствие с член 128 от Регламент (ЕС) 2021/2116.

Държавата членка гарантира, че събраните чрез интегрираната система набори от данни, които са от значение за целите на Директива 2007/2/ЕО на Европейския парламент и на Съвета или за мониторинга на политиките на Съюза, се споделят безплатно между публичните им органи и са публично достъпни на национално равнище. Държавата членка също така предоставя на институциите и органите на Съюза достъп до тези набори от данни.

Държавата членка гарантира, че събраните чрез интегрираната система набори от данни, които са от значение за изготвянето на европейска статистика в съответствие с Регламент (ЕО) № 223/2009 на Европейския парламент и на Съвета , се споделят безплатно с Комисията (Евростат),

националните статистически институти и, когато е необходимо, с други национални органи, отговорни за изготвянето на европейска статистика.

7.3 Информация за системата за контрол и наказанията

7.3.1 ИСАК — интегрирана система за администриране и контрол

Използва ли се ИСАК за управление и контрол на интервенциите във винарския сектор, както е посочено в дял III от Регламент (ЕО) …/… [Регламент относно стратегическите планове по ОСП]? : **Да**

Използва ли се ИСАК за управление и контрол на предварителните условия? : **Да**

Член 65, параграф 4, буква г) от хоризонталния регламент за ОСП дава възможност на държавата членка да определи „земеделски парцел“. Предоставете определението на „земеделски парцел“ във Вашата държава членка.

Земеделски парцел е единица земя в границите на референтен парцел, стопанисвана от един стопанин, на която се отглежда една култура.

7.3.1.1 Всички елементи на ИСАК, както са зададени в Регламента [хоризонталния регламент за ОСП], са установени и функциониращи от 1 януари 2023 г.

Всички елементи на ИСАК, както са зададени в Регламента [хоризонталния регламент за ОСП], са установени и функциониращи от 1 януари 2023 г. : **Да**

7.3.1.1.1 Система за идентификация на земеделските парцели (СИЗП)

Системата за идентификация на земеделските парцели (СИЗП) е географска информационна система с послойна архитектура за създаване, съхранение и представяне на геолокализирани данни и е базирана на референтен парцел - физически блок. СИЗП се актуализира чрез ортогонални изображения на три години, като се ползват и данни от системите за геопространственото заявление и мониторинг на площ.

Всеки референтен парцел в системата е идентифициран с уникален идентификатор с неговите граници, начин на трайно ползване (според земното покритие), както и наличните ландшафтни характеристики, когато това е възможно и приложимо. СИЗП съдържа и информация за границите на неземеделски площи, в и извън земеделските физически блокове. За създаването и поддържането в актуално състояние на данни в системата се използват и външни източници.

7.3.1.1.2 Система за геопространствени заявления (ГПЗ) и система за заявления въз основа на броя на животните

Идентифицирането на бенефициера се случва чрез уникален регистрационен номер (УРН), които се издава веднъж при подаване на първото заявление за подпомагане и кандидатът участва с този номер по всички схеми, мерки и интервенции, финансирани до момента по ОСП. Всеки УРН се записва в Информационната система на РА, като той не може да се прехвърля, променя или изтрива.

В система за електронни услуги на РА ще бъде изградена система за подаване на жалби от страна на бенефициерите.Допълнително са създадени възможности за подаване на сигнали за нередности, жалби и други, като са създадени комуникационни канали, горещи телефонни линии и електронни пощи, чрез които всички граждани могат да подадат жалби, сигнали, информация за корупция и др. Всички канали и правила са публично достъпни на електронната страница на РА.

Система за заявления, е електронна система, за ежегодно подаване на заявления за подпомагане от бенефициерите и съдържа цялата необходима информация, позволяваща на държавите членки да проверят условията за допустимост за подпомагане най-малко за интервенциите, посочени в член 65, параграфи 2 и 3 от Регламент (ЕС) 2021/2116, както и условията и изискванията, свързани с предварителните условия, когато е необходимо.

Заявленията за помощ се подават в срок, определен от държавата членка, и се отнасят за календарната година на подаване. (4) Държавите членки следва да въведат надеждна и модерна система за управление на заявленията за помощ, която да дава възможност за комуникация по електронен път и да функционира в рамките на годишен цикъл. (5) Държавите членки следва да се възползват от предимствата на цифровизацията, като използват по правило електронните средства за всички комуникации с бенефициерите. Освен това, за да се насърчи опростяването, държавите членки следва, доколкото е възможно, да извличат информацията, необходима за управление на интервенциите, от източници на данни, които са на разположение на публичната администрация. (9) Държавите членки следва да гарантират, че географското - пространствено приложение включва необходимата информация за управление на интервенциите, базирани на площ - , в рамките на интегрираната система и, доколкото е необходимо, интервенциите, основани на площ - в лозаро-винарския сектор, и за изискванията съгласно обвързаността с условия

Държавите членки създават електронни средства за комуникация между бенефициера и органите, гарантиращи надеждността на предаваните данни.

Когато придружаващите документи не могат да бъдат предадени по електронен път, държавите членки определят същите срокове за предаването им по неелектронен път. Държавите членки гарантират, че тези източници на данни предлагат необходимото ниво на сигурност за правилното управление на данните, за да се гарантира надеждността, целостта и сигурността на тези данни.

заявлението за помощ съдържа цялата информация, необходима за извличане на данни от значение за правилното докладване на показателите за крайните продукти и резултатите, посочени в член 66, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/2116, по отношение на интервенциите, обхванати от заявлението за помощ.

Системата позволява ясно и недвусмислено идентифициране на бенефициерите.

Системата включва геопространствената система за прилагане и, когато е приложимо, системата за прилагане, основана на животни, както е посочено в член 66, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС)2021/2116. Системата предоставя предварително попълнените формуляри, в които се посочва:

(a) уникалната идентификация на всички земеделски парцели и единици земя, съдържащи неземеделски площи, считани за допустими от държавата членка на стопанството;

(b) площта и местоположението на декларираните площи на тези парцели и съответната допустима площ, определена за плащане за предходната година за целите на интервенции на базата на площ;

(c) информация, която е от значение за предварителните условия.

Предварителните данни съдържат и всички други предвидени от законодателството данни.

Заявленията за помощ се подават в срок, определен в националното законодателство, и се отнасят до календарната година на подаване и за извършената селскостопанска дейност в рамките на стопанската година, чийто край настъпва в годината на кандидатстване.

В случай на несъответствие с критериите за допустимост открито чрез административни проверки или чрез системата за мониторинг на площ, Държавата членка ще информира бенефициера и ще осигури възможност за промяна или оттегляне на заявлението за подпомагане в частта засегната от несъответствието до дата определена от Държавата членка, но не по-късна от 15 дни преди плащането, освен в обосновани случаи, определени в европейското или националното законодателство. Всички промени в заявлението и оттеглянията трябва да бъдат подадени по електронен път от заявителя чрез системата за електронни услуги на Разплащателна агенция.

Системата за заявяване ще осъществява връзка със системата за регистрация на животни и лозарския регистър и ще позволява, заявяване на тези животни и лозарски парцели за интервенциите, за които е подходящо. Системата ще извършва всички необходими предварителни проверки за осигуряване на правилно заявяване съобразно всички данни, които са на разположение на публичната администрация.

Неизчерпателен списък на предварителни проверки:

- съответствие с критериите за допустимост и ангажиментите по съответната интервенция:

- проверка за попадане на декларирания парцел в необлагодетелстван район, зона НАТУРА и т.н,

- предварителните растерни резултати от системата за мониторинг на площ.

Системата за заявяване ще извежда предупреждения за необходими корекции в заявлението след

съпоставяне на данните от заявлението с тези на разположение на администрацията на ниво държава членка и ще дава възможност на бенефициера да нанесе корекции, както и ще изведе списък с ангажиментите, които следва да изпълни кандидата в зависимост от интервенциите в които ще участва.

Административните проверки ще се извършват чрез използване на всички налични данни на ниво държава-членки, ще се извършват систематично и недискримитивно следвайки принципите за ефективност, ефикасност и намаляване на административната тежест.

Геопространственото заявление съдържа най-малко следната информация:

а) недвусмислено идентифициране на земеделските парцели и единици земя, съдържащи земеделски площи, които не са -селскостопански площи, считани за допустими от държавата членка на стопанството;

б) ясно очертаване на площта, декларирана за помощ по всяка интервенция, върху земеделските парцели и единиците земя, съдържащи земеделски площи, които не се считат за допустими от държавата членка, по-специално ако заявената площ е по-малка от общата площ на земеделския парцел;

в) вида, местоположението и, когато е приложимо, размера на особеностите на ландшафта, които са от значение за обвързаността с условия или интервенциите;

г) култури върху земеделски парцели, когато е приложимо;

д) когато е приложимо, дали парцелът е обект на биологично земеделие, и по-специално за преобразуването или поддържането на практики и методи за биологично земеделие, както е посочено в Регламент (ЕС) 2018/848 на Европейския парламент и на Съвета, които са от значение за подпомагането, предоставено за интервенциите, посочени в членове 31 и 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115, или за обвързаността с условия;

е) когато е приложимо, информация относно използването на продукти за растителна защита за парцели в рамките на интервенции за устойчива и намалена употреба на пестициди съгласно членове 31 и 70 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Държавите членки могат да решат да използват тази информация по отношение на изискването за водене на документация за продуктите за растителна защита, предвидено в член 67, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1107/2009;

ж) за площите, заявени за култура - специфично плащане за памук, сорта на използваните памучни семена и, когато е приложимо, идентификацията на одобрената междубраншова организация, в която бенефициерът е член;

з) за площите, използвани за производство на коноп, сорта на използваните семена, указание за количествата използвани семена, изразени в килограми на хектар, и официалните етикети, използвани върху опаковката на семената в съответствие с Директива 2002/57/ЕО на Съвета, и по-специално член 12 от нея, или всеки друг документ, признат за еквивалентен от държавата членка. Когато етикетите трябва да бъдат представени и на други национални органи, държавите членки могат да предвидят тези етикети да бъдат върнати на бенефициерите. Върнатите етикети се маркират като приложени за заявлението.

Държавата членка ще изготвя годишна оценка на качеството на системата за геопространствени заявления в съответствие с методиката, установена на равнището на Съюза.

Ако при оценката бъдат констатирани недостатъци в системата, държавата членка предприема подходящи коригиращи действия.

До 15 февруари след съответната календарна година на Комисията се представя доклад за оценката. Ако е необходимо ще бъде съставен и представен план за коригиращи действия и график за прилагането им.

7.3.1.1.3 Прилагате ли автоматизирана система за подаване на искания (по смисъла на член 65, параграф 4, буква е) от хоризонталния регламент за ОСП?

За интервенция, основаваща се на площта? : **Не**

За интервенция, основаваща се на броя на животните? : **Не**

7.3.1.1.4 Система за мониторинг на площта (СМП)

Системата за мониторинг на площ ще се прилага през 2023 поне за всички монитируеми (чрез възможностите на спътниците Сентинел) критерии и условия за допустимост. Системата ще се използва най-малко за проследяване на критерии свързани с основното подпомагане на доходите, не облагодетелстваните райони, дребни земеделски стопани, млади земеделски стопани, допълнителното и преразпределителното плащане. Системата ще се прилага и за всички други интервенции за които поне един критерий или условие за допустимост може да бъде монитируемо.

Въпреки това, през 2024 системата ще се използва за всички площ базирани интервенции, за който е възможно проследяване чрез спътниците Сентинел.

Не по-късно от 2025 ще започне въвеждане на използването на геолокализирани снимки за оценка на условия за допустимост. След въвеждане на използването на геолокализираните снимки като доказателства, ще бъде приложено следният принцип:

За условията за допустимост, които могат да се наблюдават само чрез снимки с географско обозначение, в случай на липса на информация от страна на бенефициента, държавата-членка може да реши да счита, че това условие за допустимост не е изпълнено.

Ще се счита че има наличие на различен обект в рамките на земеделския парцел или обекта на интерес, когато се установи наличието на клъстер от повече от 20 пиксела (равно на 0,2 ha за Sentinel изображения), тъй като в този случай се приема, че има застрашаване на компонента площ, предоставен от ИСАК, тъй като индикира наличието на достатъчно голям обект.

За извършване на оценка на парцелите ще се използват като правило минимум 8 пиксела след прилагане на буфер от до 1,5 пиксела навътре от периферията. Буферът от до 1,5пиксела ще бъде прилаган с цел избягването на внасяне на „шум“ при оценката.

Тези минимуми, могат да не бъдат спазени, ако формата или размера на парцела налагат това.

Уведомяването на бенефициера за открити несъответствия от системата за мониторинг на площ ще се извършва, чрез осигурената от ДЧ електронна комуникация между бенефициента и властите за целите на доброто управление на ИСАК базираните интервенции.

Уведомяването чрез системата на ДЧ за електронна комуникация с бенефициера, за несъответствия в определени парцели открити от системата за мониторинг на площ, дава право на ДЧ да не предоставя доклад от проверката.

Всички хектари за които е установено, че не изпълняват относимите условия за допустимост най-късно до датата определена за корекция на заявлението за подпомагане, ще подлежат на отказ от плащане.

Като допустими за подпомагане площи се считат всички декларираните площи за парцели оценени като зелени или жълти от системата за мониторинг на площ след приспадане (географско) на площите определени като трайно недопустими в СИЗП (такива са площи са например, площи заети с конструкции създадени от човека).

За условията за допустимост, които могат да се наблюдават само чрез снимки с географско локализиране, в случай на липса на информация от страна на бенефициента при поискана такава, държавата членка ще счита, че това условие за допустимост не е изпълнено.

Изцяло монитируеми са всички интервенции, за които всички критерии или условия за допустимост могат да бъдат проследени чрез данни от Сентинел или данни с поне еквивалентна стойност.

Частично монитируеми са тези интервенции, за които част от критериите или условията за допустимост могат да бъдат проследени чрез данни от Сентинел или данни с поне еквивалентна стойност.

Не монитируеми са всички онези интервенции за които нито един критерий или условие за допустимост не може да бъде проследен чрез данни от Сентинел или данни с поне еквивалентна стойност.

Като данни с най-малко еквивалетна стойност, ще се използват данни, които са в цифров вид, позволяват автоматична обработка на данни, систематично са достъпни за съответните бенефициенти или категории площи, не са дискриминационни и са подходящи за определяне на съответствие с конкретно условие за допустимост или задължение, което трябва да бъде изпълнено

на площта и е предмет на съответното условие. Като такива данни ще се приемат, както геолокализирани снимки, така и регистри, които предоставят данни за състоянието на площа през дадената година.

Системата за мониторинг на площ ще се създаде по начин, гарантиращ достъпа на бенефициерите до всички отнасящи се до тях релевантни данни за земята, която използват или възнамеряват да използват, за да им се даде възможност да подават точни заявления.

Системата ще подлежи на оценка на качеството, така както е предвидено в европейското законодателство, доклад от тази оценка се предоставя до 15 февруари след съответната календарна година на комисията.

В зависимост от резултата от оценката на качеството се задейства процедура по предприемане на коригиращи действия.

Данните послужили за заключения относно допустимостта на парцелите се съхраняват съгласно изискванията установени на равнището на Съюза.

7.3.1.1.5 Система за контрол и санкции

Изпълнени ли са изискванията, посочени в член 72? : **Да**

7.3.1.1.5.1 Описание на системата или системите за контрол и санкции за интервенциите по линия на ИСАК

Вж. приложените документи (един или повече)

7.3.1.1.6 Система за идентификация и регистрация на права на плащане, когато е приложимо

Изпълнени ли са изискванията, посочени в член 71 от хоризонталния регламент за ОСП? : **Неприложимо**

7.3.1.1.7 Система за идентификация и регистрация на животни по смисъла на член 65, параграф 4, буква в) [член 66, параграф 1, буква ж) от хоризонталния регламент за ОСП]

Разполагате ли със система за идентификация и регистрация на животни, посочена в член 66, параграф 1, буква ж) от хоризонталния регламент за ОСП? : **Да**

система за идентификация и регистрация на едър рогат добитък, установена с Регламент (ЕО) № 1760/2000 на Европейския парламент и на Съвета : **Да**

система за идентификация и регистрация на овце и кози, установена с Регламент (ЕС) № 21/2004 на Съвета : **Да**

система за идентификация и регистрация на прасета, установена с Директива (ЕС) 2008/71/ЕО на Съвета : **Да**

7.3.2 Извън обхвата на ИСАК

7.3.2.1 Кратко описание на системата за санкции за интервенции извън ИСАК в съответствие с принципите на ефективност, пропорционалност и възпиращ ефект

ЕФГЗ извън обхвата на ИСАК

Ще бъде изградена ефективна система за санкции, която ще отчита степента, тежестта и продължителността при неспазване на условията за подпомагане. Системата за санкции ще позволи дадено подпомагане да бъде оттеглено, пълно или частично, ще позволи да не се извършват плащания в случаите, когато не са спазени условията за предоставяне на подпомагане и налагане на административни санкции. Санкционната система ще се прилага при спазване на принципите на пропорционалност, в съответствие на принципа на прозрачност, като ще осигури дисциплиниращ и възпиращ ефект.

Разплащателната агенция ще установи критерии (в повечето случаи това е процент) за оттегляния

за всеки вид несъответствие с ангажименти и други задължения. Големината на оттеглянето ще бъде достатъчна, за да действа като дисциплиниращ и възпиращ ефект за несъответствия.

Предвижда се единна методика за санкциите по интервенциите, като същата ще е съобразена с приложимото законодателство и спецификата на конкретните интервенции.

1. Оперативни програми в сектор Плодове и зеленчуци

1.1 От момента на установяване на неспазването държавите членки преустановяват плащанията на помощи, докато не бъдат предприети удовлетворяващи ги корективни мерки.

1.2 Оперативни програми в други сектори

От момента на установяване на неспазването държавите членки преустановяват плащанията на помощи, докато не бъдат предприети удовлетворяващи ги корективни мерки

2. Пчеларство - предвиждат се санкции във връзка с възстановяване на неправомерно изплатени суми, разписани в националното законодателство.

ЕЗФРСР извън обхвата на ИСАК

1. Системата за санкции ще бъде изградена от следните елементи – намаления, оттегляния и административни санкции.

Ще бъде изградена ефективна система за санкции, която ще отчита степента, тежестта и продължителността при неспазване на условията за подпомагане. Системата ще се прилага при спазване на принципите на пропорционалност, в съответствие на принципа на прозрачност, като ще осигури дисциплиниращ и възпиращ ефект.

По отношение на оттеглянията ще бъде позволено дадено проектно предложение, искане за плащане или друга декларация, да бъде оттеглено, пълно или частично по всяко време след представяне от бенефициента на документ с искането си за оттегляне. В случаите, че бенефициентът е бил информиран преди представянето на документа за исканото оттегляне, че ще му бъде извършена проверка или проверката е била извършена и са установени неспазвания на изискванията, или са установени неспазване в документите по проектното предложение, искането за плащане или друга декларация, няма да се допуска оттегляне по отношение на частите на тези документи, засегнати от неспазването.

Исканото подпомагане ще се отказва или оттегля изцяло, когато не са изпълнени критериите за допустимост. По специално исканото подпомагане ще се отказва или оттегля изцяло или частично, когато не са спазени следните ангажименти или други задължения: а) ангажименти по СП; или б) когато това е приложимо, на други задължения по операцията, установени съгласно законодателството на Съюза, националното законодателство или в СП, по-специално обществени поръчки, държавни помощи и други задължителни стандарти и изисквания.

При вземането на решение от компетентният орган, относно размера на отказ или оттегляне на подпомагането при неспазване на ангажиментите или други задължения, посочени в горният параграф ще се отчита тежестта, степента, продължителността и системността на неспазването във връзка с условията за подпомагане, посочени в параграфа. Тежестта на неспазването ще зависи по-специално от значимостта на последствията от неспазването, като се отчитат целите на ангажиментите или задълженията, които не са изпълнени.

Определяне на критериите за допустимост, ангажиментите и другите задължения по отделните интервенции:

•Критериите за допустимост са предварителни условия за включване, които не се заплащат и които трябва да се изпълняват, както при кандидатстване/поемане на ангажимент по интервенцията така и по време на целия период на ангажимента:

1.1 Критерии за допустимост за включване, които не се заплащат и които трябва да се изпълняват при кандидатстване/поемане на ангажимент по интервенцията (като например изискването за възраст). Ще се проверяват на база административни проверки, когато е оправдано същите ще се извършват чрез национални регистри;

1.2 Критерии за допустимост за включване, които не се заплащат и които трябва да се изпълняват, както при кандидатстване/поемане на ангажимент по интервенцията така и по време на целия

период на ангажимента. Ще се проверяват на база административни проверки, когато е оправдано същите ще се извършват чрез национални регистри регистри, проверка на документи предоставени от бенефициера и ПнМ преди и след плащане, където е приложимо;

• Ангажименти са дейностите, които бенефициерите се ангажират да осъществят или да спазват и за които се извършва плащане – проверяват се като по време на отпускането на подпомагане така и в сроковете на дълготрайност или преди плащане според интервенцията. Проверките ще се извършват на база административни проверки през национални регистри, документи представени от бенефициера и ПнМ преди и след плащане, където е приложимо.

• Други задължения са всички изисквания, произтичащи от националното законодателство и европейското право, които са приложими към съответната интервенция, които ползвателите са задължени да спазват, но за които не се извършва плащане на безвъзмездна финансова помощ, в това число правилата за отпускане на държавна помощ, спазването на задължителни стандарти и изисквания, лицензионни и разрешителни режими и др., съгласно националното законодателство и/или европейското право и/или посочени в СПРЗСР. Ще се проверяват на база административни проверки през национални регистри, проверка на документи предоставени от бенефициера и ПнМ преди и след плащане, където е приложимо;

Степента на неспазването ще зависи по-специално от въздействието му върху операцията като цяло. Продължителността ще зависи по-специално от времетраенето на въздействието или от възможността това въздействие да бъде прекратено с разумни средства.

Системността на неспазването ще зависи от това дали подобни случаи на неспазване са били констатирани при същия бенефициент и същата мярка или същия вид операция и по-рано или презцелия програмен период, или при подобна мярка през предходният програмен период.

Ако общата оценка въз основа на критериите, посочени в предходните параграфи, води до установяването на сериозно неспазване, подпомагането се отказва или оттегля изцяло. Освен това бенефициентът се изключва от възможността да получава подпомагане по същата мярка или същия вид операция за календарната година на констатацията и за следващата календарна година.

В нормативна уредба или в насоките и/или друг документ, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти, при разработването им ще се изготвя приложения, което ще съдържа санкциите и определената им тежест.

По отношение на обществените поръчки, когато се установи неспазване на изискванията предвидени в законодателството, спрямо бенефициентите ще се прилагат санкции, съответстващи на предвидените в законодателството.

2. При извършване на плащанията ще се извършват административни проверки предвидени е европейското и национално законодателство, и по специално а) приключилата операция, сравнена с операцията, за която е било одобрено заявлението за подпомагане; б) направените разходи и извършените плащания, освен в случаите, когато се прилагат форма или метод, който изключва прилагането на проверката за направените разходи.

Плащанията ще се изчисляват въз основа на сумите, за които е установено, че са допустими по време на административните проверки.

Разплащателна агенция ще проверява полученото от бенефициента искане за плащане и определя сумите, които е допустимо да получат подпомагане. Разплащателна агенция определя:

а) сумата, която е платима на бенефициента въз основа на искането за плащане и решението за отпускане;

б) сумата, която е платима на бенефициента след проверка на допустимостта на разходите в искането за плащане.

В нормативна уредба или в насоките и/или друг документ, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти, при разработването им ще се изготвя приложения, което ще съдържа конкретните санкциите и определената им тежест при плащане. По този начин бенефициентите ще бъдат запознати с конкретните санкции още преди да подадат проектното си предложение.

При извършване на плащанията също ще се извършват проверки на проведените обществени поръчки. Когато се установи неспазване на изискванията предвидени в законодателството, спрямо

бенефициентите ще се прилагат санкции, съответстващи на предвидените в законодателството.

7.3.2.2 Кратко описание на системата за контрол за елементи извън ИСАК (методи за контрол, кръстосани проверки, дълготрайност на инвестициите и свързаните с тях последващи проверки и т.н.)

ЕФГЗ извън обхвата на ИСАК

Ще бъдат разработени всички необходими законови, подзаконови и административни разпоредби и ще бъдат взети всички необходими мерки с оглед осигуряването на ефективна защита на финансовите интереси на Съюза, по- специално по отношение на :

а) проверказаконността и редовността на операциите, финансирани от Фондовете;

б) осигуряване наефективни превантивни мерки срещу измами, особено в областите с по-висок риск, които да имат възпиращ ефект, като вземат предвид разходите и ползите, както и пропорционалността на мерките;

в) предотвратяване, разкриване и отстраняване на нередности и измами;

г) налагане насанкции, които са ефективни, възпиращи и пропорционални в съответствие с националното право, и ще завеждат съдебни дела с тази цел, ако е необходимо;

д) възстановяване нанеправомерните плащания с лихви и завеждане на съдебни дела за целта, според случая.

При неправомерни плащания по буква д), възникнали в резултат на нередност или небрежност, ще се изисква възстановяване от бенефициера в срок от 18 месеца след получаването от страна на разплащателната агенция на окончателен доклад или подобен документ с окончателен характер, който посочва извършването на нередност. Съответните суми се вписват едновременно с искането за възстановяване в регистъра на длъжниците на разплащателната агенция.

Ще се създаде ефективна система за управление и контрол, за да се гарантира спазването на законодателството, уреждащо интервенциите за подпомагане, целящи да се сведе до минимум рискът от нанасяне на финансови вреди на Съюза.

Административните проверки и проверките на място ще се извършват по такъв начин, че да гарантират ефективна проверка на:

а) точността и пълнотата на информацията в заявлението за помощ, заявлението за подпомагане, искането за плащане или друга декларация;

б) спазването на всички критерии за допустимост, ангажименти и други задължения по отношение на въпросната интервенция, условията, при които се предоставя помощ и/или подпомагане или освобождаване от задължения;

Административните проверки, ще се допълват от проверки на място, като няма да се допуска дублиране на контрол в рамките на отделните механизми за контрол. С оглед опростяване на процедурите ще се наблегне на административна проверка на база регистри и бази данни, като на място ще се проверяват онези елементи, които не са били или не могат да бъдат проверени чрез административна проверка.

ДЧ гарантира, че спазването на всички приложими условия, предвидени в съответното национално право и в документи, съдържащи разпоредби за прилагане ще се контролира съгласно набор от проверими показатели.

Административните проверки ще включват:

- насрещна проверка с ИСАК базираните заявления.

- насрещна проверка с системата за идентификация на животни.

- насрещна проверка към всички релевантни дигитални регистри и др.

Минимални нива на извадки за ПнМ, там където е приложимо ще бъде определен минимален процент на ПнМ в размер на 1% от заявките, заявленията или другите декларации за плащане по съответния фонд (ЕФГЗ), като ще се осигури баланс по отделните интервенции, като се гарантира че всички интервенции имат равен шанс да попаднат в извадка. Извадката ще се формира на база риск-анализ, който ще се състои от два компонента, единия на база рискови критерии, а другия основаващ се на случаен избор. На база анализа на резултатите ще бъдат въведени правила за

увеличаване или намаляване на извадката за ПнМ. Въпреки това размерът на извадката не може да бъде по-малък от минималния определен размер. Правилата за преглед на извадката ще бъдат подробно описани в националната нормативна база.;

За извадки за ex-post, там където е приложимо, ще бъде запазен досегашния подход, като извадката за проверка ще се основава на анализ на риска, който ще се състои от два компонента единия на база рискови критерии, а другия основаващ се на случаен избор, запазва се минималния обем на извадката в размер на 1% от заявленията.

В съответствие с действащото национално законодателство, организациите на производители/ асоциациите на организации на производители подават заявления за признаване в Министерството на земеделието. Министърът на земеделието със заповед назначава постоянна комисия, която извършва проверка за изпълнение на критериите за признаване (административни проверки), включително проверка на място.

Достоверността на заявените данни от организациите на производители/ асоциациите на организации на производители се проверява от Министерството на земеделието чрез извършването на периодични проверки на място за установяване на съответствието им с критериите за признаване. Всяка година се проверяват най-малко 30 на сто от признатите организации на производители/ асоциации на организации на производители, като всяка една организация/асоциация/междубраншова организация се проверява най-малко веднъж на 3 години и не по-често от веднъж годишно. На 100% се извършват административни проверки и проверки на място на етап признаването на организации и групи производители, изпълняващи оперативни програми. При всяко окончателно плащане за съответната година от оперативната програма се извършват на 100% административни проверки, допълнени от проверки на място.

ЕЗФРСР извън обхвата на ИСАК

Ще бъдат разработени всички необходими законови, подзаконови и административни разпоредби и ще бъдат взети всички необходими мерки с оглед осигуряването на ефективна защита на финансовите интереси на Съюза, по- специално по отношение на:

а) Проверка законността и редовността на операциите, финансирани от Фондовете;

б) Осигуряване на ефективни превантивни мерки срещу измами, особено в областите с по-висок риск, които да имат възпиращ ефект, като вземат предвид разходите и ползите, както и пропорционалността на мерките;

в) Предотвратяване, разкриване и отстраняване на нередности и измами;

г) Налагане на санкции, които са ефективни, възпиращи и пропорционални в съответствие с националното право, и ще завеждат съдебни дела с тази цел, ако е необходимо;

д) Възстановяване на неправомерните плащания с лихви и завеждане на съдебни дела за целта, според случая.

При неправомерни плащания по буква д), възникнали в резултат на нередност или небрежност, ще се изисква възстановяване от бенефициера в срок от 18 месеца след получаването от страна на разплащателната агенция на окончателен доклад или подобен документ с окончателен характер, който посочва извършването на нередност. Съответните суми се вписват едновременно с искането за възстановяване в регистъра на длъжниците на разплащателната агенция.

Ще се създаде ефективна система за управление и контрол, за да се гарантира спазването на законодателството, уреждащо интервенциите за подпомагане, целящи да се сведе до минимум рискът от нанасяне на финансови вреди на Съюза.

Административните проверки и проверките на място ще се извършват по такъв начин, че да гарантират ефективна проверка на:

а) Точността и пълнотата на информацията в заявлението за помощ, заявлението за подпомагане, искането за плащане или друга декларация;

б) Спазването на всички критерии за допустимост, ангажименти и други задължения по отношение на въпросната интервенция, условията, при които се предоставя помощ и/или подпомагане или освобождаване от задължения;

Административни проверки се извършват за всички заявления за подпомагане изисквани да се

подават от бенефициерите или от трета страна, и обхващат всички елементи, които могат да бъдат проверени и е подходящо да бъдат проверени чрез административни проверки.

Административни проверки на заявленията за подпомагане

Административните проверки на заявленията за подпомагане ще осигурят съответствието на операцията с приложимите задължения, установени от националното законодателство, включително и с тези на обществените поръчки, държавната помощ и други задължителни стандарти и изисквания. Проверките включват по-специално удостоверяване на:

a) Допустимост на бенефициера

b) Критерии за допустимост, ангажименти и други задължения по операцията, за която се иска подкрепа:

c) Съответствие с критериите за подбор;

d) Допустимост на разходите по операцията, включително съответствието с категорията на разходи или метод на изчисление, който ще се използва, ако операцията или част от нея попада в обхвата на опцията за опростени разходи;

e) Проверка на обосноваността на представените разходи. Разходите се оценяват с помощта на подходяща система за оценка, като например опростени разходи, референтни цени, сравнение на различни оферти или оценяваща комисия или комбинация от тях.

Спазването на правилата за околна среда, устойчиво развитие, публичност, равни възможности и недискриминация трябва също да бъдат проверени

Административни проверки на искания за плащане

Административните проверки на исканията за плащане ще включват по-специално, и когато е уместно за вземането под въпрос, проверка на:

• приключилата операция, сравнена с операцията, за която е подадено заявлението за подпомагане и за която е отпусната помощта;

• направените разходи и извършените плащания.

Проверката трябва най-вече да потвърди:

• е разходите се отнасят за допустимия период и че са били платени;

• за опции с опростени разходи: че условията за плащане, определени в споразумението за отпускане на безвъзмездна помощ са изпълнение:

• че разходите се отнасят до одобрена операция;

• съответствие с правилата за допустимост на национално ниво;

• че доставката на продукта/услугата, е в пълно съответствие с правилата и условията на споразумението за отпускане на безвъзмездна помощ.

• Неправомерното двойно финансиране по друга схеми на Съюза или на национално ниво и през предишния програмен период.

Въпреки, че проверки на 100% от исканията за плащане подадени от бенефициерите се изисква от законодателството, проверка на всяка разходна позиция по всяко искане за плащане и свързаното с това доказателство за доставка включено в искането, въпреки че е желателно, може да не е практично. Ето защо, избор на разходните позиции, които трябва да се проверяват във всяко искане за плащане, когато това е оправдано, може да се направи въз основа на извадка от транзакции, избрани като се отчитат рисковите фактори (стойност на позициите, вид на бенефициера, минал опит), и се допълни от извадка изготвена на случаен принцип, там където се счита за необходимо, за да се гарантира, че всички елементи има вероятност да бъдат избрани. В случай, че се използва възможността за извадка избор на разходните позиции, които трябва да се проверяват това ще става по начин, който дава увереност, че всички приети разходи са допустими. Методологията за определяне на извадките ще се изготви предварително от разплащателната агенция и ще се установят параметри, които позволяват резултатите от проверената извадка да се използват за проектиране на грешките в непроверената част. В случай, че съществени грешки са открити в проверяваната извадка, ще се разшири проверката, за да се определи дали грешките имат обща характеристика (т.е. вид сделка, местоположение, продукт, период от време) и след това или ще се разшири проверката на искането за плащане до 100 % , или ще се проектира грешката от извадката в непроверената част.

Посещения на място

Административните проверки на инвестиционни операции, ще включват най-малко едно посещение на подпомаганата дейност, или на инвеститорския обект за проверка на реализирането на инвестицията.

Въпреки това разплащателната агенция може да реши да не извършва такива посещения при надлежно обосновани причини, като например следното:

• операцията е включена в извадката за проверка на място,

• РА счита, че въпросната операция е малка инвестиция;

• РА орган счита, че рискът от неизпълнение на условията за получаване на подкрепа е малък или че рискът от не реализиране на инвестицията е малък.

Всички взети решени в тази посока и мотивите към него се записват с оглед осигуряване на одитна следа за бъдещи проверки и одити.

Посещения на място в контекста на административните проверки са различни по предназначение от проверките на място. При посещенията на място, целта е да се проверят точките по административната проверка (предимно на правилното изпълнение на инвестицията).

Във вторият случай, целта е да се допълни административната проверка, за да се извърши възможно най-изчерпателна проверка на извадка от бенефициери.

Авансовите и междинните плащания

В случай на авансови плащания за инвестиционни операции, разплащателна агенция щепровери допустимостта на бенефициера/операцията и наличието на обезпечение, покриващо сумата, която ще бъде изплатена авансово.

По отношение на междинните плащания по конкретни етапи от изпълнението на проекта, РА ще се съобразява със съществуващите правила относно административните проверки на исканията за плащане, с изключение на посещението на място, което е задължително само на етапа на искането за последното плащане.

Проверки на място

Разплащателна агенция, ще изготвя своята извадка за проверка от всички заявители включваща, където е уместно, част на случаен принцип, за да се получи представителен процент на грешки и част основана на риска, която има за цел областите, в които рискът от грешки е най-висок. Това гарантира, че нито един бенефициер не трябва да бъде предварително изключен от контролната група.

РА ще гарантира минимално равнище на проверките на място, необходими за ефективното управление на рисковете, както и че ще увеличат минималното ниво, където е необходимо. РА ще намалява това минимално ниво, където системите за управление и контрол функционират правилно и процента на грешки остава на приемливо ниво.

Искане за плащане ще бъде отхвърлено, ако бенефициерът или негов представител попречи на да бъде извършена проверка на място, освен в случаите на непреодолима сила или при извънредни обстоятелства.

Проверките на място проверяват дали операцията е изпълнена в съответствие с приложимите правила и обхващат всички критерии за допустимост, ангажименти и други задължения, свързани с условията за отпускане на подпомагане, които могат да бъдат проверени по време на посещението. Тези проверки гарантират, че операцията е допустима за подпомагане от ЕЗФРСР.

При необходимост, при проверките на място се проверява точността на данните, декларирани от бенефициера, като се сверяват данните със свързаните с тях документи.

При проверките на място се проверява дали предназначението или планираното предназначение на операцията съответства на предназначението, което е описано в заявлението за подпомагане и за което е отпуснато подпомагането. Освен при извънредни обстоятелства, надлежно документирани и обяснени от РА, проверките на място включват посещение на мястото, където се извършва операцията или, ако операцията е с нематериален характер, посещение при лицето, организирало операцията.

Дори когато административни проверки са изчерпателни и подробни, все още има някои елементи

по отношение на законосъобразността и редовността на разходите, които не могат да бъдат проверени чрез административна проверка. Следователно, при проверките на място ще се провери най-вече доколко операцията е реална, доставката на продукта/услугата в пълно съответствие с условията на споразумението за отпускане на безвъзмездна помощ, физическия напредък, зачитането на правилата за публичност и т.н. Проверките на място могат да се използват, също така, за да се удостовери, че бенефициерът е предоставил точна информация относно физическото и финансовото изпълнение на операцията.

За всяка проверка на място ще се изготвя доклад за проверка, който дава възможност да се прегледат детайлите на извършените проверки. В доклада ще се посочва най-малко:

• проверените мерки и заявления или искания за плащане;

• присъстващите лица;

• дали бенефициерът е бил уведомен предварително за посещението и ако е така, какъв е бил срокът на предварителното уведомление;

• резултатите от проверките и, когато е приложимо, конкретни забележки;

• допълнителните мерки за контрол, които трябва да се предприемат, в случай че са приложими.

На бенефициера ще се дава възможност да подпише доклада по време на проверката, за да удостовери присъствието си по време на проверката и да добави забележки. Когато се използва доклад за проверка, изготвен чрез електронни средства по време на проверката, компетентният орган дава възможност за подписване на доклада с електронен подпис от страна на бенефициера или докладът за проверката се изпраща незабавно на бенефициера, като му се дава възможност да го подпише и да добави забележки. Когато бъде установено неспазване, бенефициерът получава копие от доклада за проверката.

Проверките на място ще се планират предварително, за да се гарантира, че те са ефективни. Като цяло, трябва да се даде предварително уведомление за проверките на място, за да се гарантира, че съответният персонал (например мениджър на проект, инженер, счетоводен персонал) и документация (по-специално, финансови документи, включително и банкови извлечения и фактури) са предоставени от бенефициера на разположение по време на проверката.

Обикновено проверките на място ще се извършват преди окончателното плащане за операцията и след получаване на искането за окончателно плащане. Въпреки това, в някои случаи, когато реалността на проекта е невъзможно да се определи след неговото завършване, може да е удачно да се извършват проверки на място по време на неговото изпълнение и без предизвестие (например курсове за обучение, където списъците с участници и преподаватели също трябва да бъдат проверени). Това важи особено в случаите на операции с нематериален характер, при които има малко или няма никакви физически доказателства след приключването им (например обучения, семинари, селскостопански и горски посещения, използване на консултантски услуги).

Последващи проверки

Най-вече, последващите проверки се извършват за инвестиционни операции, за да се провери спазването на условия за допустимост или такива произтекли от отпуснатото подпомагане или подробно описани в СП по ОСП, за интервенциите, за които се изисква дълготрайност.

Последващите проверки се извършват всяка календарна година и обхващат минимален, определен процент от финансираните от ЕЗФРСР разходи за инвестиционни операции, които още са предмет на задължение за дълготрайност и за които е извършено окончателното плащане.

Извадката от операции, подлежащи на проверка, се основава на анализ на рисковете и на финансовото въздействие на различните операции, видове операции или мерки.Част от извадката ще се избира на случаен принцип.

Специфични условия

Основателност на разходите

Безвъзмездна финансова помощ ще се отпуска като се спазват принципите на ефективност на разходи, икономическата изгода и целесъобразност. Ще се насочи внимание към:

• избягване на прекомерните спецификации

Цените не винаги са единствения източник на неоснователни разходи. Безвъзмездните средства трябва да бъдат рентабилни в парично изражение и във връзка с целите на ОСП. Ето защо,

спецификациите на изделията трябва да бъдат оценени също и в заявлението за подпомагане и подкрепата да бъде съответно намалена, ако съдържат неоправдано прекомерни спецификации.

• Гарантира, че цените са конкурентни

Има няколко метода за оценка на основателността на цените: сравнение на различни оферти, експертно мнение или списък с референтки цени. Независимо от метода, или комбинацията от методи, които ще се използват, ще се постигне стабилно уверение, че тези методи са в състояние да преценят, че цените се основават на пазара.

• Контрол на въздействието върху разходите при промени в проекта

Когато се въвеждат промени в проекта по време на изпълнението, въздействието върху разходите ще се преоценява по време на фазата на заявлението за плащане. Окончателно направените разходи от бенефициера, може да не представляват най-доброто съотношение качество – цена.

• Пропорционалните системи в зависимост от размера на риска

Административните проверки и проверките на място трябва да могат да направят разлика между проекти с по-висок риск и проекти, при които размера на риска не е голям. Разплащателна агенция ще изгради системи за контрол, които увеличават пропорционално нивото на сигурност в зависимост от размера на риска. Ще бъде обърнато особено внимание да проекти с висок интензитет на помощта, проекти с разходи за строителство и други, които могат да повлияят негативно върху целите на ОСП.

За преценка на рисковите проекти ще се използват данни от изминалите програмни периоди и при нужда ще се прибягва до използване на контролен списък , разработен от ЕСП за оценка на дизайна на системите за контрол по отношение на рисковете свързани с разходите за развитие на селските райони.

Държавна помощ

В случаите, когато подкрепата, представлява държавна помощ, и когато тя не е освободена от правилата за държавните помощи, помощта ще се отпуска след получаване на адекватно разрешение за държавната помощ, което може да бъде под формата на решение на Комисията за одобрение след уведомяване на Комисията, групово освобождаване или съответствие с приложимо правило за минимална помощ.

Основните проверки за съответствие с правилата за държавните помощи, ще се извършват по време на административните проверки на заявленията за подпомагане. В допълнение, допълнителни проверки могат да се извършват по време на административните проверки на исканията за плащане и по време на проверките на място.

Опция за опростени разходи

За единичните разходи и еднократните суми, административната проверка на искането за плащане ще проверяват дали са изпълнени условията за възстановяване на разходите, определени в споразумението между бенефициера и разплащателната агенция, дали приетата методология е приложена правилно и дали операцията не е изцяло предоставена на външни изпълнители. Декларираните количества/доказателство за приключване на операцията трябва да бъдат заверени от бенефициера, обосновани и архивирани с оглед на бъдещи проверки и одити.

В случай на финансиране с фиксирана помощ, проверката ще провери дали:

• разходите са правилно разпределени за дадена категория;

• няма двойно деклариране на една и съща разходна позиция;

• фиксираната помощ е правилно приложена;

• сумата, платена на база на фиксирана помощ е пропорционално коригирана, ако стойността на категорията на разходите, към които тя се прилага е била променена; и

• операцията не е изцяло предоставена на външни изпълнители.

Финансови инструменти, операции генериращи приходи и равенство и недискриминация

Когато е приложимо могат да бъдат използвани финансови инструменти. Подпомагането ще се отпуска при спазване на принципите за равенство и недискриминация.

За проектите, които се финансират със 100% интензитет ще се извършва проверка дали след извършване на инвестицията ще генерират нетни приходи. Изискването не се прилага, в случаите,

когато:

- проектът не надхвърлят левовата равностойност на 1 000 000 евро;
- по техническа помощ;
- подкрепата се предоставя от финансови инструменти;
- публичната подкрепа е под формата на еднократни суми или на покриване на единични разходи съгласно стандартна таблица, или финансиране по единна ставка;
- сумите или процентите на подкрепа са определени в Регламент (ЕС) № 2021/2115 г. на Европейския парламент и на Съвета;
- подкрепата в рамките на Стратегическия план представлява държавна помощ.

Подробни правила по отношнтит на генерирането на приходи ще бъдат разписани в националните нормативни актове по прилагане на интервенциите.

Административните проверки, ще се допълват от проверки на място, като няма да се допуска дублиране на контрол в рамките на отделните механизми за контрол. С оглед опростяване на процедурите ще се наблегне на административна проверка на база регистри и бази данни, като на място ще се проверяват онези елементи, които не са били или не могат да бъдат проверени чрез административна проверка.

ДЧ гарантира, че спазването на всички приложими условия, предвидени в съответното национално право и в документи, съдържащи разпоредби за прилагане ще се контролира съгласно набор от проверими показатели.

Административните проверки ще включват:

- насрещна проверка с ИСАК базираните заявления.

- насрещна проверка с системата за идентификация на животни.

- насрещна проверка към всички релевантни дигитални регистри и др.

7.3.2.3 Правила за обществени поръчки?

Кратко описание как се изпълнява спазването на правилата за обществени поръчки.

Проверките по отношение на обществените поръчки ще имат за цел да удостоверят, че правилата за обществени поръчки на Съюза и свързаните с тях национални правила са спазени и че основните принципи на прозрачност, обективност, недискриминация и подходящо оповестяване са били съблюдавани по време на целия процес по възлагане.

Проверките по отношение на спазването на правилата за обществените поръчки ще се извършват на два етапа:

• След оценката, за да се уверят, че е избрана правилната оферта;

• След реализацията на проекта, за да се уверят, че реализираният проект е в съответствие с договора по поръчката.

В случаите на нарушение на законодателството в областта на обществените поръчки, по отношение на разходи, които са финансирани от публични средства ще се прилагат финансови корекции, определени при спазване на националните правила във връзка с обществените поръчки.

7.4 Обвързаност с условия

7.4.1 Системи за контрол във връзка с предварителните условия

7.4.1.1 Описание на системата за контрол за предварителни условия

Ще се използва ИСАК доколкото това е приложимо. Системата за контрол ще бъде разписана в законови и подзаконови нормативни актове. Ще бъде изградена ефективна система за санкции, която ще отчита степента, тежестта и продължителността при неспазване на условията за подпомагане. Системата за санкции ще позволи дадено подпомагане да бъде оттеглено, пълно или частично, ще позволи да не се извършват плащания в случаите, когато не са спазени условията за предоставяне на подпомагане и налагане на административни санкции, на системата ще бъде

извършван ежегоден преглед за постигнатите резултати, така както е посочено в т.4 на чл. 85 на Регламент 2021/2116. Санкционната система ще се прилага при спазване на принципите на пропорционалност, в съответствие на принципа на прозрачност, като ще осигури дисциплиниращ и възпиращ ефект. Системата ще бъде подробно разписана в националното законодателство, но тя ще включва най-малко посочените в регламенитите изисквания в съответствие с на чл. 83-85 от Регламент 2021/2016. Откази изцяло или частично и оттегляния при неспазване на критериите за допустимост ангажименти или други задължения (условия за подпомагане), при отчитане на тежестта, степента, продължителността и системността на неспазването след плащане ще се установят в подробни правила в националното законодателство и конкретни проценти на откази изцяло или частично и оттегляния, в резултат на неспазване на условията за подпомагане.

7.4.1.2 Видове проверки

ЗИУ/ДЗЕС	Видове проверки
GAEC01 - Поддържане на постоянно затревени площи на основата на съотношението на постоянно затревените площи спрямо земеделската площ на национално, регионално и подрегионално равнище и на равнище група от стопанства или стопанство в сравнение с референтната 2018 г. Максимално намаление от 5 % в сравнение с референтната година.	Система за мониторинг на площта, Административни проверки, Проверка на място
GAEC02 - Защита на влажните зони и торфищата	Система за мониторинг на площта, Административни проверки, Проверка на място
GAEC03 - Забрана за изгаряне на стърнища от полски култури, освен по фитосанитарни причини	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на площта
GAEC04 - Изграждане на буферни ивици по продължението на водните басейни	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на площта
GAEC05 - Управление на обработката на почвата с цел намаляване на опасността от деградация и ерозия на почвата, включително предвид ъгъла на наклона	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на площта
GAEC06 - Минимално покриване на почвата с цел избягване на голи почви в най-чувствителните периоди	Проверка на място, Административни проверки, Система за мониторинг на площта
GAEC07 - Сеитбооборот върху обработваема земя, с изключение на култури, отглеждани под вода	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на площта
GAEC08 - Запазване на особеностите на ландшафта. Забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане на малките при птиците. Прилагане, по възможност, на мерки за недопускане на инвазивни растителни видове	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на площта
GAEC09 - Забрана за промяна на предназначението или разораване на постоянно затревени площи, обозначени като екологично чувствителни постоянно затревени площи в зони от обхвата на „Натура 2000“	Проверка на място, Административни проверки, Система за мониторинг на площта
SMR01 - Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите: член 11, параграф 3, букви д) и з) по отношение на задължителните изисквания за контрол на дифузни източници на замърсяване с фосфати	Административни проверки, Проверка на място
SMR02 - Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници: членове 4 и 5	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на площта
SMR03 - Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици: член 3, параграф 1,член 3, параграф 2, буква б), член 4, параграфи 1, 2 и 4	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на

	площта
SMR04 - Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна: член 6, параграфи 1 и 2	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на площта
SMR05 - Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 г. за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните: член 14, член 15, член 17, параграф 1 и членове 18, 19 и 20	Административни проверки, Проверка на място
SMR06 - Директива 96/22/ЕО на Съвета от 29 април 1996 г. относно забрана на употребата на определени субстанции с хормонално или тиреостатично действие и на бета-агонисти в животновъдството и за отмяна на директиви 81/602/ЕИО, 88/146/ЕИО и 88/299/ЕИО: член 3, букви а), б) г) и д) и членове 4, 5 и 7	Административни проверки, Проверка на място
SMR07 - Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета: член 55, първо и второ изречение	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на площта
SMR08 - Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди: член 5, параграф 2 и член 8, параграфи 1—5; член 12 по отношение на ограниченията за използване на пестициди в защитени зони, определени въз основа на Директива 2000/60/ЕО и законодателството за „Натура 2000“; член 13, параграфи 1 и 3 относно обработката и съхранението на пестициди и обезвреждането на остатъци	Административни проверки, Проверка на място, Система за мониторинг на площта
SMR09 - Директива 2008/119/ЕО на Съвета от 18 декември 2008 г. за определяне на минимални стандарти за защита на телетата: членове 3 и 4	Административни проверки, Проверка на място
SMR10 - Директива 2008/120/ЕО на Съвета от 18 декември 2008 г. относно определяне на минималните стандарти за защита на свинете: членове 3 и 4	Административни проверки, Проверка на място
SMR11 - Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 г. относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели: член 4	Административни проверки, Проверка на място

7.4.2 Системи за санкции във връзка с предварителните условия

7.4.2.1 Описание на системата за санкции за предварителни условия

Система за санкции по отношение на условността, ще бъдат подробно разписани в националното законодателство, изцяло съобразено с изискванията наложени в европейското право.

7.4.2.2 Определение и приложение на „повторение“ (изчисление и обхванат времеви период):

Повторение възниква, когато бенефициера извърши едно и също нарушение в рамките на три последователни години.

7.4.2.3 Определение и приложение на „преднамереност“

Умисъл има, когато кандидата не може да докаже по удовлетворителен за компетентния орган начин неумишленост.

7.4.3 Данни за прилагането на опростена система за контрол за дребните земеделски стопани;

Малките земеделски стопани- бенефициенти по интервенцията ще подлежат на опростена система за контрол във връзка със спазването на предварителните условия съгласно чл. 83(2) а) и чл. 83 (6) е) от Хоризонталния регламент.

7.4.4 Компетентни контролни органи, отговарящи за проверките на практиките за предварителни условия и на законоустановените изисквания за управление

Разплащателна агенция

ЗИУ/ДЗЕС	Наименование на разплащателната агенция	Наименование на контролния орган	Име на лицето, отговорно за проверката	Адрес	Електронна поща

7.5 Предварителни условия в социалната сфера

7.5.1 Описание на системата за контрол на предварителните условия в социалната сфера

Предварителните условия в социалната сфера ще бъдат приложени със санкционен режим от 01 януари 2025г. През 2023 и 2024 Националната служба за съвети в земеделието ще консултира земеделските стопани за правилата, които следва да спазват относно прилагането на предварителните условия в социалната сфера, свързани с трудовата заетост и здравословни и безопасни условия на труд.

Цялостният контрол за спазване на трудовото законодателство във всички отрасли и дейности се осъществява от Изпълнителна агенция "Главна инспекция по труда" към министъра на труда и социалната политика. Изпълнителна агенция "Главна инспекция по труда" осъществява и специализирана контролна дейност по спазването на законодателството, свързано с изпълнението на държавната служба, и на правата и задълженията на страните по служебното правоотношение.

Системата за контрол и санкции ще включва процедура за уведомяване на Разплащателна агенция за специализирана контролна дейност по спазването на законодателството, свързано със социалната условност.

Системата за предварителните условия ще се разпише подробно във връзка с изискванията на чл. 87-89 от Регламент 2021/2016.

7.5.2 Описание на системата от санкции за предварителните условия в социалната сфера

Във връзка с установяването на механизма за предварителни условия в социалната сфера от 01 януари 2025 г. в България компетентните институции по прилагането й - Държавен фонд „Земеделие”- Разплащателна агенция и Министерство на труда и социалната политика - Изпълнителна Агенция „Главна инспекция по труда", ще сключат споразумение за сътрудничество.

Контролът, свързан с прилагането на предварителните условия в социалната сфера, е изцяло в компетентността на специализираните контролни органи -Министерство на труда и социалната политика и Изпълнителна Агенция „Главна инспекция по труда“. Механизмът за контрол на предварителни условия в социалната сфера ще разчита на съществуващите системи и органи на национално ниво. Не е необходима промяна в обхвата и честотата на извършваните проверки от Изпълнителна Агенция „Главна инспекция по труда“. Информацията за установените нарушения, резултатите от контроли и процедури, водещи до административни/правни санкции, наложени на бенефициенти по ОСП, и оценката за неспазването на изискванията се предоставят ежегодно на Държавен фонд “Земеделие“.

Със Заповед № РД 09-898/19.08.2024 г. на министъра на земеделието и храните е създадена експертна работна група с участието на заинтересованите страни в сектор „Земеделие“ и социалните партньори, която разработва методика за определяне на нивата на санкциите към земеделските стопани, бенефициенти на плащания по ОСП, на база на оценка на неспазването по степен, тежест и продължителност. Методиката се състои от две части:

-в първата си част е представено конкретното описание на задълженията, на които трябва да отговаря земеделският стопанин, за да изпълнява изискванията така, както се прилагат в националното законодателство в съответствие с Приложение IV към чл.14 от Регламент (ЕС) № 2021/2115;

-втората част представлява матрица за определяне на намалението при установени случаи на неспазване.

Установените нарушения ще бъдат определени, като се взема предвид тяхната степен, тежест и продължителност. За бенефициентите, които не спазват тези изисквания, се прилагат пропорционални, ефективни и възпиращи санкции.

8 Модернизация: AKIS и цифровизация

8.1 AKIS

8.1 Цялостна предвиждана организационна структура на подобрените системи за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)

Системата за знания и иновации в селското стопанство (AKIS) в България обединява широк кръг от заинтересовани страни, взаимодействащи активно помежду си с цел повишаване на нивото на образованост и осведоменост на земеделските и горски стопани и отключване и развитие на потенциала за внедряване на иновации в практиката.

Основната цел на AKIS в България ще бъде **да се подобри връзката между науката, съветниците и бизнеса, като се улесни обмена на знания между участниците**.

Развитието на AKIS в България трябва да бъде насочена по-конкретно към:

1) Съвместно разработване на иновациите, които играят решаваща роля за подпомагане на земеделските стопани и селските общности за посрещане предизвикателствата в настоящия момент и в бъдеще;

2)Институциите, отговорни за политиката в областта на земеделието, фермерите, научните работници, съветниците, земеделските и браншовите асоциации и медиите, които да обединят своите усилия в подкрепа разработване на нови знания и иновативни решения в областта на земеделието;

3)Създаването на благоприятна среда за по-ефективното разработване и внедряване на иновациите и за по-доброто използване на съществуващите знания за постигане целите на Общата селскостопанска политика;

4)Тясно сътрудничество с Европейското партньорство за иновации за селскостопанска продуктивност и устойчивост (ЕПИ-АГРИ) за подкрепа на интерактивни иновативни проекти на местно и транснационално ниво;

5)Стимулиране, разработване и развитие на иновативни проекти, особено в сферата на дигиталните технологии и разпространение, използване и възможно най-широко приложение на резултатите от тях.

Таблица № 1: Основни участници в AKIS

Категория	Участници в AKIS
Публичен сектор	МЗХ (Координационно звено)
	МЗХ (Областни служби „Земеделие“ и общински подразделения)
	Специализирани структури към МЗХ
Наука	Селскостопанска академия (ССА)
	Българска академия на науките (БАН)
	Висши училища в сферата на селското стопанство
Съветнически услуги	Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ)
	Съветници от частния сектор
Образование и обучение	Висши училища в сферата на селското стопанство
	Центрове за професионално обучение
	Професионални гимназии
Бизнес	Земеделски стопани (вкл. групи/организации на производители)
	Горски стопани
	Предприятия в ХВП
Други	Звено за управление на ОСП мрежа
	Мрежи/хъбове в областта на селското стопанство
	ЮЛНЦ
	Медии
	Доставчици на ресурси

Успешните действия за развитие и укрепване на AKIS, подобряване на нейното функциониране и взаимовръзките между участниците включват следните основни групи:

1. Улесняване разработването и прилагане в практиката на иновации в т.ч. подобряване на интерактивните иновации, както и укрепване на връзките между научните изследвания и практиката

От съществено значение за разработването и създаването на иновации е стимулирането и подпомагането на този процес, както и свободното споделяне на вече съществуващи знания по достъпен начин за всички участници в AKIS на национално и регионално ниво. Съществуващите знания може да се ползват като основа за създаване на иновации.

Стимулирането на интерактивните (системни) иновации е много важно, защото при тях процесът е „отдолу-нагоре“ и съответно те произтичат от практиката и от потребностите на земеделските и горските стопани и преработвателните предприятия. Те се генерират на база на добрите връзки и сътрудничеството между научните организации от една страна и земеделските и горските стопани, преработвателните предприятия и техните организации от друга страна. За улесняване на това сътрудничество важно значение играят и съветническите организации. Иновациите, създадени с интерактивен подход, често предоставят по-целенасочени решения, които са по-лесно приложими, тъй като процесът е благоприятен за ускоряване на въвеждането и приемането на новите идеи.

Стимулирането на процеса може да се осъществи чрез интервенцията за подкрепа за създаването на оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации (Чл. 77 Сътрудничество). По подробна информация е представена в Раздел VI. Описание на начина, по който се предоставя подкрепа за иновации, както е посочено в член 15 (4)(e).

2. Подпомагане на трансфера на знания и иновации, укрепване на всички съветнически услуги в селското стопанство и насърчаване на взаимната им връзка в рамките на AKIS

От съществено значение за трансфера на знания и иновации от науката в практиката е лесното и

свободното споделяне на знания по достъпен начин за всички участници в AKIS на национално и регионално ниво, като всички те трябва да бъдат ангажирани в този процес, за да може да се създаде добре структурирана и работеща иновационна система.

Насърчаване на съвместните действия, изграждане на уменията за споделяне и все по-ефективно сътрудничество е ключов елемент от успеха за прилагане на иновациите в практиката. Формалното сътрудничество ще прерасне в ефективно, когато всеки един участник, в зависимост от уменията и експертизата, ще е незаменим в разработката и внедряването на иновациите и прилагането на подходящи земеделски практики. Опитът до момента придобит чрез прилагането на ПРСР 2007 – 2013 г. и ПРСР 2014 – 2020 г., както и от ЕПИ-АГРИ показват, че успехът зависи най-много от активното сътрудничество между научните организации (ССА и земеделските университети), организациите, предоставящи съвети в областта на земеделието и селските райони (НССЗ и други) и браншовите и други неправителствени организации в областта на земеделието.

3. Създаване и поддържане на интерактивна онлайн информационна платформа с база данни за различните участници в AKIS, налични материали и връзки за иновации, готови за прилагане научни разработки и резултати и други практически знания в областта на земеделието, горското стопанства и хранително-вкусовата промишленост

За да се осигури възможност за взаимодействие и черпене на информация от единен източник ще бъде разработена Интерактивна онлайн информационна платформа, която е необходимо да се разработи и стартира на възможно най-ранен етап, за да се използват оптимално нейните предимства. Платформата ще включва информация чрез регистрация за всички участници в AKIS тяхната насоченост в дейности за обмен на знания, в т.ч. ще включва всички публични и частни консултантски организации и други съветници, имащи интерес да участват в разработването и прилагане на проекти с потенциал за иновации, които са безпристрастни. Ще съдържа база данни и връзки за проекти, финансирани по програма Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа, както и по ЕПИ-АГРИ в т.ч. създадените платформи и бази данни по проекти NEFERTITI (FarmDemo мрежата) и i2Connect, демонстрационни проекти и др. Ще включва и информация (календар) за предстоящи събития за трансфер на знания и технологии в практиката. Ще включва и част за свързване на участници в AKIS по въпроси от взаимен интерес.

Платформата ще се ползва от земеделските съветници и консултанти основно като база данни и помощно средство за източник на нови контакти и свързаности за трансфер на знания към земеделските и горските стопани. От научните организации и другите иновативни участници за представяне и популяризиране на техни технологични разработки иновации. От фермерите за търсене на знания и материали от техен интерес и информация за събития, които ги интересуват. Освен това фермерите, които желая да бъдат включени като демонстрационни ферми, за да споделят своя опит и иновативни технологични решения с други фермери ще имат такава секция в платформата. Платформата ще предоставя възможност за интерактивни консултации и комуникация между отделните участници, в т.ч. чрез тематични форуми. НССЗ ще подпомага координационното звено при оперативното администриране и поддържане на платформата.

Платформата ще съдържа и информационно-обучителни материали, полезни за повишаване на знанията на консултантите, които са създадени в резултат от проведени присъствени и онлайн информационно-обучителни събития и демонстрации. На платформата ще сеинтегрира и система за Viber AKIS мобилна система за известяване (съобщения), с което се цели постоянен поток на информация между всички участници в системата. Платформата ще бъда потребителско ориентирана, стимулирайки взаимодействие между участниците и насочвайки вниманието им към иновативни теми, представляващи интерес и съвпадащи с приоритетите на заинтересования потребител. Платформата ще позволява предоставяне на обратна връзка/мнения и оценка (feedback) за отделни участници, публикации и т.н., което ще насочва вниманието към приоритетните теми. Платформата ще включва и модул с въпроси и отговори (Q&A), групирани тематично и даващи възможност да се прави обратна връзка и избор чрез филтри. Платформата ще включва „резервоари“ на знания, които ще служат и за свързващо звено между иновационните центрове и участниците в AKIS на съответното регионално ниво.

4. Подкрепа за повишаване на знанията и информираността на земеделските и горските стопани чрез предоставяне на консултации и организиране на курсове за обучения и информационно-обучителни събития в т.ч. демонстрационни събития и събития за обмяна на опит в стопанства

По отношение на семинарите и информационните събития, чрез Техническа помощ, ще бъде подкрепяно организирането и провеждането на съвместни информационни срещи-семинари на НССЗ с университети, научни институти, научно-приложни организации, браншови и други институции, организации и експерти с цел трансфер на знания и иновации от науката към земеделските стопани. Лектори на събитията, освен експертите от НССЗ, ще бъдат учени и специалисти от научните институти на Селскостопанска академия (ССА), Висши учебни заведения с акредитирани специалности в сферата на селското и горското стопанство, аграрната икономика и ветеринарната медицина, ЮЛНЦ в сферата на селското стопанство/горското стопанство и цифровите/дигиталните технологии, експерти от специализираните структури към МЗм, независими експерти и др.

За да се допринесе в по-голяма степен за повишаването на знанията и информираността на земеделските стопани се предвижда мобилните общински центрове, част от НССЗ, да изиграят основна роля в информиране и мобилизирането на земеделските стопани в малките, отдалечени населени места за възможностите, които предоставя Стратегическия план за реализиране на интерактивни иновации.

За да бъдат създадени условия за ефективна иновативна екосистема е необходимо и укрепване на съществуващите земеделски съветнически услуги под формата на мобилни общински офиси, в които са включени мобилни екипи, осигуряващи възможност за съдействие на фермерите на терен със съвети, консултации, в т.ч. с различни измервателни уреди и др.

Национална служба за съвети в земеделието, посредством 28-те мобилни общински офиси и техните служители, ще участва активно в процеса за привличане на заинтересовани земеделски стопани, които търсят решение за преодоляване на проблеми от практиката в сътрудничество с науката.

За да се мобилизират експертите в мобилните офиси за информиране на местните земеделски общности е предвидена интервенция, в обхвата на чл. 78 „Обмен на знания и разпространение на информация“, а именно „Консултантски услуги и укрепване на консултантския капацитет“.

По този начин, мобилните общински офиси ще спомогнат за ускоряване на потока от знания към земеделските стопани чрез преодоляване на пречките, свързани с достъпване на съответната информация, която ще бъде предоставяна на терен.

5. Подкрепа на прехода към цифровизация в селското стопанство

Земеделието и селските райони ще се променят значително чрез увеличаване използването на съвременните технологии, придружени от интелигентни устройства с автономно поведение и свързаност.

Много фермери може да не са в състояние да бъдат в крак с новите технологии, следователно наличието на безпристрастни консултантски услуги с достатъчно цифрови познания и достъп до данните е много важно, с цел свеждане до минимум на цифровото разделение и по-добро използване на цифровите технологии. Бъдещата роля на консултантските услуги в селското стопанство следва да включва улесняване на иновативните проекти в областта на цифровите технологии, както и подкрепа на фермерите да се ориентират в дигиталния свят.

Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България и Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 г. очертават необходимостта от повишаване на знанията и уменията на земеделските стопани за работа с цифрови технологии.

6. Подкрепа и съдействие за успешното изпълнение на проекти по програма „Хоризонт

2020“ и програма „Хоризонт Европа“

Чрез AKIS ще се цели земеделските стопани и заинтересованите страни да бъдат запознати и с възможностите, които предоставя Хоризонт Европа, както и с успешни проекти, които са реализирани на територията на страната по Хоризонт 2020. Изпълняваните проекти, като ModernAKIS, в които България е партньор чрез НССЗ, ще допринесат за подобряване функционирането на AKIS в страната.

Конкретни задачи и отговорности, на основните участници в AKIS

Министерство на земеделието и храните

Като координационно звено, дирекция „Развитие на селските райони“ на МЗХ ще изпълнява организационни и координационни функции, спомагайки за провеждане на целенасочена информационна кампания, свързана с популяризиране на интервенциите, включени в стратегическия план, ще отговаря за плащания на дейности, подпомагани по линия на техническа помощ, свързани с трансфера на знания и иновации, организирани от участниците в AKIS, в т.ч. ще подпомага НССЗ при провеждане на информационни семинари, конференции, работни групи и др.

Координационното звено ще организира тематични работни групи, на които заинтересованите страни ще се включват в процеса на разработване на схеми и мерки от ОСП. Координационното звено в МЗм ще систематизира и поддържа информацията, която се създава и акумулира от AKIS посредством интерактивната онлайн информационна платформа.

В системата ще се публикува най-актуална информация относно ЕПИ, Хоризонт Европа и други инициативи и подходи, свързани с иновации. Ще бъде създаден регистър на физически лица – експерти участници в AKIS, който непрекъснато ще се актуализира, както и платформа, която да позволи набиране на участници и свързването на различни заинтересовани страни в процеса за разработване и внедряване на иновации. Ще се създаде график на информационните събития, предвидени за провеждане в рамките на AKIS, който ще се актуализира своевременно.

Координационният орган на AKIS ще организира периодични онлайн или присъствени обучения за консултанти /минимум 32 учебни часа в годината/, на които експерти в съответната област ще представят актуална технологична и научна информация, вкл. добри практики и иновативни решения в областта на земеделието и селското стопанство, нормативни изисквания и промени в европейското и националното законодателство, и др.

В обученията и демонстрациите за консултантите ще бъдат привличани специалисти от различни сфери и практици, които ще предоставят актуална информация и ще онагледяват нови подходи, доказани като успешни в практиката.

Обученията ще бъдат достъпни за всички консултанти, включени в AKIS. Координационният орган ще изготвя ежемесечен информационен бюлетин, чрез който ще се предоставя актуална информация за приспособяването на производствените модели към потребителското търсене, иновативни практики, селскостопански техники с цел устойчивост спрямо изменението на климата, включително агролесовъдство и агроекология, подобряване на хуманното отношение към животните, стандарти за безопасност и социално подпомагане, резултати от изпълнени иновативни проекти и други актуални теми, свързани със селското стопанство. Информационният бюлетин ще бъде достъпен за всички и ще бъде изпращан по електронен път на консултантите, регистрирани в онлайн платформата на AKIS.

Веднъж годишно, координационното звено ще организира годишна конференция и среща дискусия на консултантите с цел отчитане на дейностите през предходната година, постигнатите резултати, както и планиране на бъдещите цели и дейности съобразени с промените в политиката на ЕС за ОСП.

Областни дирекции „Земеделие“ и териториалните им звена

Те ще подпомагат съветническите организации в т.ч. областните и общинските офиси на НССЗ за разпространение на информация и привличане на земеделските стопани на областно и общинско ниво за участие в предстоящи информационни събития и мероприятия, свързани с изпълнение на стратегическия план, в т.ч. различни тематични семинари и уъркшопи. ОД „Земеделие“ ще са ангажирани и в рамките на обучителни курсове и демонстрационни дейности,участия в събития, организирани от НССЗ на регионално и областно ниво, както и ще предоставят на земеделските стопани съдействие във връзка с кандидатстване по отделни интервенции, включени в Стратегическия план и набиране на идеи за разработване на проекти с потенциал за иновации. Служителите на Областни дирекции „Земеделие“ също вземат участие в провежданите семинари, събития, обучения и демонстрации с цел придобиване на знания за интервенциите в Стратегическия план и повишаване на техния капацитет за по-ефективно обслужване на земеделските стопани и разпространение на знания и информация.

Селскостопанска академия (ССА)

ССАпосредством изградената мрежа от институти, центрове и опитни станции участва активно в информационни и дискусионни събития, организирани от страна на НССЗ и ОСП мрежа в рамките, на които предлага решения чрез научни способи, на проблеми, идентифицирани в практиката. Структурите на ССА са потенциален основен участник в оперативните групи в рамките на ЕПИ. ССА активно ще публикува научно приложните си разработки, както и ще участва в търсене на технологични решения за решаване на идентифицирани потребности на земеделските стопани.

Структурите на ССА ще подават своевременно информация и материали относно най-актуални разработки, които могат да представляват интерес за земеделските и горски стопани, като тази информация ще бъде публикувана на интерактивната онлайн информационна платформа, поддържана от координационното звено.

Учените, част от структурите на ССА, ще бъдат включени в регистъра на информационната платформа, където ще бъдат категоризирани според техните компетенции, опит и интереси.

Участието на представителите на науката в съвместни събития със земеделски стопани ще спомогне за по-доброто разбиране на нуждите и същината на проблемите на земеделските стопани, към чието преодоляване на практика е необходимо да бъдат насочени усилията на учените.

Всяка година до края на месец януари, ССА ще изпраща на НССЗ в т.ч. и на база на подписани договори за сътрудничество информация и информационно-обучителни материали относно резултатите от проведени научни изследвания и научно-изследователски проекти за предходната година, както и предложение за провеждане на общи информационно-обучителни събития за съответната година. НССЗ ще разпространява получената информация сред земеделските стопани и други заинтересовани лица.

Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ)

НССЗ е и ще продължи да бъде основен доставчик на съветнически и консултантски услуги на областно и общинско ниво, в т.ч. по отношение на за изготвяне на проектни предложения по интервенции, предвидени в Стратегически план. Службата разполага с back office със солиден опит и капацитет, което от своя страна е важно условие за да гарантира успешно трансфера на знания, включително въз основа на приемственост.

Като основна консултантска организация в страната НССЗ, при надграждане на капацитета на Службата чрез подмярка 2.2, в рамките на периода 2023-2027 г. организацията може да бъде определена като ключов актьор в AKIS, отговорен за организирането и провеждане на тематични работни групи, кръгли маси, конференции, семинари, уъркшопи и др. в рамките на които ще бъдат привличани земеделски стопани, представители на науката, обучаващи и браншови организации и др.

НССЗ, като ключов участник в AKIS, освен посочените физически срещи, ще провежда и онлайн обучения, както и ще организира срещи за обмен на опит между фермери със съдействието на браншовите организации.

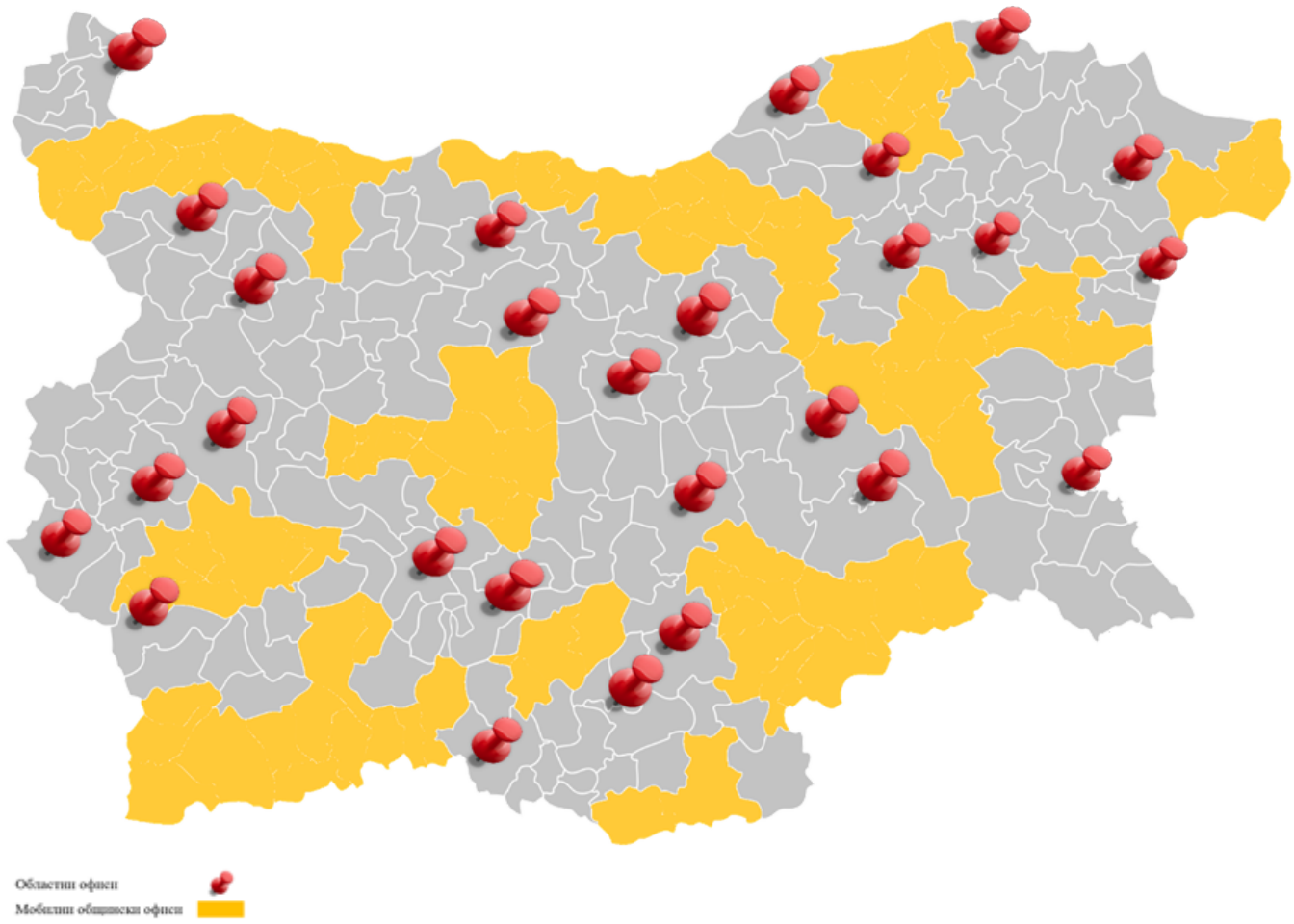
НССЗ активно ще работи за идентифициране на потребности на земеделските стопани от

иновативни решения, както и ще съдейства за осъществяване на връзката между тях и научните звена.

НССЗ ще разпространява сред земеделските стопани и други заинтересовани лица получената информация от ССА относно резултатите от проведени научни изследвания и научно-изследователски проекти за предходната година, както и ще изготвя списък и разпространява информация за планираните общи информационно-обучителни събития за съответната година.

Структурата на НССЗ обхваща 27 областни офиси и 28 областни мобилни общински офиси, обхващащи селските райони, в т.ч. планински труднодостъпни райони на страната (отбелязани в жълто във фигура № 1).

Фигура № 1 Структура на НССЗ

Висши учебни заведения

Техните функции в AKIS ще са насочени към разработване и създаване на иновации и предоставяне на обучения и консултации за земеделски и горски стопани. ВУЗ са основен инкубатор на нови знания чрез техните звена и специалисти, заети с проучване и развитие в областта на селското стопанство и ХВП. Те ще изпълняват функции по внедряване на иновации в земеделските стопанства и в тази връзка се явяват потенциален участник в оперативни групи в рамките на ЕПИ.

Като допустим бенефициент по интервенция „Професионално обучение и придобиване на умения“ (чл. 78 Обмен на знания и разпространение на информация), висшите училища ще имат възможност да предоставят информация под формата на курсове и семинари за обучение на земеделски и горски стопани и заетите лица в техните стопанства, вкл. в областта на прилагане на

цифровите технологии.

Професионални гимназии в областта на селското и горско стопанство

Техните функции в AKIS са насочени към предоставяне на обучения и съвети за земеделски и горски стопани и заетите лица в техните стопанства, дейност различна от присъщата образователна дейност, която гимназиите извършват за своите възпитаници. Професионалните гимназии също така ще имат възможност да предоставят демонстрации чрез интервенция „Професионално обучение и придобиване на умения“ (чл. 78 Обмен на знания и разпространение на информация). Преподаватели в гимназиите ще имат възможност да споделят опит и да предоставят съвети на земеделски стопани в рамките на информационни събития, организирани от НССЗ, на общинско и областно ниво.

Юридически лица с нестопанска цел в областта на селското стопанство и горското стопанство, опазване на околната среда и цифровите/дигиталните технологии)

Една от характерните особености на земеделския сектор в България, е развитието на множество неправителствени организации, специализирани в определени области и подсектори, в които оперират техните членове. През последните години, те са се наложили като специфичен канал за информационен обмен в две основни направления:

-разпространение на информация към техните членове за възможностите и изискванията за кандидатстване по схеми и мерки за подпомагане;

-обратна връзка към МЗм за основните нужди и проблеми, пред които земеделските производители са изправени в процеса на развитие на техните стопанства, както и при кандидатстване по схеми и мерки за подпомагане.

Голяма част от съответните ЮЛНЦ провеждат ежегодни семинари за техните членове, на които канят както представители от администрация, така и други участници в AKIS. Тези семинари са се наложи като естествен канал за разпространение на знания и информация, който може да бъде подпомогнат и надграден.

В тази група следва да бъдат присъединени и ЮЛНЦ в областта на информационните технологии. Те ще спомогнат за разпространение на информация за възможностите и предимствата на информационните технологии. С помощта на тези асоциации ще се насърчава изграждането на нови връзки между доставчици на информационни технологии и земеделски производители, както и намирането на нови възможности за приложение на информационните технологии в земеделския сектор, както и ще се адресират необходимостта от придобиване на дигитални умения на земеделските стопани.

ЮЛНЦ, работещи в областта на опазване на околната среда, биоразнообразието и климата също могат да бъдат активни участници в AKIS, особено когато предмет на обсъждане в рамките на провеждани информационни събития или обследване в рамките на реализирани проекти на оперативни групи са теми, насочени към: смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него; устойчивото развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух; защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта.

Центрове за професионално обучение

Те ще изпълняват функции по повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите в селското стопанство за справяне с новите предизвикателства, като справяне с климатични промени, нови екологосъобразни производствени методи, дигитални технологии и иновации.ЦПО ще спомогнат за повишаване на образователното ниво на земеделските стопани чрез предоставяне на обучения за придобиване на удостоверения за професия или част от професия.

Звено за управление на ОСП мрежа

Звеното ще осъществява функции по създаване и заздравяване на връзките между земеделските

стопани, браншовите асоциации, администрацията, НССЗ, ВУЗ, професионални гимназии обучаващи организации, изследователи и други участници в иновациите в областта на земеделието и развитието на селските райони на национално ниво.

Звеното за управление на ОСП мрежата ще насърчава взаимодействието между всички заинтересовани страни в процес на изграждане на знания и ще подпомага внедряване на иновациите. Тези функции ще се осъществяват чрез развита регионална структура на областно или общински ниво, която ще цели да обхване по-голяма част от земеделските стопани чрез изградените връзки на локално ниво и познаване на специфичните канали за разпространение на информация сред местните общности. Обменът на информация и знания ще се базира и на подхода „отдолу-нагоре“ чрез организиране на информационни събития и посещения на стопанства за споделяне на добри практики по заявка от участниците в ОСП мрежата.

Мрежата за ОСП ще има ангажимент да селектира/избира, обобщава и превежда подходяща информация, свързана с проекти на оперативни групи, проекти по Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа, както и други проекти, свързани с иновации, в т.ч. резюмета на практики, видеоклипове, снимки, връзки към полезни уебсайтове. Тази информация ще бъде публикувана също и на информационната платформа.

Мрежата за ОСП също така ще има ангажимент да контактува регулярно с националното контактно звено на Хоризонт Европа, за да свързва Оперативни групи с проекти по Хоризонт. Европа. Мрежата ще има ангажимент да организира събития, в рамките на които да се насърчава участие в съвместни проекти на заинтересовани страни, предхождащи приеми на предложения по Хоризонт Европа и Стратегическия план.

Медии

Медиите ще бъдат информирани предварително за предстоящи информационни събития, демонстрационни дейности и др., организирани в рамките на AKIS, за да отразяват своевременно процеса на сътрудничество между отделните заинтересовани страни и възникването на нови идеи и зараждането на нови инициативи, като по този начин чрез различни информационни канали, дейностите в обхвата на AKIS ще достигат до още по-широк кръг от заинтересовани страни.

Специализирани административни структури към МЗХ

Участието на експерти със специфични познания от Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ), Изпълнителна агенция по горите (ИАГ), Изпълнителна агенция по борба с градушките (ИАБГ), Изпълнителна агенция по лозята и виното (ИАЛВ), Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол (ИАСАС), Център за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) и Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството (ИАСРЖ) в информационни събития, провеждани в рамките на AKIS ще бъде възможно чрез тяхното включване в Информационната платформа, в случаите в които е необходимо да бъдат представяни съвети и консултации от експерти с познания в тези сфери, за да се преодолеят предварително пречки и неясноти, при разработването на проекти от страна на заинтересованите страни.

Списъкът с участниците, имащи потенциал да допринесат за трансфера на знания и иновации не е изчерпателен. Необходимо е AKIS да бъде отворена, динамична взаимосвързана система, която е постоянно развиваща се, за да бъде устойчива на бъдещето, като в тази връзка е възможно включване и на други участници (хранителните вериги, маркетинга, банки).

Фигура № 2 Основни участници и взаимовръзки в рамките на AKIS

1. *Министерство на земеделието и храните*
2. *Областни дирекции „Земеделие“ и техните звена на общинско ниво*
3. *Национална служба за съвети в земеделието*
4. *Селскостопанска академия (ССА)*
5. *Институти към БАН*
6. *Висши учебни заведения (ВУЗ)*
7. *Професионални гимназии в областта на селското и горско стопанство*
8. *Центрове за професионално обучение*
9. *Съветници от частния сектор*
10. *ЮЛНЦ (селско стопанство/горско стопанство/дигитални технологии*
11. *Земеделски стопани, в т.ч. групи/организации на производители*
12. *Преработвателни предприятия в областта на ХВП*
13. *Горски стопани*
14. *Звено за управление на ОСП мрежа*
15. *Оперативни групи в рамките на ЕПИ*
16. *Медии*
17. *Мрежи/хъбове в областта на селското стопанство*
18. *Специализирани структури към МЗХ*
19. *Доставчици на ресурси*

Таблица № 2 Функции и отговорности на основните участници в AKIS

№	Участници	Звена	Координационни функции	Разработване и създаване на иновации	Брокер на иновации	Трансфер на знания чрез:					Финансиране			
						Предоставяне на съвети	Курсове	Семинари	Демонстрации	Други информационни събития	ЕЗФРСР	НБ	Друго публично финансиране	Частно финансиране
1.	Министерство на земеделието и храните	Координационно звено	X							X	X			
2.	Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ)	Централно управление (София)	X		X	X	X	X	X	X	X	X		
		27 областни офиса												
		28 мобилни общински центъра												
3.	Селскостопанска академия (ССА)	25 научни института		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
		13 опитни станции (НПЦ)												
		4 научни центъра												
		Център за обучение												
4.	БАН	42 автономни научни звена		X		X			X		X	X	X	
5.	Съветници				X	X		X	X	X	X			X
6.	Областни дирекции „Земеделие“		X			X				X		X		
7.	ЮЛНЦ (селско/горско стопанство и дигитални технологии)				X	X		X	X	X	X		X	
8.	Обучаващи организации						X	X	X		X			
9.	ВУЗ			X	X	X	X	X	X	X	X	X		X
10.	Професионални гимназии						X	X	X		X	X		
11.	Звено за управление на ОСП мрежа									X	X			
12.	Специализирани структури (МЗХ)									X		X		
13.	Хъбове/мрежи в областта на селско и горско стопанство				X	X		X	X				X	X

8.2 Описание как консултантските услуги, научните изследвания и мрежите по ОСП ще функционират заедно в рамката на системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS) (член 114, буква а), точка ii)

Ще бъдат подкрепяни следните дейности за развитие и укрепване на връзка между участниците в AKIS:

-В рамките на Националната мрежа за ОСП ще бъде създадена специална тематична работна група за обсъждане и предлагане на действия и инициативи за укрепване на връзките и взаимодействието между съветниците, научните работници и звеното за управление на Националната мрежа за ОСП. Тематичната работна група ще провежда срещи през най-малко 6 месеца;

- Мрежата за ОСП следва да изиграе ключова роля за информиране на земеделските стопани, за възможностите за подпомагане на интерактивни иновации и да спомогне за тяхното по-добро разбиране. Тъй като земеделските стопани са много ангажирани в работните процеси в стопанства си, в случай, че искат да отделят време, за да се запознаят с възможностите за реализиране на проекти с потенциал за иновации, тези възможности следва да са в съответствие с приоритетите им, където следва да се намеси мрежата за ОСП.

Мрежата за ОСП следва да предприеме действия, които да гарантират, че нагласите и стремежите за научно изследователска и развойна дейност на учените са ориентирани към решаване на практически проблеми. За това могат да допринесат подходящи примери, представени под формата на илюстрирани примери, видеа и други, които да онагледят добри примери за сътрудничество между науката и практиката;

-Координационното звено на AKIS ще разработи модел на рамково споразумение за сътрудничество между отделните участници в AKIS, в т.ч. научно-изследователските организации и съветническите служби. В модела ще бъдат включени и примерни дейности за сътрудничество. Координационното звено ще съдейства и за провеждане на ежегодни работни форуми (обикновено по време на земеделски изложения и други форуми), в които да участват представители на научно-изследователските организации и съветническите служби с цел провеждане на двустранни срещи между тях за обсъждане на сътрудничеството;

-Преди изготвянето си на ежегодния списък на планираните информационно-обучителни събития за подпомагане на трансфера на знания и технологии към земеделските стопани, НССЗ ще провежда консултации с научните институти, научно-приложни организации и други институции и експерти, които могат да подпомогнат този процес и да предложат подходящи теми за тези събития;

Сформиране с подкрепата на мобилните общински офиси и териториалните областни офиси (ТОО) на НССЗ и на регионалните представители на мрежата за ОСП **на консултативни центрове за AKIS, функциониращи на областно ниво**. За нуждите на много малките и малки земеделски стопанства, както и на младите фермери е от изключително значение обменът на информация, обучение, съветнически и консултантски услуги да се случва на най-ниско ниво, най-близо физически до тях. Функционирането на областните консултативни центрове ще позволи в AKIS да се включат още по-голям брой участници. Дейностите на центровете могат да бъдат координирани и модерирани от офисите на НССЗ на регионално ниво, като НССЗ има възможност да преобразува съществуващите "Неформални консултативни съвети" към ТОО (изпълняващи много сходна функция и цели, но с много силно ограничен ресурс) на областно ниво в областни AKIS центрове, които да работят на областно и общинско ниво. По този начин участието и функционирането на системата ще слезе на общинско ниво - LAU 1 директно т.е. максимално близо и до земеделските стопанства. МОО и ТОО на НССЗ, работещи на терен ще могат да функционират като „сензори на AKIS" и да идентифицират нуждите на земеделските стопанства и другите участници в системата в т.ч. и чрез провеждане на анкетни проучвания на терен, както и да обработват, систематизират, анализират и обобщават и друга информация, свързана с AKIS и да я предават на областните консултативни центрове на AKIS. От областното ниво тя ще се подава към регионалните консултативни центрове на AKIS, а обобщената информация на регионално ниво ще се представи на националния координатор за AKIS.

- Сформиране с подкрепата на регионалните координатори на НССЗ, отговарящи за Мобилните общински офиси на територията на съответните райони за планиране на **консултативните**

центрове за AKIS функциониращи на ниво регион за планиране (Райони за планиране - NUTS 2). Идеята на регионалните AKIS центрове ще бъде да координират работата на областната система за знания, структурирайки я и извеждайки я на по-високо ниво от регионално към национално. НССЗ чрез 6-те регионални координатора може да координира и модерира дейността на регионалните центрове на територията на страната, които да обхващат и подкрепят инициативи, проект и дейности, свързани с иновациите и знанията и да предоставят обобщена и систематизирана информация на националния координатор в лицето на МЗм;

-Звеното за управление на Националната мрежа за ОСП ще разпространява и информация за предстоящи информационно-обучителни събития за подпомагане на трансфера на знания и технологии към земеделските стопани.

Основна цел на съветниците в AKIS ще е да изискват от представителите на науката да съсредоточат усилията си в научно изследователска и развойна дейност, която е резултатно ориентирана и която е лесно разбираеми за практиците (земеделски производители, горски стопани, предприятия и т.н.). По подходящ начин ще се стимулира и времето, в което съветниците и учените работят съвместно, споделяйки нови идеи и представяйки нови разработки, ориентирани към практическите проблеми.

За да се стимулира по естествен начин този процес, а именно изследователите да се вдъхновят за нови опити и разработки, ориентирани към съвременните условия в практиката, учените ще бъдат редовни участници в съвместни събития с консултанти и земеделски и горски стопани, в рамките на които ще се обсъждат проблеми и предизвикателства пред които същите са изправени.

Демонстрациите като важна част от AKIS, също ще бъдат начин да се насърчат съвместни действия между консултантите, производителите и представителите на науката.

Също така, координационното звено ще организира обучения, насочени към учените за да се обясни по-добре интерактивния иновационен подход.

В рамките на AKIS ще се предостави възможност, чрез дейности, които се изпълняват от координационното звено, НССЗ и други консултантски организации, съвместно с екипа от мрежата за ОСП, да участват в посещения в страната и други държави, за обмяна на опит.

Координационното звено ще осъществява регулярни събития с цел сътрудничество с Европейските центрове за цифрови иновации, които ще играят централна роля в Програмата за цифрова Европа за стимулиране на широкото възприемане на изкуствен интелект, високопроизводителни изчисления (HPC) и киберсигурност, както и други цифрови технологии от индустрията (по-специално МСП и земеделските стопанства) и обществеността секторни организации в Европа.

Европейските цифрови иновационни центрове ще развиват подходящи полезни взаимодействия с цифровите иновационни центрове, финансирани от програмите „Хоризонт Европа“ или други програми за научни изследвания и иновации, Европейския институт за иновации и технологии, както и с установени мрежи като европейската мрежа в подкрепа на предприятията или центровете InvestEU. В рамките на платформата, която ще бъде изградена за целите на насърчаване на знанията и иновациите в земеделието ще бъде осъществено полезно взаимодействие с избраните за България цифрови иновационни хъбове.

Центровете ще изпълняват следните функции: повишават осведомеността и предоставят или осигуряват достъп до експертен опит, ноу-хау и услуги в сферата на цифровата трансформация; подкрепят предприятията и организациите, за да повишават конкурентоспособността си; улесняват трансфера на експертни знания и ноу-хау между региони; предоставят или осигуряват достъп до тематични услуги, включително услуги, свързани с изкуствения интелект, високопроизводителните изчислителни технологии и киберсигурността и др.

Европейските цифрови иновационни центрове се очаква да предоставят услуги като:

- Test before invest: експериментиране с нови цифрови технологии – софтуер и хардуер – чрез платформата и събитията, които ще организира Министерството ще има възможност да се популяризира дейността на центровете и резултатите от експериментите, както и чрез целите на интервенцията за демонстрационни дейности.
- Skills and training: програми за обучение на обучители, обмяна на обучителни материали и др. Чрез дейността на съветническите услуги ще се осигури възможност за повишаване на капацитета и полезно взаимодействие за целите на развитие на по-благоприятни условия за

създаване на цифрови иновации.

- Support to find investments: разработка на бизнес планове, програми за бизнес инкубатори и др.
- An innovation ecosystem and networking opportunities – чрез различни дейности и събития, които ще бъдат популяризирани и чрез платформата с цел полезно взаимодействие и сътрудничество.

8.3 Описание на организацията на всички консултанти в сферата на стопанствата в съответствие с изискванията, посочени в член 15, параграф 2, член 15, параграф 3 и член 15, параграф 4

Участието на съветническите организации в AKIS ще бъде поставено на първо място. Земеделските стопани следва да си дадат сметка, че обръщайки се към съветниците ще получат подкрепа и съдействие от което се нуждаят, с необходимата компетентност/експертиза.

Поради това, координационното звено ще има ангажимент да информира по подходящи начини заинтересованите страни за съветниците към които, същите могат да се обръщат. По този начин съветниците ще могат по-успешно да идентифицират земеделските стопани, чиито проблеми следва да бъдат адресирани или чиито идеи могат да намерят финансиране чрез съвместни действия. Съветниците ще имат все по-важна роля като посредници за сътрудничество и реализиране на проекти за иновации.

Национална служба за съвети в земеделието, съветниците от частния сектор и другите организации в т.ч. браншови , предоставящи съвети в областта на земеделието в рамките на AKIS, са един от основните източници на информация за вземане на решения на земеделските производители.

Чрез AKIS ще се търси ефект, свързан с предоставяне на краткосрочни съвети, отговарящи на приоритетите и потребностите на земеделските стопани, които се предоставят от доверени съветници.

Когато земеделските стопани почувстват, че се нуждаят от съвет, той следва да бъде предоставен във възможно най-добра форма за оптимален период от време, което ще се осигури посредством интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ и чрез популяризиране на одобрените съветници чрез инструментите, предвидени в AKIS.

Ефективността и ефикасността на съветническите услуги могат да бъдат повишени най-добре чрез подобряване на техните връзки в рамките на AKIS и чрез по-широко споделяне на знания и иновативни приложения. Съветниците трябва да имат достъп до най-новите знания, като непрекъснато надграждат своите интерактивни и дигитални умения. Ролята им е важна за разпространяване на получените знания и резултати от проекти на своите клиенти и извън тях.

Съветническите организации, участващи в AKIS, ще бъдат въвлечени по-активно и в процеса на програмиране, планиране и прилагане на инструментите от Стратегическия план, насочени към трансфера на знания във връзка с което същите ще бъдат привличани и в тематични работни групи за разработване на насоки за кандидатстване по отделните процедури. По този начин съветниците ще станат по-активни в законодателния процес, за да се оптимизират условията и да се отговори на проблемите и потребностите на земеделските стопани, комуникиращи със съветниците, както и да се намали административната тежест.

Всички съветници, в т.ч. публични и частни ще бъдат включени в описаната Информационната платформа, която съдържа база данни за различните участници в AKIS, налични материали и връзки за иновации, научни разработки и други знания в областта на земеделието, горското стопанства и хранително-вкусовата промишленост. За всеки един съветник в платформата ще е налична информация за неговото образование, професионален опит, специализация и областите, в които желае да предоставя съвети. За съветническите организации освен горепосочената информация за съветниците, работещи в нея, ще бъде включена и информация за самата организация – нейния опит и извършвани дейности.

В България предоставяне на „Линейни съвети“ (едностранни) съвети все още има нужда да се прилагат сред повече земеделски стопани. Съветниците обаче следва да бъдат ориентирани към исканията на стопаните (да е на лице чуваемост).

В тази връзка, ще бъдат организирани съвместни срещи и обучения за съветниците, като по този начин ще се стимулира и обмяната на опит между съветниците, което ще позволи повече консултанти да са наясно с важни детайли, от полза при предоставянето на съветите. Обсъжданията в рамките на съвместните срещи ще спомогнат да се посрещнат предизвикателства като адаптиране на консултациите към съвременните типове земеделски стопанства, разширяване достъпа до информация, създаване на по добра връзка между съветниците и науката, привличане на специалисти, в т.ч. от други страни, които да предоставят „Know-How" за решаване на проблеми, използване на информация от съвместни международни проекти по Хоризонт и др. Предвидените годишни конференции ще бъдат част от този обмен на национално ниво.

Подкрепата за консултантската дейност в AKIS следва да гарантира, че помощта не се предоставя само за консултантите, които предоставят директно съвети на земеделските стопани (front office). Много важно е да се гарантира, че консултантските организации разполагат с добри специалисти, които от една страна ръководят административните процеси, а от друга събират информация относно иновативни технологии, ИКТ и мениджмънт на процесите, от които земеделските стопани могат да се възползват, като гарантират, че тази информация се предоставя по подходящ начин чрез различни канали включително чрез съветниците на първа линия.

Тези членове на екипа представляват ядрото на консултантските организации, сформират така наречения „back office" и са важни за добре функциониращата AKIS във връзка с което следва да се гарантира, че подкрепата ще осигури възможност за тяхното задържане и развитие. Това обстоятелство ще бъде съобразено при разработване на конкретните параметри за прилагане на процедурите за предоставяне на БФП.

Важна част от консултантска дейност, която ще се извършва, за да се стимулира трансфера на знания в рамките на AKIS, ще изпълняват мобилните общински офиси и техните експерти.

Ролята на служителите в мобилните офиси ще е да подпомагат укрепването на AKIS на регионално ниво в т.ч.:

- да подпомагат дейността на консултативните центрове за AKIS, функциониращи на областно ниво в т.ч. чрез участие в срещите на членове на центровете и представяне пред тях на синтезирана информация за конкретните нужди от знания и иновации на земеделските стопани и преработвателните предприятия в общините, чиято територия попада в обхвата на мобилния офис. Тази информация ще бъде получена на база на обработката, систематизирането, анализирането и обобщаването на информацията, получавана от мобилните общински офиси по време на тяхната работа на терен;

- да подпомагат и координират дейността на консултативните центрове за AKIS, функциониращи на ниво регион за планиране чрез регионалните координатори, отговарящи за Мобилните общински офиси на територията на съответните райони за планиране;

- да предоставят данни, материали и информация за създаване на ниво райони за планиране и на областно ниво на „резервоари" на знания, които да служат за свързващо звено между иновационните центрове и участниците в AKIS на съответното регионално ниво;

- да промотират и подпомагат използването от земеделските стопанства на мобилни системи за известяване/съобщения (Viber AKIS и др.);

- да действат като „брокери на иновации" и „подкрепящи (back) офиси" в т.ч. да търсят и осъществяват контакти с иновативните фермери и проекти (не само в областта на земеделието) и да ги свързват с останалите участници от AKIS на общинско ниво, както и да свързват участници със сходни интереси и подходящи знания и умения за сформиране на оперативни групи по ЕПИ.

- да идентифицират нуждите от знания, иновации и съвети на земеделските стопани, произтичащи от практиката им в т.ч. чрез провеждане на анкетни проучвания на терен;

- да идентифицират идеите за иновации на земеделските стопани в техния зародиш;

- да споделят, разпространяват и популяризират интерактивните иновации сред заинтересованите страни и да разпространяват създадени нови знания в т.ч. чрез организиране на демонстрационни събития;

- да организират на общинско ниво съвместни срещи между оперативните групи по ЕПИ и други участниците в AKIS в т.ч. земеделските стопанства за популяризиране на постигнатите резултати (добър опит/негативен опит);

- да информират земеделските стопани за целите на ЕПИ и възможностите за участие в оперативни групи.

Във връзка с горното служителите в мобилните офиси освен земеделски съветници ще се превърнат и във фасилитатори на интерактивни иновации. Въвеждането на консултативните центрове за AKIS, функциониращи на ниво регион за планиране и на ниво област (т.нар. „мини AKIS“) ще позволи да се достигне до най-ниското териториално ниво и до всички населени места в България в т.ч. планинските райони и районите отдалечени от областните центрове.

Координационното звено за AKIS ще организира ежегодни информационно-обучителни събития за всички съветници (в т.ч. публични и частни) в различни области на земеделието – животновъдство, растениевъдство, аграрна икономика, климатични промени, опазване на околната среда и др. От страна на координационното звено за управление, ще бъда организирани и обучения за нови подходи и умения за предоставяне на съвети за бенефициентите по интервенция „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ за да се гарантира, че съветниците са запознати с най-актуалните инициативи, приоритети, тенденции, добри практики и др. Тази дейност ще е с продължителност най-малко 18 учебни часа за всеки съветник и ще се подпомага със средства от Техническа помощ. Всички съветници и съветнически организации ще бъдат задължени да участват в обучения за подобряване на техните компетенции и знания.

Организираните обучения от страна на координационното звено на AKIS ще гарантира придобиване на добри технически умения на съветниците, за да могат същите да се ползват с доверие от земеделските стопани, възползващи се от техните съветите. Тези умения ще се надграждат и посредством взаимодействието между консултантите, което освен на съвместни срещи може да става чрез информационната платформа и други канали (социални мрежи, групи и чатове).

Чрез AKIS ще се обърне и специално внимание към съветниците, които предоставят съвети, свързани с агроекология и климат и биологично земеделие, тъй като тези теми са широко застъпени в Стратегическия план, като устойчивото развитие е приоритет за голяма част от земеделски стопанства в страната.

Също така, за доброто развитие на съветническите услуги в рамките на AKIS, от значение може да бъде и ползването на една и съща инфраструктура/сгради или помещение между представителите на науката и практиката, което да спомага за обмен на информация чрез неформални контакти, като по възможност следва да бъде стимулирано по подходящ начин чрез механизмите, предвидени в плана.

8.4 Описание как се предоставя подпомагане за иновации, както е упоменато в член 114, буква а), точка ii)

За да се насърчат интерактивните иновации, въз основа на подход „отдолу нагоре“, е необходимо да се предприемат действия за търсене и намиране на потенциални партньори, които да обменят активно знания и информация помежду си.

Една от целите на укрепването на AKIS ще бъде улесняване разработването и създаването на иновации в т.ч. подобряване на интерактивните иновации, както и укрепване на връзките между научните изследвания и практиката.

От съществено значение за разработването и създаването на иновации е стимулирането и подпомагането на този процес, както и свободното споделяне на вече съществуващи знания по достъпен начин за всички участници в AKIS на национално и регионално ниво. Съществуващите знания може да се ползват като основа за създаване на иновации.

Интервенцията „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ предвижда подпомагане на съветнически услуги, свързани с Европейското партньорство за иновации, където съветниците, разяснявайки целите на партньорството и принципите на интерактивния иновационен модел ще имат възможност да отсяват онази част от земеделските стопани, които имат идеи, имащи потенциал да се приложат чрез проекти, представени от Оперативни групи.

Това ще става по-конкретно чрез **предоставяне на съветнически пакет № 12 (Предоставянето**

на съвети относно възможностите за създаване, развитие и внедряване на иновации, вкл. чрез участие в оперативни групи в рамките на ЕПИ), чрез който заинтересованите лица ще получат съвети относно възможностите за създаване, развитие и внедряване на иновации, като по този начин се провокира и интереса за участие в проекти за сътрудничество, както и чрез предоставяне на съвети по други въпроси, отправени от земеделските стопани.

Чрез предоставяне на съветническия пакет, съветниците ще имат ангажимент освен да предоставят знания за подхода на земеделските стопани и да ги свържат с други участници с подходяща експертиза, чиито знания и умения могат да допринесат за развитие на идеите на фермерите.

Съветническите услуги могат да включват улавяне на иновативни идеи в техния зародиш и тяхното обсъждане, търсене на допълнителна информация по темата и прецизиране на целите на потенциалния проект, търсене на подходящи участници с допълваща се експертиза, които могат да допринесат за постигане на целите на проекта, постигане на консенсус между участниците в групата чрез начертаване на план от дейности, които определят ролите и работата за всеки партньор, и накрая изготвяне на споразумение за сътрудничество на групата и изготвяне на проектно предложение.

От друга страна, екипите от съветници на мобилните общински офиси (НССЗ), които ще имат ангажимент да предоставят съвети на терен на земеделските стопани, също ще имат задачата да идентифицират онази част от стопаните, които имат идеи, желание и потенциал да участват в проекти за иновации.

Интервенцията „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ предвижда подпомагане на съветнически услуги, свързани с Европейското партньорство за иновации, където съветниците, разяснявайки целите на партньорството и принципите на интерактивния иновационен модел ще имат възможност да отсяват онази част от земеделските стопани, които имат идеи, имащи потенциал да се приложат, тестват и доразвият чрез проекти, представени от Оперативни групи. По този начин, съветниците ще имат ангажимент освен да предоставят знания за подхода на земеделските стопани и да ги свържат с други участници, чиито знания и умения могат да допринесат за развитие на идеите на фермерите.

От друга страна, екипите от съветници на мобилните общински офиси (НССЗ), които ще имат ангажимент да предоставят съвети на терен на земеделските стопани, също ще имат задачата да идентифицират онази част от стопаните, които имат идеи, желание и потенциал да участват в проекти за иновации.

Интервенцията „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ (чл. 77 Сътрудничество) предвижда възможност за сътрудничество между различни участници, които имат интерес и могат да допринесат за реализиране на проекти с потенциал за иновации в сферата на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост.

Критериите за допустимост по отношение на „multi-actor” подхода, застъпен в интервенцията ще бъдат либерални, за да се даде възможност за равен старт на всички проекти с потенциал за иновации, ориентирани към постигане на целите на ЕПИ. В оперативните групи е възможно участието на най-различни представители заинтересовани страни, вкл. в сферата на образованието, неправителствения сектор, науката и дигиталните технологии. Това от своя страна ще гарантира възможността за реализиране на проекти с потенциал за иновации в областта на хуманното отношение към животните, ресурсната ефективност, безопастността на храните, социално-икономическата устойчивост, биоразнообразието, агроекологията и др.

Интервенцията също така предвижда възможност за кандидатстване в две стъпки, в това число първа стъпка, в рамките на която ще се предоставя подкрепа за проучване на приложимостта на иновативния проект в конкретни географски райони и стопанства, анализ на конкретните производствени методи във връзка с въвеждане на иновативното предложение в практиката.

През първата стъпка е допустимо да се подкрепят и дейности за стимулиране на интерес с цел избор на подходящи стопанства за прилагане на иновативното предложение и евентуално разширение на оперативната група. В този етап на практика ще бъде осигурено финансиране за съветниците, в т.ч. в качеството им на участници в оперативни групи, за подготовка на проекти с потенциал за иновации.

Този процес ще бъде подпомогнат чрез провеждане на информационни събития на областно и

общинско ниво, както и тематични събития, обединяващи по-голям брой заинтересовани страни, в рамките на които ще бъде осигурена възможност за формулиране на общи проблеми и търсене на решения от полза за по-голям брой земеделски стопани, които да обединят усилия в рамките на оперативни групи.

За да бъде осигурена възможност за трансфер на знания между представителите на науката и практиката и съветниците, като ключови участници в AKIS, чрез Интерактивната онлайн информационна платформа ще бъде създаден регистър на участници в AKIS, притежаващи познания и опит, които могат да бъдат от полза при реализирането на проектите с потенциал за иновации.

Регистърът в платформата ще съдържа информация за учени, преподаватели и експерти в различни сфери, които притежават необходимите познания, като съответните лица ще бъдат разпределени по подходящ начин в категории по теми, специфични направления, сектори и компетенции, така, че заинтересованите страни, желаещи да взаимодействат със съответните лица да намерят контактите им. По този начин чрез платформата ще бъде осигурена възможност за свързване на различни заинтересовани лица, със сходни познания, компетенции, проблеми и идеи. Регистърът ще се актуализира непрекъснато, като ще бъде създаден и подходящ механизъм за верифициране.

Регулярните тематични информационни събития, организирани от Национална мрежа за ОСП, в рамките на които ще бъдат привличани ключови участници в AKIS и заинтересовани земеделски стопани със зараждащи се иновативни идеи също ще бъдат добра предпоставка за улесняване на разработването на иновации.

По този начин, прилагайки териториален и тематичен подход за разпространение на знания и информация, ще се постигне увереност, че възможностите, които предоставя Стратегическия план, ще достигне до възможно най-широк кръг от заинтересовани страни, за да се отключи в максимална степен потенциала за внедряване на иновации в практиката и да се отсеят идеите, които имат най-голям потенциал за успех. Също така, задължителна част от изпълнението на проектите на оперативните групи ще бъде ангажимента да се разпространяват резултатите от проекта по възможно най-подходящи начини, за да се гарантира крайната цел, като за съответните дейности ще бъде осигурено и финансиране.

Резюмета на всички планове на оперативни групи и резултати от изпълнението на одобрени проекти на ОГ ще бъдат разпространявани чрез мрежата за ОСП и мрежата на ЕПИ от самото стартиране на тяхното изпълнение, за да се гарантира, че всички заинтересовани страни ще имат възможност да осъществят контакт, да работят съвместно, като по този начин обменят опит, доразвият проектите или допринесат по друг начин, за изпълнението на проектите или се възползват от крайния резултат.

При изпълнението на проектите на оперативните групи ще се търси възможно най-голяма гъвкавост, за да може когато заинтересовани страни научат за реализиращите се проекти да се присъединят.

8.5 Стратегия за цифровизация (член 114, буква б)

Стратегията за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България, е приета с Решение № 247 на Министерския съвет, от 02.05.2019 г и е включена в Областите на действие в сектор Селско стопанство от стратегическия документ Цифрова трансформация на България за периода 2020 -2030 г., съгласно която:

Стратегията за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България предвижда следните направления на дейност, които да разгърнат потенциала на българската аграрна икономика: изграждане и развиване на подходяща цифрова инфраструктура за комуникация и свързаност; инвестиции за модернизация и технологии за прецизно земеделие; развитие на цифрови мрежи и използване на програмни приложения в управлението на дейността и вземането на решения; информираност, обучение и съветнически услуги за развиване на цифрови умения и квалификация, научноизследователска дейност и иновации, партньорство за обмен и трансфер на иновации, развиване на инфраструктура за експериментиране и достъп до нея. Тази област на въздействие съответства на приоритет 6 „Устойчиво селско стопанство“ в националната програма „България 2030“ и на Цел 2 „Край на глада – постигане на

продоволствената сигурност и по-добро хранене, стимулиране на устойчиво селско стопанство“ от Целите за устойчиво развитие на ООН.

Министерството на земеделието (МЗм) поставя цифровата трансформация на българското земеделие като важен фундамент за развитието на съвременното селско стопанство и хранително – преработвателна промишленост не само в нашата страна, но и в Европа.

В Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 г., МЗм ще фокусира административен ресурс, който да изгради работещи механизми за развитие на цифровизацията в селските райони и земеделието, като част от заложените приоритети на ЕК в ОСП, както и в редица други стратегически документи, сред които и:

1. Програма в областта на цифровите технологии за Европа („Digital Agenda for Europe“)
2. Стратегия за цифров единен пазар за Европа („Digital Single Market”)

Ускорената цифровизация на българското земеделие и селски райони, включително и на публичната администрация в лицето на Министерство на земеделието и храните, Държавен фонд „Земеделие“, областните и общински дирекции и служби, е необходим процес за намаляване на бюрократичната тежест, оптимизиране на процесите на производство, увеличаване на доходите и добивите на земеделските стопани, постигане на устойчива био-индустрия, поддържане на безопасността на храните в условия на увеличена индустриализация и нови неутвърдени технологии, драстично увеличение на конкурентоспособността и увеличеното търсене на българската продукция на единния Европейски и на световните пазари.

Цифровизацията позволява на аграрната икономика да реализира високия си потенциал и да жъне същите успехи като високо-технологичните сфери на икономиката:

1. увеличаване на продуктивността;
2. добавяне на стойност към продуктите;
3. подобряване на качеството и безопасността, а с това и на доходите и качеството на живот;
4. драстично намаляване на
5. замърсяването до устойчиви нива;
6. гъвкаво и бързо реагиране на пазарни тенденции.

Следенето на условията за развитие на продукцията в реално време, прецизната борба с вредителите, проследяването и оптимизирането на процеса по скъсяване на веригите, балансирането на потреблението, облекчаването на административния товар, прецизното предсказване на етапите в развитието на реколтата – всичко това става възможно с прилагането на най-новите компютърни, роботизирани и „изкуствен интелект“ технологии. Достъпните вече ново поколение сензори, свързани чрез Интернет на Нещата (Internet of things - IoT), прецизната и свързана в Интернет и с геолокация механизация, Blockchain дистрибутирани компютърни платформи, системи за изкуствен интелект, обработващи големи масиви от данни (Big Data) в реално време, роботи, сателитни системи, дронове, повсеместен достъп до информация – това са новите инструменти за развитие на аграрния сектор. Тези нови и революционни технологии идват от много разнородни научни сфери и трябва да бъдат правилно насочени в посока успешно и високопроизводително българско селско стопанство.

Като част от националните решения, в следствие на които страната ни разработва своя Стратегически план за изпълнение на ОСП, България идентифицира средства от Европейския земеделски фонд за гарантиране на земеделието и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, които да задели за цифровизация на сектор селско стопанство.

Цифровите технологии са инструмент за стимулиране и подпомагане на научните изследвания и иновациите и определят облика на бъдещата цифрова икономика. Същевременно, технологичният напредък не би бил възможен без научноизследователската и развойната дейност. Затова и предоставянето на подкрепа за научноизследователски организации, насочени към фундаментални и приложни научни изследвания, стартиращи предприятия и малки и средни предприятия (МСП),

участващи в създаването и внедряването на иновативни решения и технологии, както и подкрепяне и насърчаване на използването на съществуващи технологии и иновации от страна на тези организации, е една от основните цели на цифровизирането.

Основният акцент тук се поставя върху усъвършенстването на координацията и институционалната рамка в областта на науката, научноизследователската и развойната дейност, иновациите и стимулирането на сътрудничеството с бизнеса и индустрията, както и на международното сътрудничество. Ефективната и ефикасна подкрепа за научни изследвания и иновации в областта на информационните и комуникационни технологии и тяхното приложение се очаква да има хоризонтален ефект върху цифровизацията на останалите политики и сектори.

Цифровизирането на българското селско стопанство ще служи като основа за развитието и усъвършенстването на дейността на земеделските стопани и на услугите на администрацията към тях, позволявайки на всеки, дори нов фермер, да може да извлече максимална полза от земеделската си дейност.

Процесът ще спомогне и за постигането на конкретни стратегически цели на национално ниво, като те следва да се обвържат с постигането на конкретни резултати, за да се постигне конкретен ефект.

Сред стратегическите цели на цифровизацията са:

1. Повишаване на продуктивността и устойчивостта на земеделското производство;
2. Подобряване на здравето на хората чрез производството на качествена храна;
3. Опазване на околната среда и справяне с предизвикателствата с изменението на климата;
4. Увеличаване и разширяване на присъствието на българските продукти на Единния европейски
5. пазар и на световните пазари;
6. Стимулиране на интереса и привличане на младите хора да развиват земеделие.

Конкретните цели в земеделската дейност, които процесът по цифровизиране се старае да постигне са:

1. Повишаване на доходите на земеделските стопани;
2. Намаляване на производствените разходи;
3. Подобряване на проследимостта и качеството на произведената продукция с оглед търсенето и изискванията на пазара и потребителите;
4. Нови възможности за финансиране.

Конкретните резултати в следствие процеса по цифровизиране очакваме да бъдат:

1. Подобрен достъп до информация;
2. Подобрен достъп до съветнически услуги;
3. Подобрен достъп до пазари и дистрибуция на продукцията;
4. Подобрен достъп до финансиране и намаляване зависимостта от субсидиите по линия на ОСП;
5. Значително ускоряване на административната дейност и намаляване на административния товар;
6. Привличане на високо технологичен капацитет към земеделието;
7. Ефективен контрол над качеството на продукцията;
8. Ефективен контрол над въвеждането на нови култури.

Ефектът от цифровизацията очакваме да се изразява в множество аспекти:

1. По-високи продажни цени за продукцията на земеделските стопани и производство в обем,
2. който да задоволи търсенето;
3. По-добро управление на риска, включително и риска от природни бедствия;
4. По-високи добиви;

5. Намаляване на вредните последици от земеделието върху околната среда;
6. Намаляване на посредниците в агро-хранителната верига и скъсяване на веригата на доставка;
7. По-ефективни канали на дистрибуция на продукцията;
8. Увеличаване на ефикасността и прогнозирането;
9. Намаляване на измамите;
10. Разнообразяване на производството и незначителни разходи;
11. Подобряване на условията на труд на земеделските стопани.

Същевременно цифровите умения на различни нива – административно, управленско, изпълнителско - са изключително важни за развитието на модерно цифрово земеделие и стабилни в икономически план селски райони. Поради тази причина е необходимо влагането на търпение и ресурси в обучение на земеделските стопани и други заинтересовани лица за работа с различни цифрови приложения и инструменти, приложими в дейността им. Ето защо, организирането на обучения е необходимо условие за подобряване на уменията на агросектора в посока цифровизация и повишаване квалификацията на кадрите чрез различни информационни кампании за развитие на практически насочени умения.

Важно е да се отбележи, че цифровите технологии ще започнат да имат възвръщаемост, когато все по-голяма част от земеделците започнат да ги прилагат в дейността си. Те в голяма степен стимулират колективните действия и сътрудничеството, тъй като резултатът от въвеждането им се максимизира при съвместни усилия от страна на по-голяма група хора. Колкото повече земеделски стопани прилагат този вид технологии, толкова по-силен ефект ще има това върху производителността, опазването на околната среда и намаляване на вредните емисии от земеделската дейност и други активности в селските райони.

Разпространението на научните знания и генерирането на нови идеи са съпътстващ елемент при развитието на иновациите и бизнес моделите. Разработването и внедряването на иновативни решения създава конкурентни предимства и е предпоставка за повишаване на качеството и обема на произвежданата продукция, което води след себе си и до увеличение на доходите на земеделските стопани. Ето защо е важно земеделските стопани да имат лесен и устойчив механизъм за връзка с научноизследователската дейност в областта на цифровото земеделие.

Национална научна програма „Интелигентно животновъдство“ (инте-живо) и Национална научна програма „Интелигентно растениевъдство“

Важни допълващи инструменти, които следва да се споменат във връзка с процеса на цифровизация в селското стопанства са разработените от Министерство на образованието и науката - Научна програми „Интелигентно животновъдство“ и „Интелигентно растениевъдство“ със срок за изпълнение 2024 година.

В програмите е предвидено чрез целенасочени научни и приложни изследвания по отношение на приложението на изкуствения интелект в земеделието да се постигне намаляване на разходите за земеделските стопани, подобряване на управлението на почвите и водите, ограничаване на използването на торове и пестициди, намаляване на емисиите на парникови газове, подобряване на биологичното разнообразие и създаването на по-здравословна околна среда за земеделските стопани и гражданите.

Изпълнението на програмите също така има за цел да гарантира достъп до средства, ресурси и инструменти за сътрудничество, да се осигурят високопроизводителни информационни и комуникационни технологии за изчисления, свързване, съхранение на данни, както и да се осигури достъп до виртуални научноизследователски екосистеми и клиентски мрежи.

Бюджетите, определени за двете програми за периода на изпълнение възлизат на 9 млн. лева, разпределени по равно за двете направления.

Някои от основните очаквани ефекти в резултат от изпълнение на двете програми се изразяват в:

·Консолидирано научно общество в интелигентното животновъдство с капацитет за разработване

на иновации и повишаване ефективността на животновъдството;

·Осигурен равнопоставен достъп до отворени образователни ресурси чрез нови цифрови технологии в образованието;

·Разработени пилотни проекти за автоматизиране и роботизиране на операции в животновъдството;

·Изградена пилотна регионална инфраструктура за интелигентно растениевъдство в района на Пловдив

·Създаване на модел за интелигентна система за управление на информация и знание в растителната защита за ефективно и екологично производство на различни култури и опазване на околната среда;

·Създаване на информационна платформа за интегриране на научна, техническа, технологична, правна информация за стратегически важни за България култури и сортове.

·Създаване на софтуерна платформа (GIS) за интегриране на данните от стационарните и мобилните сензорни комплекти за мониторинг на почви, води, растително биоразнообразие, основни земеделски култури и парникови газове.

·Оценка на приложимостта на стационарните сензорни мрежи и мобилните устройства (дронове, роботи) за събиране на първична информация – открити (блокове) и закрити (оранжерии) селскостопански площи, почва, води, въздух и растително биоразнообразие;

·Генериране на данни за извършване на сравнителен анализ на IoT, безпилотните и роботизираните технологии в растениевъдството;

·Разработване на многослойна опорна инфраструктура за управление на интелигентното растениевъдство;

·Разработване на модели за локални и регионални земеделски сензорни мрежи за получаване на чувствителни данни в реално време;

· Избор на средствата за анализ, интегриране и агрегиране на големи масиви от данни за прогнозиране и вземане на оперативни решения;

·Създаване на модел за изследване на ефектите на изкуствения интелект и дигитализацията върху характеристиките на сектор растениевъдство (БДС, нетни доходи, заетост, брой предприятия, привличане на млади предприемачи, алтернативни дейности).

Цифровизация в контекста на Системата за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)

Системата за знания и иновации в селското стопанство в България ще има задачата да допринесе за преодоляването на цифровото разделение в различните сечения на стопанския и обществения живот чрез генерирането на кръстосано взаимодействие между групи заети в областта на земеделието, научните среди, стопански и нестопански юридически лица, съветници и администрация.

Освен за комерсиални цели, в контекста на AKIS, дигитализацията е процес, който има потенциал съществено да допринесе за трансфера на знания и иновации, в т.ч. най-вече посредством консултации, обучения, информационни събития и демонстрации.

В рамките на предвидените дейности на първо място се поставят потребностите на земеделските и горски стопани, акцентирайки се върху предимствата за развитието на техните стопанства в следствие на използването на цифрови технологии. Необходимо е да се стимулира потока на знания чрез цифрови технологии в рамките на AKIS на национално и транснационално ниво. Свързаността между отделните нива на системата: проекти, участници, групи и др. може да бъде постигнато чрез различни начини, в т.ч. чрез платформата, чрез осигуряване на финансиране за такъв тип проекти, чрез съвместни работни срещи и др.

Така например информационната платформа следва да бъде свързана с други AKIS платформи и резервоари на знания за да се осигури възможност за обмяна на знания/опит и да се стимулира устойчивото развитие.

Установяването на високоскоростна интернет връзка в селските райони е от съществено значение за развитието на цифровизацията в селското стопанства, като тази цел ще бъде обект на Националния план за възстановяване и устойчивост.

Подкрепата по отношение на широколентова свързаност, по-конкретно се адресира по приоритет „Зелена България“, подприоритет 2.В.1 „Цифрова свързаност“, Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“. Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“ от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУ) има хоризонтален характер и акцентира върху осигуряване на оптичен преносен капацитет до общински центрове и населени места в „бели зони“, в които поради „пазарен провал“ не се предлагат широколентови услуги за гражданите и бизнеса. С изпълнението на Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“ от НПВУ ще се осигури допълняемост с мерките предвидени в СПРЗСР за споделяне на знания, иновации и дигитализация в земеделието и селските райони и насърчаване на тяхното въвеждане в практиката.

От друга страна освен подобрената свързаност до интернет от съществено значение е да се стимулират и добрите идеи за цифрови иновации, които се нуждаят от специално внимание и възможност за финансиране. В тази връзка инструментите, включени в плана, предвиждат следните конкретни дейности:

Ето защо в рамките на Стратегическия план чрез интервенция II.И.1. „Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет“ се предвижда на земеделските стопани да бъде предоставен предвидения консултантски пакет, свързан с използването на цифрови/дигитални технологии в стопанството, а именно консултантски пакет № 10, за да се осигури възможност на първо място да се повишат знанията и уменията на стопаните в това отношение.

Очакванията са земеделските стопани, в т.ч. най-вече младите и малки земеделски стопани да проявят интерес към консултиране за използване на цифрови технологии в условията на своите стопанства, в резултат на което над 9 500 земеделски стопани да повишат уменията си при работа с цифрови технологии, като започнат да ги използват по-активно в работата си във фермата.

Чрез интервенция II.И.2. „Професионално образование и придобиване на умения“ се предвижда подпомагане за провеждането на информационни семинари и демонстрационни дейности, свързани с използването на цифрови технологии, от които прогнозно да се възползват над 16 хил. земеделски стопани и заетите лица в техните стопанства, подобрявайки дигиталните си знания и умения.

Също така в рамките на интервенция „Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ“ се предвижда да се подпомагат с приоритет проекти с потенциал за иновации, предвиждащи използване на цифрови/дигитални технологии, където се очаква над 300 земеделски стопани, участници в оперативните групи, директно да се възползват от иновативните решения чрез подкрепа по интервенцията, като в последствие резултатите от проектите да се разпространят сред възможно най-широк кръг от заинтересовани лица.

Една от стратегическите цели, идентифицирани в рамките на Стратегията за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България, е стимулиране на интереса и привличане на младите да развиват земеделие. В тази връзка, за да се адресира целта, в рамките на интервенция II.Д.1. „Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство“ е предвидено предимство за проекти на млади земеделски стопани, които допринасят за устойчиво икономическо възстановяване и развитие на процесите по цифровизиране. Очакванията са поне една четвърт от бенефициентите по интервенцията да внедрят цифрови технологии в стопанствата си.

Съгласно Стратегията за Цифровизация на Европейската Индустрия и Стратегията за цифровизация на земеделието в България в рамките на пакета за Цифров единен пазар, в един от стълбовете на която, е предвидено изграждането на Пан-Европейска мрежа от Цифрови Иновационни Хъбове (ЦИХ), се подпомага конкурентоспособността на предприятията по отношение на техния бизнес/производствен процес, продукти или услуги чрез внедряването и използването на цифровите технологии.

ЦИХ се базират на технологична инфраструктура (центрове за компетентност) и осигуряват достъп до актуални знания, експертиза и технологии за подкрепа на потребителите с пилотни проекти, тестване и експериментиране на цифрови иновации. Така ЦИХ се считат за средство за подкрепа на бизнеса и по-специално за МСП и не-технологичната индустрия, в тяхната цифрова

трансформация в рамките на инициативата за Цифровизация на Европейската Индустрия . ЦИХ също помагат за оценка на нуждите от цифрови умения и осигуряват достъп до тези умения, когато е необходимо. В този контекст, промотирането на ЦИХ в земеделието ще увеличи използването на ИКТ решения за по-продуктивни и устойчиви земеделски системи и така да допринесе за постигането на тези цели. Също така Стратегията предвижда една от областите на въздействие да е насочена към реализиране на инвестиции за модернизация и технологии за прецизно земеделие. Критериите за подбор в рамките на интервенция II.Г.1 „Инвестиции в земеделските стопанства“ ще гарантират насочване на финансовата помощ към проекти включително инвестиции и дейности, които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо възстановяване. По този начин ще се гарантира, че е осигурена възможност за въвеждането на автоматизация и роботизация на производството с използване на високопроизводителни машини и цифрови технологии е задължително условие, за да може един земеделски стопанин да произвежда по-качествена продукция и да организира работата в своето стопанство по-ефективно.

По отношение на интервенция II.Г.3 „Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“ е предвиден принос чрез въвеждането на цифровите технологии на територията на селските райони на страната, като по този начин ще се осигури възможност за преодоляване на различията в развитието в териториално отношение и ще се подобри конкурентоспособността на предприятията. За ускоряване на развитието на икономиката в селските райони е необходимо да се инвестират в иновативни продукти, което би довело до по-добри позиции на микро предприятията на местния и международния пазар. В тази връзка, въвеждане на цифровите технологии, на иновативни бизнес процеси са решения за подобряване на рентабилността на МСП.

В допълнение чрез интервенция II.Г.2 - Инвестиции за преработка на селскостопански продукти е предвиден принос към Стратегията за цифровизация чрез въвеждането на инвестиции и дейности, които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо възстановяване, дигитализация и роботизация. Решаването на проблема със забавения процес на създаване на добавена стойност в отрасъла, ще се разреши и с внедряването на иновации, което ще подобри и конкурентоспособността на преработвателните предприятия.

Също така следва да се отбележи, че МЗм предприема действия по изграждане на Информационна система с електронни регистри за нуждите на специализираната администрация и Интегрирана информационна система за пространствени и регистрови данни покриват напълно изискването за цифровизация на държавната администрация с оглед оптимизация на дейностите и намаляване на цифровото разделение в различните сечения на стопанския и публичния сектор, както и на административната тежест за фермерите.

За развитието на цифровизацията на публичната администрация е изключително важно да се сведат до минимум административната тежест и разходите на потребителите на обществените услуги, като се разшири обхватът на електронните услуги и комуникацията с администрацията.

Национална програма цифрова България (НПЦБ) 2025

Смекчаването и/или премахването на цифровото разделение в различните обществени групи **извън обхвата на механизмите на Общата селскостопанска политика** и СПРЗСР се изразява и в следните основни действия, заложени в Национална програма цифрова България (НПЦБ 2025):

Съгласно 4.2 Приоритетна област „Развитие на динамична и иновативна цифрова икономика и увеличаване на потенциала ѝ за растеж“, Цел 5 „Цифровизиране на българските промишлени сектори и свързаните с тях услуги и развитие на икономика, основана на данни“ от НПЦБ 2025:

Основни необходими действия, които са заложени в НПЦБ 2025 по приоритетна област 4.2 са:

·Внедряване на ИКТ базирани продуктови, процесни и управленски иновации с основен акцент върху МСП;

- Внедряване на ИКТ в сектори от висок публичен интерес – управление на ресурсите, енергиен мениджмънт, транспорт и мобилност, околна среда и др.;
- Създаване на условия за свободно движение на нелични данни с цел разширяване на предлагането и използването на облачни технологии;

- Насърчаване на внедряване и използването на иновативни технологии като блокчейн, изкуствен интелект и др. вкл. чрез разработване на политики;
- Разработване на Стратегия за участието на България в четвъртата индустриална революция.

От друга страна в рамките на Приоритетна област 4.4 „Осигуряване на ефективни и висококачествени публични електронни услуги за бизнеса“ от НПЦБ 2025 е предвидена специфична цел № 10 „Ускорено развитие на електронното управление“.

Съгласно заложената цел, важна стъпка в ускореното развитие на електронното управление е актуализиране на Стратегията за развитие на електронното управление на Република България за периода 2019-2023 г. и Пътната карта за нейното изпълнение като се отчете постигнатото до момента и се приложат новите европейски тенденции.

Основни мерки за ускорено развитие на електронното управление са:

- Осигуряване на цифрови решения, информационни системи и споделени ресурси на електронното управление;
- Оптимизация на работните процеси в администрацията и промяна на модела на данни за предоставяне на електронни услуги по подразбиране (Digital by default);
- Улесняване на взаимодействието и изграждане на доверие между потребителя и администрациите, публичните институции, лица, осъществяващи публични функции и организации, предоставящи обществени услуги;
- Трансгранично електронно административно обслужване.

Цел 11 от НПЦБ 2025 е насочена към „Създаване на условия за равен достъп на всички социални групи включително хора с увреждания до цифрови обществени услуги“, в рамките на която са предвидени следните действия:

- Осигуряване и гарантиране на принципи и мерки, които да се спазват при създаването, поддържането и актуализирането на уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от обществения сектор;
- Ефективно приложение на общите изисквания за достъпност.

Единна електронна информационна система, предвидена по Националния план за възстановяване и устойчивост

По НПВУ е предвидено да се изпълни проект, който да интегрира адекватно предизвикателствата пред селското стопанство, свързани с осъществяване на зеления и цифровия преходи.

Той предвижда изграждане на модули, използването на които ще подпомогне постигането на националните цели, произтичащи от Зелената сделка и Стратегията „От фермата до трапезата“ - намаляване на прекомерната употреба на пестициди, торове и ветеринарномедицински препарати, устойчиво управление на ресурсите, подобряване на хуманното отношение към животните, възстановяване на биологичното разнообразие, гарантиране на безопасността на храните по цялата верига на доставка.

Чрез изграждане на единна Електронна информационна система за обмен на данни между публичната администрация и икономическите субекти в сектора ще се създадат условия за трайно подобряване на ефективността на прилаганата аграрна политика и на предоставяните публични услуги, намаляване на административната тежест и оптимизиране на бизнес средата.

Проектът предвижда изграждане на цялостна Електронна информационна система в земеделието /ЕИСЗ/ с отделни модули, чрез която да се постигне:

- Електронизация на информационните потоци от и за осъществяване на административната дейност;

- Електронизиране на услугите, предоставяни на земеделските стопани, тяхното централизиране и ползването им от бизнеса в хода на изпълнение на задълженията и изискванията в зависимост от

вида селскостопанска дейност;

- Интегриране на информационните системи на администрацията и софтуерите за управление на земеделските стопанства в Единна платформа, за автоматизиран обмен на данни между администрацията и земеделските стопани.

Платформата ще осигури единен поток на данните от и към администрацията и земеделските стопани и избягване на ръчното прехвърляне на информация и поддръжка на излишни формати на документи.

Земеделските стопани ще представляват важен участник в Единната информационна система, като предоставят онлайн данни за прилаганите в стопанството продукти за растителна защита, торове и ветеринарномедицински препарати. Това ще създаде възможност за осъществяване на непрекъснат ефективен официален контрол при използването на тези продукти и своевременно изготвяне от публичните власти на предписания за ограничаване прекомерната им употреба, ако такава бъде установена. Потокът от информация, който ще постъпва в Единната система от земеделските стопанства ще позволи непрекъснато да се следи напредъка по изпълнението на националните ангажименти в областта на селското стопанство, свързани със Зелената сделка. Същевременно, във основа на информацията от дейността на съответното стопанство, фермерите ще могат да получават съвети, адекватна информация и консултации за подобряване на прилаганите от тях земеделски практики.

Инструмент за устойчива употреба на хранителните вещества (FaST)

България ще въведе електронен „Инструмент за устойчива употреба на хранителните вещества“ *(англ. Farm Sustainability Tool – FaST*. Този електронен инструмент ще насърчи и съдейства на стопаните за опазване и подобряване състоянието на природните ресурси, чрез устойчиво управление на хранителните вещества в почвата на територията на техните стопанства. В отговор на това изискване и като част от подготовката на страната за прилагане на инструмента FaST, България ще предложи: *„Въвеждане на специализирано електронно приложение за управление на хранителните вещества в земеделските стопанства“*. Съгласно изискванията на член 15 от Регламент (ЕС) 2021/2115, инструментът FaST обединява следните видове данни във всяка държава-членка:Електронен алгоритъм за торене; Данни за почвите в страната (налична информация, карти, анализи, проби); Информация за зоните от мрежата „Натура 2000“, нитратно уязвимите зони, хидрографска мрежа на страната; Информация за парцелите на земеделските стопанства; Прогноза за времето (метеорологична информация);Разработване на приложно-програмен интерфейс – интерфейс за вход на потребители и интерфейс за обмен на данни между ИСАК и FaST. Приложението ще включва и Алгоритми за торене –осигурени с цел предоставяне на препоръки за торене за всеки парцел от земеделското стопанство, в зависимост от характеристиките на парцела; Данни за почвите в страната (налична информация, карти, анализи, проби) – използват се като част базовата информация за алгоритмите за торене; Разположение на зоните от мрежата „Натура 2000“, нитратно уязвимите зони, хидрографска мрежа на страната – въвеждат се с цел генериране на предупреждения относно изискванията за торене в тези специфични зони;Информация за парцелите (слой) на земеделските стопанства от Системата за идентификация на земеделските парцели (част от Интегрираната система за администриране и контрол – ИСАК) – информацията е необходима за реалното прилагане на плана за управление на хранителните вещества, като свързва административните и геопространствените данни за стопанството (т.е. данни за предишни култури на терена и данни за почвите); Метеорологична информация – предвидено е инструментът FaST да предоставя прогнозни метеорологични данни по отношение на очаквани валежи, температури и вятър. Инструментът ще осигури адресиране на нуждите за дигитализация на земеделските стопанства, за използване на дигитални инструменти за опазване на околната среда и ще допринесе за преодоляване на цифровото разделение в селските райони.

Приложения

Приложение I относно предварителната оценка и стратегическата екологична оценка (СЕО), посочена в Директива 2001/42/ЕО

1. Обобщение на предварителната оценка и резултатите

Резюме

I.Цели и предназначение на предварителната (ex-ante) оценка

Предварителната оценка е възложена от страна на Българското министерство на земеделието и храните с цел подобряване на качеството на изготвения стратегически план по ОСП. Оценката се извършва по изпълнение на обществена поръчка с предмет: „Предварителна оценка на Стратегически план по ОСП за периода 2021 - 2027, вкл. стратегическа оценка на околната среда, по обособени позиции, както следва: За обособена позиция 1: Предварителна оценка на Стратегически план по ОСП за периода 2021 – 2027. Възложена е на фирма-оценител Обединение "Проджект Консулт" ДЗЗД от град Шумен.

Предварителната оценка отчита приносът на стратегическия план по ОСП за постигането на специфичните цели, на ОСП; вътрешната и външна съгласуваност на СП по ОСП; съгласуваността на разпределението на бюджетните средства по специфични цели. Предварителната оценка включва преглед на стратегическата екологична оценка, предвид потребностите във връзка със смекчаването на изменението на климата.

II.Процес на изпълнение на стратегическото планиране, вкл. ex-ante оценката

Стратегическият план е структуриран около 9 специфични цели и хоризонталната цел на Общата селскостопанска политика. С цел да бъде подобрено в още по-голяма степен устойчивото развитие на селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и селските райони, общите цели на ОСП са насочени към икономическата тъкан на селските райони, устойчивостта и доходите на земеделските стопанства, по-доброто качество на изпълнението в областта на околната среда и климата и укрепената социално-икономическа структура на селските райони. Освен това стимулирането на знанията, иновациите и цифровизацията в селското стопанство и селските райони е междусекторна цел.

Преходът към политика, ориентирана в по-голяма степен към качеството на изпълнението, изисква установяването на стабилна рамка за качеството на изпълнението постигането му, която се основава на набор от общи показатели и ще позволи на ЕК да извършва оценка и да наблюдава качеството на изпълнението качествения аспект на процеса на приложение на политиките.

Съгласно Регламент (ЕС) 2021/2115, Стратегически планове по ОСП следват следните стъпки на стратегическо планиране:

·България изготвя един стратегически план по ОСП за цялата си територия, като взема предвид своите конституционни и институционални разпоредби.

·Стратегическият план по ОСП обхваща периода от 1 януари 2023 г. до 31 декември 2027 г.

·Изработване на SWOT анализ за настоящото положение в Българското земеделие и селски райони.

·Оценката на потребностите.

·Интервенционна стратегия, в които се поставят количествени целеви стойности и междинни цели с цел постигане на специфичните цели.

·Определят се интервенциите за адресиране на потребностите и постигане на специфичните цели

Подходът за изпълнение на ПО ще използва следната логическа рамка:

·Контекст и свързаност на Стратегическия план на ОСП в цялостната стратегическа рамка на публичното програмиране, включваща общата стратегическа рамка, целите и приоритети на ОСП 2023 – 2027, преглед на научени уроци и направени изводи от прилагане на ОСП в България през предходните периоди.

·Оценка на анализите на текущото състояние на селското стопанство, агроекологията и селските

райони, с отчитане на кохерентността, допълняемостта и свързаността на направените анализи,

·Установяване на съгласуваността и релевантността на SWOT анализа, потребностите и приоритизирането.

·Установяване на логическа връзка и степента на реалистичност на предвидените интервенции във взаимовръзка с идентифицираните потребности и в съгласие с препоръките на ЕК за СП по ОСП.

III.Обхват и елементи на оценката

Оценка на контекста

Оценката на контекста включа преглед на три текущи анализа възложени от МЗХ на външни изпълнители, като и трите избрани организации са от областна на науката и висшето образование:

·Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост - изготвен от Института по аграрна икономика съм ССА

·Анализ на състоянието в агроекологията – изготвен от Аграрен Университет- Пловдив

·Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони – изготвен от Университетът по Национално и Световно Стопанство (УНСС)

Избраният през този програмен период подход от страна на Министерство на земеделието и храните (МЗХ) не само търси независимост и обективност на анализите, но върви към по-голяма наукоемкост и научно изпълнение, отличаващо се с обхвата на методологията, обработката на данните, извличането на изводите и потвърждаване на обобщаващите тези.

Изготвените анализи бяха разделени по основните вектори и направления, които са формулирани в обхвата на бъдещата ОСП и са обособени по деветте специфични цели и общата хоризонтална цел.

Заключение: Анализите на текущата ситуация в много голяма степен са направени качествено, обективно, надеждно и достатъчно, за да опосредстват стратегическото планиране към извеждане на нуждите и оттам към изграждането на интервенционната логика и система. В анализите са изведени голям брой изводи и заключения, преобладаваща част от тях са приети и потвърдени от заинтересованите страни. Макар SWOT анализите да не следват при някои от анализите външния-експертен подход, твърденията и обобщенията в SWOT матриците са принципно верни и селектирани по-важност.

Известни неудобства възникват по линия на разделянето на анализа на селското стопанство, селските райони и агроекологията на три отделни анализа. Някои гранични теми, като например младите хора в селските райони и младите фермери трудно могат да бъдат ясно демаркирани. Има изводи в отделните анализи, по които няма пълно единодушие от изследователските колективи. Макар тези неща да съществуват, те не променят цялостната много висока оценка за аналитичния етап. При изпълнение на такива комплексни и взаимосвързани задачи е важно да има методика, гарантираща и верифицираща правилността и критериалността по процеса → анализ → SWOT → нужди → приоритети → интервенции → мониторинг. Тази методика трябва да даде възможност тези качествени категории да бъдат транскрибирани по най-добрия и верен начин на следващия етап в процеса. Тази методика трябва да стъпва на дедуктивния подход от общото към частното. Процесът на стратегическо планиране трябва да се децентрализира в по-голяма степен, като се засили ролята и функцията на различните заинтересовани страни, не само като консултативен субект, а и като изработващ.

Препоръка: В бъдеще, когато се прави разделяне на анализите, поради някакви съображения, трябва да се създаде и конвергиращ механизъм, който да изчисти наличието на разлики в стила и аналитичните подходи и изчистване на пресечни изследователски въпроси.

Оценка на SWOT анализите

Настоящата предварителна оценка се опира на логическите връзки между изведените индикатори и формулираните изводи в анализа на състоянието и компонентите на SWOT – анализа (Приложение 1). Следвайки стъпките в процеса на програмиране, ex-ante оценката се фокусира върху приемствеността между анализа на състоянието и SWOT – анализа по отделни специфични цели на новата ОСП и хоризонталната цел на регламента.

Общо заключение за SWOT анализите: Представените десет отделни SWOT анализа структурират конкретни и специфични, съобразно целите, фактори на вътрешната и външната

среда. Те произтичат от аналитичната информация, представена в трите анализа на състоянието, изготвени от ИАИ, АУ и УНСС. Елементите по всеки един от SWOT анализите са изключително добре обосновани и подкрепени с аргументирани доводи, логически обвързани с анализите на състоянието. Инструментите на стратегическия анализ се характеризират със широк обхват и висока степен на изчерпателност, като на места дори са доста обемни. SWOT – анализите се отнасят адекватно към конкретните специфични цели и хоризонталната цел. Компонентите – силни и слаби страни, възможности и заплахи са разпределени правилно. Установени са малки несъответствия. Представените десет инструмента на стратегическия анализ подпомагат във висока степен правилното идентифициране на потребностите. С оглед по-лесното възприемане на компонентите на SWOT – анализа и очертаването на логическите връзки с установените потребности е препоръчително на места те да бъдат опростени и систематизирани в съответствие с порядъка в дефиницията на конкретната цел.

Секторите, обвързани със секторни програми и секторни интервенции, следва да са по-детайлно представени в матриците на SWOT – анализите.

Препоръка: Необходими са малки корекции по отношение правилното разпределение на елементите силни и слаби страни, възможности и заплахи, като в някои случаи въпросът се свежда до коректното и по-ясното им формулиране.

Оценка на идентифицираните потребности

Докладът по Предварителната оценка по тази точка се фокусира върху оценката на вътрешната съгласуваност при SWOT анализа и нуждите. Акцентира се върху кохерентността между отделните потребности по всяка от специфичните цели и по хоризонталната цел на регламента.

Общо заключение за идентифицираните потребности: Идентифицираните потребности произтичат от компонентите на SWOT – анализите по специфични цели. Налична е достатъчна по обем и качество аргументация, определяща техния избор. Установено е значително съответствие между идентифицираните потребности и дефинираните специфични цели и хоризонтална цел на Регламента. Посочените нужди се покриват във висока степен с препоръките на Европейската комисия. На места е необходимо по ясно онагледяване на причинно-следствените връзки между изводите от аналитичната дейност и идентифицираните потребности.

Възможно е някои от формулировките на нуждите да се прецизират, за по-лесно възприемане на логическите връзки между компоненти на SWOT-анализа – потребности – интервенции – постигнати резултати по преследваната цел.

Приоритизация на потребностите: Избраният подход и процедура за приоритизиране на потребностите дават основание да се смята, че съществува обективност и надеждност на получените резултати. Същевременно има недостатъчна последователност при осъществяване на подхода за оценка. Предложената методология, макар да включва елементи и критерии за приоритизиране, трябва да бъде допълнително калибрирана чрез активно включване на заинтересованите страни.

Свързаност на стратегическите планове с общата стратегическа рамка и научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди

За целите на оценката на свързаността на стратегическите планове с цялостната стратегическа рамка на България са анализирани четири категории стратегически документи. На първо място са прегледани приоритетите на европейската стратегическа рамка по отношение на новата ОСП. Като втора стъпка е анализирана и Българската рамкова позиция за бъдещето на ОСП. Разгледани са целите заложени в стратегическите документи на България по отношение на адаптация към климатичните промени и опазването на биологичното разнообразие.

Анализирано е дали са отчетени препоръките и научените уроци от работата в предходните програмни периоди в рамките на ПРСР и ДП, вкл. секторните програми по пчеларство и лозаро-винарство. Разгледани са и резултатите от прилагането на стратегията за горите. Отчетени са и помощните оценки по поръчка на ЕК за ефектите на ОСП в периода 2014-2020 върху водите, почвите и системата за знания и иновации в селското стопанство. Взети са предвид и научените уроци от прилагане на „зелени“ директни плащания по ОСП.

Заключение:По отношение на свързаността със общата стратегическа рамка се наблюдава висока степен на съгласуваност между отделните стратегически планове на България, което е резултат от

добра съвместна работа и координация между МЗм и другите отговорни министерства и общини. Позитивен фактор е разработването и използването на секторни и тематични анализи в областта на климата, енергията и биоразнообразието, следвайки изискванията на ЕК.

По научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди основните идентифицирани слабости са свързани с липсата на индикатори и данни за ефектите от предприетите интервенции. Тази слабост в прилагането на политиката за подкрепа в България ще бъде автоматично преодоляна, поради конкретните изисквания за ефективност в новата ОСП, базирана на резултатите. Въпреки това е важно МЗм и ДФЗ да подготвят мрежата от вътрешните системи за мониторинг, по начин който да облекчи събирането и обработката на данни от заложените индикатори.

Препоръки: Важно е да си отчете възможното взаимодействие на СП по ОСП с други фондове на ЕС и националните фондове. Особено внимание трябва да се отдели на този аспект при интервенциите за укрепване социално-икономическата структура на селските райони, като и в областта на НАТУРА 2000 и водите. Координацията при финансирането на научните изследвания и иновациите по Хоризонт Европа и други инструменти също трябва да намери своето решение.

Важно е да се разшири координационното сътрудничество между МЗм и МОСВ по отношение на интервенциите свързани с климата, водите и биоразнообразието, поради взаимовръзката на целите и специфичната експертиза на МОСВ, вкл. информационните слоеве и бази данни. Особено внимание е необходимо да се обърне на координацията с Рамка за приоритетни действия за Натура 2000. Най-съществените аспекти във връзката между Натура 2000 са свързани с опазването на птиците, ЗВПС, пашуването и поддръжката на пасищата.

IV.Оценка на интервенционната стратегия, цели, индикатори и бюджети

Те следва също да осигуряват и да демонстрират съответствието и целесъобразността на избора, направен от държавите членки, спрямо приоритетите и целите на Съюза. В този контекст стратегическите планове по ОСП следва да включват преглед и обяснение на инструментите, гарантиращи по-справедливо разпределение и по-ефективно и ефикасно насочване на подпомагането на доходите. Поради това е целесъобразно те да включват насочена към постигането на резултати интервенционна стратегия, структурирана на базата на специфичните цели на ОСП, включително количествено определени целеви стойности във връзка с тези цели. За да се позволи осъществяването на мониторинг на годишна основа, е подходящо тези целеви стойности да се основават на показатели за резултатите.

Оценка на интервенционната стратегия, цели, потребности, приоритети

ОСП за съответната държава членка определя интервенционна стратегия, посочена в член 109 от РСП, в които се поставят количествени целеви стойности и междинни цели с цел постигане на специфичните цели.

Стратегията следва логическата и планова последователност, която обхваща анализ на средата, SWOT анализ, извеждане на потребности, приоритизиране на потребностите, интервенции, мониторинг и обратна връзка за промяна и подобрение . При някои от потребностите са посочени и връзките с други стратегически документи. При повечето от потребностите, адресирани с интервенции са посочени избраните индикатори за резултат.

Прави впечатление, че при приоритизирането са избрани критерии, които в голяма степен са външни, с оглед на работата, свършена до момента и не се вземат критерии с оглед на самото състояние на изведената потребност. Всяка потребност освен по външни критерии има и собствено критично състояние и положение, което също е добре да бъде отчетено. Същевременно в процедурата за приоритизиране не става ясно, как и по какъв начин е направено приоритизирането. Независимо от тези открити слабости, до голяма степен процесът на целеполагане, идентифициране на потребностите и приоритизирането е надежден и отговарящ, както на анализа, така и на очакванията от заинтересованите страни.

В общ план документът за Интервенционна стратегия е информативен и всеобхватен, но труден за проследяване. Има потенциал за съкращаване на детайли, които се съдържат в други документи от СП. От друга страна е необходимо да се посочат по-ясно целите на интервенциите, връзката им с потребностите и с предварителните условности. Необходимо е да се подчертае връзката с други стратегически документи и ангажименти, особено по отношение на околната среда, климата,

младите земеделски стопани и управлението на риска.

Логика на интервенциите в директните плащания

Логиката на интервенциите е представена в схематичен вид, следвайки примера на стъпка 1: Визуализация на интервенциите, посочен в Ръководството на ЕК. Систематизирането на интервенциите е извършено на основа Интервенционната стратегия.

Заключение за логиката на директните плащания: Необвързаните и обвързаните с производството интервенции по първи стълб на ОСП могат да предоставят значителен принос за реализирането на поставените специфични и общи цели в СП. Налице са силни синергични връзки с интервенциите по специфични цели. Значително по-слабо се визуализират връзките при взаимодействието на част от директните плащания с потребностите по различни специфични цели.

Препоръки: Необходимо е да се засили връзката между еко схемите и останалите интервенции, както и връзката с механизмите по хоризонталната цел. Трябва да се прецизират и конкретизират индикаторите за резултати и крайни продукти.

Натрупаният опит от предходните години на прилагане на обвързана подкрепа показва, че има значително вариране в нивата на подпомагане на площ и единица животни по различните схеми, което се дължи на определяне на съответните бюджети. За да се избегне това може да се върви към определяне на плащанията на база акуратни, актуални и представителни брутни маржини, отношенията между отделните такива по производства да служат за формиране на единичните плащания по производства и сектори. Това ще облекчи неудобствата от варирането през годините на подпомагането по производства и от големите флуктоации при заявките за подпомагане по отделните схеми.

Заключение за секторните интервенции: Структурата на предложените интервенции в четирите сектора съответства изцяло на общата цел 1 и специфичните цели 2 и 3 от СП. Налице е силна синергична връзка между механизмите на подпомагане и секторните интервенции, както в рамките на една и съща специфична цел, така и в обхвата на двете специфични цели, подчинени на първата цел за интелигентен, устойчив и диверсифициран сектор. По-слаб синергизъм се очаква във връзка с екологичните и хоризонталната цел, като в този случай може да се търсят резерви. На места съществува необходимост от допълване и целенасочване на комплекса от механизми за въздействие по отделни сектори, за да се отговори на реалните потребности на производителите.

Секторните интервенции не трябва да бъдат разглеждани единствено през възможностите и призмата на Оперативните програми. Съществена връзка и надграждаща взаимовръзка трябва да се изгражда и с подпомагането по схемите за обвързана подкрепа. Важна цел на Организациите на производителите трябва да бъде насърчаване и засилване интереса на производителите към включване и участие в такива и застъпване на вертикалния интеграционен модел на сдружаване.

Заключение за интервенциите в областта на развитието на селските райони:Постигната е висока степен на съответствие между интервенциите и изпълнението на целите за достатъчно надеждни земеделски доходи и устойчивост и поддържане на биологичното разнообразие, екосистемните услуги и ландшафта. Висока степен на синергизъм се очаква във връзка с изпълнението на екологичните цели и целта за подпомагане на земеделските доходи. Необходимо е да се засили ефекта с интервенциите за научни изследвания, цифровизация и дигитализация на сектора.

Вътрешната и външна съгласуваност

Оценката на вътрешната съгласуваност на интервенционната стратегия е извършена въз основата на следните оценъчни критерии:

- Наличие на синергии между различните интервенции, свързани с една и съща специфична цел
- Има ли противоречия между интервенциите, свързани с една и съща специфична цел?
- Съществуват ли синергии между интервенциите, свързани с различни специфични цели?
- Има противоречия между интервенциите, свързани с различни специфични цели?
- Адекватно ли са смекчени / компенсирани противоречията?

Заключение по отношение на вътрешната съгласуваност: Предложената рамка на интервенционни мерки и схеми на Стратегическия план показва добро ниво на допълняемост, с отсъствие на междуцелеви противоречия, с висока застъпеност на някои от ключовите елементи на

ОСП, свързани с дигитализацията и иновациите, като хоризонтален стълб, но със забелязани известни резерви за повишаване на синергията. Тези резерви могат да бъдат открити в концептуализирането на директните плащания, които освен като инструмент за подкрепа на доходите трябва да спомагат в много по-голяма степен за повишаване на конкурентоспособността и то не само по линия на обвързаните плащания. Екосхемите, които основно се предвижда да бъдат използвани при СЦ 5 и 6, трябва да намерят по-широко приложение. Предвиденият основен механизъм за компенсиране на повишаващите се изисквания към селското стопанство с оглед и на „Зелената" сделка и на повишените екологични цели на ОСП могат да бъдат надградени с активни механизми на стимулиране за започване на трансформация в отрасъла, отразявайки бъдещите очаквания и перспективи.

Съгласно препоръките на ЕК , различни политики на ЕС могат да оказват подкрепа и да играят важна роля в селските райони в допълнение към ОСП, включително регионалната, кохезионната и социалната политика и редица други политики на ЕС, например тези в областта на енергетиката, транспорта, свързаността, околната среда или климата.

В препоръките към държавите членки Комисията подчертава как други фондове на ЕС могат да допринесат за по-нататъшното развитие на селските райони. Налице е необходимост от по-силно взаимодействие с други фондове в това отношение.

Освен това фондът NextGeneration EU поставя специален акцент върху цифровия преход, който е част от плана на ЕС за възстановяване. Това ще бъде важно за постигането на целта за 100 % достъп до бърз широколентов интернет в селските райони до 2025 г.

Заключение по отношение на външната съгласуваност: Има ясна демаркация между отделните програми и фондове относно финансирането на интервенции свързани със земеделието и селските райони. Допълняемостта също е ясно разписана по тематичен и географски принцип. В работните групи по другите програми има включени представители на МЗм и ДВЗ, което спомага координацията.

Препоръки: В интервенционната стратегия да се опишат взаимодействията с другите програми и фондове като цяло. В интервенциите от СП по ОСП свързани с образование, наука и трансфер на знания трябва да се опишат взаимодействията с програмите по човешки ресурси и образование (Хоризонт Европа, ПО ПРЧР).

Оценка на съответствието между индикатори за продукти, резултати и цели и интервенции

Оценката на съответствието е изведена съобразно разпоредбите, посочени в Приложение I „Показатели за въздействието, резултатите, крайния продукт и контекста, съгласно чл. 7" от Регламент 2021/2115. Според чл. 7, т. 1 от Регламента, постигането на общите и специфични цели на ОСП се оценява въз основа на общи показатели, свързани с крайния продукт, резултатите, въздействието и контекста, определени в Приложение I. Показателите за крайния продукт се отнасят до крайните продукти, постигнати посредством подпомогнатите интервенции. Показателите за резултатите са обвързани със съответните специфични цели, посочени в чл. 6 от Регламент 2021/2115 и са предназначени за определяне на количествени междинни и целеви стойности във връзка с оценката на напредъка по постигане на целите в стратегическите планове по ОСП.

Заключение: Резултатите от извършената оценка показват наличие на съответствие между индикаторите за краен продукт и интервенциите и между индикаторите за резултат и специфичните цели, съгласно разпоредбите от Приложение I от Регламент 2021/2115, в преобладаващата част от случаите.

По отношение на индикаторите за краен продукт е установено съответствие с интервенциите при директните плащания и секторните интервенции. Липса на индикатори за краен продукт се наблюдава при единадесет от интервенциите в развитието на селските райони. Показателите следва да се попълнят коректно във фишовете на интервенциите.

Несъответствие между индикатор за краен продукт и интервенция се наблюдава при три интервенции за развитие на селските райони. Информацията следва да се коригира във фишовете на механизмите за подкрепа, съобразнодопустимите показатели, посочени в Приложение I от Регламент 2021/2115.

При индикаторите за резултат е установено пълно съответствие със специфичните цели по

отношение на директните плащания. Несъответстващи на целите индикатори за резултат се откриват при секторните интервенции „Инвестиции в лозаро-винарския сектор“ и „Инвестиции в екологични съоръжения“, както и при интервенцията в селските райони „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“. Необходимо е да се попълнят коректните показатели във фишовете на интервенциите.

Липсващи индикатори за резултат са установени при пет от интервенциите в селските райони, като това следва да се коригира на основа посочените в Приложение I от Регламент 2021/2115.

Съгласуваността на разпределението на бюджетните средства с заложените цели

Предложеният индикативен бюджет на Стратегическия план е разделен в три основни финансови линии – интервенции по директни плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони. Представеният бюджетен план включва основните източници на финансиране, които са Европейския фонд за гарантиране на земеделието, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и национално публично финансиране. Съгласно Регламент (ЕС) 2005/2115, чл. 117, параграф 2 оценката на СП трябва да включва адресирането на целите, приоритетите, интервенциите, бюджетното разпределение и целевите индикатори, които трябва да посрещнат, както специфичните цели на ОСП на ЕС, така и националните задачи и особености. В съответствие с регулаторната рамка за изготвянето на Стратегическия план и специално чл. 139, параграф 3, Ex-ante оценката трябва да оцени консистентността на предложеното бюджетно разпределение със специфичните цели посочени в чл. 6, параграфи 1 и 2.

Настоящата предварителна оценка дава отговор на следните въпроси:

·Обобщение на индикативния бюджет на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на България за периода 2023-2027 г.

·Връзка между индикативния бюджет със специфичните цели и способността на бюджетното разпределение да посрещне определените задачи

·Съответствие и обезпеченост на предложения бюджет с нуждите от SWOT анализа и изведеното приоритизиране

Заключение: От формална гледна точка предложеният бюджет напълно съответства на критериите и ограниченията, които са заложени в законодателството. Всички параметри за минимални и максимални прагове на заделяне на финансов ресурс по интервенциите, схемите и основните принципи и стратегически цели са изпълнени и отчетени. Бюджетът е балансиран спрямо изискуемото секторното разпределение, така и от гледна точка на различните цели, свързани с екология, доходи, инвестиции, селски райони и т.н. Предложеният бюджетен план до голяма степен се придържа към опита и прилаганата интервенционна рамка, която действа и в изминалия програмен период на ОСП 2014-2020 година. Това е основание да се вярва, че риска от проблеми при изпълнение на бюджетния план е сравнително нисък.

Положително е че бюджетът предвижда конкретни интервенции и схеми свързани с опазване на околната среда и смекчаване последствията от климатичните промени. За разлика от зелените плащания, в програмния период 2014-2020 г, въвеждането на конкретни екосхеми и агроекоологични интервенции е предвижда детайлно разписани дейности и задължения, което предпоставя постигане на по-значими и измерими резултати.

Положително може да бъде оценено и цялостното увеличение на средствата за публична подкрепа на земеделието и селските райони в сравнение с последните два програмни периода, което е необходимо, за да продължи помощта за повишаване на устойчивостта и за постигане на новите предизвикателства, за една по-екологична и иновативна ОСП.

Предложеният бюджет е разработен единствено по вертикала и по линия на интервенционната рамка. За да се направи цялостна и пълна оценка е необходимо да се визуализира концепцията за това, как този бюджет подкрепя и се разпределя по специфичните цели разписани в законодателството на ОСП 2023-2027 и по изведените приоритети.

По-пълната оценка за съответствието и обезпечеността на бюджетната рамка може да се направи като се приложат и основните индикатори и целеви параметри, които се планират да бъдат постигнати по отношение на резултат, произведение и въздействие. Предложеният бюджет може само да помогне в тази посока, като очакванията за постигнати резултати трябва да кореспондира с финансовото разпределение и с цялостната стратегическа рамка за надграждане и подобрение.

V.Оценка на други аспекти от стратегическия план по ОСП

Оценка на планираните мерки за намаляване на административната тежест

Съгласно Регламента за СП е направена оценка на мерките, планирани за намаляване на административната тежест за земеделските производители и други бенефициенти на стратегическия план на ОСП. Разгледани са системите да управление, мониторинг и контрол на СП по ОСП. Разгледани са обясненията за това как интервенциите и елементите, общи за няколко интервенции, допринасят за опростяване за крайните бенефициенти и намаляват административната тежест.

Заключение:В СП по ОСП са предвидени всички елементи от системите за контрол, мониторинг и координация, предвидени във Регламента за стратегическите планове. Декларирани са намерения за свързване но отделните системи във единна електронна система. Основаната мярка за намаляване на административната тежест при мониторинга на земеделските парцели е замяна на „Проверките на място“ със използването на сателитни технологии и гео-пространствено заявление от страна на бенефициентите. Ще бъде въведена и „светофарна“ система за избор на парцели, подлежащи на „проверки на място“, което да намали натовареността на служителите на Разплащателната агенция и частично да облекчи бенефициентите.

Липсва обаче ясно и последователно описаните на отделните системи, със включени определения, свързаност и съвместимост, отговорни страни.

Предвидени са мерки за намаляване на административната тежест, но те са само на концептуално ниво, което трябва да бъде доработено до конкретни елементи, адресати, и инструменти.

Оценка на включването на заинтересованите страни

Съгласно препоръките на ЕК[1] целящи увеличаване на съществуващите знания, опит и гледни точки при проектирането и изпълнението на бъдещата ОСП е важно новите стратегически планове по ОСП да бъдат изготвени съгласно принципа на партньорство. Участието на всички съответни публични организации (включително компетентните регионални и местни органи), икономически и социални партньори, както и на съответните организации на гражданското общество, е необходимо на всички подготвителни етапи

Критериите за оценка на прозрачността и приобщаването са следните:

·Наличие на стратегия за комуникация по СП;

·Избор и актуализация на официални канали за комуникация;

·Публикуване и актуализиране на пътна карта на процеса;

·Създаване на ясни писмени работни процедури;

·Прозрачни и ефективни консултативни срещи;

·Стимулиране участие на учени, гражданско общество и НПО;

Заключение: МЗм е приложило в достатъчна степен принципите на прозрачност и включване в процеса на изработване на СП по ОСП. Премахнати са административните пречки пред заинтересованите организации за участват в процеса. Създадени са условия за участие на представители на науката, НПО и гражданските организации. Всички становища и предложения са споделени на електронната страницата на МЗм. Това дава възможност на активните участници да се запознаят в детайл с елементите на СП по ОСП.

Въпреки това потокът на информация е обемен, фрагментиран и твърде специализиран. Дискусиите се водят основно на процедурно равнище, без да се прави ясна връзка между цели и търсени резултати. Липсват предпоставки за конструктивен диалог с по-широката общественост, тъй като не се поставят дилеми или дискутират открито обществено значими проблеми.

Препоръчително е в процеса по финализиране и изпълнение на СП по ОСП да се структурира дискусията за различните групи заинтересовани страни. Ще е удачно са се обособи секция новини в специализирания портал ОСП 2021 – 2027, както и в мобилното приложение, където да се публикува актуална информация за СП по ОСП.

Оценка на заданието на Доклада за екологична оценка (ДЕО)

Оценката на заданието за ДЕО се извършва съгласно член 139, т. 4 от Регламента (ЕС) 2021/2115 за

СП по ОСП.

Заданието на Докладът за стратегическа екологична оценка на Стратегическият план по ОСП е изготвено съгласно ДИРЕКТИВА 2001/42/ЕО. Целта на директивата е да предостави високо равнище на защита на околната среда и да допринесе за интегрирането на екологичните съображения в подготовката и приемането на планове и програми. С оглед гарантиране на устойчиво планиране се извършва екологична оценка на определени планове и програми, които е вероятно да имат съществени последици върху околната среда.

Оценката на заданието е извършена по следните показатели:

·Въздействие върху биоразнообразието, почвите, водите, въздуха и климата

·Въздействие върху населението, човешкото здраве, историческото наследство, ландшафта

·Връзката с други планове и програми

·Европейските и национални цели по отношение на околната среда

·Компенсаторни мерки

·Системи за мониторинг

·Въвличане и диалог със заинтересованите страни

Заключение:Оценката на Заданието по ДЕО показва задълбочено познаване на елементите на екологичната оценка, като и на законовата и методическа рамка за извършването им. Посочен е изчерпателно описание на законовата рамка, директивата, докладите и конвенциите свързани с оценката. Описани са подробно източниците на информация е включен екстракт от наличните бази данни по околна среда, биоразнообразие, демография, здрави, културно-исторически обекти.

Препоръчително и да се търси по-голяма степен на релевантност и същественост в елементите и характеристиките на екологичната оценката по отношение на изпълнението на СП по ОСП.

Резултати от консултациите по Доклада за екологична оценка (ДЕО)

Консултациите по ДЕО са проведени както следва:

ДЕО с приложенията към него, в т.ч. нетехническото резюме на доклада, както и проекта на СПРЗСР 2023-2027г., са предоставени на обществен достъп за изразяване на становища в периода 30.09.2022 – 31.10.2022 г. (спазен е изискуемият минимален срок от 30 календарни дни съгласно чл.20, ал.1, т.1, буква „в“ на Наредбата за ЕО) както следва:

а) Достъпът до документите на хартия на български език е осигурен в сградата на Министерство на земеделието и храните: гр. София, бул. „Христо Ботев“ № 55, всеки работен ден от 09.00 до 17.30 часа.

b) Достъп до документацията на български език на интернет-страницата на Министерство на земеделието и храните: https://www.mzh.government.bg/bg/politiki-i-programi/programi-za-finansirane/programa-za-razvitie-na-selskite-rayoni/ .

c) Информацията за консултациите, в т.ч. с посочен достъп до документацията, е представена и в Съобщение (изпратено до всички заинтересовани страни и публикувано на интернет страницата на програмата на посочения линк), изготвено съгласно изискванията на чл.20, ал.1, т.1 от Наредбата за ЕО. В Съобщението е посочено по какъв начин (до адрес на място и електронна поща) заинтересованите страни могат да изразят становища.

d) Съобщението за провеждане на консултации е публикувано и на интернет страницата на Министерство на околната среда и водите на 14.10.2022г.на адрес: https://www.moew.government.bg/bg/prevantivna-dejnost/ekologichna-ocenka/konsultacii-po-ekologichna-ocenka/konsultacii-sled-01-01-2018/.

e) Проведена е среща за обществено обсъждане от страна на Министерство на земеделието и храните по реда на Наредбата за условията и реда за извършване на ЕО, на 31 октомври 2022 г., за която е воден протокол, предоставен към Приложение № 9 на ДЕО. За срещата заинтересованите страни са информирани със Съобщението за провеждане на консултации, описано по-горе.

Копия на получените в резултат на консултациите по ДЕО становища и начинът им на съобразяване/допълване и отразяване в ДЕО с мотивите за това, са представени в Табличен вид в Приложение №9 на ДЕО. Направените в резултат на отразените становища допълнения (в по-голямата си част свързани с прецизиране на информация и отстраняване на технически грешки) не

водят до промяна на прогнозите и оценките на въздействията върху околната среда и човешкото здраве.

Съобразно направените допълнения на ДЕО е допълнено и Нетехническото резюме на ДЕО.

В обобщение на представената информация (в т.13.1 и 13.2 на ДЕО) за проведените консултации в хода на процедурата по ЕО са получени становища с препоръки и бележки както по съдържанието на ДЕО, така и по проекта на СПРЗСР 2023-2027г.

В резултат на консултациите по Заданието са получени два основни типа становища – по съдържанието на ДЕО и по проекта на СПРЗСР.

Препоръките и бележките към съдържанието на Стратегическия план – 4 броя, са описани подробно в табличен вид, даден в приложение 3 на ДЕО, като за допустимост са реферирани към компетенции на Тематичната работна група.

Основно препоръките в становищата, същите са насочени към обхвата на специфичните цели и интервенции на *Специфична цел № 9: „Подобряване на реакцията на селското стопанство в ЕС в отговор на обществените изисквания по отношение на храните, здравето включително за безвредна, питателна и устойчива храна, както и за хуманно отношение към животните“,* в частта включваща контрола на храните.

Общи предложения към специфичните цели в земеделския сектор.

Предвиждане на практики и политики, които са благоприятни за климата и околната среда, включително: инвестиции в иновации и технологии, нови фуражни добавки, пасищно отглеждане, интегрирано управление на оборския тор, добри земеделски практики и др.

Направените предложения са обсъдени от Тематичната работна група и подходящо отразени в СПРЗСР. Потвърдена е допустимостта на дейности и интервенции с принос към опазването на околната среда и биологичното разнообразие, свързани с: иновации и технологии; намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство; производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство; стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в секторите на индустрията и на информационните услуги, които да допринасят за повишаване на добавената стойност и пр.

Становищата с бележки и препоръки към съдържанието на ДЕО са съобразени изцяло при изготвянето на ДЕО на съответните места, съгласно посоченото в последната колона на таблицата с отразените бележки и препоръки, дадена в Приложение 3 към ДЕО. От постъпилите 34 становища, 11 от тях са с бележки и препоръки към съдържанието на ДЕО, касаещи допълване на отделните раздели с актуализирана информация.

В резултат на консултациите по ДЕО са получени 37 становища, като в 18 от тях се съдържат препоръки и бележки към представената информация в ДЕО.

Тези от тях, касаещи технически грешки и прецизиране на текстове, бяха приети от екипа на консултанта без забележки.

В отговор на постъпилите бележките по ДЕО, свързани с биоразнообразие и горските територии, съответните раздели на ДЕО бяха прецизирани и допълнени. Бяха прецизирани мерки по наблюдение и контрол с посочване на индикатори към тях отразени в т.11 на ДЕО по предложение на Министерство на земеделието и храните. Чрез мерките в ДЕО се гарантира, че допустимите дейности и мерки по СПРЗСР от една страна няма да доведат до значителни неблагоприятни въздействия върху околната среда и здравето на хората, и от друга – тези мерки са с принос за интегриране в максимална степен на екологичните съображения при изпълнението на Стратегическия план.

Част от становищата съдържат общи коментари и констатации,които се отнасят до политики в националните паркове и биха могли да са относими към ДОСВ, който е неразделно приложение към ДЕО. По отношение на коментарите, свързани с пълнотата, качеството и адекватността на направената в него оценка, са уточнени следните моменти:

Þ Докладът за ЕО е съобразен като обхват и съдържание съгласно изискванията на ЗООС и Наредбата за ЕО. Съгласно пар.1, т.38 от ДР на ЗООС "*Норми за качество на околната среда" са*

определените в нормативните актове по околната среда специфични изисквания, които следва да бъдат изпълнени в определен момент в околната среда, като норми за съдържание на вредни вещества в атмосферния въздух, норми на качество на водите във водните обекти, норми за качеството на другите компоненти на околната среда и норми за допустимите стойности на факторите, които замърсяват или увреждат околната среда.

Т. 52. "*Мониторинг на околната среда" е събирането, оценката и обобщаването на информацията за околната среда чрез непрекъснато или периодично наблюдение на определени качествени и количествени показатели, характеризиращи състоянието на компонентите на околната среда и тяхното изменение в резултат на въздействието на природни и антропогенни фактори*.

Þ Предвид посочените по-горе легални определения, дадени със ЗООС, с цел идентифициране на възможните въздействия и за целите на адекватността на оценката в доклада, са използвани последно публикувани и актуални данни за състоянието на околната среда.

Þ Съгласно чл.81, ал.1, т.1 от ЗООС „**екологична оценка се извършва на планове и програми, които са в процес на изготвяне и/или одобряване** от централни и териториални органи на изпълнителната власт, органи на местното самоуправление и Народното събрание;“. В този смисъл предметът на ЕО не може и не следва да съдържа анализ на програмен документ с минал период на действие.

Þ Поради липса на конкретика за районите, в които ще се реализират конкретните интервенции, описанието е направено на базово ниво. Като обект на оценка не са причинно-следствените връзки довели до проявата на съответните проблеми, а от значение е тяхното наличие в момента (базово състояние), с цел идентифициране на възможните въздействия от прилагането на интервенциите по стратегическия план.

Þ В точка 8 на ДЕО е направена оценка на очакваните въздействия от реализирането на СПРЗСР върху околната среда и човешкото здраве на двете нива, които стратегията идентифицира (Стратегическо ниво и ниво „мерки/дейности“), като са взети предвид характера на взаимодействието и синергията между различните въздействия, а именно: вторични, кумулативни (разгледани отделно).

Þ Смекчаващите мерки, представени в ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027, са неразделна част от плана ДОСВ е приложение и неразделна част от ДЕО.

Постъпилите становища от компетентните органи и заинтересованите страни относно обхвата и съдържанието на Доклада за екологична оценка и бележки по отразяване на текущото състояние на околната среда на регионите включени в СПРЗСЗ, са взети предвид при разработване на окончателния вариант на ДЕО.

След финализиране на работата МЗм в най-кратки срококве **ще публикува** на интернет страницата си ДЕО с всички приложения, вкл. таблица с отразяване на всички постъпили становища от общественото обсъждане.

VI.Заключение на предварителната оценка на стратегическия план

Процесът по изготвяне на Стратегическия план по ОСП на България беше белязан от политическа нестабилност в страната, придружена от COVID-19 криза и забавяне на преговорите на европейско ниво. Паралелното изготвяне на други стратегически документи и планове (кохезионни, екологични и други) също се забави и затрудни координацията и демаркацията. Трябва да се отбележи, че този програмен период се характеризира със значителни новости, с подчертана тенденция на европейската политика към повишаване на устойчивостта и екологичните ползи от селскостопанската дейност, с промяна в стратегическия подход. Това е подкрепено и с въвеждането и разработването на Плана за възстановяване и устойчивост, който ще се прилага паралелно със СП, което налага допълнителни усилия за постигане на взаимосвързаност и допълняемост.

Въпреки гореспоменатите трудности и промените в ръководството, МЗм успя за изпълни всички задължителни стъпки на стратегическо планиране, предвидени в Регламента по СП. Натрупа се,

обаче, значително закъснение и нарушения в логическата последователност, което не позволи срокът за подаване на СП по ОСП до края на 2021 да бъде спазен и се очаква закъснение от поне 2 месеца.

Обсъждането на елементите от плана – SWOT, потребности, инвестиционна стратегия, интервенции и други, беше максимално прозрачен и отворен за участие от заинтересованите страни. Същевременно остава усещането, че в диалога не са обхванати всички заинтересовани страни и най-вече, че липсва цялостна включеност и интегрираност на заинтересованите страни. Заинтересованите страни участват и биват информирани на тематичните работни групи, но тези работни групи не са постоянно действащи и представителите на заинтересованите страни не участват в текущата работа. Поради това се наблюдаваше значителна степен на фрагментация в дискусиите, като се загуби цялостната визия за стратегическа логика.

В заключение: СП по ОСП отговоря във висока степен на европейските изисквания, нуждите на сектора и стратегическите цели на страната. Въпреки, че процесът на съгласуване и обхващане не е така отворен към всички заинтересовани страни, определено е проведен диалог със заинтересованите страни и са отчетени бележките и има съобразяване с различните мнения от браншовите организации, гражданските организации и останалите министерства и институции.

Изпълнени са европейските очаквания за инвестиции в:

- повишаване на качествената заетост, растежа и инвестициите;
- използване на потенциала на енергийния съюз, на кръговата икономика и биоикономиката, укрепвайки грижите за околната среда, превъзмогвайки изменението на климата и приспособявайки се към него;
- извеждане на научните изследвания и иновациите извън лабораториите и отвеждането им в полето и на пазарите;
- пълно свързване на земеделските стопани и селските области с цифровата икономика;

Като основни слабости на плана могат да бъдат посочени неговата фрагментираност, обусловена от липсата на цялостна национална визия за бъдещето на сектора и последователен наратив на връзката между отделните елементи.

Докладът по предварителната оценка е изработван в условията на динамична среда и постоянни промени в контекста, и при работа с обемни документи и неокончателни варианти на елементите от СП на ОСП. В процеса на стратегическо планиране МЗм безспорно търсеше прозрачния и открит диалог, но се затрудни с графика при подаването на материалите и структурирането на целите, задачите и очакванията от оценката. Наложиха се няколко цялостни ревизии на рамката на оценката и докладването. В резултат, докладът по предварителната оценка изисква постоянно осъвременяване и допълване, като все още има празноти и неточности.

[1] Препоръки към държавите членки по отношение на техните стратегически планове по Общата селскостопанска политика, Брюксел, 18.12.2020 г. COM(2020) 846 final

2. Препоръки в доклада от предварителната оценка и стратегическата екологична оценка и как са били разгледани

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
Обобщаваща препоръка за анализа на текущата ситуация	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Обща препоръка за свързаността със стратегическата рамка	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Обща препоръка по SWOT анализа.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Обща препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със	SWOT анализ, оценка на	14-10-	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
специфичните цели.	потребностите	2022										
Препоръка към анализите на текущата ситуация по отношение на източници, достоверност и пълнота на данните	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно възможното взаимодействие на СП по ОСП с други фондове на ЕС и националните фондове.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно комуникацията със заинтересованите групи	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно координационното сътрудничество между МЗм и МОСВ	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно механизми за събирането на достатъчни, достоверни и съпоставими данни, които да позволят правилното отчитане на ефектите от интервенциите	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно фокусът при разработването на интервенциите и финансовите планове.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка относно ефективността на интервенциите	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X		X	X	X				
Препоръка относно индикативния бюджет	Разпределение на бюджетните средства	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка относно липсващи индикатори за краен продукт.	Крайни продукти, резултати и установяване на междинни цели и целеви стойности	14-10-2022			X	X		X		X		
Препоръка относно липсващи индикатори за резултат	Крайни продукти, резултати и установяване на междинни цели и целеви стойности	14-10-2022	X						X	X	X	
Препоръка относно приноса на интервенциите за специфичните цели	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка относно приоритизация на потребностите.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка относно пълно несъответствие между индикатор за краен продукт и интервенция	Крайни продукти, резултати и установяване на междинни цели и целеви стойности	14-10-2022						X				X
Препоръка относно пълно несъответствие между индикатор за краен резултат и специфична цел при следните интервенции	Крайни продукти, резултати и установяване на междинни цели и	14-10-2022		X		X				X		X

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
	целеви стойности											
Препоръка относно пълнота и адекватност на използваните методи при анализите на текущото състояние	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка относно пълнотата и адекватността на тематичния и секторен обхват на анализите на текущата ситуация	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка относно съответствието между интервенции и потребности	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка относно съответствието между обхвата на интервенциите и всички аспекти на потребностите.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка относно съответствието на интервенционната стратегия на изискванията на Регламента.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка относно съществуването на противоречия между интервенциите по СП.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно анализа на селските общини.	Други	14-10-2022								X		
Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно дълбочината на аналитичната дейност.	Други	14-10-2022								X		
Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно отчитане на резултатите от клъстерния анализ.	Други	14-10-2022								X		
Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно резултатите от изведения SWOT анализ.	Други	14-10-2022								X		
Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно агрегиране на общ еквивалент.	Други	14-10-2022	X	X	X					X		
Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно допълнение на анализа.	Други	14-10-2022	X	X	X					X		
Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно допълнителни проучвания и adhoc адаптации.	Други	14-10-2022	X	X	X					X		
Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно коректно отразяване на показателите.	Други	14-10-2022	X	X	X					X		
Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно определяне границите на категориите земеделски стопанства.	Други	14-10-2022	X	X	X					X		
Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологията относноизползване на аналитични и първични показатели.	Други	14-10-2022				X	X	X				
Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносно анализът на	Други	14-10-						X				

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
екосистемите.		2022										
Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносно разяснения на понятията от терминологията и обяснения.	Други	14-10-2022				X	X	X				
Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносноданни за устойчивото използване на енергия.	Други	14-10-2022				X						
Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносноефективното управление на природните ресурси.	Други	14-10-2022					X					
Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно включване на заинтересованите страни.	Други	14-10-2022	X	X	X				X		X	X
Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно методология за аранжиране и групиране на стопанствата	Други	14-10-2022	X	X	X				X		X	X
Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно обемът на анализа.	Други	14-10-2022	X	X	X				X		X	X
Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно по-комплексен анализ на динамиката в развитието и на въздействието през цялото време на прилагане на политиката	Други	14-10-2022	X	X	X				X		X	X
Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносноанализът на хоризонталната цел.	Други	14-10-2022										X
Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотноснонеобходимостта от усъвършенстване и разширяване на системата за осигуряване на данни и информация.	Други	14-10-2022	X	X	X				X		X	X
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Изучаване на уроците от екологизирането на ОСП (зелени директни плащания)	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Концепция на Министерството на земеделието и храните относно прилагането на директните плащания в Република България от 2015 г	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор на България	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по Оценка на научените уроци	Други	14-	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Национална програма по пчеларство 2017 – 2019.		10-2022										
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013 - 2020 г.	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху устойчивото управление на почвата	Други	14-10-2022				X	X	X	X			
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху водите.	Други	14-10-2022					X	X	X			
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху системата за знания и иновации в селското стопанство	Други	14-10-2022										X
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху системата за знания и иновации в селското стопанство	Други	14-10-2022										X
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с последваща оценка (ex-post) на Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г.	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с текуща оценка на ПРСР 2014-2020 до 2018 г.	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по адекватност на разпределението на SWOT анализите по специфични цели относно отнасяне на отделни елементи от една специфична цел към друга.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022				X	X					
Препоръка по адекватност на разпределението на SWOT анализите по специфични цели относно отнасяне на слаби страни от една специфична цел към друга	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022								X		X
Препоръка по адекватност на разпределението на SWOT анализите по специфични цели относно по-лесното възприемане на посочените данни по елементи	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно въздействие	Специфични препоръки за	14-10-				X	X	X				

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
върху населението, човешкото здраве, историческото наследство, ландшафта	стратегическата екологична оценка	2022										
Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно въздействието върху биоразнообразието, почвите, водите, въздуха и климата	Специфични препоръки за стратегическата екологична оценка	14-10-2022				X	X	X				
Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно европейските и национални цели по отношение на околната среда	Специфични препоръки за стратегическата екологична оценка	14-10-2022				X	X	X				
Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно компенсаторни мерки	Специфични препоръки за стратегическата екологична оценка	14-10-2022				X	X	X				
Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно компенсаторни мерки	Специфични препоръки за стратегическата екологична оценка	14-10-2022				X	X	X				
Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно системи за мониторинг	Други	14-10-2022				X	X	X				
Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно избор и актуализация на официални канали за комуникация	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно наличие на стратегия за комуникация по СП	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно прозрачни и ефективни консултативни срещи	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно публикуване и актуализиране на пътна карта на процеса	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно стимулиране участие на учени, гражданско общество и НПО	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно създаване на ясни писмени работни процедури	Други	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 1.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X									
Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 2.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022		X								
Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 3 относно възможност за обособяване на нова потребност.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022			X							
Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 3 относно обвързване между идентифицирана потребност и интервенции.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022			X							

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 4.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022				X						
Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 5	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022					X					
Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 6.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022				X		X				
Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 7.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022							X			
Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 9.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022									X	
Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X									
Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно ефективността на интервенциите.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022				X	X	X			X	
Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно интервенция „биологично производство“.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022				X	X	X			X	
Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно синергизъм с интервенциите по различни специфични цели	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022				X	X	X			X	
Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно синергизъм с останалите интервенции по същата специфична цел.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022				X	X	X			X	
Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно съответствие с идентифицираните потребности.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022				X	X	X			X	
Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно адекватното смекчаване / компенсиране на противоречията.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно наличие на синергии между различните интервенции, свързани с една и съща специфична цел.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно наличието на противоречия между интервенциите, свързани с различни специфични цели	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно наличието на синергии между интервенциите, свързани с различни специфични цели.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно противоречия между интервенциите свързани с една и съща специфична цел	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно липсата на конкретизиране на обвързаността с конкретни потребности в описанието на всяка една от еко схемите.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X			X	X	X			
Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно съответствието с идентифицираните потребности по СЦ1 и СЦ2.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X								
Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно съответствието с целите.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно ясното дефиниране на екосхемите	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X			X	X	X			
Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно ясното дефиниране на екосхемите.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X			X	X	X			
Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно геопространствена система за намаляване на административната тежест	Мерки за намаляване на административната тежест	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно опростяване на не-ИСАК базираните ситеми	Мерки за намаляване на административната тежест	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно опростяването на контролите на ИСАК	Мерки за намаляване на административната тежест	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно простотата на дизайна на интервенциите в стратегическия план на ОСП	Мерки за намаляване на административната тежест	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по оценката на секторните интервенции относно ефективността на интервенциите	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022		X								
Препоръка по оценката на секторните интервенции относно останалите интервенции по същата специфична цел	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022		X								
Препоръка по оценката на секторните интервенции относно синергизма с интервенциите по различни специфични цели	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022		X								
Препоръка по оценката на секторните интервенции относно съответствието с идентифицираните потребности	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022		X								
Препоръка по оценката на секторните интервенции относно съответствието с целите	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022		X								
Препоръка по оценката на синергизма с интервенциите по различни специфични цели.	Интервенционна логика/принос към целите	14-10-2022	X	X		X	X	X				
Препоръка по оценката на синергизма с	Интервенционна	14-	X	X			X	X				

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
останалите интервенции по същата специфична цел.	логика/принос към целите	10-2022										
Препоръка по оценката на синергията на интервенциите по СП и останалите програми.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по правилност на определянето на силни, слаби страни, възможности и заплахи относно промяна на компоненти на SWOT анализа по хоризонтална цел.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022										X
Препоръка по правилност на определянето на силни, слаби страни, възможности и заплахи относно промяна на компоненти на анализа	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022									X	
Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно включване на елементи.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X									
Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно матриците на анализите.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно опростяване на съдържанието	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно отделни елементи.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022		X								
Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно формулиране на възможности и заплахи.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на България за новата ОСП относно Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Стратегия „От фермата до трапезата“.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Стратегия „От фермата до трапезата“.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Съобщение Европейската комисия относно „Бъдещето на прехраната и селското стопанство	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по свързаността на стратегическия план със Стратегическата рамка на България относно изменението на климата, биоразнообразието и	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
управлението на мрежата за Натура 2000 относно Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за												
Препоръка по свързаността на стратегическия план със Стратегическата рамка на България относно изменението на климата, биоразнообразието и управлението на мрежата за Натура 2000 относно Рамката за приоритетни действия за Натура 2000 в България.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по съгласуваността на стратегическият план за ОСП с други програми, подкрепяни от ЕС.	Външна/вътрешна съгласуваност	14-10-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности с хоризонталната специфична цел	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022										X
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 1 относно потребност 6 „Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове”..	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X									
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 1 относно потребности 3, 4 и 5.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X									
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 1.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022	X									
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 2 относно потребности 3 и 4	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022		X								
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 2 относно потребности 7 и 8.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022		X								
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 3.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022			X							
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 4 относно потребност 3 Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022				X						
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 4 относно потребности 8. Устойчиво управление на горските запаси за адресиране на климатичните промени и 9. Увеличаване на залесените площи в страната и опазване на биоразнообрази	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022				X						
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 4 относно потребностите	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022				X						

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
във връзка с внедряването на иновации и функционирането на ССЗИСС.												
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 5 относно потребност 1 Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022					X					
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 5 относно потребности 3 и 4.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022					X					
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 5 относно потребности 5.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022					X					
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно значението на научните изследвания, иновациите и трансфера на знания.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022						X				
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно потребност 4 - Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022						X				
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно потребността за насърчаване на практики за справяне с генетичната ерозия и внасяне на ИЧВ.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022						X				
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно потребността за опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчивото управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, пред	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022						X				
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 7 относно потребност 5 - Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022							X			
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 7 относно потребността от намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони и аграрни сектори.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022							X			
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 8.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022								X		
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 9 относно потребност 8.	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022									X	

Заглавие / рег. №	Категория на препоръката	Дата	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 9 относно потребности 2-Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в конвенционалното и биологичното производство и 4.Подобряване	SWOT анализ, оценка на потребностите	14-10-2022									X	
Препоръка поАнализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно структурата на анализа.	Други	14-10-2022								X		
Препоръка поАнализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно структурата на анализа.	Други	14-10-2022								X		

Обобщаваща препоръка за анализа на текущата ситуация - Описание

При изпълнение на такива комплексни и взаимосвързани задачи е важно да има методика, гарантираща и верифицираща правилността и критериалността по процеса → анализ → SWOT → нужди → приоритети → интервенции → мониторинг. Тази методика трябва да даде възможност тези качествени категории да бъдат транскрибирани по най-добрия и верен начин на следващия етап в процеса. Тази методика трябва да стъпва на дедуктивния подход от общото към частното. Процесът на стратегическо планиране трябва да се децентрализира в по-голяма степен, като се засили ролята и функцията на различните заинтересовани страни, не само като консултативен субект, а и като изработващ.

В бъдеще, когато се прави разделяне на анализите поради някакви съображения трябва да се създаде и конвергиращ механизъм, който да изчисти наличието на разлики в стила и аналитичните подходи и изчистване на пресечни изследователски въпроси

Обобщаваща препоръка за анализа на текущата ситуация - Обосновка

Приема се.

Обща препоръка за свързаността със стратегическата рамка - Описание

По отношение на целите и интервенциите за биоразнообразие, Натура 2000, елементи на ландшафта, въглеродни емисии и води (напояване), координацията с МОСВ е наложителна.

Обща препоръка за свързаността със стратегическата рамка - Обосновка

Приема се. За целите на обсъждане на интервенции, както и съответствието с екологичното законодателство се провеждат срещи, комуникация и обсъждане в рамките на тематична работна група.

Обща препоръка по SWOT анализа. - Описание

С оглед по лесното възприемане на компонентите на SWOT – анализа и очертаването на логическите връзки с установените потребности е препоръчително на места те да бъдат опростени и систематизирани в съответствие с порядъка в дефиницията на конкретната цел.

Секторите, обвързани със секторни програми и секторни интервенции следва да са по-детайлно представени в матриците на SWOT – анализите.

Необходими са малки корекции по отношение правилното разпределение на елементите силни и слаби страни, възможности и заплахи, като в някои случаи въпросът се свежда до коректното и по-ясното им формулиране.

Обща препоръка по SWOT анализа. - Обосновка

Приема се, преразгледани са потребностите и връзката със SWOT анализите като някои потребности са обединени, с цел по-голяма яснота и опростяване.

Обща препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфичните цели. - Описание

На места е необходимо по ясно онагледяване на причинно-следствените връзки между изводите от аналитичната дейност и идентифицираните потребности.

Възможно е някои от формулировките на нуждите да се прецизират, за по-лесно възприемане на логическите връзки между компоненти на SWOT-анализа – потребности – интервенции – постигнати резултати по преследваната цел.

Обща препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфичните цели. - Обосновка

Приема се. SWOT анализите и идентифицираните потребности са прецизирани. Интервенционната логика на Стратегическия план е подобрена и представена в по-голяма конкретика.

Препоръка към анализите на текущата ситуация по отношение на източници, достоверност и пълнота на данните - Описание

Въпреки пълнотата на ползваните и събрани данни в изследователските колективи са отправени съмнения за достоверността на данните. При работа с големи бази данни и при такива комплексни изследвания „осредняването" на статистиката води до изпускане на важни характеристики и е добре да има метаанализ на данните, както и повече специфични, отколкото общи групирания.

Препоръка към анализите на текущата ситуация по отношение на източници, достоверност и пълнота на данните - Обосновка

Интервенционна логика и приоритизирането на потребностите се основава на SWOT анализите, но така също и на други официални данни от публични източници, които са използвани при разпределението на бюджета, определяне на специфичните насоченост на интервенциите, принципите при определяне на критериите за подбор на проекти, идентифицирането на целевите групи и др. важни елементи от Плана.

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно възможното взаимодействие на СП по ОСП с други фондове на ЕС и националните фондове. - Описание

Важно е да си отчете възможното взаимодействие на СП по ОСП с други фондове на ЕС и националните фондове. Особено внимание трябва да се отдели на този аспект при интервенциите за укрепване социално-икономическата структура на селските райони, като и в областта на НАТУРА 2000 и водите. Координацията при финансирането на научните изследвания и иновациите по Хоризонт Европа и други инструменти също трябва да намери своето решение.

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно възможното взаимодействие на СП по ОСП с други фондове на ЕС и националните фондове. - Обосновка

По отношение на интервенциите за укрепване социално-икономическата структура на селските райони е отчетено взаимодействието с другите фондове на ЕС, както и с националните фондове в Глава 4 на СП.

В разписаната стратегия за AKIS е предвидена отделна дейност, свързана с координация и взаимодействие с Хоризонт Европа.

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно комуникацията със заинтересованите групи - Описание

Важно е да се разшири координационното сътрудничество между МЗм и МОСВ по отношение на интервенциите свързани с климата, водите и биоразнообразието, поради взаимовръзката на целите и специфичната експертиза на МОСВ, вкл. информационните слоеве и бази данни. Особено внимание е необходимо да се обърне на координацията с Рамка за приоритетни действия за Натура 2000. Най-съществените аспекти във връзката между Натура 2000 са свързани с опазването на птиците, ЗВПС, пашуването и поддръжката на пасищата.

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно комуникацията със заинтересованите групи - Обосновка

Приема се

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно координационното сътрудничество между МЗм и МОСВ - Описание

Комуникацията със заинтересованите групи остава ключова за изработването, приемането и изпълнението на стратегическия план. В настоящия момент наличната информация е достатъчна, но формата на нейното споделяне може да се оптимизира. Споделянето на информация би могло да се разпредели по специфични цели, като се визуализира линейната връзка между анализ на текуща ситуация → идентифицирани потребности → интервенции → коментари и препоръки от заинтересовани страни → финални документи. Важно е да има споделяне на структурирана информация и по отделни земеделски подсектори и направления. Препоръчително е да се изработят отделни комуникационни стратегии за пряко заинтересованите групи, като фермери, и за по широката общественост, свързана със земеделието и селските райони, за да се постигне разбиране на целите и отговорностите, свързани с целите на плана.

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно координационното сътрудничество между МЗм и МОСВ - Обосновка

Приема се. В процеса на разработване на Стратегическия план е осигурена публичност на разработването на отделните елементи, като са проведени 23 заседания на Тематичната работна група за разработване на Плана. Проведени са редица обществени обсъждания на всички стратегически документи, използвани при разработване на стратегията в т.ч. стратегическия план в неговата цялост, екологичната оценка и отделните анализи, използвани в Плана.

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно механизми за събирането на достатъчни, достоверни и съпоставими данни, които да позволят правилното отчитане на ефектите от интервенциите - Описание

Взимайки предвид, че анализите предизвикаха спорове по отношение на данните, в процеса на планиране на системите за управление и контрол да се осигурят механизми за събирането на достатъчни, достоверни и съпоставими данни, които да позволят правилното отчитане на ефектите от интервенциите.

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно механизми за събирането на достатъчни, достоверни и съпоставими данни, които да позволят правилното отчитане на ефектите от интервенциите - Обосновка

Приема се

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно фокусът при разработването на интервенциите и финансовите планове. - Описание

Взимайки предвид широкият обхват на идентифицираните потребности, фокусът при

разработването на интервенциите и финансовите планове следва да се изясни и визуализира линейната връзка между потребности → интервенции → индикатори и да се свържат с препоръките на ЕК

Препоръка към координационната група на МЗм на етап идентифицирани потребности относно фокусът при разработването на интервенциите и финансовите планове. - Обосновка

Приема се. В рамките на системата се съдържа визуализация като в допълнение в Раздел 3 е изготвено пояснение за връзките.

Препоръка относно ефективността на интервенциите - Описание

Да се прецизират индикаторите за продукт по схемите за обвързана подкрепа и по еко схемите, съобразно посочените в Приложение I.

Поради липсата на конкретни количествени и финансови параметри на интервенциите на този етап не е възможно да се оцени ефективността от тяхното приложение.

Препоръка относно ефективността на интервенциите - Обосновка

Финансовите параметри на интервенциите са част от Стратегическия план.

В еко схемите е използван приложимият индикатор за краен продукт, който е съотносим за Еко схеми (чл. 31) - О.8 - брой хектари или животински единици, ползващи се от еко схеми.

Препоръка относно индикативния бюджет - Описание

●Бюджетният план е направен по интервенционна вертикала и е добре да бъде показано и разгърнатото разпределение по цели и приоритети, което да позволи, както по-доброто илюстриране на бюджетния замисъл, така и да се даде възможност за допълнително прецизиране и преработване, ако такова се налага;

●Финансовият бюджет включва общо 99 различни интервенции, обособени в 3 основни интервенционни линии, което от една страна показва, че това може да затрудни и усложни самото прилагане на СП, а от финансовото разпределение се вижда, че определени интервенции са с много малък финансов ресурс, което поставя въпроса дали не може да се търси допълнително консолидиране на интервенциите;

●Включването на множество отделни схеми по линия на обвързаната подкрепа със собствени бюджети може да се превърне в загуба на гъвкавост за управление и реагиране на променящата се среда, като бюджетите трябва да бъдат съобразен, както с текущото развитие на отделните производства, така и с конкретните пазарни условия;

Препоръка относно индикативния бюджет - Обосновка

По отношение на броя на интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите считаме, че именно палитрата от интервенции би ни дала известна гъвкавост, подходът ни е да определим необходимото ниво на подпомагане по всяка интервенция, потенциалните площи или животни, за които ще се приложи, в този смисъл не определяме бюджет по интервенциите, той се сформира от горецитираните стойности.

Препоръка относно липсващи индикатори за краен продукт. - Описание

·Сътрудничество за къси вериги на доставки, адресирана по СЦ 3 „Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността“;

·Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития, адресирана по СЦ 4 „Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптация към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия“.

·Намаляване загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и

намаляване на незаконните дейности в горските територии, адресирана по СЦ 4 „Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптация към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия“.

·Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми, чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии, адресирана по СЦ 4 „Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптация към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия“ и по СЦ 8 „Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство“.

·Залесяване и възстановяване, адресирана по СЦ 4 „Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптация към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия“.

·Подпомагане по Натура 2000 за гори, адресирана по СЦ 6 „Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта“.

·Горско екологични дейности в горите, адресирана по СЦ 6 „Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта“.

·Първична преработка на дървесина, адресирана по СЦ 8 „Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство“.

·Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони, адресирана по СЦ 8 „Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство“.

·Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони, адресирана по СЦ 8 „Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство“.

·Подготовка и изпълнение на подхода Лидер/ Водено от общностите местно развитие, адресирана по СЦ 8 „Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство“.

Препоръка относно липсващи индикатори за краен продукт. - Обосновка

Ефектът от прилагането на интервенция "Сътрудничество за къси вериги на доставки" ще се измерва основно чрез резултатен индикатор R.10 "Share of farms participating in producer groups, producer organisations, local markets, short supply chain circuits and quality schemes supported by the CAP".

Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура в селските райони, адресират показател за резултати -R.41PR „Свързване на селските райони в Европа: дял на населението в селските райони, ползващо подобрен достъп до услуги и инфраструктура чрез подпомагане по ОСП“, съгласно Приложение 1 „Показатели за въздействието, резултатите, крайния продукт и контекста съгласно член 7“ от Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година.

Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони, адресират показател

за резултати - R.41PR „Свързване на селските райони в Европа: дял на населението в селските райони, ползващо подобрен достъп до услуги и инфраструктура чрез подпомагане по ОСП“, съгласно Приложение 1 „Показатели за въздействието, резултатите, крайния продукт и контекста съгласно член 7“ от Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година.

Препоръка относно липсващи индикатори за резултат - Описание

·Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия, адресирана по СЦ 1 “Подпомагане на достатъчно надеждни земеделски доходи и устойчивост в целия ЕС с цел подобряване на продоволствената сигурност” и СЦ 9 „Подобряване на реакцията на селското стопанство в ЕС в отговор на обществените изисквания по отношение на храните и здравето, включително за безвредна, питателна и устойчива храна, както и за хуманно отношение към животните“.

·Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство, адресирана основно по СЦ 7 „Привличане на млади фермери и улесняване на развитието на бизнеса в селските райони“.

·Липсва индикатор за резултат. Според Приложение I от Регламент 2021/2115 подходяща е употребата на R.36PR Приемственост между поколенията.

·Подкрепа на организации на производители или групи от производители, адресирана по СЦ 3, СЦ 7 и СЦ 9.

·Липсва индикатор за резултат. Според Приложение I от Регламент 2021/2115 подходяща е употребата на R.11 Концентрация на предлагането: Дял в стойността на предлаганата на пазара продукция от секторни организации на производители или групи производители с оперативни програми.

·Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони, адресирана по СЦ 7 и СЦ 8.

·Липсва индикатор за резултат. С оглед постигането на съответствие е целесъобразно интервенцията да се отнесе единствено по СЦ8. Подходяща е употребата на R.37 и R.39, според Приложение I от Регламент 2021/2115.

·Подготовка и изпълнение на подхода Лидер/ Водено от общностите местно развитие, адресирана по СЦ 8 „Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социалното приобщаване и местното развитие в селските райони, включително кръговата биоикономика и устойчивото горско стопанство“.

·Не е посочен индикатор за резултат, съобразно Приложение I от Регламент 2021/2115. Следва да се посочи R.38 Обхват на LEADER: дял от населението в селските райони, обхванат от стратегиите за местно развитие. Възможна е и употребата на R.40 Интелигентен преход на икономиката в селските райони: брой на подпомаганите стратегии за „интелигентни селища“, както и на R.42 Насърчаване на социалното приобщаване: брой лица.

Препоръка относно липсващи индикатори за резултат - Обосновка

Приема се, извършен е преглед и корекция на индикаторния план.

Препоръка относно приноса на интервенциите за специфичните цели - Описание

По-ясно описание на връзката между целите и интервенциите в стратегията ще помогне за комуникацията със заинтересованите страни.

Препоръка относно приноса на интервенциите за специфичните цели - Обосновка

Приема се. Интервенционната логика е подобрена като е разписана по-детайлно и обяснена взаимовръзката с идентифицираните потребности, които се адресират чрез отделните интервенции и инструменти, включени в Стратегическия план.

Препоръка относно приоритизация на потребностите. - Описание

Предложената методология, макар да включва елементи и критерии за приоритизиране, трябва да бъде допълнително калибрирана, чрез активно включване на заинтересованите страни.

Препоръка относно приоритизация на потребностите. - Обосновка

Предложената методика е обсъдена на Тематична работна група и включва обективни и недискриминационни критерии с предварително зададена тежест, които отразяват логиката и изискванията на Регламента за Стратегическите планове и новите изисквания във връзка със Зелената сделка и Стратегията "От фермата до трапезата".

Препоръка относно пълно несъответствие между индикатор за краен продукт и интервенция - Описание

·Насърчаване на естественото опрашване, адресирана по СЦ 6 „Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта“.

·Индикаторът за краен продукт не съответства на интервенцията, тъй като тя е адресирана по чл. 70 от Регламент 2021/2115. Индикатор О.37 адресира чл. 55 от Регламента.

·Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет, адресирана по хоризонтална специфична цел „Модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знанията, иновациите и цифровизацията в селското стопанство и селските райони и насърчаване на използването им в по-голяма степен“.

·Неправилно е посочен показателят за краен продукт. Според фиша, интервенцията адресира чл. 78 от Регламент 2021/2115, на който съответства индикатор О.33 Брой на подпомаганите дейности или звена за обучение, консултации и повишаване на осведомеността.

·Професионално обучение и придобиване на умения, адресирана по хоризонтална специфична цел „Модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знанията, иновациите и цифровизацията в селското стопанство и селските райони и насърчаване на използването им в по-голяма степен“.

Неправилно е посочен показателят за краен продукт. Според фиша, интервенцията адресира чл. 78 от Регламент 2021/2115, на който съответства индикатор О.33 Брой на подпомаганите дейности или звена за обучение, консултации и повишаване на осведомеността

Препоръка относно пълно несъответствие между индикатор за краен продукт и интервенция - Обосновка

Не се приема. О.33 - Брой на подпомаганите дейности или единици за обучение, консултации и повишаване на осведомеността (Persons advised) е коректния индикатор, който се отнася към интервенция "Професионално обучение и придобиване на умения" и интервенция "Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет".

Препоръка относно пълно несъответствие между индикатор за краен резултат и специфична цел при следните интервенции - Описание

·Инвестиции в лозаро-винарския сектор, адресирана по СЦ 2 „Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията“

·Посоченият индикатор да резултат във фиша на интервенцията R.39 адресира СЦ 8, а не СЦ 2, според Приложение I от Регламент 2021/2115. Необходимо е а се въведе коректен индикатор, определен спрямо нормативната база.

·Инвестиции в екологични съоръжения, адресирана по СЦ 2 „Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията“ и СЦ 4 „Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптация към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата

енергия“.

·Посочените индикатори за резултат R.39 и R.16 не съответстват на СЦ 2, според Приложение I от Регламент 2021/2115. Индикатор R.16 съответства на СЦ 4. Необходимо е да се прецизира специфичната цел, респективно показател за резултат.

·Подходящи индикатори за резултати, според Приложение I от Регламент 2021/2115 липсват за секторните интервенции в лозаро-винарския сектор „Информиране в държавите членки“, „Популяризиране в трети държави“

·Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации, адресирана по хоризонтална специфична цел „Модернизиране на сектора чрез стимулиране и споделяне на знанията, иновациите и цифровизацията в селското стопанство и селските райони и насърчаване на използването им в по-голяма степен“.

·Индикаторът за резултат R.28 не се отнася към поставената цел.

Препоръка относно пълно несъответствие между индикатор за краен резултат и специфична цел при следните интервенции - Обосновка

Посоченият индикатор за резултат във фиша на интервенция "Инвестиции в лозаро-винарския сектор" R.39 е коректно избран и съгласуван с компетентните звена в ЕК. Индикатор R.39 е подходящият индикатор, тъй като допустимите инвестиции по интервенцията са в преработвателни предприятия, а не в земеделски стопанства, което прави невъзможно използването на индикатор R.9.

Препоръката по отношение на интервенцията "Инвестиции в екологични съоръжения" е приета и в последния вариант на интервенцията е избран индикатор за резултат R.27 Брой на операциите, които допринасят за екологичната устойчивост и за постигането на целите за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него в селските райони. Индикаторите за резултат са съгласувани с компетентните звена в ЕК.

Препоръката по отношение на подходящи индикатори за резултати, според Приложение I от Регламент 2021/2115 за секторните интервенции в лозаро-винарския сектор „Информиране в държавите членки“, „Популяризиране в трети държави“ не се приема, тъй като Съгласно член 111, параграф 2 *„Буква д) от първа алинея не се прилага …за интервенции в рамките на вида интервенции в лозаро-винарския сектор, посочени в член 58, параграф 1, букви з) — к……“*.

Индикатор R.28 Number of persons benefitting from advice, training, knowledge exchange, **or participating in European Innovation Partnership (EIP**) operational groups supported by the CAP related to environmental or climate-related performance се отнася и към интервенция "Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации".

Препоръка относно пълнота и адекватност на използваните методи при анализите на текущото състояние - Описание

Големите и всеобхватни анализи в големи обеми затрудняват извеждането на изводи и заключения и оттам систематизиране на твърденията в SWOT матриците. Основният метод за SWOT анализ е чрез външен експертен метод, което изисква време и ресурси. Този консултативен подход за извършване на SWOT анализ трябва да бъде интегриран в бъдещи подобни разработки

Препоръка относно пълнота и адекватност на използваните методи при анализите на текущото състояние - Обосновка

Приема се

Препоръка относно пълнотата и адекватността на тематичния и секторен обхват на анализите на текущата ситуация - Описание

За провеждане на такива мащабни и всеобхватни анализи, които следват определен описателен подход и прилагащи методите на причинно-следствените ефекти и експертност е важно да се зададат ключови въпроси на които трябва да се даде отговор в анализа. Те трябва да бъдат конкретни и да бъдат предоставени по задание. Големият обем от анализите прави много трудно тяхното обработване и разчитане от страна на заинтересованите страни. Те трябва да бъдат лимитирани по обем, да бъдат структурирани, следвайки ключови въпроси на които да дадат отговор и да гарантират най-вече, че изводите са обективни, пълни и правилни, което става чрез изграждане на система за постаналитична доработка за консултиране със заинтересованите страни

Препоръка относно пълнотата и адекватността на тематичния и секторен обхват на анализите на текущата ситуация - Обосновка

Приема се. В рамките на стартиране на разработване на плана са проведени тематични срещи със заинтересованите страни за обсъждане на анализите, изготвени са резюмета на анализите с цел осигуряване на по-широко обществено обсъждане и достъпност на информацията и анализите.

Препоръка относно съответствието между интервенции и потребности - Описание

По-ясен фокус на връзката между потребности – интервенции – резултати.
Да се посочват адресираните потребности във фишовете на интервенциите!

Препоръка относно съответствието между интервенции и потребности - Обосновка

Приема се. В рамките на всяка една интервенция в съответствие със структурата на SFC2021 се извежда специфична цел/специфични цели и потребност/потребности, които същата адресира.

Препоръка относно съответствието между обхвата на интервенциите и всички аспекти на потребностите. - Описание

По-ясно представяне на разделението и допълняемостта на различните интервенции и условности.

Препоръка относно съответствието между обхвата на интервенциите и всички аспекти на потребностите. - Обосновка

Приема се. Текстовете на интервенциите и условностите са ревизирани, прецизирани и допълнени по отношение на разделението и допълняемостта. Това е направено и в отговор на някои бележки от Комисията.

Препоръка относно съответствието на интервенционната стратегия на изискванията на Регламента. - Описание

Да се стандартизира структурата на представяне на стратегията по цели и потребности, за да се види по-ясно логиката, допълняемостта и връзката с стратегическите цели.

Препоръка относно съответствието на интервенционната стратегия на изискванията на Регламента. - Обосновка

В рамките на Стратегическия план в раздел 2 са представени връзките по цели и потребности.

Препоръка относно съществуването на противоречия между интервенциите по СП. - Описание

Да се опише как ще се съгласуват инвестициите в широколентов интернет по ПВУ и ПРСР
Да се опише съгласуването на инвестициите в цифрово земеделие по ПВУ, предходни поръчки и последващи интервенции по СП, за намиране на оптимална съвместимост на системите + технологична предвидимост за бенефициентите.

Препоръчително е разграничаване на инвестициите не само на ниво бенефициент и времево, но и по тип инвестиция, с цел по-ясно отчитане на въздействието от различните програми.

Препоръка относно съществуването на противоречия между интервенциите по СП. - Обосновка

Приема се. Подкрепата по отношение на широколентова свързаност се покрива със средства от Националният план за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУРБ) по приоритет „Зелена България“, подприорите 2.В.1 „Цифрова свързаност“, Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“. По Стратегическият план не е предвидена подкрепа свързана с изграждане на широколентова инфраструктура. Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“ от НПВУРБ има хоризонтален характер и акцентира върху осигуряване на оптичен преносен капацитет до общински центрове и населени места в „бели зони“, в които поради „пазарен провал“ не се предлагат широколентови услуги за гражданите и бизнеса.

С изпълнението на Инвестиция 1 „Широкомащабно разгръщане на цифровата инфраструктура“ от НПВУРБ ще се осигури допълняемост с мерките предвидени в СПРЗСР за споделяне на знания, иновации и дигитализация в земеделието и селските райони и насърчаване на тяхното въвеждане в практиката.

Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно анализа на селските общини. - Описание

Анализът на селските райони много често обобщава информацията, но не се виждат реалните различия между отделните общини вътре в самите селски райони, където попадат 232 общини.

Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно анализа на селските общини. - Обосновка

Анализът разглежда като цяло основните проблеми и нужди, пред които са поставени селските общини в страната. Наборът от мерки, които ще се подпомагат по СП дава възможност на всяка община да кандидатства за инвестиции според местните си нужди.

Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно дълбочината на аналитичната дейност. - Описание

Анализът в голяма степен представлява териториален анализ на териториалното развитие в страната, включващ много информация и фактология, но затруднява отговора на въпроса защо се наблюдава изоставане в социално-икономическото положение на селските райони и обратими ли са тези тенденции и е необходимо да се обърне внимание на населените места със статут на села, където проблемите са много по-остри отколкото на равнище селски общини.

Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно дълбочината на аналитичната дейност. - Обосновка

По отношение на териториалния обхват, всяка община в страната е съставена основно от населени места – села. СП предоставя възможност, всяка община да кандидатства за проекти, задоволяващи местните нужди, независимо дали същите са на територията на населено място - град или село.

Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно отчитане на резултатите от клъстерния анализ. - Описание

Направеният клъстерен анализ е едно много добро решение и използван инструмент, като той е направен по мултифакторен критерии, което би било подходящо и сполучливо средство за използване и в отделните раздели и области на анализа, като разкритите диференциални разлики между отделни общини е добре да бъдат отчетени в интервенционната стратегия.

Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно отчитане на резултатите от клъстерния анализ. - Обосновка

Приема се. Подходът е възприет при отразяване в рамките на интервенциите.

Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно резултатите от изведения SWOT анализ. - Описание

Изведеният SWOT анализ разкрива влошената демографска структура в селските райони, което предполага, че вниманието на бъдещите интервенционни цели трябва да бъдат до известна степен насочени към подкрепа на преките нужди на хората от здравеопазване, доходи, образование и професионална реализация, наред с инфраструктура и благоустрояване.

Препоръка по Анализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно резултатите от изведения SWOT анализ. - Обосновка

С разписания нов подход в интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ - да се финансират проектни предложения, които отговарят на специфичните нужди на местно ниво, без да противопоставят една нуждаеща се от развитие общинска територия спрямо друга такава, се цели засилване на политиките, базирани на местни специфики, които да съответстват на местните нужди и специфичните потенциали на територията. Подходът, използван до сега за определяне на финансирането въз основа на насочването на инвестициите чрез критерии за подбор свързан с нуждите от инвестиции, доведе до нездравословна конкуренция между общините и до задълбочаване на междурегионалните, вътрешнорегионалните и дори общинските неравенства и дисбаланси.

Паралелно с постигнатия напредък в някои общини, се очертават група общини, които не могат да получат финансиране и през двата програмни периода. Това води до невъзможността за постигане на важни показатели за демографско и социално-икономическо развитие на цялата територия на страната.

С предложенията подход в СП, за определяне на бюджети за всяка селска община, Република България цели да насочи финансови средства към специфичните/приоритетни за всяка територия нужди, и да предостави възможност на всички общини да получат финансиране, като определят кои специфични нужни приоритетно трябва да бъдат финансирани.

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно агрегиране на общ еквивалент. - Описание

Анализът трябва да даде отговор, как определените показатели по които е направено категоризирането на границите на стопанства, съответно ИЗП и брой млечни животни работи заедно и дали от тези три компонента по които е направено диференцирането на стопанствата може да се агрегира общ еквивалент – стандартна продукция.

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно агрегиране на общ еквивалент. - Обосновка

Анализът съдържа по подходящ начин препоръчаната информация.

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно допълнение на анализа. - Описание

Анализът заявява готовност да покаже какви са границите на стопанствата, отчитайки тяхната специализация, поради което може да бъде допълнен с това как се разпределят стопанствата по размер в зависимост от специализацията и производството, където много убедително е посочено, че различните производства имат различен икономически резултат и стандартна продукция.

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно допълнение на анализа. - Обосновка

Приема се

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно допълнителни проучвания и adhoc адаптации. - Описание

Този анализ може да послужи като отправна точка и за придобиване на обща ориентация за структурата на земеделските стопанства, но при програмирането, в зависимост от целите и насочеността на интервенциите трябва внимателно да се използват тези категории, като по възможност се правят допълнителни проучвания и adhoc адаптации.

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно допълнителни проучвания и adhoc адаптации. - Обосновка

Приема се

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно коректно отразяване на показателите. - Описание

Анализът дава заявка, че ще бъдат използвани четири показателя, които ще служат за определяне структурните граници на стопанствата - ИЗП, размера на вложения труд, икономическия размер на стопанствата и пазарната им ориентация, като реално се прави на база ИЗП и брой Едри и дребни млечни преживни животни, което трябва да бъде коректно отразено.

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно коректно отразяване на показателите. - Обосновка

Препоръката е отразена в анализа.

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно определяне границите на категориите земеделски стопанства. - Описание

Поради недостатъчната консистентност и методическа последователност при определяне на границите на петте категории земеделски стопанства, е добре те да бъдат верифицирани от външни наблюдатели и от заинтересованите страни, преди да послужат в процеса на програмиране.

Препоръка по Анализ на структурата на земеделските стопанства относно определяне границите на категориите земеделски стопанства. - Обосновка

Анализът на структурата на земеделските стопанства в България е представен на членовете на Тематичната работна група за разработване на СПРЗСР 2023-2027 г. Обсъден е с тях в рамките на проведените заседания на ТРГ преди да бъде взет предвид в процеса на програмиране.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологията относноизползване на аналитични и първични показатели. - Описание

Придържането строго към използване на аналитични и първични показатели за анализ не дават достатъчна категоричност за извеждане на определени изводи и до разкриване на причинно-следствени връзки, което трябва да бъде отчетено при разработване на интервенционната стратегия.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологията относноизползване на аналитични и първични показатели. - Обосновка

Приема се. Направен е допълнителен преглед на взаимовръзките.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносно анализът на екосистемите. - Описание

По СЦ 6, където са заложени категории за биоразнообразието и екосистемните услуги има достатъчно подробни и задълбочени анализи за предприетите мерки и действия за опазване на биоразнообразието, но слабо е засегнат въпросът с екосистемите и то най-вече земеделските екосистеми. Тези въпроси са сложни и недостатъчно работени в страната, което подсказва за нуждата от създаване на отдел в тази област в национален мащаб.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносно анализът на екосистемите. - Обосновка

Темата ще бъде подложена на анализ и дискусия нанационално ниво.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносно разяснения на понятията от терминологията и обяснения. - Описание

Терминологията на анализа, поради високата му специфика и специализираност, е налагало да има повече разяснения на понятията и обяснения, за това какво стои зад тях и как се извеждат и към какво се отнасят, което да позволи да се изгради по-висока консистентност на анализ.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносно разяснения на понятията от терминологията и обяснения. - Обосновка

Приема се, в хода на провеждане на консултации е отразена препоръката.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносноданни за устойчивото използване на енергия. - Описание

В анализа по СЦ 4 е заложено и адресира въпроси свързани с устойчивото използване на енергия, което не е достатъчно разгледано и представено, но трябва да бъде разгледано в интервенционната стратегия.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносноданни за устойчивото използване на енергия. - Обосновка

Изготвени са допълнения в рамките на раздел 3.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносноефективното управление на природните ресурси. - Описание

По СЦ 5, където фокусът е насочен към ефективното управление на природните ресурси са разгледани трите основни фактора – почви, въздух и вода, но слабо е засегнат въпросът с климата като природен фактор, релефът и естествената растителна покривка и нуждите свързани с тези екологични компоненти трябва да бъдат взети предвид в стратегическото планиране.

Препоръка по Анализ на състоянието в агроекологиятаотносноефективното управление на природните ресурси. - Обосновка

Фокусът върху климата е разгледан в специфична цел 4.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно включване на заинтересованите страни. - Описание

Изготвянето на първоначалния анализ е несъпоставимо кратък за провеждане на подобен род проучване и изследване, което се отразява на качеството на работа и на изпълнението, което би спестило дългия период на доработване и допълване, което основно важи за дефиниране на изводите, където включването на заинтересованите страни още на етап разработка е препоръчително.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно включване на заинтересованите страни. - Обосновка

Препоръката е взета предвид. По отношение на изводите от анализите, както на етап разработване на анализите, така и на етап представяне са проведени срещи със заинтересованите страни, както от изпълнителя на анализите, така и от екипа за разработване на стратегическия план.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно методология за аранжиране и групиране на стопанствата - Описание

Анализът стига до извода, че трудно може да се направи универсална квалификация на стопанствата, която от приложна и оперативна гледна точка е необходимо, което се свързва с разработване на методология за аранжиране и групиране на стопанствата по икономически и физически размери, подпомагащо процеса на програмиране.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно методология за аранжиране и групиране на стопанствата - Обосновка

Ще бъде взето предвид.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно обемът на анализа. - Описание

Обемът на анализът, както и на другите два такива е прекалено голям, което затруднява запознаването с изложението и включва описателна фактология, която не носи достатъчна съдържателност и ценност за извеждане на изводи

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно обемът на анализа. - Обосновка

Информацията в анализът на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост е използвана при определяне на потребностите, като специфични детайли, описани в анализа са използвани и при разработването на условията за допустимост и принципите при определяне на критериите за подбор, при разработването на интервенциите.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно по-комплексен анализ на динамиката в развитието и на въздействието през цялото време на прилагане на политиката - Описание

Секторните и производствените анализи са достатъчно подробни и задълбочени, но показват, че съществува голяма взаимовръзка между отделните производства и подотрасли, което налага по-комплексно анализиране на динамиката в развитието и на въздействието през цялото време на прилагане на политиката

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносно по-комплексен анализ на динамиката в развитието и на въздействието през цялото време на прилагане на политиката - Обосновка

Приема се. Процесът ще бъде проследяван през периода на прилагане на политиката.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносноанализът на хоризонталната цел. - Описание

По отношение анализът на хоризонталната цел има какво да се желае, най-вече за това да се разкрият връзките и структурата и съдържанието на елементите и субектите на ССЗИСС. Наличната информация за това не е позволило на авторите да го постигнат, което свидетелства за нуждата от по-добро информационното осигуряване, както и за насърчаване изследванията в тази област. Един от големите въпроси в тази област е свързан с управлението в ССЗИСС, където се

изисква висока интегрираност по оста държава-наука-частен сектор, за да се постигне по-голяма наукоемкост на българското селско стопанство.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотносноанализът на хоризонталната цел. - Обосновка

Приема се. При разработването на Стратегическия план е обърнато специално внимание на необходимостта да се предвиди цялостна организационна структура на система за знания и иновации в селското стопанство в България (AKIS). Проект ModernAkis (Хоризонт Европа), в който НССЗ си партнира с МЗм ще има за цел да подобри AKIS в България, в т.ч. нейното управление.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотноснонеобходимостта от усъвършенстване и разширяване на системата за осигуряване на данни и информация. - Описание

Макар в повечето секторни анализи и при наблюдението на останалите важни измерения на факторите за производство, стопанската структура и производствените резултати да са обхванати почти всички налични данни и видове индикатори се разкрива необходимостта от усъвършенстване и разширяване на системата за осигуряване на данни и информация, което да подпомага бъдещите анализи.

Препоръка по Анализ на състоянието в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленостотноснонеобходимостта от усъвършенстване и разширяване на системата за осигуряване на данни и информация. - Обосновка

Приема се

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Изучаване на уроците от екологизирането на ОСП (зелени директни плащания) - Описание

Да се прецизират посочените цели от прилагането зелени плащания.
Да изгради база данни, спрямо която да се измерва подобрението

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Изучаване на уроците от екологизирането на ОСП (зелени директни плащания) - Обосновка

Резултатите от прилагането на зелените плащания са анализирани и отчетени при създаване на дизайна и бюджетирането по еко схемите в рамките на директните плащания.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Концепция на Министерството на земеделието и храните относно прилагането на директните плащания в Република България от 2015 г - Описание

Да се търси оптимално прилагане на преразпределителното плащане с оглед по-ефективен преразпределителен ефект.
Да се търси оптимално прилагане на схемата за малките стопанства с оглед на административната тежест за бенефициентите.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Концепция на Министерството на земеделието и храните относно прилагането на директните плащания в Република България от 2015 г - Обосновка

По отношение на схемата за малки земеделски стопанства препоръката е приета- схемата в новия програмен период е оптимизирана и максимално опростена.

Считаме, че сме достигнали оптималното ниво на преразпределителен ефект при бъдещото прилагане на интервенцията. Подпомагат се всички малки и средни стопанства, като е заложен и максимален размер от 600 ха за стопанствата, които могат да получават подпомагане по тази интервенция.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор на България - Описание

Да се заложат по ясно цели за адаптиране към климатичните промени в лозарството по отношение на прилагани сортове.

Да се заложат цели свързани с намаляване на пестициди в лозарството.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор на България - Обосновка

В предвидените секторни интервенции в лозаро-винарския сектор България не поставя ограничения по отношение на допустими за подпомагане сортове . В условията на пазарна икономика изборът на сорт се определя от тенденциите на пазара, които от своя страна са съобразени с редица други социално-икономически процеси, в т.ч. промените в климата.

С оглед намаляване на употребата на пестициди в лозарството в интервенция „Преструктуриране и конверсия на лозя“ е предвидена дейност „Намаляване използването на минерални торове и препарати за растителна защита“.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Национална програма по пчеларство 2017 – 2019. - Описание

Да се вземе предвид ролята на меда в здравословното хранене по СЦ 9

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Национална програма по пчеларство 2017 – 2019. - Обосновка

Не се приема. При идентифициране на потребностите са спазени изискванията на регламента за обхвата на Специфичната цел.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013 - 2020 г. - Описание

Да се взимат предвид научените уроци от изпълнението на стратегията при изготвянето на интервенциите в сектор Гори.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013 - 2020 г. - Обосновка

Приема се. При изготвянето на интервенции, свързани с горско стопанство, включени в Стратегическия план са взети предвид научените уроци в резултат от изпълнението на Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013 - 2020 г.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху устойчивото управление на почвата - Описание

Да се адресира проблема с вредните практики и текущи тенденции за използване на пластмаса на полето

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с Помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху устойчивото управление на почвата - Обосновка

Препоръката ще бъде взета предвид в хода на прилагане на плана.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху водите. - Описание

При кръстосаното съответствие за се заложат изисквания за устойчиво използване на води.
При интервенцията за напояване да се заложат критерии за устойчивост.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху водите. - Обосновка

В рамките на условността са включени стандарти, които имат отношение към опазване на водите.
В интервенцията за напояване са заложени законоустановени изисквания.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху системата за знания и иновации в селското стопанство - Описание

Да се направи приоритетно насочване на ресурсите към групите, които имат най-голяма нужда.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху системата за знания и иновации в селското стопанство - Обосновка

Отразено. Допълнен е анализ на структурата, както иподобрена интервенционната логика.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху системата за знания и иновации в селското стопанство - Описание

Да се направи приоритетно насочване на ресурсите към групите, които имат най-голяма нужда.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с помощно проучване при оценка на въздействието на ОСП върху системата за знания и иновации в селското стопанство - Обосновка

Приема се. В рамките на интервенциите, адресиращи хоризонталната специфична цел са предвидени принципи при определяне на критериите за подбор, в т.ч. по отношение на целевите групи, които са краен получател на помощта в т.ч. малките и младите земеделски стопани, производителите на биологична продукция и др.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с последваща оценка (ex-post) на Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. - Описание

От една страна да се заложат достатъчен спектър от индикатори за отчитане на ефекта по цели, а от друга да се оптимизират вътрешните системи за събиране и обработка на данни, което да облекчи отчитането на ефектите от прилагане на интервенциите

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с последваща оценка (ex-post) на Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. - Обосновка

Препоръката е съобразена и планът с целеви стойности е преразгледан.

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с текуща оценка на ПРСР 2014-2020 до 2018 г. - Описание

Отново остава необходимостта за измеримо отчитане на ефектите от мерките

Препоръка по Оценка на научените уроци от изпълнението на ОСП в предходните програмни периоди във връзка с текуща оценка на ПРСР 2014-2020 до 2018 г. - Обосновка

Приема се за информация. Ефектите и резултатите от прилагане на Стратегическия план са ясно формулирани.

Препоръка по адекватност на разпределението на SWOT анализите по специфични цели относно отнасяне на отделни елементи от една специфична цел към друга. - Описание

Поставената в SWOT – анализа по СЦ 5 *възможност* 4. Екологосъобразно оползотворяване на оборска тор по-скоро се отнася до СЦ 4 във връзка с употребата на оборския тор за производството на биоенергия.

Препоръка по адекватност на разпределението на SWOT анализите по специфични цели относно отнасяне на отделни елементи от една специфична цел към друга. - Обосновка

Потребността е идентифицирана във връзка с цел 5 поради оползотворяване на остатъци, свързани по-пряко с опазване на природни ресурси.

Препоръка по адекватност на разпределението на SWOT анализите по специфични цели относно отнасяне на слаби страни от една специфична цел към друга - Описание

В SWOT – анализа по хоризонталната цел като *слаба страна* е посочена т. 10. Съществуват големи различия в достъпа до интернет на домакинствата в гъсто населените и селските райони. Тази слабост е препоръчително да се посочи в анализа по **СЦ 8**, където, съгласно препоръките на ЕК, е налице потребност от изграждане на модерна широколентова инфраструктура.

Препоръка по адекватност на разпределението на SWOT анализите по специфични цели относно отнасяне на слаби страни от една специфична цел към друга - Обосновка

Описаните потребностиот изграждане на модерна широколентова инфраструктура, е предвидено да се реализират чрез Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) и по-конкретно в раздел 2.В.1 „Цифрова свързаност“ , Област на политика: „Цифровизация“, Цел: „Изграждането на модерна и сигурна цифрова инфраструктура и преодоляване на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на широколентовия достъп“.

Препоръка по адекватност на разпределението на SWOT анализите по специфични цели относно по-лесното възприемане на посочените данни по елементи - Описание

Препоръчително, с оглед по-лесното възприемане на посочените данни по елементи на SWOT – анализа (силни и слаби страни, възможности и заплахи) и за онагледяване връзката с дефинираните потребности, е систематизирането в определена последователност на изложената

информация. Подредбата би следвало да съответства на последователността, използвана при дефиницията на всяка от специфичните цели и хоризонталната цел на регламента за СП.

Препоръка по адекватност на разпределението на SWOT анализите по специфични цели относно по-лесното възприемане на посочените данни по елементи - Обосновка

Приема се. Информацията е систематизирана.

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно въздействие върху населението, човешкото здраве, историческото наследство, ландшафта - Описание

Фокус само върху свързаните и съществените елементи и въздействия

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно въздействие върху населението, човешкото здраве, историческото наследство, ландшафта - Обосновка

Препоръката ще бъде взета предвид.

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно въздействието върху биоразнообразието, почвите, водите, възсуха и климата - Описание

Да се ограничи описанието на елементите до релевантните аспекти на текущото състояние на околната среда и вероятната му еволюция без изпълнението на плана

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно въздействието върху биоразнообразието, почвите, водите, възсуха и климата - Обосновка

Препоръката е взета предвид чрез представяне на алтернативните варианти.

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно европейските и национални цели по отношение на околната среда - Описание

В оценката да се включат препоръките на ЕК по СП свързани с околната среда.

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно европейските и национални цели по отношение на околната среда - Обосновка

Препоръката е отразена.

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно компенсаторни мерки - Описание

ДЕО да включи анализа на въздействието и адекватността на компенсаторните мерки по СП

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно компенсаторни мерки - Обосновка

Приема се. Включен е анализ.

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно компенсаторни мерки - Описание

ДЕО да включи анализа на въздействието и адекватността на компенсаторните мерки по СП

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно компенсаторни мерки - Обосновка

Взето е предвид и отразено

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно системи за мониторинг - Описание

Да се включи в ДЕО описание на предвидените мерки относно мониторинга

Препоръка по заданието на Доклада за екологична оценка относно системи за мониторинг - Обосновка

Препоръката се приема и е отразена в ДЕО

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно избор и актуализация на официални канали за комуникация - Описание

Стандартизиране на формите на споделяне на информация, за да се следи напредъка.
По-ефективно използване на приложението, чрез новини и анкети.

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно избор и актуализация на официални канали за комуникация - Обосновка

Приема се, в рамките на АКИС се предвижда адресиране на препоръката.

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно наличие на стратегия за комуникация по СП - Описание

Добра основа за определяне на заинтересованите страни, но липсва ясна визия за целите и резултатите от комуникацията

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно наличие на стратегия за комуникация по СП - Обосновка

Целите са ясно регламентирани, както чрез разпоредбите на регламента, така и чрез постановлението за определяне на необходимостта от включване на заинтересованите страни в хода на подготовка и изпълнение на програмните документи.

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно прозрачни и ефективни консултативни срещи - Описание

Стандартизиране на формата за даване на обратна връзка.
Фокусиране на дискусиите върху конкретни дилеми, а не върху целия материал

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно прозрачни и ефективни консултативни срещи - Обосновка

Приема се, ще бъде взето предвид

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно публикуване и актуализиране на пътна карта на процеса - Описание

Изработване на пътна карта със посочване на изпълнените и предстоящите елементи по плана.

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно публикуване и актуализиране на пътна карта на процеса - Обосновка

Ще бъде взето предвид след финализиране.

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно стимулиране участие на учени, гражданско общество и НПО - Описание

Използване на научните институти за становища на актуални дилеми.
По-явно въвличане на гражданското общество в целите на СП.

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно стимулиране участие на учени, гражданско общество и НПО - Обосновка

Приема се по принцип. В процеса по разработване на Стратегическия план, вкл. при изготвяне на анализите на селското стопанство, ХВП и състоянието на околната среда и климатичните промени са въвлечени най-утвърдените институти/университети в България - Аграрен университет-Пловдив, Институт по агарна икономика-София, Университет за национално и световно стопанство и др. Освен това българските власти работят в тясно сътрудничество и с много други научни организации.

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно създаване на ясни писмени работни процедури - Описание

По-ясно описание на ролята и отговорности на участниците.
Стандартизация на формата на обратна връзка.

Препоръка по оценка на включването на заинтересованите страни относно създаване на ясни писмени работни процедури - Обосновка

Взето е предвид

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 1. - Описание

Необходимо е идентифицираната потребност 6., свързана с модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата да се обвърже по-тясно с компонентите на SWOT – анализа, да се посочи в *слаби страни* – увеличаване на климатичните рискове, а не се предлага застрахователно събитие суша, и във *възможности* – изграждане на добре работеща хидромелиоративна инфраструктура за повишаване на добивите и преодоляване неблагоприятните последици от засушаване

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 1. - Обосновка

Не се приема, идентифицираната потребност и допълнителното обяснение и обосновка ясно адресира модернизацията и връзката със SWOT анализа.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 2. - Описание

Препоръчително е по-детайлно представяне на сектор пчеларство и лозаро-винарския сектор сред компонентите на SWOT – анализа с цел по ясно онагледяване на причинно-следствените връзки между изводите от аналитичната дейност и идентифицираните потребности.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 2. - Обосновка

На настоящия етап преработка на изготвения SWOT-анализ по отношение на лозаро-винарския сектор не е релевантна. Спецификата на функциониране на сектора е отразена в част 2.3.5. Лозарство и производство на грозде на 1. Анализ на развитието на селското стопанство и ХВП, част от приложени документи Приложение II. относно SWOT анализа. Идентифицираните потребности отговарят на основните изводи от осъществения анали. Освен това интервенциите в лозаро-винарския сектор са със задължителен характер за България.

Детайлното представяне(анализ) на сектор пчеларство е направено в раздел 3.5. от СП - Общ преглед със свързаните със сектора интервенции и по конкретно в т.3.5.2 - Пчелни продукти. Анализът е съгласуван с компетентното звено в ЕК.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 3 относно възможност за обособяване на нова потребност. - Описание

В слабите страни на SWOT – анализа (т. 9,10, 11) и в заплахите (т. 6 и 7) са адресирани към биологичното производство, но не е идентифицирана потребност в тази посока. Възможно е да се обособи потребност „насърчаване на сътрудничеството, по-специално между биологични фермери”, в съответствие с препоръките на ЕК.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 3 относно възможност за обособяване на нова потребност. - Обосновка

Приема се, потребността 3.1. е разширена с описание за сътрудничеството между биологични производители.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 3 относно обвързване между идентифицирана потребност и интервенции. - Описание

Дефинираната потребност 6. Осигуряване на необходимото количество и качество местни суровини за по-пълно използване на капацитета на предприятията и повишаване добавената стойност и ефективността на предприятията от ХВП произтича от поставената като възможност т. 1 Подкрепа на инвестициите на преработвателните предприятия в собствено производство на суровини или в собствена преработвателна база, което трябва да се има предвид при определяне на интервенциите.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 3 относно обвързване между идентифицирана потребност и интервенции. - Обосновка

Взето е предвид при дизайна на интервенцията.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 4. - Описание

Потребността за увеличаване на производството на биомаса с животински произход не е дефинирана правилно. Тя произтича от заплахата за повишаване на площите под органично торене (необработен оборски тор). В този смисъл потребността би трябвало да се формулира като увеличаване преработката на биомаса с животински произход или увеличаване производството на енергия от биомаса с животински произход

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 4. - Обосновка

Предоставено допълнително обяснение на ЕК относно обхвата на потребност П.4.6 и начинът, по който тя ще допринесе за подобряване на управлението и съхранението на оборски тор за устойчиво производство на биогаз.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 5 - Описание

Потребността от ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура следва да се формулира по-ясно, за да се разбира, че модернизирането е насочено към напоителните системи (главната хидромелиоративна инфраструктура), а не към тази в стопанствата, която ще се интервенира по СЦ 1.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 5 - Обосновка

Взето е предвид в описанието

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 6. - Описание

Сред компонентите на SWOT – анализа не се открива обосновка на потребност 4 - Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения. Следвайки данните, посочени като обосновка на потребността, в аналитичната част, компонент „слаби страни” следва да се постави – изоставянето на маргинални площи в полупланинските и планинските райони води до загуба на биологично разнообразие. В частта „възможности” трябва да се посочи, че извършването на дейност в полупланинските и планинските райони може да минимизира рисковете от изоставяне на земята, респективно загуба на биологично разнообразие и ценен ландшафт.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 6. - Обосновка

Интервенцията по чл. 71 „Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“ не е адресирана към потребност 4

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 7. - Описание

Не е адресирана потребност във връзка с посочените слаба страна „недостатъчен собствен капитал, ниска кредитоспособност и липса на средства за модернизация” и заплаха „липса на преференциални условия за ползване на кредити и средства за инвестиране могат да откажат част от младите фермери да продължат дейността си”. Улесняването на достъпа до финансиране може да се включи към някоя от първите две потребности, предвид препоръките на ЕК.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 7. - Обосновка

Улесняването на достъпа до финансиране е идентифицирано и съответно са адресиране интервенции.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 9. - Описание

Възможно е потребност 8.Интервенции за подобряване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието и повишаване ефективността на контрола на пазара и контрола върху употребата на ПРЗ и торове да се формулира по-ясно, като например Насърчаване приложението на подходи и методи за подобряване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието и повишаване ефективността на контрола на пазара и контрола върху употребата на ПРЗ и торове.

Препоръка по оценка на идентифицираните потребности по специфична цел 9. - Обосновка

Приема се

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони - Описание

Описанието на интервенциите, посочено в трите фиша, посочва единствено специфичните цели, но не и потребностите към които се адресират интервенциите. С цел постигане на по-голяма яснота при очертаване на интервенционната логика е необходимо това да бъде допълнено

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони - Обосновка

Взето е предвид при актуализация на фишовете на интервенции.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно ефективността на интервенциите. - Описание

Броят и вида на индикаторите да се прецизира съответствие с действащата нормативна база.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно ефективността на интервенциите. - Обосновка

Планираните индикатори са в съответствие с Регламент 2021/2115.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно интервенция „биологично производство“. - Описание

Във фиша на интервенция „Биологично производство“ са изброени СЦ4, СЦ5, СЦ6 и СЦ9 без да са конкретизирани потребностите. Пряката връзка, произтичаща от предоставените до този момент документи от МЗм е със СЦ9, докато връзката с останалите специфични цели е косвена.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно интервенция „биологично производство“. - Обосновка

При изготвяне на интервенционната логика е ползвано и указанието на службите на Европейската комисия за матриците на цели-индикатори-интервенции.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно синергизъм с интервенциите по различни специфични цели - Описание

Интервенцията за биологично производство кореспондира силно с механизмите за насърчаване на биологичното земеделие – промоционални програми, инвестиции в малки ЗС, в стопанства на млади производители, сътрудничество, промоционални програми, обучение, предвидени по потребност 1 от СЦ9. Това трябва да се отчете като важен фактор при определяне на окончателния вид и съдържание на интервенционните механизми за постигане на максимален ефект в развитието на биологичното земеделие, като важен елемент на стратегията „От фермата до трапезата“ и на Зелената сделка.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно синергизъм с интервенциите по различни специфични цели - Обосновка

Взето е предвид при актуализация на интервенциите.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно синергизъм с останалите интервенции по същата специфична цел. - Описание

Генерирането на по-силен ефект по посока развитие на биологичното земеделие и оттам разширяване на предлагането на безопасна и качествена храна изисква засилване на връзката с научните изследвания, обмена на информация, осведомеността на потребителите и дигитализацията.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно синергизъм с останалите интервенции по същата специфична цел. - Обосновка

Приема се, връзката е ясно и подробно описана в рамките на Системата за знания и иновации.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно съответствие с идентифицираните потребности. - Описание

Във фишовете на трите интервенции следва да се отбележат конкретните потребности, на които те са подчинени, с оглед цялостната оценка на интервенционната стратегия и преките и косвени връзки между отделните интервенции.

Тъй като в описанието на интервенция „Биологично земеделие“ като цели, за които се допринася са посочени СЦ4, СЦ5, СЦ6 и СЦ9, трябва да се допълнят и конкретните потребности по всяка от тях, за да е ясна интервенционната логика.

Препоръка по оценка на интервенциите в областта на развитието на селските райони относно съответствие с идентифицираните потребности. - Обосновка

Препоръката е отразена.

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно адекватното смекчаване / компенсиране на противоречията. - Описание

Положените по-високи екологични цели на ОСП трябва да бъдат посрещнати не само с адекватни компенсаторни инструменти на ограниченията и забраните, но да се предложат активни механизми и дейности, които да настройват земеделското производство към бъдещите очаквания към него

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно адекватното смекчаване / компенсиране на противоречията. - Обосновка

Еко схемите предлагат екологични практики, които са доброволни за земеделските стопани, които самостоятелно решават доколко да увеличат приноса към подобряване на състоянието на околната среда.

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно наличие на синергии между различните интервенции, свързани с една и съща специфична цел. - Описание

Повишаването на синергията между отделните мерки може да се постигне при движещ принцип за постигане на резултат, както е дефиниран по СЦ. Екосхемите и иновациите трябва да бъдат много по-често разглеждани като изграждащата конструкция при почти всички СЦ. Повишаване на синергията между подпомагането за селското стопанство и подобряване на заетостта в селските райони трябва да получи по-ясно разписани действия.

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно наличие на синергии между различните интервенции, свързани с една и съща специфична цел. - Обосновка

Еко схемите са насочени основно към екологичните цели и като директни плащания имат съществен принос за поддържане на доходите на земеделските стопани.

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно наличието на противоречия между интервенциите, свързани с различни специфични цели - Описание

От изключителна важност е да се търси балансиране на между производствените интереси за повишаване на конкурентоспособността и добавената стойност на ЗП и високите екологични приоритети на ОСП. Екологизирането на подпомагането в земеделието не трябва да води до намаляване на конкурентоспособността, а посредством стимулите да се прилагат активни дейности, които в дългосрочен хоризонт създават качествено различно земеделско производство

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно наличието на противоречия между интервенциите, свързани с различни специфични цели - Обосновка

Еко схемите предлагат екологични практики, които са доброволни за земеделските стопани, които самостоятелно решават доколко да увеличат приноса към подобряване на състоянието на околната среда.

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно наличието на синергии между интервенциите, свързани с различни специфични цели. - Описание

Една от целите трябва да бъде да се подкрепят доходите на земеделските производители, което да гарантира устойчивост, но от друга тези доходи да се превърнат в инструмент за конкурентоспособност и добавена стойност. Екосхемите са подходящи да бъдат използвани за постигане на активни дейности и резултати, а не само за пасивно изпълнение на ограничения и мероприятия. Повече синергия и повишен резултат трябва да се търси между Хоризонталната цел и останалите СЦ, като за това ясно се подготви концепция за обръщане на научните изследвания към практичните нужди на отрасъла.

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно наличието на синергии между интервенциите, свързани с различни специфични цели. - Обосновка

Еко схемите като част от директните плащания ще допълнят доходите на земеделските стопани като осигурят компенсиране на пропуснати ползи и направени разходи с цел поемане на повече екологични ангажименти, които в дългосрочен план ще имат и положителен ефект върху екологичното състояние на стопанствата.

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно противоречия между интервенциите свързани с една и съща специфична цел - Описание

Макар противоречия между предложените мерки да не са констатирани внимание трябва да бъде обърнато към повишаване на синергията между схемите за подкрепа на доходите, еко-схемите, инвестиционната подкрепа в земеделието, подобряване условията на живот в селските райони.

Препоръка по оценката на вътрешната съгласуваност относно противоречия между интервенциите свързани с една и съща специфична цел - Обосновка

В еко схемите са включени възможни екологични практики, които надграждат обичайната земеделска дейност върху площта, която се изисква за целите на базовите схеми за директни плащания. Синергията е между интервенциите е приложима като еко схемите създават допълнителни условия за земеделските стопани да увеличат екологичния принос на основните практики от директните плащания.

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно липсата на конкретизиране на обвързаността с конкретни потребности в описанието на всяка една от еко схемите. - Описание

Липсата на конкретизиране на обвързаността с конкретни потребности в описанието на всяка една от еко схемите, затруднява оценката на съответствието. Безспорно всички интервенции, свързани с климата и околната среда допринасят за изпълнението на специфични цели 4, 5 и 6, но не е ясно кога е налична пряка връзка и кога косвена. Посочените механизми трябва да се опишат в интервенционната стратегия

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно липсата на конкретизиране на обвързаността с конкретни потребности в описанието на всяка една от еко схемите. - Обосновка

Всички еко схеми съдържат като неразривен елемент от своята структура референция към потребностите, за чието удовлетворяване целят да допринесат. В интервенционната стратегия има описание за приноса на всяка от еко схемите към съответната потребност.

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно съответствието с идентифицираните потребности по СЦ1 и СЦ2. - Описание

Съгласно посоченото описание, интервенциите на обвързани с производството директни плащания – говеда в планински райони, овце и кози в планински райони, плодове и зеленчуци в планински райони е по-коректно да се поставят в пряка връзка със СЦ 1, потребност 4. Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничения, а не както е посочено – СЦ2, потребност 1 – ЗС по сектори.

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно съответствието с идентифицираните потребности по СЦ1 и СЦ2. - Обосновка

Считаме, че що се отнася до цитираните интервенции определените СЦ 1, потребност 3 и СЦ2, потребност 1 не са некоректно идентифицирани и подходът да бъдат разглеждани съобразно

сектора, към който е насочено производството, е релевантен. Приоритетни и уязвими са секторите на производство на плодове и зеленчуци, а не районите, в които се намират. Поради местоположението на тези стопанства нуждата от подкрепа на тези производства е още по-голяма, но не това е водещото в случая.

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно съответствието с целите. - Описание

Описаната информация, систематизирана документално в отделни фишове „Модел на интервенция“ отразява единствено специфичните цели, но не и конкретните потребности, от които произтича необходимостта за тяхното прилагане.

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно съответствието с целите. - Обосновка

Препоръката, визираща „Модел на интервенция“ не е ясно към коя интервенция реферира - в Стратегическия план всички интервенции са обвързани с конкретни потребности.

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно ясното дефиниране на екосхемите - Описание

Необходимо е в интервенционната стратегия ясно да се диференцират екосхемите с характер на плащания на хектар, които допълват основното подпомагане на доходите (чл. 31, т. 6 а) от РСП) и тези с характер на компенсаторни плащания в резултат на поети задължения (чл. 31, т. 6 б) от РСП).

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно ясното дефиниране на екосхемите - Обосновка

Всички еко схеми са с характер на компенсаторни плащания в резултат на поети задължения (чл. 31, пар. 7(б) от РСП) и това личи много ясно при прочит на съдържанието на конкретната интервенция - още в самото начало на всяка еко схема има поле със съдържание Eco-scheme(31) - Schemes for the climate, the environment and animal welfare / Art. 31(7)(b) - Compensatory payment.

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно ясното дефиниране на екосхемите. - Описание

Липсата на конкретизиране на обвързаността с конкретни потребности в описанието на всяка една от еко схемите, затруднява оценката на съответствието. Безспорно всички интервенции, свързани с климата и околната среда допринасят за изпълнението на специфични цели 4, 5 и 6, но не е ясно кога е налична пряка връзка и кога косвена. Посочените механизми трябва да се опишат в интервенционната стратегия.

Препоръка по оценката на интервенциите в директни плащания относно ясното дефиниране на екосхемите. - Обосновка

Приема се, посочената връзка е описана в интервенционната логика и в по-голям детайл в раздел 3.

Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно геопространствена система за намаляване на административната тежест - Описание

Да се визуализира по-ясно какви слоеве и данни ще съдържа системата.
Да се посочат източниците на данни и начините да поддръжка.

Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно геопространствена система за намаляване на административната тежест - Обосновка

Приема се, разделът е прецизиран.

Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно опростяване на не-ИСАК базираните ситеми - Описание

Да се визуализира по-ясно и последователно елементите от системата и условностите в нейната работа.

Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно опростяване на не-ИСАК базираните ситеми - Обосновка

Отразено е, включена е визуализация и обяснения.

Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно опростяването на контролите на ИСАК - Описание

Да се визуализира по-ясно и последователно елементите от системата и условностите в нейната работа.

Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно опростяването на контролите на ИСАК - Обосновка

Приема се. Изготвена е графика за условността и зелената архитектура.

Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно простотата на дизайна на интервенциите в стратегическия план на ОСП - Описание

Да се попълнят всички елементи от формите – особено индикаторите за продукт и резултат. Да се акцентира върху елементите за намаляване на административната тежест.

Препоръка по оценката на планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите относно простотата на дизайна на интервенциите в стратегическия план на ОСП - Обосновка

Индикаторният план е въведен съобразно насоките на Комисията.

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно ефективността на интервенциите - Описание

Да се прецизират индикаторите за продукти за резултат, съобразно посочените в Приложение I. Поради липсата на конкретни количествени и финансови параметри на интервенциите на този етап не е възможно да се оцени ефективността от тяхното приложение.

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно ефективността на интервенциите - Обосновка

Адресирането на индикаторите за продукти и за резултат в секторите „Плодове и зеленчуци“, „Мляко и млечни продукти“ и лозаро-винарския сектор е в съответствие с Приложение I и е съгласувано с компетентните звена в ЕК.

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно останалите интервенции по същата специфична цел - Описание

При конкретизиране на инвестициите по интервенциите в селските райони в малки земеделски стопанства и млади земеделски производители да се избягва дублирането на видовете инвестиции по секторните интервенции с оглед усилване на положителния ефект.

Засилването на синергичната връзка може да осъществи, чрез допълване на секторните интервенции с инструменти за управление на риска (чл. 76 от Регламент 2021/20115 за СП).

Предложените интервенции в секторите „Плодове и зеленчуци“ и „Мляко и млечни продукти“ е подходящо да поставят акцент и към Потребност 2 към СЦ2, която предвижда повишаване на добивите и производителността в тези сектори, характеризиращи се с по-висока добавена стойност. Това се постига чрез инвестиции и иновации, както и подходящо интегриране на ОП в пазарната среда.

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно останалите интервенции по същата специфична цел - Обосновка

При прилагането на интервенциите и действията в секторите "Плодове и зеленчуци" и "Мляко и млечни продукти" ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с втори стълб от ОСП. В националното законодателство ще се определят административни правила и критерии за разграничаване с цел да се гарантира, че организациите на производители или асоциациите на организации могат да бъдат подпомогнати за дадена операция само по една интервенция, а именно, че организациите на производители или асоциациите няма да бъдат подпомагани за интервенции по ЕЗФРСР, обхващащи инвестиции и действия включени за подпомагане по интервенциите в рамките на техните оперативни програми.

В рамките на интервенциите в сектор „Плодове и зеленчуци“ е предвидена възможността за предоставяне на подпомагане за предотвратяване на кризи и управление на риска адресирана чрез интервенциите I.Г.1.8 – Изтегляне от пазара за безвъзмездно разпределяне, I.Г.1.9 - Застраховане на реколта и на продукцията и I.Г.1.10 - Индивидуално обучение за други организации на производители и асоциации на организации на производители, признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 или за отделни производители.

В предходния период е идентифициран слаб интерес към прилагането на оперативни програми в сектор „Плодове и зеленчуци“, а интервенциите чрез оперативни програми в сектор „Мляко и млечни продукти“ ще се прилагат за пръв път в България, поради което интервенциите са адресирани към тези цели и потребности, които пряко ще бъдат постигнати като е поставен акцент към стимулиране обединяването на земеделските стопани с цел реализация на продукцията им на вътрешни и външни пазари. Финансовото подпомагане се предоставя на база реализирани обороти от обединенията, поради което фокуса на сдруженията е насочен основно към търсене на начини за реализиране на произведената продукция от членовете им и активиране на маркетингови инструменти свързани с повишаване на пазарната ориентация на сдруженията и земеделските стопани.

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно синергизма с интервенциите по различни специфични цели - Описание

Най-силна синергична връзка се наблюдава между секторните интервенции и инструментите за подкрепа по СЦ1, СЦ2 и СЦ3, подчинени на Ц1 за развитие на интелигентен, устойчив и диверсифициран сектор.

Осезаемо по-слаб синергичен ефект може да се очаква във връзка с изпълнението на секторните интервенции и реализацията на екологичните цели и хоризонталната цел, като в този аспект могат да се търсят резерви за подобряване на взаимодействието.

Основните връзки на предложените интервенции са с потребности от СЦ 2 и СЦ 3, но е уместно да се работи и за хоризонтално обхващане на биологичното земеделие в тези секторни интервенции. Допълване на приоритет в областта на биологичното производство при Организациите на производителите ще постигне засилване на връзката на тези интервенции с СЦ 9 и ще подпомогне ангажирането с един от големите проблеми на това производство, а именно достъпа до пазара и обединение на отделните биологични производители.

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно синергизма с интервенциите по различни специфични цели - Обосновка

Приема се. Препоръката ще бъде взета предвид при последващо разработване.

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно съответствието с идентифицираните потребности - Описание

С оглед на дефинираната потребност 7, при интервенциите в сектор „Пчеларство“ е удачно да се засили акцента върху модернизацията на стопанствата, чрез използване на цифровизация.

Комплексът от механизми в лозаро-винарския сектор може да бъде допълнен с интервенции по чл. 58, т. 1 д) – материални и нематериални инвестиции в иновации, добавящи стойност; чл. 58, т. 1, л) от РСП – помощ за административните разходи по създаване на взаимоспомагателни фондове, както интервенции за управление на риска, консултантски услуги и научни изследвания, които биха повишили търсените ефекти в посока на повишаване конкурентоспособността и модернизация на стопанствата и предприятията.

Съгласно изискванията на чл. 55, т. 6 от РСП, при изготвянето на СП държавите-членки си сътрудничат с представители на организации в областта на пчеларството

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно съответствието с идентифицираните потребности - Обосновка

България е наясно с възможността да бъде предвидена интервенция за иновации в лозаро-винарския сектор, но предварителния анализ и консултациите със заинтересованите страни показват ниска степен на интерес. В случай че в последствие се установи по-висок интерес, такава интервенция ще бъде включена в СП.

В интервенцията "Инвестиции в материални и нематериални и нематериални активи" по чл. 55 от РСП е предвидена възможност за подпомагане закупуването на интегрирани системи за мониторинг и контрол на пчелните кошери.

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно съответствието с целите - Описание

Акцентът върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията, като част от СЦ2 не се покрива в достатъчна степен от предвидените интервенции в „Лозаро-винарския сектор“. Подобни интервенции са самостоятелно обособени за секторите „Пчеларство“, „Плодове и зеленчуци“ и „Мляко и млечни продукти“.

Съгласно изискванията на Регламента за СП, подбраните интервенции трябва да отговарят на секторните цели, които да са обосновани в Стратегическия план (съответно чл. 46 за сектор „Плодове и зеленчуци“, чл. 57 за целите в лозаро-винарския сектор, чл. 66 за целите в сектор „Мляко и млечни продукти“ и чл. 54 за целите в сектора на пчеларството).

Предишният опит при прилагане на Оперативните програми показва много ниски нива на обхванати стопански структури и изградени такива сдружения. Изисква се внимателен прочит на слабостите и проблемите при организиране на малките и средни производители в чувствителни сектори, което налага ясен и адекватен отговор при дизайна на интервенционните механизми и условия, за да се повишат гаранциите за успешно изпълнение на оперативните програми

Препоръка по оценката на секторните интервенции относно съответствието с целите - Обосновка

Въпреки че не се поставя директен акцент, при изпълнението на дейностите от интервенциите "Инвестиции в лозаро-винарския сектор", "Преструктуриране и конверсия на лозя" и "Инвестиции в екологични съоръжения", се финансират операции, които не са обикновена подмяна и в една или друга степен модернизират и усъвършенстват производствения процес.

Интервенциите в секторите „Плодове и зеленчуци“, „Мляко и млечни продукти“ и лозаро-винарския сектор са адресирани към конкретни секторни цели, посочени в съответно в чл. 46, чл. 57 и чл. 66 от Регламент № 2021/2115.

Изборът на интервенциите и възможните допустими разходи в секторите „Плодове и зеленчуци“ и „Мляко и млечни продукти“ е съобразен с идентифицираните слабости и проблеми при сдружаване на малките и средни производители. Интервенционните механизми и условия за допустимост следва да бъдат в съответствие с изискванията на Регламента за СП и с допълнителните изисквания, определени в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията.

Препоръка по оценката на синергизма с интервенциите по различни специфични цели. - Описание

Логиката на интервенциите под формата на директни плащания – обвързани и необвързани с производството, очертава по-силна степен на синергизъм между механизмите, подчинени на на специфичните цели в рамките на една обща цел от СП. По-трудно може да се открие приноса, който може да се очаква при взаимодействието им с останалите механизми.

Схемите на обвързани с производството плащания трябва да кореспондират с механизмите за споделяне на знания, иновации и цифровизация, както и с екологичните изисквания.

Еко схемите са силно взаимообвързани в рамките на СЦ 4, 5 и 6 – Цел 2 от СП, но връзката им с останалите общи и специфични цели е слаба и това се наблюдава най-вече по отношение на хоризонталната цел.

Препоръка по оценката на синергизма с интервенциите по различни специфични цели. - Обосновка

Интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите кореспондират с екологичните изисквания, задължително изискване, за да получат подкрепа по тях, е земеделските стопани да спазват системата от предварителни условия.

Еко схемите са насочени към практики, които имат благоприятен ефект върху климата и околната среда, което ги свързва силно със СЦ 4, СЦ 5 и Ц 6. Еко схемите са насочени към подобряване на екологичните и климатични резултати на ОСП и надхвърлят задължителните изисквания, които са предвидени в системата на предварителни условия.

Препоръка по оценката на синергизма с останалите интервенции по същата специфична цел. - Описание

Не е ясно разграничението между отделните еко схеми, под формата на необвързани с производството директни плащания, съобразно приложението им по конкретни специфични цели. Проблемът произтича от липсата на ясно описание на адресирането на всяка една екосхема с конкретната потребност по отделни специфични цели. Общото посочване на приноса едновременно по трите специфични цели – 4, 5 и 6 затруднява констатирането на преките и косвени връзки между специфични цели – потребности и интервенции.

Препоръка по оценката на синергизма с останалите интервенции по същата специфична цел. - Обосновка

Всяка еко схема съдържа референция към конкретни национални потребности, произтичащи от екологичните цели към които е насочена еко схемата. В структурата на всички еко схеми има следния структурен елемент - Need(s) addressed by the intervention. Няма еко схема без референция към национална потребност.

Препоръка по оценката на синергията на интервенциите по СП и останалите програми. - Описание

Има потенциал за допълнително оптимизиране на интервенциите в областта на образованието, трансфера на знания и цифровите умения, регионалното развитие, подпомагането на МСП в селските райони, управление на защитените територии, като се използват и други финансови инструменти, както и тематично се прецизира разграничението между тях, за да се повиши ефектът от синергията.

Препоръка по оценката на синергията на интервенциите по СП и останалите програми. - Обосновка

Приема се. Раздел 4.5 *„Преглед на сътрудничеството, разграничаването и взаимно допълващите се елементи между ЕЗФРСР и други фондове на Съюза, с които се работи за селските райони“*, както и интервенциите от СПРЗСР, относими към препоръката, са ревизирани, допълнени и прецизирани по отношение на демаркацията и допълняемостта с Програма „Образование“ 2021-2027 г., „Цифрова Европа“, Програма за развитие на регионите 2021-2027 г., Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г.

Препоръка по правилност на определянето на силни, слаби страни, възможности и заплахи относно промяна на компоненти на SWOT анализа по хоризонтална цел. - Описание

В матрицата на SWOT – анализа по хоризонталната цел на регламента, по елемент *възможности* посочена т. 5. Приета е Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България, която цели да превърне българското селско стопанство във високо технологична, устойчива, високо продуктивна и атрактивна сфера, която по-скоро представлява *силна страна.* Бъдещото изпълнение на Стратегията е *възможност.*

По компонент *заплахи* така дефинираните т. 3 - В страната не е изградена ефективна структура за организация на ССЗИСС, а съществуващите национални и регионални ССЗИСС не са достатъчно свързани помежду, за да подкрепят ефективно интерактивните иновации. Болшинството от внедряваните иновации в страната са „внос“ от чужбина, поради липса на ефективни решения в родните институти и университети и т. 6. Изпълнението на мярка 16.1 от ПРСР 2014-2020 г. изостава, в сравнение другите европейски страни. са *слаби страни*и следва да се вземат под внимание като такива при определяне на потребностите и интервенциите във връзка с научените уроци от предходни периоди.

Препоръка по правилност на определянето на силни, слаби страни, възможности и заплахи относно промяна на компоненти на SWOT анализа по хоризонтална цел. - Обосновка

Приема се. Включената AKIS предвижда редица действия, имащи за цел да създадат по-благоприятна среда за създаване на иновации, в т.ч. чрез по-добра организация и взаимосвързаност между отделните участници в AKIS.

Препоръка по правилност на определянето на силни, слаби страни, възможности и заплахи относно промяна на компоненти на анализа - Описание

В матрицата на SWOT – анализа по **СЦ 9**, по компонент *заплахи* т. 5 - Недостатъчна по обем и недостоверна информация в официалната статистика за БЗ и за търговията с биопродукти и т. 7 - Недостатъчна по обем и показатели е официалната статистика за БЗ и за търговията с биопродукти, освен че са почти аналогични и могат да се обединят, представлява по-скоро *слаба страна,* тъй като описват настоящата ситуация.

Посочената като *заплаха* т. 8 - Електронните бази данни за сертифицирани оператори, контролиращи лица, посевен и посадъчен материал може да бъдат подобрени, следва да продължат усилията за усъвършенстване на създаденият биорегистър представлява *възможност*.

Така формулираните т. 20 - Финансовото подпомагане за биосектора през следващия програмен период да продължи и през следващия програмен период и т. 21. - Финансирането на консултантски услуги и професионално обучение за биологични производители в следващия програмен период да се запази не са *заплахи*, а *възможности.*

Препоръка по правилност на определянето на силни, слаби страни, възможности и заплахи относно промяна на компоненти на анализа - Обосновка

Да се отрази

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно включване на елементи. - Описание

Препоръчително е в матрицата на SWOT – анализа по **СЦ 1** да се включи като *възможност* изграждането на добре работеща хидромелиоративна инфраструктура и ефективни поливни

съоръжения в стопанствата за увеличаване на добивите и преодоляване на негативните последици от засушаване. По този начин по-ясно ще се обоснове идентифицираната потребност.

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно включване на елементи. - Обосновка

Включените в специфична цел възможности обосновават идентифицираните потребности.

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно матриците на анализите. - Описание

При разработването на SWOT матриците трябва да се избере цялостен и единен подход, който се отнася, както до включването на отделните твърдения и изводи от анализа, така и до тяхното разпределение в матрицата. Трябва да бъде заложено и да се придържа към консултативния-експертен подход на външно изготвяне на SWOT анализите. Това изисква технологично време, което е необходимо избраните изпълнители да имат, за да изпълнят цялостните процедури по извеждане на SWOT анализите.

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно матриците на анализите. - Обосновка

Приема се

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно опростяване на съдържанието - Описание

Част от SWOT – анализите са изключително подробни, включват много информация, която на места може да се опрости за по-лесно възприемане и открояване на логическите връзки с изведените потребности:

Например в анализа по **СЦ 7**, по елемент „възможности" могат да се обединят: т.1 и т. 6; т. 2,3 и 4.

В анализа по СЦ 9, елемент „слаби страни" т. 7 и т. 11 се припокриват. Някои от формулировките могат да се съкратят. Анализът е изключително обширен, което от една страна позволява добра аргументация на изведените потребности, но от друга, големия обем информация затруднява бързото възприемане на логиката и обвързаността между силни и слаби страни, възможности и заплахи и очерталите се потребности. Възможно е на места аналитичната част да се съкрати.

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно опростяване на съдържанието - Обосновка

Не се приема, извършен е преглед като изводите не включва посочените констатации в препоръката.

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно отделни елементи. - Описание

В матрицата на SWOT – анализа по **СЦ 2**, елементите – силни и слаби страни, възможности и заплахи би трябвало да отразяват по-подробно спецификата на функциониране на сектор пчеларство и на лозаро-винарския сектор.

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно отделни елементи. - Обосновка

На настоящия етап преработка на изготвения SWOT-анализ по отношение на лозаро-винарския сектор не е релевантна.Спецификата на функциониране на лозаро-винарския сектор е отразена в част 2.3.5. Лозарство и производство на грозде на 1. Анализ на развитието на селското стопанство и ХВП, част от приложени документи Приложение II. относно SWOT анализа. Освен това интервенциите в лозаро-винарския сектор са със задължителен характер за България.

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно формулиране на възможности и заплахи. - Описание

Някои от посочените възможности и заплахи в SWOT – анализите като цяло звучат по-скоро като констатации. Необходимо е по-ясното им формулиране като конкретен елемент на аналитичната част, тъй като чрез тях се обосновават и идентифицират отделните потребности.

Препоръка по пълнотата на SWOT анализите относно формулиране на възможности и заплахи. - Обосновка

Не се приема, идентифицираните слаби страни, възможности и заплахи са консултирани на няколко етапа и разработени в съответствие с изискванията на регламента и научния опит, използван със съдействието на университетите и научните ръководители.

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на България за новата ОСП относно Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030. - Описание

Интегриране на индикаторите от заложени в програмата – за производителност на труда, дял на площите с биологично производство и дял на преработената земеделска продукция.

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на България за новата ОСП относно Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030. - Обосновка

Взето е предвид при изготвяне на плана за целеви стойности.

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 - Описание

Да се провежда активен диалог на експертно и политическо ниво с МОСВ за определяне на обхвата на интервенциите и индикаторите по отношение на птиците, ЗВПС, опрашителите (пчелите) и биологичното разнообразие.

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 - Обосновка

В процеса на изготвяне на Стратегическия план, Министерство на земеделието и храните работи в тясно сътрудничество с Министерство на околната среда и водите, най-вече във връзка с разработения Доклад за оценка на степента на въздействие върху защитените зони (ДОСВ) и Екологичната оценка (ЕО) на Стратегическия план.

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Стратегия „От фермата до трапезата“. - Описание

Да се заложат адекватни индикатори по целите, които да гарантират реално подобрение на показателите и измеримост на резултатите.

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Стратегия „От фермата до трапезата“. - Обосновка

Приема се, преразгледан е планът за целеви стойности.

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Стратегия „От фермата до трапезата“. - Описание

Да се заложат адекватни индикатори по целите, които да гарантират реално подобрение на показателите и измеримост на резултатите

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Стратегия „От фермата до трапезата“. - Обосновка

Приема се, планът за целеви стойности е коригиран.

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Съобщение Европейската комисия относно „Бъдещето на прехраната и селското стопанство - Описание

В плана по-ясно да изпъкнат мерките за използване на научните изследвания и иновациите.
Управлението на риска да се адресира по отделните видове риск: дохода, климата и здравето.
Концепцията за биоикномиката и кръговата икономика по-ясно да се интегрира в целите за развитие на българската икономика.

Препоръка по свързаността на стратегическия план с общата стратегическа рамка на ЕС за новата ОСП относно Съобщение Европейската комисия относно „Бъдещето на прехраната и селското стопанство - Обосновка

Приема се. Бюджетът за интервенция "Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ" е увеличен в сравнение с мярка 16 "Сътрудничество" от ПРСР 2014-2020 г. Намаляването на доходите са обхванати в инструмента за управление на риска. В рамките на инвестиционните интервенции са предвидени специфични дейности, свързани с биоикономиката.

Препоръката по отношение на управлението на риска е изпълнена и е отразена в съответната интервенция.

Препоръка по свързаността на стратегическия план със Стратегическата рамка на България относно изменението на климата, биоразнообразието и управлението на мрежата за Натура 2000 относно Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за - Описание

При определяне на интервенциите за напояване и поддържане на пасищата да се интегрира становището на МОСВ за добри практики.

Препоръка по свързаността на стратегическия план със Стратегическата рамка на България относно изменението на климата, биоразнообразието и управлението на мрежата за Натура 2000 относно Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за - Обосновка

Взето е предвид чрез комуникация и становища.

Препоръка по свързаността на стратегическия план със Стратегическата рамка на България относно изменението на климата, биоразнообразието и управлението на мрежата за Натура 2000 относно Рамката за приоритетни действия за Натура 2000 в България. - Описание

Тясно взаимодействие между МОСВ и МЗм по отношение на интервенциите по специфични цели 4, 5, 6, 8 и 9.

Препоръка по свързаността на стратегическия план със Стратегическата рамка на България относно изменението на климата, биоразнообразието и управлението на мрежата за Натура 2000 относно Рамката за приоритетни действия за Натура 2000 в България. - Обосновка

Приема се. Както в хода на разработване, така и при следване на законодателните изисквания за опазване на околната среда се осъществява тясно взаимодействие.

Препоръка по съгласуваността на стратегическият план за ОСП с други програми, подкрепяни от ЕС. - Описание

Липсва информация относно демаркацията и допълняемостта при националния стратегически план за аквакултурите. Съществуват и значителни неизвестни при Управление на агроекологичните зони и „НАТУРА”, които са в сферата на компетентност на МОСВ, докато компенсациите вървят по линия на ОСП.
Изясняването на понятието „селски райони”, както и демаркацията с ОП за Региони в растеж, не само по териториален, но и по функционален и тематична насоченост на планираната подкрепа са

много важни.

Препоръка по съгласуваността на стратегическият план за ОСП с други програми, подкрепяни от ЕС. - Обосновка

Приема се. В Раздел 4.5 *„Преглед на сътрудничеството, разграничаването и взаимно допълващите се елементи между ЕЗФРСР и други фондове на Съюза, с които се работи за селските райони“* от СПРЗСР е добавен е текст относно демаркацията и допълняемостта с Многогодишен национален стратегически план за аквакултурите в България 2021-2027 г. Раздел 4.5 е ревизиран и допълнен и относно демаркацията и допълняемостта с ПОС (конкретно с Приоритет 3 „Биологично разнообразие“) по отношение на интервенции, свързани с опазване на Натура 2000 и биоразнообразието. Раздел 4.5 е ревизиран по отношение на демаркацията и допълняемостта с ПРР, вкл. и за изясняване на дефиницията за „селски райони“ Внесена е яснота относно дефиницията за селски райони, в Глава 4 на СП се съдържа демаркацията между СП и Програма за развитие на регионите 2021 – 2027 г., която е на основа не само на териториален принцип, но и за отделни интервенции, операции и сектори.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности с хоризонталната специфична цел - Описание

Препоръчително е потребност 1 да се обособи в две отделни потребности с оглед по-точно определяне на интервенциите и по-надеждна оценка на резултатите, свързани с постигането на целта: потребност 1 - Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представителна информация за състоянието и развитието на Системата за споделяне на знания и иновации и цифровизация в селското стопанство /ССЗИСС/ и потребност 2 - Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности с хоризонталната специфична цел - Обосновка

Приема се. Обособени са две макар и взаимосвързани потребности в съответствие с препоръката.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 1 относно потребност 6 „Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове”.. - Описание

Тази нужда трябва да бъде много по-широко формулирана, като не се отнася само до напояването, а въобще до модернизацията в най-силно изоставащите и изпитващи трудности земеделски стопанства и видове производства.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 1 относно потребност 6 „Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове”.. - Обосновка

Препоръката е отразена чрез предоставяне на допълнителна информация в рамките на стратегията.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 1 относно потребности 3, 4 и 5. - Описание

Тук определено трябва да бъде засегната темата с екоуслугите. Те също са част от подпомагането по линия на директните плащания. Основната част от анализа показва, че директните плащания във вида в който се прилагат – СЕПП водят до изкривявания и са предпоставка за диференциацията в доходите и възвращаемостта по производства и стопански размер. Предлагане

на по-голям процент екосхеми може да намали тази диференциация и да подсили ефектите, които се предлагат чрез другите интервенции по СЦ 1.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 1 относно потребности 3, 4 и 5. - Обосновка

Еко схемите отговарят в пълна степен на изисквания дял на определяне на бюджет за еко схеми.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 1. - Описание

Потребност 5. Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите в земеделието е адекватно формулирана, но предполага комплекс от интервенции. С цел опростяване и по-ясно очертаване на логическата връзка потребности-интервенции-резултати на нейна основа могат да се обособят две отделни потребности – за превенция на риска и за управление на кризите

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 1. - Обосновка

Създадена е интервенция за управление на риска, която адресира направените препоръки.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 2 относно потребности 3 и 4 - Описание

Потребностите 3. Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства и 4. Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока добавена стойност в малките стопанства предполагат известно припокриване на механизмите за постигане на СЦ 2. Поради тази причина и с цел по-ясно откроyване на резултатите е възможно потребност 4. да се насочи само към подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока добавена стойност в малките стопанства. Тъй като подобряването на достъпа до финансиране е насочено предимно към малките стопанства, може да не се дефинира като отделна потребност, а да се включи към ускоряване на модернизацията и технологичното обновяване на малките и средни стопанства.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 2 относно потребности 3 и 4 - Обосновка

Не се приема. Затрудненият достъп до финансиране е критичен фактор за малките стопанства и следва да бъде изведен като отделна потребност.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 2 относно потребности 7 и 8. - Описание

Лозаро-винарството определено е един от секторите, който изпитва силен конкурентен натиск отвън и където има нужда от подобряване на неговата конкурентоспособност, което може да стане чрез нейното прибавяне в потребност 1. Трябва да се отбележи, че между идентифицираните потребности по СЦ 1 и 2 има взаимна синергия, като постигане на по-добри доходи води след себе си до по-високи инвестиционни възможности и оттам по-висока конкурентоспособност и обратно, подобряване на модернизацията и технологичното усъвършенстване в секторите, които могат да осигурят висока добавена стойност ще стабилизира доходите на изоставащите стопанства и производства.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 2 относно потребности 7 и 8. - Обосновка

Естеството на интервенциите в лозаро-винарския сектор и тяхната вътрешна структура (дейности и операции, които се финансират) имат пряко отношение към повишаване на конкурентоспособността на земеделските стопани и вторичен ефект върху доходите. Затова

България е избрала да адресира по-голямата част от интервенциите в лозаро-винарския сектор към СЦ 2.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 3. - Описание

С цел осветляване на логическите връзки, както с елементите на SWOT – анализа, така и с интервенциите и по-доброто проследяване на резултативността по посока на поставената цел е възможно потребност 6 да се обособи на две части: 1. Осигуряване на необходимото количество и качество местни суровини за по-пълно използване на капацитета на предприятията от ХВП и 2. Повишаване добавената стойност и ефективността на предприятията от ХВП Обособените потребности 4. и 5. имат регулаторен характер и са от компетенциите на националните институции. Въпреки че, те няма да подлежат на интервенции, член 96, б) от Регламента на Съвета за СП не ги изключва от описание. Потребността за допълване и подобряване на регулациите за директните продажби № 3 трябва да бъде разглеждана като комплекс от мерките за подобряване състоянието на малките и дребни стопанства. По този начин да бъде разглеждана като мярка и да бъде част от потребност 2. Има необходимост от подкрепа на колективни инвестиции и на засилване на интеграционните процеси по веригата на стойността. По този начин залагане на потребност за подобряване и подкрепа на маркетинга на нишови продукти и на специфични такива, с висока добавена стойност ще е благоприятно

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 3. - Обосновка

Ще бъде взето предвид

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 4 относно потребност 3 Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от - Описание

Съществува съответствие между потребност 3 Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство) и потребност 6. Увеличаване на производството на биомаса с животински произход (в смисъл на преработка на оборски тор). За да се избегне дублирането в потребност 3 може да се запише остатъчна/отпадъчна биомаса от растителен произход.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 4 относно потребност 3 Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от - Обосновка

Не се приема. Не е налице дублиране, тъй като биомасата от селското стопанство обхваща както растителни, така и животински отпадъци.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 4 относно потребности 8. Устойчиво управление на горските запаси за адресиране на климатичните промени и 9. Увеличаване на залесените площи в страната и опазване на биоразнообрази - Описание

Прецизирането на формулировките на потребности 8 и 9, посочена в интервенционната стратегия - 8. Устойчиво управление на горските запаси за адресиране на климатичните промени и 9. Увеличаване на залесените площи в страната и опазване на биоразнообразието съответстват в по-голяма степен на СЦ 4. При потребност 9 би следвало да отпадне „биоразнообразието”, тъй като то е обект на СЦ 6.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 4 относно потребности 8. Устойчиво управление на горските запаси за адресиране на климатичните промени и 9. Увеличаване на залесените площи в страната и опазване на биоразнообрази - Обосновка

Прецизирано е, потребностите са обединени по препоръка и на службите на ЕК.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 4 относно потребностите във връзка с внедряването на иновации и функционирането на ССЗИСС. - Описание

Постигането на по-добри и устойчиви резултати при постигането на тази цел трябва да бъде свързано, както с развитие и навлизането на иновациите в селскостопанската практика, така и с развитие на Системата за споделяне на знания и иновации в селското стопанство (ССЗИСС). Земеделските производители трябва да имат адекватен достъп до нови решения и по този начин да работят в близко сътрудничество с научните и развойни организации за постигане на целите.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 4 относно потребностите във връзка с внедряването на иновации и функционирането на ССЗИСС. - Обосновка

Приема се. Потребностите, адресирани в Хоризонтална цел се отнасят и до Специфична цел 4.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 5 относно потребност 1 Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите. - Описание

Потребност 1 - Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите не е достатъчно добре формулирана, за да покаже съответствие със СЦ 5. Възможно е да се формулира като поддържане на подходящ екологичен баланс на земеделските площи и насърчаване разнообразието на културите. Това може да улесни адресирането на интервенциите към потребността.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 5 относно потребност 1 Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите. - Обосновка

Приема се по принцип. Балансът на земеделските площи е пряко обвързан със специфична цел 5 и управлението на природните ресурси - вода, почви и въздух.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 5 относно потребности 3 и 4. - Описание

Потребности 3. и 4.визират по-скоро интервенции. Предвид целите на „Зелената сделка“ двете нужди могат да се обединят като обща потребност от поддържане на почвеното плодородие, като се има в предвид целта за намаляване употребата на торове с поне 20% до 2030 г.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 5 относно потребности 3 и 4. - Обосновка

Не се приема, двете потребности отразяват различни ефекти от управлението на природните ресурси.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 5 относно потребности 5. - Описание

Потребност 5 не е добре дефинирана, като тя трябва да се насочи по-скоро към трансфера на знания и иновативни решения за устойчиво управление на природните ресурси като цяло, във връзка с посочените възможностив SWOT анализа

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 5 относно потребности 5. - Обосновка

Потребността е относно поддържане на екологичния принос от земеделието като цяло. Обвързването й единствено с трансфера на знания и иновативни решения за устойчиво управление на природните ресурси би ограничило обхвата и методите за постигане. Класическите методи за екологичен принос към природните ресурси също е необходимо да се използва в България. Трансфера на знания и иновативни решения ще се приложи, но не като единствен метод за екологична устойчивост.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно значението на научните изследвания, иновациите и трансфера на знания. - Описание

Като отделна потребност следва да се изведе значението на научните изследвания, иновациите и трансфера на знания, което има пряк принос за постигане на целта и е обвързано с изпълнението на хоризонталната цел.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно значението на научните изследвания, иновациите и трансфера на знания. - Обосновка

Идентифицираните потребности по Хоризонтална специфична цел касаят всички специфични цели, обхванати в Стратегическия план, в т.ч. СЦ 4, 5 и 6. В рамките на интервенция "Професионално обучение и придобиване на умения" е предвидено предимство за провеждане на информационни семинари и демонстрационни дейности, насочени към опазване на околната среда, вкл. опазване на биоразнообразието. Интервенция "Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет" предвижда индивидуален съветнически пакет, обхващаш СЦ6. Също така, в рамките на интервенция "Подкрепа за оперативни групи в рамките на ЕПИ" е предвиден приоритет за проекти, имащи потенциал за иновации, свързани с опазване на околната среда и биоразнообразието и проекти с участието на представители на науката. В тази връзка, въпреки, че не е изведена отделна потребност целта се адресира с адекватни дейности чрез интервенциите.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно потребност 4 - Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения. - Описание

Потребност 4 - Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения допринася косвено за постигането на СЦ 6. По СЦ 1 е определена потребност Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничения, поради което следва да се преосмисли дали е възможно да се разграничат интервенциите по двете потребности или потребността по СЦ 6 може да отпадне.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно потребност 4 - Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения. - Обосновка

Не се приема. Освен за доходи, интервенцията допринася на 50 % и за зеленото подпомагане в Стратегическия план.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно потребността за насърчаване на практики за справяне с генетичната ерозия и внасяне на ИЧВ. - Описание

Насърчаването на практики за справяне с генетичната ерозия и внасяне на ИЧВ не би следвало да се дефинира като отделна потребност, а по скоро следва да намери покритие чрез специфичните изисквания по отделни потребности.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно потребността за насърчаване на практики за справяне с генетичната ерозия и внасяне на ИЧВ. - Обосновка

Не се приема. Потребността е изведена в резултат на SWOT анализа и е таргетирана като изискване в отделните интервенции.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно потребността за опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчивото управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, пред - Описание

Идентифицираната потребност от опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчивото управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите не намира основание в компонентите на SWOT анализа. Опазването на биоразнообразието в горите е сред потребностите по СЦ 4.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 6 относно потребността за опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчивото управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, пред - Обосновка

Приема се по принцип.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 7 относно потребност 5 - Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности. - Описание

Потребност 5 - Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности може да се формулира по-добре. Трябва да става ясно дали потребността е насочена към диверсификация на икономическите дейности (каквато потребност е установена по СЦ 8) или към диверсификация към неземеделски дейности в земеделските стопанства.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 7 относно потребност 5 - Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности. - Обосновка

Не се приема. Приоритет на политиката е стимулиране и улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони. Потребността е адресирана чрез разработени подходящи интервенции в рамките на СП.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 7 относно потребността от намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони и аграрни сектори. - Описание

Регионалните и секторни дисбаланси не са обект на целта, въпреки че привличането на млади земеделски стопани в уязвимите производства и региони би допринесло за подобряване на ситуацията. Постигането на значими резултати в изпълнението на СЦ 7 е пряко свързано, както с повишаването на професионалните компетенции и умения на младите фермери, така и с конкретната им роля и участие в процеса на трансфер на знания и разработване на иновации. Този акцент трябва да присъства осезаемо както при идентифициране на потребностите, така и при разписване на интервенциите. Оттук произтича връзката и приноса между реализацията на СЦ7 – подобряването на социалния капитал в селското стопанство, към получените икономически, екологични и социални резултати по всички останали цели.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 7 относно потребността от намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони и аграрни сектори. - Обосновка

По линия на директните плащания ще се подпомагат млади земеделски стопани на цялата територия на страната, с изискване за притежание на необходимите професионални компетенции и умения в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо

образование със земеделска насоченост.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 8. - Описание

Не е дефинирана потребност във връзка с устойчивото развитие на горското стопанство, вероятно поради междуцелевата съгласуваност при потребностите, тъй като такива нужди са установени по СЦ 4 и СЦ 6.

Постигането на растеж, социално приобщаване и местно развитие в селските райони е свързано не само с подобряването на физическата инфраструктура на здравните, образователни, социални и културни услуги, което е безспорна необходимост. Реализирането на поставената цел, преследвайки резултати и по междусекторната цел за модернизиране, както и по СЦ7 за привличане на млади стопани е свързано с ускоряване на процесите по внедряване на ИКТ, цифровизация и дигитализация в публичния сектор и културата, създавайки по-благоприятни условия за живот в селските райони.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 8. - Обосновка

Мерките за развитие на широколентова инфраструктура, вкл. 100 % покритие на всички селски райони определени като „бели и сиви зони“ за достъп до бърз и свръх бърз интернет са предвидени в НПВУ, Раздел 2.В.1. „Цифрова свързаност“. Достъпът до бърз и свръх бърз интернет са предпоставка за ускоряване на процесите по внедряване на ИКТ, цифровизация в публичния сектор и културата.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 9 относно потребност 8. - Описание

Потребност 8 не е добре формулирана, като трябва да се насочи към устойчивата употреба на пестициди, което е с принос към реализацията на СЦ4 и СЦ 5.

Трябва да се засили значението на научните изследвания, разработването и внедряването на иновации и трансфера на знания, чрез сътрудничество в отговор на обществените изисквания по отношение на храните и здравето.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 9 относно потребност 8. - Обосновка

Препоръката е взета предвид.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 9 относно потребности 2- Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в конвенционалното и биологичното производство и 4.Подобряване - Описание

Потребности 2- Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в конвенционалното и биологичното производство и 4.Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна, повишаване информираността на потребителите, относно етикетиране на храните и засилване контрола при внос на суровини и храни могат да се дефинират по-добре като качеството на храните и контрола се обединят в една потребност. Така ще се постигне по-голяма яснота при следващия етап – определяне на интервенциите: Потребност 2 - пазарна организация, реализация и маркетинг в конвенционалното и биологичното производство, потребност 4 - насърчаване консумацията на здравословна храна, повишаване информираността на потребителите, относно етикетиране на храните и потребност - Подобряване качеството на храните, повишаване на контрола (лабораторна дейност) при конвенционално и биологично производство и засилване контрола при внос на суровини и храни.

Препоръка по съответствие на идентифицираните потребности със специфична цел 9 относно потребности 2- Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в конвенционалното и биологичното производство и 4.Подобряване - Обосновка

Не се приема. Потребностите имат различна насоченост и съответно законодателни изисквания.

Препоръка поАнализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно структурата на анализа. - Описание

Демографията, която е засегната достатъчно подробно в анализа е подходящо да бъде изведена като отделен раздел защото именно проблемите в демографската структура са сред най-острите в тези райони.

Препоръка поАнализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно структурата на анализа. - Обосновка

Публичните интервенции, адресирани по СЦ 8, целят подобряване на условията за живот в селските райони, чрез което тези райони да станат по-атрактивни за живеене. Основен търсен ефект от инвестициите в дребни по мащаби инфраструктура и запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони е както увеличаване на населението в тези райони, така и създаване на предпоставка за запазване на съществуващото население. В тази връзка водещо при адресиране на нуждите в интервенциите са конкретните местни нужди а не демографската структура в района.

Препоръка поАнализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно структурата на анализа. - Описание

Структурата на анализа може да бъде подобрена, като Раздел II и VI, които се отнасят до политиката, както и останалите анализи посветени на публичното управление и интервенции могат да се обособят последователно.

Препоръка поАнализ на социалното и икономическо развитие на селските райони относно структурата на анализа. - Обосновка

Анализът е всеобхватен и последователно разглежда основните въпроси в съответствие с изискванията на Регламента и специфичната цел.

3. Доклад от предварителната оценка

Вж. приложените документи (един или повече)

4. Доклад от стратегическата екологична оценка

Вж. приложените документи (един или повече)

Приложение II относно SWOT анализа

Няма приложен документ

Приложение III относно провеждането на консултации с партньорите

Вж. приложените документи (един или повече)

Приложение IV относно специалното плащане за култура — памук (когато е приложимо)

I.A.5. - Специално плащане за култура памук

1 Конкретен план, изисквания и условия за допустимост на интервенцията

Описание

Съгласно дерогациите, установени в чл. 41 (2) от Регламент 2021/2115 за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, специалното плащане за културата памук **не се включва в никой от разделите на стратегическия план по ОСП, посочени в членове 108—114**, освен по отношение на член 112, параграф 2, буква а), отнасяща се до финансовия план. Съгласно чл. 115 (2) Приложение II към стратегическия план по ОСП, посочено в член 107, параграф 2, буква б), включва SWOT анализ на настоящото положение в района, **попадащ в обхвата на стратегическия план по ОСП.** Съгласно чл**.** 115 (4) в приложение IV към стратегическия план по ОСП, посочено в член 107, параграф 2, буква г), се включва кратко описание на специалното плащане за културата памук, и на допълняемостта му с други интервенции съгласно стратегическия план по ОСП.

Съгласно Приложение VIII от Регламент 2021/2115 за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, определеният бюджет за България е в размер на 2 557 820 евро годишно, който да допълва доходите на земеделските стопани, които отглеждат култура памук.

Определете бенефициерите, отговарящи на критериите, както и специфичните критерии за допустимост, когато е уместно, за бенефициерите, за площта и когато е приложимо, за другите съответни задължения

Право на специално плащане за памук имат земеделските стопани, които са спазили следните условия:

1. имат площи, засети с памук, произведен на територията на страната- основният обективен критерий, на база на който се определя земята и оторизираните сортове е температурният ресурс през вегетационния период на памука. Съгласно данни на Института по полски култури-гр.Чирпан, памукът в страната се отглежда в два основни региона, където има осигурена температурна сума за периода от 20 април до края на октомври над 3600°C. Първият регион, с по-благоприятни климатични условия, е равнинната част на Южна България, в който са включени Хасковски, Старозагорски, Сливенски, Ямболски, Бургаски, Пловдивски и Благоевградски райони. Основният почвен тип в тези райони е излужена смолница, на второ място канелено-горски почви, а в по-ограничени размери - ливадно-канелени и алувиално-ливадни почви.

Вторият регион със сравнително благоприятни условия за отглеждане на памука включва някои райони в Плевенска, Великотърновска, Русенска и Силистренска области. В тези райони много подходящи за памука са черноземните почви (карбонатни, типични, излужени). Сравнително по-малко подходящи са сивите горски почви, сиви канелено-кафяви почви, ливадни черноземи, хумусно-карбонатни почви.

2. използваните сортове са вписани в Сортовата листа на Република България за съответната година или в Европейския каталог на полските култури, публикувани на електронната страница на Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол.

3. минималната гъстота на посевите е не по-малко от 8000 бр./дка.

За да получат плащане по схемата, кандидатите следва да бъдат активни земеделски стопани, със спазена базова условност върху допустимите си площи.

2 Допълнително специално плащане за култура

Моля, опишете допълняемостта на интервенциите за специално плащане за култура — памук с другите интервенции по стратегическия план по ОСП

Право на специално плащане за памук имат земеделските стопани, които са спазили следните условия:

1. имат площи, засети с памук, произведен на територията на страната;

2. използваните сортове са вписани в Сортовата листа на Република България за съответната година или в Европейския каталог на полските култури, публикувани на електронната страница на Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол.

3. минималната гъстота на посевите е не по-малко от 8000 бр./дка.

Съгласно дерогациите, установени в чл. 41 (2) от Регламент 2021/2115 за установяване на правила

за подпомагане за стратегическите планове, специалното плащане за културата памук **не се включва в никой от разделите на стратегическия план по ОСП, посочени в членове 108—114**, освен по отношение на член 112, параграф 2, буква а), отнасяща се до финансовия план. Съгласно чл. 115 (2) Приложение II към стратегическия план по ОСП, посочено в член 107, параграф 2, буква б), включва SWOT анализ на настоящото положение в района, **попадащ в обхвата на стратегическия план по ОСП.**

Моля, опишете условията за допустимост, по отношение на които държавите членки имат известна свобода на действие, доколкото те са от значение за осигуряването на съгласуваност със SWOT анализа/оценката на потребностите и другите интервенции

Специалното плащане за култура памук е допълняемо на плащанията по базовата схема за директни плащания, при спазена предварителна условност. Съгласно Приложение VIII от Регламент 2021/2115 за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, определеният бюджет за България е в размер на 2 557 820 евро годишно, който да допълва доходите на земеделските стопани, които отглеждат култура памук.

Приложение V относно допълнителното национално финансиране в обхвата на стратегическия план по ОСП

Основа	Интервенция	Бюджет	по-голям брой бенефициери	по-голям интензитет на помощта	осигуряване на финансиране на определени операции в рамките на интервенцията	Допълнителна информация

Национално финансово подпомагане в сектора на плодовете и зеленчуците по Регламент (ЕС) 2021/2115)

	Календарна 2023 г.	Календарна 2024 г.	Календарна 2025 г.	Календарна 2026 г.	Календарна 2027 г.	Общо за 2023—2027 г.
Прогнозна стойност на националното финансово подпомагане (в евро) (член 53)	0,00	690 254,63	920 339,50	920 339,50	920 339,50	3 451 273,13

Годишният прогнозен размер на националната финансова помощ в сектора на плодовете и зеленчуците за съответния район и общата сума за държавата членка.

На етап планиране се прогнозира националната финансова помощ да бъде насочена към регионите BG3 -Северна и Югоизточна България и BG4 - Югозападна и Южна централна България. Регионите са определени съгласно действащите към 2021 г. признати организации на производители на плодове и зеленчуци.

Финансова таблица, приложение V – подробна информация и годишно индикативно разпределние на националната финансова помощ (EUR)

РЕГИОН		2023	2024	2025	2026	2027	2028	ОБЩО
		Годишно индикативно финансово разпределние	Годишно индикативно финансово разпределние	Годишно индикативно финансово разпределние	Годишно индикативно финансово разпределние	Годишно индикативно финансово разпределние	Годишно индикативно финансово разпределние	
BG3	Прогнозен годишен размер на националната финансова помощ за една оперативна програма	-	*230 084,88*	*230 084,88*	*230 084,88*	*230 084,88*		-
	Брой планирани оперативни програми	-	*1*	*1*	*1*	*1*		-
	Прогнозен годишен размер на националната финансова помощ в сектора на плодовете и зеленчуците	-	*230 084,88*	*230 084,88*	*230 084,88*	*230 084,88*		*920 339,50*
BG4	Прогнозен годишен размер на националната финансова помощ за една оперативна програма	-	*230 084,88*	*230 084,88*	*230 084,88*	*230 084,88*		-
	Брой планирани оперативни програми	-	*2*	*3*	*3*	*3*		-
	Прогнозен годишен размер на националната финансова помощ в сектора на плодовете и зеленчуците	-	*460 169,75*	*690 254,63*	*690 254,63*	*690 254,63*		*2 530 933,63*
Общо за България	Общ брой планирани оперативни програми	-	*3*	*4*	*4*	*4*		-
	Общ прогнозен годишен размер на националната финансова помощ в сектора на плодовете и зеленчуците за държавата членка	-	*690 254,63*	*920 339,50*	*920 339,50*	*920 339,50*	*0,00*	*3 451 273,13*

**На етап планиране се прогнозира националната финансова помощ да бъде насочена към регионите BG3 -Северна и Югоизточна България и BG4 - Югозападна и Южна централна България. Регионите са определени съгласно действащите към 2021 г. признати организации на производители на плодове и зеленчуци.*

Приложение VI относно преходната национална помощ (когато е приложимо)

а) годишен специфичен за сектора финансов пакет за всеки сектор, за който се отпуска преходна национална помощ

Сектор	Специфичен за сектора финансов пакет, евро				
	2023	2024	2025	2026	2027
тютюн	40 277 500,00	36 249 750,00	32 222 000,00	28 194 250,00	24 166 500,00
овцевъдство/козевъдство	13 717 500,00	12 345 750,00	10 974 000,00	9 602 250,00	8 230 500,00
говедовъдство/биволовъдство	16 394 500,00	14 755 050,00	13 115 600,00	11 476 150,00	9 836 700,00

б) когато е приложимо — максимална единична ставка на подпомагането за всеки сектор за всяка година от периода

Сектор	Максимална единична ставка на подпомагане, в %				
	2023	2024	2025	2026	2027
тютюн					
овцевъдство/козевъдство	21,00	21,00	21,00	21,00	21,00
говедовъдство/биволовъдство					

в) когато е приложимо — информация по отношение на референтния период, променен в съответствие с член 147, параграф 2, втора алинея

Сектор	информация по отношение на променения референтен период
тютюн	Референтния период 2007 – 2009 г. се променя на 2016-2018 г. Във връзка с изпълнението на „Схемата за преходна национална помощ за тютюн“, България избира да прилага нов референтен период 2016-2018 год. Промяната на референтния период налага и промяна на подхода – преминаване от метода на средната стойност на 3-те години към метода на предпочитана година сред 3-те. Методът на средната стойност става неуместен за прилагане, поради следните причини. Поради национални специфики (социално-икономически или други причини), свързани с изкупуването на тютюн в България, има голям брой земеделски стопани, които не се предали своите произведени количества тютюн през една или две години от избрания референтен период 2016-2018 год. От своя страна, това респективно ще намали размера на финансирането, което ще има неблагоприятен ефект върху земеделските стопани в сектора. Именно затова, България избира да предостави възможност на всеки земеделски стопанин да посочи (еднократно при заявяването на схемата) предпочитана година от референтния период 2016-2018 год., за която ще бъдат взети предвид изкупените количества за определяне на подпомагането.
овцевъдство/козевъдство	Неприложимо.
говедовъдство/биволовъдство	Референтната дата 28 февруари 2009 г. се променя на 31 декември 2018 г.

г) кратко описание на допълняемостта на преходната национална помощ с интервенциите по стратегическия план по ОСП

Преходната национална помощ има съществен социален ефект за България, защото осигурява подкрепа за уязвими сектори на малки и средни земеделски стопани, които имат реални потребности от допълване на дохода и ще насочи допълнително подпомагане към стопани, които не получават подпомагане по интервенциите за директни плащания, освен преходната национална помощ. По този начин, прилагането на схемите за преходна национална помощ дават възможност да бъдат взети предвид националните специфики. В допълнение, много селски райони в ЕС са засегнати от структурни проблеми, като например липса на привлекателни възможности за заетост,

недостиг на умения, недостатъчни инвестиции за свързаност, инфраструктура и основни услуги, както и отлив на млади хора, от основно значение е да се укрепи социално-икономическата структура на тези райони (в съответствие с Декларацията от Корк 2.0.), по-специално посредством запазване на работни места и приемственост между поколенията. В тази връзка преходната национална помощ играе ключова и съществена роля за допълване интервенциите, насочени към стимулиране създаването на заетост и обновяване на поколенията в селските райони, както и допринасят за подобряване на териториалното развитие. Продължаването на преходната национална помощ ще спомогне за успешното изпълнение на целта на реформираната ОСП, свързана със заетост, развитие на селските райони и запазване на работната ръка чрез подкрепа на стопанства в затруднение, които в следващите 5 години плавно да бъдат включени в инструментите за подпомагане на други сектори чрез организации на производители и други форми на организираност.

Друго приложение: Съгласуваност с целите на Съюза за 2030 г. и принос към тях

Национален принос към целта на ЕС за намаляване на загубите на хранителни вещества с 50 % до 2030 г., без това да води до влошаване на плодородието на почвата

Неприложимо

Национален принос към целта на ЕС до 2030 г. за 10 % земеделски площи, характеризиращи се с високо разнообразие на ландшафта

Неприложимо

Национален принос към целта на ЕС до 2030 г. 25 % от земеделската земя в Съюза да се използва за биологично земеделие

Неприложимо

Национален принос към целите на ЕС до 2030 г. за намаляване с 50 % на цялостната употреба на химическите пестициди и на свързаните с тях рискове, и на употребата на по-опасни пестициди

Неприложимо

Национален принос към целта на ЕС за намаляване на продажбите на антимикробиални средства с 50 % за селскостопанските животни и при аквакултурите до 2030 г.

Неприложимо

Национален принос към целта на ЕС за внедряване на висикоскоростен широколентов интернет в селските райони за постигане на целта на достъп от 100 % до 2025 г.

Неприложимо

ДОКУМЕНТИ

Заглавие на документа	Вид на документа	Дата на документа	Местен референтен номер	Препратка към акт на Комисията	Файлове	Дата на изпращане	Изпратено от
Обосновка за съответствие на интервенциите за обвързана подкрепа с разпоредбите на Рамковата директива за водите	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията	14.10.2022 г.	2	Ares(2026)6477611	Обосновка обвързана подкрепа и РДВ	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Обосновка относно рентабилността и необходимостта от подкрепа за интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията	14.10.2022 г.	1	Ares(2026)6477611	Обосновка интервенции за обвързана подкрепа	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
7.3.1.1.5.1 Description of the control and penalty system(s) for IACS interventions	Глава 7 от приложението: Система за управление и координация	15.10.2022 г.		Ares(2026)6477611	Приложение X 7.3.1.1.5.1 Description of the control and penalty system(s) for IACS interventions	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
ПРИЛОЖЕНИЕ VIII Правила за определяне на областно, регионално и национално представителни браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти	Глава 8 от приложението: Модернизация: AKIS и цифровизация	17.10.2022 г.		Ares(2026)6477611	Правила за определяне на областно, регионално и национално представителни браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Методика за определяне размера на единичните суми за подпомагане по еко-схемите - Глава 5.1 - Преки плащания	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията	18.10.2022 г.		Ares(2026)6477611	Методика за определяне размера на единичните суми за подпомагане по еко-схемите - Глава 5.1 - Преки плащания	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В Р.БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2023 – 2027 Г.	Приложение I: Предварителната оценка и стратегическа екологична оценка (СЕО), посочени в Директива 2001/42/ЕО	18.10.2022 г.	ДОКЛАД ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	Ares(2026)6477611	НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
ПРИЛОЖЕНИЕ III относно провеждането на консултации с партньорите	Приложение III: Консултации на партньорите	19.10.2022 г.		Ares(2026)6477611	ПРИЛОЖЕНИЕ III относно провеждането на консултации с партньорите	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Приложения и методологии към агроекологичните интервенции	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията	19.10.2022 г.		Ares(2026)6477611	Приложения и методологии към агроекологичните интервенции	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir

Заглавие на документа	Вид на документа	Дата на документа	Местен референтен номер	Препратка към акт на Комисията	Файлове	Дата на изпращане	Изпратено от
Стратегия за цифровизация	Глава 8 от приложението: Модернизация: AKIS и цифровизация	19.10.2022 г.		Ares(2026)6477611	Стратегия за цифровизация	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Актуализирани методологии за определяне на компенсаторните разходи по еко схемите - Глава 5.1 - Преки плащания	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията	10.11.2023 г.		Ares(2026)6477611	Методологии Еко схеми	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Актуализирани методологии за интервенции в.2 14 12 2023	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията	14.12.2023 г.		Ares(2026)6477611	Актуализирани методологии за интервенции в.2 14 12 2023	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Становище ЕО на СП	Приложение I: Предварителната оценка и стратегическа екологична оценка (СЕО), посочени в Директива 2001/42/ЕО	14.12.2023 г.		Ares(2026)6477611	Становище ЕО на СП	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
7.3.1.1.5.Control and penalties system [Article 64(e) HZR] v 2024	Глава 7 от приложението: Система за управление и координация	18.09.2024 г.		Ares(2026)6477611	7.3.1.1.5.Control and penalties system [Article 64(e) HZR] v 2024	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Актуализирани методологии за интервенции в.3 - септ. 2024 г.	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията	18.09.2024 г.		Ares(2026)6477611	Актуализирани методологии за интервенции в.3 - септ. 2024 г.	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Методология за определяне на подпомагането по Екосхема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура - за новите елементи, които са в сила от 2025 г.	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията	18.09.2024 г.		Ares(2026)6477611	Методология за определяне на подпомагането по Екосхема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура - за новите елементи, които са в сила от 2025 г.	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Methodology_RDP_Conservation Tillage	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие на селските райони, посочени в стратегията	3.04.2025 г.		Ares(2026)6477611	Methodology_RDP_Conservation Tillage	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir
Methodology RDP_November_2025	Глава 5 от приложението: Преки плащания, секторни интервенции и интервенции за развитие	14.11.2025 г.		Ares(2026)6477611	Methodology RDP_November_2025	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir

Заглавие на документа	Вид на документа	Дата на документа	Местен референтен номер	Препратка към акт на Комисията	Файлове	Дата на изпращане	Изпратено от
	на селските райони, посочени в стратегията						
Letter to E. Werner - 5th proposal for SP amentment	Друг документ на държавата членка	25.06.2026 г.			Letter to E. Werner - 5th proposal for SP amentment		
Programme snapshot 2023BG06AFSP001 7.0	Моментна снимка на данните преди изпращане	26.06.2026 г.		Ares(2026)6477611	Programme snapshot 2023BG06AFSP001 7.0 Programme snapshot 2023BG06AFSP001 7.0	26.06.2026 г.	Chakarov, Krasimir